BENEDICTI XIV.
PONT. OPT. MAX.
OLIM
PROSPERI CARDINALIS
DE LAMBERTINIS
OPERA OMNIA
IN UNUM CORPUS COLLECTA,

ET NUNC PRIMUM IN QUINDECIM TOMOS DISTRIBUTA.

EDITIO NOVISSIMA

ANTEACTIS OMNIBUS AUCTIOR, CASTIGATIOR, ET MELIORI ORDINE DISPOSITA:

ADDITIS PRÆTEREA TRIBUS INTEGRIS VOLUMINIBUS, QUÆ NUNC PRIMUM PRODEUNT,

Pluribusque aliis luculentissimis Accessionibus, quas Præfatio Tomo primo præfixa melius docebit.

TOMUS DECIMUS
CONTINENS
INSTITUTIONUM
ECCLESIASTICARUM.
SEPTIMA EDITIO LATINA POST PLURIMAS ITALAS AUCTIOR ET CASTIGATIOR.

AD USUM ACADEMIÆ LITURGICÆ CONIMBRICENSIS.



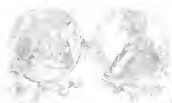


VENETIIS

MDCCLXXXVIII.

Sumptibus { JOSEPHI REMONDINI, ANTONII ZATTÆ, } & Filiorum.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.





EDITORIS MONITUM.

EN tibi, Amice Lector, editionem novam Institutionum Ecclesiasticarum BENEDICTI XIV. Prodiere primum Bononiæ singulæ seorsim quo quæque tempore proponebantur, cum Auctor Archiepiscopali illi Ecclesiæ praeesset. Deinde in eadem Urbe simul omnes collectæ, & in quinque Tomos dispertitæ. Iterum Venetiis anno 1740. *ad normam editionis Bononiensis, sed unico Tomo in* 4. *comprehensæ.*

Quarto Romæ anno 1742. *in duos Tomos distinctæ in* 4.

Quinto pariter Romæ in fol. typis Sac. Congregationis de Propaganda Fide in Latinum sermonem versæ cura atque studio eruditissimi viri Idelfonsi a Sancto Carolo Scholarum Piarum, Collegii de Propaganda Fide Rectoris.

Sexto similiter Romæ 1750. *in usum Accademiæ Liturgicæ Conimbricensis. Quoniam vero in præcedentibus editionibus ordo aliquantulum variatus fuit, ita ut non eodem sitæ loco, eademque serie in qualibet editione legerentur, consultius visum tunc est Italicam numerorum partitionem restituere, in reliquis vero versioni latinæ editionem illam conformare; secundo quia hoc opus citatur ab aliis modo* Institutionum Ecclesiasticarum *nomine, aliquando* Notificationum, *frequentius etiam* Edictorum; *ne varietas hæc negotium facesseret, operæ pretium ductum est seriem qua digestæ sunt hujusmodi Institutiones in aliis Editionibus, ibi præponere.*

Demum præteritis annis Venetiis typis Remondinianis una cum aliis ejusdem Pontificis Operibus in folio.

Sextæ quidem editioni, veluti cæteris omnibus anteponendæ, novissimam hanc nostram conformavimus, idque vehementer curavimus ne vel aliquantulum in ea cudenda ab illa discederemus. Hoc unum optamus, ut diligentiam nostram, quam in Operibus Benedicti XIV. *usque adhuc a nobis editis impendimus, atque in cæteris inposterum edendis sumus impensuri, Litterati Viri commendent; atque ut ii, quibus ejusdem Pontificis nomen & fama cordi est, & Operum utilitas ac eruditio probe perspecta, editionem hanc nostram benigne excipiant, nobisque qui eam curamus, animos addere non dedignentur.*

Ne vero Lector fraudetur nitidissima præfatione, qua in Latina versione SS. Pontifex compellatur, ea integra ibi apponitur.

Series Institutionum Ecclesiasticarum Editionis Bononiensis numeris Arabicis distincta; additis Romanis numeris, qui eandem seriem designant prout in Latina editione leguntur.

TOMUS I. Edictum sive Notificatio.	TOMUS II. Edictum sive Notificatio.	TOMUS III. Edictum sive Notificatio.	TOMUS IV. Edictum sive Notificatio.	TOMUS V. Edictum sive Notificatio.
1. I.	1. XXI.	1. XLII.	1. LXVIII.	1. LXXXIX.
2. II.	2. XXII.	2. XLIII.	2. LXIX.	2. XC.
3. III.	3. XXIII.	3. XLIV.	3. LXX.	3. XCI.
4. IV.	4. XXIV.	4. XLV.	4. LXXI.	4. XCII.
5. V.	5. XXV.	5. XLVI.	5. LXXII.	5. XCIII.
6. VI.	6. XXVI.	6. XLVII.	6. LXXIII.	6. XCIV.
7. VII.	7. XXVII.	7. XLVIII.	7. LXXIV.	7. XCV.
8. VIII.	8. XXVIII.	8. XLIX.	8. LXXV.	8. XCVI.
9. IX.	9. XXIX.	9. L.	9. LXXVI.	9. XCVII.
10. X.	10. XXX.	10. LI.	10. LXXVII.	10. XCVIII.
11. XI.	11. XXXI.	11. LII.	11. LXXVIII.	11. XCIX.
12. XII.	12. XXXII.	12. LIII.	12. LXXIX.	12. C.
13. XIII.	13. XXXIII.	13. LIV.	13. LXXX.	13. CI.
14. XIV.	14. XXXIV.	14. LV.	14. LXXXI.	14. CII.
15. XV.	15. XXXV.	15. LVI.	15. LXXXII.	15. CIII.
16. XVI.	16. XXXVI.	16. LVII.	16. LXXXIII.	16. CIV.
17. XVII.	17. XXXVII.	17. LVIII.	17. LXXXIV.	17. CV.
18. XVIII.	18. XXXVIII.	18. LIX.	18. LXXXV.	18. CVI.
19. XIX.	19. XXXIX.	19. LX.	19. LXXXVI.	19. CVII.
20. XX.	20. XL.	20. LXI.	20. LXXXVII.	
	21. XLI.	21. LXII.	21 LXXXVIII.	
		22. LXIII.		
		23. LXIV.		
		24. LXV.		
		25. LXVI.		
		26. LXVII.		

BEATISSIME PATER.

Ecclesiasticæ Institutiones BENEDICTE Pontifex Maxime, quarum Parens, & Auctor fuisti, latinitate donatæ, amplissimo tuo Nomini consecrantur. Servant eæ quidem pristinam naturæ vim, & præstantiam admirabilem, quam sibi ex ingenio tuo singulari, summaque rerum eruditione compararunt. Italica dumtaxat lingua, quæ necessaria fuerat, cum populum Bononiensem sacris disciplinis instititueres, cum Latina commutata est, ut hæc præclarissima doctrinæ monumenta, non una tantum Civitas suspiceret, sed omnis Christianus Orbis miraretur. Neque porro dissimulandum est, vernaculam dicendi rationem, licet aliis bene multis elegantia, suavitate, copia excellentem, angustis tamen spatiis circumscribi; Latinam vero iisdem, quibus Solis cursus, finibus contineri. Siquidem nullus ferme ubique gentium inter Ecclesiæ Ministros cooptatur, qui Latinis litteris operam non contulerit, quibus Patrum fere omnium commentaria, ipsius Ecclesiæ leges, & instituta, Religionis arcana mysteria, scriptumque Dei verbum consignantur. Itaque cognoscent universi, BEATISSIME PATER, quam curam totius vitæ cursu, quosve labores pro communi omnium salute semper impenderis. Quippe in has eximias Institutiones congesta perspicient omnia, quæ possint Ecclesiasticam disciplinam in pristinum revocare, & morum corruptelas evellere; hoc est, pulcherrimam antiquitatis imaginem excitare, quam non mediocriter, neque uno in loco hominum negligentia, & ignorantia diuturnitate temporis deformaverant. Ea vero libentius intueri, atque imitari debent, quod nihil temere, nihil inconsulto proferatur; sed omnia certissimis ex sacra antiquitate documentis, ac testimoniis, & Ecclesiasticæ eruditionis incredibili copia confirmentur. Neque sane id mirum cuipiam videtur. Nihil enim, quod sive ad humanum, sive divinum jus pertineat, eum latere potest, quem ab ineunte adolescentia suo veluti sinu sapientia educavit, & suis inde muneribus ornatum, cumulatumque, per omnes honorum gradus ad Summum Pontificatum evexit. Testantur hoc alia ingenii tui præstantissima monumenta, omnium consensu ita probata, ut, qui judicium ferre possunt, multiplicem in illis doctrinam admirentur cum summa pietate conjunctam. Sed præsertim in ore omnium versantur Libri sapienter a Te conscripti de ratione Canonizationis Sanctorum instituendæ, quam difficilem prius, implicatamque vetustas omnis querebatur, nunc vero sapientia tua, tuisque laboribus, adeo planam, ac tutam effecisti, ut sublatis impedimentis omnibus nihil arduum, nihil dubium superesse videatur. Ista quidem omnia vim admirabilem intelligentiæ tuæ, susceptosque pro augenda sacrorum majestate labores plane nobis ostendunt, & posteris amplissime commendabunt. At vero, si mihi, quod sentio, dicere concedatur, Libri Institutionum, quos adhuc Cardinalis viris Ecclesiasticis exhibuisti, doctrina sana reliquos exequant, sed illos fortasse superant utilitate. Ex his nempe vitæ rationem ineundam, morumque disciplinam, velut ex uberrimo fonte, desumunt ii, qui militiæ Ecclesiasticæ nomen dederunt, ex quorum virtute, ac sanctimonia, quanta rebus sacris amplitudo, ac dignitas, quantus Ecclesiæ ordinibus splendor, quanta Christiano populo utilitas ventura sit, facili conjectura perspicitur. Quamobrem reliquas tuas virtutes admirabitur quidem posteritas, sed potissimum hanc publicæ salutis curam, studiumque augendæ Religionis, tanquam aliquid Tibi proprium, ac singulare, summis laudibus celebrabit. Utinam vero, BEATISSIME PATER, ea scribendi facilitate, & elegantia præditus essem, ut nihil ex interpretatione mea tuis sapientissimis Institutionibus detractum videretur. Æquare certe Latino sermone non poteram candorem, gratiam, & vim sane eximiam, qua illas lingua hac nostra vernacula perfecisti. Voluntas quidem non defuit; sed quod vehementer expetebat, assequi non potuit, partim ob negotii magnitudinem, qua res Ecclesiasticas Latini sermonis puritate complecti difficile est, partim quia molestum id Tibi, ingratumque suspicabar, qui eo consilio Latinas Institutiones a Te probandas solum intelligebam, ut illas disjunctissimæ a nobis etiam gentes facile perciperent, & fructum ex his haberent maximum. Equidem, quod semper optavi magnopere, consecutus sum, ut pateret aliquis aditus ad prædicandam summam liberalitatem, qua me tuis singularibus beneficiis ornatum voluisti. Nam, cum multi præstantes ingenio has institutiones Latine reddere magno studio deposcerent, ut tanto Principi industriam suam ostenderent, ejusque sibi gratiam promererentur; mihi præ cæteris ob tuam benignitatem contigit, ut hanc provinciam honoris plenam sustinerem. Sed quonam orationis genere complectar incredibilem pene humanitatem, qua laborem meum, licet exiguum, liberaliter excepisti, & non una voluntatis tuæ significatione prosecutus es? Quibus verbis prædicabo beneficentiam illam eximiam, ob quam gravissimo, amplissimoque judicio tuo, mihi in curam tradidisti Collegium veteri institutione, studiis, ac disciplina florentissimum, in quo frequentes Juvenes ex remotissimis Orbis terræ partibus ad Fidem propagandam litteris omnibus imbuuntur? Hæc longe superant omnem ingenii vim, ac dicendi facultatem. Quod est reliquum, a Deo Optimo Maximo precari nunquam desinam, ut Pontificem virtute, doctrina, omnique laudis genere clarissimum, pro reipublicæ felicitate, & sacrorum ornamento diutissime nobis servet, & incolumem tueatur.

INDEX INSTITUTIONUM

INSTITUTIO PRIMA.

ad

scan-

quo

NOI

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

COncediamo Licenza ad *Antonio Zatta* Stampator *di Venezia* di poter ristampare il Libro intitolato: *Opere di Benedetto XIV. Tomi* 15. *ristampa:* osservando gli ordini soliti in materia di Stampe, e presentando le Copie alle Publiche Librarie di Venezia, e di Padova.

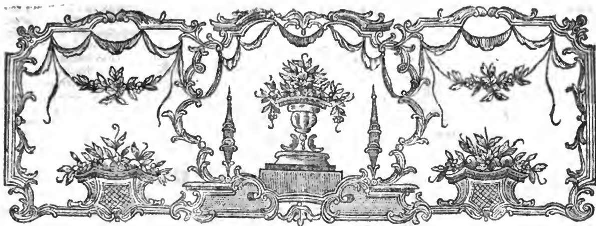
Dat. li 19. Marzo 1785.

(Piero Barbarigo Rif.
(Andrea Tron Cav. Proc. Rif.
(Girolamo Ascanio Giustinian Cav. Rif.

Registrato in Libro a Carte 152. al Num. 1332.

Davidde Marchesini Segr.

IN-



INSTITUTIONUM ECCLESIASTICARUM

PARS PRIMA.

INSTITUTIO PRIMA.

De Fontis Baptismalis benedictione, origine, & institutione: Quibus diebus fieri consueverit, & quinam ad illam convenire teneantur.

I. INter ea, quæ sapienter instituta sunt, ut sacro majoris hebdomadæ tempore (1) Christianorum pietas, ac Religionis cultus magis excitetur, Baptismalium Fontium consecratio adnumeratur.

II. Basilius quidem Magnus Cæsariensis Episcopus, (2) qui ab Ecclesia condita Seculo quarto doctrina, & sanctitate maxime floruit, hanc consuetudinem ab Apostolis traditam, & in posteros derivatam testatur; quam Deus etiam certissimis signis palam comprobavit, ut in egregiis Commentariis de gloria Martyrum a S. Gregorio Turonensi sexti Seculi Scriptore exaratis (3) luculenter continetur.

III. Gregorius etiam Pontifex ob virtutem, ac sapientiam cognomento Magnus hujus vetustissimi ritus ordinem accurate, diligenterque complectitur in Sacramentario (4) quod Hugo Menardus ex Ordine Benedictino vir sapientissimus in lucem edidit (5) præclaris notis exornatum. Hanc vero Fontis consecrationem non tantum Sabbato majoris hebdomadæ celebrari solitam accepimus, sed etiam in pervigilio Pentecostes, quibus diebus (6) Baptismus conferri more Institutoque Ecclesiæ, (nisi aliter necessitas exposceret) unice consueverat. Nam quod traditur a Gregorio Nazianzeno (7) die festo Epiphaniæ lustralibus undis recentes Fideles etiam expiatos, id solum in paucis quibusdam Locis usu receptum fuisse constat.

Deinde, quum posteriori tempore frequentius, ac plane quotidie Baptismus impertiretur, ut aliquid saltem primi Instituti retineret Ecclesia, fontes iisdem diebus consecrari voluit, quibus antea salutari lavacro eos lustrabat, qui Christi Domini religionem, ac disciplinam susceperant (8). Id autem cum plurimis Testimoniis (9) liquido apparet, tum præcipue ex jure Pontificio (10), in quo Sabbatum majoris hebdomadæ, & pervigilium Pentecostes, omisso Epiphaniæ solemni Festo, potissimum nominantur.

IV. Novus autem in Sacris Litteris, ac peregrinus esset, qui Baptismum fuisse initio Ecclesiæ a solis Episcopis collatum ignoraret. Quippe Gregorius Magnus ad Romanum Italiæ Præfectum scribens, illum iis (11) verbis admonuit, ut Blandum Hortanum Episcopum dimitteret, quem ille Ravennæ detinebat: *Ecclesia sine Rectore, & Populus, quasi sine Pastore Grex, deperit, & ibidem Infantes sine Baptismate moriuntur*. Plurima in hanc rem afferri possent documenta ex omni antiquitate deprompta, nisi ex veteri consuerudine, quæ & in præsentia constans est, satis superque confirmaretur. Nam in plurimis Urbibus, Civium licet multitudine affluentibus, in Ecclesia tantum principe, aut prope ipsam, Fons Baptismi construitur, ad quem universi deferri solent, ut rite abluantur. Apud Martenem vero, (12) qui plura de antiquis Ritibus erudite scripsit, hæc leguntur: *Primum est, olim in solis fere Cathedralibus Ecclesiis Baptisteria. Nam cum soli prisciis temporibus baptizarent Episcopi, solæ etiam, in quibus residebat Episcopus, Ecclesiæ Baptisteria habebant.*

V. Sed præsertim Christianus Lupus vir clarissimus (13) eamdem sententiam ante Martenem posteris commendavit. Cum deinde Christianorum numerus singulari Dei beneficio magis in dies propagaretur, factum est, ut Baptismum, vel nulla urgente necessitate, liceret omni tempore conferre, & pluribus etiam, præter Episcopos, illum administrandi potestas fieret; & fontes pariter in multis Urbium partibus, ac potissimum in agris a Civitate longe disjunctis pro commoditate Populi collocarentur. Illi vero, qui huic muneri præfecti essent (14), Decani Christianitatis sunt nuncupati.

Inficiari tamen minime possumus hujus antiquæ disciplinæ vestigia, & superioribus temporibus retenta fuisse, & nunc etiam religiose observari: quippe Seculis XII., & XIII., postquam Pontifex Sabbato majoris hebdomadæ cum sacro comitatu Templum ingressus erat, ut Baptismi Fontem consecraret, Cardinales, qui aderant, Pontificis facultate accepta, ad Ecclesias, quarum titulis præditi erant, profecti, Baptismi Sacramentum ministrabant. Ita commemorant Cencius, qui Seculo XII., & Benedictus Canonicus, qui XIII. Seculo floruerunt, quorum scripta in Bibliotheca Capituli Vaticanæ Basilicæ diligenter servantur, cui Nos etiam per 14. annos Custodes præfecti fuimus, quum in eadem Basilica Canonici locum, ac dignitatem obtineremus. Sed jam ad hæc posteriora tempora deveniamus. Quum Cle-

(1) *Jo. Chrysost. Hom.* 30. *in Gen.* (2) *Lib. de Spiritu S. c.* 27. (3) *Lib. de Glor. Martyr. c.* 23. (4) *Pag.* 71.
(5) *Anno* 1742. (6) *Siricius Pont. in Epist. ad Himerium Episcop. Tarrac. S. Leo Magn. in Epist.* 4. & 80. *Gelasius Pont. Epist.* 1. *cap.* 12. (7) *Orat.* 4. *de Baptis.* (8) *Catechis. Rom. cap.* 2. *de Sacrament. Baptis. num.* 61. (9) *Franc. Amat. Pouget. in suis Cath. Istit. editis* 1725. *pag.* 850. (10) *Can. Duo tempora & aliis seqq. de Consecr. dist.* 4. (11) *Lib.* 1. *Epist.* 32. (12) *De antiq. Ecclesiæ ritib. editionis Rotomag. lib.* 1. *pag.* 11. (13) *Lib.* 1. *observat. in Decreta, & Can. Conciliorum pag.* 855.
(14) *Thomassin. de vet., & nova Ecclesiæ disciplina part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 6. *sub n.* 2. *pag.* 228.

Clemens VIII. expeteret maxime, ut omnes Ecclesiæ in Sacris Ritibus exequendis omnino conformarentur, Cæremoniale Episcoporum imprimi jussit, quod deinde Innocentius X., & Benedictus XIII., novis quibusdam additis, quæ prorsus necessaria videbantur, sua auctoritate confirmarum. Itaque in iis Libris (1) cautum fuit, ut Baptismi Fontes Sabbato maioris hebdomadæ ab Episcopo de more sacri fierent; & Catechumeni, si qui adessent, Sacrum ab ipso Lavacrum acciperent, vel si aliquo impedimento detentus Episcopus, id perficere minime posset, alium ipse sufficeret, qui suo nomine, & facultate rem totam administraret.

VI. Sed quo magnificentius, ac pro rei dignitate id geratur, merito sancitur, ut Canonicorum Collegium, cæterique Ecclesiæ Administri simul intersint. Postremo ne aliquis contentioni locus superasset, non semel eos, qui ad fontem consecrandum debeant omnino convenire, Sacræ Congregationes declararunt; videlicet, si in Ecclesia Cathedrali id fiat, non Canonicos modo, & Clericos universos, qui fidem suam, ac nomen ipsi Ecclesiæ dederunt; sed alios quoque Presbyteros, Parochos, & Clericos, quos Episcopus acciverit, licet in ipsius locum ab alio consecratio peragatur. In aliis vero Ecclesiis, ubi fons hujusmodi servatur, præsentes esse debent Parochi eidem subjecti, & reliqui Sacerdotes, & Clerici, qui fuerint ipsis adscripti. Postremo in iis Ecclesiis, quæ unius Sacerdotis potestate, ac regimine curantur, fons minime consecrari potest, nisi cum ipso alii quoque Presbyteri simul operentur. Hæc omnia complectitur accurate Braschius (2); & nuper etiam a S. Concilii Congregatione Patrum consensu, judicioque responsum fuit, Parochos in Ecclesiis Cathedralibus, quibus subjiciuntur, adesse debere, cum fontis solemnis consecratio quotannis renovatur, uti memorat Cardinalis Petra (3), qui per plures annos ejusdem Congregationis a Secretis præclarum munus cum laude sustinuit.

VII. Illud profecto certum est in Urbe Bononiensi, aliisque Italiæ civitatibus Baptismi fontem veteri consuetudine in Ecclesia principe solum retineri, ibique non Civium modo Infantes, sed Oppidorum ad Civitatem proxime pertinentium salutari Lavacro expiari. Id etiam in more positum perpetuo fuit, ut Sabbato majoris hebdomadæ, & in pervigilio Pentecostes hujusmodi fontes magno Parochorum omnium concursu sacrarentur. Ita enim in Synodicis Sanctionibus Laurentii Campegii Cardinalis amplissimi clare dignoscimus (4): *Insuper præcipimus omnibus Cappellanis Civitatis Bononiensis, ac suburbiorum, ut Sabbata majoris Hebdomadæ, atque in pervigilia Pentecostes conveniant ad Baptismum, qui in Ecclesia Cathedrali instituitur. Qui parere recusaverint pœna solidorum 40. absque ulla spe condonationis omnino plectentur.* Id etiam auctoritate (5) præstantissimi viri Cardinalis Gabrielis Palæotti magis deprehenditur. In ea quippe oratione, cujus est argumentum: *Sermo de Baptismi Sacramento in Sabbato magno Paschæ, aut Pentecostes, cum convenit Clerus ad Benedictionem Fontis.* Sermonem his verbis exorditur: *Sacrosanctum istud Catholicæ Ecclesiæ Institutum priscis temporibus pia fidelium traditione, perpetuaque observatione ad Nos perductum, ut hoc ipso die, qui Dominicæ Resurrectionis, aut Pentecostes celebritatem præcedit, inter multas, ac religiosas Benedictiones, quæ intra atrium Ecclesiæ fiunt, hæc Sacri Fontis Consecratio, accersitis Parochis, adstanteque Clero solemniter perficeretur, admonet Nos dilectissimi, ut nonnulla, ac cum iis persertim, quos in Animarum curatione socios, atque administros habemus, de singulari hoc Dei beneficio agamus, quod per Baptismi Lavacrum Nobis collatum est.*

VIII. Satis exploratum non habemus, utrum, postquam Cardinalis Palæottus vita decessit, nonnulli Fontis Consecrationi interesse ob negligentiam prætermiserint; id tamen evenisse suspicamur ex iis, quæ leguntur in Synodo ab Hieronymo Cardinali Boncompagno coacta (6): *Parochi Civitatis, & Suburbiorum intersint Benedictioni & renovationi Fontis Baptismalis faciendæ in hac nostra Metropolitana: Alii vero Parochi Diœcesani in Plebaniis, quibus subduntur, prædictæ intersint functioni sub pœna duorum aureorum.*

Nos interim satis cognita, perspectaque Parochorum probitate, confidimus neminem in posterum huic publico muneri defuturum, nisi forte gravi aliqua causa impediatur, qua Nobis, vel Vicario nostro producta, facultatem ea conditione facile impetrabit, ut alius Sacerdos ejus loco sufficiatur. Id vero a singulis etiam Parochis, qui longe ab Urbe in agris constituti sunt, integre, ac religiose observandum minime dubitamus. Attamen, ut in officio contineantur universi, propositas a Cardinali Boncompagno pœnas iterum infligimus in eos, qui Fontis consecrationi statutis diebus non adfuerint, vel alium minime subrogaverint, si necessario aliquo impedimento, ut supra diximus, implicati, vacationem obtinuerint.

Equidem fatemur longius, quam ab initio statuimus, protractam esse hanc Institutionem, cujus Nos minime pœnitet, ut facilius quisque deprehendere possit, Nos rerum novarum minime cupidos, id solum magnopere expetere, ut, quæ olim graviter, sancteque a majoribus nostris proposita sunt, in pristinum locum, ac dignitatem mitius, & commodius restituantur.

INSTITUTIO II.

De Sacra Ordinatione; quanti referat delectum in conferendis Ordinibus habere.

I. QUamquam a præclarissimo Decessore nostro in generali Decreto pro Sacra Ordinatione indicenda, & a Nobis pariter accurate declaratum sit, quid ad primam Tonsuram, Ordinesque rite conferendos, vel suscipiendos omnino requiratur, tamen deprehendimus pravas aliquas consuetudines irrepsisse, quæ Edictum hujusmodi, & quod caput est, Sac. Concilii Tridentini Constitutiones non mediocriter labefactant. Hinc rato, atque firmo priori Decreto, novum hoc proponendum necessario duximus, ut traditam a majoribus disciplinam ab omni labe immunem prorsus, ac liberam tueremur. Neque sane animo commovebimur, si perpauci ad Sac. Ordinationes in posterum confluant, & pauci etiam in Civitate Clerici numerentur. Nam magnopere Nos recreat, magisque in proposito confirmat, quod Lateranen. Concilii Patres sub Innocentio III. scriptum reliquerunt. Satius est enim, maxime in ordinatione Sacerdotum paucos bonos, quam multos malos habere ministros. *Conc. Lat. 4. sub Inn. 3. Cap. 27. de Instruct. Ordinandorum ex Collect. Hard. tom. 7. col. 42.* Illud etiam perpendendum subjicitur (7) *Melius est Domini Sacerdotium paucos habere Ministros, qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus grave Ordinatori adducant.* Insuper satis exploratum habemus, quod ad Timotheum scribit Apostolus: *Nemini cito manum imposueris*, uti Carthusianus declarat, *Aliquem facile ordinando.* Terret Nos etiam vehementer, quod Joannes Moschus Seculi septimi Scriptor Posterorum memoriæ commendavit in eximio, ac sane perutili Commentario, (8) quod in septima Synodo ad fidem faciendam prolatum fuit, & libro septimo Bibliothecæ veterum Patrum continetur. Is enim commemorat, cum ad sepulcrum Beatorum Petri, & Pauli Leo Magnus pro suorum criminum venia, & expiatione suppliciter exoraret, S. Petrum illi subito ante oculos adstitisse, iisque verbis alloquutum: *Oravi pro te, & dimissa sunt tibi omnia peccata tua, præterquam impositionis manuum. Hoc enim solum abs te requiretur, sive bene, sive fortassis aliter id egeris.*

II. Novum porro non est, sed in Generali Concilio Calcedonen. sancitum atque iterum in Tridentino; (9) ne temporis diuturnitas aliquam excusationis causam afferret, videlicet: *Ut nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur.* Igitur, qui dignus aliquo Ordine judicabitur, impressam schedulam accipiet, inscriptumque nomen Ecclesiæ, cui omnino debeat inservire: sed ut re potissimum, non autem verbis id perficiatur, uti Sac. Concilium illis verbis loco supra citato declarat, *ubi suis fungatur muneribus*, ideo omnia in ea schedula describentur, quæ singulis aptissime convenient, ut ejusdem Sac. Concilii sententiæ conformentur. Siquis vero perfectis etiam reliquis omnibus, quæ ad ordines recipiendos exiguntur, id unum, de quo sermo est, negligenter prætermiserit, ad altiorem gradum ascendere nulla ratione illum permittemus.

III. Eos quoque a Concilio Tridentino longe discedere judicamus, qui postquam rite ordinati fuerint, vel muneri suo non satisfaciant, vel satisfecisse temere arbitrentur, videlicet si vel Diaconi, aut Subdiaconi superinduti linea veste Sacram Eucharistiam comitati fuerint, cum ad Infirmos defertur, vel cum ipsa per Urbem quolibet mense solemni pompa circumgestatur. Id prorsus alienum est a Sac. Concilio, in quo de Diaconis, ac Subdiaconis ita decernitur: (10) *Ecclesiis quibus adscribentur inserviant, sciantque maxime decere, si saltem diebus Dominicis & solemnibus, cum Altari ministraverint, Sacram Communionem*

(1) *Lib. 2. cap. 27.* (2) *In Promptuario Synod cap. 5. num. 29. In Causa Savonea. 17. Novembris 1691.*
(3) *Lib. 3. pag. 33. n. 19.* (4) *In Decret. Synodal. editis anno 1535. pag. 6.* (5) *Lib. de administr. Ecclesiæ Bononien. pag. 92.*
(6) *Anno 1654. ad Tit. de Fonte Bapt.* (7) *In Cap. Tales, distinct. 23.* (8) *Pratum Spirituale inscribitur cap. 149.*
(9) *Sess. 23. cap. 16. de Reform.* (10) *Sess. 23. cap. 13.*

nionem perceperint. Pro Clericis vero in Minoribus Ordinibus constitutis hæc tradunt: (1) *Decernit ut in posterum hujusmodi Ministeria non nisi per constitutos in dictis Ordinibus exerceantur*. Quoniam vero excitantur querelæ, nempe a Diaconis, & Subdiaconis munera sua expleri non posse, eo quod in Parochiis Sacra diebus Festis solemnia minime celebrentur, intelligent singuli ex schedula, quibus Ministeriis exercere se debeant; quæ si omittantur, viam sibi pro certo teneant perpetuo ad alios Ordines interclusam.

IV. Non semel declaravimus neminem ad Sac. Ordines assumendum, nisi prius Theologiam Moralem sedulo percurrerit. Neque tamen eorum studium, ac voluntatem improbamus, qui Theologiæ Scholasticæ operam præstant, aut in jure Pontificio versantur. Sed ut majori in omnes uteremur indulgentia, Theologiæ Moralis studium cæteris facilius, atque usitatius proposuimus amplectendum, quod qui ante Diaconatum suscipient, & ad Sacerdotium usque fuerint non interrupte prosecuti, eosdem doctrina satis instructos fore non dubitamus. Quippe a Concilio Tridentino statuitur, ut qui Sacerdotes fieri peroptant, præter cætera (2) *etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur*.

V. Illud in hac re taciti præterire non possumus, in peculiari multorum Cardinalium Congregatione ab Innocentio XIII. instituta (in qua Nos ipsi a secretis delecti per annum integrum supra modum elaboravimus, materiam ordinemque comparantes Constitutionis, quæ incipit *Apostolici Ministerii*; quæ primum ab eodem Pontifice ad Clerici Hispanici reformationem fuit evulgata, & cæteris omnibus Episcopis, veluti exemplar proposita, deinde a Benedicto XIII. Apostolica Auctoritate confirmata) in illa, inquam, peculiari Congregatione post diligentissimam investigationem verba Tridentini Concilii mitius, aut benignius explicari non posse declaratum fuit, quam si de Moralis Philosophiæ studio intelligerentur.

VI. Parochi, qui in Civitate constituti sunt, Nobis utique litteris scriptis testantur, Ordinibus initiatos suis Conventibus assiduos, & frequentes adesse, de quo singulares ipsis agimus gratias, & habebimus perpetuas. Sed cum ii Conventus nocturno plerumque tempore, & non nisi semel quolibet mense haberi soleant, Convivio plane comparari possunt, ad quod aliqui symbolam conferunt optimam, & lautam, alii vero satis mediocrem, nonnulli etiam sine ullo sumptu conveniunt. Eam ob rem monemus universos inania prorsus, ac nullius momenti fore hujusmodi testimonia, nisi pariter in illis frequentia, indoles Clericorum, & quinam fructus percipiatur, aperte declarentur. At vero pro studiorum testimonio, ac fide eorum, qui in Civitate degunt, volumus, ut Professor ad tradendam Moralem, aut Scholasticam Theologiam, vel etiam jura Pontificium publice constitutus, affirmet, an sedulam cum fructu operam assidue impenderint.

VII. Insuper cum ad examen acciti venient, qui Ordinibus initiandi sunt (quod donec salvi, & incolumes erimus, Nobis semper præsentibus, habebitur) priusquam inquiramus, quæ ad Ordines pertinent, ut de eorum ingenio, ac doctrina certi simus, plurima etiam circa facultates, ac disciplinas, in quibus singuli versantur, exacto judicio perscrutabimur. Postremo cum Sac. Concilium Tridentinum jubeat, ut qui Minores Ordines expetunt (3) *saltem Linguam Latinam intelligant*, quantum in ea profecerint universi palam coram Nobis experientur; ob quam causam aliud Edictum simul promulgandum curavimus, in quo ratio, ac norma in Clericis examinandis servanda contineatur.

VIII. Commendamus autem summopere eorum diligentiam, ac fidem, qui de more hujus Diœcesis colligendis, ac probandis Clericorum meritis præpositi sunt. Caveant tamen, ut in posterum, qui ordinandi sunt, illud etiam plane comprobent, nusquam alicujus criminis reos coram Sæculari, aut Ecclesiastica potestate in jus vocatos fuisse. Verum ne ipsos majori labore, ac molestia afficiamus, Congregationem nuper constituimus, cui Nos, aut Vicarius noster nunquam deerimus; ibique accurate dijudicandum erit, an singula, quæ in hoc Decreto præscribuntur, diligenter fuerint observata.

INSTITUTIO III.

De Rogationibus Majoribus, ac Minoribus, veteri ipsarum Institutione, Auctore, & Loco, ubi primum cœperunt; quo pacto initio gererentur, quam ob causam inductæ fuerint, & qua religione sint peragendæ; item de Origine Imaginis B. Mariæ Virginis per S. Lucam depictæ: ex quo loco, & quo tempore in hanc Urbem delata fuerit: Postremo de Cultu eidem Sac. Imagini præstando.

I. CUm die Festo S. Marci solemnis per Urbem supplicatio de more peracta fuerit, quo tempore Nos ad invisendam Diœcesim profecti longe ab Urbe detinebamur, proximis diebus 19. 20. 21. mensis Maji, Deo juvante, reliquæ supplicationes Nobis præsentibus publice indicentur, quæ *Minores Rogationes* nuncupantur, cum altera *Majoris Rogationis* nomen acceperit (4). Id autem evenisse ob eam causam putamus, quod S. Gregorius Magnus ipsam primus excogitaverit, cæteras vero S. Mamertus Episcopus Viennæ in Gallia longe ante induxerit, uti Durandus advertit (5), vel saltem, quia idem Sanctissimus Pontifex illam propagaverit, cum de eadem tanquam a Majoribus accepta ipse loquatur: *Solemnitas annuæ devotionis Nos, Fratres Dilectissimi, admonet, ut Litaniam, quæ Major ab omnibus appellatur, sollicitii, ac devotis debeamus, auxiliante Deo, mentibus celebrare* (6). In qua sententia præclarissimi quoque Viri, Baronius, ac Martenes versantur (7).

II. Vetustissima æque, ac pia Minorum Rogationum Institutio omnes ad sinceram cordis pœnitentiam, atque ad Divini Numinis opem implorandam summopere excitare debet, ut impendentes undique calamitates a nostro capite depellat, & post hujus vitæ cursum in Cœlestis Regni societatem excipiat. Nonnulli profecto piam hanc Institutionem S. Mamerto antiquiorem existimant, & S. Augustinum testem adducunt (8); quibus Nos libenter assentiremur, nisi illam ipsam concionem, qua id confirmant, S. Cæsario Arelatensi potius, quam Augustino tribuendam præstantium Virorum auctoritate ducti merito suspicaremur.

III. Itaque Mamertum Auctorem arbitramur, qui Seculo quinto Sanctitatis gloria maxime floruit, quod etiam clare testatur S. Avitus in Concione de *Sac. Rogationibus*, quam Joannes Gagnæus in lucem edidit, ac deinde Menardus iterum Typis evulgavit (9). Id etiam præclaro Sidonii Apollinaris testimonio comprobatur: *Quidquid illud est*, inquit, *quod otio, vel negotio vacas, in Urbem tamen, nisi fallimur, Rogationum contemplatione revocabere; quarum Nobis solemnitatem primus Mamertus Pater & Pontifex reverentissimo exemplo, utilissimo experimento invenit, instituit, invexit*. Et quamquam subjiciat: *Quippe prius, quod salva fide, pace sit dictum; vagæ, infrequentesque, utque sic dixerim oscitabundæ supplicationes*, illud solum ex his deprehendi potest, ante Mamertum publicas supplicationes haberi consuevisse, non illas tamen, quæ per triduum ante Festum Ascensionis Domini peculiari quodam ritu celebrantur.

IV. A Gallia sacrum id Institutum in alias Regiones promanavit; ac primum sub Leone III. a Romana Ecclesia receptum memorat Anastasius Bibliothecarius, vel quicumque sit Auctor, qui res ab eodem Pontifice præclare gestas posteritati commendavit: *Ipse vero a Deo protectus & Præclarus Pontifex constituit, ut ante tres dies Ascensionis Dominicæ Litaniæ celebrentur*. Mirabitur sane, ac merito, qui in mentem revocaverit pietatem egregiam, qua olim Christi Fideles solemnes hujusmodi dies prosequebantur. In Moguntino Concilio (10) præcipitur, ut nulla utantur vestium pompa, nullumque eo tempore præferant ornamentum. Concilio autem Arelatensi (11) Jejunium religiose observandum proponitur. Tandem ex antiquissimis Rituum libris a Martene editis (12) intelligimus in more positum fuisse, ut sacro cinere (quod nos primo Quadragesimæ die facere consuevimus) singulorum capita adspergerentur. Illud postremo memoria dignum, quod a S. Cæsario Arelaten. traditur in ea concione, cujus Auctor S. Augustinus, ut paulo ante diximus, ab aliquibus nuncupatur, nempe Divinum Officium, quod hisce diebus persolvebatur, in variis Templis recitari solitum fuisse, in quibus per sex horas stationes Christiani producebant: *Qui in istis sex horis de conventu* Ec-

(1) *Sess. 23. cap. 17.* (2) *Sess. 23. cap. 14.* (3) *Sess. 23. cap. 11.* (4) *Cæremon. Epis. lib. 2. cap. 31.*
(5) *Durand. lib. 6. Ration. cap.* 102. *n.* 4. (6) *S. Greg. initio lib. 2. Regest.* (7) *Baron. ad Martyrol. Rom. 25. Aprilis; Marten. lib. 4. de Divin. Offic. cap. 27. n. 1.* (8) *In Serm. 173. de Tempore in pervig. Ascen.* (9) *In notis ad Sacramentar. S. Gregor. lib. 7. Epist. 14.* (10) *Cap. 33.* (11) *In Can. Rogationes de consecr. dist. 3.*
(12) *Tom. 4. cap. 27. num. 4.*

Ecclesiæ non subducit se, magnum remedium animæ suæ noscitur providere.

V. Hæc autem in medium non ideo protulimus, ut adspergendi super capite Fidelium sacri Cineris usum, vel Jejunii per hoc triduum consuetudinem renovaremus, quod in ordinem Religionis S. Joannis Hierosolymitani cooptatis singulari lege præscribitur. Non ignoramus pariter ex communi Ecclesiæ disciplina a Festo Paschatis usque ad Pentecostem nullum Jejunium adhiberi; & cum Mediolanen. Ecclesia veterem jejunandi morem Rogationum tempore retinuerit, illas post Festum Ascensionis Domini solemniter indicit, ut in actis Concilii Provincialis, quod primum S. Carolus Mediolani celebravit, aperte continetur, *Ut triduo Rogationum post Ascensionem Domini, ex veteri Instituto in Mediolanensi Ecclesia Jejunium adhibeatur.*

VI. Ea igitur de causa prisca Ecclesiæ Instituta in memoriam adduximus, ut sanctissimis Majorum exemplis, qui Nos longa virtute, ac meritis superarunt, concitari, omnes curæ nostræ commendati ad pietatem vehementius incanderentur. Siquis autem ex his, quæ hactenus commemoravimus parum animo moveatur, sibi ante oculos proponat funestam luem, ac pestem, quæ jampridem in armenta grassatur, ut meritas violato Numini pœnas exsolvamus: cogitet etiam has supplicationes initio a S. Mamerto propositas fuisse, ut crudelissimas feras, quæ hominum cervicibus, ac fortunis imminebant, longe propulsaret; Deumque populi luctu, & precibus commotum Viennæ Urbem, universamque Diœcesim a vastitate, ac ruina tunc eripuisse. Id S. Avitus in concione, quam superius memoravimus, & S. Gregorius Turonen. (1) testatum nobis reliquerunt. Quamobrem in libro, qui *Sacerdotale* inscribitur, illud posterorum memoria dignum refertur, *In aliquibus Ecclesiis solent portari Dracones, & Lupi super perticas ad denotandum, quare instituta fuerit hæc Processio.*

VII. Cum Cæremoniale Episcoporum decernat, ut Sacra aliqua effigies per Urbem deferatur, Sacris Ritibus omnino consentaneum videtur, id quod in hac Civitate Rogationum tempora pridem usu receptum fuit. Etenim Beatæ Virginis Imaginem a S. Luca depictam, quæ Seculo XII., Gherardo tum Bononiensium Episcopo, in hanc Urbem ab Æde Constantinopolitana S. Sophiæ delata fuit, & in Montem Guardiæ collocata, a Seculo XV. (cum Beatus Nicolaus Albergatus Bononiensem Ecclesiam administraret) transferre consueverunt in Civitatem sodales a Morte nuncupati, cum proxime Rogationum dies celebrandi essent, eandemque Sacram Imaginem solemni Populi supplicatione circumgestare. Hæc Sigonius memorat in eleganti Commentario, quo Bononienses Episcopos recenset.

VIII. Igitur in hac Tabula Dei Parentis Effigies exhibetur, ob quam, ait S. Bernardus, omnia in genus hominum cælestia munera, Deo sic volentes, copiose dimanant, (2) *Quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam.* Sanctus autem Petrus Damiani in ipsius cultum animos bis magnopere verbis incendit (3): *Dignum quippe est, ut, quæ laudum præconia meretur ab Angelis, obsequiis etiam frequentetur humanis, eique post Deum totus Orbis exhibeat laudem, per quam suscepit propriæ salutis auctorem. Optima sane spes est apud eam habere confugium, quæ scilicet inter omnes Cælestis Curiæ Senatores impetrandi apud Deum primum obtinet locum.*

Tandem satis exploratum est maximis sæpe beneficiis cumulatos fuisse, qui ad sacram hanc B. Virginis Imaginem pie confugerunt, quæ omnia Ascanius Persius satis accurate complectitur.

IX. Quamquam annos 40. Romæ immorati non interfuimus, cum Rogationum tempora hæc sacra Effigies circumferretur, tamen in mentem veniunt Populi concursus, & incredibilis lætitia, qua vultu, oculis, ac toto corpore gestiebant universi. Itaque eandem in omnium animis religionem fore confidimus, plurimumque commendamus, ut maximus iis præsertim Templis honos tribuatur, in quibus sacra solemniter fient, ac B. Virginis Imago per id tempus asservabitur; quæ deinde sub quartam & vicesimam diei horam omnino, uti mos est, debeant obsecrari, illud etiam decernimus, ut dato tormenti bellici signo Tintinnabula ex Turribus universa personent, cum sacra Tabula in Urbem deportatur.

X. Verum iis externis significationibus minime acquiescimus, quippe omni labe rite expiatus, & Sac. Synaxi refectus unice potest B. Virginis tutelam, ac fidem apud Deum sibi comparare, ut ipsius opem nos miseri, & egentes experiamur. Ipsa quidem Parens est amantissima eorum, qui peccati vinculis ita adstringuntur, ut tamen ab illis dissolvi maxime cupiant, & se a turpi servitute vindicare, uti S. Birgittæ olim declaravit: *Ego sum Mater omnium peccatorum se volentium emendare.* Idem admonet S. Gregorius VII. (4) *Pone finem voluntatis peccandi, & invenies Mariam promptiorem Matrem in tui dilectione.* Quod etiam vir eximiæ virtutis P. Segneri uberius comprobavit (5): Qui se integre, ac sincere Virgini devoverit, ejus pariter virtutem, & exempla sibi imitanda proponit; ac pro maximo in Deum amore voluptatum illecebras falsaque rerum blandimenta fortiter contemnit (6).

Si a nobis id sedulo perficiatur, B. Virginis ope, ac præsidio detrimenta, & pericula, quæ in nostra parantur capita, longe depulsa vicissim gratulabimur, nosque aliquando de hoc terrestri carcere evocati novam, beatamque in Cælis vitæ rationem auspicabimur.

INSTITUTIO IV.

De jejunio quatuor temporum; qua de causa institutum sit ab Ecclesia; quisnam primus hoc jejunium indixerit; quo tempore id evenerit, & qua pietate servari debeat: Item de Jubilæi promulgatione, quod Sanctissimus Pontifex concessit; cur illud Fidelibus, & qua ratione comparandum proposuerit: De usu facultatis, quæ per Pontificem tribuitur immutandi vota, absolvendi a censuris, ab externa hæresi, & criminibus reservatis: Pontificum consilium, & mens, dum facultates ejusmodi largiuntur.

I. Neminem latere arbitramur quarta, & sexta Feria, ac Sabbato post Pentecostem, videlicet diebus 4. 6. 7. mensis Junii, servandum esse Jejunium.

II. Quod inter quatuor solemnia numeratur, quæ statis anni temporibus celebrari plurimis de causis consueverunt. Primum quidem ne Judæi, qui publice indictum Jejunium quater in anno religiose servabant (7), Christianos temperantiæ virtute superarent. Deinde, cum a veteri Ecclesiæ disciplina recedendum fuerit, ob quam sacræ ordinationes mense Decembri tantum haberi solebant, ob idque alia tria tempora (8), vere scilicet, æstate, ac autumno ineuntibus, ad illas peragendas constituta fuerint, omnino rationi consentaneum visum est, ut Jejunium pariter adhiberetur, quemadmodum ex Sacris Litteris deprehenditur, dum Barnabæ, ac Sauli ordinationem commemorant: *Tunc jejunantes, & orantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos* (9). Tertio, ut pro frugibus Deo gratias persolvamus, cum iis præcipue temporibus vel terræ mandentur, vel maturescant, vel desectæ in horrea congerantur.

Denique, ut Jejuniis, aliisque piis operibus nostra crimina sine ulla intermissione expiemus; quæ omnia a Venerabili Dei famulo Cardinali Roberto Bellarmino fusius, & luculentius explicantur (10).

III. Sancto Callisto Pontifici, qui initio tertii sæculi martyrii palmam est assecutus, hujusmodi institutio tribuitur, vel saltem, cum Jejunium ter in anno fieret veteri consuetudine, quartum ipse traditur adjunxisse. In Pontificali Libro, cujus Auctor Anastasius Bibliothecarius nuncupatur, cum de rebus gestis S. Callisti agitur, hæc memorantur: *Constituit Jejunium quater in anno fieri, frumenti, vini, & olei gratia secundum Prophetiam.* At in vetustissimo ejusdem libri exemplari servato in celebri Bibliotheca Colbertina (a quo nihil omnino dissentit alterum, quod in Reginæ Svecorum Bibliotheca extabat), ita scriptum invenimus: *Hic constituit Jejunium die Sabbati ter in anno fieri, frumenti, vini, & olei gratia secundum* Prophetam, *quarti mensis, septimi, & decimi:* Utrumque testimonium in hanc sententiam Isidorus Mercator conjunxit: *Jejunium quod ter in anno apud nos celebrare didicisti, convenientius nunc per quatuor Tempora fieri decernimus.* Id autem Callisti decretali Epistola ad Benedictum Episcopum confirmari plane videtur.

IV. Hanc porro Callisto minime tribuendam contendit Petrus Constant (11), qui Romanorum Pontificum Epistolas collegit, ac Parisiis anno 1721. typis mandavit: *Callisto* (inquit) *Isidorus Mercator duas supposuit Epistolas, genuino parenti aliquando cum reliquis ipsius fœtibus reddendas.* Cum tamen in

in

(2) *Lib. 2. Historiar. cap.* 34. (2) *In Sermone de Nativit. B. V.* (3) *Lib. 6. Epist.* 29. (4) *Lib. 1. Epist.* 47.
(5) *Christ. Instruct. part.* 3. *Serm.* 34. (6) *Teoph. Rayn. in Diptychis-Marianis tom.* 7. *sub. num.* 29. (7) *Zachar. cap.* 8.
(8) *Amalar. Fortunat. lib.* 1. *cap.* 1. *de Off. Eccl.* (9) *Cap.* 13. *Act. Apost.* (10) *De bonis operibus in partic. lib.* 2. *cap.* 19.
(11) *Petr. Constant lib.* 1.

dubium veritas hujusce monumenti revocetur, & historiæ Ecclesiasticæ princeps ipse Baronius (1) anceps, incertusque rei fuisse videatur, cum satis modeste inquit: *Num ipse, si qua de his scripsit:* illud statuendum est (salva semper libri Pontificalis, quam supra memoravimus, fide), quod, cum Judæi quater in anno Jejunio addicti essent, non suo quodam, aut solemni cæremonia, quæ Salvatoris adventum indicaret, sed virtutis potius, ac temperantiæ causa, hinc Apostolica traditione hujus Jejunii consuetudo recenti Ecclesiæ proposita ad nos usque dimanaverit, ut S. Leo Magnus quinti Seculi scriptor testatur (2), cujus sententiam Cardinalis Baronius his verbis complectitur (3): *Ipsa quidem quatuor anni temporum jejunia, quæ in Ecclesia servari solent, ex Apostolica Institutione sumpsisse principium S. Leo absque ulla dubitatione confirmat*. In hanc opinionem scripsit etiam Thomassinus, cum de Jejunio satis copiose, atque erudite dissereret (4). Cum deinde aliqua ex parte vetus disciplina immutata esset, & nonnullæ Ecclesiæ vernum Jejunium mense Martio, æstivum vero in hebdomada, quæ post Festum Pentecostes sequitur, quodam more celebrarent, Sanctus Gregorius VII. Quadragesimæ initio primum Jejunium fieri, alterum vero in hebdomada Pentecostes perpetua lege constituit. Ita commemorat Micrologus scriptor S. Gregorio coævus (5); & Concilium pariter Claromontii habitum sub Urbano secundo decrevit, ut, *jejunium secundum semper in hebdomada Pentecostes celebretur*. Quæ omnia præstantium Virorum Ordesici Vitalis (6), & Muratoris auctoritatibus (7) confirmantur.

V. Quamquam vero nefarius Dallæus summopere contendat ab Apostolis traditum, indictumque minime fuisse Jejunium, cujus meminit Zacharias, cum ingratum Deo, invisumque ex sacris litteris fuisse liquido appareat (8): *Cum jejunaretis, & plangeretis in quinto, & septimo per hos septuaginta annos, numquid jejunium jejunastis mihi?* doctissimi tamen Viri id evenisse jura asserunt, quod hujusmodi jejunium cum pietate, & religione minime conjungeretur. Id etiam Zachariæ ipsius testimonio deprehenditur. *Et factum est verbum Domini ad Zachariam dicens: Hæc ait Dominus exercituum dicens: judicium verum judicate, & miserationes facite unusquisque cum fratre suo; & viduam, & pupillum, & advenam, & pauperem nolite calumniari, & malum vir fratri suo non cogitet in corde suo* (9).

Itaque impudentissimus sane est, qui Jejunium suapte natura Deo minime acceptum fuisse divulgat, cum voluntatem ipse suam aperte significaverit (10): *Hæc dicit Dominus exercituum: jejunium quarti, & jejunium quinti, & jejunium septimi, & jejunium decimi erit Domui Juda in gaudium, & lætitiam, & in solemnitates præclaras, veritatem tantum, & pacem diligite*. Egregios de Jejunio libros conscripsit Laurentius Cardinalis Cozza (11), quibus Dallæi audacia perstringitur, ac mendacia refelluntur.

VI. Quare illud ex Zacharia solum intelligitur, nullius meriti Jejunium fore, nisi pariter animus criminum maculis expurgetur, quod ex Isaia clare perspicitur, ubi Judæis querentibus nullum se ex Jejunio fructum percepisse, his verbis respondetur (12): *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra; & omnes debitores vestros repetitis: Ecce ad lites, & contentiones jejunatis, & percutitis pugno impie. Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester*. Denique populo suo Dominus, ut pie, sancteque jejunent, palam denuntiat: *Sanctificate jejunium* (13), quod sic potissimum a S. Gregorio declaratur: *jejunium quippe sanctificare est, adjunctis bonis aliis, dignam Deo abstinentiam carnis ostendere* (14).

VII. Nos sane confidimus hac ratione, & sanctitate Jejunium, quod proxima Pentecostes hebdomada indicetur, ab omnibus celebrandum. Atque, ut universi, quorum salus nobis commendata fuit, vehementius ad pietatem inflammentur, Jubilæum, quod Pontifex Maximus pro tota Italia, Insulisque adjacentibus die 29. Februarii liberaliter indulsit, publicum facimus; & quo facilius hoc divinum munus, ac beneficium assequantur omnes, Jejunium Feria 4. 6. & Sabbato in hebdomada Pentecostes omnino præcipimus, vel Feria 4. 6. & Sabbato hebdomadæ post Pentecostem, idest diebus 11. 13. 14. mensis Junii; nempe si quis antea morbo, vel alia gravi causa forte impeditus salutarem abstinentiam exercere non potuerit; aut fortassis pro criminum expiatione securius obtinenda Jejunium, & alia sancta opera, de quibus paulo post sermo erit, renovare velit in proxima hebdomada juxta Constitutionem Bonifacii VIII., quæ incipit: *Antiquorum: De pœnitentiis, ac remissionibus*; ubi hæc leguntur: *Unusquisque tamen plus merebitur &c.*

VIII. Summus Pontifex Clemens XII. his Apostolicis Litteris pro Reipublicæ incolumitate, his præsertim difficillimis temporibus, Dei opem suppliciter exorat; Deinde singulos hortatur, ut quo possunt, maximo studio divinum præsidium implorent. Tandem vetustissimo Romanæ Ecclesiæ exemplo, & consuetudini constantissime inhærens, cum cæterarum Parens sit, ac Magistra, cælestia munera summa liberalitate proponit, & omnium criminum remissionem, sicut magni Jubilæi tempore fieri consuevit, universis, qui saltem unum ex iis Templis quæ a Nobis infra designantur, semel inviserint, ibique pro Sanctæ Ecclesiæ amplitudine, & pro removendis a Christiana Republica gravissimis incommodis, quæ hoc tempore impendent, Deum enixe rogaverint; præterea Jejunium servaverint Feriis 4. 6. ac Sabbato, ut supra ostendimus; & postquam animum peccati labe rite expurgaverint, die Dominico vel alio quolibet in eadem hebdomada ad cælestem mensam accessarint sacra mysteria cum utilitate percepturi; postremo illos, qui in egestate versantur stipe aliqua pro suis opibus, & pietate levaverint; quæ omnia in Apostolicis Litteris, ut antea diximus, fusius continentur.

IX. In iisdem Pontifex omnibus, cujuscumque sint ordinis, vel conditionis, clementer indulget, quemlibet sibi ex approbatis Sacerdotem deligere, cui peccata rite confiteantur. Ipsi vero Sacerdoti maxima per id tempus facultas permittitur, ut scelera omnia remittere & condonare valeat, licet Episcopis, vel Summi Pontificis auctoritati reservata, vel in Apostolicis Litteris, quæ Feria quinta Majoris Hebdomadæ recitari solent, vel in aliis Sanctitatis Suæ, aut decessorum Pontificum decretis continaantur. Insuper, ut illos, qui censuræ cujuscumque vinculis, sive a jure Pontificio, vel Judicum sententia damnati, adstringuntur, eadem potestate dissolvere, ac liberare queat. Postremo vota, quæ Deo nuncupata fuerint, sanctis aliis operibus, ac salutari pœna pro voluntate Sacerdotis imposita, Pontifex immutari permittit, cujus tamen privilegii participes minime sunt, qui se Castitatis, & Religionis voto semel obstrinxerint.

X. Illos vero, qui canonico aliquo impedimento, seu palam cognito, sive occulto implicati sint, qui inhabiles quacunque de causa, & incapaces existant, in pristinum statum nullo modo restitui posse declaravit; nec non qui Pontificis sententia, vel alterius Judicis Ecclesiastici extra fidelium communionem ejecti, vel suis a muneribus suspensi, aut Ecclesiæ aditu prohibiti fuerint, aut se excommunicatos, suspensos, interdictosque esse alio modo perceperint, aut palam iis pœnis obnoxii delarati fuerint, nisi præscripto, ut supra, tempore jure satisfecerint.

XI. En vobis integre enuntiavimus, quæ in Apostolicis Litteris exhibentur. *Pœnitentiam ergo agite: Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ*, inquit S. Joannes, cujus exemplo singulos magnopere hortamur, ne hoc opportunum tempus negligenter prætermittant, quo maximos ad æternam salutem fructus Deo juvante comparabunt.

XII. Sed ne muneri nostro deesse videamur, cum pro votis immutandis potestas a Pontifice facta sit, S. Caroli Borromæi sententiam in hac re optimum duximus Sacerdotibus in memoriam revocare (15): *Si quis Sacerdos facultatem, & auctoritatem acceperit eorum vota permutandi, qui peccata confiteantur, in alia pietatis opera solum convertat, quæ vota superent, vel saltem cum ipsis adæquentur, Deoque magis grata videantur; insuper sedulo perpendat expensas, labores, & alia incommoda, quæ perferre debuerint, ut conceptis votis plene satisfacerent*.

XIII. Insuper cum alias in hac Civitate disputatum sit, an ob amplissimam facultatem, de qua ante diximus, a censuris omnibus, & criminibus, licet fœditate, ac magnitudine gravissimis, liberandi Fideles, qui ad pedes Sacerdotis abjecti peccata sua rite confiteantur, cum inquam, persæpe disputatum sit, an illos etiam, qui hæreseos jam palam cognitæ labe contaminati sunt, pœnitentiæ medicamento possint expiari; & cum ad Nos pervenerit tanto in utramque partem studio disceptatum,

(1) *Ad ann. 57. n. 206.* (2) *Serm. 7. de jejunio septimi mensis: & serm. 4. 6. 7. de jejun. decimi mensis.*
(3) *Ad annum. 57. n. 209. Tom. 1.* (4) *In tractatu de Jejunio part. 1. cap. 21. n. 7.* (5) *De Ecclesiast. observ. cap. 42. & 25.*
(6) *Lib. 9. de Hist. Ecclesiast.* (7) *In Anecdot. lib. 2. in dissert. de Jejuniis quatuor temporum.* (8) *Zachar. c. 7. v. 5.*
(9) *Zach. cap. 7. v. 8. 9. 10.* (10) *Zach. cap. 8. v. 19.* (11) *Part. 2. art. 12.* (12) *Isaiæ cap. 58. v. 3. 4.* (13) *Joel. Proph.*
(14) *S. Greg. Homil. 15. super Evang.* (15) *S. Carol. Borromæus monit. 16. ad Confessarios.*

tum, ut nonnulli se id facturos, cum primum res, & occasio postularet, libere affirmaverint; ideo hac nostra Constitutione declaramus (licet Theologi (1), & Pontificiæ Legis periti plurimum inter se opinionum varietate dissentiant) rem totam a Pontificum voluntate, atque arbitrio dependere.

XIV. Quare, cum ipsi Jubilæum indicentes palam significaverint se potestatem hujusmodi nemini permittere, illud consequatur necesse est, ut hæreseos crimen, quod supra cætera gravissimum, & peculiari nota dignum habetur, dimitti nullo modo possit, nisi aliter perspicue & singularibus verbis in Apostolicis litteris explicetur. Itaque imprudenter, stulteque ageret, qui per id tempus falsis commentis adductus, hujusmodi facultate uteretur, quæ summi Pontificis decreto apertissime non traditur, sibique exitialem peccati maculam contraheret, nec ullam afferret confitenti hæretico salutaris medicinæ utilitatem, quod jampridem a Clemente VIII, Paulo V., & Urbano VIII. Maximis Pontificibus in eos sancitum fuit, qui nulla accepta facultate a censuris, & criminibus Sedi Apostolicæ reservatis absolverent.

XV. Plurima afferri possent de hac re Pontificum decreta; sed illud tantummodo, quod ab Alexandro VII. in Congregatione Sanctæ Romanæ inquisitionis constitutum fuit, oculis subjiciemus: *Sanctissimus Dominus Noster Alexander Papa Septimus sub die 23. Martii 1656. inhærendo declarationibus alias a Prædecessoribus suis factis ad removendam omnem dubitandi occasionem, & ne circa id in posterum ullo tempore hæsitari contingat, cum crimen hæresis præ cæteris gravissimum speciali nota dignum sit, decrevit facultatem absolvendi ab hæresi in Jubilæis, vel aliis similibus concessionibus non censeri comprehensam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolvendi ab hæresi*.

XVI. Neque sane hæc Constitutio in Urbis Tabulariis latuit, sed in lucem edita fuit a Cardinali Albitio in eo libro, quem *de incostantia in Fide* erudite conscripsit, in quo pariter observandum proponitur veterem hujus rei controversiam post illud Decretum penitus esse diremptam, neque in dubium amplius revocandam. Si quis vero Commentarium Cardinalis Albitii non omnibus satis cognitum pro excusationis causa diceret; in manus tamen omnium versantur Sancti Caroli monita, quæ simul cum Decretis ad confessionum Ministros pertinentibus conjunguntur, & Romæ quater Innocentii XII. auctoritate impressa fuerunt (2). Communis est sane omnibus Institutio, auctore Presbytero Congregationis, ut ajunt, Missionis, pro Sacerdotibus, qui primum ad confessiones audiendas designantur, quæ Lucæ, & Ticini typis excusa est (3). Nemo pariter ignorat, quæ a Francisco Vanrast Theologo Casanaten. (4), & a Matthæuccio tradita (5) fuerint, qui Vir, dum Romæ ageret, in plures Sacras Congregationes fuit cooptatus. Tandem nota maxime, & explorata sunt Cardinalis Petra eximia Commentaria (6). Hi sane scriptores omnes Alexandri VII. Decretum commemorant, omnique disceptationi finem impositum esse unanimi suffragio conveniunt. Cum vero istius rei cognitio Monachium (7); Dilingam (8), & Ingolstadium (9) usque pervasisset, singuli in ea Universitate Magistri sublatam penitus omnem disputationem, quæ ante Decretum Alexandri Pontificis haberi consueverat, miro voluntatum consensu affirmarunt. Quæ cum ita sint, minime suspicari possumus aliquem in nostra Diœcesi versari, qui cognita Summi Pontificis voluntate, atque Decreto, aliam sententiam ita tueatur, ut potestatem, quæ a Pontifice non tribuitur, usurpari adhuc posse impudenter existimet.

XVII. Finem facimus, sancta opera omnibus præscripta, & tempus quo potissimum ipsa exerceri oporteat, declarantes, ut hanc amplissimam criminum remissionem merito consequantur.

XVIII. Ac primum hæc Templa invisenda, prout singulis commode evenerit, potissimum designamus.

Ecclesiam Metropolitanam S. Petro nuncupatam.

Ecclesiam a Corpore Christi appellatam.

Ecclesiam Sanctæ Mariæ Pietatis Mendicantium.

Ecclesiam SS. Jacobi, & Philippi ad Moniales conversas pertinentem.

XIX. 1. Quoad Diœcesim: Parochialem Ecclesiam proponimus.

XX. 2. Jejunium diebus 4. 6. 7., vel 12. 13. 14. observabitur.

XXI. 3. Cætera vero, scilicet peccata confiteri, Dominicum Corpus sumere, Ecclesiam invisere, stipem præbere, a prima die usque ad 15. Junii integre perficiantur.

In Diœcesi, statim ac Parochi has nostras Litteras acceperint, ac die Dominico Populo promulgaverint, sancta opera de quibus modo dictum est, quindecim dierum spatio singuli exequantur.

XXII. Qui in Mari, vel alio itinere longe a Patria detinentur, si omnibus, quæ supra exposita sunt, post reditum pie satisfecerint, eandem criminum indulgentiam assequantur.

XXIII. Postremo si qui regulares cujuslibet conditionis Claustris perpetuo inclusi, sive alii quicumque sæculares, & Ecclesiastici in carceribus, aut servitute constituti, vel alia honesta causa impediti, minime explere possint, quæ supra memoravimus, Sacerdos ad Confessiones audiendas approbatus, vel post hoc Decretum approbandus in proximum tempus ea prorogabit, si ita opportunum duxerit, vel etiam immutabit, & singulis tribuet, quæ magis convenire arbitrabitur.

INSTITUTIO V.

De solemni pompa, qua Sacra Mysteria in supplicatione Corporis Christi, & singulis per annum Dominicis diebus circumferuntur: De institutione, ac propagatione harum supplicationum, qua ætate, quove loco celebrari primum cœperint: De cultu in ipsis exhibendo: Tandem pravæ consuetudines arguuntur, & alia, quæ non sine piorum hominum offensione in his supplicationibus committi solent.

I. NUllis verbis satis explicare possumus maximam voluptatem, qua solemne Festum Corporis Christi in hac Urbe celebravimus, & publicam ejus diei supplicationem prosecuti sumus. Singulari pariter cum gaudio accepimus reliquas supplicationes peractas esse, quæ octo dierum spatio fieri consueverunt. Festi apparatus, ac pompa, qua Sacra Mysteria per eos dies deferebantur, oculos, animumque in admirationem adduxerunt.

II. Quæ tamen omnia pro illius Sacramenti Institutione merito excogitata sunt, in quo Sacramentorum omnium Auctor revera continetur. Hæc sacra celebritas Leodii primum initium nacta est, cum B. Juliana a Monte Cornelione visum admirabile cælitus immissum Roberto Episcopo declaravit, qui etiam in frequenti aliorum Prælatorum, ac præstantium Sacerdotum Conventu illud severe ad examen revocavit. Deinde, licet Urbanus IV., qui ex Archidiacono Leodiensi Pontifex Maximus renunciatus fuit, in Ecclesiam universam hunc Festum diem initio non propagaverit, id tamen constituit novo portento excitatus. Nam cum Urbem veterem secessisset, ut Saracenos effugeret, qui totam Italiam a Manfredo Siciliæ Tyranno acciti furenter invaserant, accidit, ut Sacerdos Volsinii Sacrum faciens, peracta jam consecratione, de præsentia Dominici Corporis dubitaret, & statim Corporalis Palla Sanguine intincta coram omnibus appareret, quam in Ecclesia Principe Urbis veteris religiose servatam non sine pia animi commotione Nos ipsi suspeximus.

Quare Urbanus ipse, ac post Clemens V. (10), Martinus V. (11) Eugenius IV. teste S. Antonino, ut Fideles ad hoc Festum summo studio, ac pietate celebrandum inflammarent, magna cælestium munerum copia eos liberaliter cumularunt. Tandem a Sac. Tridentino Concilio, velut annuus pro debellata hæresi triumphus, nobis proponitur (12).

III. Hæc omnia, quæ paulo ante diximus, Honuphrii Panvinii, Joannis Tritemii, Sancti Antonini, Gulielmi Lindani auctoritate, ac testimoniis confirmata in medium adduximus, atque eadem Christianus Lupus (13), Henschenius (14) Capeavillius (15), Bartholomæus Fiseus (16), Martene (17), & Theophylus Raynaudus (18) aperte commemorant (19).

IV. Jure sane optimo, ac merito solemnes, publicique honores statuto tempore indicendi erant, quibus Sac. Mysteria quotannis celebrarentur. Nam, licet Salvator ipsa instituerit, cum postremam cum Discipulis suis Cœnam habuit, quo die a Sacer-

(1) *Diana lib. 5. tractat. 8. resolut. 29.* (2) *Pag. 289.* (3) *Par. 2. cap. 16. §. 1. n. 350.* (4) *De Indulg. & Jubil. pag. 149.*
(5) *De Officiali Curiæ Eccles. cap. 1. n. 18.* (6) *Ad Constitut. Apostol. lib. 3. pag. 180.* (7) *Anacletus l. 1. in jus Can. tit. 7. de hæret. n. 405.* (8) *Pirhing. l. 5. in jus Can. tit. 7. sect. 2. §. 5. n. 44.* (9) *Schmalzgrueber in jus Can. l. 5. tit. 7. de hæret. n. 207. & seq.*
(10) *In Clement. unica de Reliq., ac venerat. Sanctor.* (11) *Raynald. anno Domini 1429. n. 20.* (12) *Sess. 13. cap. 5. & Canon. 6. tit. de Eucharist.* (13) *Dissert. de S. Procession. lib. 11. pag. 340. recentis edition.* (14) *Lib. 4. Apostolicis pag. 437.*
(15) *De Leodiensib. Hist. pag. 542.* (16) *Lib. de Orig. Festi Corp. Chr.* (17) *De Antiq. Eccl. Discip. in Divin. celebr. Officii c. 29. num. 1. 2. 3.* (18) *Lib. 11. pag. 347.* (19) *Pag. 347. tom. 11.*

Sacerdotibus quidem ejus beneficii memoria recolitur, totum tamen illud tempus ab Ecclesia impenditur, ut pro acerbissimis Christi Domini cruciatibus, & morte dolorem suum, luctumque testetur. Hinc Urbanus IV. Feriam quintam post Hebdomadam Pentecostes decrevit, in qua Fideles Divinam illam, atque amoris plenam Institutionem singulari honore prosequerentur: Insuper, cum Fideles hoc cælesti alimento in æternam vitam totius anni cursu reficiantur, peculiares etiam honores deferendi erant, eo potissimum tempore, quo Paraclitus super Apostolos immissus divino eos lumine perfudit, ut altissimam hujus Sacramenti dignitatem intelligerent.

V. Ita scriptum reliquit S. Thomas (1), cujus auctoritas cum ob sanctitatem, & doctrinam valere plurimum debet, tum quia S. Urbano coævus officium pro hac celebritate Pontificis jussu composuit. Id sane initio falsum commentum asseruit Papebrochius (2), donec Natalis Alexandri super hac re dissertatione adductus contrariam sententiam amplexus est, ut ipse palam iis verbis declaravit: *Ecce citius, & plusquam sperarunt altero præsto in eamdem sententiam totus transiens, & paratus similem satisfactionem quibuscumque aliis dare, sicut jam pluribus casibus dedi, quando pro iis viderim veritatem stare. Contra hanc nihil nec possam, nec volo* (3). At nullus profecto disputationi locus fuisset, si uterque (4) Litteras Apostolicas Sixti IV. in mentem revocasset, quas una cum aliis Pontificum Litteris ad Ordinem Dominicanum spectantibus sapientia simul, ac modestia præditus Bremond ejusdem Familiæ collegit, notisque eruditis plurimum exornavit. In illis itaque hæc leguntur: *Ac in ejus solemnitatem, & venerandam inde memoriam idem Urbanus Prædecessor statuit Festum tam gloriosissimi Sacramenti annis singulis, & temporibus perpetuis quinta Feria post Octavas Pentecostes a cunctis Fidelibus ubique solemniter celebrari, propinimque ejusdem solemnitatis Officium per Beatum Thomam de Aquino, tunc in ipsa Curia existentem compositum edidit.*

VI. Illud etiam accurate a Scriptoribus Ecclesiasticis investigari solet, an Urbanus IV. non modo diem Festum Corporis Christi, sed publicam quoque supplicationem indixerit; quod permultis difficile videtur, cum Pontifex ipse solemnem ejus diei celebritatem solam in suo Decreto commemoret, quod in Clementina, de qua supra diximus, integrum continetur (5). Contendunt igitur hoc Institutum ad Joannem XXII. referendum. Qui vero Urbanum IV. Auctorem ejus rei arbitrantur, Panvinii auctoritate sententiam suam plane confirmant. Tradit enim Pontificem jussisse, ut Corporalis Palla cruore intincta Urbem veterem a Volsiniis, publice indicta supplicatione, transferretur: *Attonitus Pontifex ad se ab Episcopo Loci cum Processione Urbem veterem transferri voluit, & illud solemnitate instituta in Ecclesia Urbevetana recondidit.*

VII. Sed de hac disputatione satis sit. Interim Nos libere affirmare possumus (ut nihil de Orientis Ecclesia proferamus, ad quam Pontificiæ Constitutiones, cum de disciplina agitur, nisi aperte nominetur, minime pertinent) per totum Occidentem ab Ecclesia Festum Corporis Christi, & solemnem per Urbem supplicationem quotannis renovari. Hinc alia pariter supplicatio dimanavit, cum Divina Mysteria magno Populi concursu ad infirmos deferuntur. Ob eam rem Martinus V. in eo Decreto, quod paulo ante memoravimus, postquam largiora cælestia Thesauri munera in eos contulit, qui Dominicum Corpus pie comitati essent, cum redeunte celebritate, aut per octo sequentes dies singulis annis per Urbem solemni pompa circumfertur, eorumdem etiam bonorum participes eos decernit, qui idem facerent, cum ægrotis administraretur. Hac profecto de causa pietas in Fidelium animis aucta est, & sanctissima inducta consuetudo, ut quolibet mense in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, atque etiam in Parochiis hujusmodi publica supplicatio haberetur. Nonnulli autem pietatis causa Romæ simul convenerunt in Ædem S. Mariæ supra Minervam, ut Christo Domino, cum in Urbe circumgestaretur, operam, honoremque debitum sedulo præstarent; & plurima inter eos constituta sunt, quæ non modo Pauli III. auctoritate probata fuerunt, sed etiam sodalitas a Corpore Christi nuncupata tunc temporis exordium habuit; cui Pontifex, ut universos ab hoc pium opus incitaret, (6) cælestia bona largiter impertivit. Illud etiam se expetere magnopere ostendit, ut in aliis Civitatibus hæc sodalitia instituerentur, ut magna frequentia præsto semper essent, qui humili veste superinduti, cereis funalibus accensis, Psalmosque canentes Sacra Mysteria per Urbem sequerentur.

VIII. Sanctus Carolus Borromæus hujusmodi supplicationes, quæ unoquoque mense fieri solent, cum in Civitatem, tum in Provinciam jampridem inductas memorat in quarto Concilio, (7) quod Mediolani celebravit. Præclarissimus Cardinalis Palæottus primus Bononiensium Archiepiscopus, sodalitates, quas supra diximus, probavit magnopere; jussitque, ut singulis diebus Dominicis ineunte mense, illius Parochiæ, in qua sedem haberent, consuetam supplicationem prosequerentur, sicut in Rituali ipsius Libro præscribitur. Cardinalis Columna hujus etiam Civitatis Episcopus in Synodo, quam anno 1634. convocavit, illud præsertim decrevit (8), *Unoquoque mense Processio fiat a Societate Corporis Christi, quæ, ubi non est erecta quamprimum instituatur a Parochis: quibus menstruis in Parochia Processionibus, & iis, quæ habentur in Hebdomada Sancta, a Parochis invitentur benigne Confratres in propria Parochia existentes, ut intersint, studeantque benigne sic ipsi invitati frequentes interesse proprio amicti habitu, ut mos est in Ecclesia Metropolitana.* Denique graviter, sancteque Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster consuluit, (9) ut perhonorifice Clericorum, & sodalitatum frequentia nunquam deesset, cum de more singulis mensibus, vel ægrotantium causa Sacra Mysteria circumferuntur.

IX. Nolumus sane perscrutari, cur singulæ Parochiæ Sodalitates hujusmodi adscriptas non habeant (sicut a Decessoribus nostris merito præceptum fuit) nec super hac re novum aliquid definire: cum præsertim cognitum Nobis sit, quod aliæ Fidelium Societates, licet a Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento minime nominentur; omni tamen Religione, atque studio comitatum præstare, cum opus fuerit, non prætermittant: sed illud dissimulare haud possumus, quod Nos ipsi non semel advertimus, paucos admodum Sodales convenire, cum publica supplicatio in Parochiis quolibet mense instauratur. Hinc pro singulari amore, quo Salvatorem Crucifixum prosequi debent, universos vehementer hortamur, ut quoties Sacris Mysteriis inservire oporteat, frequentes congregentur. Admonemus etiam Parochos, qui Sodalitatem Ecclesiæ addictam non habeant, ut aliquam omnino sufficiant, quæ iisdem muneribus pie fungatur, omnesque magnopere suis verbis excitent, ut cœptum olim pietatis cursum, egregiamque consuetudinem majori in dies studio, ac frequentia sequantur; speciem virtutis optimam in ipsis mutatam aliquando redarguant, & amplissima cælestis gratiæ munera a Pontificibus tradita, quæ ipsi per oscitantiam negligunt, sæpe ante oculos proponant. Si de gravissimo hoc negotio cum populo diligentius agant Parochi, uberrimos fructus, Deo præsertim juvante, consequentur. Ita accidit Antonio Albergati Bononiensi, qui Leodium, ut eam Civitatem, ac Diœcesim auctoritate Apostolica inviseret, Legatus missus, cum exiguum civium numerum ad Sac. Eucharistiam per Urbem honorifice deducendam, congregari videret, his verbis Parochos admonuit, & negligentes objurgavit: *Non est credibile, quin Populus monitus a Pastore de gravitate negotii non sit plene pariturus. Si etenim debitam adhibere voluerit diligentiam, certum est Pastores in hoc genere a populo libenter admodum omnia obtenturos esse.* Quod ita plane evenit (10), ut scribit Vanespenius, qui pariter cætera Apostolici Nuncii Decreta complexus est: *Verissime id prædixisse horum Decretorum Auctorem ostendit concursus Populi, atque luminis copia in delatione Eucharistiæ iis in locis, in quibus Pastorum zelus in excitanda Populi pietate, ac reverentia erga hoc augustissimum Sacramentum elucet.*

X. Sed non iis terminis concludi potest nostra Institutio, cum præter ea, quæ Nos ipsi vidimus, honestissimi etiam viri, quorum sane fides maxima est, plurima nobis detulerint, quibus consulere pro rei magnitudine, nostrique muneris ratione omnino debeamus. Novimus igitur rusticos, licet Sacrosancta Mysteria in via offenderint, minime cum plaustris subsidere, rhedarios autem neque ex jumentis descendere, nec ea paulisper retinere, & vix caput negligenter aperire; aliquos etiam, qui vel sella gestatoria inclusi, vel curru, vel equo per Urbem vehuntur, si forte Augustissimo Eucharistiæ Sacramento obviam deferantur, minime subsistere, nec in terram descendere, quod tamen officii gratia, & sæpe parum honesta de causa facere consueverunt. Nihil dicam de illis, qui porticibus inambulantes, si ex adverso sacra supplicatio casu prætereat, aperto capite, uno tantum genu submisso, statim Institutam deambulationem prosequuntur.

XI. Quare, ut hæc prava exempla, quibus nonnulli populum

(1) *Opus 57. in Offic. de Sanctiss. Sacram.* (2) *In Actis Sanctor. mensis Ap.* (3) *In Propil. mensis Maji part. 2. p. 53.*
(4) *In Bull. Domin. l. 3. p. 555.* (5) *In Bullar. Rom. lib. 1.* (6) *In Bullar. Rom. constitut. 12. l. 10.* (7) *Concil. 4. Tit. de pertinentib. ad Sac. Eucharist.* (8) *Pag. 35.* (9) *In ipsius Synodo pag. 31. 32.* (10) *In lib. Juris. Ecclesiast. lib. 1. p. 470. n. 20.*

sum gravitas offendunt, de medio auferantur, volumus, ut plaustra, rhedæ, & Nobilium carpenta tandiu cursum sustineant, donec supplicatio transierit. Rustici vero poplites flectant, neque e terra assurgant, donec Sacerdos, qui Sacram Eucharistiam manibus gestat, e conspectu abierit. Tandem rhedarii detecto capite corpus humiliter inclinent, quoniam jumentorum cura impediti majora Religionis testimonia exhibere non possunt. Illi vero, qui sellis gestantur, vel curru feruntur, statim prosiliant, in genua pervolvantur, & Sancta Mysteria, si commode fieri queat, pie comitentur. Ob hanc rem Parochos omnes admonemus, & illos præsertim, qui vel in Templis, vel in foris sacras ad Populum conciones habent, ut parum religiosos homines ad meliorem frugem reducant, ne in Civitate, quæ pietatis laude potissimum commendatur, tam perniciosa exempla versentur.

XII. Et quoniam summopere expetimus eorum vestigiis inhærere, qui in Ecclesiis administrandis veluti exemplar cæteris exhiberi possunt, testimonium S. Caroli Borromæi subjicimus (1): *Cum quis Sacerdoti Sanctissimi Domini Sacramentum ad ægros ferenti, aut cum eodem inde redeunti obviam fit, dum vel equo, vel jumento vehitur, ubi primam illum id ferentem viderit, inde statim descendat, humique flexis genibus, tandiu in adoratione permaneat, quoad ille cum Sacramento transierit. At vero omnis Sacerdos, sive Clericus, sive Laicus quicumque eidem Sanctissimo Sacramento obviam fiet, domum usque ejus, cui ministrandum est, & ad Ecclesiam quoque, quo reditur, pia veneratione prosequi, & comitari omnino studeat, nisi necessitate, causave urgenti vehementer impediatur. Id omne ut cuncti Fideles studiose religioseque præstent, illos unusquisque Parochus quam sæpissime, ac diligentissime commonefaciat.*

XIII. Alphonsus, & Joannes primus Hispaniarum Reges Legem promulgarunt, quæ in latinum sermonem reddita hanc continet sententiam: *Decernimus, ut Nos, hæres Regni Princeps, aliique Liberi nostri, quoties in via Sanctissimum Corporis Christi Sacramentum occurret, ad Templum, ex quo delatum fuerit, omnino prosequamur, fixisque humi genibus, donec Sacerdos transierit, debitum Religionis cultum exhibeamus; a quo nec lutum, nec ullæ aliæ sordes excusare possint. Qui hoc decretum violaverit sexcentis, ut ajunt, Maravedis pœnas dare mandamus, quorum binæ partes Clericis tribui debeant; tertia vero Iudici, qui pœnas exegerit.*

XIV. Nos certam iis, qui deliquerint, pœnam non constituimus, sed illam pro voluntate nostra juxta criminis rationem exposcemus, sine ullo tamen detrimento aliorum Magistratuum, qui in hac re possint easdem pœnas repetere.

XV. Confidimus tamen nullum fore tempus, quoad coercendos irreligiosos homines impelli debeamus, sed universi pia sancteque omnibus, quæ præcepta sunt, omnino satisfacient, memoria repetentes a Sacro Tridentino Concilio Christum Unigenitum Dei Filium *Cultu Latriæ etiam externo* in Sacris Mysteriis adorandum, tanquam Fidei Dogma fuisse sancitum (2). Perpendant etiam externas hasce cultus significationes esse testimonia quædam, quibus Jesum Christum in Sacramento revera confitemur. Hinc etiam a Theologis contra Novatores pro vera Salvatoris præsentia asserenda, firmissima argumenta ducuntur. Cum vero nefarii homines in vulgus disseminarent hujusmodi cultum recentioribus solum temporibus inter Fideles excitatum esse, hinc propositis ex omni vetustate exemplis, ac testimoniis ab ipsis Ecclesiæ principiis rejecti penitus fuerunt. Insuper cogitent singuli in Sacra Eucharistia eum ipsum contineri, de quo cælestis Genitor, cum in Orbem terræ ipsum demitteret, sic ait: *Adorate eum omnes Angeli ejus* (3). Quod etiam S. Paulus retulit, cum ad Hebræos scriberet: *Et cum iterum introducit Unigenitum in Orbem terræ, dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei* (4) Cogitent etiam Magos ipsi Domino maxima, quæ poterant, Religionis signa dedisse (5). *Videntes autem Stellam gavisi sunt gaudio magno valde, & intrantes domum invenerunt Puerum cum Maria Matre ejus, & procidentes adoraverunt eum*. Postremo in mentem adducant ab Apostolis in Galilæa summo cultu adoratum fuisse, cum de sepulcro in vitam fuit revocatus. Sicut S. Matthæi testimonio accepimus: *& videntes eum adoraverunt*.

INSTITUTIO VI.

De Sacra Visitatione, & Confirmationis Sacramento in singulis Urbis Parochiis administrando; quosnam dies hujusmodi administrationi mos majorum attribuerit. De variis hujus Sacramenti nominibus, ac rationibus. Quandonam a Christo Domino fuerit institutum. De Donis quæ ab ipso in nos dimanant. Qua animi innocentia, & corporis modestia suscipiendum sit. An Dei præcepto ad illud teneamur, & quonam tempore hoc præceptum fideles obstringat. Qua ratione priscis temporibus per majores nostros idem Sacramentum conferretur.

I. POstquam officiis perfuncti sumus, quæ recens Episcopus accipere, & vicissim persolvere consuevit, illud primum in mentem venit, ut universam Diœcesim inviseremus. Itaque munus ab hac nostra Civitate auspicati sumus, ex qua tamen quindecim mensium spatio, postquam in hanc Sedem pervenimus, quinquies profecti, Diœcesim percurrimus, & loca magis ab Urbe disjuncta, ubi Confirmationis Sacramentum ministravimus, & juvantibus plurimum Administris, quos Nobiscum eduximus, omnem operam, studiumque pro nostrarum virium tenuitate, iis omnibus libenter impendimus, quæ pro divini cultu amplitudine, eorumque salute, qui Nobis commendati sunt, necessaria videbantur. Sed cum Diœcesis latissimis terminis concludatur, cujus magna pars in asperrimis montibus sita est, altera planitiem obtinet, postrema (quod gravius est) etiam inter aquas versatur, quæ fœdissima alluvie florentissimum agrum plurimis jam locis operuerunt (quæ sane calamitas pro criminibus expiandis nobis immittitur) eam ob causam (ne perlustrata primum Diœcesi nimis tarde ad Urbem rediremus) ineunte Novembri Urbanas Parochias invisere constituimus, totumque hyemis, & veris quoque tempus insumere, donec rem integre perficiamus. Sed ut copiosi fructus inde proveniant, nullaque perturbatione impediantur, singulos Parochos ante quindecim dies admonebimus, quo potissimum tempore eorum Ecclesias invisemus, ut præsto sint omnia, quæ necessario requiruntur. Festos dies pro re gerenda præsertim decernimus. Nam sicut eo tempore Christi doctrina, atque præcepta in Ecclesiis explicanda sunt, non sine incommodo, ac difficultate pueri, ac puellæ pro festis diebus convenirent. Hæc autem ratio, ac methodus constanter servabitur: mane ad Parochiam, de qua tunc agetur, una cum nostris administris statuta hora accedemus. Postquam de more in limine occurrerit Parochus, & consueta officia persoluta fuerint, divina Mysteria adorabimus, & recitatis pro Defunctorum expiatione precibus, indulgentiam de more promulgabimus: sacro deinde peracto, initium, atque operam iis tantummodo confirmandis dabimus, qui illi Parochiæ adscribuntur. Nam finem, quem Nobis unice proposuimus, cum hujus Sacramenti administrationem in singulas Parochias divisimus, minime attingeremus, nisi confusio, quæ hominum multitudinem, & concursum necessario sequitur, de medio auferretur. Post hæc reliqua omnia, quæ ad Sac. Visitationem pertinent, conficiamus, & plerumque (licet breviores dies effluant) in eadem Ecclesia pueros Christiana doctrina imbuendos ad consuetum usque tempus opperiemur. Severe tamen Parocho, aliisque omnibus mandamus, ut nihil, ne cyathum quidem frigidæ, cuilibet ex comitatu nostro, neque Nobis ipsis suppeditent. Tum quia curabimus diligenter, ut quæ necessaria sunt, commode afferantur, tum quia, cum Romæ variis pro Sede Apostolica muneribus fungeremur, plurimum instituimus, ut ea Decreta omnino servarentur, quibus nihil pecuniæ, vel etiam alimenti dono accipiendum præcipitur, quo tempore Sacra Visitatio in aliqua Civitate peragitur. Qua de re non mediocriter obnoxii culpæ videremur, si quæ aliis observanda magnopere contendimus, ea Nos ipsi parvi duceremus.

II. Ex vetustissimis Rituum Libris deprehendimus, diebus Festis Paschatis, ac Pentecostes Confirmationem impertiri consuevisse. Nam cum illis potissimum temporibus Baptismus conferretur, ad quem rite suscipiendum Catechumeni instruebantur, rationi consentaneum erat, ut Confirmatio, quæ statim post Baptismum ministrari solebat, iis pariter diebus, quos supra memoravimus, traderetur. Ita scriptum invenimus in sexto Concilio, quod fuit Parisiis celebratum; *Sicut autem duobus temporibus, Pascha videlicet, & Pentecoste Baptisma, ita etiam traditio Sancti Spiritus per impositionem manuum Fidelibus*

(1) *In actis Eccles. Mediolan. lib. 1. pag. 180. editionis Lugdunen.* (2) *Sess. 13. Can. 6.* (3) *Psalm. 96. v. 7.*
(4) *Ad Hebr. cap. 1. v. 6.* (5) *Matth. cap 2. 10.*

tus tradatur (1). Sic etiam refert P. Mabillonius in illis Commentariis quos de *Ordine Romano* conscripsit (2), ubi ritum accurate complectitur, quo statim post Baptismum Fideles confirmabantur. Cum deinde Ecclesiæ disciplina immutata esset, & propter eorum multitudinem, qui Christianam Fidem amplectebantur, inducta fuisset consuetudo, ut quotidie, si opus foret, salutari lavacro expiarentur, cum justis pariter de causis Baptismum alio tempora, ac Confirmationem conferre Occidentis Ecclesia in morem accepisset, inde factum est, ut pro confirmandis Fidelibus penes Episcopos facultas deligendi temporis relinqueretur. Illud vero aptissime convenire semper judicatum fuit, cum Sacra Visitatio indicitur, quod Nos maxime probantes, Confirmationis Sacramentum, ea ratione, & tempore, quod supra diximus, tradendum instituimus. In hanc sane opinionem S. Hieronymi auctoritate adducti sumus qui in Dialogo contra Luciferianos hujusce consuetudinis clarum affert testimonium: *Ecclesiarum esse consuetudinem, ut ad eos qui longe in minoribus Urbibus, per Presbyteros, & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impositurus excurrat*. Insuper Sac. Leges Episcopos admonent, ne, prævio saltem brevi sermone, Fideles hortari prætermittant, ut cum Sacramento fructum pariter consequantur. Sed cum quinquaginta quatuor in hac Urbe Parocchiæ numerentur, & cum de rebus ad hoc Sacramentum necessariis breviter agendum tantummodo sit, eandem perpetuo sententiam usurpare cogeremur. Aliter sane eveniret, si Theologorum more de uberrima Confirmationis materia esset differendum. Plura enim Commentaria, quæ Parochias etiam numero superarent, facile confici possent, si Confirmationem ad juris Pontificii Leges, vel Scholasticæ, & Moralis Theologiæ disputationem revocaremus. Itaque, ut hujusmodi incommodo, ac molestia vincemur, nostroque munere commodius fungamur, hanc generalem Institutionem avulgavimus, sperantes fore, ut quæ in ipsam congessimus, Parochorum voce, ac doctrina copiosius declarentur, puerique ad hoc Sacramentum accedentes ita imbuantur, ut ipsius dignitatem, ac fructus plane intelligant; ne forte ipsorum culpa eveniat, quod Paulo contigisse legimus. Nam cum a Fidelibus Ephesi quæsiisset, an Spiritus Sanctus de Cælo immissus in illos descendisset, *Illi responderunt ad eum: sed neque, si Spiritus Sanctus est, audivimus* (3).

III. Res igitur, de qua agendum suscipimus, variis nominibus nuncupatur, videlicet manuum *impositio*, ob rationem, qua ab Episcopo confertur; *Chrisma* ob materiam, de qua conficitur; *Confirmatio* ob effectum, qui in animas derivatur. Sed magis usitato vocabulo Chrisma: quam loquendi consuetudinem Populo magis notam, & communem Nos etiam retinebimus. Sacramentum esse minime dubitandum est; & siquis aliter sentire audeat, a Tridentino Concilio diris devovetur: *si quis dixerit Confirmationem Baptizatorum otiosam Cæremoniam esse, & non potius verum, & proprium Sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quam Catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant, anathema sit* (4). Anceps vero, incertusque hujus veritatis esse non potest, qui historiam perpenderit, quæ in Actis Apostolorum commendatur (5): *Cum autem audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria Verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum; nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in Nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*.

Quatuor ad constituendum novæ Legis Sacramentum conditiones necessario requiruntur: quarum prima, ut signum sit nostris sensibus subjectum; altera, ut a Christo Domino institutum fuerit; tertia, ut vim, ac facultatem conferendæ spiritualis gratiæ contineat; quarta denique, ut cum Religione Christiana perpetuo conjungatur.

IV. Manuum impositio, necnon & oratio signa profecto sunt, quæ sensu percipiuntur. Quod autem Christus Dominus hujus Sacramenti auctor exstiterit, in dubium revocari non potest, cum reipsa, & Apostolorum exemplo confirmetur. Siquidem id, quod Sac. Litteræ testantur, nunquam in Ecclesiam inducere ausi fuissent, ipsique velut hæreditatem relinquere, & ex Tertulliano accepimus, *Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo suscepit* (6). Illud etiam certum est spiritualem gratiam hoc Sacramento comparari, ut in Actis Apostolorum, quæ supra memoravimus, satis apparet. Legimus enim illos, qui in Samaria Baptismate lustrati fuerant, Spiritum Sanctum accepisse, cujus nomine, cum de Sacramentorum effectu sermo est, gratia justificans clare intelligitur. Postremo satis cognitum, perspectumque est in Ecclesia hoc Sacramentum perpetuo viguisse; quod nunquam intermissa consuetudine, & SS. Patrum auctoritate comprobatur. Quæ cum ita sint, nullus ambigendi locus superest, Confirmationi rationem veri Sacramenti aptissime convenire.

V. Supervacaneum hoc loco ducimus perscrutari, quonam tempore illud Salvator instituerit, vel quibusnam testimoniis perpetuus ipsius usus in Ecclesia potissimum ostendatur. Nobis satis erit innuere, Christo Domino eam potestatem, quæ *Excellentiæ* dicitur, traditam fuisse, cui Sacramentorum Institutio tribuitur. Ipsa quidem res ipsas, quæ sensibus nostris subjiciuntur, in tantam virtutem, ac dignitatem efferre solus poterat, ut justificantem gratiam in nobis producerent. Itaque eam disputationem Theologis relinquimus, utrum id Sacramentum tunc primo induxerit, cum Sanctissimas manus super puerorum capita imposuit (7); utrum etiam illud constituerit non quidem administrando, sed facta solum Apostolis promissione, ut ex S. Joanne deprehenditur, *si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos*. Denique utrum in ultima Cœna id evenerit; vel cum Apostolis inquit, *Accipite Spiritum Sanctum*, an vero die Pentecostes, cum Spiritu Sancto cælitus demisso confirmati fuerunt; an postquam a mortuis excitatus, quadraginta dierum spatio cum ipsis versatus fuit, & plurimos de Regno Dei (8), hoc est de statuenda, regendaque Ecclesia sermones habuit, ob quam causam S. Leo Magnus ita scriptum reliquit (9), *Non ergo ii dies, qui inter Resurrectionem Domini, Ascensionemque fluxerunt, otioso transiere decursu, sed magna in his confirmata Sacramenta, magna sunt revelata Mysteria*. Congerant igitur sapientes Theologi omnia vetustatis testimonia, ut Sac. Confirmationis usum a primis Ecclesiæ Seculis ad nos usque perenni successione derivatum ostendant, nos salva, & integra aliorum Scriptorum laude, qui egregios in hac re labores susceperunt, Carolum Witassium (10) merito proponimus, qui singularem supra cæteros gloriam sibi comparavit. Ipse quidem nullum ex Conciliis, vel Sanctis Patribus monumentum prætermisit, ut aperte demonstraret, quod revera assecutus est, perpetuam semper fuisse Confirmationis administrandæ in Ecclesia consuetudinem.

VI. Itaque cum Confirmatio Sacramentum vere sit, quod gignit gratiam, aliquid de illa dicendum superest, quam duplicem fuisse in iis, qui Confirmationem rite acciperent, ab initio Ecclesiæ Sac. Litteræ commemorant; videlicet aliam, quæ sanctificat animam, & aliam insuper edendi miracula, ut in Actis Apostolorum describitur (11): *Hi auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu, & cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant*.

Hinc Novatores, ac præsertim impius Dallæus, hoc Sacramentum de medio tollunt, cum nulla miracula ab iis patrari videant, qui rite ab Episcopo confirmentur. Neque perpendunt, non omnes initio nascentis Ecclesiæ, qui Sacro Chrismate delibuti essent, simul cum gratia sanctificante, efficiendi etiam portenta virtutem suscepisse: *Numquid omnes Apostoli*, inquit S. Paulus, *numquid omnes Prophetæ, numquid omnes virtutes, numquid omnes gratiam habent curationum, numquid omnes linguis loquuntur, numquid omnes interpretantur?* Plurimos sane hac admirabili virtute, singularique beneficio eam ob causam Deus cumulavit, ut Christianam Religionem in suo exordio confirmaret, novisque, & insolitis prodigiis lucem, ac dignitatem conferret. Hinc tamen non sequitur, quod simul cum hac virtute gratia pariter sanctificans non conjungeretur, vel qui hoc tempore miracula non efficiat, gratia sanctificante destituatur. Præclare id S. Augustinus advertit (12), *Neque enim temporalibus, & sensibilibus miraculis attestantibus, per manus impositionem modo datur Spiritus Sanctus, sicut antea dabatur ad commendationem rudis Fidei, & Ecclesiæ primordia dilatanda. Quis enim nunc hoc expectat, ut ii, quibus manus ad accipiendum Spiritum Sanctum imponitur, repente incipiant linguis loqui? Sed invisibiliter, & latenter intelligitur*

(1) *Tom. 2. Collect. Conc. Galliæ a Syrmondo editæ cap. 33. pag. 507.* (2) *Num. 15. tom. 2. Musæi Italici.*
(3) *Act. Apost. cap. 19. v. 2.* (4) *Sess. 7. Can. 1. de Confirmatione.* (5) *Act. Apost. cap. 8. v. 14 &c.*
(6) *Lib. de Præscrip. cap. 21.* (7) *Matth. cap. 19.* (8) *In Act. Ap. cap. 1.* (9) *In Serm. 1. de Ascens. Domini.*
(10) *Lib. 2. de Sacram. Confirm.* (11) *Act. Apost. cap. 19. v. 5. 6.* (12) *Libr. 3. de Baptism. cap. 16. Tom. 9. operum edit. Maurin.*

tur propter vinculum pacis eorum cordibus Divinæ charitas inspirari.

VII. Ex iis satis constat gratiam sanctificantem, etiam non tradita pro efficiendis miraculis virtute, ex Confirmatione comparari, quæ sane cum inter *Vivorum* Sacramenta adnumeretur, eos, qui confirmandi sunt, aut Baptismatis innocentiam servare, aut peccata, quæ admiserunt, Pœnitentiæ Sacramento expiare oportet, ut primam gratiam adipiscantur. Tunc illam Confirmatio non modo corroborat, sed etiam auget, novasque excitat vires, quibus hostium impetus, ac tela frangantur: *Spiritus S. in fonte Baptismi plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præstat ad gratiam. In Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam. In Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur* (1). Idem scripsit Innoc. III. *Per frontis Chrismationem manus impositio designatur, quæ alia nomine dicitur Confirmatio, quia per eam Spiritus S. ad augmentum datur, & robur* (2). Siquidem cum rationis usu perfruimur, duobus potissimum modis bellum nobis indicitur. Hinc enim secundæ fortunæ, ambitionis, voluptatisque illecebris magnopere incitamur; inde vero adversis casibus, ut ait S. Thomas (3), maxime permovemur. Quare cum Deus Optimus Maximus homines in hac misera conditione positos suo præsidio destitui non pateretur, postquam in Baptismo gratiam contulit, novam etiam Sacramento Confirmationis adjunxit, quæ tenuitatem nostram sublevaret in eo certamine, quod adulta jam ætate ad extremam usque senectutem nobis impendet: *Ergo Spiritus Sanctus* (inquit S. Eucherius Lugdunensis), *qui super aquas Baptismi salutifera descendit illapsu in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam; in Confirmationem augmentum præstat ad gratiam, & quia in hoc mundo tota ætate victuris inter invisibiles hostes, & pericula gradiendum est in Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam, in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur* (4). Insuper, sicut in Baptismo character imprimitur, quo Fideles ab Infidelibus distinguuntur, & ob eam causam iterari non potest, idem de Confirmatione dicendum est. Nam cum nihil aliud sit character, quam potestas spiritualis ad quasdam Sacras actiones constituta, cumque, sicut naturali in vita, ita pariter in spirituali aliæ pueris recenter genitis, aliæ vero hominibus maturæ jam ætatis actiones diversæ conveniant; hinc sequitur, ut alius character post Baptismum etiam Confirmatione imprimatur, & ejusdem Sacramenti iteratio omnino denegetur: *De homine* (ita Gregorius II.) *qui a Pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohibenda est* (5). Quibus sane verbis aptissime congruit Tridentinum Concilium (6). Tandem, uti S. Thomas declarat (7), etsi Confirmatio Fideles ab infidelibus minime secernat, eos tamen, qui in perfectione Christiana magis profecerint, & eos, qui cursum tantummodo inceperint, satis superque distinguit: *Et ideo character Confirmationis est signum distinctivum non infidelium a Fidelibus, sed spiritualiter provectorum ab his, quibus dicitur, sicut modo geniti Infantes, rationabile sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem.*

VIII. Ex iis omnibus, quæ superius dicta sunt, luculenter apparet, Confirmationem maximo studio, paratoque diligenter animo suscipiendam, ut hujus Sacramenti characterem, simulque gratiam assequamur quæ nos in bellum validiores efficit, & contra acerrimos hostes, qui undique ad æternam salutem intercludere viam contendant, eximiam victoriam pollicetur. Quis tamen id persuasum haberet, quod muneris nostri ratione adducti monere debemus? Siquidem plures invenimus, cum Diœcesim perlustraremus, qui confirmari prope neglexerint ea potissimum de causa, quod immortalis vita sine hoc Sacramento possit comparari; quæ sententia licet falsa non sit, tamen illa pessime utuntur. Hinc nonnulli sæpius absque ulla modestia ad Confirmationem accesserunt animique interiorem habitum ab externis significationibus ita deprehendimus, ut ipsos aliquando præterire, vel graviter objurgare, & etiam, quod ægerrime fatemur, animo commoveri non semel coacti fuerimus.

IX. Itaque, si contra hanc opinionem disserendum esset, latissimus ad excurrendum campus pateret. Nam proferri in medium possent disputationes, quas Anno 1630. inter Theologos Parisiensis Facultatis, Doctoresque ex Anglia Catholicos fuisse accepimus e commentitio Petro Aurelio, qui cleri Gallici jussu ipsarum initium, progressus, & exitum, Parisiis Anno 1646. posteritati mandavit. Sed quoniam hæc uberrima materies pro dissertatione, a qua nunc alieni sumus, potius conferret, commodiorem viam ingrediemur, ut populum de his clare admoneamus, quæ ad Confirmationem minime negligendam accendere valeant, eumque magnopere stimulent ad eos fructus expetendos, qui in hoc Sacramento continentur.

X. Cum igitur Confirmatio, ut diximus, *vivorum* Sacramentum nuncupetur, & ideo primam gratiam minime producat, omnino sequitur, ut necessarie *necessitate medii* non sit, ac sine ipsa sempiterna felicitas possit obtineri. Sed certum est, adulta jam ætate homines vel *in re*, vel saltem *in voto* debere *necessitate præcepti* confirmari, quod etiam inter Dei præcepta numeratur; aut cum bellum a Tyrannis contra Fideles infertur, vel cum Dæmonis fraude de Religione anxii, sollicitique graviter jactamur, vel tandem cum in ultimum vitæ discrimen adducimur. Tunc autem Ecclesiæ præceptum dicitur, cum quis rationis usu præditus, si Episcopus hujus Sacramenti minister præsto sit, nulla legitima causa ad illud suscipiendum impediatur. Ita ferme universi Theologi sentiunt, & qui sapientiæ laude magis commendantur, eos gravi labe inquinari testantur, qui ob contemptum, vel oscitantem socordiam animam istius Sacramenti gratia munitam prætermittant. Eamdem culpam Parochis, Parentibus, Dominis, ac Tutoribus inesse certum est, qui sibi subjectos non vehementer exstimulent, ut hoc Sacramento, cum fert occasio, confirmentur. Præclarus Hugo a S. Victore illud scriptum reliqui (8): *Propterea timendum est iis, qui per negligentiam amittunt Episcopi præsentiam, & non suscipiunt manus impositionem, idest Confirmationem, ne forte propterea damnentur, quia festinare debuerant, dum potuerunt.* Cujus rei eamdem causam adjungit, quam supra nos etiam non semel memoravimus: *Quid prodest, si a lapsu erigeris, nisi etiam ad standum confirmeris?* Angelicus Doctor (9) tradit omnia Sacramenta ad comparandam animæ salutem esse necessaria, ita tamen ut aliqua omnino requirantur, sine quibus salvi esse nullo modo possimus; alia vero ita necessaria sint, ut sine ipsis ad salutem quis valeat pervenire. Hinc postquam confirmationem hæc inter Sacramenta retulit, iis verbis utitur: *Et hoc modo Confirmatio est de necessitate salutis, quamvis sine ea possit esse salvus, dum tamen non prætermittatur ex contemptum Sacramenti.* Sanctus etiam Bonaventura (10) de hac re in hunc modum scripsit: *Dicendum, quod est necessitas simpliciter, & necessitas conditionata; simpliciter non est gratia Confirmationis necessaria, sed necessaria ex conditione, scilicet pugnanti, & vincere volenti, sicut comedere necessarium est vivere volenti.* Et postquam sententiam suam plane comprobavit, hæc superaddit: *Ex institutione ergo Ecclesiæ est, quod nullus ab hoc Sacramento excipitur, sed omnes suscipere debent, ut sint strenui pugnatores; & ideo si quis, cum habet locum, & tempus, & opportunitatem negligenda contemnit, periculo se exponit.* Terrere summopere debet Novati exemplum, (11) qui, ut refert Eusebius, suscepto Baptismi lavacro, dum infirma valetudine teneretur, postea in sanitatem restitutus, confirmari neglexit: ob quam causam, ut asserit Cornelius Pontifex, mortis timore perculsus Fidem turpiter deseruit, & societatem cum schismaticis inivit: *Verum morbo tandem relapsus; neque cætera, quibus post Baptismum secundum Ecclesiæ Canonem imbui oportuerat, acquisivit, neque Domini sigilla ab Episcopo obsignatus fuit. Quo quidem neutiquam potitus, quomodo, quæso, Spiritum Sanctum adeptus est? Iste persecutionis tempore metu debilitatus, & nimia vitæ cupiditate adductus se Presbyterum esse negavit &c.*

XI. Eamdem de Novato opinionem habuisset Cornelius, si ille ad Confirmationem imparatus accessisset. Tunc enim character, non autem gratia suscipitur, quam sane, qui percipere cupiunt, piis sanctisque operibus, & orationis studio se prius exerceant oportet, ut Apostolorum exemplo docemur, cum Spiritum Sanctum essent proxime accepturi (12): *Erant enim perseverantes in oratione.* Qua de re S. Carolus Borromæus his verbis Fideles ad Sacramentum Confirmationis instruit (13): *Atque in primis frequentiori, & ardentiori religiosæ orationis studio devote sese exerceant, exemplo Sanctorum Apostolorum; qui dum expectarent Spiritum Sanctum, perseverantes erant in oratione, & jejunio.* Insuper decernit, ut quibus per ætatem liceat, peccata prius confiteantur, quam ab Episcopo confirmentur; quod multo ante in sanctionibus Odonis Episcopi Parisien-

(1) *Can. de Consec. distin. 5.* (2) *Cap. cum venissent &c. de Sac. Unctione.* (3) *In Epist. S. Joan. cap. 5.*
(4) *In homil. Pentecost. ut habetur in Biblioth. Patrum lib. 6.* (5) *Epist. 13. ad Bonifac. cap. 4. Tom. 6. Concil.*
(6) *Sess. 7. Can. 9.* (7) *Part. 3. quæst. 72. art. 1.* (8) *De Sacrament. lib. 2. part. 7. cap. 3.* (9) *Part. 3. quæst. 72. art. 12. ad tertium.* (10) *In 4. sentent. dist. 8. art. 3. quæst. 2.* (11) *Euseb. lib. 6. cap. 35.* (12) *Act. Apost. cap. 1.*
(13) *Part. 4. Act. Eccles. Mediol. pag. 509. Tom. 1. edit. Medial.*

aisiensis fuit constitutum (1): *Si confirmandus adultus fuerit, confiteatur prius, & postea confirmetur.* Idem ab Anglicano Episcopo Seculo XIII. cantum fuit, cujus Decreta Spelmannus impressit (2): *Quod si adultus fuerit confirmandus, monendus per Sacerdotem loci, ut prius confiteatur.* Hæc sententia plurimis aliis legibus comprobatur, quas Martene ab omni antiquitate collegit (3). Illud etiam summopere expetit S. Carolus Borromæus, loco supra citato, ut qui Sacram Eucharistiam percipiunt, postquam animum expurgaverint, & confirmati fuerint, divinis pariter mysteriis reficiantur: *Hoc vero diligenter curabit Parochus, ut de peccatis confiteantur, confessique ad Sacramentum Confirmationis accedant, tum confirmati sacram Communionem sumant.* Quam necessarium sit Pœnitentiæ Sacramentum, satis re ipsa declaratur. Cum enim peccatum gratia simul esse nequeat, si quis forte turpi labe inquinatus ad Confirmationem accederet, charactere, non vero gratia præditus abiret, animæque novam, & gravissimam maculam inureret, ut fidem facit S. Antonius (4): *Qui renunciat gratiæ Baptismali, quod fit per mortale commissum, postea accedens ad Confirmationem cum eo, non confirmaretur in gratia, nec augeretur sibi gratia, immo mortaliter peccaret, & magis debilitaretur in anima, quamvis characterem reciperet indelebilem, & hoc, nisi restitueretur prius gratia amissa, quod non fit nisi per Pœnitentiam.*

XII. Sed jam ad externa Religionis signa, quæ hoc Sacramentum maxime decent, sermo convertatur. Vehementer optamus, ut præter totius Corporis modestiam, jejuni Confirmationem universi suscipiant: ideoque mane illam administrari semper curabimus. Nam ad XII. usque Seculum hunc morem constanter Ecclesia retinuit, quod Magistri sententiarum testimonio clare demonstratur. Post illud tempus, ut ait S. Thomas (5), hoc jejunium paulatim defuit: sed cum ex Canone, *Ut jejuni*, & ex alio, *Ut Episcopi* (6), quos sedulo Cardinalis Bellarminus expendit (7), satis intelligatur, decere maxime, ut Episcopus conferens hoc Sacramentum, & Fideles, quibus confertur, jejunium observent; cum etiam in Pontificali Romano habeatur, *Confirmandi deberent esse jejuni*; hinc proculdubio Nos præclarum consilium sequemur, aliisque plurimum illud commendamus. Veteri quoque disciplina pueris statim post Baptismum Confirmatio tradebatur; sed cum honestis de causis hac immutata consuetudine mos obtinuerit, ut confirmandi rationis usum attingerent, nisi forte gravi morbo decenti, de vita dimicarent; ideo, ne ab hujus Bononiensis Ecclesiæ, & Romani Catechismi institutis recedamus, illud palam monemus, neminem a Nobis confirmandum, qui septimum ætatis annum non excesserit. Mandamus insuper Parochis, ut ægrotos Nobis denuncient, qui in lethali periculo versantur, ne sine Confirmatione vitam absolvant, sicut etiam præcepit S. Carolus (8): *Ægrotos præterea nondum confirmatos designabit, eosque Archiepiscopo denunciabit, ut ne ingravescente morbo sine hoc Sacramento decedant.* Idem de pueris periculoso morbo laborantibus intelligendum est, cum Sancti Thomæ doctrina, & auctoritate certi simus (9), quod *etiam pueri confirmati decedentes, majorem gloriam consequuntur, sicut & hi majorem obtinent gratiam.* Nos autem nullo impedimento retardabimur, ne infirmos domi invisamus, ipsosque in eo discrimine Sacramenti hujus virtute confirmemus.

XIII. Qui vero sani, & incolumes ad Ecclesiam se conferre possunt, eo die, atque hora convenire debent, quæ ipsis a Parocho statuetur; caveatque diligenter Parochus, ut mares a feminis distinctum sejunctumque locum habeant; & cum recentem hominum consuetudinem, ob quam in nocturnis cœtibus, aliisque publicis officiis feminæ viris præferuntur, Ecclesia minime receperit, a maribus primum Sacramenti administrationem auspicabimur: *Primum* (sicut in quinto Mediolanensi Concilio præscribitur) *mares in Ecclesia a parte sua, feminæ ab altera sint, sicque separatim distincti &c. & quod veteris ritus est, primum mares, deinde feminæ confirmentur.* Intersint eodem tempore Patrini, qui a S. Gregorio in Libro Sacramentorum, & ab Ordine Romano memorantur. Plures etiam sacras sanctiones adducit Gratianus (10), & hujus rei causam S. Thomas his verbis complectitur (11): *Hoc Sacramentum exhibetur homini ad robur pugnæ spiritualis. Sicut autem aliquis de novo natus indiget instructore in his, quæ pertinent ad conservationem vitæ, ita illi, qui sumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus, a quibus instruantur de his, quæ pertinent ad modum certaminis.*

XIV. Qui nondum confirmatus fuerit, Patrini munere fungi nequaquam potest. Parentibus etiam erga liberos id præstare minime permittitur; cum spiritualis affinitas inter Patrinos, & recenter confirmatos, ipsius Sacramenti virtute, juxta Concilium Tridentinum, (12) contrahatur. Volumus insuper, ut maribus erga feminas, & e contrario feminis erga mares Patrini officium persolvere omnino denegetur, quod in Pontificali Romano, & in Concilio Mediolanensi Quinto cautum maxime fuit ea de causa, *quod minime hoc per ætatem conveniat.* Observandum quoque præcipimus, quod in eodem Concilio demandatur, *ut genibus flexis, manibus ante pectus junctis, suo quisque ordine pie, & religiose orent, in primisque ab omni vociferatione, & inani confabulatione caveant, sed silentio sancto utantur.*

XV. Ac primum, cum hoc Sacramentum confert Episcopus, certis precationibus Deum Patrem obtestatur, ut Spiritum Sanctum super eos immittat, qui sint proxime confirmandi; quæ precatio non solum pietatis plena est, sed etiam vetustissima, cum in Sacramentario Sancti Gregorii describatur. Postea confirmandum suo nomine compellat; & si aliquid in ipso, vel parum Christianæ Religioni accomodatum, vel ad risum concitandum prope factum advertat, plurium Conciliorum auctoritate, ac præsertim Mediolanen. decernitur, ut illud Episcopus immutet; qua facultate non semel usi sumus, cum Diœcesim invisentes Confirmationem traderemus. Postquam id perfectum fuerit, Episcopus verba, quæ Sacramenti formam constituunt, pronunciat. Ea verba Innocentius Primus in celebri Epistola ad Decentium Eugubinum Episcopum proferre noluit: *Verba vero*, inquit, *dicere non possum, ne magis prodere videar, quam ad consultationem respondere.* Severam hoc loco Arcani disciplinam satis ostendit, qua Religionis mysteria tunc temporis silentio tegebantur; sicut Petrus Coustant (13) diligenter expendit: *Tum* (ut ipsis S. Gregorii verbis utar (14)) *Pontifex tincto pollice in Chrismate facit Crucem in fronte unius, similiter per omnes singillatim.* Sed etiam ante Gregorium Tertullianus (15) inter Ecclesiæ Sacramenta *signaculum frontium* adnumeravit. Confirmandus itaque Sacro Chrismate in fronte, illustriori scilicet parte corporis, ungitur, ut Christianum nomen, ac Religionem coram omnibus præferendam moneatur: *Et ideo linitur confirmatus Chrismate in fronte*, inquit Sanctus Thomas (16) *ut in manifesto demonstret se esse Christianum, sicut & Apostoli post acceptum Spiritum Sanctum se manifestaverunt, qui prius in cœnaculo latebant.* Signum vero Crucis adhibetur, quo universi Ecclesiæ ritus, ac cœremoniæ perficiuntur, ut asserit S. Augustinus (17): *Quod signum, nisi adhibeatur, sive in frontibus credentium, sive ipsi aquæ, ex qua regenerantur, sive oleo, quo Chrismate unguntur, sive Sacrificio, quo aluntur, nihil eorum rite perficitur.* Eugenius IV. quoque Pontifex in Decreto pro instruendis Armenis non frontem modo, sed etiam Crucis signum eodem sermone complectitur (18): *Ideoque in fronte, ubi verecundiæ sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue Crucem ejus, qui Judæis quidem est scandalum, gentibus autem stultitia secundum Apostolum; propter quod signo Crucis signatur.* Tandem pollice tincto in oleo, sive balsamo, signum Crucis imprimitur, eoque pacto, dum formam, ac verba pronunciat Episcopus, materiam simul tradit, ex quibus Sacramentum constituitur. Hæc olei balsamique compositio feria sexta Majoris Hebdomadæ solemni Episcopi consecratione conficitur: *Secundum Sacramentum* (loquit Eugenius loco, quem supra diximus) *est Confirmatio, cujus materia est Chrisma ex oleo, & balsamo per Episcopum benedicto.* A primis usque Seculis oleo semper usa est Ecclesia, dum Confirmationis Sacramentum conficiebatur. Id vero apertissimis Dionysii Areopagitæ, Theophyli Antiocheni, Tertulliani, ac Cypriani testimoniis satis ostenditur. Quo tempore balsamum oleo permisceri inceperit, perscrutari supervacaneum in præsentia ducimus. Satis sit, quod Seculo Sexto certissima hujus rei documenta proferantur. Nunc autem Occidentis, & Orientis pariter Ecclesiæ instituto balsamum

(1) *Cap.* 4. (2) *Lib.* 2. *Concil. Anglicanor.* (3) *Lib.* 1. *cap.* 2. *art.* 2. *num.* 2. *de antiquis Ecclesiæ Ritibus.*
(4) *Part.* 3. *tit.* 14. *cap.* 13. §. 1. (5) *Part.* 3. *quæst.* 73. *art.* 12. *ad secundum.* (6) *De Consecrat. dist.* 5.
(7) *Lib.* 3. *Controvers. lib.* 2. *cap.* 13. *in fin.* (8) *Loco superius allato.* (9) *Part.* 3. *quæst.* 72. *art.* 2. *ad quartum.*
(10) *Tit. de Consecrat. distinct.* 4. (11) *Part.* 3. *quæst.* 72. *art.* 10. (12) *Sess.* 24. *cap.* 2. *de Ref. Matrim.*
(13) *In notis pag.* 859. (14) *In Sacrament.* (15) *Lib.* 3. *contra Marcionem cap.* 22. (16) *Part.* 3. *quæst.* 72. *art.* 9.
(17) *Tract.* 118. *in Joann. Tom.* 3. *col.* 801. *edit. Maurin.* (18) *Tom. XIII. Concilior. pag.* 536.

mum oleo permisceri inceperit, perscrutari supervacaneum in præsentia ducimus: Satis sit, quod Seculo sexto certissima hujus rei documenta proferantur. Nunc autem Occidentis, & Orientis pariter Ecclesiæ instituto balsamum oleo componitur; ita tamen, ut triginta quinque diversæ aromatum species, & exigua vini copia a Græcis adjungantur (1). Insuper oleum pro hujus Sacramenti materia propositum fuit, quod Sancti Spiritus gratia in ipso potissimum significatur: *Gratia Spiritus Sancti* (ait Sanctus Thomas (2)) *in oleo designatur; unde Christus dicitur esse unctus oleo lætitiæ propter plenitudinem Spiritus Sancti, quam habuit, & ideo oleum competit materiæ hujus Sacramenti*. De balsamo vero ita subnectit: *Admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios, unde Apostolus dicit secunda ad Corinthios cap. 2. Christi bonus odor sumus Deo &c.; & licet multa alia sint odorifera, tamen præcipue accipitur balsamum propter hoc, quod habet præcipuum odorem, & quia etiam incorruptionem præstat. Unde Eccl. 24. dicitur, quasi balsamum non mixtum odor meus*.

XVI. Patrini ex vetari ritu confirmandum dextra manu tenentes ad Episcopum adducebant, & si ipse adultus esset, pedem super Patrini dextrum pedem imponere debebat, sicut præscribitur in Ordine Romano, ac in Libro Sacramentorum Sancti Gregorii, quem jam toties in medium protulimus. Id vero Religione mysterioque non caret: *Adulti, seu alii majores ponant pedem suum super pedem dextrum Patrini sui* (3). Hunc morem integre servavit Benedictus XIII. cum primum Episcopus, ac deinde Pontifex Maximus Fidelium multitudinem pluries hoc Sacramento confirmavit. Eandem disciplinam tenuit Sanctus Carolus Borromæus, qui in Mediolanensi Concilio quinto præcepit, ut ante ipsum starent, qui adulta jam ætate ad confirmationem accederent. Sed cum diuturna experientia cognitum a Nobis sit, vix a Patrinis impetrari posse ut manum dextram super humerum confirmandi pariter dextrum constanter teneant; ideo novam hanc consuetudinem libenter amplectimur, ne præsertim in tanta hominum multitudine turbæ excitentur.

XVII. Ultimo Episcopus leniter genas confirmando percutit, ac deinde pacem impertit, & postquam Patrinus ipsi candida fascia frontem obduxit, Episcopus solemni benedictione rem perficit, concionemque dimittit. Qui de Sacris rebus erudita posteris commentaria reliquerunt, suspensi dubiique sunt, quonam tempore consuetudo cædendi leviter in maxilla confirmatum inducta fuerit: *Postquam Episcopus* (ait Martene) *formam pronunciavit, percutit leviter confirmati maxillam, cujus ritus nullam apud veteres Scriptores, aut Rituales mentionem vidi, nec ullum Durando Mimatensi Episcopo antiquiorem, qui de illo loqueretur, Auctorem reperi* (4). Causam tamen hujusce rei in Concilio Senonensi coacto anno 1524. hanc fuisse accepimus: *Ut ea percussione infantes memoriam habeant se fuisse confirmatos, ne iterum confirmentur*. Sed alia, ac præstantior in Libro Catechismi Romani memoratur: *Ut meminerit confirmatus se tamquam athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda*. Inficiari quidem nemo potest precationis, pacis, fasciæque, quam modo diximus, morem ab omni antiquitate religiose servatum fuisse. Certum pariter est hanc fasciam ideo fronti circumductam, ne sacrum Chrisma in genas confirmati deflueret, & simul, ut Spiritus Sancti gratiam omni cura diligentiaque retinendam intelligere. Septem dierum spatio fasciam fronti circumligatam olim præseferebant (5), nec verbis satis explicari possunt sanctissima pietatis opera, quibus recenter confirmati per septem dies exercebantur (6). Sed cum virtus in Fidelium animis remissa in dies languescat, nec jam proponi possint ea, quæ primis Fidei sectatoribus facillime, ac jucunda videbantur; ideo præcipimus, ut saltem quo die Sacramentum acceperint, fasciam nunquam deponant. Confidimus pariter fore, ut illum diem honeste sancteque transigant. Hæc omnia pro nostrarum virium infirmitate diximus, ut in animas Fidelium uberrimi fructus, & perpetua salus derivetur. Sed priusquam finem imponamus, iterum Parochos studio, quo possumus maximo, hortamur, ut pro ipsorum sapientia, ac virtute, cum populum de more instituunt, universa illa, quæ nos simul inculte congessimus, clarius, ac diligentius declarent. Insuper addant, quæ pro hujus Sacramenti dignitate vel utilitate explicanda magis opportuna judicabunt, & quæ Nos fortasse ob ingenii nostri tenuitatem facile prætermisimus.

INSTITUTIO VII.

De conferendis Parochiarum Ecclesiis. Quodnam sit judicium Sacrorum Canonum super hac re. De variis corruptelis, quæ inductæ fuerant, quave ratione Sacra Concilii Congregatio remedium illis attulerit: quibus meritis, præter doctrinam, præditi esse debeant, qui ad examen se cum aliis offerunt, ut Parochiales ejusmodi obtineant. Quæ partes sint Laicorum cum aliquem ad eas Ecclesias nominant, quæ ad ipsos jure pertinent.

I. SAcra Tridentina Synodus juxta vetustiores Canones, (7) in quibus præcipitur, ut illis, *Qui majoribus & studiis juvantur, & meritis* Ecclesiæ Parochiales gubernandæ tribuantur, Lateranensi Concilio sub Alexandro III. (8) pariter inhærens, ubi in Parochus eligendus statuitur, *Quem Ecclesiæ magis utilem, & idoneum reputarent*, optimam consuetudinem induxit, ut, cum Parochialis Ecclesiæ vacatio contingeret, publicum examen indiceretur; curamque animarum illi conferendam voluit, qui moribus, ætate, doctrina, prudentia, aliisque rebus ad eam Ecclesiam regendam opportunis, ac necessariis reliquos omnes superaret (9). Sanctissimus vero Pontifex Pius V. ex præclarissimis ejusdem Concilii sanctionibus permittit (10), ut, si quis per injuriam ab accipienda Ecclesiæ illius procuratione se depulsum existimet, causam ad Metropolitanum, vel etiam ad Sedem Apostolicam deferat, ibique suum æmulum in novum examen adducat, ex quo si virtute, atque ingenio superior abierit, curam animarum, licet competitori antea collatam, pro victoriæ mercede consequatur.

II. Sed ut inanes hujusmodi ad novum Judicem provocationes impediret, decrevit juxta Concilium Pontifex, ut, qui probatus post examen ab Episcopo fuisset, statim Ecclesiæ suæ regimen susciperet, & ne ulla appellatio possessionem suspenderet, atque impediret. Cum tamen pluribus exemplis compertum sit, remedium a Pontifice tunc propositum non satis incommodo mederi; & cum Sac. Concilii Congregatio a præstantibus viris admonita, perniciosos usus irrepsisse cognoverit, quos hujusmodi provocationes, cum de conferendis Parochiis agitur, magno cum detrimento excitarunt; ideo Nobis, qui tum perhonorifico Secretarii munere fungebamur, anno 1720. mandavit, ut rem totam funditus perpenderemus, & opportuna malis remedia simul excogitaremus. Nam eadem Sac. Congregatio non modo Concilii Tridentini sententias interpretari sola potest; verum etiam diligentiam studiumque adhibere maximum debet, ut per universum orbem Ecclesiastica Disciplina integre conservetur.

III. Itaque commisso muneri pro virium tenuitate, licet non sine magno labore, satisfacere contendimus; & sane provocationes, quas supra diximus, magno numero ad Judices delatas invenimus. Id vero quam gravem afferret perniciem, ex eo intelligi facile potest, quod Ecclesiæ per plures annos suo Rectore destituebantur. Nam cum ipse in judicium a competitore vocaretur, ut novum subiret examen, longe a sede immorari diuturno tempore cogebatur, donec judicium absolutum foret, quod sæpe ad quartam usque sententiam sine ullo fructu protrahebatur. Quippe cum id examinandum esset, an rectum Episcopi judicium fuisset, cum aliquem ad regendam Ecclesiam delegerat, aliumque velut minus idoneum rejecerat; ideo novum examen post multos menses, & aliquando post multos annos proponi debebat. Hinc non semel contigit, ut eo temporis spatio plurimum laboris industriæque in excolendis studiis æmulus impenderet, & coram novis examinatoribus maxime præ illo probaretur, qui antea virtutis merito ab Episcopo cæteris præpositus fuerat.

IV. Post hæc, cum præcipuam hujus incommodi causam, remediumque simul animo expenderemus, occurrit in Actis Sac. Congregationis Decretum, quo ab anno 1603. provocationes hujusmodi conceduntur, quamvis ad offensionem probandam nullum certum argumentum adhiberetur; ad quam sententiam Supremum Rotæ Tribunal, Sac. Congregationi plurimum deferens, se penitus conformavit; neque aliter fieri poterat; nam cum examen ad conferendas Ecclesias haberi consueverit, nemo se immerito gravatum ostendere poterat, nisi ad novum Judicem pro novo indicendo examine provocaret.

Qua-

(1) *In Euchologio impresso a Goario*. (2) *Part. 3. quæst. 72. art. 2. artic. 3. num. 13*. (3) *Pontif. Rom*. (4) *De antiquis Ritibus lib. 1. cap. 2*. (5) *In ordine Rom. titul. de observanda unctione Chrismatis. De Divinis Offic. cap. de Sabbato in Albis*.
(6) *In auctoribus Ritual. tom. 10. Biblioth. Patrum*. (7) *In Canon. si forte dist. 63*. (8) *In Cap. Quoniam de jure Patronatus, & in Cap. Constitutis de Appellationibus*. (9) *Sess. 24. de Reformat. cap. 18*. (10) *In Constitut. 33*.

Quare si in posterum scriptis exarentur omnia quæ ad examen pertinent, ex illis satis superque cognosci posse visum est, aliquid injuste commissum fuerit; hinc etiam decerni hujusmodi provocationes minime admittendas, nisi acceptæ injuriæ argumenta ex actis publici examinis proferantur; & tandem hoc modo maxima detrimenta removeri, quæ paulo ante commemoravimus.

V. Hæc omnia satis longa oratione, quæ Typis excusa est, diligenter complexi sumus: & cum Cardinales die prima Octobris, & 16. Novembris rem totam sedulo examinassent, ea, quæ a Nobis proposita fuerant, summa humanitate, atque assensu confirmarunt, jusseruntque (si id probaret Clemens XI. tunc Pontifex Maximus) Epistolam nos conficere, qua moneremus Episcopos, ut cum deinceps pro vacatione alicujus Ecclesiæ examen fieret, scriptæ petitiones competitoribus traderentur, qui responsa quoque scripta reddere deberent. Igitur Epistolam sua auctoritate judicioque Pontifex approbavit, quæ Typis edita ad singulos Episcopos die 10. Januarii 1721. missa fuit, ac deinde inter Clementis XI. Constitutiones adnumerata (1).

VI. Paulo post nos ipsi a Benedicto XIII. Anconitanis in Episcopum declarati, ejus Epistolæ sententiam integre servatam invenimus. Sed cum Bononiæ (ad quam Civitatem a Clemente XII. translati fuimus) contrarium contigisset, rem ipsam statim observandam omnino curavimus. Nullam enim Ecclesiam administrandam permisimus, nisi prius indicto examine omnia, quæ ad ipsum spectarent, diligenter scriberentur. Itaque pro certo habeant universi, Nos haud aliter unquam facturos, donec præpositos huic Ecclesiæ, Pastoremque Civium Nos esse Deus patietur.

VII. Quoniam vero idoneus aliquando non est, qui reliquis doctrinæ laude præcellat; cum sæpius illi, qui sapientia cæteris comparari non possunt, iis tamen rebus cumulatiores sint, quæ ad regendas Ecclesias magis necessariæ judicantur, quam rem copiose S. Thomas ostendit (2), eamdemque confirmat Tridentinum Concilium (3), a quo præter doctrinæ commendationem, optimi etiam mores, rerum prudentia & alia plurima requiruntur; ideo mandamus, ut singuli competitores ratum firmumque ætatis testimonium ad nostrum Cancellarium deferant, & quantum inserviendæ Ecclesiæ, & Fidelibus præsertim imbuendis temporis impenderint; quandiu Pœnitentiæ Sacramentum ministraverint si hac facultate præditi sint; an apud alios Parochos Cappellani munere perfuncti fuerint, vel aliqui Ec[illegible] Vicarii, aut Œconomi præfecti, ac tandem quibus olim M[illegible]is operam studiumque contulerint, & cætera omnia palam exhibeant, quæ ipsos ad curam animarum suscipiendam satis utiles aperte demonstrent. Cancellarius autem scribæ, qui nostro Foro huic muneri præpositus est, hujusmodi documenta tradat, ut ex illis compendium in publicis Actis servandum, & alterum Nobis exemplar conficiat. Peracto examine, collatoque Ecclesiæ Parochialis regimine, si quis eadem documenta apud se retinere velit, quibus alio tempore utatur, volumus, ut ipsi omnino restituantur. Idem observandum præcipimus, siquis *favore certæ Personæ* Parochialem Ecclesiam in alium transferat, & a Nobis approbari requirat, ut nostrum testimonium ad Sedem Apostolicam transmittat. De illis vero, qui a Laicis proponuntur, ad quos Ecclesia jure pertineat (quoniam Nobis pariter, an satis periti sint, exploratum esse debet; de quo sententia ferri nequit, nisi præter scientiam, de cæteris quoque necessariis conditionibus aperte constet) id statuimus, quod in Tridentina Synodo continetur (4): *Quod si juris Patronatus Laicorum fuerit, debeat, qui a Patrono præsentatus erit, ab iisdem Deputatis, ut supra, examinari, & non nisi idoneus repertus fuerit, admitti.*

VIII. Postremo, quoniam de Laicis verba facimus, qui Ecclesiarum Rectores nominare jure suo consueverunt, pro certo teneant integra prorsus eorum privilegia a Nobis conservanda. Monemus tamen, & per Viscera Jesu Christi vehementer obtestamur, ne aliquos ob eam potissimum causam nuncupent, quod de sua familia benemeriti fuerint, vel clientelis, & privatis officiis commendentur; sed unice ante oculos habeant utilitatem, ac salutem animarum, quæ ipsis committitur. Caveant, ne ingrati sint, atque immemores amplissimi beneficii, cujus nullum exemplum primis Seculis reperitur, ut nempe eos jure suo nominent, qui Ecclesiis gubernandis præficiantur. Nam, si pristini temporis memoriam repetamus, Templa a Laicis extructa, largisque proventibus cumulata Nobis occurrunt, quin tamen ullum hujusmodi privilegium sibi compararent. Consulant super hac re Pontificum decreta (5), & præsertim Concilii Tridentini verba sedulo perpendant (6), cum ad illos sermonem convertit, qui Episcopos jure nominare possunt. Siquidem habita dignitatis ratione fere cum illis conferuntur, qui Parochos ex privilegio nuncupant, cum utrisque animarum cura tribuatur: *Hortatur, & monet, ut in primis meminerint, nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri studeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curaverint.* Nemo autem ignorat a Venerabili Dei famulo Innocentio XI. die 2. Martii 1679. damnatam eorum fuisse sententiam, qui Concilii verba hoc modo explicanda asserebant, nempe, ut hominem prorsus indignum excluderet, non tamen reliquis præstantiorem nominandum juberet; vel tunc solum vim habere Concilium, cum publicum examen indicitur. Si quis ergo ad Ecclesias saltem Parochiales, omisso magis utili, idoneum aliquem proponat, licet in Judiciali Foro improbari non possit, culpa tamen ipsum non carere S. Thomas testatur (7): *Ad tertium dicendum: quod quantum ad hoc, quod electio impugnari non possit in Foro Judiciali; sufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem, quia sic omnis electio posset habere calumniam, sed quantum ad conscientiam eligentis, necesse est eligere meliorem.* Idem ex multis præstantium Virorum auctoritatibus a Sacra Rota gravius, ac severius constitutum fuit, cum de Beneficiis simplicibus ageretur (8). Sed omissa hac disputatione, si ex Tridentino Concilio, licet publico examine Ecclesia Parochialis conferatur, melior semper eligendus est, sicut ex damnata sententia, quam supra memoravimus, clare intelligitur; ideo, si hoc pacto a Laicis Ecclesiarum Rectores proponuntur, necessario consequitur, ut digniorem seligere omnino teneantur. Hinc ait præclarus Theologus ex Societate Jesu Dominicus Viva (9), qui damnatas a Pontificibus Sententias egregiis Commentariis illustravit: *Puto Patronum etiam Laicum debere digniorem præsentare, præsertim ad Beneficia curata, cum eadem inconvenientia habeantur ex promotione minus digni, sive hæc promotio fiat immediate a Collatore, sive contingat per præsentationem a Patrono factam.*

INSTITUTIO VIII.

De obstetricibus, quæ pro conferendo Baptismo, si necessitas postulet, satis peritæ esse debent: quid plane scire teneantur: suo munere perfungi illas non posse, nisi prius in examen veniant, ac probentur. Quid agendum sit Sacerdoti Baptismum pueris conferenti, qui jam domi per obstetrices eumdem Baptismum acceperunt. Quæ pariter norma servanda sit cum pueris expositis, qui schedam collo pendentem gerunt, in qua de suscepto Baptismo testimonium habetur.

I. QUamvis Parochus Baptismi Minister legitimus sit, sive alius Sacerdos ab Episcopo, vel Parocho delegatus (nisi fortasse mortis proximæ periculum immineat, quo tempore sine ullo ritu, ac cæremonia a quolibet etiam Laico, infideli, hæretico, vel excommunicato, & etiam a muliere Baptismus conferri potest, dummodo forma, materies, atque intentio rite conserventur, & qui ampliori dignitate præditi sunt, cæteris semper præferantur; & virorum potissimum præ mulieribus habeatur ratio, nisi forte modestiæ causa aliter faciendum videatur, cum proles ex utero matris non integre demissa magno in discrimine constituta est; aut si mulier pro Sacramento administrando magis apta, magisque perita judicetur) quamvis, inquam, Parochus Baptismi Minister legitimus nuncupetur, frequentissime tamen contingit, ut infantes, qui proxime morituri videntur, salutari lavacro expiare cogantur obstetrices.

II. Itaque, si Medici, qui servandæ corporis saluti præpositi sunt, nullam mulierem in eo ministerio versari patiuntur, quæ prius ipsorum judicio probata non fuerit; Nos præsertim, qui perpetuam incolumitatem, beatamque illorum vitam, qui no-

(1) *In Bull. Clementis XI.* (2) 2. 2. *quæst.* 63., & *quæst.* 185. *art.* 3. & *Quodlibeto* 7. *quæst.* 4. *art.* 3.
(3) *Loc. cit.* (4) *Sess.* 24. *cap.* 18. (5) *Can. Decretum Can. Regenda, Can. Noverint* 10. *quæst.* 1.
(6) *Sess.* 24. *cap.* 1. (7) 2. 2. *quæst.* 63. *art.* 2. *ad* 3. (8) *In Causa Camerinen. Beneficiat. habita die* 2. *Julii* 1708. *num.* 37. *coram. bon. mem. Molino Decano, edita post controv. Pitonis alleg.* 30.
(9) *In notis ad proposit.* 47. *num.* 14.

nobis a Deo commendati sunt, maxime expetimus, omnem diligentiam, curamque impendere debemus, ut hujusmodi mulieres, a quibus tam crebro Baptismus impertitur, iis omnibus satis imbutæ sint, quæ ad rem bene gerendam necessario requiruntur.

III. S. Carolus Borromæus, qui Ecclesiæ disciplinam non mediocriter collapsam restauravit, præclarum hujus diligentiæ nobis reliquit monumentum (1): *Obstetrices tribus post hujus Decreti promulgationem mensibus pœna arbitratu Episcopi proposita officium ne præstent, nisi per Vicarium Foraneum, si in Diœcesi sunt, si vero in Urbe, per eum, cui Episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad Sacramentum Baptismi, cum necesse erit, ministrandum. Quæ autem probata est, cum baptizabit, curet, quoad fieri potest, ut duæ saltem mulieres, ac mater præsertim, si potest, testes præsentes adsint, quæ in baptizando verba ab ea prolata audiant. Parochus vero cum perquiret ex Decreto Provinciali, an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, ut sibi constet, an Baptismi forma recte adhibita sit, an vero secus, quamobrem oporteat infantem a se baptizari.*

IV. Sanctissimi viri exemplo ducti Nos etiam decernimus, ut obstetrices, quæ in hac Civitate, vel Diœcesi versantur, hoc munus præstare omnino cessent, nec ulla alia deligatur, nisi prius in examen illæ vocentur, & pro conferendo Baptismo satis idoneæ reperiantur. Interrogari potissimum debebunt de materia, ac forma hujus Sacramenti, & qua ratione, simul ac materia traditur, verba pronunciari oporteat, & baptizandi intentio simul necessaria sit. Proponantur etiam illis eventus, qui in Rituali Romano continentur (2), ac præcipue, quid agendum sit, cum infans ex utero parentis caput, aut aliam corporis partem solummodo porrigit, ipsiusque vita in dubium magnopere revocatur.

V. Metropolitanæ Ecclesiæ Archipresbyter, qui duos ex quolibet ordine viros sibi eliget, ad urbanas obstetrices examinandas præficietur, & si aliquam probaverit, scriptum ratumque testimonium *gratis* impartiat. Sed pro Diœcesi obstetrices a Parocho, cujus Ecclesiæ adscriptæ sunt, diligenter examinentur: *Curare debet Parochus* (ita Rituale Romanum) *ut Fideles, præsertim obstetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant, & servent*. Et quoniam difficile est Religiosis Ordinibus devotos homines in Diœcesi paratos habere, qui Parocho suam operam præstent; volumus, ut examen etiam præsente Vicario Foraneo peragatur. Quod si Vicario, tamquam alicujus Ecclesiæ Rectori, mulieres obstetrices examinare contigerit, aliquis Parochus ipsi subjectus in examen socius advocetur. Testimonia pariter, quibus mulieres ad hoc ministerium deliguntur, *gratis* concedantur: examen quotannis habeatur; perfectumque significent Vicarii iisdem Litteris, quas dare Nobis singuli consueverunt. Pœnam arbitrio nostro infligendam reservamus, non modo Vicariis, qui in hac re negligenter se gesserint, sed mulieribus, quæ non obtenta prius facultate, quam supra diximus, obstetricis munus exercere minime dubitaverint.

VI. Interim infantes, qui obstetricum ministerio Baptismum acceperint, si a periculo incolumes evadant, ad Ecclesiam deferri debent, in qua Fons Baptismi conservatur, ibique cæremoniæ omnes, quæ ob necessitatem omissæ fuerunt, religiose perfici, de quibus Venerabilis Cardinalis Bellarminus ita scriptum reliquit (3): *Omnes ritus, quibus nunc utimur, antiquissimi sunt, & vel ex Apostolorum traditione manarunt, vel a Sanctissimis Patribus instituti sunt*. Caveat tamen Sacerdos, cui munus hujusmodi demandatum fuerit, ne Baptismi Sacramentum *sub conditione* infantibus conferat ea causa permotus, quod obstetricum manu lustrati tantum, expiatique privato loco fuerint. Quippe id solum permittitur, cum post sedulam inquisitionem ambigi potest, an rite Baptismus collatus fuerit: *De quibus* (4) (inquit Alexander III.) *dubium est, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmissis; si baptizatus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo*. Qui aliter fecerit, uti ex S. Carolo Borromæo, & Catechesi Tridentinæ Synodi deprehenditur, irregularis fit, & gravissimo sacrilegio implicatur. Insuper præclarissimus Cardinalis Albitius minime admittendas asserit eas Synodos, in quibus iteratio Baptismi *sub conditione* indistincte præcipitur, quoties obstetricum manu salutaribus undis communi labe infantes expurgantur (5).

VII. Pro confirmanda hac sententia adduci posset exemplum S. Athanasii, quem adhuc puerum Sozomenus (6), & Socrates memorant quibusdam (7) pueris Catechumenis Baptismum tribuisse, ut ingenua quadam simplicitate Alexandrum Episcopum Alexandrinum imitaretur. Cum postea res ad ipsum Alexandrum delata fuisset, eum Baptismum ratum firmumque judicavit: Sed cum Sanctus Hieronymus testetur (8) anno 321. Alexandrum Episcopum Alexandriæ declaratum fuisse; cum pariter Nicænum Concilium anno 325. coactum sit, in quo Athanasius non modo Diaconi partes egit, sed in Arianis confutandis Theologi præclarum nomen sibi conciliavit, cum deinde anno 326. post Alexandrum eam Sedem obtinuerit, inde clare aperteque dignoscimus, Athanasium in puerili ætate constitutum non fuisse, quo tempore illam Ecclesiam Alexander administrabat. Cum tamen aliqui hoc monumentum proferant, ac tueantur, ex ipso satis ostenditur, non ita facile Baptismum *sub conditione* tradendum esse, licet a mulieribus privatim collatum antea fuerit, sed rem totam diligentissime examinandam; sicut de Alexandro Episcopo narratur, qui postquam Athanasii intentionem, formam, & materiam, qua Baptismum pueris ludentibus contulerat, sedulo perpendit, eum rite administratum constituit, uti apud Cardinalem Baronium fusius explicatur (9).

VIII. Evenit quoque non semel, ut expositi infantes testimonium accepti Baptismi in schedula descriptum, collo suspensum gerant, nonnulli vero hoc documento careant; & tunc in disputationem venit, utrum, & qua ratione Baptismus conferri debeat. Eam ob causam in tertio Mediolanensi Concilio his verbis antea consultum fuit (10): *Infans expositus licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter perquisita, quemadmodum in Catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis forma baptizetur: si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, & si nondum baptizatus es, ego te baptizo*. Nihil prorsus dissentiunt Synodi Provinciales Aquisgranen. anno 1583. Tholosana anno 1590., & Narbonen. anno 1609. habitæ, quas Ecclesiæ Parisiensis Pœnitentiarius Pontas fusius commemorat (11). Sed præsertim Sac. Concilii Congregatio, cum Nos Secretarii munus ageremus, hanc rem penitus investigavit, ut Parocho S. Spiritus in Saxia satisfaceret, ad quem singulis fere diebus infantes cum ea schedula, quam supradiximus, vel etiam sine ipsa deferuntur. Itaque die 18. Decembris anni 1722. ita propositum fuit: *Quomodo se gerere debeat Parochus Sancti Spiritus in Saxia in collatione Baptismatis infantibus, qui ad Archihospitale deferuntur, sive iidem habeant schedulam de Baptismo testantem, sive non habeant, & etiamsi ex colore, & cæteris corporis qualitatibus deprehendatur, esse constitutos in ætate sex, aut decem mensium, vel etiam unius anni cum dimidio*. Hinc die 23. Januarii anni 1724. in hanc sententiam fuit responsum, *esse baptizandos sub conditione in omnibus casibus expositis juxta instructionem. Instructio est, quod excipiatur a Baptismo sub conditione casus schedulæ, qua habeat certitudinem*. Nam cum ejusdem schedulæ auctor deprehendi possit, cui fides merito præstanda sit, unico illius testimonio Baptismus rite traditus satis comprobatur, uti ex communi Scriptorum opinione, & apertissime ex jure Pontificio declaratur (12); & præcipue in ea sanctione, quæ Incipit, *Cum itaque*. Hanc etiam interpretationem additam legimus: *unius testimonio quandoque credendum est, & sic hoc casu tantum credendum esse Christiano, & non Pagano, vel Judæo testificanti* (13). Ita pariter illud caput, *cum nuper de testibus*, in hunc modum explicatum accepimus; *Quandoque tamen bene creditur uni; quando non fit præjudicium alicui, puta, utrum aliquis sit baptizatus, vel utrum esset Ecclesia consecrata*. Quæ cum ita sint, Baptismum rite collatum, nec sub ulla iterum conditionis formula conferendum procul dubio judicare possumus, quoties infantium collo scriptum appensum ejus naturæ, de qua mox sermonem habuimus, reperiatur.

IN-

(1) *In Actis Mediolanen. Ecclesiæ Lugduni impressis an. 1682. tom. 1. pag. 178. & pag. 210. edit. Mediolan.* (2) *De Sacram. Baptism. tit. de baptizandis pueris*, (3) *De Sacram. Baptism. lib. 1. cap. 24.* (4) *Cap. de Baptismo, & ejus effect.*
(5) *Lib. de inconstantia in Fide cap. 33. a n. 14. usque ad num. 16.* (6) *Lib. 11. Hist. Eccl. cap. 17.* (7) *Lib. 1. cap. 14.*
(8) *In Chronic.* (9) *Anno Christi Domini 311. num. 16. & 62.* (10) *Tit. de Baptismo Infantium.* (11) *In Dictionar. casuum conscientiæ tom. 1. pag. 388.* (12) *In Can. Pueros 110., & Can. Cum itaque.* (13) *Can. 112. de Consecr. dist. 4.*

INSTITUTIO IX.

De tredendis Fidei rudimentis. A singulis Parochis suos Parochianos ad hæc instituendos esse. Quidam mali usus improbantur, qui in aliquas hujus Civitatis Parochias obrepserunt. De ratione, & diebus, quibus Parochi hujusmodi munere perfungi debeant.

I. VIx in hanc Sedem pervenimus, statim diligenter inquirendum duximus, an Fidei rudimenta in Civitate, ac Diœcesi pueri docerentur. Significatum fuit, quod Nos ipsi Parochias invisentes perspeximus, hoc institutum per universam Diœcesim Dominicis saltem diebus observari. In Urbe vero a plurimis Parochis numquam hoc munus exerceri; puerosque illis subiectos alio se conferre, ut Christiana catechesi perficiantur. Deprehendimus etiam aliquos Parochos instituendis unice puellis, etiam quæ diversis Parochiis adscitæ sunt, alios vero pueris similiter imbuendis curam solum impendere. Id sane a Concilii Tridentini sententia maxime alienum verebamur (1), in quo præter cætera illud quoque Episcopis demandatur, *iidem etiam saltem Dominicis, & aliis Festivis diebus pueros in singulis Parochiis Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, & si opus sit, per Censures Ecclesiasticas compelient.*

II. Nulla interposita more causas perscrutari sumus, ex quibus tam perniciosi usus, quos supra memoravimus, velut ex fonte dimanassent; responsumque, scripto etiam exaratum, accepimus, illos ad Cardinalem Palæottum primum hujus Civitatis Archiepiscopum referendos, qui ita suis Decretis constituerat.

III. Id prorsus incredibile visum fuit, cum præsertim nullo documento confirmaretur. Hinc pueritiæ nostræ memoriam revocantibus ultimam, in mentem venit in illa ipsa Parochia, in quam nunc tantum puellæ, non modo illi Parochiæ, sed alteri quoque adscriptæ pro hac re diebus Dominicis conveniunt nos una cum aliis ingenuis adolescentibus Christiana catechesi eruditi fuisse: ex quo satis aperte constat, eam consuetudinem in ea saltem Parochia a Cardinali Palæotto inductam minime fuisse.

IV. Deinde, cum animo taciti perpenderemus, eumdem Cardinalem, Virum præclarissimum, qui Concilio Tridentino præsens adfuerat, postquam hanc regendam Ecclesiam susceperat, nihil magis cordi habuisse, quam ut Concilii sanctiones executioni, mandaret, arduum sane, ac difficile videbatur ipsum auctorem ejus rei noncupare, quæ a Concilio tantopere dissentiret.

V. Sed, ut certiores essemus, vitam, ac res gestas Cardinalis Palæotti, quas Augustinus Bruni posteris descripsit, & nuper PP. Benedictini Typis in Gallia commendarunt (2), diligenter percurrimus, ibique contrariam sententiam his verbis offendimus: *In hunc modum ad meliorem frugem redacto Clero, & populo, ut domini vineæ ita cultæ etiam novarum plantarum educatione fæcunditas augeretur, ad aliud opus eggreditur totis viribus perficiendum, jusseratque in Synodo a Parochis erudiri plebem, puerosque Christiana Catechesi, vetusque Ecclesiæ institutum, quod jam obsoleverat, restitui. Quare ipsemet, cum selectis Sacerdotibus vicatim Festis diebus ad hoc Apostolicum munus obeundum accedebat; quo exemplo commoti Parochi, & alacriores facti, patres vero, matresque familias ita incitati sunt, ut filios citatis horis, in templa, ac loca, ubi Catechesim edocerentur, sua sponte perducerent.*

VI. Tandem in nostro Tabulario Decreta Synodalia ejusdem Cardinalis Gabrielis Palæotti reperta sunt, quibus luce clarius veritas comprobatur. Quippe inter cætera sic constituit cum de Parochis agetatur (3): *Parochi omnes in Civitate, ac Diœcesi campanæ signo populum diebus saltem festivis statim e prandio convocent, vel aliquem constituant, qui Parochiem circumiens tintinnabuli sonitu pueros ad Ecclesiam invitet, ubi præcepta Christianæ Legis a suo Parocho addiscant ea ratione, quæ deinceps proponetur, sicut a Tridentino Concilio præcipitur.*

VII. Concilii vero Decretum, & Cardinalis Palæotti sententiam sequuti sunt, qui post ipsum Ecclesiæ hujus administrationem susceperunt. Nam in prima Synodo amplissimi Cardinalis Columnæ hæc habentur: *siquidem in quo Parochorum industria, & solertia desudare maxime debeat, illud certe præcipuum animadvertimus, quod pueritiæ, & juventuti ad Christianam vitam honeste sancteque traducendam, plurimum conducere rerum omnium magister usus, & experientia docet, Conciliumque Tridentinum præscribit. Festis igitur diebus, maxime Dominicis, a prandio brevi cum campana majori dato signo pueros, & puellas ad Ecclesiam invitent.* Insuper Cardinalis Ludovisius die 19. Augusti anno 1647. hanc legem promulgavit: *Parochi cum in Urbe, tum in Diœcesi, quibus potissimam hoc edictum commendatur, omnem curam, ac diligentiam, quam Deus a veris Pastoribus requirit, ipsi insumant, ut præcepta orthodoxæ Fidei, & mysteria pueris explicentur.* Tandem in prima Synodo a Cardinali Hieronymo Boncompagno ita statuitur: *Singulis saltem Dominicis diebus signo campanæ populum convocent Parochi ad doctrinam Christianam eddiscendam, norintque præcipuam quamdam Parochialis ministerii hanc esse partem.* Decessor autem noster Cardinalis Jacobus Boncompagnus pariter decreverat, ut urbani Parochi omnibus tam feminis, quam maribus suæ Ecclesiæ adscriptis Fidei rudimenta traderent, licet postea, hoc Decreto abrogato, rem integram ad pristinum statum restituerit. Quæ cum ita se habeant, Parochos omnes in nostras ædes convocavimus, ut ipsis voluntas nostra, eorumque in hac re sententia palam declararetur.

VIII. Sæpius in eumdem locum convenerunt universi, quibus clare ostendimus a Concilio Tridentino, & Romæ consuetudine, aliarumque præstantium civitatum more prorsus alienum esse, quod aliqui Parochi ab instituendis pueris omnino liberentur; alii vero feminis tantummodo, alii maribus edocendis constituantur, qui alienis etiam Parochiis adnumerati sint. Qui sane, non sine animi nostri mœrore, se impares sedendo gravissimo oneri, hominumque multitudini quæ ad ipsos confluit testati sunt. Ingenue tamen fatemur maximam ex eo voluptatem percepisse, quod fere omnes ad suscipiendas, implendasque sui muneris partes incensos paratosque cognovimus, ut pueros loco a feminis separato, vel in eadem Parochia, sive distinctis locis ad Christianam legem informarent. Nonnullos pariter æquo animo audire non prætermisimus, qui contrariam sententiam tuebantur. Siquidem certum habemus pacem & charitatem opinionum varietate minime labefactari.

IX. Itaque, nullis licet rationibus persuasi, & licet cæteri Sacerdotes in conventu acciti (quorum virtutem, & doctrinam plurimi facimus) nobiscum in eadem sententia versarentur, habita tamen ratione Decessoris nostri, qui, sicut antea commemoravimus, edictum super hac re suum abrogaverat; ne illos pariter offenderemus, qui contrarii omnino videbantur, ad Sac. Congregationem Concilii, & ipsum Pontificem causam deferendam duximus, qui paulo ante Apostolicis Litteris universos Episcopos monuerat, ut pro instituendis Fidelibus magno studio laborarent.

X. Igitur totam rationem, qua in hac Civitate Christiana doctrina popolo traditur, clare explicavimus; quæ contigerint sub Archiepiscopo Jacobo Boncompagno, & quæ perpauci, licet singolariter sentirent, quidve illis responsum foret, aperte significavimus. Has vero Litteras libentissime proferemus (si quis id postulet) quas etiam in appendice Synodi, quæ, absoluta Sac. Visitatione, si Deo placuerit, indicetur, typis imprimemus; Nobis autem a Sac. Congregatione die 9. Augustini hujus anni 1732. ita fuit responsum: *Ex litteris Eminentiæ Vestræ intellexit Sac. Cong. Concilii modum istic usitatum circa erudiendos pueros in doctrina Christiana; sed approbari profecto non potest, nec tolerari ee minus recta consuetudo, ut sive feminæ, sive mares in una Parochia degentes alias Parochiales Ecclesias adeent, ibidem imbuendi rudimentis Fidei ab alieno Parocho. Sic scilicet inducta Parochianorum confusione, & pluribus etiam fortasse sæpius ad nullum, a quo doceri possit, adeuntibus; quin etiam aliquot ex Parochis sese omnino eximentibus ab onere tredendi fidelibus suæ curæ commissis præcepta Orthodoxæ Fidei, ejusque mysteria explicandi. De remedio igitur adhibendo sapienter cogitavit Eminentia Vestra pro sua in istius gregis gubernatione vigilantia, ac solertia. Itaque, Sanctissimo Domino nostro etiam laudante, Sacra Congregatio approbat, quod ipsius quoque auctoritate interposita, Eminentia Vestra mandet, efficiatque, ut juxta saluberrima Tridentinorum Patrum decreta oves suum agnoscant Pastorem, & vocem ejus audiant, ac vicissim Pastor suas agnoscat oves, adeoque unusquisque Parochus elementis Christianæ legis informet pueros propriæ Parochiæ, dispositis seorsum masculis, ac feminis, quemadmodum in hac alma Urbe, atque etiam alibi servari laudabiliter constat.*

XI. Ex sententia harum Litterarum, non solum nostra, sed etiam Sacræ Congregationis Concilii auctoritate (ut Summi Pontificis voluntati assentiamus, pœnis quoque nobismetipsis in delinquentes reservatis) præcipimus universis, quibus animarum cura tradita fuerit, ut singulis Dominicis, aliisque festis diebus pueros, ac feminas, quæ ad suam Parochiam spectant, Christianam legem edoceant, vel in Parochiali Ecclesia, loco, ut su-

(1) *Sess. 24. cap. 4. de Reformat.* (2) *In Anecdot. Eccles.* (3) *Tit. de Parochis num. 37.*

fupradictum eft, feparatio, ne malis occafio præbeatur, vel in aliis Ecclefiis, quas in fine fubjiciemus, ubi fidei elementis juventutem imbuere Parochi ipfi conftituerunt. Sed cum univerfam hanc provinciam fuftinere nequeant, eos potiffimum, qui primam tonfuram, vel minores, aut majores Ordines expetunt, Sacerdotes etiam, qui ad obtinendas Parochiales Ecclefias publicum examen fubire non dubitant, admonemus, ut Parochis in hac re operam fuam præftent, quibus omnino fubjecti fint, dum populus Chriftiana doctrina ab ipfis eruditur. Et fane pro certo habeant, qui diligenter id minime perfecerint, neque primam Tonfuram, neque Ordines a Nobis confequuturos: Sacerdotes vero, qui Parochiales Ecclefias adipifci fummo ftudio contendunt, præcipuo fane merito carebunt, nifi Parochi teftimonium afferant, in quo de ipforum affidua diligentia in erudiendis pueris certum documentum exhibeatur. Infuper Patres Societatis Jefu iis Parochis adminiftros propofuimus, qui laborem fibi aliquo fubfidio levandum judicarent. Ob eam rem P. Rectorem Collegii a S. Lucia nuncupatum rogavimus, ut fuos in Parochias de more diftribuat, quarum Indicem ipfi tradidimus, ubi illorum opera defideratur; ipfofque huic minifterio nunquam defuturos pollicitus eft, quemadmodum fuperius expofuimus. Hic vehementer obteftamur Sodalitati Chriftianæ Doctrinæ Præfectos, ut fæpius cognofcere, & explorare curent, utrum fedulo, atque utiliter hæc perficiantur. Hortamur quoque magnopere viros, seu mulieres, quæ informandis ad Chriftianam legem pueris operam fuam navant, ut ad arbitrium Parochi pie diligenterque hoc munere fungantur, ampliffimofque fructus fibi comparant, quos Summi Pontifices pro hac re liberaliter Indulferunt. Hujufmodi fodalitia, quæ explicandis fidei rudimentis inftituta funt, olim in hac Civitate, licet hominum numero minus fortaffe affluerat, magis tamen frequentia, & virtute quoque præftantiora fuiffe Auguftinus Bruni Cardinalis Palæotti a Secretis teftatur (1): *Hinc fodalitia per totam Diœcefim inftituta virorum, & mulierum pietate, & Chriftiana charitate præftantium, ex quibus Operarii tam multi numerabantur, ut in fola Urbe &c. fexcenti amplius adminiftri effent, qui fanctæ illi exercitationi fuam operam eodem tempore navabant.* Et quoniam communis hoftis ab hac præclara confuetudine nonnullos avocare conabitur, fuadebitque, id parum fui generis conditioni, ac dignitati convenire, fibi ante oculos ponant Gerfonem Parifienfis Facultatis Cancellarium, & fui temporis clariffimum lumen, cujus famam, & laudem perpauci affequentur; qui matura jam ætate Chriftianæ legis præcepta, myfteriaque feftis diebus in Ecclefia pueris declarabat; & cum reliqui Theologiæ gloria fuperbi id valde improbarent, & palam indignarentur, ob celebrem ipfius Gerfonis Apologiam faftum fimul, ac fententiam deponere coacti funt (2).

XII. Muneris noftri rationi plurimum deeffe videbimur, nifi parentes, tutores, cæterofque, ad quos pertinet, moneamus ea neceffaria conditione obftrictos effe, ut Dominicis, feftifque diebus illos, qui fub eorum poteftate conftituuntur, ad Parochiam adducant, ubi Chriftianam legem addifcant. Initio rerum parentes erga liberos magiftri officio pie, ac fimpliciter fungebantur; & quæ tradita a majoribus acceperant, quæ Deus ipfe fignificaverat, fimul conjungentes, in pofteros hæc clariffima lumina propagabant, atque ita Religionis monumenta, velut patrimonium in filios dimanabant, ficut habetur Deuteronomii cap. 6. *Eruntque hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis.* Sed poftquam Deus populo fuo certam legem propofuit, parentibus etiam edixit, ut ipfam liberis fuis diligenter explicarent: *Quomodo ad nos pertinet* (ait S. Auguftinus) *in Ecclefia loqui vobis, fic ad vos pertinet in domibus veftris agere, ut bonam rationem reddatis de iis, qui vobis funt fubditi* (3). Itaque fi hoc graviffimo præcepto liberari velint, filios fuos Parochis imbuendos committant, qui loco parentum deftinantur. Quod fi cum liberis ipfi quoque Parochum in Ecclefia docentem audiant, fingularem ex ipfius voce doctrinaque utilitatem confequentur. Siquidem magnum quiddam, ac fublime continent in fe Religionis noftræ myfteria, ut veritas divino quodam lumine eo magis detegatur, quo fæpius illa in animum, ac fermonem revocantur. Plurima infuper pueris traduntur, quæ tamen ipfi intelligentia complecti non poffunt, nifi cum ad maturam ætatem pervenerint: *Tanta* (inquit S. Auguftinus (4)) *eft Chriftianarum profunditas litterarum, ut in eis quotidie proficerem, fi eas folas ab ineunte pueritia ufque ad decrepitam fenectutem, maximo otio, fummo ftudio, meliori ingenio conarer addifcere. Tanta non folum in verbis, verum etiam in rebus, quæ intelligendæ funt, latet altitudo fapientiæ, ut hic contingat, quod fcriptura quodam loco dicit: cum confummaverit homo, tunc incipiet.* Supervacaneum exiftimamus Parochis (qui probitatis doctrinæque laude fatis commendantur) in memoriam adducere propofitiones 64. & 65. a Venerabili Dei famulo Innocentio XI. die fecunda Martii anno 1679. damnatas. Neque monendi funt, ut nemini pro accipienda Confirmatione, Divinoque Euchariftiæ Sacramento fchedulam juxta præclaram confuetudinem impertiant, nifi antea Chriftianæ legis præceptis, atque myfterii fatis inftructum invenerit. Mandamus infuper, ne ulla matrimonia de more promulgent, cujufcumque conditionis, aut dignitatis fint futuri conjuges, nifi cum ipforum voluntas explorator, Fidei rudimenta fatis perceperint (5). Ita profecto fancitum fuit ad normam quinti Concilii Mediolanenfis in peculiari Congregatione coram Sanctiffimo Pontifice Innocentio XII. die 11. Junii 1697. quod deinde auctoritate judicioque Clementis XI. die 13. Septembris anni 1713. fuit confirmatum.

XIII. Sed dum Parochos ad imbuendam Chriftianis præceptis juventutem officio devinctos oftendimus, id nullum afferre debet impedimentum, ne Patres Societatis Jefu, & feculares Presbyteri Scholarum Piarum in fuis Ecclefiis, aliique probi viri in Templis S. Gabrielis, & S. Columbani pium hoc minifterium libere exerceant. Immo eorum Inftitutum magnopere commendamus, atque, ut conftans perpetuumque fit, vehementer hortamur. Caveant folummodo, ut eorum nomina accurate defcribant, qui apud ipfos magis frequentes funt, ne aliquis fraudi locus objiciatur, &, dum eorum conventus adire fimulant, Parochos in errorem adducant. Sicut autem de Parochis, ita & de Ludimagiftris ftatuendum eft, quos a tradenda pueris Chriftiana doctrina liberos, & immunes minime judicamus. Id primum in Lateranenfi Synodo fub Leone X. probatum fuit (6), ut in ejus Apoftolicis Litteris explicatur. Archiepifcopus Salonæ novæ die 17. Julii anni 1688. Sac. Congregationi Concilii hæc examinanda propofuit.

I. An Clericos tam minorum, quam majorum Ordinum ad Officium Ludimagiftri exercendum a Communitatibus conductos cogere poffit, ut pueros, rudefque fcholares doctrinam Chriftianam edoceant.

II. An ad idem cogere poffit Ludimagiftros Laicos itidem a Communitatibus conductos.

III. An ad idem cogere poffit Ludimagiftros, five Clericos, five Laicos a nemine conductos.

IV. Qua pœna præfatos Ludimagiftros cogere poffit.

XIV. Quibus eodem die, eodemque anno hæc breviter Sac. Congregatio refpondit: *poffe prius hortando, & deinde præcipiendo.* Ob hanc caufam Clemens XI. eo decreto, quod non femel in medium adduximus Ludimagiftris eam conditionem imponit, ut pueros Chriftianam legem edoceant, quod Nos etiam præcipimus, & volumus, ut, qui Ludimagiftris examinandis præpofiti funt, nullum prorfus admittant nifi prius in illis omnibus, quæ ad fidem, ac religionem pertinent, in penitus inftructos peritofque certo probaverint. Nonnullos eligemus, qui fcholas repente invifant, ac fedulo explorent, utrum rem diligenter perficiant, ut juffa detrectantes, meritis pœnis coerceamus. Feminæ, quæ in hac Urbe docendi curam habent, examinari fuper hac re non confueverunt; fed, cum id omnino neceffarium fit, & Romæ ufitatum; & cum a Præfectis Scholarum Piarum nonnullæ ex ipfis ad officium nominentur, ideo mandamus, ut, qui de more ad exquirendam earum virtutem deliguntur, utrum pro erudiendis ad fidem pueris doctrinæ fatis habeant, fario perfcrutentur, & crebro earum fcholas invifant, &, ficut antea de Ludimagiftris diximus, earum diligentiam agnofcant. Eæ vero mulieres, quæ Scholarum Piarum Congregationi non fubjiciuntur, ludos ad docendum aperire non audeant, nifi antea Parochi, in cujus ditione conftituuntur, accurato judicio probentur. Hanc vero facultatem nullo modo obtineant, nifi ad docenda fidei rudimenta fatis idoneæ exiftimentur. Non femel etiam ad earum fcholas invifandas aliquos defignabimus, uti fuperius dictum eft, cum de Ludimagiftris, iifque mulieribus, quæ Congregationis Scholarum Piarum fubjectæ funt, ageremus.

XV. Nunc ad Parochos, qui in tota Diœcefi verfantur, orationem convertamus, qui eandem puerorum inftitutionem fufcipere, & Dominicis, ac feftis diebus in fuis Ecclefiis Chriftianam legem, ac myfteria populo declarare, (uti Urbis Parochi) omnino debeant, nifi pœnas arbitrio noftro imponendas fubire velint. Hortamur pariter illos, qui primam Tonfuram, cæterofque Ordines appetunt, necnon Sacerdotes, ut Parochis

in

(1) *In ejus vita.* (2) *Tom. 1. part. 2. de Parvulis ad Chriftum trahendis.* (3) *In Pfalm. 50.* (4) *Epift. ad Volufianum.* (5) *Tit. ad Matrimonium pertinent.* (6) *Conftit. VII. §. 32.*

in hac re adjutores, atque administros sese præbeant sicut initio, cum de Urbanis Parochis sermo esset, fusius explicavimus. Caveant etiam Parochi in Diœcesi constituti, quod supra monuimus, ne ullum ad Sacram Synaxim primo sumendam admittant, neque pro accipianda Confirmatione schedulam de more impertiant, neque matrimonia palam in Ecclesia denuncient, neque illis celebrandis intersit, nisi prius doctrinæ Christianæ examen, ac testimonium habeatur. In Diœcesi quoque docendi munus nemo palam exerceat, quem Vicarius Foraneus in fidei mysteriis satis eruditum, atque idoneum non declaraverit. Sed quoniam in agris sæpe contingit, ut pueri in pascendis armentis potius, quam in audienda Christiana lege implicati tempus conterant, & cum nonnulli circum Templa strepitum turbasque excitare non dubitent, quo tempore divina Officia persolvuntur, vel Fidei mysteria populo dilucidantur, hinc volumus, ut Parochi gravibus solidisque argumentis patentibus ostendant in manifesto perpetuæ damnationis periculo versari, si liberos suos Religionis elementis erudiri negligant. Insuper persuadeant, ut suos quique liberos ad Parochialem Ecclesiam adducant, ibique Parochum fidei rudimenta explanantem & ipsi audiant, quæ fortasse non perceperunt, cum inter pueros agerent, vel percepta ex animo penitus exciderunt. Postremo universos admoneant farta tecta permanere Decreta, quæ Nos, vel Decessores nostri in eos ediderunt, qui obstreperent, vel luderent circum Templa, in quibus Christi doctrina explanatur, vel Sac. Officia peraguntur.

XVI. Cum Diœcesim perlustravimus, magna cum voluptate Parochos doctrinæ, ac probitatis laude præstantes invenimus, qui ad propagandam Dei gloriam, instruendosque pia fideles omne studium, ac diligentiam libentissime devovebant; nonnulli vero mediocriter in iis rebus versati occurrerunt; sed quod magnopere Nos commovet, aliqui, ad quod nondum accessimus; plurimique, quos jam invisimus post discessum nostrum, negligentiæ, vel imperitiæ palam arguuntur. Ob quam rem licet nulli damnum inferre cupiamus, Deumque nostræ voluntatis testem invocemus, tamen memores extremi severique examinis, in quo Deus omnia perscrutabitur, ad implendas muneris nostri partes nihil intentatum relinquemus. Itaque si quis per oscitantem socordiam sibi desit, populumque Christianis mysteriis imbuere prætermittat, ad meliorem frugem, atque sententiam statim revocetur; si quis autem ob inscitiam munus adeo necessarium contemnat, studiis iterum, ac libris operam navet. Nam hæc rerum ignorantia non Episcopis, qui istos homines Parochiis præfecerint, tribuenda est, sed Parochis ipsis, qui postquam eam provinciam assequuti sunt, librorum curas omnes penitus abjecerunt. Uberem ex hac nostra objurgatione fructus speramus. Si aliter contigerit, quid Tridentinum Concilium statuerit (1), ac deinde Sacra Congregatio ejusdem Concilii, non semel decrevit (2), satis memoria complectimur: *Sac. Congregatio censuit Episcopos Successores posse superveniente rationabili causa etiam ex officio, etiam extra visitationem, examinare Parochos ad Ecclesias Parochiales approbatos* (3). Insuper alio loco: *Sacra Congregatio respondit, Episcopos Successores superveniente rationabili causa posse etiam ex officio iterum examinare tam in visitatione, quam extra, Parochos, quamvis Regulares, approbatos tempore provisionis Parochialium.* Si de Parochis agitur, qui a Decessoribus præpositi fuerunt, re prius satis superque perpensa, Sacræ Rotæ Tribunal constituit posse Episcopum *pro libito, & pro sola quiete conscientiæ suæ* Parochos in novum examen revocare (4). Cum tamen de illis sermo est, quos idem Episcopus Parochos in Ecclesiis collocavit, si velit novum examen indicere, hæc quoque decreta subjiciuntur (5): *Cum sub die 15. Januarii 1667. ad instantiam Episcopi Pampilonensis ab hac Sac. Congregatione resolutum fuerit: primo posse Episcopum examinare Parochos, & Rectores semel approbatos ad curam animarum, quando adest vehemens suspicio de illorum imperitia; secundo posse ad hujusmodi examen procedere etiam extra visitationem; tertio ad dictum examen faciendum haud necesse esse, ut judiciales probationes imperitiæ præcedant. Nunc supplicat Episcopus, per eandem Sac. Congregationem ulterius declarari, an in actu visitationis Diœcesis possit Episcopus examinare Parochos, quotquot visitat, etiam si contra illos, vel aliquot ipsorum non vigeat suspicio imperitiæ; Sac. Congregatio die 22. Septembris 1668. respondit negative.* Atque ita pro novo examine faciendo sola conscientiæ sedandæ ratio non sufficit. Insuper necesse est, ut is rumor palam in omnes emanaverit, Parochum eorum, quæ ad curam animarum gerendam pertinent, memoriam amisisse, & ob socordiam pro sustinenda tam gravi provincia esse imperitum, sicut Patres S. Rotæ accurate perpenderunt (6). Parochi etiam, qui à Laicis jure quodam nominati fuerunt, ab hac conditione minime liberantur. Nam cum Parochialem Ecclesiam sine publico examine obtinuerint, non idem judicium, atque opinio, ac de reliquis Parochis constituitur, quibus Episcopus post consuetum examen animarum regimen commendavit (7).

XVII. Postremo volumus, ut hoc adictum publice de mota promulgetur, & in singulis sacrariis tam in Urbe, quam in Diœcesi figatur.

INSTITUTIO X.

De obligatione, qua Parochi obstringuntur singulis diebus Festis de rebus divinis ad populum verba facere, & pro Parochianis Sacrificium applicare; qua de causa, quave mandato id facere jubeantur.

I. QUo tempore hanc nostram Diœcesim invisare cœpimus (quod etiam constanter prosequemur, si Dei beneficio salvi, & incolumes erimus) nonnullos Parochos deprehendimus, qui Dominicis, cæterisque festis diebus Sacras conciones ad populum habere negligunt, quid videlicet fugiendum ex Christiana lege, quidve amplectandum sit, accurate declarare, ut promissam in cælis gloriæ mercedem assequatur. Insuper præstantium virorum testimonio cognovimus id quoque prætermitti a quibusdam urbanis Parochis, licet virtute studioque Religionis plurimum commendantur, eamque afferri causam, quod usu receptum antea non fuerit; quod perpauci ad ipsos conveniant; quod in pluribus aliis templis hujusmodi conciones frequenter habeantur. Advertimus etiam non modo, cum Diœcesim lustraremus, sed præcipue cum publicum examen pro illis indictum esset, qui vel Ordines, vel confessiones audiendi facultatem, vel Parochiarum regimen petebant, Dominicis, aliisque festis diebus Missæ Sacrificium pro populo minime applicari ab iis, qui animarum curam susceperunt. Disputationes iterum, eorumque sententiam in medium proferunt, qui Parochos utique, cæterosque animarum saluti præpositos ad faciendam rem Divinam diebus festis obstrictos esse testantur, non ea tamen voluntate, atque intentione, ut Sacrificii fructus populo omnino tribuatur, & præsertim cum proventus Ecclesiæ sunt ita tenues, ut ad Parochum sustentandum vix satis esse videantur. Ita disputant, velut Apostolica Sedes de his antea non aperte judicaverit, & Sacræ Congregationis (quæ sola Tridentinum Concilium interpretari potest) Decreta, eo quod promulgata non fuerint, universos minime complectantur, vel forum externum solum respiciant, aut etiam internum, si tamen in lucem aspectumque publicum proferantur. His rationibus aliisque nullius momenti sententiam suam prædicant, ac tuentur.

II. Ex eo vero nos perculsos fuisse non inficiamur, quod Parochi salutaribus verbis populum sibi commissum instituere non modo contemnant, sed gravissimam culpam falsis etiam rationibus excusare contendant. Non hæc temere confingimus, sed ad Tridentinam Synodum conformamur, in qua sic decernitur (8): *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias quocumque modo obtinent, per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cælestem gloriam consequi valeant*; & paulo post: *neque hujus decreti executionem consuetudo &c. impedire valeat.*

III. Illud solum in controversiam adducitur, utrum ex hac Concilii sanctione (quod sub Paulo III. contigit) Sacræ conciones ipsa haberi debeant, juxta ea, quæ sub Pio IV. ab eodem Concilio statuta sunt (9). Propositum id fuit Sacri Concilii Congregationi examinandum, & conventu habito die 9. Februarii anno 1576. nihil certi emanavit, uti ex Fagnano intelligi potest (10), qui fama æque, ac juris Pontificii scientia admirabili, non modo Romæ, ubi Sedi Apostolicæ ad nonagesimum usque annum præclaris muneribus occupatus, operam studiumque suum egregium præstitit, sed apud exteras etiam nationes omni commendatione dignus judicatur. Postea ve-

(1) *Sess. 21. cap. 6.* (2) *Lib. 13. Decretor. pag. 320.* (3) *Lib. 15. Decretor. pag. 246.* (4) *Decis. 257. part. 19. Recen. num. 5.* (5) *Lib. 26. Decret. pag. 108.* (6) *Decis. 327. num. 18. & seqq. part. 19. Recen.* (7) *Card. de Luca: De Parochis Serm. 16.* (8) *Sess. 5. cap. 2. de Reform.* (9) *Sess. 24. cap. 4. de Reform.* (10) *Cap. inter cætera n. 33. de Offic. Ordin.*

vero, cum Nos perhonorifico Secretarii officio fungeremur, invenimus (1) eam sententiam in examen iterum revocatam fuisse, cum Sacræ Congregationi Cardinalis Carafa Præfectus esset; & Episcopo Melitensi, qui id postulaverat, his verbis responsum: *Satis esse, ut Parochi, etsi formaliter non prædicent, saltem Dominicis, & festis diebus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis.* Eamdem sententiam, ac normam amplexus est Innocentius XIII. in ea Constitutione, quam pro Regnis Hispaniarum ad Ecclesiasticæ disciplinæ commodum edidit post laboriosam diuturnamque inquisitionem, & examen in peculiari quadam Congregatione, cui pariter a Secretis fuimus. Id clare dignoscitur ex ipsius Apostolicis Litteris, quas deinde Benedictus XIII., ut ipsæ cæteris Episcopis, veluti exemplar proponerentur, sua auctoritate confirmavit. Itaque credimus non perpolitam, & elaboratam concionem a Parochis habendam, sed familiari facilique dicendi genere ipsos uti debere ad populi intelligentiam accommodato. Caveant tamen, ne se liberos, & immunes existiment, eo quod nullo unquam tempore hujusmodi consuetudo extiterit, vel quod hæc provincia aliis Ecclesiis satis superque demandata sit; neque tandem exiguum populi numerum pro causa excusationis afferant, qui plerumque ex negligentia Rectorum dimanat. Nam qui suo muneri recte satisfaciunt, de frequentia, populique multitudine nunquam queruntur. Insuper non modo Tridentina Synodus contrariam consuetudinem penitus abrogavit, sed etiam Innocentius XIII. in ea Constitutione, quam superius diximus, a Benedicto Pontifice confirmata, omnes excusationis causas de medio abstulit, & postquam ab eodem Concilio munus impositum explicavit (2), iis verbis utitur: *Nihilominus, nonnulli Parochialium Ecclesiarum Rectores hæc, quæ suarum partium adeo sunt, prætermittunt, culpam hujusmodi a se amoliri nitentes, vel prætextu immemorabilis, sed quidem pravæ consuetudinis, vel quia hæc ab ipsis præstari necesse non videatur, suppetente nimirum copia aliorum habentium Sacras conciones in aliis Ecclesiis &c. Ne itaque sub inani istarum, aliarumque similium excusationum prætextu tanta Christianæ Reipublicæ pernicies struatur, districte præcipimus &c.*

IV. Sed jam ad illud veniamus, quod secundo loco proposuimus, nempe Missæ sacrificium Dominicis, ac festis diebus pro populo offerendum. Sic enim præcipit Tridentinum Concilium (3): *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre.* Non ignoramus quidem disputationes, quæ excitentur, utrum ex Concilii verbis Parochus Sacrum tantummodo facere, an ejus quoque fructum (qui medius appellatur) pro populo ita offerre debeat, ut nec ipsum pro alio offerre, adeoque nec stipendium sumere possit. Attamen nos minime latet Concilii verba a Sacra Congregatione ita declarata fuisse, ut medium Sacrificii fructum pro populo applicare Parochus omnino teneatur, ut Fagnani testimonio plane constet (4). Novimus etiam illud Sacræ Congregationis Decretum anno 1681. jussu Cardinalis de Carpineo simul cum aliis pro Ecclesiasticorum commoditate fuisse impressum, in quo hæc statuuntur: *Cum præcepto Divino iis, quibus animarum cura commissa est, mandatum sit pro Ovibus suis Sacrificium offerre, sæpe alias Sacra Congregatio Concilii censuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, atque ea cum distinctione, ut si redditus pingues sint singulis diebus, si vero tenues, saltem diebus festivis* (5). Illud quoque cognitum nobis est eamdem rem fuisse propositam, atque iterum examinatam; cum Sacrum quotidie pro populo celebrare, atque offerre, Parochis, licet copiosos proventus obtinentibus, grave nimis videretur. Ideoque die octava Februarii anni 1726. hoc pacto fuisse responsum: *Sacra Congregatio Concilii, propositis infrascriptis dubiis; primo, an Parochi non habentes Congruam, teneantur applicare Missam pro populo saltem diebus Festis; ita sint cogendi in casu &c. Secundo, an Parochi habentes pingues redditus teneantur quotidie Missam applicare pro populo in casu &c. respondit ad primum affirmative, censuitque danda esse Decreta alias hac de re edita; ad secundum, negative, & hujusmodi dubia amplius non proponi mandavit.*

V. Hoc Decretum in Actis Sacræ Congregationis continetur, editumque fuit post Diœcesanam Synodum (6), quam Episcopus *Portalegren.* in Lusitania convocavit. Si quis autem percipere velit reliqua superiorum temporum Decreta, quibus hoc postremum ita conformatur, ut universi, qui curam animarum gerunt, ad offerendum pro populo Sacrificium obstringantur, Monacellum consulat, qui Romana Curia diu versatus, & ad plures annos Auditor Cardinalis Petrucci, plurima Sacræ Congregationis Decreta congessit (7). Qui prioris etiam temporis Decreta expeteret, scilicet promulgata annis 1695. die 10. Maji, & 1699. die 24. Aprilis, percurrat Litteras Apostolicas (8) Innocentii XII., quibus ipsa peculiari modo a Pontifice confirmantur. Postremo, si qui post annum 1716. Sacræ Congregationis sententiam exploratam habere velint, nos ipsi testari possumus, qui cum a Secretis essemus, rogatu Cardinalis Tanarii Decani, & Ostiensis Episcopi proposuimus (licet de hac re verba fieri vetitum antea fuisset) utrum Castri Romani, Porciliani, ac Decimi Rectores Ostiensi Episcopo subjecti diebus festis Sacrificium offerre pro populo deberent, cum exiguos solum proventus a Dominis Castrorum acciperent, & nihil ab egenis illis hominibus, inhospita fere loca colentibus, referrent, uti descripsimus in eo libello, qui imprimi, & Sacræ Congregationi solet exhiberi: *Id autem, quod speciali nota dignum esse videtur in præsenti, est, quod Parochi nihil a populo recipiunt, cum, id, quod habent, consequantur a Dominis Castrorum.* Responsum ita fuit die 29. Januarii 1724. *teneri, & ad mentem*, scilicet posse ab iis Parochis ad ægestatem sublevandam stipendium accipi, licet diebus festis præbeatur, & Sacrificium, quod pro populo celebrandum fuerat, offerri pro illo, qui stipendium tradiderit, ea tamen conditione, ut alia hebdomadæ die pro populo illud offerentes suo muneri satisfaciant.

VI. Qua de re exploratum satis arbitramur, id, de quo sermonem instituimus, si Pontificum, & Sacræ Congregationis Decreta sedulo perpendantur. Nos quoque affirmare possumus, quod plusquam centenis Epistolis, quas duodecim fere annorum spatio ad Episcopos per universum terrarum orbem vel dedimus, vel pro munere, quo tum fungebamur, nostro nomine obsignavimus (cum illi juxta præclaram Constitutionem Sixti V. suarum Ecclesiarum statutum Sacræ Congregationi exponerent), nisi festis diebus Sacrificium pro populo a Parochis applicari tellerentur, eos monebamus, ut ab omnibus, qui animarum curæ præfecti essent, id impleri omnino curarent. Certum pariter est in publicis examinationibus, quæ Romæ instituuntur, vel ad Ordines suscipiendos, vel ad confessiones audiendas, vel ad Parochiales Ecclesias obtinendas, nullo modo approbari illos, qui Parochum exiguo censu instructum, ab offerendo Sacrificio pro populo liberum, & immunem existiment. Neque illæ excusationis causæ admittuntur, quas superius attulimus, nempe Sacræ Congregationis Decretis legem minime induci & sine culpa violari, cum promulgari non consueverint. Nam, cum lex aliqua jam palam innotuit, necesse non est, ut eodem pacto reliquæ sanctiones publice divulgentur, quibus eadem lex magis declaratur. Cum vero illam legem indicant, qui non modo auctoritate præditi sunt sed etiam soli possunt Tridentinum Concilium explicare, ideo utrumque forum jure complectitur. Item supervacaneum est ad eam rationem confugere, hujusmodi Decreta ad illos solum pertinere, pro quibus constituta sunt. Nam licet id non semel contingat, ea tamen, de quibus sermo est ad universos referuntur, licet viri alicujus singularis gratia emanaverint, quia ad explicandum, magisque intelligendum Concilium confecta fuerunt. Hinc si aliquis eamdem rem quærat, his verbis responsum tribuitur: *Dentur Decreta*; ut in hac causa, quam agimus, sæpe evenit, sicut antea commemoravimus. Id tamen in usu non est, cum de illis Decretis agitur, quæ pro aliqua peculiari causa facta sunt, in qua nihil cum cæteris commune reperitur. Neque sane ad hæc cognoscenda requiritur, ut a Secretis Sacræ Congregationis eligi quis debeat, cum satis superque in Fagnano contineantur (9). Clericatus autem fusius, & erudite de ipsius Sacræ Congregationis Decretis scripsit, & præsertim etiam de illis, quibus offerre pro populo Sacrificium festis diebus Parochi jubentur (10).

VII. Quæ cum ita sint, poterant a nobis sine ulla dubitatione Parochi obstringi, ut Sacrum, diebus, quos designavimus, pro populo offerrent, & Christianæ legis præcepta, myste-

(1) *Lib. 6. pag. 109. & seqq.* (2) *Sess. 5. cap. 2.* (3) *Sess. 23. cap. 1.* (4) *Cap. Fraternitatem n. 93. 94. de Sepulturis.*
(5) *Tom. 3. Theologiæ Moralis Gennet. impress. Venet. pag. 317. Ita in supplem. Theolog. Moral. P. Sporer. pag. 321.*
(6) *Pag. 258.* (7) *Formul. Pract. Leg. part. 1. impress. secundæ 1713. pag. 32. num. 4. & seqq. tom. 2. pag. 319. num. 18. & seqq. tom. 4. pag. 101. num. 121.* (8) *Apud Anaclet. lib. 5. Decretal. tit. 3. n. 212. & seqq. in Clericato de discord. forens. discord. 29. de Beneficiis sub. num. 43. ita in suppl. Theol. P. Sporer pag. 321.* (9) *Cap. Quoniam num. 6. de Constitutionibus.*
(10) *Discord. forens. de Benefic. discord. 29.*

flexique explicarent; sed cum falsam opinionem ipsi non deponerent, licet a Sedis Apostolicæ sententia prorsus alienam esse non semel ostendarimus, necessarium duximus, ne ullus in posterum disputandi locus superesset, cum ad Sacram Congregationem de populo ed Christianam doctrinam instruendo scriberemus, aliquid etiam de cæteris rebus, de quibus nunc agimus, velut historiam exponentes, solum attingere, ne ipsius auctoritatis, & sententiæ, eorumque omnium, quæ generatim, vel peculiariter statuta sunt, tam ciro immemores videremur. Itaque die 9. Augusti hujus anni in hunc modum respondit: *Cavendum præterea est, ut omnes Parochi diligenter muneri suo satisfaciant, & singulis diebus festis populo sibi commissa sacra eloquia, salutisque monita exponant, facili sermone denunciando vitia, quæ declinare, & virtutes, quas sectari oporteat. Ac denique admonendi sunt iidem Parochi, teneri eos omnibus diebus festis Missæ sacrificium applicare pro populo, etiamsi minus integre congrua ex parochialibus proventibus recipiant, quemadmodum pluribus hujus Sacræ Congregationis Decretis declaratum fuisse probe compertum est Eminentiæ Vestræ.*

VIII. Observandum est prioris temporis Decreta e Sacra Congregatione in medium proferri, ex quo facile comprobatur ad universos ipsa spectare, licet aliquorum solum gratia prodierint, eo quod Concilii Tridentini intelligentiam, & explicationem præseferant. Igitur non solum nostra, sed ipsius Congregationis, & summi Pontificis auctoritate (quo probante ipsæ litteræ ad nos scriptæ fuerunt) sub pœnis a Concilio Tridentino in delinquentes propositis, mandamus omnibus, qui ed curam animarum in Civitate, seu Diœcesi constituti sunt, ut festis diebus ad populum verba facere, & viam salutis declarare nunquam prætermittant, iisdemque diebus Sacrificium pro ipso offerant, nisi pœnas voluntate nostra imponendas subire velint. Quamvis autem ipsorum probitas nullum suspicionis locum nobis relinquat, quin hæc nostra sanctio penitus executioni mandetur: tamen, ut studium nostrum, eorumque obtemperantia palam innotescant, volumus juxta Decreta Sacræ Congregationis, quæ in Urbe a Visitatione dicitur, ut quilibet Parochus Secularis, aut Regularis in Civitate, ac Diœcesi ab anno 1733. eos dies in peculiari libro designet, quibus pro populo Sacrificium obtulerit. Qui non paruerint, pro voluntate nostra punientur. Braschius in *Synodali* promptoario (1) non modo Decreta Sacræ Congregationis de offerendo pro populo Sacrificio, quemadmodum supra explicavimus, luculenter exponit, sed etiam commemorat Parochos tum Seculares, tum Regulares ea lege teneri, ut in peculiari libro idem Sacrificium describatur.

IX. Postremo jubemus, ut solito more hæc nostra sanctio promulgetur, & in singulis Sacrariis cum in Urbe, tum in Diœcesi fixa conservetur.

INSTITUTIO XI.

De Christi Domini adventu, & Novemdialibus, quæ Christi Domini Natalem diem antecedunt: quo auctore, quo loco, quo tempore Adventus Domini sit institutus; quid per ipsum Ecclesia significare voluerit; & ad quid referatur divinum Officium, & Missa, quæ eisdem temporibus celebratur.

I. FAlsa in vulgus impetitum, & pietati non valde addictum nimis libere pervasit opinio, Adventum Domini pro viris tantum, ac mulieribus institutum fuisse, qui Religionis voto se obstrinxerint, ita ut illi dies a cæteris differre parum, aut nihil ipsi videantur.

II. Ut hæc sententia temeritatis, atque scandali nota liberetur, de abstinentia solum, ac jejunio intelligenda est; ne autem falsa sit eadem sententia, Orientalis Ecclesia ab Occidentali, & priora tempora a posterioribus secernenda sunt; postremo ut a majori labe, ac censura vindicetur, complecti omnino non debet pietatis opera, quibus ad celebrandum Domini Adventum Fideles Ecclesia cohortatur.

III. Ac primo jejunium in Adventu simul, cum abstinentia ab Ordinibus Regularibus nunc observatur, quod aliqui incipiunt a die Festo Sancti Martini, vel etiam Sanctæ Catharinæ, alii a prima Adventus Dominica, & nonnulli etiam e celebritate omnium Sanctorum, uti Cardinalis Cozza accurate perpendit (2).

IV. Nunc etiam Orientis Ecclesia temperantiam a festo S. Philippi auspicatur, quod die 14. Novembris solemni cultu celebrare consuevit (& ideo S. Philippi Quadragesimam nuncupat) eamque ad Natalem usque Salvatoris diem prosequitur. Per id temporis se a carnibus, butyro, lacte, & ovis abstinet; pisces tamen, oleumque adhibet, & vino utitur; quæ solemniori Quadragesimæ tempore omnino vetantur. Septem dierum spatio jejunare solum jubentur Græci, licet pietatis causa universi jejunare soleant, uti Bailletii testimonio satis comprobatur (3).

V. Tandem (ut nihil de Religiosis Ordinibus loquamur, quibus peculiari lege temperantia præcipitur) ex consuetudine Occidentalis Ecclesiæ abstinentia, seu jejunium per Domini Adventum nemini indicitur: non tamen hic mos olim obtinuit. Nam, ut monumenta, quæ ad Ecclesias transalpinas pertinent, silentio prætereamus, ac de sola Italia verba faciamus, diploma ab Aistulpho Longobardorum Rege anno 753. obsignatum conservatur, in quo 40. Lucios a Monachis Nonantulæ pro S. Martini Quadragesima quotannis exigit: Quadragesimæ autem nomine Salvatoris Adventus intelligitur, uti Martene testatur. (4) Nicolaus Primus Pontifex; qui circa medium Seculum nonum floruit, cum jejunia, quæ ab Ecclesia Romana recepta erant, enumeraret; illud etiam Adventus recenset (5): *Hæc jejunia Sancta Romana Ecclesia suscepit antiquitus, & tenet.* B. Petrus Damianus, qui Seculo XI. vixit, cum de Canonicorum Veliternorum reformatione egit: Quadragesimam commemorat, quæ ante diem Natalem Domini a Fidelibus observari solebat. Innocentius autem Tertius, qui initio Seculi XII. Pontificatum gessit, Archiepiscopo Bracharensi respondens iis verbis utitur (6), *Jejunium apud nos in Adventu Domini agitur.* Postquam Avenionem Sedes Apostolica translata fuit, hæc disciplina immutata est, eamque ad suos familiares, ac domesticos omnes Urbanus V. redegit, uti Raynaldus de familia ejus Pontificis scribens luculenter exponit (7): *Generaliter, & indistincte in Adventu Domini, & duobus diebus quartam feriam Cinerum immediate præcedentibus ab esu carnium abstinerent, & dictis diebus Seculares, & laicos in Curia existentes etiam voluit comprehendi.* Ut id magis confirmetur, testimonium Beleti (8) afferemus, qui secum expendens, qua ratione ab Ecclesia jejunium ante festum S. Thomæ Apostoli minime indicatur, hoc pacto respondet: *Quia Festum ejus est in Adventu, in quo quasi continuum jejunium debemus observare*, quod etiam Martene explicavit (9).

VI. Sed jam ad sancta pietatis opera deveniamus, quæ nunc etiam Fidelibus eb Ecclesia proponuntur, ut universi curæ nostræ commissi ad copiosos fructus pro æterna salute comparandos vehementius excitentur. Itaque primum agemus de sacri Adventus origine, deinde quam ob causam institutus fuerit, & postremo de Ritibus, qui per hoc tempus excoluntur; sic enim fore confidimus, ut majori studio, ac religione, quod magnopere optamus, sanctissimi dies celebrentur.

VII. Si fidem Durando præstamus; Adventus Domini celebritatem S. Petrus Apostolorum Princeps induxit (10) Bailletius tamen studio suæ Galliæ nimium edductus, Sancto Perpetuo Turonensi Episcopo, qui circa medium Seculum V. vixit, illius Institutionem adscribit (11): Jejunium per tres dies in singulis hebdomadis ante Festum S. Martini usque ad Natale Domini ab eodem Sancto Perpetuo propositum restatur (12), Sed auctoritate Martenia (13) natione pariter Galli Adventus initium ad Seculum VI. referemus, & Sanctum Gregorium Pontificem auctorem affirmabimus, cum præsertim ad eandem sententiam Amalarius (14), & Abbas Beno (15) se penitus conformaverint. Insuper in *Sacramentario* S. Gregorii quatuor Dominici dies Adventus nominantur, quibus deinde in aliquibus locis quintus, & sextus accesserunt, juxta Ritum Ambrosianum, qui a prima Dominica post Festum S. Martini celebritatem Adventus orditur: *Ambrosianum Adventus* (ait Rodulphus Tungrensis *habet sex septimanas, & incipit Dominica post Festum S. Martini.*

VIII. Duos Salvatoris Adventus perpendere possumus, ob quos Sancta Mater Ecclesia hujusmodi celebritatem constituit; alter jam præterit, alterum expectamus. Primi Aventus nomine tempus illud intelligitur, cum mortalitatem nostram Dei Filius induit, & acerbissimum mortis genus subivit, ut captivitatis vinculis, quibus diutissime tenebantur homines, vindica-

(1) *Cap. 107. a num. 28. usque ad num. 34.* (2) *In Tractatu Dogmat. & Morali de jejunia part. 2.* (3) *De rebus gestis Sanctorum impress. Paris. anno 1707. in histor. Festor. Mobilium pag. 263.* (4) *De antiqua Ecclesiæ disciplina cap. 10. num. 5.* (5) *In Epist. ad consult. Bulgar. cap. 4.* (6) *Cap. Consilium de observat. Jejunii.* (7) *Anno Domini 1370. num. 1.* (8) *Lib. de Divinis Officiis cap. 12.* (9) *De antiq. Ecclesiæ disciplin. num. 6. loc. cit.* (10) *Lib. 6. cap. 2. num. 1.* (11) *Loc. cit. pag. 259.* (12) *Lib. 10. hist. cap. 31.* (13) *Loco ut sup. cap. 10. n. 1.* (14) *Lib. de Ecclesiast. Offic.* (15) *Lib. de Ritib. Missæ.*

caret: *Tempus* (ita Rupertus) *quod Dominicæ Nativitatis memoria antecedit, ideo Adventus nuncupatur, quia totus ejus Ecclesiasticus ordo juxta contemplationem Adventus Domini dispositus est. Advenire autem recte Dominus dicitur, qui ubique est invisibilis præsentia majestatis, dum assumpta, quod visibile est nostrum, usibus carnis, visibilem se ostendit* (1).

IX. Secundo iterum Salvator adveniet, cum ad formidabile Judicium universos homines convocabit. Eam ob caussam (ut Pouget merito perpendit) die primo Dominico Adventus illud Evangelium recitatur, in quo majestas Christi Judicis describitur (2); cum scilicet nulla infirmitate circumdatus sicut in terras primo venienti contigit) sed cæli nubibus insidens, & immenso beati corporis majestatisque lumine circumfulgens ad genus hominum judicandum descendet. Id vero quam conveniens sit Estii præclaris verbis ostenditur (3): *Qui inter duos mediatorem se interponit, dummodo huic, modo illi parti se adjungit, personam quodammodo mutat, eique assimilatur, cujus pro tempore partes agit. Quare, cum Christus mediator Dei, & hominum, qui in primo suo Adventu nostram agens caussam apud Patrem, nostram sumpsit personam, quando venit in similitudinem carnis peccati, circumdatus infirmitate, & per omnia nobis assimilatus est absque peccato, consequens est, ut in altero Adventu, jam non hominum, sed Dei partes acturus, Dei personam sumat, idest in forma gloriosa appareat, in qua Deo similior sit, cujus formæ exhibitione simul & bonis securitatem, & malis terrorem afferat.* Hinc factum est, ut Ecclesia per hosce dies cum lætitia, ac voluptate, etiam mœroris signa præseferat: lætitiæ quidem indulget pro Christi Salvatoris priori Adventu, ob quem festivum *Alleluja* in Divinis Officiis non omittit, ac toto die Dominico Dalmaticam Diaconis, Tunicellam Subdiaconis iterum concedit: mœrorem autem ostendit, dum Christi Judicis Adventum contemplatur. Qua de re (ut nihil de peculiari quarumdam Ecclesiarum disciplina, vel piorum Ordinum consuetudine loquamur, qui olim tempore Adventus nigrum colorem in Sacris peragendis adhibere, & religiosas Imagines non secus, ac Passionis tempore fieri solet, obtegere consueverunt, sicut Martene (4) præclare ostendit,) nunc etiam *Gloria in Excelsis* in Missæ Sacrificio, ac *Te Deum* in Officio prætermittitur. A Diaconis vero Dalmaticæ, & Subdiaconis Tunicellæ deponuntur, qui Casulas complicatas assumunt, quas etiam non semel exuunt. Sapientissimus Cardinalis Bona (5) hujusce Ritus initium nulla diligentia se invenire potuisse testatur. Sed quod ad rem nostram pertinet, cum Sacræ vestes, quas modo diximus, lætitiam præseferant, ut ex Canone de jejunio dist. 76. clare deprehenditur: *Et tunc propter solemnitatem Sancti Spiritus Diaconi Dalmaticis utantur.* Cum etiam Adventus tempora mœrorem afferant, mirandum non est, si Diaconi, ac Subdiaconi Dalmaticas, & Tunicellas ponant, & Casulam induant, quam ante pectus complicatam gerunt, eamque sibi etiam detrahunt, cum Evangelium, aut Epistolam recitent; nempe ut significent tunc temporis ratione muneris ad ipsos Casulam minime pertinere, sed a Presbytero, veluti commodatam accipere. Ita sentiunt Quarrus, & Gavantus (6), a quibus rubricæ, quæ ad Missæ Sacrificium spectant, fusius explicantur (7); sed etiam ante ipsos Rupertus (8) hanc sententiam tradidit: qui postquam a Diaconis, & Subdiaconis tristitiæ signo Dalmaticas, ac Tunicellas exui, Casulasque sumi declaravit, hæc inde superaddit: *Ut in ipsis legant, vel ministrent, sed lectari, aut ministratari illas exuunt, manifeste profitentes illam suam non esse vestem, nec propter suum Ordinem sibi debitam, sed propter Dominicæ, vel alicujus Festi reverentiam, se accipere accommodatam, ut inopem, atque indecentem consolentur expoliationem.*

X. Quæ cum ita se habeant, quisnam Christi Salvatoris, & postremo Judicis binos Adventus secum considerans, viris, ac mulieribus tantum, quæ claustris includantur, hos sanctissimos dies observandos audeat asserere, nullumque discrimen a cæteris anni temporibus intercedere? Permittite universi, qui nobis commendati estis, ut sermonem ad vos Sancti Ambrosii verbis convertamus (9): *Hoc tempore, Fratres carissimi, non immerito Domini Adventus vocatur, non sine caussa Sancti Patres Adventum Domini celebrare cœperunt, sermones de his diebus ad populum habuerunt; id namque ideo instituerunt, ut se unusquisque fidelis præpararet, & emendaret, quo digne Dei, ac Domini sui Nativitatem celebrare valeret.* Sinite, ut vos majori quo possumus studio moneamus, ne unquam peccati sordibus, ac potissimum per hosce dies libidine ulla animum turpiter inquinetis. Equidem Decessorum leges in delinquentes hoc tempore evulgatas, hac nostra Constitutione renovamus, licet cum illis mulieribus deprehendantur, quarum impudentia reliquis anni temporibus dissimulanda est, ne gravius detrimentum, ac turbas Respublica patiatur. Incredibile sane est initio Ecclesiæ Fideles tanta religione, ac pietate incensos fuisse, ut sacro Adventus tempore conjuges ipsi ab omni commercio abstinerent, sicut auctor ejus Epistolæ testatur, quæ ad Bibianum data est, & S. Augustino adscribitur: *Apud nos* (de Festo S. Martini sermo est) *itaque ex ejus solemnitate abstinentia a carnibus, vel conjugali copula filiis Ecclesiæ indicitur, ut ad Natalem Domini securius communicent.* Idem sentit Raterius Veronensis Episcopus: *In Adventu Domini, nisi festivitas intercedat, quatuor hebdomadibus a carnibus noveritis abstinendum, & coitu* (10) Nunc autem vix timore, ac minis a luxuria, & maleficiis absterrentur. Iterum rediisse videntur infelicia tempora ætatis mediæ, cum fato misero nefandoque in Galliis mos obtinuerat, ut pro illatis sibi, vel consanguineis suis injuriis homines privata auctoritate gravissimas inimicitias gererent, pœnasque deposcerent; contra quam consuetudinem Du Cange ad Joinvillam, sapienter, atque erudite disseruit. (11) Tunc ipse Pontifex Alexander III. pervicacium hominum improbitate compulsus fuit ipsos obtestari, ut saltem aliquibus per annum diebus, ac potissimum in Adventu Domini usque ad octavam Epiphaniæ diem, animos ab intestinis odiis, funestisque bellis avocarent.

XI. Evitatis omnino criminibus singulos ad frequentem Sacramentorum usum, saltem diebus Dominicis in Adventu, S. Caroli exemplo, magnopere cohortamur; *Parochus autem*, (inquit) (12) *cum ad eum frequentissimum Sacramentorum usum Parochiæ suæ Fideles cohortatur, ut Provinciali tertio Concilio sancivimus, tunc crebris monitis illud, quod Silverius Pontifex Maximus statuit, in consuetudinem revocare studeat, ut, qui sæpius non communicant, singulis saltem Dominicis diebus in Quadragesima Corpus Domini sumant, ac præterea diebus Dominicis Adventus.*

XII. Sed pro animo recte, ac diligenter præparando ad Christum Dominum, cum judicaturus homines e cælo veniet, sæpius mentem, ac cogitationem unusquisque convertat, ut primum quoque ipsius in terras Adventum sedulo contempletur: *Vos circa ea* (ait S. Bernardus) (13), *quæ vere salutaria sunt, sedula cogitatione versamini, & diligenter pensate rationem Adventus hujus; quærentes nimirum quis sit, qui veniat, unde, quo, ad quid, quando, & qua.* Nam qui venit, *secundum Gabrielis testimonium* Altissimi Filius (uti Sanctus Bernardus prosequitur): *Venit utique de corde Dei Patris in uterum Virginis Mariæ, venit a summo cælo ad inferiores partes terræ.* Deinde subjicit: *Apparuit inæstimabilis dignatio, & penitus inexcogitabilis, quod in carceris hujus horrorem tanta descendere dignata est celsitudo.* In terras descendit, ut genus hominum a servitute Dæmonis eriperet. *Propter nos venit, mira quærentis Dei dignatio, magna dignitas hominis sic quæsita.* Et potissimum venit ad nos eo tempore, quo maximis in calamitatibus versabamur: *Vere sapienter disposuit Sapientia, ut, cum magis esset necessarium, tunc primo ferret auxilium &c. nimirum plenitudo, & abundantia temporalium, oblivionem & inopiam fecerat æternorum. Opportune enim tunc venit æternitas, quando magis temporalitas prævalebant.* Itaque; *Via, per quam venit, diligenter requirenda, ut possimus, sicut dignum est, ei occurrere &c. propterea dignum est, ut, si non valet infirmus in occursum tanti Medici procedere longius, saltem conetur erigere caput, & aliquatenus assurgere venienti &c. usque ad temetipsum occurre Deo tuo &c. usque ad cordis compunctionem, & oris confessionem occurre; ut saltem exeas de sterquilinio miseræ conscientiæ, quoniam indignum est illuc auctorem puritatis intrare.*

XIII. Postremo novendiales preces, quæ ante diem Natalem Domini in Ecclesiis haberi solent, plurimum commendamus, ac Decretum, quod die 08. Novembris anni 1731. promulgavimus, iterum renovamus; & ne fores ullæ Ecclesiarum pateant ante signum Missæ, quæ in Templo Sancti Petri celebratur, sub pœnis voluntate nostra statuendis iterum prohibemus.

(1) *Lib. 3. de Divin. Offic. cap. 1.* (2) *Institut. Catholic. impressos Pariss. an. 1725. tom. 1. pag. 807.* (3) *4. Sententiar. dist. 48. §. 8.* (4) *Loco ut supra num. 12. 13.* (5) *In Tract. rerum Liturg. lib. 1. cap. 24. num. 19. impress. Romæ.*
(6) *Part. 2. tit. 19. num. 5. 6.* (7) *Ad rubric. Missal. part. 4. §. 1. a. 4.* (8) *Lib. 4. cap. 0.* (9) *In Append. serm. 7. n. 1.*
(10) *In Spicileg. tom. 2. pag. 164.* (11) *Cap. Treugas, de treuga, & pace.* (12) *In 4. Provinciali Concilio.* (13) *Serm. 1. in Adventu Domini.*

mus. Insuper mandamus, ut vespere hora vicesima tertia diei Sacra mysteria publice exponantur, benedictio impertiatur, dimissoque populo ad horam diei vicesimam quartam fores Ecclesiæ omnino claudantur.

INSTITUTIO XII.

Quid Vicarii Foranei exponendum proponere debeant iis, qui præditi sunt jure nominandi ad illas Ecclesias, quæ ad ipsos pertinent. De corruptelis, quæ hoc in negotio contingere solent. Quid Vicariis agendum sit cum Presbyteris, qui Ecclesias petunt, & cum illis, qui nominandi jus obtinent, ut magis idonei rite deligantur.

I. Apostolici muneris ratio Nos magnopere impellit, ut has litteras universis, ad quos pertinent, scribamus. Constitutionem die 27. Septembris proxime elapsi promulgavimus pro examine, quod publice indicitur ad obtinendas Parochiales Ecclesias, cum vacatio aliqua contigerit, & pro illis pariter, qui a Laicis nominantur ad eas Ecclesias, quæ ad ipsos jure spectant. Nunc vero de Parochianis agendum statuimus, quibus ad regendas Parochias nominandi quemcumque velint, facultas permittitur.

II. Itaque, si aliqua hujus conditionis Ecclesia tibi subjecta, Parocho destituatur, tibi mandamus, ut universum populum, cui suffragium ferre liceat, in eandem Ecclesiam cogas, aut in alium locum, quem pro concione habenda magis idoneum judicaveris; ita tamen, ut rem totam absolvas quatuor mensium spatio, qui ad nominandos eos, quos elegerint, a jure Pontificio Laicis tribuuntur (1). Cœtum autem nostro nomine sic alloqueris.

III. Orationis initio demonstrabis nihil gravius toto vitæ cursu ipsi evenire posse, quam probissimum hominem Parochiæ præficiendum suis suffragiis renunciare. Si rei magnitudinem spectent summi momenti negotium agi, cum eligendus, aut nominandus is sit, qui ipsis præesse debeat, animarum curam gerere, ac Divina Sacramenta, dum salvi, & incolumes sunt, vel cum vitæ in discrimine versantur, administrare. Ob eam causam non esse temere festinandum, sed assiduis precibus exorandum Deum, ut cæleste lumen liberaliter impertiat; ipsumque gravissimas pœnas daturum esse, qui aliter fecerit, & a recta semita declinans ad Dei gloriam mentem unice non converterit, & nihil de Parochiæ, animarumque utilitate cogitans sine ullo consilio, vel prava etiam voluntate adductus minus dignum illi prætulerit, qui virtutis, ac doctrinæ laude, cæterisque rebus magis idoneus habeatur: *Non est hoc consulere populis* (2), *sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen; integritas enim præsidentium salus est subditorum.*

IV. Nam sicut detrimenta omnia, quæ ab imperitis medicis, nautis, atque imperatoribus dimanant, ad illos, a quibus electi sunt, merito referuntur, ita, qui privatis suis cupiditatibus obsecundans Sacerdotem idoneum, omnique laudis genere præstantem negligit, aliumque suffragio suo nuncupat ad animarum regimen minus accommodatum, malorum omnium, quæ inde consequentur, velut auctor a Deo judicabitur. Bona vero, quæ præstantior Sacerdos excitasset, si ipsi Parochiæ administratio delata fuisset, ab iis severissime Deus exiget, qui suffragium impertiri recusarunt.

V. Hanc sententiam pietatis Magister Lodovicus Granatensis scriptam reliquit (3): *Præferens indignum reus est omnium animarum, quæ ob ejus indignitatem periclitantur; reus est omnium flagitiorum, quæ ex hoc crimine consequuntur; reus denique omnium, aut eleemosynarum aut aliorum bonorum, quæ boni Rectoris studio perficerentur. Quemadmodum enim qui aut imperitum Medicum, aut Nauclerum, aut Ducem, aut Pastorem præficit, reus est omnium damnorum, quæ ex horum ignorantia consequuta sunt; ita plane, qui indignum eligit in Ecclesia ministrum, omnium malorum consequentium reus est. Omnia enim hæc & nomina, & officia cuilibet Ecclesiæ ministro simili ratione conveniunt.* Idem Tridentina Synodus declaravit (4): *Eosque alienis peccatis mortaliter peccare, nisi, quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles judicaverint &c. præfici diligenter curaverint.*

VI. Post hæc peccati Simoniaci labem, & gravitatem coacto populo explicabis, de qua Paschalis II. hæc tradit (5): *Omnia crimina ad comparationem Simoniacæ hæresis quasi pro nihilo reputantur*; quod etiam Lucius Pontifex ita confirmavit (6): *Simoniaca pestis sua magnitudine alios morbos vincit.* Cum de nominandis animarum Rectoribus agitur, illos Simoniacos vere nuncupari ostendes, qui suffragio suo præmium aliquod assecuti sunt, vel in posterum sperant; haud dissimiles esse, qui Presbytero suffragantur ob eam causam, quod æs alienum antea contractum diminuere, vel solutionem in aliud tempus protrahere pollicitus fuerit; postremo ejusdem criminis reos haberi, si illi potissimum faveant, qui vel juri suo se partim cessurum affirmaverit, vel etiam omni sumptu, qui Parochis tribui solet, ipsos omnino liberaverit. Ita constituit Alexander III. (7), eumque velut Simoniacum damnat: *Qui promiserat unicuique Parochianorum quinque barillos vini remittere, qui Sacerdoti ibi pro tempore servienti consueverant pro beneficio dari.* Reliqua sane communi Theologorum opinione satis comprobantur. Sed quoniam pœnæ formidine a patrandis maleficiis nonnulli sæpe retardantur, libere expones, Simoniam tunc reipsa committi, cum aliquid ex iis rebus temporaneis, quas paulo ante diximus, ipsi obtinebunt; & statim excommunicatione illigari, quæ a Summo Pontifice tantum dimitti potest, ut inferius declarabimus: hujusmodi nominationes irritas atque inanes esse, & nullo pacto excommunicationis pœna dissolvi posse nisi prius quidquid dono acceperint, non indigno Presbytero, sed Ecclesiæ, vel egentium multitudini penitus restituerint. Sic enim Sacræ Pœnitentiariæ auctoritate, ac sententia decernitur, uti P. Thesaurus harum rerum peritissimus testatur (8).

VII. Sed paucos fore confidimus, qui hoc turpissimo crimine inquinari velint. Plurimi fortasse minus idoneum proponere audebunt (licet alium aptiorem ad regendas animas Sacerdotem agnoscant) omnemque operam, ac diligentiam impendent, ut cæteris omnibus præferatur, ne secundam occasionem præteriisse pro augenda illius dignitate videantur, cum quo vel amicitiæ, vel cognationis vinculo continentur. Nonnulli præterea fidem suam ac suffragium, præstantiori posthabito, pro eo obstringent, quem nobilium virorum commendatio extollit, quos offendere periculosum ducent, ne ipsorum gratia, ac tutela (cui plurimum fidunt) in posterum destituantur.

VIII. Itaque maximo religionis studio incensus, ut tam perniciosas ex animis opiniones evellas, populum libere monebis, hujusmodi fidem, ac promissa nullam habere vim, quamvis nullum commodum, aut utilitatem (quæ si admixta essent, Simoniam efficerent) complectantur. Quod si fides data fuerit (ut plerumque accidit), cum nondum Ecclesia Parocho destitueretur, tunc promissa, quæ prius intercessissent, nullius ponderis esse liquidius apparet. Id apertissime Honorii III. testimonio confirmatur (9), qui sponsionem Joannæ Belgii Comitis, & Balduini Imperatoris Constantinopolitani filiæ gravissimis verbis improbat, quæ ad Sacerdotia sui jurispatronatus quosdam se nominaturam promiserat, antequam vacatio contigisset. Hinc subjicies non sine piaculo hujusmodi nominationes amicitiæ, aut cognationis habita ratione fieri, sed unice spectandum esse, an cum Dei obsequio, & Ecclesiæ utilitate conjungantur: *Non ex affectu carnali* (inquit Summus Pontifex), *sed discreto judicio debuisti Ecclesiasticum officium, & beneficium in persona magis idonea dispensare* (10). Illud peccati genus, quod *Acceptio personarum* dicitur, ante oculos pones, quod tunc committitur, cum omisso magis probato viro, minus dignus eligitur, ut cognationem, vel amicitiam palam testemur. Id solum ferri potest, ut amicus, vel consanguineus competitori præferatur, si, uti docet S. Thomas, in utroque meritorum ratio par omnino (11) judicetur. Insuper, *Qui dat ratione consanguinitatis* (inquit S. Doctor) *Præbendam, si intendit aliquod bonum in se ipsum redundans, sic quod magnificetur per hoc, & nobilitetur domus sua, vel quod ipse in consanguineis sit fortior, Simoniam committit, quia aliquid accipere sperat, pro quo spiritualia dat.* Parochianis exemplum adducas, qui cum ex Josepho de patris, fratrumque ipsius adventu cognovisset, eosque custodiendis gregibus præpositos *Pastores Ovium sumus*; non ideo tamen passus est, ut ob consanguinitatem cum Josepho suorum pecorum magistros ipse constitueret, sed eam conditionem imposuit, ut, si qui idonei essent, ad hoc munus deligerentur: *Quod si nosti in eis viros industriosos, constitue illos magistros pecorum meorum* (12). Postremo

(1) *Cap. unico de jure patronatus in 6.* (2) *Leo Magnus Epist. 1. al. 87. ad Episc. Afric. Tom. 1. Op. edit. Lugd.*
(3) *De Offic. Pastorum.* (4) *Sess. 24. cap. 1. de Reform.* (5) *In Can. ult. 1. quæst. ult.* (6) *In Cap. Sicut de Simonia.*
(7) *In Cap. Veniens de testib., & attestationib.* (8) *De pœnis Ecclesiast. part. 2. in verbo Simonia, cap. 2. num. 4.*
(9) *Cap. Cum dilecta de concessione Præbendæ.* (10) *Cap. ut nostrum, ut Eccles. Benef. sine diminut. conf.* (11) *2. 2. quæst. 63. art. 2. ad primum, & in quodlibet. 4. quæst. 8. art. 4., & in 4. sent. dist. 25. quæst. 3. art. 3. ad septimum.* (12) *Genes. cap. 37.*

ftremo fingulos admonebis, ne in ferendo fuffragio ullis commendationibus moveantur; non mediocrem quippe fufpicionis caufam affert fe parum idoneum effe, qui ad alienas commendationes confugit, vel ipfemet aliorum fuffragia & voluntatem implorat: *Alius pro alio* (ait S. Bernardus) (1), *alius forte, & pro fe rogat. Pro quo rogaris, fit fufpectus, qui ipfe rogat pro fe jam judicatus eft, nec intereft per fe, an per alium qui roget*. Qua de re S. Carolus Borromæus in primo Concilio Mediolanenfi in ipfos fic decernit: *Qui Beneficium Ecclefiafticum vacans multis & ambitiofis precibus per fe, vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium in eum, neque illud, neque aliud beneficium conferri poffit*. Infuper S. Thomas, cujus auctoritate jam toties ufi fumus, eodem loco, quem fuperius commemoravimus, cum ad quartum argumentum refpondet, hæc affirmat: *Quando fiunt preces pro indigno, vel ab aliquo potente, qui periculum comminatur, quæ preces armatæ dicuntur, manifefte Simonia committitur, fi propter hoc Beneficium Ecclefiafticum datur; fi autem pro digno fiunt, quantum ad judicium hominum, probabile eft, quod dans magis moveatur intuitu dignitatis perfonæ, quam favore precum, & ideo non reputatur Simonia: fi tamen principaliter moveatur favore precum, vel timore rogantis, quantum ad divinum judicium, Simoniam committit & rogatus, & rogans, fi hoc intendat, five aliquis pro fe roget, five pro alio* (2), quod pariter inferius ipfe docet.

IX. Sed, ut hæc veritas altius in animis defigatur, familiari exemplo propones auditoribus, ut fe fingant cæmentariorum præfectos, vel Architectum, cui domum extruendi cura demandata fuit, quæ validiffimas trabes exigat, ut bene fulciatur. Si aliquis opibus, ac generis nobilitate confpicuus his verbis ageret: maxima in animum meum parvafit cupiditas, grave præterea officium acceffit, ut loco hujus firmiffimæ trabis iftud exile tigillum, carie, ac vetuftate corruptum, & oneri fuftinendo prorfus impar, fufficias. Quis tunc fe contemni non crederet quis indignationem cohiberet, ftultamque, licet præpotentis viri, poftulationem ftatim rejiciendam non arbitraretur? Itaque fi hunc animum præberent, cum de manufactis ædificiis ageretur, an non eandem virtutem oftendent, cum de fpirituali domo res eft, & Ecclefiæ fulcimentum, Rectorque animarum nominatur? Neque vulgari nimis ineptoque uti exemplo tibi perfuadeas, quod prius a Guglielmo Parifienfi excogitatum fuit (3). Ille poftquam electores & nominantes ad regendas Parochias Architectis comparavit, qui pro fuftinendo vacantis Ecclefiæ pondere aptiffimos viros eligere debent, acrites illos redarguit, a quibus indigni magnopere commendantur: *Architecto* (inquit) *nemo auderet hujufmodi preces porrigere, ut pro columna forti feftucam fragilem in ædificio, cujus fabrica fidei ejus commiffa eft, poneret: & fi forte eo ufque aliquis infaniret, ut præfumeret, & diceret, Magifter, ego diligo feftucam iftam ultra modum, cariffima mihi eft, rogo te, quantum poffum, honora eam, pone in loco honorabili, videlicet in loco columnæ fortis, & altæ, numquid fubfannari fe ab illo non adverteret, & in faciem ejus fpueret?*

X. Plura tibi pietas, & doctrina fuppeditabunt, quibus populum induces, ut pro Ecclefiæ utilitate ac bono, fuffragii jure folum utatur, & illud unice fpectet, ut animarum cura probo, atque idoneo viro committantur. Poftquam has partes expleveris, alio die intra quatuor menfes, quos jam diximus, Ecclefiafticos omnes, qui Parochiæ regimen expetunt in cœtum vocabis, eofque fincere, ac vehementer pro rei magnitudine alloqueris. Satis exploratum habemus hæc noftra tempora cum illis vetuftioribus conferri non poffe, quibus Epifcopatus, & Parochiarum adminiftratio illis tradebantur, qui hæc munera declinarent, modeftoque animo Ecclefiæ regimen, velut graviffimum pondus formidarent. Non ignoramus a Tridentina Synodo publicum examen propofitum ad illas Parochias obtinendas, quæ libere conferuntur, & Pium V. provocationes etiam admififfe, cum quis immerito fe alteri pofthabitum judicaret. Scimus quoque S. Thomæ auctoritate (4) rem præclaram, & honeftam exiftimari; fi quis ingenii fui facultatem, & rerum fcientiam coram probare contendat. Infuper cognitum perfpectumque eft omnibus ex communi confuetudine eos, qui Parochias petunt, in confpectum venire, fe fe offerre, fuas virtutes, ac merita palam exhibere, quibus vacantem Ecclefiam facilius affequantur; nunquam tamen impudentiæ, calliditati, nequitiæ, vel ad obfcurandos competitores apertum aditum intelligimus; nec illud fequitur, ut importunas abjectafque preces adhibere poffint, vel ad amicorum præfidium, nobiliumque tutelam confugere; neque tandem, ut aliorum animos pactionibus fibi concilient, eafque (quod gravius eft) re ipfa perficiant. Superbus, aut injuftus merito appellandus eft, qui Ecclefiæ alicujus procurationem virtuti fuæ debitam infolenter jactat, & principem dignitatis locum fibi præ cæteris omnibus convenire. Ita fuper hac re differit Angelicus Doctor (5). *Refpondeo dicendum, quod hanc quæftionem folvit Auguftinus 16. de Civitate Dei, ubi dicit, quod locus fuperior, fine quo populo regi non poteft, & fi adminiftretur, ut decet, tamen indecenter appetitur. Cujus ratio eft, quia qui appetit prælationem, aut eft fuperbus, aut injuftus. Injuftitia enim eft, quod aliquis velit plus de honore accipere, aut de poteftate, aut de aliis bonis, nifi fit majoribus dignus, ut dicitur in lib. Ethicorum; quod autem aliquis æftimat effe fe magis dignum prælatione omnibus illis, fuper quos prælationem accipit, fuperbiæ, & præfumptionis eft; unde patet, quod quicumque prælationem appetit, aut eft injuftus, aut fuperbus, & ideo nullus fuo appetitu debet ad prælationem pervenire, fed folum Dei judicio, fecundum illud Apoftoli ad Hebr. 5. nemo fibi affumit honorem, fed qui vocatur a Deo tamquam Aaron*.

XI. Itaque in eo Sacerdotum conventu fummopere contendes, ut hanc veritatem omnino percipiant, ne infanis cupiditatibus abrepti incidant in graviffima crimina, quæ paulo ante memoravimus. Admonebis, ut verecunde, divinique obfequii defiderio, & falutis animarum caufa folum adducti fuæ virtutis teftimonia proferant, & voluntatem obtinendæ Parochiæ declarent, fi bene, atque utiliter eligentibus ita confulatur; deinde curas abjiciant, omnemque rei exitum ad fupremam Dei providentiam penitus referant. Hoc animo ad examen coram Nobis accedere paratus fit, qui populi fuffragiis nominationem confecutus fuerit. Neminem fane tam ignarum putamus, quem Simoniæ *mentalis*, *conventionalis*, & *realis* nomina lateant, & commiter Simoniam ignoret, *per munus a manu, per munus a lingua, & per munus ab obfequio*: ut in Canone: *Sunt nonnulli*, & in altero: *Ordinationes* 1. quæft. 1. aperte continetur, quibus Canon: *Salvator* 1. quæft. 3. omnino congruit. Neminem quoque tam imperitum arbitramur, quem fugiat, fi in petitione Parochiæ, amicitiæ, vel confanguinitatis præfidio, vel optimatum clientelis utantur, deinde tanquam famulos illis fubjici debere, qui fibi fuffragati fuerint, vel quorum auctoritate nominationem impetraverint: *Illud præ omnibus* (ait S. Gregorius) (6) *tibi curæ fit, ut in hac electione nec datio quibufque modis interveniat præmiorum, nec quarumlibet perfonarum patrocinia convalefcant; nam fi quorumdam patrocinio fuerit quifquam electus, voluntatibus eorum, cum fuerit ordinatus, obedire reverentia exigente compellitur*. Illud etiam in concione notum facies, cum nominati, & peracto examine probati a Nobis fuerint, priufquam Parochiæ regimen tradatur juxta S. Caroli Borromæi inftituta, & hujus Diœcefis confuetudinem, jusjurandum graviffimum requiri, quo nulla promiffa, aut munera, nullafque pactiones interceffiffe, & omni Simoniæ labe cum *realis*, tum *conventionalis* fe proríus immunes effe fateantur. Ultimo tandem loco eorum calamitatem, & miferrimam conditionem expones, qui alia pacto per fcelus animarum curam fufceperint. Nam effo iniquum pretium ante nominationem perfolvatur, vel etiam poft illam pactiones executioni demandentur (quæ Simoniam realem conftituunt); efto pariter a Nobis, noftrifque adminiftris tantum crimen ignoretur, atque ob eam caufam Parochiæ regimen conferamus; non ideo tamen ad finem triftis tragædia perveniet, fed tum potius agenda proponitur. Deteftabile ipforum fcelus fub Dei confpectu verfatur; non illi tantum, fed cæteri omnes, quibus in perficiendo negotio ufi funt, majori excommunicatione devinciuntur, quæ Summi Pontificis auctoritate folum diffolvi poteft: Beneficium retinere nequeunt, cum ad ipfos nullo jure pertineat. Nam, quæ antea gefta fuerunt, nihil ducuntur; & priufquam Judex de ipfis fententiam ferat, Parochia dimittenda eft. Fructus, quos ab Ecclefia exegerunt, licet nullum decretum interceffferit, reftitui debent; criminis etiam adjutores pro Ecclefiæ utilitate, vel pro fublevandis egenis eofdem fructus in *fubfidium* tenentur impendere. Qui lucrum aliquod inde confequutus fuerit, illud Ecclefiæ, vel pauperibus exfolvere debet, licet nullum edictum Judex pronunciaverit. Idem pro interpretibus ftatuitur, fi aliquam fibi fceleris mercedem expreffferint. Siquis Parochiæ regimen Simoniacis artibus obtinuerit, licet iterum vacatio contingat, ad ip-

(1) *Lib. 4. de confid. cap. 4. Tom. 1. col. 1154.* (2) 2. 2. *quæft. 100. art. 5. ad 3.* (3) *In Tract. de Collat. Benefic.*
(4) *In quodlibet. 3. art. 9.* (5) 2. 2. *quæft. 185. art. 1., & quodlibet. 2. quæft. 6. art. 11.* (6) *Lib. 2. indict. 11. Epift. 22. ad Antonium Subdiaconum.*

ipsam pervenire posse minime speret, omnesque ad cætera quoque Beneficia aditus interclusos pro certo teneat, cum ad ea comparanda *ipso jure* minime capax dijudicetur. Hæc non ipsi confingimus, sed Pontifices hujusmodi pœnas decreverunt (1), uti P. Thesaurus, de quo supra mentionem fecimus, luculenter exponit (2). Idem in eo libello, qui pro instituendis recentibus Confessariis Romæ a sapiente Theologo impressus est, fusius continetur (3).

XII. Neque gravissimo vulneri remedium se invenisse putent, si ad Sedem Apostolicam, vel ad Sac. Pœnitentiariæ Tribunal suppliciter confugiant. Christianus Lupus ex Accademia Lovaniensi magna vocis contentione Ecclesiæ Romanæ severitatem extollit; summisque laudibus prosequitur (4), quæ neminem Simoniæ vinculo dissolvit, nisi se Beneficio prius abdicaverit. Nos vero tutius affirmare istud possumus, qui per plures annos in eo Tribunali Canonistæ munus sustinuimus. Si quis restem Simoniam condonari sibi postulet, paucis respondetur, *Dimittat, moneat, & restituat*; videlicet *dimittat* Beneficium, quod malis artibus acquisivit; *moneat* eum, qui pretium accepit, ut illud in Ecclesiæ, vel egenorum commodum convertat; *restituat* fructus omnes, quos ab Ecclesia perceperit. Sed quoniam Simonia non semel ab alio committitur, idque Sacerdos Beneficio præpositus ignorat (cui nihilominus rite collatum non fuisse testatur his verbis Cælestinus III. *Quamvis ipse promissionis conscius non fuerit, ejus tamen electia tamquam Simoniaca pravitate præsumpta, est penitus reprobanda* (5): si tamen ab eodem Tribunali supplex imploret, ut delatum sibi Beneficium confirmetur, sic breviter respondet *Dummodo ante possessionem*, nempe ita concedere, dummodo ante possessionem Simoniæ conscius nullo modo extiterit. Nam, si aliquid hujus criminis antea deprehenderit, tunc ea statuenda sunt, quæ nuper explicavimus, cum de reali Simonia sermonem haberemus.

XIII. Hæc a te vehementer expetimus, quæ singulis ad quos nominandi jus pertinet, vel qui nominari postulant, declarabis. Necesse vero est, ut non modo intersis, sed etiam præsis, cum illi ad nominationem devenient: ob eam causam dies, & locus ad rem perficiendam indicetur. Dies quidem intra quatuor menses statuenda est; pro loco Templum ipsum, si pro universo cœtu satis sit, sin minus, alius pro voluntate tua locus decernatur. Ut lites de medio auferantur ad suffragium ferendum admitti debent, qui nominandi jus habuerunt, cum postremus Parochus in locum demortui suffectus fuit; sed cum plerumque *ratione habitationis, seu domicilii* loci incolis nominatio contingat, ideo soli patres familias fere ad nominandum accedunt, non ita dicendum, cum *ratione fundationis, vel dotationis* parochianis jus nominendi conceditur; tunc enim nominatio fit *in capita*, atque ideo non viris modo; ut Pitonus ostendit (6), sed etiam feminis, minoribus, viduis, ac virginibus tribuitur. Si res in Templo mane peragatur, ante Sacrum coram populo celebrabis, ut cælesti lumine in ferendis suffragiis illustretur. Sin autem extra Ecclesiam, & post prandium, piis precibus comitia auspicaberis, ut supremi Numinis auxilium pro re gerenda concilietur. Qui nullum jus habent, ab eo cœtu summoveantur, in quo tu solus cum Scriba Foreneo, & nominantibus intereris. Post hæc comitia incipiant, & ad finem cum silentio procedant. Scriba vero nomina competitorum, & suffragiorum numerum, quæ singulis obtigerint, in actis describet, quæ certo documento obsignata ad Nos deferenda sunt. Si Deus propitium voluntati nostræ se præbeat, & quæ nunc constituimus, recte perficiantur, gravissimis malis, quæ superiori tempore nimis invaluerunt, remedium aptissime propositum confidimus: atque ut reliqua prætereamus, illud ferri non potest, quod insciis iis, qui præsunt, nominantium domos circumirent petitores, ut suffragia ab ipsis elicerent, eosque in schedam referrent, qui suffragium polliciti fuerant. Illam deinde firmam ratamque facere curabant, ut suffragiorum numero reliquos competitores superasse palam ostenderent, nimirum in causa propria propriam assertionem afferentes. Hæc tibi significanda duximus &c.

INSTITUTIO XIII.

De Tabella Auroræ, Orientis Solis, meridiei, & dimidiæ noctis, quantum conferat eam dignoscere; quid mali eveniat, nisi eadem Tabella observetur. Qua hora sacrificium inchoari absolvique possit. Item de Jejunio, & dierum Festorum observantia.

I. Cognoscenda omnino sunt Auroræ, meridiei, mediæque noctis tempora, ut Ecclesiæ præceptis, qua fas est, diligentia, pareamus.

II. Primum quidem necessarium est, cum Missæ Sacrificium ante Auroram celebrari nequeat (7), nisi forte exiguum tempus intercesserit, uti inferius dicetur, vel aliquis ab hoc præcepto Sedis Apostolicæ auctoritate, ac privilegio liberetur, quo tamen cautissime uti debet, sicut a Paulo III. Pontifice constituitur (8): *Quoque Indulto celebrandi, seu celebrare faciendi ante diem, parce utantur; quia, cum in Altaris ministeria immoletur Dominus Noster Jesus Christus Dei Filius, qui candor est lucis æternæ, congruit, hoc non in noctis tenebris fieri, sed in luce.* In pervigilio etiam Natalis Domini ex communi Ecclesiæ consuetudine ante mediam noctem sacrum non peragitur, uti Pasqualigus advertit (9); & Sanctissimus Pontifex Pius V. universa, licet vetustissima privilegia penitus abrogagavit, ob quæ nonnulli ante mediam noctem eo celebritatis tempore sacrum faciebant (10).

III. Insuper meridiei cognitio prorsus requiritur, cum ex Tridentina Synodo Sacerdotibus certum debitumque tempus ad Missam celebrandam præscribatur (11); illud vero in Rubrica, quam superius diximus, ita explicatur: *Missa privata saltem post matutinum, & laudes quacumque hora ab Aurora usque ad meridiem dici potest.* Clemens XI. in conventu plurimorum Cardinalium, ac Præsulum hanc rem sedulo examinandam mandavit; & licet ipsis tertia pars horæ ante Auroram, & post meridiem permitti Sacerdotibus posse videretur, Pontifex tamen eam sententiam probandam non censuit, ac Decretum his verbis promulgavit; *Mandamus, ne Missarum Sacrificia ante Aurorum celebrentur, & usque ad meridiem solum protrahantur.*

IV. Ita se res habuit omnino, donec Innocentius XIII. Pontificatum obtinuit. Tandem Benedicto XIII. Pontifice iterum res in examen adducta fuit, & facultas tertiæ partis horæ, de qua paulo ante sermonem fecimus, novo Decreto permissa est, cui pariter Edictum Clementis XII. feliciter regnantis conformatur.

V. Quæ cum ita sint, eandem potestatem nostris Presbyteris in hac Urbe concedimus, ea tamen conditione, ut præscriptos limites, neque ante Auroram, neque post meridiem omnino prætereant; nisi forsasse ex Apostolico Beneficio nusquam abrogato aliquis Sacerdos, vel Ecclesia post elapsam horam a meridie, ad sacrum perficiendum non impediatur; sic enim Romæ Templum Gallorum a S. Ludovico, a SS. Apostolis, a S. Jacobo, Templum Lusitanorum a S. Antonio, a S. Carolo in via Flaminia, a Piis Operariis, a Capuccinis nuncopatum pro hac re Litteras Apostolicas obtinuerunt.

VI. Profecto si quis rem dissimularet, atque oscitanter se gereret, cum nullus jam a Secularibus temporis ordo servetur, iterum nocturna sacra fierent, uti primis Seculis in more positum fuit, vel saltem vespertina, quæ (ad exemplum Judæorum a quibus matutina, ac vespertina Sacrificia offerebantur) initio Ecclesiæ celebrari consueverunt; cum legales ritus, ac cæremoniæ, uti Cardinalis Cozza perpendit (12), non ita statim de medio auferri potuerint.

VII. Eam pariter ob causam meridiei tempus agnosci debet, ut Ecclesiasticum jejunium integre, pieque observetur. Novus, ac peregrinus esset in sacris rebus, qui duodecim Seculorum spatio Vespere solum in Quadragesima, idest tribus post Nonam horis, tempus ad capiendum cibum, statutum fuisse ignoraret. Aliis autem jejunii diebus nonnisi post Nonæ Officium, scilicet tribus, & amplius post meridiem horis cibo aliquo recreari vetitum omnino erat, uti Micrologus testatur (13): *In hoc enim Quadragesimale jejunium ab aliis differt diebus, quod in aliis post Nonam, in hoc autem post Vesperum refici* de-

(1) *In extravag. tam detestabile §. de electione, de Simonia, & in Bulla Pii V., quæ incipit. Cum primum §. 8.*
(2) *Part. 2. in verbo Simonia cap. 2.* (3) *Part. 2. cap. 17. num 428.* (4) *Tom. 3. Suarum observat. in Concilia pag. 245. antiq. edition.* (5) *Cap. Nobis de Simonia.* (6) *De Controvers. Patron. alleg. 100. num. 344. & seqq.* (7) *19. Rub. Missal. quacumque hora ab Aurora.* (8) *Bull. 22. tom. 1. §. 25.* (9) *De Sacrificio novæ legis tom. 1. quæst. 405.* (10) *Bull. 4. tom. 2.* (11) *Decret. De observandis, & evitandis in celebratione Missæ.* (12) *Rerum Liturgic. lib. 1. cap. 21. n. 3. Impress. Rom.* (13) *De rebus Ecclesiasticis cap. 49.*

debemus. Idem in canone *Solent de Consecratione dist.* 1. *continetur*. Seculo XIII. cibus in omnibus jejuniis ad horam Nonam adhiberi cœpit, ut ex S. Thoma (1) & Alexandro de Ales satis aperte intelligitur (2): Seculo tantum XIV. ad meridiem, hoc est hora Sexta consuetudo sumendi cibi invecta fuit, quæ tamen ad corporis vires restaurandas communi usu probatur. In Sacris Litteris hæc habentur (3): *Introduc viros domum & occide victimas, & instrue convivium; quoniam mecum sunt comesturi meridie*. In Evangelio pariter, postquam Joannes Salvatoris cum Samaritana colloquii tempus explicavit, nempe: *erat hora quasi Sexta* statim Discipulos accessisse scribit, ut ipsum ad manducandum hortarentur, *Rabbi manduca* (4).

VIII. Non minus autem mediæ noctis tempora Fidelibus percipienda sunt, ut Festos dies ab Ecclesia propositos rite colere possint, & a servilibus operibus penitus abstinere. Nam, licet ex Concilio Compendii habito sub Gregorio IV. anno 833., quod etiam in capite primo de Feriis describitur, a Vesperis pervigilii ad Vesperas insequentes Festi dies inciperent, atque absolverentur: *omnes dies Dominicos a Vespera in Vesperam cum omni veneratione decernimus observari, & ab omni illicito opere abstineri*: quod etiam Thomassinus luculenter ostendit (5), Alexander III. (6) sancivit, ut ex locorum consuetudine Festis diebus initium, ac finis tribuerentur: *Licet scriptum sit: de Vespera in Vesperam celebrabitis Sabbata vestra, Festorum tamen principium, & finis juxta eorum qualitatem, & diversarum regionum consuetudinem debet attendi*. Hinc per universam fere Europam, uti tradit Gonzalez (7) a media nocte in aliam mediam noctem sacri dies observantur.

IX. Item mediæ noctis horam callere plane necessarium est, ut celebrandis nuptiis decretum tempus intelligatur. Olim a Septuagesima ad Octavum diem Paschatis per tres hebdomadas ante Festum S. Joannis Baptistæ, tandem ab Adventu Domini ad Epiphaniam usque nuptiæ celebrari non poterant, sicut a Juvenino fusius demonstratur (8). Sed Tridentina Synodus dies tantum ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam & ab initio Quadragesimæ ad octavum diem post Pascha immunes, ac vacuos a celebrandis matrimoniis definivit (9), ita tamen, ut a media nocte Sabbati ante diem primum Dominicum Adventus usque ad mediam noctem post Epiphaniæ diem, & a media nocte ante diem Sac. Cinerum usque ad mediam noctem Diei Dominici in Albis, uti scribit Clericatus ex communi omnium sententia, nuptiarum celebratio interdicatur (10).

X. Postremo mediæ noctis tempus ignorari non debet, cum post ipsam nihil cibi omnino sumere possit, qui sequenti die sacrum facere, vel ad Sacram Synaxim accedere velit. Sed non modo ad naturalem jejunium rite servandum, sed etiam Ecclesiasticum ea cognitio plurimum confert, cum ex communi opinione juxta Azorium (11) a media nocte ad aliam mediam noctem carnes, aliæque jejunio contrariæ dapes prohibeantur; *Sexto quæritur, unde nam incipient dies jejuniorum quoad abstinendum a carnibus, & aliis cibis tali tempore prohibitis attinet, Respondeo incipere a media nocte usque ad mediam noctem*.

XI. Ultimo loco Auroram, Meridiem, ac Vesperam scire perutile valde est, ut B. Virginem, quæ tribus his temporibus pie a Fidelibus salutari consuevit; debito honore prosequamur. Religiosam hanc consuetudinem mane saltem, ac vespere ab Urbano II. primo excogitatam nonnulli affirmant, ut per universum orbem celeberrimo bello sub Crucis vexillo hostibus illato felicem a Deo victoriam Fideles precarentur. Cum deinde 139. annorum spatio constanter hoc institutum, religioseque observatum fuisset, paulatim in desuetudinem abiit, donec a Gregorio IX. fuit restitutum, qui Salutationem Angelicam ad meridiem recitandam pariter adjecit, si Arnoldo ex Ordine Benedictino fidem præstemus (12). Aliqui vero Ludovico XI. Gallorum Regi hujus postremæ Salutationis initium, alii Callixto III. referendum arbitrantur ad Fideles inflammandos, ut Christianas copias precibus adjuvarent, quæ pro Fidei defensione in Hungaria contra Barbaros decertabant (13). Qui tamen res sacras diligentius perscrutantur, recentesque Scriptores tunc solum amplectuntur, cum certa ex antiquitate monimenta depromunt, consuetudinem salutandi B. Virginem tribus diversis horis, quas antea explicavimus, nulli alio vetustiori documento probari posse existimant, quam ex decretis Francisci Putei Magnæ Carthusiæ Præsidis, qui initio Seculi Decimi Sexti inter mortales agebat. Quamobrem eruditissimus Mabillonius ita scriptum reliquit (14): *Ex quo intelligitur, hunc morem a Gallia incœpisse sub initium Seculi Decimi Sexti*. Eam vero consuetudinem Benedictus XIII. cælestium munerum thesauris large cumulavit.

XII. Decessores nostri Tabulam proposuerunt, in qua Auroræ, Meridiei, ac Vesperæ tempus, & ipsæ minutissimæ horarum partes accurato studio describuntur: sed cum pro Ecclesiæ præceptis observandis horas juxta proborum hominum opinionem metiri satis sit; & cum plurimos religio incesseret, & magnopere torqueret, eo quod Auroræ, Meridiei, ac Vesperæ tempus juxta minutissimas horarum partes exacte designaretur; cum insuper Romæ aliisque in præclaris Italiæ civitatibus res tota in quadrantes digeratur, hanc Tabulam in lucem edimus, quæ initium Auroræ, & Meridiei, mediæque noctis tempora moderetur. Operam, ac diligentiam præstantissimi civis adhibuimus, cujus ingenium, nomenque non per Italiam modo, sed per universam Europam eximiis laudibus commendatur. Volumus, ut in Urbe, ac Diœcesi in usum, ac legem recipiatur, & in omni sacrario palam exponatur, & in posterum Kalendarium hujus Ecclesiæ Metropolitanæ imprimatur.

(1) 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 7. (2) *Part.* 4. *Summ. Theolog. quæst.* 28. *membr.* 7. *art.* 2. (3) *Genesis cap.* 34. *vers.* 16.
(4) *S. Joann. cap.* 4. (5) *In Tract. de Festis dieb. lib.* 3. *cap.* 5. (6) *Cap.* 2. *de Feriis*. (7) *Cap. omnes: Littera C. de Feriis*.
(8) *De Sacram. dissert.* 10. *de Matrim. cap.* 13. *art.* 2. (9) *Sess.* 24. *de Reform. Matrimon. cap.* 10. (10) *De Sacram. Matrim. decis.* 38. *num.* 5. (11) *Instit. Moral. lib.* 7. *cap.* 26. *quæst.* 6. (12) *In lib., cui titulus: Lignum vitæ*.
(13) *Macrius in notit. Eccles. in verbo Salutatio*. (14) *In præfat. ad Secul.* 5. *Bened. num.* 122.



J A-

J A N U A R I U S.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
1	13 0	1	14 3	19 1	21 1	7 1
11	12 3	14	14 2	19 0		7 0
21	12 2	22	14 1			
28	12 1	28	14 0	18 3		6 3

F E B R U A R I U S.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ Qu.	Media nox Horæ. Qu.
3	12 0	3	13 3			
9	11 3	9	13 2	18 2	21 0	6 2
15	11 2	14	13 1			
20	11 1	19	13 0	18 1		6 1
25	11 0	24	12 3			

M A R T I U S.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
2	10 3	1	12 2	18 0	20 3	6 0
7	10 2	6	12 1			
12	10 1	11	12 0	17 3		5 3
16	10 0	16	11 3			
11	9 3	21	11 2	17 2	20 2	5 2
25	9 2	25	11 1			
30	9 1	30	11 0	17 1		5 1

A P R I L I S.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
4	9 0	4	10 3			
8	8 3	9	10 2	17 0	20 2	5 2
12	8 2	14	10 1			
17	8 1	19	10 0	16 3		4 3
21	8 0	25	9 3			
16	7 3	30	9 2	16 2	20 0	4 2
30	7 2					

M A J U S.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
5	7 1	6	9 1			
9	7 0	12	9 0	16 1		4 1
14	6 3	19	8 3			
19	6 2	26	8 2	16 0	19 3	4 0
24	6 1					
30	6 0					

J U N I U S.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
7	5 3	7	8 1			
22	5 2	12		15 3	19 3	3 3

JULIUS.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
1	5 2	1	8 1	15 3	19 3	3 3
6	5 3	17	8 2	16 0		4 0
13	6 0	25	8 3			
19	6 1					
25	6 2					
29	6 2					

AUGUSTUS.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
4	7 0	1	9 0	16 1		4 1
8	7 1	7	9 1			
13	7 2	13	9 2	16 2	20 0	4 2
18	7 3	18	9 3			
22	8 0	24	10 0	16 3		4 3
26	8 1	29	10 1			
30	8 2					

SEPTEMBER.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
4	8 3	3	10 2	17 0	20 1	5 0
8	9 0	3	10 3			
13	9 1	13	11 0	17 1		5 1
18	9 2	18	11 1			
23	9 3	23	11 2	17 0	20 2	5 2
27	10 0	27	11 3			

OCTOBER.

Dies Mensis.	Initipm Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
2	10 1	3	12 0	17 3		5 3
6	10 2	7	12 1			
11	10 3	12	12 2	18 0	20 3	6 0
16	11 0	17	12 3			
22	11 1	22	13 0	18 1		6 1
27	11 2	27	13 1			

NOVEMBER.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
1	11 3	1	13 2	18 2	21 0	6 2
7	12 0	7	13 3			
14	12 1	14	14 0	18 3		6
21	12 2	20	14 1			
		27	14 2	19 0	21 1	7 0

DECEMBER.

Dies Mensis.	Initiom Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
1	12 3	8	14 3			
17	13 0	23		19 1	21 1	7 1

IN-

INSTITUTIO XIV.

De Septuagesima, & Feriis usque ad diem Cinerum; quæ ratione ab Ecclesia sint institutæ. Quid in ipsis nobis exhibere velit Ecclesia. De quadraginta Horarum institutione per tres dies Quinquagesimæ.

I. Sancta Mater Ecclesia, ac mundus, diversis, planeque oppositis itineribus animos Fidelium ad celebrandos Quadragesimæ dies paulatim adducunt.

II. Ecclesia tribus Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ diebus antea propositis viam nobis ad Quadragesimam aperit; quæ ita nominantur, quod cum Quadragesimam a quadraginta jejunii diebus nuncupatam præcedant, necessario sequebatur, ut quæ longius ab ista distaret Septuagesima, media vero Sexagesima, postrema Quinquagesima diceretur; uti Carolus V. Alcuino respondit, a quo deinde hæc sententia tradita fuit, eamque recentiores Ecclesiasticæ antiquitatis studiosi magnopere comprobarunt (1). Nam si Septuagesimæ nomen ad Septuagenarium Judaici populi captivitatem referendum velimus, uti putant nonnulli, quos P. Theophilus Raynaudus adnumerat (2), nullo deinde pacto Sexagesimæ, & Quinquagesimæ nomina convenient.

III. Mundus quoque, Carnovalis, ut aiunt, profana celebritate, nos ad Quadragesimam deducit. Hujus quippe originem Italici Scriptores ex eo desumptam credunt, quod in fine ipsius carnes edere Fideles prohibentur: *Quidam Scriptores* (ait du Change (3)) *Itali carnevale dictum putant, quasi carne, seu caro vale.*

IV. Ecclesia, ut animos excitet ad ineundam pie sancteque Quadragesimam, in Divinis Septuagesimæ Officiis primi parentis lapsum a paradiso voluptatis, ubi collocatus initio fuerat, miserum exilium, pœnæ gravitatem, quam Deo jubente luere debuit, spem denique jucundissimam Divinæ benevolentiæ iterum sibi comparandæ, nobis ante oculos proponit. Die Dominico Sexagesimæ genus hominum post diluvium in pristinam formam restitutum nobis exhibet, ut naturæ nostræ per peccatum infirmæ reparationem intelligamus. Tellus autem aquarum aluvie liberata, Noemoque tradita, ut iterum ad cultum revocetur, quæ in aliquibus locis feracissima, in aliis vero sterilis apparet, parabolam, quæ tunc in Evangelio legitur, satis aperte declarat, de fructu nempe, qui ex semine prodit juxta telluris conditionem, cui committitur. In Quinquagesima justissimum Dei judicium exponitur, quo ad gloriam electi e perditis corruptisque hominibus sejunguntur. Id vero vocatione Abrahæ recte explicatur, qui idololatriæ tenebris extractus a patriæ solo, & consanguineis longe proheicitur, ut in externis regionibus Deo se totum devoveat. In eodem Evangelio, cum paucis ante diebus Lazarum ad vitam restituisset Salvator Dominus, præcipuos cruciatus, qui in seipsum parabantur, discipulis aperuit.

V. Bacchanalium diebus ad profana spectacula visenda convocamur, quibus vel inaudita crudelitas in tragœdiis exprimitur, vel amores in comœdia parum honesti, vel saltem qui cum periculo conjunguntur.

VI. Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ diebus mœrorem præsefert Ecclesia. In Divinis Officiis *Alleluja* non amplius utitur, cujus loco, *Laus tibi Domine &c.* subrogatur, quod humilitati nostræ & calamitati, quæ e Primo parente in nos derivata est, aptissime convenit, uti eruditissimus Martene (4), & Gavantus (5) recte perpendunt. Insuper per eos dies Psalmi, *Dominus regnavit*, & *Jubilate &c.*, qui plurima lætitiæ signa continent, minime recitantur; sed alii Psalmi, *Miserere*, & *Confitemini* sufficiuntur, qui ad tristitiam, & mœrorem concitandum prope facti videntur, sicut Sarnellius Epistola octave libri sexti primus omnium advertit. His tribus Dominicis Ecclesia maximo studio Fideles admonet, ut pietatis operibus se vehementius exerceant: *Satis constat* (inquit Thomassinus (6)) *tres istos Dominicos dies majori pietatis studio colendos.* Ab illis pariter initium superioribus temporibus jejunia sumebant: *Jejunium* (ita Petrus Blesensis (7)) *Quadragesimale Regulares Cœnobitæ incipiunt a Septuagesima; Græci vero Sexagesima; Clerici nostri auctore Telesphoro a Quinquagesima; universus exercitus Christianæ militiæ, juvenes, & virgines, senes, cum junioribus ab hac Quadragesima.* Cum tamen illi, qui antiquitatis monumenta magis accurata diligentia perscrutantur, haud levi conjectura dubitent, utrum sermo ille Petro Blesensi vere tribuendus sit, Nos, ut nihil, nisi probatum certumque asseramus, Dominicam Quinquagesimæ in Missa Mozarabica nuncuperi affirmabimus, *Dominicam ad carnes tollendas*: & in historiis Matthæi Parisii *carnisprivium*, ob eam causam, quod initium ea die jejuniis statueretur. Hæc autem consuetudo nostris quoque temporibus in Ecclesia Orientali, & a quibusdam Religiosis Ordinibus integre servatur. Poloniæ vero populi pietatis laude præstantes, ex quo tempore Catholicam Fidem susceperunt, a Septuagesima jejunium inchoatum, eumque moram ad Pontificatum usque Innocentii IV. obtinuisse satis constat, qui ut contentionibus, ac dissidiis inter Episcopum, & populum hac de causa excitatis finem imponeret, esum carnium ad Feriam quartam Cinerum sua auctoritate protraxit, uti Raynaldus testatur (8).

VII. Per hebdomadas Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ mundus nos allicit, ut conviviis, histrionum larvis, aliisque Bacchanalium voluptatibus animum relaxemus.

VIII. Hic a nobis quærendum non est, utrum mundus, an Ecclesia vehementius hominum mentes commoveant, & utra principem locum obtineat; sed magnopere veremur, ne Ecclesia a Fidelibus indignissime posthabeatur. Quippe ex Sac. Annalibus exploratum habemus piam consuetudinem quadraginta Horarum per tres dies a Quinquagesima usque ad Feriam quartam Cinerum Seculo Decimo Sexto primum cœpisse, ut Fideles hoc pacto neglectis mundi illecebris ad sancta opera incenderentur, Deum Bacchanalium criminibus gravius iratum mitigarent: novimus etiam ex Baccio (9). S. Philippum Nerium postremis Bacchanalium diebus solemnem ad Septem Urbis Ecclesias magna populi frequentia supplicationem ob easdem causas instituisse: Patres denique in quinto Mediolanensi Concilio coactos ita loquutos esse: *Studeat Episcopus, ut quo tempore in Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ hebdomadis Ecclesia Mater, & officiorum ritu, & hymnis, canticisque fidelium mentes ad mœstitiam, atque ad pœnitentiam excitantibus, & omni denique tam vestimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei instruit, ac præparat tot diebus ad sancte recolendam Christi Domini Passionem, & Crucem, eo potissimum tempore fideles sibi in curam traditos, spectacula, ludos scenicos, & alia, quæ gentilitatis speciem præseferunt, tunc præsertim morum corruptelis introducta illa ipsa tanquam a Sanctissimis Ecclesiæ institutis abhorrentia omnino fugientes, ad pietatis Christianæ studia, & orationem attentiores sint, proposita omni Christianarum actionum exercitatione.*

IX. Quæ cum ita sint, eorundem Patrum consiliis adducti, utque hujus nostræ Civitatis consuetudo magis confirmetur, majori quo possumus studio universos curæ nostræ commendatos hortamur, ut, quæ inferius subjicimus, pietatis exercitia suscipiant ad impetrandam tot criminum veniam, quæ per hosce dies in supremam Dei majestatem committuntur.

X. Tribus ante Cineres diebus Eucharistia publice adoranda exponetur in Templo S. Luciæ Societatis Jesu, in Templis S. Pauli PP. Barnabitarum, & Sanctæ Mariæ Lacrymosæ Patrum Carmelitarum Excalceatorum.

XI. In Templo S. Mariæ vulgo *e Galliera* pro festis diebus post Vesperas ad virtutem, & pietatem excitandam frequentes sermones erunt; in eumque fœmno populus conveniet. Feria V. post Sexagesimam, ut ad Septem Ecclesias supplicatio instituatur.

XII. Diebus Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ conciones in Metropolitana, aliisque præcipuis Ecclesiis peragentur.

XIII. Insuper triduo ante Cineres in eodem templo S. Luciæ sacra eloquia populo tradentur. A prandio Feriæ V. post Sexagesimam Sodales Congregationis a Bona Morte appellati, & Sodales etiam Studentium, ac Pœnitentium ad quatuor Cruces pie compositeque instituta, uti moris est, supplicatione procedent.

XIV. Mane autem Quinquagesimæ Sodalitia S. Mariæ Coronatæ, & Sanctissimo Suffragio adscriptæ ad Quatuor Cruces suppliciter ordinateque se conferent, ubi quatuor hominum Novissima Religiosus vir coram populo explanabit. Post prandium in eodem Templo Sacra mysteria adoranda exponentur, quo tempore habebitur concio.

XV. Die Dominico Septuagesimæ, prima nempe Februarii ad

(1) *Baillet. De Festis mobilibus tom. 4. de vit. Sanctorum* §. 2. *n.* 4. *pag.* 4. *impress. Paris.* 1707. (2) *Tom.* 10. *pag.* 491. (3) *In Glossar. in verbo Carnelevamen.* (4) *De antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis Officiis tom.* 4. *cap.* 16. (5) *Ad Rubricas Brev. sect.* 6. *cap.* 9. (6) *Lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 4. (7) *Serm.* 13. (8) *Ad annum Christi* 1248. *n.* 49. (9) *In vita S. Philippi Nerii lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 7.

ad S. Synaxim pie sumendam in Ecclesiam S. Bartholomæi in Porta; quæ ad Patres Theatinos pertinet, universi convenient; mane etiam in Templo Patrum S. Annæ in S. Ilaia Sacra Calvaria ejusdem S. Matris Beatissimæ Virginis in conspectu publico per integrum diem exhibebitur. Sodales autem *Triginta tres* nuncupati curabunt, ut ibi Sacrificio Missæ, Vesperis, pioque sermone habito ea dies celebretur; & inde sub noctem accepta S. Eucharistiæ benedictione populus dimittetur.

XVI. In Sexagesima, nempe die 8. Februarii in Templo S. Pauli Patrum Barnabitarum generalis conventus Fidelibus indicetur, ut sacro Christi Corpore reficiantur.

XVII. Idem proponitur in Ecclesia Patrum Carmelitarum Excalceatorum Feria V. post Sexagesimam pridie idus Februarias, & pariter in Templo S. Mariæ *de Galliera*, quo tempore magna populi frequentia cum Patribus Oratorii Septem Ecclesias invisit.

XVIII. Eadem generalis Communionis celebritas die 13. Februarii in Templo S. Isaiæ renovabitur, ex quo ordinatim procedant Sodales *Agonizantium*, & quattuor Cruces suppliciter adibunt: mane in ipso Templo piam concionem audient, & post reditum Sacerdos Sacrosancta Eucharistia benedictionem impertiet.

XIX. Tandem die Quinquagesimæ XV. Kalendas Martii in Templum S. Luciæ Societatis Jesu pro generali Communione frequentes convenient; & Feria tertia ante Cineres Templum Spiritus Sancti Patrum Clericorum Minorum ad id pariter eligetur.

XX. Die 2. Februarii, idest primo post Septuagesimam solemne Festum Præsentationis Christi in Templo, & Purificationis Beatæ Virginis hoc anno celebratur. Omnes primogeniti juxta legem Moysis Domino offerri debebant, ut illius insignis prodigii memoriam prosequerentur, cum eorum majores Dei beneficio ab Ægypti captivitate vindicati fuerunt, atque interfectis Ægyptiorum primogenitis ab Angelo, Judaicæ gentis primogeniti ab ea cæde liberati (1). Præscriptum quoque Judæis fuit, ut quæ mulier *suscepto semine* puerum in lucem edidisset, septem dierum spatio duceretur immunda, die octavo puer circumcideretur, & ne ipsa per triginta dies ad Sanctuarium accederet. Deinde agnum, & columbæ, seu turturis pullum, vel duos saltem turtures, aut duos columbarum pullos Domino offerre (2).

XXI. Beatissima Dei Mater huic præcepto subjici non poterat, cum ad illas mulieres solum pertineret, quæ ex virili consortio conceperant, uti S. Bernardus advertit (3): *Patet itaque, quod lex ista Matrem Domini non includit, quæ non suscepto semine Filium peperit.* Deinde post multa sic prosequitur, *vere, o Beata Virgo, vere non habes causam, nec tibi opus est purificatione.* Ob hanc causam ab Alexandro VIII. hæc sententia die 7. Decembris anno 1690. proscripta fuit: *Oblatio in Templo, quæ fiebat a B. V. M. in die Purificationis suæ per duos pullos columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula matris maculatus esset secundum verba legis.* Nihilominus B. Virgo maximæ humilitatis gratia legis præceptum sponte observavit; & cum Salvator in summa egestate mortalem vitam ingredi voluisset, non agnum cum pullo columbæ, aut turturis, sed duos turtures, vel duos columbarum pullos offerri pro se voluit, uti S. Augustinus scriptum sapienter reliquit (4): *Advertendum est, quam pauper Dominus nasci voluerit, ut non pro illa offerretur agnus, & pullus columbinus, aut turtur, sed par turturum, aut duo pulli columbini sicut in Evangelio legitur, quod satis est in agnum.* Cum igitur puerum Jesum ad Templum sanctissimi Parentes detulissent; tunc Simeon senex, qui *responsum acceperat a Spiritu Sancto non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini*, ipsum ulnis suis complexus est, Deo gratias egit, Puerique futuros cruciatus, & mortem, ac Genitricis acerbissimas pœnas aperte prænunciavit. Tunc quoque Anna, quæ ad octogesimum quartum ætatis annum pervenerat, & quæ noctem, ac diem obsecrationibus impendens a Templo nunquam discedebat, omnibus redemptionem Israel expectantibus de Christo Domino aperte loquebatur, uti S. Lucas fusius commemorat (5).

XXII. Hæc porro sunt mysteria, quæ in Festo diei secundæ Februarii maximo cultu prosequi debemus. S. Bernardus hanc celebritatem, ejusque diei solemnem Cleri pompam, qui cereos accensos manibus gerens suppliciter incedit, primis Ecclesiæ Seculis institutam asserere videtur (6): *Hodie Templi Dominum (ait) in Templum Domini Virgo Mater inducit. Joseph quoque sistit Domino non suum, sed ejus Filium dilectum, in quo ei bene complacuit. Agnoscit justus quem expectabat. Anna quoque vidua confitetur. Ab his quatuor primo hodierna processio celebrata est, quæ postmodum exultatione universæ terræ in omni loco, & ab omni gente celebraretur.* Eandem sententiam usurpavit, cum de Virginis Purificatione secundum sermonem haberet. Quidquid de hac re sit, Cardinalis Baronius (7) in fine Seculi quinti ad hoc Festum celebrandum viam patuisse affirmat; cum Gelasius Pontifex inhonesta lupercalia de medio sustulit; quæ ineunte Februario Romani cives peragebant. Hanc sententiam amplectitur Thomassinus (8); Nicolaus vero (9) Serarius eodem die publicam supplicationem cum cereis accensis indictam a Sergio testatur, qui anno 688. ad Pontificatum pervenit; sed Tillemont (10) ex antiquis monumentis ostendit circa dimidium quinti Seculi Hierosolymæ hoc Festum celebratum fuisse, quin etiam ante illud tempus ipsius initium repetendum.

XXIII. Hanc disputationem dirimere Apostolici muneris parum interest, sed potius gregem nobis traditum hortari, ut simul cum Christo se Deo penitus devoveat, ejusque voluntatem libentissime sequatur; ut Beatæ Virginis eximiæ humilitatis exemplum sibi ad imitandum proponat, declaretque se nullam a communi omnium lege immunitatem expetere; utque flagrantissimo Simeonis studio Domini videndi & ipse teneatur; ut tandem Prophetissam Annam imitetur, invisatque frequenter Ecclesias, ac de Jesu Christo crebros sermones instituat: intelligat etiam mysterio non carere, quod accensæ candelæ hac die manibus præferantur: *Cereorum gestatio*, inquit Serarius (11), *nos admonet, ut vere lumen Christum Jesum, lumen de lumine, lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, lumen mundi, lucem ineffabilem mente interius apprehendamus, manibusque nostris exterius feramus.*

XXIV. Edictum pro Bacchanalibus, si agi nostræ hac in Civitate concedantur, de more promulgabitur, in quo consuetæ leges præscribentur, ut perniciosi usus impediantur. Cum tamen omnium in ore libere versetur, choreas, ludosque a S. Francisco Salesio pro singulari ipsius lenitate secure permitti; illisque tantum inhiberi, qui peculiari quodam instituto, aut Religionis voto se obstrinxerint, nos aperte fatemur, hujus Sanctissimi Viri consiliis omnino conformari; sed magnopere rogamus, ut capita 33. 34. Institutionis ad piam vitæ rationem ingrediendam accurate perpendantur. Ibi S. Vir choreas suapte natura nihil mali præseferre testatur, sed, ut plerumque contingit, ad vitium declinare, & cum periculis, atque incommodis conjungi. Choreas fungis similes affirmat, quorum optimi nullius pretii æstimantur, uti asserunt Medici; & licet scitissime condiri in mensa apponantur, si quis gulæ nimis indulgeat, teterrimi sunt, ac veneno comparantur. Eos qui sibi remissiones hujusmodi frequentius tribuunt, vehementer improbat, non vero, si illas præsens occasio requirat. Modestiam, gravitatem, mentemque rectam, ac piam summopere commendat. Post hæc fungorum exemplum prosequitur, quibus comesis generosum vinum superinfunditur; eodem pacto post choreas ad sanctas cogitationes converti debemus, ne vitiorum illecebris, quæ animum fortasse concutere possunt, magno cum damno corrumpamur. Postremo quid expendere valde utile sit ipse declarat, illos nempe, qui perpetuis ignibus addicti pœnas criminum exsolvunt, quæ ex choreis misere contraxerunt; quot ex Religiosis Ordinibus viri illud chorearum tempus in concinendis divinis laudibus magna cum utilitate traduxerint: quot denique per eandem horam vel lectulo defixi, vel in compitis, aut in Xenodochiis jacentes acerbissimis morbis torquerentur. Igitur choreæ, saltusque ab illis, quibus fas est, instituantur: sed eæ leges una serventur, quas Auctoris sanctitate, & gloria ducti, maxime probamus, & libenter amplectimur.

IN-

(1) *Exod. cap. 13. & S. Lucas cap. 2. num. 22.* (2) *Levit. cap. 12. num. 2.* (3) *Serm. 3. de Purific. B. Virg. num. 1. tom. 1. oper. col. 133.* (4) *Lib. 2. quæst. in Levit. quæst. 40. num. 4. tom. 3. oper. edit. Maur. col. 509.* (5) *Cap. 2.*
(6) *Serm. 1. de Purific. num. 1.* (7) *In notis ad Martyrol. Rom.* (8) *Lib. 2. de Festis cap. 11.* (9) *Lib. 2. de Procession. cap. 3. num. 4.* (10) *Lib. 1. adnot. 7. ad Vitam Jesu Christi.* (11) *Eodem loco num. 5.*

INSTITUTIO XV.

De jejunii Quadragesimalis observantia; quisnam primus hoc jejunium indixerit; quo tempore, & qua de causa id evenerit, quo pacto initia gereretur: quid sibi velint abstinentia a carnibus, & unica comestio. Utrum, qui immunes sunt abstinentia, liberi etiam ab unica comestione judicentur. De aliquibus corruptelis, quæ jejunii causa inducuntur.

I. PArum, ac fere nihil Quadragesimæ jejunium e Fidelibus observatur, quod licet a Christo Domino institutum affirmari nequeat, uti Thomassinus ostendit (1); nemo tamen inficiari potest ad normam ejus jejunii propositum fuisse, quod Moyses, Elias, & Salvator ipse eustere adeo quadraginta dierum spatio peregerunt: *Quadragesima sane* (ait S. Augustinus (2)) *jejuniorum habet auctoritatem, & in veteribus libris ex jejunio Moysis, & Eliæ, & ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit demonstrans Evangelium non dissentire a Lege, & Prophetis.*

II. Hoc porro jejunium, licet ad Telesphorum Pontificem (qui circa dimidium Seculi II. floruit) referatur in eo libro, qui Anastasii nomine circumfertur; cum tamen ex sacris monumentis exploratum satis habeatur a priscis Fidelibus receptum fuisse, priusquam illa Concilia cogerentur (nam primum Nicænum Concilium Quadragesimam tanquam omnibus cognitam aperte commemorat) illud Inter Apostolicas traditiones recensendum omnino est, uti S. Augustini judicio (3) comprobatur: *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur*; cui testimonium S. Hieronymi aptissime convenit (4): *Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum toto anni tempore nobis congruo jejunamus.* Eandem sententiam amplectitur S. Leo Magnus (5): *Apostolica institutio quadraginta dierum jejuniis impleatur, non ciborum tantummodo parcitate, sed privatione maxime vitiorum.*

III. Vetustioribus Seculis hoc jejunium non tantum unica cibi refectione, abstinentia e carnibus, vinoque continebatur, sed etiam equæ potus lege vetitus erat, nisi cibi sumendi legitimum tempus adesset, uti ex S. Fructuosi Episcopi Tarraconensis, ac Martyris historie deprehenditur; qui (sicuti Prudentius hymno sexto testatur) cum ad mortem raperetur, haustum frigidæ constanti animo recusavit, eam ob causam, quod illo die jejunium ageretur, cujus solvendi nondum tempus advenerat. Alia plurima Baillet (6) congerit argumenta, quibus id sapienter ostendit. Superioribus autem Seculis non meridies jejunio (uti nunc in more positum est), sed vespera finem statuebat. Quare S. Bernardus, cum de jejuniis Monachorum extra Quadragesimam loquitur (7); *Hactenus* (inquit) *usque ad Nonam jejunavimus soli, nunc usque ad Vesperam*, cum vero de Quadragesimali jejunio verba facit, hæc habet: *Jejunabant nobiscum simul universi Reges, & principes, clerus, & populus, nobiles & ignobiles, simul in unum dives, & pauper.*

IV. Tandem hæretici bellum acerrimum omni tempora huic jejunio indixerunt, ut ipsum de medio tollerent; sed quatuor Cardinales Baronium, Bellarminum, Cozzam, & Gottum non purpuræ modo dignitate, sed doctrinæ præstantia celeberrimos contra audaciam, ac temeritatem propugnatores habuit (8).

V. Longe hic e consilio nostro abhorret rerum sacrarum scientiam palam ostentare, & hujus temporis instituta nimis severa in pristinum statum restituere. Plura sane ex antiquitate monumenta deduci possent, quibus Quadragesimæ jejunium confirmaretur. Sine ulla contentione paulatim usus obtinuit, qui a Religiosis quoque viris receptus est, ut post meridiem etiam in Quadragesima jejunium solvatur. Quamobrem in Templis sub meridiem Vesperæ celebrantur, ut aliquod veteris disciplinæ vestigium conservetur, quæ per eos dies jejunantibus cibum interdicit, donec officium sub Vesperam in Ecclesia peractum esset, quod ideo *Vespertinum* nuncupabatur. Ea de causa S. Carolus Borromæus vitæ rationem suis familiaribus, ac domesticis præscriptam ita explicavit (9): *Ut per omne Quadragesimæ tempus, Dominicis diebus exceptis, semel tantum in die post meridiem cibum capiant.*

VI. Jamdudum vinum jejuniis permisit Ecclesia, & præsertim in iis regionibus, quæ frigori magis obnoxiæ sunt, ne aquæ potu corporum sanitas gravi aliquo morbo labefactetur; *In regionibus* (ait Bellarminus (10)) *autem frigidioribus ideo noluisse Ecclesiam vini abstinentiam imperare, quoniam a plurimis sine magno valetudinis periculo tolerari non potuisset.*

VII. Traditum fuit a S. Thoma (11) electuaria, licet aliquo modo ad nutriendum conferent, jejunio non obesse, licet post cibationis horam sumantur, cum potissimum ad crudum stomachum juvandum adhiberi consueverint. Hinc Theologi salvum, & integrum jejunium licet qualibet per diem hora vinum, aut aqua bibatur, unanimes declararunt; disputat tamen, utrum de chocolatis potione idem statuendum videatur, & quidam partes affirmantium tuentur; vel quia potiones, nisi ex rebus jejunio contrariis conficiantur, illud minime violant; vel quod chocolates, licet, *de ciborum genere*, si aqua dissolvatur, *in genus potus* convertitur; vel etiam, quod exigua rei quantitas parvi æstimetur: quibus omnibus inveteratam jam consuetudinem adjungunt unanimi consensu receptam, & ab Ecclesiasticis Præsidibus haud improbatam; Ita Cardinales, Brancaccius (12), & Cozza (13) luculenter exponunt.

VIII. Denique præscriptum fuit omnibus, ut jejunii die semel tantum comederent; *Respondeo* (ait Sanctus Thomas (14)) *dicendum, quod jejunium ab Ecclesia instituitur ad concupiscentiam refrænandam; ita tamen, quod natura salvetur. Ad hoc autem sufficere videtur unica comestio, per quam homo potest & naturæ satisfacere, & tamen concupiscentiæ aliquid detrahit diminuendo comestionum vices, & ideo Ecclesiæ moderatione statutum est, ut semel in die a jejunantibus comedatur*; sed ad Monachorum exemplum, qui totum diem laboriosis operibus impendentes, antequam ad lectionem, seu pium conventum simul accederent (qui diebus jejunio consecratis ante Completorium haberi consueverat) sitim aqua parumper sublevare cœperunt; ac deinde exiguum panis frustulum adjungere, ut valetudinis servandæ gratia potum cum cibo conjungerent, sicut plurimis testimoniis apparet (15); Monachorum, inquam, exemplo, *nulla suffragante Canone* (ut ait Cabassutius) *superaddita est sub collationis nomine refectio vespertina* (16).

IX. Attamen, dum veterem disciplinam in memoriam revocamus, non eo tendit oratio nostra, ut oves nobis commissæ ab Ecclesiæ institutis, & consuetudine jamdudum vulgata, vel e præstantium Theologorum sententiis dimoveantur; id solum expetimus, ne propositos fines excurrant, & ne temere, vel etiam pastorum doctrine permoti, pravos usus inducant, qui stomachum piis hominibus moveant, atque indignationem.

X. Sed, ut ad rem plane veniamus, esto quidem frequentes per diem potationes jejunio non repugnent; quis tamen inficiabitur, si vino largius, quam par est, atque intemperantius utamur, meritis omnino carere, quæ per jejunium comparantur? Hanc ab Angelico Doctore sententiam desumpsimus (17): *Non autem intendit Ecclesia interdicere abstinentiam potus, qui magis sumitur ad alterationem corporis, & digestionem ciborum assumptorum, quam ad nutritionem, licet aliquo modo nutriat, & ideo licet pluries jejunantibus bibere; si quis autem immoderate potu utatur, potest peccare, & meritum jejunii perdere.* Admittatur benigna illorum opinio, qui jejunium chocolatis potu violari negant, quis tamen intemperantia, vel etiam læsi jejunii culpa prorsus immunem, & vacuum eum existimet, qui modum excedens, talem sibi pateram indulgeat, qualis a Sancto Hieronymo describitur ad Nepotianum: *Sorbitiunculas delicatas, & contrita olera betarumque succum non calice sorbere, sed concha?* Quis eum crimine absolvat, qui sæpius, cum jejunium agitur, eandem potationem repetat? Etenim gravissimi Auctores, qui diebus jejunii chocolati locum esse crediderunt, ejusdem potationes iterari nullo modo posse fatentur, uti ex Brancaccio & Cozza; quos paulo ante memoravimus, liquido constat (18).

XI. Cum jejunium indicitur, permissæ dapes pro cujusque indigentia in mensam afferantur. Qui autem, dum pisces come-

(1) *In tractatu de jejun. part. 1. art. 4.* (2) *Epist. 19. nunc vero 55. ad Januar. cap. 15. tom. 2. oper. col. 139.* (3) *Lib. 4. de Baptismo contra Donatistas c. 24. tom. 9. oper. col. 140.* (4) *In epist. 54. ad Marcell.* (5) *In serm. 43. de Quadragesima cap. 2. tom. 1. oper.* (6) *In tom. 4. de vit. Sanctor. in hist. Quadrag. §. 5. & 7.* (7) *Serm. 5. de Quadragesima.* (8) *Anno Christi 57. num. 140. tom. 4. suarum Controv., in suo tractatu Dogmatico, & Maruli de jejunio. In suis lib. adversus Jacobum Picininum tom. 2. part. 1. art. 6. § 4. & seq.* (9) *Part. 1. tit. de gubernatione spirituali.* (10) *Tom. 4. suarum controvers. lib. 2. de bonis operibus in particulari cap. 5.* (11) *2. 2. quæst. 147. art. 6. ad tertium.* (12) *De potu Chocolatis.* (13) *Et in tract. de jejunio part. 3. dub. 9.* (14) *Loco citato in corpore.* (15) *Cap. 12. Conventus Præsulum. Gallor. habiti Aquisgrani anno 817. & in antiquis consuetudinibus Monaster. Cluniacen. descriptis a Monacho Ulderico, ac demum in dissert. Lancellotti de Hemina §. 47. & seq.* (16) *In dissert. 20. de veterum jejuniorum Ecclesiæ origine, & ritib.* (17) *In loco citato in respons. ad secundum.* (18) *In citata dissert., & in tract. de jejunio part 3 dub. 9. n. 129.*

medit, ipsorum copia, modo, vel condimentis communes excedit limitas, si minus præceptum Ecclesiasticum reipsa violaverit; tamen ab intemperantiæ nota, quæ divina lege interdicitur, liberari non potest, uti docet S. Thomas (1) *Quamvis per inordinationem circa illas circumstantias peccet, & meritum jejunii amittat, vel in toto, vel in parte, non tamen Ecclesiæ statutum transgreditur, & ideo jejunium non solvit*; & alio loco idem confirmat (2): *Siquis autem immoderate potu utatur, potest peccare, & meritum jejunii perdere, sicut etiam si immoderate cibum in una comestione assumat*.

XII. Postremo consuetudo jampridem invecta sub Vesperam reficiendi corporis adhibeatur; se Gersonii sententiæ meminisse oportet (3): *De comestionibus specierum, & similibus consuetudo teneatur, & delectationis nimia libido vitetur*; norma quædam pro ciborum genere, copia, modoque statuendo ex piis moderatisque viris desumatur; nec eorum exemplis inhæreatur, qui nihil de animæ salute solliciti sunt, & omnia jura nefariis criminibus polluunt, & contaminant.

XIII. Illud magis deplorandum est, quod hac ætate perpauci per Quadragesimæ dies a carnibus abstineant; paucissimi vero numerentur, qui cum edendi carnes facultatem ob valetudinis incommoda obtinuerint, ciborum saltem copia, modoque jejunium observent. Ea fuit inter priscos Theologos disputatio, utrum pauperes ad jejunium cogerentur, & habito *inter pauperem, & egenum* discrimine, hunc postremum jejunii lege solutum judicarunt, qui vitæ alimenta ostiatim quæreret, incertusque semper esset, quid sibi ad vitam sustendandam ex pietate fidelium suppeditaretur. Ita sentiunt Alexander de Ales (4), Riccardus (5), & Paludanus (6). Nunc de egenis non agitur. Divitiis, ac censibus affluentes, non paupertatis, sed infirmæ valetudinis causa a Quadragesima observanda liberantur, licet idem morbus per integrum anni cursum nullum ipsis attulerit incommodum, nullumque impedimentum, ne diem noctibus perverterent, animumque quibusvis voluptatibus relaxarent: immo ne persuasit quidem, ut valetudinis rationem aliquam ducerent Bacchanalium diebus, quibus fortasse integras noctes, & postremam quoque ante Cineres, agendis choreis impenderunt. Quin ejus naturæ morbus erit fortasse, ut per Quadragesimæ tempus, si ad convivium piscibus, carnibusque instructum vocentur, utroque ciborum genere liberaliter uti non dubitent. Tandem alia gravissima mala non semel ex eo morbo consequuntur. Cum enim per anni cursum in vestium luxu, in conviviis, nocturnisque conventibus celebrandis plus insumpserint, quam illorum conditio pateretur, ineunte Quadragesima parsimoniam statim suscipiunt, binasque paratas mensas, domi recusant, videlicet unam sibi carnibus ornatam; alteram vero ex dapibus, quæ filiis, ac cæteris domesticis jejunantibus præscribuntur. Hinc fit, quod hi Quadragesimæ præcepto parere nequeunt, licet ipsius servandi desiderio fortasse teneantur.

XIV. Quamobrem ad Medicos sermo convertatur, quorum testimoniis violandæ Quadragesimæ facultates a Præsidibus conceduntur. Veteres Canonistæ Medicos acriter, medendique artem insectantur, & eam protestunt juris Pontificii auctoritatem (7): *Contraria studiose sunt divinæ cognitioni præcepta medicinæ. A jejunio revocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt: itaque, qui se Medicis dederit, seipsum sibi abnegat*. Nos quidem eorum numero adscribi nolumus, si quis tamen pro ea muneris ratione, quam tot annis gessimus, inter Canonistas nos adnumerare velit, recentiorum ordinem libentius amplectimur. Insuper cum animarum curæ in ea Civitate præpositi simus, quæ probis hominibus, ac Medicinæ peritissimis affluit, a quibus maximum, ac singulare in hanc Patriam ornamentum promanat, modum aliquem Canoni, quem supra adduximus, facile statuemus, ne ipsos, aliosque offendere videamur. Novimus enim quanta religione, ac doctrina Paulus Zacchias Romanus Medicus suos libros conscripserit (8), & quæ sapienter pieque facultatis Parisiensis præclarus Medicus Hecquet super hac re posteris commendaverit (9).

XV. Orientalis Ecclesiæ institutis minime subscribimus, quæ ægrotis per Quadragesimam carnes interdixit, licet in extremo vitæ discrimine versarentur: *Non permittitur* (ait Balsamon apud Thomassinum (10)) *cuiquam, etiamsi extremum agat spiritum, in magna Quadragesima carnibus vesci; vidimus enim hoc diversis temporibus Synodice petitum esse, & non esse concessum*. Nos octavi Concilii Toletani Decretum sequimur (11), in quo facultas edendi carnes illis tribuitur, *quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat*. Et ad Decretalem Innocentii III. accedimus (12) ubi hæc traduntur: *De illis, qui in Quadragesima, vel in aliis jejuniis solemnibus infirmantur, & petunt sibi esum carnium indulgeri, respondemus, quod, cum non subjaceat legi necessitas, desiderium infirmorum, cum urgens necessitas exigit, supportare potes, & debes, ut majus in eis periculum evitetur*.

XVI. S. Thomas satis esse declarat (13), si quis in periculum contrahendæ infirmæ valetudinis proxime adducatur, *ægritudine imminente*, de quo soli Medici recte judicare possunt. Quamobrem, cum S. Gregorius Pontifex Marinianum Ravennæ Episcopum pro frequenti sanguinis eruptione, qua plurimum laborabat, a Quadragesimæ legibus absolveret, Medicorum testimonio adductus fuit, ut ex ejus Epistola clare deprehenditur (14): *Quoniam eruptionem sanguinis patientibus jejunia Medici dicunt esse omnino contraria*.

XVII. Itaque Medici ad ægritudines cognoscendas Judices constituti S. Caroli verba sedulo perpendant (15): *Medici meminerint, ita suarum esse partium corporis incolumitati prospicere, ut ne obliviscantur potiorem haberi debere animarum salutem. Quapropter caveant diligenter, ne alienæ culpæ participent nimia facilitate sua in fide facienda necessitatis utendi cibis vetitis*. Hinc priusquam litteras ullas suo testimonio confirment, an satis probetur morbus, qui ipsis indicatur, diligenter advertant. Si illius indicia satis appareant, tunc observent, an ægritudo, nisi dapes vetitæ permittantur, aliquo alio pacto curari possit. Quippe ex Medicorum etiam doctrina certum est (ut Zacchias ostendit) aliquibus morbis Quadragesimæ observationem non obesse. Si vero de præsenti morbo minime agatur, sed tantum de ipsius periculo, videant Medici ne fictum sit, sed proximum certumque, vel saltem dubium, ita tamen, ut dubitandi locus prudenter occurrat; in quo sententiam etiam Pasqualigi (16), licet benigniorem, non improbamus: *Si autem dubium sit, an adsit causa, adhuc poterit concedi licentia, quia in dubio tutior pars est eligenda, & favorabilior, nec ille, de quo dubium est, an indigeat carnibus, est periculo exponendus*. Postremo cavere debent, si ægritudini, vel ejus periculo dubitari nequeat, an adhibitis lacticiniis remedium satis aptum afferatur; tunc enim carnium esus omnino interdicitur. Si autem carnes necessariæ ducuntur, tunc expendant, utrum sine gravi incommodo, ad quosdam solum dies hanc facultatem concedere debeat. Quippe in ampliores terminos producenda non est, cum eadem utilitate coarctari possit. Denique eas solum carnes permittant Medici, quæ sanitati conferant.

XVIII. Hæc omnia Romanorum Pontificum auctoritatibus adducti proponimus. Ac primum Sanctus Gregorius Magnus, cum Ravennatem Episcopum à præcepto Quadragesimæ liberavit ob eam causam, quam paulo ante diximus, his quoque verbis utitur: *Si autem Deo miserante adeo melioratum se esse, ac virtutem suam sufficere posse cognoscit, semel, aut bis in hebdomada jejunare permittimus*. Insuper, cum Wenceslaus consuetas in Quadragesima dapes sibi pro valetudinis imbecillitate non convenire Bonifacio VIII. declarasset, Pontifex in sua Epistola ad Præsides Ordinis Cisterciensis, quam Siffridus, & Raynaldus (17) fuse commemorant, in hunc modum respondit: *Nos ipsius Regis supplicationibus inclinati dispensandi cum eodem Rege, ut Quadragesimali tempore, præterquam in diebus Veneris, & Sabbati, ac festivitatis Beati Matthiæ Apostoli vigiliæ, possit vesci carnibus, ovis, & lacticiniis, nisi ex voti emissione ad non vescendum forsitan sit obstrictus, liberam vobis concedimus auctoritate præsentium facultatem, proviso, quod idem Rex his in occulto, & moderate vescatur*. Si igitur lacticiniis infirmæ valetudini satis consulatur, a carnibus abstinendum; easque nonnisi salubres in mensam afferendas satis probant edicta de observatione Quadragesimæ, quæ in Pontificatu Clementis XI. promulgata, & a Cardinali Cozza fideliter exposita fuerunt (18).

XIX. Facilius procul dubio ea disputatio, componeretur, videlicet, an qui carnes edendi facultatem in Quadragesima propter ægri-

(1) *In 4. distin. 15. quæst. 3. art. 4. quæst. 3. ad secundum.* (2) *In summa loco citato.* (3) *In Regulis moralibus.*
(4) *Part. 4. quæst. 10. art. 4.* (5) *De Media Villa in 4. dist. 15. art. 3. qu. 4.* (6) *In 4. dist. 15. quæst. 4.*
(7) *In Canone Contraria de Consecratione dist. 5.* (8) *In suis quæst. Medico-legalib. lib. 3. tit. 1. in multis quæst.*
(9) *In sua tract. de dispens. in Quadrages.* (10) *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part. 1. lib. 2. cap. 83. num. 15.*
(11) *Cap. 9.* (12) *In cap. Consilium de observ. jejunior.* (13) *In 4. de sent. dist. 15. quæst. 3. art. 2. quæstiuncul. 4.*
(14) *Epist. 28. lib. 9.* (15) *In Edicto pro observat. Quadrages. addito part. 3. actor. Eccles. Mediolan.*
(16) *De jejunio quæst. 378. num. 4.* (17) *Lib. 3. epist. 31. anno Christi 1297. n. 43.* (18) *Eodem loco de jejunio pag. 323.*

ægritudinem obtinuit, jejunii lege teneatur, facilius, inquam, iis componeretur, si hæc causa cum Medicis solum transigenda esset; nam ipsorum effata, quæ a Lessio (1), & Cornaro (2) referuntur, cum illa Ecclesiæ precatione satis apte conveniunt, ubi jejunii fructus his verbis complectitur: *hoc solemne jejunium animabus corporibusque curandis salubriter institutum est*; sed cum Theologis agendum est, nec ita facile res poterit expediri.

XX. Plurimi sane inter ipsos eam opinionem tuentur, duabus necessariis partibus integram jejunii naturam contineri; nempe, *unica comestione, & abstinentia ab esu carnium*; quarum altera sublata, primam quoque penitus auferri necesse est.

XXI. Alii vero contrarium sentiunt. Sexaginta hujus sententiæ nominantur a P. Marchetto tunc temporis Romani Collegii Rectore in ea dissertatione, quam super hac re confectam Clementi XI. exhibuit, cui Consultores Sancti Officii, & Cardinalis Vicarii Examinatores Synodales unanimes assenserunt. Si quis majorem eorum numerum exquirat, id facili negotio præstari posse nos ipsi pollicemur.

XXII. Hujus sententiæ firmamentum in eo potissimum collocatur, quod de physico corpore non agitur, cujus partes ita necessario vinculo copulantur, ut totum penitus corruat, si una tantum præcipua sejungatur. De morali composito res est, a quo si una pars separetur, aut aliqua de causa cuipiam non convenire judicetur, salva tamen, & incolumis pars altera superest, quæ nequit sine ratione contemni. Inter hujusmodi composita divinum Officium numeratur; & si quis Matutinum, & Laudes ob aliquod necessarium impedimentum recitare non valeat, reliquas tamen partes exsolvere debet, uti Innocentii XI. auctoritate satis apparet, qui contrariam sententiam omnino proscripsit (3). Compositum ejusdem generis appellatur legitimum mandatum, quo in judicium certa die venire quis jubetur; si tamen per eam diem impeditus parere nequeat, alia die vadimonium ubeundum a jure decernitur (4): *Præterea cum mandatur alicui, ut ad certum terminum se Judici repræsentet, duo sub hac forma mandantur, ut ad Judicem veniat, & ad diem sibi præfixam accedat, unde, si venire non possit ad diem assignatam, tenetur nihilominus se Judici præsentare.* Festorum dierum observatio eamdem habet compositi moralis conditionem, in quibus adesse Missæ Sacrificio, & ab operibus Servilibus abstinere præcipitur; si quis autem morbis discrimine, aut alio impedimento detentus ad Ecclesiam accedere non possit, non ideo tamen ab operum servilium cessatione liberatur.

XXIII. Postremo compositum morale jejunium dicitur, per quod semel tantum in die cibus sumendus, & a carnibus abstinendum; quæ partes inter se non adeo cohærent, & implicitæ sunt, ut si una præcidatur, alteram quoque corruere necesse sit; & sicut ab unica cibatione aliquam ob causam immunes, a carnium tamen abstinentia liberi non judicantur: ita a contrario statuendum est. Neque hæc duo simul conciliari posse ita difficile, atque arduum videbitur, ut omnem superet cogitationem. Id sane Pontificum Sixti VI., & Eugenii IV. Decretis clare ostenditur, qui Carmelitis edendi carnes potestate facta per septem menses, quibus ex ipsorum instituto jejunare debent, jejunium tamen tunc temporis observandum præscripserunt. Alexander VII. extincta teterrima peste in Edicto de Quadragesima, dies quatuor Romæ per hebdomadam edendis carnibus permisit, ea tamen conditione, ut iisdem diebus jejunium servaretur. Clemens XI. in suo Edicto pro Quadragesimæ observatione anno 1702. sententiam suam ita declarat: *Qui ob justum valetudinis causam cibos Quadragesimales adhibere nequeunt, si ipsorum loco lacticinia, & ova satis pro necessitate sufficere possint, non debent illis Medici carnes, licet salubres, permittere; nec iisdem illos vesci fas est, sed ovis solam, & lacticiniis uti, & jejunium colere; quod pariter ab iis observandum est, quibus edendi carnes salubres copia tribuitur.*

XXIV. Sed in Edicto anni 1704. aliisque ad finem usque præclari sui Pontificatus, cum pro verbo *tenentur*, quo usus antea fuerat, *teneantur* subrogaverit, palam indicavit, se Pontificia auctoritate non declarare, illis omnino jejunandum, quibus esus carnium permittitur; sed Episcopum Romanum agens, universos admonuit, qui suis Decretis subjecti essent, eam facultatem se nemini impertire, nisi simul cum carnibus jejunium conjungerent. Nos profecto hanc secundam opinionem complectimur, controversiam certo judicio dirimendam cæteris relinquemus. Contineri tamen haud possumus, quin a cibis Quadragesimalibus immunes hortemur plurimum, ut jejunium minime prætermittant, si præsertim crimen aliquod unquam patraverint, ut S Gregorii verbis admonentur (5): *Sciendum est, quia quisquis illicita nulla commisit, huic jure conceditur, ut licitis utatur &c. At si quis in fornicationis culpam, vel fortasse, quod est gravius, in adulterium lapsus est, tanto a se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrasse.*

XXV. Quod si Confessarii, ac pietatis magistri forte intelligant, aut ipsi percipiant filios, ac domesticos Quadragesimæ præcepto non parere ob eam causam, quod eorum parentes, seu domini, facultate sibi ad carnes edendas comparata, duas mensas diversis dapibus instruere non posse dictitent, vehementer, ac libere hoc malum improbent; quod sane perniciosum est, & nullo modo ferendum. Etenim dubitari non potest ad alendos filios naturæ legibus parentes obstringi; quod etiam de dominis erga famulos dicendum est, si ita convenerint, iisque victus præstandus est, qui Christianorum institutis omnino congruat. Quare nullius ponderis haberi debet excusatio, quæ a gravioribus sumptibus, vel a census tenuitate deducitur. Nam si frugi mensa, & salubri carnium genere solum utantur, uti fas est, si liberis, ac domesticis non raros, ac pretiosos pisces ad gulam irritandam, sed mediocris pretii ad pellendam esuriem inquirant, tunc præcepto facile satisfacient, sumptusque minores erogabunt, si cum illis, quos subire debent, dum præceptum negligunt; conferantur.

XXVI. In mentem quoque revocent Confessarii, quod in hac Diœcesi illud crimen nobis tantummodo condonandum reservatur, nempe, *Scandalosa solutio Quadragesimæ sine licentia in scriptis, necnon dolosa fides, seu dolosa licentia solvendi Quadragesimam per Medicos, aliosque Deputatos facta, sive concessa*; ex quo sequitur, ut hoc reservato crimine teneantur non modo qui facultatem ejusmodi postulant, neque obtinent (quod ita se habet, ac si ipsam consequuti non fuerint), sed illi pariter, qui temere eas permissiones testimonio confirmant, nec antea prudenter advertunt, utrum honestæ, & probabiles causæ satis adducantur. Theologicas lectiones consulto perpendimus, & præsertim de casibus reservatis tractatum, quem Theologus noster tradidit, & Clero explicavit; ibique hanc doctrinam, quam modo exposuimus, sapienter, & inconcussis argumentis corroboratam invenimus.

XXVII. Postremo, qui Quadragesimalem abstinentiam sequentur, & qui legitima causa impediti, ab ipsa liberabuntur, meminerint hoc tempus ad agendam pœnitentiam proponi; ideoque peccati labes majori studio evitandas, piisque operibus curam magis impendendam: *Jejunas?* (ait S. Joannes Chrysostomus (6)) *demonstra mihi per ipsa opera. Qualia, inquis, opera? Si pauperem videris, miserere, si inimicum videris, concilia; si amicum laudabiliter agentem videris, ne invideas; si mulierem videris speciosam, prætereas.* Idem monet S. Leo (7): *Non enim in sola abstinentia cibi stat nostri summa jejunii, aut fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate revocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur.* S. Gregorius Nyssenus hæc subjicit (8): *his necessaria victui suppedita tu, qui jejunas: ergo fratres calamitosos benignus esto: quod ventri subtrahis, tribue esurienti.* Hæc Sanctorum testimonia ad illos pertinent, qui ab instituto Quadragesimæ non discedunt; pro illis vero, qui legitime hoc præcepto soluti sunt, S. Cæsarius Archiepiscopus Arelatensis his verbis utitur (9): *Pro eo, quod non potest quis jejunare, amplius debet erogare pauperibus, ut peccata, quæ non potest jejunando curare, possit eleemosynas dando redimere.* Eos pariter sic alloquitur S. Leo Magnus (10): *Nam, cum ii, qui nihil omittunt de humiliatione jejunii, sub sterili fatigatione desudent, nisi se eleemosynarum, qua possunt, erogatione sanctificent, dignum est, ut in alimoniam pauperum abundantior sit eorum largitio, quorum ad abstinendum minor est fortitudo.*

IN-

(1) *In suo libro de vera ratione valetudinis conservandæ.* (2) *In tract. de vitæ sobriæ commodis.* (3) *Proposit. 54.*
(4) *Cap. cum dilecti de dolo, & contumacia.* (5) *In Homil. 20. de Evangeliis Tom. 1. op. col 1529.*
(6) *Homil. 3. ad populum Antiochiæ pag. 51.* (7) *In serm. 41. in Quadrages. 4. cap. 2. tom. 1. pag. 105.*
(8) *In Oratione de benefic. in append. pag. 236.* (9) *In Homilia 2.* (10) *In serm. 85. cap. 3.*

INSTITUTIO XVI.

De facultate, qua Summus Pontifex lacticiniis uti per Quadragesimam permisit: id Quadragesimæ tempore simul cum esu carnium interdici: ex quo fonte ab ovis, & lacticiniis abstinentia dimanaverit: quam ob causam pluribus in locis minime servetur: quo pacto concessa facultate uti debeamus.

I. QUemadmodum carnes, sic etiam lacticinia, & ova Quadragesimæ tempore prohibentur, quod S. Thomæ, aliorumque Theologorum doctrina comprobatur: (1) *Inter alia jejunia solemnius est Quadragesimale jejunium, tum quia observatur ad imitationem Christi, tum etiam quia per ipsum disponimur ad redemptionis nostræ mysteria devote celebranda, & ideo in quolibet jejunio interdicitur esu carnium; in jejunio autem Quadragesimali interdicuntur universaliter etiam ova, & lacticinia, circa quorum abstinentiam in aliis jejuniis diversæ consuetudines existunt apud diversos, quas quisque observare debet secundum morem eorum, inter quos conversatur.*

II. Inter cæteras calumnias, quibus nefarius Photius Orientalis schismatis auctor Latinam Ecclesiam labefactare contendit, illud impudenter avulgavit, quod ova, & lacticinia per Quadragesimæ jejunium permitteret, uti ex Epistola 70. Nicolai I. ad Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum, aliosque Galliarum Episcopos plane cognoscitur: *Reprehendere nos moliuntur Græci, eo quod septem ante Pascha hebdomadibus a casei, & ovorum esu more suo non cessemus.*

III. Itaque certa lege per Quadragesimæ dies non modo carnes, sed ova pariter, ac lacticinia interdicuntur: In eo solum omnis disputatio constituitur, utrum ad veterem consuetudinem, an ad jus positivum id referatur. Juri tribuendum nonnulli existimant, adducti responsione S. Gregorii ad S. Augustinum Angliæ Apostolum, quam *Canon denique dist.* 4. commemorat: *Par autem est, ut nos, qui his diebus a carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quæ sementinam carnis trahunt originem jejunemus, a lacte videlicet, caseo, & ovis.* Insuper Trullani Concilii in medium proferunt auctoritatem, quod anno 681. coactum Canone 56. ita decernit: *Visum est ergo, ut omnis Dei Ecclesia quæ est in terrarum orbe, unum ordinem sequens, jejunium perficiat, & abstineat, sicut ab omni mactabili, sic ab ovis, & caseo, quæ quidem sunt fructus, & fetus eorum, a quibus abstinemur*, Quamvis autem illud Concilium Ecclesia Romana legitimum numquam habuerit, asserunt tamen universam doctrinam, quæ in ipso continetur, improbatam non fuisse, sed partem aliquam, & eam presertim, de qua sermo est, integram, fidei consentaneam, solidamque judicari; non quod tradita sit ab illis Episcopis haud rite congregatis, sed quod a vetustioribus Ecclesiæ Patribus, & Conciliis ad nos eadem doctrina dimanaverit.

IV. Alii vero arbitrantur ejusmodi abstinentiam non posse alia ratione, quam diuturna consuetudine confirmari. Nam S. Gregorii verbis consilii vim solum concedunt, non præcepti; Trullano autem Concilio nullam fidem habendam affirmant. Cum tamen hanc abstinentiam consuetudini acceptam retulissent, ac deinde perscrutari cœptum esset, an ipsa legem induceret, vel saltem utrum cognita satis lex ejusmodi perspectaque foret; Alexander VII. inter cæteras hanc sententiam proscripsit (2) *Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadragesima obliget.*

V. Non ignoramus, regiones quasdam in Septentrione positas ovis, & lacticiniis uti, quod crebris assiduisque immunitatibus Romanorum Pontificum liberalitate concessis tribuendum est: illas deinde populi, pluribus annis interjectis, cum Pontifices rem dissimularent, vel scienter paterentur, in privilegium, ut ait Baillet (3), perpetuamque facultatem converterunt. Hæc autem immunitas iis potissimum causis innititur, cæli intemperie, diversa corporum habitudine, earumque regionum indigentia, ita tamen, ut medium quoddam iter insistant, & abstinentiam, qua possunt ratione, sequantur. Non aliter, cum Imperator Heraclius pro victoria, quam deinde de Chosroa consequutus est, votum Deo nuncupasset indicendi abstinentiam populis sibi subjectis die dominico Sexagesimæ, totaque illa hebdomada, in Græcam Ecclesiam morem induxit, ut per illud tempus interdictis carnibus, ovis, ac lacticiniis solum uteretur: *Eam quippe* (sic habetur in Triodio Græcorum, ubi de abstinentia illius hebdomadæ sermo fit) *referunt Imperatorem Heraclium, cum prius carnes in ea comederentur, abstinentiæ diebus aggregasse, & solius casei in ea degustandi licentiam fecisse. Continuis quippe sex annis cum Chosroa dimicans Deo vovit, ut, si adversus eum prævaleret, licentiam carnes in hac hebdomada comedendi mutaret, eamque medium inter jejunium, & deliciosas epulas constitueret.*

VI. Non semel Romani Pontifices legitimis causis adducti suæ auctoritatis beneficium in nostræ Italiæ populos benigne contulerunt, liberaliter assentientes, ut ovis, ac lacticiniis per Quadragesimam vescerentur. Cæteris omissis, in mentem quilibet revocare potest, nostræ Civitati, ac Diœcesi id contigisse Benedicti XIII. beneficio, cum hujus Ecclesiæ administratio a Cardinali Jacobo Boncompagno gereretur.

VII. Simili incitatus exemplo, qui publicæ saluti conservandæ præpositus est, sapienter expendit, non mediocre detrimentum per Quadragesimæ tempus ex piscibus, oleoque futurum, cum diuturnis apiphoræ incommodis, ac tussi corpora jampridem debilitata fuerint, iisdem morbis adhuc conflictentur, cum nondum cæli corrupta temperies satis expurgata sit. Igitur pro illorum etiam consilio, qui in hac Civitate medendi laude magis commendantur, nobis etiam probantibus qui universa, quæ vel ipsi vidimus, vel auditu deprehendimus, aperte declaravimus, Pontificem feliciter regnantem idem magistratus rogavit, ut eadem facultate, quæ anno 1730. tradita fuit, hæc Civitas frueretur. Cum vero Pontifex in proximos Quadragesimæ dies ipsam benigne impertiverit certis quibusdam terminis circumscriptam, ut inferius explicabimus, atque litteris continetur Eminentissimi Cardinalis Pontificiæ ditionis Ministri, & sanctioris Consilii a Secretis, quas die 7. labentis mensis ad nos scripsit; hinc auctoritate Apostolica, quæ nobis demandata est, hoc Decretum promulgamus.

VIII. Quamobrem eadem auctoritate fulti universis in hac Diœcesi, vel Civitate degentibus facultatem concedimus, ut in futura Quadragesima ovis, ac lacticiniis vescantur; exceptis quatuor Temporum, ac majoris Hebdomadæ diebus, nempe a Dominica Palmarum usque ad Sabbatum ejusdem hebdomadæ. Illud tamen declaramus, neminem per hanc facultatem a jejunii legibus absolvi.

IX. Idque postremum in Epistola Cardinalis ejusdem, cujus supra meminimus, aperte præcipitur. Reliqua vero clare explicantur in Pontificiis litteris, quæ pro facultate anno 1730. concessa a Benedicto XIII. datæ fuerunt, & a Cardinali Boncompagno promulgatæ.

X. Tantam æquitatem præseferunt hujusmodi declarationes, ut nihil addi posse videatur. Cum enim de lacticiniis, atque ovis agitur, omnis aditus illi disputationi occluditur, quam a nonnullis propositam nos superius indicavimus, nempe jejunii legibus solutum esse, qui edendi carnes potestatem obtinuerit; cum jejunium ipsorum sententia *unicam comestionem, & abstinentiam a carnibus* complectatur. Ita recte Pater Viva, cum propositionem trigesimam secundam ab Alexandro VII. damnatam accurata perpendit. Insuper in alio nostro Decreto de quatuor Temporum jejunio satis superque sermonem instituimus. Nihil igitur superest, nisi pauca afferre de illo jejunio, quod per Majoris Hebdomadæ dies oleo, ac piscibus agendum præscribitur.

XI. Satis autem est, si mentem, animumque convertamus ad eam severitatem, qua majores nostri per hoc tempus jejunium colebant, licet numero, & gravitate minores culpas admiserint. Nos nihil afferemus, nisi quæ Sanctissimi Patres memoriæ tradiderunt, cum inusitata prorsus, fidemque omnem excedere videantur: *Quandoquidem* (ait S. Dionysius Alexandrinus (4)) *nec sex jejuniorum dies æquali, aut simili tolerantia omnes perferunt; sed alii quidem vel omnes transmittunt jejuni permanentes, alii duos, alii tres, alii quatuor, alii nullum.* Idem fere scriptum reliquit S. Epiphanius (5): *Præterea sex illos Paschatis dies Xerophagiis, hoc est arido victu transire omnis populus solet hoc est panem dumtaxat cum aqua sub vesperam adhibere*, & paulo post: *Jam vero nonnulli ad biduum, vel triduum, quatriduum usque jejunia prorogant, alii totam hebdomadam ad usque Dominicæ sequentis gallicinium sine cibo transmittunt &c.*

IN-

(1) 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 8. *ad tertium.* (2) *Die* 18. *Martii* 1666. *num.* 32. (3) *In histor. Quadrag.* §. 4. 5. *de Vit. Sanctorum tom.* 4. (4) *In Epist. ad Basilidem Can.* 1. (5) *In expositione Fidei . ap.* 29

INSTITUTIO XVII.

De residendi lege illis indicta, qui Beneficium possident cum animarum cura conjunctum, utrum jure Divino id decernatur; quid senserint, & statuerint Sacra Tridentina Synodus, SS. Pontifices, & plures Episcopi: hoc non intelligi de materiali solummodo residentia; cujus naturæ sit hoc præceptum; causæ veræ, ac stabiles, ut quis residentiæ lege liberetur; Sac. Congregationis Concilii judicium de absentibus; & de illis, quibus hæc facultas immerito denegetur, licet jam postulaverint, vel legitimis de causis postulare non potuerint; Quid ipsi agere debeant, ut suo muneri satisfaciant; quomodo Parochi suis administris, & Tridentini Concilii æquitate uti debeant. Quod a Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis perficiendum sit, si forte discedere cogantur. De Parochis prope Civitatem degentibus, de frequentibus, & incongruis facultatibus, quas sibi usurpare solent; quo pacto Parochus mulctari debeat, qui absque facultate extra Parochiam deprehendatur; De diebus quibus illis numquam est recedendum.

I. PRopositum fuit, & magnopere disputatum in Tridentina Synodo sub Paulo III., ac deinde sub Pio IV., utrum qui Beneficia curata consequuti essent, ad residentiam jure Divino tenerentur, uti Cardinalis Sforcia Pallavicinius in sua historia aperte commemorat.

II. Hæc autem controversia ad finem perduci non potuit, sed usque in hanc diem vehementer agitatur.

Et quamquam præstantissimi Theologi, & Canonistæ partes affirmantium gravissime tueantur ea de causa, quod adjumenta eorum, quæ ad finem aliquem obtinendum necessario requiruntur, eadem lege præscribi dicenda sint, qua finis ipsa præscribitur (1).

III. Nos tamen, ad quos minime pertinet hanc litem dirimere, quorumdam Patrum ejusdem Concilii sententiam summopere probamus; nempe omni studio, ac diligentia curandam esse, ne Rectores animarum a suis longe sedibus se detineant, idque utilius est, quam fontem perscrutare, ex quo necessitas ejusmodi dimanaverit.

IV. Tridentina Synodus (2) Paulo III. Pontifice decrevit, ut Episcopi suis sedibus morarentur. Deinde Pio IV. Pontifice (3) pœnas in Episcopos, qui longe e suis sedibus abessent, in pristinum restituit, & magis amplificavit, eosque lethali culpa devinctos pronunciavit. Insuper hanc legem imposuit, ut fructus absentiæ tempore perceptos pro Ecclesiæ utilitate, aut egenis sublevandis impenderent, licet nulla Judicis sententia intercesserit. Parochos, qui in ejusmodi crimen laberentur, iisdem pœnis complectitur: *Eadem omnino etiam quod culpam, amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui Beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens obtinent.* Tandem quodlibet statutum, privilegium, & consuetudinem huic Decreto adversantem penitus abrogat, *Quæ potius corruptela censenda est*.

V. Idem Pontifex Pius IV., postquam Tridentinam Synodum confirmavit, ut studium, ac voluntatem palam ostenderet, qua hujusce legis observationem ab Episcopis, & Parochis expetebat, constituit (4); ut qui testamentum condere, & Ecclesiastice bona in alios conferre possunt, hac facultate omnino careant, si extra suas sedes, quas incolere debent, ex hac vita migraverint, eaque bona Cameræ Apostolicæ tribuantur. S. Pius V. decrevit a Parochia excedere non posse, qui simul Canonici titulum, ac dignitatem obtineat (5). Nullum modum haberet oratio, si Romanorum Pontificum, vel etiam Episcoporum universas pro hac re sanctiones enumerare velimus. Itaque plurimis omissis, satis erit Epistolam afferre, quæ ad omnes Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos a Sac. Congregatione Concilii jussu Clementis XI. scripta est, ac in ejusdem Pontificis Bullario excusa continetur. Ea sane Præsulum animos vehementer inflammat, ut ad commorandum suis in sedibus illos ducant, qui curam animarum susceperunt. Neque prætereundum fas est, quæ in Concilio Romano a Benedicto XIII. præscripta fuerint, & quæ Decessores nostri in suis Synodis observanda proposuerint; ac postremo quæ in conventione inter Capitulum, & Clerum hujus Civitatis, & Apostolicam Cameram anno 1710. habita aperte leguntur. Quamvis enim pro immunitate spoliorum, ut ajunt, pecuniæ summa, quæ superioribus temporibus decreta, ac deinde aucta fuit, quotannis solvatur; tamen nihil aliud impetratum est, quam ut e spoliis censeantur immunes, qui residentiæ vinculo obstricti, longe e suis sedibus vitam absolvant, dummodo a S. Congregatione Concilii, vel ab Episcopo facultatem obtinuerint, priusquam locum suum desererent, vel repentino mortis casu perculsi eandem veniam consequi non potuerint.

VI. Præterea advertendum hic est, ut quis residentiæ legem impleat, quam Tridentinum Concilium, ac Summi Pontifices tantopere commendant, atque præcipiunt, haudquaquam satis esse, si corpore solum intersit, in desidia tamen versetur, vel tantum leviora munera sibi desumat, reliqua vero ministris committat. Residentiam quippe non cum inertia, sed cum laboribus conjungendam esse Tridentina Synodus jubet, ut a Patribus Aquilejensis Concilii anno 1596. coacti recte perpenditur: *Quod de residentia a Sacro Tridentino Concilio, & Summorum Pontificum Constitutionibus cautum est, hoc non est intelligendum, ut præsentia assideant, nihil præterea agant, cum ex Sacris Canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa.* Quidquid sit de ea quæstione, utrum pœna restituendi fructus in eos, qui longe a suis sedibus morantur, constituta, illos quoque Parochos complectatur, qui præsentiæ solum assident, nullaque causa impediti otio marcescunt, cum eos nonnulli ab eadem pœna liberos existiment; illud tamen certum est desides ejusmodi Parochos lethali crimini obnoxios esse, & a Præside pro culpæ gravitate plectendos, uti Anacletus optime perpendit (6).

VII. Fatemur sane residentiæ præceptum inter affirmativa, non autem negative, ut ajunt, numerari. Hinc sive a Divino, sive a Pontificio jure dimanet, legitimæ causæ offerri possunt, quibus adducti Ecclesiæ Præsides ab onere residentiæ Parochos immunes declarare, ac reddere valeant. Quin etiam contingere potest, ut aliquando nullatenus ipsi hoc præcepto teneantur. Hæ potissimum causæ afferuntur a Tridentina Synodo (7), quæ immunitatem ejusmodi permittunt, videlicet Christiana charitas, urgens necessitas, obedientia, & postremo, si certa utilitas ex eadem absentia vel in Ecclesiam, vel in Rempublicam derivetur. Cum vero de Episcopis agitur, licet nulla ex his causis, sed alia honesta ratio adducatur, ipsis tamen, ut quotannis per duos, aut tres menses longe ab Episcopali sede se detineant, facultas conceditur. Quoad Parochos vero, ut a suis sedibus absentes similiter esse possint, facultas ab Episcopo prius obtinenda est, sicut ab eodem Concilio præcipitur, ex quo inter Parochos, & Episcopos hoc discrimen constituitur, ut ipsi nempe de æquitate causæ, per quam trium mensium absentiam sibi tribuunt, cognoscant, ac judicent. De Parochia autem hæc Concilium decernit: *Ita tamen, ut quandocunque eos, causa prius per Episcopum cognita, & probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant.*

VIII. Quamquam hæc verba perspicue satis intelligantur, siquis tamen accuratam explicationem expetat, ad præclarissimum Fagnanum confugiat (8). Quod si Sac. Concilii Congregationis sententiam aliquis exquirat, quæ sola idem Concilium interpretari potest, suæ penitus cupiditati satisfaciet, si Decreta percurrat, quæ subjiciuntur.

IX. Primum contigit anno 1573., & libro primo Decretorum pag. 131. continetur: *An Parochi ab Ecclesiis suis abesse possint per duos menses sine licentia Episcopi? Facit, quod notat Paris de Puteo in tract. Sindicatus in cap. Licentiam num. 1. vel 2. tract. fol. 394. Sac. Congregatio censuit, non posse.*

X. Aliud Decretum ejusdem anni lib. 1. Decretorum pag. 202. habetur his verbis.

Illustrissimi, & Reverendissimi Domini.

Sunt multi Rectores in Diœcesi Toletana, qui prætendunt juxta formam Concilii Tridentini sess. 23. cap. 1. de Reformat. posse per aliquod tempus singulis annis a suis Parochiis abesse absque suorum Superiorum licentia, dummodo legitimæ absentiæ causæ rationem proponant, & ita, quia quamplurimi gravissimi Doctores tam Theologi, quam Canonistæ sentiunt, aliqui ex prædictis Rectoribus ausi sunt absque Superiorum licentia pro suis negotiis gerendis per aliquod tempus, non tamen ultra duos menses, suas Parochias relinquere, tradita tamen quoque prius alicui idoneo Sacerdoti cura animarum, & administrationis Sacramento-

(1) *Cajetanus 2. 2. quæst. 185. art. 3. Sotus de justitia, & jure lib. 10. quæst. 3. art. 1. & 2. Vasquez in Opusc. Moral. in tract. de Benefic. cap. 4. §. 2. dub. 1. Fagnanus in cap. ex parte n. 20. & seqq. de Clericis non residentibus. Gonzales in cap. relatum n. 4. & seqq. eodem tit. Covarruv. variar. lib. 3. cap. 13. n. 9. Cabassut. in theor. & prax. juris Canon. lib. 5. cap. 1. n. 1.* (2) *Sess. 6. cap. 1. de reformatione.* (3) *Sess. 23. cap. 1.* (4) *Constitut. 91.* (5) *Constitut. 65.* (6) *Tit. Decretal. de Clericis non residentibus §. 3. n. 85. & duobus seqq.* (7) *Supracitato cap. 1. sess. 23. de reformatione.* (8) *Cap. Relat. n. 15. & seqq. de Clericis non residentibus.*

mentorum, quibus non obstantibus prædicti Rectores, quoties id faciunt, a Vicariis severe puniuntur. Quapropter, ne aliqua injusta consuetudo introducatur, supplicant humiliter ab Illustrissimis DD. VV. Rectores præfati, quatenus prædictum dubium in Sacra Congregatione Concilii Tridentini proponere dignentur, ut, quod in præmissis tenendum sit, pateat, ne amplius in præfata dubitatione versentur.

Sacra Congregatio censuit, non potuisse, nisi causa cognita, & probata ab Ordinario, & ab eodem in scriptis obtenta licentia.

XI. Sed quoniam evenire potest, ut quis improvisa necessitate adductus, discedendi veniam expolcere nequeat, vel etiam facultatem a suo Præside consequi difficile sit, quamvis antea petita fuerit, & ea simul causa producta, quæ probanda omnino videatur, ideo Sac. Congregatio decrevit, ut, qui festinanter excessit, quamprimum poterit Episcopum de suo discessu certiorem faciat, & discedendi necessariam causam declaret. Qui vero ratione nulla facultatem ejusmodi ab Episcopo valeat exprimere, ad eos se convertat, ad quos pro negotio expediendo confugiendum est. Illud cavendum innuit Sac. Concilii Congregatio non sufficere facultatem tacitam, sed expressam requiri, sicut ex Decreto die 7. Octobris anni 1604. plene confirmatur (1): *Sacra Congregatio censuit, solam distantiam loci etiam cum æqua causa discedendi non excusare Parochum, ut possit abesse a sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repente se offerat, quæ non patiatur dilationem hujusmodi licentiam petendi, quo casu quamprimum de discessu, & de necessitate Ordinarium certiorem faciendum esse, ut de causa cognoscere possit.*

Nec Parochum habentem justam causam abeundi extra Parochiam per duos menses, aut tres satisfacere suæ conscientiæ, si petat licentiam jurant gravem se habere causam, quam non expediat manifestare, ut sic petita licentia abesse possit, licet Episcopus non concedat. Similiter abesse non posse in casu, quo causam rationabilem expressit, quam vir bonus, & æquus rationabilem judicaret, licet rigidus Prælatus minus æquam judicat, & licentiam denegat, vel quia movetur suspicione, quæ ficta sit, cum tamen sit vera, sed habere posse recursum ad Superiorem.

Nec posse per hebdomadam abesse non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato.

Nec esse liberum a culpa, & a pœna amissionis fructuum, qui veluti per quatuor mensium spatium ex urgenti admodum curandam suam valetudinem morbo gravi instante recessit, & ad huiusmodi absentiam non petiit licentiam ab Episcopo, quia bona fide putavit evidentiam causæ satis esse, nisi periculum fuisset in mora petendi licentiam, ut supra dictum est. Nec sufficere licentiam, tacitam, sed oportet esse expressam juxta formam ejusdem Concilii sess. 23. cap. 1.

XII. Ex hac postrema sententia illud consequitur, quod in superioribus responsis minime constitutum fuerat, & quod his verbis a Fagnano explicatur (2) *Hinc Sacra Congregatio censuit, non posse Parochos etiam per duos menses, immo nec per hebdomadam abesse absque licentia Episcopi, quæ causa cognita, & in scriptis concedenda est*. Idem præclarus Auctor, qui plurium annorum spatio ejusdem Sac. Congregationis a Secretis fuit, testatur, quod non semel *Etiam Sacra Congregatio permisit, ut in casibus repentinis pro absentia modici temporis sufficeret licentia Vicarii Foranei* (3). Idem Thomassinus advertit, qui in iis libris, quos de nova, ac veteri disciplina conscripsit, Fagnanum veluti Magistrum sequutus est (4). Diversæ opiniones afferuntur de illis Parochis, qui per duos, aut tres profecto dies absint, si tamen aliquem pro animarum cura suffecerint; aut etiam de illis, qui nemine in suum locum subrogato per unum diem ab Ecclesia discedant. Quare, ut sibi tutius unusquisque consulat, eorum consilium probandum præ cæteris videtur, qui rem ex peculiaribus cujuscumque Diœcesis institutis definiendam arbitrantur; ita Anacletus (5), & Schmalzgrueber (6) unanimes consentiunt.

XIII. Ut id assequamur, quod decernere proposuimus, alias ejusdem Sac. Congregationis sententias in medium proferre opus est, quæ peculiares causas complectuntur, quibus adducti nonnulli existimant facultatem discedendi se exposcere, & obtinere merito posse.

XIV. Aliqui, ut Parochiæ stationem deserant, parum salubrem cœli temperiem, alii senectutis incommoda, nonnulli denique exiguum Parochianorum numerum, quibus proximus Parochus satis consulere potest, sufficere pro certo habent. Quoad primum die 7. Julii anno 1646. (7) *Sacra Congregatio respondit aeris intemperiem non excusare Parochum a residentia*. Episcopo tamen permisit discedendi veniam Parocho impertiri, si in gravem morbum inciderit; nec ullus in eo loco medendi peritus adsit, cujus ope pristinam sanitatem recuperet. Regiensis Episcopus ad Sac. Congregationem prolixam dedit epistolam, qua præter cætera illud postulat, utrum, si aliqua Parochia sub tanta cœli inclementia constituta sit; ut nemo, nisi indigena in eadem sede absque vitæ discrimine immorari possit, utrum, inquam, alibi degere Rectori liceat, anno 1573. (8): *Sacra Congregatio censuit non posse. Si tamen Rector infirmus esset, & in loco Parochiali curari non posset defectu Medicorum, vel medicinarum, tunc posse ab Ordinario dari dilationem trium, aut quatuor mensium, ut in locis viciniorihus maneat recuperandæ sanitatis causa, posito interea ab ipso Ordinario in Parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus ejusdem Parochiæ.*

XV. Immo, cum nonnulli anno 1674. palam improbarent facultatem ejusmodi, quam Archiepiscopus Avenionensis tribuerat, Sac. Congregatio die 24. Novembris ejusdem anni (9) causam Archiepiscopi sustinuit, & confirmavit: *Joannes Franciscus Maria Rousset unus ex duobus Canonicis Curatis, febricula & tussi identidem recurrentibus, aliisque laborans habuit a duobus Medicis attestationem, quod ei erat pernecessarium per aliquot menses, vel annum aeris Avenionensis inclementiam deserere, ac talis attestationis vigore obtinuit ab Archiepiscopo licentiam non residendi ad quatuor menses, relicto idoneo Vicario per eumdem Archiepiscopum approbato: sed, quia impugnat alter Concuratus, & alii Canonici, qui ad hanc Sacram Congregationem appellarunt. Orator citato Promotore adversariorum supplicat declarari, an talis licentia sustineatur, & sit confirmanda: Sacra Congregatio respondit, sustineri.*

XVI. Neque senilis ætas, neque exiguus Parochianorum numerus Rectores ab onere residentiæ valent eximere, sicut die 6. Aprilis anno 1647. (10) fuit constitutum: *Sacra Congregatio respondit, nec ætatem senilem, nec malam valetudinem excusare Parochum a residentia personali*. Insuper die 3. Octobris anno 1761. idem decretum fuit: (11) *Bernardus Monuzzi Parochus Fognani petit eximi a residentia stante parvo numero familiarum, cui vicinus Parochus supplebit: Sacra Congregatio censuit non esse annuendum*. Idem Fagnanus confirmat (12) *Sacra Congregatio consulta, an Parochus teneatur residere, etiam si essent in illa Parochia tres tantum, vel quatuor incolæ, respondit, teneri.*

XVII. Insuper, cum nonnulli Parochi Urbis vicinitate illecti majorem anni partem in illa traducerent, eam rem Sacra Congregatio improbavit, licet Sacerdos subrogaretur, qui, si forte aliquid contingeret, præsto esset, operamque suam impenderet. Ita responsum fuit die 16. Januarii anno 1638. (13), atque iterum die 24. Maji anno 1670. (14).

XVIII. Sed magis perspicue die 10. Maji anno 1687. decretum id fuit, cum Sacra Congregatio ad Episcopum Fulginatem respondit iis potissimum verbis; *Ad eliminandos plures abusus, quos residentiam Parochorum in sua Diœcesi irrepsisse refert Episcopus, supplicat ab hac Sacra Congregatione declarari:*

Primo, an Rectores Ecclesiarum Parochialium a Civitate distantium per duo, tria, aut quatuor milliaria circiter possint sine expressa Episcopi licentia abesse a suis Ecclesiis Parochialibus, relicto ibidem Substituto ab eis deputato, & in Civitate tam diurno, quam nocturno tempore jugiter commorari, exceptis solis diebus festis, in quibus ad dictas Ecclesias se conferunt, revertentes illico ad Civitatem.

Secundo, an Parochi, qui nocturno cæteroquin tempore resident apud suas Ecclesias, possint, celebrata summo mane Missa in dictis Ecclesiis, se conferre ad Civitatem, & in ea diuturno tempore totius, vel majoris partis anni commorari, licet apud dictas Ecclesias adsint eorum Substituti.

Tertio, an dicti Parochi, qui cæteroquin diurno tempore resident apud suas Ecclesias, possint nocturno tempore totius, vel majoris partis anni commorari in Civitate, licet apud dictas Ecclesias adsint eorum substituti.

Sa-

(1) *Lib. 10. Decretorum pag. 100.* (2) *Cit. cap. Relatum num. 32. de Clericis non residentibus.* (3) *Num. 42.*
(4) *Lib. 3. part. 2. cap. 34. sub num. 17. de Beneficiis.* (5) *Tit. Decretal. de Clericis non residentibus §. 3. a num. 78. usque ad num. 84.* (6) *Eodem tit. §. 1. num. 19.* (7) *Lib. 18. Decretorum pag. 164.* (8) *Lib. 1. Decretor. pag. 51.*
(9) *Lib. 28. Decretor. pag. 395.* (10) *Lib. 18. Decretor. pag. 329.* (11) *Lib. 27. Decret. pag. 229.* (12) *Cap. extirpandæ §. qui vero, num. 11. de præbendis.* (13) *Lib. 15. Decretor. pag. 649.* (14) *Lib. 26. Decretor. pag. 336.*

Sacra Congregatio respondit ad primum, secundum, & tertium negative.

XIX. His veluti fundamentis inniti volumus, quæ infetius decernemus; maximi vero facienda illa sunt, cum ea Sacra Tridentina Synodo, uti cognosci facile potest, vel ex Sac. Congregationis sententiis deducantur, ad quam unice spectat juxta Pontificum diplomata, eamdem Synodum interpretari, tradita quoque facultate, ut optimam morum disciplinam per universum Catholicum Orbem excitet, ac tueatur. Hæ vero sententiæ, quas commemoravimus, ex illis minime libris decerptæ sunt, quorum Scriptores ne viderunt quidem volumina, in quibus Sac: Congregationis acta continentur. Nos ipsi eas collegimus, qui eadem acta per tot annos versavimus, cum pro nostra imbecillitate Secretarii munere fungeremur.

XX. Ut ad rem veniamus, primum omnium vehementer edicimus Parochis, iisque omnibus, qui curæ animarum præpositi sunt, Sacerdotibus nempe, qui Ecclesiis subsidialibus addicti sunt, ut suis assiduo sedibus immorentur, nec præsentiam tantum, sed operam strenuam pro Domini vineæ utilitate præstent. Qui adjutorem habent, meminerint illum esse ministrum, quo uti possint, non ita tamen, ut omnem populi curam & custodiam in ipsum rejiciant, ut a nonnullis in more positum non sine magno animi nostri dolore percipimus. Bonhomus Vercellensis Episcopus, ac Sedis Apostolicæ apud Imperatorem Legatus, qui Pontificum jussu plurimas Diœceses perlustravit, libellum in lucem edidit, qui varia Decreta super Ecclesiastica Reformatione complectitur. Inter ipsa hoc numeratur (1): *Secum ipsi recogitent, parum esse personaliter residere ut Canonum pœnæ evitentur, nisi etiam ipsimet munera sibi suæque fidei, & curæ credita omni præstent religioso officio, ac caritate, ut divinam effugiant ultionem: Quamquam igitur Coadjutores habere eis licet, immo vero, ubi frequentia populi id exigit, necesse est, ipsi tamen per se ipsos populum sibi in curam, custodiamque traditum pascere ne recusent, negligantve.*

XXI. Secundo: si Urbis Parochi firmandæ valetudinis gratia in agros ubi salubrior est aura se conferre debeant, faciles, & humanos Nos invenient, dummodo Medicorum testimonium proferatur, & alius Sacerdos administer eorum loco statuatur, quem Nos ante saltem pro audiendis Confessionibus probaverimus. Eam tamen conditionem imponimus, ut facultatem discedendi scriptam vel a Nobis, vel a nostro Generali Vicario prius obtineant; quod non solum ob rei ipsius æquitatem præcipitur, uti superius dictum est, sed etiam (si tunc forte, cum longe absunt, occumbant) quia pecuniam pro immunitate spoliorum pactam nequidquam ante persolvissent, eorumque bona ad Cameram Apostolicam pertinerent, uti ex conventione supra memorata satis declaratur.

XXII. Tertio: eadem æquitas Diœcesanis Parochis a Nobis præstabitur, qui in iis locis degunt, ubi Medici copia non est, licet ante discessum de contracto morbo, aut de necessitate alio migrandi testimonium non exhibeant. Pari utemur indulgentia, si repentino casu compulsi discedere cogantur priusquam a Nobis, vel a nostro Generali Vicario veniam petierint, vel assequuti fuerint, modo tamen idoneum Sacerdotem pro Confessionibus audiendis saltem probatum ante discessum suo loco ad regimen constituerint; modo etiam cum Bononiam advenerint, aut alio, ubi valetudinem curent, facultatem expostulent, quæ scripta dabitur, si Vicarius simul Foraneus enarret migrandi necessitatem, & ejus Presbyteri dotes significet, ubi suffectus fuerit.

XXIII. Quarto: præter morbum, & alio migrandi necessitatem pro recuperanda valetudine, si alia legitima ratio afferatur, ob quam Urbani, ac Diœcesani Doctores discedere debeant, ne ipsius Tridentini Concilii æquitate fraudemus, aut mensium divisione, quæ ab eodem Concilio permittitur, ubi causam ostenderint, eaque Nobis, vel Generali Vicario probetur, ipsorum commodo venia tribuetur, quæ ob allatas causas scripto exarabitur; ea tamen conditione, ut Presbyterum subrogent, qui suo munere fungatur. Quod spectat ad absentiam vel unius diei, nulli Parocho sive Diœcesano, sive Urbano permissum esse volumus, ut stationem suam deserat, nisi Sacerdoti partes suas demandaverit, qui, si casus inopinatus tulerit, absentis Pastoris vicem præstare valeat. Si vero ad triduum absentia protrahenda sit, præter onus sufficiendi alium Sacerdotem, etiam decernimus, ut Urbani Rectores facultatem scriptam a Nobis, sive a Vicario nostro Generali prius obtineant; Diœcesani autem a Vicario Foraneo, cui subjecti sunt: ita ut, si prorogationem ultra triduum velint, ipsam a Vicario nostro Generali impetrare debeant, priusquam triduum absolvatur. Quoniam vero Vicarii Foranei Rectores animarum plerumque sunt, absentiam vel unius diei ipsis quoque interdicimus, nisi Sacerdotem ad Confessiones audiendas saltem approbatum suo loco statuerint, qui si occasio ferat apte decenterque Sacramenta administret. Insuper si discedentes a Parochia Bononiam minime veniant longe ab eorum Sede tridui spatium præterire non liceat, nisi facultatem a Parocho seniore Plebanatus antea acceperint, quæ deinde a Nobis, aut a Vicario nostro, si legitima causa afferatur, scripto prorogabitur. Si vero Bononiam advenerint, nos illico, aut Vicarium nostrum adire teneantur, ut discedendi rationem patefaciant, & necessariam facultatem a Nobis obsignatam consequantur. Vicarios tamen Foraneos, eosque Parochos hac sanctione minime complectimur, quibus aliquod negotium a Nobis demandatum fuerit, quod perfici nullo modo possit, nisi a Sede Parochiali longe immorentur. Tunc enim facultas cum ipso mandato conjungitur; satisque erit, si animarum regimini per idoneum Sacerdotem consulant, qui pro audiendis Confessionibus probatus sit.

XXIV. Postremo Diœcesani Parochi, qui prope Urbem sedem habent, vel adeo parum distant, ut Bononiam pedibus, vel equo ventitare commode queant, ac deinde sub vesperam redire, superius allata Sac. Congregationis Decreta diligenter expendant, videantque, utrum ipsis liceat summo mane rem Divinam facere, tum Bononiam petere, in eaque ad vesperam, vel ad multam diem libere versari, ac demum reverti, idque non semel, aut iterum per mensem, sed in hebdomada sæpius instituere, uti nonnullis quidem accidisse; & nunc etiam in more positum esse plane cognoscimus, quos tamen haud opus est nominare. Hoc autem eo gravius, ac periculosius est, quod plerique eorum Adjutore careant; & nequidquam eam causam excusationis proferunt, se quidem nunquam abesse, nisi certo sciant neminem in Parochia morbo detineri. Illos itaque monemus, præceptoque obstringimus, ne sedes unquam suas deserant; nisi alius Sacerdos ipsorum loco relinquatur, qui munia paulo superius enumerata obire possit, neve ita frequenter Urbem repetant, ubi de eorum vitæ ratione diligenter inquiremus, et quid facto opus sit statuemus.

XXV. Cardinalis Gabriel Paleottus primus hujus Urbis Archiepiscopus vagantes Parochos libere aperteque compescuit, qui postquam residendi necessitatem graviter commendavit, his verbis sermonem absolvit: *Tandem noverint omnes, Curatos, cæterosque, qui residendi vinculo tenentur, si extra sedes suas a satellitibus deprehendantur, in carcerem trudendos, nullisque excusationibus locum superesse.* Nos uti hoc remedio nolumus, nisi in eos, qui prius objurgati, monitique in eadem voluntate & culpa perstare non vereantur. Interim ad pœnas arbitrio nostro infligendas deveniemus, si quis violaverit, quæ supra constituta fuerunt.

XXVI. In Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni lib. 3. cap. 3. præcipitur, ut Parochi sedes suas impensius incolant Kalendis Januariis, die Epiphaniæ, majori Hebdomada usque ad Dominicam in Albis, Rogationum diebus, Ascensionis Domini, Pentecostes, & biduo insequenti, in celebritate Corporis Christi, SS. Petri, ac Pauli, Assumptionis B. Virginis, Omnium Sanctorum, Natalis Domini cum insequentibus Festis, die tandem solemni Sanctorum, quorum titulis, ac nominibus Ecclesiæ nuncupantur. Cum de aliis Festis agitur, illud memorata Synodus indicit, ut si Parochus sacrum facere velit in Oratorio intra fines suos posito, præcedenti Festo de ea re populum admoneat. Si vero Parochiæ finibus excedere debeat, & Ecclesiam adire, in qua solemne aliquod Festum celebretur, alium Sacerdotem substituat, qui populo rem divinam peragat, eique Festo præcedenti id ipsum patefaciat.

XXVII. Hæc sane Constitutio æquitatis plena tunc solum habere locum potest, cum Christianæ doctrinæ tradendæ non adversatur, quæ in ipsa Synodo, aliisque ejusdem Cardinalis edictis tantopere commendatur. Verum cum ad Diœcesanos Parochos illa pertineat, & cum Diœcesim obeuntes ab ipsis perceperimus in hyeme propter asperitatem, cœlique inclementiam, viasque impeditas paucos ad Christianam Institutionem convenire, si illud etiam liceat, ut per æstatem Parochi extra fines suos alias Ecclesias frequenter adeant, Sacerdote qui sacrum faciat tantum relicto, Christiana doctrina parum sane, ac fere nihil populo tradetur; cum præsertim hac nostra ætate anni tempestates ita immutatæ sint, ut ver, autumnusque sublati esse videantur, & hyemem solum, atque æstatem dignoscamus. Quare, ut huic malo remedium afferatur, præcipimus etiam,

(1) *Tit. de Parochis.*

etiam, ut si Parochi sacrum facturi ad Oratorium intra suos terminos constitutum die Festo se conferant, eo ipso die populum in Ecclesia Parochiali Christi legem, ac disciplinam edoceant. Quod si ad Ecclesiam extra Parochiam pergere velint, (quod quidem fieri perraro docet) curent diligenter, ut Sacerdos in Parochia relictus de more Catechismum tradat.

XXVIII. Ac ut magis commoditati prospiciatur, litteræ ad facultatem discedendi necessariæ a nostro Archiepiscopali Typographo excudentur, quas Nos deinde, seu Vicarius noster Generalis gratis obsignabimus.

INSTITUTIO XVIII.

De obligatione, quæ singulos Fideles obstringit, ut sacram Eucharistiam die Paschatis sua in Parochia percipiant: Absque expressa facultate sui Ordinarii, & Parochi hoc præceptum ab illis non adimpleri, qui alia in Ecclesia, licet Cathedrali aut Metropolitana, Sacram Eucharistiam susceperint.

I. SAncta Mater Ecclesia Canone 21. quarti Concilii Lateranensis, qui in jure communi continetur (1), id præcipit cuilibet Fideli, ut, *omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*.

II. Hoc autem inter Divinum, & Ecclesiasticum de Pœnitentiæ Sacramento præceptum discrimen intercedit, quod primum ad illos tantum pertinet, qui post Baptismum lethalem culpam contraxerunt, alterum vero universos complectitur; videlicet, ut omnes se peccatis obnoxios intelligant, ut majori pietate, ac religione ad Sacram Eucharistiam accedant, & quæque oves suis Ecclesiasticis Rectoribus magis innotescant.

III. *Ad Confessionem* (ait S. Thomas (2)) *dupliciter obligamur, uno modo ex jure Divino ex hoc, quod est medicina, & secundum hoc non omnes tenentur ad Confessionem, sed illi tantum, qui peccatum mortale incurrunt post Baptismum; alio modo ex præcepto juris positivi, & sic tenentur omnes ex institutione Ecclesiæ edita in Concilio generali sub Innocentio III., tum ut quilibet se peccatorem recognoscat, quia omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, tum ut cum majori reverentia ad Eucharistiam accedant, tum ut Ecclesiarum Rectoribus sui subditi innotescant, ne lupus intra gregem lateat.*

IV. Itaque, cum Ecclesia singulis Fidelibus edixerit eodem Canone 4. Concilii Lateranensis, ut Paschate saltem sacram Synaxim percipiant, uti mox dicetur, hinc necessario sequitur, ut adventante jam Paschatis solemnitate quisque confiteri sua crimina debeat, & ad sumendam Eucharistiam se paratiorem exhibeat, sicut idem Sanctus Doctor admonet (3): *& quia ex præcepto Ecclesiæ omnes Fideles tenentur saltem in anno, præcipue in Festo Paschæ, Sacramenti Communionem accipere, ideo Ecclesia ordinavit, ut semel in anno, quando imminet tempus accipiendi Eucharistiam, omnes Fideles confiteantur.*

V. Nos quidem Joannis Launoii opus illud de intelligentia memorati Canonis Lateranensis perlegimus, qui proprii Sacerdotis nomine Parochum designari contendit. Attamen dissertationem quoque Patris Natalis Alexandri expendimus de historia Ecclesiastica XIII., ac XIV. Seculi, in qua Launoii sententia sapienter refellitur. Revera si Joannes XXII. proscripsit Joannis Poliaci Parisiensis opinionem, qui Canonem Lateranensis Concilii male interpretatus palam affirmaverat Seculares, qui Regularibus Sacerdotibus sua crimina confessi essent, ad confessionem iterandam prorsus obstringi, Parochumque adeundum, ut rite expiarentur, sicut aperte comprobatur in Extravaganti (4) ejusdem Pontificis, & ex præclaro monumento deducto ex Actis Vaticanis, allatoque a Raynaldo (5); si (inquam) hæc ita se habent, veterem rem damnatumque Joannis Poliaci errorem iterum in lucem revocaret, uti Raynaldus expendit (6), qui Paschali præcepto de Confessione haud satisfieri assereret, nisi Parochus, aut alius Sacerdos, ipsius facultate prius obtenta, seligatur.

VI. Jubet igitur Lateranensa Concilium, ut proprius Sacerdos, vel alter quispiam illius facultate pro Sacramento Pœnitentiæ adhibeatur. Illud solum perpendendum est, utrum Parochus tantum Sacerdotis proprii nomine intelligatur. Cum tamen inficiari nemo possit Summo Pontifici, & Episcopis, præter Parochos, Sacerdotis proprii titulum convenire, hinc si quis sua crimina vel ipsis, vel etiam Presbyteris ab eisdem sine ulla limitatione designatis confiteatur, Concilii Lateranensis præcepto satis obsequitur. Ut reliquos omnes, qui gravissime super hac re scripserunt, omittamus, S. Thomam (7), & S. Bonaventuram (8) tantum afferimus, ac nominamus. Qui contrariam sententiam audacter tueri voluit, eo paulatim adductus est, ut rem in medium proferret, quæ nulla ratione inniteretur, Episcopum nempe haud posse suorum diœcesanorum Sacerdotem nuncupari, nisi cum Sacramentum Confirmationis, atque Ordinis administraret, vel a casibus reservatis absolveret. Sic porro deprehenditur ex epistola Encyclica a Clero Gallicano pro generalibus comitiis coacto ad Episcopos Galliæ missa, in qua communem sententiam, quam docuit Pater Bagot Societatis Jesu, complectitur, & eum vehementer improbat, qui eumdem auctorem audaci scripto lacessere non dubitaverat.

VII. Hinc Pontifex Clemens VIII. anno 1592. in quosdam Galliæ Parochos ita decrevit: *Præsenti Decreto nostro sancimus &c. dictis Fratribus, & Presbyteris dictæ Societatis, quam aliis privilegiatis prædictis, quibus id a Sede Apostolica indultum est, idoneis tamen, & ab Ordinario approbatis, peccata sua etiam Quadragesimali, & Paschali, & quovis alio tempore confiteri licite posse, dummodo tamen iidem Seculares Christifideles Sacramentum Eucharistiæ die Festo Paschalis Resurrectionis in propria Parochia ab eorum Parocho sumant.*

VIII. Idem confirmat Clemens X. in ea Constitutione, quæ incipit: *Superna*: & eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschatis tempore confessi fuerint, Constitutione, quæ incipit *Omnis utriusque sexus*: quoad Confessiones dumtaxat omnes satisfecisse censendos.

IX. Ex iis, quæ hucusque commemoravimus, satis apparet, ut impleatur mandatum Lateranensis Concilii sæpius allatum, atque a Sacra Tridentina Synodo renovatum, quæ pariter jubet semel saltem in anno sumendam esse ab omnibus Paschali tempore Eucharistiam, apparet (inquam) Confessionis præcepto satisfacere, qui peccata sua cuilibet probato Sacerdoti confiteatur, tamen pro Communionis præcepto satis haud esse Eucharistiam qualibet in Ecclesia percipere, sed in Parochiali id necessario gerendum Paschali tempore, videlicet intra majorem Hebdomadam, aut intra Paschatis octiduum, quemadmodum Eugenius IV. declaravit (9).

X. Licet hæc Constitutio apertissima sit, alias tamen varia impedimenta proposita fuerunt, ut Ecclesiæ Parochiales hoc jure spoliarentur. Nonnulli se præcepto parere arbitrabantur, si in sua Ecclesia, licet non Parochiali, Sacramentum Communionis acciperent, & inane quoddam privilegium ad id præseferebant. Verum Sacra Congregatio hanc opinionem penitus avertit, uti ex declaratione, quæ apud Dianam typis tradita fuit, liquido probatur (10).

XI. Hac proscripta sententia illud novum contra Parochiales Ecclesias excogitatum fuit, idest Paschale mandatum satis impleri, si quis pro sumenda Communione Metropolitanam, vel Cathedralem Ecclesiam adiret. Sed omissis iis omnibus, quæ in hanc rem scripta fuerunt, certum quidem est post Innocentii XI. decisionem (11), in qua Pontifex hujusmodi præcepto minime satisfieri declarat, si qui Romæ in Ecclesiis etiam Patriarchalibus S. Joannis Lateranensis, aut S. Petri in Vaticano Sacram Eucharistiam sumant (12), certum, inquam, est sententiam quæ superius allata est omnino corruere, nisi forte Episcopus, vel Parochus consentiant, ac id permittant. Ita pariter tradit P. Giribaldus, qui in nostra Metropolitana Pœnitentiarii munus per tot annos exercuit (13).

XII. Sed præ cæteris Cardinalis de Lugo super hac re luculenter disseruit, qui Theologicæ scientiæ, quam in Cathedris Societatis Jesu professus fuerat, rerum quoque experientiam adjunxit, quam ex Sacris Congregationibus, quibus Cardinalis interfuit, consequutus est (14). Rem de qua nunc agimus proposuit, & coram Pontifice diligenter examinatam fuisse asserit, decretumque Paschali præcepto illum non satisfacere, qui in sua Parochia ad Sacram Eucharistiam minime accedat, licet illam in Metropolitana, seu Cathedrali percipiat, cum unaquæque Parochia certis quibusdam terminis concludatur, quos ultra nequit excurrere Metropolitana, licet inter Parochias adnume-

(1) *Cap. omnes utriusque sexus de pœnitentiis, & remissionibus.* (2) *Sentent. 4. distinct. 17. quæst. 3. art. 1. quæstiuncula 3.*
(3) *Quodlibet. 1. quæst. 6. art. 2.* (4) *Vas electionis.* (5) *Anno Christi 1321. num. 20.* (6) *Tom. 11. oper. suor. pag. 152.*
(7) *Opusculo contra impugnantes religionem.* (8) *Tract. Quare Fratres minores prædicent, & Confessiones audiant.*
(9) *Constitut. 20. tom. 1. Bullar. Roman.* (10) *In editione Coordinata tom. 2. resolut. 20. circa finem.* (11) *Die 5. Februarii anno 1682.* (12) *Ex Consult. 89. num. 12. Pignatelli tom. 7.* (13) *In suo tract. 4. de Eucharistia cap. 8. dub. 5. sub num. 28.*
(14) *Lib. 1. de Respons. Moral. dub. 15.*

adnumeretur. Et sane, quemadmodum ex decreto Tridentinæ Synodi, Parochus seu alius Sacerdos ipso consentiente interesse debet, cum matrimonium celebratur; neque huic mandato parerent sponsi, qui alteri Parochiæ adscripti coram Parocho Metropolitano, sive alio Sacerdote ex ejus permissu matrimonium inirent; ita de præcepto Paschalis Comunionis idem statuendum est. Quippe Lateranense Concilium per Clementem VIII. declaratum, uti diximus, hoc apertissime indicit, ut in sua quisque Parochia ad Eucharistiæ Sacramentum accedat, ipsumque a Parocho tradatur, aut alibi, si tamen Parochi consensus habeatur.

XIII. Volumus autem, ut hæc nostra declaratio non modo locis publicis figatur, sed etiam ut singuli Parochi in suis Ecclesiis ante proximam Paschæ celebritatem de aliquo festo, dum Sacrum faciunt, populo exponant omnia, quæ in ipsa continentur. Sicut autem facultas sumendæ extra Parochiam Comunionis nonnisi raro, & legitima de causa per nos, aut per Vicarium nostrum Generalem tribuetur, ea semper conditione adhibita, ut acceptam facultatem, scriptumque testimonium de Communione alibi peracta Parocho ostendat, ita id ipsum Parochi sedulo requirant, qui sane intelligent eo spectare voluntatem nostram, ut eorum jura, atque Apostolica decreta illæsa tueamur.

INSTITUTIO XX.

De Sacra Missione indicenda in hac Metropolitana S. Petri, per Patres Congregationis B. Vincentii de Paulo.

I. INter multa, ac præclara munera, quæ Dei clementia, Summorumque Pontificum benignitate consequuti sumus, quæque pro Sedis Apostolicæ utilitate Romæ gessimus, ubi fere per 40. annos morati sumus, illud sane postremo loco non habetur, Promotoris nempe Fidei in causis Beatificationis, & Canonizationis; quod quidem anno 1708. a Clemente XI. nobis demandatum, si minus apte, at magna cum alacritate suscepimus, & ad finem usque ejusdem Pontificatus; ac pariter Innocentio XIII., ac Benedicto XIII. Pontificibus, retinuimus, donec inter Cardinales nos, licet immerentes, Benedictus ipse cooptavit.

II. Regnante Clemente XI. maximam voluptatis causam Nobis Deus Opt. Max. attulit, cum post diuturnos labores, assiduamque contentionem nostram inter Beatos cultus immemorabilis adsciti fuerunt Lucia Narniensis, Salvator de Orta, Ceslaus Odronantius, Liberatus de Lauro, Gregorius X., Alexius Falconerius, Seraphinus Asculanus, Humilitas e Vallumbrosa; relatus vero in numerum Beatorum solemni ritu prævio virtutum, & miraculorum diligenti examine Joannes Franciscus Regis; & inter Sanctos solemniter adscripti Pius V., Andreas Avellinus, Felix a Cantalicio, & Civis nostra Catharina: regnante Pontifice Innocentio XIII. inter Beatos cultus immemorabilis vidimus adscriptos Dalmatium, & Andream de Comitibus; Pontifice Benedicto XIII. sex Fundatores Ordinis Servorum, qui cum Alexio Falconerio septenarium numerum conficiunt, & Serapionem; inter Beatos ritu solemni declaratos Hyacintam Marescotti, Joannem de Prado, Fidelem a Sigmaringa, Vincentium de Paulo, & Petrum Forerium; inter Sanctos vero solemniter enunciatos Turribium, Jacobum Picenum, Agnetem e Monte Politiano, Peregrinum Laziosum, Franciscum Solanum, Aloysium Gonzagam, Stanislaum Kostkam, Margaritam Cortonensem, & Joannem Nepomucenum.

III. Si omittamus S. Joannem Nepomucenum, B. Joannem de Prado, Fidelem a Sigmaringa, & Serapionem, de quorum virtutibus nullum examen institutum fuit, cum de ipsorum Martyrio tantum agendum esset, atque de constantia, qua illud subierunt, de causa etiam, ob quam a Tyrannis ad mortem damnati fuerunt; ac tandem de reliquis, quæ verum Martyrium constituunt, ut illos, inquam, omittamus, in cæteris Beatificationibus, & Canonizationibus series virtutum in severum examen revocata fuit, ut primum de ipsis liquido constaret; deinde ut judicari posset, utrum ad supremam illam dignitatem, ac præstantiam devenissent, sine qua Sedes Apostolica Beatificationis, & Canonizationis honorem reipsa non elargitur. Id tamen advertendum est, examen hujusmodi necessario requiri cum agitur de Confessoribus Pontificibus, vel non Pontificibus, de Virginibus, sive de aliis nec Virginibus, nec Martyribus, uti in illis contigit, de quibus paulo ante mentionem fecimus; non tamen necesse est, ut singuli inter Beatos, vel inter Sanctos rite adscribendi in singulis virtutibus summum gradum attigerint, cum satis ducatur si in illis summe excelluerint, quæ ad ipsorum conditionem, ac facultatem pertinebant. Hinc S. Hieronymus (s) testatur, non omnes virtutes in singulis summas reperiri, licet qui singulari aliqua virtute præditus est, cæterarum quoque particeps habeatur. Sic in Salomone sapientia, in Davide mansuetudo, in Elia, & Finees zelus, in Abrahamo fides, in Petro perfecta charitas, in Paulo studium disseminandi verbi Divini potissimum commendantur.

IV. Hic animus non est in medium revocare præstantes eorum, vel earum virtutes, qui nobis Promotoris munus agentibus in Sanctos, vel Beatos adnumerati sunt. De iis breviter aliqua delibabimus, quæ ad hoc nostrum institutum referuntur. Ac primum S. Jacobus Picenus in Sacris expeditionibus obeundis celebre sibi nomen comparavit, quas maximo Catholicæ Religionis bono suscepit Pontificibus Martino V., Eugenio IV., Nicolao V., Calisto III., Pio II., & Sixto IV. contra hæreticos Fraticellos, Manichæos redivivos, Patarenos, Hussitas, Thaboritas, & contra ipsos Turcas in Italia, Pannonia, Germania, Boemia, & Sarmatia. Eamdem semitam magna cum laude peracurrit S. Franciscus Solanus, qui feria quinta in Cœna Domini cum Missionarium ageret, ingentem Indorum multitudinem coegit arma projicere, qui facta conspiratione convenerant, ut sacras illius diei cæremonias perturbarent, & eorum supra novem millia ad Fidem Christi unius diei spatio traduxit, licet Hispano sermone concionem haberet. Deus quippe ipsius labores hac gloria cumulaverat, ut ejus loquelam Barbari omnes recte intelligerent, uti certissimis argumentis in ejusdem actis comprobatum fuit. Sed magis ad rem nostram conferre videtur, si de B. Joanne Francisco Regis, ac de B. Vincentio de Paulo verba faciamus; ad quorum primum quod attinet, pro duplici examine, de virtutibus nempe, ac miraculis, vigilias nostras, sudoresque haud inanes impendimus. Beati autem Vincentii de Paulo, qui jam inter Beatos solemni ritu cooptatus est, causam ab exordio ad hunc usque finem perduximus, quod quidem uni homini non ita facile potest contingere, cum tam diuturnum judicium, atque prolixum, grave, ac perdifficile examen requiratur. Itaque B. Joannem Franciscum in sacris expeditionibus peragendis charitatis igne flagrantissimum agnovimus, qui incredibilem hominum multitudinem a vitiorum fœditate ad meliorem frugem, ac pœnitentiam traduxit; qui denique montes inter asperrimos hujusmodi salutari exercitio detentus laboribus, incommodisque debilitatus mortem oppetiit. Alter vero Vincentius de Paulo veram Herois imaginem expressit, si charitas ipsius erga proximum expendatur. Nam diuturnum vitæ suæ spatium in id sponte contulit, ut animas Deo lucraretur. Ne vero suarum Missionum cursus una cum vita conficeretur, Congregationem optimis legibus temperatam instituit, quæ illo adhuc superstite in plurimas orbis partes feliciter propagata est; suos quippe Alumnos ad Insulam usque Madagascar misit, quæ incolarum quadringenta millia continet, vel Idolorum cultores, vel nulla omnino religione præditos, ut ipsos ad Christi Fidem converterent. At vero Filii tam sancti Parentis exemplo, ac vestigiis inhærentes sacras expeditiones, pro agricolis præsertim instruendis, non sine maximo beneficio suscipiunt; cum unius Parochi diligentia, quamvis seduli, sufficere nequeat, ut rudes agrorum homines commode imbuantur.

V. Fidei Promotoris munere perfuncti Anconam ad primi Episcopatus nostri Sedem profecti sumus, & gravissimum onus nobis impositum, ac nostrarum virium tenuitatem cogitantes, ad Presbyteros Seculares, ac Regulares confugimus, ut in gerenda provincia auxilium nobis suppeditarent, curasque imminuerent. Ac primum singulari patrocinio BB. Joannis Francisci Regis, ac Vincentii de Paulo plurimum fidentes, ipsos enixe, ac suppliciter exoravimus, ut suis vel Sociis, vel Alumnis illud obtinerent a Deo, ut strenuam operam pro nostri gregis beneficio libenter, fructuoseque impenderent; quod ita plane evenit. Quippe nulla oratio satis explicare potest, quo studio, & charitate votis nostris obsecundaverint Patres Societatis Jesu, præter auxilium, quod cæteri Regularium Ordines præbuerunt; quantoque cum fructu rem aggressi fuerint Patres B. Vincentii de Paulo Congregationis Maceratensis, cum per ea loca, & diœcesim Sac. Missiones instituerent; qui etiam rogati, ut idem beneficium Civitati impertirentur, & cum jam prope ad eam provinciam obeundam parati essent, rem tamen perficere non potuerunt. Nam per id tempus translati ad Ecclesiam Bononiensem ad hanc nostram Civitatem iter suscepimus.

VI. Ita-

(s) *In Dialogo 6. adversus Pelagianos.*

VI. Itaque hujus Ecclesiæ administrationi præpositi memores nostræ imbecillitatis, animo quoque reputantes Ministrorum numerum pro messis copia exæquandum esse, ingenue fatemur maximam cepisse voluptatem, cum deprehendimus plurimos esse inter laicos, piosque cœtus, qui proximorum utilitati consulerent in iis omnibus, quæ vel ad humana, vel divina spectant, qui enim de tradendo Catechismo, de sublevandis egenorum calamitatibus, vel eorum, quos pudor impedit, inopia ac solitudine recreanda curam, earumque institutum haberent. Insuper Parochos suis intentos muneribus, ac Presbyteros e Clero Seculari assiduos offendimus, paratosque, ut Pœnitentiæ Sacramentum administrarent, & satis idoneos, ut sacris concionibus cum in Urbe, tum in agris populum imbuerent. Postremo Regularium Ordines adeo pietati addictos invenimus, ut non piis solum meditationibus, verum etiam actuoso vitæ genere detinerentur; cum probos ad constantiam confirmarent, improbosque ad salutarem expiationem hortarentur. Sacramenta Corporis Christi, ac Pœnitentiæ magna assiduitate, ac Religione administrarent, divina eloquia in suis templis, compitisque populo traderent, morientibus assisterent, *omnibus omnia facti ut omnes Christo lucrifacerent*.

VII. Ut præsertim aliqua dicamus de Sociis B. Joannis Francisci Regis, cujus opem ac tutelam pro grege nobis tradito semper implorabimus, & in posterum implorare non desinemus, nemo non videt quo studio, ac diligentia juventutem ad litteras simul, ac pietatem informent. Moralem scientiam Clericis explicent, cultumque divinum in suis templis adaugeant, ad pœnitentiam malos excitent, rudes edoceant, Parochos adjuvent dum Christi doctrinam ac legem pueris explanant. Conciones in plateis non minus, quam in templis instituunt, piisque exercitiis tum Ecclesiasticos, tum nobiles, & plebejos magno cum fructu detinent, omnia denique pietatis officia morientibus persolvunt. De Alumnis vero B. Vincentii de Paulo, quem Petronum nobis potissimum adscivimus, ut Sac. Missiones prospere eveniant, illud aperte fatemur, cum hujusmodi piæ expeditiones sacræ visitationi conjungi debeant, illos Forolivio, ubi proxime degunt, accitos fuisse in nostram diœcesim, ut olim sub Cardinali Jacobo Boncompagno Decessore nostro contigerat, nosque a lacrymis temperare non potuisse, cum ex litteris per Vicarios Foraneos, & Parochos ad Nos missis deprehendimus longinqua eorum itinera, in asperrimis montibus ac vallibus commorationes, graves ac diuturnos labores, populorum lætitiam, copiosumque fructum, quem Deo largiente collegerunt.

VIII. Sicut alias declaravimus, ne longius urbana visitatio prorogaretur, diœcesanam parumper deserere oportuit. Statuimus autem Urbis visitationi S. Missiones conjungere, cum ipsæ non minus in diœcesi, quam in civitate requirantur, uti Venerabilis Pater Paulus Segneri recte his verbis latine redditis perpendit (1): *Quod si pulcherrimis fructibus, quibus Sacræ Missiones redundant, non modo civitates indigent (ut alia præclara oppida, & humanitatis plena omittam) quam agrorum cultores, cur illæ inter armenta solum amandentur; ut tertio loco propositum fuit? esto Pastoribus indicantur, ut Christianæ charitatis ardor magis eluceat, qua infirmam plebem non prætermittit, sed qua ratione civitates hoc bono destituuntur, quibus fortasse missio decem dierum spatio peracta majorem fructum afferet, quam autem Quadragesimarum conciones antea comparaverint? Id autem non Concionatoribus præstantissimis tribuendum est, sed quod ipsi soli in eo munere versarentur: in Missionibus vero tot numero Concionatores merito nuncupari possunt, quot ii sunt, qui ad pœnitentiam curam cæteris adducti, quemlibet alium ad eosdem motus concipiendos suis exemplis incendunt; eo hanc causam illas Missiones semper ardentiores adverte; ad quas majori frequentia populus confluere; tunc enim plures, veluti carbones simul congesti, mutuo calore vehementius ignem excitabant. In civitate quidem rerum inscitia minor, quam in agris observatur, sed minor animorum durities non est, quæ tamquam durissimum ferrum, non nisi fornacis ardentissimæ igne molliri, frangique potest* [illegible]

IX. Tempus Missioni constitutum pro hac nostra Urbe a primo Sabbato post Pascha ad insequentes hebdomadas protrahetur, quod singulis magis convenire videtur. Nam neque frigus, neque immodicus calor ullum impedimentum afferre possunt, uti ex frequentia hominum ad conciones Quadragesimæ audiendas comprobatur. Locus ad obeundam Missionem erit Metropolitana Ecclesia Sancti Petri, quæ satis ampla est, nostrisque Archiepiscopalibus ædibus contigua, ubi omnium universi Ecc-

[illegible]

nim exercitiis omnibus nos ipsi adesse volumus, si Deus valetudinem incolumem conservabit. Ministri autem sacræ expeditionis erunt Patres Congregationis B. Vincentii de Paulo, quorum pii sermones, ac in tradendo Catechismo methodus huic populo jucunda, & probata ita fuit, cum Cardinalis Boncompagnus hanc Ecclesiam administraret, ut illos ex Missione suburbana in civitatem accire necesse fuerit, ut in Basilica S. Petronii pias easdem exercitationes instaurarent. Venient cum necessariis privilegiis, ne ullo modo recedant a præcipuo Congregationis instituto, quo agros Missionibus percurrere consueverunt. Ipsos rogavimus, accivimus, ac delegimus nos ipsi, ad quos jure spectat Missiones indicere, ac illarum ministros decernere. Id vero non eo consilio, ac ratione factum est, ut Regularium Ordinum, qui in hac Urbe degunt, doctrinam, pietatem, ac virtutem parvi faciamus, sed quod advertimus in Urbibus; licet præstantium Medicorum numero affluentibus, exteros etiam Medicos nominis gloria celebres vocari, ut sibi domestici, & ægroto pariter indulgeant. Neque tamen offensionis causam ex hoc Medicis urbanis inferri putandum est; ne præsertim, si illi peccatori ægrotantes alios in Urbe ad sanitatem opportune restituerint.

X. Itaque quo possumus, ac fas est, maximo studio, ut sacris hisce Missionibus intersint, universos obsecramus. Parochis autem præcipimus, ut per diem festum de hac re populum in Ecclesia frequenter commonefaciant; eumque plurimum hortentur, ne sacris exercitationibus adesse prætermittat. Et quoniam satis cognitum, perspectumque habemus non ab eo, qui plantet, nec ab eo qui rigat, fructum pendere, sed a Deo Opt. Max., qui incrementum dat, ideo centum Indulgentiarum dies impertimur illis omnibus, qui post Sacramentum Pœnitentiæ, susceptumque Corpus Christi per Dies Hebdomadæ majoris, quibus Sacra mysteria in Metropolitana Ecclesia publice exposita sunt, pro felici Sac. Missionis exitu preces effundent, & quinquies Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitabunt. Eamdem Indulgentiam ægrotis concedimus, qui expiati, & Sacra Eucharistia refecti easdem precationes in lectulo peragent; Moniales etiam clausuris detentas hujus privilegii participes facimus, si omnia, quæ superius indiximus, perfecerint. Hinc Confessarios monemus, ut de hac re certiores ipsas efficiant.

XI. Magnam in Nos, gregemque Nobis commissum utilitatem derivandam Dei beneficio confidimus, neque Nos, populosque nostros postremo de supremi Judicis sententia illa objurgandos esse, quæ apud S. Matthæum, & S. Lucam describitur: *Væ tibi, Corozaim, væ tibi Betsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes quæ factæ sunt in vobis olim in cinere, & cilicio sedentes pœniterent. Verumtamen Tyro, & Sidoni remissius erit judicium, quam vobis; & tu, Capharnaum usque ad Cœlum exaltata, usque ad Infernum demergeris*.

INSTITUTIO XX.

De Campanis pulsandis Sabbato majoris Hebdomadæ: De illarum vetustate: Cuinam primo earumdem usus tribuantur: De disciplina, ob quam majori Hebdomada Campanarum pulsatio interdicitur: Item qua norma sonitus Campanarum repetatur.

I. VEtusta consuetudo in Ecclesiam Occidentalem tintinnabula induxit: Religiosa quoque disciplina factum est, ut eorum sonitus certis majoris Hebdomadæ diebus interdiceretur, ac deinde omnibus nota est ratio, quæ in sonitu ipso repetendo servanda est die Sabbati ejusdem Hebdomadæ.

II. Ac primum, si Angelo Rocca fidem habemus (2), S. Hieronymus, qui ineunte Seculo V. decessit, tintinnabula primus invexit; sed cum præclarus Auctor cap. 31., & 39. Institutionis pro Monialibus innitatur, quæ S. Hieronymo merito non adscribitur, hinc difficile est eam sententiam tueri.

III. Plurimi Scriptores unanimi consensu tintinnabuli usum S. Paulino, Episcopo Noleno tribuunt, qui circa medium Seculum V. vita defunctus est: verum cum S. Paulinus nihil de tintinnabulis, vel de turri commemoret Epistola 12. ad Severum, in qua singillatim Ecclesiam, quam a fundamentis extruxerat, ejusque singulas partes explicat, hinc non exigua conjectura desumitur, quæ super allatæ opinioni maxime adversatur. Ita Cardinalis Bona (3), ac Theophilus Raynaudus (4) expendunt.

IV. Po-

(1) Cap. 26. sui Operis qui inscribitur, Il Parroco istruito. (2) In tractatu Campanarum. (3) Lib. 1. Rerum Liturgicar. cap. 22. num. 4. (4) Tom. 15. punct. 9. pag. 411.

IV. Polidorus Virgilius (1), Onuphrius Panvinius (2), Ciacconius, aliique plurimi ad Sabinianum Pontificem tintinnabuli consuetudinem primo referunt, qui initio Seculi septimi Summi Pontificis dignitatem obtinuit; sed cum Anastasius in ejus vita nullam omnino de hac re mentionem faciat, qua ratione id affirmari queat nemo intelligit.

V. Illud solum dici potest, tintinnabula ante Seculum sextum ab Ecclesia Occidentali usu recepta fuisse, cum ex vita S. Columbani Abbatis, quæ Seculo sexto exarata fuit, ac postea a P. Mabillonio in lucem edita (3), deprehendatur ipsum sub mediam noctem *pulsante Campana* ad templum se contulisse, cæterosque Monachos somno excitatos, ad templum pariter convenisse, ut Martene (4), & Franciscus Pagius (5) unanimes conveniunt.

VI. Nunc de venerabili disciplina agendum est, ob quam certis majoris Hebdomadæ diebus Campanæ sonus prætermittitur. Illa quidem ex antiquis monumentis, ubi refert Du-Cange, *Campanarum succinctio* nuncupatur (6); Bocquillot hujusmodi sonitum per eos dies omitti testatur, ejusque loco strepitum quemdam lignorum subrogari, ut primorum Seculorum apud posteros memoria conservetur, quibus Fideles non ullo tintinnabulo, sed iisdem lignis obstrepentibus ad Divina Officia accersiri consueverunt: huic etiam sententiæ congruere videtur Amalarius (9). Ipsa tamen veritati parum consentanea ducitur, cum nullus ex antiquitate, præsertim contemporaneus, Scriptor existat, qui hanc lignorum consuetudinem initio Ecclesiæ commemoret. Immo a ratione longe abhorret, uti tradit Cardinalis Baronius (8), hujusmodi strepitus pro ciendis Fidelibus ad Ecclesias, seu potius ad speluncas, in quibus tunc statuebantur, cum acerrima bella ipsis indicerentur, ita ut sacra officia non nisi secretis ab hominum adspectu locis celebrarent.

VII. Quare tutius fatebimur hujusmodi silentium tintinnabulis per aliquot majoris Hebdomadæ dies præscriptum fuisse in priscis libris Ritualibus, qui a Martene afferuntur (9). Insuper cum divini verbi Concionatores per tintinnabula significentur, sicut Judæis in Christum sævientibus, Apostoli, Magistro neglecto, fugam arripuerunt, & Petrus ipse non modo effugit, ipsum Magistrum palam negavit, ita sane *ea hora qua Christus traditus est, recte signis Ecclesiæ silentium indicimus, Christumque solum torcular calcantem, solum in ligno Crucis extenso corpore tympanizantem, testimonium veritati humili, ac solitaria voce perhibentem ligneo malleolo in tabula suspenso, & personante, populumque ad Ecclesiam invitante significamur.* Ita Rupertus Abbas (10), cui Angelus Rocca simul congruit (11).

VIII. Nemo etiam ignorat, qua ratione Sabbato majoris Hebdomadæ tintinnabulis sonus restituatur. Pontifex Leo X. (12) in sua constitutione hæc præcipit: *Et ut debitus honor Matrici Ecclesiæ reddatur, tam ipsi Fratres, quam alii Clerici Seculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati majoris Hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel Matricis Ecclesiæ pulsaverit, campanam in Ecclesiis suis pulsare minime possint. Contra facientes pœnam centum ducatorum incurrant.*

IX. Idem in Cæremoniali Episcoporum continetur (13), ubi de Sabbato majoris Hebdomadæ res agitur: *Cantatur Gloria in Excelsis, pulsanturque campanæ, & organum, & prius debent moneri Ecclesiæ civitatis, ne pulsent campanas, nisi audito signo campanarum Ecclesiæ Cathedralis.* In illis vero locis ubi neque Cathedralis habeatur, nec ulla alia Ecclesia Matricis nomine, ac jure prædita sit, idem privilegium digniori tribuendum est, ut duorum præstantium virorum, qui Romanam Curiam probe norunt, Cardinalis de Luca (14), & Ursayæ (15) testimonio satis comprobatur.

X. Cum Nos ipsi Secretarii munere Sacræ Congregationis Concilii fungeremur, in Oppido Histonii Ecclesiæ S. Mariæ, ac S. Petri pari inter se dignitate veteri pactione constituerant, ut Sabbato majoris Hebdomadæ alternis vicibus primæ tintinnabulum pulsarent. At cum deinde Ecclesia S. Mariæ Innocentii XIII. beneficio Collegiatæ titulum, ac dignitatem obtinuisset, Sacra Congregatio decrevit, ut qualibet pactione abrogata Sabbato majoris Hebdomadæ campanam ante cæteras omnes ipsa pulsaret, idque privilegium ad ipsam perpetuo spectaret.

XI. Cum igitur delatum Nobis fuerit in Oppido Centensi, dum in Ecclesia Parochiali, & Collegiata S. Blasii Sabbato majoris Hebdomadæ fontis benedictio peragеretur, antequam signum ullum campanæ ejusdem Ecclesiæ auditum esset, non sine populi admiratione alterius Ecclesiæ tintinnabula pulsata fuisse, nos quidem ejus rei qualibet inquisitione prætermissa, quidquid peccatum est, ignorantiæ, & imperitiæ ultro condonamus: attamen præcipimus, ne in posterum ullius campanæ sonus eo Sabbato percipiatur, nisi prius ab Ecclesia Cathedrali S. Blasii signum datum fuerit, & si aliter contingat, pœnam pro voluntate nostra infligemus.

XII. Accedit etiam, quod Vicarius Generalis Ridolphi anno 1662. edictum promulgavit, in quo juxta constitutionem Leonis X., & plura Decreta Sac. Congregationis præcipit, ne in civitate tintinnabula ante Metropolitanæ signum, in diœcesi vero ante Parochiales Ecclesias personarent, eosque, qui id negligerent, Interdicti pœna mulctavit; quo sane Decreto non modo Secularium, sed etiam Regularium Ecclesias, licet ad Ordinem Equitum Melitensium pertineant, se complecti declaravit.

INSTITUTIO XXI.

De Benedictione, quæ Sacris Indumentis, & Vasis tribuitur, sive Sacra Unctio sit necessaria, sive minime requiratur. Origo ejusdem Benedictionis, & quo pacto administrari debeat.

I. UNiversi Patres, ac Theologi consentiunt Christum Dominum novissima cœna, in qua Sacrificium sui corporis, & Sanguinis instituit, Sacerdotii ordinem, ac dignitatem cunctis Apostolis contulisse, cum potestatem eisdem consecrandi per illa verba tradidisset: *Hoc facite in meam commemorationem.* Neque sane hoc in dubium revocari potest, cum Tridentina Synodus apertissime decernat: *Si quis dixerit illis verbis: hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem suum, anathema sit* (16).

II. Ut omittamus eam controversiam, quæ inter Theologos agitur de Missæ Sacrificio, quod ab Apostolis vertente triduo post Salvatoris mortem celebrari poterat; qua in re unanimi assensu conveniunt Corpus Christi sub speciebus panis futurum fuisse vita destitutum, nec animam ulla *concomitantiæ* ratione conjunctam; deinde nonnullas alias quæstiones instituunt, an Missa per illud triduum peracta rationem ejus Sacrificii habuisset, quod Salvator obtulit. Item, an hostiæ tunc consecratæ, si, postquam Dominus resurrexit, servatæ fuissent, ac ipsius corpus exanime, vel animo restitutum continuissent; his omissis, illud certum est illorum dierum spatio Apostolos Sacrum non fecisse, & viri doctrina, atque eruditione præstantes inter se disputant quonam tempore Sacrificium Missæ primo iidem Apostoli celebraverint.

III. Inter argumenta, quæ a P. Theophilo Raynaudo afferuntur, illud postremum non est, quod inscribitur: *De prima Missa* (17). Postquam ibi asseruit Apostolos ob amantissimi Præceptoris mortem mœrore pene confectos, &, velut oves interfecto Pastore dispersos, per illud triduum Sacrificio abstinuisse, ipsos deinde revocato ad vitam Domino incredibili voluptate excitatos primum Deo Sacrificium obtulisse affirmat, ut supremum ipsi cultum persolverent, vel ut gratias agerent pro redivivo Præceptore, vel ut memoriam acerbissimæ ejusdem Passionis recolerent, vel denique, ut Fideles, ac se ipsos singulari lætitia recrearent. E contrario Cardinalis Bona (18) in tractatu rerum Liturgicarum, quem nemo satis commendaverit, primum Sacrificium in Pentecostem usque prorogatum existimat, cum super eos de cœlo Paraclitus immissus fuit; idque affert argumentum, quod lex vetus usque ad Pentecostem vim suam retinuerit, cum nova nondum fuerit promulgata esset, ideoque, *non decebat novum offerri Sacrificium Sacerdotio nondum translato.* Huic quidem sententiæ congruit Sacrarum Litterarum auctoritas (19), in quibus Apostoli simul in Cœnaculo coacti ante illapsum Paracliti describuntur: *perseverantes unanimiter in oratione.* Deinde (20) cum dies Pentecostes complerentur, & sub variis linguis in illos Spiritus

(1) *In suo Lib. 6. de Inventoribus rerum.* (2) *In Epist. de Romanis Pontificibus.* (3) *Seculo I. Benedictino.* (4) *In tract. de antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis celebrandis Officiis c. 2. num. 11.* (5) *In vita Sabiniani tom. 2. pag. 379.* (6) *In suo tract. historico Liturgiæ lib. 2. c. 6.* (7) *In suo lib. de Divinis Officiis.* (8) *Anno Christi 58.* (9) *Loco citat. pag. 325.* (10) *In lib. 5. de Div. Offic. cap. 29.* (11) *In tract. Campanarum cap. 15.* (12) *Constitut. 22. §. 14. tom. 1. Bullarii Romani edit. Lugd.*
(13) *Lib. 2. Cap. 27.* (14) *De præeminentiis disc. 42. num. 14.* (15) *Institut. Cærem. lib. 2. tit. 10. §. 2. num. 195.*
(16) *Can. 2. de Sacrificio Missæ.* (17) *Tom. 6.* (18) *Lib. 1. cap. 3.* (19) *Act. Apostol. cap. 1.* (20) *Cap. 2. v. 42.*

tus Sanctus descendisset, tunc quoque, *erant perseverantes in communicatione fractionis panis, & orationibus.*

IV. Hac disputatione absoluta de tempore primi Sacrificii, qui res Ecclesiæ magis accurato studio persequuntur illud inquirunt, utrum Apostoli Sacrum in communi, & quotidiana veste confecerint, an Sacrificii religione ducti peculiarem adhibuerint, uti postea novæ Legis Sacerdotes in more positum habuerunt. Hugo a S. Victore, & Walfridus Strabo primam opinionem tuentur; Nicolaus autem Alemannus (1) irridet eos, qui aliter sentire non dubitant, ea potissimum ratione adductus, quod tunc Apostoli in summa egestate versarentur. Ab illo tamen dissentiunt Waldensis, Demochares, Baronius, Stapletonus, Saussajus, Bona, Raynaudus, qui pari eruditione celebrantur. Quidam etiam ex illis nimia Alemanni confidentia graviter commoventur. Ac primum ii concedunt Christum Dominum usitatis vestibus indutum divinum Sacramentum instituisse; contendunt tamen Apostolos peculiaribus indumentis usos fuisse, cum primum Sacrificium, ac deinceps cætera peragerent. Id enim rei dignitati maxime convenit, quod etiam Judæorum, Ethnicorumque exemplis ante oculos propositis suadebatur. Et quemadmodum, qui Christi fidem suscipiebant, uti ex Apostolicis actibus deprehendimus, bonis omnibus divenditis, pretium Apostolis offerebant, hinc a veritate dissonum non videtur, quod Apostoli egenorum calamitatibus facile consulere possent, vestesque idoneas, & alia ad Sacrificium pro ejus majestate celebrandum sibi compararent.

V. Sanctus Paulus Apostolus, (uti ex Sacris Litteris conjicimus) Troade Asiæ civitate, quam decennalis Græcorum obsidio celebrem effecit, ter substitit. De primo in illam adventu acta Apostolica capite 16.; de secundo Paulus ipse Epistola 2. ad Corinthios; de ultimo tandem eadem acta Apostolorum capite 20. palam commemorant. Carpus, cujus nomen die 13. Octobris in Martyrologio commendatur, Apostolum hospitio recepit, cum novissime ad illam Urbem venisset; discedens Paulus *Penulam* forte apud eum reliquit, anni spatio interjecto, cum secundam ad Timotheum Epistolam scriberet, hæc habet: *Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum.*

VI. Quod si probanda videretur eorum opinio, qui Penulam idem, ac Sacerdotis casulam arbitrantur, satis constaret Apostolos sacris indumentis, cum rem Divinam facerent, usos fuisse. Præclarus Doctor Guillelmus Estius in commentariis ad eamdem Pauli Epistolam Penulæ nomine libros veteris Testamenti intelligi affirmat, non vero casulam, qua nunc Sacerdotes utuntur: *Quod vero quidam Penulam interpretantur vestem Sacram, quam Latini Planetam vocant, non est, unde solide probetur.* Joseph Vicecomes e contrario (2) casulam sub eadem Penula significari contendit. Cardinalis Baronius (3), ingenio, ac virtute magnus, cum utramque sententiam in medium protulisset, hæc tradit: *Verum ex his duabus recitatis sententiis, vel de volumine, vel de sacra Veste, alterutram, quam velit, lector sequatur, sed magis placet, ut volumen sacræ Legis intelligi debeat.* Maximæ diligentiæ vir Cardinalis Bona (4) eorum opinionem amplecti videtur, qui Penulam pro quodam vestis genere interpretantur. Idem sentit Calmet (5); & Senator Philippus Bonaroti (6). Cum ipse peculiare vitrum accurato studio explanaret, in quo effigies Sanctorum Petri, Pauli, & Laurentii capeciæ conspiciuntur, Penulam vulgarem, & brevem pro veste in itineribus adhibitam fuisse comprobat; quæ deinde a viris illustribus adscita formam quoque mutavit, lautioremque suscepit; ita ut ad talos usque deflueret: casulas autem Ecclesiasticas ab iis postremis Penulis tantum originem desumpsisse.

VII. Nos hanc difficilem controversiam prætermittimus, illudque libere affirmamus Apostolos super Altare rem Divinam fecisse, uti ex verbis S. Pauli Apostoli colligitur (7): *habemus Altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt*; quæ sane juxta Doctores Catholicos referenda sunt ad Altare, in quo Sacramentum Eucharistiæ conficitur, & Fidelibus administratur. Illud quoque asserimus neminem, qui Evangelii legem sequatur, inficiari posse, quin Christus Dominus in novissima cœna Calicem accipiens Apostolis præceperit, ut omnes ex eo suum sanguinem biberent, qui paulo post in remissionem peccatorum pro ipsis, & pro multis effundi debebat; quæ a Domino percepta Fidelibus inde se tradidisse Apostolus testatur 1. ad Corinth. Cap. XI. v. 23.: *Quoniam Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit: accipite, & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam cœnavit, dicens: hic calix novum Testamentum est in meo sanguine.* Ob eam causam feria V. majoris Hebdomadæ, quæ ejusdem Sacrificii institutioni celebrandæ præposita est, ab antiquis Patribus *Natalis Calicis* nuncupatur. Tunc enim calix profanus in Sacrum usum Christi Domini potestate conversus fuit. En verba Sancti Eligii Episcopi, qui Seculo VII. scripsit: (8) *Vocatur hæc dies Cœna Domini, vocatur & Natalis calicis, quia hac, eademque die mysticum Pascha Dominus cum Discipulis celebrans Sacramenta corporis, & sanguinis sui illis, atque per illos nobis tradidit, & ipse celebrationis initium fecit.* Dicemus etiam nullo Evangelistarum testimonio panem consecratum in Patena a Christo Domino fuisse positum, de qua, cum S. Jacobus in Liturgia meminerit, ipsius usus ad Apostolorum tempora commode referendus est, uti tradit Cardinalis Bona (9): *An Christus consecratum panem in disco, seu patena posuerit, non exprimunt Evangelistæ; ejus tamen usum ævi Apostolici esse Liturgia Jacobi ostendit.* Dicemus veritati omnino consentaneum, quod Apostoli Sacrum facientes indumentis a communi usu remotis uterentur: *Habet religio Divina* (inquit S. Hieronymus) (10) *alterum habitum in ministerio Altaris, alterum usu, vitaque communi.* Postremo dicemus jure, ac merito traditioni Apostolicæ concedendam earum vestium consuetudinem, quæ in Sacrificio Missæ adhibentur, pro quibus fere singulis ex quarto Seculo argumenta suppetunt. Tenenda quippe est doctrina, quæ a S. Augustino præclare traditur (11): *Quod universa tenet Ecclesia, nec a Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica, traditum rectissime creditur.*

VIII. Maxime autem decet, ut Altare, vasa, vestesque ad Sacrificium necessariæ consecratione, ac benedictione prius in usum sacrum convertantur, uti docet S. Thomas (12): *Consecrationes adhibentur his rebus quæ veniunt in usum hujus Sacramenti, tum propter Sacramenti reverentiam, tum ad repræsentandum effectum Sacramenti, qui ex Passione Christi provenit. Secundum illud Hebr. ult. Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum &c.* Hinc in Ordine Romano consecrationem calicis, & patenæ cum unctione Chrismatis, certisque precibus descriptam videmus; legimusque in jure canonico Decretum, quod Hormisdæ Pontifici adscribitur (13), ubi de Altaris consecratione sermo agitur. De patena, & calice consecrando Innocentius III. (14); de Sacrarum vestium benedictione Canon *Vestimenta de Consecratione dist.* 1. aperte mentionem, ac testimonium faciunt; & licet hæreticus Hospinianus (15) hunc Sacrum benedictionis ritum Seculo tantum IX. invectum asserere non dubitaverit: tamen ex Seculo IV. certissima hujusce rei monumenta proferuntur. Nam, uti refert Sozomenus, cum Imperator Constantinus regali munificentia Templum Hierosolymis condidisset: *Episcopi Hierosolymam delati Ecclesiam consecrarunt, simulque ornamenta, & donaria ab Imperatore transmissa.* Quæ sane pia consuetudo ex veteri Testamento in novam Ecclesiam prioribus Seculis dimanavit, uti asserit idem Cardinalis Bona per hæc verba (16): *Quem ritum e veteri Testamento ad novum profluxisse reor.* Id pariter Innocentius III. loco superius allato palam indicavit: *Cum consecratur Altare, cum dedicatur Templum, cum benedicitur Calix, non solum ex mandato Legis Divinæ, verum etiam exemplo Beati Silvestri, qui, cum consecrabat Altare, illud Chrismate perungebat. Præcepit enim Dominus Moysi, ut faceret Oleum unctionis, de quo ungeret Testimonii Tabernaculum, & Arcam Testamenti, mensamque cum vasis.*

IX. De vetustate hujusmodi consecrationum, ac benedictionum erudite disserit Dominicus Georgius (17). Vestis cujuslibet significatum Sotus plene complectitur (18). Accedunt alii plurimi sacrorum Rituum Interpretes, qui unanimi consensione ad Episcoporum ditionem pertinere affirmant non modo Templa dedicare, Altaria, & vasa, quæ Sacram unctionem se-

(1) *Dissert. de parietinis Lateranensibus.* (2) *Lib. 2. de Missæ apparatu cap.* 28. (3) *Anno Christi* 58. *num.* 67. 68.
(4) *Oper. cit. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 8. (5) *In suo dict. hist. Sac. Script. tom.* 2. (6) *In animadversionibus ad quædam vitrea fragmenta figuris distincta ex Cœmeteriis Rom. effossa Tab.* 16. *figur.* 2. (7) *Epist. ad Hebræos cap.* 13. *v.* 10.
(8) *In sua Homil.* 19. *tom.* 2. *edit.* 2. *Biblioth. Patrum.* (9) *Lib.* 1. *cap.* 25. *num* 3. *pag.* 237. *edit. Rom.* (10) *Super cap.* 44. *Ezechielis.* (11) *Lib.* 4. *de Baptismo cap.* 24. (12) *Part.* 3. *quæst.* 83. *artic.* 3. *in corp.* (13) *Nullus de consecratione dist.* 1.
(14) *Cap. unico §. ungitur de sacra Unctione.* (15) *In suo Lib. de origine Dedicationum cap.* 34. (16) *Loco citato.*
(17) *Tom.* 1. *de Liturgia Romani Pontificis lib.* 2. *cap.* 14. (18) *In* 4. *Sententiarum. dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 4.

requirunt, sed etiam vestium benedictionem, in qua Sacrum Chrisma prætermittitur. Hanc ad solum Episcopum pertinere hæc in sua diœcesi perficere. Nam testimonia ex jure prolata id satis clare comprobant, ac susius auctoritate Anacleti (1), Engel (2), Schmalzgrueber (3), Pasqualig. (4), Cardinalis de Lugo confirmatur (5). Illud solum in controversiam vocatur, an Episcopus pro benedictione vestium, licet Sacrum Chrisma non adhibeatur, simplici Sacerdoti facultatem impertiri possit, quam nonnulli a Summo tantum Pontifice, alii vero etiam ab Episcopo tradi posse contendunt, uti Pasqualig. (6), & Quartus aperte declarant (7).

X. Ut omnem dubitationem eximamus; & cum amplius viginti annis Sacræ Rituum Congregationi interfuerimus, ac supplices Episcoporum libellos audiverimus, ut simplices Sacerdotes pro hujusmodi vestium benedictione deligere sibi fas esset, die 17. Januarii hujus anni nos quoque ad ipsam confugimus, ac delegandi facultatem satis amplam obtinuimus, quæ ad quinquennium protrahitur, novoque privilegio diutius prorogari potest.

XI. Quamobrem juxta acceptam facultatem eorum benedictionem, & consecrationem nobis reservamus, quæ Sacram unctionem exigunt, uti Sacra Congregatio præcipit, quæ facultatem tantum elargita est subrogandi alium Sacerdotem pro benedictione illius supellectilis, quæ sacro Chrismate non oblinitur. At ut ritus ejusmodi integre servetur non solum in Urbe, sed in diœcesi, ubi eum neglectum non sine magno dolore percepimus, Vicario nostro Generali, quatuor Dignitatibus, & senioribus Canonicis Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ potestatem facimus consecrandi eam supellectilem, pro qua sacrum Chrisma necessarium non habeatur. Idem per nos liceat quinque Dignitatibus, tribusque etiam Canonicis senioribus Collegiatæ S. Petronii. Item Priori, & quatuor Canonicis S. Mariæ Majoris; qui omnes non suis tantum Ecclesiis, sed aliis quoque urbanis, & suburbanis prospicere possint, dummodo nulli Vicario Foraneo subjiciantur. Idem concedimus Archipresbyteris, ac duobus Canonicis senioribus trium Collegiatarum nostræ Diœcesis pro suis Ecclesiis illorum locorum, in quibus Collegiatæ ipsæ sitæ sunt. Tandem hanc facultatem concedimus Commissario nostro Centensi: Vicario Foraneo pro Ecclesiis Centensibus, cæterisque, quæ ipsius ditioni adscribuntur; item cuilibet Vicario Foraneo, qui in Diœcesi versatur pro Ecclesiis sibi subjectis; omnibus postremo urbanis Parochis pro suis Ecclesiis.

XII. Hoc pacto satis consultum putamus, ne desint ullo tempore qui in Urbe, ac Diœcesi vasa consecrent, & indumentis ad rem Divinam necessariis benedictionem rite impertiant. Prætarea, licet magnus lapidum numerus a nobis consecratus jam fuerit, tamen si novi afferantur, ad eorum consecrationem nos paratos fatemur. Idem quoque præstabimus, si pro campanis benedicendis, sacrandisque occasio nobis offeratur. Singulis autem notum facimus, si in pervigilio cujuslibet Festi, calicem, aut patenam deferant, consecrationem in sequenti die non esse defuturam. Cum igitur tot delegati numerentur pro earum rerum benedictione, quæ Sac. Chrismate non indigent, nullus excusationis locus diœcesanis superest, si ea supellectili ad Sacrificium utantur, quæ benedictionem antea non acceperit. Ritus, & preces pro his benedictionibus adhibendæ, in Rituali, ac Missali Romano continentur; alias autem preces aliumque ritum inducere penitus interdicitur. Insuper Doctores opinionum varietate inter se disputant, utrum Cingulum, Pluviale, & Pyxis etiam benedictione indigeant. Pro Cingulo eam minime necessariam quidam judicant, cum Can. *Vestimenta de consecratione dist.* 1. de vestibus loquatur, & Cinguli nomen vestis tribui non debeat. Aliqui pro Pluviali consuetudinem nullam benedictionis esse testantur, uti ex Gavanto (8) satis deprehenditur. Nonnulli quoque inter recentiores tradiderunt non opus esse, ut pro Pyxide benedictio adhibeatur, sed vasculum ligneum intus aptandum ea benedictione sacratum, quæ Corporali convenit. Attamen Cingulum sacris vestibus omnino necessarium est, de cujus etiam benedictione in Pontificali Romano mentionem habemus (9). Illud solum interest discrimen, quod in Pontificalibus ante Clementem VIII. Cinctorium, in aliis vero, qui posteriori tempore excusi sunt, Cingulum nuncupatur. Item Pluviale inter vestes sacras adnumeratur, quod in profanos usus converti nefas est; quod etiam Romæ sacrari consuevit. In Rituali, ac Missali Romano benedictio *Tabernaculi, seu Vasculi pro Sacra Eucharistia conservanda* expresse continetur. Cardinalis autem de Lugo (10) acerrime contra P. Vasquez disserit, qui ritum innuit consecrandi lignei vasculi, de quo superius dictum est: *Pater Vasquez dicit, ex consuetudine esse necessarium, ut intra Pyxidem, in qua Sacramentum servatur, sit vas aliquod ex ligno, quod benedictione Corporalis benedictum sit. Verum hoc est vitium commune Scholasticis, ut consuetudine judicent ex eo, quod in illa Civitate, aut Provincia, ubi versantur, fieri viderunt. Scimus quippe consuetudinem esse contrariam, quam ego non solum de Roma, sed de aliis Ecclesiæ Provinciis testari possum.* Hinc nos ut magis probabilem, ideoque tenendam eorum sententiam proponimus, qui pro Cingulo, Pluviali, ac Pyxide benedictionem non omittendam fatentur, inter quos Bissus (11), Quartus (12), Pasqualigus (13), aliique numerantur. Illud quoque advertendum est, quod non modo pro novis indumentis benedictio necessario requiritur, sed tunc etiam, cum detrita pristinam formam amittunt, & ad suos usus apta non ducuntur, ideoque ex iis vestibus antea sacratis nova aliqua perficitur alterius generis; veluti si ex pluribus Manipulis Stola, sive Alba ex multis Amictibus, aut e contrario plures Amictus ex Alba conficiantur. Ita Scriptores, qui super hac re monimenta aliqua reliquerunt.

XIII. Priusquam hanc declarationem nostram absolvamus, pauca dicenda sunt de iis, qui præter delegatos a nobis pro rerum Sacrarum benedictione se facultate præditos jure suo arbitrantur. Hujusmodi sunt Episcopi Titulares, qui forte in hac civitate versentur, seu per illam transeant, Præsides Ordinum Regularium, iique Abbates Regulares, quibus insignia Pontificalia permissa sunt, quive Sacerdotio initiati, postquam a nobis benedictionem acceperint, vel etiam sine ulla Episcopi benedictione tali privilegio decorantur, ut Pontificalibus ornamentis uti, primamque Tonsuram, & Ordines minores conferre possint (14).

XIV. Itaque, cum illud certum teneamus, injussu Sedis Apostolicæ benedictionem vestium, & vasorum consecrationem simplici Sacerdoti committi non posse; & cum in responsione Sacræ Congregationis nominati ii non sint, quos superius declaravimus, hinc nullum inter Delegatos nostros constituimus ex Præsidibus Regularibus, neque ex Abbatibus, quibus insignia Pontificalia, aliaque ornamenta conveniunt. Et quamvis aliqui contendant, posse Abbates ad hujusmodi benedictionem, & consecrationem ab Episcopo jure suo delegari (15), quod etiam exemplo confirmant, nempe posse Abbates etiam Clericis Secularibus primam Tonsuram, & Ordines minores tradere, si litteræ Episcopi accedant, quibus id permittatur: id tamen nos minime probamus. Quippe, cum Tridentinum Concilium (16) facultatem Abbatum pro conferendis prima Tonsura, & minoribus Ordinibus certis limitibus concluserit, & ad Regulares ipsis subjectos unice definiverit, hinc sequitur eam nullo modo proferri posse, vel ad Regularem alterius Ordinis, vel ad Clericum Episcopo subjectum, licet per litteras suorum Præsidum id Abbatibus mandaretur. Ita statuit Congregatio Concilii, ejusque Decreta a Fagnano fuse memorantur (17). Ita pariter Alexander VII. die 27. Septembris 1659. constituit, qui Pontificalium usum Abbatibus decernens (18): *Reliqua Pontificalia* (inquit) *extra loca ipsis Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non valeant, puta Campanarum benedictiones, Calicum, & similium, in quibus Sacra adhibetur unctio, necnon minorum Ordinum collationes.*

XV. Aliter de Episcopis Titularibus dicendum est. Licet enim acerrime defendi possit ipsis licere in aliena Diœcesi benedictionem vestibus impertiri, Altaria, ac Vasa sacrare, pro quibus Chrismatis unctio necessaria est, eo quod pro re gerenda Pontificiis insignibus uti debeant, Baculo scilicet, ac Mitra, quod

(1) *Tom. 3. de consecratione Eccl.* §. 2. *num.* 32. *num.* 442., & *n.* 49. (2) *Eodem tit.* §. 1. *num.* 9. (3) *Eodem tit. lib.* 3. *tom.* 2. *pag.* 566. *num.* 37. (4) *De Sacrificio novæ Legis quæst.* 801. *num.* 1. & *seq.* (5) *De Sacramentis disput.* 20. *de Sacramento Eucharistiæ sect.* 4. *num* 91. & *num.* 98. (6) *De Sacrificio novæ Legis quæst.* 801. (7) *Ad Rubricas Missalis sect.* 4. *part.* 2. *tit.* 1. *dub.* 3. (8) *De Rubrica Missalis part.* 2. *tit.* 19. *num.* 3. *litt.* 1. (9) *Sub. Rubr. Specialis benedictio cujuslibet indumenti.* (10) *Disp.* 20. *sect.* 4. *de Sacramento Eucharistiæ num.* 97. (11) *In sua Hierurgia litt.* B. *sub. n.* 51. §. 8. *tom.* 1. *litt.* P. *tom.* 2. *num.* 274. (12) *Ad Rubricas Missales part.* 2. *tit.* 1. *sect.* 4. *dub.* 2. (13) *De Sacrificio novæ Legis quæst.* 800. *a n.* 9. & *seqq.* (14) *Can. Quoniam dist.* 69. *cap. cum contingat de ætate, & qualitate, cap. statuimus de supp. neglig Prælat.*, & *cap. Abbates de Privilegiis in sext.* (15) *P. Schmalzgrueber ad tit. decretal. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris* §. 2. *n.* 39. (16) *Sess.* 23. *cap.* 10. *de Reform.* (17) *Cap. Aqua, sub n.* 19. *de Consecr. Eccles. & Altar.* (18) §. 19.

quod quidem Tridentina Synodus (1) apertissime cuilibet Episcopo interdicit, cum in aliena Diœcesi versatur, nisi Ordinarii facultas accesserit; tamen cum ipsi Episcopali dignitate præditi sint, Vasa, ac Altaria dedicare, & Sacris indumentis benedictionem elargiri poterunt, si Ordinarius id permittat, eodem pacto, quo de ejusdem licentia Ordines conferre possunt. Ita disserit præclare P. Hieronymus Andreuccius Societatis Jesu (2).

XVI. Quare præstantibus his sententiis adducti, ratione etiam dignitatis, quam in ipsis Titularibus Episcopis omni veneratione prosequimur, nos paratos declaramus, si aliqua occasio ferat, potestatem facere, quoties eam requirant, ut indumenta, Vasa, & Altaria dedicent. & insignibus Pontificiis libere utantur.

XVII. Novimus etiam quosdam Regularium Ordinum Præsides id sibi tribuere, ut non modo pro suis Ecclesiis, verum etiam pro alienis supellectilem benedictione consecrent; Abbates autem nonnulli Altaria, Calices, et Patenas dedicare se posse prædicant cum in suis Ecclesiis, tum in aliis, quæ ad ipsos nulla ratione pertineant. Fuse de hac re agunt Pasqualigus (3), & Quartus (4), & alii, qui contrarias sententias tuentur, uti solet contingere, cum Scriptores rerum fontes, & originem minime perscrutantur.

XVIII. Si Regulares Præfecti pro hujusmodi benedictionibus Apostolicæ Sedis privilegia certo obtinuerint, nostro etiam patrocinio eadem confirmabimus. Verum in Synodo præclarissimi Decessoris nostri Cardinalis Jacobi Boncompagni (5), cum de Abbatibus Regularibus agitur, hæc statuuntur: *Pontificalia extra propriam Ecclesiam non exerceant, nec paramenta benedicant, neque campanas, aut calices consecrent, nisi pro sua Ecclesia.*

XIX. In Decreto Alexandri VII., quem supra memoravimus, Regularibus Abbatibus pro suis tantum Ecclesiis campanas, & calices consecrare permittitur. Idem paragrapho superiori nempe 18. pro benedictione sacrarum vestium a Pontifice præcipitur: *Ecclesiasticam supellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant.* Cum vero Monachi Congregationis Cassinensis ad eundem Pontificem confugissent, iis privilegiis se præditos affirmantes, quibus eas benedictiones tam pro suis, quam pro aliorum Ecclesiis se exercere posse fatebantur; Sacra Congregatio habita coram eodem Alexandro VII. die 21. Julii anno 1660. hoc responsum dedit: *Ad paragraphum decimum nonum, quo vetita est Abbatibus benedictio Sacræ supellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum, afferentibus Monachis etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico Indulto eis licitum esse Ecclesiasticam supellectilem benedicere, Sacra Congregatio mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstineri.* Ignoramus, an tale Indultum in lucem unquam proditum fuerit; si id constaret, huic nostræ declarationi adjungeretur.

INSTITUTIO XXII.

De Obligatione, qua Medici debent ægrotos ante omnia monere, & inducere, ut Pœnitentiæ Sacramentum suscipiant. De veteri Ecclesiæ disciplina pro absolvendis in mortis articulo qui gravibus delictis tenentur. Utrum Medicus ægrotum per se, vel per alium monere debeat. Utrum possit ad illos infirmos accedere, qui intra constitutum tempus delicta confiteri recusaverint. Ob quam morbi speciem Medicus ægrotantem monitum facere teneatur.

I. INter cæteras controversias, quæ a studiosis Sac. antiquitatis proponuntur, illa præsertim adnumeratur: *Concederetur ne absolutio* (inquit P. Mabillon. (6)) *pro singulis peccatorum generibus? negaretur ne alicui, licet in articulo mortis? Disciplina Ecclesiastica esset ne quoad hoc ubique uniformis?*

II. Cum autem in disquisitione rerum, quæ ad veterem Ecclesiæ historiam pertinent, ab exiguo monumentorum numero difficultas plerumque oriatur, pro disceptatione, quam modo exposuimus, tot, et tanta monumenta ante oculos perpendenda observantur, ut magis periti Scriptores in duas partes contrarias abierint. Aliqui, nempe Albaspinæus, Petavius, Lupus, Juvenin, ac Martene eam sententiam tuentur, ut sacram non modo communionem, sed etiam sacramentalem absolutionem sceleslissimis hominibus, cum animam agerent, denegatam fuisse fateantur, licet veræ pœnitentiæ signa palam ostenderent, cujus judicium, & confessionis votum divino Judici relinquebatur. Alii vero, inter quos Morinus, & Natalis Alexander id nunquam accidisse contendunt. Postremus locus inter eos, qui in hac opinione versantur, tribuendus est Tournely, & P. Josepho Augustino Orsi ex Ordine Prædicatorum, non quidem eruditioni, doctrinæque ratione habita, sed quod postremi omnium monumenta ingenii sui in lucem protulerint. Orsi præsertim in dissertatione historica, quam super hac re confecit, quæque Mediolani anno 1730. excusa fuit, argumenta satis accurato studio refellit, quæ ab Albaspinæo contrariæ sententiæ principe, ac duce luculenter afferuntur (7).

III. Verum, ut omittamus quæ olim contigerint, & quæ ad peculiares solum Ecclesias referuntur, uti Carolus Witassius expendit (8), numquam Sedes Apostolica, unitatis centrum, & omnium Ecclesiarum magistra improbavit, si cuivis nefario homini, qui verum pœnitentiam apertis indiciis testetur, absolutio concedatur. Cœlestinus quidem Pontifex initio Seculi quinti pravam consuetudinem vehementer objurgat, quæ in Provincias Viennensem, ac Narbonensem irrepserat (9): *Agnovimus* (inquit) *pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere. Quid hoc, rogo, aliud est, quam mortem morienti addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere? salutem ergo homini adimit quisquis mortis tempore speratam pœnitentiam denegarit.* Si ad posteriora tempora devenismus, ex jure Canonico (10) legimus constitutionem Clementis V. in Concilio generali Viennensi, in qua Secularium quorumdam Judicum audacia graviter comprimitur, qui capite damnatos impediebant, ne sua prius scelere Sacerdoti commode confiterentur: *Cum secundum statuta canonica ultimo deputandis supplicio negari, si petant, non debeat Pœnitentiæ Sacramentum, abusum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, justitiarios omnes, & dominos temporales, ut ab hujusmodi desistant abusu. hortamur in Domino, & obsecramus per viscera misericordiæ Jesu Christi. Locorum Ordinariis nihilominus injungentes, ut eos ad hoc, cum primum commode poterunt, diligenter monere, & si necesse fuerit, Ecclesiastica censura compellere non omittant.* Tridentina quoque Synodus (11), postquam de reservatione delictorum e Summo Pontifice, & quolibet Episcopo pro sua diœcesi statuenda sermonem habuit, his deinde verbis utitur: *Hanc autem delictorum reservationem consonum est divinæ auctoritati non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere. Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.*

IV. Et profecto nullum est peccatum tam grave, tamque acerbum, quod vera pœnitentia non deleatur, ut habetur capite *Firmiter de summa Trinitate, & Fide Catholica: Et si post susceptionem Baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potest semper pœnitentiam reparari.* Deus ipso (12) in gratiam, & amicitiam se peccatores recepturum fatetur, si ad meliorem frugum traducantur: *Tu itaque, fili hominis, dic ad filios populi tui: justitia justi non liberabit eum in quacumque die peccaverit, & impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Insuper (ut tradit S. Augustinus (13)): *Quis porro tam impie desipiat, ut dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, in bonam non posse convertere? sed, cum facit, per misericordiam facit; cum non facit, per judicium non facit.*

Unanimes Theologi conveniunt ad confitenda peccata nos obstringi, quoties mortis periculum impendat: *Quia ea, quæ sunt de necessitate salutis* (ait S. Thomas (14)), *tenetur homo in hac vita implere, ideo, si periculum mortis immineat, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad confessionem faciendam tunc, vel ad Baptismum suscipiendum, & propter hoc etiam Sanctus Jacobus simul præceptum edidit de Confessione facien-*

(1) *Sess. 6. cap. 5. de Reform.* (2) *Tract. de Episcopo Titulari, seu in partibus Infidelium.* (3) *De Sacrificio novæ Legis* qu. 813. (4) *Ad Rubric. Missalis par. 2. tit. 1. sess. 4. dub. 3.* (5) *Lib. 4. cap. 2.* (6) *In suo tract. studiorum Monastic.*

(7) *Part. 4. suar. Prælection. Theologic. de Sacramento Pœnitentiæ, & extremæ Unctionis p. 567. edit. Parisien. 1728.*

(8) *In suis Ecclesiasticis observationibus.* (9) *Tract. de Sacram. Pœnitent. par. 2. qu. 7.* (10) *Epist. ad Episc. Viennen., & Narbonen.* (11) *Inter Clementin. Tit. de Pœnitentiis, & Remissionibus cap. 1.* (12) *Sess. 14. cap. 7.* (13) *Ezech. cap. 33. v. 12.*

(14) *In Enchyridion. cap. 98.*

tienda, & extrema Unctione suscipienda. Constans etiam, ac perpetua Ecclesiæ consuetudo, quæ vim legis obtinuit, summam diligentiam indicit, ne ægroti ex hac vita decedant, quin prius Sacram Eucharistiam tanquam Viaticum susceperint (1). De Sacramento extremæ Unctionis, ut Græcorum morem prætereamus, qui illud etiam senis hominibus administrant (2) ita S. Jacobus Apostolus (3) scriptum reliquit: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini.* Hinc ab Innocentio III. (4) postrema Unctio *Oleum infirmorum* nuncupatur; & Eugenius VI. *in* suo decreto *hoc Sacramentum non nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari debere* constituit. Præterea Tridentine Synodus declarat (5), *esse hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vere præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur, unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur.* Si quis autem de hac re Theologorum more disputare velit, facile id persuadebit. Sicut enim potestas inest Ecclesiæ, ut Sacramenta illis neget, qui ad ea suscipienda prorsus indigni judicentur, ita nulla facultate permittitur, ut iisdem Sacramentis illi carere debeant, qui paratum ad ipsa percipienda animum patefaciant, & ea, qua fas est, demissione supplices eadem Sacramenta deposcant (6).

V. Ex his, quæ dicta sunt, hæc duo aperte consequuntur; primo præclare usu receptum esse ne in mortis discrimine absolutio sacramentalis, item Eucharistiæ, & postremæ Unctionis Sacramentum ulli denegentur, licet gravissimis criminibus teneatur; secundo, ut eadem Sacramenta iis solum conferantur, qui ad illa suscipienda satis idonei existimentur, vel saltem externis signis paratum animum præseferant, cum intimi sensus a Deo solum dignosci possint, uti recte S. Cyprianus perpendit (7): *Si autem, quod Dominus avertat a Fratribus nostris, aliquis ipsorum fefellerit, ut pacem subdole petat &c. se ipsum fallit, & decipit, qui aliud corde occultat, & aliud ore pronunciat. Nos, in quantum nobis & videre, & judicare conceditur, faciem singulorum videmus, cor scrutari, & mentem perspicere non possumus. De his judicat occultorum scrutator, & cognitor cito venturus, & de arcanis cordis, atque abditis judicaturus.*

VI. Eam mentem non habemus, ut universa ea signa complectamur, quibus ægroti pro Sacramentis Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & extremæ Unctionis rite sumendis idonei satis judicentur. Illud solum nobis proposuimus, ut tempus pro ægrotis ad Confessionem admonendis constitutum a jure Canonico, & Apostolicis Decretis in mentem iis, ad quos pertinet, revocemus, cum hoc plurimum sane conferat, ut eadem Sacramenta majori cum fructu percipiantur. Siquidem a piis Sacerdotibus, qui pro muneris sui ratione morientibus intersunt, nobis non sine magno animi nostri mœrore delatum est, non semel id ægrotis tunc solum denunciari, cum jam mentis impotes videntur ob metum vicinæ mortis, vel morbi gravitate omni pene sensu destituuntur; atque ita locum esse dubitandi, num Pœnitentiæ Sacramentum frustra ipsis administretur, cum non modo ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ necessario requiratur, ut quis integra mente, ac ratione præditus sit, sed illi etiam *gravissime peccent* (8), *qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam omni salutis spe amissa, vita, & sensibus carere incipiat. Constat enim ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religiosam animi voluntatem afferere potest, Sacro Oleo liniatur.* Nemo qui vel leviter Ecclesiæ historiam adspexerint, plane ignorant pravam consuetudinem tradendæ extremæ Unctionis illis, qui proxime morituri sunt, ex falsa opinione defluxisse, quæ Seculo XIII. in omnem Britanniam majorem pervaserat, & quæ tunc temporis in Conciliis proscripta fuit, nempe ægrotum, qui uxorem duxisset, si post extremam Unctionem convalesceret, nullum deinceps commercium cum illa habere posse; ceteris autem, qui post extremam Unctionem ad sanitatem restituerentur, carnes omnino per reliquum vitæ tempus interdici.

VII. Præclarum sane esset, si Conciliorum sanctiones, & Pontificum Decreta universi percurrerent; præclarius autem, atque utilius, si, quæ in illis præcipiuntur, executioni demandarent. Hinc plurima alia bona dimanarent. Quippe nec Episcopi sæpius eorum memoriam in aliis excitare cogerentur, neque plures ea, quæ ignorant, temere objurgerent.

Itaque Summi Pontifices, sanctaque Concilia non solum monuerunt Sac. Eucharistiam, & postremam Unctionem non esse conferendae, cum ægrotus in eo discrimine positus est, ut rationis expers Sacramenti virtutem minime intelligat, sed tempus etiam, quo Pœnitentiæ Sacramentum administrari oporteat, indixerunt, cum ipsum ad duo reliqua Sacramenta velut aditum patefaciat.

VIII. Galenus ipse (9) tradit, sine ulla dissimulatione morbi gravitatem, ac periculum ægrotis a Medico detegendum: *Nam, si prudentem hominem, præterea non timidum esse cognoverit, vera ipsi dicere conaberis, nil eorum, quæ in morbo futura sunt, subtrahens, nec dissimulans. At, si stultum, neque timidum, omnia ea, quibus ipse meliori animo futurus sit dicito, nec tamen magnopere mentieris. Quod si interdum ob extremam laborantis formidinem ipsi certam salutem polliceri coactus fueris, egressus saltem ejus curam gerentibus vera dicito; ita enim nec ille animum despondebit, & tu plerumque vera retuleris.*

IX. Sed neque hoc consilium ab Augenio probatur, qui vitæ amittendæ periculum nullis ægrotis declarandum putat, licet prudentes, ac minime timidi habeantur: *Imaginari* (inquit (10)) *non possum hominem tam composito futurum animo, qui non contristetur ex mortis certo nuntio, cum omnium terribilium finis sit mors. Quid enim magis exasperare possit morte ipsa non video. Nec est, quod quispiam dicat, Philosophos ejusmodi esse; quoniam, hoc falsum esse convincitur, quod ille, qui mortis Dominus erat, Patri dixit: Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste.* Verum hæc omittamus, quæ pagano potius, quam Fideli apte conveniunt; & quid Ezechiæ Regi, cum gravi morbo decumberet, Isaias libere denuntiaverit, animo repetemus (11): *Hæc dicit Dominus Deus: præcip. domui tuæ, morieris enim tu, & non vives.* Hinc ad ea quæ constituit Ecclesia deveniemus. Ipsa quidem pro animarum salute magnopere sollicita, quid a Medicis gerendum sit, sapienter edixit, ut sibi commode ægroti consulere possint, & ad mortem forti animo subeundam præparari.

X. In Concilio Lateranensi sub Innocentio III. hæc habentur (12): *Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido quem sanaverat: vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat; præsenti decreto statuimus, & districte præcipimus Medicis corporum, ut, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant, quod Medicos advocent animarum; ut, postquam fuerit de salute animarum provisum, ad corporale medicinæ remedium salubrius procedatur, cum cessante causa, cesset effectus:* Deinde Concilii Patres causam afferunt, quæ ad illa statuenda maxime impulerit: *Hoc quidem inter alia huic causam dedit Edicto, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius periculum mortis incurrunt.* Postremo delinquentes hac pœna mulctantur: *Si quis autem Medicorum nostræ constitutionis, postquam per Prælatos fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec pro transgressione hujusmodi satisfecerit competenter.*

XI. Anno 1513. in secundo Concilio Lateranense eamdem Constitutionem Clemens V. renovavit (13): *Monemus* (inquit) *omnes insuper Medicos, quod, quando vocati fuerint ad infirmos, non alterius redire habeant, nec curare eosdem, nisi prius eis constiterit, quod ipsi infirmi prædicti Medicum advocaverint animarum, & eis fuerit de animarum salute provisum; & si quis Medicorum contemptor hujus monitionis extiterit, tamdiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec de transgressione hujusmodi ad arbitrium Ordinarii satisfecerit competenter.*

XII. Sanctus autem Pius V. (14) non modo eadem confirmat, quæ in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. proposita fuerunt, & ad illa observanda vehementer hortatur, sed alia quoque decernit; ac primum: §. 3. *Quod omnes Medici, cum ad infirmos in lecto jacentes vocati fuerint, ipsos ante omnia moneant, ut idoneo Confessori omnia peccata sua juxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ confiteantur; neque tertio die ulterius eos visitent, nisi longius tempus infirmo Confessor ob aliquam ratio-*

(1) *Can. 13. Concilii Nicæni, & Can. 70. Concil. 4. Carthaginen.* (2) *Ita Arcudius, Jacobus Goar., & Leo Allatius.*
(3) *Cap. 5. Epistolæ suæ v. 14.* (4) *Cap. unico de Sac. Unctione.* (5) *Sess. 14. cap. 3. de extrema Unctione.*
(6) *Cap. 3. dissert. P. Orsi superius allatæ.* (7) *Epist. 2. Synodica Concilii 2. Carthaginen.*
(8) *In Rom. Catechis. §. 18. de extrem. Unctione.* (9) *De morbis vulgaribus in 6. com. 2. text. 43.*
(10) *Epist. 2. lib. 6.* (11) *Lib. 4. Regum cap. 20. v. 1.* (12) *Cap. cum infirmitas, de Pœnitent., & Remissionibus.*
(13) *Rubrica 15. de Pœnitentiis.* (14) *Const. 11t. 3. Bull. Rom. t. 2.*

gienabilem causam, super quo ejus conscientiam oneramus, contesserit, & eis per fidem Confessoris in scriptis factam constiterit, quod infirmi, ut præmittitur, peccata ipse confessus fuerit. Et §. 5. *Quod ultra pœnas in dicta constitutione contentas, quas incurrere, declaramus; perpetuo sint infames, & gradu Medicinæ, quo insigniti erant, omnino priventur, & a collegio, seu universitate Medicorum ejiciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio Ordinariorum, ubi deliquerint, mulctentur.* §. 6. denique: *Præcipimus, & mandamus, ut nullus posthac ubique locorum in Medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas a quovis collegio, & universitate concedatur, nisi omnia in præsenti nostra constitutione contenta, medio eorum juramento coram Notario publico, & testibus observare in eorum manibus vel Ordinarii juraverint; & de hujusmodi juramento in Privilegio, seu licentia medendi specialis mentio fiat. Quod, si collegia, & universitates præfatæ, non recepto a promovendis juramento hujusmodi, eosdem ad gradum prædictum promoverint, aut eisdem medendi licentiam præstiterint, pœnam privationis facultatis esse ulterius doctorandi incurrant.*

XIII. Gregorius XIII. in sua 68. constitutione (1), ubi infidelibus, atque Hebræis facultatem medendi Christifidelibus interdicit, omnia, quæ a Concilio Lateranensi, & S. Pio V. præcipiuntur, iterum confirmat. Easdem leges sedulo observandas plura Concilia provincialia, ac diœcesana induxerunt, inter quæ illud Cardinalis Jacobi Boncompagni (2) Decessoris nostri merito est adnumerandum.

XIV. Veteres Theologi omnia, quæ in Lateranensi Decreto continentur, unice tradiderunt; & cum nihil dubium, aut obscurum in eo viderent, nullo pacto interpretandum censuerunt (3). Silvester autem (4) ea verba Constitutionis *districte præcipimus* expendens, ejusdem legis violationem cum lethali culpa conjunctam arbitratur; neque ulla consuetudine, aut temporis diuturnitate ipsam abrogari posse, cum ad animarum salutem pertineat.

XV. Sed postquam S. Pii V. constitutio in lucem prodiit, licet inde Lateranense Concilium magis infirmandum videretur, aliæ tamen a Theologis disputationes excitatæ fuerunt; ac ea præsertim, utrum contrario usu debilitari, frangique posset, cum legis tantum humanæ rationem præseferret; quod aliqui affirmandum. Nonnulli vero eo devenerunt, ut contraria consuetudine eam legem jam obsolevisse libere senserint. Alii demum hanc sententiam tuebantur, diplomata Pontificia, & jusjurandum eam vim solum habere, quam ab usu communi reciperent (5). Attamen, qui hanc legem jam obsoletam prædicant, cum jusjurandum a Medicis, qui medendi facultatem poscunt, semper requiratur, res contrarias simul copulare nituntur, consuetudinem nempe jurisjurandi, quam memoravimus, & legitimam pariter consuetudinem, qua ab ipsius jusjurandi religione immunes se prædicant. Insuper legis observantiam ex consuetudine dijudicare, cum hæc jurata antea legi advertetur, idem prorsus est, ac consuetudinem convertere in pravum usum, quem sane detestandum, & animarum saluti perniciosum nemo non intelligit.

XVI. Alia quoque a Scriptoribus disceptantur, utrum Medicus ipse de imminenti vitæ periculo ægrotum admonere debeat, an uti posset familiaris opera, vel Religiosi viri, qui has partes sibi tribuat. Zacchias medendi laude præclarus (6) ad Medicum id unice spectare tradit, quem Sacræ Constitutiones obstringunt; cum præsertim ægroti majorem Medico, quam cæteris fidem præstare consueverint. Eam sententiam Baptista Codronchius Philosophus, ac Medicus Imolensis (7) antea susceperat. Alii vero Theologi illo communi effato ducti, *quod qui per alium facit, per se ipsum facere videtur*; satis esse contendunt, si Medicus præstantem aliquem virum adhibeat, ut ipsius monitu Pœnitentiæ Sacramento ægrotus expietur. Tunc etiam magis consultum erit, si ille Medici jussionem intercedere ægroto significaverit (8).

XVII. In dubium etiam vocatur, utrum Medicus ægrotum deserere teneatur, si post tertium diem a S. Pio V. constitutum, confiteri recuset; quam disputationem ea verba Pontificiæ sanctionis induxerunt, *neque tertio die eos visitent* (9). Itaque si morbus adeo gravis est, ut sine ope Medici mortis periculum immineat, tunc Pontificis Decretum ita explicari posse Theologi, canonum interpretes, ac Medici unanimes fatentur, ut tunc vim non habeat; videlicet, ut ægroto, si forte convaluerit, ad meliorem frugem redeundi locus relinquatur. Inter Theologos hi præcipue numerantur Suarez (10), Diana (11), Sanchez (12), Soto, Cardinalis de Lugo in iis libris, quos superius innuimus, quibus etiam Castropalaus (13), ac Thesaurus (14) adjici possunt. Inter Canonum interpretes Pirhinghus (15), Schmalzgrueber (16) nominantur: Codronchius (17) vero, qui aliter ac reliqui Medici sensit, his verbis a Zacchia plurimum improbatur: *Ego quidem, ut libere sensum meum patefaciam, nimis rigorosam, ac duram existimo Codronchii sententiam, & omnino, si quid mihi in hoc pronunciare licet, dixerim, quod, quandocumque immineat evidens vitæ periculum, si Medicus deserat infirmum, non debeat illum deserere, immo puto, quod peccaret deserendo; in illis autem casibus, quando videret pertinaciam infirmi, credo, quod omnino teneretur illum deserere, & maxime, si adsit copia aliorum Medicorum.*

XVIII. Illud tamen difficilius est judicare, quæ morbi conditio, & gravitas Medicum obstringat, ut ægrotum de suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento commonefaciat. Si mortis discrimen impendeat, tunc procul dubio Jus naturale, ac Divinum Medicos adigunt ægrotum hortari, ut animæ saluti prospiciat, idque a Pœnitentiæ Sacramento potissimum auspicetur. Sin autem periculum evidens non sit, tunc cum Suarez reliqui Theologi conveniunt (18), qui ita habet; *Itaque existimo, obligare hanc legem in morbo gravi, vel qui prudenter judicatur a Medico in principio periculum mortale esse, ne mortalis fiat.* Zacchias ab hoc onere Medicos vindicat, cum morbi leves habentur, nempe si nullum mortis periculum objiciatur, neque morbi causa diu lectulo ægroti detineantur. Aliter vero est, si graviori morbo vexentur, nempe si ipse, licet initio levis videatur, tamen externis signis, apparatu, causisque morbi lethalem evasurum non inani conjectura Medicus deprehenderit, licet remediis periculum depelli posse confidat. Tandem gravem morbum existimat, qui cum febri, licet intermittenti, conjungatur: *Quia, tametsi morbus cum tali febri levis videatur, rationabiliter tamen semper timendum, ne gravis fiat, cum febris quæcumque, ut alias ex Galeno dixi, sit causa, & signum perniciosissimum*, ut videri potest (19). Codronchius his verbis suam opinionem declarat (20). *Quamobrem ego arbitror, multo tutius esse, ut non solum in morbis periculosis Christianæ charitatis officium præstet Medicus, sed etiam in aliis, quos evasuros esse capitales non inani conjectura judicaverit, præsertim si æger in cubili recumbit. Placetque mihi summopere, quod monet Cajetanus, Medicum non ita obligari, ut ad omnes morbos debeat eamdem adhortationem inculcare, ne ea res ludibrio, & despectui habeatur, sed ne morbum quidem debere expectari periculosum. Nam atque ægrotanti saluti valde consultum esset, neque sententiæ sancti Decreti satisfieret, medicam quamdam rationem tenendam esse, ut tunc de Confessione verba fiant, quando morbus ejusmodi est, ut necessario lectum requirat, non tamen intelligatur, quando æger sibi nimium indulgens, vel podagra, vel consimili affecta laborans in lectulis libenter conquiescat: idque consentit cum verbis constitutionis Pii V., in qua est aliud aperte scriptum ad ægrotos in lecto jacentes. Omnes tamen Doctores admonet, salubre consilium, atque in primis tutum esse in omni morbo eadem adhortatione uti.*

XIX. Quando cum Medicis res agitur, ipsorum testimoniis uti maluimus; sed cum id Theologis, & Canonum interpretibus magis apte conveniat, aliam viam ingrediemur. Itaque si Lateranense Concilium, quod S. Pii V., aliorumque Pontificum auctoritate confirmatum fuit, Medicis præcipit, ut de suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento ægrotos moneant, quæ animarum, corporumque saluti opportune consulant, eamque causam Patres afferunt, quod ægroti ad confitendum adacti proi-

(1) *Bull. Rom. t. 2.* (2) *Lib. 4. cap. 9.* (3) *In Summa S. Raymundi de Pennafort. impressa Avenione 1715. lib. 3. §. 23.*
(4) *In Summa ad illud verbum Medicus v. 2.* (5) *Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 3. cap. 16. num. 14. & 15.*
(6) *In suis quæstionibus Medico-legal. lib. 6. c. 2. quæst. 4. n. 10.* (7) *In tract. de Christiana, ac tuta medendi ratione lib. 1. cap. 17.*
(8) *Diana edit. coord. t. 1. tract. 3. resol. 198. & 199. Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 3. c. 16. n. 1. Card. de Lugo de Sacram. Pœnit. disp. 15. sect. 3. n. 38. Soto Controv. lib. 5. controv. 7. c. 2. n. 9.* (9) *Suarez part. 4. Divi Thomæ tom. 4. disp. 35. sect. 3. sub num. 5.*
(10) *Loco citato.* (11) *Loco suprac.* (12) *Num. 10.* (13) *Tract. 14. de obligat. & firmitate juramenti disput. 2. punct. 7. §. 4. num. 5.* (14) *De pœnis Ecclesiasticis ad illud verbum Medici, cap. 1. par. 2.* (15) *Lib. 5. Decret. de Pœnitentiis, & remissionibus tit. 38. sect. 1. §. 4. num. 38.* (16) *Eodem tit. num. 101. & 102.* (17) *Loco citato num. 12.*
(18) *Loco citato num. 4.* (19) *Quæst. cit. num. 5. & seq.* (20) *Loco cit.*

prorsus animo concidunt, & morbi gravitatem augent; eam, inquam, hæc ita sint, necessario sequitur hujusmodi desperationi magis aditum pateheri, si Medicorum admonitio tunc fiat, cum morbus pene ad extremum redigitur, vel redigi potest. Hoc tamen malum evitabitur, si juxta Sacras constitutiones ægroti moneantur, cum discrimeo vitæ nondum impendeat, nec ullum futuri discriminis indicium videatur.

XX. Hæc a S. Antonino (1) didicimus, qui sic habet: *Et nota quod aliqui Medici observant circa infirmos, cum vident infirmitatem mortalem, & non alias; licet isti non adimplent Constitutionem, quod patet ex ipso textu Decretalis. Dicitur ibi post superius in principio paragrabi posita: Hoc inter alia causam dedit edicto; quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur, ut de animurum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, & facilius mortis periculum incurrunt: ubi dicit Joannes Andreas, ex quo vere scient infirmi; in omni infirmitate mortali hoc Medicos dicere, & non mortali ex præcepto, cessabit timor, & periculum.* Silvester eamdem sententiam amplectitur (2), *Summa autem* (inquit) *Angelica, & Summa Rosella non intelligunt istam conditionem quantum ad omnem infirmitatem, sed solum quantum ad periculosas, & dubias secundum se, id est quæ possunt probabiliter inducere periculum mortis, in quo ipse infirmus confiteri tenetur; sed istam opinionem expresse Archidiaconus per textum videtur evertere dicens, quod Medici hoc observantes solum, cum ægritudinem mortalem viderint, non adimplent Constitutionem, quæ subdit, inter cætera hujus edicti causam fuisse, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incurrunt: ubi dicit Joannes Andreas, quod, ex quo infirmi sciunt hoc Medicos dicere in omni infirmitate mortali, & non mortali ex præcepto, cessabit timor, & periculum. Hæc ex illo: & ideo simpliciter, & indistincte dicendum est cum texto, eos ad hoc teneri, cum eos ad infirmos vocari contingit; maxime, quia, si infirmitas levis aggravaretur tantum, ut infirmus teneretur confiteri, si tunc Medicus suaderet Confessionem, infirmus timore quateretur ut plurimum, quod in textu cavetur. Nec oportet dicere, uti dicit Summa Rosella, hoc nimis esse durum, quia facile est Medico dicere, pro debito præcepti mihi facti hortor ad Confessionem, quæ prodesse potest, obesse non potest.* Præclarus Medicus Gaspar a Reyes (3) hanc opinionem cum ægrotis perutilem, tum Medicis tutissimam fatetur; quam juri Canonico magis congruere inter Canonum interpretes Schmalzgrueber, ac Pirhinghius testantur (4). Sed hoc præcipue experientia magistra comprobatur. Cum enim in Nosocomiis etiam, qui periculoso morbo non laborant, excipiantur, & singulis indicatur, ut Sacramento Pœnitentiæ prius animam expurgent, tamen cognitum satis est id desperationem eos minime prorumpere, ob eam sane causam; quod legem hujusmodi in Nosocomiis constitutam intelligunt, licet nullum vitæ periculum ex morbo deprehendatur.

XXI. Confidimus hac nostra declaratione pro eo, quod gerimus, mentere voluntati eorum satisfecisse, ac morem gessisse, qui magno studio nobiscum egerunt, ut pro rei magnitudine, & gravitate ægrotantium saluti consuleretur. Nam perspectam habemus Medicorum, qui in hac civitate versantur, doctrinæ præstantiam, ac probitatem, ex quibus etiam singularis gloriæ ornamentum in patriam ipsam dimanare satis cognoscimus, cum illi per universam Italiam, aliasque Europæ regiones plurimum celebrentur. Hinc Pontificum sanctionibus quin ultro, ac sedulo pareant non dubitamus, iisque consiliis, quæ pro animarum, corporumque salute tutius comparanda paulo superius explicavimus.

INSTITUTIO XXIII.

De Sacris Regularium Ordinationibus. Utrum Regulares privilegio suscipiendi Ordines extra tempora generatim gaudeant, ita, ut singuli Regulares Ordinandi peculiarem a Sancta Sede facultatem obtinere minime debeant. Romæ in præsentia nullum aliud privilegium, nisi illud PP. Societatis Jesu admittitur: Regulares ab Episcopis, in quorum Diœcesi morantur, Ordinibus esse initiandos. Quænam causæ Regulares ab hac lege immunes faciant.

I. Postquam Archiepiscopalis hujus Ecclesiæ curam suscepimus usque ad hanc diem, gravissimo muneri, cum de conferendis Ordinibus ageretur, pro nostrarum virium tenuitate satisfacere contendimus. Quippe nos ipsi Congregationi interfuimus, quæ pro examinandis eorum meritis, qui Ordines postulant, a nobis instituta fuit, vel cum ipsi ad examen pro cognoscenda eorum doctrina vocarentur. Neque præstitutis ab Ecclesia temporibus Sacramentum Ordinis conferre unquam prætermisimus; & cœtibus præsertim Regularibus paternam benevolentiam, & de virtute ipsorum opinionem nostram declaravimus. Nam, cum opus fuit, faciliori examine ipsos, quam Seculares Clericos excepimus, uti Patres Salmanticenses monuerunt (5), eorumque Præfectis rogantibus Interstitiorum lege liberavimus, quod ad nos unice pertinet, ut fuse Marchinus (6) ostendit, Decretoque Sacræ Congregationis Concilii clare deprehenditur, ubi (7) constituitur, posse Episcopum animi sui sententiam, cum Regularibus immunitatem ab Interstitiis elargitur, cum Præfectis Regularium conformare, qui de honesta causa ad hujusmodi privilegium obtinendum litteris suis testantur. Postremo non sine gravi incommodo, quod in civitate Regularium copiæ affluenti necessarium est, non modo per dies festos Regularibus universis nimis fortasse indulgenter Ordines administravimus, sed præter ea tempora, quæ a jure Pontificio pro Sacris Ordinationibus indicendis statuuntur. Cum hæc ita sint, tamen aliquid contra auctoritatem nostram super hac re contigisse accepimus, & nos ipsi vidimus, quod non sane pluribus, sed nonnullis Regularibus tribuendum est. Quare adducti sumus, ut hanc declarationem promulgaremus, in qua auctorum nomina, ne Christianæ charitatis leges violentes, silentio præteribimus, ut sibi consulere occulte possint; ac ne cæteri in eamdem culpam tam pernicioso exemplo trahantur. Tunc enim ea remedia, licet inviti, adhiberi cogemur, a quibus libenter abstinuimus.

II. Itaque Ordines Regularibus per dies Festos, licet extra tempora pro Ordinationibus obeundis proposita, fortasse nimia facilitate, atque indulgentia nos contulisse superius ostendimus. Nam etiam inter Regulares aliqui, tanquam tutiorem sententiam defendunt, nullo privilegio ad Ordines recipi *extra tempora* Regulares posse, sed omnino requiri, ut singularem a Sede Apostolica pro ea re facultatem consequantur (8).

III. Huc accedit, quod Tridentina Synodus (9) decrevit, Sacras Ordinationes *statutis a jure temporibus* faciendas esse; atque ita privilegia penitus abrogavit, quibus antea Regularium cœtus fruebantur, ut nempe Regulares ipsi *extra tempora* ad Ordines suscipiendos admitterentur. Pius autem IV. in eo Decreto (10), ubi Tridentinam Synodum confirmat, universa privilegia, quæ illius sanctionibus adversentur, penitus abrogata, ac deleta declarat, eaque illis solum terminis concludit, quæ a Sacra Synodo perscribuntur. In hanc sententiam unanimes conveniunt ex Ordine Carmelitarum Lezana (11), Pirhinghius Societatis Jesu (12), & Mattheuccius Franciscanus (13).

IV. Postremo, cum per plures annos Sacræ Congregationi Concilii a Secretis fuerimus, nullum aliud privilegium *extra tempora* probari advertimus, nisi illud quod Patribus Societatis Jesu concessum fuit, non quidem a Paulo III. (14), quod Synodum Tridentinam antecesserat, verum a Gregorio XIII., qui post eamdem Synodum Pontificatum obtinuit (15). Idem privilegium deinde a Paulo V., & ab Innocentio XII. confirmatum fuit, qui cum certos limites peculiaribus immu-

(1) *In Summa tom. 3. tit. 7. cap. 2. §. 4.* (2) *In summa ad illud verbum Medicus, versic. tertium.* (3) *In suis quæstionibus quæst. 35. sub. num. 4. §. Sed hæc opinio.* (4) *In locis supra citatis.* (5) *Tom. 2. Theol. Moral. tract. 8. c. 5. dub. 2. punct. 2. num 47.* (6) *De Sacramento Ordinis part. 7. cap. 12. num. 2. & seqq.* (7) *In causa Aquinen. an. 1589. lib. 6. Decret. pag. 81.* (8) *Miranda ex Minorib. Obser. S. Francisci t. 1. quæst. 38. art. 4. in conclusione: Passerinus ex Ordine Prædic. de statu hominum tom. 5. quæst. 189. art. 10. inspect. 10.* (9) *Sess. 23. cap. 8.* (10) *94. Bullarii tom. 2.* (11) *Operum Moralium tom. 2. verb. Ordines Sacri num. 19.* (12) *Lib. 1. Decretal. tit. 11. sect. 1. sub. num. 8.*
(13) *In Officiali Curiæ Ecclesiasticæ cap. 35. num. 4. in fine.* (14) *In sua Constitut. 48. §. 19. Bullarii tom. 1.*
(15) *In sua Constitut. 77. Bullari tom. 2.*

munitatibus *extra tempora* statueret, & Regulares etiam nominaret, Societatis gratie palam edixit illæsum velle illud privilegium, quod ipse a Gregorio XIII. prius acceperat. Ita clare deprehenditur a scheda, quæ Romæ sub eodem Pontifice divulgata, ac postea in Theologiam Moralem Patris La Croix ex ipsa Societate inserta fuit (1). Insuper cautum est in Decreto Gregorii XIII. (2) non posse idem privilegium ad alios Ordines diffundi, qui sunt, vel aliquando participes erunt omnium immunitatum, quæ in Societatem Jesu conferuntur: *Præsentis autem gratiæ communicationem omnibus aliis, etiam qui sua privilegia cum ipsa Societate copiose participant, & participare poterunt, quomodolibet in futurum fieri, omnino prohibemus*. Illud vero certum est juxta Suarez ex Societate Jesu (3) non posse hujusmodi privilegii in partem admitti, nisi in communicatione, quæ petitur, ejusdem privilegii expressa mentio contineatur, vel omnino declaretur tribui participationem earum quoque immunitatum, quæ antea interdicebantur.

V. In Concilio sane, quod Benedictus XIII. Romæ celebravit, ubi Pontificis beneficio inter Juris Canonici interpretes adnumerati fuimus hæc habentur (4): *Quo vero ad Regulares Privilegia a Summis Pontificibus habentes sive expresse, sive per viam communicationis concessa, Sacros videlicet Ordines extra tempora suscipiendi, cum privilegia ipsa in suo robore persistant, nec iis derogatum fuisse constet, decernimus proinde, Regulares eosdem absque novo Indulto Apostolico tuto posse extra tempora ordinari*. Cum tamen eo loco non caveatur *sive expresse, sive per viam communicationis ante Concilium Tridentinum concessa*: hinc non sequitur auctoritate ejusdem Romani Concilii finem minime impositum esse controversiæ. Nam ea semper ratio in medium producitur, per Tridentinam Synodum (5) abrogata fuisse singula privilegia, quæ antea ferebantur. Neque id verum, aut ingenio fictum dici potest, cum ob eam causam Romæ privilegium *extra tempora* pro Patribus Societatis Jesu solum probetur, qui post Tridentinum Concilium id ipsum assequuti sunt. Cæteri autem Regulares *ad Ordines extra tempora* suscipiendos minime accedunt, nisi peculiarem antea facultatem sibi comparaverint.

VI. Hæc diximus non eo quidem animo, ut quæ olim Regularium gratia perfecimus, nos improbemus, vel diversam rationem deinceps ineundam cupiamus. Ipsis in posterum ordines *extra tempora* conferre non desinemus, si cætera, quæ necessario requiruntur, efficiant; ac præsertim Spiritualibus exercitiis de more operam se dedisse scriptum deferant testimonium. Neque sane ullum incommodum ab hac voluntate nos retardabit, donec Sedis Apostolicæ auctoritate contrarium statuatur, idque nobis debite ratione declaretur. Fatemur solum omnia singillatim, quæ ad disciplinam pertinent, nos exequuturos, statim atque ab ipsa Sede Apostolica perscribentur; Siquidem in dubium vocari nequit, quod a Patre Pellizzario Societatis Jesu traditur, *in Manuali Regularium* (6), ubi hæc pariter subdit: *Bonum est habere Judicem propitium*. Hæc igitur memoravimus, ut palam notum sit, quantum officio erga nos, gratoque animo perpauci Regulares defuerint, cum de Sacris Ordinationibus res haberetur. Illi quippe cum Ordinem Diaconatus a nobis accepissent, vel statutis a jure temporibus, vel etiam extra illa tempora juxta privilegium, quod Ordini suo traditum asserebant, ad Sacerdotium ascendere statim contenderunt. Frustra admoniti sunt id fieri non posse, nisi aliquod temporis spatium intercederet, Ordinisque sui privilegio Episcopum non obstringi, ut Ordines *extra tempora* conferret. Scribam nostrum adiverunt, ut Sacras Ordinationes a nobis pretermitti testaretur. Cum vero intelligerent hoc in more positum non esse, nisi cum Ordinationes statutis a jure temporibus non obirentur, audacter responderunt, se alio migraturos, ubi ad Presbyteratus Ordinem reciperentur: nec ab eo consilio removeri potuerunt. Nam litteris a suo quisque Præside acceptis extra Diœcesim rem perfecerunt, ac in Urbem tamquam victores reversi, primo Missæ Sacrificium celebrarunt, & iisdem in ædibus, quibus antea immorati sunt. Atque ita Præsides, qui eas litteras dederunt, Regularis, qui Presbyteratum obtinuit, & Episcopus ipse, qui Ordinem contulit, pœnis obnoxii fuerunt, quæ a jure Pontificio constituuntur.

VII. Qui diligentius rem expendet, tantam celeritatem, animique impetum, quo post Diaconatum statuo Sacerdotium appetunt, Sacramenti Ordinis dignitati, ac venerationi parum consentaneum merito judicabit. Non levi etiam conjectura suspicabitur, viam, quam superius ostendimus, ingressos esse, licet alienissimam, nempe ut nostrum examen humanissimum declinarent, & ad eos confugerent, a quibus fortasse sine ullo examine ob solam viri Regularis opinionem, licet de facie minime cogniti, Ordinem acciperent. His tamen omissis, solum fatebimur id ex ignorantia juris Pontificii fluxisse, cujus sanctiones idcirco oculis subjicere, & in mentem revocare Apostolici muneris ratione ducimur.

VIII. Igitur, ut eas sequamur, Regularis debet ab illo Episcopo Ordines suscipere, in cujus Diœcesi Monasterium situm est (7). Justis sanctisque de causis ab Episcoporum potestate Summi Pontifices Regularium Ordines liberos immunesque fecerunt, quorum primus communi opinione fertur Adeodatus Pontifex, qui hoc privilegium Cœnobio S. Martini in Urbe Turonensi impertivit. Verum neque per hanc, neque per alias immunitates, quæ posteriori tempore concessæ fuerunt, juxta Thomassinum (8) violari unquam potuit Episcoporum auctoritas in iis omnibus, quæ ad Sacras Ordinationes pertinere judicantur. Post hæc Regulares e Sede Apostolica obtinuerunt, ut a quolibet Catholico Episcopo ad Ordines suscipiendos admitterentur (9). Sed Lateranense Concilium, Leone X. Pontifice, Regularibus indixit, ut ab Episcopo ejus loci, in quo degunt, Ordines reciperent, nisi forte a Diœcesi longe abesset, vel nulla ratione adduci posset, ut Ordines administraret (10). Post idem Concilium Tridentina Synodus hoc modo præcepit (11): *Unusquisque autem a proprio Episcopo ordinetur*. Excitata tamen fuit controversia, an Sacri Concilii Decretum Regulares etiam complecteretur; quos S. Pius V. immunes declaravit (12), & ad quemlibet Catholicum Episcopum libere remisit. Cum tamen graviora dissidia inter Episcopos, & Regulares in dies orirentur, Gregorius XIII. S. Pii Constitutionem ad Sacros Canones, Conciliique Tridentini sententiam conformavit (13), cum præsertim, uti Gregorius probe noverat, S. Pius non semel questus esset, in eo Decreto mentem suam haud satis explicatam fuisse; propterea quod etiam idem Decretum immutasset, nisi morte sublatus fuisset. Itaque ob eas causas Gregorius Pontifex jussit, Regulares illo ab Episcopo ordinari, in cujus Diœcesi Cœnobium positum habent, vel ab ipso scriptas literas obtinere, quibus ab aliis Episcopis tute ad Ordines suscipiantur (14). Vita functo Gregorio XIII., renunciatoque in Pontificem Sixto V. temporis opportunitatem se nactos putaverunt Regulares, ut se a Gregorii XIII. Constitutione vindicarent. At Sixtus Pontifex re diligenter expensa, cum Procuratores etiam Generales Ordinum Regularium in propria causa disserentes audiisset, statuit, ut Ordinatio Regularium ad Episcopum loci solum referretur. Præfectis autem Regularium concessit litteras sibi subjectis, ad eumdem tamen Episcopum inscriptas elargiri, vel alio cuilibet Episcopo, si ille a sua Sede abfuerit; *dummodo ab Episcopo, qui Ordines contulerit, examinentur quoad doctrinam* (15). Postremo Sacra Congregatio Concilii omnem controversiam penitus diremit, cum Clemens VIII. Pontificatum gereret, & Decretum promulgavit, quod ab eodem Pontifice confirmatum fuit.

Decretum Clementis Papæ VIII. circa Ordines a Regularibus suscipiendos.

DE mandato Sanctissimi Domini Nostri Clementis Divina Providentia Papæ VIII. tenore præsentium, mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cætero observent, & observari faciant ea, quæ in Decreto Sacræ Congregationis Concilii Tridentini continentur, cujus tenor est talis: Congregatio Concilii censuit, Superiores Regulares posse suo Subdito itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, Litteras Dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterii, in cujus familia ab iis, ad quos pertinet, Regularis positus fuerit, &, si Diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus Ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, exami-

(1) *Theol. Moral. lib. 6. part. 2. sub. num.* 1194. (2) §. 4. *Bullar. citat.* (3) *De Legibus lib.* 8. *cap.* 17. *sub. num.* 8. (4) *Tit.* 5. *cap.* 8. (5) *Loco supra allato*. (6) *Tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2. *sect.* 3. *num.* 173. (7) *Can. si quis, dist* 58. (8) *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 30. *sub. num.* 9. (9) *Hallier. de Sacris electionibus tit. de Regularibus Ordinandis* §. 8. *num.* 28. (10) *In Decreto* 22. *Leonis X.* §. 11. *Bullar. tom.* 1. (11) *Sess.* 23. *cap.* 8. *de Reformat.* (12) *In sua Bull.* 41. §. 7. *Bullarii tom.* 2. (13) *Constitut.* 9. *Gregoriana, tom.* 2. *Bullar.* (14) *Gallemart. cap.* 8. *sess.* 23. *de Reform.* (15) *Gallemart. loco cit.*

examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem Dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus esset Ordinationes. Verum, cum a Superioribus Regularibus, Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, Literæ Dimissoriæ dabuntur, in eis utique hujusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse. Quod qui non fecerint, officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationem, ac alias arbitrio ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Papæ reservatas pœnas incurrant. In quorum fidem &c. Datum Romæ die 15. mensis Martii 1596.

IX. Ne locus ullus fraudi superſit, Regularium Præfecti in Litteris Dimiſſoriis non solum Episcopum loci absentem, & Sacram Ordinationem minime indictam exponere, sed communi jam usu testimonium pariter Cancellarii, vel Scribæ, aut Secretarii ejusdem Episcopi adjungere consueverunt (1).

X. Gallia universa Clementis VIII. Decretum libenter amplexa est, cui in hunc usque diem maximo honore paret (2). Idem in Belgio contigisse Vanespen testatur (3). Aliter in Hispania evenisse, & evenire nonnulli tradiderunt (4). Sed in pluribus cœtibus Regulares ab Hispania legati voce, ac scriptis etiam contrarium ostenderunt (5). Quare Innocentius XIII. peculiarem super hac Congregationem edixit, cui Nos a Secretis adfuimus; productisque certissimis documentis ex Urbis Tabulariis apertissime error cognitus fuit, qui nulla prorsus ratione niteretur. Hinc in Constitutione, quæ incipit: *Apostolici ministerii* (6) ab eodem Pontifice promulgata, ac deinde a Benedicto XIII. confirmata, per Hispaniam quoque Decretum Clementis VIII. plene observandum declaratur (7).

XI. Illud etiam magnopere perpendi debet, a plerisque Regularium Concilii Romani auctoritatem afferri, ut privilegium *extra tempora* sibi vindicent, illis verbis innixi, quæ superius explicavimus. Cum igitur idem Romanum Concilium Præfectis Regularibus Decretum Clementis VIII. servandum præcipiat, quod integrum refert: *In suis vero subditis ad Ordinationes dimittendis* [Su]*periores Regulares Decretum fel. record. Clementis VIII. servent ad unguem sub ipsis in Decreto eodem expressis Officiis, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationis pœnis, aliisque Summorum Pontificum arbitrio reservatis. De cætero. ne quem Superiorum excuset illius ignorantia Decreti, illud hic ad verbum subjungendum decernimus, evulgandumque etiam ab Episcopis in eorum Diœcesana Synodo post hoc Concilium primo tempore celebranda.* Cum, inquam, hæc ita se habeant, si quis juxta Romanum Concilium privilegio *extra tempora* uti velit, & Clementis VIII. Decretum negligat, contraria simul jungere obnitetur. Nam Romanum Concilium in eo probaret, quod spectat ad privilegium *extra tempora*; illud autem improbaret, cum de Clementis Decreto agitur, a quo tantum il Regulares liberantur, qui post Tridentinam Synodum eam immunitatem Sedis Apostolicæ beneficio consequuti sunt, ut a quolibet Catholico Episcopo rite ordinentur: *Exceptis tamen* (ait Innocentius XIII.) *quoad prædicta Regularibus illis, quibus per speciale privilegium a Sede Apostolica post Concilium Tridentinum fuerit concessum, ut a quolibet Catholico Antistite Ordines suscipere possint, super quo Indulto nihil per præsentes innovare intendimus*. Inter eos Patres Societatis Jesu numerantur, quos ideo nominamus, quia nobis perspectum non est an alii quoque tale privilegium impetraverint. Patribus autem Societatis Jesu non hanc solum immunitatem *extra tempora* Gregorius XIII., & Paulus V. indulserunt, sed illam quoque, ut Ordines a quolibet Episcopo suscipiant. Illud insuper cautum fuit, ut supra diximus, ne alii Regulares in societatem hujus privilegii participes admitterentur. Ita per ipsos probatum fuit in Sacra Concilii Congregatione, cum gravissima causa contra Archiepiscopum Mechlinienſem ageretur, ex qua Patres Societatis Jesu die octava Maji anno 1683. victores abierunt.

XII. Priusquam finem Institutioni huic faciamus, Clementis VIII. Decretum plurimum commendatum volumus, & summopere hortamur eos, qui Regularibus sibi subjectis contra præscriptum eodem Decreto Litteras dimissorias tribuerint, & illos, qui, licet contra admoniti, hoc pacto Ordines susceperint, eos tandem, qui Ordines contulerint, hortamur, inquam, ut sibi prospiciant. Qui litteras eo modo dederint quem nuper explicavimus, si Decretum Clementis VIII. percurrant, quod ipsis agendum sit plane intelligent. Advertant tamen se obnoxios esse *ipso facto* pœnis, quæ in eo Decreto proponuntur; cum in exemplari non habeatur, *pœnas incurrent*, sicut in aliis pluribus locis editum fuit; sed *pœnas incurrant*, quibus verbis *pœna lata, non ferenda*, juxta Monacellum (8), Matthæuccium (9), & Ventrigliam (10) continetur. Cæteri, si quemcumque auctorem consulant, apertissime deprehendent pœnas, quæ a Sacris sanctionibus indicuntur iis, qui Ordines ab illo Episcopo percipiunt, qui munus ejusmodi rite obire non poterat, vel etiam ab Episcopis, qui Ordines conferunt, etiamsi legitimæ litteræ non offerantur, & alterius jurisdictionis ratio nulla servetur. Hanc sane immunitatem nullo modo patiemur, quam non velut domini, sed tanquam custodes accepimus: nec tamen ipsius fines amplificare, sed tueri curamus. Itaque si qui Regulares, præter Societatis Jesu, privilegium expresse, non autem vi participationis obtinuerint, cujus inscii sumus, ut a quolibet Catholico Episcopo ordinentur, dummodo id contigerit post Tridentinum Concilium, nihil aliud reliquum est, nisi, ut talem immunitatem rite nobis exhibeant, qui & illam libenter probabimus, & pro nostra in Sedem Apostolicam observantia executioni mandabimus, tum præsertim ut nostram in singulos Regularium Ordines voluntatem testemur. Paulo ante innuimus oportere, ut privilegium ejusmodi post Tridentinam Synodum concessum fuerit; qua in re eorum sententiam amplectimur, & revera sequemur, qui minime necessarium existimant ut idem privilegium post Decretum Clementis VIII. datum sit, dummodo Concilium Tridentinum non antecesserit, cum Pontifex reliqua privilegia suo Decreto non abrogaverit (11).

ADDITIO.

XIII. De quodam Regulari mentio facta est, qui Sacerdotium ab alieno Episcopo adversus Clementis VIII. Decretum extra hanc Civitatem accepit, ac deinde Bononiæ primum Missæ Sacrificium celebravit.

XIV. Postmodo ad mentem rediens, sanoque ductus consilio ad Sacram Pœnitentiariam confugit, quæ forum utrumque, si de Regularibus agitur, complectitur. Supplicem libellum his verbis dedit, (nomen Regularis honestis de causis silentio prætermittimus) *N. N. Regularis, licet addictus Monasterio N. N. sui Ordinis in Urbe Bononiensi cum Litteris Dimissoriis Præsidis sui ad Episcopum N. N. se contulit, ut ad Sacerdotium reciperetur, contra præscriptum Decreti Clementis VIII.*, *de quo per administros Tabularii Archiepiscopalis Bononiensis admonitus fuit: deinde Bononiam ad suum Collegium reversus est: nunc culpæ cognitione ac dolore adductus benignitatem Eminentiæ Vestræ suppliciter obtestatur* (Cardinalem Pœnitentiarium alloquitur, cui supplex libellus inscribitur) *ut a pœnis, quas subiit, liberetur: Quod Deus &c.*

XV. Cardinalis Archiepiscopus Bononiensis Sacræ Pœnitentiariæ Regularem Oratorem commendavit. Hoc autem responsum fuit: *Attento consensu Ordinarii, pro gratia.*

XVI. Decretum etiam his verbis confectum est; *Sacra Pœnitentiaria attento consensu, ac etiam supplicatione Venerabilis in Christo Patris Archiepiscopi Bononiensis vigore ejus Epistolæ ad ipsam Sacram Pœnitentiariam transmissæ, supradictum Religiosum &c. Oratorem a quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, si quibus quomodolibet propter præmissa innodatus existat, auctoritate Apostolica in utroque foro absolvit cum pœnitentia salutari recitandi per tres vices integrum Rosarium Beatæ Mariæ Virginis, ac obligatione veniam humiliter petendi a præfato Archiepiscopo Bononiensi; & cum eodem Oratore super Irregularitate, si quam ex violatione Censurarum quomodolibet contraxerit, ad suos Ordines licite exercendos eadem auctoritate Apostolica in utroque pariter foro dispensat: Non obstantibus præmissis; ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon dictæ suæ Religionis Statutis, Decretis, Indultis quoque specialibus, ac Privilegiis,* cæ-

(1) *Monacelli in formular. legal. part. 1. pag. 295. num. 6.* (2) *Card. Petra tom. 1. ad Constitut. Apostol. pag. 341. num. 37.* (3) *Vanespen. juris Ecclesiastici universi par. 2. tit. 9. cap. 2. num. 38. & seqq.* (4) *Cabassutius in theor. & praxi juris Canonici lib. 1. cap. 10. n. 5.* (5) *Portel. dub. regul. in verbo Ordines Sacri num. 2.* (6) *Cesped. de exemp. regul. dub. 72. num. 4.* (7) *S. Quoties.* (8) *In appendice tom 1. pag. 294. num. 3.* (9) *In Officiali Curiæ cap. 35. pag. 272.* (10) *In praxi part. 2. adnot. 23. num. 33.* (11) *Barbosa de Offic. & potest Episc. allegat. 4. n. 60. & 65. Pax. Jordan. lucubrat. tom. 1. lib. 3. tit. 6. n. 27.*

cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ in Sacra Pœnitentiaria die 19. Maji 1734.

V. Card. Petra Major Pœnitentiarius.

XVII. Ob id Regularis ab Eminentissimo Archiepiscopo veniam petiit, ac impetravit: cujus rei documenta rite in Tabularium Archiepiscopale relata sunt.

INSTITUTIO XXIV.

De hora, qua Matutinum privatum recitari potest. De antiqua Divini officii denominatione, & etymologia. Ex quo fonte Breviarii nomen, illudque Horarum Canonicarum dimanaverit. Officium constitutis horis esse recitandum. De culpa, quam illi contrahunt, qui absque vera, & legitima causa huic muneri non satisfaciunt. De tempore, quo horæ Canonicæ, Matutinum, & Laudes persolvendæ sint.

I. INstitutionem decimam tertiam confecimus, & in lucem edidimus, quam post Kalendarium hujus Metropolitanæ Ecclesiæ imprimendam curavimus una cum Tabella, quæ Auroræ, Solis orientis, meridiei, ac mediæ noctis tempus perpetuo indicaret. Nunc autem multorum gratia, ac voluntate adducti sumus, ut aliam Tabellam proferamus, quæ privati Matutini recitationi tempus aptum in posterum constituit. In hac præclarissimi civis operam, ac diligentiam adhibuimus, qui primam Tabellam, quam paulo ante memoravimus, summo studio perfecit. Itaque præcipimus, ut novo Kalendario ineuntis anni, cæterisque in posterum ea declaratio, quam superius nominavimus, & hæc simul adjiciantur. Post illas, loco primæ Tabellæ, hæc novissima subjiciatur, quæ non modo singula in illa descripta complectitur, sed etiam (uti plures exigunt) tempus diligenter ostendit, quo privatum Matutinum recitetur.

II. *Officium Divinum, Breviarium, Horæ Canonicæ*, diversis olim nominibus, *Cursus divinus, Sacras Synaxes, Opus Dei* nuncupabantur. Ac primum Officii Divini nomen ex vocabulo *Officium* desumptum fuit, quod juxta Latini sermonis interpretes id munus significat, quod habita locorum, temporum, hominumque ratione a singulis obeundum est. Ob eam causam, cum Divinis laudibus contineatur, quod Deo potissimum persolvere debemus, & cum per eas summam Dei majestatem humili cultu prosequamur, hinc Divini Officii nomen derivatur (1).

III. Si Radulpho Tungrensi fides habeatur (2) Breviarii nomen ad Patres Franciscanos referendum est, qui sacris expeditionibus implicati divino Officio compendium statuerunt. Idem Radulphus ejusmodi compendium in Ecclesia Lateranensi ab illis receptum testatur, qui Pontificum Familiæ cooptati plurimis negotiis detinerentur; ac postremo a Nicolao III. jussas fuisse omnes Urbis Ecclesias eodem compendio uti; *Unde hodie* (ait Radulphus) *in Roma omnes libri sunt novi, & Franciscani.*

IV. Hanc sententiam tanquam veritati consentaneam Cardinalis Bona (3), ac Thomassinus (4) amplexi sunt. Contrarium tamen ex epistola Apologetica Petri Abaelardi contra S. Bernardum deprehenditur, quæ data fuit circa annum 1140., hoc est centesimo anno priusquam Franciscanus Ordo ab Honorio III. confirmaretur. In illa igitur epistola traditur Officii Divini compendium per omnes Romæ Ecclesias jam tum inductum, probatumque fuisse, ex quo satis conjicitur Radulphum a veritate longe aberrasse, ut recte Franciscus Pagius expendit (5).

V. Sed cum Breviarium in Magno Cassinensi Monasterio servetur ab anno 1100., quod inscribitur: *Incipit Breviarium, sive Ordo Officiorum per totam anni decursionem*, in quo ritus totius Ecclesiastici Officii, & pro ipsius recitatione, sacroque faciendo cæremoniæ continentur, hinc a veritate non alienum videtur, quod Breviarii nomen ab hoc *ordine officiorum* dimanaverit (6).

VI. Quod pertinet ad horas Canonicas, cum fideles universi, ac præsertim Clerici continuis ad Deum precibus occupari debeant, idque ob naturæ humanæ infirmitatem, hujusque vitæ negotia perfici nequeat, statis saltem horis laudes Deo canendæ præcipiuntur, ut hoc pacto per integrum diei cursum Deo preces offerre, & nunquam omnino cessare videamur (7).

VII. Igitur statutis ab Ecclesiæ temporibus horæ Canonicæ persolvendæ sunt non solum a media nocte in alterius mediæ noctis spatium, sed eo peculiari tempore, quod singulis horis recitandis indicitur. Commemorari sane non potest sine animi terrore, quod a B. Petro Damiano, ac deinde a Cardinali Baronio ad annum 1062. proditur: S. Severinum Coloniensem Episcopum Ecclesiæ suæ Clerico subito ante oculos adstitisse, cum flumen transiret, cui se purgatorio addictum, & vehementer cruciatum patefecit: *Quia* (inquit) *dum in Aula Regia constitutus Imperialibus me consiliis vehementer applicui, Canonicæ Synaxis Officia per distincta horarum spatia non persolvi. Mane quippe omnia coacervans simul, tota die negotiis ingruentibus secura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris hujus fero supplicium.*

VIII. Id quidem ab aliquibus in dubium revocatur. Certissima tamen est, ac manifesta B. Petri Damiani sententia, qui debitis horis Divino Officio vacandum affirmat, nec immunem culpa, qui præscripta temporis intervalla negligat, nec ullis negotiis satis excusari, ut Thomassinus existimat (8). Sed cum nimiam severitatem haud probemus, cum plurimorum etiam exempla suppetant, uti refert Thomassinus (9), qui legitimis causis impediti, non servato horarum intervallo, Divino Officio rite satisfecerunt, S. Thomæ sententiam libenter amplectimur (10): *Considerandа* (inquit) *est intentio ejus, qui prævenit tempus in Matutinis dicendis, vel in quibuscumque Horis Canonicis. Si enim hoc facit propter lasciviam, ut scilicet quietius somnolentiæ, & voluptati vacet, non est absque peccato. Si vero hoc faciet propter necessitatem licitarum & honestarum occupationum, puta, si Clericus, aut Magister debet videre lectiones suas de nocte, vel propter aliquid hujusmodi, licite potest sero dicere Matutinum, & in aliis horis Canonicis tempus prævenire, sicut etiam hoc in solemnibus Ecclesiis fit: quia melius est Deo utrumque reddere, scilicet & debitas laudes, & alia honesta officia, quam quod per unum aliud impediatur.*

IX. Nobis satis est tempus indicare, quo juxta Canonum sanctiones Matutinum una cum Laudibus persolvatur; quæ sane conjunguntur, cum Amalarius tradat (11), se a Magistris Romanis responsum habuisse nullum inter Matutinum, ac Laudes tempus intercedere. Pro ipsorum recitatione ab initio Crepusculi Matutini ad Ortum Solis communi omnium suffragio tempus designatur. Nomen ipsum Matutini id clare ostendit, & Auroræ mentio, quæ in Laudibus incidit, rem magis comprobat. In pervigilio Natalis Domini Matutinum a Laudibus sejungitur, ante quas sacrum peragitur. Cum enim circa mediam noctem Missæ Sacrificium celebrari debeat, nimis absone Laudes eo tempore canerentur. Triduo ante Paschæ celebritatem Matutino Laudes adjiciuntur, quod simul cum die absolvitur, ut Occasus Solis justitiæ, ac tenebræ Judaici populi significentur, qui Dominum non agnovit, eumque supplicio crucis affecit. Inter antiquos qui ita sentiunt, Amalarius (12), ac Rupertus (13), inter recentiores Cardinalis Bellarminus adnumeratur (14).

X. Ab Auctoribus Theologiæ Moralis disceptatur, utrum sine legitima causa Matutinum, & Laudes extra præscriptum tempus recitari valeant. Aliqui S. Thomæ auctoritate, quam ante protulimus, innixi sine levi culpa id fieri non posse contendunt. Alii vero contrariam sententiam tuentur, si id legitima consuetudine jam firmetur (15). Nos igitur universos, qui ad Divinum Officium obstringuntur, plurimum hortamur, ut statis horis illud persolvant, neque Matutinum, ac Laudes debito tempore prætermittant. Ut vero singuli notum perspectumque habeant Matutini tempus, quod privatim, si adsit legitima causa, recitari potest, hanc Tabellam promulgamus, in qua id potissimum declaratur. Hæc enim advertimus in Romano Kalendario: *Matutinum diei proxime sequentis ex Theologorum opinione omnium consensu probata, recitari privatim potest exacta jam tertia parte diei, vel (quod idem est) cum a meridie ad occasum Solis dimidium temporis effluxerit: Nam Vesperæ diei tunc in Ecclesiis jam persolutæ existimantur.*

JA-

(1) *Card. Bona tract. de Divina Psalmodia cap. 2. §. 1.* (2) *De Canonica Observ. cap. 22.* (3) *In eod. tract.*
(4) *De benefic. part. 1. lib. 2. cap. 84. num. 12. & 13.* (5) *De rebus gestis Rom. Pontif. tom. 3. pag. 441.*
(6) *Du-Cange in suo Glossario verbo* breviarium. (7) *Martene tract. de antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis celebrandis Officiis tom. 4. cap. 1.* (8) *De benefic. part. 1. lib. 2. c. 83. n. 2. & 3.* (9) *Loco cit. num. 4. & seq.*
(10) *Quodlibet. 5. quæst. 14. art. 1.* (11) *In suo Libro de Ordine Antiphonarii.* (12) *Lib. 4. de Offic. Eccles. cap. 21. & 22.*
(13) *Lib. 4. de Off. Div. cap. 24. & seqq.* (14) *Tom. 4. controv. l. 1. c. 11. de bonis operibus in particulari.*
(15) *Diana in sua edit. coordinata tom. 3. tract. 6. resol. 64. & resol. 1. & duabus seqq.*

JANUARIUS.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
1	13 0	1	14 3	19 1	21 1	7 1
12	12 3	14	14 2	19 0		7 0
21	12 2	22	14 1			
28	12 1	28	14 0	18 3		6 3

FEBRUARIUS.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
3	12 0	3	13 3			
9	11 3	9	13 2	18 2	21 0	6 2
15	11 2	14	13 1			
20	11 1	19	13 0	18 1		6 1
25	11 0	24	12 3			

MARTIUS.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
2	10 3	1	12 2	18 0	20 3	6 0
7	10 2	6	12 1			
12	10 1	10	12 0	17 3		5 3
16	10 0	15	11 3			
21	9 3	20	11 2	17 2	20 2	5 2
25	9 2	25	11 1			
30	9 1	30	11 0	17 1		5 1

APRILIS.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
3	9 0	4	10 3			
8	8 3	9	10 2	17 0	20 1	5 0
12	8 2	14	10 1			
17	8 1	19	10 0	16 3		4 3
21	8 0	24	9 3			
25	7 3	30	9 2	16 2	20 0	4 2
30	7 2					

MAJUS.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
4	7 2	6	9 1			
9	7 0	12	9 0	16 1		4 1
14	6 3	18	8 3			
19	6 2	26	8 2	16 0	19 3	4 0
24	6 1					
30	6 0					

JUNIUS.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
7	5 3	9	8 1			
				15 3	19 3	3 3

J U L I U S.

Dies Mensis.	Initiom Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
1	5 2	1	8 2	15 3	19 3	3 3
6	5 3	17	8 2	16 0		4 0
14	6 0	25	8 3			
19	6 1					
25	6 2					
30	6 3					

A U G U S T U S.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
4	7 0	1	9 0	16 1		4 1
8	7 1	7	9 1			
13	7 2	13	9 2	16 2	20 0	4 2
17	7 3	18	9 3			
21	8 0	24	10 0	16 3		4 3
26	8 1	29	10 1			
30	8 2					

S E P T E M B E R.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media oox Horæ. Qu.
4	8 3	3	10 2	17 0	20 1	5 0
8	9 0	8	10 3			
13	9 1	13	11 0	17 1		5 1
18	9 2	18	11 1			
23	9 3	23	11 2	17 2	20 2	5 2
27	10 0	27	11 3			

O C T O B E R.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Horæ Matut. Horæ. Qu.	Media oox Horæ. Qu.
1	10 1	2	12 0	17 3		5 3
6	10 2	7	12 1			
11	10 3	12	12 2	18 0	20 3	6 0
16	11 0	17	13 3			
21	11 1	22	13 0	18 1		6 1
27	11 2	27	13 1			

N O V E M B E R.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
1	11 3	2	13 2	18 2	21 0	6 2
7	12 0	7	13 3			
14	12 1	13	14 0	18 3		6 3
21	12 2	20	14 1			
30	12 3	27	14 2	19 0	21 1	7 0

D E C E M B E R.

Dies Mensis.	Initium Auroræ. Horæ. Qu.	Dies Mensis.	Ortus Solis. Horæ. Qu.	Meridies. Horæ. Qu.	Hora Matut. Horæ. Qu.	Media nox Horæ. Qu.
		8	14 3			
17	13 0	9		19 1	21 1	7 1

IN-

INSTITUTIO XXV.

De Missa Sancta, quæ ineunte quolibet mense in Metropolitana sub Auroram celebratur. De Anni Jubilæi institutione. De Indulgentiis illis concessis, qui ad primam mensis ineuntis Missam in Metropolitana conveniunt.

I. INter cætera pietatis instituta, quæ commendantur in hac amantissima patria, cuius administrationem nos, licet immerentes, Dei, & Apostolicæ Sedis beneficio suscepimus, illud *Missæ Sanctæ*, uti vocant, præstantius visum est, quæ singulis mensibus ineuntibus sub ortum Solis magna hominum frequentia celebratur.

II. Hæc pia consuetudo in mentem adducit illud, quod initio Sæculi secundi contigisse traditum est, cum Plinius secundus peracto Consulatu ad regendam Bithyniam profectus, Trajano Imperatori vivendi rationem primorum Fidelium explicavit, qui in Bithynia, ac Ponto versabantur, & relicta veteri superstitione Christi doctrinam, ac fidem amplexi fuerant. Refert igitur (1), *quod erant soliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo, quasi Deo, dicere secum invicem.*

III. Ut eadem consuetudo, populique frequentia non modo servaretur, sed magis in dies augesceret, statim ac in Sedem hanc pervenimus, in Metropolitana Ecclesia die primo Januarii rem Divinam sub ortum Solis solemni ritu peregimus; cœlestem opem, Hymnum *Veni Creator Spiritus* præcinentes, imploravimus, populoque benedictionem divinæ Eucharistiæ Sacramento impertivimus. Idem proxima die Januarii, si Deus volet, perficiemus, quod etiam per aliam declarationem enunciavimus, ut universi conveniant, & plenariam Indulgentiam a Gregorio XV. concessam consequantur.

IV. Tabularii nostri scripta monimenta evolventes diploma ejusdem Pontificis invenimus, qui Metropolitanam S. Petro nuncupatam alia plenaria Indulgentia cumulavit pro iis omnibus, qui die Festo Sanctorum Petri, & Pauli, vel primo die cujuslibet mensis Sacramento Pœnitentiæ prius expiati, & Sacra Eucharistia refecti idem Templum visitarent; sed nihil compertum est de illa Indulgentia, pro iis nempe, qui post Pœnitentiæ Sacramentum, susceptamque Eucharistiam, *Sanctæ Missæ*, quam supra memoravimus, adessent; quæ Indulgentia in levamen Animarum purgantium converti posse dicitur. Permissionem solum deprehendimus voce ipsius Pontificis expressam, quæ dubitationem etiam præseferret, cum nullo legitimo documento niteretur; eo quod permissiones ejusmodi *vivæ vocis oraculo* traditæ, Gregorii ejusdem, atque Urbani VIII. Decreto penitus abrogatæ fuerunt. Accedit etiam sententia communi omnium Theologorum consensu firmata, nullam Indulgentiam Animabus in Purgatorio detentis prodesse, nisi Summus Pontifex in ejus promulgatione id aperte declaraverit. Sic tradit Passerinus (2), qui postquam ostendit Animas, quæ igne purgantur, per Indulgentias cruciatu levari posse, his eandem verbis utitur: *Ad hoc tamen necesse est, ut id exprimatur in concessione facta per Pontificem. Illis enim tantum Indulgentiæ prosunt, quibus prodesse vult summus Pontifex, nimirum pro quibus applicat de Thesauro Ecclesiæ satisfactionem Christi, & Sanctorum: id vero non censetur facere, nisi id exprimat; & id non exprimit ex eo, quod absolute Indulgentiam concedat fidelibus quibuscumque utriusque sexus, quia nomen fidelium absolute prolatum soles vivos comprehendit.*

V. Ut omnis super hac re dubitatio adimeretur, Bonifacii VIII. exemplum anno 1300. propositum sequuti sumus, quod a Jacobo Cajetano Diacono Cardinali S. Georgii posteris commendatum fuit (3). Eo igitur anno incredibilis hominum multitudo ex universis terræ partibus Romam confluxit, pio quodam documento permota, post singulos centum annos plenariam Indulgentiam iis concedi, qui principes Urbis Ecclesias inviserent, id autem illo anno 1300. potissimum contingere. Prudentissimus Pontifex sedulam curam frustra impendit, ut certum aliquod ex Tabulariis Vaticani Palatii ejus rei testimonium repeteret. Quare Sanctam Indulgentiam sua auctoritate Bonifacius probavit, confirmavitque; atque hoc pacto Anni Sancti celebritatem induxit, quæ initio post centum annos agebatur; deinde a Clemente VI. ad quinquaginta, tandem a Sixto IV. ad 25. annos redacta fuit, ut ex eorum Constitutionibus, liquido comprobatur (4).

VI. Hoc ducti exemplo, omnia, quæ superius a nobis relata sunt, Clementi XII. per supplicem libellum explicavimus, qui datis Literis Apostolicis die 18. hujus mensis Decembris anni 1733., ut votis nostris indulgeret, & Fidelium pietatem, ac religionem magis excitaret, plenariam indulgentiam, quæ animabus in Purgatorio detentis etiam prodesset, elargitus est universis, qui post Sacramentum Pœnitentiæ, susceptamque Eucharistiam, *Sanctæ Missæ* præsentes intersint, quæ de more sub ortum Solis primo die cujuslibet mensis in hac Metropolitana celebrabitur: *Plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, quam etiam animabus Christifidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint per modum suffragii applicari possint, misericorditer in Domino, concedimus.*

VII. Hunc pretiosum thesaurum singulis detegimus, qui in hac civitate versantur, ut hac nostra declaratione admoniti non sibi tantum, sed animabus, quæ purganti flamma cruciantur, amplissimum beneficium comparent. Perpendant omnes hoc præsertim tempore Divinam clementiam, & opem suppliciter implorandam, cum Deus criminibus hominum graviter lacessitus ultionem debitam cervicibus nostris intentare videtur.

VIII. Ut cognitum sit omnibus, qua hora sanctum ejusmodi Missæ Sacrificium quolibet mense peragatur, opportunum duximus id monere, priusquam sermoni finem imponamus.

Mense Januario constituitur hora	14 [illegible]
Februario.	13 ½
Martio.	12 ½
Aprili.	11
Majo.	9 ½
Junio.	8 ½
Julio.	8 [illegible]
Augusto.	9 [illegible]
Septembri.	10 ½
Octobri.	12
Novembri.	13 [illegible]
Decembri.	14 [illegible]

INSTITUTIO XXVI.

De initiandorum pensione, seu Patrimonio. Pro ordinatione titulus ab Ecclesiastico Beneficio deducitur; titulus vero patrimonii in subsidium conceditur. Utrum inter Beneficii proventus Missæ stipendium referri debeat. Patrimonium bonis stabilibus, & fructiferis constare debet. De illis Patrimoniis, quæ charitatis, & benevolentiæ causa constituuntur; ac de illis, quæ liberorum jure non salvo decernuntur, vel addita conditione, ut Patri alimenta præbeantur. De illis, qui sub falsi Beneficii nomine ad Sacros Ordines promoventur. De formulis, quæ in Patrimonii constitutione servantur. De illis, qui Ordinibus initiantur sub Beneficii titulo, interjecta promissione de fructibus minime percipiendis. De alienatione, & Patrimonii permutatione. De Cautionibus, & Sponsionibus, quæ pro Patrimoniis intercedunt. De beneficiorum abdicatione; quorum titulo aliquis ad Sacros Ordines pervenire contendit.

I. INter cætera, quæ pro restauranda Ecclesiæ disciplina in Tridentina Synodo in examen revocata fuerunt, Sacræ Ordinationis titulus locum obtinuit. Nonnulli ex iis Patribus ad Sacerdotium eos tantum recipiendos censuerunt, qui ratione Beneficii alicui Ecclesiæ addicerentur: alii vero, cum tenuissimos in pluribus locis Ecclesiasticos proventus adverterent, in eam opinionem adducti sunt, ut Sacerdotium omnibus indistincte titulo Patrimonii conferretur. Hanc controversiam Cardinalis Paleottus in Actis Concilii, & præclarissimus Cardinalis Pallavicinus in historia ejusdem Synodi (5) fuse commemorant. Tandem, uti satis omnibus cognitum est, decretum fuit, ut Beneficium potissima Ordinationis causa duceretur, & nullus ad Sacros Ordines admitti posset, *Nisi prius legitime constet, eum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere.* Sancitum quoque est, ut pensiones, ad patrimonia ac ordines obtinendos viam faciliorem solum sternerent, si nempe Ecclesiæ necessitas, & commodum id requirerent, ut habetur sess. 21. cap. 2. de Reformatione his verbis: *Patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum.* Aliter sane constitui non poterat, si exiguus Beneficiorum numerus, & plurimum Ministrorum ne-

(1) *In Epist. 97. lib. 10.* (2) *In tract. de Indulg. quæst. 3. num. 892.* (3) *In tract. de Centesimo, seu Jubilæi anno.* (4) *Tit. de Pœnitentiis, & remissionibus.* (5) *Lib. 17. cap. 9.*

necessitas expendantur; cum etiam Sacræ Ordinationes titulo Patrimonii circa finem Seculi XII. jam fuerint institutæ, quæ Decreto Alexandri III. innitebantur (1), ut Thomassinus aperte demonstrat (2).

II. *Temporis tamen cursu* (inquit Thomassinus) *animadversum est nonnullos Episcopos ab hac ordinandi norma absque ullo discrimine deflexisse, passim quoscumque ad Patrimonii titulum ad Sacrum ministerium admittendo*, Cum id Innocentio XI. delatum fuisset, ad singulos Episcopos litteras encyclicas per Sac. Concilii Congregationem mitti jussit die 13. Maji anno 1579., ut Decretum Synodi Tridentinæ penitus observaretur: *Deindeque per hasce circulares Litteras Episcopis omnibus Sanctissimum Tridentini Decretum in memoriam redaci mandavit, quatenus omnes illud sancte custodiant, sciantque, non aliter ordinandum ad titulum Patrimonii, vel pensionis, nisi cum Ecclesiæ necessitas, vel commoditas ita exigat, qua in re prudens Episcopi, timoratumque judicium versari debebit.*

III. Cum vero ad obtinendum Ordinationis privilegium *extra tempora* ea verba in diplomate Pontificio inserantur: *Ut parentibus tuis solatia esse possis, & fervore devotionis accensus ad Sacros Ordines extra tempora, ac, interstitiis non servatis, ad titulum Patrimonii tui, seu perpetui Beneficii Ecclesiastici, dummodo illud pacifice possideas, promoveri possis, concedimus*; & cum in Sac. Congregatione Concilii ea dubitatio proposita fuerit, *Dubitat Archiepiscopus Urbinas, an vigore Brevium hujusmodi quis promoveri possit ad titulum Patrimonii, non obstante, quod non concurrat Ecclesiæ necessitas, vel commoditas, dum causa motiva concessionis videtur solatium parentum*. Sacra Concilii Congregatio die 9. Septembris anno 1679. respondit *negative*. (3)

IV. Nobis sane ab iis Canonicis sanctionibus recedendum non est, neque immutandam volumus summam quadraginta scutorum Romanorum quam singuli Ordinandi ex Beneficio, seu ex Patrimonio percipere debent. Utrum vero imminui, vel augeri fas sit, & discrimen etiam ratione Patrimonii habendum videatur inter cives, qui ad Ordines assumuntur, eosque qui in agri planitie, vel etiam in montibus degunt, ad Synodum rejicimus, quam, peracta Sac. Visitatione, si Deus propitius erit, pro instituenda nostra Diœcesi indicemus. Interim Diœcesis inopia permoti, plura numerabimus, quæ libentur e nobis permitterentur, ut deinde ad pravas consuetudines deveniemus, quæ omnino ac severe interdicentur.

V. Ac primum de Beneficiis sermo sit, quibus fere omnibus celebrationes aliquæ Missarum procul dubio adjunguntur. Igitur, qui Curias Ecclesiasticas probe norunt, inter se disputant, an Missæ ratione Beneficii celebrandæ subduci prius debeant, & reliqui deinde ipsius Beneficii proventus expendi, ob quod Ordines conferuntur. Id sane plurimi affirmant; tamen alii plures contrariam sententiam tuentur, licet, qui Beneficium assequutus est, injunctum Missarum onus per se, vel per alios Sacerdotes persolvere possit. In quo tamen aliqui novum discrimen observandum putant; nempe, si alterius Sacerdotis opera utatur, tunc pretium ex Beneficii proventibus non esse desumendum; contra vero, si ipse per se Missarum oneri satisfaciet. Hic enim legitima causa, ac morbo præsertim impeditus, potest aliquando a Sacrificio Missæ abstinere (4); quod probari nequit, si quis suo loco alium Sacerdotem ad Missas celebrandas adhibeat; tunc enim, licet morbo detentus, ab onere Missarum non liberatur. Contingere autem potest, ut Ordinatus ad extremam inopiam diuturno morbo redigatur, quod periculum pro dignitatis ratione longe depellendum est.

VI. Nos quidem, cum in Sac. Congregatione Concilii Secretarium ageremus, sententiam nostram jussu ipsius Congregationis, scripto in lucem edito, declaravimus, in quo primum expendimus Missarum oneri procul dubio satisfaciendum juxta Sac. Congregationis opinionem, si impedimentum diutius protrahatur, licet, qui Beneficium obtinet, per se, vel per alium possit injunctum Missarum onus adimplere; ideoque nullum discrimen inter eos admitti, qui onus ejusmodi per se debeant exsolvere; & qui alium quempiam Sacerdotem in suum locum subrogandi habeant facultatem. Post hæc cum omni observantia proposuimus, prudentiæ, arbitrioque Ordinarii esse dijudicanda esse, quæ peculiariter hac in re contingunt. Præclari juris periti in hanc sententiam plura scripserunt: & cum in Sacra Congregatione petitum fuisset: *An a Beneficiis, seu Capellania, ad cujus titulum quis intendit ad Sacros Ordines promoveri, detrahenda sint onera Missarum eidem adjecta, quando Beneficiatus non tenetur eas per se ipsum celebrare, vel potius, oneribus Missarum non detractis, sive illæ celebrandæ sint per se ipsum, sive possint celebrari per alium, faciendus sit calculus omnium fructuum pro constituenda summa a Synodali constitutione, vel regionis more requisita pro Sacris Ordinibus suscipiendis*; die 17. Julii anno 1783. ita responsum fuit: *esse relinquendum arbitrio, & conscientiæ Ordinariorum*. Quæ cum ita se habeant, si cætera omnia, quæ ad Ordines suscipiendos necessario requiruntur, minime desint, Missarum stipendia inter Beneficii proventus facile numerabimus, sive *per se ipsum* Beneficio præditus, sive *per alium* easdem Missas celebrare teneatur: indolem præsertim Ordinandi serio perpendemus. Siquis enim nobis suspicionem injiciat, Ordinandum sine debito cultu, ac religione ad rem Divinam faciendam accedere posse ob eam causam, ut simul oneribus Beneficii satisfaciat, nullisque emolumentis destituatur; tunc sane eorum opinionem amplectemur, qui subductis antea Missarum oneribus Beneficii proventus constituunt: *De celebratione Missæ* (inquit Cardinalis Bellarminus, cum ad Episcopum Theani Nepotem suum scriberet) *faciunt artem de pane lucrando, unde Sacerdotium contemptibile redditur, & Ecclesia scandalis patet*.

VII. Sed jam de titulo Patrimonii sermonem instituamus. Cum bona ad Patrimonium conficiendum certa, stabilia, & fructuosa esse debeant, eum proventum nunquam probabimus, qui ingenio, ac virtute ordinandi facile comparari posse videatur. Nam Sacræ Congregationis Concilii Decreta satis aperte rem declarant. Anno 1589., mense autem Octobris plura proposita, ac disputata fuerunt (5), ac præcipue quarto loco petitum fuit: *Si quis tantum habeat, quod ex industria, vel honesto labore lucratur; puta, quod sit Musicus, Magister grammaticæ, Pictor, Scriptor, aut alterius licitæ professionis, idque sit sufficiens ad sustentationem vitæ, poteritne promoveri?* Decretumque fuit *non posse* (6). Præ cæteris, quæ afferri possent, aliam sanctionem hic subjiciemus, quæ die 23. Maji anno 1609. (7) his verbis promulgata fuit: *Sacra &c. respondit gradum Doctoratus tam in Theologia, quam in jure Canonico non esse titulum, ad quem aliquis ad Sacros Ordines promoveri queat, sed requiri omnino, vel Beneficium, vel Patrimonium ad vitam promovendi honeste sustentandam sufficiens*.

VIII. Ob eamdem causam ad Ordines nunquam recipimus, qui Patrimonium ex bonis mobilibus, ac se moventibus confectum nobis exhibeant: *Communitas Sancti Angeli* (ita Sacra Congregatio die 29. Novembris an. 1670. decrevit (8)) *Sypontinæ diœcesis exposuit, per Ordinarium admitti ad Sacros Ordines Clericos, assignato Patrimonio in bonis mobilibus, & se moventibus; &, cum hoc tendat in grave damnum ejusdem Communitatis, dum fraudantur impositiones, & alia onera Communitatis, quibus animalia sunt obnoxia, & credat esse contra Canonicas dispositiones, ad tollendas controversias supplex instat, declarari, an possit Patrimonium assignari super mobilibus, & dictis animalibus*, (Sacra &c. *rebus, & dictis animalibus*.) Sacra &c. *respondit negative*.

IX. Itaque rejectis hujusmodi Patrimoniis, si de proventuum summa, ac de stabili certoque fundo testimonia nobis afferantur, & si præ cæteris Ecclesiæ necessitas, & commodum accedat, non modo nomine Patrimonii Ordines conferemus, sed omnem facilitatem, atque indulgentiam in hac re ostendemus; cum hæc Diœcesis minime Beneficiis affluat, quæ etiam magna ex parte ad Sedem Apostolicam jure suo referuntur. Plurimum vero pro Diœcesis felicitate confert, si Ecclesiasticis ministris abundet, uti Cardinalis Pallavicinus his verbis latine redditis testatur (9): *Quis inficiari potest maximam in Rempublicam utilitatem ex eo dimanare, quod in ea plures versentur, qui sibi eam conditionem statuerint, ut, plusquam cæteri, vitam honestati, quieti, studiisque devoveant; ipsi enim dignitatis, doctrinæque præstantia dissidia componere, & a maleficiis alios sua auctoritate removere possunt. Opponent fortasse, quod negari nequit, aliquos Sacerdotes Laicis ipsis deteriores haberi. At plures etiam Medici ob inscitiam ægrotis mortem afferunt, plures quoque milites proditores sunt, plurimique cibi veneno inficiuntur: tamen ægrotis medentium opem, oppidis custodiam militum, esurientibus dapes ad levamen recusare nullo modo debemus. Vehementer errat, qui de utilitate Legum, vel alicujus instituti dijudicans, certum quidpiam, & perpetuum expetit, cum id in actionibus hominum ob ipsorum liberam voluntatem minime reperiatur. Illud autem inquiren-*

(1) *Cap. Episc. de præbendis*. (2) *De veteri, & nova Ecclesiæ discip. part. 2. lib. 1. cap. 9. num. 2.* (3) *Lib. 30. Decretor. pag. 400. & seqq.* (4) *Cap. significatum de detrahendis*. (5) *In Causa Seguntina Collationum Ordinum*. (6) *Lib. 6. Decretor. pag. 58.* (7) *Lib. 11. Decretor. pag. 53.* (8) *Lib. 26. Decretor. pag. 461. & seqq.* (9) *Loco suprac.*

readum est, utrum aliquid frequentius, & ustatius contingat.

X. Itaque, si Ecclesiæ necessitas, & commoditas id postulent, & meritis ad Ordines sumendos necessariis aliquis præditus sit, licet Beneficium obtineat adeo tenue, ut pro Ordinatione minime sufficiat, adjungi illos quoque proventus facile patiemur, quos ex Patrimonio comparare poterit; cum id præsertim minime legibus adversetur. Nam in causa Sypontina, quam supra memoravimus, cujus sententia lata fuit a Sac. Congregatione mense Octobris anno 1589., cum primo loco hoc petitum fuisset: *Primo, an Clericus alioqui idoneus habens Beneficium insufficiens de per se, sed qui, juncto Patrimonio, habeat, quod sufficiat ad honestam vitæ sustentationem, possit promoveri*; ita fuit sancitum: *Sacra &c.* respondit ad primum, *posse juxta formam Concilii Tridentini* (1)

XI. Eadem ratione pro conferendis Ordinibus demandatum Cappellani munus, licet inter bona mobilia referatur, probabimus, si tamen summam a Synodo propositam exæquet, & qui nominandi jure potiuntur, fidem suam, nostra interposita auctoritate, præstiterint, eum, qui nominatus antea fuerit, in eo munere futurum, donec vita fungatur; sive alio pacto (per aliquod nempe Beneficium, seu Patrimonium) honestam vitæ sustentationem sibi comparaverit: ac postremo si non desit aliquis fortasse, qui se alimenta præbiturum, data sponsione, polliceatur, si forte Ordinatus legitima causa impeditus Missæ sacrificium celebrare non possit.

XII. Si fundus desit, in aliquo Censu, vel perpetuis Censibus Patrimonium constitui facile indulgebimus, modo fiant intra limites, qui a S. Pio V. in suo Decreto præscribuntur; tunc enim Census inter bona stabilia numerantur. Cavendum tamen est, si debitores li Censibus dissolvi cupiant, apud probum aliquem, & locupletem virum integram pecuniam esse deponendam, ut in alios Census convertatur, vel fructiferis, certisque fundis collocetur, qui ejusdem rationis, ac primus census, habebuntur. Curet autem Ordinatus sub pœna Suspensionis, ut ejusmodi pecuniæ collocatio minime negligatur; cum hæc omnia Decretis Sacrarum Congregationum omnino congruant, uti Monacelius apertissime declarat (2).

XIII. Si quis etiam charitate ductus Patrimonium tribuere velit, ut aliquis ad Ordines recipiatur, ejus virtutem plurimum commendabimus, & si nihil omnino necessarium desit, Ordinationem instituemus. Eas tamen conditiones requirimus, quæ a Sac. Congregatione anno 1573. sancitæ fuerunt (3): *Sacra &c. censuit, posse aliquem ad Sacros Ordines promoveri ad titulum bonorum, quæ ei donentur, si tamen Episcopus judicaverit, eum assumendum pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, donationesque hujusmodi vere, & absque ulla fraude, & in forma valida fiant de tot bonis, quæ promovendo sufficiant ad vitam honeste sustentandam, quæque deinceps alienari nullo modo possint sine licentia Episcopi, donec ille Beneficium Ecclesiasticum sufficiens adipiscatur, vel aliunde habeat, unde vivere possit.* Huic sententiæ alia quoque adjungitur, quæ a Sacra Congregatione die 15. Aprilis anno 1598. promulgata fuit, & lib. 9. Decretorum pag. 50. continetur. Censum quoque, si juxta Decretum S. Pii V. fuerit institutus, ad Patrimonium conficiendum admittemus, ea semper adhibita conditione, ut qui Censum attribuit, si forte a debitore pecunia restituatur, pro vitæ sustentatione consulat Ordinato, donec eadem pecunia eo modo collocetur, quem supra memoravimus, uti prudenter idem Monacelius indicavit (4).

XIV. Verba Sac. Congregationis, quæ paulo ante retulimus, *vere & absque ulla fraude, & in forma juris valida* Tridentinæ Synodi sententiam tantum explicant (5), in qua sic traditur: *eo quoque prius perspecto, Patrimonium illud, vel pensionem vere ab eis obtineri.* Hinc necessario sequitur nec legitima, nec juri Canonico congruentia ea Patrimonia judicari, quæ ex bonis ad alium vel integre, vel magna ex parte spectantibus conficiuntur; ita ut Ordinatus eos fructus annuos percipere nequeat, qui a Synodo statuti fuerunt; quod pariter de illis bonis statuendum est, quæ adjecto redimendi pacto prius divendita fuerant, celatis aut conventionibus, aut contractu. Postremo a sacris sanctionibus aliena sunt ea Patrimonia, in quibus expressa, vel tacita conventio intercedit, ut fundi possessio semper ad eum pertineat, qui ratione solum Patrimonii eumdem fundum contulit, sive ut Ordinatus nullos fructus, vel illorum tantum partem ex eo fundo desumat, licet publicæ tabulæ obsignatæ contrarium declarent. Nemo quippe non videt fraudem, quæ objicitur cum de re gravissima negotium habeatur. Disceptatur etiam, utrum parens omnia sua bona filio pro suscipiendis Ordinibus legitime assignare possit, licet partes hæreditatis, quæ cæteris liberis jure naturæ debentur, hoc pacto ipsis auferantur; deinde, utrum id parens exequi possit, si unicum habeat filium, eamque conditionem interponat, ut sibi ad vitam necessaria suppeditentur. Primum quidem, cum detrimentum reliquis filiis inferatur, nulla ratione permittitur; secundum vero legitimum haberi nequit, nisi in bonorum resignatione omnia singillatim explicentur, ut illorum summa, fructusque annui deprehendantur, atque inde, quid Ordinato ad vitam sustentandam libera supersit, certo probetur (6).

XV. Ut hæc, & alia hujus generis maleficia impedirentur, inter cæteros casus hunc quoque reservatum Decessor noster Cardinalis Jacobus Boncompagnus edixit: *Constitutio fictitii Patrimonii Sacris Ordinibus initiando, vel cum pacto illud nunquam petendi, vel retrocedendi, antequam eidem Ordinato suppetat, unde aliunde victus honestus subministretur.* Cum nihil circa ejusmodi casus a nobis immutatum sit, in dubium revocari nequit, quin integre vim suam ipse retineat. Sed quoniam experientia compertum est, hanc morbi luem superius allato remedio minime extingui, nos aliquas causas afferemus, ut in gravissima se fraudes hujusmodi prohibeantur.

XVI. Ac primum, qui ad Ordines assumitur, eam voluntatem præsefert, non modo ut illos exerceat, sed etiam ad Presbyteratum, & rem Divinam faciendam perveniat, quod tamen assequi nunquam poterit, si alicujus fraudis, vel pactionis, ut paulo ante diximus, particeps ad Sacram Ordinationem accedat. In Canone *neminem*, suspensionis pœna statuitur (7), si quis Ordines sine Patrimonio sufficienti accipiat: *Decrevit Sancta Synodus, vacuam habere manus impositionem.* In alio Canone *Sanctorum* idem sancitur his verbis: *Decernimus, ut sine titulo facta Ordinatio irrita habeatur.* Innocentius III. (8) hanc veterum Canonum severitatem mitigavit; & eum, qui Ordines contulerit haud ignarus fraudis, atque imparis Patrimonii, obstringit, ut Ordinato necessaria ad vitam agendam subministret: *Licet autem Prædecessores nostri Ordinationes eorum, qui sine certo titulo promoventur, in injuriam Ordinantium irritas esse voluerint, & inanes, nos tamen benignius agere cupientes, tamdiu per Ordinatores, vel Successores eorum provideri volumus Ordinatis, donec per eos Ecclesiastica Beneficia consequantur.* Tridentinum Concilium (9) pœnas veterum Canonum iterum præscribit illis, qui titulo imparis Beneficii, sive ad alium quempiam pertinentis, aut fictitii Patrimonii ordinantur: *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando:* (10) Sixtus V. pœnam Suspensionis a priscis sanctionibus inflictam iterum confirmat; & Clemens VIII. (11) Statinam Constitutionem iis terminis concludit, qui a Tridentina Synodo decernuntur. Itaque, ut recte judicetur, utrum eo modo Ordinatus, quem nuper exposuimus, suspensionem incurrat, & etiam *Irregularitatem*, si Ordines exerceat, & Sacrum peragat, investigari debet, an Concilium Tridentinum, cum veterum Canonum Decreta renovaret, pœnam suspensionis promulgaverit, vel solum edixerit, ut qui fraudis conscius Ordines administraverit, alimenta præstare debeat Ordinato, donec honestam vitæ sustentationem alio pacto consequatur. Id potissimum a Sac. Congregatione dignoscendum est, quæ, ut sæpius innuimus, Tridentinæ Synodi sententias interpretari sola potest, quemadmodum Summi Pontifices sanxerunt. Illa vero, postquam rem diligenter expendit, pœnam superius expositam solummodo in eum, qui Ordines contulerit, renovatam asseruit, non autem Suspensionem, nisi forte Ordinatus doli conscius ante fuerit, & Ordinatorem ipsum in fraudem adduxerit. Tunc enim eadem Suspensionis pœna liberari nequit, uti die 27. Novembris anno 1610. constitutum fuit: *Sacra Congregatio Concilii, proposito suprascripto dubio, omnium sententiis censuit, hoc casu pœnam Suspensionis ante Concilium non esse correctam, & hodie a Tridentino Concilio esse innovatam, & propterea hujusmodi Clericum, qui adhibito dolo, commentitioque titulo Ordinatorem decepit, esse ipso jure suspensum, carereque Ordinum executione.* Fagnanus super hac re consulatur (12). Frustra ad Sedem Apostolicam confugit, qui per ejus-

(1) *Sess. 21. cap. 2. de reformat.* (2) *Tom. 2. tit. 13. pag. 71. num. 17. & num. 21. edit. Rom. anno 1706.* (3) *Lib. 1. Decret. pag. 113.* (4) *Loco superius allato.* (5) *Cap. 2. sess. 21. de reformat.* (6) *Monacel. tom. 1. pag. 67. num. 5. & 6 t. 3. pag. 131. num. 4. & 5.* (7) *Distin. 79.* (8) *Cap. cum secundum de præbend. & digni.* (9) *Cap. 1. pluries cit. sess. 21. de reform.* (10) *In sua constitut. 91. Bullar. tom. 2.* (11) *Constit. 40. Bullar. tom. 3.* (12) *Cap. cum Secundum num. 6. 3. usque ad finem de præbendis.*

jusmodi fraudem Ordines assequutus est, ut remedium malo opportunum sibi conciliet. Nos enim, qui in Sac. Congregationibus magnam vitæ partem exegimus, affirmare possumus, quod, si palam, vel etiam occulte id evenerit, licet nos ipsi per literas propitii simus, nihil aliud obtenturus sit, nisi, ut per aliquod tempus Sacrum faciat, donec honestam vitæ sustentationem sibi aliqua ratione paraverit.

XVII. Cum publicas Ordinationes indicimus, normam in Pontificali Romano descriptam sequimur, & Archidiacono sub pœna Excommunicationis præcipimus, ut inter cæteros, etiam qui suspensi sint, ad Ordines arripiendos accedere non patiatur. Si tamen, ut in aliis Diœcesibus in more positum est, quemadmodum Cardinalis de Lugo testatur (1), etiam denuntiare palam velimus, nos eam mentem non habere, ut suspensos ordinemus, quis hanc rem nobis impediat? Tunc autem, si qui suspensione devincti (in quam pro fraude ad statuendum Patrimonium adhibita *ipso facto* incidunt) Ordines tamen a nobis, qui dolum ignoramus, acciperent, in quo misero statu, & conditione versarentur? Docent quidem nonnulli Theologiæ Moralis Magistri eam Episcopi declarationem *ad terrorem* promulgari, a qua tamen recedit, cum deinde Ordines ab ipso conferuntur. Hæc tamen, quæ libere a Magistris evulgantur, cum ad Judices deferantur, qui tutiorem viam insistunt, & rerum causas sedulo, gravique examine dijudicant, non eadem facilitate probantur. Pœnitentiariæ consuetudo ea est, ut qui per fraudem hoc modo ordinatus fuerit postquam debitam facultatem acceperit, iterum *sub conditione* ordinetur, uti refert P. Thesaurus, qui in Basilica S. Petri per plures annos Pœnitentiarii munus exercuit (2). Sacra autem Congregatio probante Summo Pontifice hanc controversiam juxta Episcopi mentem dirimendam censuit; ita ut, si ipsius declaratio contra suspensos *ad terrorem* edita fuerit, rite collatos Ordines existimet; sin autem Episcopus revera suspensos, & jure impeditos ab Ordinibus arcere secum deliberaverit, tunc Ordines haud rite collatos dubitet, uti plurimis ejusdem Sac. Congregationis sententiis comprobatur (3).

XVIII. Errant etiam magnopere, qui fictitium Patrimonium attribuunt, vel eam ex mutuo consensu præviam conventionem adhibent, ut nullos fructus, vel illorum partem Ordinatus solum assequatur, idque se facere tallantur ut egenum ad Ordines suscipiendos adjuvent, quod sane ab imperitis hominibus commendatur, a sapientibus autem, sacrisque constitutionibus vehementer improbatur. Hoc modo nullum rei familiari detrimentum afferre posse sperant, sed errare maxime putantur. Quippe, ut omittamus eam disputationem, utrum *in foro interno* ejusmodi pactiones vim habeant, quod plurimis negantibus aliqui affirmant, eamque facultatem Episcopo unanimes tribuunt, ut ipsas inanes, atque irritas declarare possit (4), ut hoc, inquam, omittamus, certum quidem est, si apud Judicem Ordinatus egerit, ut fructus ex Patrimonio sibi tradito percipiat, id statim obtenturum, licet contrariæ pactiones, & etiam jusjurandum intercesserit. Aperte Sacra Concilii Congregatio die 11. Maji anno 1599. eam confirmavit (5): *Sacra &c. re diligenter perpensa declaravit, donationem ejus Patrimonii, ad cujus titulum quis fuerit ordinatus, utpote prohibitam decreto Concilii cap. 2. sess. 21. juramento donantis nequaquam confirmari*. Insuper in hanc sententiam die 14. Maji ann. 1671. hæc etiam proposita ac sancita fuerunt (6): *Casum, & dubia sequentis tenoris proponit R. P. D. Taja instans, eam per sacram Congregationem declarari. Clerico N. habenti annua decem, N. Laicus supplendo usque ad viginti quinque promisit annua quindecim, ut ad Sacros Ordines promoveri posset, eique super ejus propria fundo donavit sub infrascriptis conditionibus, & declarationibus, quod prædicta annua quindecim essent in supplementum Patrimonii Ecclesiastici, quod solverentur de sex mensibus in sex menses a die Subdiaconatus, & quod statim ac ipse Clericus donatarius Beneficium Ecclesiasticum consequeretur, vel aliter haberet, unde viveret, donatio hujusmodi intelligeretur cessasse. Dictus Clericus per multos annos vixit sine præfatis annuis quindecim, eaque per dictum tempus nunquam petiit, & hodie etiam scholasticam habet industriam, cum qua vivere posset, si vellet. Quæritur primo, an talis Laicus teneatur pro dictis annuis quindecim præteritis: secunda, an excusari possit in futurum a dicta scholastica industria. Sacra &c. ad primum respondit affirmative; ad secundum negative*. Idem in Sac. Congregatione super Episcoporum, & Regularium causis constitutum fuit, ne unquam probentur, qui tradito falso alicui Patrimonio, illud ad se revocare contendant; sed ad Ordinatum libere illud pertineat, licet adversa conventio prius interposita fuerit, quemadmodum Monacellus ostendit (7).

XIX. Rationes, quæ hucusque productæ sunt, tantam vim habent, atque ita perspicuæ sunt, ut ad fraudes ejusmodi eliminandas nihil amplius addendum videatur. Sed quoniam superiori tempore neglectæ fuerunt, idemque in posterum futurum timemus, licet in lucem prolatæ, & satis explicatæ sint, hæc alia subjicienda ducimus.

XX. Ac primum, qui ex suis bonis Patrimonium conficit, ut ad Ordines recipiatur, eadem bona nuncupare debet, eorum conditionem, numerum, & fructus annuos exponere. Idem parentibus, sive extraneis indicitur, cum ex ipsorum bonis Patrimonium Ordinando constituitur. Totum autem negotium in publico Instrumento describi, ac manu Ecclesiastici Scribæ etiam obsignari necesse est; pactiones quoque, & alias quaslibet conditiones referri, quibus bona titolo Patrimonii conceduntur.

XXI. His peractis idem Instrumentum Parocho tradendum est, cui subjicitur Ordinandus. Ipse vero per diem Festum in magna populi frequentia, *inter Missarum solemnia*, omnia, quæ in eodem continentur nuper memorata enunciabit, singulosque admonebit, ut sibi etiam secreto patefaciant, si forte compertum habeant non ea natura prædita esse bona, nec eum fructum afferre, qui in tabulis indicatur; item si norint eisdem bonis inesse onera, quæ minime declarata sint, vel aliqua pactiones, mutuumque consensum intercessisse, ut nempe bona in ejus potestatem redeant, qui prius assignaverat, sive ut Ordinatus nullos fructus, vel solum illorum partem excipiat: populum graviter moneat eum legibus obstringi, ut hæc in lucem proferat, & simul de fide super hac re sua certum efficiat. Quod, si in duabus diversis Parochiis bona Patrimonii, & Ordinandus constituta sint, promulgationes eo modo, quo diximus, in utrisque Parochiis perficiantur.

XXII. Quibus exactis idem Instrumentum ad nostram Curiam mitti Parochi curabunt, & ratum simul, firmumque testimonium illud fuisse promulgatum: si vero aliquid contra deprehenderint, illud nobis, seu Vicario nostro generali obsignatis literis explicabunt, in quibus non solum describent, quæ perceperint, sed etiam eorum causas, quas a testibus elicere debent, suumque judicium adnectant, utrum, quæ delata fuerunt, veritati consentanea arbitrentur. Quamvis autem nihil novi ad ipsos deferatur, tamen præcipimus Ecclesiarum Rectoribus, ut cum Instrumento, & testimonio, quod modo diximus, literas etiam suas adjungant, vel etiam seorsum quid de ipsa re sentiant, nobis ingenue significent. Persuasum enim habemus malum ab ipsis plerumque derivari, quibus cognitæ sunt ejusmodi fraudes, quas tamen vanis rationibus ducti palam facere prætermittunt. Quod si in posterum negligant, severis pœnis a nobis afficientur. Id autem facile assequemur; nam & diligentiam in perquirando, & secretos etiam exploratores adhibebimus.

XXIII. Post hæc, cum Patrimonia ex bonis in Censu descriptis statuantur, sive illa ad Ordinandum, sive ad alium quempiam spectent, sive summam a Synodo præscriptam adæquent, sive in supplementum Beneficii, aut Capellaniæ tribuantur, testimonium Census obsignatum ab iis, ad quos pertinet, deferendum est, ut cum bonis ad Patrimonium jam destinatis quoad summam, fructusque annuos habita æqualitatis ratione conferatur.

XXIV. Deinde Cancellariæ nostræ Tribunal Ordinandus adibit, ubi de perjurii gravitate ante admonitus, de casu reservato, ac de pœna Suspensionis in eos constituta, qui mendacium, aut fraudem admisceant, si Patrimonium ex propriis Ordinandi bonis constet, testabitur juxta formulam jurisjurandi, quod a nobis proponetur, ac in actis Cancellariæ servabitur, testabitur, inquam, in sua potestate esse illa bona, ad neminem alium spectare, nullis oneribus obnoxia præter ea, quæ in assignatione exposita sunt. Si vero a parentibus, vel ab extraneis Patrimonium tradatur, ipsi in Cancellariam venient, sive alium loco suo legitime subrogabunt, cui jurandi facultatem illorum nomine conferent, quæ in literis pro mandato obeundo traditis exprimi debet. Jurabunt igitur bona ad Patrimonium designata, sua esse, sine ullo dissidio eadem pos-

(1) *De Sacramentis disput. 8. sect. 7. n. 119.* (2) *De pœnis Ecclesiast. part. 2. cap. 8. in verbo Ordines num. 2.*
(3) *In causa Portalegren. Ordinationis 5. Apr. 1704. In Aprutina Ordinum 5. Januarii 1710 Fagnanus cap. per tuæ, n. 25. de Clerico per saltum promoto.* (4) *P. Thesaurus de pœnis Ecclesiast. part. 2. artic. 11. sub. n. 6.* (5) *Lib. 9. Decretor.*
(6) *Lib. 27. Decretor. pag. 43.* (7) *Tom. 1. pag. 67. num. 4.*

possidere, nullis vinculis obligata, sive iis raotum, quæ io assignatione afferuntur; insuper nullam conventionem, aut consensum admixtum fuisse, ut nempe iisdem bonis potiantur, donec superstites erunt, fructusque integros, vel ipsorum partem percipiant, vel tandem, ut ipsa bona tunc recuperent, eum Ordinatus sibi alio modo pro honesta vitæ ratione consuluerit; nisi forte aliqua ex his conditionibus in bonis attribuendis intervenerit. Admonendi pariter sunt, ut gravissimam perjurii labem, casumque reservatum meminerint. Quemadmodum vero extranei Patrimonium constituentes, ita etiam Ordinandus jurabit compertum habere bona pro Patrimonio collata ad eam summam: eosque fructus pertingere, qui in assignatione oumerantur; reliqua etiam, quæ modo dicta sunt de mutuis pactionibus, per ipsum jurari debebunt; si quoque sponsio intercedat de alendo Ordinato, cum legitime impeditus Capellani muneri sacrisque celebrandis satisfacere nequeat, tunc sponsor jurabit nullam antea pactionem cum Ordinato admissam fuisse, ne scilicet assignatam pecuniam persolvat, eum impedimentum aliquod Missas peragendas retardaverit. Idem jusiurandum Ordinatus præstabit, se nulla facta conventione ab exigenda a sponsore pecunia prohiberi, si forte a Missæ Sacrificio necessario debeat abstinere.

XXV. Iis omnibus Sacramenti religione confirmatis, ut superius innuimus, & in acta relatis, ad examen testium deveniendum erit, qui minus qoam duo, & probitatis fama satis eogniti, esse nequaqoam debent; Seorsum interrogentur, & de excommunicatione *ipso facto* subeunda moneantor, quam Synodus Cardinalis Boncompagni constituit. Nobis etiam suis bonis pœnas dabunt, Ordinatumque sois expensis alere cogentur, si aliquando ipsos mendaces in bac re daprehenderimus. De summa, & conditione bonorum, de fructibus annuis, & qua ratione id noverint, ab illis ioquiratur; ac demum, an inter Ordinandum, eumque qui Patrimonium attribuit, aliqua conventio adhibita sit, uti sopra explanavimus. Illud quoque negligendum non est, eum Patrimonium ab illis conficitur, qui in civitate minime degunt, ab ipsis nempe exposcere, utrum præter bona ad Patrimonium collata *a* parentibus, sive extraneis certo sciant, quid pro ipsis, eorumque familiis sustentandis supersit: quam ob causam, qui testes affert, eos potissimum deligere debet, qui hæc plane comperta habeant. Nobis autem reservamus aliquando præcipere, ut ratum, firmumque testimoniom eorum bonorum proferatur, quæ in potestate Patrimonium constituentis relinquuntor, & eorum pariter, quibus Patrimonium ipsum innititur.

XXVI. Pro illis, qoi titulo Beneficii ordinantur nihil novi decernimus, sed veterem consuetudinem retineri jubemus. Illod solum monemus duas in jure Canonico sententias in eos pronunciari, qoi fructus Beneficii se minime percepturos pollíceantur, ut hoc modo faciliorem sibi ad obtinendos Ordines viam sternant, pactione scilicet expressa, vel tacita interjecta eum eo, per quem ad Beneficium nominantur, vel etiam cum eo, qui Beneficium resignat. Prima quidem cap. *Per tuas* 37. *de Simonia* continetor, ubi Innocentius III. illis, qui hæc commiserant, & tamen se nulli crimini obnoxios putabant, his verbis respondet: *Nos inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod, nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec ad superiores ascendere, nec in suscepto debet Ordine ministrare*; Altera legitur cap. *Si quis* 49. eodem titulo *de Simonia*, in quo Gregorius IX, memorata Suspensionis pœna neminem, nisi per Sedem Apostolicam dissolvi posse constituit: *Donec dispensationem super hoc per Sedem Apostolicam obtinere meruerint, noverintque se suspensos*.

XXVII. Tridentina Synodus (1) Patrimonium debita ratione confectum sine Episcopi consensu alienari prohibet, donec Ordinatus Beneficium Ecclesiasticum adeptus sit, quod pro vita sustentanda satis indicentur. Ut id melius intelligi possit, nonnulla Sac. Congregationis ejusdem Concilii interpretia decreta subjicientur.

XXVIII. Qui Patrimonium divendit, nec ollam mentionem facit, se ejus titulo Ordines suscepisse, si nollam incurrit censuram, certum tamen est, quod ejusmodi alienatio inanis, atque irrita *ipso jure* decernitur. Ita sancitum fuit die 6. Martii anno 1638. (2). *Sacra &c. censuit, eum, qui de facto alienavit Patrimonium, ad cujus titulum fuerat Ordinatus, nulla facta mentione quod ad illius titulum promotus fuisset, in censuras non incidisse, sed alienationem ut proponitur factam esse ipso jure nullam.*

XXIX. Insuper die 20. Julii anno 1619. id etiam constitutum fuit (3). *Patrimonium, ad cujus titulum aliquis est promotus, posse utique de licentia Episcopi permutari cum aliis bonis non minoris reditus, aut valoris, sed debere Episcopum declarare, bona ex permutatione acquisita esse subrogata in locum prioris Patrimonii, ita ut deinceps alienari nequeant, nisi servata forma a Concilio præscripta.* Postremo die 14. Februarii anno 1652. hæc decreta fuerunt (4). *Sacra &c. respondit, renunciationem Patrimonii, ad cujus titulum Clericus simpliciter Sacris Ordinibus fuit initiatus, absque licentia Episcopi factam non sustineri, etiam post assecutionem Beneficii ad ejus vitam sustentandam sufficientis.*

XXX. Quoniam vero sponsiones nimis libere fiunt, quæ Patrimonii bonis innituntur, noverint omnes, si forte pro sponsione pecunia solvenda sit, io illa bona jus tantum exerceri posse, quæ post honestam vitæ sustantationem Ordinato supersunt; quod raro io Patrimoniis bujus diœcesis continget, cum ipsorum proventus noo ita copiosi babeantur. Sciant etiam posse Creditorem accipere *insolutum*; ac vendere jus sibi convenient in ejusmodi Patrimonium, quod post mortem Ordinati ad hæredes transferri deberet. Id vero perraro eveniet, eum Patrimonia ab extraneis plerumque constituantur ea conditione, ut ipsis bona Patrimonii restituantur, cum Ordinatus e vivis decedet, vel alia legitima ratione honestam vitæ sustentationem consequetur. Quæ diximus ex hoc Sac. Congregationis monimento satis probantur: *Supplicatur humiliter per EE. VV. declarari, an dispositio Sacri Concilii cap. 2. sess. 21. de reformatione prohibens alienationem Patrimonii Clericorum absque licentia Episcopi extendatur ad fidejussiones per eosdem Clericos factas, ita ut respectu dicti Patrimonii obligatio non sustineatur.*

Die 15. Martii 1642. *Sacra &c. respondit extendi etiam ad fidejussiones, juxta tamen dictionem factam in declaratione hujus Sacræ Congregationis tenoris sequentis.*

Die 5. Februarii 1604. *Sacra Congregatio Concilii censuit, neque in ejusmodi Patrimonia, neque in ejus fructibus ad Clericum alendum necessariis executioni locum esse posse. Licere autem capere in causam judicati eam fructuum partem, quæ quotannis superesset ultra eam, quæ ad Ordinati sustentationem, non laute, sed tenuiter vivendo, Judicis Ecclesiastici arbitratu fuerit necessaria. Posse autem ipsum Creditorem accipere insolutum, atque vendere jus sibi competens ad hujusmodi Patrimonium, quod post mortem ipsius promoti ad Creditorem uti res hæreditaria pertinebit* (5),

XXXI Postremo, qui alicujus Beneficii titulo Ordinatus fuit, ipsum Beneficium in alium quempiam transferre nequit, nisi palam declaret, se illius titulo ad Ordines assumptum fuisse. Id vero perfici nullo modo fas est, nisi constet Ordinato satis suppetere, quæ ad vitam necessario requiruntur; aliter enim Beneficium frustra, & inaniter transferretur (6) Cum in Sac. Concilii Congregatione a Secretis ageremus, plura in dubium vocata sunt, ac disceptata, quæ per Archiep. Ansanen. seu Lancianen. proposita fuerant: ad sex capita referabantur; quorum tertium fuit ejusmodi: *An constare debeat per probationes concludentes, resignantem habere quo commode vivere possit*. Responsumque fuit: *Affirmative*. Ad quartum vero: *An hæc probatio censeatur adimpleta per solam confessionem juratam resignantis*; die 9. Februarii 1726. Sacra Congregatio respondit: *Negative*.

XXXII. Hæc sunt, quæ præcipienda, atque indicanda singulis per hanc nostram declarationem necessario duximus, in qua præsertim illud ante oculos habuimus, ut Sacerdotii dignitatem, Tridentini Concilii, & Sacrorum Canonum Sanctiones, necnon Synodi a Decessore nostro celebratæ Decreta ipsis omnino consona tueremur. Quippe haud novas leges indicere, sed veteres diligenter observari magnopere cupimus, ac ne ipsæ ob ioscitiam, vel pravam voluntatem pedibus proterantur.

XXXIII. Hæc autem declaratio non modo usitatis locis promulgabitur, & ad singolos Urbanos, ac Diœcesis Parochos, omnesque Vicarios Foraneos mittetur, sed etiam in nostra Cancellaria prostabit, ut Scriba, cui de novis Patrimoniis acta conficienda sunt, ipsi penitus conformetur; siquidem observandam integre, ac perpetuo jubemus.

IN-

(1) *Sess. 21. cap. 2.* (2) *Lib. 25. Decretor. pag. 667.* (3) *Lib. 17. Decretor. pag. 17.* (4) *Lib. 19. Decretor. pag. 172.* (5) *Lib. 17. Decretor. pag. 18.* (6) *Trid. Concil. sess. 21. cap. 2. de reformat.*

INSTITUTIO XXVII.

Pro Archipresbyteris, & Parochis Diœcesanis, atque Concionatoribus, qui tempore Quadragesimæ ad tradendum Dei Verbum in illorum Ecclesiis designantur. Quid Parochis agendum sit antequam tempus Quadragesimæ advenerit. De ratione excipiendi Concionatores. Quonam loco sint collocandi, quove pacto adventus, ac reditus Concionatoribus apparari oporteat. Quid præstandum sit Regularibus Concionatoribus in templis proprii Ordinis. De vitæ probitate, quam tempore Quadragesimali Concionatores præferre debent. Quid ipsis gerendum sit, si forte lethalem culpam contraxerint. Quid evitari, vel declarari per conciones opus sit. Quale detrimentum in Fideles dimanet ex eo, quod Concionatores non insectentur vehementius ea crimina, quæ frequentius a populo patrantur. De mercede solvenda Concionatoribus, quamve ob causam ipsis concedatur.

I. ADventante jam Quadragesimæ celebritate Concionatores Verbi Dei in plures nostræ Diœcesis Ecclesias designantur, ne illud Jeremiæ nobis objiciatur (1): *ubi est verbum Domini?* Monendi igitur sunt Rectores Ecclesiarum, in quibus conciones per Quadragesimam habentur, & ipsi quoque Concionatores, ut hæc pia exercitatio rite, atque utiliter peragatur.

II. Itaque Parochi diebus Dominicis Sexagesimæ, & Quinquagesimæ, dum Missam Parochialem celebrant, per certos dies ineunte Quadragesima futuram concionem populo significent, omnesque hortentur cum viros, tum mulieres, ut frequentes conveniant: *Vade* (inquit Jeremias), *& sta in porta filiorum populi, & dices ad eos: audite verbum Domini*. Absoluto autem ejusdem Missæ Sacrificio Deum unanimes exorabunt, ut qui concionibus aderunt, eum fructum percipiant, ob quem conciones instituuntur: *Vivus est enim sermo Dei, & efficax* (2); Sed nisi Deus ipse in animis hominum suam legem imprimat, uti habetur cap. 31. v. 33. Jeremiæ, *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam*; nec Concionator, nec populus ea, quæ in votis sunt, obtinebunt. Id S. Gregorius his verbis confirmat (3): *nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vanum laborabit*.

III. Statim ac ad Ecclesiam sibi constitutam Concionatores pervenient, qua par est humanitate, ac officio ab ipsis Parochis excipientur: *Sic nos existimet homo* (inquit S. Paulus (4)) *ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*; quæ verba Willelmus Estius sic interpretatur: *Dispensatores, ne nimium extollantur; nam dispensator alienæ rei minister est: mysteriorum Dei ne contemnantur*. Hinc sub pœnis arbitrio nostro statuendis pravam consuetudinem vehementer improbamus, ob quam Concionatores ad tabernas divertere, ibique subsistere permittuntur, quod cæteris omnibus Ecclesiasticis, nisi itineris causa, interdicitur: *Tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti* (5). Idem Canone 4. dist. 44. sancitur: *Clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi*.

IV. Igitur (uti S. Carolus Borromæus decrevit (6)): *In proprio Monasterio, qui Regularis est, habitet, aut in ædibus Parochialis, Collegiatæve Ecclesiæ ubi concionatur, aut saltem in aliis Ecclesiasticis domiciliis, si ullo modo potest, ac distinctis omnino a laicali habitatione*.

V. Quoniam vero singulis annis dissidium excitatur, quisnam equo deducere Concionatores debeat, præcipimus pristinum morem servari, ita ut, qui superiori tempore equum tradere consueverit, quo facilius ad locum, ubi sacrum ministerium exerceri debet, Concionator perveniat, idem præstare deinceps omnino teneatur. Sin autem Concionatores suis expensis, vel alterius beneficio, & gratia iter confecerint sibi ipsi in posterum eodem modo consulant.

VI. Satis constat statis diebus conciones haberi in aliquo loco, ac deinde in alium locum Concionatores migrare, ut per alios dies sacra eloquia populo tradant; atque iterum in pristinum locum se restituere, ut eodem munere fungantur.

VII. Si id contigerit, præcipimus Parocho, seu populi conventui, ad quem Concionatores alere pertineat, ut pro commodiori itinere prospiciant, cum ipsi de uno in alium locum transferuntur. Quippe sub alimenti nomine illa etiam continentur, quæ necessaria sunt, ut in eum locum se conferant, ubi populum piis sermonibus imbuere debent. Idem statuendum est, cum in eum locum Concionatores revertuntur, ex quo prius discesserant, & ubi inceptum concionum cursum prosequi fas est.

VIII. Sed jam ad Concionatores deveniamus. Nemo juxta Tridentinum Concilium secularis conciones habere potest (7), qui prius ab Episcopo facultatem non impetraverit. Idem pro Regularibus decernitur, si Ecclesia concionibus destinata ad ipsorum Ordinem minime spectet. Sed ut id clarius explicetur, cum Clemens X. (8) Regularibus, qui in suis Ecclesiis concionari volunt, indixerit, ut benedictionem ab Episcopo postulent, hinc magnopere commendamus, ut ejusmodi Decreta sedulo observentur; non modo, ut jurisdictionem, quæ nobis concredita est, integre tueamur, sed ut eos, qui nostra auctoritate per Diœcesim pro sacris eloquiis enunciandis se conferunt, prius alloquamur, ipsisque nostri animi sensus declaremus.

IX. Singulis autem Concionatoribus in memoriam adducimus, ut optimis vitæ moribus se præditos exhibeant, ne inter eos adnumerentur, quos Deus his verbis objurgat: *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? tu vero odisti disciplinam* (9).

X. Virtus, atque integritas morum, quibus Concionatores exornantur, maximum sermoni pondus adjiciunt: *Habet* (inquit S. Augustinus (10)) *ut obedienter audiatur quantacumque granditate dictionis, magnum pondus vita dicentis*. Venerabilis Beda ea verba, quæ apud S. Matthæum habentur, *Loquebatur, tanquam potestatem habens*, sic interpretatur: *Sermo docentis in potestate fit, quando, quæ docet, operatur*. Contra vero morum licentiam, quæ in Concionatoribus apparet, omnino perniciosam S. Gregorius testatur. Tunc enim *Quod per linguam prædicamus, per exempla destruimus, dum iniqua docemus operibus, & sola voce, quæ justa sunt, prætendimus*. Tandem in Canone *multi* (11) hæc sententia continetur: *Bene vivendo, & bene docendo populum instruis, quomodo debent vivere; bene autem docendo, & male vivendo Deum instruis, quomodo te debeat condemnare*.

XI. Hinc meminerint Concionatores a conventibus, hominumque frequentia longius abesse. Nam majorem gratiam, & virtutis opinionem sibi conciliabunt, si minus cum multitudine versentur. Item si vanis hominum negotiis non implicabitur Concionator, iis omnem curam impendet, quæ ad Dei gloriam, cultumque augendum conferunt. Ut Salvator suos Discipulos ad hoc sacrum ministerium informaret, in Judæam eos misit, ut sacram doctrinam prædicarent. Inter cætera illud etiam monuit, ut modesto vultu, compositoque per viam incederent, & ne prætereuntes quidem salutarent: *Neminem per viam salutaveritis* (12); quæ verba S. Ambrosius ita declarat: *Ipsis neminem in via salutare præscriptum est, non quia benevolentiæ displiceret officium, sed quia persequendæ devotionis intentis plus placeret*.

XII. Si, qui hominum consortium, & familiaritatem evitant, vix satis muneri suo satisfaciunt, quid de illis statuendum videbitur, qui per Quadragesimæ tempus, dum Concionatorem agunt, ludis, venationibus, ventrique nimium indulgeant, nec a mulierum congressibus, ut par est, abhorreant? In quibusdam opusculis in lucem editis a Benedicto XIII., quæ iterum excusa fuerunt Romæ anno 1726. cum ipse Pontificatum gereret, Epistola S. Francisci Salesii inseritur, quæ ad imbuendos Concionatores plurimum confert. In ipsa hæc præsertim leguntur: *Secularis quidem ludis tempus conterere potest, venationibus animum relaxare, nocturnos cœtus celebrare; quæ omnia minime possunt exprobrari; nam si remissionis gratia fiant, divinis legibus non interdicuntur. Hæc tamen si Episcopus, vel Concionator exercent, gravissimam offensionem afferunt populo, nisi legitimis cum causis, plurimisque rationibus conjungantur, quod non ita facile contingere potest*. Sanctus autem Carolus Borromæus inter cætera, hæc quoque in Concionatore desiderat, ut sit *In victu temperatus, & parcus, ac ciborum varietatem fugiens, frugalitatis, abstinentiæque studiosissimus. Nec vero præ Concionum laboribus, aliaque causa, nisi necessaria, id studium remittat; tantum abest, ut a statis jejuniis se eximat: immo vero illa religiose colat, ut cæteros exemplo suo accendat ad leges abstinentiæ, jejuniique recte servandas. Si quo autem in loco, ubi concionatur, moris est cibum a fidelibus Concionato-*

ri

(1) *Cap. 17.* (2) *Ad Hebræos cap. 4. v. 12.* (3) *Homil. 30. de Evangelis* (4) *Ad Corinth. 1. cap. 4. v. 1.* (5) *Cap Clerici de vit. & honest. Clericor.* (6) *In sua Institutione pro Concionatoribus in actis Eccl. Mediolanen. par 4. pag. 305.* (7) *Sess. 5. cap. 2.* (8) *In Constitut. quæ incipit:* Superna. (9) *Psal. 40. v. 16. 17.* (10) *Lib. de Doctrina Christiana cap. 17.* (11) *Dist. 40.* (12) *Lucas cap. 10. v. 4.*

præterque modum apparari, & ipsa frugalitate, qua perpetuo utetur, omnique alia ratione ab eo apparatu eos revocare studebit; ac paulo post: *familiaritates, & consuetudines laicorum valde evitabit &c. feminas ad colloquium secum ineundum ne introducat*. Clemens XI., qui nunquam satis commendari poterit, in Epistola Encyclica pietatis, ac doctrinæ plena, quam ad Episcopos dedit, de Concionatoribus hæc habet: *Nimis crebro evenit, in Oppidis præsertim, ac vicis parum frequentibus, ut licentia Concionatoris, pravum exemplum, vel etiam criminis umbra non modo fructum universum impediant, quem Sacris eloquiis colligere poterat, sed re ipsa plurimis scandalis, ac malis occasionem subministrent*.

XIII. Si forte Concionator, quod Deus longe avertat, gravi labe inquinatum animum, Deique amicitia destitutum habeat, ad concionandum non accedat, priusquam se Pœnitentiæ Sacramento expiaverit; vel si id commode fieri nequit, per contritionem peccatum detestetur, & quamprimum confiteri secum deliberet. Id a S. Carolo Borromæo desumpsimus, qui loco superius allato inquit (1): *Sed conscientiam ante ab omni peccatorum impuritate Pœnitentiæ Sacramento expurgabit, quam ad verbi Dei tractationem accedat*. Sanctus autem Franciscus Salesius hæc pariter addit: *Concio habenda non est, nisi prius Missæ Sacrificium celebrarit Concionator, vel celebrare statuerit: Incredibile est, ait S. Gregorius, quantam Dæmoni formidinem injiciat, qui Sanctissimum Christi Corpus perceperit. Revera illud adfirmari posse videtur, quod Sanctus Paulus usurpabat: An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Christus? Tunc sane major libertas, pietatis ardor, ac doctrinæ lumen sermonibus adjungitur: quamdiu sum in mundo (ait Salvator) lux sum mundi: Certum quidem quamdam in nos charitatem dimanare, dum Christus qui luminis fons est, animis nostris immoratur: Ita Discipuli, qui ad oppidum Emmaus profecti fuerant, post Sacram Eucharistiam mentis tenebras depulerunt*. Inter Theologos quæritur, an novam contrahat peccati labem, qui culpæ lethalis conscius Sacras conciones aggreditur; Sanctus autem Thomas, dum psalmum 49. explicat, & illa præsertim verba *peccatori autem dixit Deus*, rem ita proponit: *Nunquid, qui in statu peccati mortalis est, peccat mortaliter, quando prædicat, vel docet?* hoc vero pacto respondet: *Ejus peccatum aut est publicum, vel occultum; & si occultum, vel cum contemptu, & sine pœnitentia, aut cum pœnitentia. Dicendum ergo, quod si aliquis est in peccato publico, non debet publice prædicare, vel docere . . . . . . Si vero est in peccato occulto, & sine pœnitentia, tunc provocat Deum, quia simulat . . . . . . Si vero peccatum est occultum, & dolet, non peccat prædicando, vel docendo, etiamsi publice loquatur contra peccatum, quia, sic detestando aliorum peccata, detestatur etiam suum*. Dominicus Soto S. Thomæ præclarus assecla eamdem sententiam amplectitur, & magnopere illustrat (2).

XIV. Priusquam sermonem ad populum ordiatur, divinam opem Concionator imploret, quemadmodum Esdras de Neemia commemorat (3): *Oravi Deum cæli, & dixi ad Regem*: Si copiosum assequi fructum velit, non solum oret, sed ea, quæ populo tradenda sunt, prius animo, feriaque meditatione perpendat, uti docet S. Hieronymus (4): *Sæpius meditando, populum doceat; sed illa doceat, quæ a Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus Sanctus docet*.

XV. Nonnulli summa virtute, ac doctrina præditos Concionatores expetunt, alii mediocres æquo animo ferunt, quos nos magnopere probamus, cum id facilius sit, & major etiam utilitas deriveter. Hæc habet Cardinalis Pallavicinus in historia, qua res gestas in Tridentina Synodo complectitur (5): *Quid satius judicatur, Concionatoris munus illis interdicere, qui in hoc sublimi pietatis, ac sapientiæ gradu non versantur, & hoc pacto ad exiguum numerum eos redigere, vel hanc facultatem iis omnibus elargiri, qui mediocri sane ingenio conciones exercent? Hoc sane idem esset ac petere, utrum inter milites adscribendi non sint, qui maximam in subeundis periculis virtutem non præseferunt, sed aliquando terga hostibus vertunt; utrum ex foro eliminandi, qui singulari jurisprudentiæ laude minime prædicantur, sed ineptas quandoque ferunt sententias; utrum postremo arcendi sint omnes opifices, qui alicujus artis peritissimi non habentur. Id enim, quod imperfectum videtur, si copiosum, ac redundans valde fuerit, Reipublicæ prodesse magis certum est, quam id, quod præstantissimum habetur, si exigua tantum ejus copia suppetat. Melius est, si in omni oppido, omnique templo aliquem de Deo, de Cœli felicitate, de Inferorum cruciatibus disserentem populus audiat, a quo pietatis laudes, peccati gravitas declarentur &c. id, inquam, melius est, quam si Paulus, & Chrysostomus unice verba facerent, idque tam raro contingeret, ut homines vanis, ac perniciosis hujus vitæ cogitationibus implicarentur; atque adeo rarissime semen in animos decideret, ex quo immortalis vitæ cogitatio aliqua gigneretur*. Sed cum magnum discrimen inter mediocres, & prorsus imperitos Concionatores intercedat, nostri muneris partes esse ducimus, ut legibus, & præstantium virorum auctoritate innixi pauca subjiciamus, & quæ perficienda sunt, ne Concionator mediocris in deteriorem conditionem dilabatur. Sacra Congregatio super Regularium, & Episcoporum causis constituta, jussu Clementis X. per litteras encyclicas præcepit Episcopis, omnem curam atque solicitudinem impendere, ut pravam consuetudinem jampridem invectam penitus extinguerent, ob quam nonnulli Concionatores non sacram doctrinam, ac virtutem populos edocebant, ut Sanctissimi Patres hortantur, sed auditorum mentes paradoxis, Poetarum fabulis, vanisque Rhetoricorum ornamentis oblectabant. Illud tamen magis deplorandum est, quod non modo inanibus verbis Concionatores utuntur, sed etiam ridiculam, ac mimicam dicendi rationem imitantur, quæ theatris potius accomodata videtur; & illud studiose curant, ut Auditores hilares, jucundique detineantur. Quamobrem, ut morem hunc sacrilegum melius arguamus, verba Patris Olivæ Societatis Jesu Præpositi Generalis afferemus, quæ in concione coram Pontifice, & Cardinalium cœtu habita continentur, quæ sic latine redduntur (6): *Ut pestis tam perniciosa omnino extinguatur, fateor me sæpius evolvisse Sacras Litteras, Concilia, & Doctores, & neminem sane reperire potui, qui in tam pravam consuetudinem vel unum verbum protulerit, vel syllogismum confecerit. Nullus Catholicus Doctor, nullum Oecumenicum Concilium excogitare, vel suspicari unquam potuit Concionatores adeo impudentes, qui Dei Ecclesiam in theatrum, sacrumque suggestum in circulatoriam sedem converterent. Hinc nemo morbo incredibili aptum remedium attulit, & hæc duo maxime repugnantia, quæque in unum copulari nequeunt, semper judicavit*, CONCIONATOREM *ac* MIMUM, *Apostolum & Scurram, Templum, ac Theatrum. Quinquaginta ab hinc annis hæc Erinnys ab inferis emersit, utque plures animas in tormentorum sedem abriperet, religioso indumento adoperta, & plerumque magno honore habita ob aliquod cingulum ad pœnitentiam indicandam, templa cachinnis immoderatis implevit, & Concionatorum linguam vana scurrilitate consperfit*. Quo tempore hic vir egregius hæc scripsit nihil contra exitiale malum, quod modo memoravimus, lege sancitum fuerat; sed latius cum serperet, opus fuit non modo legem ferre, sed pœnas etiam in ipsum indicere. Id contigit Pontifici Innocentio XI., cum Sacra Concilii Congregatio die 6. Julii 1680. epistolam encyclicam dedit, in qua, cum de Concionatoribus agitur, hæc leguntur: *Porro sciant, non levem esse culpam, sed grande piaculum; gravissimaque pœna multandi sunt* (videlicet Concionatores) *ubi per scurrilitatem verbum Dei veluti in scenam adducunt, aut Auditoribus deridendum traduxerint*.

XVI. Jam satis de iis, quæ vitanda sunt a Concionatoribus: nunc ad ea sermo convertatur, quibus ipsi satisfacere pro munere suo debeant. Ac primum sit, quod capite 12. 8. quæst. 1. habetur: *Oportet, eum qui docet, & instruit animas rudes, esse talem, qui pro ingenio discentium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere*. Secundo advertant, ex allata sententia illud quoque moneri; nempe, ut explanantes ea, quæ credenda necessario sunt, vel Sanctæ Religionis mysteria (ne labor irritus sit) earum rerum similitudines adhibeant, quæ Auditorum captui accomodatæ videantur. Sibi ante oculos ponant Salvatoris exemplum, qui coram populi multitudine verba faciens *parabolis* utebatur, *& sine parabolis non loquebatur eis*. Nunc serpentis exemplum, modo pastoris, modo piscatoris, modo vitis allatum fuit, quæ omnia sensibus subjiciuntur. Ejusmodi exemplis pleni sunt libri, qui circumferuntur. Tertio, cum de imbuendis animis, moribusque immutandis sermo est, ut fructus colligatur, in ipsis peculiariter enumerandis oratio versetur. Quæ secundo, ac tertio loco proposuimus, ex libro Patris Segneri, qui *Parochus instructus* inscribitur desumpta fuerunt, ubi tertiam rem ita declarat; si quis contra occasionem, & illecebram peccandi id solum generatim admoneat, videlicet, ejus-

(1) *Pag.* 390. (2) *Sent. dist.* 1. *quæst.* 5. *art.* 6. *pag.* 66. *edit. Lovanien. anno* 1573. (3) *Lib.* 2. *cap.* 2.
(4) *Can. si quis vult, dist.* 36. (5) *Lib.* 7. *cap.* 14. (6) §. 382.

ejusmodi pericula vitanda esse, populus nihil omnino hac sententia commovebitur. Sin autem duplex periculum afferatur, remotum nempe, ac proximum; deinde rem sic explicet, eum in remota occasione versari, qui domum aliquam frequenter invisens, rarissime lethale crimen admittit, ideoque non obstringi, ut ex eo loco se proripiat; si vero sæpius in peccatum labatur, tunc periculum proximum existimari, quod penitus aufugere divino mandato teneatur; si hæc fiant, tunc animus permovetur, & veritas ipsa tanquam granum synapis non modo contusum, sed minutissime contritum, oculorum aciem vehementer perstringit. Quarto, Concionator ejus loci, ubi verbum Dei prædicat, morum corruptelas diligenter exquirat: quod ita docuit Sanctus Carolus Borromæus (1): *Cum vero ad concionandum aliquis Concionator venerit, vel ab Episcopo, vel a Parocho alicujus Ecclesiæ accurate illius loci morum corruptelas conquiret, quas, ut occasio feret, verborum vi, & sententiarum pondere, & in primis Sacrarum Litterarum testimoniis, exemplisque constantissime usque adeo exagitabit, ut funditus, quantum in se est extirpet, Deo juvante.* Quinto, non solum improbos mores reprehendere Orator debet, sed causas etiam, quæ pro illorum excusatione in medium proferri solent, & nimis profecto invalescunt. Ita juvenes peccandi licentiam ætati tribuendam putant, homines adulti plura pietatis opera contemnunt, quæ mulieribus tantum accomodata censent; nonnulli a Sacramentis suscipiendis abstinent, aliosque indocunt, ne ad ipsa tam frequenter accedant, & palam asserere non dubitant, immortalem gloriam comparari posse, licet Sacramenta tam crebro non percipiantur: senes tandem cumulandæ pecuniæ, sordidæque divitiarum cupiditati se penitus mancipant, ut familiæ commodis prospiciant. Hæc a Sancto Carolo fuse indicantur (2). Concionator autem has detegere insidias, & quo potest maximo studio longe propulsare debet.

XVII. Inter sacros interpretes quæritur curiosius sane, quam utilius, utrum (omissis ethnicis, atque hæreticis) si Catholici solum adnumerentur, & etiam infantes, qui fere omnes per Baptismum æternam vitam assequuntur, cum perpauci sine ipso decedant, utrum, inquam, major sit eorum copia, qui perpetuis cruciatibus addicuntur. Contrariam sententiam aliqui tuentur, illo regni cœlestis exemplo adducti, quod in Evangelio S. Matthæi proponitur: Unus quippe ex omni numero, qui ad eas nuptias convenerat, solum excluditur, quod veste nuptiali careret. Alii vero eos, qui ad beatissimam cœli sedem perveniunt, & eos, qui ab illa longe arcentur, numero exæquant; cujus rei conjecturam ex decem Virginum exemplo desumunt (3); quarum quinque prudentes, quinque autem fatuæ memorantur. Reliqui vero majorem *Reproborum* numerum existimant, si cum *Electis* conferantur. Legimus enim non sine terrore in sacris litteris: *Multi sunt vocati, pauci vero electi*; & alio loco: *Per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam; pauci sunt, qui inveniunt eam.*

XVIII. De hac controversia plures agunt, ac præsertim Pater Cornelius a Lapide (4) rem satis erudite pertractat, & multorum Patrum auctoritate ductus sententiam tertio loco expositam defendit. Omissa hac disputatione, quæ dirimenda nostro judicio non est, illud affirmamus, magnam eorum partem, qui æternis suppliciis damnantur, eam calamitatem perpetuo subire ob ignorantiam mysteriorum fidei, quæ scire, & credere necessario debent, ut inter Electos cooptentur: *Multi enim* (inquit Cornelius) *laborant ignorantia crassa articulorum Fidei, quos explicite scire, & credere tenentur, æque ac Sacramentorum.* Itaque Concionator hæc mysteria, & alia, quæ ad salutem necessario requiruntur, populo explanare ne prætermittat. Moneat etiam summopere Parochos, quo studio pro muneris sui ratione eumdem populum per dies festos Christi doctrina instituere teneantur. Item Parentibus, & domorum Præfectis in mentem adducant gravissimum mandatum, quo curare debent, ut liberi, cæterique sibi commendati templum adeant, & Christianam legem addiscant, quos etiam ipsi comitari ad templum fas est, ut suos liberos ad Fidei mysteria percipienda frequenter convenire certo dignoscant, utque intelligant ea fortasse, quæ antea ignoraverant, vel quæ diuturnitate temporis, uti solet accidere, penitus ipsorum animo deciderant, & rursus in memoria sunt revocanda.

XIX. Idem Cornelius a Lapide aliam rationem subdit, qua supplicio æterno homines puniuntur, sive numerus Electorum major, vel minor, vel æqualis cum Reproborum plebe judicetur: *Concionatores* (inquit) *communem tramitem explicandi Evangelia sequuntur, peccatoribus commendant Passionem Christi, misericordiam Dei, largitionem eleemosynarum, & cultum Beatæ Virginis, quod illa sui cultores non sinat perire; nec descendunt ad vitia, huic illive loco propria, ut contra ea tonent, & fulminent, eaque extirpent: unde Urbes, & populi manent in eisdem malis, legibus, consuetudinibus, propositis, vitiis, nec ullum, vel exiguum, ex Concionibus omnibus fructum referunt. Mutent ergo modum concionandi, si Deo, conscientiæ, Ecclesiæ, & Auditoribus consulere satagunt; ut conscientias feriant, ex iisque omne malum semen, quod in tali loco grassari sciunt, stirpitus evellant.*

XX. Tandem non ignoramus rationi consentaneum esse, ut Concionator aliquod stipendium pro vitæ sustentatione consequatur: *Qui bene* (ait S. Paulus (5)) *præsunt Presbyteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, & doctrina, dicit enim Scriptura: Non alligabis os bovi trituranti.* Et; *Dignus est operarius mercede sua.* Illud solum cavendum est, quod monet Sanctus Gregorius (6): *Verus ergo quisque Prædicator non ideo prædicare debet, ut in hoc tempore mercedem recipiat, sed ideo mercedem recipere, ut, prædicando, subsistat.* Sanctus Thomas Quodlib. 2. art. 12. quærit: *Utrum sit peccatum Prædicatori habere oculum ad terrena*; & controversiam ita dirimit: *respondeo, dicendum, quod habere oculum ad terrena contingit dupliciter: uno modo, sicut ad mercedem, vel præmium, & sic Prædicatori non licet habere oculum ad terrena, quia sic faceret Evangelium venale; alio modo, sicut ad stipendia pro necessitate sustentationis vitæ; & sic licet habere Prædicatori oculum ad terrena.* Quamobrem stipendium, quod fidelium pietas elargiri solet, Concionatoribus in nostra Diœcesi non interdicimus; sed absoluto Quadragesimæ cursu, cum de more illud postulantes circumibunt, præcipimus, ne vestigium ab eo loco discedant ubi conciones habuerunt; humano modestoque animo accipiant, quæ ipsis a piis Auditoribus tribuuntur.

XXI. Ex illis verbis S. Thomæ: *habere oculum ad terrena*; opportunum aditum nobis apertum conspicimus, ut improbemus incredibilem cupiditatem, occulta consilia, & calliditatem, quibus Nobiles Matronæ, ac Magnates civitatis per Concionatores adiguntur, ut Auditorum frequentiam, ac numerum sibi concilient, utque cæteri Concionatores populi concursu destituantur. Cum tamen urbanis Concionatoribus id solum convenire videatur, ideo cum de illis sermo erit, ea, quæ necessaria sunt, libere enunciabimus.

XXII. Concionatores suo perfuncti munere, si Seculares fuerint, ad domos suas, si Regulares, ad cœnobium quamprimum revertantur.

INSTITUTIO XXVIII.

De Processione, quæ fieri consuevit in festo S. Marci. Quidnam decreverit Sacrorum Rituum Congregatio, si forte in diem Dominicum Paschatis eadem supplicatio inciderit. De Missæ Sacrificio, quod eadem die celebratur.

I. Litaniæ Majores, quæ die S. Marci 25. Aprilis celebrari consueverunt, hoc anno 1734. cum die Solemni Paschatis concurrunt.

II. Non semel id evenit, actumque fuit in S Rituum Congregatione, utrum die Paschatis, an alio die processio indici deberet. Primum quidem haud consentaneum visum est, cum die Paschatis Episcopi Missæ Sacrificium solemni ritu peragere soleant, & populus magna frequentia ad Eucharistiam percipiendam convenire. Hinc sancitum fuit, ut eadem in diem tertium Paschatis differretur; nec magni momenti negotium Patres censuerunt, quod eo die Concionatores ad populum verba faciant, & eorum cursus absolvatur; quippe responsum fuit, ut ipsa concio post processionem, vel ante haberetur, vel etiam post prandium, sicut primo die Paschatis fieri mos obtinuit.

III. Id die 25. Septembris anno 1627. promulgatum fuit. Scriptores autem Sacrorum Rituum periti juxta hanc sententiam, Missalis etiam, & Breviarii Rubrica, & auctoritate du-

cti,

(1) *In actis Eccl. Mediolanen. tom. 1. pag. 404.* (2) *In Instruct. pluries cit. pag. 900.* (3) *S. Matth. eod. loco.*
(4) *In Comment. Epist. S. Jacobi cap. 2.* (5) *Epist. 1. ad Timoth. cap. 5. v. 17.* (6) *Lib. 19. Moral.*

cti, processionem, quam supra memoravimus, in diem tertium Paschatis prorogandam statuerunt, si celebritas S. Marci primo die Paschatis occurrat (1).

IV. Itaque idipsum die 27. Aprilis nos observabimus, cum hoc anno solemnitas Paschatis, & festum S. Marci eodem die concurrant. Cum tamen eo die, quo processio indicetur, communionem pueris nonnullarum Parochiarum tradere consueverimus, quibus Corporis Christi percipiendi primo facultas conceditur, & illis pariter idem Sacramentum ministrare, qui praecedenti die festo accedere ad Sacram mensam non potuerunt; cum etiam, ut dictum est, conciones tunc agantur, ideo tempus indicare necesse est, quod pro his omnibus efficiendis constituitur. Illud sane deesse non potest, si recte, atque utiliter impendatur.

V. Tertio igitur die Paschatis hora 11. Ecclesiam Metropolitanam S. Petri adibimus, Missam celebrabimus, puerosque ad Eucharistiam sumendam excipiemus.

VI. Hora 13. ejusdem diei initium fiet processioni, quae duarum horarum spatium requirit, si solemnis Missae tempus adnumeretur, quae in Ecclesia S. Jacobi Regularium S. Augustini de more celebratur. Hinc commode locus concionibus relinquitur, quae post horam 15. inchoantur.

VII. Illud monendum est, quod hoc anno, aliisque insequentibus Missa Rogationum tempore constituta celabrabitur, licet superiori tempore in Ecclesia S. Jacobi die Rogationum Missa solemnis S. Marci peracta fuerit. Nam juxta Ecclesiae ritus, non ex libera cujusvis voluntate res decernenda est. In Rituali autem Episcoporum, ubi de Processione sermo est, quae die festo S. Marci quotannis habetur, haec apertissime continentur (2): *Eo ordine ibit processio usque ad Ecclesiam, ad quam juxta consuetudinem Civitatis dirigetur &c. Cum autem Episcopus, & processio pervenerit ad dictam Ecclesiam, celebretur ibi Missa Solemnis Rogationum, & non S. Marci, nisi fuerit titulus Ecclesiae.*

INSTITUTIO XXIX.

De Sacra Visitatione Monialium Coenobiis indicenda. De auctoritate Episcoporum in Monasteria, & Sanctimoniales Regularibus subjectas, & in illas, quae aut simul commorantur absque ulla Claustri lege, aut disjunctim in propriis aedibus vitam traducunt. De vetustate, atque origine Monialium, ac de Claustri instituto. Utrum Episcopus invisurus Coenobia Monialium Regularibus subjecta, diem certam prius indicere debeat. An teneatur Vicarium Generalem, Monialium Confessarium, ac Priorem secum adducere. An vero Monasterium ingredi possit cum illis tantum, quos ad Visitationem peragendam sibi comites elegit. De pia, veterique consuetudine educandi Puellas in Coenobiis Sanctimonialium. De usu censuum, qui Monialibus permittuntur. De Dote, quae a Parentibus solvitur, cum vota solemnia nuncupantur a Monialibus. An hujus pecuniae solutio Simoniam praeseferat. De immoderatis sumptibus, qui a Monialibus fieri solent, cum Coenobii munera ipsis demandantur.

I. POstquam Deo juvante Dioecesim nostram magna ex parte perlustravimus, & 54. Parochias, quae in Civitate constitutae sunt, invisimus, nunc Monasteriis Sanctimonialium Sacram Visitationem indicere proposuimus.

II. Plures ex ipsis ad nostram jurisdictionem pertinent, & Claustris perpetuo includuntur; aliae autem sub eadem Claustri lege in Regularium potestate versantur; aliquae vero nullis Claustri vinculis tenentur, licet sub eodem tecto congregentur; postremo nonnullae sacrum indumentum gerunt, sed vitam cum reliquis communem minime agunt, & domi suae degunt, vel apud illos, quibuscum aliquo cognationis vinculo conjunguntur.

III. De primis, quae nobis subjiciuntur, verba facere supervacaneum ducimus, cum nullum impedimentum offerri posse videatur. Si de illis agatur, quibus Regulares praesunt, nihil ad pacem labefactandam excitari potest, si Ecclesiae sanctiones sedulo perpendantur. Quamvis enim tueri diligenter velimus ea, quae nobis tribuuntur jure Pontificio, Decretis Apostolicis, eorumque sententiis, qui Pontificum auctoritate de iis re-bus judicant; tamen nihil expetimus quod nobis apertissime tribuendum non videatur.

IV. Ac primum Tridentina (3) Synodus Episcopis Sedis Apostolicae Delegatis Claustrorum custodiam commendavit in Monasteriis etiam immunibus, & Regularium potestati subjectis. Gregorius XV. certis (4) limitibus conclusit facultatem, quae in Monasteria sub Regolarium administratione posita, commissa Episcopis fuit. Siquidem statuit, ut etiam Regulares Confessarii a Praefectis Regularibus praepositi Monialibus per Episcopos approbentur; utque bonorum Curatores, licet Moniales Regularibus subsint, & cujuslibet conditionis existant, Seculares nempe, vel Regulares, rationes Episcopo referre, accitis etiam Praefectis Regularibus, teneantur; postremo Pontifex sancivit, ut Confessarium, si parum idoneus judicetur, & bonorum Administratores, si imperiti, vel infidi deprehendantur, Episcopus ab eo munere removeat, si prius admoniti Regularium Praefecti id facere praetermiserint. Illud etiam a Pontifice conceditur Episcopo, ut in comitiis, quibus totius familiae Superiores deliguntur, una cum Praefectis Regularibus ipsi per se, vel per alios praesint, licet Monasteria ad eosdem Regulares omnino pertineant. Si qui vero Regolares etiam in Monasteriis sibi subjectis Claustrorum leges violaverint, decernit Pontifex, ut Episcopus, tanquam Sedis Apostolicae Delegatus, eos punire, & ad Censuras quoque, si opus sit, contra ipsos devenire possit.

V. Alexander VII. easdem Claustrorum leges arctioribus terminis definivit (5). Licet enim Praefectis Regularibus semel per annum Monasteria sibi addicta ingredi permiserit, ut visitationem exequantur, illud etiam praecepit, ut si crebro eadem Monasteria legitima, ac necessaria causa adire cogantur, id minime perficiant, nisi Episcopus intersit, vel alius quispiam vir Ecclesiasticus ipsius voluntate subrogatus. Clemens X. (6), quae prius a Gregorio sancita fuerant, plane confirmavit; ut nempe Confessarii Regulares a suis Praefectis ad Confessiones Monialium audiendas designati, etiam in Monasteriis illorum potestati traditis, Episcopi auctoritate ad illud munus necessario probentur.

VI. Omissis, quae Benedictus XIII. contra haec superius allata promulgavit, cum omnia Clemens XII., ut infra dicemus, in pristinum restituerit, quemadmodum a Romanis Pontificibus Benedicti Decessoribus antea constituta fuerant, illis, inquam, omissis, nihil aliud opponi potest, nisi easdem Pontificum sanctiones usu minime receptas esse, neque executioni unquam demandatas, uti plurium annorum experientia cognovimus, quibus acta Romanarum Congregationum pervolvimus, quae tamen has inanes excusationis causas opportunis remediis sustulerunt.

VII. Antequam in Sacra Concilii Congregatione a Secretis delecti fuissemus, Cardinalis Archiepiscopus Neapolitanus die 21. Martii anno 1673. id postulavit: *An non obstante praetenso non usu, liceat Eminentissimo Archiepiscopo ad formam Constitutionis Gregorii XV. exigere rationem administrationis bonorum Monialium Regularibus subjectarum.* Responsumque fuit: *affirmative* (7). Cum ejusdem Sacrae Congregationis Secretarium ageremus, Episcopus Uladislaviensis petiit, utrum ipse Confessarios Regulares a suis Praefectis pro audiendis Monialium Confessionibus adlectos probare posset, licet Moniales per eos Regulares administrarentur, & contraria immemorabilis consuetudo adduceretur, Sacra Congregatio die 30. Januarii anno 1723. *affirmative* (8) respondit, Clementis X. constitutione permota, quae omnem adversam consuetudinem, licet immemorabilem, abrogavit. Anno vero proxime elapso Cardinalis Pereyra Episcopus Phari in Algarbiorum Regno, cum in illis Regionibus, neque Decretum Gregorii XV. pro exigendis bonorum rationibus receptum unquam fuisset, nec ea, quae sancita sunt de Claustri custodia, de approbandis Confessariis, ac de primo loco ab Episcopis tenendo in comitiis Monialium, quae Regularium potestati commissae sunt, ob hanc causam idem Cardinalis petiit, an perficere deberet, ut omnia, quae in eodem Gregorii decreto constituta sunt, omnino servarentur: Sacra Congregatio die 14. Novembris an. 1733. id approbavit, & absolvendum negotium praecepit. Sed ne ab hac nostra Civitate discedamus, Epistolam Sac. Congregationis Episcoporum Regularium ad Cardinalem Jacobum Boncompagnum Decessorem nostrum scriptam his verbis deprehendimus inter aliquas adnotationes, quas super actis ejusdem Congregationis con-

(1) *Gavant. ad Rubricas Missalis sect. 6. c. 16. n. 1. & sect. 7. c. 6. n. 25., Macr. Hierolex. verb. Litania., Guyet de festis propriis SS. l. 4. c. 2. q. 5., Baruffald. ad Rit. Rom. tit. 79. n. 18.* (2) *Lib. 2. cap. 32.* (3) *Sess. 25. de Regularibus c. 5.* (4) *Constitut. 18. tom. 4. Bullar. Rom.* (5) *In Constit. 153. Bull. Rom. t. 6.* (6) *In Const. 7. quae incipit: Inscrutabili.* (7) *Lib. 28. Decretor. pag. 40.* (8) *Lib. 73. Decretor. pag. 31. & s. 9.*

confecimus. Postquam iterum hodierna die Sacræ huic Congregationi relata sunt quæ scripsit Eminentia Vestra de istarum Monialium Sancti Mathiæ pervicacia, quæ utpote Regularium regimini subjectæ a rationum recognitione se esse immunes contendunt, eadem Sac. Congregatio abrogans, quæ a die 30. Februarii eu de re decreverat, statuit, ut juxta Apostolicas Constitutiones, præsertim vero illam Gregorii XV., ac Decreta alias prolata ab ipsa Sac. Congregatione Concilii, possit Eminentia Vestra ejusdem Moniales, cæterasque Regularibus subjectas compellere ad rei suæ familiaris rationes exhibendas, itemque exquirere, an dotes juxta hujus Sacræ Congregationis mandata deponantur. Cæterum jussionem sequatur, qua Antistita, ac Moniales ullam in posterum Virginem ad habitam recipere sine prævia Episcopi facultate prohibentur; de quibus, dum Eminentiam Vestram certiorem facio, demisse sacras ejusdem manus deosculor.

VIII. Insuper, cum idem Cardinalis Boncompagnus hanc Ecclesiam administraret aliæ controversiæ pro Monialibus ad Regularium potestatem spectantibus excitatæ fuerunt, quibus Episcoporum, ac Regularium Congregatio finem imposuit; quæ omnia referenda ducimus, ne oblivionis causa, aut alia qualibet ratione iterum in medium ea deducantur, pro quibus jam sententia lata est.

IX. Ac primum, si aliquis opifex, Episcopo probante, Cœnobium Monialium, quæ Regulares Præfectos habent, ingressus alias fuerit, aditum ipsi deinceps in Monasterium patere, quoties aliquid ejusdem artis perficiendum contingeret, palam asserebatur; Sacra tamen Congregatio die 27. Novembris anno 1722. in hunc modum respondit: *Sacra Congregatio censuit, Eminentissimum Archiepiscopum non debere id permittere, cum requiratur specialis licentia pro quolibet contingente casu ingressus, etiamsi agatur de aliquo jam alias approbato, & permisso pro hujusmodi ingressu*.

X. Item, pro certo tenebatur eum Regularem, qui semel per suos Præfectos extraordinarius Confessarius pro Monialibus Ordini Regularium subjectis cum Episcopi facultate declaratus fuisset, posse ad idem munus iterum designari, licet nova Episcopi approbatio non intercedat; quod etiam statuendum putabatur, si alias ab alio Episcopo præpositus fuisset ad confessiones Monialium audiendas, quæ per Ordinis sui Præsides administrantur.

At Sacra Congregatio super his ita statuit eodem die, eodemque anno, quos superius memoravimus: *Sacra Congregatio censuit id non esse permittendum ab Eminentissimo Archiepiscopo, & requiri ejus approbationem in quocumque casu destinationis alicujus pro audiendis confessionibus dictarum Monialium*.

XI. Moniales quoque a S. Mathia nuncupatæ Regularibus Ordinis S. Dominici subjectæ contendebant, Monasterium Sancti Lucæ, ad quod singulis bienniis nonnullæ ex ipsis transferuntur, Claustrorum legibus non contineri, licet P. Petrus Paulus Ciardus Provincialis die 7. Augusti anno 1683., & Cardinalis Pipia, cum sui Ordinis Generale Magisterium gereret, die 22. Julii anno 1728. contrarium omnino decreverint; Postremo die 27. Novembris anno 1732. Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium super hac re ita constituit, *Eadem Sacra Congregatio censuit, quod Eminentissimus Archiepiscopus demandet omnino in dicto Monasterio Sancti Lucæ servari Clausuram*.

XII. Sed jam ad eas Moniales veniamus, quæ vel communem sub eodem tecto vitam degunt, licet nullis Claustri legibus adstringantur, vel ædes paternas separatim incolunt, licet Monialium indumenta præferant. Leo X. (1) omnia privilegia, quæ Ordini Regularium adscribuntur, ipsis concessit, si virginitatem servarent, licet separatim, aut conjunctim vitam instituerent; ex quo inferri posse videtur eam solum Episcopis auctoritatem tribui, qua tamquam Sedis Apostolicæ Delegati prædiri sunt in Claustrales Moniales, quæ Regularium potestati permissæ fuerunt; verum posterioribus temporibus aliter de ejusmodi Tertiariis, ut vocant, per Summos Pontifices constitutum fuit.

XIII. Ac primum vetustissimum Monialium Institutum dignoscitur ex vita S. Augustini, quam S. Possidius descripsit, & quam P. Joannes Salina ex Canonicis Lateranensibus nuper in lucem edidit Romæ anno 1731. eruditis commentariis exornatam (1). Fertur etiam antiquissima Claustrorum consuetudo, quæ vel ex quarti Seculi monimentis deprehenditur; Nulla tamen generali lege id Monialibus Indicebatur (3). Bonifacius VIII. ineunte Seculo XIV. Monialibus Claustrorum legem observandam præcepit (4). S. Pius V. nullas (5) in posterum Tertiarias Ordinum Regularium admitti jussit, nisi solemni ritu vota nuncuparent, legemque Claustrorum omnino servarent. Hoc sane Decretum, uti Sacra Congregatio Concilii juxta Fagnanum (6) declaravit, eas solum Tertiarias complectitur, quæ in unam domum congregantur. Certum quidem est post Decretum etiam ejusdem Pontificis in multis Italiæ Urbibus hujusmodi Tertiarias versari, quæ nec solemnia vota concipiunt, nec Claustrorum legibus tenentur, tamen ut ratio Sanctissimi Pontificis habeatur, & de ipsius Decreti observantia studium ostendatur, Sedes Apostolica Tertiarias ejusmodi dissimulare, & tamquam sua auctoritate minime probatas Episcoporum jurisdictioni permittere consuevit (7). Cum Nos ipsi in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munere fungeremur, Episcopus Sarzanensis petiit, an mulieres, quæ tertium Ordinem S. Francisci profitebantur, & Claustri jura non servabant, suæ potestati subjectæ essent, cui Sac. Congregatio die 3. Januarii anno 1723. respondit earum Monasterium *esse subjectum omnimode jurisdictioni Episcopi; citra tamen approbationem Sacræ Congregationis quoad illud*.

XIV. Post Moniales, quæ sine ulla votorum nuncupatione, Claustrique vinculo, communem tamen ad vivendum sibi sedem elegerunt, de aliis verba facienda sunt, quæ Monialium indumenta præferunt, licet disjunctim in privatis ædibus singulæ immorentur. Sacræ igitur Congregationes, quæ nempe ad declarandam Tridentinam Synodum, & quæ Episcoporum, ac Regularium causis præpositæ sunt, varia quidem, sed consona de iisdem Tertiariis constituerunt. Illud primum cautum, & sancitum fuit, ne illis Sacerdotes Regulares Pœnitentiæ Sacramentum administrarent, nisi prius per Episcopum ad confessiones Laicorum audiendas probarentur; secundo, Regulares Sacram Eucharistiam in Paschatis celebritate Tertiariis ejusmodi traderent; tertio, ut ipsæ post mortem in Ecclesiis Parochialibus sepeliantur, nisi forte in Templis Regularium, quorum habitum antea gerebant, aliqua pro ipsis tantum sepulchra designata habeantur; quarto, ut Regulares ad habitum eas solum mulieres admittant, quæ vitæ probitate commendentur, & quadragesimum annum attigerint, quæ bonorum satis habeant ad vitam honeste sustentandam, & cum cognatis, & affinibus suis vitam simul exigant; tandem in Episcopi facultate positum esse, ut mulieres ad habitum recipiantur, eum examen conditionum, quas paulo ante explicavimus, ad ipsum pertineat.

XV. Ejusmodi decreta satis cognita sunt, & a Scriptoribus etiam Regularibus in suis ipsorum libris describuntur (8); Episcopus Mazarensis, cum nos ipsi Secretarium ageremus, hæc a Sac. Congregatione Concilii postulavit: *Quænam sint conditiones requisitæ, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum suæ Religionis mulieribus non collegialiter viventibus, dictum habitum dare possint, & an examen dictarum facultatum pertineat ad Episcopum*; cui Sac. Congregatio, res omnino diversas existimans, facultatem nempe concedendi habitum, & conditiones mulierum ad ipsum habitum recipiendum, hoc pacto respondit: *Examen facultatum concedendi habitum pertinere ad Sedem Apostolicam, examen conditionum quoad mulieres vestiendas, & licentiam vestiendi pertinere ad Ordinarium, & conditiones vestiendarum esse expressas in Decretis Generalibus alias editis; & hæc Decreta esse servanda*.

XVI. Post hæc Decreta in Tertiarias, quæ communem vitam sine Claustri vinculo ducunt, & quæ privatis in domibus degunt, aliæ quædam a Benedicto XIII. Constitutiones editæ fuerunt (9); quarum altera incipit: *Paterna Sedis Apostolicæ* in Tertiarias Ordinis Sancti Francisci (10) altera incipit: *Exponi nobis* in Tertiarias Ordinis Servorum B. Virginis: alia pro Regularibus Dominicanis incipit: *Pretiosus* (11) in qua plura decernuntur, quæ jus Magistri Generalis in Tertiarias sui Ordinis declarant, quemadmodum §. 56. 17. liquido apparet. Cum tamen Clemens XII., qui nunc feliciter Pontificatum obtinet, easdem Benedicti Constitutiones iis terminis conclusetit, qui a jure communi, Tridentino Concilio, & superiorum Pon-

(1) *Constitut. 22. Bull. Rom. t. 1.* (2) *Cap. 27. 31.* (3) *Thiers. in tractatu de Clausura.* (4) *Cap. periculoso de statu Regularium in sexto.* (5) *Constitut. 8. tom. 15. Bullar. Rom.* (6) *Cap. nullus, num. 66. & seqq de foro competenti.*

(7) *Card. Petra in eruditis Comment. Constitut. Apost. tom. 4. pag. 475. num. 19. & seq. Matthæuccius de Officiali Curiæ Ecclesiasticæ cap. 32. num. 3. & seqq.* (8) *Nicolius in Flosculis, verbo Tertiariæ Lantusca in Theatro Regul. eodem verbo, Donati Rerum Regular. tom. 2. tract. 57. quæst. 3. num. 21. & seqq. Matthæuccius in Officiali Curiæ Ecclesiast. cap. 32. n. 3. & seqq.* (9) *Anno 1725.* (10) *Anno 1726.* (11) *Anno 1727.*

Pontificum sanctionibus præscribuntur, illudque addiderit, haud posse Regulares neque externo, neque interno foro privilegiis uti, quæ a Benedicto XIII. in Decretis, quæ paulo ante memoravimus, conceduntur, hinc necessario sequitur, rem dijudicandam juxta eas leges, quas superius enumeravimus, non vero ex sententia, quæ in ejusdem Benedicti Decretis continetur. Quod si aliquid contra afferri possit, quod nos certe latet, si palam nobis proferatur, facile, ac libenter excipiemus. Siquidem eam mentem nunquam habuimus, ut aliorum privilegiis, licet minima, de medio auferamus, sed tantum ut potestatem Ordinarii integre tueamur, quemadmodum juravimus: & Sedis Apostolicæ Decreta executioni mandemus, quæ quidem haud consulto, sed ob ignorantiam negliguntur, quod nempe illa percurrendi, & sedulo examinandi facultas non fuerit. Si autem superiori tempore, uti magnopere timemus, conditiones ejusmodi, & ipsarum examen prætermissum fuerit, cum Tertiariæ, quæ sejunctim in suis ædibus degunt, ad habitum receptæ fuerunt, ad corrigenda, quæ temere commissa sunt, nos paratissimos exhibebemus, modo in posterum hæc negotia non inconsulto transigantur, sed Pontificum sanctiones, ut fas est, plene serventur.

XVII. Post hæc, verba facienda sunt de iis, quæ ad Sac. Visitationem pertinent; ac primum non ignoramus felicem ipsius exitum ex Dei beneficio, ac voluntate unice expectandum. Quamobrem Moniales universas claustrales, & non claustrales, quæ nobis, vel etiam Regularibus subjiciuntur, vehementer obtestamur, ut rem summo studio Deo commendent, cujus ope copiosum fructum, quem expetimus, ex Sacra Visitatione consequamur. Singulis autem, quæ id perfecerint spatio proximæ hebdomadæ in Albis post Pœnitentiæ Sacramentum, susceptamque Eucharistiam, centum Indulgentiarum dies impertimur.

XVIII. Singulis Monasteriis, quibus Visitatio indicetur, quindecim dies permittuntur, ut quæ necessaria sunt, parari commode possint, quæ etiam describi curabimus in eadem scheda, quæ pro Visitatione denuncianda Monasteriis ipsis tradetur. Procurator Generalis Minorum Observantium hæc petiit a Sacra Congregatione Concilii: *An Episcopus visitaturus Clausuram Monasteriorum Monialium teneatur ante accessum eisdem Monialibus præfinire diem, & horam Visitationis*. Die vero 19. Januarii ann. 1686. responsum fuit: *negative* (1). Insuper die 29. Julii anno 1688., cum de causa Florentina ageretur (2), Archiepiscopus Florentinus hæc postulavit: *An in Visitatione, & ingressu Clausuræ teneantur Vicarii Generales secum ducere Priorem, & Confessarium dictarum Monialium*, cui pariter responsum fuit *negative*. Cum vero Secretarium Sac. Congregationis Concilii nos ipsi ageremus, plurima Episcopus Aquilæ in Vestinis examinanda proposuit, quæ pro visitandis Monialibus in illa Diœcesi Cœlestinis Regularibus subjectis dubia videbantur; ac illud præsertim: *An Episcopus possit solus cum suis Convisitatoribus ingredi & visitare Clausuram prædictarum Monialium absque interventu P. Abbatis Cœlestinorum*. Die autem 31. Julii anno 1723. *affirmativa responsio data fuit*. Verum ut voluntatis nostræ studium testemur in Moniales etiam, quæ Regularium potestate reguntur, ante quindecim dies tempus Visitationi constitutum indicabimus, ut de Monialibus nobis subjectis paulo ante dictum est. Insuper illarum Præsidem Regularem, & Confessarium, ut nobiscum intersint, prius admonebimus, cum ad visitanda Cœnobii Claustra accedemus, ut si quid statuendum sit, ipsorum pariter consilium adhibeatur. Claustrorum leges pro illis præsertim Monialibus, quæ Regularibus parent, maxima olim severitate fuisse conservatas, illud testimonio esse potest, quod in Statutis Monialium, quæ a Sancto Dominico appellantur, cautum fuit, posse quidem eatum Confessarium Monasterii fores ingredi, cum pro Viatico administrando, vel Sacra Unctione obliniendis Infirmis accersitur, nullum tamen habetur verbum, an idem permittatur, cum Moniales ægrotæ Pœnitentiæ Sacramento expiandæ sunt. Itaque in dubium ea res adducta fuit coram Pontifice Clemente VII., qui die 5. Januarii anno 1532. litteras Apostolicas dedit (3), quibus ingressus in Monasterium Confessario conceditur, cum de morbis periculosis agitur, illudque simul indicitur, ut eodem tempore Eucharistiæ Sacramentum ministretur, ne toties Sacra Monialium penetralia sint adeunda. Nos sane præscriptos limites non adeo excesse videmur, dum Præsidem, & Confessarium Regulares accivimus, ut nobiscum intimos Monasterii recessus visitandos ingrediantur. Id enim perraro contingit; tum etiam iidem Regulares pro re perficienda necessarii, vel saltem opportuni judicantur. Tandem Gregorius XIII. Episcopum ad moniales accedentem valde commendat, si ipsum aliqui Regulares comitentur.

XIX. Monasterii templum adibimus eo die, atque hora, quæ prius indicentur. Primum omnium sacrum facientes, Moniales universas ad Sacram communionem excipiemus, quo peracto Divinæ Eucharistiæ tabernaculum, & Sacra Vasa, quibus ad ægrotos ungendos sanctum Oleum continetur, visitabimus. Moniales vero Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento per nos tunc reficiendæ, eæ tantum intelligi debent, quæ nobis, non autem quæ Regularibus subjectæ sunt, nisi ipsæ pariter Sacrosanctum Christi Corpus a nobis suscipere ultro deposcant. Etenim libenter amplectimur universa Decreta, quæ super hac re in Sacris Congregationibus Romæ promulgata sunt. Congregatio præsertim Concilii Tridentini interpres cum plurima, uti superius dictum est, ab Archiepiscopo Florentino proposita expendisset, & illud præ reliquis: *An valeat easdem Moniales communicare*; quæ nempe ad Regularium potestatem spectant, hoc pacto responsum dedit: *affirmative, dummodo Moniales velint*.

XX. Insuper, cum Divinæ Eucharistiæ tabernaculum, & vasa ad Oleum Infirmorum conservandum visitanda ediximus, de illis Ecclesiis intelligimus, quæ nobis solum, non autem Regularibus subjectæ sunt. Nihil enim contra suscipiendum nobis est, nisi legitimæ consuetudinis testimonia proferantur: neque in hanc disquisitionem venire volumus, sed ea solum perficere, quæ nobis aperto jure conceduntur. Id præsertim monuit Sac. Concilii Congregatio, cum de causa Florentina nuper allata ageretur, & in aliis etiam causis, quæ nempe anno 1686, ac deinde 1723. propositæ fuerunt, cum lis inter Episcopum Aquilanum, & Patres Cœlestinos intercederet.

XXI. Confidimus, omnia Deo juvante tranquille, ac sine ullis dissidiis cessura, quæ a Regularibus maxime aliena esse debent; & cum nonnulla a Summis Pontificibus, ac Præsidibus pro felici Monialium regimine, ipsarumque augendo pietatis studio vehementer expetantur, nos ea palam exponemus, ut suaviter in usum inducantur, priusquam Visitationem aggrediamur.

XXII. Innocentius XI. per Sacram Congregationem super Episcoporum, & Regularium negotiis constitutam die 9. Octobris 1682. decrevit, ut per decem dies spiritualibus exercitiis vacent illæ quæ Monialium institutum amplecti volunt, antequam ad habitum recipiantur, idemque præstent, antequam solemnia vota ab iisdem nuncupentur. Post hæc ita subdit: *Insuper Sanctitas sua magnopere exoptat, ut omni diligentia, suavi tamen ratione singulæ Moniales adducantur, ut iisdem spiritualibus exercitiis operam quotannis præbeant, quo tempore magis opportunum videbitur, ut studium ad virtutes excolendas renovetur, quod maxime necessarium est, illis præsertim, quæ Claustris inclusæ perfectiorem vitæ disciplinam, atque institutum profitentur*. Idem monet Clemens XI. in litteris encyclicis, quas dedit die 16. Martii anno 1703., & quæ in collectione suorum Decretorum continentur. Nonnullæ Moniales in hac Urbe versantur, quæ sibi quotannis virum pietate insignem deligunt, cujus ductu, ac voluntate spiritualibus exercitiis tempus aliquod impendant. Nos tamen summopere optamus, ut universæ Moniales eam normam in ejusmodi exercitiis sibi proponant, quæ a S. Ignatio præscribitur, & hoc pacto Pontifici Innocentio XI. morem gerant. De hac re cum Monialibus nobis omnino subjectis suavem quidem, ac blandum sermonem instituemus, cum Visitatio a nobis peragetur. Interim Præfectos Regulares hortamur, ut eamdem mentem suscipiant cum iis Monialibus, quæ ipsorum curæ, fideique commendantur.

XXIII. Illud frequenter usurpabat (4) S. Philippus Nerius, ad animas virtute imbuendas magister facile princeps, opus esse, cum de mulieribus agitur, ut aliquis pietatis fervor in ipsis excitetur. Siquidem experientia se compertum habere ajebat, ultra eos limites inde mulieres ferri, qui initio propositi fuerant. Post hæc alia, quæ necessaria duximus, subjiciemus.

XXIV. Delatum nobis fuit in more positum esse, ut pueri, aut saltem puellæ fraudis ob teneram ætatem insciæ Claustra Monialium ingredi facile permittantur. Id vero penitus interdicimus, cum de Claustrorum legibus res agatur, sive Moniales potestati nostræ, sive Regularibus pareant, quemadmodum a Jacobo Cardinali Boncompagno (5), Cardinali Ludovisio (6), & Hie-

(1) *Lib. 36. Decret. pag. 15.* (2) *Lib. 34. Decret. fol.* 233. (3) *Tom. 4. pag.* 499. (4) *Baccius lib. 2. de ipsius actis cap. 6.* (5) *Lib. 4. Synod. cap. 4.* (6) *In sua Edicto 1. Oct. an.* 1614.

& Hieronymo Cardinali Boncompagno (1) Decessoribus nostris sancitum fuit. Is pariter est, teste Crispino, Romanæ Civitatis usus (2).

XXV. Ex primis Ecclesiæ Seculis pia consuetudo manavit, ut puellæ Monialium Claustris admittantur, ubi ad virtutem informentur, id facile conjicitur ex Sancto Hieronymo, cum ad Lætam scripsit, rationemque tradidit, qua ipsius filia institueretur: *Noli ergo subire onus, quod ferre non potes, sed, postquam ablectaveris eam, redde aviæ, & amitæ: nutriatur in Monasterio, sit inter Virginum choros, nesciat Seculum, vivat angelice, sit in carne sine carne, omni hominum genus sui simile putet*. Inter Decreta Cardinalis Gabrielis Paleotti hujus Urbis primi Archiepiscopi, quæ ad Moniales pertinent, & Bononiæ excusa fuerunt anno 1579., illud pro puellis apud Moniales educandis habetur (3): *In posterum laneum pannum albi tantum coloris adhibeant, qui non adeo defluat, ut tellurem evertat; nullis cincinnis ad caput, aures, collumve utantur, etiamsi Bacchanalium dies celebrentur; sed vestes modestæ, ac simplices loci Sanctitati conformentur*. Deinde subdit (4): *Ubi domus amplitudo permittit, Puellæ locum a Monialibus separatum habeant; Magistram quoque ad eas regendas designatam, cui parere debeant, & quæ libere per Monasterium ipsas vagari non patiatur, curetque diligenter, ut Christianam vivendi rationem addiscant: ubi vero Coenobii angustiæ locum Puellis disjunctum minime sufficiunt, non iis temere Monialibus committantur quæ hoc negotium sibi postulant, sed senioribus, quæ virtute, ac religione ipsarum sibi animos concilient, atque devinciant. Id autem servetur, donec Monasterium ita aptatum sit, ut Puellæ omnes sub unius tantum Magistræ institutione congregentur. Certum denique habeant nullo modo famulas concedi, quibus ad commodiorem vitæ rationem utantur*.

XXVI. Fortasse perpauca Monasteria locum pro Puellis educandis separatum condiderint, uti statuit Cardinalis Paleotti, idque exiguis proventibus tribuendum asserent, ob quam causam rem perficere minime potuerint: Satis compertum non habemus, utrum a veritate id alienum fuerit superiori tempore, postquam ejusdem Cardinalis Decretum promulgatum fuit. Illud certum est, in præsentia posse sine dubio affirmari. Quoniam vero expensarum ratio habenda est non solum Monialibus, sed privatis etiam familiis ob temporum calamitatem qua vexamus, universi Superiores nostrarum Monialium admonemus, ut parentibus Puellarum, quæ Monasterium pro institutione ingrediuntur, edicant, ne ullam vestium pompam, inanemque luxum, ut nimis libere fieri consuevit, ipsis puellis indulgeant. Præsides quoque Regulares, ut idem a suis Monialibus obtineant, vehementer hortamur. Præter ea, quæ in Concilio Romano super hac re statuta sunt, in Mediolanensi etiam Concilio, quod S. Carolus Borromæus Ecclesiasticæ disciplinæ Magister primo coegit, hæc leguntur. (5) *Hujusmodi autem Puellæ nigri tantummodo, aut fusci, vel albi coloris vestes, non sericas, adhibeant; nullo præterea exquisito ornamenti genere utantur, ne sint cincinnatæ, neve habeant inaures, nec monilia, aut hujus generis inanes delicias*.

XXVII. Nunquam satis laudare possumus eas Moniales, quæ nihil quippiam peculiare habent, sed omnia communia esse voluerunt. Ipsas maxime hortamur, ut idem institutum perpetuum esse velint. In illis autem Monasteriis, ubi hæc disciplina minime servatur, sed census annui Monialibus permittuntur, magno studio commendamus, ut in commune ærarium ejusmodi pecuniæ deferantur, nec sine Abbatissæ facultate aliquid, si honesta causa intercedat, expendatur. Quidquid autem superfit pro communi utilitate, & commodo conferatur. Id statuit Cardinalis Boncompagnus (6), & his conditionibus privati Monialium census probantur, uti doctissimi viri, qui de hac re scripserunt, unanimes consentiunt (7). Expetimus magnopere, ut Præfecti Regulares census Monialibus hac solum lege concedant.

XXVIII. Non levis momenti res est, si Monialium proventus recta administrentur, de quo sic habetur in eo libello Romæ excuso anno 1759. pag. 21., ubi muneris Episcopalis, ejusque vitæ ratio præscribitur: *Præterire haud possum, quin aliquod dicam de bonorum administratione domestica, ex qua non semel bonorum spiritualium ruina ita derivatur, ut reparari in posterum nequeant: Itaque prudens Episcopus expensarum rationem sedulo exigat, & quos inanes, ac superfluos sumptus offenderit, omnino impediat*. Disputant inter se Doctores, an solutio dotis, quæ votorum nuncupationem pro filia a parentibus impenditur, cum Simoniæ labe jungatur. Aliqui Belgici Episcopi a S. Concilii Congregatione die 18. Octobris anno 1683. id petierunt (8): a Nobis autem ejusdem Congregationis Secretarium agentibus, cum Bononiensis causa ageretur die 14. Aprilis anno 1765. idem postulatum fuit. Quare ex communiori Doctorum sententia Sac. Congregatio respondit a Simonia immunem non esse, si dos pro ingressu in Ordinem Monialium solvatur, seu Monasterium exiguos, sive largos census obtineat; aliter vero, si pecunia tribuatur pro alimentis, quæ puellæ ad habitum receptæ suppeditanda sunt donec vita fungatur; tunc enim nullam in pactione, seu pecuniæ solutione simoniam intercedere, si Cœnobium in paupertate versetur: non ita tamen, si divitiarum copia redundet. Nos sane ab hoc scrupulo ac sollicitudine vacui sumus, cum Monasteria hujus Civitatis parcis omnia proventibus instruantur. Illud argumento est, quod accepta aliqua dote, statim vera, ac certa debita in scheda descripta nobis offeruntur, ut nostra interposita facultate, per eam pecuniam extinguantur. Nos sane, neque œconomiæ, neque arithmeticæ scientissimos esse fatemur, ob quam causam Congregationem loco nostro sufficimus, cujus peritia, ac virtute expensarum libri diligenter examinentur; etenim consilium eorum sequi volumus, qui istarum rerum scientia super cæteros præstantes habentur. Igitur Ministri Monialium, quæ nobis, vel Regularibus subiectæ sunt, ejusmodi libros paratos habeant, & summas expensarum computent. Nam fortasse continget, ut in dubium, & examen vocentur, antequam visitatio suscipiatur. Regulares accire non omittemus, cum ab ipsorum Monialibus ratio domesticæ administrationis requiretur, ut Pontificum Decretis pareamus.

XXIX. Præter censum, ac dotem, quæ Monialibus tribuitur, pecuniam illæ erogare consueverunt, quibus certa Cœnobii munera deferuntur. Itaque, cum Clemens XI. expendisset Moniales universas non iis commodis præditas esse, immo nonnullas in maximas angustias adduci, ut expensis ejusmodi satisfaciant, ex quo saltem animi quædam perturbatio dimanat, binas litteras encyclicas dedit, quas latine redditas in fine hujus nostræ Declarationis imprimendas curabimus. Illis quidem aliquæ Monialium familiæ paruerunt; aliæ tamen idem exemplum minime sequutæ sunt, de quo causas in Visitatione peragenda libenter inquiremus, ut quid statuendum sit, opportune deliberemur.

XXX. Felicem rerum exitum speramus, cum optimam de nostris Monialibus opinionem animo conceptam habeamus: ipsæ, ut inquit S. Cyprianus, gregis nostri pars illustrior nuncupantur. S. Gregorius (9) tria ipsarum millia Romæ fuisse commemorat, cum ipse Pontificatum gereret, quarum meritis acceptum referebat, quod belli periculis oppressa Civitas non fuerit, tunc per Longobardos excitatis: *Harum talis vita est, atque in tantum lacrymis, & abstinentia districta, ut credamus, quia, si ipsæ non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset*. Nos quoque fatebimur hanc Urbem multis abhinc annis tot calamitatibus jactatam stare non potuisse, nisi preces assiduæ nostrarum Monialium incensam Dei iracundiam mitigassent. Alexander VI., cum Moniales a S. Agnete appellatas Regularibus Dominicanis in curam traderet, easdem solemnia vota coram S. Dominico emisisse testatur (10). Beatissimæ Virginis Effigiem, quam S. Lucas depinxit, Civesque in Monte Guardiæ positam summo honore prosequuntur, a duobus Pontificibus Leone X., ac Paulo III. commendatam accepimus iis Monialibus, quæ in eo loco morantur (11). Corpus S. Catharinæ Civis nostræ adhuc integrum, & incorruptum ab iisdem Monialibus conservatur, quibus cooptata fuerat, cum ipsarum Fundatrix inter vivos ageret, Templum interius, ac subterraneum Monialibus Sanctorum Naboris, ac Felicis adscriptum, primæ, ac vetustæ Cathedralis nomen obtinet, uti nostrarum rerum Scriptores affirmant, ex quo etiam Reliquiæ priorum Episcoporum hujus Urbis eductæ sunt, quæ deinde in nostram Metropolitanam translatæ fuerunt. Finem nunquam haberet oratio, si omnia sanctitatis monimenta persequi velimus, quibus singula nostrarum Monialium Cœnobia exornantur. Illud solum asseremus Moniales universas cum illis merito comparandas, quæ in hac Urbe antiquitus virtutis gloria floruerunt,

de

(1) *In alio Edicto 23. Junii anno 1659.* (2) *Tractat. de Visitatione Pastorali.* (3) *Pag. 8.* (4) *Pag. 14.* (5) *Tom. 1. pag. 45.* (6) *In Synodo lib. 4 cap. 4. de Monialibus §. paupertatem.* (7) *Passerinus antiquæ edit. de statu hominum qu. 149 art. 3. num 325. Card. de Luca de regul. dis. 57. Card. Petra ad Const. Apost. tom. 4. pag. 172. num. 38. & de. 405. num 6. part. 16 Recent.* (8) *Lib. 33. Decretorum.* (9) *Lib. 6. Epist. 23.* (10) *Tom. 1. Bull. Domin. pag. 355.*
(11) *Tom. 4. Bull. Domin. pag. 296. 594.*

de quibus S. Ambrosius ita scriptum reliquit (1): *Nam quid de Bononiensibus Virginibus loquar, fecunda pudoris agmine, quæ mundanis se deliciis abdicantes Sacrarium Virginitatis incolunt? sine contubernali sexu, contubernali pudore provectæ ad vicenarium numerum, & centenarium fructum, relictoque Parentum hospitio tendunt in tabernaculis Christi indefessæ milites castitatis; nunc canticis spiritualibus personant, nunc victum operibus exercent, liberalitatis quoque subsidium manu quærunt. Quod si investigandæ Virginitatis inoleverit odor, namque præ ceteris speculandi venatum pudoris explorant, totis curarum vestigiis prædam latentem usque ad ipsa cubilia persequuntur; aut, si liberior alicujus volatus, totis omnes videas assurgere alis, concrepare pennis, emicare plausis, ut casto pudicitiæ choro cingant volantem, donec albenti delactata comitatu in plagas, & indaginem castitatis, domus, patriæque oblita succedat.*

EPISTOLA ENCYCLICA

Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis Italiæ, & Insularum adjacentium, & etiam Generalibus Ordinum Regularium qui præsunt Monialibus.

Nullas expensas a Monialibus fieri debere in suscipiendis, & obeundis muneribus Monasterii, neque illis peractis.

SAnctissimus Dominus Noster Papa Clemens XI., qui paterno studio, & Apostolico zelo magnopere contendit, ut pravas consuetudines extinguat, & universum Christianum populum in viam salutis adducat, suam maxime sollicitudinem convertit in illos, qui Regularibus Ordinibus nomen dederunt, ac potissimum in Virgines Moniales, quæ *illustrior portio gregis Christi* merito nuncupantur. Si quidem Sanctitas Sua non ipsarum modo futuram sanctificationem confidit, sed etiam pietate, ac precibus præstantium Virginum, quæ se sponsas Domino Nostro Jesu Christo devoverunt, si religiosæ perfectioni, quam profitentur, comparandæ sedulo invigilaverint, præsentissima auxilia a Deo se accepturam sperat ad gravissimas calamitates depellendas, quæ universam Ecclesiam hoc tempore divexant. Quamobrem, cum Sanctitas Sua deprehenderit non mediocre detrimentum, ne Sanctimoniales in virtute magis proficiant, ex eo provenire, quod plurimum debeant expendere in obeundis Monasterii officiis: eo quod præter importunas molestias, quæ parentibus inferuntur, ut pecuniam ab ipsis eliciant, etiam ab orationis studio, Dei cultu, & Regulari observantia non parum discedere ob eamdem causam necessario cogantur; item temporalia bona vehementer expetere, quod voto paupertatis adversatur, perpetuis curis animum, & corpus laboribus occupare, frequentes, ac nimis liberos cum secularibus inire congressus, ex quibus non exigua pernicies in animas dimanare solet, omissis aliis corruptelis gravioribus, quæ ad Superiores Ordinarios, ad Sac. Congregationes, & ad Sanctitatem pariter suam quotidie deferuntur; cum hæc, inquam, satis cognita, & perspecta sint Sanctitati Suæ, quemadmodum pro Monasteriis hujus Almæ Urbis jampridem ea constituit, quæ magis opportuna visa sunt, ad præcludendum his malis aditum, uti constat ex edicto promulgato die quarta Junii nuper elapsi; ita pariter affectæ magnopere cupiens eadem remedia Monasteriis Italiæ, Insularumque adjacentium, mihi præcepit, Te summopere monere, aliosque similiter Ordinarios Italiæ, & Insularum prædictarum, Superiores item Generales Monasteriis Sanctimonialium præsidentes, ut proponas gravissima mala, quæ superius recensuimus. Insuper quam valde conferat ad animi tranquillitatem, si omni cura bonorum temporalium Sacræ Virgines expolientur; deinde in virtute obedientiæ, cujus absolvendæ facultatem tibi reservabis, sub pœna quoque privationis officii, vocisque activæ, ac passivæ, aliisque tuo arbitrio statuendis, omnino præcipias omnibus Abbatissis, Superioribus, Camerariis, aliisque Sacrario, vel Rotæ præpositis Monialibus, & reliquis Monasteriorum Administris, ut in suscipiendis, aut exercendis officiis nullas faciant expensas, neque ab aliis fieri permittant, etiamsi consanguinei Monialium, sive alii benevolentiæ gratia ad subeundas easdem expensas se paratos exhibeant; neque Superioribus, Monialibus, Novitiis, aut aliis in Monasterio commorantibus, neque Præsidentibus etiam Regularibus, Confessariis, Deputatis, bonorum Curatoribus, aliisque Monasterio inservientibus; neque Ipsi Ecclesiæ, aut Sacrario aliquid præstent, pro quo solvenda sit pecunia, etiam sub specie, & causa celebrandæ Festivitatis, aut muneris, aut alia qualibet ratione, quæ cum officiis Monasterii quocumque modo jungatur. Quævis autem expensa pro obeundis ejusmodi officiis necessaria ex reditibus Monasteriorum desumatur, eaque modum nunquam excedat, nec æs alienum ob hanc causam contrahatur. Quamobrem tum Superioribus, & Officialibus, tum Deputatis, Syndicis, & Œconomis cujuslibet Monasterii mandabis, ut prædictæ expensæ ex reditibus Monasteriorum sumendæ quamprimum decernantur, & constituantur eo modo, quis magis consentaneus judicabitur, & qui probari a te debebit, habita ratione proventuum cujuslibet Monasterii. Præterea Sanctitas Sua hoc Decreto comprehendi intelligit quæcumque Monasteria Sanctimonialium, etiam Regularibus subjecta, vel aliis Superioribus quolibet speciali, vel specialissimo privilegio præditis, & singulari etiam mentione dignis, vel quovis modo exemptis, & Sedi Apostolicæ immediate subjectis. Insuper hoc idem Decretum complectitur etiam Oblatas, quamvis neque lege Clausurarum, neque solemnium Votorum vinculis obligentur. Itaque magnopere contendes, ut hæc omnia plene observentur. Quod si difficultas aliqua exoriatur, quæ impedimentum afferat ad rem perficiendam, uti Sanctitas Sua vehementer expetit, ad Sedem Apostolicam confugias, ut ejus oracula, & auctoritatem, si opus fuerit, deposcas. Denique pro certo habeas Tibi non defuturum omne patrocinium, quod necessarium videbitur, ut negotium ad optatum finem perducas, quo quidem Divinus cultus, tranquillitas Monialium, & ad consequendam perfectionem magnum adjumentum continentur.

Romæ die 28. Julii 1708.

G. Card. Carpegna Præfectus.

Ferdin. Archiep. Nicææ Secret.

ALIA EPISTOLA ENCYCLICA,

Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ordinariis Italiæ, Insularumque adjacentium, Superioribus item Regularibus, qui præsunt Monialibus, in qua Epistola plura declarantur, quæ in præcedenti scripta fuerunt.

SAnctissimus D. N. Papa Clemens XI., ut Monialium tranquillitati consuleret, easque scropulis, anxietate, omnique bonorum temporalium sollicitudine liberaret, die 28. Julii jam elapsi Decreto suo, sive literis encyclicis mandavit, ut expensæ omnes pro exercendis officiis ex reditibus Monasteriorum desumerentur. Nunc vero, ut quorumdam Monasteriorum petitionibus satisfaciat, quæ declarationem aliquam sibi expostulant, Sanctitas Sua, suffragiis etiam additis Congregationis, quam hujus negotii causa specialiter deputavit, præcepit, ac præcipit, ut juxta Apostolica Decreta confecta pro observantia voti paupertatis, census Monialium communi capsæ tradantur, aut in ipsa confundantur arbitrio Superioris Monasterii, quæ necessaria Monialibus suppeditabit, & ea quæ supersunt, in utilitatem Monasterii convertet, ut ejus egestatem sublevet, idoneumque efficiat, ut obeundis singulis officiis satis esse possit. Pœnas autem indictas præcedenti Decreto, sive literis encyclicis, firmas perpetuo remanere Sanctitas Sua declaravit. Itaque conferes omnem operam, ac studium, ut executioni mandentur ea, quæ superius proposita fuerunt; idemque Sanctitatis Suæ zelus magnopere tibi commendat, eo quod Monialium tranquillitas, ac sanctitas ex hac re plurimum dependeat. Hæc habui tibi significanda &c.

Romæ die 26. Januarii 1709.

G. Card. Carpegna Præfectus

Ferdin. Archiep. Nicææ Secret.

(1) *Lib. 1. de Virginibus.*

INSTITUTIO XXX.

De Divina Eucharistiæ expositione, ac de benedictionibus, quæ cum ipsa conclusa in Sacra Pyxide populo tribuuntur. De disciplina Ecclesiæ pro SS. Sacramenti expositione, ac de processionibus, quibus ea circumferuntur, veterique illarum institutione. Non posse Eucharistiam publice exponi, nisi aliqua causa publica interveniat, quæ Ordinarii auctoritate probetur. De expositionibus SS. Sacramenti, quæ singulis diebus aliqua in Ecclesia juxta impressam tabellam per urbem alternatim haberi solent. De aliis expositionibus, quæ diebus per tabellam minime designatis etiam in Regularium Ecclesiis absque Ordinarii facultate instituuntur. Usus expositionis hujusmodi improbatur, cum dies festi Sanctorum celebrantur; & nullam rationi hoc consilium innitatur. De privatis expositionibus, & quo pacto fieri debeant. Quibus cæremoniis publicæ expositiones indicendæ sint. De oratione quadraginta horarum; & quis auctor illam induxerit. De consuetudine, ob quam pluries in diem benedictio cum Sacra Pyxide populo impertitur, quod sane nullius ritus auctoritate probatur. Qua ratione in posterum id perficiendum sit.

I. SAcrosanctam Eucharistiam in templis exponi posse, cultuque patriæ adorandam certissimo dogmate novimus universi. Si quis autem contrarium sentiat, obnoxius est excommunicationi, quam Tridentina Synodus promulgavit (1).

II. Certum quoque est cum maximo honore, atque utilitate conjungi eam Catholicæ Ecclesiæ consuetudinem, seu disciplinam, qua SS. Sacramentum palam populo exhibetur. Qui res Ecclesiasticas erudite persequuntur, eamdem consuetudinem inductam testantur, statim ac Sanctissimum Christi Corpus solemni pompa per urbem circumferri incœpit (2).

III. Christianus Lupus (3) Sacramentum Eucharistiæ in templis exponi prius consuevisse, quam in Processionibus publice deferri cœperit, plurimum contendit. Id quippe ad Urbani IV. Pontificis tempora primo referendum est; alterius vero indicia aliqua ex vita Sanctæ Claræ virginis, quæ anno 1253. vita defuncta est, deprehenduntur. Traditur enim Sacram Eucharistiam jussu ipsius ad portas Monasterii delatam fuisse, cum sub Friderico II. Imperatore Saracenorum armis Assisii Civitas obsideretur; quod S. Clara ausa non esset, nisi tunc Eucharistiam palam exponi pia consuetudo permisisset.

IV. Cum tamen in actis S. Claræ, quæ duobus post ejus obitum annis scripta fuerunt jussu Alexandri IV., qui illam inter Sanctos cooptavit, cum, inquam, habeatur, quod S. Clara divinam Eucharistiam præferri voluit *capsa argentea intra ebur inclusam*; hinc non sequitur eam disciplinam tunc fuisse, ut palam colenda populo proponeretur, uti recte Thiersius expendit (4).

V. Illud, quod in hac re dubium est, examinari debet, an publice venerandam Eucharistiam frequenter exponere perutile videatur. Qui ejusdem Thiersii bipartitum opus sedulo percurret, id maxime probari intelliget, si Ecclesiæ legibus conformetur. Insuper tria constituit: primum haud permittendum unicuique, ut Eucharistiæ Sacramentum, cum lubet, exponat, sed Pontificis & Episcoporum in hac re sententiam servandam; secundo juxta Ecclesiæ instituta, & sapientum virorum opinionem id concedi rarius debere, quam in plurimis locis fieri consuevit; tertio idipsum per octavam Corporis Christi perfici solum fas esse, vel cum gravissima causa Religionis, aut Reipublicæ id postulat; quæ ab Episcopo dijudicanda est. Ejusmodi Thiersii commentarium tot monumentis, ac rationibus redundat, ut doctissimus Martene (5) de exponendo Eucharistiæ Sacramento verba facere recuset eam ob causam, quod hoc argumentum tam copiose, ac luculenter Thiersius pertractaverit ut nihil superaddi posse videatur. Doctrinam vero Auctoris adeo probavit præclarissimus Cardinalis Bona, ut ad ipsum die 29. Augusti anno 1673. ita scripserit: *Existimo autem, quod ipsam* (hoc est sententiam) *dudum audieris a communi amico Domino Luca Dacherio; Librum videlicet optimum esse & pium, & ab omnibus viris doctis, atque eruditis approbatum.*

VI. Contrariam vero consuetudinem approbat magnopere P. Christianus Lupus (6), tum quia populum a vanis, periculosisque negotiis removet, frequentiam pro Eucharistiæ adoratione ad Ecclesiam inducit, & obmurmurationes impedit, quæ in ipsa fieri consueverunt: tum, quia Fideles ad actus virtutum Theologalium promendos excitantur, culparum veniam implorant, divinamque opem, ut pietatis opera suscipiant.

VII. P. Teophilus Raynaudus, qui in reliquis controversiis suum facile judicium proferre solet, licet pro exponenda frequenter Eucharistia minime assentiat, ab ejusmodi tamen quæstione definienda consulto abstinet, sed rem totam Ecclesiæ judicio relinquendam censet. Sic enim habet (7): *Hæreo sitne inter indecoros Christi in Eucharistia honores frequens admodum divinæ Eucharistiæ expositio, cujus usus in his oris tantopere invalescit, ut prope quotidianus evadat &c. Ego in hac parte nihil definio; & probatas consuetudines non sollicito &c. Timendum est, ne Majestas mysterii fidei tam crebra, vel etiam assidua ejus vulgatione deteratur, nec adeo facile percellat contuentium mentes, quam si infrequentius, &, quod fere consequens est, majore cum apparatu, & accuratione proponeretur. Viderint ii, ad quos attinet, quid magis in hac re sit e Dei gloria, & bono animarum; nam meum hic judicium interponere consultum non foret.* Venerabilis quoque Vir Cardinalis Thomasius veterum, ac recentiorum Ecclesiæ rituum peritissimus, in hac re dubius fuit. Cum enim Archipresbyter Palmæ, quod est Oppidum ejusdem nobilissimæ Familiæ tributarium, Cardinalem consuluisset, utrum singulis diebus Dominicis in Templo recens excitato Sacram Eucharistiam exponendam probaret, his verbis die 17. Augusti 1675. ad illum respondit (8): *Utrum Sacra Mysteria per singulos Dominicos dies palam exhibenda sint, serio perpendi debet, antequam deliberetur. Id enim non semper Deo gloriam affert, populoque utilitatem.* Hanc epistolam Dominicus Berninus inseruit Cardinalis vitæ, quam in lucem edidit. Civis autem noster Antonius Albergatus Sedis Apostolicæ Nuntius, cum Parochos Civitatis, ac Diœcesis Leodiensis institueret, ita libere scripsit (9): *Multo melius est, ut non ita frequenter exponatur, & tunc cum debita reverentia, quam, ut frequentius, & sine debito obsequio, & reverentiæ significatione id fiat, ut eum nostra animi commotione multis in locis exponi vidimus, & invenimus.*

VIII. Nos sane hoc negotio implicari nolumus, quo pars utraque nihil aliud contendit, nisi, ut cultus divinæ Eucharistiæ debitus augeatur. Attamen juri Canonico inhærentes certam nostræ Urbi, ac Diœcesi in hac re normam constitui posse arbitramur.

IX. Universi, qui hoc argumentum pertractarunt, asserunt Eucharistiæ Sacramentum publice exponi non posse, nisi publica causa intercedat, quæ per Episcopum probetur, qui solum facultatem impertiri potest non modo in suis Ecclesiis, sed in illis etiam, quæ ad Regulares pertinent, & quæ Episcopi jurisdictione penitus immunes judicantur. Inter Scriptores Transalpinos ita sentiunt Juveninus (10), Merbesius (11), Thiersius (12). Inter Regulares numerantur Lezana & Gavantus apud Thiersium, Bisius (13), Diana (14): Denique inter Scriptores practicos Clericatus (15), Monacellus (16), Braschius (17), adscribuntur.

X. Tridentini Concilii auctoritas hanc sententiam magnopere confirmat (18), nempe, *Quæcumque in Diœcesi ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri æquum est*. Vanespenius quoque affert Sacræ Congregationis Concilii Decretum (19), quod Cardinalis Grimaldus per Galliam disseminavit, cum Nuntii munere fungeretur; quod pariter ab Aurelianensi Synodo in medium profertur, hisque verbis exaratum dicitur: *Congregatio Concilii censuit, non licere Regularibus, etiam in eorum Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice venerandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario.*

XI.

(1) *Can. 5. sess. 13. de Eucharistia.* (2) *Vanespen. Juris Ecclesiastici part. 2. tit. 4. de Sacr. Eucharist. cap. 5. numer. 13. Merbesius summæ Cristianæ 3. part. sect. 10. Juvenin. de Sacrament. diss. 4. quæst. 4. §. 5. conclus. 2.* (3) *Par. 1. tom. 11. vet. edit. operum suor., in dissert. de Sac. Process. cap. 9.* (4) *In suo libro super hac materia lib. 2. cap. 2. pag. 233.*

(5) *De antiqua Ecclesiæ disciplina in divinis celebrandis Officiis cap. 29. num. 6.* (6) *Loco citato cap. 12.* (7) *Tom. 5. suorum operum: Heteroclita spiritualia ad pag. 83.* (8) *In Actis c. 7.* (9) *In actis visitationis ann. 1613. pag. 29.*

(10) *De Sacramentis dissertat. 4. quæst. 4. concl. 3.* (11) *In Summa Christiana tertia part. sect. 10. conclus. 3. & 4.*

(12) *Lib. 5. cap. 10.* (13) *In verbo Expositio Sacramenti num. 232. §. 7.* (14) *In editione coordinata tom. 7. tract. 1. resolut. 31. num. 1.* (15) *De Sacramento Eucharistiæ decis. 60. casu 2. num. 9. & seq.* (16) *In Formulario legali part. 1. lib. 6. formula 20. num. 1. & 2.* (17) *In suo Promptuario Synodali cap. 29. nu. 3. & seqq.* (18) *Sess. 21. cap. 8. de reformatione.* (19) *Juris Ecclesi. par. 2. tit. 4. de Sacram. Eucharistiæ cap. 5. num. 17.*

XI. Cum tamen veritatis amicissimi simus, & Transalpino viro facile condonari oporteat, si Decretum integrum non evulgaverit, cum Sacræ Congregationis acta nunquam inspexerit, ideo plene ipsum Decretum describendum existimavimus, quemadmodum die 17. Augusti anno 1630. editum fuit, cum de causa Neapolitana ageretur: *Sacra &c. censuit, non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodo Sanctissimum Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & sit velatum ita, ut ipsa Sacra Hostia videri non possit.*

XII. Quamvis hoc Decretum pro peculiari causa judicanda promulgatum sit, tamen pro generali norma deinceps a Sacra Congregatione receptum fuit, ita ut quoties hujus generis causæ propositæ sunt, idem statuendum responderit, quod in causa Neapolitana antea sancitum fuit. Ita contigit die 28. Februarii 1654. (1), ac die 14. Aprilis anno 1674. (2) Idem a Sacra Congregatione Regularium, & Episcoporum negotiis præposita constitutum fuit anno 1692. velut infra explicabitur.

XIII. Itaque, cum Sacra Eucharistia absque facultate nostra, & publica causa exponi nequeat, & cum Ecclesiæ leges, populique cultum erga divinum Eucharistiæ Sacramentum integre tueri maxime optemus, ideo summopere commendamus, ac probamus, quod in hac Civitate singulis diebus Eucharistia publice in aliquo Templo colenda exhibeatur. Omnes quoque vehementer hortamur, ut in eadem Templa frequentes conveniant, Deumque pro Ecclesiæ utilitate magnopere exorent, in quo nos causæ publicæ rationem positam judicamus, ut Eucharistiæ Sacramentum Fidelium venerationi proponatur; idque satis esse ad nostram facultatem indicandam declaramus, quod Ecclesiarum nomina, in quibus exponitur Sacra Eucharistia, nostra auctoritate in lucem proferantur. Cæremoniale Episcoporum approbat (3), quod *Sacra Eucharistia in Altari exponitur in singulis Ecclesiis Collegiatis ad totam octavam solemnitatis Corporis Christi*. In hac Civitate singulæ Parochiæ id facere consueverunt; quod sane impedire nolumus. Illud tantum, quod jam cœptum fuit, ut perficiatur, decernimus, ne scilicet Eucharistia in alio quolibet templo exponatur, licet per octiduum quoque Corporis Christi id superiori tempore in more positum fuerit, cum satis habeatur, si divinissimum Sacramentum in Parochiis populo adorandum proferatur. Ad hanc normam redigendam præcipimus, uti jam fieri cœpit, tabellam Ecclesiarum nomina designantem, in quibus Eucharistia publice adoranda exponi solet.

XIV. Quod si Regulares, aut Seculares iis diebus Sacram Eucharistiam exponere velint, qui in eadem tabella minime designantur, pro re gerenda facultatem a nobis expostulent, causamque declarent. Qui contrarium audeant debitis pœnis a nobis afficientur: *Quod, si Regulares absque licentia, & forma præfata Sanctissimum Sacramentum publicæ venerationi exponere auderent, potest Episcopus contra ipsos ad pœnam competentem procedere*. Ita Braschius (4), qui Sacrarum Congregationum super hac re Decreta diligentes enumerat. Attamen, ut jus nostrum, simulque officium erga alios servetur, si contrarie jampridem consuetudo invaluerit, ut nempe in aliquo templo certis quibusdam diebus in tabella minime descriptis Sacra Eucharistia publice exponatur, satis erit, si ejusdem rei causa, & ad ipsam consuetudinem probandam argumenta nobis exhibeantur, quæ si a nobis obsignentur, pro necessaria facultate sufficient, donec novum aliquid contra statuatur. Notum tamen esse volumus eamdem facultatem nos minime concessuros, si in ipsis Ecclesiis statis iisdem anni diebus effigies Beatæ Virginis exponatur, vel Festum alicujus Sancti celebretur, licet vetusta hujus rei consuetudo nobis producatur.

XV. Id enim Sacrorum Rituum periti scriptores magnopere damnant (5). Bissus præsertim hæc tradit (6): *Et libenter adverto, quod in festivitatibus Sanctorum parum convenit expositio Sacramenti, quia diversus est cultus exhibendus Sacræ Eucharistiæ, a cultu exhibendo Sanctis, & præsente Domino omnium Summo debet cessare cultus Sanctorum*. De hac copiosius agit Thiersius (7), qui Sanctorum cultum reipsa a Deo minime quidem separari recte perpendit; cum tamen Sacra Eucharistia populo adoranda proponitur, præcipui charitatis, ac religionis actus, uti fas est, ad Deum unice diriguntur; nec de honore Sanctis persolvendo tunc aliquis cogitat; ita ut consilium, ac voluntas Ecclesiæ minime perficiatur: Nemo enim res ab ipsis præclare gestas, earumque eximias virtutes in mentem revocat, quæ nobis imitandæ proponuntur; nemo illorum patrocinium implorat, nec ullæ Deo gratiæ redduntur quod ipsos in partem æternæ gloriæ vocaverit. Illud etiam præterire non possumus, quod maxime ad hanc sententiam confert, cum festis Sanctorum diebus publice exponitur. Maxima enim frequentia populus in templum confluit, ubi post preces vanis colloquiis detinetur, utque animum musicorum concentibus intendat, Divinissimo Sacramento terga vertere non erubescit.

XVI. Si tamen sermo sit de exponenda privatim Eucharistia, cum nullis Ecclesiæ legibus publica causa, & Episcopi facultas necessario requirantur, rem totam ad Præfectum illius Ecclesiæ rejicimus, ubi vel pro alicujus ægritudine levanda, vel pro necessitate, ac desiderio alicujus Religiosi visi Sacra Eucharistia debet exponi, in quo hanc normam observandam præscribimus; ut nempe Eucharistiæ tabernaculum solum aperiatur, & Sacra Pyxis clausa, suoque velamine obtecta populi oculis subjiciatur; vel si Eucharistia e tabernaculo proferenda sit, Sphæra intra crystallum inclusa sub umbella statuatur, & cætera omnia circum apponantur, de quibus sermonem inferius instituemus. Sphæra tamen velo adoperta ita sit, ut Sacræ Hostiæ aspectus impediatur. Primam Eucharistiæ exponendæ normam Decreta, scriptoresque superius allati aperte commemorant; altera vero Romanæ Urbis consuetudine probatur. Verum penitus interdicitur, Sacram Pyxidem ob privatam causam extra tabernaculum efferri, ac velatam sub umbella collocari; cum nullum hujusce ritus vestigium apud scriptores, nullaque Sedis Apostolicæ consuetudo deprehendatur, quam sequi omnino debemus.

XVII. At vero, ut Sacra Eucharistia, quo par est, honore, ac religione publice coram populo exponatur, juxta ea, quæ Romani Pontifices, & Clemens etiam XII. qui Pontificatum nunc gerit, præscripserunt, primo decernimus, ut illa in majori Ecclesiæ Altari collocetur; secundo, ut alia quælibet effigies depicta, vel simulacrum ibi contegatur; tertio, ne super Altari Sanctorum Reliquiæ, vel simulacra statuantur; Angelorum tamen effigies non prohibemus, quibus candelabra efformantur; quarto, ut duodecim saltem cerei circumardeant; quinto, ne lances ad colligendam pecuniam in Ecclesia constituantur, nullusque circumeat, ut eleemosynas a fidelibus eliciat, quod etiam egenis interdicitur, qui ad fores stipem postulabunt, hortamurque fideles, ut illis opem, quo poterunt studio, large suppeditent; sexto, ut campanulæ sonus, qui a Seculo XII. inductus est, *ut sic Fidelium mentes ad orationes excitentur*, quemadmodum Decreto Guillelmi Parisiensis Episcopi comprobatur (8), ut is, inquam, sonus, cum in Sacrificio Missæ elevatur Hostia, prætermittatur, dum Sacra Eucharistia exposita est: Licet tamen exiguo Campanulæ signo populum monere, cum Sacerdotes e Sacrario prodeunt Sacrum facturi; septimo, ne conciones habeantur, quo tempore divinum Eucharistiæ Sacramentum publice expositum a fidelibus adoratur. Si vero brevis oratiuncula recitanda sit, ut populus ad pietatem magis inflammetur, is Ecclesiæ locus deligatur, ita ut fideles ab Eucharistia palam exposita faciem aversam tenere non cogantur, cultumque ipsi debitum prætermittere; octavo, ut quilibet, sive ad aram accedens, in qua Sacra Eucharistia publice collocata est, vel absolutis precibus decedens utcumque genua deflectat, uti Sacra Rituum Congregatio die 19. Augusti anno 1561. edicto sanxit; nono ut Sacerdos ad aliud Altare Sacrum facturus, cum ante divinam Eucharistiam pertransit, illam flexis genibus, apertoque capite adoret; quo deinde recto, susceptum iter prosequatur, uti eadem Congregatio die 7. Septembris anno 1636. constituit; decimo, si Missæ Sacrificium super ipso Altari celebrandum sit, in quo divinum Sacramentum expositum fuerit, Sacerdos ab Altari descendat, ut manus abluat, vultumque ad populum convertat, quod aliqui sane negligunt, licet Eucharistiæ dignitati, Rubricis, Romanæque Ecclesiæ consuetudini omnino conveniat, uti Macrius recte perpendit (9); undecimo, si in Metropolitana, aut qualibet alia Collegiata exponatur Eucharistia, Canonici, & reliqui omnes stantes, nudoque capite divina Officia in Choro persolvant; quod si ob longum tem-

(1) *In causa &c. lib. 29. Decret. pag. 316. sequentibus.* (2) *In Causa &c. lib. 28. pag. 72.* (3) *Lib. 2. cap. 33.*
(4) *Promptuarium Sinodal cap. 29. num. 3. & seqq.* (5) *Baldr. in Manual. Sacrar. Cæremoniarum cap. 17. de Missa solemni, & privata, quæ coram Sanctissimo Sacramento exposito celebratur num. 2.* (6) *Bissus; Expositio Sacramenti n. 232. §. 5.*
(7) *Lib. 4. cap. 12.* (8) *Card. Bona rerum Liturgicar. lib. 2. cap. 12.* (9) *Macri in notitia vocabulorum Ecclesiasticorum ad verbum; Eucharistia.*

temporis spatium id efficere nequeant, sedere quidem ipsis, non autem caput tegere Cæremoniale Episcoporum permittit (1).

XVIII. Christo Domino, qui sub Eucharistia continetur, Angelorum coetus circum adstare Sanctissimi Ecclesiæ Patres testantur (2). Quare, ut nos etiam amantissimo Salvatori, cum publice exponitur, omnia pietatis, cultusque argumenta, quæ possumus, ostendamus, sub pœnis voluntate nostra statuendis indicimus, ut præter frequentiam populi, & supplicationem, quam pro adoranda Eucharistia, sodalitia piis vestimentis superinducta de more instituunt, aliqui semper adsint, ut infra dicetur, qui eidem Sacræ Eucharistiæ flexis genibus cultum exhibeant. Id munus Sacrorum Rituum scriptores solis Sacerdotibus tribuunt (3), quibus etiam congruit Franciscus Bonhomus Vercellensis Episcopus jussu Gregorii XIII. Visitator constitutus in Ecclesiasticis Reformationibus pag. 209. impressa Coloniæ anno 1585. Angelus quoque Rocca Apostolici Sacrarii Præfectus, cum iter a Clemente VIII. Ferrariam susceptum, moremque Romanorum Pontificum describeret, quibus Sacra Eucharistia præferri solet, cum ex Urbis districtu progrediuntur, illam affirmat, sub vesperam in aliqua Ecclesia deponi consuevisse: *Sacrarii autem Præfecti* (4) (inquit) *Ecclesiasticos viros in custodiam Sanctissimi Sacramenti nocturnas vigilias alternatim acturos, cereis ac lampadibus perpetuo ardentibus illic relictis, destinabant*.

XIX. Solemnis precatio, quæ quadraginta horarum spatium complectitur, P. Josepho Mediolanensi ex Ordine Capuccinorum primo adscribitur, qui anno 1556. ipsam instituit, ut quadraginta horas, quibus Salvator Dominus post mortem in sepulchro delituit, memoria prosequeretur (5). Pontifex Pius IV. sua vigesima secunda Constitutione, quæ anno 1560. in lucem edita fuit (6), sodalitium Romæ institutum, & ab *Oratione Mortis* nuncupatum approbavit, cui Sorores, Fratresque cooptati, aliique cæteri precationes ad quadraginta horas protrahebant, ut jejunium quadraginta dierum, quod Salvator in solitudine complevit, imitarentur, Sanctisque Apostolis, & prioribus Ecclesiæ Patribus assiduis precibus occupatis se penitus conformarent. De Eucharistia sane nulla fit mentio, Sodales tamen ante ultimam Dominicam cujusvis mensis, vel alio die supplicationem instituere solitos Pontifex commemorat, in qua decenti pompa eamdem Eucharistiam deferebant. An. autem 1592. cum gravissimis causis urgeretur Ecclesia, implicatis nempe Gallorum rebus, paratisque jam Turcarum bellicis expeditionibus, Clemens VIII. 17. constitutionem promulgavit (7), in qua plurimas Indulgentias illis impertivit, qui Romæ convenirent ad Ecclesias Patriarchales, Collegiatas, Titulares Cardinalium, & ad Ecclesias Regularium, ac Sodalitatum, in quibus quadraginta horarum spatium piis precationibus impenderent, atque inter se tempora ita partirentur, ut continua precatio videretur. Licet de exponenda publice Eucharistia nullum Pontifex verbum faciat, conjici tamen facile potest tunc primum morem inductum fuisse vel paulo ante, ut Sacra Eucharistia exponeretur, cum quadraginta horarum precatio indicebatur. Baccius enim (8) ita fieri solitum per singulas primas Dominicas mensium, & per singulos annos in majori Hebdomada testatur Romæ in templo Sodalium Sanctissimæ Trinitatis, qui peregrinis, & convalescentibus excipiendis, curandisque constituti sunt, & Sanctum Philippum Nerium ad frequentem populum eo tempore pios sermones habuisse. Cum vero scribit res præclare sancteque gestas a Venerabili viro Juvenali Ancina Salutii Episcopo, & S. Philippi comite, commemorat in Oppido Dogliani in Liguriæ finibus non longe a Tanaro quadraginta horarum precationem edixisse, ad quam nocturno, diurnoque tempore ingens populi multitudo confluebat, quæ suppliciter ad colendam Sacram Eucharistiam, ordinateque procedebat.

XX. Romæ quadraginta horarum precatio, & Sacra Eucharistia continuo conjunguntur. In hac autem Civitate divinum Sacramentum singulis diebus exponitur. In quibusdam etiam Ecclesiis ad 40. horas producitur, ut ex tabella, quæ in lucem prodibit, liquido confirmabitur. Hanc porro consuetudinem sine ulla mutatione sequemur. Illas tamen muneris nostri partes ducimus, ut debitus Sacræ Eucharistiæ cultus exsolvatur. Quamobrem præcipimus, ut coram illa, dum in Altari populo adoranda proponitur, unus, vel duo Sacerdotes, vel duo saltem in Sacris Ordinibus constituti, superpelliceo induti, flexisque genibus intersint ante scamnum panno rubei, vel alterius coloris, qui conveniens habeatur, ad infimum Altaris gradum posito. Id autem decernimus, ut fiat in qualiber Ecclesia etiam Regularium, ubi Eucharistia publice exponitur juxta tabellam, vel etiam ob facultatem peculiarem, seu consuetum horarum spatium servetur, sive horæ quadraginta statuantur. Qui non paruerit, arbitrio nostro punietur. Quocumque igitur modo Eucharistiæ Sacramentum in nostra Metropolitana exponatur, curent sedulo Canonici, ut tabella ad Sacrarium figatur, in qua notetur horarum tempus, eorumque nomina, qui, ut supra dictum est, diu noctuque ante Sacram Eucharistiam sua precatione fungi debeant. Idem omnino a Canonicis, qui Collegiatis inserviunt, cum in iisdem Sacra Eucharistia publice exponetur. Videant Canonici, ut reliquis exemplo præsint, eorumque nomina in tabellam referantur, neque totum onus in eos Sacerdotes rejiciant, qui ad solvendas in choro divinas laudes destinantur. Id omnino servatur Romæ in Vaticana præsertim Basilica, ubi per plures annos inter Canonicos adnumerari fuimus. Eamdem consuetudinem tenent Summi Pontificis Domestici, & Familiares, cum in Sacello Paulino per horas quadraginta divinum Eucharistiæ Sacramentum exponitur. Idem præstandum erit a Regularibus in suis Ecclesiis, ut Romæ similiter facere consueverunt. Parochi vero, cum Sacra Eucharistia in suis Ecclesiis exponenda erit, Sacerdotes, aliosque Sacris Ordinibus initiatos, qui Parochiæ adsciti sunt, de hac re admonebunt, quorum nomina in tabella ad Sacrarium affigenda, certaque hora cuivis designabitur, ut eo modo, qui superius declaratus est, ad precationem præsto sint. Quod si tanta illorum copia, quæ sufficiat, in ipsa Parochia non versetur, tum Parochus ad alios confugiet, qui huic muneri satisfaciant. In Ecclesiis quoque Sodalitatum Presbyteros, Clericosque ac Sacros Ordines jam assumptos accersant, qui precationem eodem modo singulis horis alternatim suscipiant. Quod si Sodales ipsi in suis, vel etiam in alienis Ecclesiis id facere velint, scamnum ab Ecclesiasticis sejunctum illis tribuatur, ubi Deum precentur, quemadmodum Romana institutione super hac re præscribitur. Cum aliqua perturbatio in Sacra Eucharistia juxta tabellam exponenda dimanet, eo quod in diversis Ecclesiis diversum tempus ad rem perficiendam eligatur, hinc decernimus, ut Ecclesiæ, quæ tabellæ legem sequuntur, Sacram Eucharistiam publice exponant tribus ante meridiem horis, & ante 23. horam diei benedictione accepta, populus dimittatur; ita ut post campanæ sonitum, quo vespere ad salutandam Beatam Virginem populus excitari solet, templi fores obserentur. Magna illorum pars, quæ hic exposuimus, in Synodo Cardinalis Boncompagni, continentur, eaque probantur actis Mediolanensis Ecclesiæ, quæ a S. Carolo Borromæo coacta fuerunt (9); *Dum illud* (de Sacra Eucharistia sermo est) *in Altari propositum est interdum Clerici duo superpelliceis induti capite aperto ad Altare semper assistant*.

XXI. Quæ hucusque dicta sunt, ad solemnem, ac publicam divini Sacramenti expositionem referuntur: si vero privata ex causa id fiat, quo tempore tabernaculum ita recluditur, ut velata Pyxis in ostiolo appareat, vel Sacra Hostia intra Ostensorii crystallum inclusa, veloque obtecta in Altari collocatur, tunc Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium negotiis agendis præposita, hæc decrevit die 6. Decembris anno 1602. *Si quandocumque privata in causa Sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, a Tabernaculo numquam extrahatur, sed in Pyxide velata in operto ejusdem tabernaculi ostiolo cum assistentia alicujus Sacerdotis Stola, & Superpelliceo induti, & cum sex saltem luminibus cereis collocetur: quod idem in Ecclesiis secularium servari mandamus: Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium die 9. Decembris* 1602. Ita ex præclara Synodo Farfensi per Cardinalem Barberinum celebrata deprehenditur. (10).

XXII. Si vero privata de causa Sacrosancta Hostia inclusa solita sphæra, & velo cooperta sub umbella ponatur, tunc præcipimus, ut saltem cerei bis sex accendantur, & Sacerdos aliquis stola, ac superpelliceo indutus ibi flexis genibus precibus deti-

(1) *Lib. 2. cap.* 33. (2) *S. Joannes Chrysostom. lib. 6. de Sacerdotio, & in Hom. 63. ad Populum Antiochenum. S. Ambrosius cap. 2. de Evangelio S. Lucæ in illis verbis: Apparuit ei Angelus*. S. *Gregorius lib. 4. Dialogorum cap.* 58.

(3) *Gavant. in verbo Eucharistia num.* 54. *Lantusca eodem verbo num. 2. Clericat. de Sacramento Eucharistiæ decis.* 70. *casu 2. num. 11. Merbes. in summa Christiana 3. part. sect. 10. quæst. 2. Thiers. lib. 5. cap. 3. n. 3. Braschius in Promptuaria Synodali cap. 20. num. 7.* (4) *Tom. 1. pag.* 52. (5) *Thiers. lib. 4. cap.* 17. (6) *Tom. 2. Bull. Rom.* (7) *Tom. 3. Bull. Rom.* (8) *Lib. 2. cap. 8. de vita S. Philippi Nerii.* (9) *Tom. 2. pag. 249. editionis Lugdunen.* (10) *Lib. 9. cap.* 17.

detineatur. Quocumque tamen modo exponatur Eucharistia, qui se postulaverint, nanciscantur etiam diligenter Presbyteros, qui singulis horis alternatim Christo Domino cultum exhibeant; nisi id cognitum certumque prius habeant, Præfecti Ecclesiarum facultatem non tribuent, ut Sacra Mysteria exponantur.

XXIII. Mos obtinuit in hac Bononiensi Civitate, ut pluries eodem die benedictio Sacra Pyxide frequenti populo concedatur. Nullum de hoc ritu monumentum deprehendimus. Indicat solummodo Rituale Romanum (1), quod Parochus post traditam ægroto communionem, si in Pyxide particula aliqua supersit: *Accipiens vas cum Sacramento facit cum eo signum Crucis super infirmum nihil dicens*. Postquam in Templum rediit: *Cum Sacramento in Pyxide velo coperta faciat signum Crucis super populum nihil dicens: postea illud in suo loco reponat*. Ne Romæ quidem, quæ Sacrorum Rituum magistra merito appellatur, id fieri consuevit, nisi forte maximæ dignitatis vir, quemadmodum Rex, aut Regina pietatis causa eam benedictionem expeterent. Quamquam Nos plusquam viginti annis Sacræ Rituum Congregationi adsuimus, tamen a præcipuo ejusdem Ministro consilium super hac reposcere non prætermisimus, qui hanc consuetudinem omnino interdicendam libere respondit, cum novi ritus inconsulta Sede Apostolica permitti nequeant, licet pietatis aliqua causa adducatur. Verum ne eadem pietas imminuenda sit etiam ob eam rationem, quod idem crebro repetatur, decernimus, ut benedictio solum in illis Ecclesiis populo impertiatur, quæ veterem hujus rei consuetudinem tenent, caveantque, ut semel tantum in eumdem diem id perficiant: delinquentes nostro arbitrio plectemus. Curent quæque omnia decenter fieri, ita ut dum saltem Clerici superpelliceo induti cereos, vel intortitia manu præsentent, ardeantque reliqui cerei, qui super Altari in candelabris statuuntur.

XXIV. Cum in Diœcesi Sacra Eucharistia publice, vel privatim exponitur, omnia, quæ superius sancita sunt, observanda præcipimus; Vicariis autem Foraneis mandamus, ut nobis significent, quot numero expositiones in suis Vicariatibus institutæ sint, & qua ratione peragantur, ut quid statuendum sit intelligamus. Quoniam vero ad nos pervenit in quibusdam locis per quadraginta horas divinum Sacramentum exponi, atque Ecclesiæ fores per integram noctem patere, eoque viros simul, ac mulieres confluere, omnino præcipimus, ut post horam diei vigesimam tertiam cum dimidio templum claudatur. Si per noctem Sacra Eucharistia super Altari posita sit, ardeant duodecim faces, & Sacerdos, vel saltem aliquis in Sacris Ordinibus constitutus, ut supra declaravimus, precibus intentus assistat.

XXV. Hoc Edictum tunc suam vim obtinebit, cum nova tabella Ecclesiarum, in quibus Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice exponi debet, promulgabitur; idque temporis spatium ob eam causam conceditur, ut omnia, quæ proposita sunt, paratis rebus antea necessariis, executioni demandentur.

INSTITUTIO XXXI.

De interventu Clericorum, & Sacerdotum, qui Beneficium aliquod obtineant, vel ipso careant, ad solemnem Corporis Christi Processionem, quæ in Oppido Centensi in Cathedrali S. Blasii fieri solet. Posse Beneficiis præditos obstringi, ut ad illam conveniant, licet nec residere nec inservire Ecclesiæ teneantur. Idem ab Episcopo præcipi posse Clericis nullum beneficium obtinentibus, eo quod adscripti sint Parochiis, ut illis inserviant.

I. Tridentina Synodus commemorat, ac plurimum commendat piam consuetudinem, qua Christi Corporis peculiare Festum quotannis celebratur, & solemni in dicta Processione Sacra Eucharistia circumfertur (2): *Declarat præterea Sancta Synodus, pie, & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam, & festo die præcelsum hoc, & Venerabile Sacramentum singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur, utque in Processionibus reverenter, & honorifice illud per vias, & loca publica circumferretur*. Eadem Synodus (3) præcipit, ut Clerici omnes cum Seculares, tum Regulares publicis supplicationibus intersint, inter quas Corporis Christi pompa merito adnumeratur, quæ non modo publice, sed etiam solemniter peragitur, nullaque immunitas admittatur, ut quis hoe præcepto liberetur: *Exempti autem omnes tam Clerici Seculares, quam Regulares quicumque, etiam Monachi, ad publicas Processiones vocati accedere compellantur, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt*. Cum igitur ad aures nostras pervenerit, in Oppido Centensi quo die Corpus Christi solemniter defertur a Canonicis Parochialis Ecclesiæ S. Blasii nuncupatæ, nonnullos Ecclesiæ adscriptos, ac præsertim Sacerdotes, ita se gerere, ut Sacram Eucharistiam minime comitentur, sed ex mercatorum officinis, plateisque pompam prætereuntem spectent; vel alicui sodalitio cooptati ipsius habitum induant, & vexillum sequantur; hinc omnino decernimus, ut Clerici universi, ac Sacerdotes, qui Beneficium aliquod obtinent, licet cum onere residendi haud conjunctum, ad eamdem supplicationem accedant, & eam ab eo loco, ex quo discesserit, ad finem usque prosequantur. Qui vero non paruerint, arbitrio nostro punientur. Interim Clericos etiam, ac Sacerdotes, qui nullum habent Beneficium, ut idem faciant, vehementer hortamur. At vero, ne ullus perturbationi locus sit, Clericis prima Tonsura, aliisque minoribus, vel etiam majoribus Ordinibus præditis, Sacerdotibus quoque, qui aliquod, & qui nullum Beneficium possident, magnopere suademus, & quibus fas est, præcipimus, ut ad Pro-Collegiatam Ecclesiam Sanctissimi Rosarii cum superpelliceo, candela, vel intortitio, in dicta hora simul conveniant, ut ibi sub Vexillo Crucis Presbyterorum communalium ordinatim ante ipsos procedant hoc pacto. *Reliquis omnibus præcedent, qui ad simplicem Tonsuram recepti sunt. Post illos, qui minoribus Ordinibus, ac deinde qui majoribus insigniti sunt, postremo Sacerdotes sequentur: atque ita processionem comitari debent, donec ad eamdem Ecclesiam, ex qua profecta est, revertatur*.

II. Hæc omnia Sacræ Congregationis Concilii Decreto, quod subjicimus, confirmantur.

Sæpe alias hæc Sacra Congregatio censuit, Clericos nullum Beneficium, vel Officium Ecclesiasticum in diœcesi obtinentes non posse cogi ad publicas Processiones accedere.

Nihilominus experimento compertum est, in pluribus locis, & præsertim in Civitate Eugubina, per declarationem hujusmodi non parum detrahi divino cultui, & Processionum solemnitati, ac decori, imo non leve scandalum populo inferri, dum ipsarum Processionum tempore Clerici, & Presbyteri hac illac vagi; & Eugubii præsertim in numero centum viginti, & ultra vagi, & errantes conspiciuntur.

Delata propterea ad Sanctissimum Dominum Nostrum hujusmodi inconvenientis notitia, visa res est considerari digna. Ideoque, ut, si quæ ratio pro Divino cultu ineunda sit, possit executioni demandari pro instante Sanctissimi Corporis Christi solemni Processione; Sanctitas Sua negotium in proxime habenda Congregatione discutiendum remisit.

Sane, legitima concurrente consuetudine, eadem Sacra Congregatio censuit, cogi posse. Ac in præsenti, num adsit consuetudo, necne, minime constat, ac, stante temporis angustia, de illa nequit explorari, proinde, præscindendo a consuetudine, quærendum videtur:

Primo, an Clerici nullum Beneficium, vel Officium Ecclesiasticum obtinentes ad publicas Processiones cogi possint?

Secundo, an possint obtinentes Beneficia, quamvis non sint residentialia, aut servitoria?

Tertio, an cogi possint simplices Presbyteri?

Quarto, an saltem cogi possint ad Processiones solemniores?

Sacra &c. respondit ad primum, tertium, & quartum negative, sed esse hortandos; ad secundum affirmative, si præsentes sint. Die 12. Junii 1677. lib. 29. Decretorum pag. 451. a tergo, & sequentibus.

III. Eam opinionem de virtute Clericorum, ac Sacerdotum Centensis Oppidi, qui Beneficium obtinent, animo habemus, ut propter ea verba, *si præsentes sint*, abesse minime velint, cum publicæ processionis dies statuetur. Si quis vero hanc fraudem commiserit, se debitis pœnis obnoxium futurum certo sciat. Cæterorum quoque tum Clericorum, tum Sacerdotum nullum Beneficium obtinentium probitate, ac pietate freti confidimus cohortationem nostram loco præcepti fore habendam. Quod si contrarium eveniat, illos admonemus, ea verba, *vehementer hortamur*, statim per nos immutanda, atque in præceptum convertenda esse. Id autem non edicemus absque ratione, quam semper nobis ante oculos proponimus. Hinc vero, si quis cognoscere velit, breviter illam declarabimus.

IV. In Decreto Sac. Congregationis Concilii, quod superius allatum fuit, de Clericis, ac Sacerdotibus sermo est, qui nullum adhuc Beneficium sibi comparaverunt; non vero de illis agitur, qui licet sine Beneficio illi Ecclesiæ, ubi Processio Corporis Christi instituitur, adscribuntur. Omnes fere, qui Ordines

(1) *Tit. de Communione Infirmorum*. (2) *Sess. 13. cap. 5. de Eucharistia*. (3) *Sess. 25. de Regularibus, & Monial. c. 13.*

nes a nobis acceperunt, Ecclesiæ Parochiali, & Collegiatæ S. Blasii adsciti fuerunt, saltem posquam deprehendimus in more positum fuisse, ut Ordinati nullius Ecclesiæ servitio destinarentur. Itaque qui hoc pacto per nos antea, vel Decessores nostros Ordines assequuti fuerint, eidem Ecclesiæ S. Blasii adscribentur. Etenim siquid in superioribus Ordinationibus nostris, aut Decessorum nostrorum prætermissum fuerit, id perfici auctoritate nostra posse testantur Apostolicæ literæ, quas Innocentius XIII. dedit, ut Ecclesiasticam disciplinam in Regnis Hispaniarum ad certam normam redigeret, quas deinde Benedictus XIII. ad universos Catholicos Episcopos instituendos confirmavit. Hæc sunt Pontificis verba: *Et tam in his, qui ad primam Tonsuram, quam in aliis, qui promoveri ad Ordines, etiam minores, optaverint, omnino servetur pariter regula ab eodem Concilio Tridentino tradita: nimirum, ut nullus ordinetur, qui judicio sui Episcopi non sit utilis, aut necessarius suis Ecclesiis, quique illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus utilitate, aut necessitate assumitur, non adscribatur, ubi re ipsa functiones muneri suo consentaneas exerceat. Quod, si qui modo reperiantur vel Clericali Tonsura jam initiati, vel ad Ordines sive minores, sive majores jam promoti, qui nulli certæ Ecclesiæ, aut loco pio adscripti fuerint, Episcopi adscriptionem hujusmodi vel a se ipsis, vel a Prædecessoribus suis omissum statim suppleant non minus quoad omnes in majoribus Ordinibus, etiam Presbyteratus, constitutos, quam quoad eos, qui vel sola prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiati, Beneficium tamen Ecclesiasticum possident. Ex reliquis autem, ut præfertur, vel sola prima Tonsura insignitis, vel in minoribus Ordinibus constitutis, sed Beneficio carentibus, nonnisi eos adscribant, quos Ecclesiis suis utiles, vel necessarios esse judicaverint.*

V. Quare aperte cognoscent, si postquam Ecclesiæ S. Blasii per nos adscripti fuerint, ipsos nostra auctoritate impellere possimus, ut Beneficio etiam carentes supplicationi Christi Corporis, induti superpelliceo, facem sive intorticium gestantes, decenter intersint.

INSTITUTIO XXXII.

De cœtibus, ad quos Clerici Bononienses convenire debent, ubi quæstiones Theologiæ Moralis examinantur. Quid scire, & intelligere debeant illi, qui Confessarii munere perfungi utiliter velint. Nunquam dimittendum esse studium earum rerum, quæ necessariæ sunt, etiamsi prius auditæ, perceptæque fuerint. Convocandos esse cœtus hujusmodi pro examinandis Moralis Theologiæ quæstionibus, qui si recte habeantur, magnam afferunt utilitatem. Qua ratione ipsi fieri debeant.

I. DUO profecto certissima sunt; primum quidem, Theologiæ Moralis scientiam illis omnino necessariam esse, qui tamquam Parochi, aut Sacerdotes pro administrando Pœnitentiæ Sacramento constituti, Confessarii munere rite perfungi velint; alterum, non satis esse, quod eamdem facultatem aliquis semel percurrerit, perceperit, & palam etiam docuerit, sed assiduo excolendam, ut animo penitus defigantur ea, quæ didicerit, & nova semper documenta, quibus ea facultas plurimum affluit, comparentur.

II. Sanctus Gregorius Pontifex hæc scripsit (1) *Quis cogitationum vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viscerum? & tamen sæpe qui nequaquam spiritualia præcepta cognoverunt, cordis se Medicos profiteri non metuunt, dum qui pigmentorum vim nesciunt, videri Medici carnis erubescunt.*

III. Et profecto, si, ut mediocris Confessarius quis habeatur, necesse est, ut generatim a levibus culpis lethales saltem discernat; in illis autem, quæ frequentius usuveniunt, ea cognoscat, quæ culparum genus, ac naturam immutant, aut ipsas graviores efficiunt: insuper casus Pontifici, sive Episcopo reservatos, & eos, quibus censura aliqua pariter reservata conjungitur, illos etiam, qui ad restitutionem impellunt, peccata, quæ juxta diversam hominum conditionem, ac munera crebrius admittuntur, quid necessario requiritur, ut Fideles suis criminibus dissolvantur, quonam tempore peractæ jam Confessiones repetendæ omnino sint; optima tandem consilia, quibus criminosi homines ad bonam frugem traducantur: si, inquam, hæc necessaria sunt, hac certe doctrina præditi esse non possunt, nisi Theologiam Moralem plane calleant, cum præsertim harum rerum cognitio jure Pontificio, & Pontificum Decretis innitatur, quæ sane nemo divinare potest, licet præclarissimo floreat ingenio, quemadmodum Cardinalis Denhoffius olim Episcopus Cæsenas recte perpendit (2): quibus rebus si addatur, quod Alvarus Pelagius commemorat (3), inter majores Ecclesiæ calamitates tunc temporis eam fuisse, quod Confessarii Morali Theologia parum imbuti essent, & ea, quæ contra Dei legem a Fidelibus perpetrantur, parum dignoscerent; ex his quisque facile conjiciet hujus doctrinæ necessitatem in illis, qui ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum eliguntur.

IV. Alia superaddenda videntur, ut expositam a nobis initio sententiam magis confirmemus: *Præpara opus tuum*, monet Spiritus Sanctus (4), & cum id minime sufficiat, statim subdit, *& diligenter exerce agrum tuum*. Utinam non contingeret, quod tamen frequentissime videmus, aliquos nempe Sacerdotes, qui initio præclarissime Confessarii munus susceperunt, inde post diuturnum tempus omni studiorum cura neglecta, pristinam Moralis Theologiæ scientiam amittere, ita ut qui in ejusmodi arte peritissimi fuerant, tandem exigua solum, confusaque ipsius artis scientia, primisqua rudimentis instructi vix inter tyrones adnumerentur. Cardinalis Fridericus Borromeus, qui Sancti Caroli propinqui sui virtutes, & sedem occupavit, hanc calamitatem deploravit (5), & opportune perpendit eos Confessarios, & Ecclesiæ ministros in magno discrimine versari, qui postquam ad excipiendas Fidelium Confessiones ab Episcopo probati fuerunt, omnem studiorum exercitationem prætermittant. Siquidem examen velut probabile testimonium habetur, quo ad Pœnitentiæ Sacramentum administrandum idoneus quis ducitur: neque ita certum judicium fit, ut in dubium revocari nequeat, sed conjectura solum de virtute, ac doctrina illius, qui ad examen vocatur. Itaque si ipse muneri suo haud satisfaciat, cum peculiare aliquid in audiendis Fidelium criminibus obtingit, id minime Examinatoribus, sed Confessario tribuendum est, qui omni studio contendere debet, ne ob ignorantiam suam in hæc discrimina prolabatur, eaque summa diligentia penitus evitare. Hoc etiam sapienter admonet præclarus Auctor, qui pro novis Confessariis Institutionem Romæ primo edidit; quæ deinde in aliis plurimis locis typis iterum excusa fuit.

V. Ut gravissimo huic malo aditus præcludatur, Ecclesiastica disciplina satis opportuna remedia Episcopis suppeditavit. Alias sermonem instituimus de auctoritate, qua Parochi ad examen revocari possint, si de illorum imperitia argumenta aliqua proferantur. Confert etiam magnopere, si Confessiones audiendi facultas certis limitibus concludatur, atque iterum periculum fiat de illius doctrina, cui facultas eadem prorogatur. Hoc remedio libenter utimur, servatis tamen iis legibus, quas æquitas præscribit. Postremo maximum adjumentum ex eo dimanat, si ad explicandos conscientiæ casus frequentes conventus habeantur, quemadmodum hac declaratione probandum suscepimus.

VI. Duo Episcopi Petricoviensis, & Lucionensis conventus Ecclesiasticos per ipsum Clerum habitos in lucem protulerunt; primi quidem tribus libris, undecim vero secundi continentur. Idem in Italia perfecit Joannes Clericatus, qui juxta morales casus per Patavinum Clerum in consuetis cœtibus examinatos sapientes, præclarasque *Decisiones* congessit, ac promulgavit. Ipsi vero Episcopi, quos antea nominavimus, in librorum præfationibus eximia prædicant de iis conventibus, qui ab Episcopo cum Clero haberi solent, ut ea quæ ad Christianam doctrinam, & mores pertinent, in examen adducta decernantur. De nostris cœtibus tam magnifice loqui non audemus, neque, ut ingenue fateamur, eisdem Scriptoribus in hac re fidem integram præstamus. Illud pro certo asserimus, conventus ejusmodi jampridem in hac diœcesi fieri consuevisse, frequenter instituendos fore, & maximam cum ipsis utilitatem semper conjungi.

VII. P. Ludovicus de Beia ex Ordine Sancti Augostini, ac Theologus Cardinalis Gabrielis Paleotti typis mandavit omnia, quæ per Clerum Bononiensem coram eodem Cardinali coactum de morum disciplina statuebantur. In Decretis etiam Synodalibus Cardinalis Hieronymi Columnæ hujus Urbis Archiepiscopi (6) de his Ecclesiasticis conventibus sermo est; & cum idem Cardinalis inter vivos ageret, in lucem prolata sunt ea, quæ in ipsis post accuratum examen constituta fuerunt; omissis autem consiliis, quæ super hac re cæteri Decessores nostri post illos Cardinales Archiepiscopos susceperunt, in Synodo per Cardinalem Jacobum Boncompagnum coacta (7) plura admonentur, ut iidem conventus utiliter habeantur. Nos quoque paulo superius ipsos agendos, utilesque, si recte fiant, affirmavimus: quod perspicuis documentis ostendemus. Sixtus V. in ea Constitu-

(1) *Part.* 1. c. 1. (2) *In Pastorali Institut. de Sacramento Pœnit.* (3) *De planctu Ecclesiæ lib.* 2. *cap.* 20. (4) *Prov. c.* 24. (5) *In suo Ratiocinio Synodali* 11. *vol.* 1. (6) *Part.* 3. *c.* 7. (7) *Lib.* 3. *c.* 6.

ſtitutione, quæ incipit, *Romanus Pontifex*, tempus Epiſcopis ad inviſenda ſacra limina, docendamque Sacram Concilii Congregationem de ſuarum Eccleſiarum ſtatu decrevit: nunquam tamen ad hoc recte perficiendum certa quædam norma propoſita fuit. Quare cum in ultimo Romano Concilio, quod Benedictus XIII. convocavit, de hac re ageretur, nos ipſi, qui tunc Sac. Congregationis Concilii Secretarii munus, & in eodem Romano Concilio Canonum interpretem gerebamus, juſſi fuimus diſſertationem conficere, ut Epiſcopi magno cum fructu ſuarum Eccleſiarum ſtatum exponerent. Illam non modo idem Concilium ſua auctoritate probavit, ſed etiam in fine ipſius imprimi voluit. Cum igitur per eam moneantur Epiſcopi, ut Sacram Congregationem Concilii de ejuſmodi conventibus Eccleſiaſticis certiorem faciant: *An habeantur conferentiæ Theologiæ Moralis, ſeu caſuum conſcientiæ, & etiam ſacrorum Rituum, & quot vicibus habeantur, & qui illis interſint, & quinam profectus ex illis habeantur*; ſi Sedi Apoſtolicæ parendum eſt, ut nemo dubitat, eoſdem quoque Clericorum conventus habendos eſſe nemo inficiabitur: utilitatem vero, vel ex eo ſolum quiſquis intelliget, quod tunc Moralis Theologiæ ſcriptores evolvendi ſunt, quorum graviores ſententiæ per noſtrum Theologum Pœnitentierium funditus pertractantur, qui graves, utileſque proponit ſententias, & magna doctrina, ingenio, & perſpicuitate explicat. Smaragdus cum cœtu Monachorum (1) commemorat, in quibus ipſi de Sacris Litteris ſermones invicem conferebant, quorum partem Caſſianus, partem vero Oddo Cluniacenſis poſteris deſcriptos tradiderunt, hæc habet: *De Scripturis divinis, aliis conferentibus interrogationes, conferunt alii congruas reſponſiones, & ſic, quæ diu latuerant occulta, conferentibus patefiunt perſpicua*.

VIII. Supereſt igitur, ut normam, qua utiliter hi conventus fiant, perpendamus. Semel per menſem haberi ſolebant, cum Cardinalis Gabriel Paleottus hanc Sedem Bononienſem obtineret. Ita Ludovicus de Beja (2) fidem facit, cum Sixto V. Pontifici librum ſuum inſcriberet: *Caſus, quos vocamus conſcientiæ explano, & collectis in unum Curatis omnibus, præſente eodem Illuſtriſſimo Archiepiſcopo ſingulis menſibus difficillimos quoque caſus in dies occurrentes propono, & poſt varias a ceteris dictas pro cujuſque ingenio, ac doctrina ſententias rectam pronuntio, quid tenendum, quid fugiendum, indico*. Idem per Synodum Cardinalis Jacobi Boncompagni præcipitur. Nunc vero in Civitate octies hi conventus Eccleſiaſtici ſolum indicuntur; rarius autem in diœceſi ob incommoda graviſſima, quibus per hyemem viæ rurales impediuntur. In Synodo Cardinalis Hieronymi Columnæ (3) pariter edicitur, ut *Ad caſus conſcientiæ diſcutiendos modo in alia Eccleſia per circulum* (quod ſane hoc tempore, tanquam obſoletum, prætermittitur) *quicumque, etiam Regulares, quibus animarum cura ineſt, quique a peccatis expiandis ſortiti ſunt facultatem, quolibet menſe conveniant*. Inſuper, ut quædam norma in his conventibus ſervetur, per aliquos Epiſcopos cautum fuit, ut qui forte ductus reſpondere debet, ſententiam ſuam pagella deſcriptam haud legat, ſed memoriæ prius demandatam coram exponat, ac pagellam deinde Secretario committat, quemadmodum his verbis deprehenditur, quæ in inſtitutione excuſe in fine celeberrimæ Synodi Cardinalis Caroli Barberini Abbatis Farſenſis continetur: *Latino ſermone utantur, ſuamque opinionem validis rationibus, ac præſtantium Scriptorum auctoritatibus firmatam memoriter pronuncient, quam pariter integra pagina ſcriptam, & cujuſvis manu obſignatam Secretaris ſinguli tradent, cum cœtus dimittetur*. Id ſane perpauci in hodiernis conventibus noſtris exequuntur. Cum hæc ita ſe habeant, nihil tamen ex his immutandum, neque anguſtiores limites definiendos volumus, ſed præſentem rerum ſtatum modo permittimus. Parochos ſolum Regulares, ac Seculares, cæteroſque, qui curæ animarum præpoſiti ſunt, Capellanos etiam, & Confeſſarios Seculares monemus plurimum, ut cœtus ejuſmodi frequentent, niſi ſubire velint pœnas olim conſtitutas, quas in præſentia renovamus. Reliquos etiam Cleri Secularis hortamur, ut in eumdem locum conveniant, ubi quæ ad mores pertinent explanantur. Id Sacræ Concilii Congregationis ſententiis aptiſſime congruit, quas Monacellus commemorat (4): *Tu ſcientiam repuliſti* (inquit per Oſeam (5) Deus) *& ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi*. Hanc auctoritatem Cardinalis Carolus Barberinus adduxit (6), ut perſpectum omnibus faceret, ad ſuſcipiendos Eccleſiaſticos Ordines, & beneficia, quibus animarum cura conjuncta eſt, obtinenda tamquam impedimentum illis futurum, qui ejuſmodi conventibus Eccleſiaſticis adeſſe prætermiſerint. Defunctus quoque Piſarum Archiepiſcopus id magnopere cavendum duxit (7); & Cardinalis Petra (8) monuit Epiſcopos idem conſilium ſuſcipere, ne unquam Parochi, Confeſſarii, cæterique diœceſis Eccleſiaſtici eoſdem cœtus omitterent.

IX. Illud ſtatuendum videtur, ut in poſterum duo ſolum caſus examinandi proponantur, cum per hyemem tempus minime ſuppetat, ut tres caſus ejuſmodi ſatis declarentur. Prima autem quæſtio per aliquem Parochum, altera vero per Capellanum, aut Confeſſarium judicetur. Superiori tempore, cum tres caſus exponerentur, primo loco Parochus, deinde Capellanus, poſtremo Confeſſarius judicium ferebat. Hinc tres urnæ in medio poſitæ erant, ex quibus forte ducebantur eorum nomina, quibus ad propoſitos caſus reſpondendum erat, cum alius deinde cœtus haberetur. Quare præter ipſos cæteri imparati accedere poterant, & ne quidem ipſos caſus legere, de quibus agendum foret. Inſuper, qui ſemel reſponderat, in urnam demitti minime ſolebat, niſi poſtquam reliqui omnes educti eodem munere perfuncti fuiſſent, ob quam rem certiſſimum habebat non niſi poſt diuturnum tempus ſibi eam provinciam ſubeundam eſſe, ita ut abſoluto omnium numero cum ſortes repetebantur, quivis Parochus poſt ſex annos cum dimidio ſententiam dicere teneretur, Capellanus poſt quinquennium circiter, Confeſſarius autem poſt annos octo, ſi ipſorum numerus perpendatur.

X. Hæc conſuetudo minime inducta fuerat, cum Cardinalis Gabriel Paleottus, & Alphonſus pariter Paleottus hanc Eccleſiam adminiſtrarent. Tunc enim juxta præſcripta Clero Bononienſi ab iiſdem Archiepiſcopis, quæ poſtea anno 1603. promulgata fuerunt, ut parati omnes accederent, haud nominabantur, qui in ſequenti cœtu ſermonem facere deberent, ſed cœtu ipſo coacto ſorte ducti aſſurgere, ac de rebus propoſitis judicium ſuum palam facere cogebantur: *Indicta die, & initio Congregationis invocato Spiritus Sancti nomine, deſignatus ſcriba ſingulos nomine compellat, & abſentes ſine legitima cauſa notantur, ut decretas pœnas exſolvant. Pecunia vero, quam reus impendit juſſu Archiepiſcopi alicui Monaſterio, vel Loca pia tribuitur. Poſt hæc idem Archiepiſcopus quæ neceſſaria ſunt, admonet; deinde ſorte ducuntur, qui propoſitis difficultatibus reſpondeant. Ipſi vero Latinum ſermonem adhibent. Si quis contrarium opinionem ſuſtineat, facultas coram differendi conceditur. Poſtremo P. Teologus controverſiam ſuo judicio dirimit & abſolvit*.

XI. Ignoramus quonam tempore mos inceperit, ut priori cœtu nominarentur, qui ſententiam ſuam ferrent, cum idem cœtus iterum convocaretur. Certum tamen eſt id plurimum obeſſe Cleri conventibus, ubi Theologiæ Moralis quæſtiones pertractantur, quorum norma poſt ultimum Romanum Concilium (9) ſic impreſſa fuit: *Ad diſquiſitionem caſus &c. devenient, & duo ſaltem verba facient, qui forte ducentur ex urna, ubi deſcripta, & totidem complicata chartulis erunt illorum nomina, qui ad cœtum convenire debent, ut parati omnes accedant*. Itaque præcipimus, ut in proxima Congregatione, quæ menſe Novembri indicetur, & aliis in poſterum omnibus ex Parochorum urna nomen illius Parochi proferatur, qui propoſitæ quæſtioni reſpondere ſtatim debeat, ſuamque ſententiam declarare. Idem ſervabitur, cum de Capellanis, & Confeſſariis agetur. Poſtea in urnam rurſum demittantur, qui forte ducti, ſermonem habuerunt, ut ſimul cum aliis ad cœtum inſequentem omnino ſe præparent. Caveant, ut reſponſiones perſpicuæ ſint, ordine digeſtæ, præclariſque auctoribus delibatæ, qui præſertim ſententias calleant, quæ Romæ in Sacris Congregationibus prolatæ fuerunt.

XII. Id minime grave moleſtumque noſtris Parochis, Capellanis, & Confeſſariis videri debet, cum totius rei ſumma in eo ſolum poſita ſit, ut octo per annum quæſtiones diligenter examinent, quod ſine ullo valetudinis incommodo facile perficient. Nos ipſi, licet pro noſtrarum virium tenuitate non exiguis curis diſtringamur, ſexdecim integras quæſtiones ſine ullo metu debilitandæ valetudinis percurremus.

XIII. Si de aliqua alia Civitate, quæ doctis Parochis, peritiſque Confeſſariis æque ac noſtra non redunderet, ſermo fieret, ſuſpicari merito poſſet Epiſcopus, ne reſponſiones per tres, aut quatuor excogitatæ, ac deſcriptæ reliquis omnibus traderentur: atque ita fructus univerſus de medio auferretur, quem ſane comparandum putavimus hac nova inſtitutione propoſita, quæ aliis quoque diœceſibus communis eſt. Tunc pro-
fecto

(1) *Cap.* 42. (2) *Loco ſupra citato*. (3) *Loco ſupra allato*. (4) *Tom.* 1. *ſui Formularii tit.* 3. *form.* 15. *n.* 2.
(5) *Cap.* 4. (6) *In Synodo Farſenſi c.* 5. (7) *In Synodo anno* 1718. *pag.* 91. (8) *Tom.* 4. *ſuor. operum pag.* 259.
(9) *Pag.* 240. *edit. Rom.*

festo Episcopus, ut certum rei experimentum faceret, aliquo per sortes nominato, auditoque de more, ad alios nominandos progredi deberet, ut quid de suo Clero judicendum sit aperte dignosceret. Hanc de Clero nostro suspicionem concipere nullo modo possumus; ideoque experimentum ejusmodi minime adhibendum confidimus.

INSTITUTIO XXXIII.

Cujusnam Parochi in matrimoniis contrahendis præsentia requiratur. Vana, & irrita esse matrimonia, quibus neque Parochus, neque testes intersunt. Parochum proprium eum nuncupari, in cujus Parochia matrimonium initur. Parocho domicilii, non autem originis, titulum proprii Parochi esse tribuendum. Non appellari proprium Parochum eum, in cujus ditione aliquis obtinet sedem ruralem. Irritum esse illius matrimonium, qui locum deserit, ubi moratur, domicilio tamen non dimisso, & in alium locum proficiscitur, ubi nullo contracto domicilio matrimonium celebrat. Quisnam sit proprius vagantium hominum Parochus. Quisnam judicetur proprius illorum Parochus, qui peculiari aliquo nomine ad hanc Civitatem incolendam veniunt. De Parocho propria ad perficienda eorum matrimonia, qui carceribus detinentur. De matrimoniis, quæ fiunt in Xenodochiis, cum extremum mortis periculum impendet. De matrimoniis, quæ contrahunt Puellæ publicis hujus Civitatis hospitiis, seu Conservatoriis inclusæ. De aliis matrimoniis Puellarum, quæ in septis Monialium educantur. Postremo de iis, quæ fiunt a servis Dominorum ædes habitantibus.

I. ILlicita semper habita sunt ea matrimonia, quæ coram Sacerdote, seu Parocho, uti jus Pontificium indicit, minime contrahuntur. Ita profecto in canone *Aliter*: canone *Nullus*; & canone *Nostrates* (1) aperte continetur: verum post Tridentinam Synodum irrita prorsus, atque invalida in illis locis judicantur, ubi super hac re Decretum promulgatum fuit, nisi Parochus intersit, aut alius Sacerdos qui ad hoc munus obeundum facultatem ab eodem Parocho, sive ab Episcopo consequutus fuerit. Insuper necesse est, ut præter Sacerdotem duo quoque testes, aut plures conveniant, dum matrimonium celebratur (2). Spondanus autem (3), & Cardinalis Pallavicinus (4) fuse commemorant gravissimas disputationes, quibus Concilii Patres tandem adducti fuerunt, ut decretum ejusmodi conficerent.

II. Ut paucis expediamus doctrinam, quæ ejusdem Decreti causa prolata fuit, nullo pacto Sacramenti materiam, ac formam immutatas fuisse constat; nam materia in tradendis mutuo, ac legitime corporibus per verba, aut nutus ad explicandum intimum consensum accommodatos, collocata semper fuit; forma vero in excipiendis mutuo, ac legitime corporibus per contrahentes designatur. Cum igitur Tridentina Synodus nec legitimum pactum, nec legitime tradi, & excipi corpora judicaverit, nisi quando matrimonium contrahitur, Parochus cum duobus, aut tribus testibus assistat, hinc sacramenti materiam, ac formam nequaquam mutari certissimum est; quæ, ut supra diximus, in tradendis, excipiendisque mutuo, ac legitime corporibus semper continetur.

III. Sacra Synodus eo Decreto præcipit, ut ille solum Parochus intersit, cui matrimonium ineuntes subjiciuntur; quis porro intelligendus sit, Concilii Patres minime declararunt. Hinc super hac re innumeræ prope disceptationes, quarum pleni sunt libri, excitatæ fuerunt. In hac etiam civitate, ac diœcesi plurima dissidia non semel ob hanc causam contigerunt. Itaque muneris nostri partes duximus normam aliquam tradere ex actis Sacræ Concilii Congregationis desumptam, cui soli Tridentinam Synodum explicandi facultas conceditur. Siquidem miramur non diversas modo Scriptorum opiniones, sed eo præsertim illos devenisse, ut Sacræ Congregationis Decreta pro tuendis privatis sententiis, vel effingant, vel male interpretentur; quod sane non consulto, ac temere fecisse putandum est, neque ob tenuitatem ingenii, sed quod acta Sacræ Congregationis evolvere minime potuerunt, ex quibus ipsius sententias, illorumque causas liquido cognoscerent. Hinc veluti divinantes ad scribendum de iis rebus accesserunt.

IV. Ut clarius id agatur in duas quasi classes res dividetur; Primum afferemus, quæ per Sacram Congregationem constituta fuerunt, & quæ etiam ab universis fere Auctoribus probantur: Secundo peculiaria quædam addentur, quæ veluti normam in hac civitate, ac diœcesi observanda præcipimus, ut dissensiones omnes, si fieri poterit, de medio auferantur.

V. Primum omnium Sacra Congregatio ab anno 1573. hoc decretum edidit, ut, quis sit proprius Parochus, explanaret (5): *Cum Concilium Tridentinum inter cætera præcipiat, matrimonia esse contrahenda, præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, sive Ordinarii licentia, quæritur, qui, si contrahentes sint diversarum Parochiarum, utriusque Parochi præsentia requiratur, Sponsine, an Sponsæ, an vero utriusque, an etiam alterius Parochi consensus accedere debeat. Sacra &c. censuit, ad validitatem matrimonii sufficere præsentiam solius Parochi proprii Sponsæ, quando matrimonium in Parochia Sponsæ contrahitur, similiter sufficere præsentiam solius Parochi Sponsi, si modo matrimonium contrahitur in Parochia ipsius Sponsi.*

VI. Deinde, cum de matrimonio agitur, proprium eum Parochum nuncupandum censuit, in cujus Parochia domicilium positum habetur, non vero illum, in cujus Parochia vitæ primordia suscepimus. Cum Ordines rite conferri possint per Episcopum non domicilii modo, sed etiam originis, ideo ad inquirendum locus oblatus fuit, utrum idem ratione Parochi in celebrandis matrimoniis statuendum videretur. Attamen ex ipsis Concilii verbis Parochus domicilii satis aperte deprehenditur, & sacri Canones, cum iisdem verbis Parochum quoque originis complecti voluerunt, id expresse declararunt, quemadmodum contigit, cum de sacra Ordinatione sermo haberetur. His veluti fundamentis innititur unanimis Scriptorum opinio, ob quam is proprius Parochus pro celebrandis matrimoniis judicatur, in cujus ditione domicilium constituitur (6). Sacra Concilii Congregatio hanc opinionem pariter sequuta est, cum die 18. Novembris anno 1702. *Mutinensis* causa matrimonii proposita fuisset (7), in qua Cardinalis Bandinus Panciaticus ejusdem Congregationis Præfectus suo præsertim suffragio, opinionem, quam modo exposuimus, magno studio, sapienterque tutatus est, eamque unice probandam affirmavit. His quoque rationibus adducti plurimi Scriptores, eum, qui duo habet in diversis Parochiis domicilia, matrimonium rite coram illo Parocho inire posse fatentur, in cujus potestate tunc degit, cum matrimonium contrahitur (8). Illud tamen advertunt tunc solum duobus domiciliis instructum aliquem jure appellari, cum in utroque æqualiter collocatus prudentium virorum judicio existimetur; quod etiam juris Pontificii auctoritate probatur: *Cum ab eo, qui duo habet domicilia, se collocans æqualiter in utroque &c.* (9). *Viris prudentibus placuit, in duobus locis posse aliquem habere domicilium, si utrobique ita se instruait, ut non ideo minus apud alteros se locasse videatur.*

VII. Tertio, si quis rei familiaris, aut rusticationis causa in agrum concedat, nunquam proprius Parochus is nuncupari poterit, in cujus ditione rurale domicilium situm est. Qui enim ob eas causas ruri vitam degere constituit, nullam domicilii, seu quasi domicilii rationem consequitur. Pontius (10) rurali Parocho, si matrimonium agendum sit, proprii Parochi nomen apte convenire arbitratur, eamque sententiam Sacræ Concilii Congregationi attribuit, quæ Romanæ Rotæ judiciis contrarium statuentibus anteferenda est. Eamdem opinionem Leander inconsulto amplectitur (11): contra illos tamen reliqui fere omnes conveniunt (12). Et quoniam de Sac. Congregationis Concilii Decretis mentionem faciunt, nos in medium illa proferemus, quæ ab actis ejusdem Congregationis desumpsimus, cum Secretarii munere fungeremur, non ea profecto a quibusdam

(1) 30. *quæst.* 5. (2) *Cap.* 1. *sess.* 24. *de reformatione matrimonii.* (3) *In continuat. Annal. Card. Baron. an. Chr.* 1563. *n.* 39. (4) *In hist. Conc. Trident. lib.* 23. *in variis capitibus ejusdem.* (5) *Lib.* 1. *Decretorum pag.* 123. *a tergo.*

(6) *Sanchez de Matrimonio lib.* 3. *qu.* 23. *num.* 7., *Perez de Matrimonio disput.* 40. *sect.* 2. *num.* 1., *Pont. de Matrimonio lib.* 5. *cap.* 13. §. 1. *num.* 2. (7) *Salmanticens. in Cursu Morali tom.* 2. *tract.* 9. *de Matrimonio cap.* 8. *punct.* 3. *num.* 25., *Barbosa de Parochis cap.* 21. *sub. num.* 36. *lib.* 2., *Schmalzgrueber. lib.* 4. *Decretal. tit.* 3. *de Clandestina despons.* §. 3. *num.* 144., *Lib.* 52. *Decretor. pag.* 403. (8) *Clericatus decis.* 35. *num.* 19., *Leander Oper. Moral. tom.* 1. *tract.* 9. *disp.* 7. *quæst.* 18. & 19. *Barbosa, cap.* 1. *sess.* 24. *num.* 15., *Cardinalis de Lugo inter Responsa Moralia lib.* 1. *dub.* 37. *num.* 3. & *seqq.*, *Rosignol. de Matrimonio part.* 1. *tom:* 6. *contract.* 5. *prænot.* 24. *num.* 3. & 4. *Cap.* 2. *de Sepulturis in sexto.* (9) *In L. Assumptio* §. *Viris prudentibus ff. ad municipalem.* (10) *Loco supra allato.* (11) *In Operibus Moralib. tom.* 1. *tract.* 6. *disput.* 7. *de consensu clandestin. quæst.* 20. (12) *Barbosa cap.* 1. *sess.* 24. *de reform. Matrimon. num.* 16., *Sporer. in Theologia morali cap.* 4. *num.* 360., *Clericatus de Sacram. Matrimon. dec.* 35. *num.* 14., *Schmalzgruber loco cit. num.* 148.

dam Scriptoribus edita, qui Sacræ Congregationis acta nunquam inspexerunt: *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, respondit. Parochum ruralem non esse proprium, & verum Parochum, quando rus itur causa recreationis, vel pro rusticanis negotiis, ideoque matrimonium valide coram hujusmodi Parocho celebrari non posse. Partibus tamen dentur declarationes antiquæ, scilicet:*

In una Florentina Sacra &c. censuit, quod Parochus ruralis non est verus Parochus, quando rus itur causa recreationis vel pro rusticanis negotiis.

In Florentina similiter respondit. Parochum ruralem non esse proprium Parochum, ideoque matrimonium coram eo celebratum fuisse nullum.

In una Abulen. Sacra &c. censuit, non valere matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi contrahentes reperiuntur non animo ibi domicilium contrahendi. Die 1. Decembris 1640. lib. 16. Decretorum pag. 470. a tergo, & pag. 471.

VIII. Quarto, si quis domicilium suum minime relinquens ex civitate, vel oppido, in quo degit, in alium locum proficiscatur, ibique matrimonium ineat, quin antea domicilium sibi, vel quasi domicilium comparaverit, illud omnino irritum, quia cum fraude in proprium Parochum conjungitur. Scriptores unanimes in hac re consentiunt, quos Clericatus recenset (1). Idem statuit Sac. Concilii Congregatio die 22. Februarii anno 1631. (2): *Sacra &c. censuit dandum esse declarationem in abstracto in forma sequenti: vir, & mulier a loco suæ habitationis absque animo illam relinquendi discedentes, & ad locum alterius Parochiæ solo animo illic matrimonium celebrandi, non autem domicilium contrahendi se transferentes, ibi coram Parocho illius loci matrimonium inter se contraxerant. Supplicatur per Sacram Congregationem declarari, an hujusmodi matrimonium sit nullum, vel validum. Die 22. Februarii 1631. Sacra &c. secundum ea, quæ proponuntur censuit esse nullum.* Nobis autem Secretarium agentibus, cum die 23. Julii anno 1725. hæc in Sacra Congregatione proposita essent; *Controversia constituenda videtur in hoc, quod Antonius, qui est Civis Lauretanus, quique captus amore Annæ Margaritæ, modo ad Urbem Maceratensem, modo ad Montem Sanctam perrexerat, & paucis diebus in illis versatus fuerat, spatio tandem duorum mensium una cum dicta Anna Margarita habitavit in loco Montis Casarii, e quo post Parochi admonitiones de contrahendo cum Margarita matrimonio, & prævisas difficultates de probando statu libero ejusdem, cum ex improviso discesserit, & una cum duobus testibus accesserit ad terram Montis Luponi, & coram Parocho hujus loci doctrinam Christianam pueros edocente matrimonium ex improviso contraxerit, & statim reversus fuerit ad terram Montis Casarii &c. ex his inferri posse videtur ad nullitatem matrimonii:* Deinde, cum peteretur: *An matrimonium sit nullum in casu:* Sacra Congregatio respondit: *affirmative.*

IX. Non inficiamur eamdem Congregationem juxta Consilium 154. Friderici de Senis, qui proprium Parochum eum censuit, in cujus Parochia quis degit, non ubi certum, ac stabile habet domicilium, non semel decrevisse valida illorum matrimonia, qui ad evitandas cum parentibus altercationes ex Parochia domicilii in alium locum demigrantes, ibi matrimonium contraxerunt; Ita Fagnanus commemorat (3). Advertendum tamen est matrimonium hoc pacto ineuntes, antequam rem perficerent, domicilium in eo loco, vel quasi domicilium assequutos fuisse. Nam diu morati ibidem ante matrimonium fuerant, neque inde postea decesserunt, ut primam sedem, ac domicilium repeterent, quemadmodum Clericatus recte perpendit (4). Ob hanc causam Sacra Congregatio, cum nos ipsi Secretarii titulum haberemus, quoddam matrimonium validum probavit (5); licet per duos Cæsenæ incolas contractum, qui ut parentum se molestiis eriperent, illud Forolivii celebrarunt, cum puella ante discessum palam fecisset, se domicilium in illa civitate deligere, ubi materna avia vitam ducebat, quam nutricem, suique curatricem prædicabat. Insuper Urbanus VIII. suis Apostolicis litteris, quæ monumentis Cardinalis de Lugo (6), & Patris la Croix (7) insertæ sunt, has Sacræ Concilii Congregationis sententias die 14. Augusti anno 1627. confirmavit: *Primo, an incolæ tam masculi, quam feminæ loci in quo Concilium Tridentinum in puncto matrimonii est promulgatum, transeuntes per locum, in quo dictum Concilium non est promulgatum, retinentes idem domicilium, valide possint in isto loco matrimonium sine Parocho, & testibus contrahere? Secundo, quid, si eo prædicti incolæ tam masculi, quam feminæ sola animo sine Parocho, & testibus contrahendi se trasferant habitationem non mutantes? Tertio, quid, si iidem incolæ tam masculi, quam feminæ eo transferant habitationem illo solo animo, ut absque Parocho, & testibus contrahant? Iidem Cardinales ad primum, & secundum, non esse legitimum matrimonium inter sic se transferentes, et transeuntes cum fraude: ad tertium vero dubiorum hujusmodi, si domicilium vere transferatur, matrimonium esse validum, responderunt, & resolverunt.* Igitur matrimonium primo, & secundo loco expositum irritum decernitur, cum fraus intercesserit; matrimonium tertio loco allatum etiam cum fraude validum declaratur, quia novum quoque domicilium accesserat.

X. Sed jam deveniamus ad secundam partem, qua certam normam huic nostræ civitati, ac diœcesi statuere proposuimus, ut super ejusmodi rebus aditus controversiis omnibus præcludatur. Primum, evenit aliquando, quod vagi matrimonium inire contendant: Ipsorum autem Parochus is dicitur, in quorum ditione versantur (8); quod pariter asserendum est, licet alter solum ex illis, qui conjugium petunt, vagantium numero adscribatur (9). Attamen peregrinus, & vagus sine ullo discrimine non semel confunduntur: vagus ille appellandus est, qui relicto suo domicilio sedem in exteris terris inquirit, ut ex jure deprehenditur (10): *Puto autem, & hoc procedere posse, si quis, domicilio relicto, naviget, vel iter faciens quærat, quo se conferat, atque ubi consistat; nam hunc puto, sine domicilio esse.* Peregrinus autem is nuncupatur, qui ea voluntate iter facit, ut ad pristinum domicilium exacta peregrinatione revertatur (11). Ob has potissimum causas, ob gravia quoque dissidia, quæ ex matrimoniis errantium Ægyptiorum, ac militum plerumque dimanant, Parochis omnibus indicimus, quod a Tridentina Synodo his verbis sancitum fuit (12): *Parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, &, re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.*

XI. Secundo contingit, ut plurimi studiorum causa in hanc urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exerceant, sive ut opulentis civibus inserviant, vel aliquo alio munere detineantur. Innocentius XII. iis litteris, quæ incipiunt: *Speculatores*, domicilii rationem illis minime convenire, neque ad Ordines admitti posse decernit, qui relicto paterno solo alium sibi ad habitandum locum deligunt, nisi per decem annos in eo commorentur, bonorum partem in ipsum transferant, sedemque stabilem ibi defigere velle fateantur, idque jurejurando confirment. Hæc tamen pro illis solum præscribuntur, qui Ordines consequi volunt; nullum tamen reliquis Sacramentis administrandis impedimentum afferunt. Siquidem, ut Paschatis præcepto quis satisfaciat, ejusmodi conditiones necessariæ non sunt, quod etiam ratione matrimonii constituendum videtur. Prætores enim ex unanimi Scriptorum sententia, Judices, Medici, facultatis alicujus Professores, discipuli, famulique, licet exteri, rite matrimonium contrahunt, si Parochus adsit ejus loci, ubi degunt. Quippe, si per aliquod temporis spatium in eodem loco versentur, domicilium, vel quasi domicilium, quod satis est ad matrimonium perficiendum, sibi conciliant (13). Item, cum in Sacra Concilii Congregatione plurima ad inquirendum proposita essent, ac præsertim quarto, & quinto loco his verbis peteretur (14): *Quarto, an valeat matrimonium contractum*

co-

(1) *In allata decis. 35. n. 18.* (2) *In Roman. causa lib. Decret. 14. p. 390. a tergo.* (3) *Cap. significavit, num. 35. & seqq. de Paroch.* (4) *In decisione supra allata num. 19.* (5) *In causa Matrim. Cæsenat. die 22. Febr. anno 1723.*

(6) *Loco allato dub. 36. num 4.* (7) *Lib. 6. part. 3. de Matrim. sub num. 710.* (8) *Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 25. num. 11., Barbosa de offic. & potest. Parochi part. 2. cap. 21. num. 89., Cabassut. in Theor. & Prax. Jur. Canon. lib. 3. cap 2. num. 4. Pirbing. ad lib. 4. Decretal. tit. de Clandest. desponsat. num. 19. Sanchez loco citato n. 14. & 15.* (9) *Barbosa ad Concil. sess. 24. de reformatione Matrim. cap. 7.* (10) *L. ejus §. Celsus ff. ad municipalem.* (11) *Rossignol. de Matrim art. 1. tom. 7. contract. 15. prænot. 22. num. 4.* (12) *Sess. 24. de reform. Matrim. cap. 7.* (13) *Sanchez de Matrim. l. 3 disp. 23. n. 13.* (14) *La Croix de Matrim. lib. 6. part. 3. num. 712. De Justis de dispensat. matrimonialibus lib. 2. cap. 19 n. [illegible] Barbosa ad sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1. num 10. Clericat. cit. decis. 35. de Matrim. num. 17., Schmalzgrueber [illegible] 4. Decretal. tit. de clandestina desponsat. n. 149. Pirbing. ad eumdem tit. §. 3. num. 19. Engel. ad eumdem tit. num. [illegible] Anaclet. ad eumdem tit. §. 2. num. 71., Salmanticens. in Cursu morali tom. 2. tract. 9. de Matrim. cap. 9. punct. 3. a num. [illegible] 32. In causa Avilen.*

coram Parocho illius loci, ubi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium constituendi, sed recreationis causa? Quinto, & quid, si contrahens ibi moretur tanquam Prætor, Judex, seu Medicus temporalis? Sacra Congregatio hoc pacto respondit: *ad quartum non valere, ad quintum valere*: Ita Garzias commemorat, qui eamdem sanctionem certo, firmoque documento sa habere testatur (1).

XII. Tertio, accidere potest, ut carceribus detenti, qui ad Cardinalem Legatum, vel ad nos ipsos pertinent, matrimonium poscant. Superiori tempore, ut accepimus, res peracta fuit coram Parocho, in cujus ditione carceres positi sunt. Nos profecto in examen revocare nolumus, quæ jam diuturnitate temporis invaluerunt: Nam, ut jam inita matrimonia rata firmaque sint, sufficit, si eadem minime ignoraverit, immo pertulerit, atque ideo permiserit is, qui eo tempore sapienter hanc Ecclesiam administrabat, quemadmodum Tridentinum Concilium his verbis asseruit (2): *Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia &c.* Duobus, ac sane diversis modis carceribus inclusi tenentur. Aliqui perpetuo, vel ad certum tempus, non quidem pro custodia, sed pro pœna in carcerem conjiciuntur, quorum Parochus is dicitur, in cujus Parochia carceres collocantur: *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet* (3). Alii vero pro custodia solum in carcerem detruduntur, donec ipsorum Judicis sententia cognoscatur. Horum Parochus is judicandus est, ubi domicilium situm habent, non autem Parochus, ubi carceres positi sunt; cum ipsi nihil magis expetant, quam ut dissolutis vinculis paternas ædes revisant. Cum hæc ita sint in celebrandis ejusmodi matrimoniis proprius Parochus accersendus est, sicuti modo exposuimus. Accedit Sac. Concilii Congregationis Decretum die 26. Maji anno 1707. in causa Farfensi matrimonii promulgatum insertumque Cleri Romani statutis (4), quod etiam de Justis (5), Monacellus (6), & Jurisperitus Dominicus Ursaya commemorant (7), qui se auctorem allatæ distinctionis merito prædicat, eamque Sacræ Congregationi tradidisse fatetur. Quamobrem illi, qui carceribus perpetuo, vel ad certum tempus includuntur, si matrimonium exposcant, intersit Parochus, cujus Parochiæ carceres subjiciuntur; si qui vero *loco custodiæ* carceribus detinentur, hujus nostri fori administri prius moneantur, ut, si forte in alia Parochia domicilium habeant, diligenter perscrutentur, & si id deprehendant sursus inquirant, utrum aliquæ causæ intercedant, ob quas allata superius norma prætermitti possit, ob facultatem, quæ, ut dictum est, in Episcopos a Tridentina Synodo confertur: ob eamdem rationem præmonendi sumus, si advena inclusus carcere aliquam ex hac civitate, vel diœcesi mulierem in matrimonium deposcat.

XIII. Quarto, in Xenodochiis aliquando matrimonia ineunda sunt ab iis, qui in gravi vitæ periculo versantur, ut æternæ saluti prospiciant. Cum hæc contingunt sive intra, sive extra publica hujusmodi hospitia, temporis spatium non suppetit, ut libera ipsorum conditio dignoscatur, quemadmodum S. Officii Congregatio palam declaravit. Liceat nobis tamen asserere, matrimonium in hoc discrimine perfici posse, licet tradita per *Sanctum Officium* institutio locum habere nequeat; modo tamen ægrotus ad sanitatem restitutus ad uxorem non accedat, priusquam paruerit iis omnibus, quæ a S. Officio præscribuntur. Id per epistolam ab eodem Tribunali datam indicatur, quæ Corradi libris addita fuit (8), eamque in medium profert Monacellus (9). At vero quisnam eligi debeat, quo præsente matrimonia in Xenodochiis peragantur, inter Capellanos, & Parochos, in quorum ditione sita sunt Xenodochia, magno studio contenditur. Itaque præcipimus, ut quoties hæc eveniant, statim nos de more certiores faciant, ut statuamus, qui matrimonio celebrando intersit, ac diligenter caveamus, ut necessarium hujus rei monumentum in actis descriptum conservetur.

XIV. Quinto, matrimonia pertractantur cum expositis puellis, quæ in Hospitio Spuriorum detinentur, vel cum aliis puellis, quæ cæteris hujus Urbis Hospitiis includuntur. Si de primis agatur, is Parochus adhibendus est, cujus Parochiæ illud publicum Hospitium subjicitur, idque servandum omnino in posterum decernimus. Id enim non consuetudo solum, sed etiam ratio apertissima poscunt, quam Sacra Congregatio die 21. Aprilis anno 1651. his verbis ostendit (10): *Gubernatores Hospitalis Expositorum Civitatis Eugubinæ asserentes, Sacerdotem ibi in Confessarium deputatum cum approbatione Episcopi hucusque puellis expositis administrasse matrimonia, prævis denunciationibus, in Ecclesia ipsius Hospitalis, supplicant pro declaratione, hujusmodi matrimonia coram eodem Sacerdote celebranda esse, & non coram Rectore Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites dictum Hospitale existit. Sacra &c. censuit matrimonia dictarum puellarum esse celebranda coram proprio Parocho, non autem coram dicto Capellano Hospitalis*: Aliæ vero puellæ, quæ in aliis Hospitiis servantur juxta veterem consuetudinem, quam firmam perpetuamque volumus, matrimonium inibunt coram Parocho, cujus ditioni Hospitium cooptatur: Hospitii enim proventibus aluntur, dotemque accipiunt; ob quam causam paterno domicilio relicto, tamquam ipsius Hospitii filiæ haberi possunt, ex quo si aliquando discedant suos domesticos invisuræ, exiguum tempus his officiis impenditur, nec unquam nisi depositi, ac custodiæ nomine per Hospitii Rectores cuipiam committuntur.

XV. Sexto, de virginum matrimoniis sermo est, quæ in septis Monialium educantur. De illis profecto nulla haberetur controversia, si quivis pareret Decreto Sacræ Congregationis causis Episcoporum, ac Regularium præpositæ, quod Jacobo Cardinali Boncompagno Decessori nostro transmissum his verbis continetur (11): *Expositum fuit in Sacra Congregatione nomine Monialium istius civitatis pravos usus inductos esse contra Regularem disciplinam, & Monialium quietem ob virgines educandas, quæ data fide, & viro jam destinatæ per consanguineos invita per Monasteriis detineatur, Eminentissimi Cardinales juxta Decreta generalia, aliaque super hac re per Sacram Congregationem edita, ac præsertim die 13. Januarii an. 1634, & die quoque 9. Novembris anno 1635., aliisque deinceps temporibus, Eminentiæ Vestræ has litteras scribendas jusserant, ut virgines omnes, quæ futuras nuptias data fide promiserint, jussu Eminentiæ Vestræ, interposita etiam Sacræ Congregationis auctoritate, ex Monasteriis abeant, licet Ordinario minime subjectis, & ad parentum domos revectantur.* Tunc enim in loco proprii domicilii constitutæ, procul dubio ad matrimonium ineundum Parocho uti debent, cujus ditioni paterna ædes adscita judicabitur.

XVI. Magno studio curabimus, ut, quæ per Sacram Congregationem præscripta sunt, observentur. Cum tamen id aliquando difficile sit, ideo inquiri debet, utrum in matrimoniis ejusmodi proprius Parochus is nuncupetur, in cujus Parochia est monasterium, an Parochus, in cujus ditione puellæ domicilium collocatur? Itaque si puella, quæ matrimonii fidem præstitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: sin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem subjicitur pro conficiendo matrimonio præsens assistet. In utraque vero Parochia, ubi nempe domicilium, & monasterium posita sunt, juxta Ecclesiæ consuetudinem matrimonium antea denunciabitur (12). Hoc discrimen etiam probat P. Giribaldus, qui hujus Metropolitanæ per tot annus Pœnitentiarii munus exercuit, & matrimonium causis examinandis præfectus fuit (13). Non exigui quoque momenti statutum (14) Romani Cleri æstimandum est, quo de juvenibus, qui in Seminariis, & Collegiis educantur, sermo instituitur. Nam si vita decedant in iis locis, pecunia pro funeribus ducendis Parocho domicilii persolvitur, si domicilium habeant; sin minus, is fructus in eum Parochum confertur, in cujus ditione Seminarium, vel Collegium constituitur. Nonnulla huic statuto superaddita sunt, quæ deinde in peculiari Congregatione per Clementem XI. delecta die 11. Januarii anno 1702. unanimi consensu probata, & ipsius Pontificis *oraculo vivæ vocis* confirmata fuerunt. Inter cætera illud præcipitur, ut non solum in juvenum funeribus, qui in Seminario, vel Collegio degunt, sed etiam pro efferendis puellis, quæ in monasteriis educantur, & in matrimoniis ipsarum conficiendis eadem ratio, ac norma servetur: *Non solum in funeralibus, sed etiam in contra-*

(1) *De Beneficiis part. 5. cap. 7. num. 11.* (2) *Sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1.* (3) *L. Filii ff. ad municipalem.*
(4) *Cap. 3. de jure eligendi sepulturam §. 9. in addit. vers. carceribus fol. 15.* (5) *De dispensatione matrimon. modernæ edit. Lucæ, in adnotationibus num. 5.* (6) *Monacellus in Formulario tom. 4. fol. 16. num. 170. & seqq.* (7) *Ursaya in suis Discept. Ecclesiast. tom. 2. par. 1. discept. 10. num. 33. & seqq.* (8) *In Praxi dispensationum lib. 7. cap. 5. n. 23.*
(9) *Tom. 1. pag. 175. num. 2.* (10) *Lib. 19. Decretor. pag. 124. a tergo.* (11) *Die 7. Octobr. anno 1723.* (12) *Clericatus cit. dec. 35. de Matrim. num. 15. & seqq.* (13) *De Sacramentis tract. 10. de Matrim. cap. 7. dub. 7. num. 56. & 57.*
(14) *Cap. 3. de jure eligendi sepulturam, atque funerandi §. 9.*

trahendo matrimonio &c. Publicationes autem matrimoniales fiant tam in Parochia domicilii, quam Collegii, Monasterii, aut Conservatorii, in quo commorantur.

XVII. Postremo de famulis, & ancillis agendum superest, quæ penes Dominos vitam traducunt, de quibus idem, ac de puellis, quæ in Monasteriis pro educatione servantur, omnino statuendum judicamus. Nam idem Romani Cleri statutum, in quo de funeribus res est, matrimonia simul complectitur, ac de funere servorum hæc decernit (1): *Familiares, & famuli Cardinalium, seu aliorum Principum, ac Prælatorum, necnon aliorum quorumcumque, qui habent domum, & familiam in alia Parochia, ad illam pertinere statuimus, licet apud Dominos infirmentur, & occumbant.*

XVIII. Hanc normam in civitate, ac diœcesi, cum de matrimoniis agitur, omnino servandam jubemus. Pœnæ autem in delinquentes arbitrio nostro statuentur, edictum quoque pro celebrando matrimonio die 31. Martii anno 1732. promulgatum renovamus. Illius vero Decreti, & hujus nostræ institutionis exempla cuilibet sacrario cum in civitate, tum in diœcesi jussu nostro defixa conserventur. Qui id facere prætermiserint, vel ea, quæ in his Decretis continentur, non observaverint, nobis debitas pœnas exsolvent.

INSTITUTIO XXXIV.

De Sacro Missæ Sacrificio. Quid agendum sit erga Sacerdotes exteros, & incognitos, qui in hac Civitate, vel Diœcesi Missam celebrare deposcunt; quidve erga Presbyteros, non quidem luminibus captos, sed tantum cæcutientes. De hora, & loco, quibus Sacrificium Missæ indici debet. De Sacris Indumentis, quibus uti debent Sacerdotes ad Altare rem divinam facturi, ac illis, quæ in Sacro agendo prohibentur. De celebratione quarumdam Missarum peculiarium. De pietate, ac religione, quibus Sacrum confici necesse est. Aliqua demum proponuntur circa tempus pro Missæ Sacrificio insumendum.

I. Tridentina Synodus præcipit Episcopis, ut in Sacrificio Missæ diligenter accurateque omnem irreverentiam impediant, *quæ ab impietate vix sejuncta esse potest* (2).

II. Clemens quoque XI. in iis litteris, quas die 16. Martii ann. 1603. ad universos Episcopos dedit, eamdem rem plurimum his verbis commendavit (3): *Majori super omnem dicendi modum diligentia, ac studio curare debes, ut Missæ Sacrificium, quo nihil sanctius, nihil divinius excogitari potest, per solos Presbyteros celebretur, non tantum ea morum puritate, quæ ipsos decet, qui singulis diebus Deo Patri cœleste holocaustum offerunt unigeniti Filii, qui nostram mortalitatem induit, verum etiam, ut sacras cæremonias in rubricis præscriptas sedulo, pieque observent. Id enim necessario requiretur, ne Sacerdos inter homines, Deumque positus ad ipsius iracundiam sedandam, si negligenter immodesteque suo munere fungatur, Deum magis irritet.*

III. Mens non est de Missæ Sacrificio dissertationem conficere; verum, ut Tridentino Concilio, summoque Pontifici pareamus, quædam indecora de medio tollere constituimus, quæ nos ipsi, dum Sacrificium ejusmodi peragitur, deprehendimus; aut viri pietate insignes in hac civitate, ac diœcesi non semel evenire nobis detulerunt.

§. I.

De Sacerdotibus exteris, atque ignotis.

IV. Chalcedonensis Synodus Decretum edidit, quod jure Canonico pariter continetur (4), ne Sacrum facere illi liceret, qui se Sacerdotem affirmaret, nisi litteras commendatitias Episcopi proferret: *Extraneo Clerico, & Lectori extra Civitatem suam sine commendatitiis litteris proprii Episcopi nusquam penitus liceat ministrare.* Illud cavendum est in græcis exemplaribus non *Lectori*, sed *ignoto* scriptum occurrere, uti Cujacius recte perpendit (5). Eamdem sententiam Tridentina Synodus loco superius allato complectitur: *Deinde, ut irreverentia vitetur, singuli in suis diœcesibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missam celebrare liceat.* Insuper alio loco (6) sic habet: *Nullus præterea Clericus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarii litteris ab ullo Episcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta ministranda admittatur.* Hæc sane ad Regulares pariter, & seculares Presbyteros referuntur. Siquidem nulli Regulari Sacerdoti permitti debet, ut Missæ Sacrificium celebret sine documentis, quibus ipsius Præses Sacerdotium ab eodem susceptum, nullaque suspensione, aut irregularitate impeditum testetur, quemadmodum Sancti Officii Congregatio decrevit encyclicis suis litteris, quas die 29. Februarii ann. 1649., & die 26. Januarii anno 1692. scripsit, in quibus admonentur Episcopi, Vicarii Generales, ac Foranei, ne facultatem celebrandi Presbyteris advenis impertiantur, sive inter Regularem, sive secularem Clerum adnumerentur: *Nisi litteras Episcopi, ac Præfecti Regularis prius ostendant, quibus Sacerdotes ita probentur, ut nulla falsitatis umbra, vel suspicio relinquatur.* Idem de Regularium Ecclesiis statuendum, qui secularibus Presbyteris concedere nequeunt, ut Sacrum peragant, nisi prius ipsorum commendatitiæ litteræ per Ordinarium cognoscantur, & approbentur. Id sancitum fuit in Sacra Concilii Congregatione die 17. Novembris anno 1594. (7): *An Episcopus loci Ordinarius prohibere possit, ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes seculares exteros divina Officia celebrare permittant, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitiis, ipsi Sacerdotes admissi fuerint, Sacra &c. censuit posse.* Nostri quoque Decessores præclara super hac re constituerunt. Itaque juxta commune jus, Tridentinam Synodum, Sacrarum Congregationum, nostrorumque Decessorum edicta (cum reipsa evenerit non quidem impune, in hac Civitate, ac Diœcesi, ut aliquis irregularis, ac suspensus divinum hoc sacrificium celebraverit) præcipimus universis, ad quos spectat, cum in Civitate, tum in Diœcesi, ut documenta, quæ a Sacerdotibus exteris proferantur, diligenter expendant, seduloque invigilent, ne quis ignotus, & advena Sacrum facere audeat, qui necessarias litteras, ac testimonia ab omni suspicione penitus aliena antea non produxerit; ne forte, quod Deus avertat, aliquis Sacerdotii Ordine minime præditus, vel irregularis, ac suspensus ad celebrandum Missæ sacrificium accedat.

§. II.

De Presbyteris solum cæcutientibus.

V. Cognitum est omnibus cœcos etiam sine culpa irregulares esse, quo sane impedimento neminem solvere Apostolica Sedes unquam consuevit. Nonnulli contendunt hanc immunitatem Roberto Scoto Armacano Archiepiscopo in Hibernia collatam fuisse; qui variis Legationibus jussu Pontificis Julii III. pro Sede Apostolica susceptis celebre sibi nomen comparavit (8). Reliqui tamen Scriptores, quibus major fides habenda est, Robertum non oculis captum, sed infirmum fuisse testantur (9). Illud certissimum est, cœcum neque ad primam Tonsuram admitti, ut per illam Beneficia Ecclesiastica consequi possit, quemadmodum post sedulum examen Sacra Concilii Congregatio decrevit. Frequentius tamen contigit, ut plures, qui sanis oculis Ordines acceperunt, deinde lumine oculorum sic debilitentur, ut non omnino cœci, sed cæcutientes, evadant, quibus eadem Sacra Congregatio tribuere solet, ut diebus festis, ac duplicibus votivam in honorem Beatæ Virginis Missam, diebus autem pro festis pro Defunctis celebrent. Multa tamen caventur, atque inter cætera, *quod non sit omnino cæcus, memoriter non recitet.* Illud quoque Episcopis præcipitur, ne quos amisso penitus oculorum lumine ad celebrandum accedere patiantur.

Quare, ut bene omnia contingant, qui privilegium ejusmodi obtinuerint, Sacrum facere non audeant cum in Civitate, tum in Diœcesi, nisi prius nobis, aut Vicario nostro generali idem privilegium ostenderint. Cum deinde privilegii tempus absolutum fuerit, a celebrandis divinis abstineant, nisi cæremoniarum Magister, qui de ipsorum cœcitate judicare debebit, eamdem facultatem prorogandam, vel adimendam censuerit. De iis non agimus, qui post ordinationem luminibus capti, litteras Apostolicas assequuti sunt, ob quas rem divinam facere possunt adhibito alterius Sacerdotis ministerio, licet omni oculorum luce destituantur. Id vero peccato solet accidere. Nam lon-

(1) *Cap. 4. §. 21. fol. 20.* (2) *Sess. 23. de Sacrificio Missæ, in decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ.* (3) *§. 9.* (4) *Can. 7. dist. 71.* (5) *Cap. 5. de Clericis non residentibus.* (6) *Sess. 23. cap. 16. de reform.* (7) *Lib. 6. Decretorum pag. 78.* (8) *Majolus de irregul. lib. 1. cap. 20. sub num. 2. Barbosa de Officio Episc. part. 2. alleg. 42. num. 38. Spondanus in continuat. annal. Card. Baronii ad annum 1546. num. 3.* (9) *Card. Pallavicinus in histor. Conc. Trident. lib. 6. cap. 5. sub fin.*

longo temporis spatio, quo in Sacræ Concilii Congregationis Secretarii munus exercuimus, Parocho Florentino id unice permissum fuit, qui ad extremam paupertatem redactus ita fuerat, ut ipsi nihil aliud pro vita sustendanda, nisi Missæ stipendium superesset. Insuper Florentinus Archiepiscopus ipsum in Sacrificio peragendo diligentissimum testabatur, nullamque fore suspicionem, ne aliquid contra ipsius Sacrificii dignitatem committeretur; petitum id fuit die 2. Augusti anno 1727., responsumque his verbis die 23. Augusti ejusdem anni: *Pro gratia, cum assistentia alterius Sacerdotis.*

§. III.

De hora, ac de loco celebrandi.

VI. DE hora Sacrum faciendi nihil addendum videtur iis, quæ Institutione XIII. continentur, quæ post Kalendarium excuditur. In ipsa enim juris Pontificii, & Rubricarum auctoritate sancitum fuit, Missis celebrandis initium fieri non posse, nisi ante auroram tertia pars horæ jam defluxerit, finemque ipsis post meridiem tertia quoque horæ parte jam emensa statuendum esse. Quare Magnates solum, qui privato Sacello in suis ædibus utuntur, admonebimus, horarum legem, quam modo explicavimus, ipsis omnino observandam. Paupertate, ac patientia domestici Sacerdotis minime abutantur, ita ut paratus jam ad Sacrificium diu expectare debeat, & ipsum quoque conficere, cum tempus ad rem divinam agendam constitutum præterierit. Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus id vehementer improbavit, cum ad Bernardum Coepiscopum *de Privilegio, & Jure Sacerdotum* scriberet: *Increbuit consuetudo impia, ut pene nullus inveniatur anhelans, & quantulumcumque proficiens ad honores, & gloriam temporalem, qui non domesticum habeat Sacerdotem, non cui obediat, sed a quo incessanter exigat licitam simul, atque illicitam obedientiam non solum in divinis officiis, verum etiam in humanis.* Id quoque indignum adeo visum fuit, ut in Gallia Regum edictis vetitum Franciscus Amatus Pouget (1), & Boquillot (2) fateantur.

VII. Ut ad locum, ubi Sacrum fieri debet, veniamus, Decessorum nostrorum edicta renovamus, quibus cavetur, ne ullus Sacerdos Regularis in Ecclesiis Monialium, quæ nostræ curæ subjectæ sunt, rem divinam faciat; quod Presbyteris secularibus etiam interdicitur in Ecclesiis Monialium, quæ in Regularium potestate collocantur. Id etiam in secundo Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus Mediolani coegit (3), sancitum his verbis fuit: *Ne in Monialium Ecclesiis, ac ne iis quidem, quæ Episcopi curæ subjectæ non sunt, seculari cuiquam Sacerdoti, etiamsi ubique celebrandi facultas generatim, nisi a Sede Apostolica ei data esset, Missæ Sacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab Episcopo concessum est. Qui contra admiserit, a Missæ celebratione suspensus sit ejusdem arbitratu.* Quoniam vero in iisdem Monialium templis Altaria quædam privilegiata per Sedem Apostolicam his verbis aliquando declarantur: *Ut quandocumque ad dictum Altare per quemcumque Sacerdotem secularem, vel Regularem Missa celebrata fuerit;* hinc sine ulla Episcopi facultate ad illa Altaria Sacrum confici posse nonnulli contendebant; sed Sacra Rituum Congregatio ad Regulares, & seculares Presbyteros ea verba referenda explicavit, quibus jam per Episcopum in illis Ecclesiis Missam celebrare permitteretur (4).

VIII. In privatis, ac domesticis Sacellis aliquid contra Instituta commissum non ignoramus. Nam Regulares aliqui duas Missas celebrarunt, cum per litteras Apostolicas una tantummodo tribueretur; vel si jussu Pontificum fecerunt, celebrare tamen ausi sunt, iis absentibus, quorum gratia privilegium datum fuit. Tandem ad Altare post meridiem non semel accesserunt, & iis quoque diebus, quibus Sacra in privatis Sacellis interdicuntur, quemadmodum ex Sacrarum Congregationum (5), & Synodorum Decretis aperte deprehenditur.

IX. Id quidem non consulto, vel ob contemptum accidisse putamus, sed ob quædam peculiaria privilegia, quibus tamen uti minime deberent, antequam vel ipsi per se, vel per alium perpenderint, utrum ejusmodi privilegia concessa unquam fuerint, & an posteriori tempore abrogata, quod sane opportunum, ac necessarium videtur.

X. Cum hæc ita sint, ut omnis in posterum falsa species dimoveatur, singulis notum facimus aras portatiles, quæ permissæ antea fuerant, Concilii Tridentini Decreto (6) sublatas penitus fuisse, quod etiam Sacra Congregatio, unica ejusdem interpres, non semel abjudicavit. Sciant universi illa, quæ superius memoravimus, contra instituta ab ipsis temere perpetrata esse; quæ si in posterum contingent, censuris etiam punientur. Clementis XI. Decretum subjicimus die 15. Decembris anno 1703. promulgatum, ne quis sine ullo consilio hæc a nobis constitui arbitretur: *Ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut instituti, seu Congregationis, etiam Societatis Jesu, aut etiam cujuscumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiam si essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis: in reliquis vero diebus prædictis Regularibus, & Sacerdotibus quibuscumque etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata, super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo se optime informare; atque illa etiam in casibus præmissis, celebrari nequeat post meridiem: demandando ulterius, & declarando, in omnibus hujusmodi casibus personas quascumque dictas Missas audientes nullatenus præcepto Ecclesiæ satisfacere. Quo vero ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus supradictis, censuit licentias, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus* in cap. In his de privilegiis, *& per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicata in locis, in quibus degant, omnino revocata esse per idem Concilium Tridentinum, atque idcirco eosdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præsentis tenore mandat, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, ad pœnas præscriptas per idem Sacrum Concilium in Decreto* sess. 22. cap. unico *usque ad Censuras latæ sententiæ, tributa etiam iisdem facultate per hoc Decretum ita procedendi, perinde ac si per Sanctam Sedem specialiter concessa fuisset: & ita Sanctitas sua declarat, & servari mandat.*

XI. Postremo, cum inter scriptores ea disputatio versetur, an Sacramenta in privatis Sacellis accipere possint, qui nominantur in litteris Apostolicis, quibus eadem Sacella in domesticis ædibus permittuntur, ideo monendos singulos ducimus, Pœnitentiæ Sacramentum in Sacellis ejusmodi administrari non posse. Nam in Rituali ita præscribitur (7): *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti, ac patenti loco præstare.* De Eucharistia solum agitur, ad quam non modo spirituali affectu, sed re ipsa percipiendam Tridentina Synodus fideles hortatur, cum Missæ Sacrificio præsentes assistunt (8): *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo eos sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret.* Clericatus affirmantium partes fuse tuetur (9). Reliqui vero necessariam Episcopi facultatem pro re gerenda contendunt, sive Regularis, sive secularis Sacerdos Sacrum Deo conficiat (10).

XII. Hanc sententiam, ac normam in Urbe servari nos ipsi testamur, qui jussu Sacræ Congregationis Concilii, cujus Secretarium agebamus, Innocentium XIII. adivimus, ut facultatem percipiendæ Eucharistiæ in privato domus Sacello, quod Apostolico beneficio de more concessum fuerat, nobili Matronæ ipse Pontifex impertiret, quæ ob infirmam valetudinem ad Ecclesiam se conferre non poterat. Verum præclarissimus Pontifex eamdem facultatem tradere recusavit, nisi cum morbo Matrona detineretur, juxta Medicorum testimonia, quæ ipsorum jurejurando firmari, & diligenter examinari præcepit. Quare, ne publica templa ad illos tantum pertinere videantur, qui privatis Sacellis carent, ob alias item causas, jubemus, ne in Sacellis ejusmodi, quamvis Sacrum fieri liceat, Eucharistiæ Sacramentum per Regularem, aut Secularem Presbyterum administretur, nisi prius per Nos, aut Vicarium nostrum Generalem id permittatur.

§. IV.

(1) *In institutionibus Catholicis tom.* 3. *pag.* 819. (2) *In tract. historico de Liturgia lib.* 2. *cap.* 6. (3) *Tit.* 2. *Decret.* 3. (4) *Clericatus in unione Decretorum posita ante suas decisiones de Sacrif. Missæ num.* 45. (5) *Gavant. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 20. *lit. F. verbo Sciendum. Giribaldus de Sacram., tract.* 5. *c.* 8. *§.* 7. *num.* 36. *&* 37. (6) *Sess.* 22. *cap. unico.* (7) *Tit. de Sacramento Pœnitentiæ.* (8) *Sess.* 22. *cap.* 6. *de Sacrif. Missæ.* (9) *In decis. de Sacram. Eucharistiæ decis.* 7. *ad mensem Febr. cap.* 1. *a. n.* 54. *usq. ad fin.* (10) *Quartus ad Rubric. Missal. part.* 3. *tit.* 10. *dub.* 10. *pag.* 600. *Diana in edit. coordinata t.* 5. *tract.* 2. *resol.* 44. *&* 45. *Giribaldus de Sacram. Pœnit. tract.* 5. *cap.* 8. *§.* 8. *n.* 47.

§. IV.

De Vestibus, quibus uti debeant Sacerdotes, cum ad Ecclesiam pro Missæ Sacrificio celebrando se conferunt, ac de usu multarum rerum, quæ in Missæ celebratione prohibentur.

XIII. IN alia nostra Institutione juxta plurima Decessorum nostrorum edicta præcipimus singulis Sacerdotibus, quocumque gradu, aut conditione præditis, ne Sacrum facturi ad Ecclesiam sine veste talari accederent, neque Sacrarium ingrederentur. Togam quoque, vel clamydem, quæ in Sacrariis præsto sunt, ab illis adhiberi vetuimus. Nunc idem Decretum renovamus, & quas in eo pœnas indiximus, sane infligemus, si quis parere recusaverit. Institutione Sancti Caroli, cum agitur de externo corporis habitu, quem Sacerdotes præseferre debent, hæc traduntur (1): *Vestibus non sordidis, aut inquinatis, nec dilaceratis, sed mundis, & ad talos usque descendentibus, Ordinique suo juxta Provincialia nostra Decreta congruentibus induatur*. Profecto quis animo non commoveator, cum videat Sacerdotes togam sumere, ut viros principes alloquantur, qui sane hominis conditionem non superant, grave autem, ac molestum ducere eamdem vestem superinduere, cum domo egrediuntur, ut tremendum Deo Sacrificium offerant, Divinumque Verbum in terras e cœlo deducant? Inter cæteras pœnas, quæ eodem Decreto continentur, & quæ nunc iterum proponuntur, suspensionem minati sumus cum Presbyteris celebrantibus, tum Sacrari Præfectis, qui tam divinum Sacrificium celebrari permittant sine talari veste, quæ ad ipsum Sacerdotem, non autem ad Sacrarium pertineat. Si custos inter Clericos non adnumeretur, munere suo spoliandum ediximus. Hoc quoque tempore, quo Pastoralem visitationem prosequimur, nonnullos Sacerdotes ruri degentes, vel ex Urbe in agrum migrantes sacrum conficere accepimus in Ecclesia, sive in publicis, aut privatis sacellis brevi indutos veste, quæ cineritium, aut cæruleum, seu violaceum colorem præseferat. Itaque sub eadem suspensionis pœna nullus in tota hac diœcesi Sacerdos sine collari, quod Presbyteris convenit, ac sine veste nigri coloris Missæ Sacrificium peragat. Nullus item custos ad Sacrum faciendum quempiam admittat, qui his Sacerdotum insignibus careat; aliter eamdem suspensionis pœnam subibit; aut alias, si Clericus non sit, arbitrio nostro statuendas. Nam licet vestis, uti fert proverbium, Monachum haud efficiat, nec vitæ integritas in externo habitu posita sit; cum tamen Ecclesia de Clericorum indumentis sedulam curam semper ostenderit, *ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant* (2); hinc colorem nigrum Ecclesiasticis aptissime convenire nemo dubitet: *In omni vestitu* (ita in Mediolanensi primo Concilio per Sanctum Carolum Borromæum coacto decernitur) *color tantum niger adhibeatur, nisi fortasse alium colorem requirat dignitatis gradus*; eruditus quoque Thomassinus (3) ita scriptum reliquit: *Post Synodos Tridentinam, & Mediolanenses, rata prohibitia rubei coloris, viridisque, quod absolutissime jam & præciperetur nigra vestis, & in mores induceretur*.

XIV. In Synodo postremi Decessoris nostri de comis fictis agitur, de quibus nihil novi decernendum existimamus. Singulos tantum monemus, in Civitate, aut Diœcesi cum hisce capillis adscititiis, seu cum pileolo ad celebrandum accedant, nisi privilegium, quod per solum Pontificem conceditur, super hac re consequuti antea fuerint. Usus quidem pileoli legitimas ob causas tribuitur, comæ vero fictæ nusquam permittuntur. Id semel præclarissimo Cardinali per Litteras Apostolicas concessum meminimus. In Canone *Nullus de Consecratione distin. primus*, hæc leguntur: *Nullus Episcopus, Presbyter, Diaconus ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum bacula introire, aut velato capite Altari Dei assistere, quoniam & Apostolus probibet, viros velato capite orare in Ecclesia, & qui temere præsumpserit, communione privetur*: ex his comæ fictæ, ac pileolus, ut Petrus Le-Bron sapienter expendit, in celebrando Missæ sacrificio prohibentur (4). In Missali Romano jussu Urbani VIII. ad meliorem formam redacto Decretum ejusmodi continetur: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missæ sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine*. Nonnulli sane Scriptores hæc ignorantes, vel dissimulantes, eam facultatem in Episcopum libere conferunt, ut comas fictas in sacro faciendo permittere possit, si necessaria causa adducatur, & eædem comæ ad modestiam ita compositæ sint, ut naturales capilli videantur (5). Nunquam tamen hanc sententiam Apostolica Sedes probavit. Nam Innocentius XI. ad Legatos Apostolicos, & Episcopos Litteras dedit, monuitque nullam ipsis potestatem, ut comas ejusmodi Presbyteris celebrantibus concederent. Id colligitur ex Patre La-Croix, qui ipsas Pontificis litteras indicat (6). Cum vero Alexander VIII. Pontificatum gereret, peculiaris Congregatio jussu ipsius Pontificis hanc opinionem sedulo perpendit, nulloque fundamento innixam declaravit (7). Quod de comis adscititiis, idem de pileolo Scriptorum omnium judicio (8) asserendum est. Plures in hac civitate, ac diœcesi, circulo quodam ex capillis confecto ad caput utuntur, ne tempora, dum sacrum faciunt, frigore perstringantur. Capitis vero partem, ubi Clericalis corona designatur, nudam relinquunt. Hujusmodi vero circuli per ultimum Romanum Concilium penitus interdicuntur (9). Cum tam hæc nostra Civitas, ac Diœcesis Provinciæ Romanæ terminis haud includatur, & cum post idem Concilium circuli ex capillis in Missæ celebratione Romæ retineantur, nihil super hac re novi constituimus, modo circuli modesti sint, & necessitati solum accommodentur: si qui abuti hac humanitate voluerint, eamdem omnino consuetudinem abrogabimus.

XV. Insuper Sac. Congregatio universis Sacerdotibus, licet Protonotariis Apostolicis, aut qualiber dignitate, & Canonici titulo præditis etiam in Ecclesiis Cathedralibus, aut Metropolitanis, anulum in digitis gerere vetat, dum Missam celebrant. Decreta per Gavantum, aliosque plurimos afferuntur (10).

XVI. Idem nos quoque in Civitate, ac Diœcesi singulis Sacerdotibus interdicimus, licet iis honorum titulis, quos modo enumeravimus, supra cæteros commendentur. Insuper ad Sacram Rituum Congregationem delatum fuit, aliquos Parochos, & Ordinum Mendicantium Præfectos in celebrando Missæ Sacrificio adhibere instrumentum argenteum cum candela, quod vulgò *Bugia* nuncupatur. Quamobrem die 22. Augusti anni 1734. has Litteras ad nos dedit, quas integras subjicimus, observandasque mandamus, ne, licet inviti, ad severitatem in delinquentes pertrahamur.

Eminentissime, ac Reverendissime Domine Observandissime.

Cum Sacrorum Rituum Congregationi innotuerit, quemdam in ista Civitate Bononiæ irrepsisse abusum, quod tum Parochi ejusdem, tum Superiores Ordinum Mendicantium nulla dignitate Ecclesiastica insigniti, nulloque justo titulo fulti in celebratione Missæ sive solemnis, sive privatæ instrumento argenteo cum candela, quod Bugia *nominatur, noviter uti præsumpsere, Eminentissimi, & Reverendissimi Patres eidem Sac. Congregationi Præpositi Eminentiæ Vestræ scribendum esse duxerunt, ut ipsa abusum prædictum zelo, quo pollet, Ecclesiasticæ disciplinæ in Civitate ita omnino tollere, & amovere curet, Parochosque omnes, & Ordinum Mendicantium Superiores, adhibitis iis Juris remediis, quæ prudentiæ suæ opportuna, vel etiam necessaria videbuntur, auctoritate ipsius Sacræ Congregationis moneat, coerceat, & ad terminos suos reducere non omittat; & E. V. manus humillime osculo.*

Romæ 18. Augusti 1734.

E. E. Humillimus, atque Addictissimus Servus
A. F. Cardinalis Zondadari Pro Præf.
N. M. Tedeschi Archiep. Apam. Sac. Rituum Congr. Secret.

XVII. Delatum nobis est post has Litteras in eam sententiam plures adductos esse, ut Protonotariis Apostolicis, qui in litteris haud nominantur, uti liceat eodem instrumento cum candela, dum Sacrum in Altari conficiunt. Quare id minime ipsis licere declaramus, cum inter Participantes, ut vocant, non

(1) *In Actis Mediolanen. Eccl. tom. 1. part. 4* (2) *Cap. 6. sess. 14. de reformat.* (3) *De veteri, & nova Eccl. disc. part. 1. lib. 2. cap. 51. sub num. 6.* (4) *In explicatione precum, & celeb. Missæ tom. 1. pag. 103.* (5) *Pasqualigus de Sacrific. novæ legis quæst. 373. Theophil. Raynaudus Operum tom. 3. de Pileo, & cæteris capitis tegminibus sect. 2. §. hunc e contraria. Thiers in tract. comarum pag. 373.* (6) *Lib. 6. part. 2. num. 401.* (7) *Ursaya in Institut. Criminal. lib. 1. tit. 10. §. 4. num. 51.* (8) *Bss. in Hierurgia litt. B. num. 109. Gavant. ad Rubric. Miss. part. 1. tit. 2. de ingressu Sacerdot. ad Alt. litt. F. Monacell. in formul. leg. tom. 4. pag. 32. n. 14. Diana in edit. coordinata tom. 2. tract. 1. resol. 139. num. 2.*

(9) *Tit. 16. c. 3.* (10) *Gavant. part. 2. tit. 1. de Præparat. Sacerd. celebraturi pag. 71. impress. Venet. an. 1690. & in suis decis. apud ipsum verbo: Anulus. Clericatus in Resolut. Rituum ante sua Decis. Sacrificio Missæ 17. La-Croix lib. 6. cap. 2. num. 403. Theoph. Pittonill us in suo Sacro Enchyrid lib. 1. cap. 1. sect. 3.*

non adſcribantur, ſed ſolum inter honorarios, qui more reliquorum Sacerdotum Miſſæ Sacrificium peragere debent. Et ſane, ſi Abbates Regulares, qui benedictionem ab Epiſcopo acceperunt, & inſignibus Pontificalibus utuntur, dum primam Tonſuram minoreſque Ordines Regularibus ſibi ſubjectis conferunt, rem divinam privatim, ſicuti cæteri Sacerdotes, facere tenentur juxta Decreta Alexandri VII., quæ mox afferemus, ubi de Miſſæ Sacrificio res eſt, in quo Pontificalia ornamenta non adhibentur, ſi, inquam, hæc ita ſint, qua ratione Protonotarii Apoſtolici honoris cauſa deſignata, qui carent ejuſmodi privilegiis, nec habent in Miſſæ celebratione uſum Pontificalium, inſtrumentum argenteum cum candela ſibi ad Altare convenire judicabunt, quod Parochis, cæteriſque Sacerdotibus interdicitur? Accedit etiam quod Sac. Congregatio Rituum hæc ſtatuit (1): *Sacra Rituum Congregatio declaravit, non licere Illuſtriſſimis Dominis Referendariis Apoſtolicis honorariis Miſſam celebrantibus in Civitatibus, quarum regimini præficiuntur, uti Ritibus, qui proprii Eminentiſſimorum Cardinalium, & Epiſcoporum videntur, ſed iidem rem ſacram facere tenentur more cæterorum Sacerdotum, prout in privatis Miſſis præſcriptum fuit Albatibus in Decreto circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo inferioribus conceſſorum emanato ab eadem Sacra Congregatione habita coram fel. mem. Alexandro VII. die 20. Septembris 1659. & ita ſervari mandavit ab Illuſtriſſimo Gubernatore Civitatis Cæſenæ die 8. Februarii 1675*: An igitur fas erit Sacerdotibus, licet inter Protonotarios Apoſtolicos honoris gratia cooptatis, qui tamen utriuſque Signaturæ Referendarii non ſunt, nec Urſiium Præfecti, diverſo modo, ac reliqui Sacerdotes, Miſſæ Sacrificium agere, & privilegio uti, quod pluribus aliis dignitate præſtantioribus denegatur?

XVIII. Certum igitur, decretumque eſt nulli Sacerdoti in Diœceſi, ac Civitate argenteum inſtrumentum, de quo nunc agimus, tribuendum eſſe, niſi qui forte ob veterem poſſeſſionem, aliaſque legitimas rationes ipſius inſtrumenti uſum retinuerint Sacra Rituum Congregatione probante (2). Nos etiam opportuna Decreta promulgavimus, quæ in tabularium hujus noſtræ Eccleſiæ relata ſunt, ut eidem Sacræ Congregationi morem gereremus. Ipſa quoque non privatis modo Sacerdotibus, ſed etiam Canonicis, & Capituli dignitatibus præcepit, ne in celebrando Miſſæ Sacrificio ullum adminiſtrum haberent, qui Miſſali aſſiſtat, qui pagellas evolvat, calicem detergat, vinum, & aquam infundat, ipſumque Calicem, cum opus eſt, tegat, ac detegat. Decreta ejuſmodi poſt Synodum, accuratiſſimi Battiſtelli Epiſcopi Fulginatis excuſa fuerunt (3). Conſtat tamen Sacram Congregationem in illos Canonicos, ac Dignitates hæc ſanxiſſe, qui inſtrumento argenteo cum candela uti non poſſunt; quemadmodum alio Decreto Monacellus comprobat (4). Nam ſi illud permittatur, *Miniſter etiam de candela*, uti nuncupari ſolet, admittendus neceſſario videtur. Itaque, ſub pœnis arbitrio noſtro ſtatuendis, nullum ii miſterium adhibeant, dum ſacrum conficiunt, quibus idem inſtrumentum argenteum minime conceditur; qui tamen hoc jure præditi ſunt, licet miniſtrum ipſis non denegemus, aliqua tamen ſuperſunt, de quibus admoneantur. Ac primum, ipſimet perficiant, quæ ad Sacrum Calicem ſpectant, cum eos miniſtros aliquando deferant, qui, licet Clericalem habitum ſuperinduant, ne Tonſuram quidem acceperunt. Etenim evenire poteſt, ut Calicem contingant, in quo Chriſti Sanguis contineatur; tunc præſertim, cum die Natali Domini poſt duas priores Miſſas Calix minime detergitur, in quo Chriſti Sanguis ſupereſſe poteſt. Certum vero eſt (licet mitiores recentium Scriptorum opiniones ſequi velimus) Sacerdotibus tantum, ac Diaconis poteſtatem fieri, ut Sacra Vaſa contingant, in quibus Chriſti Corpus, & Sanguis babeantur: Subdiaconis tribuitur, dum Altari miniſtrant, Calicem & Patenam tangere ubi Chriſti Corpus, & Sanguis non fuerint. Acolytis autem extra Altaris miniſterium eadem facultas traditur, cum Vaſa Sacra ad Sacrificium neceſſaria præparare ipſi debeant. Tandem diuturna conſuetudine factum eſt, ut Ordinati omnes, & qui ſola Tonſura præditi ſunt, ſi aliqua cauſa intercedat, Sacra Vaſa, dum vacua ſunt, extra Altaris miniſterium contingant (5).

XIX. Poſtremo, ut rite omnia pacateque fiant, fatemur æquo libentique animo nos excipere ſingula privilegia, quæ Abbatibus Regularium ſolemne ſacrum facientibus ab Alexandro VII. per Decreta generalia tradita fuerunt (6), quæque poſt Synodum Cardinalis Jacobi Boncompagni impreſſa leguntur. Attamen ægerrime pateremur, ſi in Miſſis Pontificalibus, aut privatis ea negligerent, quæ iiſdem Decretis præſcribuntur. Inter privilegia illud enumeratur (7): *Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Miſſis tantum Pontificalibus, necnon Veſperis, & Matutinis Pontificaliter itidem celebratis licere ſibi tantum, meminerint*. Illud vero ipſis interdicitur (8): *In Miſſis privatis quoad indumenta, cæremonias, Miniſtros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem a ſimplici Sacerdote non diſcrepent*. Procurator Generalis Ordinis Caſſinenſis contra ejuſmodi Decretum, veterem conſuetudinem, & peculiaria quædam privilegia Sacræ Congregationi protulit, quæ tamen die 20. Julii anno 1660. reſpondit: *ſervandum eſſe Decretum* quod Alexandri VII. auctoritate confirmatum fuit. Quare ſedulo caveant Abbates, ut manus dextera, quæ benedictiones in ſacris ſolemnibus impertiri conſuevit, ſemel tantum populo benedicat, cum privatim ſacrificium celebrant. Id vero non ita difficile videtur, cum ipſis more Epiſcoporum ſolemnia facere haud crebro juxta Pontificia ejuſdem Decreta permittatur.

§. V.

De Celebratione quarumdam Miſſarum.

XX. NON ſemel Presbyteri Seculares in Eccleſias Regularium ſe conferunt, ubi cum Feſtum duplex eo die per ipſos celebretur, peculiaris Miſſæ forma proponitur, quæ in Romano Miſſali non continetur; quæ licet Seculari Clero, & Sacerdotibus in illas Eccleſias confluentibus minime permittatur, eam tamen Sacerdos ſibi tribuit, dum in iiſdem Eccleſiis Sacrum Deo operatur: quod ſane vetitum eſt, cum nemo poteſtatem habeat, ut privilegii limites prætergrediatur. Clericatus (9), & Biſſus (10) omnia, quæ Sacra Congregatio ſuper hac re conſtituit, plene commemorant. Macrius vero (11) Presbyteros Seculares uti poſſe Regularium Miſſali cenſet, ſi in ipſorum Eccleſia Romanum haberi nequeat. Attamen, ut Sacri Ritus obſerventur, Præfectos Regularium, qui Miſſali Romano non utuntur, admonemus, ut pro exteris Sacerdotibus illud in Sacrario retineant, ne aliam, ac debent, Miſſam celebrent, ſed eam potiſſimum, quæ in Miſſali Romano præſcribitur, ſi in eo propria illius Sancti, de quo celebritas agitur, Miſſa deſignetur; aliter vero de communi ejuſdem Sancti Miſſam eligant, quæ pariter in Romano Miſſali adnotatur. Ita per Sacram Rituum Congregationem die 19. Novembris anno 1622., ac die 9. Junii anno 1668. ſancitum fuit: *Qui celebrat Miſſam in aliqua Eccleſia Regularium, aut etiam Monialium, in qua ſit de feſto duplici babente Miſſam propriam, quæ non ſit conceſſa omnibus, Miſſam quidem dicat de Feſto, ſed cum Miſſali Romano*. Idem Scriptores fere omnes teſtantur (12), quod magis etiam Decreto generali probatur per eamdem Congregationem die 20. Novembris 1717. promulgato, quod deinde Clemens XI. ſua auctoritate confirmavit; inſertumque eſt Bullario (13), in quo ejuſdem Pontificis Conſtitutiones colliguntur: *Licere in poſterum tum Confeſſario, tum Capellanis quarumcumque Monialium ſervitio addictis Miſſas Sanctorum, de quibus ipſæ recitant officium, celebrare, ſed cum Miſſali Romano, & de Communi, non vero Miſſas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a Sacra Congregatione conceſſas: & ita decrevit, & ſervari mandavit die 20. Novembris 1717.*

XXI. Ex veteribus teſtamentis deprehendimus nonnullos pietate ductos præcepiſſe, ut Miſſæ Sancti Gregorii pro ipſorum expiatione celebrarentur. Hic mos obſolevit; idque tribuendum eſt Sacrorum Rituum Congregationi, quæ Miſſas ejuſmodi penitus abrogavit. Verum in bac re multi decipiuntur, quos ab errore liberandos exiſtimamus, ut priſca religio, ac pie-

(1) *Monacellus tom. 4. fol. num. 89.* (2) *Die 28. Aug. anno 1734.* (3) *Pag. 235. & 236.* (4) *Part. 1. tit. 2. formul. 4. ſub. num. 28.* (5) *Suarez in 3. part. D. Thomæ tom. 3. diſp. 81. ſect. 8. 9. tertium exemplum. Paſqualigus de Sacrific. novæ legis quæſt. 837. per totam. Quartus ad Rubric. Miſſalis part. 2. tit. 1. dub. 6. lib. 6. La-Croix p. 2. num. 357. & ſequentibus.* (6) *Die 17. Septemb. an. 1659. & die 20. Julii anno 1660.* (7) *In Decretis anno 1659. §. 13.* (8) *§. 21.*

(9) *In unione earumdem ante ſuas deciſiones de ſacrificio Miſſæ num. 16.* (10) *Litt. M. n. 216. §. 4.* (11) *In notitia Eccleſiaſt. verbo: Miſſa.* (12) *Gavantus tom. 1. part. 3. tit. 10. num. 16. Biſſ. Litt. M. num. 216. §. 4. Tonell. Sacr. Enchirid. lib. 1. cap. 2. §. 8. Sporer. Theol. Moral. tom. 3. part. 2. cap. 6. ſect. 4. §. 3. num. 430. La-Croix tom. 2. lib. 6. part. 2. n. 372. & 376.* (13) *Pag. 576.*

pietas restauretur. Igitur tradit Sanctus Gregorius (1) defuncto quodam Justo Monacho, se Pretioso pariter Monacho hæc demandasse: *Vade itaque, ab hodierna die diebus triginta continuis offer pro eo Sacrificium; stude, ut nullus prætermittatur dies, quo pro absolutione illius Hostia salutaris non offeratur*. Absoluto Missarum numero Justus Monacho Copioso apparuit, cui se Purgatorii cruciatibus ereptum eo tempore nunciavit: *Fratres vero* (inquit S. Gregorius (2)), *sollicite computaverunt dies, & ipse dies extiterat, quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta*. Hinc Missarum usus dimanavit, quæ e Sancto Gregorio nuncupantur. Illum deinde Cluniacense Monasterium inter suas consuetudines adscivit, quas Uldericus Regularis Benedictinus lib. 3. cap. 29. complexus est. Fideles omni Seculo eamdem consuetudinem pariter receperunt.

XXII. Interjecto aliquo tempore triginta Missas prorsus ineptas, & rebus haud convenientibus refertas quidem sine ulla facultate temere confecit, easque e S. Gregorio appellavit, quas etiam diligenter expendit Thiers (3). Sacra igitur Rituum Congregatio easdem Missas celebrari omnino vetuit, non vero piam consuetudinem e S. Gregorio inductam, ut per triginta dies continuos totidem Sacrificia Deo offerantur pro illius expiatione, qui e vivis decedit. Cavendum tamen est, si eo dierum spatio pro defunctis Sacrum fieri nequeat eam Missam, quæ tunc ab Ecclesia perscribitur, pro defuncto peragendam, cum præsertim Sanctus Gregorius Missas, quæ pro defunctis agi solent, minime indixerit. Quod si intra trigesimum dierum numerum postremi tres dies Majoris Hebdomadæ occurrant, diebus insequentibus numerus absolvetur. Idem per consuetudines allatas Cluniacensis Monasterii indicatur. Inter eruditos, qui de hac re agunt Patres, Bollandistæ (4) locum habere possunt. Inter alios vero, qui scripserunt post Decretum Sac. Congregationis Missas S. Gregorii, ut dictum est, prohibentis, Clericatus (5) adnumeratur, qui reliquos omnes ejusdem sententiæ complectitur. Item Gavelius (6), ac præsertim Benedictus XIII. de nobis optime meritus, qui supra cæteros erudite accurateque hoc argumentum pertractavit (7).

XXIII. Sanctus Thomas docuit, quod (8) *ex parte Sacrificii Missæ æqualiter prodest Defuncto, de quocumque dicatur; ex parte tamen orationum magis prodest illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatæ*: ob hanc causam de quibusdam piis hominibus traditur, qui Missam pro Defunctis quotidie celebrare voluerunt, quemadmodum S. Petrus Damianus testetur (9). Illis tamen omissis, quæ instinctu divino, afflatuque facta fuisse putandum est, atque ideo nostris oculis cum admiratione suspicienda, non vero imitanda subjiciuntur, illis, inquam, omissis, certi dies, quibus Missa pro Defunctis agi nequit, ab Ecclesia statuuntur, quos hoc loco enumerabimus, ut non pauca impediantur, quæ in Civitate, ac Diœcesi contra has leges committi deprehendimus.

XXIV. Solemnes pro Defunctis Missæ haberi possunt, cum privatæ pro iisdem conceduntur. Idem permittitur, etiamsi duplex aliquod Officium majus, vel minus agitur, si tamen solemnia pro Defunctis supremis alicujus tabulis instituta fuerint, iisque diebus peragantur quotannis, quibus illi e vita migrarunt; hæc enim Sacrorum Rituum Congregatio simul deposcit *& quod sint a testatore præscriptæ, & quod dies, in qua celebrantur, sit vere dies illius obitus annua* (10). Diebus autem Dominicis, aut Festis ex præcepto, vel quibus *de Festo duplici* nullum officium institui potest, annuæ Missæ ejusmodi pro Defunctis celebrari nequeunt.

XXV. At vero, *Si quis die Festo sit sepeliendus, Missa proprie pro Defunctis, præsente corpore, celebrari poterit* (11), *nisi obstet magna diei solemnitas*. Per hæc sane verba Duplicia primæ Classis secluse videntur; & Sacra quoque Rituum Congregatio die 5. Julii anno 1698., cum petitum fuisset octavo loco: *An in duplicibus primæ classis possit cantari Missa Defunctorum præsente corpore*: respondit, *negative*. Attamen disputandi locus adhuc superest: an Sacra Congregatio omnia duplicia primæ classis (12), an magis solemnia (13) complectatur, in quibus, licet præsente corpore, Sacrum pro Defunctis confici non potest. Id sane judicio nostro dirimendum non est. Quare solum admonebimus in Missali quidem post Missam *in die obitus*, seu *Depositionis Defuncti*, diem pariter tertium, septimum, & trigesimum cum propria oratione ad expiandas Defunctorum animas designari; tamen illis diebus ejusmodi Missæ tantum celebrari possunt, quibus privatim pro Defunctis sacrum facere licet, non vero illis etiam diebus Festo aliquo, ut dictum est, impeditis, licet *die anniversario, aut præsente corpore*, solemnia pro Defunctis tunc permittantur.

XXVI. Juxta Missalis Rubricas, *Missæ privatæ pro Defunctis quocumque die dici possunt, præterquam in Festis duplicibus, & Dominicis diebus*. Item quibus diebus *de Festo duplici* nullum Officium institui potest, Missæ pariter votivæ, ac pro Defunctis omittuntur. Id observandum contingit infra Octavas Epiphaniæ Domini, Paschatis, ac Pentecostes. Licet autem infra Octavas Corporis Domini, ac Natalis ejusdem *de Festo duplici* celebritas agatur, Sacra tamen Rituum Congregatio annis 1670., ac 1700. vetuit, ne solemnia pro Defunctis eo tempore indicerentur. Idem omnino præcipitur, cum Sacrosancta Eucharistia palam exposita adoratur.

XXVII. In Litteris Apostolicis, quibus olim Altaria privilegiata declarabantur, cautum non fuit, utrum Missa ad eadem Altaria celebranda pro Defunctis statueretur. Hinc locum habuit disputatio, an pro comparandis Indulgentiis Missa pro Defunctis, an alia quælibet requiretur; hanc postremam sententiam Fagnanus defendit (14). Nunc omnis dubitandi causa sublata videtur, cum iisdem litteris, quibus Altare privilegiatum conceditur, Missa quoque pro Defunctis (15) decernatur. Aliud tamen inquirendum superest, an, si testatores Missas ad Altare privilegiatum pro Defunctis quidem præceperint, idem onus impleri valeat diebus per Rubricas, ut supra dictum est, impeditis. Sacra Rituum Congregatio (16) sacrum de *Festo currenti*, pro expiatione Defuncti jussit offerri, si tunc celebrandæ pro Defunctis Missæ contigerint. Alexander VII. id confirmavit, & servandum omnino voluit, licet per testatores ad Altare privilegiatum Missæ decernantur. Ex hoc Decreto non satis conjicitur, utrum Pontifex Altaria privilegiata non quidem in perpetuum, sed ad septennium, & certis solum per hebdomadam diebus complectatur; quæ deinde Clemens IX. complexus est. Cum Innocentius XI. Pontificatum gereret, animadversum fuit litteras Apostolicas Alexandri VII., & Clementis IX. de Missis solum pro Defunctis agere, quæ ex testamento celebrandæ sunt diebus ob aliquod Festum duplex impeditis. Hinc propositum, ac diligenter examinatum fuit, an, quæ cauta fuerunt Decretis Alexandri VII., & Clementis IX., quoties impedimentum Festi duplicis obtingit, eadem servari deberent reliquis etiam diebus, quibus, licet Festum duplex haud celebretur, Missæ tamen pro Defunctis prohibentur. Hanc Innocentius Pontifex sententiam probavit; & anno 1714. Decretum super eadem re promulgatum fuit, quod Clemens XI. confirmavit (17).

§. VI.

De Pietate, ac Religione in Sacro celebrando necessariis, ac de tempore, quod illis impendi debet.

XXVIII. Quemadmodum lætitia maxima perfusi sumus, cum multos Sacerdotes Regulares, ac Seculares vidimus summa pietate Sacrum facere, & in ipso peragendo debitum tempus insumere, ita profecto gravissimum dolorem accepimus, cum aliquos nos ipsi deprehendimus, qui adeo festinanter, indecore, linguaque præcipiti rem divinam conficiebant, ut, quæ tunc legerent, nullo modo percipere potuerimus. Plurimi sane inter Sacerdotes non exiguam temporis partem mane conterunt in foro, vel inanibus colloquiis, vel etiam negotiis ipsorum dignitati parum accommodatis, donec celebrandi tempus accesserit: tunc ad Sacrarium properant, & sacris vestibus induti, vix limen Altaris contigerunt, fere intra momentum. Missa jam absoluta, Sacrarium repetunt, de-

(1) *Lib. 4. cap. 5. de Dialogis.* (2) *Loco citato.* (3) *In suo tract. Superstition. tit. 2. lib. 4. c. 4.* (4) *Tom. 7. Maij in Paralipomenis pag. 54. n. 11.* (5) *De Sacrific. Missæ decis. 14. n. 19.* (6) *In Opusc. de casib. conscient. casu 18.*
(7) *Serm. 20. de Purgatorio.* (8) *Tom. 4. dist. 45. qu. 2. art. 3. quæstiunc. 2. ad 2.* (9) *Opusc. 34. cap. 5.* (10) *Decret. die 22. Nov. ann. 1664. confirmatum die 23. Sept. anno 1669.* (11) Rit. Rom. (12) *Ita Quartus ad Rub. Missal. part. 1. tit. 5. dub. 1. num. 7.* (13) *Ita Pasqualigus de Sacrificio novæ Legis tom. 1. quæst. 285.* (14) *Cap. quidem num. 13. & seqq. de celeb. Miss. Diana in editione coordin. part. 9. tract. 2. resol. 8. Pasqualigus de Sacrific. novæ Legis quæst. 732. Tamburin. in Methodo celebr. Missæ lib. 2. cap. 7. §. 7.* (15) *Bordon. de Legatis cap. 7. num. 48. & seqq. Amost. de causis piis tom. 2. lib. 2. cap. 5. num 47.* (16) *Anno 1662.* (17) *Habetur in Bullar. pag. 371. & in Missali excusa in Colleg. de Propag. Fide, aliisque Missalibus.*

depositisque sacris indumentis, ad forum, publicasque officinas revertuntur. Utinam hæc falsa essent! Populus in quasdam Ecclesias magna frequentia convenit eam ob causam, quod ibi Missarum Sacrificia brevissimo temporis spatio conficiuntur. Perpauci in alia templa confluunt, in quibus non eadem celeritate Missas agi suspicantur. Illud quoque non sine quodam horrore a probissimis viris audivimus, aliquos Sacerdotes, ut cæteris omnibus ad celebrandum in privatis nobilium Sacellis Sacrificium præferrentur, pro quodam merito protulisse, quod citissime rem Divinam expedirent. Illud igitur certissimum est non deesse, qui Sacrum negligentissime faciunt, verba cum festinatione proferentes, intempestive, quæ agenda sunt, properantes, vel ea simul cum verbis conjungentes, cum tamen verba pronuncianda non sint, nisi quilibet actus prius absolvatur. Ad Altare tam exiguo tempore, adeoque incomposite detinentur, ut nullam animo religionem, nullam verbis, ac precibus, quæ ad Sacrificium pertinent, attentionem habere procul dubio videantur. Sacerdotibus ejusmodi illud aptissime convenire potest, quod olim Tertullianus, cum diversam rem pertractaret, postulavit: *Sacrificat an insultat?*

XXIX. Si eodem pietatis studio, quo famulus Dei Joannes Abulensis, incenderemur, singulis hebdomadæ diebus libentissime Ecclesias mane percurreremus, ejusque exemplum sequeremur; cum ille, uti Pater Segneri commemorat (1), Missæ Sacrificio adesset, in quo Sacerdos Christi Corpus tanquam ofellam manibus versabat, ad Altare accessit, ut decidentem candelam suo loco restitueret, & voce quidem demissa, vultu tamen inflammato ad Sacerdotem conversus, dum Hostiam e manibus deponeret: *Age, inquit, decenter cum hoc puero, nam optimos habet parentes.* Quibus verbis adeo commotus fuit Sacerdos, ut ad meliorem deinde frugem traductus fuerit. Quoniam vero imperfecti nos ipsi sumus, & Sacrum qua par est religione, ac diligentia minime facimus, ita ut supremo die per Divinum Judicem nos vehementer arguendos merito timeamus; hinc aliqua solum afferemus, quibus nos ipsi, ac reliqui Sacerdotes, quibus opus est, recte instituantur. Deinde, nostra interposita auctoritate, nonnulla prohibemus, quæ pravum exemplum simul, & horrorem piis Fidelibus excitant.

XXX. In Missalis Rubrica hæc leguntur: *Sacerdos autem maxime curare debet, ut ea, quæ clara voce dicenda sunt, distincte, & apposite proferat; non admodum festinanter, ut advertere possit, quæ legit, nec nimis morose, ne audientes tædio afficiat.* Cardinalis etiam Bona in eo libello, quo Sacerdotem pro sacro rite faciendo instituit, hæc tradit (2), *omnia verba, quæ sive elata, sive submissa voce proferentur, clare, distincte, ferventer, & absque ulla festinatione pronunciabis; nihil interim mente revolvens, quantumvis bonum, & sanctum videatur, quod a propria, & litterali verborum significatione alienum sit, ut, & menti Ecclesiæ conformes, quæ omnes Missæ preces, lectiones, & sententias magno cum delectu ad Sacerdotis, & adstantium instructionem, & devotionem selegit.* Scriptores autem juxta Rubricam temporis spatium, quod in Missæ celebratione impenditur, duplex constituunt, videlicet interius, & exterius. Primum quidem in recta, integraque verborum pronunciatione, in precibus, cæterisque rebus a Sacris ritibus præscribuntur, attente decenterque absolvendis collocatur; alterum vero illud est, quod pietati Sacerdotis liberum relinquitur. Admonent tamen, ut hanc secundam prolixitatem quo possunt studio singuli evitent, ne fastidium populo afferatur; primam vero non sine gravi culpa omitti posse fatentur. De illa sane sermonem habebat S. Philippus Nerius (3), cum Sacerdotes, qui in sacro peragendo cœlesti voluptate supra modum cumularentur, hortari solebat, ut dicerent: *Non palam has delicias, sed clam in cubiculo magis optarem.* Hoc pacto innuebat Sacrum religiose quidem fieri debere, cavendum tamen, ne tædio populus afficiatur, in cubiculo autem pietati habenas laxandas esse. Itaque, si spatium temporis interius, quod requiritur in iis omnibus rite perficiendis, quæ modo explicavimus, sedulo perpendatur, non ita brevi tempore, ut multi existimant, Sacrum expediri potest, sed ex unanimi Scriptorum (4) opinione ad tertiam horæ partem saltem debet pertingere, neque horæ dimidium excedere.

XXXI. Hæc sententia pariter continetur in illa institutione, quæ in Appendice postremi Romani Concilii excusa fuit (5). Igitur parvi faciendi sunt inepti quorumdam sermones, qui nulla pietate præditi pravam consuetudinem tueri contendunt, ob quam nulla habita honoris ratione rem divinam conficiunt, & præcipiti lingua omnia perturbant. Jactant igitur in populum, Missas prolixas fastidium gignere: Agnum Paschalem, qui Christum Dominum exprimebat, ea lege fuisse Judæis propositum, ut comederent festinanter (6); Sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum in Sacro peragendo valde expeditum; postremo satis esse, si omnia legantur, & nihil eorum, quæ præscripta sunt, omittatur; nullo autem pacto constitui debere tempus, quod Sacro absolvendo insumatur. Attamen in primis, si quis tempus, quod superius exposuimus, impendere negligat, nunquam satis attente, ac decenter percurrere, atque agere potest universa, quæ in Rubricis continentur, quemadmodum docet Gobatus (7), cum illam conditionem *breviter* in celebranda Missa necessariam, his verbis explanat: *Breviter, at non festinanter, perinde ac si esset a tergo, qui scutica urgeret &c. breviter, id est, circa dimidiam horam; vix enim breviori spatio possunt omnia in communibus Missis peragi cum debito decore, ac devotione, cum tamen sit necessario tanta mora tribuenda Sacrificio, quanta necessaria est ad rite, ac devote omnia peragenda &c. Nec facile quis mihi persuadebit, se communiter cum sensu pietatis, & sine multis imperfectionibus, intra horæ quadrantem finire Sacrum.* Insuper nihil ducendæ sunt injustæ illorum querimoniæ, ac fastidium, qui Missæ Sacrificium celerrime absolutum expeterent. Plurimi enim numerantur qui pietate insignes ob ejusmodi brevitatem graviter animo commoventur, eosque Sacerdotes summopere commendant, qui pie, & eo temporis spatio, quod supra definitum fuit, Sacrum conficiunt. Præ cæteris tradit Cardinalis Baronius, (8) S. Augustinum inter alia mala, quæ vehementer arguere solebat, illud præsertim quorumdam extitisse, *qui queruntur de prolixitate Missarum.* Qui illam Exodi auctoritatem afferunt, *comedetis festinanter*, ut pravam consuetudinem corroborent, Sacras litteras nefarie interpretantur. Pater quidem Theophilus Raynaudus hanc sententiam ita explicat (9): *Esto vero admitti possit vulgaris notio festinationis illius pro celeri, & prompta comestione, nihil tamen inde ad rem præsentem. Nam quoad significationem transitus quam celerrimi, Ægyptiis urgentibus, brevissime confecti, necessaria erat ea festinatio in Sacrificia Agni consumendo, quæ ratio properandi cessat in hoc negotio.* Errat quoque apertissime, qui ad excusandam Missæ brevitatem Sancti Thomæ Cantuariensis exemplo utuntur. Petrus enim Rogerius, seu Gregorius XI., qui illius vitam scripsit, quam deinde Christianus Lupus in lucem promulgavit (10), hæc ita tradit: *Comedebat itaque festinanter propter emissiones per Angelos malos, perniciosum scilicet vanarum cogitationum superventum in Sacramentali Dominici Corporis perceptione; non tardus, non morosus, non novus; præterquam quæ in Canone constituta sunt, adjungens; verum ea præsertim hora profundissimas, tamquam ex intimis pietatis visceribus, lacrymas profundebat, & singultus, tamquam attacta Christi vulnera, tota intima cordis excutiens viscera, & effundens:* Quare exemplum Sancti Thomæ, quod gravissimi Scriptoris auctoritate firmatum commemoravimus, illis procul dubio adversatur, qui in Missæ Sacrificio brevitatem, ac negligentiam tuentur. Ipsorum oculis subjici potius deberet exemplum Rogerii Salesburiensis Episcopi, qui misere vitam absolvit, uti refert Guillelmus Neubricensis, cum Sacrum nimis festinanter, & sine debita pietate celebraret, qua arte sibi gratiam Henrici I. Angliæ Regis conciliaverat. Insuper inter cætera, quæ in Concilio Constantiensi contra Joannem XII. prolata sunt, illud quoque locum habuit: *Quod Missam raro, curenter, sine devotione celebraret* (11). Non semel etiam improvisa morte aliqui Sacerdotes oppressi fuerunt, quod probissimi homines divino sane judicio contigisse putaverunt ob indignam festinationem, qua rem divinam conficiebant, quemadmodum Pius Settala Dertonensis Episcopus testatur (12).

XXXII. Tandem quo possumus majori studio juxta infirmita-

(1) *In sua Pastorali Instit, cap. 14. §. 1.* (2) *§. 3.* (3) *In ejus vita a Baccio scripta lib. 1. cap. 19. num. 9.*
(4) *Quattus in Comment. ad Rubric. Miss. Rom. part. 1. tit. 16. dub. 6. Gobat. in Theol. experiment. tract. 3. casu 23. num. 812. & sequent. Biss. in sua Hierurgia tom. 1. lit. B. verbo: Brevis num. 133. Coton. in suis Controver. lib. 2. controv. 5. num. 104. Clericat. in suis discord. Forens. Crimin. discur. 49. Roncaglia in sua Theol. Moral. tract. 18. cap. 3. quæst. 2. resp. 2.*
(5) *Pag. 246.* (6) *Exod. cap. 12.* (7) *In Theol. experimentali tract. 3. cap. 23. sect. 3. num. 814.* (8) *Ad annum Christi 418. sub num. 35.* (9) *Tom 16. suor. Oper. pag. 10. num. 19. & seq.* (10) *Tom. 10. cap. 11. ultimæ edition. ipsius Operum Venet. impressorum.* (11) *Lupus eodem loco pag. 373. tom. 9.* (12) *In opere, cui titulus: Mysteria, & sensus Mystici Sacrific. cap. 30. num. 14.*

tatem nostram Sacerdotes nostræ Diœcesis obtestamur, ut, quæ nos huculque declaravimus, sedulo perpendant. Idem nos ipsi diligenter præstabimus, ut, quæ olim negligenter commisimus, in Missæ celebratione corrigamus. Parato, mœrentique per pœnitentiam animo ad Sacrum faciendum accedamus, ita ut per exteriora pietas interior indicetur, rectumque populus exemplum a nobis desumat: quæ legenda sunt, clara voce exprimantur, omnis linguæ festinatio prorsus impediatur; quidquid vel agendum, vel ore proferendum est, cum seria mentis consideratione jungatur; & tunc tertiæ partis, vel etiam dimidiæ horæ spatium pro Missæ Sacrificio constitutum nimis prolixum non videbitur. Deo juvante fore confidimus, ut, Sacerdotes universi sibi pro muneris ratione, ac dignitate satisfaciant; nec in forum, aut publicas Urbis officinas in posterum simul conveniant, ut vanis rebus detineantur, ac deinde ex foro ad Sacrarium properantes Missæ Sacrificium instituant. Sin autem aliquis in iisdem fori conventibus versari persistet, aut Sacrum nimis festinanter Deo operabitur, si advena fuerit, statim ab Urbe, ac Diœcesi depelletur; si Civis, aut Diœcesanus a Sacris Mysteriis peragendis, donec resipuerit, interdicetur. Præcipimus, ut præsens edictum Sacrariis hujus Urbis, ac Diœcesis fixum conservetur. Custodes autem nostro arbitrio punientur, si cœtus Sacerdotum in iisdem Sacrariis sive ante sive post Missæ Sacrificium, fieri permittant, in quibus tempus inepte conteratur. Idem de Laicis intelligi debet, qui pro Sacro audiendo, vel ob alias causas in Sacrarium aliquando conveniunt.

INSTITUTIO XXXV.

De Indulgentia in forma Jubilæi per Summum Pontificem promulgata. De illis diebus, quibus indictum jejunium servari debet. De causis, ob quas hujusmodi dies potissimum designantur.

I. CLemens XII., qui Pontificatum feliciter obtinet, cum provide expendat vanos, irritosque fore conatus omnes, quos ad Principum concordiam, aliaque Ecclesiæ necessaria comparanda jampridem contulit, & sine ulla intermissione libenter impendit, nisi Deus votis obsecundet, plenariam Indulgentiam, sicut anno Jubilæi redeunte concedi solet, liberaliter impertivit iis omnibus, qui perfectis piis operibus, quæ indicuntur; Deum summo studio obtestabuntur, ut Christianos Principes compositis bellis in amicitiam deducat, aliasque ab Ecclesia sua calamitates avertat: singulis autem Episcopis præcipit, ut in suis Diœcesibus eamdem Indulgentiam promulgent.

II. Quare, ut pio Pontifici libentissime morem geramus, hac nostra declaratione eamdem Indulgentiam notam facimus, & singulos curæ nostræ commendatos hortamur, ne cœlestem hunc thesaurum consequi prætermittant.

III. Hæc autem præcipiuntur: per tres dies jejunium; accedere ad pœnitentiæ Sacramentum, & Sacram Eucharistiam suscipiendam; templum invisere, ubi preces Deo ferantur pro iis causis, quæ superius expositæ sunt; tandem mendicis stipem aliquam erogari. Templa, quæ in Civitate per nos designantur, sunt: Metropolitana S. Petri nuncupata; Ecclesia Corporis Domini, & S. Mariæ, quæ a Pietate, & a Mendicantibus appelletur; Sanctorum Jacobi, & Philippi, quæ ad Moniales conversas pertinet.

IV. Dies 20. 22. 24. hujus mensis Decembris pro jejunio constituimus, vel dies 29. 31. Decembris, & Kalendas ineuntis Januarii, ut hoc pacto duas hebdomadas complectamur, quarum spatio quilibet jejunio satisfacere possit, Pœnitentiæ Sacramento animam expiare, Christi Corpus sumere, templum invisere, & egenos aliquo subsidio recreare.

V. Hos dies potissimum elegimus, qui ob proximam Natalis Domini celebritatem propitii magis videntur, cum Salvatoris adventum in terras, ubi mortalitatem indueret, Prophetæ nobis antea cum præsagio pacis denunciaverint: *Orietur in diebus ejus justitia, & abundantia pacis* (1). Item *misericordia, & veritas obviaverunt sibi, justitia, & pax osculatæ sunt*. Alio vero loco (2): *Non levabit gens contra gentem gladium*. Tandem inquit Isaias (3): *vocabitur nomen ejus Princeps pacis*. Accedit (4), quod Christus Dominus in lucem venit, cum universus Orbis tranquilla pace frueretur: *exiit Edictum* (tradit S. Lucas (5)) *a Cæsare Augusto, ut describeretur universus Orbis*. Id autem nonnisi Orbe composito contingere potuisset; quod alio pariter ejusdem Evangelistæ testimonio confirmatur, dum subdit, Angelus hisce concentibus nato Domino pacem celebrasse: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus*. Hinc Sanctus Augustinus sapienter scriptum reliquit: (6) *Regnante ergo Herode in Judæa apud Romanos jam Reipublicæ mutato statu, Imperante Cæsare Augusto, & per eum Orbe pacato, natus est Christus*. Sanctus autem Hieronymus idem comprobat (7): *Veteres revolvamus historias, & inveniemus, usque ad vigesimum octavum annum Cæsaris Augusti, cujus quadragesimo primo anno Christus natus est in Judæa; in toto Orbe terrarum fuisse discordiam, & singulas nationes contra vicinas gentes arsisse studio præliandi, ita ut cæderent, & cæderentur. Orto autem Domino Salvatore, quando sub Præside Syriæ Cyrino prima est in Orbe terrarum facta descriptio, & Evangelicæ doctrinæ pax Romano Imperio præparata, tunc omnia bella cessaverunt, & nequaquam per oppida, & vicos exercebantur ad prælia, sed ad agrorum cultus: militibus tantum, legionibusque Romanis contra barbaras nationes bellandi studio delegato, quando impletus est ille Angelorum concentus: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*.

VI. Licet jejunium primæ hebdomadæ die 20., nempe feria secunda, die 22., hoc est feria quarta, & die 24. scilicet feria sexta constituerimus, ab iis tamen, quæ in litteris Pontificis præscribuntur, haud recessisse putamus, licet per ipsas jejunium feria quarta, sexta, ac Sabbato præcipiatur. Siquidem cum hujusce rei natura in trino jejunio posita sit, & cum legitima causa intercedat, privilegium nempe, quo Fideles in Dominicæ Nativitatis Festo, licet in diem incidat, quo ab esu carnium est abstinendum, tamen ob tantæ celebritatis præstantiam iisdem carnibus uti possunt: *Respondemus* (inquit Honorius III. (8)) *quod illi, qui nec voto, nec Regulari observantia sunt adstricti in sexta feria, si Festum Nativitatis Dominicæ die ipso venire contigerit, carnibus propter festi excellentiam vesci possunt secundum consuetudinem Ecclesiæ generalis*; cum item suspicati fuerimus, ne impedimenta ad rem perficiendam excitarentur, si post diem Natalem Domini, vel ulterius etiam primæ hebdomadæ jejunium protraheretur; ideo facultate usi sumus, quæ Episcopo in causis ejusmodi tribuitur, cum res minime sit, ut opus aliquod per Pontificem indictum in aliud diversum opus convertatur, sed solum, ut jejunium in alium diem transferatur, quemadmodum P. Viva Theologus Societatis Jesu recte perpendit (9). Illud etiam accedit, quod mentem Pontificis, cum de iis rebus agitur, interpretari possumus, uti docet P. Passerinus ex Dominicana Familia Theologus (10). Postremo rem deliberavimus, postquam Theologi suis sententiis consilium nostrum confirmarunt. Minime vero improbamus, imo plurimum eos commendamus, qui feria quarta, sexta, ac Sabbato hujus hebdomadæ jejunium servare velint, licet eodem Sabbato Natale Domini solemni gaudio celebretur. Sic enim Honorium III. imitamur, qui post allata superius verba ita subdit: *Nec tamen hi reprehendendi sunt qui ob devotionem voluerint abstinere*. Interpretes autem hæc superaddunt: *Immo magis laudandi sunt*.

VII. In Diœcesim sane hæc nostra declaratio (licet post acceptas Pontificis litteras protinus illam exaravimus) ante celebritatem Natalis Domini pervenire nequit, ideoque impedimenta, quæ obvenire in Civitate possunt, uti superius dictum est, de medio auferuntur. Quare piis operibus, quæ in Apostolicis litteris continentur, satisfieri poterit a die Dominico (statim ac nostra hæc declaratio innotescet) usque ad alterum Dominicum diem, qui dierum quindecim spatium conficiet. Cavendum tamen, ut feria quarta, sexta, & Sabbato alterius hebdomadæ jejunium habeatur. Templum quoque Parochiale in Diœcesi invisendum designamus.

VIII. Qui in itinere, sive mari, seu terra detinentur, statim ac in Patriam redierint, & sancta opera, quæ superius diximus, perfecerint, eamdem Indulgentiam assequentur. De Regularibus autem utriusque sexus, licet Claustro perpetuo inclusis: item de Laicis omnibus, & Ecclesiasticis, vel Regularibus qui in carcerem, seu captivitatem conjecti, aut corporis ægritudine, aliqua legitima causa impediti, nihil eorum, quæ præscripta sunt, vel partem solum exequi poterunt, ita statuimus, ut Confessarius a nobis probatus, vel post hanc promulgationem approbandus, in alia pietatis opera immutet ea, quæ reliquis proposita sunt, vel in aliud proximum tempus proroget, & illa solum præcipiat, quæ cujusvis conditioni magis

gis

(1) *Psalmo* 72. (2) *Psalmo* 84. (3) *Cap.* 2. (4) *Cap.* 9. (5) *Cap.* 2. (6) *Lib.* 18. *de Civit. Dei cap.* 46.
(7) *In Comment. de Isaia cap.* 2. (8) *Cap. explicari, de observat. jejunorum.* (9) *De Jubilæo quæst.* 8. *de operibus injunctis, art. ultim. num.* 2. (10) *De Indulgentiis quæst.* 72. *num.* 504.

gis apte conveniant. Libellum precationum, quæ recitari debent tempore Jubilæi, typis excudi curavimus, ut omnes pro Summi Pontificis voluntate Deum clementissimum commodius obtestentur.

INSTITUTIO XXXVI.

De efferendis Defunctorum corporibus, ac de Missis pro illorum expiatione celebrandis. Veterem esse, & Canonicum ritum decantandi Psalmos, dum cadavera ad tumulum feruntur. Vetustissimum haberi institutum faciendi Sacrum præsente cadavere, antequam sepulturæ mandetur. Improbantur pravæ consuetudines, quæ inductæ sunt in efferendis cadaveribus. De facibus, quæ adhibentur in ducendis funeribus, ac de veteri ipsarum institutione. De privatis funeribus, ac postremo de iis Defunctis, qui ad sepulturam curru deducuntur.

I. Inter cætera, quæ sapienter, atque utiliter per Gabrielem Cardinalem Paleottum constituta sunt pro felici hujus Civitatis, ac Diœcesis administratione, illud sane adnumerari debet, quod prudenter sanxit, ut corruptelas, sumptusque immoderatos tolleret, qui in efferendis cadaveribus, & exequiis celebrandis impendebantur. Id porro accidit, cum Alexander Cardinalis Sfortia hujus Civitatis de Latere Legatus una cum *Antianis* Consulibus, Vexillifero Justitiæ, & Senatu contra ingentem virorum, & mulierum luxum in vestibus, & conviviis exornandis Edictum promulgaverat: *Accepimus nuper* (inquit præclarissimus Civis Gregorius XIII. (1)) *dilectum filium nostrum Alexandrum Tituli Sanctæ Mariæ in Via Presbyterum Cardinalem Sfortiam nuncupatum tunc Civitatis Bononiæ Apostolicæ Sedis de Latere Legatum, una cum dilectis filiis Antianis Consulibus, & Vexillifero Justitiæ, ac Magistratu quadraginta Virorum Reformatorum status Libertatis ejusdem Civitatis, per publice propositum de mense Octobris proxime elapsi Edictum sub quibusdam pœnis, ne Civitas prædicta in virorum, ac mulierum ornatu, conviviisque faciendis, ingenti sumptu exhauriretur.* Tunc enim Cardinalis Gabriel Paleottus gravissimos sumptus, qui in pompa funeris ducenda fieri solebant, coercendos existimavit: *Dilectum vero filium nostrum Gabrielem Tituli Sanctorum Joannis, & Pauli, Presbyterum Cardinalem Paleottum vocatum Bononiensis Ecclesiæ Præsulem, simili de causa motum, & ad parcendum maxime gravibus expensis, quæ in pompa funeris ducenda, mortuorumque exequiis celebrandis in eadem Civitate fiebant, aliqua constituisse, & ordinasse.* Ita prosequitur Pontifex in iisdem litteris, quibus omnia, quæ per Cardinalem Paleottum super ea re constituta fuerant, Apostolica auctoritate confirmantur. Hujusmodi litteræ in *Episcopali* ipsius Cardinalis Paleotti impressæ leguntur (2).

II. Ut omittamus luxum in extruendis conviviis, & vestium ornatu, cui sapienter per Cardinalem Sfortiam eo tempore consultum fuit, funera sane, & exequiæ, post Gregorium XIII. ad hunc usque diem ita celebrantur, ut modus expensis minime statuendus videatur. Nonnulla tamen admonenda sunt pro muneris nostri ratione, ut seclusa omni funerum pompa nihil eorum, quæ ab Ecclesia præscripta sunt, negligatur. Cadavera juxta communem ritum tumulo inferantur, & Defunctorum animæ majori, quo fieri potest studio, piis operibus expientur.

III. Ut rem clarius explicemus, aliqui ob extremam paupertatem sine ullis expensis gratis tumulo mandantur: alii vero iis opibus instructi sunt, ut charitatis titulo nequaquam ad tumulum deferantur. De utroque hominum genere verba faciemus.

IV. Primi quidem summa inopia laborantes cujuscumque ætatis sint, hoc pacto tumulantur: Præfertur Crux Parochiæ, in cujus Ecclesia, seu Cœmeterio sepulcrum Defuncto constituitur. Crucem duo circumstant faces manibus gestantes, quæ per Sodalitium Sanctissimi Sacramenti suppeditantur: dein sequitur Parochus, sive alius Sacerdos ab illo designatus stola, & superpelliceo indutus, ac postremo cadaver, quod statim ac pervenit in Ecclesiam, tumulo contegitur. In aliqua fortasse Parochia pro Defuncti expiatione Sacrum celebratur: plures tamen id facere minime consueverunt, ac Defunctus vix sepulchro traditus in perpetuam omnium oblivionem adducitur.

V. Id nobiscum animo reputantes, duo præsertim corrigenda deprehendimus. Primum haud probamus, quod Defunctum efferendum unicus Sacerdos in templum comitetur. Cum enim, velut inferius explicabimus, per viam Psalmi canendi præscribantur, quo pacto id fieri poterit, si solum Parochus, aut alius Sacerdos ejus loco suffectus, hanc provinciam suscipiat? Secundo ferre non possumus, quod nulla ad expiandum Defunctum Missa peragatur.

VI. Non ignoramus in ea opinione plurimos versari, Sacrificia, quæ pro illis offeruntur, qui ejusmodi subsidio non indigent, cum inter Beatos recepti jam fuerint, vel inter cruciatus æternos amandati, ad illas animas juvandas a Deo converti, quæ nullum a mortalibus levamen consequuntur. Ita docet S. Thomas (3): *Credibile est, quod per Divinam misericordiam, si aliquid de specialibus suffragiis supersit his, pro quibus fiunt, aliis dispensetur, pro quibus non fiunt, si eis indigeant.* Pro se confirmanda Sancti Joannis Damasceni auctoritate utitur (4): *Deus, tamquam justus, commetietur impotenti possibilitatem; tamquam sapiens, defectum commutatione negotiabitur: Quæ negotiatio attenditur, si id, quod deest uni, alteri suppleat.* Id quoque Paludanus asserit (5).

VII. Hugo Etherianus hoc etiam superaddit (6): *Verum nulla macerari ambiguitate convenit egenorum, atque pauperum causa, ut salutem non consequantur; eo scilicet, quid non relinquunt superstitem, qui Sacerdotem ad sacrificandum invitet, qui eleemosynas dispergere, aut qui orationibus vacare debeat. Putasne injustus est Deus, ut habenti intercessorem indulgeat, non habenti viro immisericors existat? Absit hoc. Justus est utique Deus, non habentes beneficos habentibus commemorans. Nam beneficia, quæ pro suis mortuis quique faciunt, misericors Deus pro omnibus, qui meruerunt in vita, ut juvari possint, acceptat. Ideoque magis attendendum est vobis, ut Sacrificium offeratur, ut, orationum fiat instantia, ut eleemosynarum succrescat largitio, quia, quod putatis singulare, benignus Judex ut commune accepit.*

VIII. Antiquus Theologus Præpositivus tradidit Sacrificia non minus prodesse Defuncto, pro quo instituta sunt, quam cæteris omnibus, imo magis istis, si majori charitate præditi fuerint. Tædæ alicujus exemplum adducit, quæ in media aula accenditur, & noctis tenebras non minus Regi, quam reliquis familiaribus discutit. Quod si oculorum acie magis ipsi vigeant, tunc sane majorem, quam Rex ipse, a tæda claritatem, ac beneficium assequuntur. Ita pariter, si Episcopus, & convivæ simul ad mensam accumbentes libri lectionem eodem tempore percipiant, illi sane, qui majorem audiendi sensum a natura acceperunt, præ cæteris quæ leguntur, clarius intelligunt.

IX. Omissis tamen iis, quæ ex Sancto Thoma delibata magno semper honore prosequi debemus, in aliorum sententias inconsulto jurandum non est. Constantiense Concilium hanc opinionem proscripsit (7): *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos non plus prosunt eidem, quam generales, cæteris paribus.* S. Paulus (8), postquam fidelium precibus universos generatim commendavit, peculiares aliquos, ac seipsum commendat. Sancta quoque Mater Ecclesia, cum peculiares, veluti pro Patre, & pro Matre orationes in Missis Defunctorum constituerit, ac generales deinde pro cunctis fidelibus adnectat, aliquod sane discrimen inter peculiares, ac generales preces intercedere significat, easque pro singulari anima indictas ipsi magis prodesse, quam, quæ pro universis instituuntur, licet illa omnium numero comprehendatur. Ita Porreta suis Commentariis (9) adfirmat: *Cum igitur nihil frustra in Ecclesia fiat, immo, Ecclesiam aliquid vanum fatere, credere impium sit, fatendum est ex facto prædictæ Ecclesiæ, quod Defuncto specialis oratio ad eum directa magis prodest, quam aliis.*

X. Subdit autem Sotus (10): *Si tamen consideretur quatenus ex intentione Sacerdotis* (de Missæ Sacrificio res est) *pro illis offertur, certe crediderim, minus obvenire singulis, quam si pro uno offerretur. Et ratio est quia ex generali intentione Ecclesiæ non applicatur pro illis Sacrificium, sed solum ex libera intentione Sacerdotis: illi vero intentioni, quia est de essentia Sacrificii, etiam ex opere operato respondet certus, & taxatus gradus satisfactionis, & ideo, quanto magis inter plures illud distribuit, tanto minus singulis obvenit:* Et paulo post: *Effectus oblationis, & precum, quem libere ipse, ut Minister Ecclesiæ potest singularibus personis applicare, est certus; atque adeo, si dividatur inter plures, minus unusquisque recipit.*

XI.

(1) *In litteris Apostolicis datis die 7. Januarii anno 1572.* (2) *Pag. 358.* (3) *4. distinct. 45. quæst. 2. art. 3. quæstiunc. 3. ad secundum.* (4) *In Sermone de dormientibus.* (5) *4. dist. 45. quæstiunc. 2. art. 1. conclus. 4.* (6) *In suo libro de regressu animarum ab inferis cap. 16.* (7) *Sess. 8.* (8) *In pluribus locis suar. epist.* (9) *Ad art. 12. quæst. 71. de supplemento Sancti Thomæ.* (10) *In 4. sentent. distinct. 13. quæst. 2. art. 1. pag. 354. edit. Lovanien.*

XI. Quare, cum Hugo Etherianus contendit Sacrificia, quæ pro Defunctis opulantis ex ipsorum bonis, ac voluntate fiunt, animabus quoque distribui, quæ in summa egestate e vita decesserunt, id singulari, & extraordinaria Dei providentia contingere putandum est, non vero, si communem ordinem sequatur, quem Deus ipse constituit: *Dicendum vero est*, (ait P. Theophilus Raynaudus (1)), *hæc, veluti extra ordinem facta a Deo de potentia quasi absoluta, non afficere iis, quæ juxta communem ordinem a Deo præscriptum fieri diximus: Nec aliud fortasse voluit Hugo Etherianus*.

XII. Insuper sententia Præpositivi Theologi, quam superius exposuimus, omni caret fundamento, si sublato cœdæ, ac lectionis, quæ in mensa fieri solet, exemplo, tanquam minus apto, aliud subrogetur, liberalis nempe viri, qui pecunia sua ab ære alieno aliquem dissolvat. Hic enim levamen percipit, non autem reliqui debitores, pro quibus nulla pecunia erogatur, quemadmodum docet S. Thomas 4. sententiarum, idemque alio loco repetit his verbis (2). *Ad primum, in quantum suffragia sunt quædam satisfactio per intentionem facientis translata in alterum, non sunt similia lumini, sed magis solutioni alicujus debiti; non autem est necesse, ut, si debitum pro uno solvitur, ex hoc & debitum aliorum solvatur*. Idem Sanctus Doctor, cum aliorum opiniones mitius interpretari consueverit, Præpositivi sententiam hoc modo declarat, Animas eximia charitate præditas alterius felicitate ita gaudere, velut sibi ipsis contingeret. Hinc voluptatem quamdam in illas obiter derivari, cum pro cæteris in Purgatorio detentis Sacrificia deferuntur; non tamen ex eo consequitur, commune omnibus levamen afferri, & sine ullo discrimine recreari ob Sacrificium illas animas, pro quibus agitur, & reliquas etiam, pro quibus minime indicitur, quemadmodum articulo 12., aliisque insequentibus contuetor. Sotus pariter (3), & Venerabilis Cardinalis Bellarminus (4) in eamdem rem unanimes consentiunt.

XIII. Cum hæc ita sint, aditus nobis apertissima patet ad fideles excitandos, ut pro uno saltem Sacrificio pecuniam conferant, quo illorum animæ subleventur, qui ob summam rerum omnium inopiam a Parochis sine ullo stipendio sepulchro mandantur. Neque tamen omittendum est, quod secundo loco proposuimus, canendos per viam Psalmos, cum egentium cadavera ad tumulum deferuntur.

XIV. Siquidem hic ritus cum vetustate, tum jure canonico comprobatur, uti mox ostendemus. At vero, si Parochus tantum, aut ejus loco Sacerdos ad sepulchrum Defuncti corpus comitetur, preces utique, vel etiam Psalmos recitare potest, nunquam tamen alta voce rem perficiet, nisi pariter alii comites ad rem gerendam adjungantur. Rituale Romanum Psalmos in via canendos indicat (5), & alios simul cum Parocho, qui vicissim respondeant, his verbis existimat: *Clero alternatim prosequente*. Itaque, ut in efferendis egenorum corporibus decentius id fiat, hortamur magnopere Parochos omnes, ut aliquem, cum res postulabit, sibi socium concilient, vel Sacerdotem, vel Sacris initiatum, vel etiam minoribus Ordinibus, aut prima Tonsura præditum, quibus juvantibus alta voce Psalmi concinantur. Suspicari certe non possumus eos Sacerdotes, & Clericos in Parochia degere, qui ejusmodi pietatis opus suscipere, suoque Parocho hoc officium persolvare recusent. Neque illud suspicamur, si Parochia Sacerdotibus, & Clericis careat, a Parocho alium Sacerdotem, aut Clericum extra Parochiam sibi non posse comparari, qui secum Defuncti cadaver ad tumulum prosequatur. Clerici præterium, ne insigne pietatis opus negligant, ipsis olim demandatum munus fuisse sciant, ut cadavera non solum ad templum [illegible] pompa sequerentur, & Psalmos canerent, sed tu[illegible] n pariter effoderent, in quem illa inferrentur. Id ex S. Hieronymo colligitur, cum mortem illius feminæ commemorat, quæ septies carnificis manu percussa, confici tamen haud potuit: *Clerici quibus id officii erat, cruentum linteo cadaver obvolvunt, & fossam humum lapidibus construentes ex more tumulum parant &c. Recens a Clericis cespes ostenditur &c.* Hæc autem Thomassinus super eadem re scripta reliquit (6): *Si hæc autem Clerici pietatis munia iis præstabant, qui carnificis gladio obtruncabantur, quid de fidelibus censendum?* Sanctus quoque Gregorius Nyssenus feretrum, in quo S. Macrinæ corpus jacebat, una simul cum alio Episcopo, ac duobus Clericis humeris suis detulisse testatur, quod perpendens Thomassinus hæc iterum tradit (7): *Indubitatissimum ergo est, quod Epiphanius, & Hieronymus dixere, fuisse Clericos, quibus ex officio incumbebat, ut mortuorum corpora terra conderent; quod enim ab his Episcopis Beatæ Macrinæ præstitum est, id non ex officio, sed eximia quadam Episcoporum pietate, & veneratione in feminam longe sanctissimam præstitum est*.

XV. In Rituali Romano, cum de exequiis agitur, hæc leguntur: *Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa præsente corpore Defuncti pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur*. Merito quidem vetustissimus hic ritus nuncupatur, cum in codice Abbatis Ratoldi, ubi sepulturæ officium describitur, hæc habeantur: *In Ecclesia autem requiescet corpus Defuncti, quousque pro ejus anima Missa canatur, & offeratur ab omnibus, quibus fuerit visum*. Idem codex Seculo decimo exaratus fuit, quem Hugo Menardus adducit in Commentariis, quibus Sancti Gregorii Sacramentarium illustravit (8). Is vero Ritus tanti a pluribus æstimatur, ut, post Decretum Innocentii III., in quo statuitur (9), *Excepto die Nativitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare*, Interpretes illud verbum *necessitatis* explicantes, ita declaraverint: *Sed quam dicit necessitatem? respondeo, si celebravit de die, & postea etiam moriatur aliquis &c. Unde potest unam celebrare de die, & aliam pro Defuncto*. Huic vero opinioni certos limites, modumque imponendum alii censuerunt, quemadmodum auctoritate Benedicti XIII. de nobis optime meriti deprehendimus (10): *Obsolutam quidem* (inquit) *hanc opinionem existimo, habita tamen ratione, si cadaver die festo sepulturæ tradendum sit, in aliqua Parochia, quæ per unicum Sacerdotem administretur: Tunc enim Canone ductus Innocentii III., & illis præsertim verbis*, nisi causa necessitatis suadeat *audacter sentio duo Sacrificia per Sacerdotem celebranda, unum nempe de Festo ejusdem diei, alterum vero pro Defunctis pro expiatione præsentis Defuncti, cum præsertim in mea diœcesi in usum converterim ritum vetustissimum, ne cadaver ullum sine Missæ Sacrificio tumulo mandetur*.

XVI. Prudentibus quorumdam Parochorum consiliis admoniti minime præcipimus, ne cadavera tumulo inferantur, nisi prius res divina coram ipsis peracta fuerit: monemus tamen, ne id prætermittatur, ne, quæ a Rituali Romano, veterisque Ecclesiæ consuetudine præscripta sunt, contemni videantur. Ut res divina semel pro egenis, dum gratuito sepeliuntur, saltem conficiatur, varias rationes Parochis subjicimus, quibus uti debent, ut rem consequantur. Quippe ad hoc Parochos ipsos obstringere nolumus, qui singulis diebus festis Sacrum pro popolo offerre tenentur, quemadmodum ex sacris sanctionibus constituitur. Primum diligenter inquirant, an in parochia Sacerdotes versentur, qui pietate ducti Missæ Sacrificium pro egeno Defuncto celebrare velint. Id nos libenter pollicemur Parocho nostro S. Petri, quoties egenum aliquem gratis sepulturæ tradendum admonebit, modo tamen die festo id minime contingat, quo Sacrum pro nostro populo facere nos etiam consuevimus; sed tunc alium Sacerdotem, qui idem præstet, loco nostro sufficiemus. Insuper videant, si forte aliquis in Parochia magis opulentus, expetens, ut *oratio sua in sinum suum convertatur*, stipendium conferre non recuset, quo eadem pro egenis Sacrificia peragantur. Tandem cum in quibusdam templis capsulæ ad excipiendas pro Defunctis eleemosynas, in aliis vero ad augendos S. Eucharistiæ honores positæ sint, quas libenter (si fortasse desint) nostra auctoritate permittimus, in iis capsulis inscribent, desumendum esse ex ea pecunia stipendium, pro quolibet egeno gratis in Parochia sepeliendo judicatur. Quæ cum ita se habeant, Parochus sine ullo incommodo per se, vel per alium Sacerdotem rem divinam persolvet. In Nosocomiis etiam nonnulli in tanta inopia decedunt, ut gratis efferri debeant; quare Præfectos hortamur magnopere, ut idem, quod modo exposuimus, perficiant: nam ex pecunia, quæ pro sublevandis Defunctis congeritur, stipendium facile deduci potest, quo pro iisdem egenis Missæ Sacrificium statuatur.

XVII. Sanctus Thomas jam allato articulo 12. quærit: *Utrum suffragia, quæ fiunt pro uno Defuncto, magis illi prosint, quam aliis*: dum partes affirmantium tuetur, uti superius dictum est, tertio loco hoc argumentum sibi solvendum proponit: *Pro pauperibus non fiunt tot suffragia, sicut pro divitibus. Si ergo suffragia facta pro aliquibus, eis solum, vel magis, quam aliis, valerent, pauperes essent pejoris conditionis, quod est*

(1) *Tom. 15. pag. 436.* (2) *In supplement. quæst. 71. artic. 12.* (3) *Loco superius allato pag. 934.* (4) *Lib. 1. de Indulgentiis cap. 14. quæst. ult.* (5) *Tit. Exequiarum ordo.* (6) *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part. 1. lib. 2. cap. 103.* (7) *Loco superius allato.* (8) *Editionis Parisiensis anno 1642. pag. 263.* (9) *Cap. Consuluisti de celebratione Missarum.* (10) *Serm. 6. Secundi trigesimi de Purgatorio.*

est contra sententiam Domini, *Luc. 6. Beati pauperes*, *quia vestrum est Regnum Dei*: Deinde hanc subdit responsionem: *ad tertium dicendum quod nihil prohibet*, *divites*, *quantum ad aliquid*, *esse melioris conditionis*, *quam pauperes*, *sicut quantum ad expiationem pœnæ*; *sed hoc quasi nihil est comparatum possessioni Regni Cælorum*, *in qua pauperes melioris conditionis esse ostenduntur per auctoritatem inductam*.

XVIII. Eamdem sententiam Sotus his verbis complectitur (1): *Respondetur cum Divo Thoma*, *nihil obstare*, *quominus divites hac parte melioris sint conditionis*, *ut scilicet cumulatioribus eleemosynis magis sublerentur a pœna Purgatorii*, *sed multa pretiosius est*, *quod pauperes cum minori periculo*, *&* *majori cumulo charitatis ad ampliorem gloriam accipientur*, *cum divitibus neque tam facilis sit ingressus*, *nec ad tantum gloriam*. Si tamen divites suis fortunis bene utantur, & in sublevandam vivorum inopiam, & Defunctorum cruciatus convertant, impedimentum, ne tam facile inter Beatos recipiantur, sine ullo negotio superabunt.

XIX. Nunc de illis agendum superest, qui divites habentur, vel saltem iis bonis instructi sunt, ut gratis minime tumulentur, pro quibus nihil novi decernendum putamus, si, cum deferuntur ad sepulchrum, Crux antecedat, & circum tædæ ardeant, & conveniens Sacerdotum numerus funebrem pompam sequatur, Antiqua solum Decreta Martinelli Vicarii Generalis hujus Diœcesis renovamus, quæ die 5. Augusti, & die 27. ejusdem mensis anno 1696. promulgavit, cui penitus congruit Decretum per Vicarium nostrum Generalem editum die 13. Augusti anno 1734.

XX. Sermo igitur instituendus est de ea ratione cadavera ad templum ferendi, quam breviter subjicimus: nocturno tempore sine Crucis vexillo adhibitis solum lanternis, ne vespillones offendant, & corruant, ad Ecclesiam Defuncti corpus defertur; Parochus, aut alius ipsius loco Sacerdos cum superpelliceo, pallio tamen superindutus cadaver comitatur: si vero puer, etiam post acceptum Baptismum tumulandus sit, corpus includitur arcula, quod Ecclesiæ custos de meridie pallio suo contectum sine ulla cæremonia ad locum perfert sepulturæ designatum. Postquam cadavera in templum illata sunt, protinus tumulo mandantur.

XXI. A peritis rerum quærere non prætermisimus, quonam tem ore ad Ecclesiam ferri hoc pacto, ac tam expedite sepulturæ tradi cadavera cœperint; illi septem, vel octo abhinc annis hunc morem inductum affirmarunt; nobis vero causam sciscitantibus responderunt in mora positum id fuisse, tum ad evitandas plebejorum hominum irrisiones, tum, quod hæredes pro ipsorum conditione funebrem pompam indicere non possent, tum quod in supremis eorumdem tabulis, qui hac ratione ad Ecclesiam, tumulumque privatim deferuntur, id cavetur expresse.

XXII. Cautæ tamen ejusmodi inductam corruptelam probare nequeunt: nam illius, qui Civitati præest, diligentia plebis impudentia satis coercetur, & perpauca sane requiruntur, ut ritus Christianæ sepulturæ omnino serventur, quemadmodum inferius ostendemus. Postremo ex ipso jure constat apertissime nulla consuetudine, aut testatoris voluntate ritus ejusmodi posse impediri, nempe ut Clerici funus sequantur, faces, & Psalmorum cantus pompæ funeris adjungantur. Ita profecto post sedulum examen, allatasque sapientium virorum auctoritates in Romana Rota constitutum fuit coram Decano Molines, cujus sententia post Romani Cleri statutum his verbis excudi meruit (2); *Ecclesia Catholica*, *obliteratis*, *&* *proscriptis innumeris superstitiosis*, *&* *deridendis Ethnicorum funerum ritibus*, *necnon ambitiosis*, *&* *superfluis expensis*, *quæ in hanc causam effundebantur*, *sequens exempla veteris*, *&* *novi Testamenti*, *instructaque Beatorum Apostolorum*, *Conctorumque Patrum regulis*, *pios*, *ac religiosos constabilivit ritus in sepeliendis corporibus mortuorum servandos*, *instituendo scilicet*, *ut eorum funus prosequeretur cum piis precibus*, *Psalmis*, *&* *Missis*, *associatione Clericorum*, *candelis*, *&* *cereis ardentibus*, *aliaque hujusce generis pompa*, *&* *celebritate*; *idque tam in suffragium animarum*, *solatiumque vivorum*, *quam ad significandum*, *animas a corpore separatas vivere*, *&* *immortalitatis dono gaudere*, *Defunctos obiisse in fide*, *resurrectionem*, *ac fruitionem aeternæ gloriæ expectare &c. Invaluitque adeo in toto Orbe Catholico hujusmodi vetus Ecclesiæ institutum*, *ut receptissimam sit inter nostri juris Interpretes*, *quod mandari non debeat executioni ultima Defunctorum voluntas in ea parte*, *in qua præscriberent*, *eorum corpus humari sine ulla honorificentia ab Ecclesia instituta &c. non obstante qualibet contraria consuetudine*, *quia hanc*, *tanquam irrationabilem*, *omnique honestati repugnantem*, *eliminandam*, *&* *extirpandam esse*, *ex cap. final. de consuetudine*, *aliisque probat Pignatell. &c.*

XXIII. Mos deferendi cereos accensos in funeribus a primis usque Seculis ad nos promanavit. Pontius, cum Martyrium S. Cypriani describit, hæc habet: *Inde cum cereis*, *&* *scholaribus in area cujusdam Candidi Procuratoris magno triumpho sepultus est*. De eadem funebri pompa Nyssenus meminit (3): *Quomodo utrinque quasi ignei omnes continentibus facibus*, *tractu continuo*, *perpetuoque flacutes*, *quoad oculi longissime prospicere possunt*, *porrigebantur*. Item S. Hieronymus in epitaphio Paulæ de funebri apparatu hæc ad Eustochium scribit: *Translataque Episcoporum manibus*, *&* *cervicem feretro subjicientibus*, *cum alii Pontifices lampades*, *cereosque perferrent*, *alii choros psallentium ducerent*, *in media Ecclesia speluncæ Salvatoris est posita*. Ad prima pariter Ecclesia Secula hymnorum consuetudo refertur teste S. Gregorio Nazianzeno *in funere Cæsarii*, *quod cum multiplici hymnorum cantu deducitur*. Victor autem, cum de inhumano Genserici animo graviter quereretur, hæc tradit (4) *Quis vero sustineat*, *aut possit sine lacrymis recordari*, *dum præcipere*, *nostrorum corpora Defunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perduci?* Mirum igitur non sit, quod Rituale Romanum (5) tantopere antiquas cæremonias, sacrosque ritus in humandis fidelium corporibus Parochis commendet: *Sacras cæremonias*, *ac ritus*, *quibus ex antiquissima traditione*, *&* *Summorum Pontificum institutis Sancta Mater Ecclesia Catholica in filiorum suorum exequiis uti solet*, *tanquam vera Religionis Mysteria*, *Christianæque pietatis signa*, *&* *fidelium mortuorum saluberrima suffragia Parochi summo studio observare debent*, *atque usu retinere*; Paulo post hæc præcipit: *Cum autem antiquissimi Ritus Ecclesiastici sit*, *cereos accensos in funeribus deferre*, *caveant item*, *ne hujusmodi Ritus omittatur*, *ac ne quid avare*, *aut indigne in eo omittatur*. Insuper cum de ordine Exequiarum sermo est, hæc leguntur: *Parochus indutus superpelliceo*, *&* *stola nigra*, *vel etiam pluviali nigri coloris*; Postremo Crucem anteferri, hymnosque concini jubet: *Prælata Cruce*, *devote Psalmos*, *ut infra*, *decantantes*. Id pariter Decreto Clementis XI. indicitur (6): *Item præcipit Sanctitas Sua*, *ut in corporibus ad Ecclesiam deferendis*, *cujuscumque conditionis*, *&* *gradus sint Defuncti*, *sive diurno*, *sive nocturno tempore*, *accepta prius facultate*, *tecta sartaque sint omnia*, *quæ a Romano Rituali præscribuntur titulo superius allato* §. Constituto tempore, *nempe ut pompa funeris ordinata servetur*, *Parocho præcedente feretrum cum luminibus*.

XXIV Cum hæc tam clare se habeant, expresse jubemus, ne in posterum eorum corpora, qui gratis sepulturæ non traduntur, eo modo, quem superius explicavimus, efferantur; licet sint pueri, qui Baptismum susceperunt: sed nostra interposita auctoritate omnino præcipimus, ut, quocumque tempore id continget, etiam nocturno, si facultas obtenta fuerit, Crux præferatur, ac duo cum accensis facibus circumstent; semper intersit Parochus superpelliceo, & stola indutus, sive ipsius loco alius Sacerdos, qui Clericum saltem socium habeat, ut Psalmi, sicut antea dictum fuit, alta voce decantentur; universi, qui feretrum gestant, facem quoque manibus præferant. Hæc vero statuuntur, ut aliqua in funeribus ducendis norma servetur, omnesque intelligant eam solummodo pompam, eosque sumptus expeti, qui Christiano ritui necessario conveniunt; non tamen, ut illorum pietas impediatur, qui majorem Sacerdotum numerum, Regulares, & sodalitia accire cupiant etiam pluribus tædis funus deducere: cum de illis ageretur, qui gratis sepulturæ traduntur, monuimus, ut præsenti corpore, quantum fieri potest, Sacrum habeatur: idem multo magis commendamus, cum solitis emolumentis acceptis funera celebrentur. Non ignoramus pro Sacro faciendo non ita copiose stipendia obtingere, ideoque muneris nostri partes ducimus singulos hortari, ut in Defunctis sublevandis magis liberales fiant, & plura Sacrificia collatis stipendiis indicant. S. Thomas docet (7) hæc tria, eleemosynas, Sacrificia, & preces Defunctis maxime prodesse. *Ex parte charitatis præcipue mortuis suffragantur Sacrificium Ecclesiæ*, *&* *eleemosynæ*, *sed ex parte intentionis directæ in mortuos præcipue valet oratio*, *quia oratio secundum suam rationem non solum dicit respectum ad orantem*, *sicut*, *&* *cætera opera*, *sed directius ad illum*, *pro quo oratur*.

Hanc

(1) *Loco superius allato*. (2) *In Romana Funeralium die 15. Junii anno 1699.* (3) *In Funere Meletii*.
(4) *Lib. 1. Historiæ Persecutionis Vandalicæ cap. 5.* (5) *Tit. de Exequiis*. (6) *In suo Bullario pag. 317.*
(7) *Quæst. 71. Supplement. artic. 9.*

Hanc doctrinam e S. Augustino desumpsit, qui ait (1) *Quæ cum ita sint, non existimemus, ad mortuos, pro quibus curam gerimus, pervenire, nisi quod pro eis sive altaris, sive orationum, sive eleemosynarum Sacrificiis solemniter supplicamus.* Insuper cum sermo de illis fuit, qui gratis tumulantur, Parochos admonuimus, ut stipendium e piis, ac religiosis Fidelibus elicient, quo Missæ Sacrificium pro iisdem egenis offeratur: eodem modo præcipimus, ut pro illis, qui ad tumulum gratis non deferuntur, Sacrum fiat in eadem Ecclesia, ubi sepulturæ mandantur, idque mane cum funus celebrabitur, vel die insequenti, si post meridiem id fieri contingat: stipendium vero conferent, qui ob cognationem, vel ob aliam causam hæredes bonorum declarantur. Quod si aliquod impedimentum intercedat, idem stipendium ex bonis Defuncti percipiatur. Confidimus plura Sacrificia per illos indicenda fore, qui sanguinis natione ad ipsum Defunctum pertineant; testatores autem non ita immemores fore cruciatuum, quibus animæ post mortem expiantur, ut exiguam pro Sacris faciendis pecuniam suis hæredibus præcipiant.

XXV. Non est prætereundum, quod Cardinalis Petra sapienter advertit (2), evenire posse, ut cadaver aliquod privatim ad Ecclesiam deportandum sit. Id vero si contingat, & a norma superius constituta recedendum aliquando videatur, satis erit, si Vicarius noster Generalis, aut nos ipsi de hac re præmoneamur, qui certissime, sicut res postulabit, consulemus. Pœnas autem nostro arbitrio in eos statuemus, qui contrarium facere ausi fuerint antequam debitam a nobis facultatem impetraverint.

XXVI. Tria subdenda supersunt; primum de cadaveribus, quæ ad tumulum curru devehuntur, quod penitus interdicitur plurimis Sacrarum Congregationum Decretis, quæ Cardinalis Petra commemorat (3), & Clementis XI. Decreto superius allato confirmantur (4). Cum tamen in hac Civitate mos obtinuerit, ut Nobilium cadavera ad Ecclesiam curru deportentur, nihil novi super hac re decernendum existimamus. Præcipimus solum, ut rem nobis, vel Vicario Generali patefaciant, ne currus (quod non semel accidit) rusticam Monasterii portam ingrediatur, ubi sepulturæ corpus tradendum est, antequam Regulares ejus loci admoneantur; ideoque nullus adsit, qui rite cadaver excipiat, & in templum inferat. Quare, si nos ipsi, vel Generalis Vicarius certiores antea facti simus, huic incommodo, cæterisque omnibus, quæ in deferendo ad Ecclesiam cadavere possunt obtingere, aditus omnis præcludetur. Secundo, verba facienda sunt Parochis, qui superpelliceo, stolaque induti, & prælata Cruce templa Regularium ingrediuntur, ubi Defunctus gentile sepulchrum habeat, vel suprema voluntate sibi tumulum elegerit. Non ignoremus aliquos Regularium Ordines post Constitutionem Benedicti XIII., quæ incipit *Pretiosus*, Parochis etiam prælata Cruce in suas Ecclesias aditum permittere, alios vero impedire. Primos quidem summopere commendamus; alios autem Regularium Præfectos, & etiam Parochos vehementer hortamur, ut se a turbis penitus abstineant, quæ semper offensionem populo ingerunt, cum præsertim inter Ecclesiasticos excitantur. Præter allatam Benedicti Pontificis constitutionem difficile erit alium invenire, qui Pignatellio copiosius hanc rem pertractaverit (5). Quod si ejusdem Scriptoris rationibus persuaderi non poterunt, ut tandem aliquam normam sine ulla lite proponamus, ad Sacram Rituum Congregationem causam deferemus, cujus Decreta summo honore prosequi nos ipsi, cæterique debent universi. Tertio, pium, & laudandum eorum institutum, & consilium prædicamus, qui ut pietatem suam erga Sanctos aliquos Ordinum Regularium testentur, uti P. Theophilus Raynaudus suse demonstrat (6), in Religiosa ejusdem Ordinis Veste sepeliri præcipiunt. Sed magis id probatur, cum mores anteactæ vitæ huic supremæ voluntati respondeant, nec ullum Fidelibus scandalum intulerint, quemadmodum subdit idem P. Theophilus (7): *Alterum, quod attendi volebam circa hunc usum sepulturæ in sacro habitu, est, ut curetur, ne vita contumeliam inferat sacræ vesti; sicut enim parum juvat Religiosum sacer habitus, si eum deturpet moribus, ita idem sine dubio est de seculari, qui in Religiosa veste sepellitur post vitam prorsus irreligiosam.* Id tamen minime conceditur Ecclesiasticis Secularibus, ac præsertim Diaconis, & Subdiaconis, qui ad sepulcrum ferri, atque humari cum Sacris suorum Ordinum vestibus debent, quemadmodum per Rituale Romanum decernitur, quod sane confectum fuit, ut legatur, & observetur. (8) Præcipimus, ut Decreto Clementis XI. (9), de quo superius dictum est, singuli pareant, cujus hæc sunt verba latine reddita: *Cum Sanctitas Sua maxime velit, ut in omnibus funeribus celebrandis adamussim Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Ritus servetur, imperat Parochis omnibus, Præfectis, Ecclesiarum Secularium, ac Regularium, licet quocumque privilegio præditæ sint: itemque Sacrarii Custodibus aliisque omnibus, ad quos spectat, imperat, inquam, ut Ecclesiasticorum Secularium cadavera, ac præsertim, si Sacerdotes, Diaconi, vel Subdiaconi fuerint, a propriis domibus in templum deportentur, vel ibidem non aliis induta vestibus, quamvis Sodalitii, vel Regularis cœtus, sed Sacri ipsorum Ordinis insignibus ornata exponantur, quemadmodum in Rituali Romano* (10) *continetur. Qui non paruerint, funerum emolumentis carebunt, aliisque pœnis obnoxii erunt nostro arbitrio infligendis.*

INSTITUTIO XXXVII.

De Bacchanalibus, ac Larvis. Nulli unquam licuisse eas larvas induere, quæ Sacrum aliquod indumentum, aut speciem Ecclesiasticam præseferrent. Nulla unquam contraria consuetudine abrogatos fuisse eos Canones, qui id vetant. Nullis Clericis cujusvis Ordinis permitti, ut larvati incedant, sive ut choreis, ludisque indulgeant, vel ipsi præsentes intersint.

I. SÆpius Decessores nostri, ac nos ipsi edicta promulgavimus, cum Baccanalia, & personarum usus concessa sunt, ne Sacerdotes unquam, aut Clerici personati per Urbem vagarentur, vel in ea loca se conferrent, ubi choreæ instituuntur, aut ibidem ludis operam darent. Vetitum quoque semper fuit universis qui larvas gererent, ne Sacerdotis, vel Regularis, aut Solitarii alicujus simulata indumenta sibi desumerent, neque Monialium vestibus, lineis tunicis, superpelliceis, birretis, aliisve rebus uterentur, quæ Sacrum aliquid, vel Ecclesiasticum referrent. Quamvis autem Decreta ejusmodi confecta fuerint, ut in hac Bononiensi Civitate, totaque Diœcesi observarentur, tamen accepimus in nostro Centensi Oppido neglecta fuisse, quæ in iisdem edictis continentur. Quare ea plurimum commendanda existimavimus, si fortasse Cardinalis Legatus Ferrariensis, in cujus ditione idem Oppidum positum est, Bacchanalia celebrari, larvasque induci patiatur.

II. Contra ejusmodi corruptelas verba facere non statuimus, quod tamen facillimum nobis esset, si ea solum commemorare velimus, quæ S. Carolus Borromæus super hac re pie sapienterque scripta reliquit (11). Cum tamen his omnibus per Sacros Canones, Sacrasque Congregationes abunde consultum fuerit, nobis satagendum est, ut ipsa omni studio serventur, ne muneri nostro deesse videamur. *Ideo permittente Domino* (inquit Canon Quod vero 25. quæst. 2.) *Pastores hominum sumus effecti, ut, quod Patres nostri sive in Sanctis Canonibus, sive in mundanis afficere legibus, excedere minime debeamus; contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si, quod ipsi divino instituerunt consilio, intactum non conservamus.*

III. Ac primo quidem Monacellus omnia Decreta complectitur, quæ e Sacris Congregationibus super eadem re promulgata sunt (12). In Canone autem: *Hic igitur* (13), ita sancitur: *Non spectaculis, non pompis intersint*: insuper in Canone: *Presbyteri* (14) hæc mandantur: *Nec his cœtibus misceantur, ubi amatoria cantantur, & turpia, aut obscœni motus corporum choreis & saltationibus efferuntur.* Tandem in capite, *Clerici, de vita, & honestate Clericorum* hæc habentur: *Ad aleas, & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint*: Interpretes vero superaddunt: *Hic prohibetur Clericis non tantum ludere, sed ne intersint ludo.*

IV. Ut omnes vero intelligant nefas esse uti vestibus, quas supra enumeravimus, cum Bacchanalia aguntur, illud Deuteronomii præceptum in medium afferre liceat: *Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea, abominabilis enim est, qui facit hæc.* Cum hanc sententiam S. Thomas (15) explicaret, duabus de causis id vetitum fuisse affirmavit, nempe, ut Idolorum cultus longe arceretur: *Ad vitandum Idololatriæ cultum; hujusmodi enim variis vestibus &c. Gentiles*

(1) *Lib. 2. de Cura cap. 18. & ult.* (2) *Tom. 2. Constitut. Apostol. pag. 165. num. 11. & 12.* (3) *Loco superius allato num. 10.* (4) *Pag. 317. ipsius Bullar.* (5) *Consult. 48. tom. 3.* (6) *In suis Etheroclitis spiritualibus part. 31. sect. 1.* (7) *Tom. 27. pag. 629.* (8) *Tit. de Exequiis.* (9) *In ipsius Bullar. pag. 317.* (10) *Tit. de Exequiis.* (11) *In actis Ecclesiæ Mediolanen. part. 7. pag. 1212. tom. 2. edit. Lugdunen.* (12) *In Formulario legali tom. 1. pag. 120. edit. 2. Romæ, & tom. 2. pag. 169. n. 2.* (13) *Dist. 23.* (14) *Dist. 34.* (15) *1. 2. quæst. 102. art. 6. ad sextum.*

les utebantur &c. & etiam in cultu Martis mulieres utebantur armis virorum, in cultu autem Veneris e conversa viri utebantur vestibus mulierum; secundo ne cupiditati, ac libidini illecebra suppeditaretur: *Quod autem mulier induatur veste virili, aut e converso, incentivum est concupiscentiæ, & occasionem libidini præstat*. Cum hæc ita sint, legitimo fundamento satis innitimus, ut Regularium indumentorum usum tempore Bacchanalium penitus interdicamus, cum gravissimum ex ipso malum dimanet, licat valde illia dissimila, quæ S. Thomas enumerat. Siquidem contemptus in Regulares Ordines excitatur, & in eos præsertim, qui arctiori disciplina Deo consecrati virtutibus excolendis omnem curam, studiumque impendunt.

V. At vero supervacaneum est dicere, Canonum vim, quos paulo ante exposuimus, contraria consuetudine jam penitus sublatam esse. Cum enim Ecclesiasticus Galliæ, qui aleis luserat, suæ regionis usum pro excusatione attulisset, Innocentius III. his verbis eum graviter improbavit (1): *Excusationem prædictam, quæ per pravam consuetudinem, quæ corruptela dicenda est, palliatur, frivolam reputantes, cum in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis delinquendi auctoritas usurpatur &c.* Interpretes etiam adjungunt. *Qui peccatum suum defendit auctoritate, seu consuetudine, magis peccat, & ideo magis puniri debet*.

VI. At præ cæteris, cum Ecclesiastici ad virtutem alios allicere suis exemplis debeant, Tridentina Synodus (2) jussit in usum revocari omnia, quæ per Summos Pontifices, & Sacra Concilia de vitæ disciplina, atque honestate Clericorum constituta fuerunt, ac præsertim de evitandis, *luxu, commessationibus, choreis, aleis, & lusibus*. Insuper imposita culpæ lethalis pœna Episcopis indixit, ut quæ diuturnitate temporis ex his collapsa essent, in pristinum restituerent. *Si quæ ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari, & ab omnibus accurate custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas pœnas persolvant*. Sanctus quoque Carolus Borromæus in primo Provinciali Concilio hæc præcepit (3): *Clerici personati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec spectabunt &c. Clericalis Ordinis hominibus omni generi saltationis, & ludi, præsertim vero aleæ, & tesserarum, ac talorum, interdicimus &c. Non solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus, aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere*. Hæc vero omnia Decessores nostri suis Decretis, ac Synodis plurimum commendarunt. Quare, nisi quis communi sensu careat, facile agnoscet contrariæ consuetudinis excusationem prorsus inanem esse, & contumaciam potius, ac corruptelam nuncupandam.

VII. Verum his omnibus omissis Centensis Oppidi Sacerdotes hortamur, ut serio perpendant, num ipsorum dignitati conveniat, utrum nos ipsi dissimulare possimus; postremo, an Laici ipsorum exemplis moveantur, cum publicis choreis Sacerdos aliquis intersit, profanis cœtibus misceatur, aliorum saltationes spectet; ac præsertim, si personatam mulierem secum adducat, vel adeat publica loca, in quibus alearum lusus agitantur, ibique tempus diu conterat, vel etiam ipse ludos per integram noctem exerceat, deinde vanis saltem cogitationibus distentus ad Sacrum faciendum properet, eoque confecto ludum repetat? De ejusmodi sacrificiis hæc Alvarus Pelagius scribit (4): *Multæ dicuntur hodie Missæ, quas vel consuetudinariæ, vel ad complacentiam, vel ad scelera cooperienda, vel ad propriam justificationem &c.* (nempe, ut pietatis opinionem sibi comparent) *vel ad quæstum*. Posterorum memoria dignissimum est, quod B. Petrus Damiani commemorat (5). Ipse cum Episcopo Florentino iter habebat, quem nonnulli Petrum Mezzabarbam existimant, alii Gherardum, qui Pontifex renonciatus Nicolai II. nomen accepit. Cum ab itinere paululum quiescere cogerentur, B. Petrus in domum Sacerdotis divertit, Episcopus vero *in spatiosa domo cum commeantium turba resedit*. Episcopum nocte latrunculis lusisse B. Petrus percepit, quem mane ita allocutus est: *Recte ne, inquam, tuique erat officii vespere in Schacchorum vanitate colludere, & manum Dominici corporis oblatricem, linguam inter Deum, & populum mediatricem sacrilegi ludibrii contaminatione fœdare?* Deinde, ne quidem audita excusatione, qua Episcopus discrimen inter latrunculos, & aleas intercedere contendebat, ipsi hanc pœnam imposuit: *Cui mox præcepi, ut ter Psalterium meditando percurreret, ac duodecim pauperum pedes sub totidem numismatum erogatione, eorumque recreatione lavaret; quam rem Episcopus integre perfecit*. Cardinalis autem Baronius id perpendens ita scripsit (6): *Quem* (de B. Petro Damiani sermo est) *scolas quispiam redarguat hallucinatum, dum sub aleis redigit schacchos, quos, non ut aleas, dubia fortuna volvit, sed humani ingenii acumen exercet. Sit, utcumque velit, ad Pauli sententiam redigendi procul dubio sunt Sacerdotes, qua ait, non licere, quæ non expediunt; non licere, quæ non ædificant* (7).

VIII. Quæ de Presbyteris hucusque dicta sunt, de Subdiaconis etiam, ac Diaconis intelligi debent, qui ad Sacerdotium proxime accedunt, ac Deo peculiari quadam ratione devoventur. Itaque præcipimus, ne ipsi larvati unquam incedant, ne ad publicas choreas conveniant, aut ullos in ipsis, vel alio publico loco ludos instituant, vel ludentibus assistant. Qui non paruerint, pecunia molestabuntur, Sacerdos viginti scutata Romana, Diaconus quindecim, Subdiaconus vero duodecim persolvet; quæ pecunia piis operibus, vel egenis Centensis Oppidi sublevandis statim erogabitur. Ex Petro Blesensi duodecimi Seculi præclarissimo Scriptore hoc consilium, & exemplum desumpsimus (8): *Certissimam emendationem vobis promitto in ablatione pecuniæ: Sensibilis est illa sententia, non verbalis*.

IX. Neque sane Clericos præteribimus prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiatos, si aliquod præsertim Beneficium obtineant. Siquidem eadem ipsis, quæ Sacerdotibus, Diaconis, ac Subdiaconis, interdicimus. Beneficium habentes, licet prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus præditi, decem scutatis, reliqui vero Clerici tribus omnino plectentur, quæ in eum usum, quem modo declaravimus, convertemus, si Decreto huic nostro parere recusaverint. Item pro certo habeant eorum modestiam tempore Bacchanalium pro quadam norma futuram nobis esse, cum per Quadragesimam, aut aliud tempus Sacras Ordinationes indicemus. Postremo, quicumque Sacris vestibus, ut supra dictum est, personatus utetur, decem scutatis pœnas luet, quæ eodem modo, quem paulo ante exposuimus, jussu nostro impendentur &c.

INSTITUTIO XXXVIII.

De Sacra Eucharistia a Clero percipienda Feria V. majoris hebdomadæ: non licere ullum privatum Sacrum conficere Feria V., Feria VI., ac Sabbato majoris hebdomadæ. Antiquum haberi ritum quo Clerus universus Feria V. ejusdem hebdomadæ, Divinam Eucharistiam sumit, quem plures Ecclesiæ insignes adhuc retinent.

I. EX veteri Ecclesiæ disciplina universus populus, qui ad Missæ Sacrificium convenerat, Feria V. majoris hebdomadæ Sacram Eucharistiam percipiebat. Id ex Sacramentario Sancti Gregorii colligitur, quod Hugo Menardus anno 1624. (9) in lucem protulit, ubi hæc leguntur: *& communicat omnis populus ordine suo*. Neque solum pietate, sed præcepto Fideles ducebantur, quemadmodum testimonio antiqui Canonis *In Cœna Domini, de Consecrat. dist.* 2. aperte comprobatur. Si quis præterea affirmaret in more positum fuisse, ut sexta Feria ejusdem hebdomadæ Fideles iterum ad Sacram Eucharistiam accederent, hanc sententiam perspicuis documentis tueri posset, quæ P. Mabillonius (10), & Martena (11) fuse commemorant.

II. Si fides Amaro Pougeto (12) habeatur, eadem consuetudo in quibusdam Ecclesiis adhuc a Clericis retinetur: *Hodieque viget* (inquit ille) *in quibusdam Ecclesiis, in quibus Clerici omnes duobus hisce diebus communicant*. Mos tamen universim obtinuit, ut in Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, aliisque Regularium Ecclesiis Clerus universus illi templo addictus, Eucharistiam sumat, dum res divina celebratur (13); Sacerdotes quidem collo pendentem, Diaconi vero a dextro ad sinistrum humerum stolam fluentem deferunt, quemadmodum Gavantus Sacrorum rituum Magister tradit (14)

III.

(1) *Cap. inter dilectos, de excessibus Prælatorum*. (2) *Sess.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* (3) *In actis Ecclesiæ Mediolanen. tom.* 1. *pag.* 18. (4) *Lib.* 2. *de Planct. Ecclesiæ cap.* 5. (5) *In Opusculo* 20. *tom.* 3. (6) *Anno Christi* 1061. *num.* 42.
(7) *Epist.* 1. *ad Corinthios*. (8) *Epist.* 79. (9) *Pag.* 69. (10) *Tom.* 2. *Musei Italici, in Comment. de Ordine Romano pag.* 72. (11) *De antiqua Eccl. discipl. in Divinis celebrandis Officiis cap* 23. *num.* 25. (12) *In Institut. Catholic. tom.* 1. *pag* 840. (13) *Andreas Saussajus in Panoplia Sacerdot. lib.* 1. *part.* 2. *cap.* 9. §. 1. (14) *In Rub. Miss. part.* 4. *tit.* 7. *num.* 7. *Venet. impress. anno* 1690. *pag.* 181.

III. Ritus ejusmodi documentum nongentis abhinc annis ex Ordine Romano deprehenditur, ubi sic legitur (1): *Fractis oblatis, communicent Presbyteri primo, postea Diaconi, & ceteri omnes, & ita perficiatur.* Romani sane Pontifices omnem curam semper contulerunt, ut hunc ritum conservarent, ut mox subjiciemus; ac reliquis omissis S. Carolus Borromæus ita constituit (2): *Feria quinta in Cœna Domini singuli, qui in Cathedrali, Collegiatave Ecclesia vel Dignitatem, vel Canonicatum obtinent, etiam qui Sacerdotalis Ordinis sunt, & reliqui item singuli ejusdem Ecclesiæ Clerici Corpus Domini in solemni Missæ Sacro, quod illo die in ea Ecclesia fiet, sumant*; Cæremoniale quoque Episcoporum Clementis VIII., Innocentii X., ac Benedicti XIII. auctoritate probatum hæc habet (3): *Deinde antequam se purificet* (de Episcopo res est) *communicat primum Diaconum, & Subdiaconum, deinde omnes Canonicos paratos, & alios Sacerdotes de Ecclesia, qui stolam a collo pendentem supra cottam habere debet, & denique omnes de Clero.*

IV. Nos autem, qui fere per quadraginta annos Romæ versati sumus, & in Basilica Vaticana Canonici Theologi titulum plurimis annis obtinuimus, testes sumus de communi insignium Urbis Basilicarum usu, in quibus universi Canonici, etiam Sacerdotio insigniti, item Beneficio prædіti, omnesque Clerici Ecclesiæ, Christi Corpus celebrantis manu suscipiunt. Qui vero Episcopali honore fulgent, & ad Chorum suis insignibus ornati conveniunt, habita dignitatis ratione, in domesticis, & privatis, vel in clausis Sacrarii Sacellis eo die rem divinam conficiunt.

V. Si quis hujus instituti causam scire velit, statim ipsam explicabimus. Eadem Feria V. Sacræ Eucharistiæ solemne Festum celebratur, quam postrema Cœna Christus Dominus instituit; quo tempore, juxta Concilii Tridentini sententiam, Sacerdotium quoque Apostolis contulit (4). Quare, sicut Divinus Salvator sibi primum, ac deinde Apostolis Sacrosancta Mysteria tradidit, ita consentaneum fuit, ut Sacerdos Feria V. majoris hebdomadæ suscepta Divina Eucharistia, ipsam post universo Clero distribueret, qui Ecclesiæ adscribitur, ubi Sacrum peragitur.

VI. In Evangelio quidem non habetur, Sacram Eucharistiam a Domino susceptam, antequam Apostolis tribueretur, uti modo dictum est; id tamen contigisse communi omnium Patrum opinione declaratur. Sanctus Hieronymus ad Hedibiam ita scribit (5): *Dominus Jesus ipse conviva, & convivium, ipse comedens, & qui comeditur.* Sanctus etiam Thomas fusius rem comprobat (6), & Dominum nihil docuisse contendit, quod prius exemplo non indicaverit. Interpretes vero Canonis 87. dist. 2. sic afferunt: *Comedit ergo Christus se ipsum, sed non quoad effectum, quia non indigebat.* Postremo Sanctus Thomas loco superius allato, cum ad tertium argumentum respondet, Christum Dominum, dum suum corpus comederet, nullo gratiæ argumento cumulatum affirmat, sed quadam spirituali suavitate perfusum pro nova illa Sacramenti institutione, quemadmodum Sancti Lucæ verbis deprehenditur: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.*

VII. Hæc nostra Metropolitana, aliæque duæ Civitatis Collegiatæ ritum, quem paulo ante exposuimus, omnino sequuntur: Idem tribus Collegiatis nostræ Diœcesis præcipimus, si forte aliam consuetudinem induxerint. Nobis enim delatum fuit in una ex iisdem Collegiatis Feria V. in Cœna Domini Sacrum perfici, Clerum celebrantis manu Divinam Eucharistiam accipere, aliquos vero Sacerdotes, præsertim Canonicos cum reliquis minime ad cœlestem mensam accedere, cum rem Divinam jam antea confecerint, vel conficere postea deliberaverint. Id omnino ipsis interdicimus; omnesque, dum solemne Sacrum peragitur, ea ratione, quæ superius exposita est, Divinum Christi Corpus accipiant.

VIII. Profecto satis erat, nequis Sacerdos, aut Canonicus hunc ritum negligeret, Decessoris nostri Cardinalis Boncompagni Decretum die 7. Aprilis anno 1724. promulgatum, præter Sacrum Parochiale, vel Conventuale, quemadmodum a Sac. Rituum Congregatione constitutum fuit, privatim Missæ Sacrificium celebrare vetitum fuit Feria V. & sexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ, non modo in privatis Sacellis, sed etiam in Regularium, ac secularium Ecclesiis: omnibus quoque privilegiis, & contraria consuetudine penitus abrogata. Quod si Decreti ejusdem memoria penitus ex ipsorum animis exciderit, hæc pauca verba, quæ Feria V. in Cœna Domini oculis subjiciuntur, facile percurrere potuissent: *Hodie, & duobus sequentibus diebus prohibentur ubique Missæ privatæ.*

IX. Sed quoniam una ex Collegiatis nostræ Diœcesis etiam post hæc tam perspicua edicta frequenter jussa detrectavit, ideo significamus, eam mentem Summis Pontificibus inesse, ut nulla sacra Feria V., sexta, & Sabbato majoris hebdomadæ privatim fiant. Id Clementis XI. Decreto (7) continetur, ubi quodcumque solemne, aut privatum Missæ Sacrificium prohibet Feria sexta majoris hebdomadæ, licet Festum Annunciationis Beatæ Virginis celebrandum in ea contingat, jubetque ea plene servari, quæ in eum diem a Romano Rituali præscribuntur; post hæc ita subdit: *Postremo Sanctitas Sua declarat hac interdictione, quae Feriae sextae ratione facta est, haud permittere, ut Feria quinta, ac Sabbato ejusdem majoris hebdomadæ sacra privatim instituantur, sed Conventuale solummodo juxta ritum Sanctae Ecclesiae, & plura Decreta Sacrorum Rituum Congregationis.* Die vero 3. Aprilis anni 1719. jussu ejusdem Pontificis Cardinalis Paraccianus Urbis Vicarius hoc monitum promulgavit: *Sanctitas Sua juxta ea, quae pluries a Sac. Rituum Congregatione sancita sunt, præcipit omnibus Sacerdotibus, ut a Missis celebrandis privatim abstineant non modo Feria VI. sed etiam Feria V., ac Sabbato majoris hebdomadae tum in privatis Sacellis, tum in publicis Regularium, vel Secularium templis, quibuscumque privilegiis praedita sint, quae omnia, & quamlibet contrariam consuetudinem penitus abrogant.*

X. Illud quoque notum facimus, Presbyteros omnes, etiam Canonicos Capituli, Dignitates, & reliquos Clericos huic Metropolitanæ, vel Collegiatis cum Urbis, tum diœcesis adscriptos ea lege obstringi, ut Feria V. in Cœna Domini Sacram Eucharistiam celebrantis manu suscipiant. Satis id probant, quæ superius adduximus, & alia Sacrorum Rituum Congregationis Decreta, quæ Gavantus (8), ac Bissus commemorant (9). Horum sane præceptorum vim effugere nequeunt Sacrum antea privatim facientes. Hoc namque vetitum est, uti nuper ostendimus, nisi forte S. Josephi dies festus in eamdem Feriam V. incurrat. Tunc enim (licet Officium in alium diem transferatur) præceptum tamen indicitur audiendi Sacrum, & a servilibus operibus abstinendi, juxta decretum editum die 13. Septembris anno 1692. in quo præterea hæc adduntur: *Adeoque per Ordinarios Locorum accurate providendum, ut eo die aliquæ quidem Missæ privatæ ante celebrationem solitæ Missæ Conventualis celebrandæ pro præcepti adimplemento non desint; sed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemni ejus diei, quo Ecclesia Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti institutionem, & memoriam recolit, summa religione hactenus detentus nullatenus omittatur.*

Idem decernendum, si Festum Annunciationis Beatæ Virginis eadem Feria V. celebrandum occurrat, quemadmodum Sacra Rituum Congregatio die 12. Septembris anno 1716. sanxit; cum sequenti anno 1717. eadem Feria V. Festum illud contigerit. Anno pariter 1728. cum idem evenisset, Cardinalis Boncompagnus Decessor noster edictum in lucem protulit, quod Civitatem, ac Diœcesim complectebatur, in quo templa designavit, ubi privatim Sacra ante Conventualem Missam fieri liceret, ipsorum numerum constituit, eamque normam proposuit, ut eodem die Clerus universus, dum Sacerdos Missam solemnem ageret, ipsius manu Christi Corpus sumere teneretur.

XI. Cum hæc ita se habeant, si quis absque legitima causa Canonicus, Sacerdos, aut Clericus majoribus, seu minoribus Ordinibus initiatus eisdem Ecclesiis addictus hanc legem conservat Feria V. majoris hebdomadæ, præcipimus, ut ille qui absentes a Choro notare consuevit, nos certiores faciat, ut debitas pœnas infligamus. Si ipse pro munere suo nos admonere negligat, pœnas in eum convertemus. Si vero præter Parochum in sua Parochia, Sacerdos aliquis cujuscumque conditionis, aut dignitatis Missam (quod suspicari vix possumus) privatim Feria V., sexta, a Sabbato majoris hebdomadæ celebrare ausus fuerit, ipsum graviter puniemus, & a *Divinis* etiam interdicemus. Pœnas etiam dabit custos Ecclesiæ, vel Sacelli, ubi Sacrum peractum fuerit.

XII. Neque æstimanda sunt eorum testimonia, qui Sacrum eadem

(1) *De Cœna Domini.* (2) 3. *Concil. Provinc. In Actis Eccl. Mediolan. tom. 1. pag. 79.* (3) *Lib. 2. cap. 23.*
(4) *Sess. 22. de Sacrificio Missæ cap. 1.* (5) *Epist. 150. quæst. 2.*
(6) 4. *sentent. dist. 8. qu. 12. art. 1. part. 3. qu. 82. act. 1.* (7) *Promulg. die 15. Martii 1712. 17. in ejus Bullario.*
(8) *In Manuali in Verbo Canonici munera num. 48.* (9) *In verbo Communic. Eucharistiæ sub n. 383.*

eadem Feria V. confici posse scripserunt; fatentur enim se ignorare, utrum id vetitum unquam fuerit. Quare post tot Decreta, quæ in medium protulimus, illorum sententias penitus corruere necesse est. Postremo illud monendum videtur, eos, qui Scriptores de Ecclesiastica disciplina, sacrisque ritibus percurrunt, nec Pontificum Constitutiones, & Decreta super iisdem rebus antea cognoverunt, cum illis merito conferri posse, qui libros de moribus, & christiana lege tractantes assidue manibus terunt, nec antea sententias a Summis Pontificibus proscriptas menti demandarunt. Utrique sane in apertissimos errores labuntur, dum lectionibus ejusmodi detinentur.

INSTITUTIO XXXIX.

De Missæ Sacrificio, quod Sabbato majoris hebdomadæ celebrari solet, ac de benedictione ignis, cereique Paschalis eadem die peragenda. In singulis Parochiis Paschalem cereum esse consecrandum. Ritum hunc ab omni antiquitate probari. Hæc autem omnia non seorsim facienda, neque in alium diem protrahenda.

I. NOn sine gravi dolore accepimus nonnullos hujus Diœcesis Parochos ritus ab Ecclesia præscriptos negligere, nec Sacrum facere Sabbato majoris hebdomadæ. Item ignis, cereique Paschalis benedictionem die ipso Paschatis post prandium instituere, quam non semel ad insequentem feriam secundam prorogant; cujus rei eam afferunt causam, quod Sabbato majoris hebdomadæ ad principem Ecclesiam pro Baptismalis fontis benedictione conferre se debeant.

II. Parochi omnes nostræ Diœcesis feria quinta, sexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ sacras cæremonias, & ritus ab Ecclesia propositos exequi debent, ignem, cereumque eodem Sabbato sacrare, neque in diem Dominicum, aut feriam secundam Paschatis id protrahere.

III. In Ambrosiano Missali præcipitur (1), ut per eos dies majoris hebdomadæ in Cathedralibus, Collegiatis, atque in Parochiis, non autem in privatis Sacellis Missæ Sacrificium peragatur (2). Michael Bauldrius cæremoniarum peritissimus, non modo ordinem explicat, qui feria quinta, sexta, ac Sabbato ejusdem hebdomadæ in Sacris cæremoniis perficiendis observandus est, sed etiam singillatim eos declarat, ut normam aliquam illis Ecclesiis tradat, in quibus exiguus Clericorum numerus, aut unicus etiam Sacerdos versatur. Insuper inter opuscula, quæ Benedictus XIII. de nobis optime meritus pro Ecclesiæ Beneventanæ, quam tunc obtinebat, administratione edidit; quæque collecta, ac Romanis typis excusa fuerunt anno 1726, unum præ cæteris occurrit Bononiæ impressum anno 1732. in quo Sacri ritus, ac cæremoniæ, quas in majori hebdomada indicit Ecclesia, Parochorum gratia fuse explanantur.

IV. Si quis altius repetere velit horum rituum vetustatem, insigne opus percurrat, quod Anastasii Bibliothecarii nomine circumfertur. In vita Zosimi Pontificis, qui anno 417. Summus Romanus Pontifex renunciatus fuit, hæc verba deprehendet: *Et per Parochias concessa licentia cereos benedici.*

V. Nonnulli contendunt Seculo ante Pontificatum Zosimi ritum ejusdem benedictionis inductum fuisse, & Prudentii auctoritate nituntur, cujus hymnus inscribitur: *Ad incensum Cerei Paschalis*. Sirmondus tamen ingenii laude præclarus ex antiquis codicibus hymnum his verbis inscriptum comperit: *Ad incensum lucernæ*, Quare non de Paschali Cereo, sed de igne sermo, est, qui ex silice depromi Sabbato majoris hebdomadæ quotannis solebat, ut lampades inde templi accenderentur: Id asserunt Thomassinus (3), Menardus (4), ac Martene (5).

VI. Aliqui vero Zosimum Pontificem ejus ritus auctorem constituunt: *Zosimus Papa* (inquit Sigebertus (6)) *decernit, Cereum Sabbato Sancto Paschæ per Ecclesias benedici*. Si tamen Anastasii verba recte expendantur, facile conjici poterit ejusdem ritus initium non tribuendum esse Zosimo sed tantum ad Parochias ipsius facultate fuisse propagatum; nam ante Pontificatum Zosimi, Cerei benedictio in Ecclesiis solum principibus, quæ Basilicæ appellantur, fieri consueverat (7).

VII. Paulo ante sacras cæremonias in hebdomada majori juxta Ecclesiæ legem peragendas innuimus, neque ignis, Cereique benedictionem sejungendam declaravimus, quæ Sabbato ipsius hebdomadæ præcipitur: tandem in diem Dominicum Paschatis, aut feriam secundam id produci minime licere. Christi Corpus per tres dies, ac tres noctes in sepulcro delituit, sicut S. Matthæi testimonio deprehenditur (8). Id etiam liquido constat, si diei spatium a media nocte in aliam noctem definiatur, & si pro usitato Sacrarum litterarum modo pars loco totius desumatur. Hinc de doctrina Christiana S. Augustinus tradit (9): *Hoc modo locutionis, quo significatur a parte totum, etiam ille de Resurrectione Christi solvitur quæstio.*

VIII. Primo hebdomadæ die, quem nos Dominicum nuncupamus, circa auroram ad novam, immortalemque vitam Salvator resurrexit. Ob hanc causam piæ Mulieres, *quæ valde mane, & vix orto Sole* ad Sepulchrum eo die se contulerunt, Christum Dominum a mortuis jam excitatum compererunt (10); ideoque juxta Amalarii sententiam (11): *In nocte Sanctæ Resurrectionis Domini Missam celebramus propter eamdem Resurrectionem, quæ in ea completa est.* Licet vero hoc Missæ Sacrificium paulo post Seculum decimum circa meridiem celebrari inceperit, Ecclesia tamen easdem semper in Missa precationes retinuit, in quibus noctis mentio continetur: *Nunc circa meridiem* (inquit eruditissimus Cardinalis Bona (12)) *hanc Missam canimus: sed quamvis hora anticipetur, non sunt tamen mutatæ Orationes, in quibus noctis mentio fit.* Quid ignis Cereique benedictio præseferat, a Francisco Amato Pougeto his verbis declaratur (13): *Ignis ille e silice excussus videtur Christi recens e mortuis suscitati typum ferre.* Gavantus autem subdit (14): *Significat autem Cereus Christum resurgentem.* Satis etiam perspicua sunt verba quarti Toletani Concilii, quod Garzias secundo in lucem promulgavit (15). *Lucerna, & Cereus in pervigiliis Paschæ apud quasdam Ecclesias non benedicuntur; & cur a nobis benedicuntur, inquirunt. Propter gloriosum enim noctis ipsius Sacramentum solemniter hæc benedicimus, ut Sacræ Resurrectionis Christi Mysterium, quod tempore hujus votivæ noctis advenit, in benedictione Sancti Luminis suscipiamus.* Quare in dubium revocari non potest Missæ Sacrificium, quod Sabbato majoris hebdomadæ instituitur cum benedictione ignis, & Cerei conjungendum, neque proferri posse in Dominicum diem Paschatis, vel secundam feriam, non modo, ut Sacrorum Rituum series haud perturbetur, sed ne alienum tempus a celebritate Dominicæ Resurrectionis nimis remotum, illæ cæremoniæ protrahantur, quæ pro ipsa nobis indicanda constitutæ fuerunt, tanquam eo temporis spatio, vel paulo ante contigerit.

IX. Cum hæc ita se habeant, Parochis nostræ Diœcesis indicimus, ut in suis Ecclesiis majoris hebdomadæ ritus celebrent, ac Sabbato ipsius hebdomadæ Sacrum faciant, ignem, & Cereum illo die consecrent, & nihil eorum prætermittant, quæ in Missali Romano describuntur. Qui parere recusaverint, pœnas dabunt nostro arbitrio infligendas. Ne locus excusationi supersit, neve aliquid ex illis, quæ modo memoravimus, omittatur; & ne simul Parochi ad Ecclesiam principem eadem die convenire negligant, quemadmodum alio peculiari Decreto magnopere commendavimus, singulis Vicariis foraneis facultatem concedimus, ut Parochis sibi subjectis alium Sacerdotem, aut Ecclesiasticum suo loco sufficere, qui fontis benedictioni assistat, tunc solum permittant, cum illorum Parochia ab Ecclesia principe ita sejungitur, ut Sacris cæremoniis in propria Ecclesia satisfacere, eodemque die fontis consecrationi interesse difficile omnino videatur. Cautum tamen volumus, unicum Sacerdotem per duos Parochos subrogari non posse, ut totidem adsint Ecclesiastici, dum fons consecratur, quot Parochi, si præsentes adessent, numerantur. Qui per se vel per alium Ecclesiasticum, facta prius per Vicarium foraneum potestate, dum fontis benedictio peragitur, minime interfuerint, nostro arbitrio punientur, quemadmodum eo decreto, de quo nuper dictum est, indiximus.

---

(1) *In Rubr. Missæ Feriæ V., & Sabbati Sancti.* (2) *In Manuali Sacr. Cæremon.* (3) *In suo Tract. Fest. lib. 2. cap. 14. n. 8.*
(4) *In notis Sacramentar. Gregorii pag. 90.* (5) *In Tract. de antiqua Ecclesiæ Disciplina in Divinis celebrandis Officiis pag. 405 edit. Lugd. anno 1706.* (6) *Ad ann. 417.* (7) *Baron. in Annal. anno Christi 418. num. 70. Binius, & Labbeus in notis ad Anastas. tom. 3. ult. edit. Rom. anno 1728. pag. 80. Pagius in Brev. Rom. Pontif. in vita Zosimi num. 11. tom. 1. Macrius in notitia vocabulorum Ecclesiastic. in verbo:* Cereus Paschalis. *Barius in brevi notitia Roman. Pontif. in vita Zosimi. Sarnellus in litteris Ecclesiast. tom. 10. lit. 79.* (8) *Cap. 12.* (9) *Lib. 3. cap. 35.* (10) *Marc. cap. 16. Luc. cap. 23.*
(11) *De Divinis Officiis lib. 4. cap. 40.* (12) *Rerum liturgic. lib. 1. cap. 21.* (13) *In Institution. Catholicis tom. 1. p. 848.*
(14) *Part. 4. tit. 10. de Sabbato Sancto num. 8.* (15) *Cap. 9.*

INSTITUTIO XL.

De jurisdictione fori Ecclesiastici. Causas civiles, ac profanas, in quibus Ecclesiastici rei personam gerunt, ad forum Ecclesiasticum sine ullu dubitatione primo referendas esse. Easdem causas ob vetustissimam consuetudinem in hac Civitate, ac Diœcesi ad idem forum pertinere, etiamsi Ecclesiastici Actores fuerint. Unum ex hoc forum seculare penitus excludatur ab iis causis cognoscendis.

I. JAcobus Cardinalis Boncompagnus Decessor noster die 30. Octobris anno 1690. Decretum promulgavit, ut Fori sui Ecclesiastici jurisdictionem defendaret, seu de civilibus causis, seu de criminibus cognoscendis ageretur. Præclarum ipsius exemplum sequimur, licet nullum dissidium, molestia nulla, & nulla in potestatem nostram controversia excitata fuerit. Id consilii cœpimus, ut muneris nostri partes impleamus. Item, ut, si quis eorum quæ ad nostrum Forum spectant, cum civiles causæ inducuntur, non meminerit, vel ipsa ignorare simulet, vel ob oscitantem socordiam fortasse ignoraret, per hanc nostram declarationem instruatur: ipse quidem ex animo tenebras depellet, aut saltem ignorantiam suam excusare deinceps non poterit. Nos autem illud assequemur, ut cauti, prudentesque apud honestos homines videamur, si in posterum aliquid inviti contra eos sucipiemus, qui jurisdictionem nostram violaverint.

II. Novum sane, aut dubium non est, civiles causas, ac de rebus profanis, quibus Ecclesiastici implicantur, ad nostrum Forum primo deferendas, quod per Tridentinam Synodum apertissime decernitur (1): *Causæ omnes ad Forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur &c. Legati quoque, etiam de Latere, Nuntii, Gubernatores Ecclesiastici, aut alii quarumcumque facultatem vigore non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant.* Ea verba *Causas omnes* procul dubio civiles universas, de matrimoniis, de criminibus, ac de beneficiis agentes complectuntur (2). In reliquis autem verbis, *ad Forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes*, non modo causæ reapse Ecclesiasticæ nempe de matrimoniis, aliisque hujusmodi, sed etiam civiles, aut criminosæ continentur, quæ in personam, vel rem Clericorum statuuntur (3).

III. Cum pluribus in locis hoc institutum pro agendis Clericorum causis in desuetudinem abiisset, a Tridentina Synodu (4) restitutum fuit, petentibus Hispaniarum Episcopis, qui ob hanc rem de Ecclesiastica jurisdictione benemeriti sunt, quemadmodum Cardinalis Pallavicinus (5) commemorat. Id vero tanti habetur, ut die 4. Augusti anno 1691. (6), cum a Sacra Concilii Congregatione quæsitum esset: *An de consensu Episcopi possit causa in prima instantia in Curia introduci, nisi partes ambæ consentiant, non obstante cap 20. sess. 24. de Reformatione &c.* responsum hoc modo fuerit: *Sacra &c. censuit, causam de Episcopi consensu non posse in prima instantia in Curia introduci, nisi partes etium consenserint.*

IV Hæc sane omnia singulis Episcopis tribuuntur, non ea tamen, quæ subjicimus; utrum nempe ad Forum Ecclesiasticum pertineant causæ in prima istantia, in quibus Clerici actores solum, Laicus autem reus habeantur.

V. Certissimum ex jure est, forum, qui reo conveniat, ab Actore seligendum esse. Quare, inquit Alexander III. (7) *Si Clericus laicum, de rebus suis, vel Ecclesiæ impetierit, & laicus res ipsus non Ecclesiæ esse, aut Clerici, sed suas proprias asseverat, debet de rigore Juris ad forensem Judicem trahi, cum Actor Forum rei sequi debeat.* Illud quoque docent communiter Jurisperiti, atque ex ipso Pontificio jure dimanat, id non esse observandum, si consuetudo aliter obtinuerit; hinc idem Pontifex ita constituit (8): *Licet in plerisque aliter de consuetudine habeatur.* Solum inquirendum superest, an Ecclesiasticus Actor ad forum pariter Ecclesiasticum causam deferre debeat, an vero Judicem forensem pro voluntate sua eligere possit, quæ controversia per vim consuetudinis etiam dirimitur. Quare, si causæ ejusmodi ad forum Ecclesiasticum privative spectare consueverint, tum Clericus Actor ad idem forum confugere tenebitur, nec aliam viam suscipere poterit, nisi forte Episcopus permiserit, ut ad forum Laicum res deferatur. Ita sancitum fuit a Sac. Congregatione Episcoporum, & Regularium negotiis præposita: *Contendentibus* (nempe Episcopo, & Domino Laico) *de & super laudabili consuetudine Laicos ad Forum Ecclesiasticum in Causis civilibus profanis, & in quibus Clerici sunt Actores, etiam privative ad eumdem Bertholdum Marchionem trahendi, præd. Congreg. partium Advocatis pluries auditis, ac juribus per eos deductis diligenter perpensis, Laicos a Clericis ad Forum Ecclesiasticum in Causis prædictis trahi posse, & debere, eosdem Clericos prædicti Episcopi licentia Laicos hujusmodi coram Judice laica pro similibus causis convenire minime posse, censuit.* Hanc sententiam Paulus V. die 9. Martii anno 1617. Apostolicis litteris confirmavit, quæ etiam post Consilium 98. Ramonis impressæ fuerunt (9).

VI. In hac quidem Civitate, ac Diœcesi vetustissima consuetudine factum est, ut civiles causæ, in quibus Clerici Actores sunt, in Ecclesiastico foro pertractentur. Id præsertim constat ex Joanne Francisco Leone Generali Vicario Alphonsi Palæotti, qui die 22. Julii anno 1597. Bononiensis Archiepiscopus renunciatus fuit. Siquidem in eo libro, quem *Thesaurum Fori Ecclesiastici* nuncupavit (10), postquam asseruit civiles, ac profanas causas, in quibus Clerici Actoris partes agunt, ad forum Laicum primo referendas esse, tamen Bononiæ contrarium observari his verbis testatur: *Fallit in Civitate Bononiæ &c. & ita viget immemorabilis consuetudo, quod & ipse testari possum, ad quem, dum Vicariatus Officium pro Domino meo Alphonso Palæotto dictæ Civitatis Archiepiscopo exercui, quod etiam nunc exerceo, quamplures civiles Clericorum causæ active, & passive cum Laicis vertentes delatæ fuerunt; & licet ex adverso aliæ personæ privilegiatæ, nempe regulares, Viduæ, ac Papilli existunt, Clerici tamen trahunt, & non trahuntur.*

VII. Alexander vero Ludovisius an. 1612. Bononiensis Archiepiscopus, dein Cardinalis, ac postremo Pontifex declaratus assumpto nomine Gregorii XV., omnium, quæ ad hanc Civitatem, ac Diœcesim spectant, peritissimus, in litteris Apostolicis die 28. Aprilis anno 1622. scriptis, quas etiam in fine subjiciemus, eamdem consuetudinem ita comprobat: *Et pariter, eam ibi extare consuetudinem, viderimus, quod in causis Civilibus Clerici Actores trahunt Laicos reos ad Forum Ecclesiasticum.* Iisdem Litteris, quod maximi est momenti, decernit, ut Causæ cujuslibet naturæ, & quantumvis pecuniæ magnitudinem præferunt, sive loca Pia, & Ecclesiastici Actores, sive rei nominentur, in Foro Archiepiscopali primo cognosci debeant, quo Decreto etiam Ecclesiasticos, ac loca Pia totius Diœcesis complexus est, illis solum causis prætermissis, in quibus pro facultate, quam Cardinales Legati obtinent judicandi de Clericorum criminibus, ea scelera in judicium afferuntur, ob quæ Ecclesiastici foro seculari tradendi videantur.

VIII. Has litteras Gregorii XV. nonnulli ita explicarunt, ut in causis etiam civilibus, in quibus Ecclesiastici, aut Pia loca partes Actoris gerunt, judicandi facultatem soli Archiepiscopo concedi existimaverint. In hac opinione fuisse videtur Antonius Rodulphus Vicarius Generalis Bononiæ, uti ex suffragio deprehenditur, quod apud Ramonem loco superius allato fuit impressum. Id pariter sibi tribuendum censuit Cardinalis Jacobus Boncompagnus, qui hanc eamdem Sedem occupavit. Cum tamen in peculiari Congregatione per Alexandrum VIII. constituta, ac deinde per Innocentium XII. mortuo Alexandro suffectum confirmata, illud in examen adductum fuisset: *An in Brevi Gregorii XV. tribuatur privativa jurisdictio Archiepiscopis Bononiæ, etiam quoad Legatos de Latere, nedum in criminalibus, sed etiam in civilibus, in quibus Actor est Ecclesiasticus, & laicus reus*; die 28. Martii 1692. hoc pacto responsum fuit: *Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum Cardinalium deputata super controversiis inter Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum Cardinalem Legatum Bononiæ, & Illustrissimum, & Reverendissimum Dominum Archiepiscopum ejusdem Civitatis, censuit die Lunæ infrascripti mensis, in causis civilibus contra laicos, in quibus Actores sunt Ecclesiastici, competere dumtaxat eidem Domino Archiepiscopo jurisdictionem cumulativam. In causis vero criminalibus dilata. In quorum fidem &c. Nicolaus Cardinalis Acciajuolus. Facta per me infrascriptum relatione Sanctissimo Domino Nostro, Sanctitas Sua Congregationis deputatæ sententiam benigne appro-*

(1) *Sess. 24. cap. 20. de reformat.* (2) *Barbosa in notis cap. 20. num. 5.* (3) *Pyringh. ad tit. Decretalium de Foro competenti, sect. 3. §. 2. num. 84. & seqq.* (4) *Loco superius allato.* (5) *In historia Sacri Conc. Trid. lib. 22. cap. 8. num. 6.* (6) *Lib. 12. Decretorum pag. 22.* (7) *In cap. si Clericus laicum de foro competenti.* (8) *In Canone superius allato.* (9) *Lib. 3. in observat. pag. 349. & seqq.* (10) *Part. 2. cap. 28.*

bavit. Hac die 28. Martii 1692. Joannes Franciscus Cardinalis Albanus.

IX. Cum hæc ita sint, judicium nostrum cohibemus a vindicanda nobis tantum criminalium causarum, ubi Clerici Actores sint, cognitione, de qua nihil ab eadem Congregatione statutum est: significamus tamen innixi Sacræ Congregationis auctoritati primum judicium in causis civilibus, cum Clerici Actores, & Loca Pia existunt, nobis ita tribuendum esse, ut Actores Clerici ad alterum forum reos adducere possint. Quam ob causam jure exposcere videmur, ut nullus per se, vel per alium quolibet modo eos impediat, qui ad Forum Ecclesiasticum causas suas deferre velint, neque clamoribus ac minis Patronos, & Scribas ab eodem foro invitos abducant, & ad laicale impellant. Nullus insuper de jurisdictione Ecclesiastica per jocum, & ludibrium verba faciat, quæ minime inter ineptias adnumerari debet, cum per Sacros Canones excommunicatio *ipso facto* inferatur; nosque tanta audacia perculsi eo deveniemus, ut eadem pœna delinquentes affectos declaremus. Id satis aperte Bonifacius VIII. indixit (1): *In Foro Ecclesiastico Delegato, seu Ordinario litigantes, seu litigare volentes, sive ambæ partes hoc voluerint, sive una, super causis Ecclesiasticis, sive quæ ad forum Ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, vel rerum de jure, vel antiqua consuetudine pertinere noscuntur, per se, vel per alium ad desistendum, vel in Foro Seculari de quæstionibus hujusmodi litigandum modis aliis quibuscumque compellat, seu compelli faciat, vel procuret &c. ad prædicta facienda det auxilium, consilium, vel favorem &c.* Illos, qui hæc commiserint, excommunicationi *ipso facto* obnoxios decernit, a qua absolvi nequeant, nisi prius hæc perficiantur: *Si quis vero contra præsumpserit, excommunicationi se ipso facto noverit subjacere, a qua, nisi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, vel jurisdictio usurpata, quam parti, quæ turbata in prosecutione fuerit sui Juris, de injuria, damnis, expensis, & interesse prius per eumdem fuerit satisfactum nullatenus absolvatur.*

X. Plura alia Canonum Decreta illis censuras infligunt, qui jurisdictioni Ecclesiasticæ impedimentum aliquod interponant, quod sane contingit, cum quis revera impedit, vel impedire contendit, ne forum Ecclesiasticum non modo eas causas agnoscat, quæ ad ipsum unice referuntur, sed alias pariter, quæ ad utrumque forum spectare judicantur. Finem sermoni dabimus, asserentes, nihil unquam levius, aut inanius nos percepisse, quam ea, quæ in vulgus temere, vel ignoranter a quibusdam proferuntur; litteras nempe Apostolicas Gregorii XV. omni vi penitus destitutas, postquam Clemens XII. edictum illorum gratia promulgavit, qui in Legationibus Ferrariensi, Bononiensi, Urbinate, ac Ravennate immunitates ac privilegia obtinuerunt. In eo Decreto de illis agitur, qui immunitates ejusmodi a Cardinalibus, Patriarchis, & Episcopis consequuti sunt. Loca autem Pia, & Clerici beneficium fori Ecclesiastici obtinent, non quod ullo Cardinalium, aut aliorum privilegio, ac tutela gaudeant, sed ob ea, quæ a Sacris Canonibus, & a Summis Pontificibus statuuntur. Ejusdem fori beneficium ex allato Pontificis edicto Privilegiariis conceditur, salutem in illis causis, quæ pertinent ad ipsorum ministerium, officium, aut munus, cujus ratione idem privilegium habuerunt, non vero in criminosis, civilibus, aut mixtis, quæ cum illo non conjungantur. Hæc omnia a Locis Piis, & Ecclesiasticis alienissima sunt; qui nullo scripto privilegio, sed nota distincta supra cæteros feruntur, solique Deo, & Ecclesiæ curas impendunt. Quare nemo est, qui non intelligat Clementis edicto nihil imminui ac debilitari litteras Gregorii XV., & levissime de rebus eos judicium ferre, qui contrarium aliquid arbitrentur. Summi Pontifices Urbanus VIII., Innocentius XI., Innocentius XII., & Clemens XI., quorum Decreta per allatum edictum renovantur, iis solum corruptelis se consulere fatentur, quæ per ejusmodi Privilegiarios inductæ fuerant, cum a foro seculari in qualibet causa liberari contenderent: hæc eadem in edicto, de quo sermo est, continentur. Quamobrem, si Loca Pia, & Ecclesiastici alienis omnino nominibus, quod fieri nequit, Privilegiarii nuncupandi viderentur, corruptela vocari deberet, quoties Clericus Actor in foro Ecclesiastico suam cum reo laico causam institueret: Quippe Alexandri III. Decreto, Pauli V., & Gregorii XV. litteris Apostolicis, Sacræ Congregationis sententia, quam superius memoravimus, contrarium decernitur: & reliquis omnibus omissis antiqua consuetudo rem satis comprobat, & ab omni prorsus nota remotam declarat.

GREGORIUS PAPA XV.

Ad futuram rei memoriam.

Cum Nos, dum in minoribus constituti Ecclesiæ Bononiensi præessemus, Archiepiscopi Bononien. pro tempore existentis jurisdictionem aliquando diminutam fuisse animadvertimus, ex facultatibus Legatorum Apostolicæ Sedis habentium quandocumque potestatem procedendi in causis criminalibus Ecclesiasticarum personarum cumulative cum eodem Archiepiscopo, ita ut inter eos præventioni locus sit, & pariter, eam ibi extare consuetudinem viderimus, quod in causis civilibus Clerici Actores trahunt laicos reos ad forum Ecclesiasticum, nos certam in præmissis formam, per quam ejusdem Archiepiscopi jurisdictio secundum Canonum, & Concilii Tridentini dispositionem conservetur, & laudabilis eadem consuetudo confirmetur, & amplietur, quod etiam in causis civilibus utile futurum credimus, ipsis partibus propter minora dispendia, quæ ibi in Ecclesiastico foro patiuntur, præscribere volentes. Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, quod de cætero perpetuis futuris temporibus in Foro Archiepiscopali Ecclesiæ Bononiensis, cui dilectus filius noster Ludovicus Tituli Sanctæ Mariæ Transpontinæ Presbyter Cardinalis Ludovisius nuncupatus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarius noster secundum carnem ex Fratre germano Nepos, ex concessione, & dispensatione Apostolica præesse dignoscitur, omnes, & quæcumque causæ personarum Ecclesiasticarum utriusque sexus, & Piorum Locorum Civitatis, & Diœcesis Bononiensis, sive inter ipsas, & ipsa agantur causæ prædictæ, & sive in illis Actores tantum, sive rei tantum stet eadem Loca Pia, & Ecclesiasticæ Personæ, & cujuscumque qualitatis causæ ipsæ existant, & ad quamcumque summam ascendentes, tam civiles, quam criminales, & mixtæ, & eam active, quam passive contra quoscumque tam Ecclesiasticos, quam Laicos, tam Seculares, quam cujusvis Ordinis, & Instituti Regulares, citra tamen derogationem nostræ nuper editæ Constitutionis circa Conservatores, & privative quoad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, atque Gubernatores, etiamsi a nobis, & successoribus nostris habeant, vel habituri sint facultatem procedendi in causis criminalibus Ecclesiasticarum personarum, ita ut dictæ facultates eisdem Legatis, & Gubernatoribus nullatenus suffragentur, nec illis uti valeant, nisi pro criminibus, pro quibus Ecclesiasticæ personæ foro Secularis traduntur, ac etiam quoad quoscumque alios tam ordinariam, quam delegatam jurisdictionem habentes, in prima instantia jam hactenus motæ, quam in futurum movendæ in Curia, & Foro Archiepiscopali per Officiales, & Judices ab ipso Ludovico Cardinali, ac ejus in dicta Ecclesia successoribus pro tempore deputatos una cum earumdem causarum incidentibus, & dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis, totisque negotiis principalibus audiri, cognosci, & fine debito, prout juris fuerit, terminari, & debitæ executioni omnino demandari debeant, quodque duæ sententiæ conformes in causis prædictis faciant rem judicatam, nec ab eis appellari; restitutio in integrum, seu reductio ad arbitrium boni viri peti, seu quocumque alio modo reclamari possit, tenore præsentium statuimus, & ordinamus, dictoque Ludovico Cardinali, & ejus in dicta Ecclesia successoribus prædictis, & ab eo, & illis pro tempore deputatis Officialibus, & Judicibus hujusmodi omnes, & singulos, nec non Universitates, Collegia, & Loca etiam Pia jus, & interesse habentia, aut habere quomodolibet prætendentia citandi, etiam per Edictum publicum, constito summarie de non tuto accessu ... eisdem sub censuris, & pecuniariis, aliisque eorum ... imponendis, applicandis, & moderandis pœnis inhibendi, aliaque omnia, & singula in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi & exequendi earumdem tenore præsentium plenam, & amplam facultatem impertimur; decernentes præsentes literas de subreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quocumque defectu, prætextu, ratione, vel causa etiam ex eo, quod Regulares hujusmodi, seu eorum Procuratores auditi, vel causæ, propter quas præsentes emanarunt, examinatæ non fuerint, notari, impugnari, rescindi, seu revocari, in jus, vel controversiam adduci, easque sub similium, vel dissimilium gratiarum, & concessionum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, vel Legatorum, aut Gubernatorum facultatibus, aut aliis contrariis dispo-

(1) *Cap. quoniam, de immunitate Ecclesiarum in sexto.*

positionibus cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac irritantibus, & aliis Decretis impetrandis, seu etiam motu proprio concedendis, ullo unquam tempore minime comprehendi, sed semper validas, firmas, & efficaces existere, & fore, ac perpetuo ab illis exemptus, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & validissimum statum, & sub posteriori data per eumdem pro tempore existentem Archiepiscopum eligenda, & restitutas, & de novo concessas esse, & censeri, neque, quod idem Ludovicus Cardinalis facultatibus per præsentes sibi concessis, etiamsi pluries casus evenerit, usus non fuerit, opponi posse; Sicque ab omnibus censeri, & ita per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, quicquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus, quatenus opus sit, regula nostra de jure quæsito non tollendo, ac quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, nec non Civitatis, & Diœcesis Bononiensis hujusmodi, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & usibus, stilis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, nec non quibusvis Conservatoriis, Privilegiis quoque pro electione Conservatorium, Indultis, & Litteris Apostolicis, nec non quibusvis Conservatoriis, quibusvis Ordinibus, & Personis sub quibuscumque tenoribus, & formis; ac cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis Decretis in genere, vel in specie, ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis; quibus omnibus etiamsi pro sufficienti, illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda esset, eorum tenoris præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 28. Aprilis 1612, Pontificatus Nostri Anno Secundo.

S. Card. S. Susanæ.

INSTITUTIO XLI.

Instruuntur Parochi Urbani, ac Diœcesani de locali Ecclesiarum immunitate. De causa, & occasione hujus institutionis promulgandæ. De asylo, seu immunitate locali Ecclesiarum, & sacrorum locorum. De criminibus, ob quæ hac immunitate minime gaudent rei juxta commune jus, & veteres Pontificum Constitutiones. De aliis criminibus, ob quæ rei carent eadem immunitate juxta constitutionem Gregorii XIV. Item de aliis criminibus, quæ reis adimant hanc immunitatem juxta Constitutiones Benedicti XIII. & Clementis XII. De quæstionibus, quas definiverunt iidem Pontifices, circa immunitatem localem Ecclesiarum, ac locorum sacrorum. De extrahendis reis a locis immunibus, cum ea crimina patraverunt, quibus localis immunitas non permittitur. De pœnis, quæ irrogantur reis ob crimina immunitate carentia. De reis, quibus jus asyli in sacris locis conceditur. Postremo qua ratione uti debeant Parochi hac præsenti Institutione.

§. I.

De causa, & occasione hujus Institutionis.

I. CLemens XII., qui Pontificiam Sedem feliciter obtinet, postquam per se ipsum, ac per Congregationem peculiarem Cardinalium, ac Præsulum virtute præstantium serio perpendit, qua ratione impediri queant tot homicidia, quæ Romæ, atque in tota ditione Ecclesiastica perpetrantur, Constitutionem promulgavit, quæ incipit: *In supremo*: cujus exemplum, & vernacula lingua descriptum compendium transmisit, & per Sacram immunitatis Congregationem die 19. Martii proxime elapsi nobis demandavit, ut ipsius Decreti capita summatim complectentes, singulis Parochis Urbis, ac Diœcesis distribuamus. Cum tamen multa in eadem Constitutione occurrant, quæ intelligi nequeunt, nisi plurima ante percipiantur, quæ per Sacros Canones, aliosque Summos Pontifices præscripta fuerunt, hanc Institutionem loco compendii sufficiendam potius existimavimus. Accedit etiam, quod variis Congregationibus, cum inter Præsules Romæ versaremur, regnantibus tum Clemente XI., tum Benedicto XIII. interfuimus, ubi de plurimis rebus actum fuit, quæ modo in hisce Pontificis litteris continentur. Insuper jussu ejusdem Pontificis Clementis XI. aliqua tunc descripsimus, & in lucem etiam pro nostri ingenii tenuitate protulimus, ut nonnullæ difficultates, quæ tunc propositæ fuerant, clarius explicarentur.

§. II.

De asylo, seu de locali immunitate Sacrarum Ædium.

II. CErtissimum est ex ipso Jure Canonico, reos omnes, qui ad Ecclesiam, & loca Sacra confugiunt, asyli beneficio gaudere, nec sine summo piaculo invitos abduci posse, nisi ea crimina per illos patrata fuerint, quibus asyli privilegium ob rei magnitudinem, & gravitatem a Sacris Canonibus, Summisque Pontificibus denegatur. Conciliorum, & Patrum testimonia, quibus asyli jus comprobatur, Gratianus (1) complectitur. Idem jus Civile confirmat: cum enim salvi, & incolumes evaderent, qui simulacris Principum protegerentur (2), factum est, ut Christiani Principes idem privilegium Sacris ædibus concesserint, & pœnas illis severissimas decreverint, qui reos a Sacris locis per vim divellere conarentur (3). Seculo quarto Eutropius, qui Imperatorem Arcadium ad jus asyli penitus abrogandum impulerat lata lege, quæ in Theodosiano codice tertia adnumeratur, post annum omni honoris titulo destitutus, in Fidelium Ecclesiam restitutu jam asyli beneficio aufugere debuit, ut vitam tueretur, quod quidem, interposita Sancti Joannis Chrysostomi auctoritate, obtinuit (4). Attamen asyli institutionem magis approbant Sacræ litteræ, & simul crimina exponunt, quibus asyli securitas recusatur. Nam constitutæ fuerunt refugii civitates, quæ salvos eos prestarent, qui fortuito, non autem consulto aliquem necaverant (5). Exodi vero capite 21. v. 14. ita decernitur: *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur*. In miseru Joabo contigit, qui Abner, & Amasa per dolum interfectis, licet sacrum altare complecteretur, tamen jussu Salomonis ibi percussus fuit a Banaja Jojadæ filio, cum a templo exire renuisset, quemadmodum Jojadas ipse præceperat (6).

§. III.

Ob qualia crimina ex jure communi, & antiquis Pontificum Decretis rei minime gaudeant Ecclesiæ, & sacrorum locorum asylo.

III. SI juris communis nomine jus Civile deberet intelligi, nullam ab Ecclesia securitatem reciperent, qui modo, perpetratis quibusdam criminibus ad sacras ædes tuto confugiunt (7). Thomassinus (8) a Balsamone scriptum fatetur juxta Imperatorum leges: *Immunitate frui non permissos homicidas, adulteros, & raptores*. Cum tamen ex Jure Canonico, & Pontificum Decretis agendum sit, primo nullam a sacris ædibus immunitatem consequuntur, qui publice, & imprudenter aliena bona diripiunt: *nisi publicus latro fuerit*: hæc habet Canon: *sicut antiquitus*, eadem verba continentur in decretali: *Inter alia, de immunitate Ecclesiarum*.

IV. Secundo, qui nocturno tempore agros depopulatur, & messes, fructusque igne devastat, ut in eadem decretali his verbis ostenditur; *vel nocturnus depopulator agrorum*.

V. Tertio, qui hominem in Ecclesia interficit, vel ita percutit, ut aliqua parte corporis ineptum afficiat: *Homicidia*, (inquit Gregorius IX. (9)) *& mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur*.

VI. Quarto, qui sicario utitur, vel in domum suam excipit, ut alicui mortem inferat. Hoc hominum genus in Syria versabatur, qui alterius jussu quemlibet necabant, testibus Raphaele Volaterrano (10), atque Æmilio, qui Arsacem sicariorum Principem, accepta magna pecunia, nonnullos ex ipsis misisse testatur, qui Sanctum Ludovicum Galliarum Regem

(1) *In Decreto quæst. 4. caus. 17.* (2) *L. unica c. de his, qui ad statuas.* (3) *De iis qui ad Ecclesiam confugiunt.* (4) *Homil. in Eutropium.* (5) *Num. cap. 45. Deuter. cap. 19. Josue cap. 20.* (6) *Lib. 3. Regum cap. 2.* (7) *Authent. de mandatis Principum § Sed neque: Item interpr. ad Canon sicut antiquitus, in ea verba, nisi publicus 17. qu. 4.* (8) *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part. 2. lib. 3. cap. 89. sub. n. 11.* (9) *Cap. Immunitatem, de Immunit. Ecclesiarum.* (10) *Lib. 20.*

gem obtruncarent. Illorum operam Fideles etiam adhibuerunt, ut de inimicis ulciscerentur; atque de ipsis agit Innocentius IV. cap. *pro humani, de homicidio sexto*, ubi cum his verbis usus fuerit: *Sic etiam cum suis bonis mundanis omnibus, tamquam Christianæ Religionis æmulas, a toto Christiano populo perpetuo diffidatur*; per hanc sententiam asylum raculars Interpretes declararunt, factumque est, ut quatto loco fcarii immunes non haberentur.

VII. Quinto, qui aliquem per insidias vita spoliaverit, in qua re jus Pontificium Exodi præceptum sequitur, ubi hæc statuuntur (1): *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur.* Docent namque Theologi, quod mandata judiciaria antiquæ legis *sunt mortua, sed non mortifera*. Hoc autem alio testimonio comprobatur; nam capite: *Si rixati, de injuriis*, Exodi præceptum renovatur, ubi reparanda damna, & iis omnibus a percussore satisfaciendum præcipitur, quæ pro Chirurgi opera persolvuntur.

VIII. Sexto, Hæreticus, vel de hæresi suspectus; item Judæus, qui susceptam antea Christianam Religionem deseruit, licet ad sacras ædes confugiant, Joannis XXII. Decreto, nulla gaudent immunitate (2).

§. IV.

Quinam sacrarum ædium Immunitate priventur juxta Constitutionem Gregorii XIV.

IX. QUI Pontificum sanctiones interpretati sunt, varias controversias de illis criminibus excitarunt, quibus sacrum asylum minime conceditur. Primo, utrum hac immunitate careant, qui aliis sceleribus inquinati sunt, quoties id publica tranquillitas exigere videatur, vel majus rationis fundamentum, aut saltem æquale pro immunitate Ecclesiæ deneganda cognoscatur. Secundo, cum Pius V. decreverit (3), ut more latronum extremo supplicio plectatur, qui non fortuito, sed ob socordiam, profusionem, aut luxuriam bona omnia dissipaverit, aut se decoctorem simulans, occultatis ipsis bonis, creditores fefellerit, vel ipsorum pecuniam in suam utilitatem converterit; hinc disputari cœpit, utrum ipsi immunitatem sibi a sacris ædibus compararent. Contrarium non pauci affirmarunt, inter quos Anastasius Germonius hæc tradit (4): *Putarem enim Judicibus secularibus libere hujusmodi homines, quos vulgo fallitos vocamus, & proprie (fallunt enim), extrahendos concedere debere; siquidem Pius Papa V. decrevit, decoctores ultimi supplicii, & eo, quo fures ipso jure, vel consuetudine, vel particulari, vel municipali statuto plecti solent, pœna puniendos esse.* Postremo, cum Romani Pontifices, ac præsertim S. Pius, & Sixtus V. petentibus Principibus indulserint, ab Ecclesia eos quoque divelli, qui criminibus per leges minime cautis tenebantur, & cum maxima rerum perturbatio ex hoc dimanaverit; Gregorius XIV. litteras Apostolicas promulgavit (5), quibus concessiones Principum gratia per Decessores suos, vel per seipsum obsignatas antea, penitus abrogavit, vetuitque, ne quis eamdem criminum naturam, vel etiam majorem gravitatem pro tribuenda, vel recusanda Ecclesiæ immunitate perpenderet, sed ea tantummodo probaret, quæ iisdem litteris proponeret, ob quæ scelesti homines sacro asylo carere deberent. Itaque partim veteres Canones sequutus, partim ipsorum terminos excedens, hæc quæ subjicimus, sua auctoritate declaravit, & constituit.

X. Primo, fures publicos ab Ecclesiæ immunitate prohibuit, uti jus commune antea caverat; qui vero sub illo nomine contineantur, his verbis explicavit: *Si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur.*

XI. Secundo, illos quoque ab Ecclesiastica immunitate prohibuit, qui agros populantur, uti jus Canonicum antea præceperat; illudque solum discrimen est inter jus Canonicum, & Gregorii Constitutionem, quod in illo legitur: *Nocturnas depopulator agrorum*. In hac vero generatim *Depopulatores agrorum* nominantur. Quæ verba Gregorius XIV. adhibuit, ut forsasse indicaret illorum opinionem se minime probare, qui nocturnum, non vero diurnum Depopulatorem immunitate Ecclesiæ spoliabant.

XII. Confirmavit idem Pontifex veterum Canonum Decreta, quæ superius numeravimus: nempe contra eos, qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur, qui insidiose aliquem obtruncat, vel publice grassatur. Advertendum tamen est, cum Gregorius Pontificatum administraret, e Syria magno pretio acciri non consuevisse, qui necem inferrent, sed inter ipsos Christianos tanta inhumanitate aliquos versari cœpisse, qui Syrorum partes ultro sibi desumerent; hinc ipsius Apostolicæ Litteræ non eo modo explicari possunt, quo paulo ante illas Innocentii IV. explicandas innuimus; sed necesse est eos Ecclesiæ securitate destitutos intelligere, qui alieno jussu, mercede ducti, aliquem interficiant, cujuscumque nationis sint, & quamlibet Religionem sequantur. Insuper Hæreticum inter cæteros, qui immunitate carent, Pontifex adnumeravit. Postremo, illud novum decrevit: nempe illis immunitatem nullam concedi, qui aliquid contra vitam ipsius Principis molirentur: *aut Læsæ Majestatis in persona ipsiusmet Principis.*

§. V.

De aliis criminibus, quibus immunitas denegatur post Benedicti XIII., & Clementis XII. Constitutiones.

XIII. CUM hominum impudentia, ac temeritas eo devenisset, ut scelera magis in dies augerentur, a Sede Apostolica suppliciter petitum fuit, ut criminum numerum, quibus sacrum asylum minime permittitur, latius amplificaret. Cum Pontifices Clemens IX., & Clemens X. supremam Sedem obtinerent, de his actum fuit; sed nihil novi constitutum. Iterum proposita fuerunt, cum universam Ecclesiam Clemens XI. administraret: tunc jussu ipsius Pontificis iis Congregationibus interfuimus, in quibus in examen hæc vocabantur. Post diuturnas, gravesque disceptationes Gregorianum Decretum magis extendendum omnes unanimes assenserunt, & quædam peculiaria crimina notata sunt, quæ eidem Decreto adjungi posse videbantur. Cum hæc tamen in lucem haud prolata fuerint, ob eas causas, quas inferius memorabimus, iterum Pontifice Benedicto XIII. necesse fuit diligenter expendere, utrum Gregorii Constitutio proferri, quidve addi deberet? Coactis novis cœtibus, quibus nos quoque adscripti fuimus, omnia, quæ in Pontificatu Clementis XI. statuta jam fuerant, unanimi voluntate confirmata sunt. Quare Benedictus XIII. Litteras Apostolicas, quæ incipiunt: *Ex quo Divina &c.* promulgavit.

XIV. In his præter septem crimina, quæ Gregorius Ecclesiæ immunitate prorsus indigna judicavit, hæc, quæ sequuntur, addita fuerunt.

XV. Primo. *Qui confugientibus vim inferunt, atque ipsos ab Ecclesia, aliove loco immuni violenter extrahunt, & abducunt.*

XVI. Secundo, *Interficientes proximum suum animo præmeditato, ac deliberate.*

XVII. Tertio, *Falsificantes Litteras Apostolicas.*

XVIII. Quarto, Contra eos, qui Montem Pietatis, aut ejusdem generis alia loca administrant: *furtum, aut falsitatem in prædictis locis committentes, cujus ratione arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus sit.*

XIX. Quinto, *Conflantes, adulterantes, vel tondentes quascumque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exterorum, quotiescumque in loco, aut provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant usum, & commercium, vel ipsas monetas conflatas, adulteratas, aut detonsas scienter ita expendere, & erogare præsumentes, ut fraudi, conscii, atque participes censeri possint.*

XX. Sexto, *Illos denique, qui sub nomine Curiæ se se introducunt in alienas domos animo ibidem perpetrandi rapinas, easque re ipsa committunt cum homicidio, aut mutilatione membrorum alicujus ex domesticis earumdem ædium, vel etiam extranei, quem ibi forte reperiri contigerit, dummodo homicidium, vel membrorum mutilatio sequatur.*

XXI. Septimo, *Item declaramus omnes, & singulos prædictos tam Laicos, quam Ecclesiasticos qui in urbe, ac ditione præfatis ex causa, & occasione homicidii, etiam in rixa commissi, cum armis, seu instrumentis suapte natura aptis ad occidendum inquisiti, & processati, vel in contumaciam banniti, & condemnati fuerint, dummodo homicidium non fuerit casuale, vel ad propriam defensionem, immunitatis præfatæ beneficio minime etiam gaudere.* Id vero in ditione solum Ecclesiastica locum obtinet. Ex jure communi, & Gregorii Decreto per universum Orbem solum homicidium ex proditione commissum immu-

(1) *Cap. 1. de Homicidio.* (2) *Constitut. 1. tom. 1. Bullar. Roman.* (3) *Constitut. 112. tom. 2. Bullar.*
(4) *De sacrorum communit. lib. 3. cap. 16. in fin.* (5) *7. Tom. 2. Bullar. Roman.*

immunitatis beneficio carebat. Deinde Benedictus XIII. uti nuper ostendimus, homicidii deliberati reos a sacris ædibus arcendos indixit. Postremo Clemens XII. in Litteris Apostolicis, quæ incipiunt: *In supremo*, & quæ nos ipsos ad hanc Institutionem proferendam impulerunt, per omnem Ecclesiasticam ditionem immunes esse noluit, qui homicidium per rixam patraverint, modo tamen fortuito; vel ad propriam defensionem illud non contingerit.

§. VI.

De quæstionibus circa localem sacrarum ædium immunitatem per eosdem Pontifices Benedictum XIII., & Clementem XII. definitis.

XXII. QUI Bibliothecam habent, & libros aliquando evolvunt, ne pulvere, tineisque abrodantur, in admirationem procul dubio adducentur, cum advertent ingenium, conatusque omnes eo Scriptores acutissime contulisse, ut rei, licet notorii criminis, ab immunitate sacrarum ædium minime rejiciantur. Inter ipsos, uti superius dictum est, numerantur, qui homicidia, & mutilationes membrorum, in Ecclesiis, aut cœmeteriis commiserint; hinc disputatio inter Scriptores agitari cœpit, an immunitate careat, qui ex loco sacro interficiat, aut mutilet aliquem in profano loco constitutum? Item, an Ecclesiæ beneficium concedi debeat, si reus extra locum immunem positus necem afferat, aut mutilationem illi, qui in Loco Sacro versatur? postremo, si immunitas neganda utrique videatur, utrum Ecclesia solum, quæ nefario scelere violata fuit, immunitatem reo præstare nequeat, an reliquæ omnes eamdem rationem præseferant? Quare Benedictus XIII. in ea Constitutione, quæ incipit: *Ex quo &c.* sacrarum ædium immunitatem illis omnibus recusandam decernit: *Qui stantes in Ecclesia, vel cœmeterio interficiunt stantes extra Ecclesiam, vel cœmeterium, aut ipsis membrum mutilant; necnon eos, qui stantes extra Ecclesiam, vel cœmeterium occidunt stantes intra Ecclesiam, vel cœmeterium, aut iis membrum mutilant.* Insuper non modo reos ejusmodi, sed impedientes quoque, ne quis in locum immunem se recipiat, vel per vim a sacris ædibus aliquem abripientes, cujuscumque Ecclesiæ beneficio gaudere minime posse constituit: *Declarantes, in quatuor præmissis casibus ejusmodi reos non illius tantum Ecclesiæ, quam violarunt, sed cujuscumque etiam alterius Ecclesiæ immunitate gaudere nequaquam posse, aut debere.*

XXIII. Gregorius XIV., uti jam dictum est, *Viarum grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident*, sacro asylo prorsus excludit. Cum itaque Pontifex plurali numero utatur, & cum de publicis viis sermo fit, quidam putarunt, hac Pontificis sententia eum non contineri, qui semel tantum grassatus fuerit, vel crimen ejusmodi in vicinalibus admiserit. Contra vero Benedictus XIII. ita sanxit: *Unicam tantum grassationem in via publica, aut vicinali admissam sufficere ad hoc, ut quis publicus Latro, & Grassator dici valeat, dummodo tamen grassati mors, aut membrorum mutilatio sequuta fuerit, tenore præsentium definimus, & declaramus.*

XXIV. Item *Rei assassinii* locali immunitate destituti per eumdem Gregorium XIV. declarantur. Cum igitur, uti nonnulli satis ingeniose perpenderunt, sicarii nomen illis tribuatur, qui jussu alterius aliquem occidunt, non autem, qui tam nefarium scelus proposita mercede imperaverint, istos quidem immunes esse arbitrantur. Post hæc, ut suam beneficentiam in sicarios etiam exercerent, &, si fieri posset, incolumes vindicarent, ab illis quandoque merces aliquas pro crimine, non pecuniam ullam accipi, aliquando etiam pacta pecunia, vel mercibus fraudari, advertentes, tunc sicarios ipsos immunitate frui debere, pronunciarunt. At Benedictus XIII. his verbis eorum opinionem penitus improbavit: *Ad hæc in crimine assassinii non modo mandatarios, qui in ipsamet Gregoriana Constitutione aperte excipiuntur, sed etiam mandantes, qui certum præmium, aut mercedem sive in pecunia, sive in aliis rebus tradiderint, aut promiserint, quamvis promissio nullum habuerit effectum, dummodo assassinium re ipsa patratum fuerit, ab Ecclesiasticæ immunitatis beneficio excludimus, ac pro exclusis perpetuo haberi volumus, & mandamus.*

XXV. Postremo, cum idem Benedictus a sacris asylis eos depulerit, qui homicidium deliberato animo patraverint, nullam tamen de Ecclesiasticis mentionem fecerit, nec illud explicaverit, an aliqua ætatis ratio habenda sit; postremo, an eadem pœna eos complectatur, qui consilium, vel opem homicidæ attulerit, Clemens XII., qui feliciter regnat, in ea Constitutione, quæ incipit: *In supremo*; Ecclesiasticos homicidii reos ab immunitate secludit: *Ad ipsos Ecclesiasticos, cujuscumque gradus, & Ordinis existant, in Urbe, ac universa ditione Nobis, & Sedi Apostolicæ mediate, vel immediate subjecta homicidium animo similiter præmeditato, ac deliberato patrantes extendimus quoque, & ampliamus.* De ætate vero, ac de iis, qui consilium, vel operam homicidis præbeant, hæc statuit: *Declaramus homicidii reos natu minores viginti quinque, majores vero viginti annis tam Laicos, quam Clericos, atque omnes, & singulos sive Laicos, sive Clericos, qui mandatum, consilium, instigationem, auxilium cooperativum, aut aliam operam occisori præbuerint, ex quorum singulis pravis actibus homicidium evenerit in dicta Benedicti Prædecessoris Constitutione comprehensos esse, ac deinceps censeri debere, eamque, quatenus opus sit, ad ipsos pariter extendimus.*

§. VII.

De ratione extrahendi a Sacris Ædibus eos, qui ob scelera superius exposita nulla immunitate gaudent.

XXVI. ITaque, si ad Ecclesiam confugiant, qui ejusmodi criminibus sese inquinaverint, & omnem immunitatem amiserint, a sacris ædibus deducendi sunt, & Judici tradendi, ut debitas pœnas exsolvant. Qua de re jussu Clementis XI. cœtus habiti sunt, & in medium prolata omnia, quæ Pontificibus Clemente IX., & Clemente X. tum per Ecclesiasticos, tum per Laicos scripta fuerant. Tum facile constitutum fuit, ut Judicis Ordinarii Ecclesiastici auctoritate interposita, criminosi homines ab asylis removeantur; ut aliquis Ecclesiasticus ab eodem designatus intersit; demum ut per solum Judicem Ecclesiasticum cognoscatur, an reus ea crimina perpetraverit, ob quæ immunitate prorsus indignus habeatur; cum agatur de reo, qui in Ecclesiastica ditione, scilicet immuni loco versabatur, ex quo solum abripitur, quia jure Pontificio permissum id habetur. Illud magnopere implicatum visum fuit; videlicet quæ argumenta criminis proferri deberent, ut Judex Ecclesiasticus reum asylo sacro frui non posse, proprioque Judici committendum decerneret. In Gregoriano decreto hæc leguntur: *Quodque Delinquentes &c. Curiæ Seculari &c. consignari, nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi vere crimina superius expressa commiserint*; Præclarissimi Jurisperiti Farinacius (1), & Falconius, cum eadem verba interpretarentur, reos ejusmodi Sacrarum Ædium beneficio spoliari non posse affirmarunt, si dum causa per Judicem Ecclesiasticum cognoscitur, indicia solum, & conjecturæ producantur: sed certissimis, & perspicuis rationibus agendum putaverunt. Sed tamen veritati parum consentaneum cæteris visum fuit, quos Antonius de Possentibus commemorat (2), & sane ad veram, rectamque probationem necesse est, ut reus crimen suum fateatur aut de illo convincatur. Hoc postremum non ita facile evenire solet. Illud vero primum vix potest excogitari. Siquidem, cum nequeat Ecclesiasticus judex a reo veritatem tormentis extorquere, idem erat propriam ejusdem confessionem exquirere, ac putare illum ultro, & conscientiæ stimulis adactum ad manifestandam veritatem paratum esse. Quare, si reus ipse de crimine suo convinci, aut illud confiteri deberet, ut a Sacris Ædibus avulsus Seculari Curiæ committi possit, nullus unquam quolibet scelere inquinatus eidem Curiæ traderetur, uti prius Carolus a Basilica Petri Novariensis Episcopus expedit (3): *Si plenam probationem requirimus, hoc est, ut reus confessus sit, vel aliorum testimonio convictus, paucissimos trademus Judicibus Laicis: quod cum Romæ dixissem Farinacio, nihil respondit, nisi similia fere verba illis quod scripsi scripsi.* Cum hæc ita sint, cœtus jussu Clem. XI., uti jam dictum est, coacti, habita plurium suffragiorum ratione decreverunt non quidem certissima, & plana argumenta requiri in cognitione causæ, quæ per Ecclesiasticum instituitur, ut reus aliquis Seculari Curiæ tradatur, sed satis esse, ut veritati consentanea probentur, & vehemens aliquod sceleris indicium, & conjecturæ in medium ferantur. Judex autem Secularis causam iis omnibus corroborabit, quæ ab Ecclesiastico prætermissa sunt, ut reum sibi traditum, adhibitis etiam tormentis, vel ad criminis confessionem impellat, vel necessariis testibus convincat.

XXVIII. Hac difficultate expedita, alia proposita fuit, an si reus eo modo, quem nuper explicavimus, Seculari Curiæ committendus sit, priusquam id fieret, defensionis tempus ipsi reo tribuendum videretur. Id quidem necessarium aliquibus visum fuit, ne reus in dicta causa immunitate careret. Alii tamen id non modo superfluum putarunt, cum ad Judicem Laicum

(1) *Cons.* 76. *n.* 3., *& seq.* (2) *Sing. cent.* 2. *sing.* 143. *n.* 2. (3) *In Comment. sub. c. Inter alia de Immunitate Ecclesiast.*

cum hoc negotium pertineat, sed etiam perniciosum, & quoddam veluti Justitiæ impedimentum. Nam si reus, dum causam suam defendit, testimonia in ipsum conflata deprehenderit, tunc vel ipse, vel ejus familiares longe arcendos eos testes curabunt, ne, cum reus in manus Laici Judicis devenerit, & causæ cognitio per ipsum indicetur, eadem testimonia repetentur, vel saltem immutentur, cum in examen vocentur.

XXVIII. Hæc sane controversia, quæ in memoratis Congregationibus proposita, componi sub Clemente XI. minime potuit, reliquis omnibus, quæ agebantur, cursum continuit, & earum, quæ jam sancita fuerant, promulgationem impedivit. Quare, cum Benedictus XIII. Pontificatum gereret, idem negotium susceptum fuit, & omnibus iterum diligenter examinatis, hæc, quæ subjicimus, per allatam superius constitutionem: *Ex quo*: constituta fuerunt: Primo, ut reus ab immuni loco deduci, & in carceres Episcopi tradi possit, satis esse *Indicia, quæ ad capturam decernendam sufficere videantur*: secundo, ut Ecclesiasticus crimen, de quo agitur, judicio suo cognoscat: *Ubi vero* (prosequitur Pontifex) *ex processu informativo desuper conficiendo constet de crimine excepto, ac insuper adversus eumdem extractum talia resultent indicia, ut crimen ab eo fuisse patratum moraliter credi possit* (*quæ quidem indicia juxta regulas juris vocantur ultra torturam*) *eo tantum casu præfatum extractum Ministris, & Officialibus Curiæ Secularis tradere, & consignare possit, ac debeat*: Tertio, ne rei Judicibus Laicis tradantur, nisi, *Exacta tamen, receptaque prius ab ipsis obligatione in forma juris valida restituendi extractum Ecclesiæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Nobis, ac pro tempore existenti Romano Pontifici reservatæ, quatenus idem extractus indicia contra ipsum acquisita in suis defensionibus purget, ac diluat. Quod, si ea minime purgaverit, & vere delinquens repertus fuerit, Curiæ Seculari in ipsum tali casu, ut juris esse censuerit, agere, atque procedere liceat.*

XXIX. Eadem in Constitutione Clementis XII. continentur, ubi præ cæteris illud Benedicti Constitutioni additum fuit, quoties de homicidio deliberato, vel per insidias, aut etiam per rixam patrato judicium statuetur (nisi fortuito, vel pro vitæ defensione contigerit) facta esse inditione Ecclesiastica, ut foro Seculari reus committatur, non quidem indicia *ultra Torturam*, uti Benedictus præcepit, verum id fieri posse *ex acquisitis, seu subministratis indiciis ad torturam tantum sufficientibus*; quod eo solum consilio sancitum fuit, ut mortalium audacia in patrandis tam frequenter homicidiis comprimatur: cum id præsertim plurium etiam Decessorum Pontificum exemplis comprobetur. Nam Clemens VIII. jurisprudentiæ laude clarissimus, postquam Farinacii, & Falconii Consultationes expendit, quosdam homicidii reos, qui in sacras ædes se receperant, Laico Judici tradi imperavit; *Si tamen prius summarie, simpliciter, & extrajudicialiter, & quantum pro conscientiæ tuæ informatione sufficere posse videbitur, illos homicidium prædictum perpetrasse, aut illi cooperatos, seu in illo culpabiles fuisse* (1). Insuper peculiaris Congregatio jussu Clementis X. convocata epistolam confecerat, in qua hæc sententia legitur: *Ut justitiæ exercendæ nullum impedimentum afferatur, Sanctitas Sua Eminentiæ Vestræ permittit uti sufficientibus ad tormenta indiciis, ut reus Sacra Immunitate indignus declaretur.*

§. VIII.

De pœnis, quæ his criminibus exceptis infliguntur.

XXX. REI propriis Judicibus traditi, legum auctoritate puniuntur, ut decernunt iidem Pontifices Gregorius, Benedictus, & Clemens XII., qui S. Petri Sedem feliciter occupaverunt. Cum ipse non modo deliberatum homicidium, uti Benedictus antea constituerat, sed rixa pariter commissum iisdem pœnis plectendum sanxerit, nisi casu, vel pro vitæ defensione evenerit, ne locus excusationi supersit, & ne impotens quædam iracundia ad reum protegendum de more afferatur, sanxit, jussitque Pontifex consuetum mortis supplicium indici, si occisor primus rixam excitaverit. Id Romæ & per universam Pontificum ditionem, ac potissimum Bononiæ, ejusque diœcesi observandum præcepit: *Occisor pœna pariter ordinaria puniatur, licet homicidium sequutum sit in rixa, si homicida rixæ auctor fuerit*. Ita per eamdem Clementis XII. Constitutionem decernitur, in qua præterea illud cautum fuit: *Utque calor iracundiæ a pœna ordinaria delinquentem nusquam eximat, ubi inter tempus rixæ, ac patratum homicidium sex horarum spatium intercesserit; id sufficere volumus, ut reus ad actus extraneos diverterit, vel divertisse debuerit*. Alia sapienter ab ipso Pontifice pro coercendis homicidiis statuta sunt, quæ in eadem Constitutione describuntur. Dissimulare hic non possumus aliquos, qui boni jurisperiti existimari volunt, eo devenisse, ut non modo familiaribus sermonibus, sed etiam scripto contenderint ex veteri saltem consuetudine in Pontificia ditione capitali sententiæ damnari neminem posse, qui scelus antea confessus non fuerit. Id autem criminosi homines adeo pro certo habuerunt, ut pœnas scelerum se nunquam daturos putaverint, si tormentis adacti illa denegarent, vel confessionem tormentis expressam confirmarent. Qua de re Pontifex hanc falsam opinionem his verbis improbavit: *Neve prætextu erroneæ, & nunquam approbatæ consuetudinis, sive interpretationis quispiam decipiatur, ad omnium, & singulorum memoriam serio revocamus, prædicta pœna ordinaria teneri nedum ore propriis homicidium confessos, sed etiam, qui de commisso homicidio juxta Juris Canonici, ac Civilis dispositionem, quam in cæteris quibuscumque delictis sartam, tectamque fore volumus, convicti fuerint, quibusvis prætensis usu, & stilo, rebusque judicatis in contrarium minime attentis.*

§. IX.

De reis, qui Sacri asyli immunitate gaudent.

XXXI. HIS criminibus solum exceptis, quæ superius enumeravimus, reliquis omnibus Sacrorum Locorum immunitas conceditur. De his agendum superest. Ac primum in memoriam revocandum est, quod ejusmodi rei, si extra locum immunem caperentur, statim per dolum se ab asylo Sacro deductos fuisse olim affirmabant, & licet contrarium probaretur, tunc non semel id contigisse, sed quater etiam asserebant, testesque paratos adducebant, qui falso rem jurarent: sed illud gravissimum, & non ferendum erat, quod, cum semel se per dolum abreptos e Sacris Locis ostenderent, etiamsi nova deinde crimina patrarent, in asylum restitui debebant, ubi post tot maleficia per iniquam simulationem conquiescerent. Qua de re Clementis XI. jussu peculiaris Congregatio constituta fuit, ut hæc prava consuetudo salutari aliquo consilio de medio auferretur. Tunc opinionem nostram descriptam exponere coacti, sermonem super hac re pro nostri ingenii imbecillitate typis edidimus. Primo nullam in jure Pontificio legem reperiri advertimus, quæ immunes eos declaret, qui postquam ad Loca Sacra perfugerint, longe ab ipsis deinde capiuntur, nisi forte per vim abstrahantur. In Concilio solum Aurelianensi de illis, qui dolose e Sacris asylis deducuntur, mentio habetur (2): *seu vi, seu dolo abstrahere, aut sollicitare fortasse præsumpserit &c. eo tamen, qui abstractus, prius Ecclesiæ restituto*. Id vero Concilium, cum peculiare unius provinciæ fuerit, illius solum terminis concluditur. Insuper exposuimus, etiam si dolo seducti incolumes esse debeant, nullam in posterum doli suspicionem futuram esse, si publice declaretur, ne e Sacris Locis longe abscedant, nec ullo artificio moveantur, qui ob aliquod scelus ad illa confugerunt, aliter, nisi aperta vis intercesserit, doli excusationem minime profuturam; eo sane pacto, quo se deceptum queri non potest, qui ex aliquo loco in carceres rapiatur, ex quo pristina immunitas sublata fuit, si per Tabellam januæ affixam idem Locus immunitate carere indicetur; In hanc sententiam Innocentius III. olim respondit (3): *Nec obstante dolo, quo se proponebant fuisse seductos, cum talis dolus non tam ad circumventionem prædictorum Cisterciensium, quam ad fatuitatem eorum debeat retorqueri*. Cum hanc nostram opinionem Congregatio approbasset, die 22. Decembris anno 1716. Decretum promulgavit ipsius Clementis XI. auctoritate firmatum, quod deinde ad omnes Italiæ Episcopos transmissum fuit. In eo statuitur: *Ut de cætero illæ dumtaxat extractiones suffragentur, quæ aut violenter patratæ, aut sub fide Salviconductus ab aliquo Judice Ordinario, seu Delegato concessi, ac subscripti secutæ fuerint, qui tamen Salvusconductus suffragari poterit pro tempore tantum in eo præscripto.*

XXXII. Quondam immunitatem, & vitam sibi comparabant, qui Sacrarum Ædium, vel Regularium domorum perfugium obtinuerant. Curabant Ecclesiastici, ut crimina salutari pœnitentia expiarent, nec ab iisdem asylis decedere illos sinebant, antequam divinæ justitiæ rite satisfecissent. Furem celeberrimum e supplicio S. Bernardus eripuerat, idque Comiti Theo-

(1) *In lit. Apost. die 6. Febr. edit. apud Genuensem in Praxi Cur. Archiep. Neapol. cap. 79. sub num. 2., & apud Pellegrinum de Immunit. cap. 7. sub num. 21.* (2) *Actum fuit anno 541. tom. 2. Concil. General. Regiæ editionis Parisiis impressum habetur anno 1714.* (3) *Cap. 2. Cum dilectus de iis, qui vi, metuve &c.*

Theobaldo molastum, ingratumque fuerat, qui impunitum furem dimittere ægru animo patiebatur. Quam ob causam S. Bernardus his verbis ad eum scripsit: *Tu illum decreveras brevi suppliciis, & interitu momentaneo consumari; sed ego eum faciam diuturno cruciatu, & morte longissima mori. Tu furem appensum per unam, aut per plurimos dies mortuum in patibulo remanere permitteres; ego cruci affixum per annos quamplurimos faciam in pœna jugiter vivere, & pendere.* Ita revera accidit: Furem ad Monasterium Claræval lis perduxit, inter Monachos cooptavit, ibique per triginta annos pœnitentia incredibili confectum detinuit. Hujus generis exempla Ecclesiæ rarum Scriptores plurima commemorant.

XXXIII. Nunc autem, qui Sacrum asylum amplectuntur, non quidem de æterna salute comparanda, sed potius de novis criminibus patrandis cogitant, & eodem asylo (uti sæpius contigit) impudenter abutuntur. Id profectu, si in hac Civitate, vel Diœcesi contingat, opportunum malo huic gravissimo remedium excogitabimus. Nam vix ejusmodi impudentia nobis delata, ac probata fuerit, ad eas pœnas, quæ necessariæ sunt, deveniemus, prout Sacra Immunitatis Congregatio nobis concessit, aliasque, si opus sit, ab eadem Sac. Congregatione, vel ab ipso Summo Pontifice facultates impetrabimus. Ut vero falsa opinio, quæ in vulgus emanavit, penitus diluatur, Sacras Ædes ea de causa institutas, ut criminosi homines suam audaciam tueantur: sciant universi, præter ea scelera, quibus omnis immunitas jure negatur, si cætera quoque gravia sint, vel sæpius admittantur, tunc, Summi Pontificis, vel Sacræ Congregationis auctoritate interposita, in carceres Ecclesiastici Judicis ex Loco immuni reos posse detrudi *nomine Ecclesiæ*, causaque ipsorum cognita pœnam constitui, non quidem pro sceleris ratione, & gravitate, sed aliam extra legis ordinem benigniorem, ut simul justitia in reos administretur, & Ecclesiæ ratio quædam ducatur, quemadmodum suo exemplo docuit Theodoricus, qui cum de Juvino Collagæ sui interfectore ad Faustum Præfectum scriberet (1): *Sed conscius*, ajebat, *facti sui inter Ecclesiæ septa refugiens declinare se credidit præscriptam legibus ultionem. Vulcanicæ Insulæ perpetua relegatione damnamus, ut & Sancto Templo reverentiam habuisse videamur, nec vindictam criminosus evadat in totum, qui innocenti non credidit esse parcendum.*

§. X.

Quid agendum sit Parochis post hanc Institutionem.

XXXIV. SEries hujus nostræ Institutionis finem, causamque ipsius satis ostendit; videlicet, ut Parochi omnes in Civitate, ac Diœcesi ea cognoscant, quæ veteri, recentique Jure Pontificio de Sacrarum Ædium Immunitate præscribuntur; utque certiores fiant de reis, qui Sacri asyli beneficio carent, & qua ratione ii contineri debeant, qui post aliquod facinus ad Ecclesias perfugiunt. Sanctitas-Sua per eas litteras Sac. Congregationis, quæ die 19. Martii, uti superius exposuimus, datæ fuerunt, jussit nos indicere Parochis Urbanis, & totius nostræ Diœcesis, ut Festo die *inter Missarum Solemnia*, Sancto prius Evangelio declarato, ea crimina populo denuncient, quæ Sacra Immunitate destituuntur. Quare Summo Pontifici morem libentissime gerentes, Parochis præcipimus, ut hoc anno, & in posterum quotannis id, quod nuper propositum fuit, universi perficiant. Hortamur etiam, ut pro re facilius gerenda percurrant ea, quæ §. 4. & §. 5. hujus Institutionis continentur.

Qui Apostolicas Constitutiones, illasque potissimum Benedicti XIII., & Clementis XII. secum reputabit, plane intelliget, eos Pontifices pro studio, curaque suscepta ad nefarium homicidii scelus impediendum commendari summopere debere, cum in ditione Ecclesiastica nimis frequenter perpetretur. Nos quidem, ne exteræ gentes exhorrescant, prætermittimus homicidia recensere, quæ solum ad Congregationem negotiis status consultandis præpositam Romam singulis annis deferuntur. Inter illa minime adnumerantur homicidia, quæ tum in Urbe, tum in Legationibus Ferrariensi, Bononiensi, Ravennate, atque Urbinata perpetrantur, pro quibus examinandis aliæ peculiares Congregationes designatæ sunt. Iisdem litteris, quas modo memoravimus, impellimur Parochos admonere, ut hujus teterrimi sceleris magnitudinem, facilitatemque gravissimis verbis ostendant, & vehementer insectentur: *Qui hominem occidit* (inquit Philo de specialibus legibus) *qui hominem occidit, appellatur homicida, sed revera est sacrilegus, & quidem insignis; quippe qui perpetravit sacrilegium maximum, sublata e mundo re pretiosissima, sacratissimaque, quando nihil est Deo tam simile, quam hoc sigillum pulcherrimum, expressum e matrice pulcherrima, ad exemplar ideæ rationalis effictum.* Sanctus vero Cyrillus ita homicidam alloquitur (2): *Ut mihi, fare, age, Salvatoris legem collocasti, & quidem, qui te Christianum esse confitebare? Violas nempe charitatis sanctiones, teque in immitem bestiam immutatum fuisse, & in feritatem naturæ inimicam incidisse non sentis.* Sed quoniam formidine pœnæ nefarii homines a maleficiis removentur, populo de homicidii gravitate disserentes explicabunt celebre illud, ac vulgare effatum, *Locum immunem arripiam* minime profuturum; nam propositam sibi immunitatem pro certo amittent. Inanem præterea spem, vanasque illorum cogitationes affirmabunt, qui causam criminis feliciter absolvi posse, & ab omni periculo incolumes præstantium virorum gratia, & commendatione brevi se in patriam reversuros confidunt. Pontifex enim Principibus etiam viris facultatem ademit, ut homicidas ejusmodi absolverent, vel data fida publica dimitterent. Nihil etiam proderit pro vitæ defensione, si capti commissum crimen audacter inficientur, tormentorum vim superent, vel confessionem tormentis expressam postea non confirment. Nam ea juris norma servanda est, ut rei, vel ob criminis confessionem, vel indiciis, ac testimoniis convicti debito supplicio puniantur. Tandem, ut uno verbo omnia complectamur, illud Genesis præceptum sine ulla dubitatione observabitur (3): *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius; ad imaginem quippe Dei factus est homo.* Idem habetur Exodi cap. 21. v. 12. *Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur.* Postremo idem judicium Sancti Matthæi cap. 26. v. 52. decernitur: *Omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt.*

INSTITUTIO XLII.

De studiis suscipiendis ab Ecclesiasticis secularibus, antequam ad Ordines assumantur.

I. QUamvis sedulam curam alias impenderimus, ut pro studiis eorum qui Ordines expetunt, necessaria traderemus, certamque normam constituerimus, quæ in iisdem examinandis adhuc observatur: tamen hanc novam Institutionem conficere, ac promulgare impellimur, licet satis clare sententiam nostram super hac re jampridem explicaverimus, ut illorum artificia eludamus, qui non modo voluntati nostræ, sed etiam Juri Pontificio, quo nos potissimum innitimur, parere detrectant.

II. Antequam pro minoribus Ordinibus suscipiendis aliquis de materia, forma, munere officioque singulorum Ordinum interrogetur, sicut a nobis præscriptum fuit, Examinator inquiret, quibus studiis operam dederit, quem fructum ex ipsis comparaverit; utrum Christianæ legis doctrinam, & linguam Latinam satis perceperit. Tridentina Synodus id omnino decernit (4): *Minores Ordines iis, qui saltem Latinam linguam intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur, conferantur.*

Nonnulli minores Ordines ab Episcopo illis conferri posse existimarunt, qui Latinam linguam nondum calleant, sed bona indole præditi sint, ita ut pro ætatis ratione ad ipsius Latinæ linguæ cognitionem pervenire possint. Hanc opinionem illis præsertim Sacri Concilii verbis tutantur (5): *Nisi aliud Episcopo expedire magis videretur.* Eam tamen nos improbamus, ideoque numquam sequemur, cum eadem verba pro solvendis interstitiis, non autem pro linguæ Latinæ necessitate Sanchez interpretetur (6). Itaque ad examen pro minoribus Ordinibus recipiendis minime accedat, qui Latinam linguam non antea didicerit. Nam si ipsa careat, nihil aliud ab ipso requiretur, ne tempus frustra conteratur. Idem prorsus in eos statuetur, qui Subdiaconatum, Diaconatum, aut Sacerdotium postulant, si in explicando Romano Catechismo, vel Tridentino Concilio pro Latinæ linguæ ignorantia, sententias conjecturis assequi potius, quam funditus intelligere videantur.

III. Pro Subdiaconis, Diaconis, & Sacerdotibus illud expendimus juxta Sacri Concilii præscripta, eos tantum ad Sacerdotium assumi debere, qui præter cætera merita (7), *etiam*

ad

(1) *Cassiodorus lib. 3. epist. 47.* (2) *Homil. 8. Paschal.* (3) *Cap. 9. v. 6.* (4) *Sess. 23. de reformatione cap. 11.*
(5) *Loco sup. cit.* (6) *Lib. 7. de Consiliis Moralibus cap. 1. dub. 49. num. 14.*
(7) *Sess. 23. cap. 14. de Reform.*

ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ut ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobetur. Insuper ante oculos nobis proposuimus litteras Apostolicas, quas pro Cleri Hispani reparanda disciplina Innocentius XIII. edidit, & pro quadam Episcoporum norma Benedictus XIII. confirmavit. Quare alias indiximus Subdiaconatum petentibus, ut Theologiæ Moralis, vel Scholasticæ, aut Juris Pontificii studio operam diligenter impenderent, ita ut ante Sacerdotium in eodem studio per tres annos versarentur; primum annum insumerent ante Subdiaconatum, alterum ante Diaconatum; tertium denique, priusquam Sacerdotii dignitatem assequerentur. Ita enim fore confidimus, ut ejusmodi exercitatione per triennium habita eo modo, quem inferius subjiciemus, illi tantum ad Sacerdotium assumantur, qui juxta allatam Sacri Concilii sententiam idonei judicentur.

IV. Ut hunc laborem, ac fastidium aliqui effugiant, licet Grammaticæ legibus parum Instructi, Theologiæ Moralis, seu Scholasticæ, aut Juris Pontificii studium ingrediuntur, plurimi etiam id suscipiunt, antequam Philosophiæ cursum absolverint, vel saltem per annum Logicam sedulo percurrerint, ea ducti ratione, quod nulla de ipsa Logica verba fecerimus: putant enim, cum de aliqua re sermo instituitur, omnes etiam ipsius partes explicandas, quæ necessario cum illa conjunguntur, & communi omnium sententia intelligi debent, licet minime exprimantur. Illud quoque advertimus, testimonium hujusmodi a nonnullis facultatum Professoribus obsignatum proferri, nempe exercitationem per annum ab eo susceptam fuisse, qui solum post diem quartam Novembris studiis initium dedit; ac pro obtinendis Ordinibus ad examen accedit, qui proxime insequenti Decembri conferri solent; nempe sibi prodesse arbitrantur illud juris effatum, quod pro solvendis stipendiis ad publicos, & optime meritos administros pertinere solum consuevit: *Annus inceptus habetur pro completo.* Neque dissimulandum est, alios Theologiæ Morali constitutum tempus quidem insumpsisse, sed in iis solum, quæ de censibus, de pecuniæ permutatione, de vendendi, & emendi ratione tractant, operam studiumque collocasse; qui tamen numquam ea didicerunt, quæ a Tridentina Synodo præcipiuntur, quæ nempe ad imbuendum populum de rebus ad æternam salutem necessariis, vel ad Sacramenta administranda pertinent. Alii quoque se Juris Pontificii scientiæ comparandæ deditos fuisse longo tempore testantur, qui jus civile ne leviter quidem attigerunt. Non semel etiam contingit, ut plurimi de Philosophia, de Morali, vel Scholastica Theologia, aut de Jure Canonico interrogati, postquam in aliqua ex iis facultatibus se versatos affirmarunt, audacter respondeant, eam quæstionem haud sibi traditam fuisse, quod difficile sane videtur. Verum eo consilio id faciunt, ut Examinatores ad duo, vel tria capita deveniant, quibus se illi instructos fatentur, & omissis ceteris omnibus, quæ a Magistris quidem audierunt, sed per anni spatium vanis negotiis detenti minime perceperunt.

V. Qui has facultates, quas modo enumeravimus, addiscere volunt, antequam Latinæ linguæ præceptis satis imbuantur, vehementer errant, ipsique Professores omnem industriam, ac laborem nequicquam profundunt. Nos autem, (licet harum præstantiam facultatum cursum absolvisse jactent) cum in examen venient ad minores, seu majores Ordines minime probabimus, sed tamquam irregulares omnino rejiciemus. Etenim *ignorantem litteras* (1) sacri Canones irregularem declarant. Insuper aliis locis (2) hæc decernuntur: *Illiteratos nullus præsumat ad Clericatus Ordinem promovere; quia litteris carens Sacris non potest esse aptus officiis. Ne sit illitteratus* (3). *Inscii litterarum ad sacros Ordines aspirare non audeant* (4). *Nullus Episcopus, vel quivis alius infanti (nisi forte Religionem intraret) seu illiterato Clericalem præsumat conferre Tonsuram* (5). Cum hæc ita sint, qui legere, & scribere nesciant, cum de prima Tonsura agitur, *illiterati, insciique litterarum*, atque ideo irregulares merito nuncupantur: *Prima Tonsura* (Tridentina Synodus præcipit (6)) *non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & Fidei rudimenta edocti non fuerint; quique legere, & scribere, nesciant.* Cum vero de minoribus Ordinibus, & multo magis de majoribus res est, *illiterati, insciique litterarum dici poterunt*, qui Latinam linguam ignorent, quam Tridentinum Concilium in illis etiam requirit, qui minores Ordines expetunt, uti jam superius ostendimus. Quippe Sancta Mater Ecclesia justis de causis vetuit, ne sacræ litteræ, Evangelia, Rituales libri, Divina Officia, cæterique libri, qui ad Sacerdotes pertinent, in vernaculam linguam traducantur; quemadmodum fuse eruditeque P. Fontana Societatis Jesu demonstravit (7), cum sententiam 8a., aliasque insequentes per Clementem XI. proscriptas (8) interpretaretur.

VI. Inter statuta Caroli Magni Imperatoris cavetur, ne ignoranti linguam populo usitatam Pastoris munus deferatur. Tres autem linguæ tunc colebantur, nempe Germana, quam Galli deinde sibi vindicaverant, Latina, quæ per Romanos in subjectas Colonias propagata fuerat, postremo Romana Latinæ haud multum dissimilis, nisi quod Gallorum, & Germanorum priscis vocabulis, aliisque per easdem Provincias communi consuetudine adscitis permiscebatur. Si igitur Parochus ea lingua prorsus instructus esse debet, quemadmodum Imperatoris lege cautum fuisse nuper ostendimus, qua populus ipsi subjectus utitur, hinc Clericis, & Sacerdotibus Latinam linguam haud necessariam aliquis judicabit, quæ tunc Parochis ipsis minime præscripta fuit; sed in hac re magnopere decipiuntur. Cum enim sacras litteras, quæ Latino tantum sermone continentur, Parochi, & Sacerdotes intelligere omnino deberent, id sine Latinæ linguæ præsidio consequi nullo modo poterant, uti Thomassinus asseruit (9), cum eamdem Caroli Magni legem declararet: *Nec inde tamen efficies, minime necessariam fuisse Latinæ linguæ scientiam, cum ejus præsidio destituti nec Scripturas possint, nec Canones legere.*

VII. Illud quoque summopere optamus, ut qui Sacerdotes fieri volunt, postquam Latina lingua, & humanioribus litteris satis imbuti fuerint, integrum Philosophiæ cursum perficiant, & eam præsertim Philosophiæ facultatem suscipiant, quæ facilem viam sternit, ut Theologiam ingrediantur, & sine qua boni Theologi nomen, ac laudem nemo sibi comparare possit. Singulari Dei beneficio clarissimi Professores in hac urbe versantur, quæ sibi merito *Parentis studiorum* gloriam conciliavit, eumque honoris titulum præclare tuetur. Ipsi vanis quæstionibus omissis, ea, quæ necessaria sunt, diligenter tradunt, juvenesque, si sedulam operam conferant, sapienter instituunt, ut ad facultatas Ecclesiasticas, sacramque Theologiam cum laude perveniant. Melchior Canus (10) ingenii gloria insignis, cum de Philosophiæ studio sermonem habet: *Præclare*, inquit, *cum eo agetur, cui Præceptor contigerit & eruditus, & pius, qui cum certa ab incertis separet, tum, vanis quæstionibus declinatis, utiles, & necessarias seligat &c. Illis igitur vitiis declinatis, quod in rebus naturalibus, & cognitione digni operæ, curæque ponetur, id non modo jure laudabitur, verum, ut id fiat, erit etiam summopere necessarium, si Theologi perfecti, plenique sapientes esse volumus.*

VIII. Quoniam vero difficile est omnia consequi, quæ in votis habentur, licet cum magna utilitate conjungantur, hinc ad ea, quæ prorsus necessaria ducimus, deveniemus. Itaque nullus in posterum ad Subdiaconatum ascendet, qui inter cætera studio saltem Logicæ annum non insumpserit, quo tempore Theologiæ Moralis, vel Scholasticæ, aut Juris Pontificii studium adjungere non debet. Neque id valde molestum videri potest, cum totius anni spatium, quod studiis impenditur, non quidem undecim mensibus concludatur, nec unus tantum mensis pro animi remissione tribuatur, uti fieri consuevit, cum nos ipsi Philosophiæ, ac Theologiæ cursum peregimus, sed septem, vel octo menses studiis excolendis hoc tempore solum concedantur, ea pariter conditione, ut mane tantum juvenes ad Professores audiendos conveniant, quod in more positum non fuit cum nos florente juventute singulis diebus Lycæum bis adire cogeremur.

IX. Annum pro Logica decrevimus, sine qua sacræ facultates comparari nequeunt, uti docet Sanctus Augustinus (11), qui de Dialectica agens: *Disputationis*, inquit, *disciplina ad omnia genera quæstionum, quæ in litteris sanctis sunt dissolvenda, & penetranda, plurimum valet: tantum ibi cavenda est libido rixandi, & puerilis quædam ostentatio decipiendi adversarium:* quod deinde (12) exemplis Cypriani, Lactantii, Optati, & Hilarii magis comprobat. Alcuinus Venerabilis Bedæ discipulus, qui Seculo octavo, cum inter mortales ageret,

tam

(1) *Can. Præcipimus, dist.* 34. (2) *Can. Illiteratos, dist.* 36. (3) *Can. Priscis, dist.* 55. (4) *Can. Pœnitentes, dist.* 55.
(5) *Gregorius X. cap. Nullus, de Temporibus Ordinationum* in *sexto*. (6) *Sess.* 23. *cap.* 4. *de Reformat.* (7) *Tom.* 3.
(8) *In Litteris Apostolic., quæ incipiunt*, Unigenitus. (9) *De veteri, ac nova Ecclesiæ disciplina part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. (10) *De locis Theologicis lib.* 9. *cap.* 7. (11) *Lib.* 2. *de Doctrina Christiana cap.* 31.
(12) *In sequenti cap.* 40.

tam celebre nomen consequutus fuit, ut etiam a remotissimis Angliæ partibus accitus fuerit, ut Academias novis legibus instrueret in Provinciis Caroli Magni ditioni subjectis, Alcuinus, inquam, illos erudite, ac vehementer improbavit (1), qui Dialecticæ facultatem cum sacris disciplinis copulandam inficiabantur, & Patrum auctoritatibus ostendit fieri non posse, ut sine his præsidiis de mysterio Sanctissimæ Trinitatis, ac de Verbi Incarnatione disseratur. Photius quidem Constantinopolitanus Episcopus pravis moribus, sed multiplici eruditione imbutus, cum insignem victoriam de Ario per S. Athanasium strenuum *Consubstantialitatis* Divini Verbi propugnatorem in Concilio Nicæno relatam commemorat, de utilitate Logicæ præclarum affert testimonium: *Acutus erat, & altus, & argumentationibus omnino vehemens, Logicis autem methodis non tenuiter, aut juveniliter, ut pueri, & rudes, sed Philosophice, & magnifice utens*.

Sed quoniam recentiorum auctoritate aliqui magis moventur, is, qui res Ecclesiasticas vel leviter attigerit, opus de studiis Monasticis a P. Joanne Mabillonio confectum non ignorabit. *Philosophia*, inquit ipse (2), *inspecta rei veritate, plurimum juvat nedum ad ratiocinandum, ac judicandum verum, & ad rerum universarum ideas habendas, moralem facultatem addiscendam, & ad Fidem Orthodoxam propugnandam adversus paralogismos, & captiosas Sophistarum argumentationes*; & paulo post: *Eo igitur Dialectica collimat, ut veri, falsi, affirmationis, negationis, erroris, ac dubii ideas intra nos gignat, in primis autem ideam illationis, & consequentiæ, unde scilicet percipimus, determinatam aliquam enunciationem ex alia sequi, item syllogismum aliquem apte concludere, secus vero alium: Logica igitur utendum est, ut ad recte concipiendum, ac ratiocinandum exerceamur, & ut inde dirigatur noster intellectus*.

X. Opus quidem ejusmodi Litteratorum unanimi consensu, ac laudibus commendatum Abbas *de Rancè* Monasterii Trappen. Reformator suo judicio minime probavit; cui tamen P. Mabillonius accurate respondit. At vero res non agebatur de Seculari Clero, neque de illis Regularium Ordinibus, qui saluti animarum, divinisque eloquiis evulgandis se devoverunt, quibus utilia, & consentanea plurimum affirmabat quæcumque a Mabillonio pro ratione studiorum tradebantur; sermo erat de illis tantum, qui ab omni hominum commercio in solitudinem se receperunt, quibus Philosophiæ, Logicæ, Theologiæ, & Juris Pontificii exercitatio periculosa potius videbatur (3).

XI. Præcipimus etiam, ut integer annus pro Logica addiscenda conteratur, priusquam Theologiam Scholasticam, seu Moralem, aut Jus Canonicum Clerici suscipiant; non enim probare possumus has facultates temere eodem tempore copulari. Qui vero judicium ferre de iis rebus valeat, argumenta confici, & quæ ex principiis consequuntur, deduci in qualibet facultate non posse judicabit, nisi hæc prius ex Logica comparentur; quemadmodum fieri nequit, ut choreas aptissime ducat, qui primum gressus movere non doceatur.

XII. Cum autem hæc Diœcesis tam late pateat, cujus pars in asperrimis montibus sita est, pars etiam inter aquas constituitur, ita ut ab iis legibus aliquando recedendum sit, ne Parochiæ necessariis Ministris destituantur; vel alia legitima causa propositam studiorum rationem immutare cogat, ideo normam per eumdem Mabillonium (4) descriptam amplectemur, ut Latinam linguam plane calleant, & *ad faciliora applicentur, ut puta, ad studium Catechismi Romani, aut Tridentini Concilii, quod propterea ipsis erit explanandum, vel etiam brevis cujusdam Theologiæ, seu potius summæ Theologicæ quarumvis altercationum, aut scholasticarum methodorum expertis, ex qua brevi queant intelligere quidquid necessario attinet ad Catholicæ Religionis substantiam, aut Mysteriorum Fidei, & præsertim in materia Sacramentorum*. Attamen, ne contemnantur, quæ proposuimus, jussu nostro, Sacerdotes, quibus Ordinandorum merita exhibentur, illos Clericos omnino prætereant, qui Subdiaconatum petentes Logicæ per annum navasse operam obsignato testimonio non probabunt, quam cum Theologiæ, vel Juris Canonici studio non conjunxerint. Si quis autem hac lege dissolvi peroptet, supplicem libellum nobis exhibeat, in quo legitimam ejus rei causam declaret. Nos sane rationes, quæ adducentur, serio expendemus in eo cœtu, quem pro meritis Ordinandorum examinandis convocamus. Illud tamen monemus, hanc Civitatem, omnemque Diœcesim a nobis ita cognosci, ut quid singulis tribuendum sit, percipere facile possimus. Qui profecto sine causa Logicæ annum non concesserit, & tamen Subdiaconatum postulabit, facilem viam ostendemus, qua perficere id poterat, si mens aliena non fuisset.

XIII. Magistros porro obtestamur, ut certum tempus, quo Clerici ad ipsos audiendos accesserint, suis æque testimoniis exprimant, quæ aliter nullam vim obtinebunt. Clerici autem, qui de aliqua quæstione interrogati, ipsam minime traditam a Professoribus, explicatamque libere fatentur, pro certo habeant eam nobis rationem statuisse, ut totum examen in illis controversiis versetur, quæ ipsis procul dubio declaratæ sunt, licet veritatem inficientur.

XIV. Aliquid de Theologiæ, ac Juris Pontificii studio nobis agendum superest. Nepotiani exemplum a S. Hieronymo propositum singulis Ecclesiasticis aptissime convenire arbitramur: *Sermo ejus, per omne convivium de scripturis aliquid proponere, libenter audire, respondere verecunde, eruditionis gloriam declinando, eruditissimus habebatur. Illud ajebat Tertulliani, istud Cypriani, hoc Lactantii, illud Hilarii est, sic Minutius Felix, ita Victorinus, in hunc modum est locutus Arnobius; me quoque pro sodalitate Avunculi diligebat, interdum proferebat in medium, lectioneque assidua, & meditatione diuturna pectus suum Bibliothecam fecerat Christi*. Fatemur tamen non modo utilitatem, sed necessitatem Scholasticæ Theologiæ, quæ vel ab humana ratione præclara argumenta comparat, quibus Christiana Religio magis illustretur: *Utitur tamen*, inquit S. Thomas (5), *sacra Doctrina etiam ratione humana, non quidem ad probandam Fidem, quia per hoc tolleretur meritum Fidei, sed ad manifestandum aliqua alia, quæ traduntur in hac Doctrina*: Illa quidem per hæreticos contemnitur, sed ipsorum fallacias, & commenta penitus eludit. De ipsa Sixtus V. hæc habet (6): *Sane Catholicæ Fidei dogmatibus confirmandis, & hæresibus confutandis perneccessaria est: & profecto, rem ita se habere, ipsimet veritatis inimici sunt judices, quibus Theologia Scholastica maxime est formidolosa; qui profecto intelligunt, apta illa, & inter se nexa rerum, & causarum coherentia, illa ordine, & dispositione, tamquam militum in pugnando instructione, illis dilucidis definitionibus, & distinctionibus, illa argumentorum firmitate, & acutissimis disputationibus lucem a tenebris, verum a falso distingui, eorumque mendacia multis præstigiis, & fallaciis involuta, tamquam veste detracta, patefieri, ac denudari*.

XV. Itaque Theologiam Scholasticam per tres saltem annos excolat, qui satis ingenio præditus est, antequam Sacerdotio initietur. In hac sane Civitate Professores versantur, qui doctrinæ laude præstantes eam Theologiam tradunt, quæ sacrarum litterarum, Patrum, Conciliorumque testimoniis, & auctoritate confirmetur; qui denique illis multum dissimiles habentur, de quibus Melchior Canus merito scriptum reliquit (7): *Et cum in his sacrorum Bibliorum testimonia rarissima sint, Conciliorum mentio nulla, nihil ex antiquis Sanctis oleant, nihil ne ex gravi Philosophia quidem, sed fere puerilibus disciplinis, Scholastici tamen, si Superis placet, Theologi vocantur, nec Scholastici sunt, nedum Theologi, qui sophismatum fæces in scholam inferentes, & ad risum viros doctos incitant, & delicatiores ad contemptum*. Qui Moralis Theologiæ studium magis eligit, serio perpendat aliam ipsius partem pro audiendis Confessionibus necessariam esse, aliam pro Ordinibus suscipiendis. Illa quidem de pactionibus agit, ac de vendendis, emendisque rebus; altera vero in virtutibus Theologalibus, Fide nempe, Spe, & Charitate cognoscendis continetur. Item de Sacramentis generatim, ac etiam speciatim per eam differitur.

XVI. Ad Jus autem Pontificium devenientes, sublimiorem illam ejus profitendi rationem omittimus, qua veteri novum copulatur, jungiturque cognitio tum Conciliorum, tum Ecclesiasticæ Historiæ, sanioris critices, & eorum pariter, quæ tam in Decretalibus, quibus communiter utimur, quam in iis, quæ sex prioribus collectionibus continentur; & eorum etiam, quæ Pontificum Constitutionibus sane ita sunt; tum controversiarum, quæ in Sacris Urbis Congregationibus propositæ fuerunt, ac definitæ. Illud tantum affirmabimus Pontificio jure, cujus communis est in Foro, ac *Lycæis* usus, plurima comprehendi, quæ ad Fidei nostræ dogmata pertineant. Cardinalis Dominicus Pinellius, libro septimo Decretalium, qui Clementi VIII. inscribitur, congestusque fuit magno labore, licet variis de causis numquam in lucem editus, hæc ita differit:

(1) *In suis Operibus pag. 703.* (2) *Par. 2. cap. 9.* (3) *In Vita Mabillonii per Theodoricum Ruinart. c. 44., & seq. In Vita Ab. de Rancè per P. Malachiam Inguinbert Episcopum Carpentoractens. lib. 1. cap. 58.* (4) *Part. 2. cap. 9. sub n. 5.*
(5) *Part. 1. Quæst. 1. art. 8. ad secundam.* (6) *In Constitut. 76.* (7) *Lib. 8. de Locis Theologicis cap. 1.*

serit: *Professoribus igitur Pontificii Juris non proponuntur ista dogmata, ut ea speculative, vel ex professo in scholis legant, aut de illis, tamquam de suis axiomatibus, disputent; quia, cum ex articulis Fidei deducantur, ut talia ad Theologum pertinent. Juris vero Peritus debet ea scire, tamquam certa, & accepta ex prioribus Theologiæ principiis; cum sacrorum Canonum disciplina sit Theologiæ subalterata, & illam præsupponere debet, ut Medicina præsupponit Philosophiam naturalem, & Musica præsupponit Arithmeticam, & prout omnes altæ disciplinæ sibi invicem respondent, & altera ab altera quoad notitiam derivatur.* Idem Jus Pontificium plura complectitur, quæ ad forum Conscientiæ, Ecclesiæ administrationem, litesque jure dirimendas referuntur. Prima sane ex his duabus partibus S. Carolo Borromæo jucundissima fuit, uti Carolus Bescapoeius ejus vitæ Scriptor his verbis testatur: *Canonum ea scientia perjucunda erat, quæ Patrum mores, & acta repræsentans Ecclesiæ componendæ, atque ordinandæ rationem continet, dolens, eos communi consuetudine tantum Canones ad interpretandum seligi, qui ad lites, judiciaque valent*, Altera pars etiam necessaria cum jure Civili plurimum copulatur. Hinc Honorius III. (1): *Sane*, inquit, *licet Sancta Ecclesia legum secularium non respuat famulatum, quæ æquitatis, & justitiæ vestigia imitantur &c.* Lucius quoque III. idem confirmat (2): *Quia vero, sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita & sacrorum statuta Canonum Principum Constitutionibus adjuvantur &c.* Joannes XXII. ob fidem singularem, quam hæc nostra civitas erga Sedem Apostolicam ostendit, cum atrocissimis bellis Italia vexaretur, privilegium a Clemente V. prius acceptum sua auctoritate confirmavit, nempe, ut Clerici seculares Civile jus addiscerent. Episcopis tantum e Monachis, & Sacerdotibus id minime permisit (3). Sac. deinde Congregatio, teste Fagnano (4), Clericis universis, qui juris Civilis studio in aliqua Academia detinerentur, concessit, ut Præbendarum fructus perciperent, modo tamen post Jus Civile Pontificium quoque amplecterentur, illoque uti vellent, ut secundum magis intelligerent.

XVII. Quare, ut recte, atque utiliter omnia fiant, qui ad sacros Ordines admitti cupiunt, omissoque Theologiæ cursu jus Canonicum addiscendum suscipiunt, præter annum in sola Logicæ exercitatione collatum, nulloque alterius facultatis studio permixtum, præcipimus, antequam pro Subdiaconatu in examen veniant, ut juri Civili per annum operam præstent, reliquis autem duobus annis in jure Canonico versentur, si eorum Professores duorum annorum spatio Canonicas Institutiones absolvant. Sin autem, ut fieri commode solet, unius anni spatio id perficiant, tunc post Logicam juris Canonici studio per annum occupentur, tertiumque impendant annum, ut Theologiæ Moralis eam partem, quæ de Sacramentis agit, magna sedulitate percurrant.

INSTITUTIO XLIII.

De observandis diebus Festis. Barbitonsores rerumque venditores vehementer improbantur, qui hoc præceptum summopere negligant. Certum tempus, atque hora præscribantur ipsis, ut operibus suis vacent absque ullo scandalo, seu offensione.

I. POstquam pervenimus in hanc Sedem, Institutionem promulgavimus, qua Tonsoribus permissum fuit, ut diebus Festis artem mane exercerent, donec signum per Ecclesiæ Metropolitanæ campanam daretur, & a prandio post horam vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam opus suum libere repeterent. Cautum tamen fuit, ne in ipsorum officinis ludi instituerentur, nec ulli conventus fierent, qui a Christianis moribus, ac disciplina abhorrant. In delinquentes etiam certas pœnas eodem Decreto constituimus.

II. Ingenue fatemur, id a nobis invito animo Tonsoribus concessum fuisse, cum sub oculos nostros versaretur, caput condere, & barbam radere inter servilia opera adnumerari. Joannes quippe XXII. ad Philippum V. Galliarum Regem scribens eamdem consuetudinem his verbis improbavit (5): *Illud sane, quod inolevisse in illis partibus dicitur, ut videlicet passim in quamdam divinam irreverentiam die Dominico radendis, ac tondendis barbis, atque capitibus intendatur, te dissimulare non licet, cum dies illa Divino cultui specialiter dedicata talibus profanari non debeat &c. Nec ignoras, quod inter præcepta Decalogi Sanctificatio Sabbati ponitur, ad quorum observantiam Fidelis quilibet de necessitate tenetur.* Profecto cum nulla necessitas urgeat, ut per dies Festos radendis barbis, & capitibus tondendis tempus conteratur, quod pro festis diebus commode fieri potest, communis Theologorum opinio locum habet, ab Episcopis nempe servilia opera permitti diebus festis, ac tolerari posse, si vera necessitas id postulare videatur. In eamdem sententiam Romani Pontifices conveniunt, ac potissimum Nicolaus V., cum plurima per Hungaros anno 1447. petita fuissent: *Cessante necessitate, ab omni opere servili abstinendum est diebus Dominicis, & Festivis; sed necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata licitum est præmissa exercere.*

III. Sed magis movebamur, cum Decretum expendimus pro cultu diebus Festis exhibendo Romæ promulgatum, quo Tonsoribus per eos sacros dies vulneribus ægrotantium solum mederi conceditur. Præclarissimus etiam Cardinalis Paleottus primus hujus Urbis Archiepiscopus anno 1603. constituit (6), ut sanguinem tantum mittere diebus Sacris, morbisque inopinatis præsentem medelam afferre, quam periculosum sit in aliud tempus protrahere Tonsores deberent. Decessor quoque noster Cardinalis Boncompagnus idem consilium suscepit, ut ipsi Tonsores in Album relati, si necessitas id peteret, Chirurgiæ muneribus iisdem diebus fungerentur, a capitibus autem, barbisque radendis abstinerent (7). Postremo, si populi aliqui ad Sacras Congregationes confugerunt, ut Episcoporum super hac re Decreta de medio auferrent, objectis ejusmodi libellis, ea Decreta prorsus observanda responsum sapienter fuit (8); quæ sane omnia Sancti Antonini (9) doctrina comprobantur: *Barbitonsores non in radendo, sed in minuendo sanguinem &c. si in Festis exercent artem suam principaliter propter necessitatem eorum, quibus serviunt, non propter cupiditatem lucri, excusantur.*

IV. Attamen has difficultates superavimus, postquam virtutis opinione præstantes viri nobis ostenderunt, post tot Decreta Cardinalem Boncompagnum Decessorem nostrum æquo animo tulisse, ut Tonsores barbas raderent, donec Metropolitanæ campana pulsaretur. Illud quoque in mentem venit, quod Joannes Gerson scriptum reliquit: *De operibus servilibus non exercendis diebus Dominicis, & festivis plus, & frequentius determinat consuetudo loci, & personarum a Prælatis tolerata, quam alia lex scripta.*

V. At vero idem evenit, quod navim contra fluminis cursum dirigentibus accidere consuevit, qui si vim intendere paululum cessent, aquarum impetu alio, quam velint, navis ipsa defertur. Ita profecto Tonsores aliqui hac humanitate abusi sunt; ita ut Matutinum tempus festorum dierum impudenter in radendis barbis totum impendant, tyronesque occupati, Missæ Sacrificio minime adesse possint, nec ad Sacramenta percipienda accedere, nec divina eloquia, aut Christianæ legis doctrinam, & instituta, quæ ipsis necessaria sunt, addiscere, quemadmodum probissimi homines, & non semel libelli supplices de hac re nos admonuerunt.

VI. Ipsos quidem felices nuncupamus, si religione, pietate, & Christianæ virtutis studio ducti sunt, ut hanc nobis corruptelam patefacerent; contra vero miseros, si ad nos confugerunt, ut in otio deinceps versentur, vel in templa se conferant, ubi impudicis amoribus indulgeant, aut aliis criminibus patrandis factum tempus insumant. Minori culpa tenerentur, si diebus Festis officinas nunquam desererent, & opera servilia exercerent, quam si tempus Deo consecratum turpiter scelesteque projciant. Nicolaus I. Bulgaris consilium petentibus respondens, a terrenis operibus per dies Festos cessandum docuit, adeundas Ecclesias, Deum vehementer exorandum, pietatemque impensius colendam; deinde sermonem ad eos convertens, qui ludis, otioque dies Festos conterunt, hæc tradit: *Melius illi fuerat ipsa die, B. Apostoli Pauli præceptis obaudiens, laborare manibus suis, ut haberet, unde tribueret necessitatem patientibus.* Princeps autem Theologorum Sanctus Thomas (10) opera servilia diebus Festis interdici ob eam causam existimavit, quia divinis rebus vacare nos magnopere impedione; Post hæc: *Et quia* (inquit) *magis homo impeditur a rebus divinis per opus peccati, quam per opus licitum,* quam-

(1) *Cap. super specula ad tit. de Privilegiis.* (2) *Cap. Intelleximus de novi operis nunciatione.*
(3) *Rainaldus ad ann. Christi 1517. num. 16.* (4) *In cap. super specula num. 33. Ne Clerici, vel Monachi.*
(5) *Rainaldus ad ann. Christi 1317. sub num. 4.* (6) *In Compend. suorum Ordinum pag. 140.* (7) *In Edicto promulgato die 28. Julii anno 1699. edito post ipsius Synodum, & in alia promulgato die 18. Maji an. 1720.* (8) *Braschius in Promptuario Synodali cap. 11. num. 6.* (9) *In sua Summa part. 2. tit. 9. cap. 8.* (10) *In 2. 2. quæst. 122. art. 4. ad 3.*

quamvis sit corporale, ideo magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die Festo, quam qui aliud corporale opus licitum facit.

VII. Cum tamen hominum secreta consilia Deo solum innotescant, nec Episcopus, si honesta petantur, ea recusare debeat; si autem corruptelæ inducantur, quæ fidelibus offensionem afferant, remedia illis comparare pro muneris sui ratione omnino teneatur, in eum locum adducti sumus, ut querimoniis consulendum sit, quæ pro dierum Festorum cultu reparando ad nos deferuntur: Gersonis præsertim sententia compellimur, qui postquam dierum Festorum præceptum valde imminuit, ea dissimulanda judicans, quæ ab Episcopis æque feruntur, vel etiam diuturna consuetudine firmata sunt, hæc subdit: *Consuetudo exercendi opera servilia, hæc ab istis, hæc ab illis, in diebus Festivis tunc maxime dicenda esset corruptela, quando totaliter a servitio Dei, & a cultu Festorum, & maxime ab auditu Missæ revocaret.*

VIII. Ut hoc negotium sedulo pertractetur, Tonsorum Præfectos accivimus, inductam ab ipsis corruptelam declaravimus, cautumque ipsorum etiam legibus ostendimus, ne per Sacros dies radendas barbas suscipiant; nos quidem indulgere, ut usque ad campanæ pulsationem, uti superius dictum est, & a prandio post horas vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam in suis ministeriis libere versentur; omnino tamen præcipere, ne hos limites excedant. Postremo monuimus, ut reliquos omnes ejusdem generis opifices in cœtum convocent, nostramque hanc deliberationem exponant, quæ maxima cum æquitate conjungitur. Responsum nobis deinde fuit paratos Tonsores omnes, ut voluntati nostræ satisfaciant; illudque solum impedimentum propositum est, nempe aliquos ex ipsis Principum virorum clientelis, ac privilegiis innixos, constitutam legem despicere, & in posterum despecturos, ex quo non leve detrimentum in cæteros dimanat, quorum officinæ pristina civium frequentia destituuntur. Quam ob causam cum ipsis viris Principibus de hac re egimus, pro quorum domesticis, ac familiaribus ratio nobis habenda est; iique, quod jam pro certo habebamus, testati sunt, Festos dies omni religione excolendos, nec se ullo modo ferre posse, ut eorum patrocinium pro divinis, vel Ecclesiasticis præceptis contemnendis impudenter adhibeatur. Quare in nostra potestate esse, ut his malis libera, & sine ullo discrimine prospiciamus.

IX. Itaque perfectis omnibus, quæ superius enumeravimus, Institutionem antea promulgatam renovamus, & Tonsoribus universis absque ullo discrimine interdicimus, ne mane per dies Festos post consueta campanæ signa, vel a prandio ante vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam horam barbas radere, & capita tondere audeant. Facultates omnes, quæ superiori tempore ipsis concessæ fuerint, penitus abrogamus, easque pœnas indicimus, quæ eodem Decreto continentur. Quod si aliquis non paruerit, pœnaque persoluta, iterum secundo jussa detrectaverit, non eamdem modo pœnam luere cogetur, sed etiam ante campanæ signa, vel a prandio post horas, quas supra designavimus, in radendis barbis, & capitibus tondendis, ut reliquis fas est, occupari non posse declaramus. Sin autem id quoque negligat, pœnas iterum dabit, eumque ab hujus Diœcesis finibus certissime depellendum nostra auctoritate fatemus. Cum dierum Festorum contemptus ad utrumque forum jure pertineat, nisi de Clericis agatur (tunc enim per forum Ecclesiasticum res unice judicatur), Cardinalis Justinianus hujus Urbis Legatus die 6. Octobris anno 1610. decrevit, ne Tonsores ulli, cum dies Festi celebrantur, aliquem pectere, etiam extra officinas, radere, aut abluere auderent, delinquentibus viginti quinque aureos persolvendos, tresque ictus fidicularum pro pœna constituit, quam luere deberent non Tonsores modo, sed etiam, qui ab ipsis raderentur. Nos tamen salva, & integra illis brachia relinquemus, quibus in alia quacumque Diœcesi libere utantur: nostris administria solum præcipimus, ut si aliquos offenderint, qui extra præscriptas horas diebus Festis radantur, nomen manu ipsorum descriptum eliciant. Sin autem litteras efformare nesciant, Crucis signum coram duobus testibus efficiant, ut ipsis pariter arbitrio nostro pœnæ statuantur.

X. De illis agendum superest, qui vitæ alendæ necessaria in officinis, foroque venditant. Illa quidem S. Carolus Borromæus parens Ecclesiasticæ disciplinæ, & cætera quoque vendi permisit, quæ necessario ad ægrotos curandos requiruntur, ea tamen conditione, ut officinæ nullo modo pateant (1): *Ne quid ematur, aut vendatur præter id quod ad victum illius diei, vel ad ægrorum curationem necessarium sit, aut officinæ omnino, aut ex aliqua parte aperte habeantur.* Cum vero tertium Concilium coegit, hæc etiam addenda judicavit: *Quo in genere præterea Episcopus illarum rerum venditioni certam horam, & modum præscribat, ne ex venditione aliquid existat scandali, offensionisve, aut occasionis qua distrahantur homines a Divinis Officiis.*

XI. Cum hæc ita se habeant, Decessor noster, ac deinde nos ipsi anno 1731. jussimus, ne Lanii, Macellarii, Cupedinarii, & reliqui omnes, qui carnes vel in frusta, vel in quadrantem divisas, aut alia esculenta vitæ necessaria in foro, vel officinis vendunt, ne, inquam, id negotium suscipiant, nisi post campanæ signa, ut superius dictum est; a prandio autem post horam diei 22. Alia quoque tunc decrevimus, quæ in eodem edicto continentur, & pœnas ibi statuimus in eos, qui parere recusaverint.

XII. Eodem fere tempore, quo Tonsorum administri ad nos confugerunt, etiam qui Macellariis inserviunt, questi sunt se a Missæ Sacrificio, Divinis Officiis celebrandis, audiendaque Christianæ Legis explicatione sæpius impediri, quod vendendis rebus, etiam extra constitutum tempus, assistere debeant. Hinc non leviter suspicati sumus, nimis per hanc Diœcesim invalescere conatus Dæmonum improbos, ut sacræ celebritates penitus abrogentur, uti in Psalmo 73. v. 8. legitur: *Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra.*

XIII. Quare accitis hujus artis Præfectis, habitaque eorum ratione, quorum clientelæ, & patrocinia litteris obsignata in medium afferebantur, qui sane pietati consentanea nobis responderunt, illisque similia, quæ paulo ante explicavimus, cum de Tonsoribus ageretur, his, inquam, peractis, institutionem jam promulgatam renovamus pro iis omnibus, quæ ad Macellarios pertinent; & ea quoque adjungimus, quæ superius in Tonsores constituimus, & quæ Macellarios æque, ac Tonsores afficere declaramus.

XIV. Finem sermoni imponimus Concionatores, & Parochos omnes magnopere admonentes, ut quoties ad populum verba faciunt, ejus præcepti gravitatem explanent, quo dierum festorum celebritates excolendæ indicuntur. Non ignorant quidem naturæ ipsius præcepto homines obstringi, ut dies aliqui Deo Optimo Maximo consecrentur. In veteri testamento illud jussum fuerat: *Memento, ut diem Sabbati sanctifices ......; sex enim diebus fecit Dominus Cœlum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt, & requievit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, & sanctificavit eum* (2). Apostoli vero diem Dominicum Sabbati loco suffecerunt, quod eo die Salvator noster ad immortalem vitam surrexerit. Hinc in Apocalypsi S. Joannis cap. 1. habetur: *Fui in spiritu in Dominica die.* Sed quoniam in veteri lege præter Sabbati celebritatem, alii quoque dies festi designati fuerunt, ut præclara Dei opera debita religione ac memoria Judæi prosequerentur, & fortia gesta præstantium mulierum celebrarent Judit, Esther, Machabæorum, aliorumque, qui inter ipsos Judæos immortalem sibi gloriam, & laudem comparaverant, profecto in nova Lege per Apostolos etiam solemnes aliqui dies instituti fuerunt, ut præcipuis Religionis mysteriis, invictisque Fidelibus Sacri honores decernerentur.

Certissimum pariter est oportere, ut non modo patres familias dies festos colant, sed liberos etiam suos, ac domesticos ad hoc præceptum observandum impellant. Quare post allata superius Exodi verba, hæc subjiciuntur v. 10.: *Non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, servus tuus, & ancilla tua, jumentum tuum, & advena, qui est intra portas tuas.* Neque profecto Dei voluntati satisfacit, qui solum dierum festorum celebritates in eo constituit, ut rei Divinæ intersit, & a servilibus operibus abstineat; non vero contendit omni studio, ut Deo vero cultum exhibeat, nec ulla peccati labe per dies Festos inquinetur, ut per Isaiam Deus ipse declarat: *Neomeniam, & Sabbatum, festivitates alias non feram: iniqui sunt cœtus vestri. Calendas vestras & solemnitates vestras odivit anima mea*; & per Malachiam: *Dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum.*

XV. Tandem plane cognitum est, ac perspectum eos, qui dies Festos contempserint, etiam in hac vita puniendos, uti Deus per Ezechielem indicavit: *Sabbata mea violaverunt vehementer: dixi ergo, ut effunderem furorem meum super eos, & consumerem eos.* Libro autem Numerorum traditur, Judæum quemdam, qui die Sabbati ligna congerebat, in potestatem Moysis, & Aaron proditum fuisse, ipsorumque jussu in carcerem detrusum, sed cum incerti essent quid de illo statuen-

(1) *Primo Mediolanen. Concil.* Instit. Eccles.

(2) *Exodi cap.* 20. *v.* 11.

tuendum videretur *Dixit Dominus ad Moysen: morte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba extra castra.* Nostris quoque temporibus certissima Divinæ ultionis argumenta sub oculos versantur. Nam cæteris omnibus omissis, messem hoc anno uberrimam speravimus, quam tamen exiguam, ac tenuem congessimus. Id vero non dictum e nobis temere putandum est, sed ex Sacris Litteris apertissime deprehenditur ex contemptu dierum Festorum id potissimum dimanare: *Custodite* (inquit Deus (1)) *Sabbata mea &c. & dabo vobis pluvias temporibus suis, & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur.*

XVI. Parochi, & Concionatores de his copiose verba facere poterunt, & ea Fidelium animis ita imprimere, ut ad Festos dies omni honore colendos edducantur. Postremo, quæ antea sanximus, universa confirmamus, itemque præcipimus, ut hoc præsens Edictum consuetis Urbis locis figatur, & qui in ipso nominantur, ejus exemplar in suis officinis, ac tabernis habeant. Quoniam vero causam excusationis eam nonnulli afferunt, se campanæ signa non exaudire, licet acutus, gravisque illius sonitus in omnem Civitatem facile propagetur, opportunum ducimus post hoc Edictum horam monere, qua per singolos menses idem campanæ signum dari consuevit.

Diebus Festis signum pro occludendis officinis campana major hujus Metropolitanæ Ecclesiæ per horæ quadrantem dabit, statim ac pro Divinis Officiis celebrandis signum absolutum fuerit. Horas autem signo ejusmodi constitutas per anni cursum subjicimus.

J A N U A R I U S.

Mense toto	17

F E B R U A R I U S.

A prima die usque ad decimam quartam diem	16 $\frac{1}{2}$
A die decima quinta ad finem mensis	16

M A R T I U S.

A prima die usque ed nonam diem	15 $\frac{1}{2}$
A die decima usque ad decimam nonam diem	15
A die vigesima usque ad totum mensem	14 $\frac{1}{2}$

A P R I L I S.

A prima die usque ad nonam diem	14
A die decima usque ad decimam nonam diem	13 $\frac{1}{2}$
A die vigesima usque ad totum mensem	13

M A J U S.

A prima die usque ad decimamquartam diem	12 $\frac{1}{2}$
A die decimaquinta usque ad totum mensem	12

J U N I U S.

Toto mense	12

J U L I U S.

Toto mense	12

A U G U S T U S.

A prima die usque ad decimamquartam diem	12 $\frac{1}{2}$
A die decimaquinta usque ad totum mensem	13

S E P T E M B E R.

A prima die Septembris usque ad nonam diem	13 $\frac{1}{2}$
A die decima usque ad decimamnonam diem	14
Ad die vigesima usque ad totum mensem	14 $\frac{1}{2}$

O C T O B E R.

A prima die usque ad nonam diem	15
A die decima usque ad decimamnonam diem	15 $\frac{1}{2}$
A die vigesima usque ad totum mensem	16

N O V E M B E R.

A prima die usque ed decimamquartam diem	16 $\frac{1}{2}$
A die decimaquinta usque ad totum mensem	17

D E C E M B E R.

Toto mense	17

INSTITUTIO XLIV.

De publicis Sacellis in Diœcesi positis. Quibus diebus minime liceat Sacrum in illis perficere. De illis Sacellis, in quibus permitti potest Missæ Sacrificium, antequam in Parochia celebretur.

I. CUM Diœcesim hanc nostram invisimus, plura Sacella publica offendimus, quæ Fideles, interposita Decessorum nostrorum auctoritate, condiderunt.

II. Sed quoniam pro varietate hominum, ac voluntatum variæ quoque sunt sententiæ, ita diversas de ipsis Sacellis opiniones percepimus.

III. Aliqui ex Parochis aptissime suis Ecclesiis ea convenire nobis duabus de causis esseruerunt. Ac primo, cum Sacra Eucharistia ad ægrotos longe a Parochia dissitos deferenda est, rem divinam in aliquo ex iisdem Sacellis conficiunt, & inde commodius Sacrum Christi Corpus ægrotis administrant. Deinde, cum plurimi ex Parochianis longe ab Ecclesia sejongentur, turbulentia hyemis temporibus, impeditisque itineribus, ad Missæ Sacrificium non convenirent, nisi in aliquo Sacello ipsorum ædibus proximiori illud celebraretur.

VI. Alii vero Parochi, si Missæ Sacrificium in illis Sacellis peragatur, illud consequi magnopere contendunt, ut magna pars populi ad Ecclesiam Parochialem raro se conferat, atque ita divinis eloquiis, Christianæque legis explenatione prorsus destituatur.

V. Ut has varias sententias componamus, primo vehementer expetimus, ut frequenter populus ad Parochiam accedat, ubi Sacro intersit, piosque sermones, & Religionis mysteria explicata percipiat: *Moneant* (2) (de Episcopis agitur) *etiam eumdem populum, ut frequenter ad suas Parochias, saltem diebus Dominicis, & majoribus Festis, accedat.*

VI. Sed cum Tridentina Synodus Parochis indixerit, ut diebus Dominicis, aliisque Festis pios sermones ad populum habeant, & insuper jusserit populum ad illos convenire, nisi grave aliquod incommodum intercedat (3): *Moneatque Episcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei*: Ideo consilio præstantium virorum, qui hujus quoque Diœcesis peritissimi sunt, præcipimus, ut omnino serventur, quæ de publicis ejusmodi Sacellis modo constituemus.

VII. Ac primum absque facultate nostra, quæ tum solum tribuetur, cum legitima causa id postulaverit, Sacrum in illis Sacellis fieri prohibemus, cum solemnes dies aguntur Paschatis, Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, Annunciationis, atque Assumptionis Beatæ Virginis, Sanctorum Petri, & Pauli, omnium Sanctorum, Sancti Petronii, ejusque Sancti, cujus titulo Parochia nuncupatur juxta veterem hujus Diœcesis consuetudinem.

VIII. Parochus quidem edicere nequit, ut in publicis Sacellis, quæ in sua Parochia sita sunt, Missæ Sacrificium celebretur, postquam Parochiale absolutum fuerit. In nostra potestate id solum positum est, qua uti volumus non sine ipsorum utilitate, & commodo, sed modum aliquem statuendum judicamus. Itaque præter solemnes dies, quos modo enumeravimus, reliquis etiam diebus Festis rem divinam in publicis Sacellis instituere non liceat, quæ mille passibus e Parochia non distant, nisi postquam Sacrum in eadem Parochia confectum fuerit, quod tamen apte pro populi commoditate indici debebit. Siquidem hujus itineris intervallum non ita longum molestumque ruricolis videri potest, ut ad Parochiam accedere impediantur: Sin autem ea Sacella supra mille passus e Parochia sejungantur, tunc Sacerdos eo tempore Sacrum faciat, quo populus ad illud audiendum facile congregetur. Nam experientia compertum est, ad Parochiam minime se conferre populum, hyemis præsertim tempore, si supra mille passus iter suscipiendum sit, Sacellaque proximius habeat, ubi Missæ Sacrificium per dies Festos

(1) *Levit.* (2) *Concil. Trid. sess. 22. in Decreto de observ. & vitandis in celebr. Missæ.*
(3) *Sess. 24. cap. 7. de Reformat.*

flos indicatur. Neque fieri potest, ut divinum Missæ Sacrificium in illis Oratoriis celebrandum post Parochiale protrahatur, cum ruricolæ citius, quam cæteri prandium instituere soleant, ideoque plura alia prætermitti deberent, quæ peragenda in iisdem Sacellis jubemus, ut inferius declarabimus.

IX. Quod supra diximus, solius Episcopi partes esse decernere, ut res divina in Sacellis ejusmodi post Sacrum Parochiale conficiatur, id Sacræ Romanæ Congregationes constituerunt (1): *Quod autem sancire possit Ordinarius, ac Missæ ante Missam Parochialem diebus Festis in Oratoriis secularibus celebretur, pluries decrevit Sacra Congregatio Concilii &c. At vero Parochus ex semetipso facere non potest antefatam prohibitionem; quippe quæ spectat ad Ordinarium, ut eadem Sacra Congregatio Concilii censuit.*

X. Hinc si Parochus aliquis Missæ Sacrificium fieri prohibuerit, antequam ipse Sacrum absolverit, idque in Sacra Concilii Congregatione tueri contenderit (2): *Sacra Congregatio respondit, de rigore juris non posse prohiberi, ut Missæ non celebrentur ante Missam a Paroco non celebratam.*

XI. Sin autem Decreta Synodalia in medium prolata fuerint Episcopi auctoritate confecta, quibus caveretur, ne ullum Sacrum fieret ante Parochiale, tunc eadem Decreta servanda Sacra Congregatio respondit. Ita sane die 25. Maij anno 1652. Episcopo S. Aghatæ Gothorum responsum datum fuit (3) *Sacra &c. sæpius censuit, Constitutiones Synodales disponentes, ut diebus Festis Missæ celebrari non debeant in aliis Ecclesiis nisi, celebrata Missa in Ecclesia Parochiali, esse observandas; ita tamen, ut Missa in Ecclesia Parochiali hora opportuna celebretur.*

XII. Insuper die 28. Januarii anno 1640. Decretum his verbis edidit (4): *Quæritur, an Parochus prohibere possit, ne in Capella ruri per Laicum ædificata in solo publico celebrari possit, antequam Missa celebretur in Ecclesia Parochiali Matrice. Sacra &c. respondit, supposita facultate legitima celebrandi in dicta Capella, de rigore juris non posse prohiberi; sed Episcopum pro prudentia curare posse, ut in diebus festivis prius celebretur Missa in Parochiali Ecclesia.* Procul dubio de his agere, quæ rumora sparguntur, quam de jure Canonico, facilius est. Primum satis comparatur, siquis ad officinas, vel forum se conferat, ibique vulgi sermones percipiat, eosque veros, aut falsos per Urbem disseminet. Nemo autem de Pontificio jure verba facere potest, nisi prius ipsum diligenter excoluerit. Præstantes libri requiruntur, qui diligenter evolvendi sunt; cognitio pariter, & quoddam sapientiæ lumen necessarium est, ne temere, & inconsulto iisdem libris utamur, postremo suprema Tribunalia cognosci debent, ubi sententiæ de propositis causis feruntur. Qui his præsidiis destituti sunt, inepta semper loquentur, ex quibus detrimenta non exigua etiam dimanabunt.

XIII. Sed jam revertamur unde divertimus: Sacerdos, qui juxta superius constituta Sacrum faciet in illis Oratoriis, quæ supra mille passus a Parochia dissita sunt, dies Festus populo denunciet, Sacrum Evangelium ex Altari explicet, ea percurrens, quæ ad æternam salutem comparandam necessaria sunt. Denique Christianæ legis præcepta, ac disciplinam illis omnibus explanet, qui ad Missæ Sacrificium convenient. Qui hæc nostra jussa detrectaverit, pœnas dabit nostro arbitrio statuendas, & a *Divinis* etiam interdicetur.

XIV. Hæc fieri omnino debent, ne inculti rursus habitatores divinis careant eloquiis, & sempiternos cruciatus subeant ob earum rerum ignorantiam, quarum cognitio (ut ajunt Theologi) *necessitate medii* requiritur: neque id novum videri debet. Nam idem Braschius (5) postquam asseruit per solus Episcopos decernendum, ne ullum Sacrum celebretur ante Parochiale, id tamen posse ab Episcopo permitti censuit: *Quando in Missis antecedentibus Parochialem fit populo per Celebrantem explicatio Catechismi; & ita hodie solet determinare ipsamet Congregatio Concilii.*

XV. Id etiam Pontifex jussit in iis litteris, quas ad omnes Italiæ Episcopos dedit die prima Julii hoc anno 1735.: *Præ cæteris Sanctitas Sua plurimum observanda commendat, quæ Parochis in hac re per Tridentinum Synodum præcipiuntur, ac potissimum, ne, dum Sacrum diebus Festis agitur, pii sermones ad populum omittantur. Idem ab iis Sacerdotibus præstabitur, qui iisdem diebus in ruralibus Sacellis rem Divinam celebrabunt, pro illis instituendis, qui ad Missæ Sacrificium conveniunt, quibus explananda sunt ea, quæ credere, sperare, atque agere tenentur, & præ reliquis Sanctæ Religionis præcipua Mysteria.*

XVI. Sed ne Parochi aliquid sibi detractum querantur, iterum declaramus, nos magnopere optare, ut universus populus ad Parochiam accedat. Cum tamen plurimi, ob hyemis præsertim asperitatem, id negligant, vel impedita itinera suscipere nequeant, Apostolici muneris ratione ducimur, ut illis pariter consulamus. Parochi autem, & etiam Vicarii Foranei curabunt diligenter, ut Sacerdotes in ruralibus Sacellis rem divinam facientes suo munera persungantur. Si aliquid per negligentiam prætermissum ab illis fuerit, statim nos de hac re certiores efficiant. Illos pariter, qui Sacerdotes eosdem audierint, cum Fidei nostræ doctrinam explicarint, sedulo examinabunt, si res postulet, utrum satis Fidei rudimentis imbuti fuerint, & potissimum, cum Sacram Eucharistiam primo percipere velint, vel matrimonium inire. In mentem Parochi adducant, quod Sancta Birgitta scriptum reliquit, ipsos molæ rotæ frumentariæ comparari, quæ nisi moveatur, frumentum minime conteritur (6).

INSTITUTIO XLV.

De illis, qui Sacram Eucharistiam in Paschate minime perceperunt. De præcepto, quo Fideles obstringuntur semel in anno divinam Eucharistiam sumere; quo fundamento hoc præceptum innitatur. Qua ratione uti debeant Parochi, ut populus omnis huic Paschali præcepto satisfaciat.

I. IN Actis Apostolorum traditur, priores Fideles, *quorum erat cor unum, & animus una*, singulis diebus ad Sacram Eucharistiam percipiendam accessisse: *erant aut perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Qua de re S. Cyprianus (7), qui tertio Seculo floruit, hæc posteris scripta commendavit: *Hunc autem panem dari nobis, quotidie postulamus, ne, qui in Christo sumus, & Eucharistiam quotidie, ac cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum abstenti, & non communicantes a cælesti pane prohibemur, a Christi Corpore separemur.*

II. Ignoramus, utrum pietas, an præceptum hanc sanctissimam consuetudinem induxerit, & quamdiu ipsa permanserit. Illud affirmari certo potest, remissa imminutaque ob diuturnitatem temporis Fidelium pietate, Constitutum fuisse circa Seculum VIII., ut *Etsi non frequentius, saltem in anno ter Laici homines communicent (nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini* (8). Gratianus quidem hanc legem Sancto Fabiano Pontifici tribuit, sed communis hoc tempore litteratorum hominum consensus ad Seculum octavum illam referendam existimat.

III. Asserendum pariter videtur, eamdem legem usque ab initio Seculi XIII. receptam a Fidelibus, & observatam fuisse. Etenim in Epistola, qua Innocentius III. eos instituit (9), quorum opera Livoniæ populis ad Christianam Fidem paulo ante traductis necessaria erat, hæc mandat: *Interim tamen Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum renatis fonte Baptismati consuetis Festivitatibus, & in mortis articulo tribuatis.*

IV. Insuper dissimulari nequit pietatis studium in dies adeo extenuatum fuisse, ut disciplina etiam in Ecclesia commutaretur. Quippe hæc in Lateranensi Concilio sancita fuerunt, quæ etiam in Capite *Omnis* continentur (10): *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum.*

V. Tridentina autem Synodus, cum prius illud declarasset (11): *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent*, pœnam tamen excommunicationis solum iis inflixit, qui præceptum sumendæ Sa-

(1) *Braschius in Promptuario Synodali cap. 107. num. 23. 24.* (2) *In Causa Urbin. quam proposuit Archipr. S. Cassiani die 27. Junii anno 1641. lib. 16. Decret. pag. 543. a tergo.* (3) *Lib. Decretor. 56. pag. 191.*
(4) *Lib. Decretor. 16. pag. 331.* (5) *Num. 24.* (6) *Lib. 4. c. 97. suarum Revelationum.*
(7) *In sua Tractatu de Oratione Dominica.* (8) *Can. & si non frequentius &c. de consecrat. dist. 2.*
(9) *Eadem epistola habetur in cap. Deus de Pœnit. & Remissionibus.* (10) *Eodem tit. de Pœnitent. & Remissionibus.*
(11) *Sess. 22. de Sacrif. Missæ.*

Sacræ Eucharistiæ saltem in Paschate inficiarentur (1): *Si quis negaverit, omnes, & singulos Christifideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, juxta præceptum Sanctæ Matris Ecclesiæ, anathema sit.*

VI. Patres Concilii Lateranensis, cum suspicarentur, haud esse defuturos, qui Eucharistiam Paschali tempore sumere, adeoque præceptum suum exequi detrectarent, eam pœnam statuerunt (2): *Alioquin, & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura.* Idem decernit Rituale Romanum jussu Pauli V. titulo: *Quibus non licet dare Ecclesiasticam Sepulturam*: inter quos illi adnumerantur: *de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperint Sacramenta Confessionis, & Communionis in Pascha, & absque ullo signo contritionis obierunt.* Cum tamen evenire possit, ut Confessarii consilio a percipiendo Eucharistiæ Sacramento aliqui tunc abstineant, hinc ejusdem Concilii Patres eos ab omni pœna liberos, & immunes his verbis declaraverunt: *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

VII. Quamobrem in Diœcesibus bene institutis Parochi de præcepto Paschalis Communionis populum per Quadragesimam admonent. Diligenter eos describunt, qui huic præcepto satisfaciunt, & illos pariter, qui jussa detrectant, uti per Rituale Romanum præcipitur (3): Pervicaces sæpius objurgant, quorum nomina ad Episcopum deferunt: eos quoque denunciant, qui Confessarii jussu Sacram Eucharistiam in Paschate non susceperint. Contumaces autem Episcopus ab ingressu Ecclesiæ interdictos, & Ecclesiastica sepultura carentes declarat, eorum que nomina publice exhibet, ut hac ignominia puniantur.

VIII. Verum prætermissis iis omnibus, quæ in aliis Diœcesibus fieri solent, quid in hac Bononiensi positum in more fuerit indicabimus, cum Cardinales Paleottus, & Alphonsus quoque Paleottus hanc Ecclesiam administrarent. Siquidem in compendio Decretorum, quæ typis excusa fuerunt in hac eadem Civitate anno 1603., hæc habentur (4).

Monitio, quæ per Parochos fieri debet secunda, ac tertia die Paschatis iis qui Sac. Eucharistiam non susceperint.

Admonentur omnes, qui die Dominico Paschatis ad Sacramentum Eucharistiæ non accesserint, ea lege teneri, ut hujus hebdomadæ spatio per Pœnitentiam prius expiati Sanctissimum Christi Corpus percipiant; Qui non paruerint ab ingressu Ecclesiæ palam interdicentur, ipsorumque nomina publice exponentur; si vita forte decesserint, Ecclesiastica sepultura carebunt.

IX. Suam nobis virtutem, studiumque pietatis adeo testati sunt Parochi, ut nullus timoris, ac suspicionis locus supersit, quin omnem curam diligenter impendant, ut eos, qui Paschalis Communionis præceptum contempserint, deprehendant, perditosque homines omni benevolentiæ significatione ad bonam frugem traducant. Eosdem Parochos ab omni simulatione alienos ita ducimus, ut nullam ob causam, hominumque rationem silentio aliquem præterire velint, cum scripta ad nostros Ministros illorum nomina deferent, qui in Paschatis celebritate Sacram Eucharistiam non susceperint. At ne Apostolico muneri, quo nos ipsi fungimur, deesse videamur, indicimus omnibus, qui in Paschate, vel spatio temporis interjecto, Sacram Eucharistiam in Parochia, vel in alia Ecclesia probante Parocho non acceperint, indicimus, inquam, ut ejusmodi præcepto satisfaciant saltem ad octavam diem Septembris, qui B. Virginis Natali consecratur: sciant etiam decima octava die ejusdem mensis, cum Sacra Mysteria in hac Metropolitana supplicatione indicta, circumferuntur, Ecclesiæ foribus eorum nomina defigenda, qui jussa pervicaciter haud fecerint, pœnasque infligendas, quæ per Sac. Canones decernuntur. Itaque Parochis mandamus, ut administris nostris a die nona Septembris ad decimam quartam eorum nomina denuncient, qui contumaces fuerint. Ne autem sacrilegiis occasio præbeatur, prudenter se gerant Parochi, dum scriptum testimonium de peracta Confessione ab illis pervicacibus exigunt, quos ad Sacram mensam accessuros suspicantur.

X. Hanc prudentiam ideo Parochis commendamus, quod inter Theologos quæstio instituitur, utrum Confessarius, qui imparatum aliquem deprehendens, absolutionem ipsi impertiri non potuit, testari valeat eidem se Penitentiæ Sacramentum administrasse, quod alii quidem improbant, ne scelesti homines ejusmodi testimoniis abutantur, alii vero Confessarii judicio rem perficiendam existimant; alii denique eam sententiam proponunt, quam nos etiam amplectimur, testimonium nempe de peracta Confessione tribuendum sine ulla absolutionis mentione, si præsertim Confessarius idem testimonium aliis concesserit, vel cognitum aliis, perspectumque fuerit ad Sacrum Pœnitentiæ tribunal eum hominem, de quo sermo est, accessisse. Nam si alius de Confessione solum peracta, alius vero de accepta pariter absolutione testimonium accipiat, suspicandi locus præbetur, & sigillum Confessionis aliquo pacto violatur.

XI. Id profecto Alexandri III. auctoritate confirmatur (5); Nam cum propositum fuisset: *Quod quidam ad Confessionem de criminibus veniunt, &, quamvis confiteri velint, se tamen asserunt abstinere non posse*: Sapientissimus Pontifex respondit: *Consultationi tuæ taliter respondemus, quod eorum Confessionem recipere debes, & eis de criminibus consilium exhibere; quia, licet non sit vera hujusmodi pænitentia, admittenda est tamen eorum Confessio, & crebris, & salubribus monitis pænitentia indicenda.*

XII. Itaque, si omnia, quæ superius indicavimus, recte perficiantur, huic gravissimo negotio satis consultum putamus, sive de natura ipsius rei, sive de tempore, seu tandem de modo agatur.

XIII. Primum quidem per Sacros Canones apertissime decernitur, quos negligere haud possumus, si muneris nostri partes implere velimus. Alterum, nempe tempus Paschatis Sancta Mater Ecclesia constituit, non quidem ut sumendæ Eucharistiæ præceptum eo tempore concluderet, verum ut palam faceret, quo tempore idem præceptum Fidelibus explendum foret. Hinc omnino consequitur non modo pœnis Canonicis per Episcopum eos afficiendos, qui in Paschate Sacram Synaxim non percipiunt, uti Cardinalis de Lugo clare demonstrat (6), sed etiam omnem operam, studiumque conferendum esse, ut qui in Paschali celebritate ejusmodi præceptum contempserint, alio tempore ad Divinam Eucharistiam accedant. Ita Theologi unanimes (7) consentiunt.

XIV. Insuper Pontifex Eugenius IV. tempus hujus Paschalis præcepti his verbis declaravit (8): *Intelligimus igitur optimo jure satisfactum esse Canoni, si in Hebdomada Sancta, vel infra Octavam Paschæ Resurrectionis Dominicæ secundum meliorem conscientiæ dispositionem, & aptiorem mentis devotionem Fideles præparatione debita Sanctum Eucharistiæ pignus accipiant, & cum Domino Pascha celebrent ad salutem, & huic sententiæ omnes volumus acquiescere.* Romæ autem die festo S. Bartholomæi, quod in ea Civitate die 25. Augusti celebratur, nomina illorum, qui idem Paschatis præceptum neglexerint, in porticu Ecclesiæ S. Bartholomæi publice descripta exhibentur. Cum hæc ita sint, nemo exemplum severæ nimis disciplinæ judicabit, sed potius mitissime actum a nobis fatebitur, qui hoc anno Paschale præceptum ad diem usque octavum Septembris prorogavimus, nomina vero deliquentium usque ad diem decimum octavum ejusdem mensis promulganda decrevimus: attamen in sequentibus annis aliter huic negotio prospiciemus.

XV. Modum denique a nobis servatum esse nemo inficiabitur; tum quia Parochi populum admonere paterna benevolentia non omiserunt, & nos ipsi idem præstare, quoties id Parochi petiverunt, non dubitavimus; tum quia non præcipimus, quod S. Carolus Borromæus Ecclesiasticæ disciplinæ restaurator Parochis indixit, nempe: *In describendo singulis annis universos suæ Curæ commissos doli capaces, & in non administrando in Paschate Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, nisi confessis sibi, aut alicui ex Confessariis approbatis, de qua Confessione fidem scriptam ferant* (9); Idem quoque pagina 671., aliisque locis repetitur: sed S. Thomæ sententiam amplectimur, qui docet (10) habendam illis a Parocho fidem, qui Sacerdoti approbato se confessos esse affirmant. Postremo testimonium de peracta Confessione non quidem ab omnibus exigendum præscribimus, qui in Paschate Sacram Eucharistiam non perceperint, sed ab illis tantum, qui eam indolem, moresque præseferunt, ut suspicionem merito injiciant, dum asserunt se ad Pœnitentiæ Sacramentum accessisse. Cum hæc ita se habeant, neminem queri de nobis jure posse confidimus, Roncalius eadem tradidit, quæ nos proposuimus (11): *Item certum est, Parochum posse denegare in Paschate Communionem non exhibenti schedulam Confessionis quoties prudenter*

(1) *Sess. 13. de Euchar. can. 9.* (2) *In cap. superius allatto.* (3) *Tit. de Commun. Pascali.* (4) *Pag. 50.* (5) *Cap. 5. de Pœnit. & Remissionibus.* (6) *De Sacram. disp. 16. Sect. 4. num. 72. & 73.* (7) *Suarez in 3. part. D. Thomæ tom. 3. pag. 892, Juvenin. de Sacram. diss. 4. quæst. 9. cap. 2. quæsit. 5. Giribald. de Sacram. tract. 4. cap. 8. dub. 4. La Croix tom. 2. lib. 6. par. 1. p. 644.* (8) *Constit. 20. in Bull. Romano. tom. 1.* (9) *In actis Eccles. Mediolan. m. 1. pag. 387. edit. Lugdunens.* (10) *Quolibet. 1. art. 12.* (11) *Consilio 13. num. 20.*

ter credi non possit alicui asserenti, se confessum esse; nam tunc, cum Parochianus fidem non mereatur, bene Parochus abstinet se ab administranda eidem Communione.

XVI. Si autem consuetæ excusationis causa afferatur, sacra nempe Communione suadente Confessario, se abstinuisse; & nullo pacto adduci posse, ut sacrilegium committant, cujus criminis eos auctores futuros indicare volunt, per quos ad Sacram Eucharistiam suscipiendam, indictis Canonicis pœnis, impelluntur, tunc alia dicendi ratione nos pariter utemur; ac primum id omnino falsum ostendemus, cum ipsi per tot annos confessi numquam fuerint; Secundo affirmabimus Divina Eucharistia illos non abstinere ob consilium Confessarii, qui suis criminibus Sacerdoti patefactis indignus absolutione judicatur. Tertio illos tantum persuadente Confessario ad Eucharistiam non accedere, qui in proxima lethalis culpæ occasione invito versantur, quam remotam efficere contendunt, vel illos, qui sæpius in eamdem culpam lapsi sunt quod minime futurum in posterum pollicentur. Tunc enim Confessarius, ut ipsorum propositum, ac voluntatem experiatur, in aliud tempus criminum remissionem, Sacramque Communionem protrahendum deliberat, vel si illos a criminibus dissolvendos arbitratur, tamen ab Eucharistia monet abstinendum, ut debita Sacramenti ratio, cultusque habeatur: *Ad tertium*, (inquit S. Thomas)(1): *Licet in peccatis permanentes non excusentur propter hoc a transgressione præcepti* (de Paschali Communione res est) *Pœnitentes tamen, qui ut Innocentius dicit, secundum consilium Sacerdotis abstinent se, excusantur.* Tandem nemo Paschalem Confessionem ob allatum Confessarii consilium prætermittere potest, donec ipsi libuerit, juxta ea, quæ superius exposuimus (2): *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

XVII. Sed quoniam de patrando sacrilegio timorem injicere volunt, nos profecto, Parochi nostri, & quotquot in hac Diœcesi Deum timent, quorum numerus non exiguus est, vocem quantum licet extollimus, & ne sacrilegia fiant, prædicamus. Nemo quippe Deum magis irritat, ac provocat, quam qui Christi Corpus indigne manducat. Item (si incomprehensibilia judicia Dei perscrutari licet) Judas, qui Magistrum suum prodidit, misere extinctus est, & perpetuis cruciatibus amandatus. Sanctus autem Petrus, qui eumdem Magistrum ter negavit, tantam a Deo misericordiam consequutus est, ut principem in Ecclesia locum, ac dignitatem, & sublimem in Cœlis gloriam obtinuerit. Religiosi quidem homines Judæ calamitatem ob eam causam accidisse putant, quod Sacram Eucharistiam indigne acceperit; Petri vero felicitatem, quod sancte, innocenterque eamdem rem gesserit, licet pro humana imbecillitate gravissimas deinde culpas admiserit. Utinam Sacram Hostiam manu nobis tenentibus alloqui liceret sacrilegos homines eo pacto, quo Lotharium Regem Adrianus II. alloquutus est, cum dimissa uxore pellicis Valdradæ impudicis amoribus implicaretur. Nam cum Rex, ejusque familiares ad Aram accederent, ut Sanctissimum Christi Corpus Pontificis manu sumerent: *Pro certo habeas, Rex* (inquit Pontifex) *funestum capiti tuo exitium impendere, nisi te impuris amoribus vere dissolveris, paratoque animo revera sis, ut perpetuum illis nuncium remittas.* Dein ad Regis asseclas conversus Pontifex: *Idem supplicium* (inquit) *vobis imminet, nisi vobiscum statueritis nullum in posterum obscœnis amoribus incitamentum Regi daturos.* Deus autem longe avertat, quod illis infeliciter contigit. Nam Rex post sacrilegam Communionem Coma profectus, gravem morbum contraxit, & Placentiam perveniens e vita misere decessit. Regii quoque familiares omnes, qui sacrilegium patraverint, intra anni spatium infeliciter e vivis migrarunt. Hæc Abbas *Rhegino* Seculi noni Scriptor fuse commemorat (3).

XVIII. Illud igitur vehementer, & unice expetimus, ut in Festo Nativitatis B. Virginis Sacram Eucharistiam percipiant, qui in paschate id facere omiserunt; ut animum criminum maculis penitus expurgent, cum nullum vinculum excogitari possit, quod facile non solvatur, si Dei opem vehementer imploremus: *Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo, monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis* (4). Postremo, si indigne Christi Corpus manducent, ipsis nefarium scelus, non autem nobis tribuetur. Si Paschali præcepto non satisfacient: nempe Eucharistiam sacrilege sumentes, uti proscriptas inter sententias decernitur, ipsos Canonicis pœnis obnoxios declaramus, quod etiam pravæ ipsorum voluntati, non autem nobis adscribendum erit.

XIX. Et profecto, si quis auctoritate præditus aliquem invitaret, & in certum locum vocaret, duasque proponi vias ostenderet planam unam, alteram vero difficilem, & impeditam, nullius judicio damnari posset, si ille, relicto commodo itinere, aliud periculosum susciperet.

XX. Singulari Dei clementia confidimus ad Sacram Mensam eos rite accessuros, qui in Paschate id prætermiserint: Beatissimam Virginem Peccatorum refugium magnopere rogamus, ut pro suæ Nativitatis celebritate nobis nostrisque omnibus Diœcesanis, & illis pariter, qui in Paschate Sacram Eucharistiam non susceperint, tantam a Deo pietatem ac religionem obtineant, ut Christi Corpus illibatis animis accipiamus.

XXI. Finem sermoni facimus non sine lacrymis admonentes, quod Canones *Seculares* de Consecrat. dist. 2. continetur: *Seculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur.* Id vero promulgatum fuit, cum Fideles ter singulis annis, uti superius dictum est, Eucharistiam sumere tenebantur. Nunc vero, cum id solum in Paschate præcipitur, multorum auctoritatibus adductus Fagnanus ita scriptum reliquit: *Omittentes vero huic præcepto satisfacere, non tantum peccant mortaliter, sed etiam sunt de hæresi suspecti; hoc enim & signum hæresis, & malæ credentiæ* (5).

INSTITUTIO XLVI.

Quid cavere debeant Parochi Urbani, ac Diœcesani circa Sponsalia, & quosdam ritus nuptiales. De iis, qui sponsalibus initis Patriam deserunt: & neminem sui certiorem faciunt. De iis, qui fidem suam pluribus præstant. De corruptelis, quæ accidunt, cum Sponsi in eadem domo commorantur post inita sponsalia. De illis, qui pro mutua fide magis confirmanda, assensum præbent de præsenti *coram Deo, præsentibus quidem testibus sed absente Parocho. De alia corruptela, ob quam peracta tertia promulgatione Sponsus in ædes Sponsæ concedit, ibique nuptiæ celebrantur.*

I. PRæstantes, & peritissimi Viri nobis ostenderunt graves aliquas in hac Civitate, ac Diœcesi corruptelas sæpius admitti, cum de sponsaliis agitur, hoc est de mutuis, ratis, deliberatis, verisque promissionibus, quæ inter futuros conjuges scripto, sed voce tenus intercedunt. Quamobrem muneris nostri ratione ducimur, ut præscriptum a legibus remedium afferamus.

II. Ac primum post ejusmodi promissiones aliquando contingit, ut vir, seu mulier in alium locum proficiscantur, nullumque inter se litterarum commercium, vel nuncium habeant. Quare, qui in Patria remansit, vinculo sponsaliorum obstrictus alterius discessu impeditus, de vitæ suæ ratione nihil deliberare potest.

III. Jus quidem Civile certum annorum spatium indixit, quo sponsorum alter, qui haud decesserat, alterius reditum expectare deberet, antequam de aliis nuptiis cogitaret, quod si profectionis causa necessaria haberetur, tunc nullum tempus decernebatur, nisi postquam negotium absolutum esset, cujus gratia profectus fuerat (6).

IV. Attamen Alexander III., ut Decreta ejusmodi juris Civilis temperaret, aut corrigeret, hæc constituit: *De illis autem, qui, præstito juramento, promittunt, se aliquas mulieres ducturos, & postea, eis incognitis, dimittunt terram, se ad partes alias transferentes, hoc tibi volumus innotescere, quod liberum erit mulieribus ipsis (si non est amplius in facto processum) ad alia vota se transferre, recepta tamen de perjurio pœnitentia, si per eas steterit, quominus fuerit matrimonium consummatum* (7). Hinc præclarus Doctor Estius (8) causas enumerans, quibus sponsalia dissolvi possunt, postquam absentiam diuturnam inter illas adscripsit, hæc subdit: *Quo casu, quamvis jus Civile biennium tantum præcipiat expectari, jure tamen Pontificio, post cognitam sponsi in remotas terras profectionem, nullum tempus ad expectandum præscribitur, quia ille discessum censetur juri suo renuntiare.*

V. Itaque, ut allato Pontificis Decreto pareamus, cum Doctores

(1) *In* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 11. (2) *Cap. omnis utriusque sexus, de Pœnitentiis & Remission.* (3) *In Chronica edita tom.* 3. *Conciliorum Gallic. edit. Sirmondi fol.* 378. (4) *Concil. Trident. sess.* 6. *cap.* 11. (5) *Cap. Omnis num.* 44. *de Pœnitentiis, & Remission.* (6) *Lib.* 2. *cap. de Repudiis, lib.* 1. *cap. de Sponsalibus, lib.* 17. *ff. eodem titulo.*
(7) *Cap. de illis, de Sponsalibus.* (8) *Lib.* 4. *Sententiarum dist.* 27. §. 11.

ctores in eo consentiant, ad Episcopum, (si res hæc eveniat) confugiendum esse, qui absenti tempus aptum constituat, quo redire debeat, moneatque, si præscriptum temporis limitationem excesserit, alterum ex sponsis liberum fore, omnique impedimento solutum, ut quamlibet vitæ rationem amplectatur, cum hæc (inquam) ita sint (1), decernimus nobisque, aut Vicario nostro Generali significari volumus, quoties aliquis in hac Civitate, ac Diœcesi, contractis antea sponsalibus, alio demigrat, nullum sui nuncium tradit, vel promissam fidem non tenet, nec post diuturnum tempus revertitur. Nos enim statuto ad redeundum tempore, nisi illa paruerit, liberum eum declaravimus, qui in Civitate, vel Diœcesi permanserit.

VI. Id præsertim Sacræ Concilii Congregationis auctoritate confirmatur: Nam cum Cardinalis Odescalcus Mediolanensis Archiepiscopus in sua quoque Diœcesi hæc prava exempla non semel accidere denunciasset, & quid sibi gerendum esset, petiisset, Sacra Congregatio post accuratum rei examen die 2. Octobris anno 1723. respondit Edictum promulgandum juxta ea, quæ nos paulo ante exposuimus.

VII. Secundo, illud etiam a multis tum viris, tum mulieribus committitur, ut pluribus futuri matrimonii fidem, ac promissionem præbeant, mutuoque accipiant, quod malum gravissimum sane est, ex quo alia plura dimanant. Hinc enim tam frequenter petitur, ut consuetæ denunciationes, seu promulgationes omittantur. Nam, qui multis fidem dedit, matrimonium tamen inire cupit cum secunda, tertia, aut etiam quarta muliere, cui pariter data fide se obstrinxit, promulgationes ejusmodi evitare contendit, quibus patratam fraudem detegendam fore suspicatur.

VIII. Qui sapientia præditus est, vel docendi munus profitetur, huic malo facile medebitur; cum libere, ac tuto respondere possit eos infamia notari, qui primis sponsalibus adhuc integris, ad secunda tamen deveniant (2); eosdem lethali culpa inquinari; tandem, si mulier, quæ prima fidem accepit, promissionem servari velit, reliquas promissiones, quæ deinde datæ fuerunt, nullius momenti, ac ponderis existimari probabit, licet in prima sponsione nullum jusjurandum, nullaque copula admissa fuerit; & hæc in cæteris sponsionibus habeantur, si præsertim prima sponsalia non ignorentur, cum deinde jusjurandum, & copula intercessit: Ita sapienter expendit Rossanen. Archiepiscopus Muscettola in ea Dissertatione, quam super hac re confecit, quæve operibus insignis Præsulis Zaulii inserta fuit (3).

IX. In eo tota rei difficultas versatur, quid statuendum sit, cum mulier, cui primo fides præstita fuit, exploratum non habuit, quid cum alia muliere gereretur: & hæc pariter sponsalia cum alia prius inita ignoravit? Nam aliqui perpendunt post Tridentinam Synodum sponsalia *de futuro* in matrimonium minime transire, licet copula subsecuta fuerit, uti Sacra Congregatio die 19. Julii anno 1693. decrevit (4): *Sacra &c. censuit, sponsalia de futuro per carnalem copulam subsequutam minime hodie transire in matrimonium*. Etenim cum Tridentinum Concilium matrimoniis rite celebrandis Parochum præsentem, duosque testes esse voluerit, ideo caput: *Is, qui fidem, de sponsalibus*, abrogavit, quo sponsalia *de futuro*, præsenti copula intercedente, in vera matrimonia convertebantur: Cum hæc ita sint, prima sponsalia secundis anteponenda tutissime prædicant. Alii tamen contrariam sententiam tuentur, & exemplum proferunt de merce aliqua duobus vendita: Nam si in potestatem alicujus venerit, licet posterior ad ipsam emendam accesserit, tamen reliquis omnibus præhabetur (5). Eodem pacto secunda sponsalia putant primis anteferenda: Auctores utriusque sententiæ fuse enumerat Clericatus (6).

X. Attamen, qui rebus administrandis præsunt, gravioribus difficultatibus implicantur. Sedulam curam debent impendere, ne malum ejusmodi contigerit, debitis rationibus res probanda est, ut judicium ex legum auctoritate statuatur. Hæc sponsalia plerumque voce tenus iniri consueverunt; hinc veritas haud facile detegitur, cum eadem res, quam alter negat, ab alio affirmetur. Quod si sponsalia (quod raro tamen evenire solet) coram testibus transigantur, hi frustra perquiruntur, ut in examen veniant; vel si interrogentur, parum, aut nihil intimos animi sensus patefaciunt, gravissimam legem contemnunt, qua declarare legitimo Judici omnia, quæ sentiunt, omnino coguntur. Postremo, si ipsorum testimoniis ineundi matrimonii promissio clare deducatur, qui eam dedit, statim omni contentione causam suam defendit, suæque promissioni nomen solius consilii, propositi, ac desiderii tribuendum affirmat, nullumque pondus iis verbis inesse, quæ impetu quodam amoris prolata sunt. Quamobrem difficile negotium *in foro externo* proponitur, quod expediri facile non possit. Siquidem non modo testium verba perpendenda sunt, eorum conditio, fides; sed externa omnia diligenter inquirenda, quæ non ita facile conveniunt, vel si convenire judicentur, plerumque vacillant.

XI. Nonnulli Episcopi, ut aditum his malis præcluderent, irrita, & inania quæcumque sponsalia sanxerunt, quæ sine Parocho, ac testibus præsentibus fierent (7) eo sane pacto, quo Tridentina Synodus per universum orbem decrevit irritum matrimonium, nisi coram Parocho, ac duobus testibus peragatur. Alii vero ea sponsalia penitus abroganda censuerunt, quæ tabulis non describuntur; utque in reos ejusmodi novos etiam Judices statuerent, ipsorum crimen per Sacram Inquisitionem puniendum tradiderunt; si de illis agatur, qui primis sponsalibus initis, fidem alteri præbent, & corporis commercium adhibent.

XII. Hæc vero consilia probari ab eo non possunt, qui rem ex legibus gerere, non autem temere, & inconsulto sibi proponat. Paulo post Concilium Tridentinum, Valentiæ Populi de suo Archiepiscopo questi sunt, quod ipse valida sponsalia existimaret, quæ sine Parocho, ac testibus fiebant: Quare ad Sacram Congregationem Concilii confugerunt, exponentes, quemadmodum Parochi, ac testium præsentia per Tridentinam Synodum (8) in conficiendis matrimoniis requiritur, eodem modo de sponsalibus decernendum sibi videri, licet Archiepiscopus diversam opinionem sequeretur: *Istud durum* (inquiunt) *esse videtur* (9), *& propterea credendum est, quod Sacra Congregatio Cardinalium declarabit, etiam clandestinas istas promissiones non minus, quam clandestina matrimonia, nullius esse roboris, & effectus, quodque liberum est, ac licitum parti ab hujusmodi promissione resilire*. Attamen Sacra Congregatio anno 1573. *censuit, Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 1. de Reformatione Matrimonii decrevisse, tantum matrimonia per verba de præsenti clandestine contracta, irrita, & nulla esse: sponsalia autem per verba de futuro contracta, reliquisse in illis terminis Juris, in quibus erant ante Concilium*. Hæc eadem sententia ipso anno his verbis confirmata fuit (10): *Disputatum fuit, an sponsalia de futuro aliter, quam præsente Parocho, inita suum antiquum robur, quod ante Concilium Tridentinum habuerunt, obtineant*; responsumque est, *obtinere*. Insuper die 19. Decembris anno 1596. (11) hæc sancita habentur: *Sacra &c. sæpius declaravit, sponsalibus per verba de futuro contrahendis nullam formam præscripsisse Concilium, ideoque eo modo contrahi posse, quo poterant ante ipsum Concilium*. Hinc sapienter docuit Juvenin (12): *Quæres secundo, utrum valeant sponsalia, quibus nec Testes adfuerint. Respondetur affirmative: Ratio est, quia valebant, immo & licebant ante Concilium Tridentinum. Ergo his etiam temporibus valent, cum Sacra Synodus, quæ tum Parochi, tum testium præsentiam matrimonio apposuit, tamquam clausulam irritantem, nihil simile circa sponsalia statuerit*. Idem Castropalaus (13), Giribaldus (14), Pichlerus (15) fuse confirmant: Cardinalis autem de Lugo (16) ob eamdem causam asseruit nulla vi præditum esse Decretum Episcopi, qui vana, & irrita matrimonia declararet, quod sine præviis denunciationibus perfecta fuerit, cum ipsa Tridentinum Concilium illicita solum judicaverit.

XIII. Neque ita facile deliberari decernique potest, ut ea tantum sponsalia vim contineant, quæ in Tabulas referuntur; vel eos per Sacram Inquisitionem plectendos, qui post prima sponsalia alteram mulierem se in uxorem ducturos pollicantur, ejus-

(1) *Analect. in jus Canonicum, tom. 4. tit. 2. de Sponsalib. §. 7. num. 212. Clericat. de Sacram. Matrimonii decis. 17. num. 29. & 30. Gibalin de univers. Negot. tom. 2. lib. 4. cap. 2. art. 5. consect. 3. sub. num. 5. Perez de Matrim. disp. 9. sect. 9. num. 9. Salmaticens. in cursu Theol. Moral. tom. 2. tract. 9. de Matrim. punct. 4. §. 58., & seqq.* (2) *Leg. 1. in fine ff. de his, qui notantur infamia. Thesaur. de Pœnis Ecclesiæ part. 2. cap. 1. in verbo Sponsalia.* (3) *Tom. 1. pag. 668. num. 291. ad Statuta Favent. edit. Rom. 1723.* (4) *In Causa Nullius lib. 7. Decretor. pag. 118.* (5) *Leg. Quoties. 15. Cod. de rei Vindicatione.* (6) *De Sacramento Matrimonii decis. 27. n. 55.* (7) *Gobat. in Theolog. Experiment. tract. 10. casu 1. n. 11., & seqq.* (8) *Sess. 24. cap. 1. de Reformatione Matrim.* (9) *Lib. 1. Decretorum pag. 99. &c.* (10) *Lib. 1. Decretorum pag. 126.* (11) *Lib. 8. Decretor. pag. 196.* (12) *De Sacramentis dissert. 10. q. 3. c. 1. q. 2.* (13) *Oper. tom. 5. tract. 28. de Sponsalib. n. 15.* (14) *Tract. 10. de Sacr. Mat. dub. 8.* (15) *In suo Jure Can. l. 4. tit. 1. de Sponsalib. §. 1. n. 24.* (16) *In suis responsion. Mor. l. 1. dub. 45.*

ejusque corpore abutuntur. Gravissimæ enim difficultates occurrunt, quæ vix possint expediri. Nam quæcumque conventio voce tenus, aut adhibitis tabulis ex communi jure firmari potest. Quod si in judicium eadem conventio deferatur, præsentium testium fidelis tota dirimitur: neque Sacræ Inquisitionis sententiæ subjicitur, qui secundæ mulieri fidem dedit, & lethale cum ipsa commercium habet, cum nulla Sacramento injuria prorsus inferatur, quemadmodum doctrina simul, & experientia ductus tradit Cardinalis Albitius (1).

XIV. Quæ hucusque dicta sunt, satis ostendunt nullam adhuc rationem inventam fuisse, ut hæc funesta mala impediantur, vel apte puniantur, incerta vero, & periculosa nimium haberi, quæ nonnulli in medium proferre contenderunt. Qua de re sermonem ad magistros animarum, & ad Parochos convertimus, qui soli in Diœcesi Parochianos instituunt, ipsos magnopere hortantes, ut in hoc gravissimo negotio suam nobis operam, studiumque præstent, quo nihil aliud expetimus, nisi ut Fideles beatam vitam assequantur, & hæc nostra Civitas, ac Diœcesis sancte, pieque administretur.

XV. Itaque spiritualis vitæ magistri apertissimum discrimen ostendant, in quo tum viri, tum mulieres versantur, cum mutuis amoribus indulgent futuri matrimonii illecebra, falsaque ratione decepti, atque ideo opus esse, ut matrimonium conficiant, si periculum omne evitare velint. Insuper docebunt, non sequendam in hoc negotio cupiditatem, & amoris impetum, sed plurima non exigui momenti sedulo expendenda, præsertim si parentes habeant, quorum ratio, & consilium plurimi fieri debet. Quippe omissa controversia, utrum sponsalia sine parentum consensu vim habeant, eo pacto, quo matrimonium *de præsenti*, contrariis etiam ipsis parentibus, firmum habetur (2): certissimum tamen est, ipsa illicite fieri, culpam admitti, cognitaque parentum dissensione, solvi posse, licet jusjurandum intercesserit. De hac re satis ample disserit Ilfanen. Archiepiscopus, quem superius nominavimus (3): Tertio, monebunt indecorum esse, & criminosum verbis uti ad promissionem explicandam accommodatis, cum tamen fidem dare reipsa non intelligant, vel datam violare secum deliberent. Nam licet Theologi ex fictis illis promissionibus vere sponsalia non confici doceant; licet etiam in varias opiniones abeant, cum animus est præstitam fidem violandi; siquidem alii vera iniri sponsalia putant eam ob causam quod qui aliquod antecedens principium approbat, ex illo consequentia pariter admittat necesse est; alii tamen ob aliam rationem id negant; quod deliberata voluntas nullo se vinculo obstringendi, naturæ sponsaliorum adversam conditionem adducit, ideoque ipsa sponsalia destruit, ut *capite finali de conditionibus appositis* indicitur, licet, inquam, hæc varietas opinionum inter Theologos excitetur, omnes tamen id prorsus indecorum esse, & læthali culpæ obnoxium fatentur. Quarto, matrimonium contrahentes, ejusque perficiendi ministros admoneant in celebrandis sponsalibus tutius esse, si ipsa in Tabulis exarentur, iisque rationibus utantur quas paulo ante exposuimus, cum de sponsalibus ageremus quæ inter solos sponsos, vel etiam eorum testibus fieri consueverunt; non ideo tamen ea sponsalia, quæ voce tenus solum peracta sunt, irrita declaramus; sed tabulas adhibendas suademus, ne si aliquando opus fuerit, hac ratione melius comprobentur: *Consultum tamen est &c.* (inquit Pichlerus (4)) *Scripturam desuper conficere, ut probari possint, si forte altera pars negaret contracta sponsalia*. Nomine autem scripturæ publicas Tabulas, vel etiam privatas ipse intelligit, quæ sane publicis æquiparantur, si partium contrahentium manu, tribusque testimoniis obsignentur: nam si ex partibus altera inficietur obsignatam a se fuisse conventionem (signo saltem crucis efformato, si litteras ignoret) rem contra testes affirmabunt, cum ipsi obsignandis tabulis interfuerint, nomenque suum ipsi pariter adjunxerint. Hæc habet accurate Rossignolius (5). Neque facile admittitur in judicio, se nullo promittendi, vel implendi promissi animo fidem dedisse, cum verba tabulis descripta seriam, mutuamque partis utriusque contrahentis promissionem exprimunt. Quinto, ac postremo loco illos instruent, primis rite sponsalibus initis, ad alia eos transire non posse, nisi canonica, & legitima causa interveniat, quæ per ipsos dijudicanda non est: cum simul Judicis, Partisque munus agere nequeant, sed ad Episcopum rem totam deferendam, ut ipsam diligenter expendat: *Ex tali promissione* (inquit S. Thomas (6)) *sponsalium obligatur unus alii ad matrimonium contrahendum; & peccat mortaliter non solvens promissum, nisi legitimum impedimentum interveniat*. Antea quoque Concilium Illiberitanum hujus fidei violationem *grave crimen* nuncupavit (7). Non ignoramus aliquam repugnantiam videri inter Decretales *de matrimoniis, ac sponsalibus*. Legitur enim in secunda de iis, qui sponsalia contraxerunt *Commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent*. Deinde subditur, quod, si contraria in ipsis voluntatem inveniant, *hoc possit in patientia tolerari*. In decima vero hæc habentur: *Quia igitur periculosum est, contra suum juramentum venire, Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si hoc constiterit, eum moneas, &, si non acquieverit monitis, Ecclesiastica censura compellas, ut ipsam (nisi rationabilis causa obstiterit) in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet*. In decima septima, ubi res est de muliere, *quæ juris jurandi religione neglecta, nubere renuit, cui se nupturam, interposito juramento, firmavit*, ita præscribitur: *Cum libera debeant esse matrimonia, monenda est potius, quam cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere*. Attamen ex his omnibus colligitur, inita semel sponsalia absque legitima causa violari non posse, & omnis prorsus evanescit repugnantia, si perpendatur, quod censura indicenda est, si utilis futura sit, præmittenda vero, si nullus ex ea fructus expectetur (8).

XVI. Quarto, & quinto Mediolanensi Concilio (9) præcipitur Parochis, priusquam in Ecclesia futura matrimonia denuncient, sponsorum voluntatem explorare, utrum vere statuerint, ut fiant ejusmodi denunciationes. Deinde norma super hac re servanda describitur. Eadem prorsus per Cardinalem Boncompagnum Decessorem nostrum in Diœcesana Synodo decernuntur (10) quæ novimus in hac civitate, ac Diœcesi observari. Non ignoramus, etiam Parochos diligenter inquirere, an sponsi pro denunciandis matrimoniis consentiant, an per alicujus vim ad ejusmodi negotium conficiendum adigantur, an inter ipsos legitimum aliquod impedimentum sit, an demum, quod incredibilem nobis affert voluptatem, sanctæ doctrinæ rudimentis sanctis imbuti videantur, uti per idem Provinciale Concilium Mediolanense sancitur: *Parochus, quos sponsos experiendo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam eadem item ratione cognoverit, didicisse, quæ eo de genere illos plane scire oportet*. Itaque viam, quam cœperunt, sedulo insistant, & illud etiam in posterum exquirant, an pro celebrando matrimonio parentum assensus interveniat, cum de liberis agitur; an etiam fidem suam alteri dederint. Si hæc impedimenta occurrant, consuetas Ecclesiæ promulgationes ommittant, donec Nos, aut Vicarium nostrum Generalem de hac re certiores fecerint, ut provide consulamus.

XVII. Neque dissimulari potest gravissimum malum, quod tertio loco exponendum suscipimus: initis nempe sponsalibus virum in domum mulieris sibi desponsæ ad habitandum commigrare. Supervacaneum est pluribus verbis ostendere, quam indecorum habeatur, sponsos ante peractum matrimonium colloquia, remotis consanguineis secum instituere, & etiam sub eodem tecto versari, ex quo procul dubio apertissimum discrimen ipsis intentatur. Alexander VII. hanc sententiam, quæ inter cæteras quadragesimum locum obtinet, die 18. Martii 1666. proscripsit: *Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensualem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis*. Licet nulla de sponsis hic mentio fiat, tamen P. Viva Soc. J. Theol. ipsos quoque proscriptæ sententiæ terminis includi hac ratione demonstrat (11). Etenim oscula, & alia hujusmodi liberis etiam viris, ac mulieribus interdicuntur ob eam causam, quod vetita illis corporum permixtione, reliqua etiam prohibentur, quæ ad ipsam ineundam perducunt. Hæc autem ad sponsos quoque pertinere nemo est qui dubitet.

XVIII. Quod si naturæ imbecillitate, ac præsertim familiari communis vitæ consuetudine, & contubernio contingat, ut sponsi gravius aliquod crimen admittant, ipsius magnitudo etiam sine excellenti doctrina facile percipitur. Nam si minores culpæ inter ipsos indecoræ, vetitæque sunt, quid statuendum

(1) *In Tract. de Inconstantia in fide part. 1. cap. 86. n. 84. & seq.* (2) *Juxta Concilium Tridentin. cap. 1. sess. 24. de Reform. Matrimonii.* (3) *In allata dissert. pag. 668. num. 210. & seq.* (4) *In Jure Canonico lib. 4. tit. 1. de Sponsalib. §. 1. n. 24.* (5) *Tom. 5. Contract. 14. de Sponsalib. 3. part.* (6) *4. Sentent. dist. 27. quæst. 2. art. 1. ad 2.* (7) *Canone 54. quem refert Gratian. in Can. Si qui 31. quæst. 3.* (8) *Sanchez de Matrimonio lib. 1. disput. 29.* (9) *Tom. 2. Act. illius Ecclesiæ pag. 166. & 235.* (10) *Lib. 2. cap. 9.* (11) *In Commentariis ad propositionem n. 23.*

dum de gravioribus videbitur? Accidit etiam matrimonii felicitati, Sanctæque Ecclesiæ institutis nihil magis repugnare, quam si sponsi hac turpitudine inquinentur. Tobias Saram in uxorem ducturus Angeli consilio, se ob hoc negotium vehementer timere respondit, quod septem priores ipsius mariti, interposita fortasse Dæmonis opera, infeliciter perierant. Angelus (1) vero ut hoc metu Tobiam solveret: *Hi namque*, (inquit) *qui conjugem ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem Dæmon super eos. Tu autem, cum acceperis eam, ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea &c. transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus, ut in semine Abrahæ benedictionem in filiis consequaris.* Et profecto Sancta Mater Ecclesia, si alter conjugum aliquem Regularium Ordinem ingredi velit, duos menses pro re deliberanda concedit (2). Sed etiam omissa Religionis causa in veteri Canone, quem Gratianus commemorat (3), ita constituitur: *Sponsus, & sponsa, cum benedicendi sunt a Sacerdote, a parentibus suis, vel paranymphis afferantur, qui, cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.* Tridentina quoque Synodus hæc habet (4): *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent.* Idem in Rituali Romano præscribitur (5): *Moneat Parochus conjuges, ut ante benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consumment, nec etiam simul maneant, nisi parentibus, vel aliis præsentibus.*

XIX. Nihil aliud statuendum in suis Diœcesibus per Episcopos fuisset, si monita ejusmodi tam validis rationibus innixa, & a Sancta Synodo Tridentina, ac Rituali Romano proposita invaluissent. Itaque nonnulli, ut malum, de quo sermo est, prorsus extinguerent, sponsis genere obscuris, & egenis, qui patrandis ejusmodi sceleribus magis obnoxii sunt, indixerunt, ut nigram candelam manibus tenentes ante fores Ecclesiæ per tres Festos dies adstarent, dum Sancta Officia celebrantur. Id tamen a Sacra Concilii Congregatione improbatum fuit, quæ post accuratum examen ita decrevit (6): *Sacra &c. utraque parte informante, censuit, Episcopum se abstinere debere a pœnitentiis publicis, vel rationem publicarum habentibus.* Quare eam rationem sequi nullo modo possumus. Alii vero delinquentes tanquam stupri reos puniendos censuerunt, quod pariter incertum, dubiumque magnopere videtur. Siquidem, licet sponsus, initis sponsalibus in corpus mulieris sibi desponsæ id jus non obtineat, ita ut verum adulterium alius committat, qui commercium cum illa ante matrimonium habuerit, uti docet Christianus Lupus (7), & Pontius (8), qui idem commercium ex jure Civili, non autem ex jure Canonico adulterium nuncupandum asserit (9); licet etiam id peccatum inter lethalia adnumeretur, & juxta Scriptorum opinionem mentio de sponsalibus in confessione fieri debeat, quæ Confessarii judicium graviter immutant, tamen post sponsalia sponsæ corpus ita pertinet ad sponsum, ut si commercium cum ipsa ante matrimonium suscipiat, gravissime quidem puniendus sit, non tamen iis pœnis, quæ stupratoribus infliguntur, si Romanæ Curiæ normam, & institutum sequi velimus. Etenim Fagnanus, qui in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus diu exercuit, certissimum hujus rei documentum reliquit (10): *Sed hic* (ait) *incidit dubitatio, an sponsus, qui sponsam seduxit, ac stupravit, possit puniri ab Episcopo pœna contra stuprantem a Sacris Canonibus inflicta, prætextu, quod hodie ex Decreto Concilii sponsalia post copulam subsecutam non transeunt in matrimonium, ut transibant ante Concilium. Breviter ad propositum dubium Sacra Congregatio respondit, non posse puniri pœna stupri, sed graviter arbitrio Episcopi dumtaxat, ex Decreto c. 1. sess. 24. de Reformatione matrimonii propter periculum.* Sacrum pariter Romanæ Rotæ Tribunal Congregationis Concilii sanctiones amplecti semper consuevit. Attamen, ut peculiare aliquod exemplum afferatur, proponi possunt *Decisiones in Causa Avenionensi Dotationis*, quæ inter cæteras collectas *ad ornatum* lib. 6. Cardinalis de Luca enumerantur. Quamvis ipsæ contrariæ videantur, quod semper diverso modo res exposita fuerit, tamen eamdem rationem universæ præseferunt, eamdemque sententiam a Fagnano superius allatam sequuntur.

XX. Aliqui Episcopi sibi tantum absolvendum reservarunt sponsi crimen, qui ante matrimonium sponsam violaverit, uti ex Synodo Farfensi deprehenditur (11), quam Cardinalis Barberinus ejusdem loci Abbas indixit, quæ plurimum commendari debet ob Ecclesiasticam disciplinam in ipsa contentam, & egregiam operam a Clemente XI. præstitam, cum adhuc in minoribus versaretur. Nos tamen uti hoc remedio non possumus, qui nondum Synodum celebravimus, eaque crimina solum, quæ Decessor noster notavit, reservanda statuimus, donec a nobis nova Synodus convocetur. Sanctus Carolus Borromæus in sexto provinciali Concilio hæc præcipit Episcopis (12): *Itaque Episcopi cura sit, pœnis, & censuris, quas arbitratu suo constituerit, sancire, ne sponsi, priusquam matrimonium in Ecclesia per verba de præsenti ex ritu celebraverint, non modo non simul habitent, sed ne ullo quidem modo mutua consuetudine commerciove utantur.* Plures aliæ Synodi has censuras proponunt, quarum verba Præsul Gennet accurate commemorat (13) cujus Moralis Theologia ex Gallica lingua in Latinam traducta fuit, ac Venetiis impressa. Idem sanxit jam toties nominatus Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo, ubi pœnam excommunicationis *ipso facto* (14), sibique tantum absolvendos decernit sponsos, qui ante matrimonium mutuum carnis commercium habere non dubitent. Eidem pœnæ obnoxios eorum parentes declarat, qui rem permiserint, iisque viginti quinque nummos aureos persolvendos, aliasque pœnas arbitrio Ordinarii subeundas constituit.

XXI. Quamobrem, ut huic corruptelæ, qua possumus ratione, prospiciamus, ad Parochos iterum verba convertimus, iisque præcipimus, ut quo tempore assensum inquirant a sponsis ad eorum matrimonium in Ecclesia denunciandum, eosdem, ipsorumque parentes hortentur plurimum, ne matrimonium conficere longius protrahant, quoniam id fieri sine periculo non liceat, idque præferendum est sententiæ, quæ in Canone *Institutum* 27. quæst. 2. his verbis traditur: *Institutum est, ut jam pactæ sponsæ non statim tradantur, ne vilem habeat maritus datam, quam non suspiraverit sponsus dilatam.* Sponsos, eorumque parentes admoneant, ne unquam sponsi sine testibus, ac præsertim consanguineis colloquium simul ineant, si illud aliquando permittendum videatur; indecorum esse, vetitumque eos simul habitare, graviterque puniendos, si de hac re certiores facti fuerimus: postremo serio, modesteque sponsos ad continentiam inflamment, quam illibatam servare debent, donec matrimonium celebretur. Ipsis ante oculos ponant culpæ gravitatem, si aliter fecerint, pœnam excommunicationis *ipso facto* subeundam, pecuniamque solvendam, quam nos pro sublevandis Parochiæ egenis, vel pro Parochiæ ipsius utilitate statim impendemus.

XXII. Sed jam ad quartum malum deveniamus, quod vix credendum foret, nisi cognitum, perspectumque nobis ipsis non semel fuisset. Igitur, ut viri, ac mulieres mutuam fidem magis confirment, se futuros conjuges haud pollicentur *de futuro*, sed assentiunt *de præsenti*; vir quippe his verbis utitur: *Ego te in uxorem accipio*: Mulier quoque sic agit: *Ego te in maritum accipio, coram Deo, B. Virgine, aliisque Sanctis*; quæ sane fiunt absente Paroco, ac sine testibus, qui etiam aliquando adhibentur. Eo res pervenit, ut hanc mutuam conventionem tabulis describere, publicam Scribæ auctoritatem interponere non prætermittant. Nonnulli etiam satis impudenter ad nos confugerunt, ut alteram ex partibus matrimonium coram Paroco perficere recusantem cogeremus, jactantes violari fidem post initum matrimonium *de præsenti* coram Deo, ac B. Virgine; aliquorum sententiam afferentes, quos in jure Canonico, sacraque Theologia bene versatos prædicabant, & quorum consilio, ut se fortasse excusarent, rem præclare confectam asserebant.

XXIII. Nos quidem dissimulare non possumus, per plures annos in causis ad matrimonium spectantibus implicatos fuisse, non unius Civitatis, aut Diœcesis, sed universi Catholici Orbis, cujus rei testimonium ex illis pagellis desumi potest, quas in lucem protulimus plusquam duodecim annis, cum in Sacra Concilii Congregatione Secretarium ageremus; quarum aliquæ in

(1) *Lib. Tob. cap. 6.* (2) *Cap. ex publico, de conversione Conjugatorum.* (3) *Can. Sponsus, distinct. 23.* (4) *Sess. 24. de Reform. Matrimonii cap. 1.* (5) *De Sacramento Matrimonii.* (6) *In Causa Puteolana 18. Junii 1690. lib. 40. Decretor. pag. 413. & seqq.* (7) *Tom. 2. in notis ad Can. 98. Concilii Trullani pag. 1063.* (8) *De Matrimon. lib. 12. cap. 6. n. 6. & seqq.* (9) *L. si uxor §. divi ff. ad leg. Juliam de Adulteriis.* (10) *Cap. is qui fidem, num. 25. de Sponsalibus.* (11) *Cap. 14. num. 10.* (12) *In actis Ecclesiæ Mediolanen. tom. 1. pag. 257.* (13) *In Theol. Morali lib. 6. tract. 9. cap. 1. quæst. 10.* (14) *Pag. 48.*

in opere scriptoris De Justis collectæ, insertæque habentur (1). Attamen pro certo affirmare possumus nunquam ejusmodi insaniam, falsamque doctrinam nobis propositam fuisse. Ut veritas omnino pateat, petimus ab iis, qui hanc conventionem mutuo fecerunt, qui in tabulas retulerunt, qui consilium dederunt, qui rem tueri contendunt, petimus inquam, hujus conventionis naturam, & conditionem; si appellanda sponsalia respondeant, id falsum probamus, quod assensus *de futuro*, non autem *de præsenti* sponsalia constituat. Sic ea definivit Nicolaus Pontifex, cum Bulgaris consilium petentibus responsum ferret (2): *sunt futurarum nuptiarum promissio*: Idem docet S. Thomas (3); si quis allatæ definitioni vocabulum *mutua* adjungeret, sponsalitium naturam penitus explicaret (4). Sin autem conventionem eamdem nuncupandum matrimonium velint, nemo est tam rudis, & ignarus, qui validum aliquod matrimonium post Tridentinam Synodum existimet, nisi coram Parocho alterius ex nubentibus, aut alio Sacerdote per Parochum designato, & coram duobus testibus illud celebretur. Igitur vanum, & irritum ejusmodi matrimonium ab ipsis dicendum est, ut his ambagibus se expediant, quod tamen solvatur, & in sponsalia convertatur: & ecce novam insaniam, quæ vel ab ignorantia, vel malitia proficiscitur. Siquidem certissimum, ac tutissimum est, matrimonia, quæ absente Parocho, ac sine testibus inita per Tridentinum Concilium abrogantur, in sponsalia minime transire, quemadmodum Sacra Congregatio statim ac instituta fuit, nempe paulo post absolutam ipsam Synodum, ad hanc usque diem constanter declaravit, quod etiam Theologi, & Canonum Interpretes unanimi consensu semper probarunt. In Messinensi causa (5) hæc petita fuerunt a Sacra Congregatione: *Fuit contractum matrimonium in civitate Messanæ post publicationem Decretorum Concilii Tridentini per verba de præsenti, & mutuum consensum, non factis publicationibus, nec præsente Parocho, nisi tantummodo Notario, & Testibus &c. Humiliter ab Illustrissimis DD. VV. petitur, declarari, an supradictus contractus matrimonii, cum sit factus contra formam traditam per Decretum ejusdem Concilii de contrahendo matrimonio, sit adeo nullus, quod neque transeat in sponsalia de futuro. Sacra &c. censuit, non transire* (6). *Et quid, quando promissa est, id est, cum dixit vir: Ego te in uxorem; & mulier: Ego te in maritum accipio? Sacra &c. censuit, promissionem hanc non valere, neque ut matrimonium, neque in vim sponsalium de futuro.* In causa Geracensi hæc pariter sancita fuerunt (7): *Præsupposito quod matrimonium sit factum absque Parochi præsentia, & duorum vel trium testium, quo casu irritum declaratur a Tridentino, quæritur, an dictum matrimonium transeat in sponsalia de futuro, ita ut cogi vir possit per censuras, aliaque juris remedia ad servandam fidem sponsæ, quando maxime secuta est cum ea copula. Sacra &c. censuit, non transire.*

XXIV. Cum hæc ita se habeant, libere præcipimus, ut sponsalia adhibitis verbis *de futuro*, matrimonia vero adhibitis verbis *de præsenti* coram Parocho, ac duobus testibus agantur: omnino autem proscribimus reliquas conventiones, quibus præstatur assensus de præsenti coram Deo, ac B. Virgine: quæ sane conventio neque sponsalia, ut superius ostendimus, neque matrimonium conficit, sed ignari, ac simplices solum decipiunt sanctissimo Dei nomine, B. Virgine, Sanctisque invocatis, qui sane assensum non præberent, nisi decepti pro certo tenerent eam conventionem magni momenti esse, & matrimonium fere omnino inducere. Atque ita Parochi, ac testium præsentia, quæ prorsus necessaria est post Tridentinam Synodum, tanquam cæremonia paulatim haberetur. Illi vero, qui rerum imperiti tam præclarum facinus consilio suo probaverunt, lethali culpa sese implicuisse sciant, cum rem, quam penitus ignorabant, alicui probare ausi sunt, & quam plane cavere ipsos oportebat, priusquam consilium traderent: *Sicut, si quis*, inquit Cicero, *Grammaticam se scire professus & barbare loqueretur, aut si absurde caneret is, qui se haberi vellet Musicum, eo turpior esset, quo in eo ipso peccaret, cujus scientiam profiteretur*; quam sententiam affert S. Antoninus ad rem, de qua agimus, explicandam (8). Eodem loco S. Doctor inquirit, an, qui Patroni, aut Judicis munus sibi desumit, nec satis legum, canonum, & legalium effatorum cognitione præditus est, peccet lethaliter, quod deinde affirmat, si præsertim in gravem aliquem errorem labatur: *Quia* inquit, *notabiliter nocet proximo, cum possit, & debeat juvare, nec debuit se ponere ad illud officium, vel actum, ad quod non erat idoneus, & tenetur ad restitutionem damni clientulo suo.* Quod si cognoscamus in posterum aliquem ad conventiones ejusmodi consilium, seu adjumentum suppeditare, non modo pœnas arbitrio nostro decernemus, sed perpetuo exclusum a Curia nostra pronunciabimus. Non enim pati possumus in theatro Canonicæ jurisprudentiæ gravitatis pleno hystriones quoque permisceri.

XXV. Reliquum est, ut corruptelas aliquas, quæ nuptiarum ritus offendunt, recenseamus. Eas nos ipsi deprehendimus, cum hanc Diœcesim Sacra Visitatione perlustravimus. In pluribus Parochiis, cum matrimonium in Ecclesia tertio, & ultimo denunciatur, sponsi intersunt, quos ipsorum parentes ad Ecclesiam prosequuntur, ubi Sacrum peragitur, eademque pompa, magnoque tumultu, & clamore sponsæ domus repetitur, ubique nuptiæ celebrantur. Postera die, aut alia profesto coram Parocho, ac duobus testibus matrimonium rite conficitur, & unus tantum consanguineus sponsam comitatur. His peractis, ac plerumque profestis diebus sponsa a viro suo disjuncta ad paternam domum revertitur, ubi rato matrimonio devincta finem hebdomadæ præstolatur, ut instituta nova pompa ad sponsi sedem deducatur, ubi nuptiæ iterum indicuntur.

XXVI. Omissis choreis, & immoderatis conviviis, quæ in Christianorum matrimoniis per Sanctos Patres gravissime improbantur (9), ac præsertim per Sanctum Joannem Chrysostomum (10), qui, ex luxu ejusmodi neglectus in celebrandis nuptiis, uxori documentum præberi asserit, ut quid sibi agendum sit, clare intelligat: *Statim enim apud se ipsam cogitabit &c. qualis est hic vir? Philosophus est; nihil reputat præsentem vitam; ad generandos, & educandos liberos, custodiendamque domum me in ædes suas induxit. Verum injucunda erunt ista sponsæ; Unum, aut alterum diem, deinceps vero nequaquam; sed magnam etiam inde voluptatem capiet, liberans hoc pacto se ipsam ab omni suspicione. Qui enim neque tibias, neque saltantes, neque præfatos cantus tolerat, idque nuptiarum tempore, difficillime sustinebit, aliquid unquam, quod turpe sit, vel facere, vel dicere*; His, inquam, omissis, & ea dissimulantes, quæ sine gravi tumultu abrogari nequeunt, corruptelas, aliquas enumerabimus, quæ in matrimoniis, & nuptiis celebrandis inductæ fuerunt. Primo, post tertiam matrimonii promulgationem statim sponsus se confert in domum sponsæ, ubique nuptiæ fiunt, cum tamen evenire possit, ut etiam post matrimonium ter denunciatum eadem die, vel insequenti aliquod impedimentum in medium proferatur. Secundo, non semel accidit, ut sponsi vino, epulisque largius indulgentes ante matrimonium illud suscipiant, quod peracto solum matrimonio permittitur, uti superius ostendimus. Tertio, nuptiarum mensa pluribus conviviis affluit, perpauci autem consanguinei sponsos ad Ecclesiam deducuntur, cum Rituale Romanum aliter jubeat. Hæc enim præscribit, dum sponsi pro ineundo matrimonio ad Ecclesiam se conferunt: *Quo parentum, vel propinquorum suorum præsentia cohonestari decet.* Quarto, cum sponsa in paternis ædibus permaneat, donec die festo ad sponsum, nova pompa novisque nuptiis indictis, ducatur; neque ea continentia servetur ob consilium ab Angelo Tobiæ propositum, neque ob deliberandum ad aliquem Regularium Ordinem ingressum, cum, inquam, hæc ita sint, non semel contigit, ut qui sponsam ante matrimonium deperiit, impudicæ cupiditati opportuno tempore satisfaciat. Hinc Sanctus Joannes Chrysostomus inquit (11): *Nam ab illo die multos accipiet amatores, etiam ante eum, qui cum ipsa est habitaturus.* Tunc autem omittenda sunt, quæ superius de stupro, & adulterio examinavimus. Celebrato enim matrimonio, si mulier cum alio viro coeat, adultera nuncupatur, quod fidem marito suo violat, licet matrimonium ratum sit, non consummatum; eademque ratione stuprum, & adulterium is committit, qui rato matrimonio alligatam mulierem turpiter cognoscat.

XXVII. Quare, ut hæc crimina impediantur, plurimum commendamus Parochis, in quorum ditione corruptelæ ejusmodi versantur, ut populo significent, non aboleri a nobis repetitas nuptias in sponsorum domibus, sed earum cæremoniis modum aliquem statuendum decerni, ne Dei Majestas tot culpis offendatur. Itaque ter matrimonia de more promulgentur;

(1) *De Dispensationibus Matrimonialibus.* (2) *Can. Nostrates* 30. *quæst.* 3. (3) *In supplemento quæst.* 43. *artic.* 2.
(4) *Estius in lib.* 4. *sententiarum dist.* 27. §. 7. (5) *Anno* 1573. *lib.* 2. *Decretorum pag.* 307. (6) *Eodem anno lib.* 2. *pag.* 332. (7) *Anno* 1589. *pag.* 62. *lib.* 6. *Decretorum.* (8) *In summa tom.* 2. *tit.* 1. *capit.* 19. §. 8. (9) *In Homilia* 36. *in Genesim.* (10) *In Homilia* 12. *in primam ad Corinthios, & serm.* 20. *de Epistola S. Pauli ad Ephesios.*
(11) *In Homilia* 20. *Epist.* 1. *ad Corinthios.*

tur; quod si postremæ denunciationi sponsa intersit, domum suam redeat cum parentibus, aut cum illis, qui ejus coram susceperunt. Nullæ per eum diem nuptiæ instituantur, neque ad sponsam invisendam ullo modo sponsus accedat. Peracta tertia promulgatione tempus aptum intercedat, si forte aliquod impedimentum proferatur. Cum matrimonium ultimo perficiendum est, tunc propinqui sponsos ad Ecclesiam deducant, & præsentes adsint, dum ipsos Parochus rite conjungit. Post hæc quoniam de suscipiendo Regularium instituto nulla mentio est, si paternam domum sponsa repetat, eam sponsus sequatur, cum illa habitet, nec ullo pacto ab ipsa discedat: si eo die nuptiæ in ædibus sponsæ fieri velint, per nos licet. Item, si ejus propinqui sponsam comitari velint, cum paucis diebus post matrimonium interjectis ad sponsum transit, ibique novas nuptias agere, in illorum potestate res est: neque enim repetitas improbamus, sed vehementer insistimus, ut peccandi occasiones de medio auferantur.

XXVIII. Hæc igitur universa populo declarent Parochi primo die Dominico proximi Decembris: dum Sacrum faciunt, ut tam graves corruptelæ corrigantur; nos inde moneant, si forte aliquis jussa nostra detrectet, quem sane puniemus, & in carcerem quoque, si opus erit, detrudemus. Parochi etiam severas pœnas dabunt, si hæc legere, quæ in publicum edimus, negligenter prætermittant, vel, iis omnibus contemptis, indecoras corruptelas taciti dissimulabunt, quibus occurrere per hanc nostram declarationem constituimus.

INSTITUTIO XLVII.

Ritus præscribitur Benedictionis impertiendæ bestiis, & implorandæ opis divinæ contra vermes, atque insecta, interposito S. Antonii patrocinio. De Benedictione agrorum. Utrum adhiberi queat Imagines Sanctorum, ac Sacræ Reliquiæ, cum benedictio traditur. De sonitu campanarum, cum nimbus, aut procella impendet. De illarum Benedictione. Quisnam primus campanam Benedictione sacraverit. Quanam de causa campanis nomen tribuatur, & ipsarum benedictio Baptismus nuncupetur.

I. IN more positum est, ut Brutis in hac Civitate, ac Diœcesi benedictio impertiatur, Deique præsidium, ac tutela imploretur, ne agros vermes devastent. Parochi etiam non semel acciri solent, ut agris benedicant. Tandem pulsari campanæ consueverunt, cum procellæ, turbinesque impendere videntur. Attamen in his peragendis non idem ritus servatur; pauca etiam in pulsandis campanis monenda sunt pro muneris nostri ratione, ad quod spectare duximus aliquam super his normam constituere.

§. I.

De Benedictione pro Equis, aliisque Brutis adhibenda.

II. INter Sanctos, qui cultum ab universa Ecclesia obtinuerunt, Sanctus Antonius Abbas merito adnumeratur; qui anno 356. Imperante Constantio, cum centesimum, & quintum annum attigisset, ex hac mortali vita decedens ad immortalem gloriam convolavit.

III. Nolumus hic sane complecti res ab ipso præclare gestas, nec percensere numerando eximia portenta, quæ Deus omni tempore ostendit, cum Fideles ad Sanctum Antonium confugerunt.

IV. Hæc omnia S. Athanasius, qui vitam hujus Magistri sui descripsit, & Aymarus Falco (1) posteris tradiderunt. Satis erit in medium afferre, quæ S. Gregorius Nazianzenus de S. Antonio scripta reliquit: *Perfecta est siquidem ad virtutem via, Antonium scire quis fuerit*. Sanctus etiam Joannes Chrysostomus (2) de illo hæc testatur: *Antonius talem vitam egit, qualem Leges Christi requirunt*. Sanctus vero Augustinus (3) commemorat duos familiares Imperatoris, cum Treviris S. Antonii historiam forte inventam percurrissent, statim, neglectis hujus vitæ deliciis, & oblectamentis, in eremum secessisse.

V. Effigies S. Antonii variis symbolis distingui solet; ignem, & porcum ad pedes jacentem habet; librum cum baculo dextera manu gerit, tintinnabulum sinistra; Thau quoque super vestem depingitur.

VI. Quid hæc significent varia Scriptores prodiderunt: inter quos P. Menochius (4), Sarnellius (5), & fusius P. Theophilus Raynaudus in eo libro, qui inscribitur *Symbola Sancti Antonii*.

VII. Molanus lib. 3. de Imaginibus, suem ad pedes Antonii jacentem hoc pacto interpretatur, quod illius patrocinio bruta sanitatem consequantur: *Thau* salutis indicium esse ex Sacris Litteris deprehendimus (6): *Omnem autem, super quem videritis Thau, ne occidatis*. Nos quidem Sancti Antonii patrocinium non inficiamur pro his brutis, quæ vitæ alendæ, commodoque mortalium inserviunt, hæc tamen per effigiem porci nobis declarari minime existimamus: *Nam si idcirco* (ait P. Theophilus Raynaudus (7)) *appingitur S. Antonio porcus, quia sospitatem excorat brutis, cur potius ei appingitur porcus, quam asinus, aut equus?* & paulo post: *Cur igitur sus, quam aliud quodpiam brutum, B. Antonio appingatur, ægre assignari potest valida ratio, si sistamus in præsidia, quod brutis a Sancto Antonio suppetit; cujuscumque enim generis bruta Beato huic Cœliti sospitatori commendari ex usu est, & eventus felix sæpe vota secundat*.

VIII. Itaque sententiam suam his verbis exprimit: *Existimarim vero non minus commode, symbolo illo porci jacentis ad Sancti Viri pedes insinuari triplex genus porcinorum hominum ab eo domitorum, ac prostratorum; Ethnicos dico, & hæreticos, ac voluptuarios Christianos*. Aliqui putaverunt murem Ægyptium porco similem ad pedes S. Antonii (8) appingi consuevisse, ut Antonium Ægyptium a reliquis omnibus secernerent. Hinc paulatim usus obtinuerit, ut loco muris Ægyptii imago suis sufficeretur: sed his omissis, de S. Antonii patrocinio in bruta sermonem faciemus.

IX. Theologorum princeps S. Thomas docet (9) ex Adami culpa fluxisse, ut inter bruta, quæ universa parere homini debebant, uti ex Genesi (10) cognoscitur. *Præsit piscibus maris, & volatilibus cœli, & bestiis terræ*, nonnulla imperiis hominum subjici recusaverint. Improbat Sanctus Doctor illorum opinionem, qui censent permanente innocentiæ statu futora fuisse erga homines. aliaque bruta mansueta ea animalia, quæ nunc ferocia sunt, & reliqua bruta interficiunt. Cum enim ob Adami crimen brutorum natura immutata non fuerit, discordia quidem inter illa exarsisset, sine ullo tamen detrimento dominii, quod in ipsa Conditor Deus homini concesserat. Postremo: *Homines* (inquit) *in statu innocentiæ non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem, neque ad tegumentum, quia nudi erant, & non erubescebant, nullo instante inordinatæ concupiscentiæ motu; neque ad cibum, quia lignis Paradisi vescebantur; neque ad vehiculum, propter corporis robur: indigebant tamen eis ad experimentalem cognitionem sumendam de naturis eorum*.

X. Nunc autem post peccatum inter incommoda, quæ inviti perferimus, gravissima damna quorumdam animalium, merito referri possunt, quæ vitæ nostræ quoque insidiantur. Insuper alia necessaria sunt, quibus vita hominum sustentatur, & plura vitæ munera commodius obeuntur. Itaque, cum Deus religione suadente exorandus sit, ut bestiarum detrimenta longe a nobis depellat, easque conservet, quæ hominibus utilitatem afferunt; nuper cum fide Christiana adducti ad Sanctos, quos Patronos habemus, preces convertendæ sint, ob hanc causam Fidelium pietas S. Antonium pro his beneficiis obtinendis deprecatorem elegit, de quo illud memoriæ proditum est: *Ecce duo leones (11) ex interiori Eremi parte currentes, volantibus per colla jubis, ferebantur, quibus aspectis primo exhorruit, rursusque ad Deum referens mentem, quasi columbas videret, mansit intrepidus: & illi quidem directo cursu ad cadaver Beati senis substiterunt, adulantibusque caudis circa ejus pedes accubuere fremitu ingenti rugientes, prorsus ut intelligeret, eos plangere, quomodo poterant. Deinde haud procul cœperunt humum pedibus scalpere, arenamque certatim egerentes hominis capacem locum foderunt; ac statim, quasi mercedem pro opere postulantes, cum motu aurium, cervice dejecta, ad Antonium perrexerunt, manus ejus, pedesque lingentes. At ille animadvertit, benedictionem eos a se precari; nec mora in laudationem Christi effusus, quod muta quoque animalia Deum esse sentirent &c. manu annuens eis, ut abirent, imperavit*. Traditur etiam, quod S. Antonius, cum defer-

(1) *In In. Historia Antoniana*. (2) *In Homil. 8. in Matthæum*. (3) *Lib. 8. Confess. cap. 6*. (4) *Nelle Stuore part. 2. cap. 95*. (5) *In suis Epist. Ecclesiast. tom. 3. litt. 6*. (6) *Tom. 8*. (7) *Ezech. cap. 9. vers. 6*. (8) *Lib. superius allato, §. 8. Landem*. (9) *P. Ajala. lib. Pictor Cristiann. lib. 5. cap. 4. num. 7*. (10) *Part. 1. quæst. 69. art. 1*.
(11) *S. Hieronymus in Vita S. Pauli*.

desertum locum ab hominum commercio remotissimum ad habitandum solus delegisset, *Feras secum pacificabat* (1), quas etiam longe abire jussit, cum sitis restinguendæ gratia ad fontem confluerent, & exiguam messem vastarent, qua vitam Antonius sustinebat: *Cur me læditis nihil a me læsæ; abite, & in nomine Domini ne huc appropietis ulterius. Quis credat, post hanc denuntiationem, quasi timentes nunquam illuc bestias appropinquasse?*

XI. His portentis, aliisque plurimis, quæ post mortem S. Antonii contigerunt, satis probatur, quam efficax sit ejus patrocinium, cum in discrimina ejusmodi mortales adducuntur. Hæc vero Civitas, ac Diœcesis in S. Antonium singulari pietate, ac religione cum reliquis omnibus merito comparari potest. Nam quoties annua ipsius celebritas agitur, aliisque per annum diebus, jumenta duci solent ad constituta loca in Civitate, ad Parochias autem in Diœcesi, ut benedictionem a Deo ob merita Sancti Antonii consequantur. Nos universos hortamur, ut hanc piam consuetudinem perpetuam esse velint; sed quoniam non eumdem ritum in hac re servari percepimus, unicam hujus benedictionis rationem, ac normam statuendam judicavimus; cum perspectum sit omnibus, ritus æqualitatem valde convenire, neque ferendum esse, ut in piis exercitationibus suam quisque voluntatem, & consilium sequatur.

XII. In Rituali quidem Romano nulla pro hac benedictione norma præscribitur. Circiter annum 1095. quidam Gasto nobili genere natus in Provincia Viennensi in Gallia, una cum Filio suo Gerino, aliisque octo piis hominibus operam suam præstare cœpit iis, qui ignis sacri morbo tunc temporis frequenti laborarent. Hinc initium habuit præclarum Institutum Hospitalariorum Sancti Antonii Viennensis, qui *Thau* vestibus adsutum deferunt. Nullum ipsi domicilium in hac Civitate obtinent, sed ultra montes frequentes sunt, & Romæ etiam in celebri Monasterio versantur. Ad ipsum ducuntur bestiæ non solum die festo S. Antonii, sed aliis quoque per annum temporibus, ut benedictionem accipiant. Cum agerentur quædam controversiæ, Apostolica privilegia nos expendimus, ob quæ Regulares, ejusmodi in Civitatibus ubi degunt, hanc benedictionem a se unice tribuendam contendunt. Tunc ejusdem benedictionis formam obtinere curavimus, qua Romæ publice ipsi utuntur, hancque adhibendam in hac Civitate, ac Diœcesi, sublatis cæteris omnino præcipimus. Si plures uno tempore bestiæ deducantur, satis erit benedictionis verba integre pronunciare, uti Romæ fieri solet, singulas deinde lustrali aqua conspergere; si una tantum offeratur, aut plures etiam longo temporis spatio interjecto, tunc benedictio semper repetenda est, & jumenta singillatim eadem aqua lustrali aspergenda sunt, uti Romæ pariter exemplo comprobatur. Benedictionis forma hæc est:

Benedictio Equorum, & Animalium.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DEus refugium nostrum, & virtus, adesto piis Ecclesiæ tuæ precibus, auctor ipse pietatis, & præsta, ut, quod fideliter petimus, efficaciter consequamur. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

OREMUS.

OMnipotens sempiterne Deus, qui gloriosum Beatum Antonium variis tentationibus probatum inter mundi hujus turbines illæsum transire fecisti, concede famulis tuis, ut, & præclaro ipsius proficiamus exemplo, & a præsentis vitæ periculis ejus meritis, & intercessione liberemur. Per Christum Dominum &c.

OREMUS.

BEnedictionem tuam, Domine, hæc Animalia accipiant, qua corpore salventur, & ab omni malo per intercessionem Beati Antonii liberentur. Per Christum Dominum &c.

Deinde aspergat aqua benedicta.

§. II.

De Benedictione contra Vermes, & insecta.

XIII. PAulo ante caussam explicavimus, ob quam plures bestiæ hominibus parere, ac servire, uti debuerant, omnino detrectent. Nunc de iis verba faciamus, quæ non solum imperiis hominum resistunt, sed etiam naturæ quodam impulsu, vitam ipsorum, velut hostes persequuntur, aut iis rebus grave detrimentum inferunt, quæ ad vitam sustentandam necessariæ sunt. Ac primum subjicienda ducimus, quæ S. Thomas 2. 2. quæst. 98. art. 3. scripsit: *Dicendum, quod creaturæ irrationales ab alio aguntur ad proprias operationes. Eadem autem actio est ejus, quod agitur, & movetur, & ejus, quod agit, & movet, sicut motus sagittæ etiam est quædam operatio sagittantis, & idcirco operatio irrationalis creaturæ non solum ipsi tribuitur, sed principaliter Deo, cujus dispositione omnia moventur: pertinet etiam ad diabolum, qui permissione Divina utitur aliquibus irrationabilibus creaturis ad nocendum hominibus.*

XIV. Plura nobis exempla Sacræ Litteræ suppeditant, quibus ostenditur, Deum iratum non semel pusillis animantibus usum fuisse, ut hominum crimina, pravasque cupiditates ulcisceretur. Capita 8., & 9. Exodi aperte commemorant ranas, cimices, muscas, & culices ob Pharaonis impudentiam toti Ægypto vastitatem attulisse. Philistæos incredibili murium copia oppressos ex historia Regum accepimus. Psalmo autem 104. legimus: *Dixi, & venit locusta, & bruchus, cujus non erat numerus.* Item Psalmo 77. *Et dedit ærugini fructus eorum, & labores eorum locustæ.* Tandem Joel Propheta hæc tradit: *Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo.* Nominibus autem *Erucæ*, & *Rubiginis* vermes intelliguntur, uti Pater Calmet interpretatur (2). Si quis autem nova exempla post Vetus Testamentum exquirat, rerum Scriptores ea posteris abunde tradiderunt. Illud satis sit, quod S. Augustinus memorat lib. 3. de Civitate Dei cap. 31. *Locustarum in Africam multitudinem prodigii similem fuisse, cum jam esset populi Romani Provincia, litteris mandaverunt: consumptis enim fructibus, foliisque lignorum, ingenti, atque inæstimabili nube in mare dicunt esse dejectam, qua mortua, redditaque litoribus, atque hinc aere corrupto, tantam ortam pestilentiam dicunt, ut, in solo Regno Masinissæ octingenta hominum millia periisse referant, & multo amplius in terris litoribus proximis. Tunc Uticæ ex triginta millibus Juniorum, qui ibi erant, decem remansisse confirmant.*

XV. Reliqua exempla prætermittimus, cum neminem lateat gravissimum damnum, quod ex insectis, nocuisque animantibus in messem quotidie dimanat. Id tamen criminibus hominum tribuendum pro certo affirmabimus; nec aptiorem rationem nobis proponi, ut ab hac pernicie vindicemur, quam preces ad Deum convertere, Sanctosque implorare, qui beneficia nobis a Deo impetrare solent, ut in posterum nos, resque nostras ex animalium vastitate penitus eripiat.

XVI. Illud apertissime pollicitus est Deus (3): *Si clausero cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandavero, & præcepero locustæ, ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum; conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam a viis suis pessimis, & ego exaudiam de Cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum.* Insuper Deus Moysis (4) oratione placatus ranas, cimices, ac muscas dispulit. Sanctus Lucas, Pauli Apostoli in Insulam Melitæ adventum describit (5): Nos hic Melitam intelligimus, quæ inter Siciliam, & Africam posita est, ubi Equites Hierosolymitani Sedem jamdiu statuerunt, non illam Melitam, quæ sita est ad mare Adriaticum prope Dalmatiam, ut Monachus Ignatius Georgius erudite contendit. Igitur Sanctus Paulus viperam brachio implicatam habuit, dum in ea Insula, quæcumque sit, moraretur, nullumque incommodum

(1) *S. Athanasius in ejus Vita cap.* 22. (2) *In Dictionario Sac. Scrip. ad verb.* Eruca.
(3) *Lib.* 2. *Paralip.* 7. *v.* 7. (4) *Exod. cap.* 8. (5) *In Actis Apostolorum cap.* 28.

dum non ſine magna adſtantium admiratione accepit: *Dis autem illis adſpectantibus, & videntibus, nihil mali in eo fieri, convertentes ſe dicebant eum eſſe Deum.* Neque deſunt, qui teſtantur etiam obtinuiſſe Apoſtolum, ut viperæ, ac ſerpentes ejus loci veneno carerent, eaque tellus morbis ex veneno contractis quoque mederetur (1).

XVII. His exemplis, quæ ex Sac. Litteris delibata ſunt, alia breviter conjungimus, ut univerſi curæ noſtræ commendati, ſi in aliqua hujus generis diſcrimina veniant, omnem ſpem, & omne præſidium in Deo, Sanctiſque conſtituant. De Sancto Grato Auguſtæ Prætoriæ Epiſcopo, ob inſignia portenta celeberrimo, proditur, ſolitum fuiſſe aquam benedictione ſacrare, ut beſtias terræ frugibus nocentes expelleret, illiuſque virtute, ac precibus agros Auguſtæ Prætoriæ ad tria milliaria infeſtis muribus liberatos fuiſſe. Ita Thiers (2), qui graves etiam auctores nominat, quorum teſtimoniis id confirmatur. Pater Martinus del Rio (3) fatetur, indictis precibus Hiſpanias ab Infectis vindicatas, quæ ipſas devaſtaverant; cum Gregorius Oſtienſis Epiſcopus, ac Legatus Apoſtolicus ob hanc rem miſſus illuc fuit. Cardinalis quoque Baronius (4) quæ ſuperius dicta ſunt, plane confirmat exemplo Pontificis Stephani VI., quod ex Vaticana Bibliotheca deſumpſit: *Cum clades* (inquit) *locuſtarum, quæ Prædeceſſoris ſui, Hadriani videlicet, totam Patriam conſumpſerant, malo multiplicato germine, naſci cœpiſſent, & omnia repleviſſent, miſertus idem Sanctiſſimus Papa afflicti populi primum quidem divulgavit, ut, ſi quis de iis unum ſextarium caperet, & ſibi attuliſſet, quinque, vel ſex denarios ab eo perciperet: Hoc autem populi audientes, cœperunt huc, illucque diſcurrentes, eaſque capere, & miſericordiſſimo Patri ad emendum portare. Sed cum illas tali argumento delere nequiſſet, ad Domini miſericordiam confugiens, in Oratorium Beati Gregorii, ubi ejus lectus habetur, juxta Eccleſiam Principis Apoſtolorum veniens, ſeſe cum lacrymis in orationem dedit: cumque diutius oraſſet, ſurrexit, & aquam propriis manibus benedicens, Manſionariis præcepit dicens: Tollite, & ſingulis diſtribuite monentes, ut in nomine Domini agros ſuos circumeant, & hanc aquam ſpargant per ſata, & vineas, petentes Divinum ſibi ſuffragari præſidium. Quo facto, tanta Omnipotentis Dei ſubſecuta eſt miſericordia, ut, ubicumque ipſa aqua aſperſa eſt, nulla penitus locuſta remaneret. Hæc circumquaque vicini audientes ad Urbem confluunt, ſubveniri ſibi depoſcunt, omnem terram in pulveris modum locuſtis coopertam clamitant; quos benignus Papa benigne commonuit, de Cælo auxilium petere debere contra flagellum imminens.*

XVIII. Non ignoramus Diœceſanos, noſtros ad Deum magno ſtudio confugere, cum vermes, aut aliæ beſtiæ agros infeſtant, noſtriſque a Parochis in Diœceſi potiſſimum certas tunc preces recitari, ut Dei concitatam iracundiam mitigent. Cum tamen preces ejuſmodi non inconſulto, ac temere fieri debeant, ſed per Epiſcopos probari (5), nec ulla in Rituali Romano pro ipſis norma indicatur, certam aliquam rationem, quam ſequi Parochi teneantur, hic omnino ſubjiciendam duximus, reliquas omnes abrogantes, quæ prius in uſum receptæ fuerint, ut ritus communis omnibus, auctoritate firmatus, ac tutiſſimus habeatur.

XIX. Cardinalis Franciſcus Pignatellus Archiepiſcopus Neapolitanus, & Sacri Collegii Cardinalium Decanus formam quamdam precationis contra vermes inſtituit pro ſua Diœceſi, cum agros illi turpiter fœdarent: ea forma impreſſa fuit in appendice Synodi, quam anno 1736. idem Cardinalis Neapoli celebravit (6).

XX. Cum tamen longiuſcula videatur, licet alioquin pia, rectaque digeſta, aliam formam quæſivimus, quæ brevior eſt, ac pietatis plena; eam nempe qua Benedictus XIII. de nobis optime meritus non ſemel uſus fuit, ut Romanum agrum ab inſectorum pernicie liberaret. Eam promulgamus, quam Parochi ſibi deligant, cum opus fuerit.

Benedictio contra Mures, Locuſtas, Bruchos, & Vermes noxios.

Antiph. Exurge, Domine, adjuva nos, & libera nos propter nomen tuum.

Pſalm. Deus auribus noſtris audivimus, patres noſtri annuntiaverunt nobis.

℣. Gloria Patri &c. *Et repetitur Antiphona.*

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

PReces noſtras, quæſumus, Domine, clementer exaudi, ut, qui juſte pro peccatis noſtris affligimur, & hanc murium (*vel locuſtarum, vel vermium*) perſecutionem patimur, pro tui nominis gloria ab ea miſericorditer liberemus; ut tua potentia procul expulſi (*vel expulſæ*) nulli noceant, & campos, agroſque noſtros in tranquillitate, ac quiete dimittant, quatenus ex eis ſurgentia, & orta tuæ Majeſtati deſerviant, & noſtræ neceſſitati ſubveniant. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

OREMUS.

OMnipotens ſempiterne Deus omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximus miſerator, & in cujus nomine omnia genuflectuntur, cœleſtia, terreſtria, & infernalia, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, ut, quod de tua miſericordia confiſi agimus, per tuam gratiam efficacem conſequamur effectum; quatenus hos peſtiferos mures (*vel locuſtas, vel vermes*) per nos ſervos tuos maledicendo maledicas, ſegregando ſegreges, exterminando extermines, ut, per tuam clementiam ab hac peſte liberati, gratiarum actiones Majeſtati tuæ libere referamus. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

Exorcizo vos peſtiferos mures (*vel locuſtas, vel vermes*) per Deum Patrem Omnipotentem †, & Jeſum Chriſtum Filium ejus †, & Spiritum Sanctum ab utroque procedentem †, ut confeſtim recedatis a campis, & agris noſtris, nec amplius in eis habitetis, ſed ad ea loca tranſeatis, in quibus nemini nocere poſſitis; pro parte Omnipotentis Dei, & totius Curiæ Cœleſtis, & Eccleſiæ Sanctæ Dei vos maledicens, ut, quocumque ieritis, ſitis maledicti (*vel maledictæ*) deficientes de die in diem in vos ipſos (*vel ipſas*) & decreſcentes, quatenus reliquiæ de vobis nullo in loco inveniantur, niſi neceſſariæ ad ſalutem, & uſum humanum. Quod præſtare dignetur, qui venturus eſt judicare vivos, & mortuos, & ſæculum per ignem.

℣. Amen.

Poſtremo Aqua benedicta aſpergantur loca infecta.

§. III.

De Agrorum Benedictione.

XXI. NOn vermes tantum, aliaque inſecta noſtris agris, noſtriſque meſſibus perniciem ferunt, ſed aliis quoque modis ob noſtra crimina Deo pœnas exſolvimus. Et ſane, cum portum jam attigiſſe putamus, meſſemque pene in horrea congeſſiſſe, furentes procellæ, turbineſque conſurgunt, qui ſpes noſtras evertunt, & ſecum abripiunt.

XXII. Ut hæc pericula evitemus, publicæ preces indicuntur in Rogatione majori die Feſto S. Marci, & minoribus Rogationibus, quæ per triduum ante celebritatem Aſcenſionis Domini fieri conſueverunt. De illis verba fecimus in tertia hujus libri Inſtitutione. Cum tamen hæc Civitas preces publice inſtituere ſoleat non ſolum die Feſto S. Marci, ac triduo Rogationum minorum, ſed etiam diebus inſequentibus uſque ad ſecundam Dominicam Octobris; hortamur omnes, ut hoc inſtitutum, eumdemque ritum ſequantur. Novimus enim Parochos in Diœceſi ad benedicendum agris accitos precationes quaſdam ingenio ſuo excogitatas adhibere. *In Romano Sacerdotali* precationis ejuſmodi forma traditur; ſed cum promulgatæ fuerint in hac Civitate preces, quæ die Feſto Sancti Marci, triduo Rogationum, aliiſque diebus ad ſecundam uſque Octobris Dominicam fieri debent, ut idem ritus ſervetur, præcipimus Parochis, ut illa utantur formula, quoties ad benedicendum agris ſe

(1) *Cardin. Baron. anno 58. num. 172. Tillemont. in Memoriis hiſtor. antiquarum, in Vita S. Pauli art. 42.*
(2) *Thiers tom. 1. ſuperſtitionum lib. 3. c. 3. pag. 450. tertiæ editionis Pariſienſis.* (3) *Martinus in ſuis Diſquiſitionibus magicis lib. 6. Anacephalæoſis monit. 11.* (4) *In Annalib. tom. 10. anno 885.* (5) *Thiers loco ſuperius allato pag. 485. P. Martinus del Rio in oper. citat. lib. 3. pag. 84.* (6) *Part. 2. cap. 10. pag. 247.*

se conferant, quos absolutis precibus aequa benedicta lustrabunt. Exiguæ molis libellum, in quo eædem preces continentur, imprimi denuu jussimus, cum primo ad hanc Sedam pervenimus; quare ipsum habere nemu prætermittat.

XXIII. Cæremoniale Episcoporum lib. 2. cap. 33. in bis supplicationibus Sacras effigies, Sanctorumque Reliquias deferri permittit, si mos id obtinuerit. Quamobrem, si in aliqua parta hujus Diœcesis hæc pia consuetudo invaluit, nam libentissime confirmamus, modo tameu Reliquiæ certo documento, nostraque auctoritate muniantur. Quod si ejusdem Sancti, cujus Effigies, ac Reliquiæ circumferuntur, præsidium, ac tutela imploranda sit, & peractis precibus, ac benedictione antea proposita, etiam Antiphona cum versibus, atque Oratione ipsius Sancti propria recitari velit, Id magnopere probamus. Si tamen de Beatæ Virginis affigie res agatur, tunc ex Officio Sanctæ Mariæ in Sabbato ea eligantur, nempe illa Antiphona, & versus, qui ante *Benedictus* positi sunt, & Oratio, quæ post *Benedictus* au die assignatur. Sin autem de effigie, ac de Reliquiis alicujus Sancti sermo sit, desumantur Antiphonæ, versus, ac Oratio *de Communi*, quæ in Officiu ad *Benedictus* recitari solent.

XXIV. Illud solum examinandum superest, an benedictio cum Sacra Effigie, aut Reliquiis impertiri possit. Hæc enim Tonellius docuit (1): *Hic advette, quod in fine aliarum Processionum, quæ fiunt sive cum Sanctissima Cruce, sive cum Reliquiis Sanctorum, & Sacris Imaginibus non debet dari Benedictia; cum nullibi talis Benedictio præscribatur, nisi cum Sanctissimo Sacramento.*

XXV. Sed vehementer errat Tonellius. Nam cæteris cognita sunt hujusce rei monumenta, quæ ipsum latuerunt. In descriptione, quæ confecta fuit, cum Clamens XI. Sacras Reliquias populu ostendit, plures præstantium virorum sententiæ congestæ sunt, quibus benedictiunis, de qua agimus, pia consuetudu demonstratur; uti tradit eruditissimus Canonicus Petrus Morettus in allata dissertatione: *De Rita ostensionis Sacrarum Reliquiarum*; quam Romæ impressam anno 1722. nobis etiam nuncupavit: *Ex verbis* (inquit (2)) *Auctorum elici videbis, consuetudinem benedicendi, imo plures benedictiones eodem tempore, ac pluribus in locis datam.*

XXVI. Accedit non solum hujus Diœcesis consuetudo, sed Illa paritar Apostolicæ Sedis; quæ Rituum Magistra appellanda est. Siquidem nos Ipsi interfuimus, cum Clemens XI. adhibitis Reliquiis Sanctæ Crucis, Sanctæ Varonicæ, Sacræque Lanceæ populo benedixit. Eo quoque munere pluries nos perfuncti sumus, cum inter Canonicos illius Basilicæ, quibus solis eas Reliquias attingere licet, numeraremur.

XXVII. Nihil de Græcis diremus, qui Ritum eumdem habent, uti ex ipsorum Menologiis die 13. Septembris liquide cognoscitur. Taciti tamen non præteribimus quod anno 1162., cum Sacræ Reliquiæ, seu Pes Sancti Aidegundi sulemniter transferretur, Episcopus illum *Omnibus ostendit, & facta benedictione, omnibus se humiliter inclinantibus, in loco, a quo sustulerat, reposuit* (3). Insuper cum Philippus Augustus Galliarum Rax insignes Reliquias a Balduino Imperatore acceptas Henrico Abbati Monasterii Sancti Dionysii tradidisset, illas Abbas decenti loco posuit (4) *Data Benedictione cum Reliquiis*. Tandem Pius II. Caput Sancti Andreæ cum donu habuisset a Demetrio fratre Constantini ultimi Imperatoris, qui in expugnatiune Constantinopolis per Turcas interfectus fuit, illud præclarum munus in publica supplicatione circumtulit, quam supra triginta milla intorticia splendide exornabant: & priusquam illud collocaret in eu Basilicæ Vaticanæ loco, ubi nunc etiam habetur, tunc Pontifex *Superato summo grada vertit se ad multitudinem, & benedixit ei, sacrum ostendens verticem*; de capite Sancti Andreæ sermo agitur (5).

XXVIII. Itaque si Tonellius rerum sacrarum monumenta studiosus percurrisset, quæ nos superius enumeravimus, id non ignorasset, nec ita facile ritum benedictionis cum Sacris Reliquiis improbandum duxisset. Quare eumdem ritum nos summopere commendamus, quoties Reliquias publica auctoritate, ac testimonio firmatas circumferri contingat.

§. IV.

De pulsandis Campanis, cum procellæ impendent, ac de illarum Benedictione.

XXIX. Alias de Campanis sermonem habuimus, & quonam tempore ipsarum usus in Ecclesia cœperit (6). Nunc addendum illud putamus, quod Suarez in defensione Fidei contra Regem Angliæ scriptum reliquit (7): *Licet prima ratia, seu occasio inveniendi hæc signa fuerit moralis necessitas convocandi Christianum populum, postea vero Ecclesia fideli cogitatione, & sapienti institutione, illa ordinasse ad spirituales effectus, colligere licet, & assumpsisse illa, ut sic dicam, tamquam instrumenta, per quæ Fidelium Fidem excitaret, qua interveniente, ejusmodi beneficia per Christum a Deo impetraret*; & paulo post: *Dicimus auctoritatem Dei non deesse, saltem in radice, & origine, quia ipse dedit auctoritatem Pastoribus Ecclesiæ ad regendam Ecclesiam, & disponenda ea, quæ ad accidentarios ritus Ecclesiæ pertinent.*

XXX. Cardinalis Baronius ad annum 980. tradit (8). Joannem XIII. campanæ benedictionem impertisse, eamque consecrasse antequam in Turri Lataranensis Ecclesiæ statueretur; hisque varbis auctorem istius Ritus Pontificem facere videtur: *Qui sacer ritus in Ecclesia perseveravit.* Suarez etiam hæc addit (9): *Circa hujus autem ritus antiquitatem non immoror; nam, licet quidam Joanni XIII Pontifici illum tribuant, alii vero antiquiorem esse existimeat, res tamen incerta est.* Cum tamen Capitularia Caroli Magni, quæ ducentis fere annis Joanni XIII. antecesserunt, de Campanarum benedictione mentionem faciant, & Rituales libri ante ipsum Pontificem idem præferant, & tandem Alcuinus, qui fluruit circa annum 770. hæc scripserit: *Neque novum videri debet, campanas benedicere, & ungere, eisque nomen imponere*: aperte constat hujus ritus initium Joanni XIII. minime tribuendum, omnemque dubitandi rationem penitus esse sublatam: Hæc scriptures unanimes affirmant (10).

XXXI. Ritus autem campanarum benedictionis in recitandis quibusdam Psalmis, ac precibus continetur. Episcopus sal, & aquam benedicit, ipsisque permixtis campana abluitur. Eam Infirmorum Oleo, Sanctoque Chrismate linit Episcopus. Thus Campanæ subjicitur; ac postremu Evangelium Sancti Lucæ Diaconus canit, quæ omnia in Rumano Pontificali accurata describuntur.

XXXII. Juxta Ecclesiæ morem Campana Sancti alicujus nomine insignitur *Eisque nomen imponere solet Ecclesia Romana*, inquit Du Cange (11). Id etiam ex allato superius Alcuini Flacci testimonio deprehenditur. Hujusce rei causam exponit P. Petra Sancta (12): *Insigniri autem Æra Campana insueverunt nomine aut Deiparæ Virginis, aut superum aliorum quorumcumque, quo ita nimirum, non bruto metalli sono, sed cieri ad templa quodammodo cælitum ore videamur.* Aliam rationem subdit P. Martinus del Riu (13): *Nomen illis in Beati alicujus honorem imponitur, ut illius quasi commendetur tutelæ Vas metallinum Divinæ laudis instrumentum.* Aliam pariter causam Pouget excogitavit (14): *In honorem Sancti alicujus Campana consecratur, ut eo nomine distinguatur a cæteris.*

XXXIII. Advertendum est huic benedictioni nomen Baptismi concedi, quod quidem Ecclesia non cooptavit, sed tantum æquo animo patitur, ut aliorum fidei, ac simplicitati indulgeat.

XXXIV. Id autem ex eo præsertim dimanavit, quod populus in Campanarum benedictione aquam adhiberi, nomenque imponi perspexit, & alia peragi, quæ in administrandu Baptismo consueverunt: *Immo in Hispania* (uti scribit Rocca (15)) *dum Campanæ consecrantur, vel, ut improprie ajunt, baptizantur, sed proprie, lavantur, vir, & mulier ex hominibus loci primariis tanquam Compatres admittuntur &c. præsertim vero in aliquot Cataloniæ partibus.* Idem mos in Germania fuit; nam inter falsa incommoda, ac detrimenta, quæ Sedi Apostolicæ nonnulli ex illis populis objecerunt, cum a Religione Catholica desci-

---

(1) *In Sac. Enchyridio lib. 2. c. 5. §. 4. sub n. 60.* (2) §.60. (3) *Bolland. die 30. Januar. anno 1205.*
(4) *Rigordus de Gestis Philippi Augusti.* (5) *Lib. 8. Commentar. Pii II.* (6) *Instit. XX. hujus libri.*
(7) *Lib. 2. c. 19. num. 7. & seq.* (8) *Num. 93. in suis Annalibus.* (9) *Loco superius allato.*
(10) *Card. Bona Rer. Liturgicar. lib. 1. cap. 22. num. 7. Menardus in Notis ad Sacrament. S. Gregorii pag. 207. Regius in Brev. Rom. Pontificum tom. 2. in vita Joannis XIII. num. 12. Rocca in Comment. de Campanis cap. 6. §. de Campanæ Consecratione. Theophilus Raynaudus tom. 16. in opere, cui titulus: Heteroclita spiritualia, pag. 245.*
(11) *In Glossario ad verbum. Campanas baptizari.* (12) *Lib. 2. de Ritib. Eccl. Cath. pag. 4. 5.* (13) *Disquisit. Magicar. lib. 6. c. 2. sect. 3. qu. 3.* (14) *In Institutionibus Cath. tom. 2. pag. 902.* (15) *In suo Commen. Campan. c. 6.*

sciverunt, immoderati sumptus enumerantur, qui a Compatribus fieri solebant, dum Campanæ sacrarentur (1).

XXXV. Baptismi nomen pro benedictione Campanarum ab Ecclesia perferri diximus, ne fidelium simplicitas minuatur. Siquidem in veteri Ordine Romano, in Pontificali pariter Romano, cunctisque Ritualibus peculiarium Ecclesiarum per Thiers accurato studio collectis (2) nunquam Baptismi, sed benedictionis nomine Campanarum consecratio nuncupatur. Ecclesia vero pro certo habet, non ideo Catholicos existimare, gratiam infundi, peccatum remitti, sed benedictionis loco Baptismum vocare, eo prorsus modo, quo dedicationem Ecclesiæ Baptismum Ivo appellavit (3): *Ipsum templum suo modo, & ordine baptizamus.*

XXXVI. De his Scriptores universi consentiunt (4). Pouget (5) singulas cæremonias pro benedictione Campanarum præscriptas diligentissime explicando prosequitur: *Patres autem Coloniensis Concilii anno 1536. beneficia, quæ ex Campanarum consecratione in nos promanant his verbis exponunt: Benedicuntur quoque Campanæ, ut sint Tubæ Ecclesiæ militantis, quibus vocetur populus ad conveniendum in Templum &c. ut per illarum sonitum Fideles invitentur ad preces &c. ut Dæmones tinnitu Campanarum Christianos ad preces concitantium terreantur, quia potius precibus ipsi territi abscedant, illisque summotis, fruges, mentes, & corpora credentium serventur &c. fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum temperentur, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aereæ potestates prosternantur.* Idem ex precibus Ecclesiæ in Campanarum benedictione deprehenditur. Attamen expendendum est, quod Suarez admonuit (6). *Ille spiritualis effectus non expectatur, nisi a Deo per orationes Ecclesiæ, quæ in illa benedictione funduntur; & licet quoad nos transire videantur, & in re benedicta virtutem non relinquant, semper tamen manent in Divina cognitione. Ideoque, licet non semper infallibiliter obtineant effectus postulatos, sæpe nihilominus impetrant, quando aliæ opportunæ conditiones concurrunt; quia generaliter hoc promissum est justæ orationi, qualis maxime censenda est illa, quæ nomine totius Ecclesiæ funditur.*

XXXVII. Ex his, quæ dicta sunt, facile conjicitur quo tendat oratio nostra, nempe, ut singulos hortemur, ne Dei opem exposcere prætermittant, cum turbines, ac procellæ Bononiensem agrum impetunt; monentes præsertim eos, qui custodiendis Ecclesiis præpositi sunt, ne impendentibus nimbis Campanas pulsare negligant, uti semper in more positum fuit. Sed quoniam procellæ non dissipantur ob motum, quem in aere sonitus Campanarum eccitat, verum precibus adtribuendum est, quæ nomine Ecclesiæ persolutæ sunt dum Campana benedictionem rite accepit, ideo, si hæc consecratio omittatur, beneficia, quæ ex illa profluunt, spetare non licet. Quod si eam sententiam amplecti velimus, quæ ex aeris commotione dissolvi nimbos contendit, procul dubio aer magis agitari debet, cum tormenta bellica exploduntur. Tunc autem Campanarum sonitus supervacaneus videretur, ut Fideles ad preces Deo solvendas incitentur: nam, si quis orandi studio ducatur, majori tum procellæ strepitu perstringitur, qui campanæ cujusvis sonitum excedit.

XXXVIII. Ad nos unice spectat campanas benedicere, neque alium loco nostro subrogare possumus, cum Sancto Chrismate perungi debeant. Hinc xxi. Institutione hujus libri, palam fecimus paratos non esse, ut campanas, cum opus fuerit, consecremus. Nemo tamen elapsis jam quatuor annis id a nobis postulavit. Duæ solum Campanæ, ut sacrarentur, nobis oblatæ sunt, cum Sacra Visitatio in Castro Sancti Georgii perageretur, illasque, nulla interposita mora, consueto ritu sacravimus. Quoniam vero paterna, & humanitatis plena admonitio nihil animos permovit, ritusque Ecclesiæ paulatim in oblivionem adducitur, loquendi rationem immutabimus, asserentes, quod in Romano Pontificali præcipitur: *Signum, vel Campana debet benedici, antequam ponatur in campanili*: Etenim in eo verbo *debet* necessitas, ac præceptum continetur. Accedit etjam in nostra potestate esse, ut ex Turri auferantur campanæ, earumque sonus impediatur, quæ benedictione nostra consecratæ non fuerunt, postquam hanc Ecclesiam, & Diœcesim administrandas suscepimus. Id liquido constat ex sententiis Sacrarum Congregationum, quas Monacellus complectitur (7). Verum, ut lenissime agamus, universos admonemus, ne in posterum Campanas in Turri collocare audeant, nisi prius a nobis benedictionem perceperint. Id etiam edicto promulgabimus.

INSTITUTIO XLVIII.

De Missæ Sacrificio, quod indici consuetus sub ortum Solis prima die cujusvis mensis in Metropolitana Ecclesia S. Petri. De plenaria Indulgentia, quæ conceditur iis, qui ad eamdem Missæ celebrationem conveniunt. Qua ratione interesse debeant fideles eidem Sacrificio absque lethali culpa, ut hanc Indulgentiam assequantur.

I. PRima die ineuntis Anni 1736. solemne Sacrum hora decimaquarta cum dimidio in nostra Sancti Petri Metropolitana Ecclesia de more celebrabimus, quo peracto, atque, uti mos est, hymno, *Veni Creator Spiritus*, absoluto: tandem accepta per nos Sanctissimæ Eucharistiæ Benedictione populus dimittetur.

II. Quare universos, ut frequenter conveniant, hortamur pro comparando Plenariæ Indulgentiæ thesauro, quem etiam pro defunctorum expiatione Sanctitas sua singulis impertivit, qui post pœnitentiæ Sacramentum, & acceptam Sacram Eucharistiam ejusdem Missæ Sacrificio interfuerint, quod prima cujuscumque mensis die sub ortum Solis in nostra Metropolitana solemniter indicitur.

III. Hæc sunt verba, quæ in *Apostolicis litteris* continentur: *Omnibus, & singulis Christifidelibus, qui de cætero vere pœnitentes, & confessi, & Sacra Communione refecti Missæ qualibet prima die cujuslibet mensis in prædicta Ecclesia, oriente Sole cum cantu celebrandæ, ut præfertur, interfuerint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, quam etiam animabus Christifidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicare possint, misericorditer in Domino concedimus.*

IV. Nonnulli hoc pium institutum parvi faciunt, atque adeo cœlestem hunc thesaurum abjiciunt, quod fieri non posse arbitrantur, ut Pœnitentiæ Sacramento prius expurgati, & Sacra Eucharistia refecti solemni Sacro pariter intersint, quemadmodum Pontificis litteræ, & res ipsa ipsæ ad conciliandam Indulgentiam præscriptæ postulare videntur, nempe, ut eidem Missæ Sacrificio præsentes adsint; quæ profecto sine ulla lethali culpa perficienda sunt, & cum Dei amore, & gratia conjungi debent, ut per ipsa thesaurum Indulgentiæ consequamur.

V. Hæc difficultas magna ex parte dissolvi posset, si Pœnitentiæ Sacramento expientur vespere præcedenti, aut veræ contritionis actum eliciant, priusquam solemne Sacrum inchoetur. Id S. Carolus Borromæus docuit, cum populum suum pro Jubilæo comparando institueret (8); cum enim conditiones ad id necessarias enumeraret, hæc tradit: *Prima est, ut vere contriti peccata deponant; quod sane omnes, priusquam Ecclesiarum visitationem inceperint, juvat egisse, & Jubilæi consequendi legibus se satisfecisse, hoc modo certiores fiant.*

VI. Expedita hac difficultate, alia superesse videtur, nempe necessarium esse juxta Pontificis literas Pœnitentiæ Sacramentum, ac Sacræ Eucharistiæ perceptionem, antequam Fideles ad Missam audiendam accedant. Quamobrem illud primo affirmabimus nihil ei prodesse Indulgentiam, qui lethalis culpæ vinculo teneatur (9). Secundo inquirunt Theologi quo tempore culpæ innocens, atque integer esse debeat, qui obtinere Indulgentiam exoptet.

VII. Cardinalis Bellarminus (10) asserit eorum sententiam veritati magis consentaneam, qui fatentur Dei gratiam omnino requiri, cum fiunt præscripta opera; tunc vero certam illam esse omnino, cum id Pontifex decernit, quemadmodum cum hæc habentur: *Pœnitentes, & confessi visitent Ecclesias, orent &c.* Tunc solum id necessarium non judicat, cum præscri-

(1) *Binghamus de Origine, sive Antiq. Eccles. tom. 4. pag. 183.* (2) *Lib. 2. tract. de superstitionibus cap. 7. pag. 83. & seqq.* (3) *Serm. de Sac. Dedicat.*

(4) *Suarez. loco superius allato. n. 9. Rocca. in Comment. de Camp. cap. 6. §. de campanæ Consecr. Martinus del Rio lib. 6. cap. 2. §. observa hoc. Theophilus Raynaudus in loco superius allato pag. 245. Du Cange in loco superius allato, verbo: Campanas baptizari. Macrius in Vocabulario Ecclesiast. ad verbum: Campanæ. Gottus tom. 1. de vera Eccl. Christi cap. 15. §. 9. num. 38.*

(5) *Loco jam allato.* (6) *Loco jam allato num. 8.* (7) *Tom. 4. pag. 100. num. 113. & seqq.*

(8) *In Actis Ecclesiæ Mediolanensis part. 7.* (9) *S. Thomas in supplement. quæst. 27. art. 2.*

(10) *Tom. 2. Controversiar. lib. 1. cap. 23.*

scriptum opus, licet cum Dei gratia non conjungatur, propositam Indulgentiæ causam magis adjuvet; veluti si Indulgentia promulgata fuerit, ut templum extruatur, ut egeni subleventur, ut pro recuperanda Terra Sancta, pecunia, vel arma conferantur: Hoc etiam Beccanus confirmat (1).

VIII. Alii tamen Dei gratiam cum præscriptis operibus haud necessario jungendam existimarunt, inter quos Dominicus Sotus (2), qui se docere id fatetur: *Sub doctiorum censura*. Estius (3) magis libere docuit nihil sane prodesse; si designata opera perficiant ii, qui lethalis culpæ amore tenentur; contra vero, qui illam detestari paratus sit, & in amicitiam Dei, omni labe expiata, redire, is utiliter in præscriptis operibus versatur, licet divina gratia præditus non sit, quæ rum necessario requiritur, cum Indulgentiam adipisci secum deliberat; quamvis etiam Pontifex criminum præviam confessionem præcipiat, cum Indulgentiam, gerendaque opera promulgat: *Atque hinc est* (ait Sotus), *quod consueta Indulgentiarum forma non tantum requirit veram pœnitentiam, seu contritionem, verum etiam confessionem; non quod conditiones requisitę impleri non possint, nisi ab iis, qui, prævia confessione, fuerint a peccatis absoluti, sed quia ipsam Indulgentiam non consequuntur, nisi in gratia existentes*.

IX. Eamdem rem fusius Suarez exponit (4), probatque ad comparandam Indulgentiam non omnino necessarium esse, ut simul cum Dei gratia præcepta pia opera suscipiantur; etenim licet ipsam vitam æternam non mereantur, animas tamen ad eam præparant. Tunc solum Dei gratiam requiri censet, cum eamdem Indulgentiam consequi statuimus: insuper, licet Pontifices Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiam percipiendam proponant, ac postremo aliquod templum invisendum, hanc rem non adeo judicandam arbitratur, ut crimina omnino confiteri, & ad Sacram Eucharistiam accedere necessario Pontifices jubeant, antequam templum visitemus, sed hoc ultimum proponi posse, atque ita re ipsa fieri omnia, quæ a Pontificibus indicuntur, & quæ necessaria sunt ad consequendam Indulgentiam, nempe causam aliquam, quæ ad honorem Dei pertineat, legitimam auctoritatem illius, qui Indulgentiam concedit, & divinæ gratiæ conditionem pro illo, qui eamdem Indulgentiam assequi contendit, uti S. Thomas docuit (5).

X. Reliqui Doctores, qui post Suarez de his rebus scripserunt, ejus opinionem secuti sunt, quam nos etiam hoc tempore ob hanc causam amplectimur. Siquidem Pontifex, qui Indulgentiam impertivit. Sacrum, de quo sermo est, in Metropolitana fieri cognovit *sub ortum Solis*, ita in ipsius litteris habetur, ac paulo post *oriente Sole*. Attamen si Pontifex Bononiæ versaretur, hos cives mane plurimum indulgere somno nobiscum intelligeret, sed his omissis, eam mentem Pontifici fuisse non putamus, ut *Solis ortu* criminum confessionem Fideles jam peregerint, divinamque Eucharistiam acceperint; hinc sequitur Pontifici quoque animum non fuisse, ut pro lucranda Indulgentia, Pœnitentiæ Sacramentum, & Eucharistiæ præhabeantur Missæ, quæ *oriente Sole* cantari consuevit. Hæc tradit P. Passerinus Ordinis S. Dominici olim Procurator Generalis, & Romanorum Tribunalium peritissimus (6): *Interessentibus Processionis Rosarii in prima Dominica mensis Paulus V. concessit Indulgentiam Plenariam, cum clausula: pœnitentibus, & confessis, & Sacra Communione refectis. Processio vero ista haberi potest de mane, & in aliquibus locis de mane habetur; potest ergo haberi de mane tali tempore, ut commode Fideles ante illam non possint confiteri, & communicare: unde non est verisimile, quod Pontifex per illam clausulam voluerit privare Indulgentia illos, qui commode antè Processionem non possint confiteri, & Eucharistiam sumere; sed potius dicendum est, sufficere, si peccatores intuitu talis Indulgentię Deo reconcilientur, & Sacramentum Eucharistię eadem die suscipiant*.

XI. Cum hæc ita sint, primum singulos hortamur, ut præcedenti die, si commode perficere id possint, peccata confiteantur, vel saltem animo contriti solemni Missæ assistant: sin autem hæc prætermissa fuerint, Sacro tamen pie interesse non omittant, eoque peracto, culpas pœnitentiæ Sacramento penitus expurgent, Eucharistiam suscipiant, aliisque necessariis rebus satisfaciant, atque ita pro certo teneant, se participes futuros Indulgentiæ, quam Pontifex tribuit, licet hæc eadem non absolverint, antequam Sacrum conficiatur.

INSTITUTIO XLIX.

Excitantur Fideles, ut triduum pie suscipiant in honorem Sanctę Annę in templo eidem nuncupato, ubi Calvaria ipsius publice exponetur, quę sane certissimis documentis comprobatur. Quo pacto & quo tempore Corpus S. Annę ab Oriente in Galliam venerit. Quisnam Calvariam Sanctę Annę Beato Cardinali Albergato dono dederit, & quonam pacto Bononię asservetur.

I. Inter insignes, veteresque Reliquias, quibus hæc Civitas prædita est, Cranium Sanctæ Annæ merito adnumerari debet, quod in templo Regularium Sancti Brunonis eidem S. Annæ dicato, magno cultu, ac religione servatur.

II. Eas Reliquias insignes nuncupavimus, cum ad Matrem Beatæ Virginis Mariæ pertineant, pro cujus honore in Oriente primum, ac deinde in Occidente plurima templa condita fuerunt (7).

III. Easdem Reliquias certas appellamus: etenim perspectum est omnibus, Beatæ Annæ corpus a Palæstina delatum fuisse Constantinopoli circiter annum 750. cum Justinianus II. Imperium teneret, qui templum quoque magnificum S. Annæ tunc extruxit. Cognitum pariter habemus, Comitem Blesensem, qui in Græciam cum Balduino designato Orientis Imperatore professus fuerat, in Galliam Caput Sanctæ Annæ circiter annum 1200. dono misisse (8). Certum etiam est, Henricum VI. Angliæ Regem, qui Parisiis suscepto diademate Galliarum Rex declarari voluit, Cranium S. Annæ tribuisse Beato Nicolao Albergato Cardinali, & hujus Urbis Episcopo, cum perfunctus ultima Legatione fuisset. Ipse vero suis Carthusiensibus dono illud concessit, qui pretiosum munus in Ecclesia collocarunt. Cum hæc ita se habeant, difficile prorsus erit certioribus documentis has Reliquias probare, cum præsertim res hujusmodi nullis rationibus ex Metaphysica, seu Physica desumptis ostendi possint, ideoque certis hominum testimoniis satis confirmentur.

IV. Beatus Nicolaus Albergatus delatis circiter annum 1435. Bononiam his Reliquiis, magno cum honore a suis civibus exceptus fuit: *Nicolaus* (inquit Sigonius (9)) *egregie ab omnibus collaudatus in Italiam se recepit, ac Cranium S. Annæ Matris Beatæ Mariæ Virginis ab Henrico Rege dono acceptum pridie Kalendas Decembris Bononiam attulit, atque ingenti ab universis honore acceptus, Monachis suis Chartusiensibus dono dedit, qui ei Oratorium S. Annæ in via S. Isaiæ condiderunt, ubi nunc etiam asservatur*.

V. Eam sane opinionem probitatis Sigonius, eamque sanctitatis gloriam Beatus Albergatus consecuti sunt, ut Adrianus Baillet in rebus judicandis severissimus has nobis Reliquias in dubium revocare ausus non fuerit (10).

VI. In Concilio per Sanctum Bonifacium coacto *Seculo octavo* Sacræ Reliquiæ *Patrocinia* vocantur (11). Insuper Patres, rerumque Sacrarum scriptores testantur, eos populos peculiari quadam ratione ad pietatem excitari, spemque bonorum ob illius Sancti patrocinium, cujus Reliquiæ in ipsorum Civitate religiose coluntur: *Itaque* (ait P. Theophilus Raynaudus (12)) *mirum non est, quod Deus intuitu Sacrorum Corporum in eorum veneratores sit beneficentissimus, & ipsi Sancti, quorum alicubi jacent Corpora, ibi maxime suam apud Deum gratiam prodant, exorando multa bona, & magna munera iis, a quibus eo loco coluntur*.

VII. Expendendum pariter est, quod subdit (13): *Nec vero hic titulus venerationis specialis Sanctorum restringitur ad integra Sanctorum Corpora; nam etiam particularum dumtaxat possessio satis superque est ad excitanda hoc titulo specialia fidelium studia*.

VIII. Supervacaneum ducimus monere implorandam nunc esse majori studio Sanctorum opem, ut beneficia a Deo percipiamus; illud omittere non possumus, Cranium Sanctæ Annæ in Ecclesia Carthusiensium, cujus supra meminimus, non solum, uti mos est, die 29. hujus mensis Januarii, sed etiam insequentibus diebus 30. & 31. ejusdem mensis palam exponi; omnes hortamur, ut in idem templum frequentes conveniant, ut honorem Sanctæ Annæ debitum persolvant, ipsique hanc Civi-

(1) *In Summa Theol. Scholast. cap. 28. sub tit. de Sacramentis quæst. 6.* (2) *In lib. 4. Sentent. distinct. 21. quæst. 2. art. 3.*
(3) *In lib. 4. Sentent. distinct. 20. §. 8.* (4) *Tom. 4. in part. 3. Divi Thomæ disp. 52. sect. 5.*
(5) *Quodlibet 2. art. 16.* (6) *In Tract. de Indulgentiis qu. 28. sub n. 240.* (7) *Bolland. tom. 6. mensis Julii ad diem 26.* (8) *Tillemont. adnot. 3. ad vitam B. Virginis tom. 1.* (9) *In vita ipsius cap. 15.*
(10) *In vita S. Annæ die 26. Julii.* (11) *Ferrandus in disquisit. Reliquiaria pag. 206.*
(12) *Tom. 8. P. Raynaudi in opere, qui inscribitur: Tituli cultus Sanctorum specialis pag. 138.* (13) *Pag. 539.*

Civitatem, ac Diœcesim plurimum commendent. Accedit etiam, Indulgentiam iis concedi, qui, post Pœnitentiæ Sacramentum, susceptamque Eucharistiam in quocumque templo, per eos tres dies Sanctæ Annæ Ecclesiam inviserint, ejus Reliquiis cultum religiosum præbuerint, ipsamque Parentem Beatissimæ Virginis vehementer obtestati fuerint, ut Dei opem, subsidiumque nobis impetret tum in his, quæ ad præsentem vitam, tum in his, quæ ad perpetuam felicitatem spectant.

INSTITUTIO L.

De concessione Summi Pontificis, per quam carnium esus permittitur tempore ineuntis Quadragesimæ. De origine, atque institutione ejusdem Quadragesimæ. Quibus de causis abstinentia a carnibus dissolvi per Quadragesimam possit. De piis operibus, quæ Pontifex præscribit in sua concessione. Quæ ratio tenenda sit in iisdem operibus faciendis, ut Pontificis concessio magno cum fructu jungatur.

I. MAgistratus hujus Urbis publicæ sanitati conservandæ præpositus merito dubitavit, quin cives ex gravi morbo paulo ante liberati valetudinem iterum amitterent, & qui sani sunt ægritudinem contraherent, si cibis in Quadragesima præscriptis, illa jam proxime impendente, uterentur; graves etiam sumptus expendit, qui egenis necessarii essent, si post tot incommoda, ac detrimenta hoc anno accepta non solum carnibus per Quadragesimam abstinere, sed ovis pariter, ac lacticiniis deberent.

II. Hinc Medicos in Civitate principes consulendos præ cæteris omnino censuit, ut judicium de civium sanitate ferrent. Ipsi igitur acciti sunt, & examinata diligenter febrium causa, ac natura, quibus cives vexantur, perspecto convalescentium numero, aliorumque discrimine, ne sanitas labefactetur, in eo periculo cives constitutos judicarunt, ut frequenter morbis obnoxii futuri sint, si toto Quadragesimæ tempore eos cibos sumant, qui ab Ecclesia præcipiuntur, neque satis morborum causam auferri, si ova, ac lacticinia permittantur. Siquidem verissimum est, quod Sutor *de vita Carthusiana lib. 1.*, integram valetudinem sine jusculo, & sine carnibus conservari ab illis posse, vel amissam recuperari, qui illarum usum non habent; contra vero, qui vesci carnibus soleant, si morbo aliquo premantur, vel ob delicatam corporis habitudinem morbis obnoxii sint, curari vix posse, nisi jusculo, & carnibus ipsorum imbecillitas adjuvetur.

III. Medicorum consilio per ipsos obsignato, & per Magistratum sanitatis ad nos delato, litteras ad Summum Pontificem dedimus, quibus rem totam explicavimus, scriptumque Medicorum consilium una transmisimus, ut Pontifex integre rem cognosceret. Etenim ex diuturna experientia in Sacris Romanis Congregationibus comparata intelligimus ad Sedem Apostolicam pertinere, Civitatem, Diœcesim, ac præsertim Provinciam, & Regnum a præcepto Quadragesimalis abstinentiæ liberare, cujus rei ea potissimum causa adducitur; nam si reliqui Episcopi hac facultate præditi essent, importunis precibus impulsi, vel habita quorumdam hominum ratione, singulis annis eam immunitatem concedere cogerentur, & hoc pacto abstinentia Quadragesimæ paulatim in desuetudinem abiret. Eorum sententiam prætermittimus, qui temere, vel imperite, sine ulla ratione, sed occulta in Sedem Apostolicam invidia permoti, eamdem facultatem cuilibet Episcopo tribuerunt, ita ut, si legitima causa intercedat, non modo privatos aliquos, sed Civitatem universam, ac Diœcesim a Quadragesimæ legibus dissolvere posset.

VI. Sanctissimus Pontifex responsum nostris litteris fecit, paternaque clementia nobis facultatem dedit, ut hanc Civitatem, ac Diœcesim immunes abstinentia Quadragesimæ hujus anni 1736. declaremus, certisque conditionibus adhibitis permittamus, ut carnibus utantur. Hæc eadem præsenti hac nostra declaratione promulgare intelligimus & Apostolica auctoritate carnium usum concedere per Quadragesimam hujus anni 1736., quem tamen interdicimus die primo Cinerum, vigiliis de præcepto, feriis sextis, ac Sabbatis, totaque Hebdomada Majori; nempe a Dominica Palmarum ad Sabbatum *inclusive* ejusdem Hebdomadæ, quibus diebus abstinentiam servare omnes tenentur. Monemus etiam aliquo subsidio egenos sublevandos Quadragesimæ tempore ter per hebdomadas pro eorum conditione, qui hac immunitate gaudere velint. Si facultas non suppetat erogandæ in egenos pecuniæ, ter per hebdomadam tertiam Rosarii partem Beatæ Virgini persolvent, cui hanc Civitatem, ac Diœcesim plurimum commendabunt. Declaramus autem juxta Pontificis voluntatem, ac nostram, qui illius jussa facimus, has conditiones necessario observandas omnibus, qui immunitatis ejusdem participes esse cupiant; qui eas neglexerint, & tamen abstinentiam Quadragesimæ non coluerint, de violato ipsius Quadragesimæ præcepto se reos esse coram Deo, & Ecclesia pro certo teneant.

V. Hic finem habere posset Institutio nostra: cum tamen delatum nobis fuerit, superioribus annis, cum Pontifex huic Civitati, & Diœcesi lacticiniis uti per Quadragesimam indulsit, varias quæstiones excitatas fuisse non pravo quidem studio, sed cupiditate intelligendi, qua ratione immunitas Quadragesimalis abstinentiæ permitti posset, quæ ab Apostolis tradita in posteros dimanavit; utrum ad id legitima causa requiratur, an peculiares aliquæ causæ ad hoc beneficium obtinendum satis esse videantur, ideo pro muneris nostri ratione pauca subjiciemus, ut ii doceantur, qui has dubitandi rationes in medium protulerunt. Interim omnes hortamur, ne de iis rebus, quas ignorant, ac potissimum in hominum frequentia, verba facere audeant, sed potius Episcoporum judicia, quibus Ecclesiam regendam Deus tradidit, suis opinionibus anteponant; Nobis præsertim fidem habeant, qui in causis Canonizationum agendis tamdiu versati sumus, cum Fidei Promotoris munus ageremus. Expendant etiam perraro sapientiæ donum divinitus infundi, iisque plerumque concedi, qui fere ad sanctimoniæ apicem pervenerunt, quorum opera Deus uti consuevit, ut aliorum tenebras depellant, & in viam salutis adducant; silentium esse veluti stipendium ignorantiæ, quod solvere necessario debent omnes, qui nullam litteris operam dederunt: neque enim fas est iis sermonibus implicari, qui illorum superant ingenium.

VI. Esto igitur Quadragesimæ Institutum ab Apostolis repetendum sit, falsaque eorum sententia videatur, qui ipsius auctorem Pontificem Telesphorum putaverunt, nam illud unanimi Patrum consensu probatur, nempe ad Apostolos ea referenda, quæ Ecclesia universa complectitur, & quorum auctor ignoratur. Id nos pariter ostendimus alio loco, cum de Quadragesima sermonem haberemus (1); non tamen inde consequitur in Pontificis potestate non esse, ut aliquos abstinentia Quadragesimæ immunes declaret. Siquidem inter Apostolicas traditiones, quæ nullum dogma, sed mores tantum, ac disciplinam præferunt, discrimen intercedit; alias induxerunt Apostoli, quas ex ipso Salvatore perceperunt, cum adhuc in terris degeret, vel postquam a mortuis surrexit per illud temporis spatium, donec in Cœlum ascendit; illas deinde Apostoli voce sua posteris demandarunt; de his inquit Sanctus Paulus in prima ad Corinthios Epistola: *ego accepi a Domino, quod & tradidi vobis:* ac paulo post: *Præcipio non ego, sed Dominus.* Aliæ vero traditiones ab Apostolis quidem profectæ sunt, quas tamen ipsi a Christo Domino ante mortem, vel ante Ascensionem minime susceperunt; sed Ecclesiæ Rectores constituti, postquam in Cœlum divinus Præceptor reversus est, qua fuerunt auctoritate præditi, ea decreverunt, quæ pro ejusdem Ecclesiæ utilitate, ac felici administratione necessaria ipsis videbantur. De his ita loquitur S. Paulus (2): *Ego dico, non Dominus.* Has procul dubio traditiones magno honore prosequi debemus, non ejus tamen naturæ sunt, ut Romanus Pontifex pro illis dispensandis auctoritate careat (3). Itaque cum Quadragesimæ institutio ad primas traditiones, quæ Divinæ potius nuncupandæ sunt, minime pertineat, sed ad secundas, quæ solum Apostolicæ vocari debent, facile intelligi potest, abstinentiam Quadragesimæ positam esse in Romani Pontificis facultate. Hæc tradit Melchior Canus (4) eadem ratione, quam nos explicavimus, & exemplo immunitatis adductus, quæ a Quadragesimæ abstinentia concedi solet. Idem Annatus (5), & Cardinalis Gottus (6) suis sententiis confirmant.

VII. Sed jam ad causam hujus immunitatis deveniamus, & eam explicemus, quæ satis esse judicetur, ac primum omittimus controversias, quæ inter Theologos, & Canonum Interpretes agitantur: utrum leges Ecclesiasticas absque ulla causa Romanus Pontifex solvere possit, an qui Pontificis auctoritate in hunc modum soluti sunt, in utroque Foro possint oti com-

pa-

(1) *Instit.* xv. (2) *Eadem Epistola ad Corinth.* (3) *P. Gregorius Valentia in Analysi Fidei Catholicæ tom. 13. Bibliothec. max. Pontific. tit. de tradition. Apost. pag. 152. P. Rabundus in suis exercitatio. Theolog. tom. exercit. 1. cap. 2. §. 3.*
(4) *Lib. 3. de Locis Theologicis cap. 5.* (5) *In Apparatu Theologic. posit. lib. 3. artic. 1. pag. 200. edition. Venet. an. 1727.*
(6) *In celebri Theologia Scholastic. Dogmatic. tom. 1. quæst. 3. dub. 3. §. 1. ac 2.*

parato privilegio: ea nobis probanda sunt, quæ a Tridentina Synodo præscribuntur (1), quæ vinculum legis aliquando, non tamen frequenter exsolvendum statuit, & causam semper ad id legitimam, ac præsentem requirit. Doctrinam quoque sequimur S. Bernardi (2), qui Pontificem Eugenium monet, ut hæc diligenter expendat, priusquam legem aliquam dissolvat: *Spiritualis homo ille, qui omnia dijudicat, ut ipse a nemine dijudicetur, omne opus suum trina quadam consideratione præveniat: primum quidem, an liceat; deinde an deceat; postremo, an expediat. Nam, etsi constat, in Christiana utique Philosophia non decere, nisi quod licet, non expedire, nisi quod decet & licet, non continuo tamen, omne, quod licet, decere, vel expedire consequens erit*. Et paulo post: *Facitis hoc, quia potestis, sed, utrum hoc debeatis, quæstio est, & quomodo*. Sententiam pariter a Theologis Moralibus propositam amplectimur, nempe graviorem causam esse necessariam, ut aliqua Civitas, Diœcesis, aut Provincia Quadragesimæ abstinentia liberetur, non alter, quam si privatis quibusdam civibus eadem immunitas tribuenda sit; cum enim Quadragesimæ præceptum universos complectatur, ob peculiarem, vel dubiam causam infringi nequit; cum hæc ita se habeant, pro immunitate, de qua agimus, causam, & procul dubio sufficientem intercedere non est inficiandum. Siquidem, ut ait Pater la Croix (3): *Pro dispensatione universali, qua utentur etiam multi, in quibus forte causa non subsistit, uti, si dispetur propter communem penuriam piscium, quos tamen multi nobiles, & divites habere possent, videtur requiri certitudo causæ rationabilis nunc existentis, qualis esset periculum morborum &c. non quod certum esse debeat, tales morbos esse secuturos, sed quod nunc debeat certo esse prudens metus, & periculum, quod morbi sint inde probabiliter secuturi, ita ut requiratur certitudo periculi, non tamen certitudo eventus*.

VIII. Finem sermoni facimus, pauca aliqua monentes de stipe, quæ egenis ter in hebdomada pro cujusvis conditione, ac facultate persolvi debet; pauca etiam subjicimus pro illis, qui ob paupertatem egenos pecunia recreare nequeunt, & tertiam Rosarii partem, uti superius exposuimus, stipis loco sobrogare tenentur, ut conditionibus ad immunitatem obtinendam Quadragesimalis abstinentiæ necessariis satisfaciant. Porro, dum res agitur de eleemosyna eas quæstiones prætermittimus, quæ inter Theologos de extrema, gravi, & communi, ut vocant, egenorum necessitate tractantur; missa quoque facimus, qua ratione divitum, aut naturæ, aut conditioni superflua censenda sunt; verum iis verbis utimur, quibus Deus cum in veteri, tum in novo Testamento usus est: Deuteronomii *cap. 15. Non deerunt*, inquit, *pauperes in terra habitationis tuæ: idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno, & pauperi*. In Evangelio S. Lucæ *cap. 11. Verumtamen, quod superest, date eleemosynam*. Sed illud terrere nos plurimum debet, quod Matthæus cap. 25. testatur, in supremo judicio, quod de universis hominibus Christo Domino commissum est, hoc pacto eos, qui a *sinistris* erunt, damnandos: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus*; Deinde causam exponit: *Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare, sitivi, & non dedistis mihi potum, hospes eram, & non collegistis me, nudus, & non cooperuistis me, infirmus & in carcere, & non visitastis me*. Videant, an his temporibus apte conveniant, quæ Propheta Ezechiel in Hierusalem scripsit, cum ipsi Dei indignationem, ejusque causam ediceret (4): *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius, & filiarum ejus, & manum egeno, & pauperi non porrigebant*. Tandem perpendant quid statuendum in nos videatur, quibus esus carnium his diebus ad jejunium consacratis permittitur, cum ex Patrum unanimi consensu jejunium rite observatum Deo jucundum esse nequeat, nisi cum eleemosyna simul conjungatur: *Jejunium*, inquit S. Gregorius (5), *Deus approbat, quod ad ejus oculos manus eleemosynarum levat, quod cum proximi dilectione agitur, quod ex pietate conditur*; S. Leo Pontifex, cum de Quadragesimæ Instituto dissereret, ita est loquutus (6): *In pauperes, & diversis debilitatibus impeditos benignior nunc largitas exeratur, & gratiæ Deo multorum voce referantur, & jejuniis nostris egentium refectio suffragetur*; Sanctus quoque Petrus Chrysologus hæc monuit (7): *Misericordia, & pietas jejunii sunt alæ, per quas tollitur, & portatur ad Cælum, sine quibus jacet, & volutatur in terra*: Tandem Ivo Carnotensis eamdem sententiam his verbis prosequitur (8): *Tantum enim valet jejunium sine eleemosyna, & aliis operibus pietatis, quantum valet veteri tunicæ insertus pannus rudis*.

IX. Sed de recitanda ter per hebdomadam tertiam Rosarii parte dicendum superest, vel potius de pietate, quam in Beatam Virginem Mariam testari debemus. Supervacaneum forrasse videbitur de hac re sermonem instituere, cum hæc Civitas in honorem Divinæ Parentis tot sacras ædes condiderit; cum tot præclara ædificia magnis sumptibus extruxerit, ut commodiorem populo viam sterneret, qui magna frequentia ad Montem *Guardiæ* confluit, ut B. Virginis effigiem a S. Luca depictam veneretur; postremo cum magnificam a fundamentis Ecclesiam eodem in loco nunc erigat, ut cultus Beatæ Virginis magis propagetur. Attamen ut eos confirmemus, qui magno studio B. Virginem jam prosequuntur, aliosque incitemus, qui fortasse hac pietate careant, pauca aliqua ex sermonibus Sancti Bernardi delibabimus, qui cum de Nativitate Beatæ Parentis sermonem haberet, qui inscriptus fuit: *De aquæductu*, hæc præ cæteris tradidit: *Ad Patrem verebaris accedere, solo audita territus ad folia fugiebas. Iesum tibi dedit mediatorem; quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua: Pater enim diligit Filium. An vero trepidas & ad ipsum? Frater tuus, & caro est, tentatus per omnia absque peccato, ut misericors fieret. Hunc tibi Fratrem Maria dedit*: Deinde ad Mariam consurgendum, si timor aliquis pro Divina Filii Majestate nobis irrepserit, his verbis hortatur: *Sed forsitan & in ipso majestatem vereare Divinam, quod, licet factus sit homo, manserit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipsum? Ad Mariam recurre. Pura siquidem humanitas in Maria, non modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ. Nec dubius dixerim. Exaudietur & ipsa pro reverentia sua. Exaudiet utique Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater*.

X. In Sermone autem infra Octavam Assumptionis habito, cui titulus est: *De duodecim prærogativis Beatæ Virginis Mariæ*, hæc Sanctus Bernardus afflatur, ut Fidelium animos erga Divinam Parentem magis inflammet: *Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suavis est, omnibus offerens lac, & lanam. Revolve diligentius Evangelicæ Historiæ seriem universam, &, si quid forte increpatorium, si quid durum, si quod denique signum vel tenue indignationis occurrerit in Maria, de cætero suspectam habeas, & accedere verearis. Quod si (ut vere sunt) plena magis omnia pietatis, & gratiæ, plena mansuetudinis, & misericordiæ; quæ ad eam pertinent, inveneris, age gratias ei, qui talem tibi mediatricem benignissima miseratione providit, in qua nihil possit esse suspectum*. Si omnia persequi velimus, quæ super hac re S. Bernardus litteris commendavit, non exiguæ molis liber conficeretur, quare finem dabimus ea subjicientes, quibus idem ipse S. Bernardus utitur, ut B. Virginis opem exposcendam admoneat, ipsiusque vitæ exempla nobis imitanda: *In periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca. Non recedat ab ore, non recedat a corde, & ut impetres ejus Orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens non devias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras. Ipsa tenente, non corruis, ipsa protegente, non metuis, ipsa duce, non fatigaris, ipsa propitia, pervenis*.

INSTITUTIO LI.

Monentur Ecclesiastici, ut conveniant ad spiritualia exercitia S. Ignatii. De ipsorum origine, & maxima utilitate, quam illa pluribus attulerunt. Quam magni semper fecerint, & quantum commendaverint easdem exercitationes Summi Pontifices, & alii Ecclesiæ Præsules.

I. PRima Feria VI. ineuntis Quadragesimæ, aliisque decem insequentibus sub horam diei vigesimam quartam cum Salutationis Angelicæ signum indicitur, Sacerdos ex Societate Jesu in templo sui Ordinis Sanctæ Luciæ dicato, nostræ hujus Civitatis Ecclesiasticos viros de more piis exercitationibus detinebit. Eas Sanctus Ignatius singulari Dei beneficio composuit; posterisque tradidit, posteaquam eximiam ipse utilitatem expertus fuerat, cum se totum Deo consecraverat. Iisdem exercitationibus adducti doctrina, ac pietate præstantissimi viri S. Franciscus Xaverius, Venerabilis Dei Famulus Paschatius Broe-

(1) *Cap. 18. Sess. 26. de Reformatione*. (2) *Lib. 3. de Considerat. cap 4.* (3) *In Theologia Morali lib. 3. part. 2. de Jejunio num. 1308.* (4) *Cap. 16.* (4) *Homil. 16. in Evangel.* (5) *Serm. 10.* (6) *Serm. 8.* (7) *Serm. 14. de Quadragesima*.

Broetius, Faber, Lainetius, & Salmeron arctiorem vitæ disciplinam, curamque æternæ salutis unice susceperunt (1). Illas congessit S. Ignatius, ut non modo in Societatem suam cooptati fructum perciperent, sed universi Fideles hac ratione virtutem, & innocentiam excolerent. Illas S. Franciscus Borgia, Societatis Jesu clarissimum lumen, Paulo III. exhibuit ut prius in examen vocatæ Pontificis ipsius auctoritate probarentur, omnisque invidiæ moles in Societatem concitata penitus extingueretur: *Quo latius* (ait Pontifex (2)) *ejus fructus pateat, & plures Christi fideles majori cum devotione ad utendum illius exercitiis invitentur.* Cum deinde Cardinalis Burgensis, & Salutiarum Episcopus ejusdem Cardinalis Vicarius Generalis, & præclarus Civis noster Ægidius Foscararius Ordinis S. Dominici, tunc Sacri Apostolici Palatii Magister, ac postea Mutinensis Episcopus delecti Examinatores unanimi consensu testati fuissent: *Dicta Exercitia pietate, ac sanctitate plena, & ad ædificationem, & spiritualem profectum Fidelium valde utilia, & salubria esse, & fore*: tunc per eumdem Pontificem confirmata fuerunt, cunctisque Fidelibus proposita, ut fructum ex illis desumerent: *Debitum etiam respectum ad fructus aberes, quos Ignatius, & ab eo instituta Societas præfata in Ecclesia Dei ubique gentium producere non cessant, & ad maximum adjumentum, quod ad id prædicta Exercitia tulerunt, non immerito habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati Documenta, & Exercitia prædicta, ac omnia, & singula in eis contenta auctoritate prædicta tenore præsentium ex certa nostra scientia probamus, collaudamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus* (3). Hæ piæ Exercitationes, cum de S. Ignatio cooptando inter Sanctos ageretur, magnum causæ pondus, ac momentum contulerunt, uti plane cognoscitur ex *Relatione*, quam Romanæ Rotæ Auditores pro illius temporis Instituto, ac more confecerunt. Siquidem ipsius Exercitiis diligenter examinatis, S. Ignatium summa rerum spiritualium cognitione præditum fuisse affirmaverunt. De illis Sancta Mater Ecclesia hæc asserit (4). *Illum composuit Exercitiorum librum Sedis Apostolicæ judicio, & omnium utilitate comprobatum.* Postremo Clemens XI., cum litteras ad omnes Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium scriberet die 1. Februarii anno 1710., ipsos jussit omnem diligentiam impendere, ut Rectores Animarum, Confessarii, Sacerdotes, Beneficium aliquod obtinentes, & Clerici piis ejusmodi exercitiis operam darent, hujusque rei causam hanc potissimum inter cæteras exponit: *Cum diuturna experientia compertum sit, ad retinendam, conservandamque Sacerdotalis Ordinis dignitatem, & sanctimoniam maximopere conducere, ut Ecclesiastici Viri spiritualibus Exercitiis aliquando vacent, quibus, quidquid sordium de mundano pulvere contractum est, commode detergitur, Ecclesiasticus spiritus reparatur, mentis acies ad Divinarum rerum contemplationem extollitur, recte sancteque vivendi norma vel instituitur, vel confirmatur.* Quamobrem viros Ecclesiasticos nobis subjectos magnopere hortamur, ne hanc utilitatem ipsis propositam prætermittant. In mentem revocent S. Hieronymi sententiam, ut tam magna cum alacritate suscipiant (5): *Non solum Episcopi, Presbyteri, & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui præsident, conversatione, sermone, ac scientia præcedant, verum etiam & inferioris gradus Exorcistæ, Lectores, Æditui, & omnes omnino, qui domui Dei deserviunt; quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores Laicos esse, quam Clericos.* Exactam prius vitæ rationem serio perpendant, eodemque tempore S. Gregorii sermonem: *De Officio, seu Cura Pastorali*: diligenter percurrant: *Nullum puto*, inquit, *ab aliis majus præjudicium, quam a Sacerdotibus, tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit, quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus, nulla animarum lucra quærimus, ad nostra quotidie studia vocamus, Dei causas relinquimus, ad terrena negotia vacamus, locum Sanctitatis accipimus, & terrenis actibus implicamur.* Postremo videant, utrum ad publica theatra, vel convivia fortasse convenerint, an pro remissione animi tempus in iis rebus insumpserint, quæ saltem per sacros Canones, & Pontificum Constitutiones minime commendantur; post hæc secum deliberent, an pias Exercitationes Pontificum auctoritate confirmatas probatasque omittere possint, ut si quem anteactæ vitæ moribus offenderint, ad meliorem sui opinionem traducant, vel ut ignem pietatis excitent in ipsis penitus extinctum, vel prope jam extinguendum ob vitæ rationem, quæ longe ab Ecclesiastici viri dignitate abhorret, & laici ipsis vix permitti posse videtur.

INSTITUTIO LII.

Proponitur omnibus Ecclesiis, Monasteriis, & Locis Piis Urbanis, ac Diœcesanis, ut deferant in Officinam monetariam vasa argentea superflua, vel necessario alienanda, ut æs alienum contractum dissolvant. Quam ob causam id proponatur. De ratione, ob quam initio Ecclesiæ, sola Episcoporum facultate interposita, vasa pretiosa Ecclesiarum distrahebantur. Quomodo pro hac re gerenda Sedis Apostolicæ auctoritas nunc requiratur.

I. Die xvi. Septembris anno 1733. Chirographum Cardinali Urbis Vicario inscriptum Pontifex obsignavit, quo facultatem ipsi concessit, ut, nulla habita judicii forma, vasa argentea cognosceret, quæ Sacris Ædibus, Locisque Piis Regularium, & Sæcularium supervacanea viderentur, & quænam impendi possent, ut æs alienum dissolveretur, vel ob aliam causam, quæ æquitati consentanea judicari deberet. Singulos deinde Pontifex monebat eadem vasa in Officinam Monetariam deferre, ut auri, argentique, quo plurimum Urbs laborabat, levaretur. Pontifex autem pro his rebus nullum fructum afferentibus *Loca fructifera Montium*, ut aiunt, *Novo Monti* Sancti Petri superaddita exhibuit, quæ singula 100. scutatis constarent, licet in Urbe pluris haberentur, ob eam fortasse causam, ne factæ pro elaborandis argenteis vasculis expensæ amittantur. Quare Cardinalis Vicarius ut Pontificis jussa faceret, Præfectos Ecclesiarum, Locorumque Piorum hortatus est, ne oblatam utilitatem prætermittant ad augendos redditus Ecclesiarum, Monasteriorum, Sodalitatum, & Locorum Piorum, quæ sibi commissa sunt.

II. Quod quidem Chirographum, quoniam Loca Pia non solum Urbis, sed totius etiam Ditionis Ecclesiasticæ complectebatur, ad nos pariter transmissum fuit, ejusque publicandi munus traditum. Quare typis illud evulgari, & consuetis locis affigi curavimus.

III. Sed ea exhortatio optatum finem non obtinuit: neque enim audivimus ullam hujus nostræ Civitatis sive Ecclesiam, sive Sodalitatem argentea vasa ad officinam monetariam Romam misisse; atque id quidem duplici de causa omitti potuit, vel quia nulla tunc necessitate cives urgebantur, vel quia rerum ejusmodi trasvectio magni simul dispendii, ac laboris videbatur. Itaque, cum hæc impedimenta sublata sint: nam ob temporum calamitates graviori necessitate premimur, & ratio quædam inventa est, quæ Sæcularium, ac Regularium Ecclesiis, & Locis Piis hujus Civitatis, ac Diœcesis valde utilis judicatur, ut, iis argenteis divenditis, æs alienum penitus extinguatur, ideo jussu Pontificis eamdem exhortationem renovamus, cui neminem contrarium fore confidimus.

IV. Pontifex igitur infelici hujus Urbis conditione permotus, & numeratæ pecuniæ inopia pro publicis, privatisque negotiis facilius transigendis; intelligens quoque Sacra Altaria decentibus ornamentis spolianda non esse, sanctisque sanctionibus caveri, ne pretiosa supellex Ecclesiarum, & Locorum Piorum alienetur, vel distrahatur, nisi prius causæ cognoscantur, & Sedis Apostolicæ facultas intercedatur, die 11. Februarii hujus anni 1736. datis ad nos litteris per Cardinalem Ministrum a Secretis totius Ditionis Ecclesiasticæ, præcipit, ut omnes Præfectos Ecclesiarum Sæcularium, ac Regularium hujus Civitatis, ac Diœcesis iterum moneamus, ut vasa argentea in Officinam hujus Urbis monetariam deferant, si quæ superflua obtineant, aut aliqua vendenda existiment, ut se alieno ære dissolvant. Pro hac autem necessitate, vel redundantia sine ullo judicio dijudicanda nobis auctoritatem concessit. Illis vero, qui vasa argentea, ut dictum est, offerre deliberent, Loca Montium, quæ in hac Urbe constituta sunt pro vasorum pretio decernentur.

V. Utilior sane conditio Locis Piis, & Ecclesiis proponi haudquaquam potuit. Nam hoc pacto ea fructuosa redduntur, ex quibus nullum antea emolumentum percipiebatur: æs alienum extinguitur, pro cujus usura solvenda res publicæ, ac privatæ, sacræ, & profanæ maximum capiunt detrimentum, ac perniciem. Quod si pro accepta pecunia nullum fœnus debeatur, tamen nisi solutio fiat, querelæ, & clamores per Urbem disseminantur, & integræ civium familiæ, & opifi-

(1) *P. Maffejus in vita S. Ignatii lib. 1. cap. 8. & cap. 21.*
(2) *In Constit. data anno 1548.*
(3) *P. Suarez tom. 4. de Religione lib. 9. c. 5.*
(4) *In 2. lect. Officii S. Ignatii.*
(5) *In cap. 2. epist. ad Titum.*

opifice aliorum pecunia gravati in extremam plerumque calamitatem adducuntur. Ea quoque utilitas in hoc negotio magni facienda est, quod vasa argentea in alium locum cum impensa, ac periculo transferri minime debent. Postremo Sedis Apostolicæ auctoritas non deest, neque causa sufficiens, ac necessaria, ad quam cognoscendam nullum judicium instituendum est, ob traditam nobis facultatem, quam superius explicavimus.

VI. Quamobrem, ut Summo Pontifici morem geramus, magnopere hortamur singulos Præfectos Ecclesiarum, quæ spectant ad Regulares, aut Sæculares Presbyteros, Monachos, Clericos Regulares, vel Sæculares, Moniales nobis vel Regularibus subjectas; Sodalitates etiam, & Loca Pia nostræ Civitatis, ac Diœcesis, ut vasa argentea in officinam monetariam hujus Urbis deferant, quæ nempe supervacanea sunt, vel distrahi necesse est, ut ære alieno cum fœnore, vel sine usura contracto liberentur. Pro illorum pretio Loca Montium accipient, quæ in hac eadem Civitate statuta sunt. Vicarius noster Generalis de variis superfluis, vel necessario alienandis dijudicabit; ideoque Præfecti Sacrarum Ædium, quas modo enumeravimus, cum ipso rem transigent, qui cognita prius alienationis causa sine ulla judicii forma indicem vasorum obsignabit, antequam officinæ committantur. Reliquos vasorum indices, qui per Vicarium nostrum obsignati non fuerint, nullius momenti habendos decernimus, cum debita causæ cognitio haudquaquam intercedat. Qui neglecta hac conditione, vasa distraxerit, eum censuris alligatum declaramus, quod sine Apostolicæ Sedis auctoritate rem gesserit. Hæc statuimus ut Pontificis voluntati pareamus; qui Cardinali Romæ Vicario per Chirographum indixit vasa obsignare, priusquam ad officinam deferrentur, nobisque per eas litteras, quas superius memoravimus, præcepit, ut ejusdem Chirographi sententiam omnino sequamur.

VII. Dissertationem de argentea, aureaque templorum supellectili, licet nobis haud multum difficilem, conficere prætermittimus: opulenta quidem vasa, ac splendida, ea nempe, quæ necessaria sunt in Ecclesiis, plurimum commendantur. De his Anastasius Sinaita, qui floruit sexto sæculo ita scriptum reliquit (1): *Sed sunt etiam Ecclesiæ, quibus desunt aliqua utensilia necessaria, & istis offerenda sunt ea, quæ desunt;* sed antea Sanctus Ambrosius hæc tradiderat (2): *Maxime Sacerdoti hoc convenit, ornare Dei Templum decore congruo, ut etiam hoc cultu Aula Domini resplendeat.* Si de vasis superfluis agatur, S. Hieronymi libenter opinionem amplectimur: *Alii ædificent* (inquit (3)) *Ecclesias, vestiant parietes marmorum crustis, columnarum moles advehant, earumque deaurent capita pretiosum ornatum non sentientia, ebore, argentoque valvas, & gemmis aurata distinguant Altaria: non reprehendo, non abnuo: unusquisque in sensu suo abundet; meliusque est hoc facere, quam repositis opibus incubare.* Illud advertendum ducimus, primis Ecclesiæ sæculis quæcumque Sacra Vasa superflua sive necessaria essent, approbatione ipsium Episcoporum alienari consuevisse, ut pauperes alerentur, vel captivi in libertatem redderentur, uti Possidius in vita S. Augustini commemorat (4): *Nam & de vasis Dominicis propter captivos, & quamplurimos indigentes frangi, & conflari jubebat, & indigentibus dispensari. Quod non commemorassem, nisi contra carnalem sensum quorumdam fieri prævidèrem. Et hoc ipsum etiam venerabilis memoriæ Ambrosius in talibus necessitatibus indubitanter esse faciendum & dixit, & scripsit.* De Apologia S. Ambrosii sermo est (5), quam evulgaverat, ut ab Arianorum invidia se vindicaret, cum divenditis Ecclesiæ vasis captivos redemerat: *Ut nos aliquando in invidiam incidimus, quia confregimus vasa mystica, ut captivos redimeremus, quod Arianis displicere potuerat; nec tam factum displiceret, quam ut esset, quod in nobis reprehenderent.* Rerum Sacrarum Scriptores plura quoque exempla memoriæ prodiderunt, quæ P. Theophilus Raynaudus complexus est (6), ac præsertim Sancti Hilarii Arelatensis, Hugonis Gratianopolitani, Helseghi Angli, & aliorum, qui sacra Vasa charitati impendere non dubitarunt. Cum tamen hæc disciplina sapienter immutata fuerit, nec vasa, licet superflua distrahi possint, nisi legitima causa, & Pontificis auctoritas interveniat, nemo sane, qui perpendat publicam calamitatem, de vasis tantum superfluis rem agi, quæ Judex Ecclesiasticus ad æs alienum solvendum sub hasta collocare potest, si cogitet etiam Pontificis facultatem haud deesse, nemo, inquam, poterit ullo modo improbare; si eadem vasa non modo distrahantur, sed pro templorum utilitate in rem fructuosam convertantur, cum nullum ex ipsis emolumentum antea redundaret. Videant etiam ex fructibus, qui singulis annis percipientur, temporisque beneficio eadem vasa, quæ nunc officinæ traduntur, iterum comparari posse; nec defuturos pios Fideles, qui novis muneribus Ecclesias cumulent. Id sæpius exemplis Deus comprobavit, de quo Honoratus Massiliensis in vita S. Hilarii Arelatensis sermonem habet, ubi postquam retulit, pretiosa Ecclesiæ Vasa pro levandis publicis calamitatibus a S. Episcopo Hilario destructa fuisse: *Numquidnam poterit existimari, quantum visceribus ejus insederit pietas, qui usque eo credidit omnia distrahenda, quousque ad Patenas, vel Calices vitreos veniretur;* hæc subdit: *Accendit studia offerentium dispensatione laudabili; nec, ut fatigaret, rejecit, sed, ut iterata offerrent, uberius excitavit.*

INSTITUTIO LIII.

Promulgatur Indulgentia Plenaria, quam Pontifex elargitur in forma Jubilæi. Quo pacto præscriptis operibus satisfaciendum sit, ut eadem Indulgentia comparetur. Quo etiam pacto temporariæ pœnæ ob hanc Indulgentiam dimittantur. Quas ob causas hujusmodi Indulgentia a Summis Pontificibus concedi soleat.

I. SUmmus Pontifex gravissimas horum temporum calamitates animo perpendens, quibus eripi nullo modo possumus, nisi prius expiatis nostris criminibus Dei amicitiam, gratiamque nobis iterum conciliemus, plenariam Indulgentiam, & culparum remissionem omnibus impertitur, qui aliquam inter Ecclesias a nobis designandas semel saltem visitaverint in illa hebdomada, quam sibi quisque pro comparanda Indulgentia constituet, ibique Deum quo poterit maximo studio obtestabitur, ut præsentes calamitates depellat, hæreses extinguat, Christianos Principes in concordiam deducat, & S. Matris Ecclesiæ dignitatem, & gloriam in dies magis amplificet. Jejunium præscribit Feria quarta, sexta, ac Sabbato, criminum Confessionem, Sanctamque Eucharistiam rite suscipiendam indicit, egenos pariter ea stipe sublevandos, quam pietas uniuscujusque suadebit. Hæc omnia duabus hebdomadibus perficienda decrevit, nempe in altera ex illis duabus, quas inferius statuemus.

II. Quamobrem, ut jussis, ac voluntati Pontificis pareamus has in Civitate Ecclesias visitandas nominamus: *Metropolitanam S. Petri*, Ecclesiam *Corporis Domini*, illam *S. Mariæ Pietatis Mendicantium*, ac postremo Ecclesiam *Sanctorum Jacobi, & Philippi*, quæ ad Moniales *Conversas* pertinet. In Diœcesi Parochialem cujuscumque loci Ecclesiam constituimus. In Civitate quamcumque libuerit ex nuncupatis quisquis eligere potest, in qua preces effundat pro iis causis, quas modo enumeravimus.

III. Cum Pontifex Indulgentiæ tempus duabus hebdomadibus concluserit, ideo quartam hujus Quadragesimæ, & Passionis alteram hebdomadam in Civitate sancimus, spatium nempe, quod a die 11. Martii ad 24. ejusdem mensis continetur. In Diœcesi autem hebdomadam Passionis, & Majorem hebdomadam edicimus, spatium nempe, quod a die 18. Martii ad 31. ejusdem mensis interponitur, ut qui in Civitate, ac Diœcesi versantur, præscriptis operibus commode satisfaciant, & Indulgentiam assequantur: etenim ipsa non tam facile in Diœcesi, quam in Civitate promulgari potest.

IV. Verum de injunctis piis operibus sermonem habeamus. Licet post acceptam etiam immunitatem a Quadragesimali abstinentia huic Civitati, ac Diœcesi per Summum Pontificem hoc anno concessam, singulis Feriis sextis, ac Sabbatis jejunium servandum sit, nec usus carnium, nec ova permittantur, idque in majori pariter hebdomada præcipiatur, tamen si jejunium fiat, in Civitate quidem Feria quarta, sexta, ac Sabbato quartæ hebdomadæ, vel hebdomadæ Passionis, in Diœcesi autem Feria quarta, sexta, ac Sabbato ejusdem hebdomadæ passionis, aut Majoris hebdomadæ, idem jejunium pro lucranda Indulgentia satis esse declaramus, licet iidem dies, uti dictum est, jejunio obligentur propter eam immunitatem, quam supra commemoravimus.

V. Id vero de eleemosyna statuere non possumus, quæ Indul-

(1) *Lib. 9. Bibliot. Patrum pag. 980.* (2) *Lib. 2. de Officiis cap. 21.* (3) *In epist. ad Demetriadem.*
(4) *Cap. 24.* (5) *Ambr. in lib. 2. de Offi. cap. 28.* (6) *Tom. 12. in lib. qui inscribitur* mala e bonis Ecclesiæ, *cap. 4. num. 6. & seqq.*

dulgentiæ causa necessaria est. Nemo enim potest illam subrogare, quam ter in hebdomada impendere solet, si carnibus vesci per Quadragesimam juxta Pontificis facultatem cupiat. Alia pro Indulgentia præcipitur, alia vero pro eadem immunitate obtinenda; Idem de præcepto Paschalis Communionis decernendum est, quod a Dominica *Palmarum* ad Dominicam *in Albis* circumscribitur. Nemo sane putet in Diœcesi, ubi pro comparanda Indulgentia hebdomadæ Passionis, ac Palmarum propositæ sunt, eadem Paschali Communione utrique mandato satisfacere. Siquidem, cum diversa illa sint, semel pro acquirenda Indulgentia, atque iterum Paschalis præcepti gratia Divina Eucharistia percipienda est. Homo, qui post Paschalem Communionem, & Confessionem, lethalem culpam admiserit, ad Pœnitentiæ Sacramentum rursus accedere debet, cum Indulgentiam adipisci deliberet.

VI. Hæc profecto communi Theologorum doctrina confirmantur. Primo enim disputant, an opera, quæ alioquin debita sunt, ad parandam Indulgentiam satis habeantur. Secundo, an peccatorum confessio, tanquam præscriptum opus necessaria sit, vel tantum requiratur, ut animi ad gratiam, atque Indulgentiam accipiendam præparentur, adeoque sufficere possit eorumdem dolor. & contritio; vel, si quis culpæ lethalis innocens sit, an absque Sacramento Pœnitentiæ Indulgentiam consequatur. Primam quæstionem ita dirimunt, rem totam, ex voluntate concedentis Indulgentiam pendere, qui largiri illam potest opera indicens, quæ ob aliam causam persolvi debent. In altera vero quæstione afferunt, verba sedulo examinanda, quibus Indulgentia promulgatur. Peccatorum tamen Confessionem illi omnino necessariam existimant, licet non præcipiatur, qui lethalem culpam contraxerit. Nam Indulgentia pro idoneis tantum conceditur, qua conditione illi carent, qui Sacramento Pœnitentiæ lethalia crimina non expurgaverint, quemadmodum, qui gravi labe inquinatur ad Eucharistiam rite accedere non potest, licet dolorem etiam perfunctum de patratis criminibus animo concipiat; sed ipsorum confessio necessaria est, uti Passerinus ex Ordine S. Dominici, & P. Viva Societatis Jesu præstantes Theologi fuse demonstrant (1).

VII. Nos quidem ex allata Nobis Indulgentia clare cognovimus a Summo Pontifice probari jejunium Romæ Feriis quarta, & sexta, ac Sabbato, licet ratione Quadragesimæ persolvendum illud sit, non tamen ex eadem Indulgentia, quam Pontifex jubet evulgari in hac Civitate, ac Diœcesi quantocyus fieri potest, aliquid deprehendimus, ex quo judicari queat, inter opera præscripta Communionis, & Eleemosynæ, Paschalem etiam Communionem. eamque contineri posse eleemosynam, quæ in egenos eroganda est illis, ut facultate comedendi carnes in Quadragesimæ gaudere possint. Ob hanc causam superius affirmavimus, jejunium quidem Quadragesimæ etiam pro Indulgentia satis esse, eleemosynam vero pro Indulgentia, & pro immunitate Quadragesimæ simul obtinenda, Communionem quoque pro eadem Indulgentia, & pro Paschali etiam præcepto sufficere nullo modo posse. Illud pariter asserimus illi necessariam omnino esse criminum Confessionem, qui Indulgentiam expetat, & post Confessionem in Paschate peractam gravi iterum culpa tenetur. Accedit ex verbis Pontificis Indulgentiam elargientis haud constare, utrum Confessionem solum exquirat pro disponendis ad Dei gratiam animis, an vero illam tanquam opus necessarium præscribat. Quare gravissimi Scriptores hortantur ad Confessionem peragendam pro Indulgentia, quamvis nullum lethale crimen admissum fuerit: Tunc levia peccata Sacerdoti exponenda, vel etiam lethalia, quæ jam Pœnitentiæ Sacramento deterſa fuerint. Hæc habet Bellarminus (2), qui S. Antonini, Adriani, Cardinalis Cajetani, & Navarri auctoritate utitur, hoc etiam feliciter explicat P. Constantinus (3).

VIII. Hæc de injunctis operibus monenda putavimus. Nunc superest ut populo nobis commisso in memoriam adducamus Pœnitentiæ Sacramento crimina quidem, pœnasque æternas condonari, sed luendas adhuc temporarias plerumque superesse. Quare cum perpauci suis criminibus satisfacere piis operibus contendant, clementissimus Redemptor noster ob singularem in nos charitatem hominum calamitati prospexit, & opulentissimum in Ecclesia thesaurum suorum meritorum reliquit, quæ per mortem, cruciatusque suos congessit; præclara etiam merita B. Mariæ Virginis, Sanctorum Apostolorum, Martyrum, aliorumque Cœlitum Ecclesiæ largitus est, quibus divitiis spiritualibus distribuendis Apostolorum Principem S. Petrum, Romanosque Pontifices in ejus locum sufficiendos præposuit. Illos enim sui Vicarios in terris constituit, & claves Regni Cœlorum, plenamque ligandi, atque solvendi potestatem iisdem concessit.

IX. Id Clemens VI. his verbis aperte declaravit (4): *Quem quidem Tesaurum non in Sudario repositum, non in agro absconditum* (de merito Passionis Christi Domini infinito res agitur) *sed per Beatum Petrum Cœli Clavigerum, ejusque Successores suos in terris Vicarios commisit Fidelibus salubriter dispensandum &c. Ad cujus quidem Thesauri cumulum Beatæ Dei Genitricis, & omnium Electorum a primo Justo usque ad ultimum merita adminiculum præstare noscuntur.* Insuper S. Thomas, & S. Bonaventura sapientia, ac sanctitate clarissimi, licet in variis opinionibus dissimiles eamdem rem confirmarunt centum annis, priusquam Clemens VI. suam Decretalem conficeret; quod Cardinalis Pallavicinus (5), & Doctor Estius sapienter advertunt (6).

X. Hac divina facultate præditi Pontifices hunc Thesaurum sæpius recludunt, & legitimis adducti causis variis temporibus nunc limitatam, nunc plenissimam pœnarum omnium remissionem impertiunt, quas vel in hac vita, vel in Purgatorio ob scelera nostra luere debemus. Olim non adeo liberales Pontifices extiterunt, uti S. Thomas testatur (7); qui tradit, Indulgentiam quinque annorum tribui illis consuevisse, qui trans mare positi ad invisenda Sanctorum Petri, & Pauli templa Romam se conferebant; trium annorum Indulgentiam illis, qui ob eamdem causam ultra Montes degentes ad Urbem profecti essent; unius vero anni Indulgentiam iis, qui ex vicinioribus Provinciis hoc iter susciperent. Cum tamen hoc tempore ob gravissimas rationes pœnæ a Canonibus præscriptæ rursus induci nequeant (8), majori liberalitate Pontifices utuntur, ut Fideles impensius ad Deum confugiant, cum necessitas postulat, ut cultus Deo præstetur, & animarum saluti facilius provideatur: *Respondemus* (ait Bellarminus (9), *Tesaurum meritorum Christi, & Sanctorum esse veram causam, cur Indulgentiæ concedi possint; sed præter istam causam requiri aliam, quæ moveat ad dispensandum Thesaurum hoc tempore potius, quam alio, & nunc magis, nunc minus liberaliter: non enim debent Pontifices relaxare pœnitentialem satisfactionem, neque recurrere ad Thesaurum, nisi quando judicant, id esse necessarium, & utile ad gloriam Dei, & animarum salutem.*

XI. Hujus liberalitatis causas expendere pretermittimus, atque utrum æqualitas quædam inter opus injunctum, & Indulgentiam intercedat. *Observandam est* (prosequitur Bellarminus) *justam quidem semper causam requiri, sed non esse subditorum judicare, utrum causa sit justa, vel injusta, debent enim simpliciter existimare, justam esse.* Ad nos pertinet summas Deo gratias exsolvere, qui his temporibus versamur, quibus hic cœlestis Thesaurus frequenter, ac liberalissime patet. Ad nos etiam spectat omnem curam impendere, ut his spiritualibus divitiis cumulemur, ea diligenter fructuoseque opera perficientes, quæ decernuntur, quæ si negligenter suscepta fuerint, Thesaurum Indulgentiæ nequidquam experimus. Sanctus Pontifex Gregorius VII. (10) Remigio Episcopo plenariam Indulgentiam largitus fuit: *Absolutionem peccatorum tuorum, sicut rogasti, auctoritate Principis Apostolorum fulti, tibi mittere, dignum duximus; si tamen, bonis operibus inhærendo, commissos excessus plangendo, quantum vulneris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris.* Cardinalis autem Baronius (11) postquam eam sententiam exposuit, *Ut appareat* (inquit) *Sedis Apostolicæ Indulgentias illis communicari, qui quantum suppetunt vires, bene operari non prætermittunt; non autem ignavis otiosis, ac negligentia torpescentibus.* Cardinalis Cajetanus (12) ad obtinendam indulgentiam censuit non modo præscriptis operibus satisfaciendum, sed etiam necessario deliberandum, salutari pœnitentia criminum labes peculiariter expiare; id qui facere contemnat, cum possit, nullum ex Indulgentia fructum percipere. Cardinalem Cajetanum Navarrus

(1) *In Tractatu de Indulgentiis quæst. 48. per tot. & quæst. 41. In Tractatu de Jubilæo quæst. 8. art. 1. & 3.*
(2) *De Indulg. lib. 1. c. 13. §. qu 3. Controv. tom. 2.* (3) *Theoric. & Praxi Jubilæi part. 2. cap. 5. quæst. 3.*
(4) *In decretali:* Unigenitus *inter Extravagantes commun. de Pænit. & Remissionibus.* (5) *In Hist. Concil. Trid. lib. 2 c. 5. num. 8.* (6) *In lib. 4. Sentent. distinct. 20. §. 4. & 5.* (7) *In 4. dist. 20. qu. 1. art. 3. quæstiunc. 2. ad quartum.*
(8) *Card. Pallavicin. in sua allata hist. lib. 24. c. 12. a. 6.* (9) *In Tract. de Indulgent. lib. 1. c. 12. in to 2. suorum controv.* (10) *Lib. 2. Epist. 34.* (11) *Ad annum. Christi 1073. n. 71.* (12) *In Tract. 10. de suscipient. Indulg. quæst. 2.*

(1) quoque sequitur; licet alii plures eam sententiam nequaquam probent; & nos ipsi, quibus opinionum novitas displicet, illam pariter omittamus. Nullum quippe Diploma Pontificium pro concedendis Indulgentiis unquam vidimus, in quo ea singularis conditio præferatur. Singulis tamen Cardinalis Bellarmini (2) doctrinam proponendam ducimus: *Accipiunt prudentes Christiani Pontificias Indulgentias, ut simul etiam studeant dignos pœnitentiæ fructus facere.* Illam Cardinalis Pallavicinus cum de usu Indulgentiarum sermonem habet, his verbis explanat (3): *Neque sane Fideles Indulgentiarum causa negligentes fiunt, ut pro expurgandis criminibus alia pietatis opera Deo minime persolvant. Cum enim ancipites sint, utrum reipsa Indulgentiam sibi meruerint, stimulo quodam incitantur, ut pro cœlesti hoc Thesauro tutius comparando varias salutaris pœnitentiæ rationes aggrediantur; ex alio parte injuncta pietatis opera, si fiant, studium religionis adaugent, & quamdam facilitatem inducunt, ut illis similia suscipiantur, quod ferme quotidiana experientia comprobatur.*

XII. Postremo notum facimus a Summo Pontifice facultatam tribui Confessariis, ut opera præscripta aliis commutent, cum de Monialibus agitur, seu de Oblatis, Puellis, aliisque Regularibus Claustro detentis, & reliquis omnibus, qui corporis ægritudine, vel alia legitima causa impediti perficere nequeant opera, quæ superius enumeravimus.

INSTITUTIO LIV.

De Conviviis, quæ parari solent in Diœcesi, cum Officia pro Defunctis indicuntur. Quam magnum discrimen inter veteres Christianorum Agapas, & recentia convivia intercedat. Quot detrimenta, & quam gravia ex his dimanent. Eadem convivia vehementer improbantur. Ratio præscribitur conservandæ pecuniæ, quæ confertur, dum Officium celebrari debet.

I. CUm Divina Officia in hac nostra Diœcesi indicuntur pro aliquo Defuncto, aut pro universis Fidelibus, qui in Purgatorio cruciantur, a quibusdam Parochis convivia institui nobis delatum fuit, quibus intersunt cæteri Parochi, ac Sacerdotes, qui rem divinam in illa Ecclesia confecerant, functoque Officio cum reliquis perfuncti sunt.

II. In aliis locis hujus pariter Diœcesis Officia decernuntur pro Messis conservatione; pecunia congeritur, & plura Missarum Sacrificia peraguntur ab accitis Parochis, & Sacerdotibus, qui deinde ad mensam vocantur ab Ecclesiæ Custode, seu Præfecto, & non semel Sæculares etiam cum viris Ecclesiasticis in his conviviis permiscentur.

III. Qui de illis, eorumque causis, ac de convivarum conditione sermonem audiat, ejusmodi convivia illis comparanda putabit, quæ veteres Christiani nuncupabant *Agapas*, & quæ Tertullianus *cap.* 39. *Apologetici* his verbis Senatui Romano plane recenset: *Inopes quoque refrigerio isto juvamus &c. Nihil vilitatis, nihil immodestiæ admitiit: non prius discumbitur, quam oratio ad Deum prægustetur. Editur, quantam esurientes cupiunt, bibitur, quantum pudicis est utile: ita saturantur, ut qui meminerint, etiam per noctem adorandum Deum sibi esse: ita fabulatur, ut qui sciant, Dominum audire: Oratio convivium dirimit.*

IV. Ipse Plinius, licet Ethnicus, cum de Christianorum conviviis ad Trajanum scriberet, quæ in ipsorum cœtibus fieri solebant, casta, sanctaque fuisse testatur.

V. Non hæc sane ad nos perferuntur de conviviis, quæ ob allatas superius causas in hac Diœcesi statui consueverunt. Etenim non ignoramus sæpius accidisse, ut immoderatæ lætitiæ, vino, epulisque plus æquo nonnulli indulserint, remotisque mensis reliquum diei alea contriverint.

VI. Ex his corruptelis aliæ quoque non levis momenti dimanare solent. Aliqui inter Parochos ejusmodi convivia suis expensis instituunt, quod molestum, ingratumque plurimis est, qui licet rei familiaris angustia premantur, tamen sibi propositum exemplum sequi coguntur. Insuper aliqui Præfecti, seu Custodes magno sumptu, atque opulentia mensam paraverunt; hinc sequitur, ut cæteri non ita facile eamdem provinciam suscipiant.

VII. Aliqui vero Parochi, & Custodes quoque consilium ineunt plenum utilitatis, ne privatæ ipsorum res capiant detrimentum. Scilicet ut mensam splendidius extruant, & convivas lautius excipiant, partem ejus pecuniæ retinent, quæ pro expiatione Defunctorum impendi deberet, vel in Sacris Deo persolvendis ut præsentes calamitates longe depellat. Quamobrem Fideles aliqui subsidium Defunctis reddere prætermittunt, infensi per Urbem sermones feruntur, veteresque, ac recentes quærimoniæ excitantur, Sacerdotes laute vivere iis stipendiis, quæ pro Missarum Sacrificiis, vel Defunctis sublevandis conferuntur.

VIII. Librum primum Regum, & alios qui sequuntur percurrentes (4), exemplo Summi Sacerdotis Heli vehementer commoti sumus. Ipse quidem pietatem excolabat, sed ejus liberi pravis adeo moribus imbuti erant, ut in Sacris Litteris *Filii Belial* nuncupentur: *Porro filii Heli filii Belial nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum.* Inter cætera illud maximum crimen commemoratur, quod lautiores, ac magis delicatas victimæ partes sibi deligebant, priusquam Deo offerretur, licet *cap.* 7. Levitici designatæ essent victimæ partes, quæ ad Sacerdotem pertinerent, sive de Sacrificio *pro peccato* ageretur, sive de Sacrificio, quod *Hostia pacifica* vocabatur (5).

IX. Heli quidem liberos suos redarguit: *Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo? Nolite, filii mei; non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini.* Sed quia nulla emendatio secuta est, nec sermone Prophetæ super hac re, ut debuerant, permoti sunt, universus Israel, & ipse pariter Heli maximis calamitatibus oppressi fuerunt, quæ in Sac. Litteris ita recensentur (6): *Fugit Israel coram Philisthiim, & ruina magna facta est in populo: insuper & duo Filii tui mortui sunt, Ophni, & Phinees, & Arca Dei capta est. Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de sella retrorsum juxta ostium, & fractis cervicibus, mortuus est: senex enim erat vir, & grandævus, & ipse judicavit Israel quadraginta annis.*

X. Itaque, si liberi Heli tam gravi pœna affecti fuerunt, qui aliquid auferre non dubitarunt ad legis antiquæ sacrificium pertinens, quod sacrificia nostra, tanquam figura, solum præferebat; Si parens quoque ipsorum, qui non adeo severe filiorum impudentiam arguit, repentinæ mortis supplicio pœnas dedit, quid de Sacerdotibus nostris statuendum videbitur, qui partem stipendiorum pro sacris faciendis in conviviis apparandis insumunt? Quid timendum nobis erit, si hujus improbitatis conscii, eos tantum leviter corripiamus, nec eo deveniamus, ut gravissimo malo satis idoneum remedium afferatur?

XI. Quare, ut supremi Numinis indignationem longe a nobis, nostrisque Sacerdotibus arceamus, illud solum opportunum remedium invenimus, si ejusmodi convivia penitus interdicantur, & ratio stipendiorum exponatur, quæ pro indicendis per Diœcesim Officiis traduntur.

XII. Ideo convivia hæc prohibenda statuimus, quia hac pœna abrogantur consuetudines, quæ initio videbantur innocentes, ac deinde cursu temporis mali alicujus periculum, aut suspicionem inducunt. P. Suarez hac re diligenter examinata ita subdit (7): *Unde concludo consuetudinem posse esse irrationabilem, etiamsi ex materia mala non sit, ut patet, si contingat, materiam ejus esse indecentem, vel habere aliquid periculi, vel incommodi, si publice, & communiter introducatur, & nihilominus nec per se mala sit, nec prohibita jure aliquo positivo.*

XIII. Hic fas est in memoriam revocare ab ipsis Apostolis institutum fuisse, ut, percepta Divina Eucharistia, Fideles ad modestam simul mensam accumberent. S. Paulus eam disciplinam commemorat, & graviter queritur egenos ab eo conventu secludi (8): *Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam cœnam manducare. Unusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum; & alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Num quid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? aut Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent?* Ea consuetudo pluribus sæculis permansit, ita ut in Gangrensi Concilio (9) contra Eusthatianos anathema sancitum fuerit, qui in privatas domos conveniebant, spernentes templum adire, ut cum reliquis Fidelibus *Agapas* celebrarent: *Si quis contemnat eos, qui Agapas ex Fide faciunt, & propter Dei honorem Fratres convocant, & nolit vocationibus communicare, parvipendens, quod geritur, anathema sit.* Attamen paulo post graves corruptelæ cum his cœnis admixtæ fuerunt, ut eas penitus auferendas Ecclesia censuerit, uti ex Laodiceno Concilio deprehenditur (10): *Non oportet in Basili-*

(1) *In Tract. de Jubilæo. & Indulg. notabil.* 21. (2) *Loco allato cap.* 12. §. *Ad tertium.* (3) *In eodem cap.* 12.
(4) *Cap.* 2. (5) *Thom.* 1. 2. *quæst.* 102. *art.* 3. *ad octavum.* (6) *In eodem lib.* 1. *Regum cap.* 4.
(7) *In Tract. de Legibus lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 12. (8) *Epist.* 1. *ad Corinth.* (9) *Can.* 11. (10) *Can.* 28.

filiis, seu Ecclesiis sic dictas facere Agapas, & in domo Dei manducare, & accubitus sternere.

XIV. Similes Agapas Fideles instaurabant, cum dies festos Martyrum celebrari, vel Ecclesias dedicari contingeret, & etiam cum funera ducerentur (1). Verum S. Ambrosius illas Mediolani gravissimis de causis prohibuit, & S. Augustinus Epistola 64. Aurelium Carthaginensem Episcopum hortatus est, ut idem remedium adhiberet: Quare in tertio Carthaginensi Concilio hæc sancita fuerunt, suadente eodem Aurelio (2): *Populi etiam ab ejusmodi conviviis, quantum fieri potest, prohibeantur.*

XV. Constituimus etiam, ut ratio de eleemosynis a Fidelibus oblatis exigatur: Cum enim hæc doceat S. Thomas (3): *sed, quantum ad effectum eleemosynæ, patitur detrimentum* (de Anima Defuncti sermo est, *non quidem ut pro hujusmodi tarditate puniatur, sed quia remedium ei non adhibetur, dum suffragia differuntur, ex quibus plurimum juvaretur*; cum hæc ita sint, quid dicendum videbitur, si non modo pro Defunctis suffragia protrahantur, sed pecunia pro illis collata in alium usum convertatur, ex quo nullum emolumentum in Fideles eam pecuniam solventes redundat? Accedit, quod Missæ Sacrificium infinitam quidem virtutem, ac pretium continet, si ipsius sufficientia perpendatur, non vero si de efficacia ratio habeatur: ex quo beneficium illud sane maximum dimanat, ut eadem suffragia semper augeantur; quamobrem, sicuti invigilandum necessario est, ut pro stipendiorum numero sacra quoque fiant, ita profecto de ipsis stipendiis, ac de Missarum Sacrificiis ratio postulari omnino debet.

XVI. Nos igitur hoc decreto per Diœcesim universam omnia convivia prorsus interdicimus, quæ parari solent, cum Officia pro Defunctis, pro Messis conservatione, aut aliis de causis indicuntur: Iisdem Parochis, & Custodibus, seu Præfectis, quibus eleemosynæ pro his Officiis peragendis committuntur, omnino præcipimus, quidquid acceperint in peculiarem libellum referre, idque scripto illius testimonio comprobare, qui eleemosynam præbuerit. Si litteras is nesciat, signo Crucis efformato coram duobus testibus rem confirmet; cum ex capsula eleemosynæ depromuntur, quidquid desumptum fuerit in libello adnotetur, & a Parocho, ac cæteris obsignetur, qui alteram capsulæ clavim custodiunt: Missarum numerus eodem libello describatur, qui Sacerdotum celebrantium testimonio comprobabitur. Alii quoque necessarii sumptus pro Officiis conficiendis explicentur, ut, cum in examen res vocabitur, *quid receptum, quidve expensum* fuerit, clare demonstretur.

XVII. Hæc ratio Vicario Foraneo reddenda videretur; pro Officiis autem, quæ in ipsius Vicarii Ecclesia fiunt, seniori Vicariatus Parocho persolvenda esset: Cum tamen experientia compertum sit, hujus Diœcesis Vicarios Episcopis *in partibus* comparari posse, cum honoris titulum sine ullo pondere sustineant, hoc tamen discrimine inter Episcopos, ac nostros Vicarios Foraneos, quod illi Turcarum perfidia impediti suis muneribus perfungi nequeunt. Vicarii autem, licet per nos admoniti, firmatique nostra auctoritate, hominum tamen ratione, vel timore ducti suum munus prætermittant, ut quietam vitam exigant, neminem offendant, & præclara quadam conditione ornati solum videantur. Cum igitur Vicarii Foranei hujusmodi sint, ipsos huic negotio præficere omittimus, eos solum monentes, ut accepti, expensique rationem paratam habeant eo modo, quem superius ostendimus. Siquidem deliberavimus, Conventus, qui in hac Diœcesi instituti quondam fuerunt, restaurare, quos in Civitate Vicarii Foranei celebrabant. In illis decernetur, qui libellos expensi, & accepti, uti dictum est, cognoscant, & aperte constabit, an vicarii Foranei reliquis muneris sui partibus satisfaciant.

XVIII. Confidimus, Parochos omnes hæc nostra jussa libentissime facturos, quibus etiam Dei cultus continetur. Ut facilius pareant, exemplum Sanctæ Monicæ Matris S. Augustini ipsorum oculis subjicimus. S. Ambrosius convivia prohibuerat, quæ diebus festis Martyrum, & in ducendis funeribus Mediolani proponebantur; sed ejusmodi Decretum in Africam adhuc delatum non fuerat. Quare Sanctissimæ mulieri, cum Mediolani versaretur, hæc accidisse Sanctus Augustinus memoriæ prodit (4): *Itaque, cum ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes, & panem, & merum attulisset, atque ab Ostiario prohiberetur, ubi, hoc Episcopum vetuisse cognovit, tam pie, ac obedienter amplexa est, ut ipse mirarer, quod tam facile accusatrix potius consuetudinis suæ, quam disceptatrix illius prohibitionis effecta sit.* Expendant secum Parochi ea lege teneri, ut non solum in hoc negotio, sed in cæteris etiam nobis pareant. Id polliciti sunt, cum Ordines, & Parochiam a nobis, aut Decessoribus nostris acceperunt, quibus omnibus cultum, & obedientiam promiserunt. Postremo ipsis notum facimus, Episcopum non esse cum aliquo Concionatore, vel Sacrarum expeditionum Ministro conferendum, ita ut solum arguere, monere, atque hortari jussa detrectantes possit, nec alias rationes inire, ut eorum pervicaciam expugnet, facultatem coercendi a Sede Apostolica obtinet Episcopus, qua nos uti statuimus, decernentes, decem argentea scutata ab illis persolvenda, qui parere recusaverint iis omnibus, quæ præscripsimus, seu de conviviis agatur, seu de illis, qui accepti, expensique rationem non referant, vel fraudem aliquam intermisceant. Dimidium solvendæ pecuniæ delator consequetur, pars altera Parochiæ egenis in subsidium erogabitur.

INSTITUTIO LV.

De Paschali præcepto in propria Parochia adimplendo. Eidem præcepto minime illum satisfacere, qui Sacram Eucharistiam percipit extra suam Parochiam. Quid statuendum sit de iis, qui in Monasteriis Regularium inserviunt, quid judicandum etiam de Sacerdotibus. Quæ ratio tenenda sit cum pervicacibus, cum monentur obtemperare Paschali præcepto. De pœnis, quas subeunt, illi, qui Interdicto obligati jam fuerunt.

I. IN postrema Synodo, quam Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster celebravit, sancitum fuit, Paschalis Communionis præceptum a Dominica *Palmarum* usque ad Dominicam in *Albis* concludi (5); ad celebritatem usque Ascensionis Domini monendos a Parochis pervicaces, ut jussa faciant: postea denunciandos, qui parere detrectaverint, vel quos Sacra Eucharistia indignos deprehenderint.

II. Nos autem alio loco (6) ediximus in eos, qui in Paschate sumere Eucharistiam prætermiserint, ut die 18. mensis Septembris in portico nostræ Metropolitanæ publice exponerentur, uti factum est, illorum nomina, qui saltem Eucharistiam percipere omiserint octava die Septembris, cum Festum Nativitatis Beatæ Virginis peragitur: eodem decreto admonuimus, aliud consilium super hac re, aliamque rationem a nobis in posterum suscipiendam: Itaque rursum indicimus ea, quæ in ipso Decreto, & omnia, quæ in allata Synodo Cardinalis Boncompagni continentur, uti superius indicavimus: Nomina quoque illorum, qui Paschali mandato non paruerint, in Diœcesi Parochiæ foribus affigi decernimus, in Civitate autem foribus Metropolitanæ, vel sub ejus portico die 15. Augusti, cum Festum Assumptionis Beatæ Virginis celebratur; quos etiam ab Ecclesiæ ingressu interdictos eodem die declarari constituimus, nisi forte triduo ante ipsam celebritatem de percepta Sacra Eucharistia protulerint.

III. Sed quoniam plura negligenter, plura etiam magna cum difficultate perfici cognoscimus vel a Parochis, vel ab iis, qui Parochiæ præcepto satisfacere debent, aut pro iis denunciationibus, quæ fieri ante interdictum in pervicaces consueverunt, ideo in eam necessitatem adducti sumus, ut perpauca alia subjiciamus.

IV. Ac primum aliqui Rectores Ecclesiarum facile negligunt, illorum nomina Patri Pœnitentiario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel ea prorsus indigni judicati sunt. Quare ne gravissimum hoc malum invalescat, singulis Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium Patrem Pœnitentiarium admoneant, si forte aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacramentum haud sumpserit, aut ob singularem Dei misericordiam præceptum ejusmodi nemo violaverit: ipsius Pœnitentiarii jussu ad pronunciandum in contumaces Interdictum devenient. Qui hæc facere contempserint, pœnas nostro arbitrio statuendas persolvent.

V. Sed jam sermonem ad eos convertamus, qui hoc præcepto adstringuntur. Institutionem evulgavimus 18. loco hujus libri positam, qua pro jure Parochiali contra plurimorum opiniones stetimus, Paschalem communionem in propria cujuscumque Parochia peragendam, nec impleri præceptum, si in nostra Metropolitana Sacra Eucharistia sumatur. Porro jus Parochorum, quod nos tuendum suscepimus, eorum negligentia ita imminutum est, ut nihil pene superesse videatur; nam illos

(1) *Baronius ad annum Christi 57. num. 130. & seqq.* (2) *Can. 30.* (3) *In Quodlibet 6. art. 13.*
(4) *Lib. 6. confession. cap. 2.* (5) *Cap. 3. lib. 2.* (6) *Instit. 45.*

los tantum ex populo, qui velint, ad Sacram Communionem in Parochia excipiunt, cæteris in agrum commigrandi potestatem, etiam in hebdomada majori facile concedunt, satisque habent, si in Urbem redeuntes aliquod testimonium peractæ Communionis afferant ab ejusdem agri Parocho obsignatum; ita ut plures inveniantur, qui consueta Parochi Indulgentia perducti per plures annos ad Parochiam, nequidem in Paschate, accesserint, & alibi Divinam Eucharistiam perceperint.

VI. Id quidem in aliquibus Conciliis Provincialibus, & Diœcesanis alias permissum fuisse non ignoramus. In Burdigalensi anno millesimo quingentesimo octogesimo tertio hæc ita decernitur c. 11.: *Nemo extra suam Parochiam absque Rectoris sui facultate alio se conferat hoc Sacramentum percepturus*. In Aquensi vero, quod celebratum fuit anno 1585. (1) *Nec ulli liceat illud sumere ab alio, quam a proprio Parocho, vel de ejus licentia*. Idem in plurimis Conciliis in Italia coactis decretum fuit, ac præsertim in secundo Provinciali, quod Mediolani Sanctus Carolus habuit (2): *Nisi item, qui ab Episcopo, propriove Parocho facultatem scripto concessam exhibuerint alio loco communicandi*. Quoniam vero Parochi nimia facilitate in his facultatibus tribuendis utebantur, idem Sanctus Carolus in undecima Diœcesana Synodo relatis iis, quæ in secunda provinciali sanxerat, eam facultatem alternatim concedi vetuit, videlicet a Parocho, & ab Episcopo, sed illam sibi tantum reservavit (3): *Cui Decreto hæc præterea cautio adhibeatur, ne cuiquam, eadem proposita pœna, alibi Communionem Sacram accipere liceat, etiam concessu, permissuque Parochi nisi id scripto nos probaverimus*. Urbanos itaque Parochos serio monemus, ne ejusmodi facultatem ita facile elargiantur; caveantque diligentius, ne aliquis ex suo populo sibi de illorum facultate nimium confidens, alio commigret Sanctissimam Eucharistiam percepturus. Si aliter fiat, S. Caroli propositum exemplum, consiliumque sequemur.

VII. Deprehendimus etiam in controversiam revocari, an sæculares, qui Monialibus, aut Regularibus inserviunt, ad Parochiam pro sumenda Paschali Communione se conferre debeant, an vero in Ecclesiis ipsorum Regularium, aut Monialium præcepto satisfacere judicentur. Pro quo Tridentinum Concilium tres necessarias conditiones enumerat, ut nempe *actum inserviant; intra eorum septa, ac Domos resideant; ac sub eorum obedientia vivant* (4). Quare Parochiam adire debet in Paschate, qui aliqua ex his conditionibus careat, licet in æde versetur, quæ pertineat ad Monasterium, eique conjungatur, ipsiusque circuitu per muros exteriores includatur: Quippe per *Domum* Monasteria, per *Septa* vero Claustra a Tridentina Synodo intelliguntur. Quod Scriptores unanimes affirmant (5).

VIII. Idque Sacræ Concilii Congregationis pluribus sententiis comprobatur, quarum nos ipsi exemplaria cognovimus (6). Cum autem ejusdem Congregationis Secretarii munere fungeremur die 22. Novembris anno 1721. propositum fuit (7): *An famuli, & famulæ Monialium sæculares degentes in mansionibus sitis in Atriis Monasteriorum muro circumvallatis, & quæ sunt contigua Monasteriis, & habent portam, quæ clauditur, teneantur recipere Sacramentum Eucharistiæ tempore Paschali a Parochis, in quorum Parochiis Monasteriam, & Mansiones sitæ sunt*. Die 19. Septembris anno 1722. responsum fuit: *affirmative, & amplius*: quo vocabulo *Amplius* Cardinales omnes fuisse unanimes declaratur, nullamque in posterum de eadem re satis clara quæstionem habendam.

IX. Non ignoramus pariter, Sacerdotes in Paschate ea lege non obstringi, ut a suis Parochis Communionem accipiant, vel in Parochia rem divinam faciant, ut Rosignolius asserit (8) plurium scriptorum auctoritatibus confirmatus. Sed etiam cognitum habemus, Sacerdotes aliquos raro per annum in hac Diœcesi Sacro peragendo vacare, eam opinionem re ipsa probantes, quam S. Pius V. ex libris Cardinalis Cajetani deleri jussit, nempe levi culpæ solum obnoxios esse, qui nulla animarum cura præditi, nunquam per anni cursum Sacrificium Missæ celebraverint. Siquidem Sanctus Thomas (9), ac deinde reliqui Theologi fere omnes docent a Presbytero, licet nulli Ecclesiæ præposito, lethale crimen admitti, nisi solemnioribus Festis Sacrum conficiat, quod etiam Tridentina Synodus (10) indicat, & Juveninus in quinta dissertatione de Sacramentis commemorat (11). Quare si Sacerdotes ejusmodi ne quidem in Paschate Sacrificium Missæ agere velint, aut impediantur, Eucharistiam ex manibus Parochi suscipiendam ipsis declaramus, ut præcepto satisfaciant: tunc enim ipsos velut inter laicos adnumeramus, uti Rosignolius idem testatur (12).

X. Postremo de citatione verba facienda sunt, quæ evulgari debet, antequam Interdictum pronuncietur. Illa igitur, ne contrarium aliquid contingat, per Scribam designatum Cursori commendabitur, eamque Cursor pervicacibus ipsis tradet, ac deinde rem persectam refert. Quod si impedimentum aliquod obvenerit, veluti si contumaces e pristinis ædibus in aliam partem migraverint, quæ prorsus ignoretur, vel in aliquem locum secesserint, quem non audeat Cursor contingere, id statim per Cursorem ad Scribam eumdem deferatur, & tunc foribus Ecclesiæ Parochialis figatur citatio, ubi pervicaces ipsi Pascali tempore divinam Eucharistiam sumere tenebantur; & hac ratione satis huic negotio consultum judicamus. Si hanc propositam normam Cursor minime servaverit, *ipso facto* munere suo spoliatum illum adicimus.

XI. Porro die 18. Septembris anno jam præterito nostræ Metropolitanæ foribus illorum nomina fuerunt exposita: qui intra constitutum temporis spatium Paschalem Comunionem omiserant, iidemque ab ingressu Ecclesiæ declarati sunt interdicti, & sine Ecclesiastica sepultura, si forte in tam misera conditione vita decederant juxta Lateranense Concilium (13), ac Decretum postremæ Synodi per Cardinalem Jacobum Boncompagnum habitæ (14). Nihilominus ex ipsis aliqui non accesserunt, ut Interdicto liberentur: ideoque tanquam appendicem hujus nostræ institutionis subjicimus, Ecclesiam ipsis ingredi non licere, ut rei sacræ, divinisque Officiis intersint. Id solum a Theologis in dubium revocatur, an templum adire possint, ut preces tantum Deo persolvant, uti ex Canone *Latorem* cap. 33. quæst. 2. deprehenditur: *Ita ut per annum integrum Ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores Basilicæ orans, & deprecans Deum perseverent*. De hoc fusius agit Nogueira (15). Monendum pariter est, rem divinam confici non posse, si unus ex iis interdictis in Ecclesia versetur, quos etiam per Ecclesiæ (16) Ministros depellendos Canones decernunt: his adductus Suarez hæc scripta reliquit (17): *Ad Ecclesiæ Ministros spectat ex proprio officio expellere indignos a participatione Divinorum, & removere eos, quos Ecclesia removet, ac denique procurare, ut censuræ Ecclesiasticæ observentur; & ideo merito peculiaris obligatio eis imponitur excludendi interdictos, quando celebrant*. Solum ambigitur, an id fieri debeat, cum vis haud sufficere, vel aliquis tumultus excitari posse videatur: tunc enim idem Suarez hæc tradit (18): *Quando locus non est interdictus, sed tantum adest persona interdicta, & per vim cogi non potest, probabile mihi videtur, non debere Sacerdotem ob eam causam omittere Missam: quod non assero sine formidine, quia non video casum expresse tractatum, & definitum ab Auctoribus: censeo tamen practice probabile*. Insuper præcipimus, ut proxime ineunte Paschatis tempore ad Eucharistiam sumendam, si forte accesserint, minime admittantur, sed palam amoveantur, nisi prius ostenderint Interdicto contra ipsos evulgato per nos, aut Delegatum nostrum fuisse absolutos. Nam omissa controversia, an *caput nuper, de sententia Excommunicationis*, quo statuitur, censuram a Confessario, vel Paroco solvi posse, cum illam Episcopus sibi tantum absolvendam non edixit, an, inquam, pro Confessariis, & Parochis hæc sententia abrogata fuerit, certum illud est, quod post latam excommunicationem, suspensionem, vel interdictum ab Episcopo in aliquem peculiarem reum, eam relaxa-

(1) *Tit. de his, quæ ad Sacramentum Eucharistiæ pertinent*. (2) *Decreto* 41. *tit.* 1. (3) *Tit. monita executionis Decretorum, quæ ad Sacramentalia, & Sacramenta pertinent*. (4) *Sess.* 24. *cap.* 11. *de reform.* (5) *Navarrus de Regularib. comment.* 4. *num.* 44. *in principio*. *Bonacina. Oper. Moral. tom.* 1. *tit. de Clausura, quæst.* 3. *punct.* 3. *num.* 2. & 3. *Sanchez ad præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 9. (6) *Maceraten. variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 18. *num.* 4. *Card. de Luca. de Jurisdictione disc.* 4. *num.* 9. (7) *In Causa Lauden. Jurium Parochi aliam die* 14. *Aprilis anno* 1685. *lib.* 35. *Decretorum fol.* 187. *In Causa Spoletin. Jur. Paroch.* 19. *Apr.* 1692. *lib.* 42. *Decretorum fol.* 234. *In Causa Barcinon.* 21. *Januar.* 1713. *In Causa Ulyssiponen. Occidentalis*. (8) *De Eucharistia tom.* 15. *arti.* 3. *qu.* 7. *num.* 50.
(9) 3. *Part. quæst.* 81. *art.* 10. (10) *Sess.* 23. *cap* 14. (11) *Quæst.* 7. *cap.* 1. *art.* 1. (12) *Loco superius allato*.
(13) *Cap. Omnis utriusq. sexus de pœnitentiis, & remissionibus*. (14) *Loco Superius allato*. (15) *In suis quæstionibus singularibus disput.* 3. *quæst.* 20. *de Interdicto num.* 5. & *seqq.* (16) *Cap. Permittimus de sententia excommunicationis, & cap. Alma, eod. tit. in* 6. (17) *In tractatu de Censuris disput.* 34. *sect.* 2. *num.* 6. (18) *Num.* 10. *loco allato*.

laxare nemo alius potest, nisi qui sententiam ejusmodi pronunciaverit, aut ipsius Delegatus, vel aliquis majori potestate præditus, postquam eamdem sententiam injustam cognoverit. Quare Sylvester post Canonicas sanctiones diligenter examinatas hæc docet (1). *Si sententia interdicti, vel suspensionis lata est, ab homine absolvere, seu relaxare potest ille, qui eam tulit, vel ejus Superior, non autem alius, nisi de ejus mandato.* Idem P. Thesaurus (2) confirmat; P. vero Syrus (3) eamdem sententiam his verbis testatur: *Major Pœnitentiarius, ordinarie loquendo, non solet absolvere a sententiis, & censuris ab homine contra aliquem nominatim latis &c. & hoc, ne turbetur jurisdictio Ordinariorum. A censura enim speciali nominatim lata ab homine non potest absolvere, nisi qui eam tulit, ejusque Successor, aut Superior, aut Delegatus ab illis.* Postremo Episcopus juxta Synodum jam toties allatam, & jus pariter commune post Interdictum ad excommunicationem devenire potest, per quam pertinaces a cœtu Fidelium sejungantur, uti a Sacra Congregatione Concilii non semel statutum, Fagnanus (4), ac Monacellus referunt (5). Hoc adhibere remedium nos confirmimus, nisi contumaces resipuerint, ideoque Parochis magnopere commendamus, ut alios de hac re certiores faciant, moneantque, si excommunicationem quoque neglexerint; majores in ipsos pœnas decernendas, quæ per Tridentinam Synodum indicuntur (6). *Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad Sacramenta, & communionem Fidelium, ac familiaritatem non recipiatur, sed, si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de heresi suspectum procedi possit.*

INSTITUTIO LVI.

De Missæ stipendio; de parte pecuniæ, quæ retineri potest pro utensilibus, ac de Altaribus privilegiatis. Quam ob causam stipendium pro Missæ sacrificio Sacerdotibus conferatur. De corruptelis, quæ ex hoc veluti fonte in Ecclesiam dimanaverant; qua ratione, & quo auctore illæ penitus sublatæ fuerint. Non licere recenti Sacerdoti oblationes ex Altari suscipere. Quinam teneantur ad celebrationem tantum, non vero ad applicationem Missæ. De stipendiis pro Missis perpetuis, atque adventitiis. De illis, qui tribuunt, aut capiunt stipendium consueto majus. Quibus de causis Sacrarii Custodes elicere queant partem stipendii pro utensilibus. Utrum nova stipendia pro Missis celebrandis recipi possint, cum multis aliis satisfaciendum adhuc supersit. Quo pacto Defunctis prosit Indulgentia in sacrificiis Missarum, quæ ad Aras privilegiatas fiunt. An pro Aris privilegiatis obtinendis satis sit intra spatium totius hebdomadæ implere numerum Missarum, quæ in singulos dies statuuntur.

I. ILlud stipendium, quod ex communi Ecclesiæ disciplina Sacerdotibus traditur pro comparando fructu medio Sacrificii, & loco panis, ac vini, quæ antiquitus offerebantur, suffectum fuit, quodque sæculo octavo propagari cœpit, si Thomassino (7), ac Mabillonio (8) rerum sacrarum viris peritissimis fidem præstamus, licet Pater Franciscus Berlandus ex Ordine Theatinorum altius repetendam hanc consuetudinem plurimis documentis, ac rationibus contendat (9); illud, inquam, stipendium multas curas, ac sollicitudines in Ecclesia concitavit, vel ad coercendam Sacerdotum avaritiam, vel ad aliquam normam statuendam, ne ipsi detrimentum caperent ob aliorum libidinem, & ne hoc necessario subsidio destituerentur, vel denique, ne Fidelium voluntas frauderetur, qui stipendium offerunt, ut res divina pro ipsis, vel pro aliis adhuc vitam agentibus, aut pro Defunctis conficiatur. Quamobrem Sanctus Franciscus, uti Alvarus Pelagius testatur, pro his corruptelis evitandis constituit, ut sui Ordinis Alumni quocumque loco degerent, semel tantum in die celebrarent. Sanctus quoque Ignatius Societatis Jesu Fundator parte sexta suarum Constitutionum cavit, ne aliquis ex suis Sacerdotibus stipendium pro Missæ Sacrificio perciperet.

II. Ac primum, licet animus maximo disciplinæ Ecclesiasticæ studio non inflammentur, si religione tamen aliqua præditus sit, horrore sane incredibili commovebitur, si perpendat quo Sacerdotum avaritia superioribus temporibus progressa fuerit, cum de stipendiis Missarum ageretur. Plura Sacra uno die facere cœperunt ut majorem pecuniam congererent. Cum vero id contrarium Ecclesiæ institutis agnoscerent, eodem Sacrificio plures hostias offerebant, quarum numerus acceptas eleemosynas exæquabat; qui mos etiam a Græcis retinetur, quos iacirco Arcudius (10) vehementer improbat. Post hæc, Missæ, quas Bifaciatas, vel Trifaciatas nuncupabant, subrogatæ fuerunt, cum nempe Sacerdotes bis, ter, & quater rem divinam inchoabant, & usque ad Oblationem prosequebantur; deinde toties secretas Orationes repetebant, quoties Missam inchoaverant, Canonem vero semel percurrebant, ac postremo totidem addebant Collectas, quot initio, recitaverant; quæ omnia propter nefariam augendæ pecuniæ cupiditatem fieri consueverunt.

III. Petrus Cantor in Ecclesia Parisiensi, qui Sæculo XII. inter mortales agebat, has corruptelas gravissime redarguit (11), & Sacerdotes ejusmodi Juda deteriores affirmavit: *Turpius Christum vendimus, quam Judas, eo quod deteriores sumus: Ille enim,* inquit, *quem purum hominem credebat, cum familia etiam ejus indigeret, vendidit; nos vero, quem scimus verum Deum, & hominem vendimus:* Postea superaddit: *Ille pro triginta argenteis, nos pro denario, & pretio vilissimo.* Ignoramus quodnam pretium triginta denariis, quos proditor Judas accepit, Petrus Cantor tribuerit. Nam discrimen inter siclos Sanctuarii, & argenteos communes intercedit; hi enim novem scuta Romana pretio adæquabant; alii vero summam dupla majorem continebant, uti præstantes eruditione viri tradiderunt: esto tamen de minoribus siclis res intelligenda sit, Petri Cantoris argumentum aptissimum semper judicabitur, quod etiam his verbis magis confirmat: *Ille pœnitens, licet non vere retulit, & rejecit triginta argenteos: in Ecclesia autem inter nos non est, qui turpiter acquisita reficiat.*

IV. Supervacaneum est Decreta recensere Conciliorum, ac Pontificum, quibus hæ corruptelæ vehementer improbantur. Qui tamen ea cupiant intueri, Christianum Lupum (12), Cardinalem Bona (13), Thiersium (14), ac Patrem Berlandum (15) percurrant, qui eadem Decreta fuse commemorant: satis erit innuere receptam quidem ab universa Ecclesia consuetudinem, ut pro Sacro dentur, & accipiantur stipendia, cum ex Altari vitæ sustentationem merito desumere Minister Altaris debeat; ideoque non sine imprudentia mos ejusmodi damnari potest: *Sufficere debet,* inquit Gerson (16) *ad consensum hujus veritatis usus totius communis Ecclesiæ, qui sic habet, & recipit; cui si quis detrahit, imprudenter se decipit &c. Nihil æquius secundum omnem legem esse deducit Apostolus 1. ad Corinth. 9. quam, qui Altari servit, de Altari vivat:* tamen procul dubio avaritiæ crimen, & speciem quamdam simoniæ admitteret, qui pro Missæ stipendio pactiones aliquas, aut conditiones faceret; quemadmodum ex Tridentina Synodo deprehenditur (17): *Atque, ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Missis novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeat.* Nam, uti docet S. Thomas (18): *Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium Consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantandæ, hoc enim esset simoniacum, sed quasi stipendium suæ sustentationis.* Insuper alio loco (19) eamdem confirmat sententiam his verbis: *Facere pactionem de Missa celebranda est simonia &c. si tamen non habet alios sumptus, & non tenetur ex officio Missam cantare, potest accipere denarios sicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missæ, sed quasi sustentamentum vitæ.*

Sa-

(1) *In summa ad verbum Interdictum 5. num. 16.* (2) *De pœnis Ecclesiastic. pa. 2. cap. 24. §. Dicendum primo: ne turbetur jurisdictio Ordinariorum.* (3) *In tractatu manuscripto Pœniten. Roman. in Commentar. part. 3. §. 1. Constitutio Summi Pontificis Innocentii XII. quo ad facultates Card. Majoris Pœnitentiarii.* (4) *Cap. Omnis num. 46. de Pœnitentiis, & Remissionibus.* (5) *Tom. 1. tit. 5. formul. 16. num. 2.* (6) *Sess. 24. de Reformat. cap. 3.* (7) *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina tom. 3. lib. 1. cap. 71. num. 18.* (8) *In Præfat. ad part. 1. sæcul. 3. Benedictin. n. 62.*
(9) *In Dissertatione Historico-Theologica de Oblationibus Altaris part. 2. §. 2.* (10) *Lib. de Concordia.* (11) *In opere, cui Titulus:* Verbum abbreviatum *cap. 37.* (12) *In notis Concil. Roman. habiti sub Alexandro II tom. 5. novæ editionis suorum operum pag. 130.* (13) *Rerum. Liturgicarum lib. 1. cap. 15. n. 7.* (14) *Tom. 3. superstitionum cap. 13.*
(15) *Dissertatione superius allata historico Theologica de oblation. Altaris part. 2.* (16) *In suo tractatu de solitudine Ecclesiarum particularium.* (17) *Sess. 22. in Decreto de observandis, & evitandis in Celebratione Missæ.*
(17) *2. 2. quæst. 100. art. 2. ad secundum.* (18) *4. Sentet. distinct. 5. quæst. 3. art. 2. quæstiune. 1. ad quartum.*

Sacerdos, uti superius dictum fuit, partem aliquam suæ sustentationis ex stipendio tantum desumit, quod Juveninus hoc pacto declarat (1): *Sed Monitum velim Lectorem, rationi consonam non esse consuetudinem, quæ illud stipendium definit ex summa, quæ satis sit Sacerdotis in unam diem sustentationi. Ratio est, quia stipendia non conferuntur ad integram Præsbyteri sustentationem, sed ad illius adminiculum. Nec mirum; quippe quod seculares Sacerdotes fruantur aut Titulis Patrimonialibus, aut Beneficiis, quæ teneant eorum locum. vetant nempe Canones, ne seculares ordinentur, quin suffulti ad vitam titulo. Mendicantes vero a populo fideli supponuntur recipere eleemosynas quibus vescantur: nec enim ad Monasterium admitti debent plures, quam consuetæ eleemosynæ sustentare valeant.*

V. Sublatis ob legum severitatem his corruptelis, aliæ rationes excogitatæ sunt, ut aditus liber pateret avaritiæ, ac turpi lucro; quod juxta Concilium Tridentinum a simoniaca labe parum abesse videtur. Incredibilis librorum copia in vulgus emanavit, quibus variæ de Theologia Morali quæstiones in examen adducebbantur; in illis autem dirimendis causa potissima omissa fuit, ob quam S. Mater Ecclesia pro Missæ Sacrificio stipendium permittit, nempe, ut Sacerdotes ad vitam sustentandam aliquod ex ipso stipendio levamen suscipiant, non vero, ut divitiis cumulentur, quod nos paulo ante explicavimus; ideoque sordidos quæstus augeri Ecclesia semper improbavit. Itaque disputari cœpit, an Sacerdos, qui eleemosynam accepit minorem illa, quæ in Diœcesi constituta fuit, Sacrum tamen facere pro illo debeat, qui stipendium largitus est. Insuper, an Sacerdos collatis sibi per diversos fideles pluribus exiguis stipendiis, rem divinam conficere, illisque fructum attribuere teneatur; nec sane defuerunt Theologi, qui Sacerdotem in utraque quæstione ab onere celebrandi prorsus immunem judicarunt. Falso pariter existimatum fuit, Sacerdotem, qui stipendium consueto majus invenerit, posse alium Sacerdotem ad Sacrum faciendum subrogare, ipsique solitam tantum eleemosynam impertiri, ac reliquum, quod superest, sibi retinere. Nonnulli etiam perpendentes *fructum medium* Sacrificii, qui in Sacerdotis potestate, atque arbitrio relinquitur, in satisfactorium, atque impetratorium distingui, plures eleemosynas pro eodem Sacrificio comparari posse censuerunt, si videlicet Sacerdos fructum satisfactorium, exempli causa, pro aliquo defuncto, & simul pro ægroto impetratorium fructum attribuat. Sed alia quoque pro congerenda pecunia proposita fuerunt. *Fructum specialissimum*, qui Sacerdoti solum convenit, in Missa contineri excogitatum fuit, ideoque plures inquisierunt, an Sacerdos, qui pro fructu medio jam stipendium accepit, fructum specialissimum alteri pariter attribuere possit, ac pro illo novum stipendium exigere, quod facile satis affirmarunt. Illud solum cavendum monuerunt fructum specialissimum trium Missarum fructui medio unius Sacrificii tantum adæquari; quamobrem suscepto jam stipendio ob fructum medium, tertiam quoque partem alterius stipendii pro fructu specialissimo percipi posse docuerunt. Cognitum perspectumque omnibus est, quod capite *significatum de Præbendis* conceditur, nempe ut Sacerdos, qui Sacrum facere quotidie *per se ipsum* debet, illud aliquando prætermittere possit, vel quia a voluntate Fundatoris id minime alienum putatur, qui adeo rudis judicandus non est, ut Sacerdoti ad celebrandum designato tam grave onus constituere voluerit; vel quia ad Sacrum majori pietate, ac religione peragandum plurimum confert, si Sacerdos a re Divina aliquando abstinuerit. Nam evenire potest, ut ipse non semel eo pietatis studio minime incendatur, quod necessario requiritur, ut Sacrum Deo rite operetur. Hinc nova quæstio excitata fuit, an Sacerdos qua die immunis a re Divina conficienda censetur, si tamen Sacrum perficiat, ipsiusque fructum alicui attribuat, en, inquam, stipendium ab eo sumendum videatur; idque Scriptores aliqui rationi consentaneum putaverunt. Insuper, interposito discrimine inter Missæ celebrationem, ejusque applicationem, inquirendi locus oblatus fuit, an Sacerdos, qui in aliquo peculiari templo, atque Altari peculiariter expressis rem Divinam facere, non tamen applicare debeat, duo simul stipendia percipere possit, videlicet unum pro celebratione, alterum pro applicatione, quod aliqui pariter non improbarunt. Postremo eam consuetudinem in aliquas Diœceses invectam, qua novi Sacerdotes, cum primo Sacrum conficiunt, Ecclesiam circumeunt, ut eleemosynas congerant, omnino probandam nonnulli censuerunt.

VI. His sententiis ad Apostolicam Sedem delatis, quid statuendum esset, ipsa indicavit per Sacram Concilii Congregationem, quæ non modo ad explicandam Tridentinam Synodum instituta fuit, sed etiam, ut Ecclesiæ disciplinam per universum orbem integra sancteque tueretur. Plure igitur Decreta promulgata fuerunt; cum Urbanus VIII. Pontificatum gereret, qui primus Apostolica Constitutione (2), ac deinde Innocentius XII. peculiaribus litteris eadem Decreta confirmarunt. Ipsa quidem variis locis edita sunt, ac præsertim post Synodum diœcesanam Cardinalis Jacobi Boncompagni Decessoris nostri præclarissimi. In his sancitum fuit, ut, qui eleemosynam pro sacro acceperit, licet stipendium in Diœcesi constitutum non exæquet, ad ipsum Sacrum conficiendum teneatur, fructumque illi attribuere debeat, qui eleemosynam impertivit. Qui vero plura exigua stipendia a diversis Fidelibus congesserit, tot Missas celebret, quot pro ratione susceptæ pecuniæ celebrari queant. Qui stipendium solito majus consequutus fuerit, si alium Sacerdotem suo loco ad celebrandum sufficiat, integram pecuniam in illum conferat, sibique nihil omnino retineat. Id quoque servandum Sacra Congregatio (3) decrevit, licet Sacerdos ad faciendum Sacrum subrogatus rem totam plane noverit, & tamen se minori stipendio contentum fateatur. Alexander VII. ad eamdem Sacram Congregationem dijudicandum rejecit, an duplex stipendium pro fructu satisfactorio, atque impetratorio sumi liceret; Quare die 13. Decembris anno 1659. responsum fuit, id minime permitti posse. Ita Fagnanus, qui tunc Secretarii munere fungebatur (4). Idem Pontifex has duas sententias per Sancti Officii Congregationem inter proscriptas adumeravit (5): *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII.* (6): *potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.* In Pontificatu Innocentii XI. Collensis Episcopus hæc a Sacra Congregatione Concilii postulavit: *Primo an Sacerdotes obligati ratione Beneficii, Cappellaniæ, legati, aut stipendii celebrare quotidie Missam per se ipsos, possint aliquando a celebratione vacare; &, quatenus affirmative, Secundo, quando, & quoties a dicta celebratione vacare possint; Tertio, an diebus licite vacationis possint Missam pro se ipsis, vel aliis, præterquam pro Fundatoribus celebrare; &, quatenus affirmative; Quarto, an pro aliis celebrando, possint stipendium pro hujusmodi celebratione percipere; Quinto, an illis diebus, quibus licite vacant a celebratione, teneantur Missam ab aliis celebrare facere juxta intentionem Fundatorum; Sexto, an Sacerdotes, ut supra, obligati celebrare Missam quotidie, absque tamen onore celebrandi per se ipsos; possint aliquando a celebratione vacare*; Sacra vero Congregatio die 18. Septembris anno 1682. hoc pacto respondit: *Ad primum, & secundum affirmative, concurrente aliqua rationabili causa; ad tertium, quartum, & sextum negative, ad quintum distulit resolutionem* (7).

VII. Insuper, cum Tridentina Synodus (8) juxta superius allata verba nihil accipiendum sanxerit, cum novi Sacerdotes primo Sacrificium offerunt, disputari cœpit, an novus Sacerdos in medio Altari se ad populum convertere posset, & oblata munera suscipere; & utrum caveretur solum a Concilio, ne ob hanc causam Ecclesiam circumiret; hinc Gregorius XIII. anno 1573. audita prius S. Congregationis Concilii opinione, ita statuit: *Sanctissimus Dominus Noster, audita relatione Congregationis Concilii, decrevit, licere se vertere in medio Altaris ad populum, & accipere oblationes, non autem circumire Ecclesiam.* Itaque illud solum examinandum superest, an possit duplex stipendium accipere, unum nempe pro celebratione, alterum pro Missæ applicatione, qui ad ipsam celebrationem solum adstringitur.

VIII. Passerinus (9) quidem Ordinis S. Dominici Procurator olim Generalis, qui Romæ plures annos exegit, duplex stipendium probavit; Cardinalis etiam de Lugo (10), qui post Urbani XIII. Decreta scripsit, eamdem sequitur opinionem,

(1) *De Sacramentis differtat. 5. quæst. 7. de Sacrificio Eucharistiæ art. 5.* (2) *43. in Bullario Roman. tom. 4.*
(3) *In Romana eleemosyna die 23. Augusti anno 1664. lib. 24. Decretor. p.246.* (4) *In commentar. ad cap. Fraternitatem num. 97. de sepulturis.* (5) *Num. 8.* (6) *Num. 9.* (7) *In lib. Decretor. 33. fol. 311.*
(8) *In l.1.pag.1. & 3.* (9) *Tom. 2. de statibus Hominum quæst. 187.art.4.n.971.* (10) *Disput. 21. de Eucharistia n. 16.*

nem, eam pariter amplectitur Auctor præclari libelli pro novis Confessariis instituendis Romæ nuper editi (1). Bartholomæus autem Gavantus, qui Sac. Rituum Congregationis munere Consultoris egregie functus est (2), Decretum Sac. Congregationis Concilii die 13. Junii anno 1630. promulgatum affert, cujus hæc sunt verba: *Quod quando in fundatione Beneficii, seu Cappellæ expresse cautum est, non teneri celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo casu poterit celebrans accipere novum stipendium, & unica Missa satisfacere obligationi Beneficii, seu Cappellæ, & item danti novum stipendium*. Attamen contrariam sententiam P. Diana magis approbavit (3); pro qua aliud Sac. Congregationis Concilii Decretum in medium profertur his verbis confectum die 9. Januarii, & 6. Februarii anno 1637. *An Sacerdotes, qui nulla alia obligatione in Confraternitatibus, vel Monasteriis Monialium celebrant, quam pro ornatu Ecclesiæ, vel ut Confratres, vel Moniales satisfaciant præcepto audiendi Missam, possint ultra stipendium quod recipiunt a Confraternitatibus, vel Monialibus aliud stipendium, recipere, Sacra Concilii Congregatio 6 Januarii, & 6. Februarii 1627. in Traguriensi respondit: non posse*. Decretum ejusmodi litteris etiam Senioris Cardinalis Paulutii ad Episcopum Comacli magis confirmatur (4): *Abrogata non fuit sententia probata in causa Traguriensi; siquidem Cappellani duplex stipendium accipere nequeunt pro Missarum celebratione, quamvis ad applicationem Sacrificii minime teneatur: Quare iisdem significare poteris &c.*

IX. Decretum, ac litteræ, quas modo commemoravimus, a multis Scriptoribus afferuntur, ac potissimum in appendice Synodi Diœcesanæ, quam Battistellius Fulginas Episcopus (5) celebravit, ubi virorum quoque præstantium auctoritates congeruntur. Attamen experientia compertum habemus, in errorem non semel eos adduci, qui Sacrarum Congregationum sententias usurpant; eos pariter plane novimus, qui in hoc negotio periti satis existimari debent. Quamobrem, cum totannis, quibus S. Congregationis Concilii Secretarium egimus, nulla unquam nobis occurrerit sententia ex iis, quæ ab utraque parte feruntur; ut pateat, an Sacerdoti ad celebrandum unice addicto liceat duplex stipendium percipere pro celebratione atque applicatione; cum nullum pariter hujus rei documentum habeatur in notis, ac Decretis, quæ nos maximo studio, diligentia, & incredibili labore collegimus, hac quæstionem non diremptam relinquemus, donec magis tuta monumenta deprehendantur. Neque enim res ita facilis ad judicandum videri potest: nam pro Sacrificii applicatione obtinenda satis est, ut ipsius celebratio indicatur. Si quis autem se applicationis onere prorsus immunem esse contendat, apertissime docere debet, a pio Testatore Missæ celebrationem unice requiri, & Sacerdotis arbitrio permitti, ut fructum Sacrificii, cui libuerit, attribuat. Hoc pacto constituit S. Congregatio Concilii die 18. Martii anno 1668. (6), eamdemque sententiam perpetuo sequuta fuit, cum simile aliquid evenit: *Ex dispositione testamentaria antiquitus facta a pio Testatore reperitur fundata quædam Cappellania cum onere Cappellano pro tempore Sacrum faciendi singulis Dominicis, aliisque festivis diebus, nulla adjecta declaratione, ad cujus suffragium applicandum esset Sacrificium: ideo Episcopus Atinen: supplicat per Sacram Congregationem declarari, an hujusmodi Sacrificium applicandum sit pro anima ipsius Testatoris, an vero ad libitum Cappellani, uti hactenus factum esse, comperit. Sacra Congregatio Concilii respondit, applicandum esse Sacrificium pro anima Testatoris*.

X. Sublatis iis corruptelis, quæ ex Sacerdotibus dimanabant, alia plurima sancita sunt, ut detrimentum reparetur, quod ratione legitimi stipendii, ipsis Sacerdotibus inferri consuevit. Nemo ignorat perpetuas, alias, alias vero adventitias Missas nuncupari. Primæ quidem quotidie, vel certis quibusdam diebus ratione Beneficii, aut Fundatoris instituto, vel Testatoris voluntate celebrantur; adventitiæ vocantur pro quibus stipendium a Fidelibus traditur, ita tamen, ut nullus fundus, nullumque onus in futurum tempus constituatur. Itaque, ne fraus ulla admittatur, Scriptores unanimes consentiunt, stipendii summam ex consuetudine, institutis Synodalibus, vel arbitrio Episcopi statuendam; idque Sacra Congregatio Concilii sua auctoritate confirmavit. Interamnensis Episcopus die 25. Novembris anno 1698. ab eadem Sacra Congregatione hæc petiit: *Primo quanta esse debeat eleemosyna Missarum manualium; Secundo, quanta esse debeat pro perpetuis non taxatis a Fundatoribus*; Sacra vero Congregatio hoc pacto respondit (7): *Ad primum, & secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit; sin minus statuendam esse per Episcopum eleemosynam competentem ejus arbitrio*. Porro id Presbyteris sæcularibus æque, ac Regularibus observandum indicitur; nam die 15. Januarii anno 1639. eadem Congregatio hoc responsum edidit (8): *Eleemosynam pro qualibet Missa per Regulares celebrandam in eorum Ecclesiis esse taxandam arbitrio Ordinarii juxta moram regionis*.

XI. His peractis plures quæstiones excitatæ fuerunt, ut (si fieri posset) Decreta ejusmodi labefactarentur. Ac primum, an hæres præscribere posset eleemosynam, cum Testator nullum certum stipendium pro centum Missis celebrandis explicavit; verum in Decretis generalibus Urbani, quæ superius commemoravimus, ita decernitur: *Censuit, ubi nullam certam Eleemosynam Testator reliquit, esse ab Episcopo præscribendam Eleemosynam congruam, quæ respondeat oneribus Missarum celebrendarum secundum morem civitatis, vel provinciæ*. Aliqui falso quodam studio Ecclesiasticæ disciplinæ, & observantia erga Episcopus ducti libere asseruerunt, nullum stipendium a laicis tribui posse, quod summam ab Episcopo præscriptam excedat, nec illud jure a Sacerdotibus accipi posse, licet nulla conventione interposita, sed ultro concedatur. Aliquis etiam Episcopus hanc sententiam amplexus est; & censuras in eos minatus est, qui stipendia ejusmodi conferrent; verum id communi omnium opinione improbatum fuit; quippe nihil mali proficiscitur, si stipendium a Synodo, vel consuetudine, vel etiam Decretis Episcoporum designatum superetur, cum nulla pactio, seu conditio intercedat (9). Sacra Congregatio Concilii non semel, at præsertim die 16. Januarii anno 1649. ita (10) respondit: *Proponitur dubium, an possit Episcopus prohibere sub pœna censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxæ solvant Sacerdotibus tam sæcularibus, quam Regularibus, Missam celebrantibus, & quod iidem sacerdotes illud acceptare non possint etiam a sponte dantibus*: Post Hæc ita decernit: *Prohiberi non posse, ideoque moderandum Decretum* Episcopus Septempedanus hæc proposuit S. Congregationi examinanda: *Episcopus narrat, sacrosanctum Missæ Sacrificium quodammodo vilescere, dum Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis Eleemosynæ dimidii julii pro qualibet Missa; unde supplicat, declarari, an ipse statuere possit Elemosynam manualem unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate*. Cui Sac. Congregatio ita responsum fecit: *Sacra &c. respondit affirmative quoad eleemosynam manualem*.

XII. Accessit alia quoque controversia, quam Locorum Piorum Curatores, & qui Custodes Sacrariis præpositi sunt, publica fere auctoritate concitaverunt, cum adhuc Urbanus VIII. Pontificatum obtineret, in cujus Decreti tota quæstio his verbis exprimitur: *An permittendum sit Administratoribus Ecclesiarum, ut retineant aliquam Eleemosynarum portionem pro expensis manutentionis Ecclesiæ, Altarium inservientium, paramentorum, luminum, vini, hostiæ, & similium*; quibus ita sejunctim respondetur: *Permittendum non esse, ut Ecclesiæ aut Loca Pia, seu illorum Administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam, utcumque minimam portionem retineant ratione espensarum, quas subeunt in Missarum celebratione*. Ac paulo post: *Nisi cum Ecclesiæ, & Loca Pia alios non habeant redditus, quos in usum earumdem expensarum erogare licite possint; & tunc, quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeundæ*. Tertio loco ita subjicitur: *Et nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis ut supra deductis, obsolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas*.

XIII. Edictum in eamdem prorsus sententiam vulgari jussit Clemens XI. die 23. Decembris anni 1706. (11). Cum deinde de eadem causa expensarum, quæ pro Missæ Sacrificio fieri necessario debent ab Ecclesiis, Piisque Locis, quibus ob inopiam

(1) *Part. 2. cap. 17. num. 411.* (2) *Lib. 3. cap. 12. num. 5. de Rubric Miss.* (3) *In suis Operib. & in suis Controversiis lib. 3. controver. 5. num. 55.* (4) *Datæ fuerunt die 30. Martii anno 1661.* (5) *Pag. 251.*
(6) *In causa Atinen. Applicationis Sacrificii lib. 27. Decretorum fol. 61.* (7) *Lib. 48. Decretor. pag. 548.*
(8) *Lib. 16. Decretor. pag. 138.* (9) *Cardinalis de Lugo in Responsionibus lib. 5. dub. 18.* (10) *In casu Pistorien. lib. 18. Decretor. pag. 575. a tergo.* (11) *Habetur in 2. parte Bullarii pag. 319.*

piam ea facultas non suppetit, cum, inquam, causa ejusmodi in examen iterum adduceretur in Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipsi Secretarii munus gereremus, hæc petita fuerunt (1): *An Archipresbyter Ecclesiæ Collegiatæ Oppidi Montis Caroni sacrit, & sit obligatus subministrare vinum, ceram, & hostias Cappellanis, aliisque Presbyteris de clero celebrare volentibus, vel obligatis celebrare Missas in Eadem Ecclesia:* Reponsum his verbis datum fuit: *Archipresbyteram non teneri ad ministranda utensilia, de quibus agitur, iis, qui celebrant in sua Ecclesia ex obligatione Beneficii, sive Cappellaniæ: quo ad Missas adventitas admittendas, nisi solutis utensilibus per celebrantes*. Insuper die 14, Maji anno 1729. dum causa Maceratensis ageretur, vetustius Sac. Congregationis Decretum, quod anno 1685. confectum fuerat, confirmatum est. Illud quidem Patribus Minoribus Conventualibus permittebat, ut aliquid retinerent pro expensis Missarum, quas Presbyteri Sæculares in ipsorum Ecclesia celebrare ex officio tenebantur; non autem, cum reliqui Sacerdotas pietata solum ducti Sacrum in eadem Ecclesia conficerent: ex his satis aperte conjicitur, primum, si Ecclesiæ paupertas interveniat, aliquid retineri posse pro necessariis Missarum expensis, cum perpetuæ sunt; etenim consuetum stipendium non minuitur, cum Testatores perpetuas Missas instituentes integro Sacerdotes stipendio, omnibusque expensis pro Sacrificio peragendo necessariis consulere debuerint. Quod si aliquid deesse videatur, vel quia per Testatorem præscriptum non fuerit, aut quia cursu temporis constituti proventus ad Missas agendas imminuti habeantur, aliquis inter hæredes fortasse aderit, qui ære suo expensis omnibus satisfacere debeat. Postremo, si nulla ex parte subsidium desumi potest, semper aditus patet ad petendum, ut Missæ ejusmodi ad minorem numerum redigantur. Secundo, si, uti superius dictum est, Ecclesiæ paupertas inaersit, aliquid retineri potest pro Missarum expensis quæ in ipsa Ecclesia per aliquem pium Testatorem institutæ fuerunt, vel cum Sacrarii Custodes plurimis congestis eleemosynis Missas celebrandas indicunt. Tunc enim ex consueto stipendio aliquid plerumque detrahitur, quod tamen permitti nequit, cum Ecclesia privilegium a Sede Apostolica obtinuerit, ut pro expensis in Sacrificio necessariis Missarum numerus minuatur; quo sane privilegio aliquas Romæ Ecclesias gaudere non ignoramus. Tertio, etsi Sacrarium Ecclesiæ prematur inopia, nihil pro expensis Missarum necessariis exigi potest a Sacerdotibus, qui ad eamdem Ecclesiam accedunt rem divinam facturi, aut pietatis causa, aut certe nullo ducti stipendio per Ecclesiæ Ministros, quamvis ipsi nullo jure adstringantur illis Sacerdotibus permittere, ut Sacrum ibidem perficiant. Quarto, si Sacerdos ipse celebrare in eo templo omnino postulat de cujus paupertate constat, tunc aliquid pro expensis deposcere licet, vel a Presbytero, qui ob pietatem sacrum facit, vel ab eo, qui collato stipendio Sacrificium indixit, si forte Sacerdoti aliquid superaddere velit pro consuetæ eleemosynæ detrimento, quod ratione expensarum subeundum est, vel tandem, si aditus ejusmodi præcludatur, ex ipso consueto stipendio aliquid expetere conceditur.

XIV. Non minorem sane diligentiam Sedes Apostolica contulit, ut Missarum Sacrificia præscripto tempore, ac loco, integroque numero persolvantur. Decreta Urbani VIII. prohibent adventitias Missas accipere, nisi reliquæ omnes, pro quibus antea stipendium collatum fuit, penitus absolvantur. Hinc orta quæstio fuit, an Decretum ejusmodi nulla pateretur interpretatio, responsumque est novas eleemosynas admitti posse *dummodo infra modicum tempus possent omnibus satisfacere*. Porro hujus modici temporis spatium ad duos, vel tres menses protrahebatur. At Sacra Concilii Congregatio die 17. Julii anno 1733. ita respondit: *Cum in declaratione undecimi impressa super Decretis de celebratione Missarum permittatur receptio aliorum onerum Missarum celebrandarum dummodo infra modicum tempus possit omnibus satisfieri, hodie nonnulli Superiores Regulares pro conscientiarum, ut inquiunt, quiete denuo quærunt, an dictum modicum tempus celebrandi Missas reputetur tempus duorum, vel trium mensium*. Sacra &c. respondit *modicum tempus intelligi infra mensem* (2). Quod pertinet ad numerum Missarum satis explicatur in Decretis Innocentii XII. litteris Apostolicis ejusdem Pontificis insertis, quibus Urbani VIII. Decreta confirmantur. In his præcipitur, ut figatur in Sacrario Tabella, in qua Missæ perpetuo celebrandæ describuntur; ut duo libelli serventur, in quorum altero perpetuæ Missæ jam peractæ, in altero adventitiæ notentur, ut Fabrica S. Petri nullam compositionem elargiatur pro Missis, quæ prætermissæ fuerint, nisi ea conditio intercesserit: *Dummodo malitiose non omiserint, animo habendi compositionem; alias, gratia nullo modo suffragetur*: præter alias pœnas, quæ ejusmodi delinquentibus infliguntur. Quod si tanta pecunia pro Missis celebrandis in dies congregatur, ut infra præscriptum tempus absolvi nequeant in illa Ecclesia, vel Altari, quemadmodum stipendium conferentes expostulant, per Sac. Congregationem Concilii præcipi solet, ut palam in templo Tabella exponatur, quæ declaret, in ea Ecclesia, seu Altari infra certum tempus, sacra quæ fieri poterunt, conficienda esse; quæ supererint, in alia Ecclesia, seu in diverso Altari ejusdem Ecclesiæ celebranda. Hoc pacto, qui eleemosynas tribuunt, universa perspecta habebunt, & pietati facilius obsecundare poterunt, prout ipsis libuerit.

XV. Id plerumque evenit, cum de aris privilegiatis agitur; de quibus illud certum, & commune est apud Theologos, Indulgentias Defunctis prodesse, non tanquam *ex potestate judiciaria*, uti contingit, cum Indulgentiæ degentibus adhuc inter vivos conceduntur, sed modo tantum suffragii, quemadmodum Gabriel Biel fuse demonstrat (3). Hoc fundamento innititur Summus Pontifex, cum privilegiatas aras declarat, ac pro Missæ celebratione, quæ in illis Indicitur ad expiandam Defuncti alicujus animam, Thesauri Ecclesiastici eam partem attribuit *per modum suffragii*, quæ satis est, ut eadem anima, si Deo placitum sic fuerit, e Purgatorii cruciatibus eripiatur, uti Gregorius XIII. explicat, cum privilegiatum Altare Metropolitanæ nostræ Sancti Petri largitus est: *Eam a pœnis Purgatorii, quantum Divinæ bonitati placuerit, per modum suffragii liberare possit*. Extant monumenta, quibus ejusmodi Altaria in Ecclesia fuisse comprobatur, cum Paschalis I. Pontificatum obtineret, *Paschalis I.* (inquit Bellarminus (4)) *Indulgentiam ita concessit, uti, qui pro Anima Patris, vel alterius particularis Personæ defunctæ tot Missas celebraverit in Cappella Sancti Zenonis, quæ est in Ecclesia Sanctæ Praxedis, Animas illas de Purgatorii pœnis eripiat*. Eadem privilegia posteriori tempore perstiterunt; quin aliud magis amplum a Gregorio XIII. concessum fuit. Quamobrem, cum Paulus V. Sedem Apostolicam teneret, visum fuit aliquam normam super hac re constituere (5). Congregatio itaque indicta fuit ad quam celeberrimi Cardinales Baronius, Bellarminus, Du Perron, & Asculanus convenerunt. In ea sancitum est, ut Altaria privilegiata iis tantum Ecclesiis permitterentur, quæ magis insignes essent, & in quibus quotidie præscriptus ab eadem Congregatione Missarum numerus haberetur. Verum, ut pro his indulgentiis, cæterisque omnibus ratio quædam, ac methodus servarentur, in Pontificatu Clementis IX., ac deinde Clementis XI. Congregatio designata fuit, nosque ipsi inter Consultores ejusdem cooptati. Decretum in ipsa fuit, ut eæ solum Ecclesiæ Altari privilegiato semel in hebdomada fruerentur, in quibus quotidie saltem Missæ quinque agerentur, quæ certæ essent, non adventitiæ: Si vero decem sacra quotidie certo fierent, eodem privilegio bis in hebdomada privilegiato Altari uti possent: quadraginta postremo Missas necessario requiri, ut idem privilegium esset quotidianum. Ea Congregatio nihil de illis Altaribus privilegiatis constituit, quæ Fidelibus adscitis in sacra sodalitia, aliisque peculiaris Instituti viris a Pontifice tribuuntur. Porro licet ex his privilegiis plura nuncupentur perpetua, certo tamen temporis spatio definiuntur, ut illa præsertim, quæ posteriori tempore per Sedem Apostolicam concedi solent. Ostendit Thiers (6) qua servitute quidam Galliæ Episcopi in eos Rectores Ecclesiarum usi fuerint, qui stipendia pro Missis ad Altare privilegiatum celebrandia acceperant, cum privilegii tempus absolutum jam fuisset.

XVI. Nonnulli pariter asserere ausi sunt nullo modo necessarium esse, ut præscriptus Missarum numerus singulis diebus conficiatur, sed sufficere, ut Missæ pro privilegiatis Aris obtinendis designatæ pluribus cujuslibet hebdomadæ diebus celebrentur. Verum Innocentius XII. hoc Decretum Sacræ Congregationis Concilii sua auctoritate approbavit: *Cum juxta stylum Secretariæ Brevium Apostolicorum in Indultis Altarium pro Animabus Fidelium Defunctorum ac pœnis Purgatorii liberandis, ut vocant, privilegiatorum præfiniri soleat certus nume-*

(1) *In Causa Dertonensi proposita die 8. Junii resoluta di 6. Julii, & confirmata die 20. Sept. 1726.*
(2) *Lib. 16. Decretor. pag. 498.* (3) *De canone Missæ lect. 57.* (4) *In suo Tract. de Indulg. lib. 1. c. 14.*
(5) *Bellarm. epist. 46 de litt. familiaribus.* (6) *In suo tract. de Superstition. tom. 4. c. 18.*

numerus Missarum in Ecclesiis, in quibus Altaria hujusmodi sita sunt, quotidie celebrundarum, udjectu nimirum clausula: Dummodo in dicta Ecclesia tot Missæ quotidie celebrentur, frequenter vero contingat, ejusmodi conditionem non ita exacte adimpleri, & nihilominus nonnulli favorabiliter illam interpretantes asserant, sufficere, quod Missæ in iisdem Indultis, sicut præmittitur, præfinitæ, pluribus saltem diebus cujuslibet hebdomadæ celebrentur, nec necesse sit, illas singulis diebus celebrari; idcirco exortum fuit Dubium de mandato Sanctissimi Domini Nostri in hac Sacra Congregatione discutiendum. An, attentu clausulu supradicta, necessariu omnino sit singulis diebus celebratio Missarum in Indultis hujusmodi præfinitarum, vel potius sufficiat aliquibus, licet non omnibus, diebus cujuslibet hebdomadæ &c. Die 5. Junii 1694. Sacra &c. *respondit affirmative quoad primam partem, negative quo ad secundam, ac proinde celebratio Missarum Indultis præfatis, ut præfertur præfiniturum omnino necessariam esse singulis diebus in eadem Ecclesia. Et, facta de præmissis relatione Sanctissimo die 17. Julii ejusdem anni, Sanctitas Sua Sacræ Congregationis sententiam benigne approbavit; & publicari mandavit: Die 11. Setemb. 1694. lib. 44. Decretorum pag. 467.*

XVII. Regularium, ac Sæcularium cœtus, cum Clemens XI. esset Pontifex, a Sacra Congregatione Concilii hæc petiverunt: *Primo, an absentibus Religiosis ex causa prædicationis tempore Quadragesimæ, & Adventus, quel quando occasione Festivitatum, vel funerum, aut similium a Superioribus ad celebrandum alibi transmittuntur, Indulgentiæ concessæ cum certo numero Missarum, qui ob dictas causas adimpleri non potest, prorsus cessent, vel pro eo tempore, quo numerus non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius remaneant in suo robore. Secundo, an idem sit statuendum deficiente præfixo numero Missurum ob infirmitatem Sacerdotum tam Regulurium, quam Sæcularium. Tertio, an pariter sit statuendum, deficiente dicto numero Missurum ob absentiam ab Ecclesiis Sæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, vel menses*, His ita responsum fuit die 30. Julii anno 1706. (1): *Ad primum quod primam partem pro tempore Adventu, & Quadragesimæ censuit remanere suspensas; non autem in reliquis, dummodo raro contingat. Ad secundum censuit, non remanere suspensas. Ad tertiam, satis provisum in primo.*

XVIII. Hæc nobis exponenda fuerunt, ne muneri nostro pro hujus Diœcesis administratione deesse videremur; ut vero omnia perficiantur, Decreta in primis Urbani VIII. Innocentii XII., aliorumque Pontificum plurimum commendamus, nec non Decreta Sac. Congregationum, quæ superius commemoravimus.

XIX. Cum autem Cardinalis Boncompagnus statuerit (2), ut sors pro Missa perpetua 112. scutis Romanis constaret, nos hanc summam ad 60. Romana scuta redigimus, cujus rei causam hinc subjicimus.

XX. In Pontificatu Innocentii XIII. omnes fere Regularium Ordines summo studio petiverunt, ut onera pro Missis perpetuis imminuerentur. Tradita nobis fuit hujus negotii cura, habitisque cum Præfectis Regularium pluribus colloquiis, postremo sancitum fuit, ut onera pro singulis Missis perpetuis, ad 60. Romana scuta redigerentur, eaque summa perpetuo in ejusmodi Missis excipiendis servaretur. Id Summus Pontifex sua auctoritate probavit, ac per omnes Regularium cœtus Decretum eo modo confectum fuit, uti paulo ante explicavimus.

XXI. Coacto Romano Concilio per Benedictum XIII. in quo locum inter Canonum interpretes nos ipsi tenuimus, facultas Episcopis permissa fuit, ut in suis Diœcesibus 60. Romana scuta pro singulis perpetuis Missis decernerent, uti Pontifex Innocentius XIII. Præfectis Regularium ante præscripserat. Insuper ea conditio adjecta fuit, ne majorem, aut minorem pecuniæ summam pro Missis perpetuis in posterum statui paterentur.

XXII. Eadem ratione Sanctissimus Pontifex, qui Ecclesiam universam feliciter moderatur, nobis potestatem fecit, eamque prorogavit, ut in peragenda Pastorali Visitatione perpetuas Missas ad præscriptam normam redigeremus. Quare, si hac auctoritate præditi pro iisdem Missis 112. Romana scuta ad 60. solum scuta reduximus; quisquis consilii nostri rationem facile perspicere potest. Monendum quoque est, perpetuas Missas excipi non posse juxta Decreta Urbani VIII., atque Innocentii XIII., nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri Generalis intercesserit.

XXIII. Nihil novi pro stipendiis Missarum adventitiis constituimus; sed morem jampridem inductum libenter probamus. Cum Benedictus XIII. Pontifex esset, magno apparatu, magnoque studio propositum fuit, ut idem stipendium augeretur, cum Romæ ad decem Romanos asses solum pertingeret: Sacræ Congregationi Concilii res examinanda tradita fuit, cum nos ipsi Secretarii munus ageremus. Quare dissertationem in lucem edidimus, in qua rationes pro utraque sententia continebantur; Die vero 14. Aprilis anno 1726. petitum fuit: *An, & in quæ quantitate eleemosyna manualis Missæ augenda esset in Urbe.* Responsum his verbis datum: *Nihil esse innovandum, & ad mentem; Mens est, ut agatur cum Eminentissimo Vicario super observantia Decretorum pertinentium ad utensilia, & ad non transmissionem Missarum extra Urbem.*

XXIV. Nihil pariter innovamus pro ea parte pecuniæ, quæ ratione utensilium Sacrariis confertur, cum Officium pro Defunctis, aut celebritas aliqua in honorem Sanctorum indicitur, Insuper, cum nihil utensilium causa requiri solet ab iis, qui solum ob pietatem in aliquo templo rem divinam facere instituunt, præcipimus, ut in hac Civitate ac Diœcesi eadem consuetudo perpetua, & constans habeatur. At vero pro stipendii parte, quæ utensilium causa retinetur, cum de Missis perpetuis agitur, vel de iis, quæ a piis Testatoribus præscriptæ fuerunt, volumus, ut Curatores Ecclesiarum infra tres menses Vicarium nostrum Generalem adeant, qui juxta normam superius expositam judicabit, an pars aliqua stipendii retinenda, & quænam summa statuenda videatur. Si id facere pretermiserint, & facultatem a Vicario Generali infra præscriptum temporis spatium non obtinuerint, jussu nostro nihil omnino retinere poterunt.

XXV. Postremo jubemus infra tres menses deferri ad Scribam Curiæ Archiepiscopalis diplomata, quibus Altaris privilegiata declarata fuerunt, ut ipse auctorem concessionum ejusmodi cognoscat. Nam plures Apostolica privilegia sine ullo jure jactantes, eam sibi facultatem attribuerunt. Idem Scriba deprehendet, num ea privilegia concessa perpetuo fuerint, an certo tempore concludantur; num tempus ejusmodi jam absolutum, an prorogatum sit; quænam conditiones adjectæ; & an diligenter perfectæ fuerint. Si hæc diplomata, ac testimonia constituto tempore non proferantur, Altaria privilegio carentia pronunciabimus, aliasque pœnas infligemus.

INSTITUTIO LVII.

De publica examine indicendo pro vacatione Canonicatus Theologalis in Metropolitana Ecclesia. Qua de causa, & quo tempore in Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis lectiones Theologales institutæ fuerint. Non esse idoneum ad obtinendas præbendas Theologales, qui Doctoris lauream in probata Academia consequutus antea non fuerit. De munere Canonici Theologi. Diversa in hac re plurium locorum esse instituta, & quare id eveniat.

I. RENUNCIATO in Episcopum Assisinatem Octavio Ringhierio, vacuus relinquitur in hac Metropolitana S. Petri Canonici Theologi locus, quem ille obtinebat; ad Summum Pontificem pertinet eum dignitatis gradum conferre, uti jure Pontificio constituitur (3). Muneris nostri partes in eo solum positæ sunt, ut publicum examen indicamus, quod deinde ad Cardinalem pro-Datarium transmitti debet, ut quid statuendum sit, Pontifex dijudicet.

II. Pontifex Alexander III. in Lateranensi Concilio tertio, quod anno 1179. coactum fuit, præcepit, ut in singulis Cathedralibus Ecclesiis sufficiens Beneficium sapienti viro decerneretur, qui Clericos, ejusdem Ecclesiæ, aliosque egenos sine ullo stipendio sacras litteras, ac disciplinas edoceret (4). Cum tamen id prætermissum fuisset, Innocentius III. in Concilio quarto Lateranensi (5) Decretum Alexandri confirmavit, & insuper jussit, in quacumque Metropolitana Theologum designari, qui Presbyteros, cæterosque sacris litteris informaret, & ea præsertim traderet, quæ spectant ad animarum curam. Ipsi vero proventum statuit, quem percipere debeat, donec hoc docendi munere fungatur (5).

III. At vero de Metropolitanis solum agebat Innocentius. Hinc Basileense Concilium (6) Cathedrales omnes eodem Decreto complexum est. Tridentina autem Synodus (7) non modo Cathedralibus, sed Collegiatis etiam, quæ in aliquo insigni Oppido constitutæ essent, edixit, ut proventus, qui primo va-

ca-

(1) *In Bullar. Clementis XI. part. 2. c. 5.* (2) *In Synod. lib. 1. cap. 5.* (3) *Ad Regimen de Præbend. inter communes &c.* (4) *Can. 11.* (5) *Anno 1215.* (6) *Cap. Quia nonnulli de Magistris.* (7) *Sess. 21. c. 3.*

earet, Magistro ad sacras litteras explicandas præposito tribueretur. Illud pariter adjecit, ut in Monachorum Cœnobiis, ubi commoda fieri posset, sacræ litteræ publice explanarentur. Postremo Benedictus XIII. anno 1725. Cathedrales, quæ adhuc Præbenba Theologali carerent, ad illam excitandam non modo hortatus est; sed etiam hæc sanxit (1): *Volumus insuper, ut tam illa* (de Præbenda Theologali recenter excitata agitur) *quam reliquæ omnes aliæ Præbendæ Theologales hactenus constitutæ, & deputatæ conferri semper debeant Doctori in Sacra Theologia, vel qui infra annum Doctoralem Lauream in eadem facultate suscipiat, & cæteroquin magis idoneo in formali concursu ab Examinatoribus renunciato, eo plane modo, quo Parochiales Ecclesiæ conferuntur. Hunc porro in finem, quotiescumque ejusmodi Præbenda Theologalis conferenda erit, per edictum publicum vocentur quicumque concurrere, & examini sese subjicere voluerint, coram Episcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamsi Synodales non sint, ab eodem Episcopo actu deligendis, ac deputandis, in Theologali tamen facultate conscriptis, & valde peritis, sive Secularibus, sive Regularibus; & illi, qui in ejusmodi concursu probatus, magisque idoneus renuntiatus fuerit, Præbendæ conferatur. Quoties autem Præbendæ collatio ad Sanctam Sedem spectabit, Episcopus ad Romanum Pontificem pro tempore existentem Acta concursus trasmittere teneatur, ut ipse vacantem Præbendam illi assignare, atque conferre possit, quem cæteris digniorem, & magis idoneum in Domino judicaverit.* Hæc quidem Benedicti Constitutio excusa fuit post Romanum Concilium, quod non nisi Romanam Provinciam afficit; cum tamen illud contineatur: *In Cathedralibus quibuscumque Italiæ, Insularumque adjacentium*, proculdubio hanc nostram Metropolitanam idem Decretum complectitur.

IV. Ex ipso satis aperte colligitur, Præbendam Thologalem in eum conferri non posse, qui in Sacra Theologia Doctoris Lauream adeptus non fuerit, vel ipsam infra annum non susciplat, quemadmodum Dataria præcipere consuevit, cum alicui proventus ejusmodi conceditur: *Volumus autem, quod tu infra annum proximum gradum Magisterii in aliqua approbata Universitate Studii generalis, prævio rigoroso examine, ac alias servatis servandis, suscipere omnino tenearis: alioqain Canonicatus, & Præbendæ vacent eo ipso.*

V. Neque sane, ut quis Doctor in Sac. Thaologia declaretur, satis est, ut Lauream Doctoris in jure Pontificio consequutus sit, vel infra annum consequi ipsam deliberet; non, inquam, satis est, ut Præbendam Theologalem, de qua agimus, sibi comparet. Nam, licet nullum discrimen inter Theologum, & Canonum Interpretem prius agnosceretur (2), nunc aliter se res habet: siquidem Sacrorum Canonum studium, ac disciplina subjicitur Theologiæ, cui pariter Sacrorum Canonum scientia anteponenda est, non secus, ac naturalis Philosophia Medicorum facultati, ac Musicæ Arithmetica necessario præponitur. Insuper ad Theologum pertinet dogmata in medium proferre, ac publice explicare, ac de illis, tamquam de suis principiis disputationes instituere, quæ sane omnia Canonum Interpres jam pro certo habet, atque ex Theologiæ fontibus desumpta. Quam ob causam magnum discrimen inter ipsos intercedit, adeoque non sufficit ad obtinendam Theologalem Præbendam, si quis in jure Canonico Laurea Doctoris ornatus fuerit, aut infra annum ipsam consequi secum decernat, nisi forte privilegium Apostolicæ Sedis intervaniat. Id sancitum fuit a Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipsi Secretarii munus gereremus, tanquam generalis norma, die 5. Julii anno 1723. Cum enim petitum fuisset: *An provisus de Præbenda Theologali cum clausula de assumenda infra annum gradu Magistri in Sacra Theologia in aliqua approbata Universitate, de jure sufficiat, quod Magisterium intra annum recipiant in jure Canonico in aliqua approbata Universitate*: hoc pacto responsum est: *Negative, & habebitur ratio in casibus particularibus.*

VI Neque ad Præbendam Theologalem satis habetur Magisterii gradus in Sacra Theologia, nisi ille in aliqua probata, ac pubblica Universitate comparatus fuerit. Id quidem ex allata sententia Sac. Congregationis deprehenditur, & Sancti Pii V. Pontificis auctoritate magis firmatur (3), qui ad Beneficia, & dignitates Ecclesiasticas, quæ Doctoris titulum necessario requirunt, eos minime idoneos declaravit, qui in publica Academia Doctoris gradum in jure Canonico, seu Civili, aut in Sac. Theologia non obtinuerint, omnia quoque privilegia prorsus abrogat, quæ Decessores Pontifices impertiverunt. Accedit etiam, quod in controversiam adductum fuit, an post S. Pii Constitutionem impetrari queant Beneficia, quæ Doctoris gradum conjunctum exigunt, si Beneficio præditus eum gradum in publica Universitate non acceperit, sed ab aliquo, qui ex privilegio Doctoris titulum, atque honorem conferre possit, quod sane affirmatum fuit, uti perspicitur ex Decreto Sac. Congregationis Concilii, quod Galesii (4), & Præsulis Zaulii (5) operibus insertum continetur. Silentio præterimus litteras Apostolicas Gregorii XV. datas die 4. Julii anno 1622., quibus Clementis VII. litteras, & Cardinalis Alexandri Montalti Decretum anno 1604. avulgatum confirmat, præcipitque iis omnibus, qui Doctores constituti fuerint eo modo, quem nuper exposuimus, ne Togam Doctoris Bononiæ super induere, neque palam docere audeant.

VII. Munus Canonici Theologi in eo situm est, ut Sacram Scripturam interpretetur, quemadmodum docet his verbis Tridantina Synodus (6): *Ad ipsius Sacræ Scripturæ expositionem, & interpretationem.* Item alio loco sic habet: *Ut ipsa Sacræ Scripturæ lectio habeatur.* De Monachorum autem Cœnobiis verba faciens, hæc tradit: *In Monasteriis quoque Monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio Sacræ Scripturæ habeatur.* Hic sane Tridentinum Concilium de sacrarum litterarum interpretatione sic agere videntur, ut ipsam a Theologiæ Scholasticæ lectione sejungat. Primum enim de expositione Sacræ Scripturæ verba facit; *Ne cælestis ille Sacrorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat.* Tum quia Decreti ejusdem causa controversiam excitatam non ignoramus inter Cassinatem Abbatem, & insignem Theologum Scotum ex Ordine S. Dominici, utra nempe ex lectionibus Scholasticæ Theologiæ, & Sacrorum Librorum præferri deberet (7): attamen cum ipsa Synodus de utraque simul lectione sermonem habeat: *Pro Lectoribus Sacræ Theologiæ*: Item, *ut Theologi lectio in eis commode haberi non possit*: Sacra Congregatio Concilii non semel respondit, munere suo perfungi, qui Præbendam Theologalem obtineat, si sacras litteras exponat, aut Scholasticam Theologiam tradat diligenter (8).

VIII. In quibusdam locis pro Sacra Scriptura, ac Thelogia Scholastica, quæstiones de Morali Theologia a Canonico Theologo explicantur. In hac vero Metropolitana Canonicus Theologus aut sacras litteras, aut Scholasticam Theologiam interpretabitur, cum nulla consuetudine ad Moralem Theologiam tradendam adducatur. Nam cœtus indicitur pro ejusmodi quæstionibus examinandis, ad quem statis diebus Metropolitanæ Canonici, Parochi, & Confessarii conveniunt, ipsique cœtui Teologus pœnitentiarius præficitur. Porro huic Civitati valde indecorum esset, si eam consuetudinem reciperet, quæ in parvis Oppidis dissimulatur, ubi præstantes doctrina viri non ita facile versantur, qui Sacram Scripturam explanent, aut Scholasticam Theologiam reliquos edoceant. Hæc autem præclara Civitas studiorum parens merito nuncupatur, in qua Innocentius VI. anno 1360. celebrem Theologiæ Academiam excitavit (9). Noster quoque Civis Gregorius XIII. privilegium confirmans a Julio II. traditum qua civibus tantum conferenda Beneficia nostræ Urbis edixit, ipsam magna Theologorum copia redundare testatus est (10): *Nos itaque, quibus satis liquet, Civitatem nostram prædictam viris omni doctrinæ genere, & præsertim Teologiæ præditis abundare.* Nos etiam cognitum perspectumque habemus, plures in hac Civitate iis virtutibus præditos esse, quas Theologo Scholastico convenire Melchior Canus existimavit (11): *Quem vero intelligimus Scholasticum Theologum? Aut hoc verbum in quo homine ponimus? Opinor in eo, qui de Deo, rebusque Divinis apte, prudente, docte, & litteris, institutisque sanis ratiocinetur.* Interim dies, quibus Canonicus Theologus suum munus exercere debeat, nos ipsi designabimus, ne ulla perturbationis occasio præbeatur. Tertiam partem Theologalis Præbendæ secernemus, quæ Sacrario hujus Metropolitanæ tribuetur habita dierum rationes qui-

(1) *In Constit. quæ incipit: Pastoralis officii &c.* (2) *Bulæus in Histor. Universitat. Parisiensis tom. 2. Sæculo 4. pag. 580.* (3) *In sua Const. 60. in Bull. Rom. tom. 2.* (4) *De restitut. in integrum cap. 7. num. 67.* (5) *Ad statuta Faventiæ tom. 1. lib. 2. rubr. 20. sub num. 10.* (6) *Cap. 1. sess. 5. de Reformat.* (7) *Pallavicinus in histor. ejusdem Concil. lib. 7. cap. 5.* (8) *Gallemart. ad dictum cap. 1. num. 16. sess. 5. de Reformat. Fagnanus in Cap. Quia nonnullis num. 29. & seqq. de Magist. Garzias de Benefic. 5. part. cap. 4. num. 256. Pirringh. in jus Canon. tom. 4. lib. 5. §. 1. sub num. 7. vers. notandum sexto. Pignatellus Consult. 62. num. 27. tom. 3.* (9) *In sua Bulla 2. tom. 1. Bullar. Roman.*
(10) *In Constitut. evulgata anno 1584.* (11) *Lib. 8. de locis Theologicis cap. 2.*

quibus præscriptas lectiones tradere idem Canonicus Theologus, prætermiserit, uti Benedictus XIII. decernit (1).

IX. Hæc breviter innuenda fuerant de publico examine, eorumque virtutibus, qui Præbendam Theologalem expetunt. Illud monendum superest, die 11. proximi mensis Maji idem examen habendum in nostris ædibus, cui nos ipsi, & Examinatores, quos nominabimus, hora 12. præsentes aderimus. Scriptæ quæstiones proponentur; responsiones pariter scripto, latinoque sermone exarari volumus quæ Romam ad Cardinalem Pro-Datarium mittentur. Nam examen pro Theologali Præbenda eodem modo, ac pro Ecclesiis Parochialibus obtinendis idem Benedictus XIII. præscribit.

INSTITUTIO LVIII.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis inscripta, qui testimonia obsignant de meritis Ordinandorum, & illis etiam, qui hujusmodi testimonia accipiunt. Quid observandum sit erga Diœcesanos qui in Civitate diu versati fuerint, & postea in agrum redierint, si petant, aut proferant sola testimonia a ruralibus Parochis comparata. De testimoniis ad probandam necessitatem, atque utilitatem Ecclesiarum, ad impetrandum facultatem ut solvantur interstitia tam pro Clero Sæculari, quam pro Regulari.

I. UT in conferendis Ordinibus tum minoribus, tum majoribus quædam norma, ac recta methodus servetur, plures Institutiones evulgavimus, nempe 2. 23. 26., & 42., quæ in hoc libro continentur. Nunc re monemus, eosque simul, qui meritis Ordinandorum examinandis præpositi sunt, ut eas percurrant, antequam suo testimonio illos probent, qui ad Ordines provehendi sunt, caveantque, ne aliquid ab iisdem institutionibus alienum, ac dissonum deprehendatur. Hic autem duo subjicimus, quæ necessaria putamus. Ac primum, plures ex Diœcesi in Urbem confluunt, ut studiis operam præbeant; deinde, cum litterarum studia intermittuntur, quæ sane cessatio non exiguo temporis spatio concluditur, paternam domum repetunt. Postea, cum Ordines exposcunt, testimonium ruralis Parochi solum proferunt, qui fatetur, eos Ecclesiæ fuisse addictos, Christianæ legis, ac doctrinæ explicationi interesse, ad Sacramenta percipienda sæpius accedere, ac susceptum Ordinem exercere sedulo consuevisse. Itaque id minime sufficere declaramus; sed nos etiam certos facere debent, iisdem muneribus perfunctos diligenter fuisse, cum ratione studiorum in Urbe versarentur. Secundo, Tridentinum Concilium certos limites interstitiis constituit, videlicet anni spatium, ut a minoribus Ordinibus ad majores Clerici admittantur. *Hi vero non nisi post annum a susceptione postremi gradus minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur.* Annum pariter pro Presbyteratu suscipiendo. *In Diaconatu ad minus per annum integrum.* Episcopis tamen permittit, ut hæc interstitia remittant, si Ecclesiæ necessitas, vel utilitas id postulare videantur: *Nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud poscat* (2). Nos vero in conferendis Ordinibus discrimen inter Regulares, ac Sæculares statuemus. Profecto in dubium revocari non potest, Regulares etiam Decreto ejusdem Synodi comprehendi, quemadmodum a Sacra Congregatione Concilii sancitum fuit; nam, cum petitum esset (3), an Concilii Decreto Regulares quoque complecteretur: responsum ita fuit: *Sacra &c. censuit comprehendi* (4). Non ignoramus pariter, interstitiorum remissionem non ad ipsorum Præpositos Generales, aut Provinciales, sed ad Episcopum solum pertinere, uti Sacra Congregatio die 17. Maji anno 1693. decrevit: *Sacra &c. censuit, judicium hoc remittendi temporum Interstitia ad Episcopum solam pertinere, non autem ad Generales, aut Provinciales Ordinum* (5). Cum tamen eadem Congregatio die 31. Maji anno 1597. præceperit, ut causas remittendi interstitia Præfecti Regularium cognoscant, illisque Episcopus fidem adhibeat, eorumque testimonium sequatur: *Sacra &c. censuit, remissionem Interstitiorum etiam quoad Regulares ex causis tantum a Concilio expressis faciendum pertinere ad Episcopum Ordinantem, cum tamen hac in re debere quo ad causas deferre judicio, & attestationi Superioris Regularis Ordinandi* (6); idem quoque die 1. Julii ejusdem anni confirmatum fuit (7), ac postremo eamdem sententiam iterum evulgavit die 12. Septembris anno 1609. (8): *Sacra &c. sæpius declaravit, remissionem Interstitiorum ex causis a Concilio expressis pertinere ad Episcopum Ordinantem, quo ad Regulares ab eo Ordines suscipientes, non autem ad Regulares Superiores; ipsum tamen Episcopum de causis remissionis teneri fidem adhibere, ac deferre, testimonio Superioris Regularis*; cum hæc, inquam, ita se habeant, propositam normam libenter amplectimur, cum præsertim veteri disciplinæ aptissime conveniat. Osius præclarum Episcoporum lumen legem Interstitiorum primus in Concilio Sardicensi proposuit (9). Illam Concilii Patres unanimes probarunt, sed arbitrio Episcoporum eam facultatem permittendam censuerunt. Romani deinde Pontifices Siricius (10), Cœlestinus, ac Leo Magnus (11), tempus Interstitiorum sanxerunt, nempe per duos annos in Lectoratu, atque Exorcistatu permanendum, per quinquennium in Acolytatu, ac Subdiaconatu, ac per aliud quinquennium in Diaconatu. Gelasius primus, cum eo tempore Regiones Italiæ a Barbaris vastarentur, ob eam causam, & ob exiguum Clericorum Sæcularium numerum indulsit, ut post annum cum dimidio a Lectoratu ad Sacerdotium reciperentur. Regularibus vero unius anni spatium ob hanc præclaram rationem indixit: *Quia* (inquit), *quod annorum Interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta docetur præstitisse devotio.* At vero Concilii Tridentini Decretum servabimus, cum Ordines Clericis Sæcularibus conferri debebunt, neque pro remittendis Interstitiis tradita nobis facultate utemur, nisi necessitas, seu utilitas Ecclesiæ clare demonstretur. Tum quidem necessitas intervenit, cum peculiari Ecclesiæ Ministri desunt, nec alii Ordinibus prædicti sufficere videntur, ut eadem munera sustineant; utilitas autem ostenditur, cum in aliqua Ecclesia parum idonei Ministri versantur, vel si de aliquo viro res agatur ætate jam matura, sed doctrinæ laude præstanti, quæ satis legitimæ causæ a Scriptoribus judicantur (12). Utilitas pariter ex eo proficiscitur, si aliquis Parochiam, aut Beneficium obtinuerit ea conditione, ut infra annum juxta Decreta Sac. Congregationis (13) Præsbyteratum, aut Sacrum Ordinem suscipere teneatur. Nos sane ex hac sententia nunquam recedemus, licet privilegia accipiendi Ordines *extra tempora* a Pontifice obtenta proferantur. Quippe Innocentius XII. declaravit, non cogi Episcopos privilegiis ejusmodi ad conferendos Ordines, sed ipsorum arbitrio relinqui ad Ordines quemquam assumere *extra præscripta tempora*, si tamen id cum utilitate conjunctum arbitrentur. Ita decrevit Pontifex die 4. Decembris anno 1693. (14). De his te monendum necessarium duximus, ut si forte aliquis sibi remitti contendat Interstitia, consilium, ac propositum te hortante deponat; nisi omnia, quæ superius exposuimus, in supplici libello non solum afferat, sed etiam clare demonstret. Hæc tibi significamus &c.

INSTITUTIO LIX.

De Seminario Archiepiscopali. Quam magnam utilitatem afferant Diœcesibus Seminaria: de ipsorum origine. Duas species Seminariorum antiquitus fuisse. De laudibus Bononiæ. Quid decernant Sacri Canones pro Seminariis. Leges, ac norma recentis Seminarii Bononiensis.

I. QUam magna utilitas in Diœceses ex Seminariis Episcoporum dimanet, facile deprehenditur ex Tridentina Synodo (15), quæ de iisdem Seminariis erigendis sermonem his verbis exorditur: *Cum adolescentium ætas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, & nisi a teneris annis ad pietatem, & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, ac sine maximo, ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina Ecclesiastica perseveret &c.*

II. Sanctus etiam Carolus Borromæus, cum Seminarium suum institueret, his verbis usus est (16): *Sunt igitur ea potissimum de causa Seminaria erecta, ut in iis boni, strenuique operarii ad curationem animarum, quas suo Sanguine pretiosissimo*

---

(1) *In allata Constit. §. cæterum.* (2) *Cap. 11. 13. 14. sess. 23. de Reformat.* (3) *In causa Mediolanen. anno 1573.* (4) *Lib. 1. Decretorum pag. 149.* (5) *Lib. 7. Decret. pag. 108.* (6) *Lib. 9. Decretor. pag. 18.* (7) *Lib. 9. Decretor. pag. 22.* (8) *Lib. 11. Decretor. pag. 65.* (9) *Can. 10.* (10) *In epist. ad Imerium Episc. Tarraconen.* (11) *In epist. ad Episc. Galliæ, ac Maurit.* (12) *In Theologia Morali Natalis Alexandri lib. 2. de Sacram. Ord. art. 5. regul. 12.* (13) *Gallemart. cap. 11. sess. 23 de Reformat.* (14) *In Bullario pag. 263.* (15) *Cap. 18. sess. 23 de Reform.* (16) *Part. 3. cap. 1.*

simo Christus redemit, instituantur; & ii quidem adolescentes (qui ob ætatem, cum tenera sit, & proclivior ad voluptates, & flexibilis etiam ad bonarum rerum impressiones admittendas, in operibus virtutum erudiri debent, ut eam vitæ perfectionem adipiscantur, quæ in iis, qui Doctores populorum futuri sunt, elucere debet, & severioribus disciplinæ legibus coercendi. Neque omittendum est judicium Concilii Provincialis Aquilejensi, quod an. 1569. celebratum fuit (1), quod his verbis continetur: *Seminariorum institutionem, conservationem, & promotionem in Ecclesia Dei summe fructuosam, qua Clericalis militiæ propagatur ordo, & progressio, tantopere necessariam esse constat, ut stare Ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio, & adminiculo vix possit.*

III. Seminaria ejusmodi primum a generali Nicæna Synodo proposita censentur, uti conjicitur ex Capite 55., ubi de Corepiscopi munere sic decernitur: *Instituat Ministros &c. debetque distribuere eos per Ecclesias, & Monasteria, & providere, ut discant, ut reddantur apti, & idonei, ad ædificationem Monasteriorum, & Ecclesiarum, & aliorum locorum, qui borum opera indigebunt.*

IV. Hæc autem verba sic interpretatur Franciscus Turrianus Soc. J. adnot. in Canones Arabicos, quos P. Labbeus anno 1671. Parisiis typis evulgavit (2) *Cernitur in hoc Canone ratio quædam Seminarii Ministrorum Ecclesiæ, seu vestigium quoddam Seminariorum, quæ nuper secundum Decretum Synodi Tridentinæ instituta sunt.*

V. Verum hic Nicænus Canon inter eos viginti minime adnumeratur, qui certissimi sunt, sed inter octoginta, seu octoginta quatuor, qui studio P. Francisci Turriani, ac deinde Abrahami Echellensis Maronitæ ex Arabica lingua in Latinam traducti fuerunt, & qui magnopere in dubium revocantur, uti fuse Schelstratius commemorat (3).

VI. Quare, ut viam tutissimam insistamus, Seminaria duplicis generis ex Sacra antiquitate cognoscimus: Ac primum in Monasteriis Pueri educabantur: Clerici vero adulti in ædibus Episcoporum institutionem addiscebant; quæ consuetudo ad annum usque millesimum permansit: Paulo post disciplina, quæ in Monasteriis, & ab Episcopis tradebatur, in desuetudinem abiit; ac publicæ Academiæ exitari cœperunt. Tunc Cardinalis Polus de reformando Anglicano Clero secum cogitans anno 1556. recentia Episcoporum Seminaria proposuit, quorum institutum in Tridentina Synodo diligenter examinatum anno 1563. postea Sanctus Carolus Borromæus feliciter invexit.

VII. Pater Tomassinus hujus rei seriem exponit, certisque documentis comprobat (4). Pueros a Monachis educari consuevisse historia Centulensis Cœnobii satis ostendit (5): *Trecentos Monachos regulariter victuros constituimus, centum etiam Pueros scholis erudiendos sub eodem habitu, & victu statuimus.* Quartum vero Toletanum Concilium, quod sæculo septimo coactum fuit, Seminaria in ædibus Episcoporum extitisse liquido declarat (6): *Omnis ætas ab adolescentia in malum prona est. Nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, ut, si qui in Clero impuberes, aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atrii commanceant, ut lubricæ ætatis annos, non in luxuria, sed in Disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo Seniori, quem, & Magistrum disciplinæ, & testem vitæ habeant.*

VIII. Hic nobis aditus opportune recluditur, ut aliquid de hac celebri Bononiensi Universitate dicamus. Verum in aliud tempus rejicimus inquirere, utrum ipsa per Theodosium minorem, an per Lotharium primum instituta fuerit; an juris Civilis Pandectæ reipsa inventæ fuerint, cum Amalphis obsidione cingeretur, easque Pisanis dono obtulerit Lotharius, quas deinde Irnerius explicare cœperit in hac Civitate, uti Ludovicus Bologninus commemorat, adductus Grifforum annalibus, de quibus graves controversiæ inter Professores Pisanæ Academiæ superiori tempore concitatæ sunt Omissis pariter his disciplinis, quæ ad Ecclesiasticos non pertinent, pro certo affirmabimus, hanc nostram Academiam juris Pontificii Matrem, ac Sedem extitisse, cui posteriori tempore, nempe Sæculo XIV. studium Theologicæ facultatis additum fuit jussu Pontificis Innocentii VI. (7): Cum res tamen perfecta non fuisset, quod brevi Pontificatum absolvit, Urbanus V., qui ipsius locum suffectus fuit, hanc utilitatem Academiæ nostræ comparavit, quemadmodum Ghirardazzi testimonio ostenditur (8), secretoque libro Collegii Theologicorum, cujus pars excussa fuit in Tractatu, quem de Bononiensibus Doctoribus confecit Alidosius. In eo traditur accitos fuisse ex variis terræ partibus ad inchoandum ejusmodi studium viros doctrinæ laude clarissimos: *Ad fundandum, & inchoandum Bononiæ Studium Theologicæ Facultatis ex diversis Mundi partibus huc accesserunt Viri Sacræ Lectioni dediti, & in lege Domini eruditi, Doctores utique Theologica scientia, moribus, & virtutibus insigniti, quorum Magistrorum nomina digna memoria sunt ista.* Nominatur inter eos primus: *Magister Petrus Thomas Natione Aquitanius tunc Dei Gratia Patriarca Constantinopolitanus Ordinis Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo*; qui Beati cultum in Ecclesia obtinuit; ipsique Missam, & Officium Carmelitæ persolvunt.

IX. Hanc Universitatem juris Canonici Parentem, ac Sedem nuncupavimus; nam cognitum est omnibus, Canonum collectionem, quæ in scolis traditur, & in Foro usurpatur, a Monacho Gratiano Bononiæ conditam fuisse, quæ statim tanta cum laude, ac felicitate propagari cœpit, ut veteres alias a Dionysio Exiguo, Isidoro, Cresconio, Burcardo, & Ivone peractas in oblivionem adduxerit (9), ob eam potissimum causam, quod Gratiani collectionem hujus nostræ Academiæ Professores notis illustratam juvenibus tradebant, qui magna frequentia ex omnibus terræ partibus in hanc Urbem studiorum causa confluebant, qui deinde in Patriam revertentes non modo Gratiani opus, sed Professorum adnotationes secum deferebant (10).

X. Sanctus autem Raymundus de Pennafort Decretales Pontificum coegit, quibus in Foro, & Scholis utimur. Porro ipse jus Canonicum per tres annos in hac Urbe docuit, cum adhuc juventute floreret, uti Præsul insignis Penia Sac. Rotæ Auditor testatur (11), qui Sancti Raymundi res gestas conscripsit, cum inter Sanctos cooptaretur. Gregorius IX. Magistris, ac Discipulis Bononiensis Academiæ collectionem suam nuncupavit. Idem exemplum sequutus est Bonifacius VIII., adductus, ut librum sextum suarum Decretalium promulgaret, hortationibus Jacobi Castelli Bononiensis Mansionarii, qui ad Pontificem Legatus ob hanc causam ab Academia nostra missus fuit; quemadmodum Joannes ab Andrea coævus auctor declarat (12): Joannes quoque XXII., licet abesset Italiæ finibus, cum typis dedit Constitutiones, quæ jussu Clementis V. collectæ fuerant, & quæ in Foro, & Scholis adhibentur, ipsas Bononiensis Academiæ Professoribus, ac Discipulis inscripsit, ut Decessorum Pontificum exemplis inhæreret. His revera documentis nostræ Academiæ præstantia, dignitas, & gloria satis commendantur. Frustra hanc laudem obscurare contendunt, qui Collectionem Gregorii IX. Parisiensi Academiæ fuisse inscriptam prædicant juxta litteras ejusdem Pontificis, quæ habentur in vita Sancti Raymundi, quam paulo ante commemoravimus (13). Nam id nullum attulit impedimentum, ne eumdem honorem huic Civitati largiretur, uti recte perpendit eo loco Penia; quem modo innuimus. Bonifacius autem VIII., & Clemens V. hanc solam Bononiensem Academiam suarum Collectionum munere cumularunt. Postremo, qui jus Pontificium majori cum laude interpretati sunt, aut Bononiæ nati, vel in nostra Academia Professoris munere præditi fuerunt (14).

XI. Cum fama hujus Academiæ longe, lateque disseminaretur, populi a nobis etiam disjunctissimi præclara in hac Urbe Collegia excitarunt, ut frequens ipsorum juventus honestam vitæ disciplinam, & egregiam ex publicis Professoribus doctrinam sibi compararet. Qui primum scripsit res gestas Urbani V., & postea excussas a Baluzio inter Pontificum vitas (15), qui Sedem Avenionæ tenuerunt, ipse idem memorat institutionem Nobilis Collegii Majoris a S. Clemente nuncupati pro Hispanis, quod Cardinali Ægidii Albornozii liberalitate fundatum, nunc etiam floret in hac Civitate. Lucas Lindensis Collegium nominat pro Hungaris constitutum ab Episcopo Paulo Sondi, quod adhuc juvenum frequentia celebratur vitæ honestate, ac litterarum studio præstantium (16).

Idem

(1) *Labbe tom. 15. pag. 1503.* (2) *Tom. 2. pag. 507.* (3) *Part. 2. Antiquit. Illustr. dissert. 2. cap. 4.*
(4) *De veteri. & nova Eccles. disciplina tom. 1. lib. 3. cap. 6. num. 3. tom. 2. lib. 1. cap. 102. num. 10.*
(5) *In Spicilegio tom. 4. pag. 466.* (6) *Can. 1. 12. quæst. 1.* (7) *Ughell. tom. 2. Italiæ Sacræ pag. 26.*
(8) *Lib. 24. pag. 278. & seqq.* (9) *S. Antoninus part. 3. suorum Chronicor. tit. 18. cap. 6. Card. Bellarminus in suo Tract. de Script. Eccl.* (10) *Du Roje in suis Institution. Canonicis lib. 1. de Proæmio* (11) *Cap. 2.*
(12) *In Comment. Præfat. lib. 6. in verbo:* A multis. (13) *Pag. 28.* (14) *Pancirolus de claris legum Interpretibus.*
(15) *Tom. 1. pag. 376.* (16) *In descriptionibus generalibus, ac peculiaribus Orbis terrarum pag. 442.*

Idem Scriptor reliqua Collegia diligenter enumerat, quæ Pontifices, aut privatas aliquas familias Auctores habuerunt, ut Bononiensibus, & cæteris Italis ad optimos mores, & sapientiam addiscendam domicilia paterent. Sed ad Seminaria redeamus, in quibus Ecclesiastica disciplina juvenes imbuuntur. Cardinalis Gabriel Paleottus primus Bononiensium Archiepiscopus Seminarium ejusmodi primus in hac Civitate constituit. Ipse quidem interfuerat Tridentino Concilio, ac deinde Cardinalis renunciatus, susceptaque hujus Urbis administratione novum Seminarium anno 1568. aperuit, ut facile conjicitur ex illius Archiepiscopali pag. 348. ac 358., & ex documentis, quæ in Tabulario ejusdem Seminarii asservantur. Non exiguam sane operam, ac laborem vir præclarissimus pro condendo Seminario impendit: at vel immatura morte præreptus, vel ob alias causas stabilem pro Seminario sedem decernere non potuit, nec studiis alumnorum ita consulere, ut Philosophiæ, ac Theologiæ facultates, & jus Canonicum docerentur. Fortasse, ne in hac parte sibi omnino deesse videretur, sapienter excogitavit, Carolo Sigonio Latini sermonis elegantia celeberrimo eam provinciam committere, ut duos libros Sacræ historiæ per Sulpicium Severum confectos interpretaretur: *Quamobrem* (inquit Sigonius (1)) *recte prudentia vestra breviariam ejus aliquod ex immenso illo utriusque Testamenti corpore conquisivit, quo studiosa juventus omnia ab Adam usque ad Christum, idest a peccato ad salutem, in ipsius Dei populo gesta quasi in unam tabulam collata conspiceret, & cum duos Beati Severi Sulpicii libros in hoc genere distincte, atque ornate admodum scriptos probavit, tum ad tollendum exquisitioris interpretationis hominibus occupatis laborem, eosdem etiam expositione illustrari aliqua voluit. Sic enim fere arbitrata est, ut universi non modo facilius ea, quæ præclare tradita sunt, animo, & notitia comprehenderent, sed ipsa etiam invitati facilitate alacrius, ac studiosius ad eadem haurienda contenderent.*

XII. Posteriori tempore, cum huic nostræ Ecclesiæ Cardinalis Nicolaus Ludovisius præesset, a veteri Sede, quam idem Card. Gabriel Palæottus initio statuerat, in domos quasdam contra Ecclesiam Metropolitanam Seminarium translatum fuit, quæ ad privatos Cives pertinebant, nec erant satis aptæ pro tanta juvenum frequentia, uti quisquis memoria repetere potest; aliquæ leges pro recte administrando Seminario per eumdem Ludovisium præscriptæ fuerunt, ejusque exemplo permoti reliqui Archiepiscopi multa pro Seminarii utilitate excogitarunt. Ad nos tandem gravissimum negotium pervenit, ut commodum Clericis alumnis domicilium conderemus, & ne Seminarium careret necessariis ad tradendam Philosophiam, Theologiam, & jus Canonicum Professoribus. Hoc enim pacto satis prospicitur non levi detrimento, quod obvenire solebat, cum alumni post Grammaticæ cursum, litterasque humanas primis, ut ajunt, labris delibatas Seminarium relinquere, studia intermittere, educationis spem in medio cursu præcidere cogebantur. Quare vix hanc Sedem attigimus, postquam labentem hujus Metropolitanæ porticum restauravimus, omnem curam, & cogitationem convertimus, ut Seminarium a fundamentis excitaretur, & insignes Professores acciri possent, qui scientiarum facultatibus, & Ecclesiæ disciplina Clericos erudirent.

XIII. Præcipit Tridentina Synodus, ut Seminarium prope Ecclesiam collocetur, aut in eo loco, quem Episcopus designaverit (2). Patres Concilii Aquilejensis, quod anno 1596. habitum fuisse diximus, hæc tradunt: *Locus Seminarii, si apud Ecclesiam Cathedralem fieri possit, non alibi optandum ut fiat; quo enim propius adsunt Clerici, eo facilius, & minore temporis dispendio in Ecclesiam se conferunt.* Quare, cum domicilium ejusmodi prope Metropolitanam nostram situm esset, in eodem loco novum ædificium condidimus, quo satis commode honesteque Clerici excipiantur. Licet absolutum nondum sit, quadraginta tamen alumni apte in eo versari possunt. Quod si diu sospites, & incolumes erimus, integre rem perficiemus, & fortasse domicilii spatia quoque amplificabimus, & non exigua librorum copia exornabimus. Ipsa rerum experientia edocti sumus, magna alacritate suscipienda esse, quæ ad Dei cultum pertineant, ipsiusque arcanæ providentiæ fidendum. Nam cœptum opus devenisse in eum locum vidimus, quem minime sperabamus; & novi semper aditus patefacti sunt, ut gravissimas expensas sustineremus, quæ vires nostras, ac tenuitatem Seminarii longe superabant. Etenim Dei beneficio quædam vitæ commoda, ac remissiones libenter dimisimus, easque difficultates, quibus humanæ naturæ conditio valde contraria est, alacriter subire non dubitavimus. Insuper viris præpositis Congregationi, quæ verecundis ob inopiam Civibus opitulatur, eam mentem Deus indidit, ut Collegium a Sole dictum, interposita Sedis Apostolicæ auctoritate, Seminario conjungi paterentur; & cum idem Collegium in ipsorum potestate esset, eam merito conditionem adhibuerunt, ut tot alumnos in posterum pro Seminario nominarent, quot antea juvenes ipsorum suffragio locum in Collegio Solis obtinebant. Hæc memoravimus non solum, ut ipsis gratum animum perpetuo testemur, sed quia ob hanc causam difficillimum condendi Seminarii negotium audacter suscepimus.

XIV. Ad tria capita rediguntur, quæ de Seminariis a Tridentina Synodo sancita fuerunt: de pietate, de exercitationibus, ac de studiis potissimum agitur, quæ Clericis apte conveniant. Patres Concilii Aquilejensis eadem prorsus tradiderunt. Nos profecto singulis magnam curam, ut fiant, ac diligentiam impendemus. Sed quoniam novum aliquid videtur, & inusitatum hæc pro nostro Seminario studiorum Institutio, notum omnibus facimus, non futuros modo peritissimos viros, qui grammaticam, & humaniores litteras edoceant, sed excellentem quoque eloquentiæ Professorem, quæ necessaria prorsus Ecclesiasticis habetur, ut Clerici verba ad populum faciant, Christianæ legis disciplinam explanent, aliisque tite muneribus perfungantur. Deus ipse in sacris litteris sermonis ornamenta sæpius adhibuit, uti comprobat Mabillonius (3): *Cæterum quantum acuminis in Sacris Divinorum Vatum meditationibus adest! Quanta in elocutionibus gratia! Quanta Troporum, ac Figurarum varietas! Quis non miretur in Moralium Libris brevitatem, & apophthegmatum energiam? In Prophetis virtutis, ac vitii expressas ad vivum imagines, & objurgationum, minarumque pondera?*

XV. Ad Philosophiam, Theologiam, & jus Pontificium tradendum doctrina magis præstantes Magistros ex publica hujus nostræ Urbis Academia selegimus. Illos adibunt alumni Seminarii, ut fructum percipiant, qui ex frequentia, & æmulatione juvenum dimanat. Vir tamen ad hoc munus designatus alumnos comes prosequetur, quoties publicum Gymnasium petent, ac domum revertentur. Illud quoque deliberavimus, parem in nostro Seminario disciplinam instituere, quam in Collegio Montalto per Sixtum V. erecto induximus, cum Cardinalis Annibal Albanus ejusdem Collegii Protector illud invisendum nobis suo nomine commisit. Non levem ex eo utilitatem proficisci cognovimus, quod alumni ejus Collegii ad publicum Philosophiæ, ac Theologiæ studium mittantur, earumque facultatum Repetitores domi designentur, qui post prandium doctrinas recolant, quæ a Professoribus mane traditæ fuerunt, & qui cœtibus alumnorum, privatisque exercitationibus intersint. Non levis etiam momenti judicavimus, quod studiorum tempus ultra eos limites protractum fuerit, qui publicæ Academiæ præscripti sunt. Nos igitur eamdem viam insistendum proposuimus, cum de studiis hujus nostri Seminarii res ageretur. Repetitores alumnis Philosophiam, ac Theologiam excolentibus dedimus, ipsorumque studia produximus, etiam cum publica studia intermittuntur: tandem hæc omnia sancita sunt ea ratione, ac norma, qua in Collegio Montalto nunc eadem perficiuntur.

XVI. Sæpius etiam coram nobis, ac Seminarii Præsidibus examen habebitur, quod plurimum prodesse certum est, ac præsertim, ne juvenes volare contendant, priusquam alas induxerint. Non solum examini præsentes aderimus, sed etiam Seminarium semel in mense invisemus, hortamurque Seminarii Præsides, ut nobiscum conveniant. Eamdem diem huic negotio peragendo constituimus, quo Cœtus in nostra Metropolitana ad quæstiones Theologiæ Moralis examinandas indicuntur, quibus peractis ad Seminarium pergemus. Quibus autem mensibus cœtus ejusmodi non coguntur, prima Feria VI. cujusvis mensis a prandio res eadem a nobis perficietur. Hæc præsens Declaratio satis sit pro indicendis diebus ad invisendum Seminarii Præsides, ne per eos dies ullo impedimento teneantur, quo nobiscum huic muneri satisfacere nequeant: nihil profecto nos ab hoc instituto, consilioque retardabit; nam magnopere expetimus, ut nostri alumni optimam disciplinam accipiant, fructuque litterarum cumulentur.

XVII. Pagella Typis excussa tum fuit, in qua explicantur omnia, quæ pro ingressu in Seminarium omnino requiruntur. Si quis illam exoptet, facile sibi ex Archiepiscopali Typographia comparabit.

IN-

(1) *In epist. nuncupator.*

(2) *Cap. 18. sess. 23.*

(3) *De studiis Monasticis part. 2. cap. 11.*

INSTITUTIO LX.

De Fidei professione elicienda ab iis qui obtinent Canonicatum, aut Beneficium cum animarum Cura conjunctum; id expresse a sacris Canonibus præcipi. De corruptela, quæ super hac re in hanc Diœcesim inducta est. Teneri ad Fidei professionem emittendam eum ipsum, qui Beneficium assequutur fuit, & quo potissimum præsente id fieri debeat. Non adversari quamcumque contrariam consuetudinem. Utrum, qui omisit hujusmodi professionem, lucrari queat distributiones quotidianas. Quibus tantum pœnis obnoxius censeatur, qui Canonicatum, aut Beneficium cum animarum Cura obtinuit, etiam a Sede Apostolica. Utrisque proponitur ratio sibi consulendi, si Fidei professionem facere prætermiserint.

I. Tridentina Synodus (1) constituit, ut: *provisi etiam de Beneficiis quibuscumque Curam habentibus teneantur a die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito, coram Generali ejus Vicario, seu Officiali Orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant, ac jurent; Prov. si autem* (prosequitur eadem Synodus) *de Canonicatibus, & Dignitatibus in, Ecclesiis Cathedralibus non solum coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam in Capitulo.* Pius IV. formam præscripsit, ut una esset Fidei Professio (2). Idem Pontifex Concilii verba repetens, quæ Beneficia curam animarum habentia, Canonicatus, ac Dignitates in Cathedralibus complectuntur, occasionem præbuit Sac. Congregationi Concilii, ut anno 1586. Collegiatas Ecclesias eximeret; sic enim propositum, responsumque tunc fuit (3): *Queritur, an provisi in Ecclesiis Collegiatis de Dignitatibus, vel Canonicatibus teneantur Fidei professionem facere, neque enim capite 12. sess. 24. aut Constitutione Pii Papæ IV. videntur adstricti. Sacra &c. respondit, provisos de Canonicatibus, & Dignitatibus in Collegiatis Ecclesiis, non teneri ex Concilio sess. 23. capite 12. neque ex Bulla Pii IV. emittere Professionem Fidei, quia Concilium loquitur de Cathedralibus.* Ob hanc sententiam, aliasque in medium adductas, cum nos ipsi Secretarium ejusdem Congregationis ageremus, die 9. Februarii anno 1726. petitum fuit (4): *An professio Fidei sit emittenda tam a Canonicis Cathedralis, quam Collegiatarum;* Responsum fuit ejusmodi: *Esse emittendam a Canonicis Cathedralis, & non Collegiatarum.*

II. Cum pervenimus in hanc Sedem, emitti Professionem Fidei cognovimus ab iis qui Beneficium cum animarum cura, vel Canonicatus aut Dignitates in hac Metropolitana assequerentur, idque peragi coram nobis, aut Vicario nostro Generali, & in Capitulo rursus iterari: Fidei quoque Professionem ab illis fieri advertimus, qui Canonicatus in Ecclesiis Collegiatis, aut simplex aliquod Beneficium obtinerent. Illud tamen nos in admirationem vehementer adduxit; quod aliqui, licet in Civitate versentur, Fidei tamen Professionem juxta Concilium, & Pii IV. Constitutionum facere neglexerint, quia per Sedem Apostolicam aliquo Beneficio cum animarum cura in Urbe, vel Diœcesi, aut aliquo Canonicatu in Metropolitana nostra præditi fuerint. Quare huic malo pro muneris nostri ratione consulendum duximus, quod sane grave judicari debet, cum Tridentinæ Synodo, & Pontificum Decretis adversetur.

III. Nostræ admirationis ea potissimum causa fuit, quod non paucos annos diversis muneribus occupati Sedi Apostolicæ impendimus, & centies Parochias, aut Canonicatus positos in ultimis Hispaniæ, vel Lusitaniæ partibus conferri illis vidimus, qui Romæ degerent. Ipsi vero cum suspicarentur, ob locorum distantiam Fidei Professionem coram Episcopo, & coram Capitulo, si necesse erat, emittere non posse infra duos menses a die possessionis, quæ fieri quidem *per Procuratorem* conceditur, cum Fidei Professio agenda *per se ipsum sit*, uti S. Congregatio sanxit his verbis anno 1610. (5): *Sacra Congregatio Concilii censuit, Professionem Fidei per Procuratorem emitti nullo pacto potuisse, nec emissam suffragari:* quod pariter petitum fuit in allata causa Catanzarii: *An Professio Fidei emitti possit per Procuratorem:* responsumque: *negative:* cum, inquam, his difficultatibus implicarentur, qui Beneficia, aut Canonicatus acceperant, ad Sacram Congregationem confugerunt, ut aliquod levamen impetrarent. Ipsa vero potestatem iis fecit; ut coram Cardinali Urbis Vicario Fidem profiterentur, adhibita tamen conditione, ut idem, repeterent, statim ac Beneficii sedem attingerent, aut coram Episcopo, si cum Beneficio animarum cura jungeretur; sin autem Canonicatus in Cathedralibus, aut Metropolitanis obtinuissent, coram Episcopo, & iterum coram Capitulo Fidei Professionem peragerent.

IV. Cum hæc ita se habeant, nemo satis mirari possit, quod Professionem ejusmodi minime persolvant, qui Bononiæ degentes Parochiam, aut Canonicatum in Metropolitana nostra a Sede Apostolica consequuntur.

V. Nos quidem de hac re cum iis verba facientes, qui se peritos prædicabant, perpetuam, firmamque consuetudinem percepimus, quæ huic Bononiensi Curiæ tribuitur, ut aliquo Beneficio prædiri per Sedem Apostolicam, Fidem profiteri non teneantur, idque facile deprehendi ex mandato *de immittendo*, quod Pontificum diplomatibus addere Dataria consuevit, ubi de Fidei Professione nihil prorsus commemoratur. Levissimi tamen ponderis, ac momenti hanc argumentationem habendam esse quatuor de caussis, quas modo subjicimus, liquido ostendemus.

VI. Ac primum, consuetudo quam jactant, nullo innititur fundamento; nam cognitis diligenter actis, quæ in Tabulario Archiepiscopali servantur, plures invenimus, qui collatis per Sedem Apostolicam Beneficiis Fidem professi fuiit, cum Decessor noster huic Ecclesiæ præesset, & postquam nos ipsi in ipsius locum suffecti fuimus.

VII. Secundo, licet ejusmodi consuetudo constans haberetur, nihili tamen facienda esset, cum Tridentino Concilio apertissime repugnet. Quamvis enim post Decretum, quo Professio Fidei præcipitur (7), aliud Decretum non sequatur abrogans quæcumque in contrarium proferri possint, tamen id cautum satis fuit per Pium IV. Pontificem in ea constitutione, quæ incipit *Benedictus Deus*: & quæ in fine Concilii solet excudi, & libro secundo Romani Bullarii continetur. Illa quidem abrogat omnia, quæ Tridentinæ Synodo contraria esse viderentur; ideoque singula ejusdem Concilii capita simul amplectitur, & nullius efficit momenti consuetudines, quæ leges aliquas in iisdem capitibus præscriptas violent. Id etiam confirmatur ex controversia a Pitonio Viro Clarissimo proposita (8), pro qua nos pariter haud exiguum laborem insumpsimus. Nam ille pro re diligenter examinanda tanquam senior inter Curiæ Patronos a Sacra Romana Rota delectus fuit, nobis quoque id negotium traditum, qui junioris locum inter Concistoriales Advocatos tenebamus.

VIII. Tertio, licet in mandato *de immittendo*, quod Litteris Apostolicis adjungitur, de Fidei professione nulla fiat commemoratio, tamen id non sublatum, sed insertum potius iisdem Pontificum litteris existimari debet, qui censendi sunt omnino velle, ut Concilii Tridentini sanctiones plene serventur (9). Tunc solum posset contrarium deprehendi, cum lex de facienda Professione Fidei expresse solveretur; quam aperta mentio de abrogando ejusmodi Concilii Decreto non occurreret. Illud enim potissimum tribuitur Tridentinæ Synodo, ut etiam sine ulla ipsius mentione sublata judicentur Concilii Decreta, cum aliquid contrarium illis a Sede Apostolica præscribitur (10): Quod sine ulla controversia admittitur, cum manu Pontificis res obsignatur. Ita Sanctus Pius V. declaravit (11), & non semel Sac. Congregatio Concilii decrevit (12).

IX. Quarto mandatum *de immittendo* eam solum ob caussam litteris Pontificum additur, ut, qui Beneficium a Sede Apostolica percepit, absque ullo impedimento illud obtineat. Quare necesse non est, ut de Fidei Professione verba fiant, quæ infra duos menses post obtentum, occupatumque Beneficium emitti potest. Præterea, si per Pontificem tanquam nova lege sublata, aut soluta habeantur ea, quæ in mandato *de immittendo* haud expressa fuerunt, quæ possessione accepta Beneficii adhuc perfici possunt; illud quoque sequeretur, ut per Sedem Apostolicam præditus aliqua Parochia, vel Canonicatu,

(1) *Sess. 24 cap. 12. de Reformatione.* (2) *In sua Constitut 89. in Bullario tom. 2.* (3) *In Causa Avenionensi lib. 4. Decretorum pag. 128. a tergo pag. 185. a tergo, & pag. 186.* (4) *In causa Cantanzarii proposita die 26. Januarii an. 1726.* (5) *In causa Valentiæ lib. 11. Decretorum pag. 11.* (6) *Cap. 12. Sess. 21. de Reformatione.* (7) *Inter Controversias Patronales tom. 1. allegat. 5. per totam.* (8) *Card. Petra in suis Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 5. pag. 145. num. 145.* (9) *Marescottus variar. resolut. lib. 1. cap. 19. n. 11. & sequent. Gratianus Discept. 940. num. 15. & 16.* (10) *In motu proprio apud Garziam impresso de Beneficiis 4. part. cap. 5. num. 33. & sequentibus.* (11) *Fagnanus cap. Nulla num. 96. de Concessione Præbendæ.*

catu, neque in propria sede commorari, neque horas Canonicas cum aliis persolvere deberet, cum hæc omnia in mandato *de immittendo* minime explicentur.

X. Fateri fumus in maximam admirationem adductos nos fuisse, cum advertimus nonnullos, qui Parochiis, vel Canonicatibus in Metropolitana sedis Apostolicæ gratia cumulati fuerunt, Fidei Professionem omisisse, cui malo prospiciendum jure merito declaravimus. Itaque cum de causis admirationis nostræ satis dictum putemus, ad remedium deveniendum est. Præcipimus igitur juxta Tridentinam Synodum, & Pii IV. Constitutionem, ut quicumque Beneficium cum animarum cura obtinuerint, coram nobis, aut Vicario nostro Generali Fidei Professionem emittant. Idem peragent coram nobis, aut Vicario nostro, & Capitulo legitime congregato quicumque Canonicatum, aut Dignitatem in Metropolitana consequantur. Id autem publici Scribæ testimonio obsignetur, seu Beneficium a nobis, sive a Dataria Apostolica collatum fuerit, licet etiam de Parochiis agatur, quæ libere conferuntur, aut de illis, quæ Jure Patronatus ad Ecclesiasticos, seu Sæculares pertinent. Monendum quoque ducimus, haud sine commendatione nostra futuros, si, qui Canonicatum in Collegiatis acceperint, Fidei Professionem faciant coram nobis, aut Vicario nostro, & Collegiatæ Capitulo, licet nulla adstringantur lege, eos pariter commendabimus, qui, comparato sibi Beneficio simplici eamdem Fidei Professionem agere coram nobis, aut Vicario Generali non recusaverint, quamvis nullo jure adigantur, se consuetudini conformantes, quæ multis ab hinc annis in hanc Curiam Ecclesiasticam inducta est.

XI. Hæc quidem ad futurum spectant, sed etiam ad præteritum jam tempus cogitatio convertenda est; nam, qui Parochia, vel Canonicatu, aut Dignitate præditus Fidei Professionem facere omiserit eo modo, quem nuper exposuimus, per Tridentinam Synodum (1) huic pœnæ subjicitur: *alioquin prædicti omnes provisi, ut supra, fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur*: Hic sane de fructibus agitur. Porro disceptari posset, an fructuum nomine distributiones quoque intelligantur, cum Synodus decernat possessionem illis minime suffragari. Nos tamen, qui putamus inhærendum sententiis probatis per Ecclesiastica Tribunalia, ac potissimum per Sacram Congregationem Concilii, quæ ipsum unice interpretari potest, nos, inquam, de solis fructibus agi censemus, & pertinere distributiones ad Canonicum, qui Fidei professionem statuto tempore non emiserit, si Canonicis horis interfuerit. Hoc pacto respondit eadem S. Congregatio (2). *Distributiones quotidianas non comprehendi in hoc casu verbis Concilii capite 12. sess. 24. de Reformatione*. Id pariter confirmatum fuit in causa Catanzarii, cui responsum fuisse die 9. Februarii anno 1726. superius commemoravimus. Nam cum peteretur etiam: *Quibus pœnis subjaceant non emittentes, vel debito modo non emittentes Professionem Fidei*: Sacra Congregatio sancivit: *Non facere fructus suos, sed distributiones lucrari pro horis, quibus interfuerint*.

XII. Quamobrem, cum de solis fructibus sermo sit, & cum negotium versetur circa Canonicatus, Parochias, & Beneficia, quibus animarum cura conjungitur, si Episcopus summo jure uti vellet, certos limites statueret, ut quicumque Parochias, aut Canonicatus in Metropolitana possident, certo documento ostendant Fidei Professionem rite fecisse: nec enim Episcopo eam peractam non fuisse demonstrandum est, sed inferior rem perspectam facere debet, quoties Episcopus id requirit. Alter quidem est, cum inferior aliquis Parochum, aut Canonicum ad restituendos fructus adducere contendit, quod Fidei Professionem omiserint, tunc enim inferior Professionem Fidei a Paroco, vel Canonico prætermissam probare tenetur (3).

XIII. Quod si Parochus aliquis, aut Canonicus, qui eam Professionem non emiserit, ignorantiam, imprudentiam, vel securitatem quamdam animi pro causa excusationis afferret, aut illud subjiceret, nullam declarationis sententiam præhabitam fuisse, tunc Episcopus iis verbis, quæ tradidit Garzias (4) uteretur: *Dicendum est non excusari in Foro exteriori, quia est ignorantia juris clari, quæ non excusat*: nec ulla prævia declaratione opus esse, cum de conventione tantum, non de pœna lex indicatur (5).

XIV. Hinc neglectis his excusationibus Episcopus post bimestre spatium *a die captæ possessionis* fructus Parochiæ, vel in ædificium Ecclesiæ, aut in egenos erogaret: Fructus autem Dignitatum post duos Menses perceptos, aut eidem Ecclesiæ, vel alteri *Pio Loco* tribueret, cum ipsarum proventus a cumulo capitulari sejungantur: Fructus vero Canonicorum ad ipsum cumulum referendos decerneret (6).

XV. Nihili facerent Scriptorum auctoritates, quæ contra proferri possent, cum in Foro res transigantur per sententias, quæ a Sacris Congregationibus probantur, inter quas merito adnumerari debent illæ, quas nos paulo ante oculis subjecimus, & revera, cum Cardinalis Carolus Barberinus in celebri Synodo Farfensi, quam anno 1685. coegit, adhibito præstantium virorum consilio, inter quos Clemens XI. adhuc privatus in eadem Synodo multum laboris impendit, eum, inquam, Cardinalis Barberinus illud funditus investigari vellet, an sententia declarationis necessaria videretur, ne aliquis fructus suos faceret, qui Fidei professionem, quam debuerat, minime peregisset, contrarium omnino deprehendit (7) atque ita sanxit: *Alioquin meminerint absque ulla hominis declaratione, se fructus suos non facere, nec illis pacificam possessionem suffragari juxta Concilii Tridentini, & Pii Papæ IX. Sanctiones*, Contrariæ opiniones quibusdam medicamentis comparantur, quæ in libris exhibentur. Porro, si absque periti Medici Consilio ab ægrotis sumantur, nihil prosunt, aut etiam detrimentum aliquando afferunt.

XVI. Sed quoniam ab instituto nostro severitas aliena prorsus est, qui nihil aliud expetimus, quam prodesse populo nobis commendato, eumque ab omni errore, ac pernicie liberare, magnopere hortamur Parochos, seu Canonicos hujus Metropolitanæ, qui iidem professi non fuerint eo modo, quem toties jam declaravimus, hortamur, inquam, ut sibi consulant, & ad Sacram Congregationem Concilii statim confugiant, cum negotium ejusmodi, neque in potestate nostra, neque in potestate Capituli versetur, licet de condonandis fructibus anteperceptis solum agatur (8). Tempus exponant, quo Parochiam, seu Canonicatum possident, & fructuum remissionem postulent, quos immerito perceperunt. Illos Sacra Congregatio facile elargiri consuevit addita conditione, ut eleemosynam in egenos distribuant arbitrio Confessarii, de qua certum testimonium proferatur. Si quis pro adeunda Sacra Congregatione adjutore careat, Scribæ nostro omnia documenta, quæ necessaria sunt, tradat, nostramque operam pollicemur, ut sine ullo sumptu ad optatum finem perveniat. At si aliquis, quod futurum tamen minime suspicamur, infra duos menses post hanc nostram declarationem pervicaciam haud deponat, & neque remissionem fructuum a Sac. Congregatione impetraverit, neque operam nostram petierit pro re perficienda, uti modo exposuimus, ea potissimum in illum statuemus, quæ jure præscribantur.

Bononiæ 26. Augusti Anno 1736.

XVII. Hac nostra declaratione, consilioque adducti Parochi, & Canonici ad Sacram Congregationem Concilii confugerunt; quæ litteras ad Cardinalem Archiepiscopum dedit, ob quas Fidei Professio coram Vicario Generali peracta fuit. Literæ sunt ejusmodi.

Eminentissime, ac Reverendissime Domine Observandissime.

NEgotium, de quo agitur in adjunctis precibus nonnullorum Canonicorum istius Metropolitanæ, aliorumque Parochorum tam Civitatis, quam Diœcesis, Eminentissimi Patres S. Congregationis Concilii remittendum esse duxerunt arbitrio, & prudentiæ Eminentiæ Vestræ, cui proinde facultatem faciunt, ut Canonicos, & Parochos præscriptos, qui Fidei Professionem coram Ordinario, prout exponitur erronee, & contra dispositionem Sacri Concilii Tridentini emittere prætermiserunt, ad novam Fidei Professionem faciendam coram Eminentia Vestra, sive ejus Vicario Generali admittere possit, eisdemque fructus suorum respectivè Beneficiorum a die adeptæ possessionis perceptorum, erogata tamen aliqua summa arbitrio Eminentiæ Vestræ taxanda in eleemosynam Christi pauperum, liberaliter condonare valeant. Id Eminentiæ Vestræ significo, ejusque manus humillime deosculor.

Romæ 10. Novembris 1736.

Eminentiæ Vestræ

Humillimus, & Addictissimus Servus

A. Card. Gentili pro Eminentissimo Præfecto.

Gratis & quoad scripturam.

Bononien. Eminentiss. Archiepiscopo.

C. A. Archiep. Philippen. Secr.

IN-

(1) *In cit. cap. 2. sess. 24. de Reformatione.* (2) *Lib. 2. Decretorum pag. 65. a tergo.*
(3) *Garzias de Beneficiis 3. part. cap. 3. n. 47. & sequentibus* (4) *Garzias loco allato n. 67.* (5) *Garzias n. 35.*
(6) *Idem Garzias loco superius allato n. 36. & sequentibus.* (7) *Cap. 1. ejusdem Synodi.* (8) *Garzias loco allato.*

INSTITUTIO LXI.

Promulgatur Indulgentia, quam summus Pontifex elargitur illis, qui ad certum signum Campanarum sub horam primam noctis recitaverint Psalmum De profundis, *aut semel Pater, & Ave, addito* Requiem *&c. pro* Defunctis. *Quid Fidelibus observandum sit in præmissis operibus implendis, ut propositam Indulgentiam lucrentur.*

I. BEnedictus XIII. litteras Apostolicas promulgavit die 14. Septembris anno 1724., quibus Indulgentiam plenariam perpetuo Fidelibus concessit iis, qui semel in mense post peccatorum Confessionem peractam, acceptamque Sacram Eucharistiam, tres Salutationes Angelicas *ad pulsum Campanæ* seu mane, seu meridie, seu vespere *flexis genibus* recitarent, Deumque obtestarentur, ut Christianos Principes ad concordiam deducat, hæreses evellat, & Sanctam Ecclesiam in ampliorem dignitatis locum extollat. Idem Pontifex centum dierum Indulgentiam largitus est iis, qui per annum quocumque die easdem preces contriti persolverent, Cardinalis autem Jacobus Boncompagnus Decessor noster eam Indulgentiam die 25. Septembris ejusdem anni promulgavit.

II. Clemens quoque XII. alias Apostolicas litteras in lucem edidit die 14. Augusti anno 1736., ac Indulgentiam impertivit omnibus, qui prima noctis hora *ad pulsum Campanæ*, flexis genibus Psalmum *De profundis* recitaverint, aut Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica addito versiculo *Requiem æternam*, ut suis cruciatibus Purgantes Animæ subleventur. Quoties hæc precatio peragitur, centum dies Indulgentiæ comparantur; si per annum integrum fiat eo modo quem explicavimus, plenaria Indulgentia conceditur; si tamen semel per anni cursum Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ percipiantur, Deique patrocinium imploretur pro illis causis, quas superius enumeravimus. Nos pariter hanc Indulgentiam palam facimus, omnesque curæ nostræ commendatos plurimum hortamur, ne Cœlestes hos thesauros lucrari prætermittant.

III. Propositis jam piis operibus, quæ e Pontifice præscribuntur, & quæ prius absolvi debent, antequam possimus Indulgentiam consequi, monendum superest, non satis esse, ut indictas preces percurramus, sed *flexis genibus* id peragendum. Porro hanc consuetudinem a primis Fidelibus receptam fuisse nequit dubitari: *Genuum inclinatio* (inquit Justinus Martyr) *in precationibus magis peccatores Deo commendat, quam si stantes orent, magisque ea res Divinam permovet commiserationem*. Tertullianus autem Scapulam Præfectum improbat, & enumerans res præclare, ac feliciter gestas, quas Christianorum preces Ethnicis etiam Imperatoribus obtinuerant, ac potissimum affluentem pluviam, quæ Marci Aurelii Copias siti vehementer afflictas ab extremo discrimine liberaverat, ita scriptum reliquit: *Quando non geniculationibus, & jejunationibus nostris etiam siccitates sunt depulsæ?*

IV. Insuper jubent Pontifices pro comparanda hac Indulgentia preces ad *pulsum Campanæ* recitari, ut hac ratione preces simul a Fidelibus effundi videantur. Itaque nisi pulsentur Campanæ, nemo hæc jussa facere poterit. Judæi quidem, ut populum ad templum accirent, ubi Deum canticis, ac precibus celebrarent, Tubas argenteas adhibebant (1), quarum loco in Ecclesia Campanæ suffectæ fuerunt. Quamobrem cum preces *ad pulsum Campanæ* persolvendæ sint, ut jam declaravimus, signum iisdem Campanis dari præcimus sub auroram, in meridie, ac vespere, quemadmodum fieri consuevit, sub horam quoque noctis de more pulsentur Campanæ ex hac Metropolitana, ex S. Petronii Ecclesia, & quatuor Urbis regionibus, nempe ex Sancti Dominici, Sancti Francisci, Sancti Jacobi, & Regularium Servitarum Ecclesiis, itemque ex parochialibus tum in Civitate, tum in Diœcesi. Qui jussa detrectaverint, arbitrio nostro pœnas exsolvent.

V. Tandem summo studio Parochos monemus, ut quantocyus fieri poterit, Indulgentiam utramque populo promulgent, nempe quam Benedictus XIII. elargitus est, licet ipsam alias palam fecerint, & quam Clemens XII. nuper concessit: Populum summopere hortentur, ne oblatam cœlestis thesauri occasionem contemnat. Alio loco Institutionem Salutationis Angelicæ sub auroram, in meridie, ac vespere satis explanavimus (2). De precibus autem loquentes, quæ pro Defunctis sub horam noctis inductæ sunt ad *pulsum Campanæ*, sacrarum litterarum testimonio, ac verbis utemur: *Sancta, & salubris est cogitatio pro Defunctis exorare* (3).

INDULGENTIÆ.

Pro recitantibus sub horam noctis ad pulsum campanæ Psalmum *De profundis*, vel semel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam versiculo *Requiem æternam &c.*

CLEMENS PAPA XII.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

COelestis Ecclesiæ thesauros, quorum dispensationem Nobis commisit Deus, ad Christifidelium pietatem fovendam, atque augendam, & animarum salutem promovendam libenter erogamus. Itaque de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus & singulis utriusque sexus Christifidelibus, qui sub horam noctis ad pulsum campanæ Psalmum De profundis, *vel semel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum versiculo* Requiem eternam &c. *in suffragium Animarum Christifidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint, quo die id egerint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus. Insuper eisdem Christifidelibus vere pœnitentibus, & confessis, ac Sacra Communione refectis, qui per annum præmissa peregerint, ac pro Christianorum Principum concordia, Hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam in uno die cujuslibet anni dumtaxat per unumquemque Christifidelem ad sui libitum eligendo lucrifaciendam, omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus, & elargimur, præsentibus, perpetuis, futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.*

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 14. Augusti 1736. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

F. Card. Oliverius.

INSTITUTIO LXII.

De Triduo celebrando, & exponenda Sacra Eucharistia in Basilica S. Petronii, ut animos præparent Fideles ad diem Natalem Domini recolendum, & beneficium obtineant, ut armenta liberentur tabida lue, qua finitima devastantur. Utrum Deus implorari possit pro bonis hujus sæculi comparandis. Utrum peccatores suis precibus aliquid a Deo consequantur. Quid agendum sit, ut per intercessionem Sanctorum nobis conciliemus beneficia, quæ superius memoravimus.

I. DIE XIX. Decembris hoc anno S. Floriani Officium in hac Civitate persolvitur, qui pro fide tuenda sub Diocletiano Imperatore Martyrium Gazæ consequutus est. Ipsius Corpus in hanc Urbem detulit S. Petronius, cum ex Palæstinæ celeberrimis locis reverteretur, & illud in Basilica S. Stephani per ipsum Sanctum Petronium condita perhonorifice est collocatum, ubi nunc etiam servatur. Ab omni memoria S. Florianus inter Patronos, Sanctosque hujus Urbis tutelares adnumeratur, quem majores nostri tanquam Civem agnoverunt, postquam Sacrum ipsius Corpus hæc Civitas obtinuit.

II. Sanctum Florianum Martyrio affectum asserimus, cum Diocletianus Imperium teneret ex accurato Caroli Sigonii testimonio, qui de S. Petronio verba faciens hæc tradit (4): *Jam vero Corpus Beati Floriani, qui sub Diocletiano passus Gazæ fuerat, inde Bononiam deportatum, in æde, ut nunc quoque est, Beati Stephani creditur collocasse*. Non enim tueri facile quis poterit, quod in multis annalibus deprehenditur, sub Heraclio Imperatore S. Florianum ad Martyrii palmam pervenisse, Siquidem Heraclius anno 640., decessit; Sanctus autem Petronius in Cœlum evolavit anno 450., cum Theodosius Arcadii filius, ac Valentinianus Imperium haberent.

Quare

(1) *Num.* 10. Instit. Eccles.

(2) *Instit.* 22.

(3) *Macchab.* 2.

(4) *Lib.* 1. *Hist. Bononien.*

Quare alienus prorsus a veritate foret, quod Sancti Floriani Corpus a Sancto Petronio Bononiam deportatum fuerit, qui centum quinquaginta annis ante Heraclium e vita migravit.

III. Die 20. ejusdem Decembris pervigilium Sancti Thomæ Apostoli indicitur, quem diem prisce Fideles piis operibus, assiduisque precibus impendebant: *Jejunavimus* (inquit S. Ambrosius (1)) *Sabbato vigilias celebravimus, orationibus pernoctanter institimus.*

IV. Die vero 21. mensis ejusdem Festum S. Thomæ Apostoli peragitur, quod celeberrimum est ob Apostolatus dignitatem (2) & quod ipse Parthis, Æthiopibus, Indis Sacrum Evangelium promulgaverit (3).

V. Per eosdem tres dies 19. 20. 21. circiter horam 16. perfecto privatim Sacro, Divinam Eucharistiam in Basilica Sancti Petronii publice exponemus, eodemque triduo sub vesperam tradito benedictione populus dimittetur. Hos potissimum dies elegimus, tum quia ob allatas causas magnam religionem Fidelibus injiciunt, tum quia Nativitatis Domini celebritati proximi sunt, tandem ut tempus aliquod statuamus, quo Divinam clementiam imploremus, ut ope interveniente S. Floriani, cujus Corpus in hac Urbe conservari diximus; meritis etiam S. Petronii, qui præstantissimum hoc munus nobis contulit, qui ambo nostræ Civitatis tutelam habent, tandem ob eximia merita S. Thomæ Apostoli, suam nobis gratiam in hac celebritate Natalitia impertiat, & Urbem, totamque Diœcesim a gravissimo morbo eripiat, qui jumentis impendet.

VI. *Homines & Jumenta salvabis Domine*, Psalmo 35. legimus, Hinc Theologi inquirunt, an caduca bona precibus exposci a Domino possint, & S. Thomæ auctoritate (4) eadem bona expetenda fatentur tanquam præsidium ad immortalem vitam comparandam, cum necessaria sint, ut fragilis hujus vitæ spiritus sustentetur. Qua de re in proverbiis traditur (5): *Tribue tantum victui meo necessaria.*

VII. Quæstionem pariter instituunt Theologi, an scelesti homines aliquid a Deo precibus obtineant suis, & ejusdem S. Thomæ (6) testimonio respondent, ob Dei solam misericordiam id evenire posse, si tamen hæ conditiones intercedant: *Ut scilicet pro se petat necessaria ad salutem, pie, & perseveranter.*

VIII. Juxta hanc doctrinam tres impiorum ordines numerantur: Primi lethalis peccati labees, qua tenentur, ignorant, vel quia commissa crimina penitus obliti sunt, vel quia se contritos arbitrantur, cum attriti solum existant. Horum precibus, si rite fiant, Deus obsecundat.

IX. Secundus gradus est eorum, qui scelerum gravitatem agnoscunt, dolorem quidem de ipsis, sed non perfectum concipiunt, de quo iterum tristantur, & ad Deum supplices confugiunt, ejusque opem implorant. Illorum preces Deus, non ex justitia, sed tantum ex misericordia saltem in iis, quæ ad æternam ipsorum salutem spectant, exaudit.

X. De scelestis hominibus tertio loco propositis ita docet Suarez (7) *Tertius gradus est, quando peccator, licet suum statum cognoscat, & consideret, nullo modo de illo dolet, neque illum mutare proponit, & nihilominus a Deo postulat beneficia temporalia, vel etiam spiritualia. Et de oratione talis hominis probabile profecto est, non habere infallibilem promissionem, immo, & raro exaudiri, quia oratio talis hominis raro potest habere alias conditiones necessarias, sive quia indignus est exaudiri, qui Divinam amicitiam quodammodo contemnit.*

XI. Id sane probabile asserit eximius Doctor, neque enim certum est quanta uti velit misericordia erga scelestos ejusmodi Deus, qui infinita bonitate præditus est; nisi forte illorum pervicacia eo deveniat, ut nullum prorsus dolorem in posterum sibi edendum proposuerint, adhibita pariter conditione, ut quæ pro conversione ipsorum necessaria sunt, magna cum fiducia poscere non desistant (8).

XII. Quæ hucusque diximus satis ostendunt, quid unicuique proximo Triduo statuendum sit, ut ob merita Sanctorum Floriani, Petronii clarique Apostoli Thomæ duo præstantissima beneficia a Deo consequatur; primum nempe ut Natalem diem Salvatoris qua fas est pietate, ac religione prosequatur; alterum vero, ut lethali pernicie, quæ vicinas regiones invasit, jumenta nostra liberentur.

XIII. Necessario requiritur, ut vero dolore per Pœnitentiæ Sacramentum peccati labes expientur, & certo deliberatoque animo quis proponat, se nunquam nova crimina perpetraturum: si hæc fieri nequeant, saltem necessarium est, integram scelerum Confessionem, certamque emendationem animo deliberare, atque interim de ipsis graviter perfecteque dolore.

Si hæc omnia (quod nos vehementer expetimus) recte perficiamus, hisque peractis omni cum fiducia, ac pietate constanter a Deo petamus, ut Natalitiam ipsius celebritatem sancte prosequamur, si pro jumentorum quoque incolumitate Deum rogemus, sine quibus vita conservari nequit, & quæ non parum juvant, ut beatam in Cœlis, ac felicem vitam attingamus, prosperum nostris precibus exitum futurum speremus. At vero, si contrarium fiat (quod Deus avertat) frustra contendimus in ea parabola, quam S. Lucas describit (9): *Dico vobis, etsi non dabit illi, eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.* Sed timendum potius, quod per Isaiam Deus promulgavit (10): *Cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.*

INSTITUTIO LXIII.

De spirituali opera præstanda infirmis, qui jacent in Xenodochiis hujus Civitatis. De ipsorum origine, & quo seculo inceperint. Quonam tempore Xenodochia primum Bononiæ instituta fuerint. Plures Bononienses Cives ob pietatem, & insignem charitatem a Summis Pontificibus accitos fuisse, ut munus Commendatoris exercerent in valetudinario, quod Romæ a Sancto Spiritu in Saxia nuncupatur. De necessitate augendi Sacerdotum numerum, qui ægrotantibus pie assisterent. Quo pacto incitati fuerint animi Sacerdotum Secularium, ac Regularium, ut operam suam præberent. Quid agendum sit Sacerdotibus, qui in posterum ad invisendos infirmos designati fuerint. De norma præscripta in his muneribus obeundis.

I. INter præclara Christianæ erga mortales charitatis opera merito adnumerari debent valetudinaria, quibus egeni excipiuntur, iisque necessaria omnia suppeditantur, ut in pristinam sanitatem restitui facile possint, quibus spiritualia quoque auxilia præstantur, ut si incolumes evadant, reliquam vitæ partem juxta Christianæ legis disciplinam traducant; sin autem decedant, sancte vitæ curriculum absolvant.

II. Seculo IV., cum furor Ethnicorum in Christianos desiit, hoc institutum cœpit. Id S. Gregorius Nazianzenus his verbis testatur (11): *Amabilissimis ædibus extructis, atque annuis proventibus constitutis, quos a divitibus, & copiosis hominibus prudenti oratione ad largitatem impulsis collegerat, ægrotos omnes in unum coegit, Pauperum Gymnasia hæc loca appellans.*

III. Idem exemplum sequutus est S. Joannes Chrysostomus (12); ac de Fabiola nobili, & opulente fœmina Romana hæc tradit S. Hyeronimus: *Omnem censum, quem habere poterat (erat autem amplissimus, & respondens generi ejus) dilapidavit, & vendidit, & in pecuniam congregatum usibus pauperum præparavit: & prima omnium Nosocomium instituit, in quo ægrotos colligeret de plateis, & consumpta languoribus, & inedia miserorum membra fovebat. Quoties morbo regio, & pedore confectos humeris suis ipsa portavit? Quoties lavit purulentam vulnerum saniem, quam alius aspicere non valebat? Præbebat cibos propria manu, & spirans cadaver sorbitiunculis irrigabat.*

IV. Posterioribus temporibus, seculo præsertim XI., ac sequentibus hoc pium Institutum magis propagari cœpit: Tunc enim initium habuit Ordo Regularium S. Antonii Viennensis invectus a Gastone nobili genere nato in Viennensi Provincia Galliæ, qui Gerinum Filium suum, aliosque octo præstantes viros adjutores nactus fuit, qui omnes morbo ignis sacri tactos omni studio curare susceperunt. Iisdem temporibus adscribitur Institutio Regularis Ordinis, qui a S. Spiritu nuncupatur. Ille Comitem Guidonem Auctorem, ac Parentem habuit in Monte Pessulo, quem satis celebrem pietate erga egenos

(1) *Sermon in Psalm.* 109. (2) *Can. Pronuntiandum de Consecrat. dist.* 3. (3) *Hieronymus Osorius Ep. de Indiar. reb. l.* 3. (4) 2. 2. *qu.* 83. *art.* 6. (5) *Cap.* 30. (6) *In loco superius allato art.* 16. (7) *De Religione tomo* 2. *lib.* 1. *cap.* 25. (8) *Suarez. loco allato.* (9) *Cap.* 11. (10) *Cap.* 1. (11) *In vita S. Basilii.* (12) *Palladius in ipsius vita.*

nos Innocentius III. Romam acitis, ut Nosocomium moderaretur ab ipso Pontifice in Urbe pro curandis ægrotis magno sumptu fundatum, & quod a S. Spiritu in Saxia appellatur. Iisdem quoque temporibus Equitum Melitensium militaris Ordo clarissimus incœpit, cujus leges Raymundus de Podio ita constituit, ut plures ex ipsis Equitibus tutissima itinera ad Sancta Palæstinæ loca præstarent, alii Cappellani munere cultum, Ecclesiæ Conventualis servarent, alii demum in Nosocomiis curam, operamque suam ægrotis impenderent. Postremo sæculis haud multum a nobis remotis S. Joannes de Deo Granatæ Ordinem suum anno 1538. instituit, eamque legem, ac votum suis indixit, ut ægrotantibus in Nosocomiis inservirent. Beatus autem Camillus de Lellis anno 1581. initium dedit Ordini Clericorum Ministrantium Infirmis, qui non solum Fidelibus extremum vitæ spiritum domi suæ exhalantibus præsto sunt, ut etiam pietatis opera ægrotis detentis in publicis Nosocomiis persolvunt.

V. Porro hæc Civitas Bononiensis, quæ semper exterorum pietatem æmulata est, magnam sibi laudem iisdem, quæ jam indicavimus, temporibus comparavit conditis publicis Hospitiis, quibus ægrotantium inopiæ prospiceretur. Nam Sæculis XIII., ac XIV. duo Nosocomia extructa sunt, quæ nunc etiam existunt, quorum primum a S. Maria Vitæ dictum fuit, alterum a S. Maria Mortis, uti Sigonius commemorat (1). Sæculo autem XVI. præclaros cives in lucem edidit a Summis Pontificibus accersitos ob peritiam, ac pietatem, quos iidem Pontifices Commendatoris titulo ornatos administrando Nosocomio, Sancti Spiritus in Saxia præposuerant. Ii fuerunt Carolus Ariostus, Franciscus Laudus, Theseus Aldobrandus, Joannes Baptista Ruinus, Hieronymus Aguchius, & Balthassar Bolognettus (2). Præter publica Nosocomia hujus Civitatis, quæ nuper memoravimus, alia quoque, licet minori sumptu, exstructa fuerunt. Regulares Ordinis S. Joannis de Deo, & Clerici ministrantes Infirmis in hanc pariter Urbem vocati, & liberaliter excepti sunt.

VI. Nos quidem eadem Nosocomia S. Mariæ Vitæ, & S. Mariæ Mortis invisimus, cum Ecclesiis, locisque piis Urbis, ac Diœcesis Sacra Visitatio indicta fuit; & sane deprehendimus, nec deesse ægrotis Medicorum curam, nec Ministrorum diligentiam, ac singularem munditiem, quæ curandis corporibus plurimum confert; morbis quoque levandis opportuna medicamenta, cibumque aptum suppeditari cognovimus. At tamen, si necessaria ad juvandas ægrotantium animas spectentur, copiosam quidem messem, Operarios autem paucos invenimus, videlicet unum Sacerdotem pro viris, alterum pro infirmis mulieribus in singulis Nosocomiis designatum, quæ cum magno ægrotantium numero redundent, sufficere duorum Sacerdotum opera nequit pro iis omnibus muneribus obeundis, quæ infirmis necessario præstanda sunt, ut ad pie vivendum, vel moriendum adducantur, quod potissimum est in hoc pietatis Instituto: *Exercitationem corporis* (inquit Saulnerius (3)) *ad modicum utilem esse, pietatem autem ad omnia, sapienter dixit Apostolus; unde liceat inferre, longe procurationem animarum antestare curationi corporum. Et enim nihil ista consequi potest, etiam cum succedit ex voto quam modicam infelicis vitæ prorogationem; illa autem ad ipsum pertinet æternitatem omnium bonorum cumulo beatam &c. Quo attentiores esse convenit Nosocomiorum Præfectos, ne opportuna, atque adeo necessaria ad salutem animæ auxilia desint ægris quos interdum pejus mens habet quam corpus.*

VII. Quare jam tunc excogitavimus Operariorum numerum augere, qui salutarem ægrotantium curam susciperent, aliosque Sacerdotes ad hanc provinciam capessendam accersivimus, qui eam cum fructu gerere soli possunt uti Vanespen. recte perpendit (4): *Sane in magnis Nosocomiis, in quibus frequens solet esse infirmorum numerus convenit, ut speciales sint Presbyteri, qui infirmis assistant & ad Christiane moriendum vel vivendum disponant. Qui autem attenderit, quam crassa sæpe ignorantia laborent & quam multis criminibus frequenter sint onusti & implicati pauperes ad Nosocomia devenientes, facile intelliget, quod plures, quam hodie consueverint, Sacerdotes Nosocomiis pro cura spirituali infirmorum merito præficerentur, ne aliàs appareat, re vera plus curari corporum, quam animarum curationem.*

VIII. Quæ autem nobis objecta fuerunt nempe in Nosocomiis quæ modo nominavimus unum tantum Sacerdotem pro viris, alterum pro ægrotis mulieribus retineri consuevisse imminuendum ægrotantium numerum, si plures Sacerdotes inducantur, Cappellanis se adjutores præbere Patres Oratorii Sancti Philippi Nerii, Societatis Jesu, & Clericos ministrantes infirmis: tandem unicum Sacerdotem in Nosocomiis Patrum Sancti Joannis de Deo cunctis ægrotantibus plene satisfacere; Hæ rationes, inquam, opinionem nostram immutare non potuerunt. Primum namque omittimus veterem morem, cui tanquam arci minus tutæ, cum de cultu Dei agitur, animarumque salute, male fidunt, aut inertia aut desidia in iis peragendis, quæ ad Dei famulatum pertinent, vel cœteris Fidelibus salutaria judicantur. Prætermittimus etiam nullam fore suspicionem, ne ægrotantium numerus minuatur, cum excogitatum a nobis consilium nullas expensas Nosocomiis inferre debeat. Neque sane improbamus pietatem eorum Regularium qui operam suam Infirmis contulerunt; sed potius eos obtestamur, ut quam cœperunt viam, semper insistant, iisque solum quasdam leges præscribemus, quas paulo inferius indicabimus. Libere quoque fatemur, exemplum Regularium Sancti Joannis de Deo parum apte proponi. Nam primum ægrotantium numerus, qui ipsorum Nosocomiis admittitur, comparari nullo modo potest infirmorum copiæ, quæ in aliis publicis Hospitiis de quibus agimus, detinetur. Insuper quamvis Clemens Papa VIII. ipsis ad Sacros Ordines ascendere prohibuerit, deinde vero Summus Pontifex Paulus V. permiserit ex ipsis unum singulis in Cœnobiis, seu Nosocomiis ad Sacerdotium posse assumi, ut ipse ægrotantium animabus consuleret, tamen ob eam causam per unicum Sacerdotem plene id perfici potest, quod cœteri ejusdem Ordinis in Tyrocinio adocti apprimeque instructi, dum corporibus ægrotantibus opitulantur, eosdem si opus sit, Christianæ legis disciplina, Fideique rudimentis imbuunt (5) quæ profecto spiritualia auxilia nostris in Nosocomiis minime præstantur.

IX. Postquam igitur deliberavimus Sacerdotum numerum augere ad cœtos universos Regularium, qui frequentes in hac Urbe degunt, confugiendum putavimus exemplo Romanæ Urbis ducti, ubi Regulares tum Canonici, tum Monachi, tum Mendicantes, tum Clerici singulis diebus seorsim publica Civitatis Nosocomia invisunt, nempe Sancti Spiritus in Saxia Sanctissimi Salvatoris apud Sanctum Joannem Lateranensem, S. Mariæ Consolationis & S. Jacobi Incurabilium, ibique pietatis officiis funguntur. Ita enim Clemens X. præscripsit ac posteriori tempore constanter ad hos usque dies idem Institutum retinetur, cujus ea potissimum causa fuit, quod Cappelani in Nosocomiis designati omnia, quæ debent, perficere diligenter nequeunt, scilicet ægrotantium Confessiones audire ipsos Fidei mysteriis erudire, hortari, sedulamque illis operam dare qui in ultimo vitæ discrimine positi sunt. Regularium Præfectos accivimus, quos paratos omnino deprehendimus ad pium opus suscipiendum nec opus fuit jussa Pontificis proferre, quæ die 25. Februarii data nobis fuerunt ut difficultatem omnem, si res postularet, ipsiusa auctoritate vinceremus: sed postea delatum nobis fuit per Urbem dictitari, Regulares Viros in duas Classes dividi posse, quorum primi vel senectute, vel infirma valetudine parum idonei videntur, ut ministrent in Nosocomiis; alteri vero juventute florentes studiis tempus impendere debent. Quare aliud cœpimus consilium, & Regularium Præfectis examinandum relinquimus, an proposita difficultas aliquo fundamento niteretur.

X. Non desunt in hac Civitate numero Sacerdotes seculares qui se adjutores præbere possint in duobus Nosocomiis, quæ superius memoravimus, pro his omnibus, quæ juvandis ægrotantium animabus necessaria sunt. At prius ipsorum voluntatem exploravimus, quos faciles, paratosque ad rem gerendam invenimus, uti sperabamus. Quare ipsos alloquuti fuimus in Sacrario S. Luciæ, cum Festum Sancti Andreæ mane ageretur; & vix consilium nostrum explicavimus & ægrotantium necessitatem incredibili animi nostri lætitia ex ore, oculis, sententiisque omnium certissimum judicium percepimus, eos daturos operam, ut voluntati nostræ satisfacerent, & spirituales pro ægrotis Ministros augerent quod necessarium prorsus erat, ut saluti ægrotantium satis prospiceretur.

XI. Hos

(1) *Lib. 3. de Episc. Bononien. pag. 124. & pag. 137. antiq. edit. Bononien. anno 1586.*
(2) *Petrus Saulnier in dissert. de Cap. Sac. Ord. S. Spiritus cap. 5. argum. 5.* (3) *Lib. superius allato cap. 11. arg. 10.*
(4) *Juris Ecclesiastici par. 2. tit. 37. cap. 3. num. 43.* (5) *In Bullario ejusdem Ordinis edito Romæ anno 1724. pag. 140. & 156.*

XI. Hos itaque seculares Presbyteros ad hanc piam provinciam eligimus. Interim Patres Societatis Jesu magnopere hortamur ut pium opus quod magna aum lauda semper agerunt, prosequi nunquam desistant. Expendant, ipsos letioni comparari, quæ eerto quidem munere non adstringitur, sed cuncta aggredi præsto est, rum de augendo Dei cultu res agitur: *Quare tantum hæc Religiosa Sodalitas distat ab aliis, quantum in Exercitu distaret a peculiari officio vel Vigilum, vel Prætorianorum, vel rem tormentariam curantium, vel machinis ac fossionibus incumbentium Cohors aliqua, quæ se ita Imperatori manciparet, ut ad labores, opera, pericula omnia, quocumque res voces separatam afferret* (1). Eadem verba facimus Patribus Oratorii S. Philippi Nerii qui plana intelligunt, euram studiumque pro invisendis, ac juvandis infirmis Romæ neglectum, ab eodem S. Philippo suis exemplis restauratum; ipsi norunt eumdem S. Philippum suis consiliis eam mentem Beato Camillo de Lellia indidisse, ut Ordinem Regularium constituaret, qui Infirmis ministrarent (2). Postremo samdem hortationem libenter convertimus ad Claricos Regulares Ministrantes infirmis, quibus in memoriam adducimus præclare gesta ab ipsorum Parente Beato Camillo da Lellia, quæ referre nobis arduum non asset, qui toties acta pro summis illius virtutibus probandis percurrimus, cum munere Promotoris Fidei fungeremur. Saulnerius vero Beato Camillo coævus eximiam ipsius charitatem complectitur, qua ægrotantes Romæ in Nosocomio Sancti Spiritus prosequebatur (3).

XII. Patres quidem Societatis Jesu, Sancti Philippi Nerii, & Clerici Ministrantes Infirmis in Nosocomiis mortis, ac vitæ pietatem suam jam priur exercere consuevarant, quos, ut propositum servent, hortati sumus, ea tamen methodo, quæ inferius traderur. Ad sanctissimum opus Clericos etiam Regulares Sancti Pauli vulgo Barnabitas incitavimus, qui summopere conferunt, ut hæc Diœcesis virtutibus ac morum disciplina excellat. Neminem enim latere possunt labores egregii, quos assiduo, & magno cum fructu libenter persatunt. Illos igitur, qui viros Ordinis sui idoneos paratos obtulerunt, cæteris adnumeramus, qui ministrare in Nosocomiis statuerunt. De Carmelitis Excalceatis verba fient, cum de Valatudinario S. Ursulæ sermonem habebimus. De reliquis Regularium Ordinibus nihil modo decernimus, quos quidem plurimi facimus, sed impedimenta nobis ipsos alie allaturos suspicamur. Illud etiam expetimus, ut difficultas, quæ de Senibus, ac Juvenibus Regularibus nobis exposita fuit, inter Ipsorum Præfectos diligentar antea perpendatur.

XIII. Sacerdotes igitur sæculares, ac Regulares, quos jam nominavimus ad Nosocomia mortis, ac vitæ se conferrent, lectulorum ordines perlustrabunt, in quibus tum viri, tum mulieres morbis afflictantus, eamque servabunt normam, quam modo subjiciemus. Ægrotos alloquentur, ut ex ipsis conjiciant, an probe callaant, quæ ad immortalem salutem necessaria sunt. Ipsos, si res exigat, paucis instruent, ad eliciendos fidei spei, & charitatis actus incitabunt, ad perfectum criminum dolorem hortabuntur; ipsos deinde Pœnitentiæ Sacramento expiabunt. Qua de re iisdem Sacerdotibus facultatem impertimur, ut crimina nobis reservata, dissolvere, ac remittere possint. Cappellanos monebunt, si necessitas immineat, ut Divinum Viaticum, & supremæ Unctionis Sacramentum ægrotis administretur, quæ Sacerdotes ipsi perficera poterunt, obtenta prius a Cappellanis facultate, Superpelliceo, & Stola, aliisque rebus, quæ pro re gerenda necessario requiruntur.

XIV. In Romano Rituali continentur omnia, quæ agenda sunt iis, qui ægrot s, aut proxima morituris assistunt (4). Quamobrem peritis[1], piisque Sacerdotibus ad hoc ministerium alectis injuria fieret, si aliquid super his rabus a nobis adderetur. Illud solum monendum ducimus, quod morientibus, & potissimum in Nosocomiis, evenire solet. Nam aliqui se quietos adeo tacitosque ostendent, ut nihil de illis timendum videatur, & ob hanc causam omnis ipsorum cura prorsus abjicitur. Rerum naturalium periti tradunt aerem bis in die tranquillum magis esse, circa meridiem, cum frigoris vim magnitudo caloris superavit, & circa mediam noctem, cum ipse calor frigoris asperitate penitus obtunditur: ita profacto morientes aliqui quietem præseferunt, quia calor omne frigus depulit, qui nempe diuturnam vitam Christianis moribus, ac virtutibus exegerunt, ideoque cœlestis gratia ipsorum adversarios penitus debellavit. Contra vero in quibusdam morientibus falsa quies apparet, quia frigus omnem calorem restinxit, qui nempe incolumes de animæ salute nunquam cogitarunt, ideoque eam paritar negligunt, licet jam ad extrema devenerint. Hos, licet tranquilli videantur, Sacerdotes prætermittere non debent, sed pro salute ipsorum omnes vires intendere, donec supremum spiritum effudarint. Ita doce P. Segneri pietate, ac doctrina clarissimus (5).

XV. Typis dabitur Index cum nominibus sæcularium Sacerdotum, qui pro Nosocomio vitæ, ac eorum, qui pro Nosocomio mortis designati ægrotis ministrabunt. Describuntur quoque nomina Sacerdotum, qui viris ægrotantibus, & eorum, qui mulieribus operam suam, studiumque præbebunt. Dies statuuntur, quibus Nosocomium invisant: ipsorum varo pietati, atque arbitrio permittitur, si aliis pariter diebus idem munus exercere velint. Die vero, qua pergent, ut munere suo fungantur, tres horas mane, duas autem cum dimidio post prandium pro juvandis impendent, quod Romæ pariter fieri consuevit: qui diutius in eodem ministerio versabitur, rem Deo gratissimam, sibique magis utilem faciet. In iisdem Nosocomiis libellus asservabitur, in quo, ministerio peracto, nomen suum singuli adnotabunt, ut ipsum percurrentes merita cujusque facilius agnoscamus, cum examen aliquod pro conferendis Parochiis indicetur, aut aliqua alia utilitatis occasio sa nobis offerret. Index quoque dies patefaciet, qui Patribus Societatis Jesu, S. Philippi Narii, & Clericis Regularibus Ministrantibus Infirmis, ac Barnabitis pro invisendis Nosocomiis decernuntur, quos magnopere rogamus, ut pium opus suscipiant, ne forte per eos dies ipsorum auxilio ægrotantes destituantur. Nomina Regularium non exprimuntur: nam ipsorum Præsides ax omni Familia eos libere constituent, qui magis idonei judicentur. Si aliis sponte diebus ad Nosocomium accedent, ampliora merita sibi apud Deum comparabunt.

XVI. Singulis autem Sacerdotibus tum sæcularibus, tum Regularibus, quo die præscriptis antea muneribus satisfacient, centum dies Indulgantiarum concedimus, eo modo, quo Romæ a Pontifice constitutum est illis, qui ægrotantibus in Nosocomiis Urbis eamdem operam persolvant. Neque id sane e nostra facultate alienum asi: nam licet quadraginta solum dies, vel annum, cum de Ecclesiæ dedicatione agitur (6), tanquam Archiepiscopi, elargiri possimus (7), tamen cum inter Cardinales adnumeremur, centum dies Indulgentiarum promulgare nobis licet, uti Andreas Duvallius (8), & Giamachæus aperte demonstrant. Insuper, licet Indulgentiam impertiri certam jurisdictionem præ efarat, illam tamen ad Regulares, aliosque immunes axtendere possumus, qui degunt in nostra Diœcesi, ne immunitatis privilegium, quod ipsis prodesse debet, in ipsorum detrimentum convertatur, quod Cokierius (9), Barbosa, ceterique omnes affirmant (10).

XVII. Extra portas Civitatis, ac sub ipsius mœnibus situm est Nosocomium S. Ursulæ, ubi tum viri, tum mulieres non periculosis, sed diuturnis morbis curantur. Illud haud multum distat a Cœnobio Patrum Carmelitarum, qui satis perspecta habent, quæ Ordinis legibus indicuntur, cum res ast de juvandis ægrotis. Sciunt etiam quanta cum admirationa omnium, veteres, ac recentes Carmelitæ hoc pium ministerium axercuerint. Itaque cum ægrotantes in Nosocomio Sanctæ Ursulæ alienam operam præter Cappellanum requirant, Præsidi Carmelitarum *pro tempore* plurimum commendamus (nam, qui modo Carmelitis præpositus est, fidem in hac re suam nobis dedit), ut sæpius aliquos ex familia deligat, qui Nosocomium invisant, & ægrotantibus præsto sint, illisque pietatis officia persolvant, quæ necessaria videantur. Qui confessiones ægrotantium audient, reservata nobis crimina condonare ax nostra facultate poterunt, & sibi centum dies Indulgentiarum comparabunt, quoties hoc pietatis munere fungentur. Si forte alii studio charitatis ducti S. Ursulæ Nosocomium invisere consueverunt, vehementer eos rogamus, ut idem insti-

(1) *Card. Pallavic. in suo comment. de Vindiciis Societ. Jesu cap. 4.* (2) *Baccius in vita S. Philippi lib. 1. cap. 7. n. 9. Penottus in historia Tripartita, num. 2. cap. 74. Tamburinus de Jure Abbatum tom. 2. disp. 24. quæst. 4. num. 87. Barbosa Juris Ecclesiast. universi lib. 1. cap. 41. num. 199. & seqq.* (3) *Allato Opere cap. 8. argum. 6 pag. 69.*

(4) *Tit. de visitatione, & cura infirmorum.* (5) *In libro qui inscribitur;* Il Confessore Istruito *cap.* 24. §. 2.

(6) *Cap. Cum ex eo, de Pœnitentiis.* (7) *In part. 2. Divi Thomæ, tract. de Indulgentiis quæst. unic. art. 9. concl. 4.*

(8) *In Summa Theologica tom. 2. disp. de Indulgentiis cap. 8.* (9) *De jurisd. in exemptos quæst. 58. num. 6.*

(10) *De Officio, & Potest. Episcopi alleg. 88. num. 27.*

stitutum constans, ac perpetuum esse velint; eas præsertim nobiles mulieres hujus Civitatis, quas hæc pia officia ægrotantibus præbere in eodem Nosocomio percepimus. Ipsas hortatum, ne a proposito desistant, exemplum Placillæ Augustæ, quæ Theodosio Magno nupta erat, oculis subjicimus. *Ecclesiarum hospitia* (inquit Theodoretus (1)) *visere, ægrotis in lecto decumbentibus curationem adhibere; tractare ollas, jusculum gustare, patinam illis deferre, frangere panem, offas porrigere, eluere pocula, omnia denique alia munera obire, quæ servi, & ancillæ exequi solent.*

XVIII. Postremo quo possumus maximo studio Præsides Nosocomiis vitæ, mortis, ac Sanctæ Ursulæ hortamur, omni cura satagere, ut hæc nostra voluntas finem suum assequatur, ac præsertim, ut Cappellani in iisdem Nosocomiis constituti operam suam, & munus haud negligant ob novos Sacerdotes, qui ipsis in ministerium adjunguntur, quos a nobis accitos ob hanc solum causam declarabunt, ut Cappellanos adjuvent, non vero, ut ipsos labore immunes efficiant; ostendant, hos Sacerdotes voluntariis militibus comparari, Cappellanos similes esse militibus stipendio conductis. Neque sane animum nostrum continere poterimus, si ad nostras aures pervenient, quod ipsi dissidia ferentes huic nostro consilio objiciant impedimenta, postquam invisentes Nosocomia vitæ, & mortis passi sumus ab iisdem audire, se nihil muneri suo deesse, suaque opera satis præstari quæcumque ægrotantibus necessaria viderentur, quod utinam a veritate nunquam fuerit alienum.

XIX. Diem statuemus, quo simul cum Sacerdotibus sæcularibus eadem Nosocomia petentes pium Institutum auspicabimur. Si Deus nos incolumes velit, non semel idem præstabimus, & nihil absonum, nihil iniquum alienum a voluntate nostra futurum confidimus. Præsides Nosocomiis obtestamur, ut præsentes intersint, cum ad illa accedemus statuto die, qui & ipsis significabitur; nam plura in loco superaddi voce poterunt, quæ scripto exarata non fuerunt.

INSTITUTIO LXIV.

De Cadaverum sectione facienda in publicis Academiis, utrum Constitutio Bonifacii VIII. sectioni humanorum cadaverum adversetur. Revera cadavera reorum concedi pro utilitate, & commodo facultati Anatomicæ. De corruptelis, quæ contigerunt, cum deessent reorum cadavera, quo tempore ipsorum sectio instituenda fuerat. Quo pacto consulendum sit, ne in posterum id eveniat.

I. Singulari Dei beneficio Medicinæ studium in hac Civitate magnopere floret, cujus etiam Professores ob eximiam virtutem in remotissimis terræ partibus commendantur. Ipsis sane maxime profuit, quod incidendis mortuis corporibus diligentem operam contulerint, ex qua procul dubio præclaram artis scientiam, in consultationibus obeundis pro ægrotorum salute præstantiam, morbisque curandis peritiam consequuti sunt. Id apertissime cognoscitur ex testimonio celeberrimi Viri Marcelli Malpighii, cum erudite respondet dissertationi inscriptæ: *De recentiorum Medicorum studio*, quæ responsio typis excussa fuit a Daniele Clerico, & Jacobo Mangeto (2): idem Sydenhami doctissimi Medici auctoritate comprobatur (3).

II. Porro hæc membrorum incisio nullo modo adversatur Bonifacii VIII. Constitutioni, quæ a S. Antonino (4) Bonifacio II. falso tribuitur ob Typographi mendum, & quæ *cap. 1. de Sepulturis* describitur (5). Illa quidem pœnam excommunicationis infligit, Pontifici solo remittendam, iis omnibus, qui audeant *cujuscumque Defuncti corpus exenterare, ac illud membratim, vel in frusta immaniter concidere, ab ossibus tegumentum carnis excutere*: tamen ex reliquis ejusdem Constitutionis partibus clare deprehenditur, hanc pœnam illis infligi qui sepulta corpora e tumulis eruentes ipsa nefario scelere in frusta secabant ut alio deferrent, aliquoque sepulcro collocarent. Quamobrem membrorum incisio nunime interdicitur, quæ adeo necessaria est medicinæ facultatem exercentibus: *Incidere autem* (inquit Celsus Medicus) *vivorum corpora & crudele, & supervacuum est; mortuorum corpora discentibus necessarium* (6). Idem Silvester (7), ac Suarez (8), cum de Pontificis Bonifacii Constitutione verba faciant, unanimes testantur.

III. Neque omittendum est, quod tradit P. Theophilus Raynaudus his verbis (9): *Neque enim novum est, ut noxiorum corpora dedantur Chirurgis, ac Medicis ad comparandam notitiam, quæ ægris juvandis sint aptiores.* Id vero juxta Vanespenii sententiam consuetudini tribuendum est, qui ita scribit (10): *Dedit & consuetudo Judici arbitrium permittendi Medicis Cadavera ista ad Anatomen.* Sed Hugo Grotius ad Principis facultatem in noxiorum corpora id referendum putavit. *Quibuslibet* (inquit (11)) *petentibus danda censuit Paulus Jurisconsultus.*

IV. Igitur in eo versatur tota difficultas, quid statuendum videatur, si publicæ hujus incisionis tempus advenerit, & corpus noxiorum desit, quod tradi possit ad incidendum: *Cum omnes* (inquit præclarus hujus nostræ Academiæ Medicus Joannes Hieronymus Sbaraglius) *ægre patiantur, consanguineorum cadavera aperiri in Theatris Anatomicis, & nos præ cæteris hanc rem testari possumus occasione Anatomiæ publicæ, quam & cum difficultate, & cum protectione sustinuimus; secus, nihil actum esset* (12).

V. Patavii quidem ob hanc causam corruptelæ eo devenerant, ut S. Franciscus Salesius, qui adhuc juvenis studiorum causa in illam Urbem se contulerat, ad extrema vitæ redactus, corpus suum Medicis, & Chirurgis dissecandum tradi jusserit, si eo morbo decederet, ex quo tamen summo Fidei Catholicæ beneficio, & fidelium utilitate liberatus fuit.

VI. Carolus Augustus Salesius ipsius Nepos rem totam commemorat (13). His autem verbis S. Franciscus tunc temporis usus fuit: *Magister optime, quam viventis curam habuisti, mortui parem habeas, rogo: hoc solum expeto, ut, cum expiravero, corpus hoc dissecandum Medicis, Chirurgis, & Anatomicis studiosis tradas: unum erit in extrema vita solatium, si postquam nullius vivens fuero utilitatis, defunctus aliqua ratione reipublicæ prosim, impediamque præterea, nunc saltem, tot rixas, tot dissidia, & cædes, quæ inter functorum parentes, aut consanguineos, & Medices candidatos eveniunt.* Marsollierius, qui ejusdem S. Francisci vitam Gallica lingua conscripsit, egregium hoc charitatis monumentum summa laude prosequitur (14).

VII. Hic in memoriam non revocabimus, quæ funesta in hac Urbe olim contigerint, cum ad publicam incisionem noxiorum corpora defuerunt, ipsorumque loco alia cadavera suffecta sunt. Breviter solum exponemus controversias inter Parochum S. Michaelis *Mercati medii*, & studiosos juvenes hujus Academiæ anno 1697. excitatas. Cum ipsi absque ulla facultate corpus egeni, qui prope templum S. Mariæ a Populo dictæ repentina morte obierat, secandum arripuissent, jussi fuerunt in eumdem locum, ex quo sustulerant, corpus restituere, quod statim perfectum fuit. Tunc Parochus traditum sibi corpus integrum in Parochiali Ecclesia Sepulturæ mandavit.

VIII. Insignius etiam fuit, quod evenit anno 1727., cum eadem studiosa juventus ex ædibus eidem Parochiæ subjectis corpus hominis repente vita defuncti abripere tentavit, quin antea facultatem ullam, & propinquorum consensum ob eam causam obtinuisset. At suscepto meliori consilio ad Vicarium Generalem Archiepiscopi confugerunt, qui defuncti uxore haud renuente, celebratisque in Parochiæ templo exequiis idem corpus pro incisione publica tradi præcepit.

IX. Anno proxime elapso cupiditas obtinendi pro incisione corporis eo pervenit, ut Anatomices studiosi a Parocho S. Nicolai in via S. Felicis omni studio petierint mulieris corpus, quæ vitam absolverat, ac sepulchro condita fuerat. Optatum tamen finem non assequuti fuere, quod merito Parochus rem denegavit.

X. Igitur, ne corruptelis ejusmodi pateat aditus, ac ne publicæ incisionis fructus impediatur, declaramus, ad nos ipsos, aut Vicarium nostrum adeundum, cum de corporibus agitur seu mulierum, seu virorum cujusvis conditionis, quæ mortis quolibet genere interierint, & quæ in publicis Gymnasiis secanda necessario videantur. Nos enim, seu Vicarius noster Generalis, ne Anatomices studiosi hac utilitate careant, ea provide constituemus, quæ ad consensum propinquorum elicien-

(1) *Lib. 5. cap. 18.* (2) *Præliminari ad Tom. 1. Bibl. Anatomica.* (3) *de Hydrope pag. 73.*
(4) *Part. 3. sue Summæ tit. 24. cap. 64.* (5) *Inter communes extravagantes.* (6) *Lib. 5. de Re Medica ante cap. 1.*
(7) *In summa ad verb. Excomm. septimo n. 79.* (8) *De Censuris disp. 22. sect. 5. num. 2.* (9) *Tom. 14. pag. 318. num. 51.* (10) *Juris Ecclesiast. univ. part. 2. tit. 38. cap. 6. num. 4.* (11) *De Jure Belli, ac Pacis lib. 2. cap. 19. num. 4.* (12) *In opere, cui titulus: Vigiliæ oculorum, & mentis, part. 2. Apologetica pag. 545.*
(13) *Lib. 1. de Vita S. Francisci Salesii sui Avunculi pag. 27.* (14) *Lib. 2. pag. 51.*

erendum, Jus Parochi tuendum, persolvendasque exequias pertinent, uti factum fuit anno 1727. Quod si de noxiorum corporibus res agatur, ad eus preces convertant, in quotum potestate eadem corpore sita sunt. Postremo ipsis ante oculos subjicimus, quæ super hac re non a Theologis, aut Canonum Interpretibus, sed ab iisdem Medicis scripta fuerunt. *Quod si quis exerceat* (inquit Cndronchius, (1) posquam sermonem instituit de pœna excommunicationis, quam nos a Bonifacio VIII. indictam superius memoravimus) *hujusmodi sectiones addiscendi causa, vel alios erudiendi, non obtenta ab Episcopo facultate, peccent quidem mortaliter. Excommunicationis vero pœnam non subit; quoniam pœnæ non sunt extendendæ ultra proprios casus: qua in re erratum est a nobis in casu trigesimo octavo &c. ubi etiam peccato mortali annectebatur Excommunicatio.*

INSTITUTIO LXV.

Epistola encyclica ad universos Archipresbyteros, & Parochos Diœcesanos, in qua sermo est de operibus ruralibus, quæ die Festo exercentur. De corruptelis, quæ in diebus festis observandis inductæ sunt. Certissimum esse non licere per dies Festos servilibus operibus vacare; id tamen permitti aliquod, si necessitas postulet; utrum ipsa cognosci, ac probari debeat auctoritate Episcopi. De consilio, quod initum fuit, ut dies Festi rite excolantur; ac de norma pro hoc observatione obtinenda.

I. RElatum nobis fuit rusticos in agrorum operibus per dies Festos versari, posquam Sacro interfuerint, eique præcepto qualicumque pietate, ac religione satisfecerint.

II. Nihil novi statuendum voluimus, priusquam rei veritatem investigavimus, & corruptelam ejusmodi in aliquas Diœcesis Parochias inductam, deprehendimus, tantamque impudentiam in quibusdam locis cognovimus, ut sine ulla Parochi facultate diebus Festis agrorum opera suscipiantur. In aliis vero locis idem ferme habetur facultatem ejusmodi petere, atque obtinere. Ac postremo omnes fere Parochi (si perpauci excipiantur) hanc veniam petentibus voce tenus impertiuntur.

III. Non defuerunt etiam Parochi, qui, ut sibi benevolentiam populi conciliarent, & rusticos colendis agris die Festo occupatos a lictoribus eriperant, non sine injuria Ecclesiasticæ, Divinæque legis testati sunt iisdem rusticis se facultatem pro re gerenda concessisse.

IV. Et cum lictores eam facultatem scriptam requiri contenderent, eo progressi Parochi, ut parum de mendacio solliciti, facultatem ipsam tanquam prius a se obsignatam impertiverint.

V. Porro violandis diebus Festis hæc aditum patefaciunt, ideoque a nobis exigunt, ut opportunum remedium afferamus.

VI. Neminem latet ob ejusmodi violationem publicum inferri scandalum, ex quo divina in nos, nostramque Diœcesim ultio dimanat: *Quandoquidem* (inquit S. Carolus Borromæus (2) *publica peccata, ea maxime, quæ Divinum Cultum amoliuntur, in plebem vehementius irritant iram Dei, nobisque ex officio incumbit, opportunis ea remediis submovere &c.*

VII. Ex eodem fonte innumera prope damna profluunt, quæ verbis Clementis V. complectemur (3): *Ex quibus sequitur, quod Lex Fidei, Articuli Fidei, & alia, quæ ad Religionem Fidei Christianæ, & salutem animarum pertinent, a Fidelibus quasi totaliter ignorantur, ex hoc Deus blasphematur, Diabolus reveretur, pereunt animæ, Fides Catholica lanciatur.*

VIII. Sed quoniam a violatoribus dierum Festorum, & a Parochis ipsis, qui omni Religione spreta, negligenter in hoc negocio se gerunt, pro causa excusationis necessitas ruralium operum adducitur, plura monenda per has nostras litteras existimamus. Ac primum Festis diebus servilia opera penitus interdici. Secundo inter ipsa, ruris opera adnumerari. Tertio, si necessitas interveniat, ruris opera, licet servilia exerceri posse, quin præceptum sanctificationis infringatur. Quarto veram necessitatem reipsa intercedere debere, non ultro quæsitam, uti plerumque contingit, cum in idem festum rejiciuntur ea, quæ fieri pro festis diebus poterant. Postremo eamdem necessitatem ab illis, qui præsunt, cognoscendam, & probandam, ne imperitus quisque causam suam dijudicet.

IX. Primum quidem ab Exodo (4) sine ulla controversia deprehenditur: *Memento, ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui est. Non facies omne opus in eo tu, & filia tua, servus tuus, & ancilla tua, jumentum tuum, & advena, qui est intra portas tuas.* Hoc fundamento innititur præceptum sanctificandi dies Festos. Theologi vero sejungentes ea, quæ ad cæremonias per Christi Adventum sublatas, & ea quæ ad mores pertinebant, quæve in novam legem a veteri traducta fuerunt, rem totam ad tria capita redigunt, quibus abstinendum prorsus est, cum dies festus agitur, nempe ad opera servilia, nundinas, causasque forenses.

X. Secundum facile ostenditur, si diversa opera expendantur, quibus Adam in Terrestri Paradiso, & ipsius posteritas in excolendis agris detinetur: *Tulit ergo* (legitur Genesis Capite 11.) *Dominus Deus hominem, & posuit eum in Paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum.* Hanc sententiam explanans S. Augustinus hæc tradit (5). *Quid abhorret, si credamus, hominem ita in Paradiso constitutum, ut operaretur agriculturam non labore servili, sed honesta animi voluptate? Non erat laboris afflictio, sed exhilaratio voluptatis .... unde Creator ipse uberius laudaretur. Quid hoc opere innocentius vacantibus, & quid plenius magna consideratione prudentibus?* Postquam vero peccavit Adam, hanc pœnam pro nefario scelere Deus inflixit: *Maledicta terra in opere tuo: in labore comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ: spinas, & tribulos germinabit tibi* (6). Quamobrem cum in pœnam conversum sit id, quod pro voluptate datum fuerat, ideo ruris opera inter servilia referuntur. Hinc in Concilio Aurelianensi III., quod anno 538. coactum fuit, cum S. Silvarius (7) Pontificatum gereret, Canone 28. hæc habentur. *De opere tamen rurali, id est, aratro* (sive ut alii putant) *aratura, vel vinea, vel sectione, messione, excussione, exarto, vel sepe censuimus abstinendum* (Sermo est de Festis diebus) *quo facilius ad Ecclesiam convenientes orationis gratia vacent.* Idem Imperatorum legibus sancitur. Nam Leo sapiens, cum legem Constantini, de qua paulo inferius agemus, Sæculo IX. temperaret, hæc constituit: *Neque Agricolæ, neque quispiam alius in illo* (res est de Dominico die, ideoque de reliquis pariter Festis diebus) *illicitum opus aggrediantur. Si enim, qui umbram quamdam, atque figuram observabant, tantopere Sabbati diem venerabantur, ut ab omni prorsus opere abstinerent, quomodo, qui gratiæ lucem, ipsumque veritatem colunt &c. diem, qui a Domino honore ditatus est, nosque ab exitii dedecore liberavit, non venerari par est?*

XI. Sed potissimum in Capitulari Aquisgrani Carolus Rex anno 789. ita decrevit (8): *Statuimus quoque, secundum quod & in lege Dominus præcepit, ut opera servilia diebus Dominicis non agantur, sicut & bonæ memoriæ Genitor meus in suis Synodalibus Edictis mandavit, quod nec viri ruralia opera exerceant, id est, nec in vinea colenda, nec in metendo, vel fenum secando, vel sepem ponendo, nec in silvis stirpare, vel arbores cædere, vel in petris laborare, nec domos construere, nec in horto laborent, nec ad placita conveniant, nec venationes exerceant,*

XII. Tertium quoque, quod superius de necessitate operum servilium proposuimus, ob quam præceptum Festorum dierum minime dissolvitur, ex responsione Nicolai V. clare desumitur. Nam cum Transilvaniæ populi ab ipso Pontifice petiissent, an die Dominico prandio jam peracto frumentum secare, fœnum, cæterasque fruges colligere possent, hoc responsum habuerunt (9): *Cessante necessitate, ab omni opere servili abstinendum est diebus Dominicis, & Festivis; sed, necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata, licitum est præmissa exercere.*

XIII. Laodicenum vero Concilium Canone 29. a servilibus operibus vacandum indicit, potissimum die Dominico, aliisque diebus festis; ea conditione adhibita: *Si modo possint.* Zonaras hanc sanctionem sic interpretatur: *Lex Civilis a muneribus vacationem die Dominico, si agricolarum opera excipias, omnino jubet; illis namque, quia forte operibus primo quoque tempore obeundis alium diem æque accommodatum nancisci*

non

(1) *De Christiana. ac tuta medendi ratione lib. 1. cap. 31.* (2) *In Edicto pro dierum Festorum observ., quod insertum fuit in actis Eccl. Mediolanen. tom. 1. edit. Lugdunen. pag. 348.* (3) *In Concilio Generali Viennensi apud Raynaldum Anno Christi 1311. num. 57.* (4) *Cap. 20.* (5) *Lib. 8. de Genesi ad litteram cap. 8. ac 9.* (6) *Gen. cap. 3.* (7) *In Collect. Labb. tom. 5. pag. 302.* (8) *Cap. 81.* (9) *Raynaldus Ann. Christi 1447. num. 28.*

... ita facile fuerit. Dominica quoque die operam navandi ... tas concessa est.

XIV. Hæc lex, quam Zonaras commemorat lata fuit a Constantino, in qua sic decernitur (1): *Rure tamen positi agrorum culturæ libere licenterque inserviant, quoniam frequenter evenit, ut non aptius alia die frumenta sulcis, aut vineæ scrobibus mandentur, ne occasione momenti* (nempe diei Festi, uti explicant Interpretes) *pereat commoditas cælesti provisione concessa.*

XV. Quam legem Leo sapiens ita quidem accepit, ut Constantinus sine ullo discrimine, ac modo culturam agrorum diebus festis permiserit, ideoque corrigendam putavit, quemadmodum superius ostendimus. In hoc tamen Leo deceptus est; nam, uti Thomassinus testatur (2): *Agebat Constantinus de operibus penitus necessariis, ne opportunum tempus elaberetur.*

XVI. Illud quoque certum est necessitatem ejusmodi urgentem requiri, non autem voluntate, aut negligentia conquisitam, uti evenit, cum in diem Festum differuntur, quæ feriatis diebus fieri commode poterant. Id ex responsione Nicolai V., quam superius attulimus clare demonstratur: *Necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata*: Quæ verba Vanespenius sic declarat (3): *Nonnulli enim ea, quæ diebus feriatis agere, aut procurare deberent, in diem Dominicum, aut Festum ex proposito differunt, atque ita necessitatem affectant, seu procurant.*

XVII. Alexander III. ante Nicolaum V. a quibusdam populis prope mare degentibus interrogatus, an Halecea die Dominico, aliisque Festis diebus piscari liceret, si forte per eos dies pisces illi ad littus accessissent, id quidem Pontifex indulsit; cavendum tamen monuit, ne solemnioribus per annum Festis piscarentur, nempe die Natali Salvatoris, ac diebus Epiphaniæ, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes; uti declarant Interpretes hujus Pontificiæ responsionis, quam modo subjicimus. Si vero aliis diebus Dominicis, aliisque Festis Haleces in littus confluerent, piscationem Pontifex permisit ea conditione, ut lucri partem impenderent in proximas Ecclesias, aut in egenos erogarent: *Indulgemus* (inquit Pontifex (4)), *ut liceat Parochianis vestris diebus Dominicis, & aliis Festis, præterquam in majoribus anni solemnitatibus, si Alecia terræ se inclinaverint, eorum captioni, ingruente necessitate, intendere, ita quod post factam capturam Ecclesiis circumpositis, & Christi pauperibus congruam faciant portionem.*

XVIII. Perpendi debent ea verba: *ingruente necessitate*: quæ sane inducunt occasionem, quæ prætermitti nullo modo potest, & quam illi populi studiose capere non poterant, ut piscationem in diem Festum consulto protraherent: *Magnum enituit* (inquit Thomassinus (5)) *in Antistite tantæ tuendæ Ecclesiæ disciplinæ studium. Cuncta enim expendit, ut lenius ageret cum illis, in quorum perniciem conspirasse videbatur soli, & maris iniquitas.*

XIX. Idem sentiunt unanimes Theologi morales; nam Sanctus Thomas hæc habet (6): *Opus corporale, quod ordinatur ad imminens damnum rei exterioris vitandum, non violat Sabbatum.* Cardinalis autem Cajetanus declarans ea verba: *damnum imminens*: ita subdit: *Imminente pluvia, vitatur licite damnum rerum sub die damnificandarum, auferendo inde eas, quæcumque res sint.*

XX. S. Antoninus (7), postquam inter servilia opera culturam agrorum numeravit, eamque diebus Festis vetitam ostendit, *nisi necessitas urgeat*, de hac necessitate verba faciens hæc tradit: *Si jacentibus segetibus in agro, vel fænis in pratis, vel uvis in vineis immineret tempestas, vel aliud periculum amissionis illarum rerum, licere talia colligere: item de alia re, quæ destruitur, si in die Festo circa eam manualiter non operatur, ut extensis lanæ ad radios Solis, cum hyeme apparent.*

XXI. Eamdem tuetur sententiam S. Raymundus de Pennafort (8), qui agros colere servile pariter asserit, ideoque per dies Festos id exerceri non posse; deinde de necessitate sic ait: *Quid, si urgeat necessitas, vel arare, vel fructus colligere in diebus Dominicis, & aliis Festis propter periculum bestium, qui in aliis diebus caperent, vel occiderent eos? Satis videtur, quod tunc possit Ecclesia indulgere illis.*

XXII. Joannes autem de Friburgo, qui additiones ad Summam Sancti Raymundi confecit, in medium profert aliud necessitatis exemplum: *Crede, quod, jacentibus in agris, aut fæno in pratis, si immineat tempestas aut pluvia, quæ corrumpat, aut deterioret multum talia, si fiat a sola separata, prohibendi non sunt Domini illarum terrarum removere, & indemnitati suæ cavere.*

XXIII. Postremo Romani Catechismi Auctores idem constituunt (9): *Sed neque earum rerum opera hac lege prohiberi existimandum est, quarum jactura facienda sit, si die Festo prætermittantur, quemadmodum sacris etiam Canonibus permissum est.*

XXIV. Tandem in dubium revocari nequit ejusmodi necessitatem ab illis, qui præsunt cognoscendam, ac probandam, ne imperitus quisque in sua causa judicium ferat; ob hanc rationem, ne aliquis in eam superbiam, atque insolantiam prorumpat, ut divinas humanasque leges in controversiam temere adducat, iisque privato se judicio liberum declaret, Sedes Apostolica in Constitutione: *Unigenitus*, hanc sententiam septuagesimo primo loco positam his verbis proscripsit, *Homo ob sui conservationem potest se dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.* Pontas de Festorum dierum observantia, ac de legitima causa, ut hoc præceptum solvatur verba faciens id sapienter advertit (10).

XXV. Post has certissimas sententias, quas exposuimus, jam de ipsarum usu sermo instituendus est, sive, ut clarius rem explicemus, postquam culturam agrorum servilem esse demonstravimus, neque per dies Festos exercendam, nisi necessitas urgeat, & superioris facultas intercedat, quisnam ille sit examinandum superest, qui de necessitate judicare debeat, & facultatem impertiri.

XXVI. Nemo sane ignorat hæc muneri nostro solum convenire, sed quoniam ubique locorum versari non possumus, arduumque, ac difficile esset agricolis Bononiam se conferre, ut, quoties necessitas postulet, a nobis, aut e Vicario nostro Generali, ad agros colendos facultatem obtineant, ideo juxte consuetudinem, & instituta Decessorum nostrorum auctoritatem nostram pro tue Parochia tibi committimus.

XXVII. Cardinalis Gabriel Palæottus primus hujus Civitatis Archiepiscopus hoc nobis exemplum reliquit. Permisit ipse Parochis, quod nos pariter facimus, ut pro exercendis agrorum operibus facultatem elargiantur: *aut necessitate, aut publica utilitate id exigente* (11): Insuper eam conditionem adjecit, ut mane postquam Sacro adfuerint, prandioque peracto, postquam Vesperis interfuerint agricolæ necessarios labores solum aggrediantur; inter quos enumerat herbam pro jumentis congerere, domum deferre, ac tuto loco collocare, frumentum ventilare, ipsumque in area purgare, & alia plura hujus generis, quæ ad fœnum pariter, ac paleam referuntur; castaneas, & glandes colligere, ac domum importare, vindemias instituere, plaustra onerare, cum de locis agitur, quæ longe ab urbe distant, & cum agricolæ Bononiam cum plaustris pervenire in sequenti feriato die nequirent, nisi prius Festo die iisdem plaustris onera in urbem deferenda composuissent.

XXVIII. Cum plurima nos fungiant, tum ea præsertim, quæ spectant ad agrorum culturam, hinc, ut nos omni difficultate expediamus, tibi concedimus, agricolis facultatem impertiri, ut Sacro audito ruris opera suscipiant, si necessitas mane impendat, aut post vesperas, si prandio confecto, aliquod opus necessarium videatur. Hanc facultatem non voce tenus, sed scriptam agricolis tradi præcipimus, non modo, ut pravos usus, quos superius enumeravimus, penitus evitemus; verum etiam, ut Synodo Cardinalis Hieronymi Columnæ Decessoris nostri morem geramus, in qua sic decernitur (12): *Facultas scripto ab iis concedatur, quæ nuntiis, seu lictoribus Curiæ Archiepiscopalis possit exhiberi, ne ab his illi ut inobedientes compescantur.* Nos autem lictores monebimus, ne quid mali illis eveniat, qui legitimam ob causam facultatem a Parocho petere haud potuerint, veluti, si improviso turbine compulsi, iis rebus statim consulere debeant, quæ plurimum detrimenti caperent, nisi ab impetu vindicarentur.

XXIX. His litteris Decretum adjungimus in Parochia promulgandum. Te pariter monemus, in hac nostra Typographia formolam concedendæ agricolis facultatis, qua debes uti, in lucem editam esse; plura, si opus fuerit, exemplaria desumi ex eo loco poterunt. Tandem explicanda ducimus opera ruralia,

(1) *L. Omnes &c. tit. de feriis.* (2) *De Festorum dierum celebratione lib. 3. cap. 4. num. 4.* (3) *Juris Ecclesiastici universi part. 2. tit. 17. cap. 1. num. 18.* (4) *Cap. Licet de feriis.* (5) *Loco superius allato num. 9.* (6) *In 2. 2. quæst. 122. art. 4. ad 3.* (7) *Part. 2. tit. 9. cap. 7. de negligentia Festorum §. 5.* (8) *In summa lib. 1. pag. 160. editionis Avenionensis ann. 1716.* (9) *Cap. 4. de Festis num. 24.* (10) *In Dictionario de casibus Conscientiæ in verbo: Festa. casu 4. in fine.* (11) *Part. 6. Archiepiscopalis pag. 455.* (12) *Part. 2. cap. 2.*

ralia, pro quibus peragendis facultatem tu poteris elargiri. Primum jumentis onera imponi nequeunt, ut in alium locum deportentur: non licet Mulionibus potestatem facere, ut iter habeant cum jumentis, & magis etiam cum plaustris, quæ mercibus onusta sint. Idem Pistrinariis interdicitur, qui neque frumentum, neque fruges, quæcumque illæ sint, neque castaneas mola conterere possunt; neque res ejusmodi ad pistrinum ferre, aut e pistrino deducere, sive molæ jumentorum opera, sive impulsu venti, aut aquæ circumagantur: eadem facultas omnino denegatur Pistrinariis, qui chartam, & pulverem sulphuream, & nitratam conficiunt; nos solum, aut Vicarius noster Generalis facultates ejusmodi impertiemus, cum res postulare videbitur.

XXX. Non ignoramus, quæ de Pistrinis impulsu venti, vel aquæ circumactis a Theologis disputantur, & Regionum consuetudinem in hoc negotio servandam affirmari probe novimus: *Sed quid* (inquit Joannes de Friburgo (1)) *de molendinis ad ventum, vel ad aquam? Respondeo: Cum absque majori opera hominis hujusmodi officium possit expleri, credo, servandam esse consuetudinem Regionis non probibitam a Prælatis circa feriationem a talibus in Festis feriandis. De Molendinis autem, quæ trahuntur per jumenta, credo, quod debeant quiescere diebus feriandis, cum secundum legem, non solum homines, sed etiam jumenta vacare jussa sint in Sabbato, Exod. 20. &c. Illi autem qui volunt se excusari de hoc, quod laborant in diebus feriandis post celebrationem Divinorum per hoc, quod audierunt Divina, excusationes quærunt in peccatis, cum etiam ante, & post debeant vacare a talibus.* Sanctus quoque Antoninus eamdem sententiam tuetur his verbis (2): *Item in Molendinis ad ventum, quæ sine magna opera exercentur, potest servari consuetudo patriæ non probibita a Prælatis: Secus de molendinis cum jumentis; & hoc, nisi necessitas urgeret propter victualia necessaria, quia tunc liceret.*

XXXI. Quamobrem post tempus non adeo diuturnum Ecclesiæ præpositi sumus, tamen certum perspectumque habemus, nunquam in Diœcesi per dies Festos permitti consuevisse Pistrinariis, ut fruges quascumque, frumentum, aut castaneas molerent, canalem expurgarent, molas aptarent. Si vero peculiaris aliqua causa obvenisset, facultas prius ex hac Archiepiscopali Curia semper impetrata fuit, quod ex nostris hujus Cancellariæ documentis apertissime comprobatur.

XXXII. Inter quæstiones Moralis Theologiæ Parochis hujus Diœcesis propositas, & examinatas anno 1646, quæ Typis Bononiensibus editæ fuerunt anno 1647. hæc mense Decembri disputata fuit: *Excusat se Molitor, quod diebus Festis molat frumentum, eo quod molendinum sola ventorum vi volvatur, nullo sui corporali labore adhibito. At Confessarius urget, quod id sit prohibitum, quia die Festo opus servile non est exercendum, quale est molere frumentum. Quæsitum an excusari possit Molitor, seclusa necessitate, vel consuetudine.* Hoc pacto responsum fuit: *Non excusari, seclusa consuetudine legitime præscripta.*

XXXIII. Qui vero additiones eidem quæstioni confecit, illorum opinione adducta, qui licere id putant; cum Pistrinum vento, vel aqua, vel Jumentorum opera circumducitur, ita ut hominis labor, ac præsentia haud continuo requiratur ita subdit: *Hæc tamen sententia admitti non potest in nostro Archiepiscopatu, in quo est graviter probibitum, ne molendina in Festis nedum molant, sed nec etiam aperiantur, & maxime in Civitate, ut quisque videre potest, & ideo dicendum est, Molitores, qui sine licentia molunt, non solum non excusari, sed graviter peccare, nec esse absolvendos, nisi desistant.*

XXXIV. Illud quoque advertimus, scriptum esse in facultate, quæ de more ex hac nostra Cancellaria ad molendum per dies Festos desumitur: *Eadem facultas illos pariter immunes efficiat, qui ad Pistrinum farinam, aut frumentum advebunt, & inde domos illud revebunt.* Cum typis novum exemplar dabitur, ea verba penitus auferemus, aut saltem modus aliquis statuetur; cum illis adducti homines ad Pistrinum cum jumentis frumento onustis diebus Festis se conferant non sine offensione Fidelium, qui pietate magis excellunt: nam ea facultas ob aquarum penuriam conceditur, & timoris causa objicitur, ne Feriatis diebus aqua desit, quæ Festo die ad Pistrinum agendum suppetit; non autem permittitur fruges ad Pistrinum tunc vehere, illasque inde asportare, quæ commode pro festis diebus curari possunt. Itaque cum novum ejusmodi facultatis exemplar promulgabimus, edictum Sancti Caroli Borromæi superius allatum sequemur: *Molendinorum quæ operarii cessent ab advebendo ad Molendinum tritico, revebenda ad Pistores, aut privatorum ad ædes farina, a tundendis scalpro molis, resarciendis rotis, aut alio quovis opere præstando circa Molendinum, nisi forsan ob plurium Festorum continuam frequentiam, aut urgentem utilitatis communis causam obtinuerint licentiam in scriptis.*

XXXV. Finem facimus, a te summopere petentes, ut has litteras non semel percurras, animoque defigas omnia, quæ in illis continentur. Tunc facilius necessitatis causas expendes, & omnem criminis labem effugies, quod non contingit, cum pro necessitate falsa quædam species admittitur, nec vera necessitas ab ea dignoscitur, quæ nimio studio quæsita in medium profertur. Sæpius tibi ante oculos proponas Felicis III. sententiam (3), quæ ad illos pertinere videtur, qui nimia facilitate commodiorem ad Cœlum viam sternere arbitrantur: *Se decipit ipse, qui fallit; nihilque per nostram facilitatem Tribunalis excelsi judicio derogari, cui illa sunt rata, quæ pia, quæ vera quæ justa sunt.* Te minime pigeat scriptam facultatem impertiri, vel eam manu tua obsignare, quæ Typis impressa est: nam qui vitam omni sollicitudine vacuam traducere exoptat, animarum curam nequaquam suscipiat: id tamen levius fiet, si præceptum de celebrandis diebus Festis populo non semel explanabis: si verbis ostendes, quantum Deo ingrata, invisaque sit eorum violatio, & quæ gravissima mala ex ipsa proveniant, cum per dies Festos ad Ecclesiam accedere, ad Missæ Sacrificium, Vesperas, Christianæ doctrinæ explicationem convenire populus prætermittit: si testimonia Sacrarum litterarum proferas, quibus demonstres agrorum sterilitatem, messis parcitatem, spes agricolarum horæ momento præcisas ob dierum Festorum contemptum obvenire, quem sæpius hoc pacto Deus ulciscitur. De hac re alias copiose sermonem instituimus (4). Si quæ a nobis prætermissa videantur, tua eruditione perficies. Profecto ita fiet, ut populus de Festorum dierum religione satis imbutus molestiam tibi rarius afferat pro obtinenda facultate, ut sibi liceat agrorum operibus per dies Festos incumbere. Quod reliquum est, tibi, populoque tuo benedictionem nostram elargimur.

INSTITUTIO LXVI.

Epistola encyclica Præfectis Hospitiorum, in quibus Puellæ expositæ, sive spuriæ detinentur. Item Præfectis aliarum Domorum, ubi honestæ Puellæ servantur, quæ pia domicilia a Baracano, a S. Maria, a S. Cruce, & a S. Josepho in hac Bononiensi Civitate nominantur. De causa hujus Epistolæ scribendæ. Confessarium extraordinarium Puellis hujusmodi bis, vel ter per annum esse concedendum. Consentaneum videri maxime, si aliquis Sacerdos designetur quotannis, qui Puellas easdem spiritualibus exercitiis detineat: Magnum illarum valetudini detrimentum inferri ex eo, quod nulla ipsis extra domicilium deambulatio permittatur. Id omnino necessarium esse. Quæ ratio, aut norma tenenda sit, ut aliquando extra Hospitium deambulent absque ulla mali suspicione, vel periculo.

I. Non ignoratis, Viri praeclarissimi, cum Sacram Visitationem perageremus, ad ea domicilia nos pariter accessisse, ubi servantur, atque instituuntur Puellæ, quæ deinde vel Matrimonium ineunt, vel Religionis voto se obstringunt. Illud in iisdem domiciliis, quod jam pro certo habebamus, magna cum animi nostri lætitia deprehendimus, omnia nempe recte administrata vestro assiduo studio, ac diligentia, cujus amplissimam a Deo mercedem consequemini. Perpauca Decretis nostris inserimus, quæ in singulis domiciliis curanda videbantur. Sed quoniam libellus peractæ Visitationis, in quem relata sunt ea Decreta, vix oblatus fuit, statim reponitur, nec vobis ante oculos subjicitur, ita ut nemo ex vobis fortasse viderit unquam libellum, in quo Visitatio, ac Decreta a Card. Boncompagno Prædecessore nostro confecta descripta fuerunt, hanc ob causam non modo ipsa domicilia iterum adibimus, ut cognoscamus, an Decreta nostra diligenter observentur, sed has dare litteras necessarium putavimus, quibus complecti aliqua statuimus, quæ ad universa ejusmodi domicilia pertinent, nec levis momenti haberi debent, & quæ vobis perspecta esse fas est, ut remedium afferatur pravæ consuetudini, ob quam libellus Sac. Visitationis, statim ac devenit in manus vestras, in tabulario conditur, ubi tanquam Sybillæ alicujus arcanum volumen asservatur; Certum, perspectum-

(1) *Loco superius allato.* (2) *Loco allato.* (3) *In Epistola 7.*
(4) *In nostro Edicto de observantia Festorum edito die 14. mensis Julii anno 1736.*

ftumque eft omnibus fedulam oiagis operam, ac ftudium impendendum, ut Puellæ, quæ his publicis Hofpitiis detinentur, optima difciplina, ac moribus imbuantur, qoam ne iis careant tebus, quæ ad hanc mortalem vitam pertinent. Primum aotem obtineri nequit, nifi Chriftianam lagem, ac doctrinam ipfæ percipiant.

Itaqoe declaramus, fancitum a nobis effe, ut fingulis faltem Dominicis diebus aut mane, aut peracto prandio Confeffarius pro fingulis hofpitiis defignatus, aut alius Sacerdos a nobis eligendus, omnibus Puellis in unum locum coactis eamdem Chrifti legem, ac difciplinam explanet. Deinde, ut Hofpitii moderatrix per hebdomadam andem inftituto Puellas exerceat, pro quo adhibebitur libellus Chriftianæ doctrinæ, quem nos pro utilitate Diœcefis plurimis additis in lucem promulgari juffimus. Item quifquis facile intelligit plurimum ad eumdem finem confetre, fi Pœnitentiæ Sacramentum recte adminiftretur. Neque ignoramus Sacerdotem noftra auctoritate probatum ad Puellarum Confeffiones audiendas a vobis conftitui; nihilominus aliquid mali contingera poffe fufpicamur, nifi ter, aut quater per anni corfum alius quoque Sacerdos extraordinarius decernaror, qui Puellarum id peteotium Confeffiones excipiat; Tridentina Synodus unicum Monialibus Confeffatium adeoodum perpendit, ideoque ut illas omni follicitudine, qua torqueri poffent ob hanc caufam, penitus liberaret, feu, ut clarius dicam, ne fortaffe in perpetuam curam adducerentur illæ, quæ aliquod crimen Confeffario patefacera ægre ferrent, ut virtutis opinionem fibi apud ipfum integre tueantur, aut ob aliam rationam, cujus rei funeftiffima exempla a Patre Segneri, & Clericato commemorantur (1), ita ftatuit: *Præter ordinarium autem Confefforem alius extraordinarius ab Epifcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confeffiones audire debeat* (2). Siquis aliquando Epifcopus Confaffarium axtra Ordinem Monialibus denegaverit, Sacta Congregatio, quæ Tridentinum Concilium interpretari, & exequi debet, id Epifcopo haud licera refpondit die 20. Septembris anno 1642. (3). Cum enim peteratur: *An Epifcopus poffit denegare Monialibus Confeffarium extraordinarium bis, aut ter in anno*, Decratum ita fuit; *Non poffe, immo teneri offerre*. In Actis Ecclefiæ Mediolanenfis quæ Lugduni impreffa funt, quibufque nos otimur (4); a Sancto Carolo Borromæo hujufce rei caufa in medium adducitur: *Ut quæ* (de Monialibus fermo eft) *hujufmodi indigent medicina propter aliquem occultum animæ morbum, neque ipfæ eam poftulare, aut accipere ab ufitato Confeffore unquam auderent, liberius mederi fuis malis poffint, ut Diaboli laqueos evadere, una cum reliquis Confeffario novo fua peccata confitendo*. Id vero non Monialibus folum, fed Puellis etiam aptiffime convenit, quæ in publicis Hofpitiis degunt. Nam tota difficultas in eo pofita eft, quod femper aidem Sacerdoti peccata ipfa conficeri debeant. Itaque vobis notum facimus, nos omnino velle, ut bis, vel ter per anni fpatium fingulis ejufmodi Hofpitiis Confeffarius axtra ordinem defignetur; & quoniam haud facile eos dignofcitis, qui hanc provinciam cum fructu fufcipere poffiot, his litteris adjungimus illorum nomina, qui inter Regulares, vel Sæculares Presbyteros ad hoc munus idonei a nobis judicantur; ea quibus unum (non tamen eumdem femper) eligetis. Præter ipfos nemo alius ad Confeffiones Puellarum extra ordinem audiendas conftituetur, licet pro adminiftrando Pœnitentiæ Sacramento a nobis probatus fuerit. Infuper defcripti Sacetdotes ad obeundum munus Confeffarii axtraordinarii ad ea folum domicilia accedere poterunt, quæ in indice adnorantur. Pietati quoque veftræ confentaneum videretur, fi ea iifdem Sacerdotibus aliquem nuncuparetis, qui femel in anno vel omnes cujufvis Hofpitii Puellas fpiritualibus exercitiis uno tempore detineret, vel ipfarum cœtum in duas veluti claffes divideret, ut commodius iifdem exercitiis vacarent. Hic finis Epiftolæ noftræ daretur, fi univerfæ de parum firma corporis valetudine, aut da morbis etiam nullatenus quererentur, uti paucarum exemplis docemur, quæ fingolari virtute præditæ ægritudines a Deo poftulant, ut pati in hoc vitæ curriculo, fructumque ex patientia colligere poffint. Cum tamen arduum, ac prorfus difficile fit omnibus Puellis, quæ noftris Hofpitiis immorantur, eximiam hanc virtutem tribuere, quam in paucis Deo gratiffimis, divitiifque muneribus fupra modum affluentibus admirari folemus, ideo aliqua fubjicienda a nobis fupetfunt, ut Evangelii non modo præceptis, fed etiam confiliis pareamus. Moniales revera Clauftris perpetuo includuntur, quam legem fibi Religionis voto induxerunt. In Clauftris quoque Puellæ inftituendæ libere verfantur. Illæ tamen non eamdem vitæ rationem habent, ac Puellæ, quæ in Urbis Hofpitiis vitam agunt, & quæ diem laboribus impendere coguntur.

Item Monialium Clauftra fatis ampla, & magnifica funt, nec ullum in tota Civitate Monafteriom fitum aft, quod apertiffimo cœlo non fruatur, hortofque adjunctos non habeat, ubi deambulationes ad tuendam valetodinem accommodatæ commode fiant. His omnibus vel penitus, val partim carent Puellarum Hofpitia. Ob aam caofam Moniales meliori fanitate utuntur, ac potiffimum Puellæ educandæ, quæ optimam valetudinem vultu etiam teftantur. Aliter profecto de reliquis Puellis, quæ in Hofpitiis degunt, dijudicandum eft, fi fanitatis indicia ex ore defumenda videantur. Hinc ipfæ raro in matrimonium petuntur, & magna cum difficultate inter Moniales cooptantur. Si Medicorum confilium exquiratur, ftatim affirmabunt, ipfis Puellis neceffario permittendum, ut aliquando liberiore cœlo extra Hofpitium utantur, quod plurimum ipfis couferet ad bonam valetudinem confervandam, tum quia motu corpus exercent, tum quia novam auram refpirant. Si quis vero confilium noftrom expeteret, qua ratione abfque ullo difcrimine, val mali fofpicione id Puellis permitti poffit, Romanæ Urbis normam, ac inftitutum illius oculis fubjiceremus, ubi plura ejufmodi Hofpitia prudenter adminiftrantur. Libertatem prodeundi extra Hofpitium iifdem Puellis non ita frequenter concedendam afferemus, fed toties per annum, quoties Decretis noftris indiximus, nempe cum dies fereni affulgent, iifque horis, quibus per Urbis compita frequens populi multitudo non occurrit, ea quoqua lega, ut Puellæ binæ incedant, eafque Hofpitii Moderatrix, & unus ex Adminiftris ipfius Hofpitii comitetur. Venerabilis Dei Servus Cardinalis Bellarminus S. Francifco Salefio confulanti (5), utrum Clauftris includere deberet quafdam Virgines, ac Viduas, quæ communem agebant vitam, fed nec vota Regularium emittebant, nec Clauftri legem obfervabant, his verbis libere refpondit: *Ego retinerem Virgines, & Viduas iftas in ftatu, in quo funt*. Veteres Moniales, quæ olim in Oriente, atque Occidente floruetunt idem Cardinalis commemorat, & ftatim fubdit: *Sed illæ non erant claufæ in Monafteriis, ut non exirent, quando opus erat*. Hanc legam, & inftitutum Clauftrorum tunc cœpiffe fatetur, cum Bonifacius VIII. Pontificatum obtineret. Tandem Sanctum Epifcopum exemplo Oblatarum S. Francifcæ Romanæ perfuadera contendit, ut eafdem Virgines, ac Viduas liberas effe patiatur: *Et nunc etiam Romæ floret valde Monafterium Nobilium Fœminarum a Sancta Francifca Romana inftitutum, in quo tamen neque Claufura eft, nec folemnis illa profeffio*. De hac re verba fecimus, cum Puellarum Hofpitia invifimus, & opportuna quoque Decrata confecimus; quæ, ut omni ftudio ferventur, magnopere commendamus. Neque illud diffimulamus, æquo animo facre non poffe, ut per pluras annos Hofpitiis claudantur non fine valetudinis detrimento Puellæ, quæ nulla Clauftri lege tenentur, & quæ integra, ac falva honeftatis laude ob aliquam pietatis caufam exire poffant; quoties præfertim mulieres Regularibus Ordinibus conptatas, & quæ Tertiariæ appellantur, per Urbem aut binas aut plures etiam vagati videmus, & cum perpendimus a S. Pio V. Decretum fuiffe in Conftitutione, quam fuperius nos ipfi memoravimus, cum Sac. Vifitationem Monialibus inftruximus, ne in pofterum ullæ mulieres ad habitum ejufmodi reciperentur, nifi folemnia vota nuncuparent, & fe perpetuo Clauftris adftringerent, cum poftremo cognitum habeamus cœtus harum mulierum, qui S. Pii Conftitutioni adverfantur, non probari per Sedem Apoftolicam, fed tolerari. Hæc pauca habuimus, nobiliffimi Viri, quæ vobis fignificanda videbantur &c.

IN-

(1) *In celebri opere de Inftituto Chrift. par. 3. ferm. 12.* (2) *De Pœnitentia decif. 23. num. 5. & 6. Seff. 5. cap. 20. de Regularibus.* (3) *In Caufa Saluzenfi lib. 17. Decret. pag.* 103.
(4) *Tom. 3. pag.* 46. (5) *Epiftola familiari* 138.

INSTITUTIO LXVII.

De consecratione novi Altaris excitati in hac Metropolitana Ecclesia. Quonam tempore, quove Auctore eadem Ecclesia primum consecrata fuerit. De veteri Ecclesia Metropolitana nihil in præsentia superesse: tamen primæ Dedicationis officium esse recitandum. Intercedere certum discrimen inter consecrationem Altaris, & Ecclesiæ. Monentur fideles ad hanc consecrationem frequentes convenire, ut propositam Indulgentiam consequantur.

I. SUmmus Pontifex Lucius III. hanc S. Petri Ecclesiam Episcopalem olim, nunc vero Metropolitanam anno 1184. consecravit, cum Bononiam pertransiens ad Concilium se contulit, quod Veronæ celebravit. Id, prætermissis hujus Urbis monumentis, apertissime colligitur ex litteris, quas ad Gerardum Ravennæ Archiepiscopum ipse Pontifex dedit, & quas Rubeus (1), ac Pagius (2) commemorant. In illis enim Gerardum admonet Lucius duas Ecclesias suo juri Metropolitano subjectas a se consecratas, Bononiæ nempe Templum S. Petro, & Mutinæ Templum S. Geminiano nuncupatum.

II. Certissimum est nihil superesse Templi per Lucium Pontificem sacrati, cum Gabriel Cardinalis Palæottus anno 1566. Aram maximam excitaverit, quod ex Sigonio deprehenditur, & cum posteriori tempore reliquum, quod deerat, a fundamentis conditum fuerit, uti monumenta muris ipsius Templi defixa testantur. Quamobrem nova consecratio requiritur; nam cum illa muris inhæreat, & Crucibus ibidem designatis, quemadmodum jure Canonico decernitur, si semel antiqua mœnia diruta fuerint, & nova a fundamentis extructa; tunc necessario consecratione rursum indiget Ecclesia, quod Canonum Interpretes unanimi assensu confirmant (3), ac potissimum Engelius (4), Anacletus (5), ac Pirrhing. (6).

III. Si Dei beneficio salvi, & incolumes erimus, consecrationem hanc solemni pompa tunc temporis peragere statuimus, cum Synodus a nobis celebrabitur, ut totius Cleri frequentia magis ipsa decoretur. Neque nos ab hoc consilio retardabit, si Templi ædificium nondum absolutum fuerit; aut quod pro veteri Dedicatione quotannis officium adhuc persolvatur.

IV. Cum enim in majorem amplitudinem assurgere nec debeat, nec possit reliquum ædificii, si ad finem perducatur, ideo, licet imperfectum illud habeatur, nova consecratio nequit impediri. Id etiam auctoritate eorumdem Scriptorum clare ostenditur.

V. Officium vero Dedicationis per Lucium III. peractæ indicitur quotannis ob hanc causam, ut illius memoria sempiterna permaneat; si autem muris dirutis ipsa desierit, non inde sequitur, ut nova consecratio omitti debeat.

VI. Templum S. Petri a S. Silvestro Pontifice solemni ritu Romæ dedicatum fuit. Cum deinde veteres parietes dejecti fuissent, novumque ædificium incredibili sumptu a Julio II. inchoatum, & a Paulo V. confectum, adhuc tamen primæ Dedicationis Officium recitari consuevit, & nihilominus Urbanus VIII. iterum Basilicam Sancti Petri consecravit.

VII. Idem contigit in Basilica Lateranensi Sancti Joannis, quæ ab eodem S. Silvestro jam fuerat consecrata, ejusque Dedicationis Officium etiam recitabatur, postquam Clemens VIII., ac Innocentius X. novis ædificiis eam Basilicam restaurarunt, & tamen Benedictus XIII. paucis adhuc annis ipsam rursum consecrandam censuit.

VIII. Cum res ita se habeat Ecclesiam S. Petri consecrabimus, sed tamen aliquod temporis spatium prius elabetur, cum præsto non sint omnia, quæ ad Synodum cogendam requiruntur. At quoniam ex recenti Canonum disciplina Altaris Dedicatio ab Ecclesiæ Consecratione sejungitur (7), ideo vix in hanc Sedem pervenimus, Aram præclarissimam a Cardinali Jacobo Boncompagno erectam in Templo S. Petri sacrare haud prætermisimus; eademque ratione novum Altare dedicare intelligimus, quod nos ipsi in eodem templo condi jussimus Beatæ Virgini nuncupatum, Sanctoque Ignatio Societatis Jesu Fundatori, qui inter Patronos hujus Civitatis, ac Diœcesis adnumeratur. Ejusdem Altaris construendi consilium, ac mentem habuit Cardinalis Ludovisi hujus & ipse Urbis Archiepiscopus anno 1629., sed morte præreptus rem perficere non potuit. Ipsum quidem Altare penitus absolutum est, ac solum Tabernaculum deest, ubi Divina Eucharistia collocetur. Jam artifices operi incumbunt, ut cultu, qui maxime convenit, exornent.

IX. Diem 14. hujus mensis Aprilis pro ejusdem Aræ Dedicatione statuimus, nempe diem Dominicam Palmarum, hora duodecima, cum longum tempus pro re gerenda exigatur, ac ne divina Officia impediantur, quæ in Ecclesiam per eum diem haberi solent. Hortamur omnes, ut frequentes conveniant, quibus etiam centum dies Indulgentiarum concedimus, si debita cum pietate interfuerint.

INSTITUTIO LXVIII.

De processione, quæ indicitur die Festo Ascensionis Domini ac præcedenti Dominica, in qua Beatæ Virginis effigies a Sancto Luca depicta circumfertur. Antiquissimum esse hoc Institutum. Describitur hora, certusque locus, ubi præsto esse debeant illi, qui eidem Processioni interesse consueverunt, ut ipsa majori ordine, ac majori pietate peragatur. Improbatur tempus parum consentaneum, quo solent inchoari, & absolvi Missarum Sacrificia, quæ ante Sacram effigiem celebrari mos fuit. Aliud tempus magis aptum constituitur.

I. VEteri Instituto, ac more Beatæ Virginis Effigies a S. Luca depicta per hanc Urbem solemni pompa circumducitur diebus minorum Rogationum, quæ nempe ante Festum Ascensionis Domini celebrantur, de quibus etiam alio loco verba fecimus (8).

II. Id quoque ostenditur ex litteris Leonis X., quas die 6. Maji anno 1513. ad Moniales degentes in Cœnobio Sancti Lucæ Pontifex dedit, & quæ in recens Bullarium Ordinis Sancti Dominici relatæ fuerunt (9): *Exponi nobis nuper fecistis, quod, licet a tanto tempore, cujus contrarii memoria hominum non existit, quædam Imago gloriosa Dei Genitricis Virginis Mariæ a Beato Luca Evangelista, ut pie creditur, depicta in Ecclesia Monasterii vestri &c. reposita fuerit, & singulis annis tempore Rogationum per Civitatem Bononien. summa cum veneratione, & hujusmodi Rogationibus finitis, ad ipsam Ecclesiam reportari consueverit &c.*

III. Pia sane, ac celebris est supplicatio, qua Sacra Effigies per eosdem Rogationum dies ad plures Urbis Ecclesias defertur: ejus historia tradita in lucem fuit ab Ascanio Persio, & Coloniæ Typis edita anno 1619., ac deinde superaddita Vitæ Beati Nicolai Albergati, quam P. Georgius Carneseldius Carthusianus Coloniensis posterorum memoriæ commendavit: *Ad Urbem*: (inquit Ascanius Persius (10)) *quotannis ob solemnes trium dierum supplicationes, quas Rogationes appellamus, deportatur; ibique Cleri, cæterorumque fere Civitatis Sacrorum Ordinum, Devotorum item (videlicet Laicorum Sodalium, qui in supplicationibus sub propriis instructi Vexillis ingrediuntur) longis agminibus, necnon Artium, quæ in Urbe exercentur, Collegiis spectabili pompa præeuntibus, Magistratibus subsequentibus, reliqua comitante Civitate, per tres eos dies matutinis horis ad certa Delubra deferri solet.*

IV. Cardinalis Jacobus Boncompagnus sapienter constituit, ne Sacra Effigies in Urbem noctu, sed clara luce deportaretur: quod accidit Sabbatho ante Dominicam, quæ Festum Ascensionis antecedit. Hoc Decretum libentissime probamus, & perpauca etiam per has litteras addenda censemus, ut pietas in hac supplicatione peragenda magis augeatur, & quædam corruptelæ, quæ paulatim inductæ sunt, de medio auferantur.

V. Ac primo, dum Sacra Effigies in Urbem defertur, tormenta bellica explodantur, & Campanæ in Turribus tum Regularium, tum Sæcularium Ecclesiarum pulsantur, quod hoc anno, ac perpetuo observandum decernimus. Aliquid augendæ pompæ valde consentaneum hic adjungi posse cuperemus: nam Sigonius (11) testatur, cum primo Sacra Effigies a mœnibus Civitatis non longe abesset, quo tempore Beatus Nicolaus hanc Ecclesiam obtinebat, testatur, inquam, quod: *Antiani, cæterique Magistratus una cum Clero, atque omnibus Religiosorum Ordinibus ad Portam Saragotiæ occurrerant, atque apud Virgines Sancti Mathiæ collocaverunt.* Sed hanc rem

(1) *Lib. 6. Histor. Ravenn.* (2) *In Breviario Romanor. Pontificum in vita Lucii III. num 9.*
(3) *Tit. de Consecrat. Eccles. vel Altaris.* (4) §. 1. (5) §. 6. (6) §. 3.
(7) *Vanesp. Jur. Eccles. part. 2. tit. 16. cap. 4. num. 11.* (8) *Instit. tertia hujus libri.* (9) *Lib. 4. p. 296.*
(10) *Pag. 150.* (11) *In vita B. Nicolai Albergati.*

rem tacite modo præteribimus; nos proculdubio in Templo Sancti Matthiæ præsto aderimus, cum Sacra Effigies advaniat, ubi jussu nostro in laudem Beatæ Virginis Litaniæ persolventur. Qua in re sequuti sumus exemplum clarissimi civis nostri Gregorii XV., in cujus Pontificatu Pater Dominicus a Jesu Maria Romam detulit Effigiem Beatæ Virginis miraculis celeberrimam; quæ in Victoriæ Templo collocata fuit (1).

VI. Die Dominico in sequenti ante ferias secundam, tertiam, & quartam, quibus Rogationes celebrantur, eadem Sacra Effigies ad plures Ecclesias, ac potissimum Monialium deportatur. Nihil novi super hoc statuimus; dissimulare tamen haud possumus, quod nos ipsi perspeximus, & plures etiam pietate insignes viri adverterunt, nempe Sacram Effigiem eodem die Dominico sine ullo ordine, ac dignitate circumferri, ita ut confusa militum turba potius, quam pia Fidelium multitudo illam prosequi videatur. Quamobrem pro muneris nostri ratione modum aliquem, certamque normam statuendam judicavimus.

VII. Deprehendimus malum ejusmodi non quidem a pietate, sed a necessitate quadam dimanare. Etenim fieri nullo modo potest, ut iidem semper viri ab aurora usque ad vesperas ordinem integre servare possint, piosque cantus exsolvere. Itaque peritos accivimus, quorum consilio deliberavimus, Sodalitiis, quæ Sacram Effigiem die Dominico comitari debent, horam, certumque locum decernere, quo convenient, ut hoc pium munus aggrediantur, & locum insuper, ubi munus idem absolvant. Rationem habebimus itineris, cujus descriptio ad supplicationem recte ordinandam Typis evulgabitur. Hoc enim pacto, si Sodalitia sibi invicem subrogentur, pietas facilius conservabitur, & laudes Beatæ Virginis, dum solemnis pompa peragitur, commode recitari poterunt.

VIII. Igitur hoc anno, & in posterum Sodalitiis omnibus, quæ supplicationi adesse consueverunt, ex nostra Cancellaria scripto indicabitur locus, ac tempus, quo singula Beatæ Virginis Effigiem comitari debeant, & etiam locus designabitur, ubi reliquis advenientibus locum concedant; singulis Sodalitiis, ut jussa faciant, omnino præcipimus. Hortamur autem summopere Fideles ipsis Sodalitatibus adscitos, ut frequentes conveniant, ne in hac supplicatione (quod superioribus annis semper contigit) illud indignum Civium oculis subjiciatur, ut videlicet vexillum præferri videant, & nullos inde, vel perpaucos Sodales, qui per ipsum sequantur. Nos centum dies Indulgentiarum impertimur omnibus Sodalibus, qui supplicationi intersint, ut ad pium munus obeundum studiosius incitentur. Easdem Indulgentias elargimur iis, qui, licet in ipsa Sodalitia cooptati non sint, tamen Præfectorum consensu Sodalium habitum induant, & solemnem pompam cum reliquis comitentur. Hortamur omnes vehementer, ut ordinati, modestique incedant, ac ne vanos sermones intermisceant: *Est sane* (inquit Theophilus Raynaudus (2) *manifesta dehonestatio Dei & incogitantia finis, ob quem Processio instituitur, sic fabulari. Non ita Hebræi illi, qui Urbem Hiericuntinam ritu procedentium religiose adibant. Silentes enim, & attenti, ac venerabundi procedebant. Quod exemplum æmulari inter Christianos pii quoque jam olim, nisi canendum esset, exactissime silentium servarunt in Dei placationem intenti.* Quoniam vero preces huic piæ supplicationi non solum aptissime conveniunt, sed intempestivos etiam sermones impediunt, Sodales omnes, dum pompam sequuntur, Rosarium Beatæ Virginis, aut Litanias, vel Officium ejusdem Virginis alterno cantu recitabunt, cum præsertim eo die in privatis ipsorum Sacellis idem Officium prætermittatur.

IX. Paucis ab hinc annis prava consuetudo obtinuit, ut eodem die Dominico privatum Sacrum vix peracta media nocte celebretur in templo Monialium Sancti Matthiæ, ob eam scilicet causam, ut Sacrificium conficiatur, priusquam Sacra Effigies ab eo loco recedat. Cum in eamdem Ecclesiam Sacra Effigies ipso mane referatur, si Sacrum solemne indicatur, non semel accidit, ut ad vigesimam primam horam absolutum non fuerit, cum meridiei tempus hora decima sexta haberetur. Idem evenit in Festo Ascensionis, cum Sacra Effigies in Templum S. Lucæ positum in Monte Guardiæ restituitur; tunc enim Sacra fieri valde ante auroram, ac post meridiem consueverunt. Aliter se res habet, cum die Dominico privatum Missæ Sacrificium coram Cardinali Legato, nobis ipsis, ac Urbis Magistratu peragitur; aliter quoque est, cum Feriis secunda, tertia, & quarta, quibus Rogationes incidunt, solemni Ritu Sacrum conficitur in iis Ecclesiis, ad quas Sacra Effigies circumducitur: pietas enim Cardinalis Legati pastoralem nostram sollicitudinem magnopere adjuvet, ut præscriptis temporibus Sacerdotes rem divinam operentur.

X. Quare, ut hic pravus usus de medio auferatur, qui Ecclesiasticis institutis, ac Tridentinæ Synodo contrarius omnino est, non modo auctoritate nostra, sed etiam, ut morem geramus voluntati Summi Pontificis, quam die 20. Martii hujus anni Sacra Concilii Congregatio nobis declaravit, præcipimus Sacrum privatum, aut solemne die Dominico, & in Festo Ascensionis in Templis Sancti Matthiæ, aut Sancti Lucæ, aut quibusvis aliis nullum fieri, nisi iis tantum horis, quæ inferius adnotantur. Hoc autem Decreto quemcumque Sacerdotem Regularem, aut Sæcularem complectimur, etiam Ordinis Sancti Dominici, qui cum præsint Monasteriis Sancti Matthiæ, ac Sancti Lucæ, importunis aliorum studiis impulsi Sacra privatim facere, aut solemni etiam ritu extra designatum tempus cogebantur: qui jussis ejusmodi parere detrectaverint, pœnæ suspensionis obnoxios *Ipso facto* eos declaramus, aliasque etiam graviores infligemus.

XI. Illud tamen monendum ducimus, hæc a nobis eo consilio proposita non esse, ut impedimentum afferamus, ne Sacra Effigies ad Ecclesias Monialium deferatur die Dominico, & in Festo Ascensionis juxta arbitrium illius, qui mortis Sodalitio præsidet, aut ne Sacra fiant in templis Monialium Sancti Matthiæ, & S. Lucæ eodem die Dominico, & in sequenti Feria quinta, licet pia supplicatio in eadem templa nondum pervenerit; illud solum decernimus, ne extra præscriptas horas Sacra privatim, aut solemniter peragantur in qualibet Ecclesia, in quam Sacra Effigies deportatur, & hac ratione Ecclesias etiam Sancti Matthiæ, ac Sancti Lucæ comprehendimus. Neque probare possumus, quod in medium afferri solet; solemnem pompam die Dominico ante auroram a templo S. Matthiæ inchoari, ut consuetum viæ spatium integre conficiat; ideoque Missæ Sacrificium ante Auroram pariter indicendum. Nam illud primum omittimus, breviori spatio pompam ejusmodi definiri posse; certissimum vero est a nullo Rituali constitui, ut Sacrum necessario præponi debeat, cum Beatæ Virgini piæ supplicationes instituuntur. Neque illud magni ponderis habendum est, quod adduci solet, peracta nempe supplicatione solemnem cum cantu Missam celebrandam: nulla quippe necessitas id postulat; nam licet die Dominico eidem pompæ finis imponatur in templo S. Matthiæ, die autem Festo Ascensionis in templo S. Lucæ, quod longe post meridiem evenire consuevit; tamen nulla ex hoc necessitas dimanat, ut horis indebitis Sacrum fieri liceat. Etenim, si gravis causa intercedat (veluti cum agitur de negligendis Ecclesiasticis legibus, ac Rubricis (tunc arbitrio Episcopi relinquitur interdicere, ne post supplicationes res divina conficiatur: *Processiones* (ita legitur in Rituali Romano tit. de Processionibus) *prius fieri debent, deinde Missa solemniter celebrari, nisi aliter interdum ob gravem causam Ordinario, vel Clero videatur.* Postremo suaderi nullo modo potest, Sacrum, quod tunc agitur die Dominico, vel Feria quinta, pro illis fieri, qui sacram pompam comitati fuerint, qui sane omnes vix eadem pompa templum attigit Sancti Matthiæ, aut Sancti Lucæ, domum se recipiunt.

Subjicimus hic jussa Pontificis, de quibus superius dictum est, ne quis fortasse nullam ipsorum scientiam se habuisse contendat.

Eminentissime, ac Reverendissime Domine Observandissime.

CUM ad aures Sanctissimi Domini Nostri devenerit, nonnullos forte per annos, antequam Eminentia Vestra istius Bononiensis Ecclesiæ regimini præficeretur, paulatim ea in Civitate irrepsisse abusum, ut occasione, qua Sacra quædam Imago Deiparæ Virginis a Sancto Luca, uti præfertur, depicta, ab Ecclesia Sancti Matthiæ, Religiosarum Ordinis Sancti Dominici ad alias plures Monialium Ecclesias die Dominica ante Ascensionem, servato Processionis ritu, transfertur, multas per horas ante auroram, priusquam nempe eadem Sacra Imago inde amoveatur, Missa lecta coram ipsa celebretur, deindeque eadem die, pluribus jam a meridie transactis horis, nimirum postquam dicta Sacra Imago ad ipsam Sancti Matthiæ Ecclesiam relata est, alia ibidem Missa solemniter canatur; Sanctissimus Pater, qui non sine gravi animi sui offensione, Ecclesiæ præceptam, ejusque Rubricas de tempore celebrandi Missas salubriter constitutas tanta horarum perturbatione violari, accepit,

(1) *Quartus de Processionibus puncto 5.* (2) *Lib. 15. pag. 204.*

pit, has ad Eminentiam Vestram jussit litteras dari, quibus significetur, Sanctitatis Suae mentem esse, ut enunciatus abusus penitus eliminetur, usque in hunc finem Eminentia Vestra nedum ea, qua pollet, Ordinaria auctoritate juxta praescriptum Sacri Tridentini Concilii monentis in Decreto de observ. & evit. in celebr. Miss. locorum Ordinarios, ut Edicto, & poenis propositis caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent, verum etiam facultate sibi ab eadem Sanctitate Sua, quatenus opus sit, specialiter delegata mandet, promulgari Edictum, quo sub poena suspensionis a Divinis ipso facto incurrenda, aliisque etiam gravioribus arbitrio Eminentiae Vestrae decernendis districte prohibeatur omnibus, & singulis Sacerdotibus tam Saecularibus, quam Regularibus, & praesertim Fratribus Ordinis Praedicatorum, ne quisquam eorum in praefata Ecclesia Sancti Matthiae Missam ullam sive lectam, sive cum cantu, praeterquam debitis horis, audeat praemissa die Dominica, vel alia quacumque celebrare. Id itaque de mandato ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Eminentiae Vestrae significo, ut ejus menti se conformare dignetur, ejusque manus humillime deosculor.

Romae 20. Martii 1737.

Eminentiae Vestrae

Humillimus, & Addictissimus Servus

A. Card. Gentili pro Eminentissimo Praefecto,

C. A. Archiep. Philippen. Secr.

Haec ita perspicua sunt, ut nulla interpretatione indigeant. In ipsis mentio habetur de Tridentina Synodo, ac de Rubricis Ecclesiae; nam sessione 22. in Decreto, *de observandis, & evitandis in celebratione Missae*, haec mandantur Episcopis: *Edicto, & poenis propositis caveant, ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent*. Quo sane Decreto abrogantur privilegia omnia, quae ante Tridentinum Concilium concessa fuerant, ut horis indebitis rem Divinam facere liceret: *Ante diem, & horis indebitis celebrare nulli liceat, etiam vigore Privilegiorum a Sede Apostolica ante Concilium Tridentinum concessorum*, uti Gallemartius advertit: quod etiam Sacrae Congregationis sententiis est consentaneum. In Rubricis autem Missalis id praecipitur: *Missa privata saltem post Matutinum, & Laudes quacumque hora ab aurora usque ad meridiem dici potest*. Illud pariter adjungitur in litteris Pontificis in potestate nostra ordinaria positum esse, ut Missarum celebrationes extra praescriptum tempus interdicamus, censuras, ac poenas arbitrio nostro decernentes, tum in saeculares Presbyteros, tum in Regulares, quos etiam comprehendi in Decreto Tridentini Concilii (1), quod modo exposuimus, Sacra Congregatio declaravit (2). Neque huic ordinariae potestati quidquam adversatur Titulus Apostolicae delegationis, qui in eodem Decreto Concilii superadditur. Nam certissimum est, quod his tradit verbis Cabassutius (3): *Pleraque enim jure Ordinario poterant, quibus superadditus est titulus Apostolicae delegationis, qui titulus non officit eorum juri Ordinario, sed operatur ut facilius, & cum debita veneratione illis obtemperetur, praesertim ex eorum parte, qui praetenderent ipsorum ordinariam potestatem minuere, aut in controversiam revocare, aut ab ea se subtrahere*. Deinde plures alios ejusdem sententiae Scriptores commemorat. Tandem Pontifex suam addit auctoritatem, si opus sit, quam supremam cum nostra Ordinaria libentissime conjungimus.

XII. Illud tantum superest, ut debitas ad celebrandum horas explicemus. Aliam institutionem promulgavimus die prima Decembris anno 1732., quae post Kalendarium excusa est. In ipsa tertiam horae partem ante auroram pro inchoandis Missis, exemplo Romanae Urbis, statuimus, absolvendas vero jussimus, cum tertia pars horae post meridiem effluxerit. Post idem Kalendarium imprimi curavimus tabellam, quae surgentis aurorae initium, ac meridiei tempus indicaret; nihil novi sancimus circa tempus ad inchoandas Missas superius designatum; sed nullum ante id tempus fieri Sacrum praecipimus, & poena suspensionis *ipso facto* illigatos eos enunciamus, qui parere recusaverint: eamdem poenam illis indicimus, qui Sacrum faciantes post meridiem constitutos antea limites praetergressi fuerint. Attamen vetae ertionem, quae nunc invecta est, perpendentes, & praestantium quoque virorum auctoritatem, qui ob causam magnae celebritatis tempus pro Sacris conficiendis protrahi posse existimant, loco praescripti temporis integram horam post meridiem subrogamus pro illis tantum Ecclesiis, in quibus Sacra Effigies opera Sancti Lucae depicta exponitur, ac generatim in aliis pariter, ubi celebritatis piae causa Missa cum cantu peragitur. Si quis Regularis aut saecularis Sacerdos hos terminos post meridiem excesserit, illum eidem suspensionis poenae subjectum declaramus. Nam eo spatio temporis elapso nullum privatum, aut solemne Sacrum haberi volumus, illis quoque rationibus sublatis, quod Musici concentus longum tempus sibi postulaverint, vel Musici ipsi segnes ad Ecclesiam se contulerint.

INSTITUTIO LXIX.

De Sacra Supellectili Ecclesiarum, ac Locorum Piorum, quae ad Montem Pietatis in pignus defertur. Id vetitum esse a Sac. Canonibus; licere tamen interposita facultate Episcopi, & ob causas necessarias. Praefecti Monti Pietatis, & caeteri omnes monentur, ne Sacram Suppellectilem in pignus unquam accipiant.

I. SUmmi Pontificis jussu die 5. Martii anno nuper elapso litteras evulgavimus, quibus hortati sumus Rectores Ecclesiarum, Locorum Piorum Saecularium, ac Regularium hujus Dioecesis, ut argentea vasa superflua ad monetariam officinam deferrent, & ea pariter, quae pro solvendo aere alieno distrahenda necessario viderentur; illisque tot *loca Montium* oblata fuerunt, quae pretium eorumdem vasorum adaequarent.

II. Res tamen non ita feliciter contigit, sed spem fefellit eventus, quod tamen nullam nobis attulit molestiam. Illud quidem animum nostrum magnopere commovet, quod argentea Templorum vasa tum superflua, tum necessaria, ex quibus honestus fructus comparari poterat, in *Monte pietatis* libere deponantur, ubi numerata pecunia, solvendaeque usurae debitis temporibus conditione interposita, eadem vasa excipiuntur, ac retinentur, iis etiam legibus neglectis, quae forent observandae.

III. In statuto ejusdem Montis cap. 11. praecipitur, ne in pignora accipiantur, quae furti suspicionem praeseferant; illique reddantur, qui certis documentis eadem pignora ad se pertinere ostendat, modo tamen integram pecuniam restituat, quam Montis Praesides furi persolverint, & reliquis expensis satisfecerit. Praesides ipsi die 28. Novembris anno 1680. sapienter decreverunt, ne Montis Administri pro pignore res sacras, vel benedictas caperent, inter quas Calices, Patenas, ostensoria, Pyxides, Casulas, Tunicellas, & Pluviales adnumeraverunt.

IV. Jure quidem suspicamur hoc Decretum non semel violatum. Nam invisentes quasdam Ecclesias, nonnullos deesse Calices advertimus, quos Monti Pietatis datos pignori deprehendimus. Insuper querimonias saepius ad nos detulerunt, qui Parochiam consequuti sunt, aut Beneficium in publico Sacello erectum, Calices nempe Monti Pietatis traditos fuisse pignori ab iis, qui antea Parochiam, aut Beneficium obtinuerant. Immo nuper illud accidit, quod in totam Urbem late manavit, cum eidem Monti pignori data sunt Candelabra, Sacra Vasa, Thuribulum, & Pedum Abbatiale ob fraudem illius, qui haec omnia vel commodata acceperat, vel ut sciceret, vel ut ipsa expoliret. Tunc rationem, qua id evenerit, perscrutari voluimus, responsumque nobis fuit, sacram ejusmodi supellectilem nonnisi fractam in pignus accipi consuevisse. Itaque ruptionem, ac detrimentum ejusdem supellectilis nos ipsi intueri vehementer expetivimus, fraudemque in eo implicitam apertissime cognovimus. Nam Thuribulum fractum appellabant, cujus pars superior ab inferiori distracta fuerat, cum qua prius per catenulas jungebatur. Fractam pariter aceram judicabant, cui globulus argenteus in medio solum deerat. Cum nobis haec admirationem afferrent, accepimus parum difficultatis, ac religionis inesse, dum haec argentea suppellex in pignus recipitur, si numeratam pecuniam re ipsa pretio suo exaequarent, & constitutum foenus solveretur

(1) *Sess. 22. de observandis, & evitandis in celebratione Missae.*
(2) *Fagnanus c. Grave n. 46. de Officio Ordinarii.*
(3) *In Theoria, & praxi juris Canonici lib. 1. cap. 9. num. 5.*

tur ab iis, qui hæc argentea pignora ad Montem Pietatis afferebant.

V. Si cognita, perspectaque essent, quæ a iure Civili, & sacro præscribuntur, aut si legum ignari, atque imperiti a sapientibus consilium peterent, nunquam tam prava exempla contigissent. In primis certum plerumque est Caji responsum (1): *Quod emptionem, venditionemque recipit, etiam pignorationem potest recipere*: & e contrario sapienter quoque tradit Martianus (2): *Eam rem, quam quis emere non potest, quia commercium ejus non est, jure pignoris accipere non potest, ut Divus Pius Saturnino rescripsit*. Itaque supellex Ecclesiæ vendi nequit, nisi legitima causa interveniat, & Summi Pontificis consensus, cum de suppellectili valde pretiosa res agitur, aut saltem Episcopi facultas cum legitima causa, & Summi Pontificis, si opus fuerit, vel Episcopi saltem approbatio intercesserit.

VI. In quarto Concilio Constantinopolitano, quod octavum locum inter generalia obtinet, ac potissimum Can 14. sic præcipitur (3): *Apostolicos, & Paternos Canones renovans Sancta hæc universalis Synodus definivit, neminem prorsus Episcopum vendere, vel utcumque alienare Cimelia, & Vasa Sacrata*. Cimeliorum autem homine pretiosam supellectilem intelligi ex Pontificali ostenditur (4): *Sed & Vasa Sacrata, vel Cimelia Sanctarum Dei Ecclesiarum tollentes*; Du Cangius quoque advertit (5) a venditione ad pignus rem transferri: (6) *Nullus Presbyter præsumat Calicem, vel Patenam, vel Vestimentum Sacerdotale, aut Librum Ecclesiasticum Tabernario, vel Negotiatori, aut cuilibet Laico, vel fœminæ in vadium dare*. Hoc loco pro *Vadio*, quod sane idem est, ac *Vadimonium*, pignora intelliguntur, uti declarat sapienter Hoffmannus (7).

VII. Jus tamen Pontificium justam ob causam supellectilem vendi, ac pignori dari permittit (8): *Excepta causa olim ab antiquis Canonibus ordinata*; Capite autem primo de pignoribus hæc habentur: *Nisi justissima necessitate urgente*. Hinc absque ulla facultate pretiosa Ecclesiæ suppellex vendi poterat, ac pignorari ut egeni alerentur, vel ut captivi pristinam sibi libertatem compararent (9). Attamen, cum prava sagacitas hominum hæc sanctissima instituta labefactaret, & cum ipsa experientia compertum esset justam ejusmodi causam temere, & inconsulto dijudicari pro alienanda, aut pignori tradenda Ecclesiæ supellectili, Paulus II. (10) id fieri in posterum prohibuit, nisi prius legitima causa per Sedem Apostolicam probaretur: *Pretiosa mobilia Deo dicata &c.* ac paulo post: *omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam &c.*

VIII. Cum vero Regulares aliqui peculiaribus Ordinis sui privilegiis adducti sine Pontificis auctoritate Ecclesiæ supellectilem a se pignorari, vendique posse contenderent, Urbanus VIII. die 7. Septembris anno 1624. consilio Sacræ Congregationis Concilii, quæcumque abrogavit privilegia, ac suo Decreto illos etiam Regularium Ordines nominavit, qui expresse nominandi sunt, ut Decretis subjiciantur: *Omnium rerum* (de bonis agitur omnium Regularium, qui in Europa versantur) *& bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur &c. absque ipsius Congregationis licentia in scriptis, & gratis concedenda*. Cum nos ipsi Secretarii munus gereremus ejusdem Sac. Congregationis Concilii, Patres Reformati ex Familia S. Francisci citra Montes questi sunt varias a Syndicis suis fraudes committi, cum vendi, aut alienari deberent bona sibi relicta *ex dispositione Juris*, ideoque sine Apostolicæ Sedis facultate, uti Fagnanus expendit (11). Quamobrem die 18. Martii anno 1719. petitum fuit: *An, & quale temperamentum sit capiendum in casu*: & Sac. Congregatio his verbis respondit: *Quoad mobilia Ecclesiæ incorporata, esse necessarium beneplacitum Apostolicum, quo vero ad omnes alias res, non posse Syndicos procedere ad venditionem, nisi prævia Edictorum affixione, ut venditio fiat majori oblatori*.

IX. Allatum Decretum Urbani VIII. plures commemorant, ac præsertim Donatus (12), insertumque est Constitutionibus, ac Decretis Pontificum, quæ jussu Clementis XI. anno 1716. in unum congesta, ac promulgata Romæ fuerunt, ut Regulares ea facilius ante oculos haberent, quæ pro recta Ordinum administratione a Sede Apostolica sancita gravissime sunt. Ex his omnibus aperte constat neque alienari, neque in pignus tradi posse pretiosam supellectilem Ecclesiarum Sæcularium, ac Regularium, Sodalitatum, & cujuslibet Loci Pii, nempe argentea, vel aurea Vasa, Calices, Patenas, Ostensoria, Pyxides, Lampades, argentea Candelabra, Ampullas, consacrata Vasa, Aspersoria, Thuribula, quæ inter pretiosam supellectilem adnumerantur (13), licet vasa, quæ consecrationem requirunt nondum sacrata fuerint, vel aliqua ex ipsis sacrari nunquam debeant. Nam illud potissimum alienationem eorumdem vasorum impedit, quod ipsa ad Ecclesiam, aut Pium Locum pertineant (14). Constat, inquam, nihil ex his omnibus vendi, aut pignorari posse, nisi legitima causa Pontifici auctoritate, judicioque probetur, aut facultas nostra prius obtenta fuerit, cum de rebus inferioris pretii agendum est. Quippe neque Pauli II. Decretum, quod incipit *Ambitiosæ*, neque ulla alia Canonica sanctio jus Episcoporum imminuit, quod ex Canone *Terrulas* 12. quæst. 2. desumitur. Ita Fagnanus Sacræ Congregationis sententiis adductus testatur (15). Regulares qui privilegio Canonis *Terrulas* uti volunt, eamdem a nobis facultatem omnino petere debent, si illam a Sede Apostolica non obtinuerint, vel necessarium minime existiment ad Pontificem confugere, cum de tenui pretio res agatur. Id non semel a Sacris Congregationibus constitutum fuit (16).

Qui violaverit Decretum Pauli II., quod modo commemoravimus: *Et tam qui alienat, quam is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat*: Summus Pontifex tantum ab hac excommunicatione dissolvere reum potest, uti Tridentina Synodus decernit (17), quod etiam P. Thesaurus ostendit (18). Regulares autem, qui Decretum contemnant Urbani VIII., non tantum obnoxii sunt pœnis, quæ a Paulo II. statuuntur, sed etiam suis muneribus *ipso facto* privantur, quod ex verbis ipsius Decreti clare deprehenditur.

XI. Cum plurima, quæ Bononiæ contigisse diximus, Romæ pariter evenerint in deferendis ad Montem Pietatis Sacris Vasis, & pretiosa Ecclesiarum supellectili, magno studio expetivimus qua ratione corruptelis ejusmodi consultum fuerit. Accepimus igitur constitutum esse, ne Montis Administri sacra vasa, aut suppellectilem Ecclesiæ in pignus acciperent, sive integra forent, sive fracta, nisi facultas expressa Congregationis, quæ Sac. Visitationis dicitur, in medium proferretur. Hoc admoniti exemplo indicimus Administris Montium Pietatis, tum in Urbe, tum in Diœcesi universa, cæterisque omnibus, qui ad recipienda pignora designati sunt, ne pecuniam commodent, ac ne in pignus capiant sacram supellectilem Ecclesiarum Sæcularium, aut Regularium, Sodalitatum, & Locorum Piorum absque facultate nostra, seu Vicarii nostri Generalis (si pretium supellectilis facultatem nostram nequaquam exsuperet) quæ scripto concedetur, postquam causæ, & pignoris necessitas cognita fuerit, utrum scilicet Curatores Locorum Piorum id temere faciant, an rei familiaris angustiam sublevent, an vero pro Locorum eorumdem gravi necessitate, quæ nulla alia ratione depelli possit juxta Caput *Præsentium, de Pignoribus*. Insuper, licet Sedis Apostolicæ facultas comparata fuerit, nihil sacri in pignus accipiatur, nisi prius nos ipsi, aut Vicarius Generalis rem totam cognoverit, quod scripto obsignato constare debet. Etenim cum nobis Decreto Pontificis commendentur, ut executioni mandari queant *in forma commissaria*, ut ajunt, ideo perpendere debemus, an veritati consentaneæ sint causæ, quæ Pontifici propositæ fuerunt. Item declaramus id omnino perficiendum esse, sive de vasis argenteis, sive de pretiosa supellectili res agatur, sive integra illa sint, sive perfracta, ita tamen, ut

sacra

(1) *L. sed quoad res est de Pignoribus*. (2) *L. Pupillus §. Eam rem ff. Quæ res pignori &c.*
(3) *Ex Collectione P. Labbe tom. 8. pag. 1134*. (4) *In Vita Vitaliani Pontific.*
(5) *In celebri Glossario ad verbum Cemelia, & Cimilia*. (6) *Cap. 1. de Pignoribus in Decretal. Gregorii IX.*
(7) *In Lexico universali ad verbum Vadium*. (8) *Allato Canone 15. Concil. Constantinop.* (9) *In Can. Aurum 12. quæst. 2. &c.* (10) *In Decretali quæ incipit* Ambitiosæ *extravag. comunib. de rebus Ecclesiæ non alienandis*.
(11) *Cap Nulli n. 27. & 28. de rebus Ecclesiæ non alienandis*. (12) *In Praxi Rerum Regularium tom. 1. num. 14. quæst. 2.* (13) *Donatus Rerum Regularium tom. 1. tract. 14. quæst. 54.* (14) *Azorius in Institution. Moralibus part. 3. lib. 7. c. 6. §. Quæres, an solum prohibeamur*. (15) *Cap. Nulli, num. 23. de Rebus Ecclesiæ non alienandis*. (16) *Monacellus in Formul. For. Ecclesiast. tom. 1. tit. 5. form. 15. num. 28.*
(17) *Sess. 22. cap. 11. de Ref.* (18) *De Pœnis Ecclesiast. part. 2. cap. 1. nota 6. 1.*

sacra supellex ad Pia Loca pertinens dignoscatur. Nihil etiam interest, an stemma incisum appareat, vel deletum fuerit. Nam inter sacra vasa, & pretiosam Ecclesiarum supellectilem, & inter privatos civium apparatus tam magnum formæ discrimen interponitur, ut ipsa facile sine ullo stemmate distinguantur. Itaque notum facimus Montium Administris, qui pignora ejusmodi capient absque facultate, quam exposuimus, ipsos excommunicationi subjici, quæ Summo Pontifici reservatur absolvenda, si nempe ea pignora accipiantur, quæ absque Sedis Apostolicæ facultate sumi nequeunt: si vero pignora fuerint inferioris pretii, quæ consensum nostrum necessario requirunt, eam excommunicationem subibunt, quæ a nobis solum remitti potest. Illud autem certissimum erit, quæcumque sit pignorum conditio, ac pretium, munere suo spoliandos, qui huic mandato non paruerint, sive in Civitate, sive in Diœcesi excipiendis pignoribus præpositi fuerint.

XII. Satis perspectum habemus pietatis studium, quo Præsides Montis ejusmodi in Civitate, ac Diœcesi prædi i sunt; hinc pro certo ducimus operam daturos, ne ipsorum Ministri nostra hæc Decreta contemnant, quæ divino, humanoque juri innituntur. Nullam adhuc suspicionis causam merito habuimus, ne aliquid furto, vel fraude comparatum Montis Administri scienter pro pignore admiserint. Idem in posterum futurum confidimus, ac prope certum tenemus illorum probitate adducti, qui hoc munere nunc funguntur. Cum tamen anceps, dubiumque sit, quid diuturnitate temporis accidere possit, magnopere commendamus, ac probamus ea, quæ capite undecimo Statuti Montis Pietatis continentur; videlicet: *Præcipitur Custodibus supellectilis, & capsæ omnem curam, studiumque impendere, ne aliquid furto sublatum in pignus accipiant, cujus rei obsides ipsorum animas ante Supremum Dei Tribunal constituimus.* Eodem loco indicitur, ut cognito rei subreptæ domino, depositum pignus ipsi restituatur: *Postquam tamen pecuniam datam mutuam, & expensas, & Ministrorum stipendia Monti persolverit.* Verum præter hæc aliquid gravioris momenti a legibus decernitur (1); nam qui aliquid furto ablatum in pignus consulto cœperit, licet Principis auctoritate in eo munere versetur, ad subeundam corporis pœnam damnatur, pignusque legitimo Domino reddendum, qui vacuus, & immunis quacumque expensa judicatur. Quamvis autem pro statuenda corporis pœna, demonstrari debeat, furtivum pignus a Ministro cognitum apertissime fuisse, tamen indicia, & conjecturæ sufficiunt, ut adigatur pignus abreptum domino restituere sine ullo ipsius incommodo, vel impensa, quemadmodum Raynaldus ostendit (2).

INSTITUTIO LXX.

De Sodalitiis, ac numero Sacerdotum, qui invitantur ad associanda mortuorum cadavera. Quo pacto Sodales a suis Oratoriis proficisci debeant, ut se ad Parochias conferant. Quisnam designare debeat vias, per quas cadaver efferendum, sit, & quis eligere Sacerdotes, si ipsos acciri oporteat.

I. CUm Parochias, ac Sodalitia hujus Civitatis invisimus, causas aliquas dissidiorum inter Parochos, ac Sodalitia deprehendimus.

II. Ac primum queruntur Parochi, Sodales ipsos, qui ad deducenda funera vocantur, inordinatos ad Ecclesiam confluere, usitatis vestibus indutos, quas ibi deponunt, ut Sodalitii indumenta suscipiant. Ipsos plerumque segnes, ac tardos accedere, ita ut Parochus, dum illos operitur, plurimum temporis inutiliter conterere debeat. Quod si Defunctus inter Sodales adscitus fuerit, licet Sacerdotis dignitate præditus, feretrum ipsi deferre contendunt, quamvis ad pium munus obeundum se paratos alii Sacerdotes offerant. Tandem vias ipsi designant, per quas incedat Funebris pompa, & Parochi voluntatem, si forte contraria sit, parvi faciendam existimant.

III. Sodales autem hæc Parochis objiciunt, quoties aliqua Sodalitas inducitur, ut Defunctos ad sepulchrum comitetur, statim decem Sacerdotes accersiri juxta Decretum, quod Martinellius Vicarius Generalis hujus Urbis anno 1696. die prima Augusti promulgavit, ac deinde die 7. Augusti ejusdem anni confirmavit; stipendium vero, quod iis Sacerdotibus de more confertur impedimento esse, ne pro Sodalitiis invitandis novæ impensæ statuantur.

IV. Porro hæc dissidia finem haberent, si Decreta a jure communi; vel etiam constituta a Cardinali Gabriele Palæotto pro felici hujus Diœcesis administratione servarentur.

V. Nam Sodales, qui vocantur ad efferendos Defunctos, si legibus juris communis parere velint, ordinati debent progredi ex sacello, seu peculiari ipsorum Ecclesia, atque ita Sodalitii vestibus superinduti ad Parochiam se conferre, ut ibi præsto sint hora præscripta, quemadmodum Regulares facere consueverunt, qui ordine procedunt ab Ecclesia, seu Monasterio ad Parochiam, quoties aliquam funebrem pompam prosequi rogantur (3).

VI. Cardinalis autem Palæottus, cum de funeribus ageret, hæc sancivit (4): *Laici Laicos portent, Clerici Clericos, similiterque Sacerdotes tantummodo a Sacerdotibus efferantur, hocque charitatis munere unusquisque libenter, & in charitate Christi Domini fungatur.* Neque Sodales id sibi tantum tribuere possunt, cum Defunctus efferendus eidem Sodalitio adscriptus fuerit, nisi ipse inter Laicos adnumeretur; quod ex actis Mediolanensis Ecclesiæ colligitur, quorum sententiam, & exempla semper idem Cardinalis sequutus est (5): *Mortuum, quovis etiam generis, gradus, dignitatisque nomine illustrem, Laicum Ecclesiastici homines ne efferant; ne item inferioris ordinis Clericum, qui in superiori ordine constituti sunt: at vero Subdiaconum Subdiaconi, Diaconum Diaconi, & sic hoc ordine cæteri, nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri &c. Laicum autem laicalis ordinis homines; quod officium etiam, qui Laici piæ alicui Confraternitati adscripti sunt, præstare poterunt.*

VII. Ex communi jure Parochus viam pro funebri pompa decernere debet, quæ brevior eligi solet. Quartus his verbis quæstionem exponit: (6): *Ad quem pertineat dirigere Processiones funerales:* Deinde hoc pacto respondet: *Respondeo, & dico primo, hoc munus, congregata Processione, pertinere ad Parochum. Quare potest Parochus ordinare, per quam viam sit incedendum, & deferendum corpus ad Ecclesiam sepulturæ, etiam quando in Ecclesia Regularium tumulandum est &c. & notandum est, Processionem funeralem dirigi debere recto tramite, & breviori via e domo, unde levatur corpus Defuncti, ad Ecclesiam, in qua tumulari debet.*

VIII. Postremo Decretum Martinelli, quod inhæret præscriptis in Archiepiscopali Bononiensi per Cardinalem Gabrielem Palæottum confecto: *Inhærendo etiam respective dispositis in Archiepiscopali Bononiensi;* in quo quidem Archiepiscopali hæc leguntur (7): *Cum ex Consortiis* (res est de Consortio Metropolitanæ Sancti Petri, aut Collegiatæ Sancti Petronii) *nullus invitabitur, tunc Parochus invitabit decem ad summum Sacerdotes; si Consortium accedat, tunc sex Sacerdotes invitabit*, Decretum, inquam, Martinelli hæc habet: *Declaravit, quod in Processionibus Funerum, in quibus sit aliqua pompa funebris, sicut etiam in funeribus nobilium, in quibus interveniat ad associandum cadaver Archiconfraternitas Sanctæ Mariæ de Vita, seu illa Sanctæ Mariæ de Morte, seu aliqua quæcumque Confraternitas, licitum sit Parocho Defuncti sumptibus illius hæredum eligere decem Sacerdotes, qui simul cum eodem Parocho sub Cruce Parochiali associent cadaver ad sepulturam, in aliis vero funerum Processionibus minus solemnibus eligantur ab eodem Parocho sex Sacerdotes, & etiam pauciores juxta statum, & conditionem Defuncti, quibus ab hæredibus solita eleemosyna tribuatur, & ita inviolabiliter observari mandavit.*

IX. Quamobrem, ut corruptelis omnibus, quas antea memoravimus, aditus occludatur, Sodalibus hujus Civitatis indicimus, quoties funebrem pompam comitari debeant, ut ordinati, & Sodalitii insignibus induti ab Ecclesia sua, vel Sacello procedant; ad Parochiam constituta hora conveniant, ac ne postulent feretrum Defuncti Sodalis efferre, si Ecclesiasticus fuerit, nec desint Ecclesiastici, qui hoc munere perfungi velint, quamvis in ipsorum Sodalitia cooptati non sint; ac postremo, ne sibi arrogent vias decernere, quibus funebris pompa ducatur, quod omnino Parochi arbitrio relinquendum est. Ipse rem totam statuet cum illo, qui Defunctis efferendis præpositus est. Siqui Sodales hæc jussa facere prætermiserint, ipsis interdicemus in funeribus associare cadavera, quamvis ab hæredibus invitentur: verum Sodalibus S. Peregrini, qui nudis pedibus certis anni temporibus incedunt, permittimus, ut tunc aliquem locum Parochiæ magis proximum eligant, ut ibi Sodalitatis indumentum suscipiant. Parochiæ tamen Ecclesiam ordinati ingrediantur, ut reliquis Sodalitiis pro-

(1) *L. In civilem C. de Furtis.* (2) *In observationibus Criminibus lib. 2. cap. 14. §. 19. a num. 1. ad num. 20.*
(3) *Bassus Episc. Ananiæ de Sodalitat. quæst. 5. num. 10.* (4) *In Archiepiscopali part. 3. pag. 188.*
(5) *Part. 3. pag. 250. tom. 2. edit. Lugdunensis.* (6) *In tract. de Processionibus punct. 5.* (7) *Part. 3. pag. 18.*

propositum fuit; nisi forte sequi velint exemplum Venerabilis Sodalitii, quod a S. Stigmatibus Romæ nuncupatur. Ipsius namque Sodales ob generis nobilitatem, ac dignitatem magna ex parte præstantes, nudis semper pedibus, et velato capite per Urbem incedentes, quæ porticibus caret, singulis fere diebus indicta funebri pompa, atque ordine propria ab Ecclesia progrediuntur.

X. Tandem juxta Decretum Marrioelli in funeribus nobilium, quos aliqued Sodalitium ad sepulchrum prosequitur, decem Sacerdotes a Parocho sumptibus hæredum acciri mandamus. Idem decernimus in funeribus ignobilium, cum ipsa funera aliqua pompa ducuntur. Tunc autem pompam aliquam fieri statuimus in Defuncto ignobili deferendo, cum duo Sodalitia interveniunt, vel unum tantum cum aliquo Consortio, aut cætu Regularium accersitur. Nunquam aliter decem Sacerdotes ad associandum cadaver rogentur, nisi hæredum consensus intercedat, sed sex, aut quatuor, vel duo pro Defuncti conditione eligantur. Siquis Parochus aliquid ex his, quæ præcipiuntur, contempserit, facultate carebit eosdem Sacerdotes aeligendi, quam tunc Vicario nostro Generali tribuendam constituimus.

INSTITUTIO LXXI.

De Habitu Clericali: Vestem oblongam Clericis aptissime convenire. Quonam tempore Clerici tanquam propriam hanc sibi vestem assumpserint. De corruptelis, quæ novam formam, & colores vestibus Clericorum tribuerunt, Soli Episcopo facultatem inesse, ut in sua Diœcesi Clericalem habitum decernat; Ipsius forma, & color indicitur.

I. QUamvis illud nonnulli affirmaverint, quod S. Bernardus commemorat (1): *Num de vestibus cura est Deo, & non magis de moribus?* & illud etiam communi proverbio usurpetur: *Habitus non facit Monachum*; tamen Ecclesia singulare studium semper impendit, ut Clerici vestes dignitati suæ consentaneas eligerent non modo in Civitate, sed etiam, cum iter aliquod susciperent (2): *Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat neque in Civitate degens, neque iter ingrediens, sed utatur vestibus, quæ iis, qui in Clerum relati sunt, attributæ fuere.* Hæc lex vetustissimi Trullani Concilii Gratiani Decreto inserta fuit iis fere verbis, quæ modo retulimus (3), ob eam potissimum rationem, quam Sanctus Bernardus oculis subjicit (4). *At forma hæc vestium deformitatis mentium, & morum indicium est. Quid sibi vult, quod Clerici aliud volunt? Id quidem minus castum, minusque sincerum; nempe habitu milites, quæstu Clericos, actus neutrum exhibent, nam neque pugnant ut milites neque ut Clerici evangelizant.* Eamdem sententiam Patres Tridentini Concilii bis verbis approbant (5): *Quia vero, etsi habitus non facit Monachum, oportet tamen, Clericos vestes propriis congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant &c.*

II. Cum primum Dei beneficio, ac Sedis Apostolicæ munere, hujus Ecclesiæ cura nobis delata fuit, imperiti rerum Ecclesiasticarum adeo non eramus, ut nos lateret vestem oblongam, & ad pedes usque defluentem Clericis unice convenire, eamque consuetudinem, ac disciplinam tunc inductam fuisse, cum laici post annum 1300., depositis longis vestibus, breviores sumpserunt: *De veste oblonga:* (ait Thomassinus (6)) *frequens in his sermo* (nempe in Conciliis illius ævi); *propterea quod, cum circa annum Christi millesimum trecentesimum vulgus hominum laicorum longas abjecerit, & brevioribus impensius delectari cœperit vestibus, in hoc excubait vigilantia Episcoporum, ut Clericos compescerent a laicorum imitatione, & ad vestes eligendas adducerent consentaneas potius dignitati suæ, quam corporeæ discursationi accommodatas.* Neque sane nostra mente exciderat, licet diuturno tempore longe a patria vitam egerimus, hanc Civitatem porticibus ornatam esse, ideoque facilius, quam in aliis locis, Ecclesiasticos oblonga veste uti posse, quorum potissimum nullus tanto apparatu, ac pompa incedere ob dignitatis rationem cogitur, ut brevis indumentum adhibere judicetur, ne incommodum, ac molestiam reliquis afferat, qui ipsum prosequi deberent, si oblonga veste uteretur.

III. Non ignorabamus Clericis Mediolanensis Ecclesiæ, cui hæc nostra Ecclesia tanquam suffraganea olim jungebatur, eam legem indictam fuisse, ut numquam sine oblonga veste in publicum prodirent. Cognitum pariter nobis erat, Clerum Comensem omnium Judicum sententiis damnatum fuisse, cum publico edicto, pro oblonga veste deferenda per Cardinalem Cœri illius urbis Episcopum promulgato, parere recusaret (7). Illud quoque perspectum nobis erat Sedis Apostolicæ auctoritate, maximoque studio defendi eos Episcopos, qui vestis oblongæ usum Ecclesiasticis præciperent (8).

IV. Tandem ignotæ nobis haud erant juris Canonici sanctiones de comis appositis, ac de circulis ex capillis confectis, & capiti aptatis, quod facile quisquis intelligere potest, si dissertationem percurrat, quam nos ipsi magno labore confecimus, & quæ typis excusa fuit in consueta pagella, quam Sacra Congregatio habita die 8. Augusti 1722. in lucem de more edidit. Siquidem in ea Congregatione probatum magna contentione fuit edictum ab Episcopo Melphiensi evulgatum, quo non solum Clerici Beneficio præditi, sed etiam cæteri Sacris Ordinibus, vel prima Tonsura initiati infra duos menses comas appositas deponere jubebantur; nos tamen alio loco solum præcepimus (9), ne ullus Sacerdos ad Ecclesiam, vel Sacrarium sine oblonga veste accederet, cum Sacrum facere, vel ad ipsum conficiendum se parare instituit. Item rem Divinam operari prohibuimus adhibitis oblongis vestibus, aut epitogiis, quæ a Sacrarii Custodibus commodari solent. De comis autem appositis nihil novi sanximus, satis arbitrantes esse ea, quæ super hac re per Cardinalem Jacobum Boncompagnum in sua Synodo præscripta fuerant.

V. Hæc nostra humanitas permovere omnes debuerat, qui aliqua doctrina, & honestatis laude præditi sunt, ut propositis limitibus continerentur. Sed quoniam iis virtutibus non omnes excellunt, ideo superiori tempore coloratam vestem non semel mane, & frequentius peracto prandio nonnulli induerunt, qui absque pallio, retento solum collari Sacerdotum insigni, & bacillum manibus gerentes urbem circumire cœperunt, pedibus conterentes Clericalem dignitatem, & observantiam, quæ nobis, licet immerentibus, ob nostri muneris rationem præstanda est; parvi quoque facientes hujus patriæ gloriam, quæ cum ignobili oppido hujus Diœcesis conferri non debet. Non omisimus illos accire, quos nos ipsi, sive aliorum fideli testimonio delinquentes cognovimus, eosque pro hac libertate graviter objurgavimus. Cum tamen hæc corruptela latius in dies propagetur, eoque devenerit hominum temeritas, ut aliquis eadem veste superindutus ad Metropolitanam accesserit, cum nuper dies Festus Sancti Petri celebrare, & Vesperæ solemnes coram nobis agerentur; & idem contigerit die Dominico proxime elapso, cum in parochia Sanctæ Mariæ Majoris pia supplicatione indicta, magnaque populi frequentia Divina Eucharistia circumferretur, id amplius ferre taciti non possumus. Quare non privatim ejusmodi pervicaces admonere, sed palam verba facere, & ea potissimum decernere, quæ modo subjicientur, constituimus.

VI. In nostra solum potestate situm est formam indumenti Clericalis definire: *Juxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum* (10). Idem post Tridentinam Synodum in Concilio Mechliniensi statuitur; *Et quoniam mundana curiositas quotidianas adinvenit novitates, omnis ille habitus quibuslibet Ecclesiasticis Personis interdictus sit, a quo Episcopus abstinendum mandavit.* Primo igitur Clericis omnibus etiam prima Tonsura, & nullo beneficio præditis, aliisque multo magis, qui Beneficia obtinent, & Sacris Ordinibus initiati sunt, præcipimus ut collare, qui Sacerdotibus tribuitur, & Coronam capitis, brevesque deferant capillos. Si comis appositis ob nostram facultatem utantur, nihil leve, aut inane in ipsis deprehendatur, & corona appareat. Clericis enim operam, studiumque comis nutriendis dare non licet (11): Item discrimen inter Coronam, ac Tonsuram intercedit (12), & utrasque Cle-

(1) *De Consideratione ad Eugenium III. lib. 3. cap. 5.* (2) *Canone 27.* (3) *Canone secundo 21. quæst. 4.* (4) *Loco superius allato.* (5) *Sess. 14 cap. 6. de Refor.* (6) *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part. 1. lib. 2. cap. 51. num 6.* (7) *In Causa Comensis Edicti die 4. Aprilis anno 1693. lib. 43. Decret. Sacræ Congregationis Concilii pag. 128.* (8) *Monacellus in Formulario Legali lib. 1. tit. 5. formul. 9. num. 2. & tom. 4 in addit. tom. 1. tit. 5. formul. 9. num. 2.* (9) *Institution. 34.* (10) *Sess. 14. cap. 6. de Reform* (11) *Canone: Prohibere. Canone: Clerici, & Canone: Non licet dist. 23.* (12) *Interpret. in caput unicum de Clericis conjugatis in sexto.*

Clericis gerendas Innocentius III. his verbis incidit (1): *Coronam, & Tonsuram habeant congruentem*.

VII. Secundo: vestem oblongam, aut brevem, tibialia, femoralia nigri coloris adhibeant, de quo Cardinalis Baronius hæc tradit (2): *Irrepsisse autem color niger in Clerum videtur, cum & Monachismus in nonnullis Ecclesiis a Clericis receptus est, & ex Monachis Episcopi creati sunt*: & paulo ante explicans ea verba Sancti Hieronymi ad Nepotianum (3): *Vestes pullas æque devita, ut candidas*: hæc habet: *Cum igitur neque candidas color Clericis congruere videretur, possumus intelligere, castaneum colorem, necnon violaceum in Ecclesia Catholica antiquo usu receptum, retentumque usque hodie ab eis, qui Familiæ sunt Summi Pontificis, necnon ab Alumnis Romanæ Ecclesiæ Seminarii, & aliis, ut omittamus Episcopos, illis exceptis, qui ex Claustralium Ordinibus ad eam promoti sunt Dignitatem*. Sanctus Carolus Borromæus in prima Provinciali Synodo ita statuit (4): *In omni vestitu color tantum niger adhibeatur*; Thomassinus autem (5) hæc scripta reliquit: *Post Synodos Tridentinam, & Mediolanensem rara prohibitio rubei coloris, viridisque, quod absolutissime jam & præciperetur nigra vestis, & in mores induceretur*.

VIII. Tertio: vestem oblongam, seu Talarem præcipimus, quam Clericis aptissime convenire non solum constat ex iis, quæ modo commemoravimus, sed etiam ex Conciliis Provincialibus, ac Diœcesanis Italiæ, Pontificum decretis, & Sacrarum Congregationum sententiis apertissime comprobatur, uti quisquis facile intelliget, si volumen secundum Theologiæ Moralis Genetti percurrat (6), aut ea perpendat, quæ Baptistellus Fulgineus Episcopus accurato studio congessit in appendicem suæ Synodi, quam in examen adduxit, & auctoritate probavit peculiaris Congregatio, cui nos ipsi a Secretis delecti fuimus, cum Innocentius XIII. Pontificatum obtineret (7).

IX. Quarto: cum in primo Mediolanensi Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus celebravit, hæc legantur: *Veruntamen, si iter faciendum sit illis*, (nempe Clerici) *uti liceat habitu contractiore, & ad iter accommodato, sed simplici, & in quo honestas, & decorum Ordinis eluceat*: Item in secundo Concilio diœcesano ejusdem S. Caroli: *Clericis iter habentibus, quamvis vestitu contractiori uti licebit, decentem tamen illum, eumque ejusmodi esse oportet, ex quo, eos esse Ecclesiastici Ordinis homines, agnosci facile possit*. Ideo nos quoque hanc consuetudinem libenter permittimus, & eam pariter æquo animo feremus, quæ multo ab hinc tempore invecta est, ut Clerici minoribus, aut majoribus Ordinibus initiati, sive aliquo Beneficio, sive nullo præditi sint, ut Sacerdotes, etiam cum pro suis privatis negotiis expediendis Urbem circumeunt, breviori vestitu utantur, non autem id concedimus, cum ad Ecclesiam pro Sacro peragendo se conferunt, uti paulo ante statuimus, iterumque confirmamus. Caveant etiam, ut idem vestitus exterior nigrum colorem, & decentem honestatem præseferat, ac ne ad latera nimia extendatur; ne interior tunica argento, vel auro exornetur, nec alii colores nigro intermisceantur, ne postremo levitatem illam admittant, ob quam candida subucula aperta circa pectus tunica profertur: nigrum pallium gerant, ut plurimi virtute præstantes Ecclesiastici solent, qui patientia nostra abuti nolunt, nec illorum exempla sibi imitanda proponant, de quibus S. Hieronymus tradit: (8) *Tales cum videris, sponsos magis existimato, quam Clericos*.

X. Quinto: tolerantiam nostram ultra consuetos terminos proferentes, indulgemus pariter Clericis, ut sine pallio, bacillum manu gerentes deambulent in locis ab omni populi frequentia remotis, vel extra mœnia Civitatis; item ut hyemis, vel pluviæ tempore pallium violacei, sive alius modesti coloris adhibeant, modo tamen vestitus interior niger fuerit; ac postremo, si rus proficiscantur, vestitum ipsum, licet diversi coloris suscipiant, juxta eam formam, quam paulo ante exposuimus. Porro id conceditur, quod pulvis, ac cœnum nigro colori plurimum adversantur. Quod si ruri Sacrum facere velint, nigri coloris vestitum induant necesse est (9), ut alias ostendimus.

XI. Dum conficimus has Institutiones, non modo indicamus quid faciendum existimemus, sed rationem etiam, ac fundamenta disciplinæ, quam in nostris Ecclesiasticis vehementer expetimus, ante oculos ponere contendimus. Quoniam vero hujusmodi Institutiones etiam in volumina rediguntur, optamus, ut de hac nostra agendi ratione universi judicium ferant. Jam profecto facili conjectura perspicimus patientiam nostram in iis rebus, quas superius enumeravimus, vehementer improbandam ab illis, qui Religionis ardenti studio ducuntur, & in jure Canonico, ac Pontificum Decretis plena versantur, tamen hanc maculam a non exiguo hominum numero nobis inferri patiemur, ne parum humani a Clero nostro charissimo judicemur; sic etiam fient ut rationi omnino consentaneum videatur, si inviti quidem hæc nostra jussa detrectantes puniamus.

XII. At vero cognitæ omnibus sunt pœnæ, quæ in illos decernuntur. Tridentina Synodus (10) Clementinam Secundam *De vita, & honestate Clericorum*, renovat, & post monitionem edicto peractam, siqui adhuc parere recusent, illos obnoxios suspensioni Ordinum, Officii, ac Beneficii & proventuum declarat; si vero in dies pervicacia urgeatur, tunc Officia, ac Beneficia ipsis adimenda constituit. Sixtus V. eosdem cunctis Dignitatibus, Canonicatibus, Beneficiis simplicibus, ac pensionibus *ipso facto* privatos decernit (11): *Sine alia monitione, citatione, Judicis decreto, aut ministerio, ipso facto privatos declaramus*. Deinde suos quidem Familiares a hac pœna liberavit, ac cæteros, quorum pensiones aureos sexaginta non excederent, & ob hanc causam quæstio instituta fuit, utrum hæc secunda Constitutio, quæ primam temperabat, eos pariter complecteretur, qui ex suis Beneficiis proventum sexaginta aureis minorem perciperent, tamen Sacra Congregatio Concilii respondit, de pensionibus tantum rem haberi, non autem de Beneficiis, quæ primæ Constitutioni subjecta voluit, quamvis aureos sexaginta non afferrent. Ita sancitum fuit die 4. Septembris anno 1677. (12); quod Decretum integre commemorat Synodicon Ecclesiæ Beneventanæ, typis editum anno 1693. jussu Benedicti XIII., cum illam Ecclesiam administraret. Hanc sententiam Romana Tribunalia in ferendis judiciis semper secuta sunt.

XIII. At vero, cum in nostra facultate positum sit novas pœnas indicere, si præsertim executioni facilius demandari queant, salvis tamen, & integris iis pœnis, quas superius explicavimus, cum pro illis quoque subeundis non una solum violatio sufficiat, sed temporis aliquod spatium intercedere debeat juxta Doctorum opiniones, ideo normam, quam subjicimus, statuendam intelligimus. Nonnulli Clericalem habitum exposcunt, ut ad primam Tonsuram sibi aditum patefaciant; alii vero prima Tonsura, ac minoribus Ordinibus jam initiati sunt, sed nullum obtinent Beneficium: si aliquis ex ipsis mandatum perfregerit, primam Tonsuram non accipiet, nec ad reliquos Ordines admittetur. Pro certo habeant universi nos haud defuturos huic promissioni, datamque fidem constantius servaturos, si aliorum commendationes interponant. Item alii minoribus Ordinibus, simulque Beneficio præditi sunt, alii vero majores Ordines & Sacerdotium cum Beneficio, vel sine Beneficio assecuti jam sunt, qui si mandatum violaverint, toties ad persolvenda *decem scuta Romana* teneantur; sex quidem ex ipsis, Locis Piis conferri volumus, quatuor reliqua scuta lictores sibi comparabunt, qui ejusmodi Ecclesiasticos vestibus indutos, quæ Decreto nostro adversentur, libere comprehendent, eosque cogant manu sua rem obsignare: non tamen in carcerem trudant, nisi obsignare recusaverint, aut insolenter impetum facere in lictores ipsos contenderint.

XIV. Sed quoniam vestitum haud nigri coloris, sed modesti permisimus Ecclesiasticis, cum rus se conferunt, hinc facile suspicamur, eam causam excusationis proferendam ab omnibus, qui in lictores incident, nempe tunc iter sibi rus constitutum fuisse: ideo, si id continget, conditionem Ecclesiastici expendemus, & locum, ubi comprehensus fuit, quibus peractis, si exteri inveniantur in suas regiones, si Diœcesani in sua oppida discedere præcipiemus; si vero fuerint Bononienses, Civitatis ambitum ipsis pro carcere designabimus quo pacto nostrum animum qualibet sollicitudine, illos vero a proferendis mendaciis vindicabimus.

XV. Hoc Decretum in tota Diœcesi observandum jubemus, ac præsertim in Oppidis Centi, Plebis, S. Joannis in Persiceto, S. Agathæ, Bazani, Butrii, Medicinæ, Vergati, Balneorum,

(1) *Cap. Clerici, de vita & honestate Clericorum*. (2) *Anno Christi 393. num. 48.* (3) *De vita Clericorum*.
(4) *Part. 2. pag. 7. Actorum tom. 1.* (5) *Loco superius allato num. 6.* (6) *Tract. 1. cap. 9. de veste talari*.
(7) *Pag. 172. & seqq.* (8) *In Epist. 22. ad Eustochiam*. (9) *Institut. 34.*
(10) *Sess. 14. c. 6. de Reformatione*. (11) *In Constitutione, quæ incipit: Cum Sacrosanctum 92. in Bullario Romano t.*
(12) *Lib. 29. Decretorum pag. 147. & 500.*

rum, Castellucii, Treppii, Castilionis, Minerbii, Baricellæ, in Castris Francorum, S. Petri, & Guelphi: in illis omnino serventur, quæ superius ediximus, nempe ut Sacrum facturi Sacerdotes oblongam vestem suscipiant, decentem vestitum nigri coloris, sive oblongum, sive brevem habeant, cum oppidum circumeunt, cum in iis locis portæ non multum distent a domiciliis; id autem in illis oppidis statuendum magis est, ubi domicilia portæ minime conjunguntur.

XVI. Finem sermoni facimus oculis nostris subjicientes Sancti Bernardi verba quibus Eugenium III. objurgavit (1). Pontifex in Rhemensi Concilio pœnam privationis Officii, ac Beneficii in illos decreverat, qui vestem Clericis consentaneam non induerent; sed nulli hæc pœna infligebatur. Hinc Sanctus Bernardus ad Pontificem, qui olim inter suos Monachos adscriptus fuerat, Apostolica libertate hæc scripsit: *Luxus vestium interdictus, sed non restrictus; pœna addictata, sed minime secuta est*. Quare omnem operam, studiumque impendemus, ne nobis etiam ejusmodi objurgatio fieri possit.

INSTITUTIO LXXII.

Epistola Encyclica universis curam animarum habentibus in hac Diœcesi. Ad eliciendum actum fidei necessarium ad salutem, non satis esse fidem præstare iis omnibus, quæ S. Mater Ecclesia credit, tanquam a Deo revelata. De lege, qua tenentur Fideles repetere actus virtutum Theologalium. De norma, qua Divina eloquia tradenda sunt per explicationem Catechismi. De testimoniis, quæ fieri solent pro Clericis ordinandis. Quis taitia Ecclesiæ hæc testimonia redderet. Nunc munus hujusmodi Parochis tribui. De veritate, quæ inesse debet his testimoniis. De eleemosynis, atque oblationibus impendendis juxta intentionem afferentium. De summa cura, & studio, quo perpetuo Ministri Ecclesiæ oblationes, & eleemosynas custodire soliti fuerunt. De quibusdam corruptelis circa ipsorum usum inductis. Proponuntur certæ leges pro his corruptelis in posterum evitandis.

I. Vicarii Foranei hujus Diœcesis convenerunt quidem, cum cœtus nuper habitus fuit nobis præsentibus juxta piam consuetudinem, & institutum, quod jampridem inductum plures ex Decessoribus nostris integre servaverunt. Decreta quoque in ipso cœtu confecta Parochis ejusdem Diœcesis communicari quidem debent, quod per has litteras efficimus, tamen hanc pariter epistolam ad Parochos omnes scribendam existimavimus, qua non solum hortamur eos vehementer, ut ipsa Decreta diligenter perfici curent, sed etiam ipsorum oculis quasdam res gravissimas subjicimus, de quibus in eodem cœtu verba fecimus, tum ut cognita fiant illis, qui cœtui non interfuerunt, tum ut cæterorum, qui adfuerunt, animis altius defigantur.

II. Ac primum sermonem instituimus de Parochorum munere, quo sacra eloquia dilucide suo populo explanare tenentur, & ea potissimum, quæ necessario credi debent, ut salus æterna comparetur. De utilitate, ac necessitate actuum Fidei, Spei, & Charitatis plura disseruimus. De testimoniis etiam, quæ tum Vicarii Foranei, tum Parochi obsignare solent, ut nobis approbent morum integritatem, & certa vocationis indicia in illis ostendant, qui minores, aut majores Ordines exposcunt, loquuti sumus. Egimus quoque de fide, ac religione, qua impendi fas est eleemosynas, quæ a Fidelibus congeruntur; & facinus indignissimum coram Deo, & hominibus ostendimus, si in alium usum, quam offerentes postulant, eleemosynæ convertantur.

III. At vero causas singulorum capitum percurramus. Populum de rebus ad salutem necessariis sedulo instituendum diximus, quia plures deprehendimus, qui ad examen venerant pro Tonsura, vel pro minoribus seu majoribus Ordinibus accipiendis, & cum de actu Fidei interrogarentur, hoc responsum dederunt: *Satis esse, si Fide teneantur omnia, quæ credit Sancta Romana Ecclesia, cui Deus revelavit totum id, quod necessario credi debet. Ipsa vero Ecclesia Fidelibus Mysteria tanquam a Deo revelata proponit, & alia, quæ ad salutem necessaria habentur.*

IV. Item necessitatem, atque utilitatem actuum Fidei, Spei, & Charitatis exposuimus; nam in examen vocari non semel responderunt: *Satis esse, si actus Fidei, Spei, & Charitatis semel intra quinquennium fierent.*

V. De Testimoniis pariter agendum duximus, quæ dare nobis consueverint Vicarii Foranei, & Parochi de virtute, moribus, atque indole Ordinandorum; nam non pauca ex illis veritati parum consentanea reipsa cognovimus: & profecto (omittimus vitæ rationem parum honestam, quam Clerici aliquando post acceptos Ordines instituunt) non semel deprehendimus ex litteris Vicarii Foranei, qui testimonium probitatis confecit, invito animo illud obsignatum fuisse, nempe ut aliorum voluntati morem gereret, & interpositis commendationibus obsecundaret. Id autem nobis Vicarius patefecit, postquam Ordines Clerico collati fuerant, videlicet cum de ejusdem Clerici improbitate, corruptisque moribus quereremur. Contigit etiam, ut duo diversa inter se pugnantia testimonia ab eodem Parocho oblata nobis fuerint, primum quidem ante sacram Ordinationem, quo necessariam illam pro Ecclesiæ suæ utilitate testabatur, alterum vero, quo affirmabat facultatem impertiri posse, ut Clericus alio migraret, cujus opera nullo modo Ecclesia indigeret.

VI. Postremo de eleemosynis non aliter impendendis, quam voluntas offerentium postulaverit, agere coacti fuimus: eo quod assiduæ querimoniæ ad aures nostras pervenerunt, illas non Ecclesiæ tribui, sed a Parochis in proprios usus converti. Illud quoque magnopere expetimus, ne ulla dissidia inter Parochos, & populum intercedant, ac ne Sacerdotum dignitas, uti solet accidere, immerito proscindatur; sed de singulis his rebus seorsim verba faciamus.

VII. Exploratum in primis omnibus esse debet a Gregorio XI. tanquam (2) hæresim damnatam fuisse hanc sententiam, quam P. Nicolaus Emericus ex Ordine Sancti Dominici ita commemorat (3): *Octava hæresis est, quod laicus non tenetur ad aliquem Fidei articulum explicite credendum, sed sufficit sibi ista conclusio in genere, quod credat omne illud, quod credit Sancta Mater Ecclesia Dei*. Porro Clarissimus Pena hæc advertit: *Non excusare pravam consuetudinem in contrarium, cum pauci sint, qui explicite articulos sciant*. Idem celeberrimi doctrina Scriptores confirmant (4).

VIII. Sed ut ostendatur nequaquam sufficere aliquando intra quinquennium actus Fidei, & Spei, & Charitatis elicere, satis esse fortasse poterit, si asseratur, errorem hujusmodi duxisse originem a quinta, sexta, septima, decima septima, ac sexagesima quinta sententia, quas omnes Innocentius XI. proscripsit, quarum prima his exponitur: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus*. Altera vero: *Probabile est ne singulis quidem rigorose quinquenniis obligare præceptum Charitatis erga Deum. Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus: satis esse actum Fidei semel in vita elicere: sufficit Mysteria Trinitatis, & Incarnationis semel credidisse*; Enim vero si damnata est illa assertio *unicum toto vitæ tempore sufficere actum Fidei*, si reprobati sunt, qui lethalis culpæ reum pronunciare non audent *illum, a quo unius tantum dilectionis actus in Deum per integrum vivendi tempus eliciatur*; si proscripti quoque sunt ii, *qui probabile censent neminem præcepto charitatis in Deum, etiam intra quinquennium obstringi*: si demum illorum opinio rejecta est, *qui putant eodem charitatis præcepto tunc solum nos adstringi, cum tenemur justificari; nec alius suppetit modus, ut justificationis gratiam assequamur*; ex his profecto conficit nullo modo potest satis esse, aut bis in vitæ cursu actus Fidei, ac dilectionis in Deum, aut ejusdem dilectionis actum intra quinquennium emittere, ut charitatis præceptum impleatur. De hic agit fusius Pater Viva, quem libenter nominamus ob eximiam ipsius sapientiam, singularemque amicitiam, quæ nos invicem conjunxit, cum adhuc vita fungeretur. Hanc ille quæstionem instituit (5): *Ubi damnatur aliqua propositio, attendenda est ratio condemnationis, quæ si æque militet pro propositione affini, hæc pariter implicite declaratur falsa, & omnino improbabilis. Quis autem non videat, dissonantiam fere eamdem contineri, quod quis semel, ac quod quis bis tantum in vita actum Fidei eliciat? utrumque irrationabile, & absonum. Quod in similibus proscriptis thesibus est* ad-

(1) *In loco superius allato.* (2) *In Directorio Inquisitorum.* (3) *Part. 2. quæstion. 10.*

(4) *Suarez de Fide, Spe, & Charitate disp. 13. sect. 4. num. 5. Tom. 7. tract. 17. de Fide disput. 6. dub. 2. §. 3. Baldellus tom. 1. Theologiæ Moralis lib. 1. disp. 5. num. 21. Card. Gottus tom. 10. suæ Theologiæ dub. 3. qu. 2. §. 2. num. 4.*

(5) *In notis ad primam propositionem inter damnatas ab Alexandro VII. num. 6.*

advertendum, dum enim ex. gr. damnatur ab Alexandro VII. propositio 34. dicens. In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto, male quis inferret, quod satisfaciet præcepto, qui recitet Officium Paschale in Dominica Passionis, quando ratio condemnationis eadem, aut fere eadem est pro utroque casu.

IX. Insuper satis esse videtur, ut querimonias nostras esse justas ostendamus in Parochos, ac Vicarios Foraneos, qui testimonia pro Clericis ordinandi obsignant, si palam faciamus ipsorum culpæ nequaquam tribui, si plures susceptis Ordinibus vitæ rationem ingrediantur eorum dignitati parum accommodatam. Id quidem nobis molestissimum est, sed Vicarios, ac Parochos accusare nullo modo possumus, si habita ratione præteriti, ac præsentis temporis post sedulam indolis morumque disquisitionem nulla hominum commendatione producti de innocentia alicujus Ordinandi scriptum testimonium concedant, eumque fore utilem Ecclesiæ testentur, licet post ordinationem fato ipsorum, nostroque misero corruptis moribus imbuantur. Cum nos ab Archidiacono petemus, utrum Ordinandos satis idoneos agnoscat, id quidem affirmat his verbis interpositis: *quantum humana fragilitas nosse sinit*: ea quibus constat evenire revera posse iniquos homines sub specie probitatis non semel latere, nec illos certo dignosci, quamvis omnis diligentia conferatur; illud autem facilius contingere. Nos ipsi, priusquam manus imponamus super eos, qui ad Diaconatum assumuntur, his verbis Divinam opem exposcimus: *Et nos quidem tanquam homines Divini sensus, & summæ rationis ignari horum vitam, quantum possumus, æstimamus. Te autem, Domine, quæ nobis sunt ignota, non transeunt, te occulta non fallunt. Tu cognitor es secretorum, tu scrutator es cordium. Tu horum vitam cælesti poteris examinare judicio, quo semper prævales, & admissa purgare, & ea, quæ sunt agenda concedere*. Illos tantum Vicarios, ac Parochos arguimus, qui temere, & inconsulto scribunt ejusmodi testimonia, affirmantes ea, quæ ignorant; aut nullam impendunt operam, ne se ipsos, & nos quoque decipiant. De illis præsertim querimur, qui rem opinioni suæ contrariam testantur ob hanc nefariam causam, quæ in hac Diœcesi jampridem nimis invaluit, ne scilicet populi sui benevolentiam amittant, ac ne molestiam cuipiam inferant; quo pacto obsequium Deo præstandum hominum gratiæ indignissime postponunt. Singularis fuit Abulensis opinio (1), qui Judam improbum jam tum existimavit, cum inter Apostolos cooptatus fuit. Sanctus vero Joannes Chrysostomus, ac Sanctus Cyrillus Alexandrinus aliter putaverunt. Sanctus quoque Hieronymus hæc (2) tradit: *Interroga eum (nempe Christum), cur Judam elegerit, cur ei loculos commiserit, quem furem esse non ignorabat? Vis audire rationem? Deus præsentia judicat, non futura, nec condemnat ex præsentia, quem novit, talem fore, qui sibi postea displiceat; sed tantæ bonitatis est, & infallibilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, & scit malum futurum, dans ei potestatem conversionis, & pœnitentiæ.*

X. Tandem satis haberi debent, quæ in quinquagesimam quartam hujus libri Institutionem luculenter congessimus, ut universi cognoscent eleemosynas pro voluntate offerentium impendendas, ac nefas esse, si in privatum commodum, aut apparandas epulas conferantur. Egregiam Tertulliani sententiam, & ad hanc rem valde accommodatam pariter subjicimus (3), qui capsulam in templis adhibitam ab ipso Ecclesiæ exordio pro congerendis Fidelium eleemosynis fatetur, nec illarum usum posteris explicare prætermittit: *Modicam unusquisque stipem menstrua die, vel cum velit, si modo velit, & si modo possit, apponit. Nam nemo compellitur, sed sponte confert. Hæc quasi deposita sunt pietatis. Nam inde non epulis, potaculis, nec ingratis voratrinis dispensatur, sed egenis alendis, humandisque, & pueris, ac puellis re, ac parentibus destitutis, jamque domesticis senibus, item naufragis, & si qui in metallis, & si qui in insulis, vel in custodiis dumtaxat ex causa Dei sectæ alumni confessionis suæ sunt.*

XI. At enim, quæ huc usque dicta sunt, altius investigare constituimus. Itaque nona, decima, & quadragesima quarta Institutiones hujus libri satis patefaciunt gravissimum munus, quo Parochi explanare debent divina eloquia, populumque docere mysteria ad comparandam animæ salutem necessaria; atque adeo actum Fidei, qui cunctis suis partibus constet; eumdem denique populum monere haud satis esse, si quis generatim credat omnia, tanquam a Deo revelata, quæ Sancta Romana Ecclesia Fide tenet. Singulos obtestamur, ut easdem Institutiones diligenter percurrant, & in memoriam quoque revocent, quæ ipsis olim Theologiæ Professores tradiderunt, aut ejusdem Divinæ facultatis Scriptores evolvant. Tunc enim aliquis procul dubio se muneri suo defuisse deprehendet, & ex eo fonte perniciem omnem, ac detrimentum, de quo agimus, dimanasse.

XII. Institutio nona satis aperte comprobat a Parochis omnino per dies Festos explicandam populo Christianam Doctrinam, iisdemque diebus pias conciones ad populum habendas Institutione decima demonstravimus. Cum vero de ruralibus Sacellis ageremus (4), quæ plusquam mille passus a Parochia distant, sacrum in illis fieri permisimus hora, quæ vicinis ruricolis apte conveniret. Sacerdoti vero præcepimus, etiam sub pœna suspensionis *a Divinis*, de futuris proxime diebus Festis populum monere, Evangelium ab Altari declarare, necessaria ad æternam salutem tradere, & Christianæ legis explanationem nunquam omittere pro iis omnibus, qui ad sacrum convenerint. Porro hæc omnia Sacrorum Canonum auctoritate, ac Sedis Apostolicæ Decretis confirmavimus; nam summopere optamus perspecta omnibus esse fundamenta, quibus Decreta nostra innituntur.

XIII. Si vero Theologos consulant, facile intelligent omnes, utile quidem esse, si quis omnia generatim credat, tamquam a Deo profecta, quæ credenda proponit Sancta Romana Ecclesia, haud tamen Fidei præcepto satisfacere, qui peculiaria quædam distincte non credat. Fides profecto salutis humanæ exordium, & veluti radix justificationis nuncupatur, sine qua fieri nequit, ut Deo placeamus, & consortium filiorum Dei consequamur. Dum Fidem exercemus, animos ad accipiendam justitiam comparamus, ac per Divinam gratiam excitati, & corroborati, Fidem auditu concipientes erga Deum libere movemur, Fide tenentes omnia, quæ ipse manifestavit, & pollicitus est, ut Synodus Tridentina docuit (5).

XIV. Quamobrem Theologi unanimes sentiunt nonnulla *explicite* credi oportere, nempe Deum existere absque ullo principio, immensum, omnipotentem, incomprehensibilem, qui sempiterno præmio, vel pœna probos, improbosque afficit: *Sine Fide autem* (inquit Sanctus Paulus (6)) *impossibile est placere Deo; credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*. Hinc vigesima secunda inter proscriptas ab Innocentio XI. sententias his verbis recensetur: *Nonnisi Fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita remuneratoris.*

XV. Porro id Fide tenendum est *necessitate medii*, ut inquiunt Theologi, nec ulla causa excusationis afferri potest. Eadem necessitate credendum proponitur Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, unum nempe natura Deum, Trinum vero personis; item Mysterium Incarnationis, Passionis, Mortis, & Resurrectionis Divini Salvatoris. Ita docent communiori, tutiorique sententia Theologi: Sanctus Thomas inquirit (7): *Utrum explicite credere Mysterium Incarnationis Christi sit de necessitate salutis apud omnes*, deinde articulo octavo: *Utrum explicite credere Trinitatem sit de necessitate salutis*. Utrumque Sanctus Doctor affirmat, primum quidem ex sacrarum literarum auctoritate (8): *Non est aliud nomen* (de Christi nomine sermo est) *datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*; alterum vero Sancti Matthæi testimonio comprobat: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Insuper Sanctus Thomas (9) expendit Incarnationis Mysterium explicite credi non posse, nisi Sanctissimæ Trinitatis Mysterium eadem fide teneatur: *Quia in Mysterio Incarnationis Christi hoc continetur, quod Filius Dei carnem assumpserit, quod per gratiam Spiritus Sancti mundum renovaverit, & iterum, quod de Spiritu Sancto conceptus fuerit*. Theologi Salmanticenses eamdem super hac re opinionem tuentur (10): Cardinalis autem Gottus (11), quem superius nominavimus, hanc sententiam magis probabilem, magisque tutam esse contendit; fusius quoque id sustinet Pater Maurus Societatis Jesu, qui Romæ per plures annos eximia cum laude Sac. Theologiæ facultatem tradidit (12).

XVI.

(1) *Quæst. 43. cap. 10. S. Matthæi.* (2) *Lib. 3. adversus Pelagium cap. 2.*
(3) *In suo libro Apologetica cap. 39.* (4) *Institut. XIV.* (5) *Cap. 6. & 7. sess. 6.*
(6) *In Epistola ad Hebræos cap. 11.* (7) *2. 2. quæst. 2. art. 7.* (8) *Act. Apost. cap. 4.*
(9) *Eodem art. 8.* (10) *Lib. 7. tract. 17. disput. 6. dub. 1. §. 3. finali dicendum.* (11) *Quæst. 2. dub. 4. §. 2.*
(12) *Lib. 2. Operum suorum lib. 7. quæst. 93. a num. 45. usque ad finem.*

XVI. Post hæc Mysteria, quæ *necessitate medii* Fide explicite tenenda sunt, alia proponuntur, quæ pariter explicite *necessitate præcepti* profiteri debemus; nisi forte interveniat, ignorantia, quæ nulla diligentia vinci potuerit. Hæc autem sunt, quæ in Symbolo Apostolico continentur, tria Sacramenta, Baptismus, Pœnitentia, & Eucharistia, & reliqua alia, cum percipienda sunt. Item oratio Dominica, quæ omnia vel speranda, vel a Deo petenda complectitur; postremo Decalogi præcepta, quibus vitam, moresque nostros conformare debemus, ut beatissimam gloriam assequamur. Hæc universa Cardinalis Lauræa (1), & ante illum P. Suarez (2) sapienter exponunt. De Symbolo Apostolorum mentionem fecimus, quod illi Spiritu Sancto afflati confecerunt, antequam in diversas Orbis partes iter susciperent pro disseminando Christi Evangelio, ut eadem unanimiter sentirent, certumque judicium, ac testimonium daretur, ut veri a falsis fidelibus distinguerentur (3). Quilibet autem Apostolorum peculiarem Symboli articulum pronunciavit, uti Sanctus Leo scribens ad Pulcheriam Augustam his verbis testatur (4): *Siquidem ipsius Catholici Symboli brevis, & perfecta confessio, quæ duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis, tam instructa sit munitione cælesti, ut omnes Hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio obtruncari.* Eamdem sequuntur sententiam Venantius Fortunatus, Albinus Flaccus, & Rabanus, quem nominat Baronius (5). Omittimus duos sermones Sancto Augustino adscriptos, quibus ad id probandum veteres scriptores utebantur, & quos Sancto Augustino tribuendos recentiores minime existimant. De eodem Apostolico Symbolo hæc habentur in Canone, *Vos ante*, de Consecratione (6): *Ante omnia Symbolum, & Orationem Dominicam & vos ipsi tenete, & illis, quos suscepistis de sacro fonte, ostendite.*

XVII. Hæc omnia Scriptores fere omnes aperte commemorant, & præsertim Christianæ Doctrinæ libello indicantur, quam si Parochi explanarent, nisi cœli intemperies pro excusatione adduceretur, aut alia causa solemnis Festi, ut Sacrum in aliis Ecclesiis conficiant, atque ita Christianæ legis explicandæ munus prætermittant, si Catechesis de more institueretur, si quoque Parochi sibi ante oculos ponerent non modo primarium munus *Supra Corpus Christi verum*; sed alterum pariter *supra Corpus Christi mysticum*; si animo perpenderent populum ab ore ipsorum legem requirere, uti docet Sanctus Thomas (7): *Alii autem promoventur ad alium actum, qui est supra Corpus Christi mysticum, & a taliam ore populus legem requirit; unde scientia legis in eis esse debet, non quidem, ut sciant omnes difficiles quæstiones legis, quia in his debet ad Superiores recursus haberi, sed, ut sciant ea, quæ populus debet credere, & observare de lege*; si, inquam, hæc nerent diligentes, ea tristitia careremus, quam percipimus intelligentes in quibusdam Parochiis earum rerum populum imperitum esse, quæ ad æternam salutem necessario requiruntur. Neque illud generale responsum datum nobis fuisset, quod superius indicavimus, cum ordinandi de actu Fidei interrogati fuerunt; quorum aliqui Deum revelantem exprimere non semel omiserunt, & ob ignorantiam lapsi sunt in sententiam, quæ inter proscriptas ab Innocentio XI. vigesimum tertium locum obtinet: *Fides late dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.*

XVIII. Aliqui revera Diœcesis Parochi, cum de his rebus sermonem haberemus, nobis testati sunt, neque Catechesim, neque pias ab Altari conciones, neque Christianæ legis explicationem prætermitti, sed inter agricolas plures ingenio tardos, adeoque rudes versari, qui nihil omnino percipere, & animo defigere possunt, alios, licet vehementer admonitos, ad Parochum audiendum cum reliquis haud convenire, alios demum, qui prius ad salutem necessaria bene didicerant, post aliquod tempus Parochum docentem audire negligentes, omnia dedidiscere. Nos vero commendamus primum, & gratias illis agimus, qui suo munere perfunguntur; deinde optimo jure respondere ipsis possumus in medium prolatas rationes ordinandis nullo pacto suffragari. Nam si crassi, rudesque deprehenduntur, si raro interfuerunt, dum Christianæ legis doctrina explicaretur, si ipsam bene addiscere non poterunt, testimonium, quod a Parochis exquirimus ante Ordinationem, illis obsignare non debebant. Item si declarantes populo actum Fidei pro æterna salute necessarium, populum in hoc errore versari deprehendissent, nempe satis esse, si quis profiteatur omnia, quæ docet Sancta Romana Ecclesia, tanquam a Deo manifestata, hanc sane erroris maculam detergere oportebat, actumque Fidei tradere, qui Mysteria, aliosque articulos, quos nuper enumeravimus, explicite comprehenderet, ac postremo clausulam subjicere, Fidem nempe præstare reliquis omnibus, quæ Sancta Romana Ecclesia tenet, & nobis Fide tenenda proponit ob eam causam, quod illa Deus patefecerit, qui summa veritas est quive nec ipse decipi, nec alios in errorem ducere potest.

XIX. Verum, ut omnem de medio tollamus oppositionem, quæ speciem aliquam præseferre videtur, affirmari potest explicite percipienda esse omnibus ea, quæ *necessitate medii, & necessitate præcepti* credenda proponuntur, sed non eamdem in singulis, paremque earum rerum cognitionem postulari. Nam Ecclesiastici Laicis magis excellere debent, adulti pueris, ac puellis; & qui mentis præstantiam, ac celeritatem majorem obtinent, iis anteire debent, qui tardiores sunt ingenio. Id sapienter expendit gravissimus Vir in cura animarum probe versatus, qui libellum anno 1719. Typis edidit Florentiis hoc titulo inscriptum: *Hoc doce* (8): *Dico ultimo* (inquit ipse) *non omnes fideles teneri æqualiter ad explicitam notitiam eorum, quæ hactenus memoravimus, sed attendendum statum, munus, necnon ætatem, ac capacitatem uniuscujusque.* Idem clare docet S. Thomas (9), qui ait: *Post tempus gratiæ revelatæ tam majores, quam minores tenentur habere Fidem explicitam de Mysteriis Christi, præcipue quantum ad ea, quæ communiter in Ecclesia solemnizantur, publice proponuntur, sicuti sunt articuli Incarnationis. Alias autem subtiles considerationes circa Incarnationis articulos tenentur aliqui magis, vel minus explicite credere, secundum quod convenit statui, & officio uniuscujusque.* Illud etiam accedit, non satis esse Parochis, ut certo asserant se omnem operam contulisse, ut necessaria ad salutem populus doceretur, & si aliter contigerit, non sibi, sed populis vitio tribuendum, non, inquam, satis esse, si statis diebus Christi doctrinam, ac legem explicaverint, sed etiam requiri, ut importune, vel opportune illos graviter objurgaverint, qui Parochum audire negligerent, & parentes etiam, qui liberos suos haud cogerent in Ecclesiam convenire, dum Parochus populum instrueret; opus esse, ut piis concionibus frequenter ante oculos populi subjecerint quæ potissimum credenda sint, & quæ facienda, ut ad beatam vitam fideles perveniant; oportere etiam, ut prius imbuerit rerum necessaria cognitione pueros, ac puellas, quæ ad Sacram Eucharistiam primum accedere debent, nec ullos ad Corpus Christi sumendum accedere passus fuerit, quos antea plane idoneos non cognoverit: opus esse, ut sponsos diligenti examine probaverit, an Christi legem, & doctrinam bene intelligerent, dum ipsorum mutuum consensum pro sponsalibus ineundis exploravit, antequam illos matrimonio conjungeret, quod nos alio loco demonstravimus (10); postremo opus esse, dum Pœnitentiæ Sacramentum administravit illis, quos jure merito suspicari potuit, aut nunquam didicisse, quæ *necessitate medii, & necessitate præcepti* credenda explicite sunt, aut illorum penitus oblitos fuisse, opus, inquam, esse, ut eorum saluti, ac bono prudenter consuleret. Innocentius XI. hanc sententiam sexagesimo quarto loco proscripsit: *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri Jesu Christi.* Hinc patet illicite, & invalide criminum absolutionem illi impertiri, qui Deum ignorat mercedem bonis, atque improbis supplicium illaturum, quod *necessitate medii* Fide tenendum est. Invalidam, vel saltem illicitam quoque constat esse absolutionem, quæ conceditur Mysteria Sanctissimæ Trinitatis, atque Incarnationis Domini ignorantibus. Primum quidem, si magis probabilem, magisque tutam eorum opinionem sequi velimus, uti nos faciendum putamus, qui eadem bina Mysteria *necessitate medii* profitenda necessario existimant. Secundo saltem illicitam absolutio-

(1) *In 3. lib. Sententiarum tom. 3. part. 1. disput. 10. art. 4. §. 1.* (2) *Lib. De Fide, Spe, & Charitate dis. 13. sect. 4*
(3) *Rufinus in Præf. Exposit. Symboli Apostolici.* (4) *Epistola 27. alias 13.*
(5) *Ad annum Christi 44. num. 17.* (6) *Distinct. 4.* (7) *In supplemento part. 3. quæst. 36. art. 2. ad primum.* (8) *Num. 17.* (9) *2. 2. quæst. 2. art. 6. per totum, & art. 7. in corpore.*
(10) *Institut. 46.*

tionem affirmavimus; nam si amplectamur eorum sententiam, tanquam in sola speculatione probabilem, qui asserunt eadem Mysteria solum *necessitate præcepti* necessario credenda, *in voto* tamen *necessitate medii*, si, inquam, Confessarius hanc sententiam admittat, tamen illam sequi nequit, dum reipsa confert absolutionem ignorantibus eadem Mysteria per oscitantem, ac vincibilem negligentiam, uti plerumque contingit, aut ignorantiam habentibus eorumdem Mysteriorum, quæ vinci, ac depelli nequaquam potuit. Nam Innocentius XI. hanc sententiam primo loco damnavit: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis*. De his Cardenas (1), P. Viva (2), ac P. Zuccherius (3) copiose disserunt. De his quoque sermonem habet P. Segneri in eo libello, *qui Parochus Instructus* (4), & in alio, *qui Confessarius Instructus* inscribitur (5). Tandem omnes Scriptores unanimes affirmant nullo modo absolutionem rite concedi posse imperitis earum rerum, quæ *necessitate medii* necessariæ proponuntur, eosque prius edocendos, quam a criminibus dissolvantur. Item protrahendam illis absolutionem, qui necessaria *necessitate præcepti* non sine culpa ignorant, quibus tamen impertiri absolutionem aliquando permittunt, si tamen necessaria *necessitate medii* bene calleant, ac de pristina socordia in addiscendis necessariis *necessitate præcepti* dolorem testentur, illisque percipiendis se operam sedulam daturos polliceantur (6). Hæc universa, quæ exposuimus, Rectores animarum iterato perficere debent, ut se culpa vacuos omnino probent, eamque in populum conferant. Quod si muneri suo plene satisfecerint, nec tamen ignorantiæ tenebras ab omnibus depulerint, nihil aliud superest, nisi ut a Deo requirant fontem lacrymarum, quem Jeremias exposcebat: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die, ac nocte interfectos filias populi mei*.

XX. Hæc monenda necessario duximus de iis, quæ proposita primo fuerunt in cœtu, quem in Civitate habitum superius memoravimus. Nunc ad ea veniamus, de quibus secundo loco tunc actum fuit; nempe de necessitate, atque utilitate actuum Fidei, Spei, & Charitatis, quos intra quinquennium solum elicere nefas ostendimus. Ac primum illud certissimum est, divino, naturalique præcepto nos impelli, ut in vitæ curriculo actus Fidei, Spei, & Charitatis aliquando proferamus. Alia quoque præcepta nos adigunt eosdem actus iterare; nempe cum Dæmonis insidiis occupati, illas effugere nullo modo possumus, nisi eosdem actus exprimamus. Id aperte colligitur ex prima sententia, quam Alexander VII. inter proscriptas adnumeravit: *Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi Præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium*. Hinc constat haud satis esse virtutem charitatis erga Deum, quæ in observandis ipsius præceptis continetur, juxta testimonium Sancti Joannis: *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est qui diligit me*. Idem comprobatur ex sententia, quam Alexander VIII. tanquam hæreticam proscripsit: *Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali; formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut moralis actus tendat in finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis*. Porro hæc sententia non de *virtuali*, sed de formali dilectione intelligi debet. Huc etiam referri merito potest illa sententia, quam Innocentius XI. decimo sexto loco improbavit: *Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se*.

XXI. Cum hæc ita se habeant, Dissertationem Theologicam conficere animus non est, neque decernere quoties actus Fidei, Spei, & Charitatis emittere teneamur, aut *per accidens*, ut inquiunt Theologi, atque ob alia præcepta peculiaria, quæ eosdem actus fidelibus indicunt. Quippe nulla in Theologia Morali disputatio tam diversis Scriptorum opinionibus implicatur. Nos solum afferemus quædam sacrarum litterarum testimonia; ac primum de actu Fidei illud S. Joannis objicitur (7): *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum Unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Pro Spe autem illud Psalmi 4. aptissime convenit; *Sacrificate sacrificium Justitiæ, & sperate in Domino*. Pro actu dilectionis nihil accommodatius excogitari potest, quam illud Deuteronomii (8): *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua: eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens, & ligabis ea, quasi signum in manu tua, eruntque, & movebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine, & ostiis domus tuæ*. Porro hoc testimonium aliis auctoritatibus Sanctorum Matthæi, Marci, ac Lucæ confirmatur. Quamobrem, abjectis sententiis, quas Summi Pontifices improbarunt, uti superius dictum est, omissis pariter omnibus, quæ in disputationem vocantur, illud pro certo asseremus, magno in discrimine amittendæ salutis versari, qui diutius hos actus elicere prætermittit. De actibus Fidei Cardenas copiose verba facit (9). De actu Charitatis hæc tradit Cardinalis Gottus (10): *Per se obligat præceptum actus Charitatis in Deum super omnia, non semel in anno, sed frequenter infra annum: ita tutius, & probabilius. Præceptum enim maximum, & primum, latum cum tanta, ex parte Dei, cautione, quod, ut ex Deuteronomio cap. 6. superius allata, hominum oculis, & cordibus semper obversari, ac insertum esse debet, nec potest sine piaculo per longum tempus negligi. Immo ingratum se exhiberet homo, qui, cum continuis a Deo beneficiis cumuletur, diu staret, quin ad suum benefactorem per amorem sese converteret*. De singulis vero actibus Fidei, Spei, & Charitatis hæc habet P. Viva (11): *Propterea ad hos præstantissimos actus eliciendos sæpe conari debemus*.

Qua de causa, cum salus animarum, quæ nobis tradita fuit, nos vehementer, uti decet, sollicitet, ac potissimum cogitantes in ea conditione Diœcesanos versari, ut eorum institutio a solo Parocho dependeat, ideo in cœtu sancitum fuit, & nunc idem repetitur, Decretisque adjungitur, ut Parochi omnes, ac reliqui Sacerdotes, qui subsidiariis Ecclesiis præsunt, aut Sacellis per mille passus a Parochia sejunctis, & explicare omnino debent populo Christianæ legis disciplinam, atque instituta, ut, inquam, singulis diebus Festis, priusquam rem divinam incipiant, actus Fidei, Spei, & Charitatis alta voce pronuncient, eosque populus ad verbum repetat: iidem actus libello adduntur Christianæ doctrinæ, quæ Typis edita fuit anno 1733. Confidimus autem Dei bonitatem, ac clementiam non defuturam, ut illos animis populi dengat, eumque permoveat, ut diebus etiam profestis eosdem actus renovet, ac potissimum in extrema vitæ periodo, cum de salute æterna dimicatur. Monendum pariter censemus in libello Christianæ doctrinæ his verbis actum Fidei explicari: *Ego credo quidquid in Symbolo Apostolorum continetur, & quidquid Sancta Ecclesia credendum proponit &c.* Sed prius in eodem libello agitur de duobus Mysteriis Trinitatis, atque Incarnationis, aliisque, quæ *necessitate medii, ac necessitate præcepti* cognoscenda, ac Fide tenenda necessario sunt.

XXII. Tertio loco actum fuit in eadem Congregatione de testimoniis, quæ Vicarii Foranei, vel Parochi Ordinandis obsignant. Cum memoria repetimus veterem Ecclesiæ disciplinam, eadem lege obstrictos intuemur Episcopos, ne temere manus imponerent, magnumque studium eos contulisse, ne ad Ordines majores, & minores aliquem, nisi idoneum, reciperent, aliosque omnes secluderent, qui parum digni hoc honore viderentur: illi tamen quibusdam subsidiis prædíti fuerunt, quibus nos omnino caremus. Archidiaconi partes, ac munus fuit eorum doctrinam, & indolem expendere, qui Ordines ab Episcopo poscebant; omissis aliis documentis id potissimum comprobatur duabus Innocentii III. Decretalibus (12). Nunc autem petitur quidem ab Archidiacono, dum Sacra Ordinatio peragitur, utrum Ordinandos satis idoneos arbitretur, quod ipse affirmat; sed hæc fiunt, ut Ritus antiquitatis servetur, ac ne formulæ, quæ a majoribus inductæ fuerunt, labefa-

(1) *Diss. 41. de Proposit. inter proscriptas ab Innoc. XI. cap. 9.* (2) *Eodem loco num. 4. & seq.*
(3) *In Decisionibus Moral. Cleri Patav. casu 1. Mensis Febr. num. 13.* (4) *Cap. 22. §. 1.* (5) *Cap. 7.*
(6) *Salmanticenses Theol. tom. 9. de cursu Morali tract. 21. cap. 2. part. 9. num. 58. & seq.*
(7) *Cap. 3.* (8) *Cap. 6.* (9) *De Propositionibus proscriptis dissert. 42. propositione 65. cap. 2.*
(10) *Lib. 10. dub. 1. qu. 3. de Charitate §. 4. n. 25.* (11) *De prima Propositione ab Alexandro proscripta n. 7.*
(12) *In cap. ad hæc, & cap. ut nostram, de Officio Archidiaconi.*

befactentur. Etenim neminem latet Ordinandorum ingenia, ac mores ab Archidiacono nullo pacto cognosci; olim fidelis alicujus meritis, ac virtute ducti fere per vim Episcopo illum proponebant, ut Ordinibus initiaretur. Id S. Augustino contigisse narratur (1). *Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo Ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu, & desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio, & clamore flagitantibus, ubertim eo flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum est desiderium*; quod sapienter interpretatur post clarissimum Virum Cardinalem Noris Pater Joannes Salinas Canonicus Regularis, qui non line magno Ecclesiasticæ eruditionis detrimento, ac pernicie paucis abhinc annis e vita decessit: *Scusus est* (inquit), *invitum, ac per populi tumultum evectum fuisse ad Clericatum. At vero: cum non facile* (ait Thomassinus (2)) *regeretur, sed ultra recti limites quandoque evcheretur populi tumultuantis impetus, eo tandem deventum est, ut dominarentur Canones, nec plebi quidquam permitteretur, quam ut de vita, & moribus eligendorum testimonium diceret*. Eamdem consuetudinem in vita Alexandri Severi Lampridius commemorat. *Ubi aliquos voluisset vel Rectores Provinciis dare, vel Præpositos facere, vel Procuratores, id est Rationales, ordinare, nomina eorum proponebat, hortans populum, ut si quis quod haberet criminis, probaret manifestis rebus, si non probasset, subiret pœnam capitis. Dicebatque, grave esse, cum id Christiani, & Judæi facerent in prædicandis Sacerdotibus, qui ordinandi sunt, non fieri in Provinciarum Rectoribus, quibus & fortunæ hominum committerentur, & capita*. Nunc quidem in ordinandis Diaconis, ac Sacerdotibus Episcopus populum interrogat, an aliquid contra illos in medium proferre possit, sed nullus omnino responsum reddit, aut quia latinum sermonem, quo Episcopus utitur, populus ignorat, vel quia cognitum, perspectumque habent universi hac solum ratione id fieri, ne vestigia ritus antiqui obliterentur.

XXIII. Tridentina Synodus id perpendit, servatoque veteri ritu novam disciplinam invexit (3), jussitque promulgari in Ecclesia illorum nomina, qui Ordines exquirunt, ipsorumque conditionem, ætatem, familiam, ac mores e probatissimis viris investigari. Deinde præcipit Episcopis (4), ut eadem ipsi diligenter expendant, adhibito consilio Sacerdotum, virorumque præstantium, qui scientia divinarum legum, & sanctionum Ecclesiæ plurimum commendentur. Plura alia decreverunt Patres ejusdem Synodi, quæ Abelly in eum librum congessit, qui inscribitur: *Episcopalis sollicitudinis Enchiridion* (5). Ibi præsertim hæc monentur: *Cum autem, in amplis præsertim Diœcesibus, solus Episcopus eorum omnium, quæ ad Ordinationes prærequiruntur, pondus sustinere nequeat, tales sibi hoc in negotio coadjutores, & cooperatores adhibere debet, quibus plene confidere queat, hoc est, probos, peritos, expertos, ac prudentes, nec, quæ sua sunt, quærentes, sed quæ Jesu Christi*. Romæ anno 1719. prodiit Ecclesiasticus præclarum opus in lucem dedit, cui titulus: *De vita, atque officio Episcopi*: Quoniam (inquit ipse (6)) Episcopus idem præstare aliis debet, nempe Ludimagistris, ac Parochis, cum Ordines conferandi sunt, ideo cognitum faciat omnibus nullam se in hoc negotio diligentiam, studium, operamque omittere velle; graviter objurget, qui negligenter se gesserint, gravius etiam illos puniat, qui fraudem aliquam moliuntur, nempe testimonia falsa proferunt, aut titulos Patrimonii simulant, ut Episcopum, si possint, in errorem adducant. Magnopere commendat idem auctor Episcopos, qui cœtum virorum instituerint Fide, ac probitate præstantium, ut merita ordinandorum accurato studio examinent. Illud postremo asserit haud satis esse, ut de ordinandis Episcopus recte judicet, quod ipsi ad breve, ac perfunctorium examen de more vocentur, & de ingenio, ac doctrina periculum faciant, cum fortasse illos nec Episcopus, neque Examinatores unquam viderint.

XXIV. Cœtum ejusmodi virorum statuimus, cum primum hanc Ecclesiam administrare cœpimus, & nos ipsi semper interfuimus; neque profecto desinimus, cum Ordinandi de peractis studiis, ac doctrina examen subeunt. Plures super hac re Institutiones edidimus: Ac primum de Clericis Ecclesiæ addicendis, & de Ordinibus exercendis, priusquam ad reliquos gradus aditus pateat, multa disseruimus (7): de studiis suscipiendis ab iis, qui Ordines exercent (8), ac de Interstitiis (9) pariter egimus. Pagellas imprimi jussimus, quibus Clerici Ecclesiæ adscripti, peractumque exercitium Ordinum certo probetur; aliam quoque adjunximus de ratione interrogandi Ordinandos, cum ipsorum ingenium, ac doctrina in examen revocantur. Die octavo Aprilis anno 1732. ad omnes Vicarios Foraneos litteras Encyclicas dedimus, certamque normam, ut merita Ordinandorum tuto nobis indicarent. Nunquam eos nominavimus, qui circa mores Ordinandorum aliquid nobis aperuerunt, nec illis unquam Ordines contulimus, quos nec graviter, nec honeste vitam agere deprehendimus: *Verum* (inquit Vanespenius (10)) *quid ex his testimoniis securitati ordinarie habere poterunt Episcopi? Apprime noverint, Præsides, aut Parochos esse tales, qui ejus sint eruditionis, prudentiæ, & pietatis, ut merito confidant, quod nullis hujusmodi testimoniales sint daturi, nisi iis, quos sciant qualitates Ordinibus Sacris necessarias habere*. Ideo maximo, quo possumus, studio Vicarios Foraneos, ac Parochos hortamur, ne testimonia Ordinandis temere impertiant; ut Deum solum, non hominum gratiam, ac benevolentiam sibi ante oculos ponant, cum de virtute illorum testantur; ut eamdem sententiam ante, & post Ordinationem constanter habeant: atque, ut uno verbo complectamur omnia, ab illis summopere petimus, ne ullam fraudem nobis inferre velint. Rei gravitas, ac magnitudo, Sacerdotis dignitas, qua ipsi præditi sunt, munus, quo funguntur, & jusjurandum, quo fidem polliciti sunt Episcopo Ordinanti, ac cæteris in ejus locum subrogendis, id postulere omnino videtur; ac postremo id maxime consentaneum est voluntati nostræ, qui Diœcesim effluere imperitis Sacerdotibus nunquam feremus. Quod si hanc diligentiam adhibitam nullus fructus consequetur, sed prava consuetudo magis in dies propagabitur, Ordinationes haud sine mœrore animi nostri intermittemus, & Summo Pontifici declarabimus fieri vix posse, ut fraudulenti in externo foro jure plectantur; nam dolus aperte ostendendus, qui Deo quidem manifestus, hominibus tamen ignotus plerumque efficitur; nullamque aliam rationem nobis exhiberi, ut mores Ordinandorum, & Ecclesiæ necessitatem percipiamus, nisi ejusmodi testimonia adhibeantur. Quamobrem, nisi aliud nobis præcipiatur, ad Ordines tantum illos suscipiemus, qui in Civitate versantur, quos bene cognoscere possumus, & Regulares, qui nullam in statuendo Patrimonio fraudem intermiscere possunt. Si de ipsorum Interstitiis agatur, non semel Sacri Concilii Congregatio respondit debere Episcopum ad sententiam, & fidem Præsidum Regularium conformari, uti nos alio loco demonstravimus (11). Insuper eadem Congregatio die 27. Aprilis 1595. illud etiam statuit (12): *Sacra &c. censuit, Regulares non comprehendi cap. 5. sess. 23. de Reformatione Concilii Tridentini, sed sufficere testimonium ab eorum Regularibus Superioribus allatum*. Neque pro examinandis Regularibus adeo solliciti sumus, uti fusius probavimus Institutione 23., nam certum fere habemus etiam post Ordines studiis operam daturos, quod affirmari nequit de Clericis sæcularibus, qui vix Altaris gradus contigerunt, studiis omnibus nuncium perpetuum mittunt.

XXV. Ultimo loco agendum superest de eleemosynis, quæ impendi debent juxta voluntatem offerentium; & quoniam non deest, qui *fingit laborem in præcepto*, alique superaddenda necessario existimamus. Consilia nostra super hac re probanda ab omnibus pro certo habemus, quæ rationi prorsus consentanea videbuntur. Metum deponent, ne virtutis opinionem apud populum amittant, quæ profecto nunquam magis concitari in animis solet, quam si de congestis eleemosynis aperta fronte ratio persolvatur, ut palam constet eas Parochorum commodo nequaquam tribui, sed piis operibus insumi, quemadmodum offerentes exigunt.

XXVI. Neque sane novum, aut inusitatum videri debet, si queratur populus male impendi eleemosynas, & si aditus his corruptelis occludi velit, salva tamen, & integra probitatis laude, quæ Sacerdotibus convenit. Dimidiam sicli partem a singulis Judæis persolvi Deus imperaverat, quæ pretium animæ nuncupabatur, ut diuturnum, beatumque vitæ cursum obtinerent (13): *Media pars sicli offeretur Domino &c. ut sit munimentum eorum cordi Domino, & propitietur animabus eorum*;

(1) *Possidius cap. 4.* (2) *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina tom. 2. lib. 1. cap. 33. num. 5.*
(3) *In cap. 5. sess. 23.* (4) *In cap. 7. ejusdem sess.* (5) *Cap. 10. sect. 1. in sess. 4.* (6) *Pag. 72.*
(7) *Institut. 2.* (8) *Institut. 42.* (9) *Institut. 58.* (10) *In suo Jure Ecclesiast. part. 2. tit. de Sacram. Ordinis cap. 3. num. 34.* (11) *Institut. 58.* (12) *Lib. 8. Decretorum pag. 110.* (13) *Exodi c. 30. v. 13.*

ram; tote hæc pecunia pro restaurando Templo conferri debebat. Cum Jojada Pontificatum gereret, cujus voce salutatus in Templo Rex fuit Joas, qui unice supererat ex Regali stirpe, jussu, ac scelere Attaliæ penitus extincta, sermo inter populum divulgari cœpit, eamdem pecuniam haud impertiri Templo, uti fuerat institutum, novum consilium, quod inferius explicabimus, initum fuit, ne locus in posterum his querimoniis daretur. Interim Pontifex Jojada haud sa lacessitum, offensumque questus est, dum Fides Levitarum, quibus ipse præerat, in dubium revocaretur. Initio novæ Legis Apostoli distribuendis eleemosynis Judæos præfecerant, qui veteres ritus, ac disciplinam abjecerant, ut Christum Dominum sequerentur, cujus discipulis fortasse adscripti fuerant, eique semper adhæserant, dum adhuc vita fungeretur. Quare sapientius hi Ministri designari non poterant. Post celebrem illam concionem, qua Sanctus Petrus Judæos plures convertit in iis provinciis natos, ubi Græca lingua solum colebatur, graviter ipsi conquesti sunt, parce suis viduis, largius vero cæteris eleemosynas dividi, qui Hebraice loquerentur. Tunc Apostoli partes, causamque discipulorum tuendam non susceperunt, neque ullam sibi injuriam fieri arbitrati sunt, si munus distribuendæ inter Fideles pecuniæ aliis demandarent. Opportunum consilium excogitarunt, quod Acta Apostolorum commemorant (1). Ibas non quidem Vicarius Foraneus, aut Parochus aliquis, sed Edessæ Metropolitanus in judicium adductus fuit, tanquam infidus administer pecuniæ, & supellectilis, quæ ad Ecclesiam pertinebat, uti ex Actis Concilii Calcedonensis deprehenditur, in quibus etiam remedium huic corruptelæ adhibitum continetur, & occasionem inde sumptam intelligimus, ut lex generalis indiceretur, de qua paulo post sermonem habebimus. Sed nemo colligere potest ex historia ejusdem Concilii reliquos Metropolitanos, aut Episcopos id ægre tulisse, suamque dignitatem contemptam existimasse. Nullus ex ipsis Ibam solum puniendum proposuit, cæteris autem rationem habendam, qui tam nefarium crimen non admiserant, sed eleemosynas, & Ecclesiæ supellectilem magna cum fide administraverant.

XXVII. Si Sacerdotes minime lædunt querimoniæ, quas populus ob collatas ipsis eleemosynas disseminavit, eos minime lædat, si certo constet easdem eleemosynas fideliter asservatas, ac deinde erogatas, uti Offerentes statuerunt, neque hoc negotium in sola fide eorumdem Sacerdotum esse collocatum. Sed consilium Jojadæ Pontificis in medium proferamus, quo finem querimoniis imposuit, uti superius indicavimus (2): *Et tulit Jojada Pontifex Gazophylacium unum, aperuitque foramen desuper, & posuit illud juxta Altare ad dexteram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo Sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini: cumque viderent nimiam pecuniam esse in Gazophylacio, ascendebant Scriba Regis, & Pontifex, effundebantque, & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in Domo Domini, & dabant eam juxta numerum, atque mensuram in manu eorum, qui præerant cæmentariis Domus Domini, qui impendebant eam in fabris lignorum & in cæmentariis iis, qui operabantur in Domo Domini*. Consilium hoc pariter initum fuit a Synodo Calcedonensi, ut querimonias in Ibam concitatas sedaret: *Ut Ecclesiæ substantiam deinceps per OEconomos regeret* (3). Hinc dimanavit Canon. 26. ejusdem Concilii, quem memorat etiam Gratianus (4), quo decernitur, ut Episcopi bona Ecclesiæ nullo tunc discrimine sejungerentur: *Ut nec sine testibus sit Ecclesiæ ministratio, nec ideo res ejus dissipentur, & probrum, ac dedecus Sacerdotio inuratur*.

XXVIII. Tunc igitur dignitas Sacerdotum in eo sita non fuit, ut bona Ecclesiæ, eleemosynas, & oblationes soli administrarent, sed ut bona Ecclesiæ tradita, illibata fide custodirent, aliosque testes adhiberent, ac Ministros, cum Ecclesiastici redditus insumerentur: *Quo quidem* (de Œconomo loquitur Zonaras) *ea, Episcopi tamen sententia, bona procurante, & quos in usus Ecclesiastici redditus insumantur, facile apparebit; nec erit, cur quispiam, in Ecclesiæ patrimonia dissolutum Episcopum fuisse suspicari queat &c. Qua quidem ex re cum Episcopi fides multitudini suspecta esse consuevit, tum offensiones quoque populi, velut ex usia male gestæ potestatis excitantur*. Hæc omnia continuum, quod vivimus, plene confirmant: nam iterato nostræ querimoniæ delatæ fuerunt, & aliqui Parochi ingenue confessi sunt pecuniam pro Sacris faciendis, cum Defunctorum Officia indicerentur, aut pro conservendis messibus congestam, in apparandis epulis absumi consuevisse. Quamobrem interdiximus ejusmodi convivia; jussimus deponi in Capsulis eleemosynas, easque duabus clavibus custodiri, nec ullam desumi pecuniam, nisi præsentes adsint, qui claves easdem servendas acceperunt. Præcepimus etiam adnotari desumptam pecuniam, ejusque usum alio libello describi, rationemque accepti, & expensi nobis quotannis exhiberi. Hæc omnia fusius exponuntur Institutione 54., cui pauca adjungimus, quæ in calce Decretorum significabuntur.

XXIX. Quæ huc usque diximus satis haberi possunt, ut perspectum sit, Sacerdotum dignitati nullas tenebras offundi, licet plura decreta pro servandis integre, & fideliter impendendis eleemosynis, atque oblationibus promulgentur, nec ullum laicis aditum præberi, ut de fide Sacerdotum suspicentur. Sed quoniam nonnulli recentioris ævi magis, quam antiquitatis exemplis delectantur illorum voluntati libentissime morem geremus. Tridentina Synodus mulctas irrogare Episcopo permittit (5) ea conditione, ut piis operibus insumantur; illas tamen Episcopo tribus concedit, quæ jam sancitæ sunt a jure, vel a statuto, non autem eas, quas Episcopus judicio suo imponit, ne forte ipsas augere magno studio cupiat, ut divitiis cumuletur (6). Procul dubio Episcopi Vicariis Foraneis, & Parochis fama honestatis, & publicæ existimationis sa præferendos merito censebunt. Attamen nullus inter probos Episcopos invenietur, qui mulctam irrogans, Decretum ob eam rem non conficiat, in Acta Cancellariæ referendum, qui mulctarum Custodem non habeat, qui postremo depositam pecuniam erogare pia constituens, mandatum non obsignet, quo mulctarum Custos pecuniam depromat; quæ revera fieri magna diligentia consueverunt, ut dati, acceptique omnis ratio palam oculis subjiciatur. Item Capitula in Metropolitanis, & Cathedralibus magna sa honestatis laude prædita existimant: tamen in illis Diœcesibus, ubi post mortem Episcopi bona vacantis Sedis administrent, rationem da acceptis, & expensis novo Episcopo reddere juxta Tridentinam Synodum tenentur (7). Custodes Regulares Sacrarii probitatem præferunt: tamen Urbanus VIII. hæc constituit in Decretis Generalibus, quæ deinde Innocentius XII. confirmavit: *Debeant ulterius Regulares prædicti omnes, & quascumque eleemosynas tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium Missarum reponere in capsa particulari sub duabus clavibus, quarum una penes superiorem localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de eisdem eleemosynis, & celebratione Missarum coram Patribus Discretis seu Conciliariis, vel alia simili modo nuncupatis, singulis mensibus distinctam rationem exigere, & respective reddere*. Insuper Parochos, qui Ecclesiis in hac Diœcesi præfuerunt, cum Cardinalis Palæottus, & Cardinalis Jacobus Boncompagnus hanc Sedem obtinebant, probos, & innocentes fuisse nullo modo est dubitandum: tamen Cardinalis Palæottus hæc statuit (8): *Eleemosynam in capsula Societatis Sanctissimi Sacramenti, quam Parochus ad id paratum esse populum moneat, reponet, quæ duabus clavibus occludatur, quarum unam Massarius, aliam Curatus teneat &c. Justum pretium in eadem capsula reponent &c. Eleemosynas e capsula Parochus extrahet coram populo, & pecuniam totam numerabit, numerum in Libro Societatis annotabit*. Eisdem legibus administratur Sodalitium Divini Sacramenti cum in hac Civitate, tum in Diœcesi universa, quas Cardinalis Boncompagnus promulgavit; easque nos approbavimus, & anno 1731. Typis imprimi curavimus (9).

XXX. Dum nostras has litteras ad finem perducebamus, supplex libellus redditus nobis est, quo nonnulli Parochi, qui neque nominantur, neque obsignantur in eodem libello, fatentur se ob magnam in nos observantiam in cœtu nuper habito

(1) *Cap. 6.* (2) *Lib. 4. Regum cap. 12. v. 9.*
(3) *Lupus in Notis, in Concilia Generalia, & Provincialia tom. 1, primæ Editionis pag. 856.*
(4) *Distinct. 89.* (5) *Sess. 25. de Reformat. cap. 3.* (6) *Thomassinus de veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. lib. 2. cap. 34. num. 10. Fagnanus cap. Præsbyteri num. 4. & seq. de Pœnis. Monacellus in Formul. Legal. lib. 1. tit. 1. formul. 13. num. 1. & seq.* (7) *Sess. 24. cap. 16. de Reform.* (8) *In suo Archiepiscopali pag. 407. part. 5.*
(9) *Pag. 13.*

bito sententiam suam minime dixisse; nunc autem libere sensus animi sui patefacere. Itaque declarant agricolarum naturam non ita nobis, sicuti Parochis cognitam, exploratamque esse. Quamobrem, ut propositum finem assequamur, satis esse existimant, si, dum piæ conciones ab Altari peraguntur, populo nota fiat omnis pecunia, quæ in capsulis continetur, si demum Parochi jurejurando testentur, quoties id postulabimus, eam pecuniam fideliter administratam, & eleemosynas, atque oblationes eo modo insumptas, quo offerentes requirebant.

XXXI. Ne sine responsione illos dimittamus, in usum receptum fuisse dicimus jusjurandum, cum Jojada, Apostoli, Patres Concilii Calcedonensis, ac Tridentini, Cardinales Palæottus, & Boncompagnus, & Pontifices Urbanus VIII., & Innocentius XII. inter mortales agerent, & rerum potirentur, cum tamen ipsi jusjurandum interponi noluerint, ab eorum exemplis recedendum nobis non est, ut hoc novum amplectamur. Fatemur sane mores agrestium haud multum nobis esse perspectos; hominum tamen indolem, & naturam diuturna experientia satis cognovisse, inter quos Vicarii Foranei, Parochi, & Agrestes etiam adnumerantur. Fatebimur etiam majorem, ac meliorem vitæ partem Romæ traduxisse in exercendis judiciis, quæ primariis Tribunalibus adscribuntur, atque illud cum Plinio usurpare merito posse; *Nos, qui in Foro, litibusque trivimus ætatem, multum malitiæ, quamvis noluerimus, didicimus*. Hæc habuimus, quæ vobis significaremus &c.

INSTITUTIO LXXIII.

De Effigie S. Crucis, atque Sanctorum, quæ in muris Domorum pingi solet. Hoc institutum esse commendandum, & probari ab Ecclesia. Non licere juxta Sac. Canones, & leges Civiles, ac potissimum statuta peculiaria hujus Urbis, Crucem, vel Sanctorum Imagines coloribus exprimere in locis immundis Civitatis. Norma præscribitur, ob quam decenter Sacræ Imagines habeantur.

I. Laude quidem dignissimum est, atque ad pietatem excitandam valde accommodatum, si non solum in Templis, sed etiam in Compitis, Beatæ Virginis Effigies, vel Sanctorum, aut Sanctissimæ Crucis exponantur; tamen haud ferendum, ac veræ pietati, ac Religioni contrarium prorsus est, si vilissimis in locis, & sordibus hominum palam designatis eædem effigies proponantur.

II. Pater Franciscus Amatus Pouget hanc quæstionem exhibet: (1) *Probatne Ecclesia, an tolerat solum usum hunc multis in locis celebrem, ut in vicorum angulis, & Urbium compitis sculptæ Beatæ Mariæ Virginis, cæterorumque Sanctorum Imagines collocentur?*

III. Deinde hoc pacto respondet: *Hunc usum Ecclesia non præcipit quidem, sed nec reprehendit: immo probat, utpote nihil habens alienum a fidei, & morum regula.*

IV. Sanctus Carolus Borromæus disciplinæ Ecclesiasticæ restaurator Episcopos hortatur, ut hoc pium institutum promoveant (2): *Illud curet, ut hoc Sacrosanctæ Crucis Insigne vel ligno, vel lapide, vel, ubi commode per facultates fieri potest, marmore expressum in Urbe, & Diœcesi sua, ubi trivia frequentiora sunt, publice proponatur, atque erigatur; quo crebrius perspecta ex Sacræ Crucis Arbore, Fideles sese erigant tum ad Summi Mysterii in ea peracti gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam, Christo Duce, Populus fidelis, qui Populus est acquisitionis, contendere debet.*

V. Hæc monenda fuerant de Sacris Imaginibus, quæ in compitis Civitatis collocari solent; nunc de injuria, & contemptu agendum superest, quo Sacræ Imagines immundissimis locis statuuntur. Itaque certissimum est id gravissime prohiberi humanis legibus, quas jus Pontificium magnopere probat, & amplectitur, exemplis etiam virorum dignitate præstantium, Conciliis, & omnium Theologorum sententiis, qui de hac re scripserunt, ac tandem peculiaribus hujus Urbis statutis.

VI. Et quidem inter humanas leges celeberrima est, quam Theodosius, ac Valentinianus promulgarunt, ac deinde Justinianus Imperator in suum Codicem retulit, ubi sub hoc titulo unica proponitur: *Nemini licere signum Salvatoris Christi*; sic autem decernitur: *Cum sit nobis cura diligens, per omnia Superni Numinis Religionem tueri, signum Salvatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere, sed quocumque reperitur, tolli, gravissima pœna mulctando eum, qui contrarium statutis nostris tentaverit, specialiter imperamus.*

VII. Hanc Legem Sacri Canones sibi adoptarunt; nam in veteri Concilio Trullano Canone 73. ita sancitum fuit: *Crucis figuras, quæ a nonnullis in solo, ac pavimento fiunt, omnino deleri jubemus, ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur.* Ex eadem lege Petrus Crinitus vir impius vocabulum *humi* penitus abstulit, ut falsam opinionem suam confirmaret, ob quam Signum Crucis minime adorandum disseminavit. Sed Cardinalis Perronius fraudem magna cum laude patefecit, hominique nefario vehementer dolum exprobravit (3).

VIII. Inter virorum Principum exempla merito prædicatur, quod de Tiberio Augusto memoriæ proditum fuit (4): *Deambulans per Palatium vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua Crux Dominica erat insculpta, & ait: Cruce tua, Domine, frontem nostram munimus, & pectora, & ecce eam sub pedibus conculcamus: & dicto citius jussit eam auferri.*

IX. Inter Concilia tertium Provinciale adduci debet, quod Sanctus Carolus Mediolani celebravit. In ipso post allatam superius sententiam hæc adduntur: *Quod præterea alias sancitum est, id pro Sacrosanctæ Crucis Cultu, & Veneratione servari Episcopus jubeat, ut ne ea humi exprimatur, neve sordidis, & aliqua labe inquinatis locis.* Idem Sanctus Carolus alio loco sic habet (5): *Cruces, & Jesu Christi Nomina, aliæque Sacræ Imagines terræ insculptæ, aut in loco indecoro depictæ, saltem intra mensem inde auferantur.*

X. Si quis autem Theologorum opiniones intelligere velit, Sylvestrum (6), Tabienam (7), & Graphium percurrat (8), nec Raymundum Cassinam ex Ordine Sancti Dominici prætermittat, quem magnopere commendat Pater Jacobus Echardus (9). Ille quidem enumeratis Decretis, ne Crucis Signum humi, vel in pavimentis insculpatur, id posterorum memoria dignum tradit: *Ex quo patet, quam recte olim fecerim, removendo Crucem quamdam ferri in summitate muri affixam in occisi ibi hominis indicium, quæ certis temporibus, sole ex percutiente, reddebat humi in via publica ad nos pertinente aliam Crucem, quæ a prætereuntibus pessundabatur. Removi, inquam, ut Sanctissimum Signum, qualecumque esset, a tali injuria vindicarem, licet aliqui parum hæc percipientes id deriderent.* Qui denique Jurisperitos expendere cupiat, Tortum ipsis proponimus (10), & Raynaldum, qui legem explicans a Theodosio, & Valentiniano confectam, uti dictum est, atque ea potissimum verba, *gravissima pœna*, hæc scribit, *pœnam in dicto Textu indictam, esse mortem*, subjicitque graviter juxta puniendos eos, *qui pingunt, vel pingere faciunt Cruces, vel Sanctos ad pedem parietum in carreriis lutuosis, & fœtidis, ne gentes ibidem mingant: nam, non obstante consuetudine, debent puniri tam qui pingunt, quam qui pingere faciunt, aut pictas non delent, & tollunt* (11).

XI. Verum ad peculiares hujus Civitatis leges super hac re sermonem convertamus: Cardinalis Benedictus Justinianus Bononiensis de Latere Legatus inter cætera hæc mandavit: *Præcipit, ut nemo audeat pingere, seu pictum retinere in extrema parietum cujusvis ædificii parte signum Crucis, aut effigies Dei, Beatæ Virginis, aut alicujus Sancti; ne populus ad eum locum mingat, vel ob aliam hujusmodi causam.* Idem sancitur in Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni Decessoris nostri: *Amoveantur Cruces ab immundis locis, nec audeat quis easdem pingere in infimo pariete ad avertendam plebem a lotio, sive a sordidis egerendis.* Id pariter confirmatum ab ipso fuit die 17. Octobris an. 1727., cum Parochis eamdem legem indixit.

XII. Cum hæc ita se habeant, Sacras Imagines in porticibus, ac parietibus domorum collocari summopere commendamus, & singulos hortamur, ut debitum honorem, cultumque illis persolvant, quem valde imminutum non sine animi nostri

(1) *In suis Cathol. Institution. tom. 2. pag. 944. edit. Parisiensis anno 1725.* (2) *In suo tertio Concil. Provinc. Mediolanen. inter Acta illius Eccl. tom. 1. edit. Lugdunen. pag. 74.* (3) *In Colloquiis apud Fontem Bellaqueum habitis.*

(4) *S. Gregorius Episc. Turonen. lib. 5. cap. 19.* (5) *Pag. 700. lib. superius allati.* (6) *In verbo Imagines num. 5.*

(7) *Eodem verbo num. 2.* (8) *In Decis. aureis lib. 2. cap. 2. num. 16.* (9) *In Cathalogo Scrip. Dominic. tom. 2. p. 622. In sua Catechesi mystagogica Regularium pag. 398.* (10) *Ad Statuta Papiæ, in libro Criminali tit. Mingentes in Ecclesia majori rubr. 48. In suis Oper. Criminal. tom. 1. pag. 103. num. 1. & seq.*

(11) *Pag. 104. num. 18. & 19.* (12) *Lib. 1. cap. 7.*

nostri mœrore perspicimus, si superiora tempora cum recentioribus conferantur.

XIII. Signum vero Crucis in parietibus externis Templorum pingi concedimus, ut lotum, aliæque populi sordes ab eodem loco amoveantur: attamen altius a terra pingatur, ne fortasse Divinum hoc Signum inquinetur, si aliquis imprudenter ad eosdem parietes accedat, ea peracturus, quæ ibi peragenda non sunt.

XIV. Signum tamen Crucis, quod muris externis, vel interioribus domorum appingitur ob eamdem causam, non ob ullam pietatem; quod facile ex loco, ubi collocatur, & non semel ex verbis deprehenditur, quæ circa ipsum Crucis Signum inscribuntur, penitus oblitterari intra mensis spatium ab hac die præcipimus; nec ullus in posterum audeat id facere; nam Divinissimo Crucis Signo Fideles uti nequaquam debent, ut a muris privatarum ædium sordes arceant, cum præsertim populus reipsa non impediatur, ne sordes ipsas egerat, cum necessitas impellit. Præterea non vilissima solum habentur loca, in quibus Crucis signa pinguntur, sed aliquando Crucis Insigne (de quo scripsit Sanctus Hieronymus (1): *Regum purpuras, & ardentes diadematum gemmas patibuli Salvatoris pictura condecorat*) turpiter objicitur, vel etiam abjectissimis humanæ naturæ sordibus subjicitur.

XV. Nonnulli pietatis studio adducti contemptum ejusmodi nobis exposuerunt, quorum voluntati morem gerentes has litteras edidimus. Nullam pœnam illis infligimus, qui non paruerint; etenim neminem inventum iri putamus, qui hæc jussa detrectet; sed pietas, ac religio facile omnibus persuadebit, ut absque timore pœnæ illa exequantur. Si tamen has paternas hortationes contemni videbimus, quod futurum non arbitramur, auctoritate nostra pervicaces coercebimus.

INSTITUTIO LXXIV.

De solemni Festo S. Petronii, ac de supplicationibus consuetis, in quibus Sacrum ipsius Caput circumfertur. De Inventione Corporis S. Petronii; ac de genuinis actis, quibus res ab illo gestæ ad nos pervenerunt. De causis, ob quas pietas, ac religio in ipsum magis augeatur.

I. DIE IV. Octobris de more celebrabitur Festum S. Petronii Episcopi Bononiensis, cujus patrocinio, ac tutela hæc Civitas, ac Diœcesis commendantur. In pervigilio ejusdem celebritatis, nempe tertia die Octobris, Sacrum illius Caput a templo Sancti Stephani ad illud Sancti Petronii solemni supplicatione indicta transferetur; peractis deinde Vesperis die quarta Octobris Sacrum Caput eadem pompa in pristinum locum restituetur, ut fieri quotannis consuevit.

II. Exploratum est omnibus, binas supplicationes, quas modo commemoravimus, opera, studio, ac pietate Thomæ Vaccarii Sacerdotis plurimum splendoris semper accepisse; cum tamen ille vitæ cursum absolverit, nec alius in ipsius locum subrogatus fuerit, nos ipsi per has litteras, ne Sancti Petronii cultus imminuatur, magnopere hortamur Sodalitates omnes, aliosque privatos Cives, qui superiori tempore bis supplicationibus non defuerunt, & pompam intorticia præferentes secuti sunt, hortamur, inquam, ne in posterum hoc pietatis Institutum deserant, sed eamdem semper religionem, ac modestiam ostendant, quæ maximum rebus sacris affert ornamentum.

III. Ita profecto exempla majorum imitabimur. Nam licet publicæ pietatis erga Sanctum Petronium vetustissima documenta non suppetant, cum decesserit quinto sæcolo, ejusque Corpus in Basilica Sancti Stephani conditum fuerit, quam ille a fundamentis excitaverat, nec ullum superfuerit monumentum loci, in quo Sacræ ipsius Reliquiæ depositæ fuerant, tamen anno 1141. singulari Dei beneficio Sacrum Corpus a tenebris emersit, quibus tamdiu delituerat, cum Innocentius II. Pontificatum, & Henricus sedem hujus Civitatis tenerent. Tunc vero Civium animi tanto studio, ac pietate incensi sunt erga Sanctum Episcopum, Parentemque amantissimum, ut publicis etiam signis illam testarentur. Nam Basilicam ipsi maximo sumptu nuncuparunt, quæ inter præclarissima Italiæ delubra merito adnumeratur; supplicationes ad ipsius honorem frequenter instituerunt, cultumque assiduum, ac peculiarem illi persolverunt; quippe dies certa proposita fuit, qua solemni honore memoriam ipsius celebrarent, & proprium Officium, ac Missam cum octava impetrarunt. Hæc non modo commemorant rerum nostrarum Scriptores, sed exteri pariter, qui severo judicio vetustatis monumenta disquirunt (2).

IV. Ut pietatis studium erga Sanctum Petronium augeatur, cum exemplis majorum nostrorum eximiam ipsius Sanctitatem conjungemus, ac præclara beneficia, ac prodigia, quibus Deus hanc Civitatem, Diœcesim, populum, & nos omnes ob Sancti Petronii merita cumulavit. Hæc tamen silentio præteribimus, cum plenæ sint historiæ, & nostri Annales, & sæpius disertorum virorum piis Concionibus ipsa prædicentur.

V. De ipsius tamen sanctitate pauca verba nobis facienda sunt, quamvis satis esse possit testimonium Sancti Eucherii, qui Sancto Petronio coævus fuit, ac de ipsius integritate hæc posterorum memoriæ commendavit (3): *Hilarius nuper, & in Italia nunc Antistes Petronius, ambo ex illa plenissima (ut ajunt) mundanæ potestatis Sede, unus in Religionis, alius in Sacerdotii nomen ascendit.* Illud tamen Sanctissimi Episcopi virtutem magis declarat, quod plures annos piis exercitationibus impendit, & priusquam in Italiam veniret, amore incredibili solitudinis adductus, paternæ domus commodis, ac deliciis posthabitis in deserta loca Thebaidos, atque Ægypti (ubi pluries aperta vitæ discrimina subiit) se contulit, ut celeberrimos Anachoretas inviseret, cum quibus integerrime versatus est, ipsorumque exemplis acriores stimulos ad exercendam pœnitentiam, & jucundissimas rerum Divinarum contemplationes sibi comparavit. Hæc profecto singularem Petronii sanctitatem certissimis documentis patefaciunt. Ob eam causam Gennadius, qui vixit sæculo quinto, hæc de Petronio tradidit (4): *Petronius Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ*. Porro, si hæc Gennadii sententia Sancti Eucherii verbis superius allatis adjungatur, apertissimum de summa virtute, ac probitate Sancti Petronii testimonium conficietur. Nam gravissimi illi Scriptores, & Petronio coævi eo tempore scripta tradiderunt, quo judicium de rebus certum, rectumque ferre consueverunt, neque laudes, aut criminationes temere, & inconsulto impertiri (5).

VI. Qui Sancti Petronii res gestas in lucem ediderunt, vitæ rationem, quam in Ægypto, ac Thebaide duxit, haud multum commemorant, neque profecto Sacros Oratores de hoc disserentes unquam audivimus. Qui tamen hanc cognitionem expetunt, librum percurrant, qui inscribitur: *de vita, ac rebus gestis Monachorum Ægypti*, cujus Auctorem nonnulli Sanctum Petronium existimant.

VII. Id quidem inficiatur Rosweydus (6), nec spernenda profert argumenta. Gennadius autem (7) rem dubiam proponit: *Petronius Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, Vir sanctæ Vitæ, & in Monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, scripsisse putatur Vitas Patrum Monachorum Ægypti, quas velut speculum, & normam professionis suæ Monachi amplectantur.* Aubertus quoque Miræus hæc subdit (8): *sed quandoquidem Gennadius dicat: putatur scripsisse: non omnino certum est, eum Vitas scripsisse.*

VIII. Procul dubio Gennadius librum secundum intelligit *de rebus gestis Patrum*, quem Sanctus Hieronymus Rufino pro certo adscribit. Sed quoniam certissimum est eum librum a Rufino confectum fuisse alterius nomine, cujus etiam itinera, & virtutes memorat; ideo non immerito affirmari potest ex eodem libro deprehendi, & cognosci præclara sanctitatis monimenta, quæ Petronius in Ægypto, ac Thebaide reliquit. (9) Nam ille, cujus itinera, resque gestas Rufinus describit, nonnisi Sanctus Petronius fuisse judicatur.

IX. De his monendus fuerat populus hujus Civitatis, ac Diœcesis, cujus gerimus curam, ut pietatem retineret erga hunc Sanctissimum Episcopum, in cujus præsidio, ac tutela hæc Civitas acquiescit, non modo cum binæ supplicationes, quas exposuimus, publice indicentur, sed, ut aliis quoque temporibus debitos honores illi persolvat.

IN-

(1) *In Epistola ad Lætam.* (2) *Tillemont. tom. 15. Operum suorum pag. 35. Baillet. in vitis Sanctorum dum refert vitam S. Petronii.* (3) *In Epistola sua parænetica de contemptu Mundi, & Sæcularis Philosophiæ.*
(4) *In Lib. de Viris Illustribus.* (5) *Tillemont. in loco superius allato.* (6) *In suo Prolegom. 4. §. 7.*
(7) *Loco superius allato.* (8) *In Scholiis ad Gennadium.* (9) *Tillemont. in loco allato.*

INSTITUTIO LXXV.

De Eleemosynis, quæ a Græcis expostulari solent. De summo studio, ac diligentia, quam semper contulerant Romani Pontifices, ut Schismaticos ad bonum consilium traducerent. Quam magnam perniciem, ac damnum ipsi Schismatici intulerint Catholicis in Oriente. Quam male impenderent ipsi eleemosynas, quas in his Provinciis congesserunt. Qua de causa vetitum fuerit illis tradere eleemosynas; & quibusnam tribuendæ sint illæ, quæ jam congestæ fuerunt.

I. UNiversis cognitum est odium, quod a Michaele Cerulario in Græcos Orientales Schismaticos dimanavit contra Apostolicam Sedem, ac Fideles in Occidente, qui arctissimo Fidei vinculo ipsi conjunguntur. Non semel etiam ostenderunt se paratos esse finem dissidiis imponere, & aliquando rebus cum Romano Pontifice compositis, iterum desciverunt; illud pariter certissimum est Turcarum præsidio ipsos abstulisse loca Palæstinæ vetari Religione consecrata, quæ Sedes Apostolica Regularibus Franciscanis custodienda tradiderat, & amantissimi Salvatoris monumentum, quod singulari prodigio inter tot elades, & excidia Civitatis Hierusalem integrum ab omni discrimine vindicatum fuerat (1). Cum hæc ita se habeant, tamen Romani Pontifices nihil intentatum reliquerunt, ut errantem hanc gregis partem ad ovile revocarent. Ipsi quoque Pontifices eximiam in eosdem Græcos benevolentiam restari nunquam omiserunt, quæ eo devenit, ut per Judices Sedis Apostolicæ sæpius declaraverint Alexandri III. Decretum in Concilio Lateranensi (2) in eos, qui Christianos mercatores in servitutem abriperent, aut illos mercibus spoliarent, ad Græcos, licet Schismaticos, pariter extendi, ne ipsi in itineribus aliqua molestia vexarentur (3). Eorum tamen audacia limites omnes excessit, uti ex hoc Decreto Innocentii VI. deprehenditur (4): *Cum Sancta Loca Hierosolymitana, quibus Verbum Caro factum est, & nostræ reparationis Mysteria, Deo miserante, completa sunt, hactenus administrationi, & custodiæ Fratribus Sancti Francisci de Observantia a Sancta Sede Apostolica commissa, nuperrime hisce diebus a Græcis Schismaticis, subornatis Aulæ Turcicæ Ministris, de manu dictorum Fratrum Sancti Francisci, summo Latinorum dedecore usurpata sint, iis præcipue subsidiis, quæ ex Fidelium Christianorum eleemosynis iidem Græci perceperunt*. Post hæc audent frequenter in Italiam se conferre, ut magna pecuniæ subsidia congerant, eam causam adducentes, ut se incolumes ab immanitate Turcarum tueantur, aut Templa igni, ferroque devastata restaurent. Litteras proferunt, quibus dissidium, erroresque abjecisse coram Episcopis, vel Inquisitoribus testantur. Deinde, cum revertuntur in patriam, peractam Fidei Confessionem abnegare non dubitant, & Fidelium pietati illudere, qui eos pecunia liberaliter cumularunt. Comparandi sane videntur Peregrino veteri Philosopho, de quo tradit Lucianus, simulata Christianorum Religione, graves itinerum expensas ab illis obtinuisse, congestaque ingenti pecunia ob fallacia semper artificia, & fidelium pietatem, cum postremo in carcerem truderetur, illud usurpare solitum fuisse: *Satis sibi in hospitalitate Christianorum*. Quamobrem Romani Pontifices huic malo consulendum censuerunt. Innocentius XI. Græcis interdixit has eleemosynas petere, & singulis Episcopis præcepit, ut traditas Græcis facultates ob eam causam auferrent, & Romam mitterent ad Sacram Congregationem *de Propaganda Fide*, licet a Viris quavis dignitate præstantibus obsignatæ essent, vel ab ipsa Sacra Congregatione, nisi forte abrogatum in illis hoc Pontificis Decretum indicaretur, & post ipsum Decretum editum facultates obsignatæ cognoscerentur. Alexander VIII. die 25. Octobris anno 1690. Decretum ejusmodi probavit, & Clemens XII. die 25. Martii anno 1636. id confirmavit, & Litteras simul Apostolicas, quas in forma Brevis Alexander VIII. promulgaverat. Illud pariter addidit congestas a Græcis eleemosynas, si forte aliquæ depositæ inveniantur, ad sequestrum deferri oportere, ac deinde ad Sacram Congregationem *de Propaganda Fide* mitti, quæ illas eo modo impendet, quem utiliorem judicabit. Eadem Sacra Congregatio litteras ad nos dedit mense Septembri nuper elapso, quibus Decreta ejusmodi Pontificum observanda magno studio commendat, eorumque memoriam in nostra Cancellaria retineri jubet. Tandem præcipit, ut eadem Decreta non solum Civitati, sed etiam toti Diœcesi perspecta faciamus, ob quam causam has litteras evulgavimus.

INSTITUTIO LXXVI.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis Diœcesanis. De Choreis; Utrum natura sua culpæ obnoxiæ sint. An illis Laicus interesse possit sine ullo crimine. Quænam pœnæ præscribantur viris Ecclesiasticis, qui saltationes ducere non erubescunt.

I. NON parum dubitavimus, utrum quæ his litteris concludimus, magis explicanda forent publico Decreto, quod deinde consuetis locis figeretur; an vero simplex edictum promulgandum esset, quod nullam voluntatis, consiliique nostri rationem patefaceret; an tandem edicto hujusmodi litteræ adjungandæ forent, quæ Typis editæ haud mediocriter adjuvant eos, qui litteras scribunt, & eos simul, qui litteras easdem accipiunt. Primum igitur improbavimus, ex quo præclara de charissimo Clero nostro virtutis opinio valde labefactatur, cum perpauci solum adnotandi sint. Secundum pariter abjecimus consilium, ex quo sufficiens malo remedium nequaquam adhibetur. Tertium elegimus, quo nempe indicatur, quid faciendum sit, & per adjunctas litteras rationes explicantur, & impedimenta omnia de medio tolluntur, quibus aliqui Sacros Canones, ac præstantium Theologorum sententias parvi facientes vivendi licentiam misere tuentur. Cum hæc deliberamus, exemplum fortissimi Martyris, & Episcopi Sancti Cypriani imitamur, qui causam, ac negotium suscipiens a nostro parum dissimile, librum *de spectaculis* populo suo inscripsit, eumque initio sic alloquitur: *Quamvis ego certus sim, vos non minus esse in vitæ actu graves, quam in Sacramentis Fideles: tamen, quoniam non desunt vitiorum assertores blandi, & indulgentes patroni, qui præstant vitiis auctoritatem &c. & eo usque enervatus est Ecclesiasticæ disciplinæ vigor, & ita in omni languore vitiorum præcipitatur in pejus, ut jam non vitiis excusatio, sed auctoritas detur, placuit paucis vos nunc non instruere, sed instructos admonere, ne quia male sunt vincta vulnera, sanitatis obductæ perrumpant cicatricem*. Librum *de spectaculis* Sancto Cypriano tribuimus; tametsi non ignoramus plurimorum opinionem, qui illud magni æstimant, sed Cypriano adscribendum non arbitrantur. Nos autem sapientium Virorum sententiam amplectimur, inter quos Cardinalis Baronius, Jacobus Pamelius, Petrus Faber, Jacobus Sirmondus, Desiderius Eraldus, Cardinalis Bellarminus, ac Stephanus Baluzius enumerantur, qui librum eumdem *de spectaculis* non modo vetustissimum, & omni laude commendandum, sed Cyprianum illius Auctorem putant.

II. Sed ad rem veniamus, quam agendam suscepimus. Cum anno superiori Bacchanalia permissa essent, delatum nobis fuit aliquos ex Clericis Sacris Ordinibus initiatos, & Sacerdotes etiam nostræ Diœcesis publicis Choreis interfuisse, & saltationes pariter exercuisse; Parochos vero nonnullos Choreis non modo indulsisse, sed etiam locum in propria sede præbuisse, ubi viri cum mulieribus saltationes instituerent. Aliqui inter ipsos pœnas scelere suo dignas non dederunt, non quod innocentes haberentur, sed quod ipsorum crimen satis aperte demonstrari non potuit: cæteros, quibus indignum facinus occultare non contigit, in Urbem accivimus, & graviter objurgatos debitis etiam pœnis affecimus. Tunc aliqui non quidem ob nequitiam, sed ignoranter, aut imperite nimiam severitatem nobis objecerunt, quod Clericos majoribus Ordinibus præditos, Sacerdotes, & Parochos pœnis ejusmodi corrigendos putaremus, qui Choreis operam dederant, licet mulie-

(1) *Lib. 2. de Hist. Polemica Schismatis Græcorum scripta a Card. Cozza part. 4. c. 25. num. 1042.*
(2) *In cap. Excommun. de Raptoribus.*
(3) *In Thesauro de Pœnis Ecclesiast. part. 2. in verbo Schisma §. 4. Card. Albitius de Inconstantia in Fide cap. 10. num. 41. sub §. vigore tamen: Pignatellus Consult. 99. tom. 8.*
(4) *In Generali Congregat. de Propagan. Fide habita coram ipso die 29. Januarii anno 1677.*

lieres quoque admiscerentur. Choreas, ajebant, nullam ex se criminis labem, aut maculam inurere, præsertim Bacchanalium tempore, cum singuli homines remissionem aliquam sibi concedere jure possunt. *Pudor me tenet* (cum Cypriano exclamamus) *præscriptiones eorum in hac causa, & patrocinia texere*. Quamobrem jam tum cogitavimus aliquid super hac re in lucem proferre, cum præsens occasio id requireret; ideoque imminentibus rursum Bacchanalibus has litteras exarandas censuimus, quibus ostendemus, primum Choreas cum scelere reipsa plerumque conjungi, licet in se nihil nefarii contineant: Secundo ad Sacerdotes pertinere, ac potissimum ad Parochos, virorum, ac mulierum oculis subjicere magnum innocentiæ discrimen, dum simul in Choreis versantur. Tertio, licet ejusmodi saltationes aliquando sine ullo crimine exerceantur, non ideo tamen Clericis, Sacerdotibus, ac præsertim Parochis convenire. Quarto tandem, Bacchanalium dies haud ipsis Choreas permittere. Quæ omnia, si rite probentur, neminem fore putamus, qui nos reprehendat ob nimiam severitatem superioris anni, aut edictum vituperet, tanquam inhumanum, quod his litteris adjungimus, & proxime futuris Bacchanalibus, & in posterum perpetuo servandum præcipimus.

III. Scriptores Theologiæ Moralis unanimi sententia affirmant, nullum crimen admittere, qui Choreis indulget. Bartholomæus Fumus inter vetustiores id apertissime docuit (1): *Choreas ducere ex suo genere peccatum non est*. Idem tradit Azorius (2): *Primo quæritur, an Choreæ sint damnandæ, ut peccata mortalia? Respondeo ex communi opinione omnium, quos jam retuli, non esse damnandas, ut peccata mortalia inquoniam ex se illicitæ non sunt. Sed tantum ex mala intentione, aut abusu, aut ex probabili periculo libidinis in aliquo, aut ex aliqua alia circumstantia*. E contrario Sancti Patres Choreas criminibus obnoxias, & implicatas exclamant: *Ubi Cytharæ* (inquit S. Ephræm (3)) *& Choreæ, ibi virorum tenebræ, mulierum perditio, Angelorum tristitia, diaboli festum*. Sanctus autem Basilius (4) asserit in mulierum saltationibus corporis, aut animæ integritatem amitti: *Quod si nonnullæ peccatum corpore effugerunt, omnes tamen animo depravatæ, atque inquinatæ sunt*. Qui diligentius hanc rem perscrutari velit, Sanctum Ambrosium (5) inter Latinos Doctores, & Sanctum Joannem Chrysostomum (6) inter Græcos expendat. Quantum vero adversentur in hoc recentioribus Theologis sapientiores Christianæ Ethices Magistri, liquido apparet ex Balthasare Francolino (7), qui hos ita loquentes inducit: *Omnes tam Latini, quam Græci Doctores Choreas damnant tanquam delictum Deo graviter invisum &c. Vestri tamen Casuistæ recentiores gravem in eis fœditatem inesse negant. Num hoc etiam est illud, quod pertinet ad solam veterem disciplinam, & nostro tempori non congruit, ut paulo ante dicebas? Ita profecto nostro tempori virtutes non congruunt, sed sola vitia; & Patres fuere suorum temporum Doctores, non autem nostrorum. Puto quod hæc dicturus sis, quid enim aliud respondere possis, non video*. Omissis tamen omnibus, quæ graviter, sapienterque subdit Francolinus numero 33., concordiam afferamus, qua Pater Segneri Theologos simul, & SS. Patres jure merito conjungit (8): *Ajunt Theologi saltationibus nullam sceleris fœditatem inesse, quod verum est, nam ipsarum naturam solum considerant. SS. Patres agunt de iis, quæ ab iisdem saltationibus consequuntur, & vehementer illas improbant, quia in extremam perniciem fideles adducunt. Hoc pacto hæ sententiæ, quæ contrariæ videntur, simul conciliari queunt. Ambæ quidem, diversa tamen ratione veritati consentaneæ sunt. Peccatum sane non admittit, qui ad Choreas pergit, periculum tamen subit innocentiæ, quæ inter saltandum accidere consueverunt; tum quippe libidinis flamma magis incenditur, animæque excidium facilius inducit, quod profecto Theologi non inficiantur; imo SS. Patres tunc sequuntur, affirmantes, Choreas ob ejusmodi periculum criminibus graviter obnoxias*.

IV. Cardinalis quoque Bellarminus, cum in Belgio sermonem haberet, Choreas eadem de causa magno studio insectatus fuit: *De Choreis* (inquit) *tantum dicam unum verbum, atque ideo potissimum, quod intelligam, nonnullis non videri hoc verum malum, & sciam, Lovanii esse publicas scholas, ubi docetur ars tripudiorum. Sed ego profecto, si adulterium, & fornicatio est malum, videre non possum, quomodo viros cum fœminis tripudiare non sit malum; cum ad hoc illud maxime provocet &c. Tu ad calorem adolescentiæ addes calorem potationis, deinde ibis, & redibis, cantabis, saltabis cum puellis, & ego nihil mali suspicabor?* Idem docet Sanctus Carolus Borromæus (9), qui Choreas nuncupat *offensionum & peccatorum Seminaria*. Postremo in eadem opinione versatur S. Franciscus Salesius, qui (10) postquam asseruit Choreas natura sua neque bonum, neque malum præseferre; deinde recentem, vulgatamque saltandi consuetudinem periculi, ac detrimenti plenam esse; tandem ante oculos ponit, quæ a Fidelibus necessario adhibenda sunt, ut sese, tueantur, si ob aliquam honestam causam in hoc discrimen saltandi pertrahantur. Id fusius explicavimus alio loco (11), ubi S. Francisci doctrinam plene commemoravimus.

V. Esto igitur, nulla insit Choreis turpitudo, si illas inspiciamus, tanquam facultatem aliquam, ob quam certa lege, & veluti ad numerum, sonitumque pedes moveantur. Illud quoque concedatur, virtutem aliquando cum Choreis implicitam contineri, quemadmodum cum Maria Soror Aaronis reliquas mulieres excitavit, ut secum una cantibus, Choreisque indulgerent: *Quibus præcinebat dicens: Cantemus Domino; gloriose enim magnificatus est, equum & ascensorem dejecit in mare*; idem ferme de Davide Rege sacræ litteræ commemorant: *Cumque intrasset Arca Domini in Civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit Regem David subsilientem, atque saltantem coram Domino* (12): non hujus tamen generis, ac naturæ saltationes nunc instituuntur; ob aliam causam, rationemque fiunt. Saltationes, quæ ex se criminosæ nequaquam sunt, sine crimine non peraguntur. Pudor, & castimonia in aperto discrimine versantur. Tot denique pericula occurrunt, quæ ante oculos exponemus, non quidem ab Anachoreta descripta, vel a severiori Theologo, aut aliquo Concionatore, qui res amplificare soleat, sed a Francisco Petrarcha, qui in Dialogo 24. de Choreis hæc scripta reliquit. *Non tam ibi delectatio præsens est, quam speratæ delectationis auspicium. Veneris præludium illud quidem sano stupidas, ac misellas circumducere, atque urgere, & stringere, ac specie urbanitatis attinere, liberæ ibi manus, liberi oculi, liberæ volant voces, pedum strepitus, & multorum cantus dissoni, & tubarum clangor, conversatio, & pulvis, & quæ sæpe ludis additur, hostis pudicitiæ, & amica scelerum nox ipsa; hæc sunt, quæ timorem ac pudorem pellunt; hi sunt libidinum stimuli, hæc laxamenta licentiæ*; tandem ob easdem periculi causas Conradus Clingius Theologus ex Ordine Sancti Francisci hæc monuit (12): *Chorea mundana est circulus, cujus centrum est Diabolus, & circumferentia Angeli ejus circumstantes, & ideo raro, aut nunquam sine peccato fit*. Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur, Choreas, licet natura sua minime pravas, a scelere tamen raro sejungi? Si id verum est, quis in dubium revocabit spectare ad Sacerdotes, ac potissimum Parochos, ut Fideles intelligant, quibus periculis implicentur, dum viri cum mulieribus una Choreas ducunt? Sacerdotibus quidem Episcopus, cum ipsos ad eam dignitatem extollit, divinam gratiam implorat: *Ut in lege tua die ac nocte meditantes, quod crediderint doceant*. Deinde hæc pariter subdit Episcopus: *Cæterasque virtutes in se ostendant, exemplo præbeant, admonitione confirment*. Parochis autem Tridentina Synodus indicit, ut diebus Dominicis, aliisque Festis conciones ad populum habeant (13): *Docendo, ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; annunciandoque eis cum brevitate & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant*. Parochi in Patavina Diœcesi hanc veritatem penitus attigerunt, cum sæpius

(1) *In Summa Aurea, cui titulus est Armilla, verbo Choreæ.*
(2) *In suis Institution ib. Moralib. part. 3. lib. 3. cap. 36. quæst. 1.*
(3) *De Ludis fugiendis.* (4) *In Orat. 8. de Temperantia, & Incontinentia.*
(5) *In lib. 3. de Virginibus.* (6) *In Homil. 3. de Davide.*
(7) *In lib. Clericus Romanus colum. 7. disp. 7.* (8) *In suo lib. cui titulus est Christianus Instructus part. 3. serm 29. sub num. 2.* (9) *In Actis Eccl. Mediolanensis.*
(10) *In l. Instit. ad vitam piam, ac devotam suscipiendam cap. 33. & 34.*
(11) *Instit. XIV.* (12) *In Exodo c. 15. lib. 2. Regum c. 6.* (13) *In suo Catechismo Catholico lib. 4. cap. 14.*

pius in cœtum coacti de gravissimis harum saltationum detrimentis agentes, rationem excogitarunt, ut a suis parochiis illas prorsus eliminarent (1).

VI. Nonnulli Subdiaconi suo munere satis perfunctos se existimant, si uxorem non ducant, Clericalem habitum deferant, & Canonicas horas singulis diebus persolvant. Id etiam Diaconi sibi sufficere arbitrantur. Sacerdotes autem si Sacrum faciunt; Parochi vero, si sedibus suis immorentur, & Sacramentis administrandis præsto sint, nihil amplius ab se requirendum falso judicant. Illud etiam sine criminis labe sibi concedendum putant, quod in laicis minime reprehenditur. Secum animo perpendunt laicos aliquos ad Choreas convenire, ipsasque exercere innocenter posse; hinc sibi facilius persuadent, se, licet sacris Ordinibus, & cura animarum præditi sint, nullum crimen admittere, si Choreis intersint, si cum reliquis etiam saltent, & domi suæ saltandi locum exhibeant. Sed omittimus libidinis periculum, ad quam facile viri, ac mulieres incitantur, uti modo dictum fuit, cum simul Choreis indulgent; ommittimus ea, quæ tradidit P. Francolinus, de quibus superius mentionem fecimus, qui hoc pacto respondet accusantibus recentes Theologos, quod Patrum Ecclesiæ doctrinam abiecerint, cum de Choreis quæstiones instituunt: *Quod ut intelligas tandem, & insultare amplius non possis, instituunt ne Patres citati has quæstiones? an omnes Choreæ inter ejusdem sexus personas ad fallendum tempus ductæ; an semper sint illicitæ, quæ exercentur inter personas diversi sexus? an quæ licitæ per se sunt, exerceri ab omnibus, aut in omni loco possint? Has certe quæstiones non instituunt Patres, ut faciunt Theologi Morales, sed invehuntur in choreas utique: non in omnes, alioquin peccasset David, animo simul & corpore ante Arcam exultans: ergo solum in aliquas. Ita profecto explicandi sunt, quamvis non distinguant. At quis Casuistarum omnes absolvit? Quis non fere omnes, quæ miscentur a personis diversi sexus damnavit?* His omissis illud solum inquirimus, an reipsa sine labe tribui possint sacris Ordinibus initiatis, ac Parochis ea, quæ laicis absque ulla criminis nota permittuntur? Id enim nobis omnino falsum videtur. Siquidem laicus in quolibet Foro causas agere potest, nec ullam ex eo culpam, sed virtutis meritum consequitur. Idem contingit, si medicinam, aut Chirurgi facultatem meritum exerceat. Item merces commutare, venatione qualibet tempus insumere, & alia plura laicis quidem, non vero Ecclesiasticis sine ulla peccati macula conceduntur.

VII. Si nos tantum hanc sententiam tueremur, parum roboris certe haberet, nam tenuitatem ingenii nostri satis intelligimus, sed certissimum est nullos Scriptores ab hac opinione alienos unquam fuisse. Id clare ostendemus, sed cujus testimonio, mox aperte constabit, cum de Choreis ipsis sermo habetur: *Quia enim* (inquit S. Thomas (2)) *impossibile est semper agere in vita activa, & contemplativa, ideo oportet interdum gaudia curis interponere, ne animus nimia severitate frangatur, & ut homo promptius vacet ad opera virtutum, & si tali fine fiat de ludis cum aliis circumstantiis, erit actus virtutis, & poterit esse meritorius, si gratia informetur. Istæ autem circumstantiæ videntur in ludo choreali observandæ, ut non sit persona indecens, sicut Clericus, vel Religiosus, ut sit tempore lætitiæ, ut liberationis gratia, vel in nuptiis, & hujusmodi, ut fiat cum honestis personis, & cum honesto cantu; & quod gestus non sint nimis lascivi, & si quæ hujusmodi sunt. Si autem fiant ad provocandam lasciviam, & secundum lasciviam, & secundum alias circumstantias; constat, quod actus vitiosus est.* S. Antoninus (3) causas enumerans, ob quas criminosæ fiunt saltationes, hæc docuit: *Tertia causa est sumpta ex officio personæ, sicut Clericis interdicitur venatio, & alii ludi, quia in sortem Domini electi aliis exercitiis debent occupari &c. Tertio quod fiat a personis sæcularibus, nam Monialibus, Monachis, & Clericis, propter quod debent in aliis occupari, omnem Choream puto illicitam.* Item postquam improbavit graviter sui temporis consuetudinem, ut in Ecclesiis ruralibus festi Sanctorum dies choreis celebrarentur, de ipsis ita judicat: *Videtur esse magis mortale, quam veniale*: Postremo hæc subjicit: *Cum autem a Clericis, vel Religiosis fit inter se, non in præsentia laicorum, ex quodam solatio etsi levitate*, est peccatum, *non tamen mortale*.

VIII. Idem tradunt Fumus, Azorius, Francolinus, & Marcan (4), quos superius nominavimus, aliique plurimi. Sed quod permovere magis debet, eamdem legem proponit Ecclesia (5): *His igitur lege Patrum cavetur, ut a vulgari vita seclusi; a mundi voluptatibus se se abstineant; non spectaculis, non pompis intersint*; de Clericis sermo est (6): *Non oportet, Ministros Altaris, vel quoslibet Clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut in scænis exhibentur, interesse*. Tridentinum vero Concilium (7) abrogata qualibet contraria consuetudine veteres Canones, ac Decreta renovat *De luxu, comessationibus, Choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, nec non sæcularibus negotiis fugiendis*. Insuper Sanctus Carolus Borromæus hæc quoque decernit (8): *Clerici personati non incedent, Choreas privatas, aut publicas non agent, nec spectabunt*. Sanctus Franciscus Salesius pœnam suspensionis infligit Sacerdotibus, qui saltationes inibunt (9). Decessores nostri rem eamdem suis Synodis, Decretisque sanxerunt. Postremo eadem docentur a Sede Apostolica, fidei, morumque magistra, uti colligitur ex Decretis Sacrarum Congregationum, quarum voce suas declarat sententias: *Interdicet ergo Episcopus ipsismet Clericis Choreas præfatas agere, ducere, vel dirigere, in quibus fœminæ saltent. Porro constitutis in Sacris probiberi potest, ut Choreas cum fœminis agant &c. & cunctis Clericis Choreas ducere, vel in iisdem sonare &c. Quin immo & Clericis probiberi potest, ne Choreas permittant fieri, & idem de spectaculis, atque comædiis, in suis ædibus Ecclesiasticis, Canonicalibus, Parochialibus, seu aliter Beneficialibus, deputatis, pro domicilio Beneficiati; & hoc etiamsi talia fierent nomine consanguineorum ibidem secum cohabitantium*. Hæc desumpta fuerunt ex sententiis Sacrarum Congregationum, quas accurato studio congestas Braschius in lucem promulgavit (10). De his etiam nos ipsi testes sumus: nam a Secretis adlecti fuimus in ea Congregatione, quæ habita est anno 1722., cum Synodus Baptistelli Fulginatis Episcopi in examen adducta fuit: Decretum illius Congregationis idem Braschius commemorat. At vero, licet Canones super hac re nihil statuissent; licet etiam veteres, recentesque Theologi de sententia, de qua verba facimus, nullam disputationem peregissent, quis rationis ipsius naturalis lumine non intelligat gravissimam populo offensionem præberi, dum Sacerdotes, ac Parochi saltationibus indulgent? Id facilius, & clarius ex doctrina Sancti Thomæ deprehenditur (11): *Ad quartum dicendum, quod dictum alterius potest esse dupliciter alteri causa peccandi: uno modo per se, alio modo per accidens. Per se quidem, quando aliquis suo malo verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere, vel etiamsi ipse hoc non intendat, ipsum factum est tale, quod de sui ratione habet, quod sit inductivum ad peccandum, puta, cum aliquis publice facit peccatum, vel quod habet similitudinem peccati; & tunc ille, qui hujusmodi actum facit, proprie dat occasionem ruinæ: unde vocatur scandalum activum*. Exploratum est omnibus, Sacerdotum mores laicorum oculis ita observari, ut ex ipsis vitæ exempla desumantur: *In eos* (monet Tridentina Synodus (12) *tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur*, qui sibi licere maximo jure putant ea, quæ gerunt Ecclesiastici: *In te omnium* (ait Sanctus Hieronymus (13)) *oculi diriguntur: domus tua, & conversatio tua quasi in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ. Quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant. Cave, ne committas, quod, aut qui reprehendere volunt, digne lacerasse videantur, aut qui imitari, cogantur derelinquere*. Cum igitur offensiones, atque innocentiæ discrimina frequenter inter Choreas objiciantur, an commentitium aliquod fingi dicendum est, quod ipsarum causa ad Pœnitentiæ

Sa-

(1) *Clericat. Vicarius im decis. 4. num. 9. & decis. 18. num. 6.*
(2) *In cap. 3. Isaiæ.* (3) *In summa par. 3. tit. 6. cap. 6. de Choreis.*
(4) *In Horto Pastorum tom. 3. num. 5. 6. peccant.* (5) *Can. His igitur dist. 23.*
(6) *Can Non oportet, de Consecratione dist. 5.* (7) *Sess. 22. cap. 5. de Reformatione.*
(8) *In primo Concilio Provinciali part. 2. tom. 1. in Actis Ecclesiæ Mediolanensis editionis Lugdunensis pag. 18.*
(9) *In suis statutis synodalibus part. 3. tit. 4.*
(10) *In Promptuario synodali capit. 99. a n. 5. usque ad n. 8.*
(11) *22. quæst. 42. artic. 1.* (12) *Sess. 22. cap. 1. de Reformatione.*
13) *In epistiola 3. ad Heliodorum.*

Sacramentum aliquis accedere debeat, & quod Parochus ab Altari piis Concionibus, magnaque contentione ejusmodi Choreas compescere teneatur? Tunc vero, ut ingenue loquamur, quem fructum Sacerdos, aut Parochus ferre queat, dum Choreas, quibus ipsimet indulserunt, improbare contendant? *Quomodo enim potest observari a populo, qui nihil habet secretum a populo, dispar a multitudine? Quid enim in te miretur, si sua in te recognoscat? Si nihil in te aspiciat, quod ultra se inveniat? Si quae in se erubescit, in te quem reverendum arbitratur, offendat* (1)? Si Ecclesiasticus a saltationibus abstineat, easque improbet, populum facilius commovebit: *Bene vivendo, & bene docendo populum instruis, quomodo debeat vivere* (2). Si contrarium Ecclesiasticus egerit, tunc, *Bene autem docendo, & male vivendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare*. Quamobrem Joannes Gerson, cum de Choreis differit (3), hæc sapienter exponit: *Videndum est, si per aspectum suum, vel assistentiam videatur dare audaciam, & approbationem dissolutioni, est periculum peccati, & abstinendum. Sic debent facere Prælati, Curati, & Religiosi.*

IX. At vero Bacchanalium tempore, inquiet aliquis, saltationes improbari tanta severitate non oportet. Respondari facile posset hoc temporum discrimen neque a Sacris Canonibus, aut Patribus, aut Theologis indicari; rationes autem, quas nuper exposuimus, ejus generis esse, ut omne tempus complectantur. Sed his omissis petimus ab iis, qui hoc discrimen temporum intercedere putant; an Bacchanalium licentiam, institutum, & causas intelligant, ob quas a Magistratibus permittuntur? An etiam noverint Bacchanalium consuetudinem ab Ecclesia dissimulari? Postremo, an pro certo teneant Bacchanalia nullum pondus, aut momentum habere, ut patrata crimina apud Divinum Judicem excusentur? Gratianus Amerinus Episcopus, qui non minus ob tot ingenii monumenta, quam ob pietatem eximie commendatur, Bacchanalium dies sic exponit (4): *Hos ipsos publicæ amentiæ dies carnevalia appellamus. Quo tempore nequius, corruptiusque excogitari nihil potest, nihil, quod magis omnium flagitiorum licentiæ sit imbutum; cum homines alioquin minime leves, minimeque impuri a se alienum nihil putent, quod a modestia, gravitate, honestate, alienissimum sit.* Cœlius Rhodiginus eruditione celebris ineptias enumerat, quas accolæ Ponti, aliæque gentes in Bacchi honorem instituere solebant; deinde ita subdit: *Dicas, inde Italicas curaisprivii debacchationes prorepsisse.* Magistratus autem Bacchanalium dies indulgent ob eam causam, quam Cassiodorus explicat: *Hæc nos fovemus necessitate populorum &c. Expedit interdum desipere, ut possimus populi desiderata gaudia continere* (5). Ecclesia, uti dictum est, Bacchanalium instaurationem dissimulat; nam ipsa lugubres, tristesque dies inter Septuagesimam Fidelibus proponit, illosque insani homines in risum, licentiamque converterunt: *Adeo nos* (inquit idem Gratianus) *prava pervertit consuetudo, ut Septuagesimam inter, & Quadragesimam interjecti dies, quos Sancta Mater Ecclesia magno mysterio veluti lugubres, funebresque habet, prævalent lasciviæ, risus, hilaritatis amor, non in lætitiam solum inconditumque gaudium verterit, sed pene communi quidam insaniæ dedicaverit.* De hac re fusius alio loco sermonem egimus (6). Memoria dignissimum est, quod Krantzius tradit de Ludovico Archiepiscopo Magdeburgensi (7): *Ad dies* (inquit) *solutos carnisprivii vocabat: Archiepiscopus in primis Choreis incrat.* Tunc repente: *Apparuit ignis in camera*: & dum ille cum cæteris fugam arripere properabat *concidit gradus lapideus, cui imminebant; ruebant una plusquam trecenti homines utriusque sexus, ex omnibus læsus est nemo, præter Archiepiscopum, & tres alios; ille delatus in domum postera die spiritum efflavit.* Funestissimam hanc Archiepiscopi mortem Paulus Langius etiam commemorat (8): *Mortuus, non ut Episcopus, non ut Sacerdos, sed velut histrio vanus, & vir sæculo deditus; mortuus, inquam, non in atrio, sed theatro, non in loco sacro, sed profano, non in Ecclesia, sed in Chorea.* Idem scribit Raynaldus (9), qui cum eodem Paulo Langio S. Gregorii sententiam refert, nempe toties morte dignos esse Rectores animarum, quoties vitæ suæ prava exempla posteritati relinquunt.

X. Hæc sane monenda fuerant, ut rem propositam accurate prosequeremur, ac ne muneri Apostolico deesse videremur. Illud tantum superest, ut percurras omnia, seduloque expendas, quæ his litteris continentur. Nostrum est conciones habere, gregem instituere, quod perfici datis in lucem litteris majori cum fructu non immerito confidimus. Quare, si illas legere, si expositam disciplinam suscipere aliquis prætermittat, judicium de nobis, ac de sacris Concionatoribus a Deo ferendum eodem modo speramus. Nam frequenter contigit, ut populus ad concionem invitatus convenire negligat, aut animo alieno sit, dum Concionator verba facit, ut etiam somno indulgeat, aut nullum ad virtutem stimulum inde concipiat; ex hoc tamen Concionatoris merita non imminuuntur, omnisque culpa solum auditoribus tribuitur. Promulgabis ab Altari, & figendum consuetis locis curabis Edictum, quod his litteris adjungimus; universis declarabis illud nos consilium cœpisse, ut, Concionatoris insignibus depositis, Episcopi Auctoritatem in illos exerceamus, qui jussa facere recusaverint. Postremo tibi, populoque tuo Benedictionem nostram impertimus.

INSTITUTIO LXXVII.

De vino, quod in Missis celebrandis adhibetur. De veteri Ecclesiæ disciplina in eo seligendo, ac diligenter expurgando. De accusationibus illatis in eos, qui vinum purum convenienz suppeditarunt. Quæ vini species ad Sacrum conficiendum inepta videatur. De vino, quod medium *&* longum *nuncupatur. De vino communi. Quodnam hoc nomine significetur in hac Diœcesi. Tutiorem opinionem tenendam esse in hac re, ne gravetur conscientia.*

I. MAjores nostri vinum optimum pro Sacrificio Missæ seligebant, quemadmodum ex Innocentio III. deprehenditur (10): *Diligenti studio*, inquit, *vinum optimum quærendum est*. Illud quoque ex historiarum Scriptoribus proditum fuit, Ecclesiis tribui consuevisse quasdam vineas, *ut ex illis optimum vinum fieret in usum Sacrificii* (11). In Officio Sancti Wenceslai Bohemiæ Regis illud memoria dignum commendatur, quod: *Sacerdos veneratus, suis manibus triticum serebat, & vinum exprimebat, quibus in Missæ Sacrificia uterentur* (12). In more positum quoque fuit, ut Diaconus in Calicem subjectum vinum infunderet per colum, aut cochleare minutissimis foraminibus elaboratum, ne aliquid impuri cum vino admisceretur. Id aperte colligitur ex *Ord. Rom.* VI. *ap. Mabillon.*, & ex aliquibus argenteis colis ejusmodi, quæ servantur in Musæo Marci Antonii Sabbatini Civis nostri, qui superiori tempore Romæ decessit. Illorum formam tabulis expressit Blanchinus, cum suas Interpretationes ad vitam S. Urbani Pontificis in lucem promulgavit (13). Tandem Sacrarii Custodes in judicium vocari non consueverunt, si in Missæ Sacrificio vitioso vino Sacerdotes uterentur, sed Episcopus, & etiam Metropolitanus reus statuebantur, si hac re cognita, malum tamen negligenter dissimulassent. Id suo exemplo confirmavit Ibas Edessæ Archiepiscopus, qui in Ephesino Concilio accusatus fuit; *Quia, dum memoria fieret Sanctorum Martyrum, non est datum vinum ad Sacrificium Altaris, ad sanctificationem, & populi distributionem, nisi admodum exiguum, & vitiosum, ac lutosum, & quasi eo tempore vindemiatam &c. & hæc acta sunt, conscio, & admonito eo, qui potestatem ministeriorum habebat, cui & dictum est, ut & ipse admoneret Episcopum cum fiducia: & cum nihil fecisset, illo tempore coacti sumus nos & ipsum Reverendissimum Episcopum rursus admonere, & cum didicisset, haud permotus est, sed contempsit; ita ut multi nostræ Civitatis hinc scandalizarentur.* Christianus Lupus hoc vetustatis exemplum perpendens, ita scriptum reliquit (14): *Hodie frequenter meliora*

(1) *S. Ambrosius lib. 2. Epist. 20.* (2) *Auctor operis imperfecti in Matthæum Homilia 42.*
(3) *In suo sermone Dominicæ 3. Adventus tom. 3. ultimæ editionis Antuerpien. pag. 923.*
(4) *In Synodo habita anno 1595.* (5) *Cardinal. Baronius ann. Christi 509. n. 5. & anno Christi 523. n. 1., & 2.*
(6) *Instit. XIV.* (7) *Anno Domini 1380.* (8) *In suis Chronicis.*
(9) *Anno Christi 1352. num. 31. & anno Christi 1380. num. 28.*
(10) *Lib. 4. cap. 30. Mysterior. Missæ.* (11) *Flodoardus lib. 1. de Historia Rhemensi cap. 28.*
(12) *In proprio Officio.* (13) *Tom. 2. Anastasii fol. 178.*
(14) *In notis ad Concil. General. & Provincialia tom. 1. primæ edition. pag. 480.*

ra gulæ ad mensam profanam, Deo ad Divinam damus vina viliora; neque tamen, quod pejus, punimur, aut accusamur. In hac autem Civitate, ac Diœcesi non viliora tantum vina Missæ Sacrificio tribuuntur, sed etiam subacida tempore æstivo, ac deinde tenuissima hyberno tempore, quibus uti non liceret in re Divina conficienda, vel magnopere indecorum est. Id nobis incredibile visum fuisset, nisi Sacerdotes vitæ probitate, ac doctrinæ laude præstantes certum rei testimonium attulissent.

II. Quamobrem Apostolico muneri, quo fungimur, deesse plurimum videremur, si hanc corruptelam penitus extinguere negligeremus; ac primum de subacido vino verba faciamus, quod etsi ad conficiendam Sanguinis consecrationem satis esse non ignoramus; tamen præcipimus, ne illud in Civitate, ac Diœcesi, dum Sacrum agitur, quisquam adhibeat, ob eam causam, quod indecora res est, nec criminis labe carere potest. *Dicendum, quod vinum* (inquit Sanctus Thomas (1)) *fit acetum per corruptionem: unde non fit reditus de aceto in vinum; & ideo sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto. Potest tamen confici de vino acescenti, sicut & de pane, qui est in via ad corruptionem, licet peccet conficiens.* Hujus doctrinæ fundamento innititur Missalis Rubrica, quæ sic decernit: *Si vinum cœperit acescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre &c. conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat.* Ille solum Sacerdos culpa immunis, & vacuus declaratur, qui sacrum facere debeat, nec tamen commutandi vini potestatem habeat, quod Regularibus contingit. Tunc enim (nisi vinum corruptum penitus fuerit, sed acescere solum incœperit) in Præsides omnis culpa confertur, aut in Ministros, qui vinum pro Missæ Sacrificio suppeditare tenebantur. Ita sentiunt Quartus (2), ac recens Consultor Sacrorum Rituum Congregationis Pater Meratus (3), qui Gavanti (4) opus explicavit, commentariisque exornavit.

III. Sed ad vinum tenue, seu vappam sermonem convertamus, quæ nempe ita conficitur; expressis uvis vinum ex vase detrahitur; racemi solum cum exiguo musto relinquuntur, ut simul per horas viginti quatuor ebulliant, quibus magna aquæ copia superinfunditur, ita ut musti partem plurimum exsuperet; hoc vini genus, quod latini *loram*, seu *loream* appellant (5), pro Calicis consecratione idoneum non judicatur; ideoque illud non adhiberi jubemus in civitate, ac diœcesi in sacris conficiendis.

IV. In hac sententia Theologi omnes versantur: *Non potest confici Eucharistia* (inquit Silvester (6)) *ex vappa, seu aquarello, quia non est vinum, sed aqua infusa super acinos uvarum habens aliquantulum vini acumen.* Suarez autem hæc tradit (7); *hic vero dubitari potest de illo vino, quod dicitur lora, Hispanice aguapiè, quia illud non ex uvis, sed, postquam jam uvæ sunt expressæ, illis miscetur aliqua quantitas aquæ, ex qua mixtione fit hujusmodi vinum: unde non videtur habere substantiam vini, sed aliquam ejus similitudinem:* Post hæc subdit, *materiam* plerumque in consecratione Calicis non reperiri. Salmanticenses quoque Theologi (8) idem docuerunt: *Quomodo dissolvenda sit quæstio de lora, sive acinaceo, Hispanice aguapiè, aut vinada &c. Conficitur namque lora ex solis uvis expressis: sed, postquam uvæ expressæ jam sunt, admiscetur illis quantitas aquæ, ex qua mixtione procedit liquor ille. Et quia magis communiter admiscetur magna quantitas aquæ respectu parvæ, aut nullius substantiæ vini, quæ remanet ex uvis jam expressis; ideo, si loquamur juxta ea, quæ magis communiter contingunt, prædictus liquor non est vere vinum, nec proinde materia consecrabilis.* Cardinalis de Lugo, qui Sacrarum Congregationum sententias apprime noverat (9), hoc pacto scripsit: *Infertur secundo, loram non esse materiam validam, quia non est vinum, sed aqua infusa in racemis expressis, seu in acinis.* Cardinalis Lauræa, qui vitam impendit Sacris Congregationibus: *Aquaticum*, inquit (10), *quod vulgo dicitur* acquaticcio, *non est materia sufficiens pro consecratione Calicis, quia* aquaticum *prædictum non est vinum: vinum enim est liquor ex uvis expressus; sed aquaticum illud est mera aqua corticibus uvarum expressis superinfusa: nam aqua modico vino admixta, &, ut ita dicam, vinata, non vinum, sed aqua dicitur.* Pater Passerinus, qui ingenii sui monumenta Romæ dedit, & Ordinis Sancti Dominici Procuratorem Generalem egit (11): *Quid dicendum est*, inquit, *de lora, quæ apud nos dicitur* acquaticcio &c.? *De lora igitur loquendo, vel tanta est quantitas aquæ, ut certum sit, non salvari substantiam vini, licet aliquam ejus consuetudinem habeat: & ita lora satis communiter fit; & hoc modo certum est, quod tale vinum nec est vinum, nec potest valide consecrari.* Idem habet Pater Cotton (12): *Et ego addo, quod lora, seu vappa ex aqua, cui acini uvæ per aliquod tempus immersi fuerint, non est materia consecrabilis.* Bonacina pariter hæc docet (13): *Adde loram, quæ Mediolani vocatur* posca, *Romæ appellatur* acquato, *non esse materiam Eucharistiæ sufficientem; nam hujusmodi vinum, seu potus, majori ex parte conficitur ex aqua: consequenter non est vinum ex vite, sed quid tertium, vel potius aqua vino temperata, nam mixta sequuntur naturam prædominantis.* In eamdem opinionem Gonnet (14), Leander (15), Rosignolius (16), & Quartus (17) conveniunt. Pater autem Meratus hæc superaddit (18): *Rursus vinum illud, seu potius liquor ex uvis secundo, aut tertio compressis, magna aquæ copia superinfusa, & vocari solet lora, non est materia apta ad hanc consecrationem, quia tametsi aliquem præseferat saporem, & odorem vini, ob nimiam tamen aquæ copiam, & ob vini paucitatem, quæ reperitur in talibus uvis, nullo modo credibile est, habere speciem vini, sed esse vel naturæ aquæ, aut alicujus tertiæ substantiæ.*

V. Aliud etiam vini genus conficitur, quod *longum* nuncupatur, cum nempe vinum post uvas expressas secluditur, relictaque musti majori copia tantum aquæ superadditur, quæ mustum vel adæquet, vel etiam superet: aliquando parum vini veteris etiam admiscetur, quod Vincentius Tanara Civis noster advertit (19). Itaque vinum ejusmodi e Sacris prorsus amovendum præcipimus; tum, ne lora fraudulenter apponatur loco hujus vini, quod modo explicavimus; tum, quod Scriptores omnes affirmant, rem Divinam confici hoc vino non licere, nisi aperta necessitas exposcat.

VI. *De vineta* (inquit Bartholomæus Fumus (20)) *multum adaquata non potest confici Eucharistia, quia vinum non est. Secus, quando parum esset de aqua, ita quod non mutasset speciem vini. Non tamen liceret, nisi cum aliud non posset haberi.* Suarez etiam, quem superius nominavimus, de lora sermonem faciens hæc tradit (21): *Judicandum de illo erit juxta majorem, vel minorem expressionem uvarum, & quantitatem aquæ, ex quarum rerum mixtione liquor fit, ut dixi; semper tamen erit grave sacrilegium in hac materia conficere propter dubium, & irreverentiam.* Eodem pacto differunt Salmanticenses (22): *Quolibet autem modo lora fiat: si autem uvæ non fuerint valde expressæ, & quantitas aquæ illis infusa modica sit, peccatum erit illa uti ad consecrationem, quia vel est materia dubia, vel saltem minus pura, & decens.* Idem probat Passerinus (23): *Vel dubium est, an ex admixtione soluta fuerit vini substantia & corrupta; & in hoc casu, cum dubius etiam sit valor Consecrationis, peccatum magnum est uti hoc vino in Consecratione: vel tertio certum est, tam exiguam aquam admixtam fuisse, ut vere dissoluta non sit substantia vini, sed illud sic admixtum certe sit vinum simpliciter;*

---

(1) *Part. 3. quæst. 74. art. 5. ad secundum.* (2) *Ad Rubricas Missalis lib. 3. tit. 4. dub. 12.*
(3) *In libro impresso hoc anno 1737. Romæ.* (4) *Part. 2. tom. 1. pag. 745. num. 14.* (5) *Plin. & Varro.*
(6) *In summa in verbo Eucharistia primo n. 4.* (7) *In 3. part. Divi Thomæ t. 3. quæst. 74. art. 8. disp. 45. sect. 1.*
(8) *In tract. 23. de Eucharistia disput. 9. dub. 21. p. 117. n. 38.* (9) *De Sacramento Eucharistiæ disp. 4. sect. 1. n. 9.*
(10) *Tom. 1. in 5. sent. disput. 18. art. 3. de materia Eucharistiæ pag. 470. & 472.*
(11) *In suis Commentariis pag. 3. Divi Thomæ quæst. 74. art. 5. comm. 7. nu. 10.* (12) *In suis Controversiis lib. 2. de Sacramentis controv. 4. cap. 1. num. 18.* (13) *Operum tom. 1. disput. 2. quæst. 2. punct. 2. num. 7.*
(14) *Tom. 5. disput. 3. de materia Eucharistiæ art. 2. pag. 224.* (15) *Operum tom. 1. part. 2. tract. 7. de Eucharistia disput. 8. quæst. 29.* (16) *Tom. 15. de Eucharistia quæst. 4. de materia art. 2. num. 5.*
(17) *Ad rubricas Missal. part. 3. tit. 4 dub. 4.* (18) *In loco superius allato pag. 744.*
(19) *In lib. 7. de Oeconomia Civis in Villa, qui Venetiis editus fuit anno 1713. pag. 49.*
(20) *In sua Summa antiqua verbo Eucharistia num. 9.* (21) *In loco allato.*
(22) *In loco superius allato.* (23) *In loco allato.*

ter; & tale vinum est materia sufficiens, cum sit proprie vinum. Non tamen est conveniens materia, & est peccatum sine necessitate uti tali vino ob irreverentiam Sacramenti, in cujus Consecratione impura materia adhibetur, & imperfecta. Idem habet Castropalaus (1): *Lora, Hispanice aguapie, quod ex uvis jam expressis mixta aqua conficitur, nullatenus est materia Consecrationis, ut communiter fit, quia non est vinum, sed aqua temperata; erit tamen, si in minima quantitate id contingat. Illud certum est esse grave peccatum in ea consecrare.* Postremo Filliucius eamdem docet sententiam (2): *Si tamen pars aquæ admisceretur, & ex uvis expressis multum etiam substantiæ vini conferretur in hujusmodi mixtum, posset esse apta materia. In dubio autem esset peccatum grave in ea consecrare.*

VII. Quamobrem constituimus, ut primum vinum, quocumque alia inferioris notæ secluso, in consecratione solum adhibeatur; nam licet aquæ plurimum admisceatur, dum primum hoc vinum exprimitur, vini tamen natura retinetur, & communi hujus Civitatis, ac Diœcesis usu verum vinum habetur, quod ita Passerinus exponit (3): *Si tantum aquæ adhibeatur, quantum communiter juxta morem patriæ adhiberi solet, ad hoc ut melius decoquatur, vel conservetur, nullum peccatum incurritur ex usu talis vini in consecratione.* In examen nequaquam adducimus rei causam a Passerino excogitatam, nempe: *Talis enim quantitas parva est, & in vinum convertitur.* Alteram quidem rationem, quam ille subdit, veritati omnino consentaneam judicamus: *Et præterea tale vinum est commune, & usuale patriæ.* Quartus (4), quem superius commemoravimus: *Solet in aliquibus locis*, inquit, *fieri vinum cum infusione aquæ in musto, vel in racemis antequam exprimantur. Quæritur, an valide & licite consecrari possit? Respondeo distinguendo: si parum aquæ musto infundatur, certum est, fieri verum vinum; consequenter valide & licite consecrari potest. Probatur, quia est vinum usuale, & in multis locis, ubi dicto modo solet confici, vinum vix aliud reperitur.* Rosignolius (5) verba faciens de vinis Bononiensibus primum asserit veram consecrationis materiam esse vinum seipso non corruptum, ut plurimum vitiatum, deinde hæc subjicit: *Nam si præcise aliquo modo alterarentur, puta si calefierent, & etiamsi modice coquerentur, ut fieri consuevit in Piceno, & Umbria, si modico aquæ immiscerentur, ut fieri solet Bononiæ &c. certe non desinerent esse materia apta consecrationis.*

VIII. Neque satis est, si contra objiciatur vinum communi usu receptum in Sacris agendis sufficere, cujus generis sunt in hac Urbe, ac Diœcesi inferiora vina, quæ paulo ante explicavimus; nam prius ostendi debet vinis ejusmodi rationem, naturamque veri vini inesse, & communia usus aliquid momenti, ac ponderis habere videbitur. Certissimum ex Fide est, verum vinum pro materia consecrationis institutum a Christo Domino; qui ait: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis* (6): Incertum tamen est, nec probari ullo modo potest, an lora, vinum verum appellari queat; nam si quis vini cadum persolvere debeat, & loræ cadum tribuat, creditori satisfecisse non existimatur; ob hanc causam, licet communis usus loræ in medium proferatur, tamen pro consecratione adhiberi posse numquam demonstrabitur. Equidem Pater Andreas Zucherius Cleri Patavini Theologus (7), cum quæstionem dissolvaret propositam mense Aprili anno 1708., & materiam pro consecratione Calicis explicaret, primum penitus improbat omphacium, sive succum uvæ immaturæ atque acerbæ, deinde idem docet *De vino corrupto, aut cocto, aut nimis aqua diluto, quale Patavinis solet esse in deliciis* (8).

IX. Præterea non tantum validi Sacramenti ratio habenda est, sed ejusdem Sacramenti decus etiam conservandum, ut quælibet peccati labes evitetur: nam materia valida quidem, haud tamen decens esse potest, uti musti exemplo deprehenditur. Quare, cum vinum, quod subacidum est, aut loræ simile honestis viris dignum non habeatur, quod plane constat exemplo illius, qui vini cadum debeat, cujus loco loram, aut vinum infimæ conditionis persolvere nequaquam potest, cum, inquam, hæc, ita sint, licet vinum aliquod subacidum, aut lora aliqua satis esse pro Consecratione putetur, nemo tamen unquam arbitrabitur id Sacramenti dignitati convenire. Porro eadem ratione vinum subacidum, ac lora a Missæ Sacrificio penitus excluduntur.

X. Post hæc illud quoque superaddi potest, non licere sequi in hac re probabilem solum opinionem, sed tutiorem omnino requiri, quemadmodum Innocentius XI. statuit (9), cum primam hanc sententiam proscripsit: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.* Quamobrem neminem inveniri putamus, qui non probet summopere, quæ nos superius indiximus. Cardinalis quidem Lauræa (10), cum de tenuissimo aliquo vino verba prius fecisset, hæc statim subjecit: *Ab iis dubiis est abstinendum, ne irreverentia inferatur Sacramentis, & vice Sacramenti fiat sacrilegium, si in materia non apta fiat.*

XI. Nullus omnino suspicandi locus nobis superest, ne populus, & Clerus noster operam libenter daturus sit, ut corruptelæ ejusmodi, quæ in aliquas Ecclesias inductæ fuerunt, de medio prorsus auferantur; sed quoniam de gravissima re agitur, præcipimus, ut nostræ hæ litteræ in Sacrariis omnibus, & publicis sacellis hujus Civitatis, ac Diœcesis oculis omnium subjectæ conserventur; pœnam *suspensionis a Divinis* iis Sacerdotibus infligimus, qui vino subacido, seu lora qualibet in re Divina peragenda consulto utantur, vel aliud vinum idoneum non exposcant, si commode id fieri possit. Pœnam eamdem illis subeundam decernimus, qui vina ejusmodi semel adhibuerint, nec facultas ipsa immutandi data fuerit dum Sacrum facerent, si iterum rem Divinam operari suscipiant, antequam Ministros de vini conditione monuerint, nec certum documentum habeant, quod aliud idoneum vinum suffectum fuerit. Eadem pœna illigatos constituimus Sacerdotes Sacrariis præpositos, qui se in hac re negligenter gesserint, nec statim Domorum Præfectos de vini immutandi necessitate certiores effecerint. Item ipsos Præfectos eidem pœnæ obnoxios declaramus, nisi vinum Sacrificio accommodatum, aptumque protinus subrogaverint. Postremo arbitrio nostro pœnam indicemus Clericis, aut Laicis, qui Custodes in Sacrario alicujus templi, aut sacelli designati sunt, aut curam Sacrarii quocumque modo gerunt, nisi jussa hæc nostra fecerint, & omnino curaverint, ut observentur omnia, quæ superius constituimus.

INSTITUTIO LXXVIII.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis ruralibus. De Dissidiis inter Ministros Monialium Sancti Lucæ, & Curatores ædificii ejusdem Ecclesiæ ob eleemosynas, quæ conferuntur ab Oppidis ditionis Bononiensis. Quænam peragere debeant Parochi priusquam populus sibi subjectus iter Bononiam suscipiat, ut suum offerat munus. De sorte divisoria, & quas ob causas licita, vel illicita judicetur. Quæ ratio tenenda sit a quolibet Oppido pro congerendis eleemosynis, ut Beatæ Virgini Sancti Lucæ munus offeratur.

I. Absolutis jam magno opere, magnoque sumptu Porticibus, quæ excitari cœperunt anno 1674., & a porta, quam Cæsaraugustanam appellant, ad Templum pertingunt in Monte Guardiæ positum, ubi Beatæ Virginis Effigies, opera Sancti Lucæ, uti fertur, depicta pio cultu servatur, hoc, inquam, ædificio perfecto in mentem venit anno 1723. novum quoque Monasterium condere, quod jam fere conditum dici potest, in quo Moniales Sancti Dominici commodius versarentur, quæ curam, & custodiam gerunt ejusdem Sacræ Imaginis, quibusque possessio ejus loci restituta & confirmata fuit anno 1513. interposita *Leonis X.* Pontificis auctoritate (11). Novum quoque Templum magnifico ornatu extruendi consilium initum, probatumque fuit, cujus opus in dies crescit liberalitate Fidelium, qui pecuniam, ac munera ob eam causam libenter conferunt, ut nempe Templum splendore, ac magni-

(1) *Operum tom. 4. tract. 2. disp. unic. punct. 4. in fine.*
(2) *Oper. Moral. tom. 1. tract. 4. cap. 3. sub. n. 87.*
(3) *Loco allato.*
(4) *In loco superius allato dub. 3.*
(5) *Tom. 15. de Eucharistia quæst. 4. art. 2. num. 6.*
(6) *S. Matthæus cap. 26.*
(7) *In suis decisionibus de Venerabili Eucharistiæ Sacramento dub. 2.*
(8) *In fine num. 17.*
(9) *Die 2. Martii anno 1679.*
(10) *In loco superius allato.*
(11) *In ipsius Constitut. tom. 4. novi Bull.*

magnificentia nitidissimas porticus exæquet, & Fideles magno numero confluentes facilius excipiat, & postremo erga Sacram Effigiem pietas magis augeatur. Illam sane ab Ecclesia Sanctæ Sophiæ Constantinopoli sublatam ignotus Peregrinus in hanc Civitatem detulit an. 1160., cum Gerardus Civis Bononiensis, & Canonicus Regularis Lateranensis hanc Sedem teneret, atque eamdem Effigiem in Monte Guardiæ collocavit; quod duplici de causa contigisse ferunt Scriptores, vel quia Montem Guardiæ præ cæteris locis ipse peregrinus designaverit Deo sic afflante, uti Sigonius commemorat (1), vel quia (sicut Ascanius Persius contendit (2)) in extrema parte Sacræ Tabulæ illud inscriptum, munitumque fuerat, ut in Montem Guardiæ ea deportaretur.

II. Anno 1723., quo novum Monasterium, novumque Templum excitare decretum fuit, publicas conventionis tabulas haud sine auctoritate necessaria obsignarunt Cives iisdem ædificiis præpositi, & Moniales; quæ in binis Monasteriis Sancti Lucæ, ac Sancti Matthiæ vitam communem agunt. In illis tabulis illud præ reliquis cautum fuit: *Ne Curatores ædificiorum tum præsentes, tum futuri possint, aut debeant ullo modo ipsi per se, vel aliorum opera detrahere, vel impedire eleemosynas communes, aut peculiares, quæ pro Sacra Imagine, ac Monasterio fieri consueverunt, si aliter obvenerit, esse in potestate Monialium, ut a Templo, ejusque ambitu statim amoveantur eleemosynas quærentes, aliique Ministri, qui ejusmodi impedimentum afferant.* Hæc tamen conventio neque dicteriis finem imposuit, neque dissidiis inter Moniales, & eorumdem ædificiorum Curatores aditum interclusit.

III. Qui Monialium partes tuebantur, cum illarum Monasterium, Templumque anno nuper elapso invisimus, nobis testati sunt post inceptum novi Templi ædificium valde imminutas esse eleemosynas, quas Fideles ruralium Oppidorum Sacræ Imagini, & Monasterio impertiri solebant, certa dona, seu pecuniam deferentes per illud tempus potissimum, quod inter duas celebritates Paschales interjicitur. Administros Curatorum ædificii fraudes innectere, ut pro novo Templo perficiendo munera, aut pecuniam consarcinent illi, qui eadem dona Sacræ Imagini, vel Monasterio tribuere secum statuerant; collocare tempe plures in itinere, qui cereos ferentibus pagellam his verbis inscriptam tradant: *Pro ædificio:* atque ita cereos pro extruendo Templo congerere, quos Sacræ Imagini, ac Monasterio offerre constituerant Fideles, ignari quid scheda illa, verbisque inscriptis contineretur.

IV. Contra vero, qui Curatores ædificii defendere susceperant, affirmabant non semel contingere, ut cerei pro ædificio novi Templi Fidelium voluntate jam antea destinati, ad Sacram Imaginem, vel Monasterium convertantur ob exiguas epulas, quas Moniales parare solent munera sibi persolventibus. Illud pariter asserebant, consuetudinem quamdam inductam esse, quæ vim pene inferre videtur Fidelibus, ut Sacræ Imagini, vel Monasterio tribuant, quæ Templi ædificio decreverant. Nam, si semel Ecclesiam ipsi ingrediantur, licet cereos libere inscriptos pro ædificio deferant, illos tamen Sacræ Imagini, vel Monasterio concedendos omnino Moniales judicant, uti jam factitatur.

V. Hæc quidem omnia percepimus, dum Sacram Visitationem perageremus, quibus etiam facili ratione prospici posse cognovimus, si finem dissidiis, ineptisque rumoribus imponere aliquis revera contenderet. Siquidem quæstio non instituitur, an Parochus, in cujus ditione Monasterium Sancti Lucæ situm est, jure suo repetere possit munera a Fidelibus oblata, uti modo commemoravimus. Nam idem Templum ad Regulares Sancti Dominici jure pertinet, quibus etiam Moniales ipsæ subjiciuntur, vel in Monialium potestate est, quæ Sancti Dominici Institutum sequuntur; ob quam causam nihil omnino tribuendum est Parocho, uti Fagnanus perpendit (3). Neque illud in dubium, revocatur, an Curatores ædificii Ministros decernere queant, qui eleemosynas quærere, & accipere possint, quæ pro ipso ædificio absolvendo conferuntur. Nam facultatem ejusmodi a nobis obtinuerunt, & conventionem pro hac re cum Monialibus ipsis statuerunt. Insuper Laici procul dubio eleemosynas, & oblata munera administrare possunt, quæ piis operibus impenduntur (4). Neque auctoritas nostra labefactatur, ob quam munerum ejusmodi rationem exigere possumus, non solum ab ædificii Curatoribus (5), sed etiam a Monialibus, quæ licet Regularibus pareant, tamen proventuum rationem persolvere nobis debent, ideoque munerum pariter, quæ ad ipsarum Ecclesiam deferuntur; idque ex Constitutione XVIII. Gregorii XV. (6) nostraque Institutione XXXIX. plane probatur.

VI. Sed illud solum inquirendum est, an Fideles pro novi Templi ædificio cereos, & munera conferre secum proposuerint, an vero Sacræ Imagini, vel Monasterio ipsa devoverint. Nam certissimum est, munera sponte oblata attribui oportere juxta mentem, ac voluntatem quam Fideles expresse declarant (7). Ita Vanespenius, aliique plures, quos Dominicus Ursaya celeberrimus in Romana Curia Jurisperitus plene recenset (8). Inquirendum pariter, utrum Fidelium animus fraude aliqua circumventus fuerit, quod ab Ecclesiæ Institutis longissime abhorret. Quam ob causam indictæ sunt censuræ, quæ a solo Pontifice dissolvi possunt, in eos Ecclesiasticos Sæculares, aut Regulares, qui Fideles adducunt, ut jurejurando se obstringant, aut polliceantur se in ipsorum Ecclesia sepulchri locum fore delecturos (9).

VII. Omittimus opinionem illam omni prorsus ratione destitutam, nempe Sacræ Imagini, vel Monasterio impertiendos cereos, statim ac offerentes Templum ingressi sunt, licet antea cereos ipsos ædificio construendo impertiri secum decreverint. Nam, licet ædificii Curatores, aut ipsorum Administri cereos in Templo sibi deposcere nequeant, idque Monialium Administris tantum liceat, illud tamen necessario requiritur, ut offerentium voluntati satisfaciant, ideoque cereos ipsi accipiant, eosdemque Ministris ædificii extra fores Ecclesiæ restituant: quod etiam Parochi exemplo comprobatur, qui oblationes quidem in Ecclesia sua percipit, ea tamen conditione, ut ipsas pro offerentium voluntate impendat, nec unquam fas est pro sua utilitate, seu quacumque alia de causa illas insumere (10). De Præfecto Regulari idem prorsus statuitur, qui licet Administrator oblationum existat, quæ in ejus Ecclesia congeruntur; tamen expressæ, vel tacitæ voluntati offerentium parere debet, nec eos limites unquam excedere permittitur, uti Cardinalis Petra sapienter advertit (11), quod prius etiam Donatus ex Ordine Sancti Dominici scriptum prodiderat (12): *Prælati Regulares non sunt domini oblationum, & eleemosynarum suis Ecclesiis factarum, sed tantum Administratores: quorum est exequi donantium voluntates, non autem de illis ad suum beneplacitum disponere.*

VIII. Cum hæc ita se habeant, & nulla fraudis suspicio interveniat, nullus dissidiis aditus, locusque patere videtur, si frequentes cœtus, qui supplicationes ad Templum Sancti Lucæ publicas indicunt, & cereos offerre pro novi Templi ædificio constituunt, illos tradant ipsius ædificii Ministris, qui in porticu non longe ab Ecclesia, sed extra illius ambitum præsto sunt; qui vero pro Sacra Imagine, aut Monasterio cereos detulerunt, iter ad Templum prosequantur, ubi Ministri Monialium ad eosdem cereos suscipiendos dispositi, paratique sunt.

IX. At vero hoc consilium novis difficultatibus, si proponi velit, aditum reserat. Nam plerumque offerentes ipsi ad pias supplicationes minime conveniunt, nec ipsi cereos præferunt, sed puellæ seliguntur, quæ hoc munere ipsorum loco fungantur. Ipsæ vero, vel accepti mandati prorsus oblivisci, vel ipsum consulto, aut imprudenter, vel alicujus gratia immutare facile possunt. Illud quoque accidere potest, ut captiosis Ministrorum petitionibus implicatæ falsum aliquid invite fateantur.

X. Quamobrem hoc consilium improbamus, licet æquum fortasse videatur, aliudque ineundum proponimus. Priusquam supplicatio ad Sancti Lucæ Templum a populo suscipiatur, quam vel ipse comitari debes, aut alium Sacerdotem loco tuo sufficere. Festa die, cum populus frequentior est, vel in cœtu ob hanc causam convocato, palam notum facies, cereos,

(1) *In Vita ipsius Gerardi.* (2) *In Historia ejusdem Sacræ Imaginis.* (3) *In Cap. Pastoralis num. 35. de his, quæ fiunt a Parochis.* (4) *Vanespen. Juris Ecclef. part. 2. tit. 33. c. 10. num. 26. & seq.*

(5) *Sess. 22. de Reformat. cap. 8. & 9.* (6) *Bullar. Rom. tom. 4.* (7) *Vanespen. loco allato num. 13.*

(8) *Lib. 7. suarum differt. part. 1. differt. 8. num. 38. & seq.* (9) *Cap. Anim. de Sepult. in sexto, & Clementina cupientes 3. in fine de Pœnit.* (10) *Meclinus in sua præclara dec. 257. num. 9. & 10.*

(11) *In notis Constitut. Anastasii IV. tom. 2. sess. 2. num. 40. & seq.*

(12) *Rer. Regular. tom. 2. tract. 13. quæst. 25. num. 1.*

reos, qui deferontur, impendi posse pro novi Templi ædificio absolvendo, aut pro cultu Sacræ Imaginis conservando, alendisque Monialibus, quibus Sacræ Imaginis custodia demandata est. Deinde populum certum facies, utrumque a nobis æquali studio probari. Tertio populum monebis Beatæ Virgini gratissimum futurum quocumque modo oblationes impendantur. Nam, aut Templum magnificentius, populique frequentiæ commodius ipsi B. Virgini excitabitur: aut rebus omnibus copiose redundabit, quæ ad augendum ipsius cultum requiruntur, piasque Moniales sustentandas, quæ tanto studio tantaque religione curam ejus Imaginis gerunt. Postremo admonebis declarandam a singulis voluntatem suam, ut optatum finem assequantur; illorumque munera, qui tradenda ædificio apertissime non patefecerint, Sacræ Imagini, aut Monasterio esse attribuenda, cui prius omnia conferebantur, antequam novum ædificium extrueretur.

XI. His diligenter peractis, ut rem quisquis intelligat, quæ tamen luce clarior videtur, nisi forte quis inveniatur tam pravo, tenuique ingenio, ut rebus etiam perspicuis tenebras offundat, his, inquam, peractis, illorum nomina pagella seorsim adnotabis, qui oblationes pro ædificio dare statuerint. Eamdem pagellam tecum habebis, dum Bononiam venies cum populo, vel ipsam Sacerdoti trades, si quem tuum in locum subrogabis. Statim ac pervenies ad locum, ubi Ministri ædificii præsunt muneribus accipiendis, populus subsistat, donec singillatim nominaveris, si præsens adfueris, aut Sacerdos suffectus nominaverit cereos omnes, qui pro ædificio designati, notatique fuerunt, illique statim Ministris tribuentur, nec ulla ratio habenda est schedæ cereis superpositæ, atque inscriptæ: *Pro ædificio, aut pro Beata Virgine Sancti Lucæ*. Nam schedæ ejusmodi fraudibus obnoxiæ postbabendæ sunt libello, in quo nomina offerentium, explorata prius eorum voluntate, describuntur. Post hæc cum populo ad Ecclesiam perges, ubi Monialium Administris tradentur reliqui cerei, qui in libello notantur.

XII. Quod si nullus ex tuo populo munus offerre pro ædificio statuerit, iter susceptum minime retardabis, sed recte ad Ecclesiam tendes, omnesque cereos Monialium Administris tribues, uti paulo ante exposuimus.

XIII. Hoc pacto voluntas offerentium finem suum obtinebit, nullumque impedimentum obveniet, nec quidquam proderunt schedæ illæ *pro ædificio*. Illa tandem falsa opinio prorsus evanescet, nempe Sacræ Imagini, aut Monasterio, etiam invito offerente, attribuenda esse munera, statim ac pedem in Ecclesia ipse posuerit, licet eadem munera prius ædificio decreverit.

XIV. Antequam has litteras daremus, consilium hoc nostrum quibusdam Parochis aperuimus, qui populum suum ad Ecclesiam Sancti Lucæ, supplicatione indicta, prosequuntur. Ipsi haud ignari illorum, quæ olim contigerunt, idem consilium tanquam facile, & omnino consentaneum probaverunt, si tamen certi, signatique sint offerentes, eorumque nomina perspecta, qui cereos devovent. Attamen nos iidem Parochi monuerunt in quibusdam locis diversa ratione hoc negotium peragi. Nam tum pecunia, tum alia dona a populo congeruntur, antequam supplicatio ad Templum Sancti Lucæ suscipiatur; eorumque pretio cerei comparantur, quorum aliqui nummis etiam circumornantur. Quamobrem in iis locis alia ratio statuenda est: etenim nihil aliud certi deprehendi potest, nisi quod ea pecunia, ac munera pro Beata Virgine S. Lucæ cumulantur: nec ulla conjectura cognosci potest, utrum populus velit dona sua impendi pro ædificio, an pro cultu Sacræ Imaginis, & Monialium sustentatione. Porro affirmari potest Beatæ Virgini persolvi, quæ pro qualibet ex iisdem causis persolvuntur.

XV. Qui temere judicium ferre vellet, ea munera dividenda proponeret, quod reipsa licitum est, nisi jus aliquod peculiare adversetur, uti contingit in electionibus Ecclesiasticis, vel cum totum pertinet ad illum, qui sorte ducitur, vel cui, partibus inæqualibus positis, sorte statuendum est, cui pars amplior, & cui minor conferetur. Ita docent Theologi, ducti auctoritate Sancti Thomæ (1), & rem magis explicant exemplo Sacerdotum, qui in Urbe permanere, vel ab ea possunt excedere, cum pestis grassatur; & illorum pariter exemplo, qui in naufragii discrimine in mare projici debent, ut navim exonerent pro aliorum incolumitate, qui supersunt; tandem militum exemplum ante oculos subjiciunt, qui parem culpam admiserunt; cum tamen universi morte plectendi non videantur, aliqui vita donentur, alii vero carnifici tradantur, de quibus omnibus, ducta sorte, judicatur.

XVI. Verum, ut certa solum, ac tuta sanciantur, consilium ejusmodi rejicimus, quod magno sane cum periculo conjungitur, ne aliquid ab æquitate alienum committatur. Nam cum sorti aliquid permittitur, rei eventus a solo Deo debet expectari, non ab ulla fortunæ temeritate. Nos autem diffidiis occasionem omnem præcidere solum inquirimus, non vero Dei voluntatem hac insolita ratione explorare audemus.

XVII. Nonnulli aliud consilium dederunt, ut nempe binæ capsulæ, binique sacelli constituantur, unus pro ædificio, alter vero pro Sacra Imagine, ac Monasterio, quod tamen pluribus de causis sequendum minime existimavimus. Nam pluses hac rei novitate perculsi nihil in posterum pro ædificio, vel pro Sacra Imagine, & Monasterio conferant: alii vero munera elargiri prætermittent, ne aliorum conviciis, & contumeliis proscindantur, qui fortasse eadem dona, non offerentium liberalitati, pietatique tribuenda esse, sed ex fortunis dominorum conflata suspicabuntur.

XVIII. Itaque post varias sententias, & consilia illud decernandum putavimus, ut in locis omnibus, ubi pecunia, & dona a populo colliguntur, pristinum Institutum, ac ratio omnino teneatur, nempe, ut, ceris juxta congestum partium comparatis, Parochus una cum primoribus Parochiæ in tres æquales partes eosdem cereos distribuet, & eodem modo pecuniam, quæ cumulata fuerit, partiatur. Deinde tertiam pecuniæ, ac cereorum partem ædificii Ministris largiatur, quos opperietur in Porticu, ubi locum obtinent. Tandem, cum Ecclesiam attigerit, reliquam, quod superest, Monialium Ministris attribuet. Porro id Sacris Canonibus consentaneum est, qui partem oblationum pro ædificio semper decernunt (2). Declaramus tamen hæc omnia, quæ sanximus, servanda esse, donec Templi ædificium absolutum fuerit: deinde pristinam consuetudinem, atque institutum pro muneribus, quæ offeruntur, tenendum indicimus.

XIX. Prudentiam tuam, studiumque tanti facimus, ut quæ superius exposuimus, negligenda minime suspicemur. Quod si aliquis nullam subire molestiam animo sibi proposuisset, quamvis ad illam serendam tum necessitas, tum jussa impellerent Episcopi, cui se morem gesturum pollicitus est, pro certo habeat mulctam sibi irrogandam esse, cujus pars tertia perficiendo ædificio, reliquæ duæ, Sacræ Imagini, & Monasterio tribuentur.

INSTITUTIO LXXIX.

De Indulgentia, quam Summus Pontifex concessit omnibus, qui felicia, ac fausta precentur Copiis Christianorum contra Infideles decertantibus. Quo animo preces ejusmodi solvendæ sint. De Victoriis, quas Fideles ob intercessionem B. Virginis ex Turcis retulerunt. Copulari posse Mariæ Virginis intercessionem cum mediatione Christi Domini, & etiam intercessionem Sanctorum cum intercessione Beatæ Virginis. De Piis Operibus, quæ Pontifex indicit ad comparandam Indulgentiam.

I. PErpauca monenda sunt, antequam Indulgentiam promulgemus, quam Summus Pontifex elargitus est (quæ etiam Animabus in Purgatorio detentis suffragari potest) illis, qui Romæ preces Deo persolvunt, ut Christianæ acies victoriam ex Turcis obtineant; quam Pontifex Indulgentiam huic Civitati, ac Diœcesi liberaliter concessit.

II. Ac primum, cum pacem expostulare Ecclesia inter Fideles Principes consueverit, & felicitatem Christianis Militibus in Turcas, & Infideles decertantibus, studium omne partium quisquis deponere debet, ut Ecclesiæ exemplum sequatur. Itaque si Christiani Principes inter se bellum gerant, pax a Deo petenda est. Sin autem Fideles inter ac Turcas bella excitentur, Dei clementia, ac bonitas imploranda, ut Fideles ex prælio victores revertantur. Id nostræ Religionis primum, & peculiaris deinde cujusvis utilitas requirit.

III. In actis quintæ Synodi Lateranensis habetur elegantissima Oratio, quam Bernardus Zane Patritius Venetus, ac Spalati Episcopus coram Julio II. in prima sessione pronunciavit (3). In ipsa præclarus Orator exponit intra spatium 80. anno-

(1) 2. 2. *quæst. 95. art. 8. in corpore.* (2) *Can. Vulterranæ, & Canone Quatuor 10. quæst. 2.*
(3) *Tom. 14. Collectionis Labbeanæ Conciliorum pag. 49.*

annorum, nempe ab Imperio Othomanni ad illud Bajazetis, majorem Asiæ partem a Turcis occupatam fuisse, & Europæ partem in ipsorum potestatem redactam *cum magna Christiani cruoris effusione*, duodecim Imperia, & duodecim Regna subacta, post quæ ita subdit: *Imperium suum Dalmatiam, & Liburniam usque dilatavere, a quo quidem loco ad Urbes Tuæ Sanctitatis Picentinas unius noctis spatio commodissime possunt transfretari*. Deinde Turcarum indolem, ac mores, quales ipse perspexerat, non autem quales temere a multis finguntur, his verbis complectitur: *Effrænata gens, immanissima, Christiano nomini inimicissima. Suo enim sordidissimo Mahometo obsequium maximum se præstare putat, Christianos insequendo, dilaniando, occidendo.*

IV. Secundo, qui felices eventus Christianis militibus bellum contra Turcas agentibus vehementer exoptas, omnem sane in Deo Optimo Maximo spem collocare debet, qui victorias impertitur. Cum Ezechias Regnum teneret, Angelum Deus misit, qui 185. millia hominum in exercitu Sennacherib trucidavit. Quin etiam absque ullo Angelorum præsidio victorias amplissimas illis concedit, qui nec copiis, neque numero, neque virtute cum hostibus conferri possunt. Exemplis ejusmodi sacræ litteræ redundant. Illud in primis memoriam dignum proditur (1), Cum Moabitæ simol, ac Ammonitæ fœdus inierunt, & maximum exercitum in Regem Josaphat compararunt, ipse ad Deum suppliciter his verbis confugit: *In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere*. Tunc Propheta Jahaziel Deo afflatus inquit: *Hæc dicit Dominus. Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem, non est enim vestra pugna, sed Dei*. Nec spem fefellit eventus, nam pugna pio Regi feliciter cessit. Eodem lib. cap. 16. traditur Ananias Propheta continuam bellorum seriem Asæ Patri Josaphat indixisse, eo quod in Rege Syriæ magis, quam in Deo fidem suam collocasset: *Nonne Æthiopes, & Libyes multo plures erant quadrigis, & equitibus, & multitudine nimia, quos cum Domino credidisses tradidit in manu tua?* Postremo talium exemplorum plena est Machabæorum historia, ubi Judas Machabæus Sacerdos, ac populi Princeps ipsum sic alloquitur (2): *Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum ne formidetis &c. Conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie, & scient omnes gentes, quia est, qui redimat, & liberet Israel*. Eodem loco posteris commendantur insignes victoriæ, quas Judas ex quatuor Ducibus Antiochi Epiphanis Syriæ Regis consequutus est, licet ipsos viribus nequaquam exæquares (3): *Et exivit Judas obviam illis cum paucis, & dixerunt ei. Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem? Et nos fatigati sumus jejunio hodie. Et ait Judas: Facile est, concludi multitudinem in manus paucorum; & non est differentia in conspectu Dei Cœli liberare in multis, vel in paucis. Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cœlo fortitudo est, ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito, & contritus est Seron, & exercitus ejus in conspectu ipsius.*

V. Tertio, quemadmodum Deus auctor est victoriæ, ita Beata Virgo Christianis militibus in Turcas illam obtinet, si ejus opem debita pietate, studioque imploremus. Inter celeberrimas sane victorias, quas Christianorum virtus ex Turcis retulit, expugnatio Sanctæ Civitatis Hierusalem merito adnumeratur, quæ contigit sæculo undecimo, cum pius Dux Gothfridus bellum administravit. Id autem Beatæ Virgini tribuendum nemo inficiatur, cujus tutelam expetiit Urbanus II. in Concilio Claramontano, ubi Clericis eam legem indixit, ut singulis diebus Officium, quod nunc B. Virginis appellamus, ipsi persolverent: hoc autem pium Institutum e Clericis ad Laicos dimanavit, uti post Cardinalem Baronium Pagius advertit (4). Summis etiam laudibus celebratur victoria, quam in Hungaria Joannes Hunyades Vaiuoda, opera, studioque Sancti Joannis a Capistrano pariter interposito, ex iisdem Turcis reportavit, cum Fridericus III. Imperium, & Eugenius IV. Pontificatum gererent, nempe circa dimidium sæculi XV.; ex qua sane victoria se posse vinci Turcæ didicerunt, uti rerum Scriptores commemorant. Illa autem Beatæ Virgini procul dubio concedenda est. Nam Uladislaus Rex Hungarorum, cum Budam magno triumphi apparatu, pompaque instructa ingrederetur, ad Templum ipsius Virginis nudis pedibus se contulit, priusquam Regiæ limen attingeret, ibique vexilla hostibus detracta reliquit, ut perpetuum monumentum extaret, eam victoriam B. Virgini referendam (5). Illa quoque præclarissima fuit, quam Joannes Austriacus Dux Christiani exercitus ad Naupactum, sive ad Echinadas Insulas obtinuit, cum S. Pius V., Philippus II. Hispaniarum Rex, & Venetorum Respublica suas vires in Turcas simul conjunxerunt. Illius historiam accuratissimo studio Joannes Baptista Lambertinus conscripsit (6), qui eam provinciam se suscepisse fatetur, ut certissima, ac peculiaria hujus victoriæ documenta posteris relinqueret (7): An vero Beatæ Virgini ipsa adscribenda quoque sit ex Romano Martyrologio clare deprehenditur (8): *Eodem die Commemoratio Sanctæ Mariæ de Victoria, quam Pius V. Pontifex Maximus ob insignem victoriam a Christianis bello navali ejusdem Dei Genitricis auxilio hac ipsa die de Turcis reportatam quotannis fieri instituit*. Idem ex litteris Gregorii XIII. confirmatur, quibus celebritatem Sanctissimi Rosarii die primo Dominico Octobris constituit, ob eam potissimum causam, quod die septimo ejusdem mensis eadem victoria obtigerit; eoque anno dies Dominicus tunc agebatur, cum Sodalitia Sanctissimi Rosarii nuncupata supplicationes publicas instituunt: *Pius ad Deum preces effundendo, quas per intercessionem Beatæ Virginis ad dictam victoriam consequendam multum profuisse, pie credendum est*. Omittimus eam victoriam eximiam, cum Viennæ Civitas anno 1683. Turcarum vehementissima obsidione liberata fuit: aliamque victoriam in Hungaria comparatam anno 1716., cum Caroli VI. Imperatoris copiis invictissimus Eugenius Sabaudiæ Princeps cum summa potestate præesset. Omittimus tandem Corcyrensem Urbem eodem anno Turcis obsidentibus ereptam, quæ omnia sane beneficia a Deo consequuti sumus, ope, ac præsidio Beatæ Virginis interpositis. Nam pro prima victoria, quam superius memoravimus, Festum Sancti Nominis Mariæ ad universam Ecclesiam ab Innocentio XI. propagatum fuit, decretumque in posterum, ut die Dominico infra Octavam Nativitatis ejusdem Virginis celebraretur. De secunda victoria hunc sermonem habuit in frequenti Cardinalium cœtu Clemens XI.: *Cum tamen abunde omnibus compertum, ac longe perspicuum sit, validissima in primis Beatæ Virginis ope, quam toties repetitis precibus imploravimus, prosperos hosce successus mirifice provenisse, ratio omnis postulat ut maximas æque, ac publicas in Liberiana Basilica eidem Augustissimæ Virgini sacra, Omnipotenti quidem Deo pro large collatis, Sanctissimæ vero ejus Matri pro clementer impetratis beneficiis gratias agamus*. Postremo ob Corcyræ Urbem a Turcarum obsidione vindicatam Sacrorum Rituum Congregatio Officium S. Virginis Rosarii pro universa Ecclesia constituit, quod idem Pontifex approbavit (9).

VI. Quarto, ac ultimo cum Beata Virgo pro fidelibus exorari queat, & simul Christus Salvator, uti docent Theologi, sua pro nobis merita possit interponere; cum etiam conjungi queant Beatæ Virginis, & Sanctorum pro nobis deprecationes, ideo præ cæteris ad S. Pium V. confugiendum pariter hortamur, ut Turcæ, atque Infideles Christianorum virtute conterantur. Ipse quidem non victoriam modo, de qua dictum est, præsagiit, sed illud a Deo beneficium assequutus est, ut ex Vaticanis ædibus, ubi morabatur, ipsam tanquam suis oculis subjectam perspiceret, & iis, qui circumaderant patefaceret. Porro ipsi diem, horamque adnotarunt, & omnia, quæ Pontifex enunciaverat, quæ veritati consentanea prorsus inventa sunt, cum partam victoriam nuncii detulerunt. Id referunt (10) Sac. Rotæ Auditores, ad quos tunc pertinebat causas agere de iis, qui inter Beatos cooptandi essent. Idem confirmatur ex diplomate Pontificio pro indicenda ejusdem Sancti Pii Apotheosi, quod inter cætera simul congesta typis impressit Fontaninus Ancyræ Archiepiscopus (11): *Defixis* (sic habetur pagina 499.) *oculis in Imagine Redemptoris nostri e Cruce pendentis cum ardentis precibus, & voce fletus sui solito uberioris Divinam Misericordiam exoraret, ne gentibus efferatis hæreditatem suam diripiendam relinqueret, sed in brachio excelso populum suum salvum faceret, in excessu mentis superno lumine illustratus videre meruit Christianæ classis prosperos eventus illo ipso die, ac eadem hora, qua feliciter ad Echinadas Insulas pugnatum fuit.*

VII.

(1) 2. *Paral.* 20. (2) *Lib.* 1. *cap.* 4. (3) *Cap.* 3. (4) *In vita Urbani II. n.* 51.
(5) *Spondanus ad annum Christi* 1443. 12. (6) *In Historia Reg. Hisp.* (7) *Pag.* 110.
(8) *Die Septima Octobris.* (9) *In Bull. pag.* 574. (10) *Tit. de aliis indiciis Sanctitatis Pii V. edit. Tom. posth. Annal. Bzovii pag.* 1202. (11) *Pag.* 499.

VII. Cum hæc ita sint, quæ procul dubio Pontifex ante oculos habuit, cum die 29. Februarii hujus anni Indulgentiam impetravit omnibus, qui Romæ divinam opem pro bono Christiani exercitus in Turcas obtestarentur; cum, inquam, hæc ita sint, Fidelibus universis utriusque sexus notum, perspectumque facimus, Pontificem tanta humanitate præditum fuisse, ut ejusdem Indulgentiæ participes declaraverit omnes, qui in hac Civitate, ac Diœcesi versantur, si tertiam Rosarii partem Beatæ Virgini persolverint, & ter Orationem Dominicam cum Angelica Salutatione in honorem Sancti Pii V. Pontificis ea mente recitabunt, ut Turcarum vires a Christianis militibus comprimantur.

VIII. Summi Pontifices Rosarium pie recitantibus plures Indulgentias elargiti sunt, quibus Pontifex hoc tempore novam hanc Indulgentiam adjungit, ea tamen conditione, ut *Pater*, & *Ave* ter superaddant, uti modo exposuimus.

IX. Igitur quinquaginta annos Indulgentiæ, & totidem Quadragenas concedit omnibus, quoties in Ecclesias convenient, ubi Rosarium publice recitabitur, quas nos inferius designabimus.

X. Annos vero triginta, ac totidem Quadragenas illis, qui privatim hoc pio exercitio, institutoque vacabunt.

XI. Postremo plenariam Indulgentiam, & criminum remissionem tribuit universis, qui mensis spatio easdem preces egerint vel in templo, vel privatim domi, si per illud tempus ad pœnitentiæ Sacramentum, Sacramque Eucharistiam semel accesserint, & semel etiam templum inviserint quod a nobis decernetur. Is thesaurus semel tantum in quolibet mense comparari potest, si perficiantur omnia, quæ explicavimus. Indulgentiæ vero tempus ad mensem Octobris protrahitur, cum milites in hyberna secedere consueverunt.

XII. Constituimus Ecclesiam Regularium Sancti Dominici, ut in ipsa publicæ fiant preces, quas pro obtinenda Indulgentia præscriptas superius memoravimus. Nam in eadem Ecclesia Rosarium singulis diebus publice recitatur. Ipsam Ecclesiam invisent, qui in Civitate plenariam Indulgentiam lucrari volunt, postquam pium institutum recitandi Rosarium, & ter Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica per mensem constanter retinuerint, & Sacramento Pœnitentiæ prius expiati Divinam Eucharistiam perceperint. Illud præsertim monemus, ut preces effundant ad Aram, quæ Beatæ Virginis Rosarii nuncupatur, & pariter ad illam, in qua Sanctissimi Pontificis Pii V. Effigies exhibetur. Adeant pariter Altare in quo Sacra ossa Sancti Dominici collocantur, quem Auctorem, & institutorem Rosarii Summi Pontifices suis diplomatibus, quibus præstanda fides est, merito appellarunt. Porro ipse hoc divino Rosarii, beatæque Virginis præsidio formidolosam Albigensium hæresim vehementer extenuavit (1).

XIII. Confugiamus igitur ea pietate, quam explicavimus, fidenter ad Beatam Virginem, quam toties facilem, propitiamque experti sumus, ut votis nostris obsecundet: eadem fiducia opem, ac tutelam Sancti Pii V., nec non Sancti Dominici exposcamus. Nam, omissis causis, quas nuper enumeravimus, certum quoque est, Sanctos quodam peculiari studio permoveri, ut suorum Civium preces Deo exhibeant.

XIV. *Equidem Sanctus Pius V. in Oppido Insubriæ, quod Boscam vocant, natus, sed e Bononia oriundus ex nobili Ghislleriorum Familia* (2). Idem testantur Catena (3), Spondanus (4). Ciaconius (5), Oldoinus (6), & Paulus Masini In libro, qui inscribitur: *Bononia Perlustrata*, ubi de Romanis Pontificibus Bononiensibus sermonem habet (7). Certissimum pariter documentum publicis tabulis obsignatum occurrit, de quo mentio est *in Compendio Historiæ Bononiensis*, quod præit opus inscriptum: *Elenchus Antiquorum, & Consulum Bononien. pagina* 38.

XV. Sanctus autem Dominicus Calaguris natus est; cum tamen in hac Urbe vitæ cursum absolverit, in eaque conditus sit, Civis hujus nostræ Patriæ nominari potest. Nam uti tradit Teophilus Raynaudus (8): *Distingui porro potest triplex Sanctorum Patria, nimirum originis, diuturnæ commorationis, & mortis. Nam primis duobus modis jus Civitatis inter homines comparatur, tertius autem suffragantem manifeste habet Ecclesiam, quæ diem felicis obitus Sanctorum vocat natalem eorum &c. ex eo quod nascantur ea die Sancti ad veram vitam.* Alii quoque Scriptores idem affirmant (9).

XVI. Non ignoramus esse in hac Civitate, ac Diœcesi Moniales, Oblatas, Puellas, aliasque mulieres sæculares, quæ ob facultatem Sedis Apostolicæ in Monasteriis, aliisque piis domiciliis immorantur. Non ignoramus pariter, Regulares aliquot suis Monasteriis clausos perpetuo detineri, aliosque morbo, vel alia legitima causa impeditos inveniri; Pontifex igitur Confessariis facultatem impertit, ut alia pietatis opera ipsis injungant, si aliquid ex præscriptis exequi nequeant.

XXII. Insuper nonulli ex Sæcularibus, ac Regularibus Ecclesiam Sancti Dominici adire non poterunt, ut cum reliquis Rosarium Beatæ Virgini persolvant. Cum tamen Pontifex animadvertat magis jucundas, Deoque gratas preces, quæ a Fidelibus simul coactis peraguntur, hortatur patres familias, ut domesticos omnes in cœtum convocent, cum preces ipsæ recitandæ fuerint; monet etiam Præfectos Regulares, ut idem exemplum, normamque sequantur.

XVIII. In Diœcesi Parochialem Ecclesiam pro his precibus publice absolvendis decernimus, cum difficile sit, ut se conferat populus ad templum Sancti Dominici in Urbe positum eamque potestatem nobis Pontifex elargitus. Tandem præcipimus omnibus Præsbyteris cum in Civitate, tum in Diœcesi, ut Orationem *contra paganos* addant dum sacrum conficiunt.

INSTITUTIO LXXX.

Epistola enciclyca universis curam animarum gerentibus tum in Civitate, tum in Diœcesi de iis matrimoniis, quæ vetitis temporibus contrahuntur. Quocumque tempore iniri posse matrimonia. Solemni pompa carere debere matrimonia, quæ vetitis temporibus statuuntur. Quid hujus pompæ solemnis nomine intelligatur. Quid velit Ecclesia dispensare, quoties iniri matrimonia vetitis temporibus permittit. Quænam fuerit perpetuo hujus Diœcesis consuetudo in his matrimoniis celebrandis.

I. JAM veteri consuetudine concedi solet, In hac Ecclesiastica Curia, cum peculiaris aliqua, & legitima causa postulaverit, facultas, ut Matrimonium temporibus vetitis contrahatur, nempe ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum ad totam octavam Paschatis. Idem Nos ipsi institutum servavimus, cum justa causa intercessit, neque illud abrogandum in posterum ducimus. Attamen non ignoramus, cum de his Matrimoniis agitur, non omnes Parochos in eadem sententia, ac disciplina versari. Plerique, dum Matrimoniis intersunt, Benedictiones Ecclesiæ, quæ in Missali præscribuntur, nequaquam omittunt: perpauci fortasse eas negligunt. Aliqui putant eos Conjuges, qui, facultate accepta, Matrimonium vetitis temporibus inierunt, sine crimine permisceri non posse, nisi postquam vetitum tempus effluxerit. Alii vero diversam opinionem tuentur. Quamobrem has litteras Parochis omnibus scribendas existimavimus, postquam rem totam diligenti, accuratoque studio perpendimus, & mentem nostram viris doctrina præstantibus exposuimus, ut suum nobis consilium patefacerent, quod nostro prorsus consentaneum deprehendimus. Itaque censemus, non impertiendas Benedictiones a Missali indictas illis Conjugibus, qui vetitis temporibus matrimonio junguntur, licet ad rem gerendam facultas necessaria interveniat; Parochum vero, qui illis utatur, peccati labem admittere judicamus; neque ullam religionem, aut criminis metum injiciendum illis, qui matrimonio indulgeant, quod vetitis temporibus celebrarunt.

II. Atque ut primam sententiam, quam proposuimus, ratione comprobemus, hæc potissimum pro certo asserimus; Primo, Matrimonium quocumque tempore contrahi posse; Secundo, illud solum certis temporibus ab Ecclesia prohiberi, pompam nempe, apparatumque nuptiarum; Tertio, hujus pompæ nomine Benedictiones præsertim Nuptiarum contineri, ita ut sicut solemnis pompa interdicitur in Matrimoniis, quæ ve-

(1) *In Const. 90. S. Pii. Ferdinandus Castiliæ part. 2. cap. 11. Spinelli in coment. Mariæ Deiparæ pag. 161.*
(2) *In Offic. ipsius.* (3) *In ejusdem vita lib. 1. cap. 1.*
(4) *Ad Annum Christ. 1566. fol. 608.* (5) *In historia Pontif., & Cardinalium tom. 3. fol. 995.*
(6) *In Additionibus fol. 1003.* (7) *Pag. 3.*
(8) *Tom. 8. Operum suorum pag. 524. Quintanaduenas in Sanctis Toletanis monit. 3. pag. 5.*
(9) *Guyet. de Festis propriis Sanctorum lib. 2. cap. 2. quæst. 1.*

vetito tempore fiunt, etiam Benedictiones elargiri non liceat; Quarto, cum facultas obtinetur Matrimonium ineundi vetitis temporibus, non ideo permitti affirmamus, ut etiam Benedictiones Matrimonio supperaddantur, aut ulla pompæ species instituatur; Ultimo, consensu unanimi hujus Civitatis, ac Diœcesis observata semper, ac probata fuisse omnia, quæ superius enumeravimus.

III. Sed jam singula percurramus. Matrimonium quocumque tempore iniri posse ex auctoritate Cœlestini III. satis aperta colligitur: *Licet* (inquit (1).) *ea sit Romanæ Ecclesiæ consuetudo; ut quocumque tempore Matrimonium contrahatur, consensu interveniente legitimo de præsenti*. Idem in Rituali Romano his verbis decernitur (2); *Matrimonium autem omni tempore contrahi potest*.

IV. Secundo loco pompam, & apparatum nuptiarum certis temporibus ab Ecclesia penitus improbari asserimus, quod ex jure Pontificio deprehenditur (3): *Nuptias celebrare, convivia facere*. Nec profecto Tridentina Synodus quidquam novi super hac re constituit, sed solum *Antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari, Sancta Synodus præcipit* (4). Sermo est de tempore, quod ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum ad totum usque Paschatis Octavam interjicitur: *In aliis vero temporibus nuptias celebrari permittit*. Insuper Canone II. sic habetur: *Si quis dixerit, prohibitionem solemnitatis nuptiarum certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam ab Ethnicorum superstitione profectam &c. anathema sit*. Idem prorsus statuitur in Rituali Romano (5): *Postremo meminerint Parochi, a Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschæ inclusive, solemnitates nuptiarum prohibitas esse*.

V. In hac eadem opinione non solum Theologi: sed Canonum Interpretes unanimes versantur. Inter primos hi recensentur potissimum Sanchez, (6), Pontas, Parez, aliique plurimi (7).

VI. Inter Canonum Interpretes afferri possunt Barbosa, Anacletus, Laurent aliique plurimi. Postremo hanc, eamdem sententiam approbat Sacra Concilii Congregatio, ut inferius demonstrabimus.

VII. Tertio, sicuti feriatis temporibus omnis nuptiarum celebritas, ita eadem ratione Matrimonii consuetæ Benedictiones prohibentur. Id apparet clarissime ex Romano Rituali (8), ubi inter res vetitas hæ potissimum numerantur: *Nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia*. Theologi pariter, quos superius indicavimus, Benedictiones primum locum inter celebritates Matrimonii obtinere testantur (9); & ideo minime adhibendas, cum vetitis temporibus aguntur Matrimonia, & Parochum, qui contrarium fecerit, gravi criminis labe inquinari: *Et idea* (inquit Sanchez (10) *in his feriarum temporibus Benedictiones nuptiarum prohibitas esse nemo dubitat, quia consuetudo totius Ecclesiæ id testatur &c. Quare culpa esset lethalis huic præcepto contravenire: Nam tanquam de re gravi semper intellexit Ecclesia*. Pontas vero sic tradit (11): *Mihi quidem videtur, in violatione ejus legis committi peccatum lethale: & quidem, quod attinet ad Benedictiones Ecclesiæ, clarum est, cum sit violatio legis in materia gravi*. Idem Rosignolius docuit (12): *Quod autem graviter peccet Parochus solemniter benedicens, & contrahentes recipientes Benedictiones pro temporibus feriatis, ex eo arguitur, quod Concilium Tridentinum gravibus verbis præcipit, servari hanc Ecclesiæ prohibitionem, & Ecclesia consuevit hoc præceptum recipere tanquam de re gravi. Ergo transgressores talis præcepti culpæ gravis rei constituuntur*. Idem sentiunt Leander (13), ac Giribaldus (14): imo, cum aliqui Theologi putaverint illos levis tantum culpæ reos, qui in celebrando tunc Matrimonio exiguam solum pompæ speciem instituerint, omnes tamen, cum de Benedictionibus agitur, lethali culpæ obnoxios declarant, qui tali præcepto non paruerint: *Utrum vero* (ait Coton (15)) *hæc prohibitio sit sub mortali? Qua ad Benedictionem, omnes affirmant*.

VIII. Satis perspectum est omnibus, quid gerendum sit, cum Matrimonium celebratur. Nam peractis jam tribus promulgationibus, ex quibus nullum impedimentum cognitum fuerit, Parochus Stola, ac Superpelliceo indutus adesse in Templo debet, ac Clericum habere comitem cum Superpelliceo, qui Librum, & Vas aquæ lustralis præferat. Deinde coram duobus, vel tribus testibus a viro exposcit, an eam mulierem sibi in legitimam uxorem ducere velit; post hæc ad mulierem idem sermo convertitur, an eam virum in legitimum maritum sibi deposcat. Postquam mutuum ipsorum consensum Parochus expressit, hæc verba pronunciat: *Ego conjungo vos in Matrimonium: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Eodem tempore signum Crucis manu efficit, & Conjuges aqua lustrali aspergit. Deinde Parochus Benedictionem annulo impertit, & aquam lustralem superinfundit, eumque Sponso tradit, qui digito annulari Sponsæ innectit. Interim Sacerdos reliquas preces prosequitur, quæ a Rituali Romano præscribuntur, & signum Crucis toties efformat, quoties in ipso Rituali indicatur.

IX. Nulla sane Benedictio solemnis in his omnibus continetur, & peragi sine ullo dubio possunt, licet feriarum temporibus Matrimonium fiat. Id præsertim ex eo comprobatur, quod hæc omnia, quæ superius explicavimus, permittuntur in celebrandis secundis nuptiis, quæ tamen solemni Benedictione carere debent (16); quod etiam præcipitur in Rituali Romano (17): *Caveat etiam Parochus, ne, quando Conjuges in primis Nuptiis benedictionem acceperint, eis in secundis benedicat, sive mulier, sive etiam Vir ad secundas Nuptias transeat*.

X. His peractis Parochus Sacrum facit *pro Sponso, ac Sponsa*, quod ultimum inter Sacra Votiva in Missali proponitur. Sed quoniam die Dominico, aut aliis Festis diebus Sacrum ejusmodi fieri nequit, si tunc nuptiæ faciendæ fuerint, Sacrum præscribitur de die Dominico, seu Festo, cui superadditur Oratio *pro Sponso, ac Sponsa*, uti in Missali perhibetur. Aliæ partes Orationes *pro Benedictione Sponsi, ac Sponsæ* adduntur, quæ post *Orationem Dominicam, & Ite Missa est*, profarri consueverunt (18).

XI. Dum hoc Sacrum agitur, solemnis Benedictio Sponsis dari intelligitur: *Benedictio* (inquit Bissus) *Nuptiarum fit cum Missa, quæ habetur pro Sponso, & Sponsa in Missali in fine Missarum Votivarum*. Quare, cum hæc Missa solemnes Benedictiones contineat, tunc solum celebranda est, cum licet Nuptiis Benedictionem impertiri, non autem, cum hæc Benedictio prohibetur: *His expletis* (sic legitur in Rituali Romano, *si benedicendæ sint Nuptiæ; Parochus Missam pro Sponsa, & Sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus, quæ ibi præscribuntur*. Sacrum ejusmodi, cum pompam, ac solemnitatem Ecclesiasticam præseferat, quam tempore Adventus, & Quadragesimæ Ecclesia improbat, ideo celebrari nequit a prima Dominica Adventus, usque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum usque ad totam Paschatis Octavam, quo tempore Benedictiones solemnes Nuptiarum non permittuntur, quæ cum eodem Sacro conjunctæ sunt, uti Bissus expendit, qui post ea verba, quæ nuper commemoravimus, nempe, *Benedictio Nuptiarum fit cum Missa, quæ habetur pro Sponsa, & Sponsa, in Missali in fine Missarum Vo-*

ti-

(1) *In cap. Cappellanos sub tit. de Feriis*. (2) *In Rubrica de Sacramento Matrimonii*.
(3) *In Decreto Gratiani causa 23. quæst. 4. Can. 8. & seq.*
(4) *Cap. 10. sess. 24. de Reform. Matrimonii*. (5) *In Rubrica superius allata de Sacramento Matrimonii*.
(6) *De Matrimonio lib. 7. disp. 7. num. 10. & seq.* (7) *De Matrimonio lib. 6. cap. 8. num. 8.*
(8) *De Matrimonio disp. 22. Sect. 2. n. 7. & seq. Disp. 25. de Matrimonio diffic. 2. n. 2. &c.*
(9) *In loca allata*.
(10) *In locis allatis*. (11) *In loco superius allato n. 3.*
(12) *In loco allato num. 10. In loco allata num. 4.* (13) *In loco superius allato quæst. 78.*
(14) *In tract. 10. de Sacram. Matrimonii cap. 9. dub. 3. num. 21. & 22.*
(15) *In lib. 5. de Sacram. Matrimonii cap. 4. num. 282. & seq.*
(16) *In cap. Cappellanum, & cap. Vir autem de secundis Nuptiis*.
(17) *In dicta Rubrica de Sacram. Matrimonii*.
(18) *Bissus in sua Hierurgia tom. 1. verbo Benedictio num. 72. §. 8. Meratus in tom. 1. par. 1. super Gavantum tit. 4. num. 10.*

tivarum? hæc statim subjicit: *Hæc Benedictio Nuptiarum fieri non potest a prima Dominica Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschatis inclusive, quo tempore probibentur Nuptiæ*. Quamobrem, si novi Sponsi Sacrum exposcant, in quo Divinam Eucharistiam simul percipiant, uti consentaneum est, Parochus Sacrum ejus diei faciet, non illud tamen, quod modo indicavimus, cum quo solemnes Benedictiones feriarum temporibus vetitæ junguntur. Neque eas Orationes *pro Sponso, & Sponsa*, recitare poterit, uti perspicue ostendimus, cum diebus Dominicis, aliisque Festis extra feriatum tempus aguntur matrimonia, quibus diebus Sacrum *pro Sponso & Sponsa* in Missali propositum fieri non conceditur, quod paulo ante exposuimus.

XII. Illud pariter affirmavimus, neque Benedictionem, neque ullam pompam permitti ob eam facultatem, quæ ad contrahenda matrimonia feriarum temporibus tribui consuevit. Id ex verbis ipsius facultatis apertissime desumitur. Nam Parocho conceditur, ut supplices coram Ecclesia in Matrimonium conjungat, licet feriarum tempus intercedat, tamen hæc simul præcipiuntur: *Sponsis tamen indicimus, ne ullam Nuptiarum pompam hoc tempore statuant &c.* Rejecto quocumque vano apparatu, hæc Parocho mandantur: *Insuper tu servabis consuetam normam Sacri Concilii Tridentini, ac Ritualis Romani*. Quare, cum solemnes Benedictiones, quas antea memoravimus, juxta Tridentinam Synodum, ac Rituale Romanum feriarum temporibus impertiri non liceat, neque id sane licitum erit ob facultatem, quam Sponsi pro ineundo iisdem temporibus Matrimonio consecuti sunt.

XIII. Quid igitur ponderis habet hæc facultas, inquiet aliquis, si hoc beneficium, & Matrimonii solemnitatem nequaquam præstat; cum antea dictum a nobis præsertim fuerit, Matrimonium feriarum tempore confectum esse licitum, & validum, si tamen apparatu, ac celebritate careat. Attamen hoc responsum satis esse ducimus, ut omnem dubitationem auferamus.

XIV. Equidem ejusmodi Matrimonium omnino probatur, si juris communis ratio habeatur; contra vero ob Synodi Decreta, aut peculiarem alicujus diœcesi consuetudinem idem Matrimonium non licet; quamvis sine apparatu, ac pompa ducatur, dum feriarum tempus interjicitur: Ita rem sapienter exponit Vanespenius, cujus testimonium inferius afferemus (1), eadem sententiam tuetur Clericatus (2). Hae pariter ratione potest explicari quorumdam Theologorum opinio, qui asserunt nullo modo feriarum tempore Matrimonium iniri posse, sive solemnitas intercedat, sive omni pompa careat (3).

XV. His itaque præhabitis, cum in hae diœcesi ob veterem consuetudinem Matrimonia contrahi vel absque pompa non liceat, dum feriarum tempus agitur, necessario facultas obtinenda est, ut ipsa licite conficiantur (4). Cum hæc ita sint, eadem facultas non exiguum affert beneficium, quæ Matrimonia his temporibus vetita permittit, quamvis ob ipsam nec vanus pompæ apparatus, nec ulla Ecclesiæ solemnitas adhiberi possit. Neque sane Decessores nostri, ae nos ipsi facultatem eamdem pro ineundis feriarum tempore Matrimoniis absque ulla celebritate temere, aut inconsulto concessimus. Quippe in dubium revocari nequit nos ea auctoritate præditos esse, ut contrariam consuetudinem abrogemus; dubitari tamen potest, an solemnitatem ullam Nuptiarum vetitis temporibus elargiri possimus, cum omnis pompa a Sacris Canonibus tunc proscribatur. Illud saltem incertum semper foret, an sufficiens causa interveniret; nam qui auctoritatem Episcoporum in hac re magnopere prædicant, maximam semper causam exquirunt, ut Sacrorum Canonum Decretis iidem Episcopi contrarium aliquid suscipiant (5).

XVI. Postremo loco exposuimus probata semper fuisse in hac Diœcesi, ae diligenter observata omnia, quæ superius declaravimus. Franciscus Leo Vicarius generalis hujus Civitatis, ac Diœcesis, cum Alphonsus Palæottus hanc Sedem teneret, librum Typis edidit ita Inscriptum: *Thesaurus Fori Ecclesiastici* (6), in quo hæc docet: *Et licet Nuptiarum solemnitates certis anni temporibus etiam probibitæ reperiantur, tamen etiam tempore probibito sine Nuptiarum solemnitatibus Matrimonium contrahi potest, cum tantum solemnitates, non matrimonia sint probibita*. Paulo ante Patris Giribaldi opinionem adduximus, qui per tot annos Pœnitentiarii munere in hac civitate functus est. Ipse præsertim inquirit (7): *Quid intelligatur per solemnitates Nuptiarum, quæ dictis temporibus* (nempe adventus, & Quadragesimæ) *probibentur?* atque ita respondet: *Per solemnitatem probibitam Nuptiarum intelligi Benedictionem solemnem, quæ scilicet solemniter intra Missæ Sacrificium in Ecclesia celebratur, necnon sæcularem pompam cum festivis lætitiæ signis, traductionem Sponsæ in domum Sponsi cum plausu, comitatu, & strepitu, convivia, choreas, cantus, & similia, juxta communiorem Doctorum sententiam*. Deinde (8) etiam quæstionem instituit, cujusnam culpæ reus habeatur, qui hoc mandatum detrectaverit, & statim hæc subdit: *Respondeo, Benedictionem solemnem graviter probiberi, adeo ut peccent mortaliter Sacerdotes Benedictionem illis temporibus dando, & Laici ipsi conjugati eam petendo, & suscipiendo; quia est res gravis, & sub verbis præceptivis præscripta a Tridentino, & ita in praxi servatur*. Cardinalis autem Gabriel Palæottus (9), postquam indixit, ne Sacerdos secundis Nuptiis benedicat; ita sermonem prosequitur: *Neque item primis ipsis Nuptiis benedicet temporibus a Sacro Concilio probibitis, hoc est a prima Dominica Adventus usque ad Epiphaniam inclusive, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschatis Resurrectionis inclusive sub pœnis, & censuris a Sacris Canonibus injunctis*. Alphonsus Palæottus, qui in ejus locum suffectus fuit, hæc quoque decernit (10): *Sacerdos numquam secundis Nuptiis benedicet, sive Mulier, sive Vir tantum ad secundas Nuptias transierit; Neque primis Nuptiis benedicat, cum feriarum tempus interponitur; nempe a prima Dominica Adventus usque ad Epiphaniam, & a feria quarta Cinerum usque ad Octiduum totum Paschatis*.

XVII. Sed jam sermonem convertamus ad eam quæstionem, utrum Matrimonio vacare liceat, quod initum fuit feriarum temporibus. Non inficiamur Canonum Interpretes magis præclaros in ea fuisse opinione, ut id sine culpa fieri non putaverint, adducti auctoritate *Capitis Cappellanus* illisque potissimum verbis *quocumque tempore de Feriis*. Illorum testimonia Fagnanus etiam probat, atque integre commemorat (11). Illud pariter non ignoramus aliquas sententias a Sacra Concilii Congregatione promulgatas esse, quæ opinionem eamdem tueri, ac confirmare videntur. Neque Pignattellus eo loco, quem inferius nominabimus, hanc difficultatem satis dissolvit, cum affirmat haud satis constare de iisdem sententiis; vel editas fuisse, cum peculiare aliquid statuendum proponeretur. Nam illas nos ipsi perspeximus (12), & licet pro eventu aliquo peculiari pronunciatæ fuerint, plurimi tamen faciendæ sunt, legemque indicunt, dum mentem Concilii interpretantur. Illud quoque fatebimur moneri a Tridentina Synodo (13), ne Sponsi Matrimonio indulgeant, priusquam a Sacerdote Benedictionem acceperint. Attamen, si contra fiat, nullum crimen admitti existimamus, quod etiam a celeberrimis Theologis, & Canonum Interpretibus merito defenditur.

XVIII. Ac primum Cardinalis Bellarminus (14) Sanctum Thomam, Cajetanum, & Navarrum prius nominat, ac deinde sic tradit: *Non interdici illis temporibus celebrationem Matrimonii per verba de præsenti; & etiam consummationem, sed solemnem tantum Sponsæ deductionem, & publicam illam* pom-

(1) *In loco allato num. 17.* (2) *de Sacram. Matrim. decis. 37. n. 11. & 12.*

(3) *Habertus in Theolog. Dogm. & Moral. tom. 7. tit. de Matrimonio cap. 8. §. Quæro autem. Juvenin. de Sacramentis diss. 10. quæst. 7. cap. 13. art. 2. Cardinalis Gotti tom. 4. in 3. par. quæst. 8. dub. 1. §. 1. n. 7.*

(4) *Rosignolius in loco superius allato n. 8. §. Ratio secundæ partis. Braschius in loco allato num. 6. & 7.*

(5) *Giribaldus in tract. Sacr. Matr. c. 9. dub. 3. n. 23. Lander in 2.par. tom. 1. tract. 9. disp. 7. quæst. 79. Monecellus in Formulario n. 1. tit. 8. formul. 8. n. 3. Braschius in loco allato c. 6. & 7. n. 8. Pont. de Matrimonio lib. 6. cap. 8. n. 11.*

(6) *Par. 2. c. 24. n. 56. & 57.* (7) *In loco superius allato n. 19.* (8) *Num. 22.*

(9) *In part. 3. sui Archiepiscopali hujus Ecclesiæ pag. 159.*

(10) *Pag. 84.* (11) *Eodem cap. Capellanus num. 6. & seq. de Feriis.*

(12) *In Actis lib. 9. pag. 17. 67. 86. 97. 133. & lib. 12. pag. 4. & 19. a tergo.*

(13) *Sess. 24. cap. 1. de Reformatione Matrimonii.*

(14) *Lib. 3. suarum controversiarum lib. 1. de Sacr. Matrim. c. 31.*

pompam, & convivia, quæ in solemnitate Nuptiarum adhiberi solent. Ipsius sententiam plurimi alii unanimes sequuntur (1).

XIX. Illam tenendam reipsa ducimus, ne vinculum Fidelibus injiciatur, quod a nulla lege clare præscribitur. Insuper id consuetudini, & instituto Ecclesiæ valde consentaneum est, quæ humanæ fragilitatis gratia, rationeque habita, paulatim a veteri disciplina recessit, cum de re ejusmodi quæstiones inducerentur. Siquidem primis temporibus feriati dies non impedimentum simplex, sed dirimens inferebant, uti conjicitur ex epistola 21. Sancti Petri Damiani (2): *Censura Canonica Nuptias illicitis temporibus institutas, remota omni scrupulo dividit.* Hinc Christianus Lupus hæc scripta reliquit (3): *Quod contractum extra tempora Conjugium fuerit omnino substantialiter nullum, fateor cum Sancto Petro Damiano.* Olim feriati dies totum spatium a Septuagesima usque ad Paschatis Octavam, & præter Adventum Domini tres quoque hebdomadas ante Festum Sancti Joannis Baptistæ complectebantur (4).

XX. Nunc autem ii solum dies feriati dicuntur, quos Tridentinum Concilium expressit, uti jam dictum est. Neque nobis adversari possunt sive Canonum Interpretes, qui contrarium sentiunt, neque Decreta a Sacra Congregatione Concilii Typis evulgata, neque ipsum Tridentinum Concilium. Equidem Canonum Interpretes severitati veterum Canonum plus æquo inhærentes tanquam præceptum statuerunt, quod intra consilii limites solum continebatur: *Quidquid sit de hac sententia* (inquit Vanespenius (5), qui Canonum Interpretes, & Fagnanum ipsum, uti nos etiam, magni pendebat), *attenta Canonum antiquorum rigorosa expressione, hoc certum est hodie, dictis temporibus* (de vetitis ad ineundum Matrimonium diebus sermo est) *nequaquam vetitum esse actum Matrimonialem, sed ad summum consilii esse eis temporibus abstinere, ut mente elatiore, & a carnalibus voluptatibus magis libera vacent orationi, & pietatis exercitiis.* Neque sane contraria sunt Decreta Sacræ Congregationis, quæ non Matrimonium, sed ipsius pompam feriarum temporibus prohibuit, videlicet convivia facere, Sponsam domum deducere, & corpora permiscere: *Sacra &c.* (ita semper respondit Sacra Congregatio) *censuit, etiam temporibus expressis cap. 10. sess. 24. de Reformat. Matrim. posse Matrimonium contrahi coram Parocho, sed Nuptiarum solemnitates, convivia, traductiones ad domum, & carnalem copulam prohiberi.* Attamen adhuc incertum est, utrum his sententiis agatur *tam de privata, quam de solemni traductione ad domum.* Incertum pariter est, an Sponsi ab omni commercio abstinere debeant: *post publicam traductionem ad domum*: an vero *post privatam traductionem.* Cum tamen in Farfensi Synodo, quam Cardinalis Carolus Barbarinus habuit anno 1685. (6), juxta mentem Sacræ Congregationis, expositum fuerit, quod *licentia hujusmodi obtenta sufficiet etiam ad traductionem Sponsæ ad domum Sponsi statim post celebratum Matrimonium, ita tamen, ut omittantur solemnitates in traductione alias adhiberi solitæ.* Hinc quisquis intelligere potest, non ita facile Sac. Congregat. Decreta congruere, ut suas opiniones ipsi Interpretes sustineant. Postremo illa Tridentinæ Synodi verba contraria non videntur: *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut Conjuges ante Benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent.* Hæc enim nequaquam rem præcipiunt, sed consulunt, uti Monacellus (7), ac Baruffaldus (8) hujus nostri Centensis Oppidi Archipresbyter sapienter advertunt: Baruffaldus variis etiam rationibus corroborat ea omnia, quæ in has litteras congessimus.

XXI. Paulo ante declaravimus licentiam pro contrahendo Matrimonio feriatum temporibus satis esse, ut Sponsa privatim ad ædes Sponsi deducatur, quod Sacræ Congregationi consentaneum est. Id autem declaravimus non solum adducti Farfensi Synodo, quam nuncupavimus, sed quia nos ipsi hoc Decretum ipsius Congregationis deprehendimus inter Pagellas, quas accuratissimo studio collegimus, cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munere fungeremur.

DUBIUM TRADUCTIONIS SPONSÆ.

Nonnulli Parochi pro sua, & Matrimonia contrahentium quiete supplicant declarari: An, concessa per Episcopum licentia contrahendi Matrimonium temporibus a Sacro Concilio vetitis, in iis locis, in quibus dispositio ejusdem Concilii ad ipsum quoque Matrimonii contractum reperitur a consuetudine extensa, dicatur etiam permissu traductio Sponsæ, seu Uxoris, ad domum Viri.

XXII. Alsovitus quidem tunc temporis a Secretis contrariam opinionem exhibuit ob reliquas Sacræ Congregationis sententias, quas superius indicavimus. Id apertissime constat ex ipsius suffragio, quod nos diligenter servamus. Verum Sacra Congregatio sic respondit: *Affirmative, dummodo traductio fiat absque solemnitatibus.*

XXIII. Quamobrem nemo in posterum hac de causa nec sibi, nec aliis religionem, aut scrupulum injiciat; quod si pravas consuetudines in hac re de medio tollere vehementer cupiat, curam omnem, studiumque conferat, ut penitus extinguat falsam illam opinionem vulgi, quæ jam nimis invaluit, nempe infaustis auspiciis Uxorem duci mense Majo: *Abolenda sane* (sic decernitur in Synodo Burdigalensi (9)) *perversa illa, ac superstitiosa quorumdam opinio, mense scilicet Majo Uxorem nonducendi, quasi aliquid ex eo mali augurii emanans fidelitati Contrahentium, ac prosperitati Nuptiarum officere possit. Doceatur igitur populus, & ab omnibus Parochis sæpe instruatur, ut superstitiosis illis nugis fidem haudquaquam adhibeat; sed, præter ea tempora, in quibus ex præscripto Ecclesiæ a celebratione Nuptiarum abstinetur, nullum esse, quo ipsæ jure, & canonice celebrari prohibeantur.*

INSTITUTIO LXXXI.

De Sacris Oleis quæ distribui, tradique Parochis consueverunt. De ipsorum origine. Debent Episcopi ea consecrare, ac deinde Parochi illa ab Episcopo accipere. De quibusdam corruptelis, quæ ratione Olei Infirmorum contigerunt. Utrum Parochus graviter peccet, qui administrans Infirmis Extremam Unctionem utitur Oleo superioris anni. Proponuntur remedia, & consilia ad eas corruptelas evitandas.

I. Benedictio, & Consecratio Sacri Olei pro Catechomenis, ac pro infirmis, & Sacri Chrismatis, quæ ab Apostolis primum instituta in Ecclesiam dimanavit, uti Pouget asserit his verbis (10): *Ritus ille* (de Sacri Olei Benedictione sermo est), *traditione Apostolica ad nostra usque tempora perseverat*, quæ pariter Episcopis ita convenit, ut Sacerdotes, qui Benedictionem ejusmodi sibi depoposcerant, in II. Carthaginensi Conc. graviter objurgati fuerint: *Ab universis Episcopis dictum est: Chrismatis confectio, & puellarum Consecratio a Presbyteris non fiant*, hæc, inquam, Benedictio feria quinta *in Cœna Domini* a S. Fabiano Pontifice sæculo III. decreta fuit (11). Quod si huic documento fides præstanda non videatur, ad sæculum VII. ex veteri, universaque Ecclesiæ disciplina hujus Benedictionis initium referendum est. Nam de ipsa Olei Consecratione *in Cœna Domini* mentio est in Sacramento Sancti Gregorii, atque in veteri Ordine Romano. Ipsam quoque commemorant Scriptores, qui circiter ea tempora

---

(1) *Sanchez de Matrimonio lib. 7. num. 21. & seq. Pontas lib. 6. cap. 8. num. 9. Perez de matrim. disput. 22. sect. 20. num. 2. Filiuc. tract. de Sacr. Matrim. contract. 15. poenit. 3. num. 3. Cotton. lib. controvers. cap. 4. num. 283. Bonacina tom. 1. de Impedimentis quæst. 3. punct. 14. proposit. 1. vers. ex dictis sequitur. La Croix tom. 2. lib. 6. part. 3. num. 470. Bissus in Hierur. tom. 1. num 17 Diana edition coordinata tom. 2. resolut. 102. Giribal. tract. 10. de Sacram. Matrim. cap. 9. n. 19. Leo in Thesauro Fori Ecclesiastici par. 2. cap. 24. num. 57. Schmalzgrueb. tom. 4. tit. 16. num. 39. Monacellus in Formul. Legal. tom. 1. tit. 8. num. 2. Pignatel. tom. 6. consult. 47.*

(2) *Lib. 5.*

(3) *Lib. 4. de Conciliis pag. 43. antiq. editionis.*

(4) *Cau. 10. 33. quæst. 4. & cap. de Feriis.*

(5) *Par. 2. Juris Ecclesiast. tit. 13. cap. 2 sub. num. 16. tom. 1.*

(6) *Cap. 14. num. 12.*

(7) *In eodem loco num. 2.*

(8) *In suis observationibus de Rituali Romano tit. 41. de Sac. Matrim. num. 41.*

(9) *Anno 1642. cap. 7. de Matrimon. num. 5.*

(10) *In suis Institutionibus Catholicis lib. 2. cap. 8. §. 5.*

(11) *In Canone* Litteras vestras *18. de Consecration. dist. 3.*

pora *de Divinis Officiis* aliquid in lucem tradiderunt: *Videtur autem* (inquit Vanespanius (1) *seculo septimo præsens disciplina de conficiendo Chrismate in Cœna Domini invaluisse*.

Insuper non solum dies pro eadem Benedictione peragenda, sed locus etiam, nempe Cathedralis Ecclesia designata fuit (2). Peculiaris etiam Ritus præscriptus fuit, nempe, ut tot Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & Acolythi interessent, quemadmodum in Romano Pontificali decernitur (3). Is tamen Ritus vetustissimus est. Nam Martene rerum Sacrarum eruditione clarissimus putat hac de causa excitatos fuisse simplices Sacerdotes, ut Sacri Olei Benedictionem sibi expostularent, quod non solum a Concilio Carthaginensi, uti dictum est, sed a Sacris Canonibus denegatum fuit (4): *Et quidem* (inquit Martene) *huic præsumptioni occasionem præbere potuit antiquissimus Ecclesiæ usus Presbyteros una cum Episcopo adhibendi ad Chrismatis Consecrationem, si non ut cooperatores, saltem ut tanti Misterii testes*.

II. Sicuti debent Episcopi Sanctum Oleum Feria quinta Majoris Hebdomadæ consecrare, ac benedicere, ita pariter Diœcesani Oleum ipsum jam consecratum ab Episcopo suscipere tenentur. De illis diœcesanis agimus, quibus Sanctum Oleum necessarium est, videlicet de Parochis, qui habent Fontem Baptismalem: nam cum Benedictio ipsius facienda est Sabbato Majoris Hebdomadæ, Chrisma, & Oleum Catechumenorum necessario requiruntur (5). Idem Oleum exigitur, cum Baptismus administratur. Ad Episcopum pariter se conferre debent Præfecti Regulares, qui ea facultate præditi sunt, ut Altaria tum immobilia, tum portatilia, Patenas etiam, & Calices consecrare possint, & Campanis benedicere pro suis tantum Ecclesiis, quemadmodum alio loco ostendimus (6). Nam uti necessario debent Chrismate, Oleoque Catechumenorum in sacrandis ejusmodi Altaribus; Chrismate solum ad Patenas, & Calices consecrandos, tandem eodem Chrismate, Oleoque Infirmorum, cum Benedictio Campanis impertitur. Insuper Parochi Civitatis, ac Diœcesis, Præsides Monasteriorum, & Collegiorum Regularium, Confessarii Monialium, qui Sacramentum Extremæ Unctionis per se, vel per alium administrare debent, Sanctum Oleum ab Episcopo Diœcesano petant necesse est; illisque penitus interdicitur ad alium Episcopum confugere, ut Sacra Olea percipiant. Gratianus (7) Canones ejusmodi commemorat: *Si quis de alio Chrismate, quam de illo novo, quod proprii Episcopi largitione, vel concessione acceperit, baptizare, nisi præoccupante morte, tentaverit, pro temeritatis ausu ipse in se suæ damnationis protulisse sententiam manifestatur* (8). Item Canone 123. ita statuitur: *Presbyteri, qui Diœcesanas regunt Ecclesias, non a quibuslibet Episcopis, sed a suo ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant*, seclusa quacumque immunitate, quæ cum lege Diœcesana contineatur, nullo modo edvelleri potest iis rebus, quæ potestati Ordinis conveniunt. Id sancitur in Capite *Veniens, de Præscriptionibus*; idemquem monent Canonum Interpretes, qui explicantes Canonem, *Presbyteri dist.* 45. sic tradunt: *Peccant ergo Abbates, qui volunt hoc* (nempe Chrisma), *potius accipere ab aliis, quam a suis*: Plura alia superaddit Passerinus (9), cujus auctoritas maximi facienda est, quia Sacrarum Congregationum sententias plane novit; idemque sui ingenii monimenta Romæ promulgavit, ac pluribus annis Procurator generalis Ordinis Sancti Dominici magna cum laude hoc munus exercuit. Abrogantur pariter quæcumque peculiaria privilegia, ob quæ Sancta Olea percipere a quolibet Episcopo liceat; vel quia hujusmodi privilegia tunc solum vim obtinent, cum Episcopus schismaticus, hæreticus, suspensus, & interdictus habetur; vel cum idem Episcopus munus aliquod ob rem sacram exquirit. Id constat ex Privilegio, quod Honorius III. præclaro Sancti Dominici Ordini concessit (10). Illa postremo causa efferri potest, quæcumque, licet amplissima, privilegia post Tridentinam Synodum ad eos limites redigenda esse, quos paulo ante exposuimus: Cardinalis Petra id sapienter demonstrat (11).

III. Nos profecto Sanctum Oleum pro Infirmis, pro Catechumenis, Sanctumque Chrisma quotannis Feria quinta in *Cœna Domini*, postquam in hanc Sedem Dei beneficio, & Sedis Apostolicæ gratia pervenimus, consecrare, ac benedicere nunquam omisimus, omnemque solemnitatem in hac Metropolitana tunc indiximus. Nec sane deprehendimus aliquem ex nostris Diœcesanis, qui Sanctum Oleum extra Diœcesim petierit. Illud tamen animum nostrum magnopere commovit, quod aliquis non semel Sanctum Oleum a nobis consecratum exposcere prætermiserit, & veteri usus fuerit, cum necessitas impulit, ut supremam Unctionem ægrotantibus conferret. Etenim pro certo habebat, nequaquam designari illorum nomina, quibus idem Oleum conceditur, neque eorum, qui aliquem suo loco ad Urbem mittunt, ut Sacrum Oleum decenter accipiant; quod necessarium revera est, ut ii potissimum cognoscantur, qui Oleum a nobis singulis annis consecratum habere neglexerint. His proculdubio prospicere debemus, ne apud Deum gravis incuriæ rei constituamur. Sed prius paterna benevolentia monendos illos volumus, quos Christianæ charitatis gratia haud nominamus, ut sibi consulant, quod Sacrum Oleum pro Infirmis expostulare per se ipsos, aut per alium contempserint; illudque Oleum pro Sacramento Extremæ Unctionis adhibuerint, quod superioribus annis consecratum fuit.

IV. Nequicquam investigavimus rationem aliquam, ob quam ipsi a gravi criminis nota vindicentur. Illud fortasse pro causa excusationis adducent, veteris Olei copiam sibi superfuisse. Sed quis ignorat vetus Oleum comburendum, cum novum consecratum fuerit? *Vetus autem Chrisma* (sic legitur in Pontificali Romano), *& Oleum Catechumenorum, ac Infirmorum, si quod remanserit in ampullis, ponitur in Lampadibus Ecclesiæ ante Sacramentum, ut comburatur. Reliquum autem, quod est in Pyxidibus, sive Capsulis cum bombice, igni comburitur; & novum deinde cum novo bombice in Pyxidibus, sive Capsulis imponitur*. Idem statuit Sanctus Carolus Borromæus (12): *Parochus ubi primum Olea Sacra nova acceperit, vetera statim comburat in Lampade, quæ ante Sanctissimum Sacramentum collucet, bombice in Sacrario plane exusto*. Postremo cognitum satis est omnibus, quod tradit Clericatus (13): *Sexta tandem difficultas est, an possit administrari Sacramentum Extremæ Unctionis Oleo benedicto veteri, idest annis præteritis consecrato? Et respondent Doctores, valide posse, non autem licite; quia singulis annis vetus Oleum Sacrum est comburendum, & novum consecrandum feria quinta Cœnæ Domini*. Id pariter ex Canone 122. de Consecrat. dist. 4. clare desumitur, quemadmodum verba superius relata demonstrant. Dicet fortasse aliquis traditum a Theologis legisse, Oleo jam consecrato superaddi posse haud consecratum Oleum, eoque supremam Unctionem ægrotantibus administrari, eamque sententiam, ac normam secutos se fuisse affirmabunt. Illam certe nos minime improbamus, si Oleum, quod superinfunditur, Olei consecrati copiam non exuperet, quod monetur in Rituali Romano (14). In quarto Mediolanensi Concilio, quod modo nominavimus, & a Sacra Congregatione Sancti Officii, quæ die 23. Septembris anno 1682. idem constituit, illudque Sacræ Congregationis Decretum integre Clericatus commemorat (15). At vero hujusmodi opinio tunc solum locum habet, cum accepto Oleo præscriptis temporibus, illud deesse incipiat priusquam recens Oleum ab Episcopo consecretur; non autem cum Parochus Oleum petere neglexit, ac ne ipsum desit, non consecratum Oleum cum sacrato permiscet. Illud quoque in medium proferent rite conferri Sacramentum Extremæ Unctionis, quamvis Oleum vetus adhibeatur; verum in eo controversia posita non est, utrum possit hoc pacto Sacramentum administrari, sed an liceat. Tandem reponent, id procul dubio licitum esse, si necessitas urgeat conferendi Sacramenti, nec aliud Oleum suppetat, nisi pristinis annis consecratum. Id nequaquam nos inficiamur, cum præsertim probatum fuerit e Sacra Congregatione pro causis Episcoporum designare, & a pluribus scriptoribus, quos Diana sequitur, ac fuse recen-

(1) *In Jure Eccl. univ. par. 2. tit. 3. num. 13.* (2) *In Decretali*. Te referente, *de celebratione Missarum*.

(3) *Tit. de Officio in feria quinta Coenæ Domini* (4) *Can. si jubet 1. Can. Presbyter. nu. 26. quæst. 6. de antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis celebrandis Officiis tom. 4. pag. 240. n. 3.* (5) *Cap. unica de Sacr. Unctione*.

(6) *Instit. 20.* (7) *De Consecrat. dist. 4.* (8) *Can. 122.* (9) *De statibus hominum tom. 3. quæst. 189. ar. 10. inspect. 10. n. 910. & seq.* (10) *An. 1218. tom. 1. Bull. novi illius Religionis*.

(11) *In Comment. Constit. 5. Innocentii tom. 3. sect. unic. a n. 25. usque ad finem*.

(12) *In quarto Concilio Provinciali Mediolanensi part. 2. to. 1. de Actis Ecclesiæ Mediolanensis editionis Lugduaen. p. 107.*

(13) *De Extrema Unctione decis. 105. num. 16.* (14) *De Sacramento Extremæ Unctionis loco superius allato. nu. 14.*

(15) *Gavantus in Manuali verbo Extrema Unctio num. 10. Diana in editione coordinata tom. 1. tract. 4. resol. 1.*

censet. At vero is tantum culpa vacuus, & immunis erit, qui Oleo veteri ægrotantes unxerit ob eam rationem; quod recens Oleum accipere legitima causa impeditus non potuerit. Aliter tamen de illo judicandum est, qui novum Oleum exposcere negligenter omiserit, & consulto in eam necessitatem redigitur, ut Oleo veteri utatur.

V. Post hæc ad remedia deveniamus, quæ proponenda sunt, ut corruptelæ hujusmodi in re gravissima de medio auferantur. Pouca subjiciemus de loco, ubi Sanctum Oleum recens consecratum distribuitur, de tempore, de Ministro, qui Oleum impertit, ac de illis, qui idem Oleum poscere debent; postremo de accurato studio, quod impendendum est, ut dignoscitur, qui Sanctum Oleum, & quo tempore perceperint. Ac primum in Sacrario nostræ Metropolitanæ Oleum tribuitur e sacerdote, qui huic negotio præponitur, nec quidquam novi decernendum in hoc putamus. A feria quinta *in Cœna Domini*, statim ac Oleum sacratum fuerit, usque ad Sabbatum *in Albis* pro ipso accipiendo tempus statuitur omnibus, qui vel in Civitate, aut in Diœcesi versantur. Parochos tamen Diœcesanos, qui Baptismalem fontem suis in Ecclesiis habent, magnopere hortamur satagere omni studio, ut Oleum e nobis eadem feria quinta consecratum statim obtineant, quo utantur Sabbato majoris hebdomadæ, cum Benedictio Fontis Baptismalis instituitur, quæ Sacrum Chrisma necessario requirit; & valde commendandi sunt, si tunc recens Chrisma e nobis sacratum adhibeant. Accedit etiam, quod Parochi subjectis Ecclesiis præpositi ad eamdem Benedictionem conveniunt, vel alium Sacerdotem suo loco sufficiunt, quibus eodem tempore Oleum pro Infirmis tradi posset, quod ipsi ex Urbe attulerunt. Præcipimus autem, ut Oleum viro solum Ecclesiastico, qui Sacris Ordinibus initiatus sit, tradatur a Sacerdote, cui hoc munus fuerit demandatum, qui libro quoque adnotabit Ecclesias, quibus idem Oleum traditum fuerit: sic enim a S. Carolo decernitur (1): *Cui in Ecclesia Cathedrali id muneris datum est, ut Oleum, aut Chrisma Sacrum Plebanis, aliisve distribuat, is in Librum eo nomine confectum illarum Ecclesiarum nomina referat, quibus dederit.* Nos autem in hebdomada post Sabbatum *in Albis* duos Canonicos hujus nostræ Metropolitanæ nominabimus, qui librum eumdem percurrant, & quos delinquentes invenerint, nobis patefaciant, ut pœnam debitam ipsis irrogemus.

VI. Nemo miretur nos indixisse, ut Sanctum Oleum viro tantum Ecclesiastico, Sacris Ordinibus prædicto, concedatur. Nam haud sine magno animi nostri mœrore deprehendimus illud ob pravam consuetudinem tradi consuevisse pueris, aut rusticis, aut mulionibus, quod indignum est, & a Religione penitus alienum. Nam cultus, ac veneratio præstanda est Sacro Chrismati, Sanctisque Oleis, quæ pro Catechumenis, atque Infirmis consecrantur. Oleum quidem Infirmorum est materia remota pro Sacramento postremæ Unctionis, alio tamen modo, ac peccata in Sacramento Pœnitentiæ materia quoque remota appellantur; nam peccata destrui, & expiari, Oleum vero retineri, & applicari debet. Insuper ea corruptela, ob quam pueris, rusticis, aut etiam mulionibus Oleum tradi solebat, Conciliorum Decretis prorsus adversatur. Nam in quarto Carthaginensi ita sancitur (2): *Presbyteri, qui per Diœceses Ecclesias regunt, non a quibuslibet Episcopis, sed a suis, nec per juniorem Clericum, sed aut per ipsos, aut per illum, qui Sacrarium tenet, ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant.* In primo Toletano sic habetur (3): *De singulis Ecclesiis ad Episcopum ante diem Paschæ Diaconi destinentur, aut Subdiaconi, ut confectum Chrisma ab Episcopo destinatum ad diem Paschæ possit occurrere.* Plura alia Concilia Martene memorat (4), & Pater Ursius ex Ordine Sancti Dominici, qui multa nuper erudite posteris commendavit (5). Id quoque contrarium est juri communi, quo sic decernitur (6): *Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paschæ de singulis Ecclesiis ad Episcopum destinetur;* contrarium etiam Decreto Concilii Provincialis Mediolanensis, quod superius indicavimus: *Si vero omnes* (de illis agitur, qui Sancta Olea distribuunt), *ne illa aliis deferenda dent, nisi iis, qui sacris Ordinibus initiati sunt;* contrarium denique iis, quæ Cardinalis Jacobus Boncompagnus constituit (7): *Ecclesiastico, non Laico, deferenda Vasa Oleorum Sacrorum hebdomada Sancta committent, cum ad Metropolitanam nostram Ecclesiam pro iisdem transmittuntur.* Cum vero non explicaverit, utrum is Ecclesiasticus sacris Ordinibus præditus esse debeat, nos per has litteras id declaramus, & ipsius menti consentaneum censemus, quam a sacris Canonibus alienam nunquam fuisse suspicamur.

INSTITUTIO LXXXII.

De Parochis, ac Sacerdotibus, qui habitant cum mulieribus vel consanguineis, vel servitio sibi addictis. Quinam gradus consanguinitatis requirantur. Quibus de causis induci posse videantur mulieres ad servitium rei domesticæ præstandum. Quibus dotibus excellere debeant viri Ecclesiastici, ac mulieres, quæ ipsis inservire permittuntur.

I. COmmendandum proculdubio magis esset, si Parochi nullis mulieribus suum domicilium commune esse permitterent, licet cognationis vinculo conjungantur, tamen inhærentes recentiori disciplinæ concedimus, ut in societatem contubernii recipiant eas mulieres tantum, cum quibus cognatio intercedit in primo, & secundo gradu, nempe cum matre, avia, amita, ac matertera, cum neptibus etiam sive ex fratre, sive ex sorore; item cum mulieribus affinibus in primo gradu, nempe cum noverca, cum nuru, & cum uxore fratris, sive ipse inter vivos agat, seu vita decesserit; tandem concedimus, ut idem contubernium habeant cum mulieribus, cum quibus affinitatis secundus tantum gradus intervenit; *si alter alteri reverentiam debeat*; uti tradunt Scriptores: inter has mulieres uxor defuncti avunculi adnumeratur.

II. Certissimum est non licere Parochis vitam agere, nisi cum illis mulieribus, quas nuper indicavimus; cum tamen ea consuetudo invaluerit, ut famula pro obeundis ministeriis domi habeatur, ideo permittimus, ut non solum mulieres consanguineas, sed illarum quoque famulas in domicilium suum Parochi accipiant. Quod si famulus etiam uxorem duxerit, & in Parochi domo moretur, uxor etiam in iisdem Parochi ædibus ex nostra facultate detineatur. Sin autem Parochus nec mulieres consanguineas, nec ullum famulum secum habeat, unam vel etiam duas famulas in domum recipiet, modo tamen has conditiones observet. Primum constet opera famulæ alicujus ipsum necessario indigere. Neque enim novum, aut insuetum videri debet, si opera sui consanguinei, vel consanguineæ domi utatur, vel etiam affinis, quæ gradus attingat, quos superius memoravimus; opus est etiam, ut Parochus virtutis fama, ac præsertim honestatis erga famulas opinione palam commendetur: nec satis est ostendere vitæ anteactæ rationem, moresque ita immutatos, ut novam disciplinam, novumque vivendi institutum susceperit. Siquidem non decet eam mulierem diutius in Parochi domicilio retineri, de qua suspicio aliqua in populum pervasit. Neque ipsi facile permitti potest, ut novam famulam conducat, nisi ipsius ad tuendam Parochi existimationem cautiones aliquæ adhibeantur.

III. Honestæ pariter esse debent, & communi opinione probatæ mulieres, quæ consanguineis Parochis inserviunt in ipsius domicilio; idem statuendum est de uxore famulorum, ac de ancillis Parochi, quibus idem cum Parocho contubernium permittitur. Ipsarum quoque ætas cognita sit, ita ut Parochi famulæ, qui consanguineis careat, quadraginta saltem annos jam absolverint; aliter tamen decernendum est, si cum Parocho etiam mulieres consanguineæ versentur, aut si famulæ servis in matrimonium datæ fuerint, aut tandem, si aliqua ex Parochi consanguineis curam domus gerat, si tamen iis gradibus cum Parocho juncta fuerit, quos superius enumeravimus. Magnum sane discrimen interest, cum plures simul mulieres, aut mulier una cum viro suo, aut consanguinea cum Parocho eadem domo continentur; diverso tamen modo se res habet, cum sola mulier, nulla sanguinis propinquitate, sed famulæ tantum conditione accita, cum Parocho versatur, qui fortasse per hyemem longissimum noctis spatium non precibus, aut libris impendit, sed cum ipsa famula prope ignem vanis colloquiis insumit. Itaque necesse est, ut eædem mulieres testimonio sui Parochi, cui subjectæ sunt, omnino commendentur; sin autem ad eumdem Parochum spectent,

(1) *In secundo Concilio Mediolanensi tit. 1. Decret. 9. in Actis Ecclesiæ Mediolanensis tom. 1. editionis supradictæ pag. 51.*
(2) *Canone 36.* (3) *Canone 20.* (4) *Loco jam allato cap. 22. n. 3. pag. 266.* (5) *in sua dissert. Historica Theologica de Chrismate Confirmatorio cap. 6. in fine.* (6) *Canone Omni tempore de Consecrat. dist. 4.*
(7) *In sua Synodo lib. 3. cap. 2.*

stent, qui ipsas mulieres famulas accersit, testimonium vicinioris Parochi, aut Vicarii Foranei requiritur. Pro ætate illarum cognoscenda testimonium obsignatum Baptismi proferatur.

IV. Qui disciplinam, & instituta Ecclesiæ penitus non ignorat, facile intelligit illud consilium a nobis haud susceptum esse, ut gravissimum jugum Clero nostro superaddamus, sed potius, ut leviorem reddamus eam disciplinam, quam indicere constituimus, quæ nullam sane novitatem continet, sed usu recepta semper fuit, & posterius hoc tempore solum negligi cœpit. Illud tamen expresse declaramus, si Parochi mulieres consanguineæ infamia aliqua notantur, non licere cum ipsis in eodem domicilio vitam degere, irritasque facultates omnes, quas antea ob evulgatam mulierum honestatem obtinuerint. Idem sancimus de ancillis etiam plusquam quadragenariis, si rumor aliquis excitetur, qui ipsarum, vel Parochi nomen offendat. Ingenue pariter fatemur nullam a nobis rationem, vel excusationem probandam contra ea, quæ his litteris decernimus, cum de negotio res agatur maximi momenti, ac ponderis.

V. Quæ cum ita sint, præcipimus universis Parochis hujus Diœcesis, ut intra spatium mensis Augusti ad Scribam nostrum Archiepiscopalem deferant ancillæ, vel ancillarum nomina, quas domi retinent, quamvis etiam mulieres consanguineas secum habeant, & famulæ maritus in iisdem ædibus cum uxore degat. Testimonia de honestate, atque opinione, & simul de ætate ipsarum mulierum proferent, uti superius indicavimus; facultatem ipsas retinendi a nobis obtinere tenentur, quam nos ipsi, vel noster Vicarius Generalis obsignabit, *gratisque* omnibus tribuetur; quotannis eamdem sibi facultatem confirmari petent, quod etiam *gratis* fiet, uti superiori tempora semper in more positum fuit. Quod si famulæ, pro qua facultatem a nobis impetravit, intra annum dimittenda sit, & nova domum inducenda nihil eorum negligat, quæ paulo ante explicavimus. Qui hæc jussa facere prætermittent, decem scuta Romana omnino persolvant, quæ piis operibus impendentur. Insuper alias pœnas arbitrio nostro statuemus, si aliquis pervicacius his mandatis parere recusaverit.

VI. Sacrorum Canonum verba, quibus omnia, quæ superius dicta sunt, innituntur, non modo Parochos comprehendunt, verum etiam Sacerdotes: quamobrem quæ de illis statuta sunt, de his quoque volumus intelligi. Indicimus præterea, ut quilibet Parochus de omnibus Sacerdotibus Parochiæ suæ incolis nos certiores faciat; scilicet ut perspicere valeamus, an sit inter eos aliquis qui leges hasce quoquo modo ausus fuerit violare.

VII Omni demum studio præcipimus, ut Vicarii Foranei jussa hæc nostra exequentes, bono præluceant exemplo, invigilentque integræ nostrorum mandatorum executioni, atque in testimoniis, quæ pro iis scripto tradent, qui ad sacros Ordines sunt assumendi, illud non omittant, nimirum, cujus aut domum inhabitent iidem Clerici, aut contubernio gaudeant: quod pariter a Parochis non esse prætereundum edicimus suis in testimoniis; alias nihili a nobis habebuntur.

INSTITUTIO LXXXIII.

Epistola encyclica Parochis Diœcesanis, qua præcedens Institutio fusius explicatur. De occasione scandali, quod oriri potest ex eo, quod mulieres simul habitent cum Parochis. De variatione disciplinæ Ecclesiasticæ in hac re. Quosnam gradus consanguinitatis attigerit. Qui vero gradus in hac Diœcesi requirantur. De mulieribus introductis, extraneis, & Agapetis. Quænam serio perpendi debeant, antequam Parochis concedatur commune domicilium cum his mulieribus habere. Nullam inesse huic disciplinæ severitatem. Responsa redduntur causis excusationem, quæ afferri possent.

I. INstitutionem ad te mittimus a nobis confectam pro delenda ea gravissima corruptela, quæ jam per totam Diœcesim invaluit, ut in ædes Parochi pro domesticis ministeriis obeundis, mulieres inducantur antequam facultas e nobis petatur, quod sane alienum est a Synodo præclarissimi Decessoris nostri, & ab ipsa consuetudine, ac disciplina, quæ retenta fuit, donec ipse vita decessit. Has quoque litteras adjungimus, quibus sententias ejusdem Institutionis interpretamur, & aliqua superaddimus, quæ in ipsam Institutionem congerenda non existimavimus. Nemo profecto suspicabitur ex Sacris Canonibus nequaquam desumi, quæ Clero nostro præcipimus; sed facile intelliget omne studium, curamque nostram in eo positam esse, ut præscripta Clero disciplina facilior sit, ipsiusque fragilitatis magis accommodata. Id excitare omnes deberet, (si tamen aliquod vestigium debitæ nobis observantiæ in ipsorum animis superest) ut alacrius jussa facerent, ne, licet inviti, pœnis a lege constitutis ad parendum pervicaces adigamus.

II. III. Sic exorsi sumus Institutionem: *Commendandum procul dubio magis esset &c.* Sanctus Possidius res gestas a Sancto Augustino posteris tradidit: In his commemorat (1) Sancto Augustino fuisse sororem, neptim ex fratre, & consobrinam ex patruo, quibus domicilium suum commune nunquam fecit, quamvis iisdem mulieribus ob cognationis caussam, & Conciliorum etiam sanctiones id liceret: *Quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt*; eamque rationem hujus severitatis afferre solebat: *Dicebat vero, quia etsi de sororibus, & neptibus secum commorantibus nulla nasci posset mala suspicio; tamen, quoniam illæ personæ sine aliis necessariis secumque manentibus fœminis esse non possent, & quod ad eas aliæ etiam a foris intrarent, de his posse offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci.* Sanctus autem Gregorius Magnus, cum illos octo Legatos epistola 39. lib. 7. instrueret, quos ad Patrimonium Ecclesiæ Romanæ administrandum designaverat, illis potissimum præscribit monere Rectores animarum, uti Sancti Augustini exemplum sequantur. *Incautæ præsumptionis est, quod fortis pavet minus validum non timere. Sapienter enim illicita superat, qui didicerit etiam non uti concessis.*

IV. V. Insuper hæc habet eadem institutio: *Inhærentes recentiori disciplinæ &c.* Diversa quidem diversis temporibus decreta fuerunt in eam sententiam, an liceat Presbyteris, & Parochis cum mulieribus consanguineis sub eodem tecto immorari. Nicæna Synodus id permisit (2): Nannetensis autem (non Moguntina juxta ipsius Synodi inscriptionem in Decretalibus Gregorii IX.) idem interdixit (3): Innocentius III. rem in pristinum statum restituit, quem Nicæna Synodus constituerat (4): Interpretes vero (5) rationes varias proponunt, quibus iidem diversi Canones simul concilientur; ac de hac quidem longos sermones conficiunt. Sed ut brevissime rem totam perstringamus, Patres Concilii Nannetensis, ob gravissima scelera, quæ inter Sacerdotes, eorumque consanguineas in eodem domicilio commorantes acciderunt, indulgentiam, facilitatemque Nicænæ Synodi de medio tollendam arbitrati sunt. Nam in eodem Capite, *Inhibendum*, hæc leguntur: *Quia, instigante Diabolo, & in illis* (de mulieribus Sacerdotum consanguineis sermo est) *scelus perpetratum reperitur*. Deinde Innocentius III. perpendit ea potissimum a Legislatore Decretis coercenda, quæ frequenter, non autem quæ raro aveniunt, ideoque Concilii Nannetensis sanctionem abrogavit, & permittendum censuit, quod a Nicæna Synodo concessum antea fuerat: *Cum Clericis* (inquit (6)) *quoque non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale fœdus nihil permittit sævi criminis suspicari.* De his copiose disserunt Altesessa, Gonzalez (7) & Anastasius Germonius (8).

VI. VII. Post hæc ita perscripsimus in eadem institutione: *Concedimus, ut in societatem Contubernii recipiant eas mulieres &c.* Equidem Nicæna Synodus (9) *Matrem, aut sororem, aut amitam* cum Sacerdotibus, & Parochis commorari permisit. De reliquis mulieribus consanguineis mentio est in Carthaginensi Concilio (10): *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, sed solæ matres, aviæ, & materteræ, amitæ, sorores, & filiæ fratrum, aut sororum.* Interpretes autem Sacrorum Canonum hæc superaddunt (11): *In linea transversali usque ad secundum gradum possunt habere Clerici consanguineas.* Quæstionem etiam instituunt de illo, qui ante Sacerdotium uxorem duxerit, & ex ipsa plures filias acceperit; item de illo, qui ex ascendentibus plures mulieres conjunctas habeat, ita respondent: *In descendentibus, vel ascendentibus videtur quod usque ad quartum gradum, ibi am-*

(1) *Can. 26. de convict. fœminarum.* (2) *Can. 3. relato a Gratiano Can. interdixit, dist. 32.* (3) *Cap. Inhibendum de cohabitatione Clericorum, & Mulierum.* (4) *Cap. A Nobis, sub eodem titulo.* (5) *Super Cap. Inhibendum, verbo Canones.* (6) *Cap. A Nobis.* (7) *Num. 3. eodem cap. A Nobis, & tit. de cohabitatione, Cleric. & Mulier. num. 3.* (8) *Lib. 2. suarum Animadv. cap. 18.* (9) *Eodem Can. Interdixit, dist. 32.* (10) *Can. cum omnibus dist. 81.* (11) *Cap. Inhibendum, verbo Canones, de cohabitat. Cleric., & Mulier.*

amplius potest extendi permissio, quam in collaterali. Nihil prorsus agitur de mulieribus affinibus, uti Piringhius advertit (1): *In Sacris Canonibus, in quibus prohibetur cohabitatio mulierum cum Sacerdotibus, & Clericis, nominatim excipiuntur affines, non autem consanguineae; constat enim, majus esse foedus, seu conjunctionem inter consanguineos quippe per se immediate conjunctos, quam inter affines, qui per accidens tantum, sive mediantibus consanguineis, junguntur.* Cum idem Piringhius mulieres affines iis gradibus, quos jam exposuimus simul cum Sacerdotibus habitare indulgeat, nos pariter illius sententiam amplexi sumus.

VIII. IX. *Certissimum est* (verba sunt ejusdem institutionis) *non licere Parochis &c.* id potissimum desumitur ex eodem Canone Nicaeni Concilii (2): *Interdixit per omnia Sancta Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, vel alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem.* Qui Canonum scientiam cum rerum sacrarum cognitione conjunctam profitentur, quid nomine hujus *mulieris subintroductae* intelligatur, magno studio inquirunt. Christianus Lupus (3) *subintroductionem* inter contractus innominatos adnumerat, qui solum sacras inter personas iniri consuevit, eamque conventionis speciem Adoptioni, vel Arrogationi comparandam existimat. Siquidem ob hanc *subintroductionem* quaelibet mulier matris, filiae, aut sororis loco habebatur, & hac de causa Sacerdos cum illis morabatur: *Hunc ergo contractum* (inquit Christianus Lupus (4)) *Canon noster iniri vetat a Clericis, nisi cum matre, sorore, amita, aliisque personis liberis ab omni scandalo, periculo, piarumque aurium, & oculorum offendiculo:* Hae vero mulieres, quae in locum matris, filiae, aut sororis subrogari solebant, *Agapetae* vocabantur; hanc consuetudinem improbare S. Joannes Chrysostomus nunquam destitit, donec e sua Dioecesi prorsus eliminavit. Sanctus quoque Hieronymus eamdem corruptelam vehementer objurgavit (5). Du-Cangius (6), ac Thomassinus (7) de his Agapetis verba faciunt. Non inficiamur quidem e Nicaena Synodo has Agapetas fuisse prohibitas, sed illud asserimus nomine mulieris *subintroductae* caeteras quoque extraneas contineri; congruit his verbis Carthaginense Concilium, quod superius nominavimus (8): *Cum omnibus omnino Clericis extraneae foeminae non cohabitent.* Affirmamus etiam, mulieres subintroductas, & mulieres extraneas eas appellatas fuisse, quae nullo cognationis vinculo ad Sacerdotem pertinebant. Id multiplici eruditione clare ostendit Ferdinandus Mendoza in eo libro, quem Clementi VIII. nuncupavit (9): *Quae autem diceretur mulier extranea, quae alias subintroducta, dubii & anxii vacillant Scriptores; cum tamen perspicuum videatur variis Conciliorum Decretis, & Pontificum Constitutionibus, eam extraneam dici, quae nullo sanguinis jure tenetur &c. Subintroductam, quod clam, & contra Canones domum ducerent Clerici, vel subintroducerent.*

X. XI. *Cum tamen ea consuetudo invaluerit &c.* (Sic habetur in eadem institutione,) *ut famulu &c.* De ancillis mulierum cognatarum haec docet Pirhinghius (10): *Episcopus matri, aliisque mulieribus in primo, & secundo gradu conjunctis, sicut alii Sacerdotes, & Clerici, licite cohabitare potest intra eamdem domum cum ancillis, & pedissequis, sed in cubiculis, seu conclavibus distinctis.* Deinde cum ex allato pluries Canone, *Interdixit dist.* 32. Sacerdotibus, ac Parochis liceat cum matre, sorore, atque amita simul in iisdem aedibus commorari, Pirhinghius has quoque mulieres ipsis adjungit, *aut etiam eas idoneas personas, quae fugiant suspicionem;* ut alii malunt, *vel eas tantum personas quae omnem fugerint suspicionem.* Interpretes vero *idoneas personas* explicantes haec superaddunt *ut uxores servorum suorum.* Iidem Canones: *Cum omnibus dist.* 81. sic declarant, *uxoribus servorum suorum.* An ancillae retineri possint a Parocho, si uxores servorum non sint, nec in eodem domicilio mulieres Parochi consanguineae simul versentur, ex illis verbis ejusdem Canonis: *Cum omnibus* conjici potest, nempe *domestica necessitate.*

XII. XIII. Cum autem conditiones enumeramus, hoc pacto sermonem prosecuti sumus: *Primum constet opera famulae alicujus &c.* Equidem ancillae necessitatem, ipsiusque probitatis opinionem prius examinandam esse Scriptores testantur (11), antequam Parocho concedatur ipsam domi suae retinere. Traditur de celeberrimo viro ob generis sui praestantiam, & auctoritatem, qui amplissimam jurisdictionem, curamque animarum gerens, florente adhuc juventute, plures ipse familiares, ac domesticos sibi adlegerat. In iis autem locis degebat, ubi viri cum mulieribus absque ulla populi admiratione versantur. Domi suae diu retinuerat mulierem, ob quam illius probitas non exiguum detrimentum acceperat. Interjecto aliquo temporis spatio, jamque adultus vitae rationem, atque institutum mutavit; mulierem tamen haud dimisit, licet nulla cum ipsa consuetudo intercederet, adductus sententia quorumdam Theologorum, qui falso contendebant nulla ipsum lege teneri, ut eamdem mulierem domo expelleret. Clemens XI. pietate, ac doctrina insignis litteras ad illum dedit sua manu exaratas (12), quibus omnia, quae delata fuerant, plene exponit, ac deinde his verbis ad illum monendum utitur: *Fidem iis praestandam duximus* (agit Pontifex de consilio retinendi mulierem) *ob certissima, atque iterata documenta, quae nobis exposita fuerunt. Porro id contigisse ob eam causam putamus, quod fa. se arbitratus es muneri tuo satisfecisse, postquam pravam omnem consuetudinem abjecisti cum muliere, de qua sermo est; quam opinionem tibi fovere non dubitarunt ex iis fortasse aliqui, qui dicunt malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Quamobrem, cum in gravissimo hoc negotio circumfusam erroris nebulam dissipare omnino teneamur, secretissimas has litteras ad Te manu nostra scripsimus, ut paterna benevolentia, & studio quo possumus maximo te moneamus, haud satis esse pro animae salute atque innocentia conservanda, si criminis labem effugias, sed etiam requiri necessario, ut aedibus tuis, omnique ditione tua mulierem eamdem depellas. Hoc enim pacto ante oculos populi tibi subjecti nunquam obversabitur tuorum criminum monumentum, ideoque simul de medio tolletur impedimentum omne, ne populus ipse ad virtutem incitetur, quod praestare omnino debes tuis praeceptis, sanctisque vitae exemplis. Pro certo habeas a veritate longe alienos esse, qui contrarium affirmant, verbisque nostris fidem prae ceteris habendum, non solum ob testimonia amoris nostri, quae tibi jam per tot annos dedimus, sed praesertim ob causam Apostolici muneris, quo pro anima tua aeque, ac pro nostra, rationem Deo reddere debemus.* Hactenus Clemens XI.

XIV. Praeter conditiones, quae ad causae ipsius aequitatem, & Parochi existimationem pertinent, conditiones quoque adjunximus, quae in ancillis requiruntur: his autem verbis usi sumus: *Honestae pariter esse debent, & communi opinione probatae &c.*

XV. Equidem Braschius Parochis ancillas quinquagenarias concedit (13), ejusque sententiam Monacellus tuetur (14). Idem statuit Carolus Cardinalis Barberinus in celebri Synodo Ferfensi, quam celebravit anno 1686. (15): *Honestae semper famae* (inquit) *& quinquagenariis majorem.* Idem decernit Episcopus Montefiasconen. Bonaventura (16), licet inter famulam & Parochum sanguinis propinquitas intercedat: *Famula autem morum probitate commendata aetatem quinquaginta annorum excedat: quod intelligi volumus etiam de illa, quae ad servitium admittitur consanguineorum, cum quibus convivunt Ecclesiastici.* Nos quidem testimonium honestatis de ancillis ejusmodi proferendum indiximus, quadragenarias tamen permisimus, si solae cum Parocho fuerint; hac etiam aetate minores indulsimus, si aliae mulieres Parochi consanguineae in eodem domicilio vitam exigant, aut si ipsae ancillae famulis matrimonio jungantur: etenim deprehendimus id receptum alias in hac Dioecesi, aliisque Synodis probatum. Ita sancitur in Pisana, quam Archiep. Frosini anno 1708. celebravit (17): *Mulieres bonae famae saltem annum quadragesimum attingentes.* Magnum discrimen exposuimus, cum horas hibernarum noctium prope ignem cum sola ancilla Parochus insumit. Qui id perspicere magis expetat, P. Theophili Raynaudi librum percurrat, quem ipse hoc pacto inscripsit: *De sobria frequentatione mulierum per sacros homines* (18). His omnibus, quae Raynaudus copiose, eruditeque commemorat, illud tantum superaddimus vocabulum (19) *Focaria*, quod famulam reipsa significat, curam ignis gerentem, pro Sacerdotis ac Parochi concubina a multis Scriptoribus intelligi (20).

XVI.

(1) *Tit. de cohabitat. Cleric. & Mulier.* §. 2. n. 4. (2) *Can. allato interd. dist.* 32. (3) *Tom.* 1. *Concilior.* 7. *edition. super Can.* 3. *pag.* 21. *& seq.* (4) *Pag.* 25. (5) *In Epist.* 22. *ad Eustochium.* (6) *In Glossario verbo* Agapeta. (7) *De Benefic. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 61. *num.* 10. (8) *In allato Can.* Cum omnibus *dist.* 81. (9) *Tom.* 1. *Concilior. Collect. Labbe pag.* 1190. *edit. Parisiensis anno* 1691. (10) *In eodem loco num.* 6. (11) *Braschius in suo Promptuar. Synodali cap.* 98. *num.* 28. *&* 30. *Monacellus in Formul. practico tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 2. *num.* 3. (12) *Habentur lib.* 2. *Epistolarum pag.* 640. (13) *In loco allato num.* 10. *& num.* 30. (14) *In eod. loco num.* 1. (15) *Pag.* 185. (16) *Pag.* 400. (17) *Pag.* 80. (18) *Tom.* 12. (19) *Du Cange in Gloss. ad verb.* Focaria. (20) *Macrius in Vocab. Ecclesiastico ad idem verbum.*

XVI. Tandem prope finem ejusdem nostræ institutionis illa quoque subjecimus: *Qui disciplinam, & instituta Ecclesiæ &c.*

XVII. Qui diligenter expendet omnia, quæ in hac nostra Institutione proponimus, non disciplinæ severitatem a nobis optari fatebitur, sed id solum, quod justum, Cleroque nostro consentaneum prorsus videtur. Qui de Parochis, eorumque consanguineis mulieribus simul commorantibus verba faciunt, sanguinis cognationem honestatis famæ conservandæ plurimum suffragari testantur. Id vero nullam vim, nullumque pondus præbere ajunt, statim ac documenta aliqua contra afferantur, ex quibus non solum crimen aliquod deprehendatur, sed legitima tantum mali suspicio desumatur. Tunc enim prohibendum judicant Parochum, aut Sacerdotem cum mulieribus consanguineis in eodem domicillo contineri (1). Thomassinus præsertim multa Concilia Provincialia, ac Diœcesana memorat, quibus id constituitur. In Conventibus Ecclesiasticis Diœcesis Petricorensis de usu Sacramentorum traditur (2), hanc Parochi cum mulieribus sibi cognatis domicilii societatem impediendam fore omnino ab Episcopis, si eos non laterent gravissima mala, quæ ab hac consuetudine dimanant. Recentiores etiam Canonum Interpretes afferunt (3) sanguinis vinculum, ætatem, & facultatem impetratam tamdiu solum probari, donec scelus aliquod, vel sceleris legitima suspicio in vulgus (4) emanaverit. Sanctus autem Carolus Borromæus (5) sibi tantum facultatem attribuit concedendi Parochis, ut cum mulieribus etiam consanguineis simul habitent, quod nunquam se permissurum testatur, nisi antea de honestate earum mulierum certissima testimonia conquisierit. Post hæc Vicariis Foraneis indicit, ut post singulos tres menses illarum mulierum domos invisant, *quæ cum Ecclesiasticis etiam ex scripta nostra facultate habitant, de iisdem præterea inquirant.*

XVIII. Superest, ut diluamus ineptas prorsus excusationis causas, quæ proferri solent, atque ad tria capita rediguntur. Primum ajunt id consuetudine firmatum esse, quod pravus usus nuncupari debet; moremque veterem appellant id, quod paucis ab hinc annis a quorumdam contumacia profluxit. Neque præ cæteris illud expendunt nullam admitti consuetudinem, cum agitur de animæ salute, quæ ad Jus Divinum pertinet: *Lex naturalis* (inquit S. Thomas (6)) *& Divina procedit a voluntate Divina: unde non potest mutari per consuetudinem procedentem a voluntate hominis, sed solum per voluntatem Divinam mutari potest. Et inde est, quod nulla consuetudo vim legis obtinere potest contra Legem Divinam, & naturalem.* S. quoque Isidorus hæc subdit (7): *Multa sunt consuetudine vitiata, multa pravo usu præsumpta, multa contra pudicos mores illicite usurpata: cedat consuetudo auctoritati, pravum usum lex, & ratio vincat: adime consuetudinem, serva legem.*

XIX. Secundo ajunt mulieres, quæ juventute floreant, a Parochis necessario requirendas, ut possint ipsæ injunctis ministeriis operam dare, & Parochis etiam prodesse, si morbo aliquo crucientur. Verum, qui ita sentiunt, æquo animo patiantur, si Sancto Hieronymo potius, quam illis fidem habeamus. Scripsit S. Doctor ad Nepotianum epistolam 12. lib. 2. inscriptam: *De vita Clericorum, ac Sacerdotum*. postquam eadem epistola pie, sapienterque objurgavit Clericos, ac Sacerdotes, qui commune cum mulieribus domicilium haberent, ægritudinis difficultatem sibi proponit, & statim his verbis respondet: *Ægrotanti tibi quilibet Sanctus Frater assistat, & germana, vel mater, aut probata quælibet apud omnes fidei. Quod si hujuscemodi non fuerint consanguinitatis, castimoniæque personæ, multas anus nutrit Ecclesia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant ministrando, ut infirmitas quoque tua fructum habeat eleemosynæ. Scio, quosdam convaluisse corpore, & animo ægrotare cæpisse. Periculose tibi ministrat, cujus, vultum frequenter attendis.* S. Hieronymus de illis viduis plusquam sexagenariis verba facit, quæ alebantur ab Ecclesia, & Nepotianum, cæterosque omnes admonet, ut ipsarum opera utantur, si forte in morbum labantur. Constat igitur non probari a S. Hieronymo illorum opinionem, qui ancillas haud majores viginti quinque annis expetunt, ut tuendæ sanitatis curam suscipiant.

XX. Tertio affirmant a criminibus solum abstinendum, reliquas autem sollicitudines, metusque penitus abjiciendos: si quæstioni, de qua sermo est, accomodari potest hujusmodi sententia, manus victas ipsis præbemus. Sin autem e contrario se res habet, procul dubio magis confirmantur omnia, quæ huc usque nos exposuimus. Duplex itaque peccati species objicitur; prima quidem, si inter virum, ac mulierem scelus aliquod reapse admittatur; secunda vero in populi offensione continetur, ob quam nempe ruinæ spiritualis occasio populo traditur, cujus oculis ratio vitæ nostræ, atque instituta subjiciuntur. Primum non semel accidit, & facile evenire potest non sine gravissimo illius detrimento, qui ejusmodi crimine inquinabitur: secundum vero semper contigit, & in posterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho versabitur, quæ careat iis conditionibus, quas enumeravimus in superiori Institutione, & hic litteris magis explicavimus.

XXI. Equidem diximus non semel accidisset, & in posterum evenire posse, ut homo, ac mulier ob hanc consuetudinem grave scelus perpetrent, quod tamen nullam affert Ecclesiasticis nostris injuriam, quos sane magni facimus, nec irasci, aut queri de nobis poterunt, si ipsos Sanctitate Davidi, fortitudine Samsoni, sapientia Salomoni comparamus. Attamen cum S. Hieronymo (8) illud repetimus *non semel accidisse, & in posterum evenire posse, ut homo, ac mulier ob hanc consuetudinem grave scelus perpetrent*, nisi cautiones necessariæ interponantur: *Ne sub eodem tecto maneas, nec in præterita castitate confidas. Nec Sanctior David, nec Samsone fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Memento semper, quod Paradisi colonum de possessione sua mulier ejecerit.* Etenim, neque honestas anteactæ vitæ, neque ulla turpitudo animos a discrimine vacuos & immunes præstare potest. S. Paulus usque ad tertium Cœlum raptus fuerat, & quinquagesimum septimum ætatis annum attigerat, juxta accuratum præstantium virorum judicium, cum secundam ad Corinthios Epistolam scripsit, ubi hæc libere fatetur: *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me, colaphizet.* Hic autem *Angelus Sathanæ* non fuit vehementissimus capitis dolor, uti Faber, & Erasmus falso interpretantur, sed acerrimum prælium, quod pro tuenda castimonia frequenter habere cogebatur. Id præclare ostendit Estius doctrinæ fama clarissimus (9). S. Benedictus ob severissimam vitæ rationem, ac disciplinam, & inusitata prodigia omnium laudibus celebrabatur, tamen Sanctus Gregorius commemorat magna libidine inflammatum eum fuisse, postquam in mulierem oculos conjecerat, itaut inter spinas nudum corpus projecerit, ut libidinis impetum coerceret: si Sancto Ferrerio credimus, ea mulier nulla venustatis specie prædita erat, sed potius gibbosa, ac deformis (10): *Cœpit cogitare de quadam muliere gibbosa, quam viderat in civitate, & in tantum tentatio augmentabatur, quod volebat dimittere eremum, & redire ad mundum ad inquirendam dictam gibbosam: quid fecisset, si fuisset pulchra?* Equidem Dœmon ita callidus est, ut fœdas etiam mulieres eleganti pulchritudine ornatas nobis effingat: *Cupidini* (inquit idem S. Doctor (11)) *nulla deformitas &c. Sed Diabolus pingens speciosum efficit, quidquid fœdum, & horridum fuerit.*

XXII. Gravissimum fore detrimentum innuimus, atque incredibilem perniciem, si peccati ejusmodi labes contrahatur. Nam facile contingere potest, ut varii iteratique actus in proximam, & voluntariam occasionem convertantur. Insuper in pluribus locis hujus Diœcesis solus Parochus obtinet Confessiones audiendi facultatem; ob quam causam sæpius a nobis petitur, ut eamdem facultatem alteri Sacerdoti conferamus; licet non omnino idoneus ad hoc munus obeundum judicetur, ex quo satis constat id necessarium haberi. Cum hæc ita sint, si mulier scelera expiare velit Sacramento Pœnitentiæ, nequit absolvi a Parocho criminis inhonesti complice, quod cautum fuit hujus Sedis Archiepiscopalis legibus. Neque Parocho hæc facultas restituitur, licet solemne aliquod Jubilæum indicatur. Tunc enim Pontifex auctoritatem impertit, ut crimina Pontifici, vel Episcopis reservata condonentur per eos solum Confessarios, qui ab Episcopis probati fue-

(1) *Raynaudus lib. all. pag. 359. Thomassinus par. 1. de Beneficiis lib. 2. cap. 64.* (2) *Part. 2. edit. Parisien. anno 1693. pag. 247.* (3) *Tit. de cohabitat. Clericor. & Mulierum.* (4) *Pirhing. eod. tit. §. 1. num. 4. Schmalzgrueber §. 1. Anacletus §. 1. Engelius num. 2.* (5) *Lib. 1. Act. Eccl. Mediolanen. edit. Lugdunen. anno 1682. pag. 331.*
(6) *In p. 2. quæst. 97. art. 3. ad 1.* (7) *Lib. 2. Synonymorum can. 16.*
(8) *In ead. epist. ad Nepotianum.* (9) *In Commen. cap. 12. ejusdem epist. 2. ad Corinthios.*
(10) *In Serm. de S. Benedicto.* (11) *De singularitate Clericor.*

fuerint. Quare, si Confessarius in hac Diœcesi peccati sui complicem absolvere nequaquam permittitur, ut patet ob facultatem ipsi ademptam, illud necessario consequitur haud posse mulierem a Parocho absolvi, qui particeps ipsius sceleris exstiterit, licet Jubilæum promulgatum fuerit (1). Accedit etiam, quod Parochus, si confiteri velit, antequam Sacrum faciat, aliquem adire debeat, qui facultate absolvendi a criminibus reservatis præditus sit, aut absolutionem saltem indirectam exposcere ab aliquo Sacerdote, qui illa facultate careat; ea semper conditione interposita, ut quam primum poterit ad Confessarium accedat, qui facultatem ejusmodi obtinuerit. Quippe, uti dictum est, scelus inhonestum a Parocho cum sua Parochiana patratum, a nobis tantum dimittendum reservatur: neque illorum opinionem probamus, qui putant ancillam, qui paternum domicilium in aliena Parochia situm habet, nequaquam pertinere ad ditionem ejus Parochi, cui famulatum præstat. Id quidem verum est, cum de ineundo matrimonio res agitur, non autem, cum Paschali mandato parendum est. Quare cum nos solum rem declarare pro ratione muneris nostri possimus, decernimus, ut sicuti ancilla in ejus Parochi ditione posita censetur, in cujus ædibus commoratur, cum Paschali præcepto satisfacere debet, sic etiam eidem Parocho subjecta judicetur, cum reservatum nobis incontinentiæ crimen inter ipsos contigerit.

XXIII. Addidimus etiam paulo ante, quod populi offensio, ac scandalum *semper contigit, & in posterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho versabitur, quæ careat iis conditionibus, quas enumeravimus in superiori Institutione, & his litteris magis explicavimus*. Id vero neque dictum temere, aut inconsulto fuit. Theologi quæstionem de scandalo instituunt, illudque sic definiunt *dictum vel factum minus rectum, præbens alteri occasionem spiritualis ruinæ*. Illud autem *dictum, vel factum minus rectum* existimant, quod reipsa pravum est, vel aliquam pravitatis speciem præbet. Reliquis omnibus omissis, quæ ad rem nostram non faciunt, illud etiam docent *scandalum activum*, de quo verba facimus, *aliud per se, aliud per accidens* nuncupari. Primum sane, cum aliquis pravo dicto, vel facto contendit alium ad crimen patrandum allicere, aut sic careat hujusmodi voluntate, nefarioque consilio, dictum ipsum, vel factum ejus conditionis est, ut in scelus pertrahat; secunda vero scandali species in eo sita est, cum nempe aliquis ex dicto, vel facto alterius peccandi occasionem ob pravam indolem desumit, licet dictum ipsum vel factum ab omni pravitate alienum sit, neque illius auctor nefarium aliquid ingerere unquam cogitaverit (2). Cum hæc ita se habeant, quis a gravi scandali crimine Parochum vindicare poterit (3), qui domi suæ retinuerit, aut in posterum ancillam retinebit, quæ destituatur iis conditionibus, quas exposuimus, quamvis ipse eam mentem nunquam habuerit, ut populo offensionem, ac perniciem afferat? Nam res ipsa mala est, quia sacris Canonum legibus interdicitur; neque in dubium revocari potest aliquid saltem mali præseferre. Porro id totum ex epistola S. Pauli colligitur (4), ubi licere quidem fatetur uti dapibus, quæ Idolis antea propositæ fuerunt, tamen hæc statim addit: *Videte autem, ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam, in idolo recumbentem, nonne conscientia ejus cum sit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est? Sic autem peccantes in fratres, & percutientes eorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter, si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem*. Hæc sane libertas, quæ jam multum invaluit, & ob quam nonnulli cum mulieribus habitant, licet ipsæ necessariis conditionibus careant; eorum pariter falsa opinio, qui a criminibus solum reipsa abstinendum prædicant, reliqua vero, tanquam ineptias, flocci æstimanda, hæc, inquam, libertas, & falsa opinio a Sanctis Patribus vehementer improbantur, ac præsertim, si agatur de Sacerdotibus, & animarum Rectoribus: *Quid si dixeris* (ait S. Hieronymus (5), *& mihi sufficit conscientia mea; habeo Deum judicem qui meæ vitæ est testis; non curo, quid loquantur homines: audi Apostolum scribentem, providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus*. Idem S. Doctor statim ac percepit se a Romanis obtrectari, quod frequenter cum sanctis, & primariis Urbis mulieribus Paula, Eustochio, ac Melania versaretur, quas impulerat, ut relicto Civitatis vano strepitu Monachis parem disciplinam, & institutum amplecterentur, eas obtrectationes, & maledicta nequaquam aspernatus est, sed consilii sui rationem, atque innocentiam patefacere voluit; deinde ex Urbe migravit, & præclaram ad Asellam epistolam dedit, quæ libro primo quadragesimum quintum locum obtinet. Theodorus Cappadociæ Sacerdos monitus a S. Basilio, ut ancillam, quam domi habebat, statim depelleret, septuagenarium se esse respondit, & omni libidinis motu penitus immunem. Sanctus tamen Basilius hæc subdidit: *Neque enim credo, eum, qui septuaginta annos natus est, cum muliere animi perturbatione commotum habitare. Nec tamen ob aliquam turpem actionem, quæ facta fuerit statuimus, ea, quæ statuimus, sed quia ab Apostolo ducti sumus, fratri non est ponendum scandalum, vel offendiculum. Scimus autem, quod recte, & sane factum ab aliquibus, erit aliis occasio ad peccatum. Ea de causa decrevimus Sanctorum Patrum constitutionem sequentes, ut a muliere separeris*. Equidem mulieres juxta Ritum Hebræorum suos Magistros sequebantur, quibus etiam necessaria ad vitam sustentandam administrabant. Id Sunamitis exemplo in Elisæum satis comprobatur (6), Sanctus etiam Lucas commemorat (7), quod *Mulieres aliquæ ministrabant ei de facultatibus suis*. Deinde Apostoli pias quoque mulieres suorum itinerum comites habere non dubitarunt, quæ suis expensis, vel congestis eleemosynis alimenta necessaria suppeditabant. Id Divini præceptoris exemplo ducti faciebant, ea tamen cautione adhibita, ne mulieres hujusmodi ullam mali suspicionem, aut speciem inferrent: *Consuetudine* (ait Estius (8) *in tantum recepta, ut & Christus Dominus eumdem circa se admittere non fuerit dedignatus. Neque enim assumebantur ad hujusmodi ministeriam mulieres, nisi quarum castitas cum pietate conjuncta adeo nota esset, ac probata, ut omnem excluderet incontinentiæ suspicionem*. Igitur consueverunt Hebræi pias mulieres secum adducere, a quibus vitæ alimenta perciperent. At vero, post quam S. Paulus, ac Barnabas gentibus Evangelium promulgare cœperunt, agnoscentes hanc mulierum societatem, licet necessariam atque innocentem, obtrectationibus locum exhibere, ad Corinthios Paulus scripsit (9), Barnabæ, sibique alimenta præbenda esse: *Numquid non habemus potestatem manducandi, & bibendi &c. Quis militat suis stipendiis unquam?* Asserit quidem in ipsorum potestate esse, ut mulieres Administras secum adducant; *Numquid non habemus potestatem mulierem Sororem circumducendi?* Sed illud respondet: *Sed non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi*. Quamobrem S. Hieronymus, dum caput 27. Evangelii S. Matthæi interpretatur, his verbis sententiam nostram confirmat: *Consuetudinis Judaicæ, fuit, nec ducebatur in culpam more gentis antiquo, ut mulieres de substantia sua victum atque vestitum Præceptoribus ministrarent. Hoc quia scandalum facere poterat in nationibus, Paulum abjecisse se memorat*.

XXIV. Reliqua omnia, quæ in superiori Institutione proposita sunt, nulla indigent explicatione; ideoque finem facimus nostram tibi benedictionem impertientes. Nos quidem hanc Institutionem confecimus, hasque litteras exaravimus, ut voluntatem nostram declararemus; illud tantum superest, ut jussa nostra executioni demandare intelligamus, utque obsequente commendemus, pervicaces autem, inviti puniamus. Deus tibi propitia omnia concedat.

IN-

(1) *Bonacina disp. 5. de Sacramentis quæst. 7. punt. 8. §. 5. num. 10. Viva in suo Tract. de Jubil. quæst. 11. art. 3. n. 4.*
(2) *S. Thomas 2. 2. quæst. 43. art. 1.* (3) *S. Matthæus cap. 18.* (4) *1. ad Corinth. cap. 8.*
(5) *Lib. 2. epist. 9. quæ inscribitur de evitando suspecto contubernio.* (6) *Lib. 4. Regum cap. 4.*
(7) *Cap. 8.* (8) *Cap. 9. prima epist. ad Corinth. pag. 280.* (9) *Cap. 9.*

INSTITUTIO LXXXIV.

Responsum redditum Vicario foraneo, qui nonnullas quæstiones proposuit. Utrum facilius videatur generatim decernere, quod Infantes privatim domi baptizati in Diœcesi iterum Baptismo abluantur sub conditione, *cum ad Ecclesiam deferuntur. De illis Sacerdotibus, qui in aliena Diœcesi ad confessiones Fidelium excipiendas probati, tempore Jubilæi in hac nostra Diœcesi Pœnitentiæ Sacramentum administrarunt. Item Sacerdotibus, qui in hac Diœcesi Bononiensi ad certum tempus probati, eo temporis spatio jam peracto, tamen Jubilei tempore Confessiones audire non dubitarunt, utrum sicut illicite, ita invalide Sacramentum Pœnitentiæ contulerint.*

I. Accepimus tuas litteras, ex quibus nulla sane molestia, aut dolor, sed voluptas singularis in animo nostro concitata est, ob quam gratias tibi persolvimus; nihil enim magis expetimus quam a præstantibus doctrina, ac pietate viris moneri de iis, quæ ad hanc civitatem, ac Diœcesim recte administrandam conferre plurimum videantur, cujus curam Dei gratia, ac Sedis Apostolicæ beneficio suscepimus; sed rem aggrediamur.

II. Primum fateris, te Institutionem nostram de Obstetricibus, quæ octavo loco posita est, percurrisse, ubi decernitur, Baptizatos ab ipsis, si superstites fuerint, ad Ecclesiam deferendos, ut ritus, ac cæremoniæ, quas Obstetrices omiserunt, perficiantur; nec hujusmodi infantibus conferendum a Parocho Baptismum *sub conditione*, ob eam causam, quod illi in privato domicilio Baptismum susceperint, sed rationem, modumque investigandum, quo Baptismus collatus fuit, nam si materia, ac forma, quæ necessario requiruntur, minime defuerint, soli ritus Ecclesiæ superaddendi sunt. Quod si dubitandi de his legitima causa objiciatur, tunc non cæremoniæ solum addendæ sunt, sed iterum Baptismus *sub conditione* conferendus: ex his omnibus illud desumis, tutius, ac facilius futurum esse, si generatim statuatur, iterum baptizandos *sub conditione*, cum ad Ecclesiam feruntur pueri, [illegible] privatim Obstetrices, aut alius quilibet salutaribus undis abluit.

III. H[illegible]c quæstionem proponunt Scriptores, qui varias, ut moris est, opiniones tuentur: plures id probant; alii tamen in iis tantum locis, ac Diœcesibus id permittendum censent, ubi Ritualia, ac Decreta Episcoporum facultatem ejusmodi concedunt: aliqui tandem putant infantes tantum *sub conditione* tunc iterum baptizandos, cum in dubium revocatur post accuratum examen, an rite Baptismus per Obstetricem privatim collatus fuerit (1).

IV. Dissertationem conficere nolumus de illa jam prope communi omnium sententia conferendi Sacramenta *sub conditione*; & absolutione, atque *dispensatione ad cautelam*. Illam pene omnes amplexi sunt. Hoc enim pacto diligens rerum gestarum inquisitio prætermittitur, nec magna librorum copia evolvenda est, neque diversæ Auctorum opiniones expendendæ: attamen illos magnopere probamus, qui judicant Baptismum *sub conditione* non esse iterum conferendum infantibus, qui privatim per Obstetricem abluti jam fuerunt; nisi forte, re diligenter examinata, legitima dubitandi causa exhibeatur, an Baptismus per Obstetricem rite peractus sit.

V. Rationem hujus sententiæ alio loco adduximus (2), & in ea magis confirmati sumus, cum hæc in Romano Catechismo scripta deprehendibus (3): *Neque enim desunt, qui nullum scelus admitti posse arbitrentur, si quemvis sive delectu cum adjunctione illa baptizet: quare si infans ad eos deferatur, nihil prorsus quærendum putant, an is prius ablutus fuerit, sed statim ei Baptismum tribuunt, quin etiam, quamvis exploratum habeant, domi sacramentum administratum esse, tamen sacram ablutionem in Ecclesia, adhibita solemni cæremonia, cum additione, repetere non dubitant, quod quidem sine sacrilegio facere non possunt, & eam maculam suscipiunt, quam Divinarum rerum Scriptores irregularitatem vocant. Nam ea Baptismi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter discussa, dubium relinquitur, an Baptismum rite susceperint; aliter vero nunquam fas est etiam cum adjunctione Baptismum alicui iterum administrare.* Advertimus etiam sententiam eamdem firmatam fuisse auctoritate Sacræ Congregationis Concilii, quam universi plurimi facere debent; siquidem quæstionem tuam Cardinalis Marescottus Sacræ Congregationi proposuit, cum Tiburtinæ Ecclesiæ præesset, ejusque statum eidem Congregationi referret. Die autem 19. Decembris anno 1682. hoc Sacra Congregatio responsum dedit: *Infantes ab Obstetricibus baptizatos posse rebaptizari sub conditione in casibus particularibus, ubi rationabile dubium oritur circa validitatem Baptismi prima vice collati.*

VI. Sed illud hanc sententiam magis confirmat, quod sancitum fuit ab Ecclesia, videlicet Baptismum ab Hæretico collatum esse validum, si nihil eorum, quæ ab Ecclesia Romana præscribuntur circa materiam, formam, atque intentionem, fuerit omissum; & cum disputario instituitur, an baptizatus ab Hæretico, iterum *sub conditione* Baptismum suscipere debeat, cum in sinum Romanæ Ecclesiæ restituitur, id solum peragendum omnes testantur, cum de validitate collati antea Baptismi non immerito dubitatur (4). Præ cæteris Cardinalis Albitius (5) fatetur hoc institutum a Congregatione S. Officii penitus observari, nec unquam contrarium aliquod decerni, nisi cum incertum, dubiumque est, utrum Hæreticus, qui Baptismum administravit: omnia perfecerit, quæ circa materiam ac formam Baptismi requiruntur: sed novum aliud afferamus Sac. Congregat. Concilii documentum.

VII. *Frater Matthias Hernandes Ordinis Prædicatorum in supplici libello a Sanctissimo remisso exponit, quod in Civitate Navarra, aliisque locis Diœcesis Sancti Jacobi de Cuba in Indiis Occidentalibus, Parochi solent rebaptizare sub conditione tum infantes domi in casu necessitatis baptizatos, non alia ratione, quam quia Baptismus non fuit in Ecclesia Parochiali collatus, tum etiam Hæreticos ad Catholicam Fidem conversos, licet asserentes, se baptizatos fuisse servata forma, & adhibita materia ab Ecclesia prescripta sub unico pretextu, quod ignoretur, quæ, & qualis fuerit intentio, cum qua fuerunt baptizati; supplicat præterea, opportune desuper provideri. Ut igitur Parochi ex bujus Sacræ Congregationis oraculo edoceantur, Eminentissimi Patres respondere dignabuntur.*

Primo, an infantes domi in casu necessitatis baptizati, sint sub conditione rebaptizandi.

Secundo, an, & in quibus casibus Heretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur.

Die autem 27. Martii anno 1683. ita respondit.

Ad primum negative, nisi adsit dubium probabile invaliditatis Baptismi;

Ad secundum, ut supra.

VIII. Pro certo habeas Sac. Congregationis Decreta, quæ proferimus, non desumpta ex iis Scriptoribus, qui ipsa commemorant, licet nunquam ea subjecta oculis habuerint; Nos illa in actis perspeximus, & manu nostra pariter descripsimus, cum perhonorifico Secretarii munere fungeremur: magnum quidem tunc laborem impendimus, cujus tamen nunquam pœnituit, nec in posterum pœnitebit.

IX. Eadem nostra Institutio, quæ scribendi occasionem tibi præbuit, de irregularitate pariter agit, quæ a Parocho contrahitur, si Baptismus *sub conditione* administretur, antequam diligenter examinaverit, utrum, & nequaquam temere, suspicari possit aliquid ad Baptismum necessarium fuisse prætermissum. Porro hujumodi irregularitas colligitur *Ex Cap. ex litterarum* Alexandri III. *de Apostatis, & iterantibus Baptisma*: Scriptores autem inquirunt; an hæc pœna illos tantum afficiat, qui iterum Baptismum conferunt nulla adhibita conditione, an eos pariter, qui absque ullo examine Baptismum iterum *sub conditione* administrant; insuper, an eadem pœna contra baptizatum, & baptizantis administrum solum instigatur, an baptizantem quoque ipsum comprehendat. Postremo, utrum hæc irregularitas ad ulteriores Ordines, aditum intercludat, an vero impediat solum exercere Ordines, qui jam percepti fuerunt.

X. Aliqui profecto pœna hujusmodi eos minime illigari pu-

(1) *Layman in Theolog. Moral. lib. 5. tract. 2. cap. 5. num. 3, vers. Quod vero Solui &c. Leander tom. 1. tract. 2. disput. 3. quæst. 45. Gobat. quæst. Theolog, Sacrament. tractat. 2. cas. 13. sect. 1. n. 368. & 378.* (2) *Instit.* 8.

(3) *Part. 2. de Sacram. Baptismi num. 37. & seq.* (4) *Card. de Lugo Respons. Moral. lib. 1. dub. 2. per totum Gobat. quæst. Theolog. Sacram. tract. 2. cas. 13. sect. 2. Raynaudus in Heteroclit. Spiritual. tom. 16. punct. 10. num. 26. & seq. folio 142.* (5) *Card. Albit. in tract. de Inconstantia in Fide cap. 33. num. 24. & seq.*

putant, qui Baptismum *sub conditione* iterum conferunt, ob eam causam, quod adjuncta conditio rem suspensam, & ancipitem relinquit, ita ut Baptismum reipsa administrare non intelligat, nisi forte in primo Baptismo necessarium aliquod defuerit (1).

XI. Alii tamen judicant hanc pœnam irregularitatis in illos quoque decerni, qui baptizant *sub conditione*, licet prudenter dubitare nequeant, an primus Baptismus rite collatus fuerit juxta Ecclesiæ disciplinam, & instituta: nam temere, & inconsulto rem maximi ponderis suscipiunt; accedit etiam, quod interposita conditio deliberatum baptizandi animum nequaquam immutat. Siquidem, qui hoc modo baptizat, nullum in dubium revocat, an vere, & valide primus Baptismus fuerit administratus. Hinc dicitur ipse Baptismum secundum re ipsa contulisse; quippe novum Baptismum jam baptizato tradit, qui sane verus Baptismus nuncupari debet, licet ea conditio interponatur. De his plures Auctores copiose dixerunt (2).

XII. Perpauci existimant hac pœna irregularitatis baptizantem non devinci, sed plurimi arbitrantur ob eamdem pœnam solum ascensum ad superiores Ordines impediri, inter quos Gibalinus (3), ac Pyrbinghius (4) numerantur; non desunt tamen, qui censeant ob hanc irregularitatem susceptos Ordines exerceri non posse; eos Saytus fuse commemorat (5).

XIII. Nos quidem exposita superius Catechismi Romani auctoritate adducti illorum opinionem probavimus, qui putant irregularitatem ab illis contrahi, qui *sub conditione* Baptismum administrant, cum nulla est suspicandi causa, an primus Baptismus rite peractus fuerit. Illorum quoque sententiam amplectimur, qui tradunt ob hanc irregularitatem susceptos Ordines exerceri nequaquam posse; nam Romanus Catechismus Sacerdotes etiam, ac Parochos commemorat, quos etiam nominat S. Carolus Borromæus, qui in tertia Synodo Mediolanensi irregularem eum pariter declarat, qui *sub conditione* Baptismum iterum confert: constat autem nullum Ordinem inveniri, ad quem Sacerdotes, ac Parochi provehantur. Idem monuit Altovitus a Secretis Sacræ Congregationis Concilii (6): *Siquidem*, inquit, *Synodus Mediolanensis, & Catechismus Romanus; quorum maxima est auctoritas, & cæteris præferenda, loquuntur expresse de Sacerdotibus & Parochis rebaptizantibus sub conditione: unde irregularitas, quæ inibi statuitur, & respective præsupponitur adversus dictos Sacerdotes, & Parochos, necessario intelligenda est de impediente exercitium Ordinum susceptorum, cum non detur alius Ordo sacer, ad quem Sacerdotes, & regulariter Parochi ascendere possint.*

XIV. Sed jam deveniamus ad illud, quod secundo loco in tuis litteris proponitur: nos igitur admonens recentis Jubilæi tempore, quod Pontifex indixit, & nos in civitate, ac Diœcesi promulgavimus, aliquos Sacerdotes tum Regulares, tum Sæculares venisse ex vicinis Diœcesibus, in quibus facultatem ad Confessiones audiendas obtinent, ipsiusque Pœnitentiæ Sacramentum Diœcesanis nostris administrasse; insuper mones alios Sacerdotes pro excipiendis Confessionibus ad certum tempus a nobis probatos, post idem tempus elapsum per eos dies Confessarii munus exercuisse. De his omnibus consilium nostrum expostulas.

XV. Si Sacerdotum hujusmodi nomina nobis perspecta fuissent nihil tuis litteris super hac re foret rescribendum; nam jussu nostro Fiscalis Promotor judicium confecisset, ut debita pœna delinquentibus infligeretur, cum tamen ipsorum nomina nobis ignota sint, ideo responsum quæstioni tuæ faciemus.

XVI. Itaque duo perpendenda sunt: primum an liceat iisdem Sacerdotibus Pœnitentiæ Sacramentum administrare: secundum, an valide per ipsos conferatur. Primum libere, ac tutissime denegamus; nam Summus Pontifex decernit Confessarium etiam tempore Jubilæi auctoritate Episcopi probandum. Illi autem veritati magis consentaneam sententiam defendunt, qui solum Episcopum loci intelligunt, ubi Fidelium Confessiones excipiuntur. Quare probatus ab Episcopo loci appellari nequit, ubi Pœnitentiæ Sacramentum administrat, qui ab Episcopo alterius Diœcesis eam facultatem accepit; neque inter approbatos Confessarios referri potest, qui facultatem habuit certo temporis spatio, quod peractum, absolutumque jam fuit. De Sacerdote, qui ab Episcopo alterius Diœcesis ad Confessiones audiendas designatus est, non autem ab Episcopo loci, ubi Fideles confitentes excipere non dubitat, sapienter dixerunt Cardinalis de Lugo (7), aliique plures (8). De aliis Sacerdotibus, qui Pœnitentiæ sacramento Fideles audeant expiare, licet facultatis constitutum tempus jam defierit, copiose verba faciunt Cardinalis de Laurea (9), Tamburinus (10), ac Bordonius (11).

XVII. Difficilius est judicare, an valida Sacramentum ejusmodi conferatur; ratum illorum Fidelium habenda est: & calamitas expendenda, qui eos Sacerdotes publice expositos ad Confessiones audiendas intuentur, ad quos accedunt pro certo habentes facultate ipsos preditos esse, quæ ad rem gerendam necessario requiritur.

XVIII. Dissentiunt in hac re Scriptores; aliqui prorsus inanem, & irritam ejusmodi absolutionem fatentur; neque enim communis error ad ipsam impetrandam satis esse ducitur, nisi alius titulus adjungatur. Horum nomina Passerinus recenset (12); alii vero nullam vim inesse his absolutionibus restantur: confitentes tamen *coram Deo* absolutos dici posse contendunt, & vetari quodam Decreto Sacræ Congregationis Concilii suam sententiam confirmant; ajunt a Sancta Matre Ecclesia tunc suppleri, quæ desunt, ea tamen conditione, ut crimina sua legitimo Confessario iterum patefaciant, statim ac errorem illi detexerint (13).

XIX. Contrarium alii tuentur ob eam causam, quod absolutus *coram Deo* dici nequeat, nisi qui revera ad Pœnitentiæ Sacramentum accedens absolutionem consecutus est, quod si ipsi crimina a Sacerdote rite condonata fuerunt, cur, inquiunt, sua scelera rursum confiteri teneatur (14)?

XX. Iidem Scriptores putant ob communem errorem rite collatam fuisse absolutionem, licet nullus alius titulus interveniat, quod magis affirmandum est, siquis titulus superaddatur (15). In medium quoque proferri potest suffragium præclarissimi viri Fagnani, quod confecit, cum esset a Secretis Sacræ Congregationis Concilii: hanc ipse opinionem sequitur in quadam causa Aretina die 22. Martii anno 1614. proposita, cui responsum fuit, postquam suum Theologi consilium scriptum dederunt (16).

XXI. Sed memoria dignissimum est, quod accidit Patavii, cum Innocentius XI. Jubilæum indixisset, eamque Sedem Venerabilis Dei Famulus Cardinalis Gregorius Barbadicus obtineret.

XXII. Id memorat Clericatus (17); sed nos rem integram ex actis Sacræ Congregationis desumptam exponemus.

PA-

(1) *Suarez. in 3. quæst. 472. art. 4. disput. 31. sect. 6. dub. 5. Navarr. in Manuali tom. 1. cap. 27. n. 246. Bonacina Oper. Moral. tom. 1. in tract. de Censuris disput. 7. quæst. 3. n. 4. Layman. Theolog. Moral. lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 2. vers. 4. Gibalin. de Irregularit. cap. 5. conclusior. 4 per totum pag. 312. Tamburinus Oper. Moral. tom. 2. lib. 10. tract. 4. cap. 13. §. 2. Leander Oper. Moral. tom. 1. tract. 2. disput. 6. quæst. 29. & tom. 5. tract. 2. disput. 18. quæst. 12. Diana in edit. coordinat. tom. 5. tract. 3. resol. 20. Franc. de Magistris in Praxi Fori Ecclesiast. tom. 2. lib. 1. tit. 8. cap. 4. num. 7. vers. Et nota. Castropal. Oper. Moral. tom. 6. disput. 6. punct. 10. num. 6. Pirhing. in quintum decretal. tit. 9. n. 13.*

(2) *Salzed. ad Diaz in praxi canon. c. 13. vers Aqua quidem irregul. Sayr. de censuris lib. 7. c. 8. n. 23. & seq. Majol. de irregularitate lib. 3. cap. 24. num. 5. Hugolin. in eodem tract. cap. 35. §. 3. num. 4. Barbos. cap. De quibus n. 3. de Baptismo. Filliucc. Oper. Moral. tract. 10. num. 182. Vulp. Resolut. Moral. 103. num. 3. & seqq. Fernandez de Herrodia de sacram. Baptismi part. 4. dub. 2. num. 4. Megal. part. 3. Instit. Confess. & Pœnit. lib. 7. cap. 2. num. 36.*

(3) *In eodem cap. 5. part. 4. num. 7.* (4) *In allato tit. 9. §. 3.*

(5) *De Censuris lib. 7. cap. 3. num. 5.* (6) *In Causa Tudertin. Baptismi seu Irregularit. die 17. Novembris ann. 1685.*

(7) *De Sacram. Pœnit. disput. 21. sect. 2. num. 23.*

(8) *Card. de Lauræa lib. 4. sentent. disput. 20. art. 3. num. 145. & seq. Passerinus de statu Hominum tom. 2. quæst. 187. art. 1. num. 157. Tamburinus in Theolog. tom. 2. lib. 5. cap. 5. §. 4. num. 11. & seq.*

(9) *In eodem loco n. 147. & seqq.* (10) *Ibidem n. 28. & seqq.*

(11) *Tom. 2. Oper. Moral. resol. 34. num. 55.* (12) *In ead. quæst. 189. num. 347.*

(13) *Diana tom. 1. Oper. Moralium tract. 3. resolut. 26. num. 7. Molfes. tract. 7. cap. 12. n. 10. Barbosa ad Concilium sess. 23. cap. 17. num. 15. Vulp. in resolut. 163. num. 12. in fine &c.* (14) *Passerin. eod. loco num. 364. Vulp. in ead. resol. 163. n. 18.* (15) *Passerinus in ead. quæst. 187. n. 350. & 355. & seq. Vulp. in ead. resolut. 163. n. 16. & seq. Gobat. in quæst. Theolog. Sacramental. tract. 7. cas. 3. num. 107. & seq. & n. 109.*

(16) *Tom. 64. Position. fol. 385. & seq.* (17) *De Pœniten. decis. 32. n. 24.*

PATAVINA

Facultatis absolvendi.

Occasione universalis Jubilæi nuper indicti pro imploranda Divina ope adversus Turcas, tres Sacerdotes Capuccini in Patavina Diœcesi absque approbatione & licentia Eminentissimi Episcopi confessiones sacramentales plurium sæcularium personarum publice exceperant; & quamvis fuissent moniti a Parocho de eorum inhabilitate, attamen ab inceptis desistere noluerunt. Accersiti postea ab ipsomet Eminentissimo Episcopo ad docendum de eorum prætensa facultate absolvendi, responderunt, quod in opinione probabili aliquorum Auctorum Regularium primus eorum uti Guardianus, & Prælatus Regularis, secundus uti approbatus in aliena Diœcesi, & tertius uti approbatus ab ipso Episcopo Patavino in alio loco Diœcesis ad annum licet jam elapsum, poterant licite & valide tempore Jubilæi excipere dictas confessiones absque nova Ordinarii approbatione. Eminentissimus autem Episcopus animadvertit, huic prætensioni resistere tum Constitutiones sanctæ memoriæ Urbani VIII. & Innocentii X. relatas per Fagnan. in Cap. Sane, de offic. & potest. Judicis delegati, tum Constitutiones sanctæ memoriæ Alexandri VII. 3. Januarii 1656. & Clementis X. de anno 1670. quæ omnes expresse prohibent, ne Regulares absque approbatione Ordinarii confessiones audiant, quamvis in alio loco approbati; tum etiam responsa hujus Sacræ Congregationis super dubiis ad Bullam sanctæ memoriæ Gregorii XV. incipien. Inscrutabili; tum denique expressam mentem Sanctissimi Domini Nostri, qui in Bulla præfati jubilæi requisivit, Confessarios ab Ordinariis Locorum esse approbatos: unde plurimum dubitans de viribus hujusmodi confessionum, ab oraculo hujus Sacræ Congregationis quanto citius responderi petit.

Primo, an licite;

Secundo, an valide dicti Capuccini Sæcularium confessiones exceperint?

Sacra autem Congregatio die 11. Decembris anno 1683. ita respondit:

Ad primum illicite;

Ad secundum invalide, sed non esse inquietandos illos, qui bona fide confessi sunt. Attamen, si ipsi confessi hoc resciverint, vel de invaliditate confessionis dubitaverint; eosdem teneri reiterare confessionem.

Quo vero ad Capuccinos, Eminentissimus Ordinarius conficiat Processum circa administrationem Sacramenti Pœnitentiæ ab iisdem exercitum, non obstante contraria dispositione Sacri Concilii Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum, & transmittat.

XXIII. Hæc tibi declaranda habuimus, ut quæstionibus tui accommodatum fieret responsum. Benedictionem nostram tibi impertimur.

INSTITUTIO LXXXV.

Epistola ad Joannem Antonium Castelvetri Parochum Sanctæ Margaritæ, & Monialium Confessariam tradita. Veterem esse Monialium consecrandarum ritum. Decere maxime hujusmodi ritum in Monasteriis promovere. Quænam sint Moniales consecrationi idoneæ. Quænam requirantur in iis quæ consecrandæ sunt. Esse aptas Moniales S. Margaritæ, sicut eas, quæ S. Benedicto nomen dederunt. Utrum hæc consecratio necessario spectet ad Episcopum. De loco huic rei peragendæ magis accommodato, deque variis modis, & quinam sit consuetudini, Sacrisque Canonibus magis consentaneus.

I. TE nequaquam ignorare putamus a Monialibus S. Christinæ eam semper disciplinam retentam fuisse, ut consecrarentur; non modo cum Monachis Camaldulensibus subjectæ parebant, sed postquam in potestatem Bononiensis Archiepiscopi anno 1627. Pontificis auctoritate interposita, transierunt. Equidem Cardinalis Hieronymus Boncompagnus hujus Civitatis Archiepiscopus anno 1658., ac deinde anno 1675. hanc Monialium Consecrationem peregit; Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster de instituto ejusmodi nihil unquam dubitavit, sed de ratione, qua peragendum esset; ideoque Sacrorum Rituum Congregationem consuluit, quæ die 5. Julii anno 1698. ita respondit: *Servetur Pontificale, & quo ad egressum in Ecclesiam exteriorem, arbitrio Eminentissimi Archiepiscopi.* Cum deinde nova controversia post hoc Decretum excitata fuisset, eamdem Sacra Congregatio die 27. Septembris ejusdem anni in hunc modum rescripsit: *Ad Secretarium ad mentem.* Ipse vero Secretarius literas dedit, & mentem Sac. Congregationis hoc pacto explicavit: *Servandum Pontificale absque ulla immutatione in egressu, ac regressu ad Moniales sacrandas ex consueta Monasterii porta debere prodire, ut in exterius Templum veniant, & eadem porta Monasterium repetendum. Quam ob rem primam Sacræ Congregationis responsionem intelligi solum de modo, & cautionibus ineundis, ne, dum Moniales sacrantur, tumultus excitentur.* Post hæc Cardinalis idem die 11. Januarii 1699. Moniales consecravit, uti constat ex publicis Tabulis, quas Joseph Lodius scriba hujus Curiæ Archiepiscopalis exaravit. Ipse Cardinalis hoc idem perfecit paulo antequam vita decederet.

II. Statim ac nos suscepimus hujus Ecclesiæ administrationem cogitare cœpimus, an reliquas quoque Moniales ritus ejusmodi participes facere teneremur; si necessariis conditionibus præditæ essent, ut velum Consecrationis acciperent. Id vero Institutum cæteris Monialibus convenire duximus, ob sacram ipsius vetustatem, & ob consilium S. Caroli Borromæi, qui in quarta Mediolanensi Synodo sic decrevit: *Ubi Religiosus iste & vetus Moniales solemniter velandi mos his temporibus antiquatus est, ad pristinum usum ex veteri instituto & ritu revocetur, dummodo intra Monasterium id fiat* (1).

III. Paulo inferius verba faciemus de conditione, quam S. Carolus Borromæus præscripsit, ut intra septa Monasterii fieret consecratio: illud autem magnopere comprobat hunc a nobis ritum promovendum in illis Monasteriis, quæ idonea sunt, quod nempe consecrationis velum Virginibus tantum Monialibus concedi solitum; cum velum Professionis etiam Viduis impertiatur, velum, inquam, consecrationis, si rite percipiatur, aut gratiam augat, tanquam pium, ac religiosum opus (2), aut ipsam gratiam confert, tanquam species aliqua Sacramentalis, ac levia peccata detergit, nisi impedimentum aliquod interponatur (3). S. quidem Thomas (4). Postquam docuit initum a Divino Salvatore cum Ecclesia Matrimonium haud fœcunditate carere, quæ tamen ab integritate nequaquam sejungitur, illud subdit: *Sicut ergo per Matrimonium carnale repræsentatur Matrimonium spirituale quantum ad fœcunditatem, ita oportuit, aliquid esse, quod repræsentaret prædictum spirituale Matrimonium quantum ad ejus integritatem: & hoc fit in velatione Virginum, sicut per omnia, quæ ibi proferuntur, & geruntur, ostenditur; & propter hoc solus Episcopus, cui Ecclesiæ cura committitur, Virgines desponsat, velanda non sibi, sed Christo, quasi Sponsi Paranymphus & amicus. Et quia integritatis significatio plene potest esse in continentia virginali, sed in continentia viduali est semiplena, propter hoc etiam Viduis aliquod velum, non quidem cum illa solemnitate, qua Virginibus, datur.*

IV. Itaque, vix persuasum nobis fuit hunc ritum Consecrationis amplificandum in illis pariter Monasteriis, quæ ad illam suscipiendam apta judicantur, licet superiori tempore in more posita non fuerit, statim mentem, animumque convertimus ad Monasterium S. Margaritæ, ubi tu designatus es Confessarius perpetuus, & in quarum Ecclesia Parochi locum, ac dignitatem obtines. Nam merito affirmari potest ab illis Monialibus exempla perfectæ virtutis universæ Civitati præberi. Sed priusquam consilii nostri rationem exponamus, rem penitus investigare statuemus, ut cognoscamus, an conditiones omnes in ipsis Monialibus deprehendantur, quæ pro hac Consecratione necessario requiruntur.

V. Porro aliæ ad easdem Moniales pertinent, aliæ vero ad instituta, & leges Ordinis, quem profitentur. Ac primum

V. Por-

(1) *Tom. 1. Act. Eccl. Mediolan. edit. Lugdunen. ann. 1682. p. 159.*
(2) *Suarez tom. 4. de Religione lib. 1. cap. 11. n. 14.*
(3) *S. Antonin. in 3. part. tit. 2.*
(4) *In 4. sentent. dist. 38. quæst. 1. art. 5. in corpore.*

Moniales debent esse Virgines, & viginti quinque annis majores, de ordine illud præscribitur, ne inter Mendicantes adnumeretur. De iis copiose disserunt Scriptores (1).

VI. Quare, cum respectum fere habeamus nullam ex Monialibus S. Margaritæ matrimonio junctam fuisse, vel si aliqua inter ipsas Vidua est, cum reliquæ omnes virginitatem excoluerint, & magna illarum pars viginti quinque annos jam excesserit; Insuper, cum Ordinis S. Benedicti nomen dederint, qui inter Mendicantes non adscribitur, ideo ad Consecrationem indicendam nihil omnino deesse videtur.

VII. Te non latet quæstionem haberi inter eruditos viros, an S. Benedictus quemadmodum Monachorum, sic etiam Monialium Ordinem instituerit; utrum etiam S. Scholastica ipsius soror claustris inclusa fuerit, an pie, sancteque in suis privatis ædibus vitam solum traduxerit. In vita S. Benedicti (2), quam S. Gregorius Magnus latine scripsit, & S. Zacharias in græcum transtulit, illud traditur, quod non longe a Monasterio ipsius Sancti Benedicti *erant quædam sanctimoniales feminæ*, pro quibus ad virtutem instituendis frequenter aliquos ex suis Monachis S. Benedictus designabat. Hæftenus contendit eas fuisse reipsa Moniales, quæ Claustri, Chorique legibus tenerentur. Idem Hæftenus, & Angelus De Nuce, ac Mabillonius in Præfatione ad sæculum primum Benedictinum (3) asserunt illud Monasterium a S. Benedicto conditum, & in ipso S. Scholasticam versatam fuisse. Eruditus Auctor, qui vitam eamdem S. Benedicti Venetiis in lucem edidit anno 1723. advertit (4) ex illo vocabulo *Sanctimoniales*, quo S. Gregorius utitur, non desumi eas Claustris addictas fuisse. Nam idem S. Gregorius *Sanctimonialis* nomine (5) quasdam pias mulieres indicat, quæ suis privatis ædibus detinebantur. Idem Mabillonius ingenue fatetur (6), bene ad rem probandam nihil magis conferre *Asceterii* vocabulum quod a S. Zacharia, qui S. Gregorii Dialogos græca est interpretatus, adhibetur (7): *Ibi quædam sanctimoniales inerant, sed in ipso emporio erat Asceterium Religiosarum, & venerandarum Virginum.*

VIII. Sed omissa hac controversia, certissimum est plures Moniales legibus, & institutis Sancti Benedicti se devovisse, & quamvis Consecratio ejusmodi superiori tempore fere in desuetudinem abierit (8), ritus tamen ipsius retentus est, præsertim ab iis Monialibus, quæ Sancti Benedicti disciplinam sequuntur (9). Mabillonius autem id commemorat (10) contigisse, cum ipsis Venetiis anno 1685. moreretur: *Die Dominica apud S. Zachariam facta est a Patriarcha sex nobilium Benedictinarum Consecratio, quæ aliquot a Professione annis fieri solet cum magna pompa, & multo apparatu. Post lectam Missæ Epistolam Patriarcha ad Chorum Virginum accedit, & peracto Consecrationis ritu, omnes, qui in Consecratarum virginitatem aliquid tentare ausi fuerint, diris vovet. Factum bene, si mores & habitus ab illa Consecratione non discordent.* Nos ipsi Moniales Benedictinas, quæ Romæ a S. Ambrosio nuncupantur, solemni pompa consecrari vidimus a Benedicto XIII., qui de nobis adeo bene meritus est.

IX. Proculdubio hæc satis videntur, ut liquido constet Moniales S. Margaritæ æque ac Benedictinas consecrari posse. & hac ratione ipsis suaderi posse, ut eamdem Consecrationem percipiant. Verum, ut tutissimum semper iter insistamus, subjiciendam duximus rem gestam a Cardinali Leandro Porzia ex Ordine S. Benedicti, præclaro Theologo, & tunc Abbate S. Pauli in Urbe, cui parent Moniales S. Ambrosii, cum celebrem illam Consecrationem Benedictus XIII. indixit. Itaque litteras dedimus ad Cardinalem Porziam, quibus declaravimus situm esse Bononiæ Monasterium Sanctæ Margaritæ jurisdictioni nostræ subjectum, ubi Moniales S. Benedicti leges, ac disciplinam profitebantur, ignotum prorsus esse, an ullo unquam tempore ipsæ consecratæ fuissent; ob quam causam ab eodem Cardinali petivimus, utrum novo privilegio opus esset, ut Moniales sacrarentur. His autem verbis Cardinalis nobis responsum fecit.

Eminentissime, ac Reverendissime Domine.

R*Edditæ mihi fuerunt litteræ Eminentiæ V. post reditum a balneis. Nucerienfibus, ad quæ simul cum Præsule Cerato, atque Abbate Constantio me contuleram. Nunc, ut jussa faciam, respondeo a Monialibus Benedictinis juxta ipsarum institutum, Veli Consecrationem suscipiendam, ut reipsa faciunt, permittente, atque assistente illarum Episcopo, seu Abbate. Neque ullo opus est privilegio Pontificis, quod necessario tunc solum requiritur, cum privatæ Moniales præscriptam ætatem nondum attigerunt; qua de re potest Eminentia Vestra Monialibus S. Margaritæ eam consolationem impertiri, quæ reliquis Monasteriis ejusdem instituti permitti consuevit. Pro certo habeat Eminentia Vestra, nihil magis a me optari, quam ut voluntatis meæ studium, & observantiam pariter testatam Eminentiæ Vestræ declarem.*

Romæ die 24. Julii anno 1737.

Humill., & addictissimus Famulus

Leander Cardinalis Porzia.

X. Episcopum, aut Abbatem his litteris Cardinalis commemorat: Nam primum Moniales ab Episcopo pro muneris sui ratione sacrentur, *Scio* (inquit Sanctus Hieronymus ad Demetriadem), *quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale sanctum, operuit caput*. Insuper in epistola ad Oceanum: *Heri Catechumenus, hodie Pontifex, vespere in circo, nunc in Altari, dudum fautor histrionum, nunc Virginum Consecrator*. Sanctus quoque Ambrosius (11) scriptum reliquit quod Mediolanum ex variis Orbis partibus Virgines confluebant, ut flammeum acciperent: *De Placentino sacrandæ Virgines veniunt, de Bononiensi veniunt, de Mauritania veniunt, ut hic velentur*. Insuper iisdem litteris etiam de Abbate mentionem facit Cardinalis. Quippe nonnulli Generales Abbates Ordinis Monastici, vel ob privilegium Sedis Apostolicæ, vel ob inveteratam consuetudinem, quæ eidem privilegio adæquatur, Virgines sibi subjectas consecrant, uti de Abbate Vallis Umbrosæ Pellizarius (12), ac de Abbate Generali Camaldulensium idem Pellizarius, ac Tamburinus testentur (13). Neque id abrogat aliorum quoque hujus generis privilegia, aut ullo modo imminuit Episcoporum auctoritatem, cum de illis Monialibus agitur, quæ ipsorum potestati addictæ sunt, vel parent iis Abbatibus, qui privilegio ejusmodi carent (14).

XI. Pietatis studium, quo te præditum non semel experti sumus, facile nobis persuadet, omnem a te operam, ac diligentiam impendendam, ne Moniales S. Margaritæ sacrum hunc ritum prætermittant. Ipsæ vero ob eximiam virtutem, qua plurimum commendantur, facile adducentur, ut Consecrationem a nobis suscipiant. Sed jam de modo verba faciamus, quo ipsam perficiemus.

XII. Primum, Episcopus cum Administris Claustrum ingredi potest, atque interiori Monialium Sacello Moniales consecrare. Hoc pacto Ambrosius Abbas Generalis Camaldulensium caput suarum Monialium, quæ in hac Civitate a S. Christina appellantur, Flammeo operuit, cum Eugenius IV. Pontificatum teneret. Id colligitur ex vita ipsius præstantis Viri Ambrosii, quam post historiam Ordinis Camaldulensis Augustinus Florentinus typis evulgavit (15). Hanc eamdem rationem præ reliquis S. Carolus Borromæus proponere videtur (16). Tandem

(1) *S. Antonin. ibidem. Silvester in Sum. ad vocab. Consecratio. Barbos. Jur. Eccles. univers. cap. 44. a num. 15. ad 20. Pellizar. de Monial. cap. 3. sect. 3. num. 74. Tambur. de jure Abbatiss. disp. 27. quæst. 3.*
(2) *Cap.* 19. (3) § 2. (4) *In notis cap.* 19. (5) *Lib. 3. Dial. cap. 7. & 14.*
(6) *In Annal.*
(7) *In vita S. Benedicti cap.* 19.
(8) *Thomassin. de Antiq. Eccles. discipl. part. 1. lib. 3. cap. 49.*
(9) *Martene de Antiq. Eccles. Ritib. lib. 2. cap. 6. num. 16. pag. 5. 25. ultim. edit. Antuerp.*
(10) *In suo Itiner. Italico pag. 34.*
(11) *Lib. 1. de Virginib. c. 10.*
(12) *De Monial. c. 3. sect. 3. n. 91. Ibidem.*
(13) *De Jure Abbatiss. disp. 27. quæst. 3.*
(14) *Martene loco all. pag. 520. Thomassin. in loco allato c. 47. & 48.* (15) *Cap. 15. in princ. pag. 361.*
(16) *In Conc. 4. Mediolan. superius allato.*

dem hoc consilio usus est Patriarcha Venetus anno 1684., cum Moniales Benedictinas Sancti Zachariæ consecravit.

XIII. Sed, ut verum fateamur, id facile executioni demandari non potest. Qui contrariam rationem tenuerunt, adducti sunt auctoritate Tridentinæ Synodi (1), & S. Pii V. Constitutione octava, qua Pontifex enumerat causas, ob quas Moniales Claustris egredi possunt; inter quas non recensetur causa adeundi templum exterius Monasterii, ut ibi Consecrationem percipiant. Sed contrarium statuit Sacra Congregatio Concilii anno 1587., cum Episcopo Hieracensi responderet, qui hæc postulaverat (2): *Illustrissimi & Reverendissimi Domini, devotus vester Orator Episcopus Hieracensis supplicat Illustrissimis & Reverendissimis Dominationibus Vestris pro resolutione infrascriptorum dubiorum stante Concilio Tridentino cap. 5. sess. 25. de Regularibus & Monialibus ubi cavetur, nemini Sanctimonialium licere post Professionem exire e Monasterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda.*

XIV. Ac Extravaganti felicis recordationis Pii V. incipien. Decori &c. qua dictæ exeundi causæ ad tres dumtaxat, videlicet, magni incendii, lepræ, & epidemiæ, restringuntur.

XV. Et quod in Civitate Hieracensi Monasteria Monialium non habent Ecclesias interiores.

XVI. Et quod ex Libro Pontificali Consecratio Monialium, & Benedictio Abbatissæ inter Missarum solemnia fieri debeant.

XVII. Et quod in dicta Civitate fuerit, & sit consuetudo, quod actus Consecrationis Monialium, & Benedictionis Abbatissarum semper fuerit factum in Ecclesia exteriori.

XVIII. An dicta Consecratio & Benedictio fieri possit in dicta Ecclesia exteriori, & ad hunc effectum censeatur legitima causa exeundi.

XIX. Sacra Congregatio Concilii censuit, in exteriori Ecclesia posse fieri, iis dumtaxat Monialibus adhibitis, quæ ad Consecrationem erunt necessariæ.

XX. Insuper Sac. Congregatio causis Episcoporum, ac Regularium præposita anno 1591. Cardinali Columnæ respondit, Monialium Consecrationem in interiori templo peragendam, idque jussu Gregorii XIV., qui Episcopus Cremonensis antea fuit, & ad Concilium Tridentinum convenerat. Deinde Cardinalis a Gregorio XIII. creatus, inter cæteros Cardinales cooptatus fuit, qui Decreta ejusdem Concilii interpretari deberent. Subjicimus Litteras Sacræ Congregationis: *Pontifex vetuit Flammeo donari Moniales inter Claustra, ut scandalo, & corruptelis quæ accidere consueverunt, aditum penitus occluderet. Præcipit id fieri in posterum in templo interiori. Quod si Ecclesia ad rem ita gerendam parum accommodata fuerit, ipsam pannis, ac tabulis aptari omnino jubet. ita ut eadem Consecratio commode instituatur. Ob hanc causam Illustrissimi Præsules hujus Congregationis desiderio tuo satisfacere haud potuerunt, quorum voluntatem, studiumque præsto semper futurum, si quid novi contigerit, tibi polliceor: Ego interim Tibi a Deo &c.*

XXI. Postremo Sacra Congregatio Concilii anno 1632. Sabinensi Episcopo plura postulanti sic respondit (3).

XXII. Eminentissimus Sabinen. Episcopus supplicat, per Sacram Congregationem declarari.

XXIII. Primo, an violantes Clausuram Monialium ad malum finem, non tamen prætextu licentiarum, incidunt in Excommunicationem soli Summo Pontifici reservatam.

XXIV. Secundo, an admittentes hujusmodi violantes in Clausuram sint Excommunicationi obnoxii.

XXV. Tertio, an Decretis Conciliaribus, & Constitutionibus Apostolicis Clausuram præcipientibus obstet contraria consuetudo etiam post Concilium introducta.

XXVI. Quarto, an in Consecratione Monialium possint Moniales egredi, aut Episcopus ingredi Clausuram in ipso actu Consecrationis.

XXVII. Quinto, an occasione hujusmodi Consecrationis possit Magister Cæremoniarum, Consanguineæ, seu Consanguinei ipsarum Consecrandarum, saltem ex permissione Episcopi, Clausuram impune ingredi.

XXVIII. Die 3. Julii 1632. Sac. Congregatio &c. *ad primum respondit, esse reservatam Summo Pontifici; ad secundum, Superiores admittentes hujusmodi violatores in Clausuram, esse Excommunicationi obnoxios; ad tertium, Decretis Conciliaribus, & Constitutionibus Apostolicis Clausuram præcipientibus nullam consuetudinem obstare; ad quartum, in Consecratione Monialium servandum esse Pontificale Romanum; ad quintum, ingressum in Monasterii Clausuram neque Magistro Cæremoniarum, neque Consanguineis ipsarum Monialium esse permissum.*

XXIX. Ex his omnibus satis constat non licere in posterum uti ratione illa consecrandi Moniales in templo interiori, quam plures tradiderunt, aliique reipsa probarunt.

XXX. Romanum Pontificale a Clemente VIII. promulgatum secundum hujus Consecrationis modum indicit, nempe, ut Moniales, quæ Flammeo donandæ sunt, e Monasterio prodeant, & a senioribus Matronis in templum exterius deducantur, & peracta Consecratione ad Portam Monasterii cum iisdem Matronis redeant, ubi Abbatissa Moniales suas excipiat. Buonmatthæus (4), Piscara (5), ac Tamburinus (6) verba Pontificalis diligenter expendentes de his copiose disserunt. Cum vero idem Pontificale Clementis VIII. Constitutione firmatum, vim legis obtineat (7), ipsi parendum esse videtur: accedit, quod Sac. Congregatio Concilii ea sententia, quam paulo ante memoravimus, propositam a Romano Pontificali normam omnino servandam præcepit; eamdem prorsus viam tenuit Sac. Rituum Congreg. cum de causa Monialium Sanctæ Christinæ, uti dictum est, ageretur. Id etiam exemplo suo confirmavit Benedictus XIII., cum Romæ Moniales S. Ambrosii sacravit.

XXXI. Tertio, hæc Consecratio fieri potest ad Fenestellam, ex qua Moniales Divinam Eucharistiam suscipiunt. Id aliquando monuit Sac. Congregatio pro causis Episcoporum, ac Regularium constituta, cujus Decreta Gavantus (8), & Piscara recensent. Sed non mediocrem difficultatem agnoscimus, tum quia hæc Consecrationis ratio Pontificali Clementis VIII. adversatur; Decreta vero Sac. Congregationis, de quibus modo verba fecimus, haud confecta fuerunt, ut lex generalis indiceretur, sed ut quibusdam peculiaribus corruptelis eadem Congregatio consuleret (9); tum quia hic modus Consecrationis improbatus fuit, cum Cardinalis Jacobus Boncompagnus pro sacrandis Monialibus Sanctæ Christinæ illum proposuisset.

XXXII. Secundus igitur hujus Consecrationis modus probandus videtur, licet duæ difficultates contra objiciantur. Nam primum, corruptelæ omnes evitandæ sunt, sed id facile obtineri potest, si serventur cautiones, quibus usus fuit Cardinalis Boncompagnus, cum Moniales Sanctæ Christinæ bis consecravit. Secundo, expensarum ratio habenda est. Quamobrem studio, quo possumus, maximo tibi indicimus hortari tuas Moniales, ut omnem contentionem deponant. Si quid defuerit ad pompam apparatumque, id nobis tribuant, qui ea solum parari jubemus, quæ necessaria sunt; etenim hanc Consecrationem instituimus, ut fructum aliquem ipsarum animæ, nostræque percipiant, non ut solemnis aliqua pompa celebretur. Tandem ipsas admonebis, ut consilii nostri rationem omnino sequantur, etenim de modo peragendæ Consecrationis simul ita deliberabimus, ut proventus Monasterii nullum capiant detrimentum.

IN-

(1) *Cap. 5. sess. 25. de Regular.*
(2) *Lib. 4. Decret. fol. 224. a tergo.*
(3) *Lib. 14. Decret. fol. 637. a tergo.*
(4) *In suo Tract. de modo consecrandi Virgines.* (5) *In Praxi Cæremoniarum lib. 2. sect. 12. c. 7.*
(6) *De jure Abbatiss. disp. 27. quæst. 7.*
(7) *Fagnan. cap. Presbyter. n. 41. de Sacram. non iterandis. Maceraten. Variar. resol. 112. cas. 14. vers. Nec verbum. Pax Jordan. Elucubrat. tom. 1. lib. 5. tit. 5. num. 9. vers. Quia Pontificale, & num. 27.*
(8) *In Manuali ad vocab. Monial. Consecrat. numer. 1. & numer. 5. In Praxi Cæremoniar. lib. 2. cap. 7. num. 15. in fine.*
(9) *Buonmatth. in allato tract. cap. 7. Tambur. de Jur. Abbatissar. disp. 27. quæst. 6. num. 4.*

INSTITUTIO LXXXVI.

De iis, quæ spectant ad facultatem Confessionum excipiendarum. Juxta Sacros Canones nemini licere absque approbatione Ordinarii Fidelium Confessiones excipere. Nulli Sacerdoti, cæteroquin idoneo, tribui solere potestatem audiendi in hac Diœcesi Confessiones nisi prius publicum subierit examen. Quomodo a Sacris Canonibus hujusmodi consuetudo sancita sit. Hanc facultatem nulli concedi, nisi ad præfinitum tempus, sive Regularis, sive Sæcularis sit. Utrum ea consuetudo Sacrorum Canonum auctoritate semper invaluerit, in eo quod ad Regulares attinet. Penes Episcopum esse iterum examinare doctrinam eorum Presbyterorum, qui acceptam facultatem sibi prorogari cupiunt.

I. PErpauca monenda duximus, ut quisque intelligat qua ratione Sacerdotibus in hac Civitate, ac Diœcesi facultatem audiendi Confessiones impertiamur.

II. Primum, nullus Sacerdos Regularis, aut sæcularis Pœnitentiæ Sacramentum sæcularibus administret, nisi potestas ipsi per nos facta fuerit, licet in aliis Diœcesibus Fideles confitentes audire, & expiare possit; quamvis etiam Rector sit animarum in aliena Diœcesi, ipsumque aliquis ex nostris Parochis accersat, ut populi sui Confessiones excipiat.

III. Secundo, facultatem eamdem omnino denegamus cuicumque Sacerdoti Regulari, aut sæculari, nisi prius examine probatus a nobis fuerit, licet sæcularis Sacerdos quacumque Academia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel jure Canonico sibi comparaverit; Regularis autem in suo Ordine præclara munera, & quemlibet dignitatis locum obtinuerit. Attamen examine liberabimus eum, qui satis ob doctrinam, ac vitæ probitatem cognitus ad Confessiones audiendas accitus sit, dum hanc Civitatem pertransit: Parochum quoque alterius Diœcesis immunem faciemus, si a Parocho hujus nostræ Diœcesis pro conferendo Pœnitentiæ Sacramento invitetur.

IV. Tertio, facultatem audiendæ Confessionis certis limitibus concludendam volumus, ita ut anni spatium nunquam excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum sæcularis illius prorogationem a nobis petere teneatur.

V. Quarto, cum ea prorogatio conceditur, nostræ potestatis erit quecumque Sacerdotum Regularem, aut sæcularem in examen vocare, & Sacerdotes etiam, sive ex Regularibus, sive ex sæcularibus eligere præstantiores, ut nobiscum ad examen conveniant, cum vel pristini Confessarii a nobis confirmandi, vel novi probandi fuerint.

VI. Quinto, examen hujusmodi, cum recentes Confessarii statuendi sunt, aut aliis prima facultas proroganda, curam nobis tantummodo in Civitate, ac Diœcesi indicetur. Equidem nos præsto fuimus, & in posterum quoque futuri sumus, ut simul cum delectis Viris Sacerdotes pro Confessionibus audiendis singulis Feriis sextis examinemus. Idem etiam præstavimus, & in posterum præstabimus singulis diebus, licet Examinatores desint, cum Diœcesim Sacra Visitatione indicta perlustramus. At vero sigillatim de his omnibus verba faciamus.

VII. Primum sane, ne ulli Sacerdotes absque nostra facultate sæcularium Confessiones audiant tum in Civitate, tum in Diœcesi, Tridentinum antea Concilium decreverat (1). Urbanus VIII. deinde quodlibet privilegium abrogavit Pœnitentiæ Sacramentum administrandi (2), nisi Episcopi ejus loci facultas intercedat. Alexander vero VII. hanc sententiam proscripsit: *Qui Beneficium Parochiale habent, possunt sibi eligere in Confessarium Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.* Innocentius XI. (3) illorum opinionem improbavit, qui tradebant leves culpas, aut lethales etiam, si alias expiatæ Confessione fuerint, absolvi posse a quolibet Sacerdote, quamvis ipsi ab Episcopo munus ejusmodi demandatum non fuerit. Insuper Innocentius XII. (4) præcepit illis etiam, qui privilegium sibi deligendi Confessarium obtinuerunt, uti qui Indulto Cruciatæ præditi sunt, illis, inquam, præcepit, ne alii Sacerdoti, quam probato ab Episcopo loci crimina sua confiteantur. Idem Innocentius XIII. confirmavit in ea Constitutione, quam pro statuenda in Regnis Hispaniarum disciplina promulgavit (5). Illam deinde Benedictus XIII. sua auctoritate probavit, & post Concilium Romanum imprimi jussit, ut ex ipsa reliqui Episcopi sibi normam, & exemplum desumerent. Tandem quibuscumque Sacerdotibus, & Parochis etiam alterius Diœcesis facultatem audiendi Confessiones in hac Civitate, ac Diœcesi denegabimus. Nam Clemens X. hæc ita constituit (6): *Religiosos ab Episcopo ad Confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis Pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi Religiosi jam fuerunt approbati.* Quod si id decernitur in Sacerdotes Regulares, multo magis de Sacerdotibus sæcularibus statuendum est. Id magis constat ex ea controversia, an Parochus alicujus Diœcesis accitus a Parocho alienæ Diœcesis possit in ipsa Confessiones audire, sine facultate Episcopi, cui Diœcesis eadem subjicitur. Equidem diversæ feruntur opiniones (7). Imo, cum Sacra Congregatio Concilii die 16. Julii anno 1667. de ea controversia nullam sententiam tulisset (8); postremo die 3. Decembris anno 1707. (9) judicium suum evulgavit. Porro id petitum fuerat: *An Curati unius Diœcesis vocati a Parochis alienæ Diœcesis possint in ista audire confessiones tam suorum subditorum, quam alienorum absque licentia Episcopi?* Responsum fuit: *Affirmative quoad subditos: Negative quoad alios?* Omnes quidem unanimes affirmant permitti Parocho, ut populum suum in aliena Diœcesi confitentem excipiat, licet concessio Episcopi ejus Diœcesis non interveniat.

VIII. Secundo loco proposuimus, nulli Sacerdoti facultatem audiendæ Confessionis a nobis tribuendam, quamvis *sæcularis Sacerdos in quacumque Academia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel jure Canonico sibi comparaverit; Regularis autem in suo Ordine præclara munera, & quemlibet dignitatis locum obtinuerit.* Nam Tridentina Synodus Episcoporum arbitrio permisit eos in examen, vocare, quos ad confessiones Fidelium audiendas designat: *Per examen, si illis videbitur:* Sacra Congregatio S. Officii anno 1640. illos improbavit, qui contendebant Sacerdotibus Sacræ Theologiæ, & juris Pontificii Laurea donatis haud requiri facultatem, & examen Episcopi (10). S. Pius V. indixit etiam Regularibus, licet dignitatem inter cæteros obtinentibus, ut examen Episcoporum subeant, si confessiones excipere velint (11).

IX. Tertio, *facultatem audiendæ Confessionis certis limitibus concludendam diximus, ita ut anni spatium non excedat, eoque peracto Sacerdos tam Regularis, tum sæcularis illius prorogationem a nobis petere teneatur.* Si de sæcularibus Presbyteris agitur, id nunquam in dubium revocatum fuit. Pro Regularibus tantum rationes afferuntur, ob quas contendunt aliqui facultatem audiendi confessiones, quæ nullo temporis spatio definita fuit, Regularibus adimi non posse, nisi legitima causa obvenerit, quæ ad confessiones ipsas pertineat (12). Nec profecto desunt, qui id magno studio tuentur; nec desunt sententiæ editæ a Sacra Congregatione Concilii, quæ statuunt ab Episcopo facultatem excipiendi confessiones sæcularium, aut penitus denegandam Regularibus, aut sine ulla limitatione concedendam (13). Nos plures ex his sententiis congessimus (14). Attamen Clemens X. (15) aditum Episcopis reservavit, ut limitatas ejusmodi facultates Regularibus impertirent, præcipiens, ut magis idoneis absque ulla limitatione, contra vero minus idoneis circumscripta facultas tribuatur: *Illos autem* (inquit) *Religiosos, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, & indistincte absque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis personarum in Diœcesi propria admittendos: quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui,*

(1) *Sess. 23. c. 11. de Reformat.* (2) *In Constit. 92. Bull. tom. 4.*
(3) *In Decreto de frequenti Communione die 12. Februarii anno 1679.*
(4) *In Constit. edita apud Casnedum tom. 3. Controvers. pag. 452.*
(5) *§. 17.* (6) *In Constitut. 7. §. 4.* (7) *Apud Leand. tom. 1. tract. 5. disp. 9. quæst. 58.*
(8) *In Causa Cadurcen. Confessionis lib. 25. Decret. pag. 486.* (9) *Apud Monacell. tom. 4. pag. 16. num. 172.*
(10) *P. Viva in proposit. 13. proscript. ab Alexand. VII. n. 7.* (11) *In Constit. 33.*
(12) *In Constit. 32. Innoc. X. §. secundo an Episcopus.*
(13) *Apud Clericatum decis. 38. num. 20. de Pœnitentia.*
(14) *In nostris Commentar. in cap. 15. sess. 23. de Reformat.* (15) *In allata Constitut. 7. §. 4.*

qui, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Quamobrem, cum hæc doctrinæ, virtutisque præstantia dignosci nequeat, nisi examen circa quæstiones Theologiæ Moralis instituatur, quod ita facile non est, ideo facultas tantum limitata tum sæcularibus, tum Regularibus Presbyteris tradi consuevit, ita ut magis idoneis ad annum, cæteris autem ad minus temporis spatium eadem facultas protrahatur (1). Scriptores etiam ex Regularibus idem unanimes asserunt: *Hinc infero primo* (inquit Cardinalis de Lugo (2)), *non debere damnari approbationem cum ejusmodi limitationibus ab Episcopis datam* (inter quas illa temporis limitati numeratur) *tanquam injustam etiam respectu Regularium, possunt enim de facto intervenire vel omnes, vel aliqua ex rationibus adductis, vel aliæ similes, quibus prudenter moveatur Episcopus ad non approbandum absolute, & universaliter, sed cum aliqua limitatione.* Congruit etiam Fagnanus (3), qui fatetur probari a Sacra Congregatione pro Episcoporum, & Regularium causis instituta, ut limitatæ facultates Regularibus tribuantur. Cum vero nonnulli Regulares in hac re adversarentur Cardinali Sandoval, & Episcopo Audegavensi, Urbanus VIII. opinionem ejusdem Cardinalis confirmavit (4). Alexander autem VII. die 30. Januarii anno 1659. hanc sententiam tanquam falsam, temerariam, pravamque proscripsit: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare* (5). Tandem illud etiam certissimum est, quod Constitutione Innocentii XIII. a Benedicto XIII., uti dictum est, confirmata, sancitur: *Declaramus, Sacerdotes tam sæculares, quam Regulares, qui ab Episcopis obtinuerint licentiam audiendi confessiones limitatam vel quoad locum, vel quoad genus personarum, vel quoad tempus, non posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare extra tempus, vel locum vel genus personarum ab ipsis Episcopis præscriptum, quocumque privilegio, etiam in vim Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, competente, nullatenus suffragaturo.*

X. Ultimo loco proposuimus; *cum facultatis istius prorogatio conceditur, nostræ potestatis esse, quemcumque Sacerdotem Regularem, aut sæcularem in examen vocare* eo modo, quem superius indicavimus, illudque examen coram nobis habendum. Quippe non ignoramus in Confessario requiri non probitatem modo, sed peritiam pariter, ac doctrinam (6): *Caveat spiritualis Judex, ut sicut non commisit crimen nequitiæ, ita non careat munere scientiæ; oportet enim, ut sciat cognoscere quidquid debet judicare: judiciaria enim potestas hoc postulat, ut quod debet judicare, discernat.* Porro temere queruntur illi, qui semel probati ad examen iterum vocantur, nec iis prorogatio, quam expetant, conceditur. Nam satis experientia compertum est oblitterari, quæ antea didicimus, nisi assiduo studio excolantur: *Nam sicut ille* (ait Cardinalis de Lugo (7)) *qui hodie idoneus est, potest postea corruptis moribus, vel oblivione doctrinæ fieri ineptus; ita eum qui hodie declarat idoneum, poterit postea declarare ineptum, & retractare revocationem pro tempore sequenti. Et certe si Episcopi hoc non possent facere, non possent satis consulere suo Gregi, cum non possent prohibere illi Confessarium ineptum sibi approbatum, etiamsi clare constaret de ejus ineptitudine.* Illud etiam perspectum habemus a Gregorio XIII. (8) redactam fuisse ad pristinam sententiam juris Pontificii, ac Tridentinæ Synodi S. Pii V. (9) Constitutionem, ob quam Regulares semel ad Confessiones audiendas ab aliquo Episcopo probati, examinari amplius non debent, nisi ab Episcopo, qui in ejus locum sufficitur, si aliqua religiona, meenque teneatur. Insuper Alexander VII. decimo tertio loco hanc sententiam damnavit: *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato.* Postremo nobis ignotum non est Patavium, ejusque Diœcesim, cum Cardinalis Gregorius Barbadicus eam Sedem teneret, doctis, idoneisque Confessariis plurimum redundasse ob hanc caussam, quod facultas audiendi Confessiones post novum examen solummodo traderetur. Sic habet Clericatus (10), qui tunc Vicarii generalis munus exercuit.

XI. Exposita methodo, quam probamus, & reipsa semper antea servavimus, caussisque illius adductis, nihil aliud superest, quam pauca Confessariis hujus Civitatis, ac Diœcesis nota, & perspecta facere. Primum, quod præsertim ad Diœcesanos spectat, nullam excusationem longi, vel impediti itineris satis futuram declaramus: ut primum, aut aliud examen vitetur, necquidquam etiam in medium proferent se infirma valetudine detineri, vel præstandam ab ipsis operam ægrotantibus, qui gravi morbo laborant. His enim caussis fidem vix habere possumus, quæ plerumque afferri solent, cum illi ad examen venire jubentur. Illud quoque nos ad suspicandum de hac re magnopere impellit, quod ipsi sæpius per anni cursum in Urbem libere se conferant, ac deinde impedimentum aliquod semper obtingat, postquam examen illis indictum fuit. Accedit tandem, quod aliqui ex ipsis, cum nos in Diœcesi versaremur ad eos examinandos parati, id negotium effugerunt. Deinde post nostrum ad Civitatem reditum, audiendi confessiones facultatem, aut prorogationem, brevi temporis spatio interjecto, a nobis petierunt, ita tamen, ut nullum examen fieri deberet, aut hæc examinandi provincia alicui Diœcesano tribueretur ob aliquam ex iis caussis, quas ab illis effingi superius ostendimus. Quare sensu pene communi carere debet, qui calliditatem ejusmodi non intelligat. Itaque pro certo habeant omnes, si caussam a veritate non alienam nobis exhibeant, a nobis de more probandam esse, ut nempe Confessarii facultas ad aliquod breve tempus protrahatur, non tamen ut consuetum examen vitetur, aut alicui Diœcesano illud committatur.

XII. Secundo, ipsos ad examen magna humanitate excipiemus, neque ineptas quæstiones, ad ingenii ostentationem inductas proponemus, sed de illis interrogabimus, quæ reipsa contingere solent, & necessariæ prorsus habentur. Nos vero, designatique Examinatores coram nobis perspicuitatem rerum, ac sermonis omni studio sectabimur. Novimus enim in Confessariis optandam quidem eminentem scientiam, mediocrem tamen satis esse, quæ ab Innocentio sic explicatur (11): *Scientiam reputamus eminentem, quæ subtiles quæstiones discutere, & definire novit, & in promptu responsiones habet. Ille habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere, & qui in libris veritatem eorum, quæ scire tenetur, scit quærere, etsi in promptu omnia non habeat.* Novimus etiam in quibusdam Diœcesis partibus probari debere scientiam inferiorem, quæ scilicet neque ad mediocrem pertingit. Id sapienter advertit Cardinalis de Lugo (12), ut timidos, ac religiosos Episcopos consoletur.

XIII. Tertio, (ut re confirmemus, quæ nuper diximus) monemus ipsos præter alias quæstiones semper a nobis interrogandos *super reservatis in Bulla Cœnæ, & super reservatis* in hac Diœcesi. Nam merito suspicamur a quibusdam Confessariis imperitis ea crimina, easque censuras condonari, quæ ipsorum facultatem excedunt; atque ita protendi plus justo limites potestatis *directæ super non reservatis*, atque *indirectæ super reservatis*. Illos quoque interrogabimus juxta Decreta Congregationis Sancti Officii, circa Constitutionem Gregorii XV. contra *sollicitantes*. Inquiremus pariter sententias ab Alexandro VII., & Innocentio XI. proscriptas, ac potissimum 24. 25. 40. 41., ab Alexandro VII., & 9. 34. 49. 50. 51. 60. 61. 62. 63. ab Innocentio XI. damnatas, quæ pertinent ad crimen incontinentiæ; vel ad improbos homines nefaria peccandi consuetudine, aut proxima occasione devinctos. Profecto terret nos magnopere, quod Cardinalis Bellarminus scriptum reliquit (13): *Non esset hodie tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi.*

XIV. Quæ de facultate, aut prorogatione audiendi Confessiones a nobis dicta sunt, in eos tantum Sacerdotes decernuntur, qui nullam gerunt animarum curam. Nam qui Parochiam obtinuerunt, eamdem facultatem in Parochia absque ulla limitatione conjunctam habent, ita ut si Parochus in Diœcesi constituatur, Fideles confitentes per universam Diœcesim audire possit: si Civitatis Parochus habeatur, Confessarii munus in tota Civitate queat exercere. Ita sanxit Sacra Congregatio Concilii (14) ubi propositum fuit: *An provisus de Pa-*

(1) *Nicolius Lucubrat. lib. 5. tit. 38. n. 9. Clericatus in dec. 38. de Pœnitentia. num. 17.*
(2) *De Sacramen. Pœnit. disp. 31. §. 1. n. 59.* (3) *In cap. Grave n. 50. de Officio Ordinarii.*
(4) *In sua Constit. anno 1639.* (5) *Cabassut. in Theoria, & Praxi Juris Canonici lib. 1. cap. 10. num. 13.*
(6) *In Can. Qui vult. dist. 6. de Pœnitentia.* (7) *In loco allato §. 2. num. 65.* (8) *In Constit. 9.*
(9) *In Constit. 133. §. 2.* (10) *Decis. 37. sub num. 58. de Pœnitentia.* (11) *Cap. Cum in cunctis, de Electione.*
(12) *De Sacram. Pœnit. disp. 22. sect. 4. num. 74. Diana in edit. coordin. tom. 5. tract. 5. resol. 7. num. 13.*
(13) *In Concione 4. in Dominica 4. Adventus.* (14) *Apud Piasec. in Praxi Episc. part. 2. cap. 1. num. 16.*

de Parochiali per concursum, censendus sit approbatus idoneus Minister ad audiendas confessiones in illa Diœcesi, in qua illam Parochialem obtinet: hoc responsum editum tunc est: *Censeri dumtaxat in ea Civitate, vel Oppido, ubi sita est Parochialis, non autem passim per totam Diœcesim*. Ea tamen conditio semper interveniat necesse est, ut Confessarius Rectorem Ecclesiæ adire non prætermittat, ubi Sacramentum Pœnitentiæ administrare debet. Idem officium præstandum est a Diœcesis Parocho, si in Urbe, & a Confessario Urbano, si in Diœcesi confessiones audire velint. Hoc enim institutum, ac disciplina diuturna consuetudine in hac Civitate, ac Diœcesi firmantur, eamque consuetudinem probari Clericatus testatur (1). Sin autem Parochus abdicet, nova facultas requiritur, ut confitentes Fideles audire, & expiare possit (2), quæ sane a nobis haud concedetur, nisi novum examen intercedat.

XV. Attamen cum difficile sit Confessariis, a Parochis ea omnia circa Matrimonium plene cognoscere, ob quæ necessario ad Cardinalem Pœnitentiarium confugiendum est; insuper, cum ipsis ignota fortasse sit ratio, ac modus, quo Brevia ejusdem Cardinalis executioni demandentur in lucem edidimus Typis Archiepiscopalibus institutionem, quam in exiguum libellum congessimus.

INSTITUTIO LXXXVII.

Instruuntur Parochi, & Confessarii, quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium, & executioni mandare, quæ ab illo præcipiuntur, præsertim in difficultatibus ad Matrimonium pertinentibus.

I. EX quo pervenimus in hanc Sedem, hujusque Civitatis, ac Diœcesis administrationem suscepimus, adesse nunquam prætermisimus, cum examen indiceretur pro Ordinandis, Confessariis, aut Parochis, quibus absque ullo examine, vel prævio Concursu, animarum cura confertur. Assidue pariter convenimus ad cœtus Ecclesiasticos, qui statis temporibus in hac Metropolitana haberi solent, ubi quæstiones Theologiæ Moralis proponuntur; idemque institutum retinere in posterum decernimus, donec singulari Dei beneficio salvi, & incolumes erimus. Itaque præ cæteris advertimus, a plerisque ignorari rationem, ac modum, quo ad Cardinalem Pœnitentiarium, ipsiusque Tribunal confugiant, cum aliquid ipsis difficultatis circa matrimonium obvenerit. Certissimis etiam documentis adducti cognovimus eos male se gessisse, cum executioni mandarunt immunitates ab eodem Cardinali concessas, ex quo magnum detrimentum in illos præsertim dimanavit, qui temere, & inconsulto rem gravissimi momenti peregerunt; ex quo pariter neglectæ fuerunt leges in iisdem immunitatibus præscriptæ. Quamobrem consilio etiam addito præstantium virorum hanc institutionem promulgare constituimus, in qua non solum usi sumus auctoritate, ac sententiis scriptorum sed experientia, quam ex Romana Pœnitentiaria nobis per tot annos comparavimus, quibus Canonum interpretis munus in eodem Tribunali exercuimus. Congregationibus indici consuetis interfuimus, operam laboremque nostrum impendimus, cum judicium nostrum scripto etiam ferremus in iis rebus, quæ in medium proferebantur. Accedit etiam, quod vita functo Lancetta Sacræ Rotæ Decano in ejus locum per aliquod tempus Rectoris Pœnitentiariæ munus obivimus. Mens tamen non est dissertationem conficere, sed Clerum nostrum solummodo instituere; neque de iis omnibus verba facere, quæ Romæ in Sacra Pœnitentiaria proponuntur, sed tantum de matrimonialibus dispensationibus, quæ ab eodem Tribunali concedi consueverunt. Itaque omittimus Sacræ Pœnitentiariæ institutionem, quam fuse, ac sapienter explicavit Cardinalis Petra, cui nos suffecti fuimus pro Sacris Canonibus interpretandis, & qui modo Summi Pœnitentiarii dignitatem obtinet. Cætera quoque omittimus, quæ ad ipsum Sacrum Tribunal pertinent, & duabus eximiis lucubrationibus exponuntur, quas nos ipsi nondum in lucem editas servamus. Eas magno studio congesserunt P. Thesaurus ex Societate Jesu, qui Romæ in Basilica Santi Petri Apostolici Pœnitentiarii munere perfunctus est, & Pater Syrus ex Ordine Minorum Sancti Francisci Strictioris Observantiæ, qui in Basilica S. Joannis Lateranensis Pœnitentiarium pariter egit. Quare ad matrimoniales dispensationes hunc sermonem redigemus, & primum ordiemur a facultatibus ejusmodi, quas Pontifex Summo Pœnitentiario solet impertiri. Nam ad ipsas referuntur omnia, quæ inferius subjiciemus.

II. Innocentius XII. Constitutione 12. quam Sacra Pœnitentiaria veluti normam sequitur, hæc decernit. *In Matrimoniis contrahendis possit idem Major Pœnitentiarius in foro conscientiæ tantum super impedimentis occultis, quæ Matrimonium non dirimunt, dispensare, vel dispensari mandare.*

III. Tria potissimum impedimenta scriptores enumerant: nempe votum simplex, sponsalia jam inita cum alia muliere, & Ecclesiæ Interdictum (3). Innocentius XII. Summo Pœnitentiario facultatem omnimodam tribuit pro votis simplicibus *in foro conscientiæ* commutandis, & ob hanc causam, qui simpliciter vovit castitatem, aut aliquem Regularium Ordinem ingredi, seu Sacros Ordines suscipere, vel uxorem nequaquam ducere, si ipse matrimonium inire velit, ad Cardinalem Pœnitentiarium confugere potest, ut voti peracti commutationem obtineat, quæ permitti solet, si legitima causa interveniat; nempe, si libidinis impetu vehementer concitetur, qui votum castitatis emisit (4). Illud vero immutari solet hac conditione, ut singulis mensibus ad Pœnitentiæ Sacramentum accedat, aliisque piis operibus vacet, quæ a Confessario præscribuntur. Ea pariter conditio pro ineundo matrimonio adjicitur, ut castitatem deinceps observet, postquam uxor vita decesserit. Quod si crimen aliquod cum alia muliere admittat, vel novum matrimonium absque nova facultate contrahat, pro certo habeat votum castitatis gravi scelere violari, neque jure novi matrimonii uti posse, quæ omnia patefacere debet Sacerdos, a quo litteræ Sacræ Pœnitentiariæ sunt executioni mandandæ (5).

IV. Si aliquis cum muliere sponsalia contraxerit, ac deinde aliam mulierem in matrimonium ducere peroptet, facultatem pro solvendis primis sponsalibus, dummodo occulta fuerint, & justa causa intercedat, *in foro conscientiæ* impetrare potest, ut animæ suæ saluti, atque innocentiæ prospiciat. De Interdicto Ecclesiæ dicere prætermittimus, quod publicum semper est, nec unquam Sacra Pœnitentiaria de rebus publicis judicium ferre consuevit.

V. Post hæc Summus Pontifex impedimenta dirimentia de rebus, ac de ineundis Matrimoniis verba faciens hæc statuit: *At a Dispensationibus super quocumque impedimento ex quovis gradu sive consanguinitatis, sive affinitatis ex copula licita, sive ex cognatione spirituali proveniente, etiam in foro conscientiæ tantum, tametsi impedimentum sit occultum, & periculum scandalorum immineat, in iisdem Matrimoniis contrahendis abstineat.*

VI. Cum hæc ita sint, si quis fortasse aliquo ex allatis impedimentis teneatur, non quidem confugere ad Sacram Pœnitentiariam, sed ad Datariam oportet.

VII. Præterit silentio Summus Pontifex occultum impedimentum publicæ honestatis, quod ex occultis sponsalis inter virum, ac mulierem dimanat; quemadmodum Auctores fere unanimes sentiunt, licet Dataria nullum prorsus impedimentum *in foro conscientiæ* provenire contendat ex illis sponsaliis, quæ clam inita fuerunt (6). Quamobrem in dubium revocari potest, an Summus Pœnitentiarius idem impedimentum *in foro conscientiæ* solvere possit, si fortasse contractum fuerit, juxta communem sapientum virorum opinionem, & occultum sit, quia de initis sponsaliis nulla cognitio in vulgus emanavit. Nam Summus Pontifex, uti modo exposuimus, solum agit *de impedimento ex quovis gradu sive consanguinitatis, sive affinitatis, sive ex cognatione spirituali proveniente*. Itaque cum idem Innocentius XII. post evulgatam Constitutionem declaraverit *oraculo vivæ vocis* integre se restituere Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ universa, quæ ad ipsum antea spectabant, eis tantum sublatis, quæ in sua Constitutione recensuerat, hinc sequitur Majori Pœnitentiario tribuendam esse

fa-

(1) *De Pœnitentia decis 37. num. 12.* (2) *Barbosa de Parocho cap. 19. num. 6. & in Concil. Trident. sess. 23. cap. 14. num. 21. Vanespen. jur. Eccles. univers. tom. 1. par. 2. tit. 6. cap. 6. num. 6. Piacc. in Praxi Episc. part. 2. cap. 1. num. 10. Clericat. de Pœnitent. decis. 37. num. 14.* (3) *Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 17. num. 9. Pontas in eodem tract. lib. 6. cap. 4. Perez de Matrimonio disp. 23. sect. 8. numer. 2. Salmanticen. in cursu Moral. tom. 2. tract 9. de Matrimon. cap. 13. punct. unic. num. 25.* (4) *Rosign. de Sacram. Matrim. part. 2. tom. 7. prænot. 25. clausul. 2.* (5) *Navarrus in manu duct. ad Praxim execut. Epistol. Sacræ Pœnitent. part. 1. pag. 47. & seq.* (6) *Corradus in Praxi Dispens. lib. 8. cap. 7. num. 10. Zerola in sua Praxi part. 2. in vocabulo Sponsalia.*

facultatem solvendi propositam impedimentum, licet *de contrahendo* res agatur; nam hac eadem facultate præditus olim fuit, cum idem impedimentum occultum esset, & ad forum conscientiæ res omnis solum redigeretur: neque ullo modo verba Pontificiæ Constitutionis adversantur, quæ impedimentum ejusmodi silentio prætermittunt.

VIII Postquam de contrahendis Matrimoniis sermonem habuit Pontifex, ad Matrimonia jam contracta descendit, & hæc postremum præscribit: *In Matrimoniis vero contractis a Dispensatione, seu Matrimonii revelatione in gradibus primo, & secundo, seu secundo tantum consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita etiam in occultis pariter abstineat, præterquam, si in hujusmodi secundo gradu tantum impedimentum saltem per decenniam duraverit occultum, & oratores simul publice contraxerint, & convinxerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint.*

IX. Quare qui Matrimonium hoc pacto inierit, si remedium expectat, ad Datariam confugere debet, non autem ad Pœnitentiariam, nisi forte *impedimentum in secundo gradu saltem per decenniam duraverit occultum, & oratores simul publice contraxerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint*. Post hæc Innocentii Constitutio Summo Pœnitentiario permittit, ut possint, *In tertio autem, & quarto gradibus publicis revalidare Matrimonia nulliter contracta ex causa subreptionis, vel obreptionis occultæ Litterarum Apostolicarum, præterquam si falsitas consistat in narratione præcedentis copulæ, quæ tamen antea non intercesserat.*

X. Magnum hic discrimen advertendum est inter eos, qui a Dataria dispensationem obtinuerunt, non explicantes in supplici libello copulam, quæ intercessit, aut voluntatem, & consilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejusmodi dispensationem assequerentur, & inter illos, qui copulam intervenisse falso exponunt, ut a Ministris Datariæ tutius dispensationem sibi surripiant. Equidem primi, si consulere sibi velint, propriam turpitudinem declarare debent; ideoque Summus Pontifex aditum *ipsis* ad Pœnitentiariam reclusit. Secundi vero detegant necesse est, ea labe, ac macula se esse immunes, quam in supplici libello contractam falso testati sunt. Quare, si quis ob hanc falsitatem impetravit dispensationem in quocumque gradu consanguinitatis, vel affinitatis ad Datariam se convertere debet, novamque ex ipsa dispensationem exposcere.

XI. Pontifex agit, uti superius dictum est, *de Matrimoniis cum impedimento contractis in gradibus primo, & secundo, vel secundo tantum consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita*; agit etiam de Matrimoniis contractis *in tertio, & quarto gradibus publicis*: sed nullam habet mentionem de occulto spiritualis cognationis impedimento, quod aliquando contingit. Hinc in dubium vocari potest, an summus Pœnitentiarius hac facultate præditus sit, cum de contractis jam Matrimoniis res agitur; (nam, si de contrahendis adhuc Matrimoniis sermo fiat, jam superius ostendimus nullam Pœnitentiario inesse auctoritatem, ut ipsa dispensare possit). Itaque nemo inficiatur in Matrimoniis initis eam facultatem Majori Pœnitentiario tribuendam. Quippe id consuetudine, institutoque Pœnitentiariæ comprobatur; neque adversari potest *oraculum vivæ vocis* Summi Pontificis post Constitutionem, uti superius indicavimus. Accedit etiam, quod Pontifex rem aperte declaravit, cum abrogare vellet auctoritatem, ne contrahenda Matrimonia dispensarentur, si impedimentum cognationis spiritualis intercederet. Quare facultatem eamdem non quidem sublatam, sed potius præservatam in contractis Matrimoniis conjicere debemus, quia Pontifex nullum de ipsa verbum fecit, cum de iisdem Matrimoniis ageretur.

XII. Paulo ante diximus reclusum esse aditum ad Pœnitentiarium illis, qui *a Dataria dispensationem aliquam obtinuerant, non explicantes in supplici libello copulam, quæ intercessit, aut voluntatem, & consilium, quod tunc habuerant, nempe, ut facilius ejusmodi dispensationem assequerentur.*

XIII. Equidem decertant inter se Scriptores, an hæc aperte exponenda sint, ut consanguinitatis, vel affinitatis impedimentum a Sede Apostolica dispensetur (1); reipsa tamen nullus dubitandi locus superest, cum Summi Pontifices mentem suam super hac re clarissime declaraverint. Nam in suis litteris, cum dispensationem aliquam impertiunt, sub pœna *subreptionis*, vel *obreptionis* indicant, ut non modo copula explicetur, si prius obvenerit, sed etiam quo consilio, ac voluntate inita fuerit. Id autem sapienter constituerunt, ut gravissimum crimen incestus longe a consanguineis arceretur (2).

XIV. Cum hæc ita se habeant, quæ Innocentius XII. indulserit, afferamus. *Quod si oratores, qui obtinuerint a nostra Dataria dispensationem super gradu prohibito tam in primo, & secundo quam in secundo tantum, ac etiam in tertio, & quarto, tacita copula inter eos secuta, quam sine honoris detrimento detegere non valeant, & ratione hujusmodi taciturnitatis petant dispensationem pro Matrimonio contrahendo, seu revalidationem Matrimonii contracti, possit idem Major Pœnitentiarius, si culpa sit adhuc secreta, in foro conscientiæ tantum concedere, facta, quando agitur de primo, & secundo, vel secundo tantum gradu, compositione quinquaginta ducatorum auri de Camera ad Datariam transmittendorum, ad effectum ut inconcussi moris est, erogandi in eleemosynas.*

XV. Hæc postrema Innocentii XII. verba referri debent ad ea, quæ Pontifices antea constituerunt, ut nempe piis operibus totum impendatur, quod ex matrimonialibus dispensationibus percipitur; ac potissimum ad litteras, quas Innocentius X. die 8. Novembris 1644. promulgavit, decernens, ut ejusmodi pecunia cum reliqua confundatur, quæ tradita est curæ Præfecti generalis ærarii Pontificii, sed in Monte Pietatis deponatur, nec inde auferri possit, nisi prius mandatum a Pontifice obsignatum intercesserit; per quod eadem pecunia in pium opus convertatur.

XVI. Verum Innocentii XII. propositam Constitutionem explicare prosequamur, quæ proculdubio servanda est in ea parte, quam modo commemoravimus, sive de gradibus consanguinitatis, sive affinitatis sermo habeatur, cum Pontifex nullos distincte, ac peculiariter gradus enumeret. Adjungimus pariter quinquaginta ducatos non esse persolvendos, cum dispensatio circa primum, aut secundum gradum, non vero circa tertium, vel quartum comparatur; immo neque hanc pecuniam enumerandam esse, si primus, vel secundus, aut secundus tantum gradus dispensetur, si *in forma pauperum* litteræ expediantur: *Nisi prius gratia* (inquit Pontifex) *expedita fuisset in forma pauperum, quo casu etiam hæc gratia absque ulla compositione similiter expediatur.*

XVII. Disputatum olim fuit, utrum si quis dispensationem a vetito gradu consequutus fuerit, explicans quidem copulam, quæ prius intervenit, non autem nefarium consilium obtinendi facilius hac ratione eamdem dispensationem, quæsitum, inquam fuit, utrum Major Pœnitentiarius facultatem satis haberet, ut crimen ejusmodi remitteret, si copula esset publica, intentio vero occulta. Equidem P. Thesaurus (3) docuit ad Datariam pertinere dispensationem ejusmodi occultæ intentionis, quemadmodum ad illam solummodo spectat a publica copula dispensare. Sed Innocentius XII., cujus verba inferius subjiciemus, Majori Pœnitentiario concessit, ut dispensationes ejusmodi impertiri possent; hinc nemini dubium esse debet, quin hæc facultas Majori Pœnitentiario tribuatur, licet publica fuerit copula, intentio vero occulta. Porro ea copula publica dicitur, quæ in Dataria fuit exposita, & litteris Apostolicis inserta, quæ per Delegatum executioni mandantur.

XVIII. Itaque facultatem dispensandi ab occulta intentione, licet copula sit publica, Majori Pœnitentiario denegari nequit, sive Matrimonium contractum jam fuerit, seu contrahi debeat: sed jam verba Pontificis afferamus: *Si vero oratores, qui obtenta dispensatione a Dataria super impedimento primi, & secundi, sive secundi dumtaxat gradus consanguinitatis, sive affinitatis cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita, occulta, & malitiosa intentione in ipsa copula habita ad facilius habendam dispensationem, pro revalidatione hujusmodi dispensationis recurrant ad dictam Pœnitentiariam, & possit idem major Pœnitentiarius desuper dispensare cum miserabilibus personis explicite affirmantibus, se uti tales, & sub illa expressa qualitate & forma miserabilium, dispensationes a Dataria obtinuisse. Cum iis vero, qui non tanquam pauperes, sed uti ex honestis Familiis, sive uti nobiles, sive uti illustres fuerint similiter ab eadem Dataria dispensati, idem Major Pœnitentiarius non dispenset, nisi soluta prius in Dataria, ad effectum pariter erogandi in eleemosynas, taxa*

cam

(1) *Salmanticens. lib. 2. tract. 9. de Matrimon. cap. 4. punct. 3. num. 9. & seqq.* (2) *Corradus ibidem lib. 6. cap. 5. nu. 36. & seqq. Syrus in Constit. Innoc. XII. facult. 32. §. 26. & facult. 33. §. 37.* (3) *In sua Prax. ms. Pœnitentiar. tit. 8. num. 6. & in Praxi Ecclesiast. part. 2. ad vocab. Incestus cap. 2. §. Verum est.*

cum Datario pro tempore existente concordanda. Quod si supplicantes, sint pauperes, ita ut vere & realiter integram summam taxatam, vel aliquam ejus partem solvere nequeant, præfatus Major Pœnitentiarius insimul cum eodem Dataria opportune provideant.

XIX. Ex his verbis primo desumitur nihil omnino solvendum esse *pro obtenta dispensatione primi, & secundi gradus, sive secundi dumtaxat cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita, & occulta maltitiosa intentione*, si dispensatio ejusmodi a Dataria conceditur *in forma pauperum*. Paupertas vero testimonio eorumdem oratorum comprobatur. Nam revalidatio dispensationis ad forum conscientiæ tantum pertinet. Secundo, si illis dispensatio tribuatur, qui ex honestis Familiis, atque uti nobiles, & illustres habeantur, quædam pecuniæ summa necessaria est, quam Major Pœnitentiarius una cum Datario constituit, ob hanc potissimum causam, ut detrimentorum a Dataria susceptum in prima dispensatione compensetur. Tertio, si oratores in eam paupertatem redacti fuerint, ut pecuniam ab eodem Pœnitentiario, ac Datario decretum nec integre, nec partim persolvere queant, tum Pontifex indicit, ut ipse Pœnitentiarius, ac Datarius *opportune provideant*. Porro oratores nullas facere expensas tunc consueverunt, veluti si prima dispensatio *in forma pauperum* peracta fuerit. Quarto, si tertius, aut quartus gradus dispensetur *cum expressione quidem copulæ, sed tacita, & occulta intentione*, nihil prorsus expenditur; nam id solum exigitur in dispensatione primi, & secundi gradus, vel secundi dumtaxat, uti nuper explicavimus.

XX. Crebro evenire solet, ut impedimentum affinitatis *ex copula illicita* ante Matrimonium contrahatur. Major autem Pœnitentiarius in *foro conscientiæ* tantum ab hoc impedimento liberare potest, sive Matrimonium initum fuerit, vel adhuc ineundum sit, modo tamen idem impedimentum occultum habeatur: *Super impedimenta occulta affinitatis ex copula illicita, seu actu fornicario proveniente, quotiescumque adsit rationabilis causa, licet periculum revelationis, seu scandalorum non immineat, vel non adesset, in Matrimoniis tam contractis, quam contrahendis in fora conscientiæ tantum*. Si Pontifex illis verbis *ex actu fornicario* nequaquam usus esset, in dubium revocari posset, utrum Major Pœnitentiarius dispensare queat impedimentum affinitatis *ex copula illicita*, cum ad eamdem copulam stuprum, sive adulterium adjungitur. Cum tamen Pontifex addiderit *ex copula illicita, seu ex actu fornicaria*, satis intelligitur ex illa particula *seu*, quæ alternationem indicit, in eo consilio fuisse Pontificem, ut omnem copulæ speciem complecteretur, sive fornicatia tantum existat, sive stupro etiam, atque adulterio contaminetur.

XXI. Tandem illud constat in more positum non esse, ut Sedes Apostolica in Matrimoniis jam contractis, seu contrahendis dispensationem impertiat *super impedimento criminis*, si illud publicum fuerit, vel conjugi mors illata sit *altera, aut utroque machinante* (1); & profecto Clemens VIII. viris potentissimis id expetentibus constanter denegavit (2). Attamen, ut saluti animarum aliquo modo prospiceretur, Summo Pœnitentiario facultatem Pontifex concessit, ut *in foro conscientiæ tantum impedimentum criminis* dissolveret, si ipsum crimen occultum sit: monet vero Pontifex id raro peragendum, si conjugis mors patrata fuerit *utroque vel altero machinante*: necessitas intercedere debet, aut gravissimum periculum; nec ullo modo tribui dispensatio hæc potest, nisi prius in Congregatione, vel Signatura Sac. Pœnitentiariæ res diligenter examinetur. Id nos præ cæteris testari possumus, qui ad eos cœtus sæpissime convenimus, nostrumque suffragium tulimus aut scriptum, aut ore tenus, cum in eodem Tribunali Canonistæ munere fungeremur: *Super impedimento occulto criminis adulterii, si fuerit cum fide data dumtaxat, neutro machinante commissum, possit tam in contrahendis, quam in contractis matrimoniis dispensare: si vero crimen hujusmodi fuisset, utroque, vel altero machinante, patratum, possit dispensationem concedere, raro tamen, & quando necessitas postulaverit ratione alicujus gravis imminentis periculi, quod prudentia Majoris Pœnitentiarii, re præsertim discussa in Congregatione, vel Segnatura, arbitrandum erit.*

XXII. Hæc potissimum ab Innocentio XII. præscribuntur de matrimonialibus dispensationibus, quæ a Sacra Pœnitentiaria tribui consueverunt, ac de illis etiam, quæ Summi Pœnitentiarii facultati unice conceduntur. Porro necessarium haud ducimus enumerare hic etiam reliqua omnia, quæ ad eamdem Pœnitentiariam simul & ad Episcopum communi jure pertinent. Nam Pœnitentiarius facultatem impertiri potest ineundi Matrimonii in quacumque orbis parte absque promulgationibus, quæ fieri ante Matrimonium solent: idem in sua Diœcesi præstare potest Episcopus. Item, si conjux post initum Matrimonium affinitatem cum altero conjugum per illicitam copulam contraxerit, Pœnitentiarius dispensare potest innocentem ex conjugibus, ut debitum exposcat, quo jure reus conjux post patratum scelus destituitur: *quoties vero* (sic habet Innocentius XII. in eadem Constitutione) *affinitas hujusmodi post contractum Matrimonium supervenerit, ut debitum peti possit, in eodem conscientiæ foro dispensari, & dispensari mandare possit & valeat*. Eadem sane auctoritate Episcopus in sua Diœcesi præditus est (3). Prætermittimus etiam celeberrimam controversiam, utrum Episcopi dirimentia impedimenta dissolvere possint in foro conscientiæ, antequam Matrimonium contrahatur, & postquam contractum jam fuerit: non ignoramus magnis difficultatibus hanc quæstionem implicari, & neminem prorsus Episcopis eam facultatem tribuere, nisi gravissima aliqua causa id postulaverit (4).

XXIII. Satis verba fecimus de ordinaria facultate Cardinalis Majoris Pœnitentiarii; quod si extraordinaria opus fuerit, illam a Pontifice per se obtinere potest, vel ipsam per Præsulem Sacræ Pœnitentiariæ moderatorem exposcere; nunc de iis sermonem instituamus, qui ad eamdem Pœnitentiariam debent confugere. Id potissimum Parochis, & Confessariis contingit. Nam perraro evenire solet, ut, qui dispensationes implorant, amicos, & familiares Romæ habeant, qui negocium ejusmodi perficiant: sed quicumque ille sit, qui hoc peragendum suscipiat, necessario requiritur, ut res plane exponatur, & nihil a veritate sit alienum; nam fieri potest, ut contractum impedimentum falso existimetur. Omissis pluribus exemplis, quæ afferri possent, illud satis sit, nullum affinitatis impedimentum obvenire, licet ante Matrimonium cum aliqua consanguinea futuræ uxoris copula habita fuerit, si ipsa perfecta non extiterit (5). Item si inter duos affines copula intercesserit, ac deinde facultas a Dataria Matrimonii ineundi, & gradus dispensatio ab ipsis obtineatur, licet copulam in supplici libello non declaraverint, tamen fieri potest, ut nullam aliam dispensationem a sacra Pœnitentiaria petere debeant, nempe, si mutuam inter se affinitatem antea cognitam, perspectamque non habuerint, cum scelus admiserunt, sed inito solum Matrimonio in hanc cognitionem venerint. Tunc enim incestus, uti fatentur Garzias (6), ac Thesaurus (7), *materialis* non *formalis* habetur.

XXIV. Arcanum pariter, ac prudentia servanda, id satis ostenditur exemplo Parochi, quod P. Tiburtius Navarrus commemorat (8): nam cum ipse ex sermone forte deprehendisset occultum impedimentum dirimens Matrimonium, quod jam palam celebratum fuerat, adeo incautus fuit, ut pluribus aliis rem patefecerit, quæ silentio occultanda erat: eosque conjuges publica disjunxerit, quos impedimenti ignaros, & inscios pati debuerat, donec Major Pœnitentiarius de toto negotio certior per ipsum fieret, opportunumque remedium afferretur. Aliam quoque viam inire poterat, nempe, eosdem conjuges clam separare, si impedimentum haud ignorarent, deinde ad sacram Pœnitentiariam rem totam deferre, remediumque exposcere. Qua de causa in libello, qui olim Romæ typis evulgatus est pro instruendis Parochis, & Confessariis, qui ad sacram Pœnitentiariam confugere debeant, hæc mo-

oen-

(1) *Corrad. Prax. dispensat. lib. 8. cap. 9. num. 4. & seqq. De Justis de Dispens. Matrimonial. l. 2. cap. 16. n. 64 & seqq. Schmalzgrueber ad tit. decretal. de eo, qui duxit in Matrimonium num. 65. & seqq. Migliorucc. Jur. Canon. l. 2. p. 242.*

(2) P. *Pyrus ibid. facult. 25. §. 29. num. 20.* (3) *Sanchez de Matrimon. lib. 8. disput. 12. num. 25.*

(4) *Sanchez de Matrimon. lib. 2. cap. 40. a num. 1. ad num. 12. & num. 8. Pont. de Matrimon. lib. 8. cap. 13. num. 2. Perez de Matrim. disput. 44. sect. 6. num. 50. N. Alexand. in Theol. Dogm. Moral. lib. 2. de Sacrament. Matrimonii regul. 10. tom. 2. edit. Venet. Salmaticen. In cursu Theologiæ Moral. tom. 2. tract. 9. cap. 14. punct. 1. num. 7. & seqq.*

(5) *Sanchez lib. 8. de Matrimonio disp. 25. n. 10.* (6) *De Beneficiis part. 8. cap. 3. num. 106.*

(7) *In Praxi Sac. Poenitentiariæ tit. 6. num. 8.* (8) *In libro, qui inscribitur:* Manuductio ad Praxim executionis litterarum Sac. Pœnitentiariæ: *part. 1. pag. 83. edit. Rom. an. 1714.*

nentur *Caveant ne, quod occultum est, palam faciant, præsertim impedimenta occulta Matrimoniorum; nam publica, vel ad publicum redacta non pertinent ad sacram Pœnitentiariam.*

XXV. Insuper universæ rei circumstantiæ, & causæ, ob quas dispensatio postulatur, plane exprimantur necesse est: *Accidit etiam nonnumquam* (sic in eodem libello, quem modo nominavimus, traditur) *per inadvertentiam exponentium, ut gratiæ juxta exposita obtentæ, irritæ evadant, eo quia causas & circumstantias necessarias reticeant: unde fit, quod litterarum executores, casu postea pœnitentium examinato, rem aliter se habere, quam expressum fuerat, comperiant, & gratias subreptitias, aut obreptitias esse inveniant: quare pœnitentes confusi remanent, & spe novæ dispensationis se carere putantes, in prædictis vinculis, & obligationibus miserabiliter remanent.*

XXVI. Paulo post agitur de causis, quæ ad obtinendum dispensationem explicandæ sunt. Etenim communi omnium consensu, & juxta Tridentina Synodum (1), nulli unquam dispensatio concedi solet, nisi legitima causa intervenerit. Idem institutum, & disciplinam sequitur Pœnitentiaria, cum præsertim matrimoniales dispensationes petuntur, quas sine causa impertiri non consuevit. Idem observari a Dataria non videtur, cum aliquis religione adductus, licet pro dispensatione impetranda veram, ac legitimam causam in medium proferre queat, tamen anxius, & sollicitus, an validum sit initum matrimonium dispensationem expetit, & ne causam adducere cogatur, pecuniam largius persolvit, ut omni sollicitudine, metuque amittendæ beatitudinis eripiatur. Hac enim ratione, loco causæ, quæ exponi debuerat, gravis mulcta sufficitur, quam ille libenter impendit, ut egenis, piisque operibus erogetur. Hæc sapienter docet Cardinalis Pallavicinus (2).

XXVII. Sed perpauca de causis ejusmodi percurramus. Si de impedimentis, ac præsertim de voto res agitur, satis, superque jam ostendimus, quæ peragenda sint. Pro dispensandis sponsaliis aliqua ex iis causis proferri debet, quæ si probetur in foro externo, satis est ut eadem sponsalia dissolvantur.

XXVIII. Si vero de impedimentis dirimentibus sermo habeatur, Innocentius XII. in sua Constitutione plures causas enumerat, nempe, cum prætermissa silentio fuit copula, cum dispensatio gradus a Dataria peteretur, pro causa afferri solet metus, ne communi honestati conjugum macula inureretur; item, cum agitur de impedimento affinitatis contracto *ex copula illicita*, aliqua causa rationi consentanea proponitur, licet copula, quæ prius intercessit, palam fieri posse non videatur, nec ulla mali species, aut offensio populo præbeatur; causa vero desumi solet ex metu, ne aliquod detrimentum, dissidium, aut scandalum exciretur, quæ fortasse evenirent, nisi dispensatio tribueretur. Porro causa ejusmodi semper probatur, cum res est de contractis Matrimoniis, & palam celebratis: etenim Matrimonia vix ulla dissolvi possunt, quin gravissima mala subsequantur, quæ sane dispensatione impedienda sunt, uti recte perpendit Auctor institutionis, quæ pro novis Confessariis Romæ promulgata est (3).

XXIX Postremo res tota cum suis causis, & necessariis circumstantiis Cardinali Majori Pœnitentiario declaranda est per litteras, Latina, seu hac nostra Italica lingua confectas: reticetur illius nomen, qui dispensationem expostulat, ejusque loco littera N. sufficitur; locus tamen designatur, ubi dantur litteræ, ut quo responsa mitti debeant, innotescat: in fine litterarum nomen etiam, & cognomen describuntur illius, ad quem responsum dari necesse est: neque sane Parochus, aut Confessarius, cui Fidelis impedimento aliquo illigatus animum suum detexit, hanc provinciam recusare debet; ne forte ille totam urbem circumire cogatur, ut inveniat, qui litteras datas a Pœnitentiaria executioni demandet. Accedit, quod sacra Pœnitentiaria jam consuevit ejusmodi executiones non tantum Parochis, sed quibuscumque Sacerdotibus committere (4).

XXX. Hoc pacto sibi quisque consulere potest absque ulla expensa; nam sacræ Pœnitentiariæ tribunal suis Administris stipendia persolvit, qui, dum munus ineunt, his verbis jusjurandum pronunciant: *Officium meum fideliter exercebo, & gratis, ejusque ratione nihil ab aliquibus etiam sponte oblatum, vel donatum accipiam, præterquam salarium mihi constitutum.* De hoc monendi erunt, qui dispensationem aliquam petere debent: Nam *in periculoso statu manere coguntur, & sibi persuadent, sacræ Pœnitentiariæ tribunal aliquid lucri pro litteris prædictis recipere, cum revera sacræ Pœnitentiariæ Ministri nec aliquid, quamvis minimum, nec etiam sponte oblatum unquam recipiant, & gratis omnia exhibentes, singulos ad se reccurrentes serena fronte complectantur* (5).

XXXI. Sed jam sermone explicemus, quæ peragenda sint illis, qui litteras a Majori Pœnitentiario datas exequi debent. Responsum sacræ Pœnitentiariæ, quo continetur facultas dissolvendi propositum impedimentum, vel hoc pacto traditur *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia*, vel *decretorum Doctoris ex approbatis ab Ordinario*; vel *discreto Viro Confessario ex approbatis ab Ordinàris*. Quocumque tandem modo id evaniat, nonnisi Confessarius ab Episcopo loci probatur litteras Pœnitentiariæ exequi potest; nec satis habetur, si olim hanc approbationem consequutus fuerit, sed necessario requiritur, ut tempus ad Confessiones audiendas præscriptum nondum absolutum sit. Adverti quoque debet, dispensationes mulieribus permissas executioni mandari non posse a Confessariis, qui viros tantum confitentes audire, & expiare queunt; e contrario Sacerdos, qui solis mulieribus Pœnitentiæ sacramentum administrare potest, idoneus non est ad exequendas dispensationes viris concessas.

XXXII. Quod si litteræ Sac. Pœnitentiariæ ita scribantur: *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, tum requiritur, ut Doctoris lauream a publica aliqua Academia consequutus ille sit in Theologia, vel jure Canonico. Si Regularis ipse fuerit, haud satis habetur, quod Theologiæ facultatem aut jus Pontificium profiteatur, cæterosque Regulares in suis Claustris edoceat: neque satis est, si Magistri titulo, atque honore penes suos fruatur. Patres solummodo Societatis Jesu a Gregorio XIII. (6) privilegium acceperunt, quo Sac. Pœnitentiariæ litteras aperire possint, easque exequi, licet Doctores in publica Academia declarati non fuerint, modo tamen inter Confessarios ab Episcopo probatos recenseantur, & sint ex illorum numero, quos Præpositus Generalis Societatis designare solet, ut litteras Pœnitentiariæ accipiant, & exequantur. Eodem ferme privilegio prædîti fuerunt ab Innocentio XI. Lectores Regulares S. Francisci, qui Minores Observantes appellantur (7). Putant nonnulli ipsos hoc frui beneficio, qui participes sunt privilegiorum, quæ in Societatem Jesu collata fuerunt, quod tamen Pellizzarius falsum omnino testatur: (8) omissis tamen his controversiis Ordinum Regularium, quas dijudicandas minime suscipimus, id certum statuimus, probandos ab Episcopo esse Regulares Confessarios, si veris privilegiis haud muniantur (9).

XXXIII. Si litteræ Sac. Pœnitentiariæ hoc modo inscriptæ fuerint: *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario*, & alicui reddantur, qui iis titulis careat, & tamen eas aperiat, non ideo novæ litteræ petendæ sunt a Pœnitentiaria, sed primæ tradi possunt viro, qui propositis titulis exornetur. Temere quidem se gessit, qui eas litteras sibi nequaquam inscriptas aperuit; ipsius tamen culpa nullum afferre debet detrimentum illi, qui litteras tradidit, neque ipsarum executionem impedire, si tamen hæc per Doctorem in Sac. Theologia, aut jure Canonico perficiatur (10). Illud etiam in disputationem vocari consuevit, utrum qui litteras accepit a Pœnitentiaria inscri-

(1) *Cap. 18. sess. 25. de Reformatione.* (2) *In loco allato.*
(3) *Part. 2. cap. 25. num. 324.* (4) *Idem auctor. institut. pro recent. Confessár. loco cit. num. 322.*
(5) *Card. Petra de Sac. Pœnit. part. 2. cap. 7. num. 23.* (6) *La Croix lib. 6. part. 3. de Matrim. n. 978.*
(7) *Sporer. in supplem. Theol. Moral. pag. 319.* (8) *In Manual. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 3. num. 180. & 193.*
(9) *Marcus Paulus Leo in Praxi ad lit. Majoris Pœnitent. part. 1. a pag. 11. ad pag. 25. edit. Mediol. 1655. Vanespen. Jur. Ecclesiast. universi part. 2. tit. 23. n. 24. & 25. Clericat. de Sacram. Matr. dec. 40. a n. 20. ad num. 25. La Croix tom. 2. lib. 6. part. 3. num. 954. & num. 978. Giribald. de Sacram. Matr. tract. 10. cap. 8. §. 1. num. 90. & seqq. Auctor. Instruct. pro Recent. Conf. loco allato num. 322.*
(10) *Rosignol. de Matrim. part. 2. tom. 7. de Matrim. tertio prænot. 25. clausul. 2. n. 5.*

scriptas aut Doctori, aut Confessario per Episcopum approbato, ita tamen, ut quemlibet inter ipsos eligere queat, utrum, inquam, semel traditis litteris, ipsas repetere a Confessario possit, aliique Doctori, seu Confessario illas committere. Id sane affirmant plures, inter quos Rosignolius (1), Giribaldus (2), Diana (3), & Naldus (4) recensentur. Contrarium alii tuentur, nisi nova dispensatio a Sacra Pœnitentiaria exposcatur; ac præsertim Marcus Paulus Leo (5) rerum ad Sac. Pœnitentiariam spectantium peritissimus ejusmodi licentiam semper improbat, nisi forte delectus Confessarius, quod solet contingere, ignarus, & imperitus deprehendatur.

XXXIV. Post hæc agendum superest de clausulis, quibus uti consuevit Pœnitentiaria. Porro illa numquam deest: *si ita est*. Quare, qui litteras exequitur omnem curam, ac diligentiam impendere debet, ut cognoscat, an verum sit, quod Majori Pœnitentiario fuit expositum. An res ipsa, circumstantiæ, & causæ, ac rationes ad obtinendam dispensationem prolatæ veritati prorsus consentaneæ sint. Nam ejusmodi executio committitur haud *pro mero* solum, sed *pro mixto* etiam foro conscientiæ. Quamobrem monere debet eum, qui dispensationem petiit, ut nihil a veritate alienum proferat. Deinde opus est, ut diligenter investiget, utrum revera probentur omnia, quæ ille testatus fuerit (6). Non tamen ulli testes inquirendi sunt, sed illum examinari solum fas est, qui dispensationem impetravit. Pontas censuit jusjorandum elici posse, ut rei veritas magis comprobetur (7). Hanc tamen sententiam taliqui omnes improbant. Quare, paucis jam superius dicta complectamur, adhibendam ab executore accuratam diligentiam, quam modo ostendimus; alter irritam fieri dispensationem, nisi forte ipse aliunde rei veritatem, justamque causam cognoverit (8). Quod si Confessarius pro certo habeat falsum esse, quod Summo Pœnitentiario propositum fuit, ab exequendo dispensationem abstineat, licet qui ipsam postulavit, rei falsitatem tueri contendat, modo tamen Sacerdos id non perceperit, cum Pœnitentiæ Sacramentum dispensando administravit: non enim uti licet iis, quæ tunc deprehenduntur (9).

XXXV. Disceptabant olim Theologi, utrum necessario requiratur, ut Sacerdos confitentem prius audiat, & expiet dispensandum, & tunc solum dispensationem, quæ a Pœnitentiaria data fuit, exequatur; omnis tamen dubitatio sublata est; nam sic in Pœnitentiariæ litteris indicitur: *Audita prius Sacramentali Confessione*. Qua de re conditio præscribitur, qua si careat dispensatio irrita prorsus efficitur (10): *Adverte, facultatem Confessoribus per Brevia, seu Bullas Majoris Pœnitentiarii concessam non esse liberam, ut possit Confessor ea simpliciter. & ad suum libitum, hoc est in Confessione Sacramentali, vel extra illam uti, sed est ita limitata, ut nonnisi in Sacramentali Confessione illam exercere valeat; &, si secus facit, nulliter facit, nam excedit fines mandati, qui fines diligenter sunt observandi etiam in minimis*; & paulo post: *Ista clausula* Audita Sacramentali Confessione, *importat conditionem, sine qua non fuisset concessa hujusmodi facultas Confessario*.

XXXVI. Si dispensatio conceditur, *Audita prius Sacramentali Confessione*, & dum ipsa Confessio peragitur, aperte constat, irrogandam esse pœnam consentaneam crimini, quod impedimentum intulit nedum dispensatione solvendum. Id cavetur in litteris Sac. Pœnitentiariæ. *Injuncta ei, pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentia salutari*. Advertendum pariter id est, quod Syrus (11) admonet his verbis: *In Commissionibus, aut rescriptis Sacræ Pœnitentiariæ, pro quorum executione inter alia præscribitur quod oratori pœnitenti injungatur Confessio menstrua, idest singulis mensibus peragenda, ut sæpius in formulis habetur, numquam prætermitti potest, cum talis pœnitentia quæ inter graves computatur, sit individuata a Majori Pœnitentiario, cui parendum est ut deleganti, & sit de stylo Pœnitentiariæ, qui facit jus*.

XXXVII. Eodem modo statuendum est de aliis pœnis, quæ a Sacra Pœnitentiaria præscribuntur: observari quoque debet, quod Syrus idem tradit (12), si forte Confessarii arbitrio relinquatur pœnas sceleri consentaneas infligere: *Arbitrium, quod relinquitur Pœnitentiario in ordine ad pœnitentias individuandas, & injungendas, non importat meram & liberam voluntatem, ita ut possit illas libere injungere, prout sibi placuerit, sed importat arbitrium regulatum, idest arbitrium boni viri, & juri conforme*.

XXXVIII. Quamobrem Confessarius, ut suo muneri recte satisfaciat, neque severitatis, neque humanitatis fines excedat (13). Rationem quoque habebit conditionis, ætatis, & sexus illius, cui pœna irrogatur (14).

XXXIX. Non ita facile percipiuntur reliquæ clausulæ, quas inferius subjicimus, neque facilis modus, ac ratio dignoscitur, qua executioni mandentur. Prima quidem est ejusmodi, quæ in cunctis dispensationibus matrimonialibus inditur: *Dummodo impedimentum præfatum occultum sit*, sive hoc modo: *Dummodo omnino occultum sit*.

XL. Id proculdubio implicatum est, ac difficultatis plenum, si Theologiæ Moralis scriptores, aut etiam forenses percurrantur. Marcus Paulus Leo (15) docet id occultum nuncupari, quod omnes ignorant, vel perpauci sciunt, ita ut, nec manifestum, neque fama evulgatum dici queat. Hanc definitionem adeo planam asserit, ut nulla explicatione indigere videatur. Addit occultum vocari posse, quod duobus tantum, vel tribus innotescit. Alii tamen rem diligentius investigantes, quærunt, an occultum impedimentum existimari debeat, quod lateat majorem partem incolarum alicujus loci, quemadmodum si is locus affluat quinque millibus incolarum, inter quos mille, aut bis mille tantum illud impedimentum noverint, utrum occultum ipsum habeatur. Id autem unanimes inficiantur. Quippe vident occultum præscriptum a Sac. Pœnitentiaria hoc pacto in publicum manare, si publicum ex communi omnium sensu explicetur. Quare intelligentes in eo positam esse quæstionem, nempe, quot personis manifestum esse debeat impedimentum, ne occultum existimetur, consentiunt omnes prudentes Judicis arbitrio, ac sententiæ id relinquendum esse.

XLI. Plures aliæ quæstiones in hac re proponuntur, nempe, utrum occultum impedimentum censeatur, quod quidem publice cognoscitur in eo loco, ubi contractum fuit, sive alibi, occultum tamen est, ubi degunt qui dispensationem expostulant, & ubi dispensatio ipsa conceditur; utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum, diuturnitate temporis occultum fieri possit, ita ut, dispensatio tribuenda videatur; postremo, utrum occultum habeatur impedimentum, si patratum crimen publice quidem innotescat, criminis tamen conscii prorsus ignorent, an impedimentum dirimens cum eodam crimine conjungatur. Res exemplo declaretur. Centum incolæ alicuius oppidi, quod tria millia hominum continent, cognitum, perspectumque habeant Civem aliquem, priusquam cum muliere Matrimonium iniret, cum ipsius sorore incontinenter, & impudice versatum esse: Hi tamen centum, qui hoc scelus deprehenderunt, adeo imperiti sint, ut penitus ignorent ex *hac illicita copula* dirimens impedimentum manare, cujus causa Matrimonium cum sorore contrahi nequaquam possit, irritumque fieri, si contrahatur. Inquirunt Theologi, an ejusmodi impedimentum occultum vocandum sit?

XLII.

(1) *In eodem loco num. 11.* (2) *In suo tract. 10. de Sacram. Matrim. cap. 18. §. 1. num. 92.*
(3) *In edit. coord. tom. 3. resol. 105.* (4) *In voc.* Litteræ *num. 8.*
(5) *In Praxi ad lit. Major. Pœnitent. part. 1. de forma Votor. §. Remanet tamen.*
(6) *Syrus in suo opere edito de Praxi executionis litterarum & resp. Sac. Pœniten. quæst. 9. prælim.*
(7) *Pont. lib. 8. de Matrim. cap. 11. num. 16.*
(8) *Bonacin. tom. 1. oper. tract. de legibus disp. 1. quæst. 1. punct. 2. num. 5. Diana loco cit. resol. 161. Clericat. de Matrim. decis. 40. n. 25. Rosign. loco cit. clausula 3. n. 19. & seq. Giribald. in loco cit. cap. 18. de Sacram. Matrim. §. 1.*
(9) *Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 34. n. 21. De Justis Dispensat. lib. 1. cap. 8. num. 129. Rosign. loco allat. clausul. 3. num. 22. & seq. Clericat. in allata dec. 40. de Matrim. num. 15.*
(10) *Marcus Paulus Leo loco cit. pag. 19.* (11) *Syrus in opere edito de praxi execut. epist. Pœnitentiar. part 2. §. 2.*
(12) *Ibidem.* (13) *Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 34. num. 35. & seq. Pontas de Matrim. lib. 2. cap. 21. §. 1. num. 18. Clericat. in allata decis. 40. de Sacram. Matrim. num. 28.*
(14) *Navar. in Manuduct. pract. executionis lit. Sac. Pœnitent. pag. 65.*
(15) *Part. 2. Formular. dispens. Matrimonial. pag. 131.*

XLII. Nos itaque judicamus hujus generis impedimentum *materialiter publicum* (ita rem explicant Theologi) *sed formaliter occultum appellari*. Scriptores fere omnes putant satisfieri hac ratione Pœnitentiariæ mandato, quo illud jubetur: *Dummodo impedimentum sit occultum* (1). *Similiter* (inquit Giribaldus (2)) *potest esse nota multis, & toti viciniæ copula incestuosa ab aliquo commissa, & tamen erit formaliter occulta, si ignoretur ab illa nasci impedimentum affinitatis dirimens Matrimonium*, deinde sic habet (3): *Executorem posse Absolutionem, seu Dispensationem concedere, si delictum, seu impedimentum sit occultum formaliter, quamvis sit materialiter publicum, quia sufficienter verificantur verba in dispositione posita; dummodo impedimentum sit occultum*. Navarrus (4), & Rosignolius (5) eamdem probant sententiam, aliusque nominant, qui idem docuerunt. Ipsi tamen diversis opinionibus cæteras quæstiones pertractant, quas nuper indicavimus.

XLIII. Antequam judicium nostrum in hac difficillima re exponamus, duo potissimum monenda sunt; primum a Confessario, priusquam litteras Pœnitentiariæ exequatur, diligenter, accurateque examinandum illud mandatum: *Dummodo occultum sit impedimentum*, quo talis conditio præscribitur: *Sine qua non* (ait Navarrus) (6) *Sacra Pœnitentiaria tali materiæ manum non apponeret*. Secundo, ut occultum impedimentum dignoscatur, parum conferre putamus, si illorum sententiæ tantum investigentur, qui nulla experientia præditi Sac. Pœnitentiariæ, de hac re temere scripserunt; sed necessarium ducimus perscrutari, quid hoc vocabulo occulti impedimenti ab eodem Sac. Tribunali intelligatur. Hæc autem cognitio ab illis solum comparari potest, qui munus aliquod in ipso Tribunali gesserunt.

XLIV. Prosper Fagnanus Correctoris munere magna cum laude functus est, ad quem pertinet emendare supplices libellos, qui a Procuratoribus Sac. Pœnitentiariæ traduntur (7). Ipse quoque diplomata percurrit, & corrigit, siquid imprudenter exciderit. Itaque Fagnanus de occulto impedimento sapienter sermonem instituit (8), & primum ostendit illud occultum impedimentum dici, quod nullo pacto demonstrari potest, & Dei solum judicio permittitur. Impedimentum vero quasi occultum illud esse, quod solum, duobus, tribus, aut quinque testibus comprobatur. Post hæc scriptum reliquit. *Dicitur impedimentum, vel crimen occultum, licet aliquibus sit notum, puta quatuor, vel quinque, & hanc opinionem servat Sacra Pœnitentiaria*. Deinde hanc ipsam opinionem improbat (9), si Sac. Pœnitentiaria iis verbis non utatur: *Dummodo impedimentum occultum sit*, sed illis potius: *Dummodo impedimentum omnino occultum sit*. Plerumque id accidit, cum impedimentum *criminis* dispensandum proponitur, potissimum vero, cum uterque conjux novo matrimonio copulatur necem prioris conjugis molitus fuerit: *Dummodo omnino occultum sit, quod uterque Oratorum in morte dicti mariti machinatus sit, & plane ignoretur, quod ejus mors inde secuta sit*, & delinquentibus solum innotescat. Quod si duo, quatuor, aut quinque crimen ipsum deprehendant, tunc occultum minime diceretur.

XLV. Marcus Paulus Leo Procuratoris munus in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ sustinuit, antequam Societatis Jesu nomen daret (10). P. Thesaurus ex eadem Societate Pœnitentiariæ peritissimus fuit, idque præclara ipsius dissertatione nondum in lucem edita satis comprobatur. Insuper in Vaticana Basilica per plures annos Apostolicum egit Pœnitentiarium. Idem munus diu exercuerunt in Lateranensi Basilica Tiburtius Navarrus, & Syrus ex Ordine S. Francisci Strictioris Observantiæ. Illis autem, qui hoc munere præditi sunt, inscribuntur frequentissime litteræ a Majori Pœnitentiario, ut illos absolvant, qui Romæ versantur. Itaque Marcus Paulus Leo hæc tradit (11): *Dicendum secundo, notitiam duorum, vel trium nec minus nocere, quominus aliquod delictum sit occultum*. Thesaurus etiam ita scribit (12): *Etiamsi res sit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur. Item si quinque, vel sex personis in aliquo Oppido, vel septem, aut octo in Civitate res nota sit, non dicitur publica, sed occulta*; Idem affirmat, irritam dici nequaquam posse dispensationem a Pœnitentiaria concessam illis etiam verbis superadditis, *dummodo occultum*, licet impedimentum notum sit tot hominibus, quot superius indicavit: Tiburtius Navarrus idem plane fatetur (13): *Res adhuc est occulta, si in Oppido est nota quinque, aut sex personis, in Civitate vero septem, aut octo, adhuc occulta censeri debet, modo scilicet ab illis non fuerit divulgata*. Syrus p. 260. hæc habet: *Si delictum sit notum duobus, vel tribus alicujus Loci, aut Communitatis, aut Capituli, occultum censetur. Si in Oppido sit notum quinque, aut sex personis, in Civitate vero septem, aut octo, adhuc censetur occultum*. Navarrus vero, ac Thesaurus (14) monent Confessarium, ut abstineat ab exequendo dispensationem, si prudenti conjectura intelligat post breve tempus futurum esse publicum, quod a paucis antea cognoscebatur.

XLVI. Non omittunt iidem Scriptores reliquas quæstiones, quas paulo ante memoravimus in examen vocare; ac primo *utrum occultum impedimentum censeatur, quod quidem publice cognoscitur in eo loco, ubi contractum fuit, sive alibi; occultum tamen est, ubi degunt, qui dispensationem expostulant, & ubi dispensatio ipsa conceditur*. Navarrus (15) sapienter admonet Confessarium, ut minime exequatur dispensationem, si forte quis Majori Pœnitentiario declaraverit crimen esse occultum in Civitate, exempli causa, Bononiæ, ubi vitam agit, & dispensatio tradenda ast executioni, deinde silentio prætermiserit idem crimen publicum esse Neapoli, ubi patratum fuit. Tunc Confessarius reum hortetur, ut ad Pœnitentiariam rursum confugiat, ipsique patefaciat, quod prius omisit, suum nempe crimen per Urbem Neapolis esse divulgatum. Sin autem id totum expositum fuisse in supplici libello Confessarius deprehendat ex litteris Sac. Pœnitentiariæ, tunc absque ulla difficultate pareat, & litteras exequatur.

XLVII. Secundo inquirunt, *utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum diuturnitate temporis occultum fieri possit, ita ut dispensatio tribuenda videtur*. Equidem Marcus Paulus Leo (16) sic respondet: *Notandum quarto, & ultimo, non implicare, quod aliquid a sui origine, & principio fuerit publicum, & tractu temporis fiat occultum. Tempus enim omnia devorat: & quæ non delet ab hominum memoria diuturnitas temporis? Hoc autem genus occultorum etiam pluries meo tempore Signatura Officii Sac. Pœnitentiariæ admisit; sed non eodem modo in omnibus casibus: in Dispensationibus Matrimonialibus per decennium; in Irregularitatibus per viginti, & triginta annorum spatium*.

XLVIII. Postremo judicium nostrum libere feremus de illa quæstione, an occultum, ideoque solvendum censeri debeat impedimentum, quod Theologi *materialiter* publicum, sed *formaliter* occultum appellant. Exemplis rem totam planam faciemus. Siquis Monialium Claustra ingressus fuerit absque facultate, quam tamen ipsi concessam antea cæteri omnes arbitrantur: item si quis hominem consulto interfecerit, populus tamen judicet id fortuito contigisse, ut vitam suam tueretur; tandem si quis excommunicatus rem divinam fecerit, antequam illis vinculis, ac pœna solveretur; illum tamen jam absolutum omnes putent, si, inquam, ita se res habeat, nos ingenue fatemur, & credimus crimen ejusmodi tanquam occultum a Sac. Pœnitentiaria dispensari posse, & ipsis literis executioni mandandas a Confessario, cum ipsum crimen occulti limites non excedat. Contra vero est, si crimen publice innotescat, licet omnes fere ignorent pœnam ipsi crimini irrogatam, quæ *ignorantia juris* dicitur. Exemplum afferatur de muliere, quæ consilium nefarium iniit cum alio viro de marito suo necando. Si hoc scelus in populum avulgatum certo fuerit, licet perpauci intelligant ob hanc causam *criminis* impedimentum interponi, ne eadem mulier post illatam marito necem cum illo scelesto homine Matrimonio jungatur; si, in-

(1) *Marcus Paulus Leo loco allato pag. 132. Bonacin. tom. 2. tract. de legibus disp. 1. quæst. 2. prop. unica num. 7. De Justis de dispensat. Matrimonial. lib. 1. cap. 8. n. 275.* (2) *Tra. 10. de Sacram. Matrimon. cap. 28. §. 4. num. 111.*
(3) *Num. 112.* (4) *In Manuduct. pract. execut. literar. Sac. Pœnitent. pag. 19. §. Advertere.*
(5) *In cit. prænot. 14. de Matr. clausf. 6. §. Hic duplex.* (6) *In laudata manuduct. pag. 18.*
(7) *Card. Petra in tract. de Sac. Pœnit. p. 144. & 379.*
(8) *Cap. Vestra 106. & seq. de cohabit. Cler. & Mulier. num. 45. & seq.* (9) *Num. 120.*
(10) *Card. Petra pag. 386.* (11) *Pag. 131.* (12) *In oper. de Pœnis Ecclesiast. part. 1. cap. 21.*
(13) *Pag. 19.* (14) *In locis all.* (15) *Cit. manud. pag. 20. & 21.* (16) *Loco cit. pag. 133.*

si, inquam, id contingat, tunc rem captu difficilem semper existimavimus impedimentum hujus generis tanquam occultum haberi posse, litterisque parendum Pœnitentiariæ, quibus illud decernitur: *Dummodo occultum*; & profecto, si hoc statueretur, jam crimen omne affinitatis *ex copula illicita*, & omne impedimentum *criminis*, licet hæc publica sint, dispensari tamen poterunt, tanquam occulta. Nam satis experientia compertum est, omnia impedimenta (si illud consanguinitatis, & affinitatis *ex copula licita* solum omittas) ignota esse non modo oppidanis, sed illis etiam, qui in magnis Civitatibus versantur. Postremo nos ipsi jurejurando affirmare possumus per tot annos, quibus Sacræ Pœnitentiariæ addicti fuimus, suffragiumque nostrum, cum res ejusmodi proponerentur, scriptum, seu voce tenus dedimus, semper in more positum fuisse, ut impedimentum publicum *materialiter* spectaretur, & nunquam eo nos devenisse, ut examen fieret, an impedimentum *formaliter* occultum censendum esset. P. Thesauri (1) auctoritatem proferamus, qui superius allatam sententiam improbat, tanquam Sacræ Pœnitentiariæ institutis, ac consuetudini omnino contrariam, cui se accommodare debent, qui ipsius litteras, ac diplomata exequuntur: *Aliqui* (ait Thesaurus) *audent alterius, & dicunt; etiamsi sit publicum ut delictum, si tamen sit occultum in ratione pœnæ annexæ a Jure, posse dispensari, vel absolvi ab illa tanquam in occultis. Tamen contrarium tenendum est, quia hoc est Juris ignorantia quæ non excusat ad hunc effectum, & hoc observat Sac. Pœnitentiaria.*

XLIX. Tridentina (2) Synodus impertit Episcopis, ut sibi subjectos dissolvere queant ab irregularitatibus, cunctisque suspensionibus, quæ ab occulto crimine proveniunt; deinde certos quosdam limites huic amplissimæ facultati constituit, ac præsertim, si ipsum crimen in forum contentiosum fuerit antea deductum: *Exceptis aliis deductis ad forum contentiosum*. Eosdem limites præscribit Sac. Pœnitentiaria, quæ non occultum, sed publicum, & omnibus perspectum crimen illud existimat, ex quo venit impedimentum, si semel *in forum contentiosum* adducatur; nisi forte reus sententia judicis in eodem foro declaratus fuerit innocens; tunc enim crimen tanquam occultum putat, & dispensatione solvendum: *aut tanquam repertus innocens* (inquit Fagnanus) *& non culpabilis, aut tanquam absolutus ex bactenus deductis, vel ex observatione Judicii, seu tanquam non repertus culpabilis, nec de Jure punibilis* (3). Idem Fagnanus monet dissolvi non posse impedimentum, cum in forum contentiosum crimen allatum fuit, ubi reus nullam ex iis sententiis, quas superius memoravimus, obtinuit, sed in libertatem redditus est interposita illa conditione, & cautione *de repræsentando*. Cæteri, qui de his rebus scripserunt, occultum fore docent crimen, quod in foro contentioso examinatur, si forte aliqua ex iisdem sententiis comparetur per falsos testes, aliasque rationes, quæ ab æquitate abhorrent. Nam licet hoc pacto semper impedimentum supersit, infamia tamen obliteratur, & crimen ipsum quibusdam tenebris obducitur (4).

L. In Matrimonialibus dispensationibus illud semper subjicitur: *Ita quod hujusmodi Absolutio, & Dispensatio in foro judiciaria nullatenus suffragetur*, sive *aliudque non obstet*. Aliquando id quoque decernitur: *Præsentibus laceratis, quas sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ lacerare tenearis, ita ut nullum earum exemplar extet, neque eas latori restituas. Quod si restitueris, nihil ei præsentes litteræ suffragentur.* Quandoque excommunicatio Sacerdoti exequenti litteras Pœnitentiariæ infligitur, nisi peracto negotio illa dilaceret, quandoque vero hæc pœna non indicitur. Cum Major Pœnitentiarius nullam curam suscipiat de criminibus ad forum contentiosum deductis, sed tantum expetat reum a crimine solvere, & in foro conscientiæ de medio tollere impedimenta, ideo magnopere notandum, quod Navarrus tradit (5): *Si contigeret aliquando etiam post contractum in vim dispensationis matrimonium, ut impedimentum ex occulto fieret publicum, posset Ordinarius Loci eos separare a thoro &c. Verum tamen est, quod in foro conscientiæ, seu in foro animæ, isti essent veri conjuges, quia vere fuerunt legitime dispensati in vim litterarum Sacræ Pœnitentiariæ quoad forum conscientiæ, & sic, si tempore separationis, remoto scandalo, debitum conjugale sibi ad invicem redderent, nullum peccatum committerent, quia per secretam dispensationem Sac. Pœnitentiariæ vere esset sublatum impedimentum tunc occultum.*

LI. Idem Navarrus (6) affirmat ab Episcopo irrogari posse pœnam crimini in foro externo, quamvis Pœnitentiariæ dispensatio intercesserit, sed hanc conditionem præscribit, nempe si idem Episcopus de dispensatione certior factus, ipsi tamen fidem præstare recuset. Porro in hac re duo perpendenda videntur, quæ a Sac. Pœnitentiaria continuo probari nos ipsi testamur. Primum, si Episcopus perceperit aliquem matrimonio se junxisse mulieri, cujus matrem, aut sororem antea per *illicitam copulam* violaverit, nec idem Episcopus ullo modo deprehenderit, illum in foro conscientiæ fuisse absolutum, initumque matrimonium post dispensationem Sac. Pœnitentiariæ, neque reo fidem adhibere velit, qui se facultate ejusdem Pœnitentiariæ omni impedimento solutum fatetur; si, inquam, hæc ita se habeant, nemo Episcopum reprehendet, qui conjuges separare potest, reumque in foro externo plectere, postquam illius crimen plane comprobatum fuerit. Sin autem Episcopus, qui ejusmodi crimen cognovit, dum parat judicium constituere, moneatur Pœnitentiariæ dispensationem intercessisse, quemadmodum si has partes cum Episcopo suscipiat Confessarius, qui Pœnitentiariæ litteras executioni mandavit, & qui id facere secreto potest, uti Filliucius testatur his verbis: *Non puta tamen prohiberi, quominus fieri possit aliqua fides a Confessario de absolutione, vel dispensatione impensa pro consolatione pœnitentis, vel pro testimonio apud Episcopum obtentæ dispensationis in foro conscientiæ*; si, inquam, res ita sit, tunc Episcopus Confessarii testimonio omnino debet acquiescere, nec ullam afferre illis molestiam, qui dispensationem sibi comparaverunt: *Judex habuit* (inquit Clericatus (7)) *talem qualem notitiam hujus delicti, procurat per examen testium illud probare, ut puniat delinquentes, poteritne Confessarius eumdem Judicem admonere de dispensatione ut supra elargita, ad hoc ut desistat a formatione Processus? Affirmative respondent, dummodo Confessarius secreto moneat Episcopum, Parochum, & Judicem, qui omnes acquiescere debebunt hujusmodi notitiæ, ac certificationi.* Non semel etiam accidit, quod pervicacibus indixerit Summus Pœnitentiarius, ut ab omni molestia, judicioque abstinerent.

LII. Tempus conterendum non est, ut illud declaretur, *Aliunde non obstet*, quod satis per se intelligitur. Monet enim Pœnitentiarius irritam esse dispensationem impedimenti propositi, si aliud silentio omissum fuerit; matrimonium nequaquam ineundum, si nondum celebratum sit. Sin autem peractum jam fuerit, sejungendos conjuges, donec ad Datariam rursum confugerint, si illud impedimentum publicum habeatur, sive ad Pœnitentiariam, si impedimentum ipsum in tenebris adhuc delitescat. Quare Sacerdos, cui Sac. Pœnitentiariæ litteræ, aut diplomata traduntur, prius exquirat necesse est, utrum aliud impedimentum interveniat præter illud, quod Pœnitentiariæ declaravit.

LIII. Illud quoque paucis expediemus, *præsentibus laceratis*, aut *laniatis*: Monetur Sacerdos, qui Pœnitentiariæ litteras, aut diplomata exequitur, vinculo majoris excommunicationis alligari, nisi pareat. Quippe de illa semper agitur, cum hoc solum vocabulum excommunicationis pronunciatur. Sciat etiam indici *ipso facto*; nam illa verba *latæ sententiæ* adjunguntur (8). Reliqua Marcus Paulus Leo, & Navarrus plane declarant: *Neque eas latori restituas; quod si restitueris, nihil ei præsentes litteræ suffragentur, idest non suffragentur in foro judiciario; nam secuta executione legitimæ gratiæ & dispensationis in foro conscientiæ, semper validæ remanent in eodem foro conscientiæ, quamvis in foro fori suffragari non possint.*

LIV. Ex illo Pœnitentiariæ *laceratis*, seu *laniatis*: gravissimæ nonnunquam difficultates excitatæ fuerunt. Vir, ac mulier, qui impudica consuetudine, atque amore simul degebant, conjuges vulgo putabantur. Oblatus fuit supplex libellus Majori Pœnitentiario, ut liceret ipsis coram Parocho, ac duobus testibus

(1) *In tract. de Pœnis Ecclesiast.* §. *Advertendum secundo.* (2) *Sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat.*
(3) *Cit. cap. vestra num.* 130. *& seqq. de cohabit. Cleric. & Mulier.* (4) *Boschius de tripl. Jub. priv. sect.* 1. *casu* 10. §. 3. *num.* 91. *Sanchez de Matrim. lib.* 2. *disp.* 37. *num.* 10. *Giribald. tract.* 10. *de Sacram. Matrim. cap.* 18. §. 4. *num.* 110. *Rasignol. part.* 2 *de Matrim. contract.* 15. *clausul.* 6. *num.* 53. *Clericat. de Matrim. decis.* 40. *sub num.* 29.
(5) *Part.* 2 *dispen. Matrimon. cap.* 1. (6) *Loco citato.* (7) *Oper. Moral. tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *n.* 358.
(8) *Loco citato num.* 34. (9) *Marcus Paulus Leo in praxi lit. Summi Pœnitent. part.* 2. *pag.* 166.

bus clam matrimonium inire, quod illis concessum fuit addito quoque privilegio, ac facultate, ut consuetæ promulgationes omitterentur. Illud literis Pœnitentiariæ jussum postremo fuit, *laceratis*. Confecto itaque matrimonio, laceratæ fuerunt literæ, quas dederat Pœnitentiaria. Post mortem Parochi, qui matrimonio interfuerat, conjuges testimonium de contracto matrimonio petierunt ab eo qui in Parochi defuncti locum suffectus fuerat, ut jam procreatis liberis consulerent. Ille peracti negotii prorsus ignarus morem conjugibus gerere recusavit, eosque suasit, ut mutuum consensum coram duobus testibus, ac se ipso renovarent. Sacram ipsi Congregationem Concilii adiverunt, ubi die 19. Septembris anno 1684. propositum fuit: *An in conscientia & absque peccato possent præfati contrahentes coram dicto Parocho, & testibus renovare consensum*. Sacra Congregatio *negative* respondit, novoque Parocho præcepit, ut accepto illorum testimonio, qui præsentes adfuerunt, cum matrimonium celebratum fuit, & elicito a conjugibus jurejurando de matrimonii jam contracti veritate, in consuetum librum referret ipsum matrimonium, & ob eam caussam, traditum fuit ipsi novum literarum exemplar, quas Pœnitentiarie pro ineundo eodem matrimonio concesserat.

LV. Id fortasse consilium rei aptissime consentaneum visum est iis, qui carebant experientia Sacræ Pœnitentiariæ, quæ nec Parochi, neque contrahentium nomina exprimit, cum literas, ac facultatem impertit concubinariis, ut matrimonium clam ineant coram Parocho, ac duobus testibus, & solitæ promulgationes in Ecclesia prætermittantur. Ex hoc autem consequitur, quod tribui nequeat duplex harum literarum exemplar, si forte opus fuerit. Quare, si concubinarii, qui veri conjuges censentur, Episcopum adire nolint, ut permittat omitti promulgationes, & matrimonium coram Parocho tantum, ac duobus testibus familiaribus celebrari, ipsumque in librum ita referri, ut palam omnibus nequeat innotescere, sed potius eligant ad Summum Pœnitentiarium se convertere, ut hæc omnia consequantur, tunc, si ipse facultatem, ac dispensationem ejusmodi elargiatur, institutum est, ut in literis illud omittat, *laceratis*. Item Parocho indicat matrimonium in consueto libro adnotare ea diligentia, quam modo exposuimus, ut testimonium, si forte requiratur, peracti matrimonii tradere possit, caussamque suam Parochus tueri, si opus fuerit, eodem exemplari literarum Sac. Pœnitentiariæ, quas ipse retinebit.

LVI. Hoc sane pacto sublatum de medio est impedimentum, ob quod probari nequaquam poterat matrimonium, quod Sac. Pœnitentiariæ facultate conficiebatur, idque gravissimum detrimentum aliquando ipsis conjugibus, aut procreatis liberis afferebat. Attamen non omnia satis impedimenta sublata fuerunt. Non semel contingit concubinarios, qui veri conjuges habentur, illigari impedimento dirimente, quod nisi solvatur, contrahi nequit matrimonium, irritumque est, si contrahatur. Jam superius indicavimus Episcopus haud ita facile se immiscere posse, cum dirimens impedimentum intercedit. Quamobrem supplex libellus Sac. Pœnitentiariæ exhibendus est. Porro ipsa necessario superaddere illud debet *laceratis*, cum de impedimento dirimente res agitur, ex quo sequitur eisdem difficultatibus Parochum implicari, qui facultatem accipit, ut matrimonio clam celebrando intersit. Etenim, cum ipsa facultas simul contineat a proposito impedimento dispensationem, si illam lacerare jubetur, nec se ipsum purgare, si contra aliquid contigerit, neque in libro matrimonium caute describere potest; neque tandem conjuges matrimonii testimonium elicere queunt, si aliqua necessitas expostulet.

LVII. Quamobrem, cum in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ Canonum interpretem nos ipsi ageremus, mos inductus fuit, ut quoties ejusmodi dispensationes a Pœnitentiarie postularentur, duo seorsim diplomata fierent, quorum primum solveret impedimentum, ibique adderetur, *laceratis*; alterum absque mandato lacerandi literas, eoque tribueretur facultas ineundi matrimonium coram Parocho, ac duobus testibus ac demum juberetur Parochus matrimonium ea diligentia in librum referre, quam nuper memoravimus. Id totum fusius explicavimus in dissertatione, quam de matrimoniis *conscientiæ* confecimus, & quæ typis edita fuit post consultam pagellam Sac. Congregationis Concilii, quæ habita fuit die 9. Septembris anno 1724. Finem facimus admonentes Presbyteros, qui Sac. Pœnitentiariæ diplomata exequuntur, ut sibi ante oculos ponant, quæ superius dicta sunt, utque diplomata lacerent, si jubeantur, & quæ servanda sunt, magno studio retineant, cum res est de matrimoniis, quæ superius indicavimus.

LVIII. At vero imperiti difficilius se expedient, ut reliquis omnibus satisfaciant, quæ a Pœnitentiaria decernuntur. Illa subjicimus, ut pro muneris nostri ratione vehementius excitemus Confessarios, ac Parochos, quibus Pœnitentiariæ diplomata inscribuntur.

LIX. Si de contractis jam matrimoniis agatur, & occultum impedimentum interveniat, quod uni solum ex conjugibus perspectum sit, tunc, si petatur a Pœnitentiaria, ut idem matrimonium ejus facultate confirmetur, in hanc sententiam diplomata traduntur: *Demum dummodo impedimentum præfatum occultum sit, & separatio inter latorem, & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo, aliudque non obstet, cum eodem latore, ut, dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur, matrimonium cum eadem muliere, & uterque inter se de novo secrete ad evitanda scandala, præmissis non obstantibus, contrahere, & in eo postmodum remanere legitime valeat, misericorditer dispenses*.

LX. Præter eas conditiones, *dummodo occultum sit*, & *aliud non obstet*; de quibus satis jam diximus, tria rursum jubentur: Primum, ut isti conjuges separentur, *si id fieri possit absque scandalo*. Porro sapienter id cavetur e Sacra Pœnitentiaria, si publice matrimonium celebratum fuit, procul dubio veri conjuges existimentur; ideoque, si sejungantur, admirationem id populo, & scandalum concitabit. At vero id continget, si domicilii, non autem si *thori* separatio praescribatur; nam si jubeantur ejusmodi conjuges fraterno tantum amore se prosequi donec obtineant dispensationem, tunc major difficultas objicitur. Etenim si mulier impedimenti sit ignara, ex hac nova vitæ ratione aliquid mali suspicabitur. Sin autem, uterque ipsum impedimentum noverit, tunc periculum incontinentiæ intercedet: *Animadvertas* (inquit de Justis (1)), *quod rarissime, aut nunquam erit necessarium experiri, an possint conjuges separari, & honeste vivere tanquam frater, & soror, quia sæpe ex hujusmodi separatione oriuntur scandala, & periculum incontinentiæ, sicut etiam ex habitatione dicto modo facta*. Itaque judicamus a Parocho, qui literas a Pœnitentiaria, & facultatem exposcit, vel ab eius exposci deprehendit, monendos esse conjuges (si impedimentum uterque cognitum habeat) vel alterum ex conjugibus, qui rei conscius est, ne in copulam consentiat, donec dispensatio reddatur: *Monendus est* (ait Navarrus (2)) *a Confessario, ne prius consentiat in copulam, quam contrahat Matrimonium renovato consensu; quia tunc, quamvis absolutio, & dispensatio non redderetur nulla, fornicaretur tamen, quia ante matrimonium in copulam consentiret*.

LXI. Secundo indicitur, ut alter conjugum, qui impedimentum ignorat, certior fiet primum consensum irritum fuisse, ita tamen, ut crimen, ex quo proficiscitur ipsum impedimentum, minime detegatur. Tertio, his peractis, clam matrimonium renovandum est, nempe, iterum mutuus consensus præstari debet.

LXII. Magno studio disceptatum olim fuit, utrum novus hic consensus, qui matrimonium reipsa constituit, coram Parocho, ac duobus testibus peragendus videretur. Nam Tridentina Synodus Parochum, ac duos testes præsentes necessario requirit, dum matrimonium celebratur. Attamen nulla difficultas amplius superest, si discrimen inter occulta, & publica impedimenta habeatur. Si matrimonium publice initum est *coram Parocho, & duobus testibus*, & impedimentum quoque publice innotuerit, idem matrimonium rite confirmari nequit, nisi consensus iterum *coram Parocho, & duobus testibus*, præbeatur. Contra vero est, si matrimonium celebratum fuit *coram Parocho, & duobus testibus*, & impedimentum dirimens occultum servatur. Tunc novus consensus certe præstandus est, sed clam inter contrahentes; nec amplius Parochus, duoque testes requiruntur. Nam semel mandato Tridentini Concilii jam paruerunt conjuges, cum primo matrimonium, licet interposito occulto impedimento, confecarunt.

LXIII. Hæc ita decrevit Pœnitentiaria S. Pii V. Pontificis auctoritate, uti Navarrus (3) fatetur, qui per tot annos eidem Sacro Tribunali operam præstitit suam. Id etiam probat Sac.

(1) *Dispensat. Matrim. lib. 1. cap. 8. num. 178.* (2) *In allata part. 2. pag. 76.* (3) *In suo consil. 4. de Sponsalib.*

Sac. Congregatio Concilii (1), uti tradit Fagnanus (2), qui per plures annos a Secretis præclare munus gessit; idemque Scriptores docent (3). Insuper, cum Sacræ Rotæ Auditores hujus sententiæ veritatem in dubium revocassent, Cardinalis Carafa Congregationis Concilii Præfectus duos ex iisdem Auditoribus accivit, Seraphinum nempe, & Comitolum, quibus ostendit Decreta a Sacra Congregatione super hac re confecta, Pœnitentieriæ instituta, & S. Pii V. declarationi esse consentanea. Qua de re Patres Sacræ Rotæ in posterum expositam paulo ante sententiam sequuti constanter fuerunt (4). Etenim Tridentina Synodus, cum jussit matrimonium contrahi coram Parocho, & duobus testibus, nihil aliud statuendum voluit, nisi clandestina matrimonia impedire, ex quibus gravissima mala derivare consueverunt; ac potissimum, cum secreto matrimonium initum fuerat sine Parocho, ac testibus, novum matrimonium simili ratione ab eodem conficiebatur, vel etiam publice adhibitis testibus, accitoque Parocho; quæ sane corruptela nequit obtingere, cum publice matrimonium celebratum fuit, licet irritum ob impedimentum dirimens occultum habeatur; quamobrem, cum Parochus, ac testes primo matrimonio jam interfuerint, quod rite celebratum putabatur, quia impedimentum nequaquam innotuerat, ideo satis est, ut etiam inter conjuges novus consensus præbeatur, cum ipsum matrimonium Sacræ Pœnitentieriæ facultate rite confirmandum est (5).

LXIV. Ex his apertissime constat, quod sermo est de matrimonio coram Parocho, ac duobus testibus inito, ubi dirimens impedimentum occultum interponitur. Ex his omnibus desumitur, quoties indicit Pœnitentiaria renovari matrimonium ejusmodi, novumque assensum præberi: *Secrete ad evitanda scandala*: id mutuo a conjugibus perficiendum esse, nec Parochum, aut testes præsentes requiri, neque ipsum Confessarium, qui licet Parochus haud sit, ad litteras exequendas Pœnitentieriæ designetur. Libellus (6) pro novis Confessariis instruendis Romæ evulgatus idem prorsus docet: *Nihilominus monemus, quoties, ab ejusmodi conjugibus novus consensus præstandus est, ipsos cogi haud posse a Confessario, ut testes, seque præsentem adhibeant. Tum quia id non præcipitur in litteris Sacræ Pœnitentieriæ; tum quia pro certo habetur idem matrimonium jam fuisse rite celebratum in facie Ecclesiæ.*

LXV. Porro veritati id consentaneum adeo est, ut Silvius hæc docuerit (7): *Quid, si dispensentur super impedimento occulto, sed ea conditione, contrahant servata forma Concilii Tridentini? Respondeo, etiam tunc illos posse consensum renovare absque Parocho & testibus, si prius contraxerant coram illis; neque enim attentaverunt contrahere aliter, quam coram Parocho, & testibus.* Quam sententiam Pontas (8) magnopere commendat, Gutierrez (9) tamen adversatur ob hanc causam, quod verba dispensationis apertissime contrarium præscribunt, Giribaldus (10), aliique plures eamdem opinionem sequuntur: nos autem totam quæstionem solvemus affirmantes: *Agi de subjecto non supponente.* Siquidem Pœnitentiaria nequaquam utitur his verbis, *Servata forma Concilii*: cum jam peractum matrimonium sua facultate confirmandum proponitur, sed tunc solum, cum solvendum est occultum impedimentum pro matrimonio adhuc ineundo. Id constat ex formulis dispensationum, quas Navarrus congessit.

LXVI. Itaque rei difficultas in eo posita est, nempe, qua ratione fieri possit, ut alter conjugum ignarus impedimenti, certior de ipso reddatur, ita ut latoris crimen nequaquam innotescat; *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur.* Vanespenius (11) rei magnitudinem, & gravitatem expendens hæc habet: *Magna hic prudentia, ac circumspectione opus est: unde merito executor hic non tantum humana, sed vel maxime Divina consilia, & auxilia adhibebit, recurrendo ad Patrem luminum, ut eum lumine suo illuminet, quid in casu adeo perplexo agere debeat.* Clericatus autem (12) fatetur plurimum se laboris impendisse, ut huic Pœnitentiariæ mandato, qua opus est diligentia satisfaceret.

LXVII. Nonnulli, ut se facilius ab hac difficultate expedirent, solam instructionem, non vero conditionem illis Pœnitentieriæ verbis contineri censuerunt, ita ut Confessarius moneatur sedulam curam insumere, ut illud matrimonium irritum declaret, non autem patefaciat ignaro ex conjugibus causam impedimenti. Sin vero ea ipsa obtineri id nequeat, sed potius occasionem dissidii inter conjuges præberi intelligat, & inesse suspicionem, ne alter ex ipsis matrimonii vinculum dissolvi contendat, aliamque vitæ rationem suscipere, tunc Sacerdos ab eo consilio desistat, irritum detegere matrimonium omittat, idque solum diligenter curet, ut consensus inter ipsos conjuges renovetur eo modo, quem superius indicavimus. Hæc docet de Justis (13), idemque Sanchez (14) antea scripserat: *Sed mihi persuadeo, non esse conditionem, sed instructionem quamdam Confessarii, ut certior fit posterioris Matrimonii contractus.* Plures alii sententiam eamdem tradiderunt (15), qui ex verbis Sacræ Pœnitentieriæ conditionem saltem inferri testantur, ita ut parendum sit, quoties fieri possit, aliter tamen, si discrimina nuper enumerata impendere videantur.

LXVIII. Nos tamen pro ingenii nostri tenuitate judicamus haud probari posse illorum opinionem, qui instructionem solum, non vero conditionem indici per illam Sacræ Pœnitentiariæ clausulam arbitrantur; nam certissimum est inter Jurisperitos, quod vera conditio ex *ablativo absoluto* consequitur; quæ de se prætermitti nullo modo potest, licet gravissima incommoda jam exposita interponantur. Siquidem illud Pœnitentiariæ mandatum innititur juri communi, quod pro matrimonio rite confirmando expostulat novum a conjugibus consensum, & declarari impedimentum ignaro, ne idem consensus *per errorem* elicitus putetur, sive (ut res clarius explicetur), ne permaneat primus consensus cum errore conjunctus, qui traditus fuit, cum matrimonium primo celebraretur. De impedimento conditionis non deest juris auctoritas (16), quæ matrimonium inter liberum, ac famulam irritum decernit, si ille mulieris conditionem ignoret, neque aliter confirmari posse, nisi novum consensum præstiterit, qui ante matrimonium conditionem conjugis nesciverat. Juris autem interpretes in Cap. *Depositum*, ad illa verba, *Inscia de eo, qui duxit in matrimonium*; affirmant consensum *per errorem* permanere, donec qui matrimonium cum famula iniit, consensum iterum reddat, postquam ipsius conditionem deprehendit. His auctoritatibus, & Interpretum sententia Scotus (17) adductus ita scriptum reliquit: *Primus consensus non fuit matrimonialis; & ideo ad hoc, quod sint conjuges, requiritur novus consensus: & tunc dico, quod, si impedimentum non exprimatur personæ insciæ, ipsa in copula carnali sequenti non consensit novo consensu, sed solum reddit in virtute primi consensus, qui nullus fuit, & ideo licet persona sciens de novo consentiat, non tamen sufficit. Hoc expresse dicit Glossa in cap. 1. de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium. In primo consensu, qui nullus fuit, intelligitur perdurare, sicuti probatur de servo, qui creditur liber, cum quo contrahatur perdurare, sicuti probatur de servo, qui creditur*

(1) *In Causis Hispalen. 20. Julii 1609. Decretor. lib. 11. fol. 58., & Constantinopolit. 2. Decemb. 1634. Decretor. lib. 15. fol. 130.* (2) *Cap. is, qui fidem num. 14. de Sponsalib. & Matrim.*

(3) *Zaral. in suo praxi ad verb. dispensatio § quintum dubium. Vanesp. in Jur. Eccles. univers. part. 2. tit. 14. cap. 7. num. 10. de Sacram. Matrim. cap. 18. §. 6. num. 127. & seqq. Salmanticen. in curs. Theologiæ Moral. tom. 2. tract. 9. de Matrimon. cap. 3. punct. 5. num. 118. & seq. Pignatell. cons. 27. per tot. tom. 8.*

(4) *In decis. 900. coram Seraph. & 375. n. 1. coram Ludovis. 405. num. 9. & seq. part. 18. Recent. & in Spalaten. Nullit. Matrim. die 3. Martii anno 1653. coram Præsul. Albergato.*

(5) *Pontas in suo dictionar. cas. Conscient. in verbo matrimon. quaest. cas. 4. & 5.* (6) *Part. 2. cap. 15. num. 326.*

(7) *In supplem. ad D. Thom. quæst. 45. art. 2. quæsit. 2. conclus. 4.* (8) *Loco cit. cas. 5.* (9) *De Matrim. cap. 46. num. 26.* (10) *Tract. 10. de Sacr. Matrim. cap. 18. §. 6. num. 132.* (11) *Part. 2. suorum operum tit. 14. c. 7. n. 9.*

(12) *Decis. 40. de Sacr. Matrim. num. 31.* (13) *Lib. 1. de dispensat. Matrim. cap. 8. num. 181.*

(14) *De Matrim. lib. 8. disputat. 34. num. 61.* (15) *Aversa de Matrim. quæst. 11. sect. 4. in vers. demum juxta hoc. Bonacin. de Matr. quæst. 2. punct. 9. num. 7. Rosignol. de Matr. part. 2. tom. 7. prænot. 25. clausul. 7. num. 57. Giribald. tract. 10. de Matrim. cap. 18. §. 5. num. 124, & seq.*

(16) *Cap. proposuit, & cap. ad nostram, de conjugio servorum.*

(17) *In 4. Sentent. dist. 35. quæst. 1.*

ditur liber, cum quo contrahebatur, si post manumittitur, uxore ignorante, non contrahitur matrimonium, quia post manumissionem factam manendo cum eo, semper intelligitur approbare consensum primum, qui fuit erroneus, & non matrimonium.

LXIX. Difficilius se res habet, cum aliquis ob vim, seu metum in matrimonium consensit. Nonnulli ex Theologis asserunt pro matrimonio ejusmodi confirmando satis esse liberum illius consensum, qui ad illud ineundum coactus fuit, non autem requiri, ut qui jam prius libere assenserat, & vim alteri conjugi allatam ignoraverat, rursum ad exprimendum consensum adigatur. Clemens tamen Octavus, a quo super hac re consilium petitum fuit, expendens primum illum consensum pertinuisse ad materiam neque legitimam, neque idoneam, respondit pro matrimonii confirmatione novum consensum ab utroque conjuge esse tribuendum; ab eo nempe, qui matrimonium per vim contraxit; & simul ab altero, qui vim ejusmodi ignorans, ultro, ac libenter eodem se matrimonio illigavit. Insuper adjecta fuit ea conditio, ut maritus, qui jam libere consenserat, prius moneretur, irritum fuisse matrimonium, eo quod uxor ad assentiendum coacta fuerit, cum primo celebratæ sunt nuptiæ: *Admonito prius marito de matrimonii nullitate*. Hoc Pontificis responsum Comitolus (1), et Pontar fuse commemorant (2). Postremo Sanchez (3), cujus auctoritas plurimi facienda est, binas opiniones exponit, quarum prima tuetur haud necessarium esse, ut qui nescierat impedimentum, de ipso certior fiat, cum matrimonium novo consensu confirmandum proponitur; altera vero id necessarium prorsus affirmat; quam procul dubio magis probabilem idem Sanchez (4) fatetur. Porro id satis est, ut hæc opinio præ ceteris teneatur, cum de Sacramento agitur, juxta proscriptam his verbis ab Innocentio XI. sententiam: *Non est illicitum in conferendis Sacramentis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet Lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia tantum probabili utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.*

LXX. Ex his duabus opinionibus modo explicatis, de quibus etiam Schmalzgrueber fusius verba facit (5). Sacra Pœnitentiaria tutioribus sententiis adhærere consueta (6), secundam amplexa est, uti constat ex formula, quam huc usque declaravimus. Itaque Sacerdos, qui Pœnitentiariæ diplomata, ac litteras exequitur, eidem sententiæ conformare se debet, quod Syrus copiose demonstrat (7).

LXXI. Qui periti sunt moris, & instituti Sacræ Pœnitentiariæ jam pro certo tenent, ad confirmandum matrimonium requiri novum consensum, & simul ignaro conjugi detegendum impedimentum. Quamobrem rationem, modumque perscrutantur, ne crimen impedimenti causa in lucem proferatur. Ac primum, qui impedimenti conscius est, se ignarum fingat; deinde ostendat se suspicari, ne ob aliquam causam rite celebratum fuerit matrimonium, ideoque mutuum ultro consensum præstari debere, ut in posterum ab omni sollicitudine animi, metuque religionis liberentur.

LXXII. Secundo, qui impedimentum cognitum habet, testimonium ab altero conjuge novi amoris eliciat, ita ut se paratissimum fateatur eodem se matrimonio adstringere, si adhuc in libertate versaretur. Tunc novum mutuo consensum exprimant, & sic omnia in tuto collocantur.

LXXIII. Tertio, impedimenti conscius libere declaret, haud rite matrimonio consensisse, cum primo celebratum fuit; ideoque oportere consilio Confessarii, atque internæ tranquillitatis causa, ut ambo consensum renovent, seque id libenter facturum ostendat. Quod si alter conjux eamdem voluntatem patefaciat, id satis erit, ut novus consensus juxta præscriptam normam elicitus intelligatur.

LXXIV. Quarto, si ob gravissimas difficultates nullus alius modus suppetat, tunc maritus impedimenti conscius *accedat ad conjugem insciam impedimenti, & cum ea habeat copulam affectu maritali*. Cum enim conjux, quæ impedimentum ignorat, eodem tunc amore permota, ac devincta putetur, id satis pro consensu utriusque conjugis existimatur, ut matrimonium confirmari possit, nec innotescat crimen, ex quo venit impedimentum. Plures (8) hanc rationem exhibent: Auctor vero libelli pro instituendis novis Confessariis confecti id quidem probat, nisi forte conjugem ignarum impedimenti pœniteret ipsius matrimonii, animumque ab eo prorsus alienum haberet. Tunc enim consensus eo modo expressus nullam vim, nullumque pondus assequeretur.

LXXV. M. Paulus Leo (9) rationem primo loco expositam minime approbat, & quidem merito. Ipse prius affert clausulam Pœnitentiariæ: *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nusquam detegatur*; Et inde asserit, quod, *hæc clausula est substantialis, & magni momenti*. Illud etiam superaddit: *Mulier inscia est certioranda de nullitate prioris consensus, hoc est certa efficienda. Non fit autem certa per verbum illud: suspicor; sed solum titubans; nam certitudo dubitationem omnem excludit*. Idem M. Paulus secundæ rationi nequaquam subscribit, ob quam conjux ignarus impedimenti nunquam detegit irritum esse matrimonium, quod tamen necessarium ostendimus: *Remanet* (inquit) *in sua ignorantia*.

LXXVI. Porro, si Marcus Paulus Leo improbet rationes primo, ac secundo loco positas, nos certe rationem quartam gravissimis difficultatibus implicitam intuemur. Omittimus quæstionem, utrum *per copulam affectu maritali habitam*, renovari consensus intelligatur. Inquirendum est, an id probari possit, cum litteris, seu diplomatibus Sacræ Pœnitentiariæ, quibus adjungitur superius allata clausula, parendum indicitur.

LXXVII. Itaque vel *copula affectu maritali* ante dispensationem, vel post dispensationem suscipitur. Primum ebsonum est; cum impedimenti conscius neque petere, neque persolvere debitum queat alteri Conjugi, licet infamiæ, seu vitæ periculum immineat, uti constat ex Cap. *Inquisitione de sent. excommunic*: *In primo casu, quando alter conjugum pro certo sciat impedimentum conjugii, propter quod sine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere*. Tum Innocentius III. ita statuit: *Debet potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale*. Idem Jus (10), idem Salmaticenses confirmant (11), qui reliquos Theologos unanimes commemorant. Sin autem *copula habetur post obtentam dispensationem*, quo pacto conjux ignarus impedimenti, qui primum matrimonium rite confectum arbitratur, certior factus de eodem impedimento judicabitur, uti jubet Pœnitentiaria illis verbis: *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata*. Hic quartus modus improbandus non esset, si diplomatibus Pœnitentiariæ satisfacientes illorum opinionem amplecti possent, qui pro novo consensu haud putant monendum esse inscium conjugem de impedimento, quod irritum matrimonium constituit. Cum tamen Pœnitentiaria contrariam sequatur sententiam, ideo ab ipsa discedere nequit, qui Sacri illius Tribunalis diplomata, ac litteras exequitur.

LXXVIII. Quamobrem prima, & quarta ratione prætermissa, de secunda, ac tertia verba facienda supersunt. Secundam rejicit M. Paulus Leo, quemadmodum indicavimus. Illam tamen probat Sanchez (12) ob hanc causam, quod licet assensus cum errore, & ignorantia conjungantur, id tamen Theologi *se habere concomitanter* testantur, neque voluntatis liberum consensum adimere. Pontius ab hac opinione se alienum præbet, & ejusmodi consensum per dolum expressum judicat (13). Cum hæc ita sint modus tertio loco propositus æquitati potius consentaneus videtur. Nam conjux ignarus matrimonium irritum cognoscit, non tamen crimen notum efficitur, ex quo consecutum est impedimentum; ne-

que

(1) *Lib. 1. Respons. Moral. quæst. 120.* (2) *De Matrim. lib. 4. cap. 24. & 25.* (3) *Lib. 2. de Matrim. disp. 36,*
(4) *Sub num. 4.* (5) *Lib. 4. in Decret. tit. 26. num. 60. & seq.*
(6) *Card. Petra in allato opere de Sac. Pænitent. part. 1. cap. 9. num. 4. & seq.*
(7) *In suo opere quæst. 8. prælim. Genet. tom. 4. suæ Theol. Moral. tract. 6. cap. 11. quæst. 14. & tom. 5. Tract. 9. cap. 7. quæst. 8.* (8) *Navar. part. 2. de dispens. Matrim. pag. 60. & pag. 74. Syrus in praxi executionis mandat. Sacr. Pænit. tom. pag. 126. & seq. M. Paulus Leo part. 2. formul. dispens. Matrim. pag. 174. & seq. Giribald. tract. 10. de Matrim. c. 18, §. 3. num. 124. Auctor. lib. pro novis Confessar. part. 2. cap. 15. n. 326. & seq.*
(9) *Part. 2. formul. dispens. Matrim. pag. 174.* (10) *In cap. liter. de restit. spoliat.*
(11) *Citato tract. 9. punct. 4. cap. 14.* (12) *De Matrim. lib. 2. disp. 36. num. 5.*
(13) *In suo tractat. de Matrim. lib. 4. cap. 25. n. 5.*

que ullum mendacium admifcetur. Quippe certiffimum eft primo matrimonio haud rite traditum fuiffe confenfum; neque a veritate abhorreret, fi impedimenti confcius affirmaret: primo matrimonio fe nequaquam confenfiffe. Nam verus confenfus appellari nequit, qui rite præftitus non fuit. Poftremo hanc tertiam rationem unanimes Theologi reliquis omnibus anteponunt (1).

LXXIX. Priufquam in lucem hæc noftra inftitutio prodiret, tenuitatem noftram agnofcentes, viris doctrina præftantibus illam oftendimus, qui judicium ferre poffent. Rem fane graviffimam ipfi monuerunt, quid nempe agendum fit, fi conjux haud immerito fufpicetur, ne alter conjux de irrito matrimonio certior factus novum confenfum dare recufet; folutoque matrimonii vinculo, procreati jam liberi tamquam fpurii habendi fint; impedimentum tum detegi, aliaque mala, atque diffidia certo effe futura: utrum omiffa tertia ratione, aliam feligere liceat ex his, quas paulo ante improbavimus, quæ tamen plurimum Scriptorum auctoritatibus corroborantur.

LXXX. Hæc fane facienda plurimi exiftimamus. Quare refpondemus primo legitimam prolem haberi, cum impedimentum non innotefcit, alterque conjugum rite contractum matrimonium arbitratur; illudque coram Parocho celebratum fuit (2). Deinde prætermittimus pericula omnia, quæ ex fecunda, ac tertia ratione prius expofita dimanare queunt, ita ut neceffario ad quartam deveniendum effe videretur. Quapropter fi graviffimis incommodis tertia ratio, ac modus obnoxius judicetur, ad Majorem Pœnitentiarium confugiendum eft eo pacto, quo Delegatus, fi ob aliquam difficultatem exequi præfcriptam legem nequeat, Delegantem adire debet; ejufque voluntati, & confilio acquiefcere. Quippe Major Pœnitentiarius magnis illis difficultatibus fortaffe adductus, aut aliquid de feveritate remittet; aut facultates a Pontifice neceffitatis poftulabit, qui, fi non agitur de *impedimento erroris perfonæ*, quod refertur ad jus naturale, fed de aliis impedimentis, quæ a jure fcripto decernuntur, non folum auferre de medio poteft incommoda, quæ jam fecuta ab illo funt (3), uti conftat quotidiana experientia, cum *in radice matrimonii* legitimam prolem declarat, fed etiam ob confenfum naturalem initio præftitum, difpenfare poteft, fi velit, a renovando confenfu, quemadmodum apud Indos confirmata fuerunt quædam matrimonia, quæ Pecueles, & Quartarones (fic enim nuncupantur) haud rite inivarant, interpofita Clementis XI. auctoritate, qui die 2. Aprilis anno 1705. ob hanc rem litteras Apoftolicas promulgavit. Si vero id fperandum minime videatur, quod nos ipfi difficillimum afferimus, cum folum evaniffa certum fit, quoties ex impedimento juris pofitivi irrita matrimonia confecta fuerant a magna hominum multitudine, non autem a peculiari homine, fi, inquam, obtinere id arduum habeatur, & *periculum fit in mora*, fi adeundus fit Pœnitentiarius, tunc Confeffario, & Parocho liber ad nos aditus femper patebit, ut nobis patefaciant impendentia pericula, filentio prætereuntes contrahentium nomina. Nos procul dubio divinam opem prius expofcentes, illud confilium dabimus, quod magis rei convenire videbitur. Equidem Genettus (4) confulendum monet Epifcopum, cum ejufmodi difficultates objiciuntur. Continget etiam fortaffe, ut rebus omnibus diligenter examinatis præter quatuor rationes fuperius expofitas, alia deprehendatur, ob quam ignaro conjugi irritum matrimonium declaretur, nec tamen pateat crimen, quod impedimentum induxit, & nulla prorfus incommoda confequantur.

LXXXI. Hæc potiffimum explicanda duximus, ut Confeffarii, ac Parochi intelligant, antequam libellos fupplices offerant Pœnitentiariæ, rem feduio expendendam, utrum ad illam pertineat, & circumftantias omnes accurato ftudio inveftigandas, poft hæc litteris fuis ad Majorem Pœnitentiarium fingula complectantur. Statim ac litteræ, feu diplomata ipfis a Pœnitentiario reddentur, fæpius illa percurrant, ut iis omnibus fideliter fatisfaciant, quæ præfcribuntur. Id autem peragendum eft, dum pœnitentiæ Sacramentum adminiftrant, & poftquam confueta verba abfolutionis a cenfuris, & peccatis pronunciarunt. Si res agitur de ineundo matrimonio his verbis utantur; *Et infuper auctoritate Apoftolica mihi fpecialiter delegata difpenfo tecum fuper impedimento; ut, prædicto impedimento non obftante, matrimonium cum dicta muliere publice, fervata forma Concilii Tridentini, contrahere, confumare, ac in eo manere licite poffis, & valeas. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Infuper eadem auctoritate Apoftolica, prolem, quam ex matrimonio fufceperis, legitimam fore nuntio, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

LXXXII. Si de jam inito matrimonio res eft, poft confuetam abfolutionem a cenfuris, & peccatis, hæc ita pronuncient: *Et infuper auctoritate Apoftolica mihi fpecialiter delegata difpenfo tecum fuper impedimento, ut eo non obftante matrimonium confummare, & in eo remanere licite poffis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Et pariter eadem auctoritate Apoftolica, prolem, fi quam fufcepifti, & fufceperis, legitimam fore decerno, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

LXXXIII. His peractis litteras, feu diploma dilacerent, fi illud indicatur: *laceratis &c.*

INSTITUTIO LXXXVIII.

Refponfum redditum dubio a Viro Religiofo propofito circa Inftitutionem XXXIII. Iterum oftenditur matrimonia exterorum, quæ celebrari Bononiæ folent, & earum pariter, quæ in Monafteriis educantur, contrahenda effe præfente Parocho, cujus ditioni Monafterium, aut domus fubjecta fit. Contrahi debere matrimonia earum, quæ educari confuefcant, coram Parocho, in cujus Parochia paterna, materna, aut fraterna domus conftituta eft. Hoc idem ftatuendum eft de famulis Bononienfibus, qui domicilium in alia Parochia habent.

I. Singulari in nos benevolentiæ tuæ tribuendum eft, quod nobis expofueris difficultatem, quæ ex trigefima tertia noftra Inftitutione concitata eft; ubi afferuimus rite matrimonium iniri a Prætore, Judice, & Medico, & quod gravius videtur, a famulis etiam coram Parocho illius loci, in quo degunt, eoquod obtinuerint, fi non verum domicilium, faltem quafi domicilium, nifi forte breviffimo temporis fpatio in eodem loco verfati fuerint. Id quidem alienum videri poteft iis, quæ ibidem conftituimus, a famulis nempe celebrandum effe matrimonium coram Parocho Domini, in cujus ædibus morantur, nifi forte paternum, maternum, feu fraternum domicilium in alia Parochia pofitum habeant. Tunc enim hic Parochus, non alius in conficiendo matrimonio accerfendus eft; idem præfcripfimus cum de matrimoniis puellarum, quæ a Monialibus educantur, fermo haberetur. Illud pariter fuperaddis, rationem ex quafi domicilio defumptam, quæ Judici, Medicis, Profefforibus, ac famulis fuffragatur, aptiffime convenire puellis educandis, de quibus verba fiunt, & famulis etiam, de quibus agitur. Quidquid ergo indicetur, nempe, matrimonium rite contrahi coram Parocho ejus loci, ubi Judex, Prætor, Medicus, & ftudiis addicti juvenes immorantur, id famulis quoque, & puellis educandis effe tribuendum affirmas, nec inveftigandum, utrum in alia Parochia domicilium paternum, maternum, aut fraternum obtineant.

II. Propofitam difficultatem facile exfolvere poffumus, fi afferamus eam nobis mentem non fuiffe, ut controverfia ulla de peculiari aliquo matrimonio excitata noftra illa Inftitutione, judicioque dirimeretur, fed tantum, ut quædam leges ftatuerentur Sacerdoti, qui accerfitur, ut matrimonia rite celebrentur. Etenim, cum eamdem inftitutionem in duas partes divifimus, his verbis ufi fumus: *Ut clarius id agatur in duas quas quafi claffes res dividetur. Primum, afferemus, quæ per Sacram Congregationem conftituta fuerunt, & quæ etiam ab univerfis fere Auctoribus probantur: Secundo, peculiaria quædam addentur, quæ, veluti normam, in hac civitate, ac Diœcefi obfervanda præcipimus, ut diffenfiones omnes, fi fieri poterit, de medio auferantur.* Deinde cum fecundam partem aggredimur, hæc prius monemus: *Sed jam deveniamus ad fecundam partem, quæ certam normam huic noftræ civitati, ac Diœcefi ftatuere propofuimus, ut fuper ejufmodi rebus aditus controverfiis omnibus precludatur.*

III. Itaque folum examinandum fupereft, cur nos, qui indici-

(1) *Sanchez loco cit. fub num. 7. Pontas allato loco num. 5. Syrus Navar. Marcus Paulus Leo locis cit. Pontas in fuo Dictionario ad verb. Matrim. quart. caf. 2.* (2) *Pirbing. citat. tit. decret. §. 1. num. 4. & 5.*
(3) *In Clementina unica de Communitate Ecclefiarum.* (4) *Loco allato.*

cimus matrimonium ineundum a Judice, Medico, Professoribus, & studiosis juvenibus coram Parocho, ubi quasi domicilium assecuti sunt; cur, inquam, statuimus, ut puellæ educandæ a Monialibus matrimonium contrahant coram Parocho, in cujus ditione situm est Monasterium, nisi paternum, maternum, ac fraternum in alia Parochia domicilium habeant, idemque postremo famulis etiam permittimus; qui in Dominorum ædibus versantur. Porro nos id constituimus, quia ad rectam hujus civitatis, ac Diœcesis administrationem, & tranquillitatem conferre plurimum pro certo putavimus; neque sane Tridentina Synodus jubet matrimonium omnino contrahi coram Parocho, in cujus ditione sponsi domicilium, seu quasi domicilium possident; Illud perscribit, ut Parochus adhibeatur, vel alius Sacerdos, modo tamen ipsius Parochi, aut Episcopi facultas intercedat (1). *Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii, & duobus, vel tribus testibus &c.* Hac facultate utuntur Episcopi, cum matrimonia fiunt in Nosocomiis. Capellanis nimirum concedentes, ut Parochi munere fungantur; ob eam videlicet causam, ut controversiis aditus occludatur, quæ inter illos, ac Parochos haberi frequenter consueverunt, aut etiam ipsos inter Parochos, in quorum nempe ditionibus, aut domicilium haberet ægrotus, aut Nosocomium positum esset.

IV. Rem totam confirmare liceat exemplo Episcopi, qui ad celebrandum matrimonium Parochum designaverat, cui subjectum esse alterum contrahentium existimabat, quemadmodum falso delatum fuerat: eo matrimonio confecto, deinde revocari in dubium cœpit, an rite peractum fuisset? Nonnulli Cardinalis de Luca auctoritate (2) permoti, illud irritum censuerunt; alii tamen contrariam sententiam magis probarunt, eo quod Tridentina Synodus solum decerneat matrimonium, ut rite fiat, non nisi *præsente Parocho, vel alio Sacerdote* de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii esse celebrandum. Idque sententia Sac. Congregationis Concilii, quam Fagnanus commemorat (3), plane comprobatur; eamdem opinionem sequuta est Sac. Congregatio die 9. Septembris anno 1684. quam nos integram ex actis descripsimus.

DUBIUM MATRIMONII.

Sequens casus Sacræ Pœnitentiariæ propositus, fuit ab ea ad hanc Sacram Congregationem pro decisione remissus.

Fulanus, & Berta matrimonium inter se contracturi, statum suum liberum probarunt apud Actu Curiæ Episcopalis, instantes subinde, juberi Parocho, ut ad trinam denunciationem procederet. Interrogati autem a Notario quisnam esset eorum Parochus, responderunt (per errorem tamen, & citra contemptum Clavium), esse Parochum Sancti Demetrii, in cujus Parochia jampridem habitaverant, sed tunc temporis non habitabant. Peractis itaque a Parocho Sancti Demetrii juxta sibi traditam facultatem denunciationibus, nulloque impedimento detecto, Ordinarius impertitus est solitam licentiam per dictum Notariam extensam sub hac verborum formula.

Concedimus facultatem Parocho Sancti Demetrii, ut adesse possit matrimonio contrahendo inter Fulanum, & Bertam ejusdem Parochiæ.

Celebratum proinde fuit coram dicto Parocho, & Testibus matrimonium: sed post aliquod tempus Fulanus Librum Moralem casu legens invenit, communem esse sententiam, quod ad Matrimonii validitatem requiritur præsentia Parochi saltem unius ex contrahentibus; unde consultis pluribus Confessariis, quid sibi agendum esset; suasus fuit, ut una simul cum Berta consensum renovaret coram proprio Parocho, & Testibus. At Fulanus, explorata Bertæ voluntate, an casu, quo non esset ipsius conjux, vellet sibi matrimonialiter copulari, responsum habuit absolute negativum. Nihilominus, habita nuper notitia, quod inter declarationes desumptas ex Bibliotheca recol. mem. Cardinalis Bellarmini, & typis impressas, ad caput primum Sess. 24. de Reformat. Matrim. extat infrascripta: Item licet non proprius Parochus, sed alius de consensu Episcopi interfuit, Matrimonium tenet, etiamsi Episcopus credat, fuisse vocatum Parochum: spem aliquam validitatis matrimonii concepit: sed ut omnem dubietatem removendam suppliciter instat, declarari.

An præfatum Matrimonium inter ipsum, & Bertam contractum fuerit validum.

Sacra Congregatio Concilii rescripsit affirmative.

V. Hæc tamen omittimus, cum nihil novi sancire nostra illa institutione unquam putaverimus, sed ea solum indicare, quæ a communi jure desumuntur; propositam nobis quæstionem æquis jam viribus expendamus, nullamque repugnantiam in sententiis nostris deprehendemus. Primum de famulis agitur, a quibus rite Matrimonium contrahi fatemur coram Parocho in cujus ditione commorantur. Sed de quibusnam famulis agitur? De illis nempe, qui exteri sunt, nec Bononiæ nati, ubi nullum habent domicilium, sed solummodo quasi domicilium, quod sibi in ædibus sui Domini comparaverunt. Id apertissime colligitur ex verbis ejusmodi nostræ institutionis: *Secundo contingit, ut plurimi studiorum causa in hanc urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exerceant, sive ut opulentis Civibus inserviant, vel aliquo alio munere detineantur.*

VI. Item de Famulis verba fiunt, sed de quibusnam? Procul dubio de illis, qui Bononiæ nati, non modo quasi domicilium in ædibus Domini, sed etiam proprium, paternum, maternum, aut fraternum obtinent. Si quis percurrat eam Institutionem, Romani Cleri decretum in eo commemorari videbit: *Qui habent domum & familiam in alia Parochia, ad illam pertinere statuimus, licet apud Dominos infirmentur, & occumbant.* Insuper eodem loco Famulis ea omnia præscribuntur, quæ Puellis educandis antea præscripta fuerunt. Sed quænam hæc sunt? *Dicimus itaque, si puella, quæ Matrimonii fidem præstitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc, Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: sin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem subjicitur, pro conficiendo Matrimonio præsens assistet.*

VII. Quamobrem, si uno loco eos Famulos complectimur, qui solum quasi domicilium habent in ædibus Domini; alio vero loco de iis Famulis agimus, qui præter quasi domicilium, aliud etiam in civitate possident, quod ad Patrem, Matrem, vel ipsorum Fratrem pertineat, quænam inter hæc duo diversa capita dignosci potest repugnantia?

VIII. Quamobrem explicemus potius, quæ iisdem capitibus continentur, & ea quidem optimo jure dicta ostendamus.

IX. Itaque præcipimus, illorum Matrimonia, qui Bononiam veniunt ad artem aliquam exercendam celebrari coram Parocho, intra cujus limites habitant, eo quod quasi domicilium assequantur, nisi forte brevissimo temporis spatio, atque ut ita dicam, momentaneo in urbe consistant: neque sane id nos ipsi commenti sumus. Plenas Virorum præstantium auctoritates eo loco protulimus; idem congruit Sacræ Congregationi Concilii, uti ex ipsius Decreto confirmavimus. Quod si aliter statuendum esset, illud sequeretur ab Helvetiis militibus iniri Bononiæ matrimonium haud posse, nisi prius facultatem ab Helvetico Parocho suo acciperent, ubi verum habent domicilium, eamque traderent Parocho Regularium Cœlestinorum, intra cujus terminos, stationes, atque ita quasi domicilium possident. Illud autem juris decretum, nempe (4): *Miles ibi habere domicilium videtur, ubi meret, etsi nihil in Patria possideat*, eos tantum milites comprehendit, qui veluti in præsidiis, non vero *in expeditione* versantur (5).

X. Neque sane illud temere finximus, videlicet a puellis, quæ in Monasteriis educantur, matrimonium ineundum coram Parocho, in cujus finibus Monasterium collocatum est. Equidem Passerinus (6) docuit coram Monialium Confessario id esse peragendum. Sed quis hanc sententiam æquo animo probare queat? Cum præsertim certissimum sit ex Sacris Congregationibus, puellarum ejusmodi matrimonia, nisi impedimentum aliquod peculiare interveniat, celebrari oportere coram Parocho, cujus ditione Monasterium includitur: *Matrimonium* (inquit Monacellus (7)) *contractum a puella, quæ existit in Monasterio ad crates Monasterii coram Testibus, &* Paro-

(1) *Cap. 1. sess. 24. de Reform. Matrimon.* (2) *Disc. 2. numer. 4. & seqq. de Matrim. & disc. 26. num. 25. in annotation. Concil.* (3) *In L. Municeps ff. ad Municipalem.* (4) *In leg. Municeps. ff. ad Municipalem.*
(5) *Mansfeld de Jurisdictione & Jure Milit. Belgicæ tract. 2. cap. 6. pag. 68. Villos de Servis fugitiv. cap. 20. §. num. 46.*
(6) *De statu homin. tom. 2. q. 187. art. 2. n. 896.* (7) *In Formul. Legali practic. tom. 2. tit. 16. formul. 2. n. 34.*

Parocho Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites situm est Monasterium validum reputatur. Ibique sententias quoque a Sac. Congregationibus evulgatas exponit. *Validum est matrimonium* (inquit Braschius (1)) *contractum ab educanda ad crates Monasterii coram Parocho loci, ubi Monasterium situm est*. Ursaya pariter istarum rerum peritissimus, & celeberrimus Canonum interpres scriptum reliquit (2), Jurisperitos convenisse, ut propositam causam diligentius expenderent, eoque cœtu tutissimam unanimi consensu habitam fuisse opinionem, quam nuper exposuimus. Reliquis omissis, hos præclaros Viros, tanquam duces eligandos duximus, ut in hac civitate, ac diœcesi rite fierent matrimonia.

XI. Eodem loco certos quosdam limites huic sententiæ statuimus, a puellis nempe educandis matrimonium alia ratione contrahendum, si domicilium paternum, maternum, aut fraternum habeant; tunc enim, præsente proprio Parocho, matrimonium celebrari debere, non autem alio Parocho, cujus ditione Monasterium continetur; id etiam famulis præscripsimus qui, licet apud Dominos habitent, tamen domicilium paternum, maternum, vel fraternum possident. Tunc ipsi proprium Parochum accersere debent, uti modo de puellis educandis ostendimus; aliter tamen est, si solum quasi domicilium in ædibus Domini tenent: nam matrimonio fieri tunc oportet coram Parocho, intra cujus limites ædes Domini constituuntur.

XII. *Si Puella* (ait Clericatus (3)) *ponatur a parentibus in aliquo Monasterio Monialium, non censetur deserere domicilium paternum, sed in Parochia sui domicilii habere suam habitationem: & ideo, si nuptui tradatur, ejus matrimonium celebrandum est coram Parocho, sub cujus Parochia est domicilium ejus paternum*. Porro Clericatus longa experientia, ac doctrina præditus fuit, qui per plures annos in Patavina diœcesi Vicarii munus cum laude gessit, cum Venerabilis Dei servus Gregorius Cardinalis Barbadicus Sedem illam occuparet. *Quæres* (inquit Giribaldus (4)), *quinam sit proprius Parochus in ordine ad matrimonium puellarum, quæ educantur in Monasteriis Monialium? Respondeo, proprium Parochum, qui debet illarum matrimoniis assistere, esse illum, in cujus Parochia sita est domus paterna, ad quam se recipiunt matrimonium celebraturæ: non enim amittunt Parochiam, nec domicilium paternum per hoc, quod causa educationis degant in Monasterio &c. Quod si puellæ, & fœminæ degentes in Monasterio nullum habeant in civitate domicilium, non domum paternam, seu maternam, aut fratrum, ad quam se recipere valeant, tunc proprius illarum Parochus erit ille, in cujus Parochia situm est Monasterium*. Cujus sane Regularis auctoritas plurimi facienda est, tum ob ejus sapientiam, tum maxime ob diuturnam experientiam hujus diœcesis; nam pluribus annis in hac Metropolitana munere Pœnitentiarii functus est, & causis matrimonialibus præfuit: Pignarelius (5) juxta Romani Cleri statutum aperte demonstrat puellas, quæ in Monasteriis vita decedunt, in Parochiali Ecclesia sepeliendas esse, ubi domicilium habent, non vero in Ecclesiæ Monasterii, ubi educabantur. Nos pariter idem statutum in medium attulimus, quo sancitur, ut famuli Cardinalium, Principum, ac Præsulum Romæ commorantium, si domicilium in alia Parochia teneant, licet in ædibus Domini vitam absolvant, ubi quasi domicilium consecuti sunt, ad Parochiam tamen deferantur, ubi proprium obtinent domicilium. Postremo opus est perpendere in additionibus ad ejusmodi statutum, ea, quæ decreta fuerunt e peculiari Congregatione Cardinalium, quam Clemens XI. designavit, ubi ad matrimonia pariter extendi jubentur omnia, quæ pro funeribus ducendis indicantur. Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur plurimum habere momenti, ac ponderis id, quod Romano cum instituto simul, & Bononiensi disciplina conjungitur?

XIII. Neque sane infirmare hanc sententiam tam bene confirmatam potest, quod contra objicitur a Prætore nempe, Judice, Mercatore, famulisque exteris, matrimonium rite confici coram Parocho, in cujus ditione Sedem sibi delegerunt, eo quod in eo loco quasi domicilium assecuti sunt, ita pari ratione statuendum esse de puellis educandis, ac de famulis Bononiensibus, ita ut liceat ob allatam causam iisdem puellis matrimonium inire coram Parocho, ubi positum est Monasterium, famulis autem coram Parocho, cui ædes Domini subjiciuntur. Illud etiam pro augenda difficultate in medium proferetur, quemadmodum puellæ ejusmodi, ac famuli Bononienses, in alia Parochia paternum, maternum, aut fraternum habent domicilium, ita Prætorem, artificem, & famulum exterum in alio loco paterno, materno, vel fraterno domicilio non carere.

XIV. Hoc, inquam, argumentum propositam antea sententiam nullo modo labefactat; & quidem conficere dissertationem facile possemus, ut constet, quam tenue, infirmumque sit *argumentum a pari*, cum de rebus ad Theologiam Moralem, seu Canonum scientiam pertinentibus disputatur; accedit vero, quod maxima discrepantia inter duo exempla, quæ modo prolata sunt, apertissime intercedit.

XV. Etenim licet Prætor, Medicus, miles, aut famulus externus verum in alio loco domicilium habeat, & quasi domicilium in Parochia, ubi degunt Bononiæ, idemque prorsus puellæ educandæ, famuloque Bononiensi conveniat; certum tamen est, matrimonia plurimis difficultatibus implicatum iri, si a Prætore, vel Medico, aut famulo exteris acciri deberet veri domicilii Parochus; id vero contingere nequit, si puellæ, quæ in Monasteriis habitant, domicilium paternum, maternum, aut fraternum possideant, quod reipsa ad illas pertinet. Idem dicendum de Bononiensi famulo, qui in alia Parochia suum habeat domicilium; quamobrem tum a puellis, tum a famulis Bononiensibus matrimonium celebrari oportet coram Parocho, in cujus ditione non quasi domicilium, sed verum ipsorum domicilium reperitur.

XVI. Sed quoniam argumentatio *a pari* exemplo desumpta adeo probatur, nos etiam simili ratione utemur, ut rem propositam magis demonstremus. Quo tempore ob ignorantiam, rerumque imperitiam Parochus proprius ad implendum Paschale præceptum, & ad matrimonium ineundum minime dignoscebatur, quæstio concitata fuit, ad quem Parochum accedere deberent exteri juvenes, qui studiorum causa in aliquam civitatem, sive academiam confluerent. Tunc unanimes fere omnes censebant, haud existimandum esse proprium Parochum illum, intra cujus limites ejusmodi Juvenes habitarent, licet diuturnitate aliqua temporis quasi domicilium sibi comparassent; itaque non licere ipsis manu illius Parochi Divinam Eucharistiam in Paschate suscipere, nisi prius facultatem a Parocho proprii loci impetrarent (6). At vero Cardinalis Ostiensis (7) sapienter expendit gravissimas difficultates, quibus premerentur ejusmodi juvenes, ut Paschali præcepto satisfacerent, & illum proprium esse Parochum docuit, ubi quasi domicilium obtinerent, eoquod prorsus arduum videatur ad Parochum veri domicilii confugere, aut facultatem ab ipso necessariam exposcere. Hanc eamdem opinionem Navarrus attulit his verbis (8): *Videtur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, unde non potest commode reverti ad sumenda sacramenta in loco Parochiæ, ubi habebat domicilium*. Cum igitur Parochus quasi domicilii ob allatas difficultates satis idoneus judicetur, ut exteris Divinum Eucharistiæ Sacramentum in Paschate administret, ita profecto matrimonium ob easdem causas, atque impedimenta, ab exteris celebrari permittitur coram Parocho quasi domicilii; ita tamen, ut statim hic aditus occludatur, si nulla interveniat difficultas, uti constat exemplo puellæ educandæ, & famulorum, qui verum domicilium in alia Parochia possident; ex quo sequitur, ut nec ejusmodi puellis, neque famulis matrimonium inire liceat coram Parocho quasi domicilii, sed Parochus veri domicilii accersendus necessario sit. Hæc pauca habuimus, quæ tibi responderemus; interim gratias, quas possumus maximas, tibi persolvimus, qui hanc nobis scribendi occasionem præbuisti.

IN-

(1) *In suo Promptuario Synodali cap. 63. num. 14.* (2) *Tom. 1. part. 3. discept. 19. n. 101. & seqq.*
(3) *De Sacrament. Matrimonii decis. 35. num. 15.* (4) *Tract. 10. de Sacram. Matrim. cap. 7. dub. 7. num. 56, & 57.*
(5) *Consult. 63. tom. 7.* (6) *Sanchez de Matrim. lib. 3. disput. 23. sub num. 11.* (7) *In sua celebri summa lib. 3. tit. de Parochis num. 7.* (8) *In consil. 1. lib. 3. de Parochis num. 3.*

INSTITUTIO LXXXIX.

Cum viæ campestres publicæ præruptæ, ac viatoribus admodum difficiles sint, & cum Parochis onus incumbat, vel Viaticum infirmis ministrandi, vel mortuos efferendi; agricolæ, & vicinorum prædiorum domini liberum illis transitum per eadem præbere tenentur. Semitas hujusmodi non esse inter vias publicas recensendas ob delata per eas cadavera, Cruce prælata. Quænam requirantur, ut via constituatur publica. Quomodo se gerere debeant Parochi, si id forte contigerit.

I. DElatum nobis fuit a quibusdam Parochis, Dominos, seu Colonos prædiorum, cum via publica impedita prorsus est, omnes aditus occludere, ne transeant iidem Parochi per ipsa prædia, cum Divina Eucharistia ad ægrotum aliquem, seu vita functus ad sepulchrum defertur. Quare has literas encyclicas promulgare decrevimus; sed quoniam aliquis, licet ignarus, ac imperitus, judicium tamen suum, uti moris est, ferre volet, & plures fortasse non deerunt, qui pro certo teneant, eam viam habendam esse publicam, qua cadaver effertur, prælato Crucis vexillo; ideo literas etiam has scribendas duximus, quibus ostendamus, nullo pacto intercludi posse viam privatam Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Divina Eucharistia properat, si per viam publicam nullo modo possit, vel magna cum difficultate incedere debeat. Idem præstandum Sacerdoti probabimus, cum ad sepulchrum cadavera comitari oportet, quin ob hanc causam privata in publicam viam convertatur.

II. A primo exordiamur, quod a jure liquido decernitur (1): *Cum via publica vel fluminis impetu, vel ruina amissa est, proximus viam præstare debet cuilibet de populo.*

III. Insuper Bartholomæus Cæpolla juris peritissimus ita scriptum reliquit (2): *Quæro penultimo, an quis possit ire, seu transire per fundum alienum, & an Dominus possit prohibere volentes ire, seu transire per fundum suum; & dic, quod ire per agrum alienum fas est, Ius non est &c., sed licet sit fas, & sit æquum de Iure Divino, tamen non est Ius; idest, Ius non dat civilem actionem: ubi enim aliquid mihi prodest, & tibi non nocet, æquum est, ut me non prohibeas, licet Ius ibi deficiat.*

IV. Deinde plura exempla enumerat, quibus Jus ipsum suffragatur, ita ut per fundum alienum transire liceat; porro inter alia illud recenset: *Quando via publica est destructa.*

V. Quamobrem, si, quando via publica in ruinam abiit, vel magnis difficultatibus impeditur, *cuilibet de populo* conceditur per alienum fundum liber transitus, quanam ratione id recusari poterit Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Sacris Mysteriis accedit, vel defunctum ad Ecclesiam prosequitur, iisque omnibus, qui tunc Sacerdotem comitantur?

VI. Suspicari profecto haud possumus, aliquem reperiri, qui privatam Sacerdoti viam concedendam affirmet, ea tamen conditione, ut aliquid persolvatur. Nam quis Christianus pecuniam a Sacerdote repetere audeat, qui aditum deposcit, ut gravi morbo laborantem Eucharistiæ Sacramento reficiat, vel preces effundit pro illius expiatione, qui ad tumulum deportatur? Sed his omissis, tunc solum aliquod pretium jure postulari fas est, cum publica via destructa per fundum alienum iter sibi quis sternere contendit, ut domum suam, sive ad agrum commodius revertatur, sive aliam ex eo utilitatem percipiat (3): *Si quis sepulchrum habeat, viam autem ad sepulchrum non habeat* (ait Ulpianus (4)) *& a vicino ire prohibeatur: Imperator Antoninus cum Patre rescripsit, iter ad sepulchrum peti precario, & concedi solere, ut quoties non debetur impetretur ab eo, qui fundum conjunctum habeat. Non tamen hoc rescriptum; quod impetrandi dat facultatem, etiam actionem civilem inducit, sed extra ordinem interpelletur.* Concludit etiam Iudicem posse impellere, ut transitus concedatur, pretio tamen, quod justum est soluto: *Præses etiam compellere debet justo pretio iter ei præstari, ita tamen ut Judex etiam de opportunitate loci prospiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum.* Attamen jure exposci nequit ab eo pecunia, qui *destructa via publica* privatam suscipit ea conditione, ut nullum jus perpetuum assequi contendat, sed tantum *ad tempus*, donec illa in pristinum restauretur (5). Interpretes etiam ad Legem *Si locus ff. Quemadmodum servitutes amittuntur*, sermonem instituunt de privato, qui, corrupta via publica, iter cuilibet præbere tenetur, & inquirunt, an Princeps eidem privato persolvere aliquid pro incommodo debeat, idque ex jure affirmant, licet reipsa non observetur: *Præstare debet* (de vicino sermo est) *cuilibet de populo, ut in fossatis hujus Civitatis Bononiensis, fit secundum Azonem, sed an dato pretio a Fisco, videtur, quod sic, contra tamen observatur.*

VII. Sed jam deveniamus ad illud, quod secundo loco propositum est, utrum privata via in publicam vertatur, statim ac cadaver prælata Cruce per illam infertur. Haud temere suspicamur, errorem hunc Plebis *ex lege 2. cap. de Religiosis, & sumptibus funerum* initium traxisse, cum in ipsa Antoninus Imperator ita decreverit: *Invito, vel ignorante te, ab alio illatum corpus in purum possessionem tuam, vel lapidem, locum religiosum facere non potest. Sin autem voluntate tua mortuum aliquis in locum tuum intulerit, religiosus iste efficitur. Quo facto monumentum neque venire, neque obligari a quoquam prohibente Juris religione posse, in dubium non venit.*

VIII. Quidnam ex hac auctoritate contra quæstionem, quam pertractamus, desumi potest? Agit Imperator de sepulchro, quod in alieno fundo constituitur, nos autem de transferendo per viam privatam cadavere, quod in alio loco, nempe in Ecclesia, aut sepulchreto humandum est. Antoninus non integrum fundum, sed locum sepulchri tantummodo religiosum esse declarat, *Monumentum*. In nostra vero quæstione non solum cadaveris translatio cum sepulchro permiscetur, sed illud etiam falso putatur, non exiguam tantum fundi partem, sed integram viam religiosam, & publicam existimari.

IX. Illud sane omnem dubitandi locum abstulit, quod jus Canonicum veterem Antonini legem abrogavit, uti Scriptores unanimes fatentur (6), inter quos Molina hæc scripta reliquit (7): *Illud etiam præmittendum est, quod quamvis, Jure Civili consideratu, eo ipso quod quis inferebat mortuum in sepulchrum, locum religiosum efficiebat, Leg. 2. Cod. de relig. & sumptib. funer. hoc tamen de jure Canonico non procedit: immo, quamvis quis mortuum inferat in sepulchrum; sepulchrum ipsum non efficitur religiosum, nisi auctoritate Episcopi ad hujusmodi usum deputatum fuerit, Text. in Cap. Ad hæc, de religiosis domibus. Ex quo infertur, quod tale sepulchrum factum, non interveniente Episcopi auctoritate, poterit vendi, aut alienari, quamvis, Jure Civili considerato, alienari non possit. Cum enim ratio, & causa finalis, quare sepulchrum, postquam corpus in eo humatum erat, vendi, seu alienari non poterat, esset, quia eo ipso, quod corpus in eo inferebatur, religiosum efficiebatur, atque per consequens non erat in hominum commercio, consequens etiam est, ut, ratione Legis cessante, cessare debeat ejusdem Legis dispositio.* Jus autem Pontificium in hac re non solum Civili anteponitur in ditione Ecclesiæ, sed in Orbe universo, uti Franceus advertit (8).

X. Sic autem hac difficultate omissa ad Crucem in alieno fundo prælatam tota quæstio redigatur, omnis dubitatio dissolvi facile poterit, si, qui hoc in errore versantur, animo suo perpendant, has privatas ædes Archiepiscopales ob eamdem causam habendas fore publicas, ex quo Cardinalis Gabriel Palæottus primus hujus Urbis Archiepiscopus renunciatus, Crucem præferre cœpit, & sic prodire ex suis ædibus, atque in eas reverti: eadem ratione plures Domus privatorum Civium, ac Palatia jam publica censeri deberent, quæ tot Crucibus prælatis aditum præbuerunt, quot in Urbe Sodalitia enumerantur, quæ per dies Rogationum Beatæ Virginis effigiem, aut etiam Divinam Eucharistiam prosequuntur, cum in festo Corporis Christi per Urbem circumfertur. Tunc enim solemnis, ac sacra pompa easdem privatorum ædes, ac Palatia libere pertransit.

XI. Postremo ad viam publicam efficiendam tria requiruntur; ut communis sit omnibus; ut solum illud publicum sit, aut pecunia publica comparatum; tandem ut publicum ad locum

cum

(1) *In L. Si locus ff. quem ad modum servitutis amittantur.* (2) *in tract. de servitutibus rusticorum prædiorum cap. 3. num. 22.* (3) *In rubr. 27. num. 33. Statut. hujus Civitatis super edit. tom. 1. pag. 63.* (4) *In celebri L. Si quis Sepulchrum ff. de religiosis & sumptibus funerum.* (5) *Mansius consult. 655. num. 20.* (6) *Gonzalez cap. Abolendæ num. 4. de Sepulturis. Tolosanus in Partitionib. Juris Canonici lib. 2. tit. 25. de Sepulturis cap. 1. Gratianus discept. 110. n. 1. & seqq.* (7) *De Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 24. num. 38. & seqq.* (8) *De Ecclesia Cathedrali cap. 26. num. 136. & 153.*

cum ipsa perdocat. Via quoque publica dicitur, quæ per diuturnum & immemorabile tempus publica semper habita fuit. Publica vero appellari nequit via, quæ undequaque occluditur, aut in qua suas arbores quis obtinet (1). Itaque si, licet Parochus aliquam privatam viam inierit, cum ad ægrotos Eucharistiæ Sacramentum detulit, aut cadavera ad Ecclesiam comitatus est, si, inquam, dici nullo modo queat solum illud ærario publico emptum, si propriæ arbores semper in eo loco permanserint, & adhuc permaneant, si nemo prohibet fundi aditus obserari, postquam via publica reparata fuerit; quis sanæ mentis unquam putabit viam privatam converti in publicam, cum nullæ conditiones ex iis interveniant, quæ publicam efficiunt, quis, inquam, id putabit ob eam solum causam, quod Parochus eamdem viam aliquando susceperit, cum suis muneribus fungeretur? vanum pariter, ac ridiculum esset, si quis metueret quamdam servitutem constitui, si Parochus id frequenter faciat, & etiam diuturnitate temporis fieri posse, ut privata via in publicam reddatur. *Nam lege Prætor ait ff. de itinere, actuque privato*, hæc tradunt: *Julianus recte ait eum, qui propter incommoditatem rivi, aut propterea quia via publica interrupta erat, per proximi vicini agrum iter fecerit, quamvis id frequenter faciat, non videri omnino usum esse.* Tum quia restaurata via publica transitus ille secluditur; postremo, cum notum fecerimus hoc publico mandato vias ejusmodi privatas non immutari, nec in publicum usum cedere, quamvis Sacerdos, ut suis vacet muneribus, easdem vias non semel conterat, id satis est, ne ulla consuetudo immemorabilis inducatur, ob quam illas fieri publicas contingat.

XII. His rationibus agere cum illis poteris, qui contrarium sibi persuaserint. Primum, si via publica incedere queas absque gravi incommodo, privatam in alieno fundo deseres. Secundo, cum publica via paulatim destruitur, Magistratus huic negotio præpositus de imminenti ruina certior fiat, aut res ad nos ipsos deferatur, qui hanc viæ reparandæ causam cum Magistratu ipso libenter transigemus. Tertio, cum per alienum fundum iter necessario habendum est, moneatur prius qui fundi claves tenet, non modo urbanitatis gratia, quam viri Ecclesiastici semper excolere debent, sed potissimum ne Sacerdos improviso adventu fores occlusas deprehendat, ex quo scandalum, aut dissidium aliquod excitetur. Ultimo, si privata via tenenda sit, nullum inferatur detrimentum, & brevior semita deligatur.

XIII. Quam consentanea sint hæc postrema monita, celebri Moysis exemplo confirmatur (2). Cum iter per regionem Amorrhæorum suscipere deberet, hæc prius nuncianda voluit: *Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam.* (En urbanitatis exemplum:) *Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexteram, nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me; alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam, & si biberimus aquas tuas nos, & pecora nostra, dabimus, quod justum est: Nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus.* Quibus verbis satisfacturum se detrimentum omnibus declarat.

XIV. Proponas tibi ante oculos, cum privata aliqua via transeundum erit, Moysis exemplum, cui publica via in alterius regione iter faciendum fuit. Hoc solum discrimen interfit, quod Moyses Edom reluctantem, ejusque exercitum dissipavit, viamque sibi ferro patefecit, tu vero mansuetudine, atque officiosa humanitate, si quod invenies obstaculum, & impedimentum, superabis; secus autem Sacram Eucharistiam ad ægrotum deferre, vel cadaver ad tumulum comitari quacumque via, ac ratione poteris, non permittes. Deinde nos admonebis de iis, quæ contigerint, ut jure debitam pervicacibus pœnam irrogemus. Postremo nostram tibi benedictionem impertimur.

INSTITUTIO XC.

Invitantur Fideles ad Ecclesiam Metropolitanam promulgata ibidem in Nativitate Domini centum dierum Indulgentia ob recenter detecta Altaria duo, quorum alterum S. Apollinari, alterum S. Ambrosio dicatum est. Indicantur causæ, quæ excitare debeat fideles, ut ea, qua possunt, animi devotione religiosam cultum prædictis Sanctis exhibeant.

I. QUamvis anno 1605., cum Alphonsus Paleottus hanc Sedem obtineret, Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ S. Petro nuncupatæ fieri cœperit ædificium, nemo tamen ignorat Altaribus semper caruisse duas postremas Cappellas non longe a Presbyterio, & Ara majori collocatas. Quamobrem eadem Altaria condere pro tenuitate nostrarum virium proposuimus, postquam perfectum a nobis fuit aliud Altare, ubi Divina Eucharistia servatur. In Tabella primi Altaris Sacrum illud monumentum præclaris coloribus expressum oculis fidelium subjicitur, cum S. Petrus Apostolus in Æmiliam S. Apollinarem Episcopum, ac Martyrem misit, ut Christianam fidem disseminaret. In tabella vero alterius Altaris haud dissimili arte, atque industria S. Ambrosius Mediolanensis Episcopus exhibetur, cum Theodosium Imperatorem ab aditu Ecclesiæ prohibuit post nefariam cædem, quæ Thessalonicæ perpetrata fuerat. Arte peritissimus reliqua omnia perfecit, quibus eadem Altaria circum exornantur. Nam singulari Dei beneficio factum est, ut hæc nostra Civitas adhuc pingendi gloria supra ceteras efferatur. Exhiberi voluimus in priori S. Apollinarem a B. Petro in Æmiliam pro annuncianda Christi Religione designatum, tum quia veritati parum consentaneum videtur, quod S. Apollinaris hanc Civitatem prætermiserit, quæ inter Æmiliæ primarias enumeratur; tum quia longe a veritate abhorret, quod S. Zamas hanc primus Episcopus Ecclesiam administraverit, cum ille primus illorum tantum existimari debeat, quorum nomina clare innotescunt. Porro affirmari nequit ante S. Zamam alium neminem huic Ecclesiæ præfuisse, quæ tunc per tercentum fere annos Pastore caruisset, postquam opera S. Apollinaris Christiana fides Bononiam illata fuit. Verum alias id fusius, & clarius demonstrabimus.

Jam de alia picta Tabella verba facimus, quæ S. Ambrosium exprimit, cum Theodosium, uti diximus, ab Ecclesiæ ingressu prohibuit: satis est percurrisse semel præclara ingenii monimenta ab eo confecta, ut ipsius in hanc Civitatem benevolentia dignoscatur, & quam libenter in ipsa moratus fuerit; quanteque ipsius lætitia, & majorum nostrorum voluptate Martyrum S. Agricolæ, Sanctique Vitalis ossa detexerit. Quamobrem merito vetustiores inter patronos hujus Civitatis ipse recenietur; sed de his hactenus. Itaque S. Apollinari, ac S. Ambrosio perpetuum monumentum in hac Metropolitana constitui voluimus eoquod primis sæculis hic Episcopatus juri Metropolitico Romani Pontificis tantum subjectus, cum deinde Mediolanensis Ecclesia in Metropolim redacta fuisset anno 374., tunc idem Episcopatus S. Ambrosii suffraganeus extitit, donec ab ea jurisdictione sejunctus, Ravennati Ecclesiæ adjudicatus fuit, quæ sane Ecclesia S. Apollinarem auctorem, ac Parentem habuit, & anno 439. in Metropolim conversa est. Nostra vero Ecclesia eamdem conditionem obtinuit, cum Gregorius XIII. ipsam Metropolim declaravit, quod alio loco magis explicabimus. Hæ fuerunt causæ, quibus nos adducti perficienda suscepimus, quæ nuper exposuimus. Nihil aliud superest, quam gregem amantissimum curæ nostræ traditum magnopere hortari, ut eosdem sanctitate præstantissimos viros, ac de nobis ita benemeritos omni cultu, pioque studio prosequatur. Quare, cum proximis diebus Natalitiis ipsorum Altaria primo detegenda speremus, centum dies Indulgentiarum impertimus universis, qui Pœnitentiæ Sacramento expiati, Divinaque Eucharistia suscepta, semel per eos dies hanc Metropolitanam Ecclesiam adhibunt, Sanctosque Apollinarem, atque Ambrosium suppliciter rogabunt, ut nobis a Deo obtineant, quæ ad hanc mortalem vitam sustinendam, beatamque in Cœlis comparandam necessario requiruntur.

(1) *Constantin. ad Statut. Urb. lib. 2. annot. 22. art. 1. a num. 4. ad 25.* (2) *Lib. numerorum cap. 20.*

INSTITUTIO XCI.

Ad Canonicum Joannem Baptistam Scarfelli Cancellarium Archiepiscopalem Epistola, qua ostenditur, duo vel plura beneficia, quæ simplicia nuncupantur, nisi justa de causa, ab eodem retineri non posse. Utrum absque dispensatione Apostolica Episcopus possit alicui tertium, quartum, & quintum beneficium simplex idcirco conferre, quia prima duo Beneficia ad vitam honeste sustentandam satis esse non videntur. Utrum aliqua intercedat discrepantia inter beneficia liberæ collationis, & ea, quæ ad jus Patronatus spectant. Quid circa hanc rem decerni soleat a Sacra Congregatione. Utrum nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri possit, quominus ad eamdem obtinendam candidatus interveniat. Sensus Constitutionis S. Pii V. quæ ad hoc spectat, indicatur.

I. PAucis abhinc diebus quemdam in hac diœcesi reperiri nobis patefecisti, qui secundum Beneficium simplex obtinuit, cum primum haud sufficeret pro honesta illius sustentatione; cum vero hæc duo simul Beneficia satis esse nondum videantur, tertium Beneficium simplex Jurispatronatus Laicalis ipsi proponitur. Revocari tamen in dubium significas, utrum pro retinendo tertio hoc Beneficio Apostolicæ Sedis Auctoritas requiratur. Insuper, quidam Parochus hujus Diœcesis sponte dimisit Ecclesiam suam, idque legitimas ob causas nos ipsi probavimus. Deinde publicum examen indiximus, interque competitores nomen Sacerdotis deprehendimus, quem ex fratre nepotem superioris Parochi esse cognovimus. Quamobrem super his opinionem nostram tibi explicabimus, ut qua ratione in posterum, consilioque utaris, tibi clarius innotescat.

II. A primo capite exordiamur. Sic autem decernit Tridentina Synodus (1): *Statuit, ut in posterum unum tantum Beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.*

III. Non desunt Theologi, qui docent conferri posse ab ipso Episcopo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium simplex, & optimo jure retineri, si duo priora Beneficia pro honesta vitæ sustentatione non sufficiant, nec ullo modo Pontificis facultatem exposcendam. Etenim cum permittat Concilium Tridentinum *aliud simplex Beneficium sufficiens* illi, qui necessaria ad vitam honeste ducendam ex primo Beneficio haud satis percipit, ideo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium *aliud sufficiens* appellari nequeunt, donec *unum satis* non constituerint. Porro sic argumentantur Theologi (2).

IV. Accedit etiam ante Tridentinam Synodum nulla lege vetitum fuisse plura simplicia Beneficia in unum conferri, si ad vitam sustinendam necessaria judicarentur (3). Tota in eo disputatio vertebatur, utrum id liceret, postquam honesta sustentatio comparata fuisset; quod Innocentius approbavit (4), interpretes vero jure id concedi posse recusarunt (5). Cum igitur Tridentina Synodus hanc solum controversiam de medio auferre voluerit, quisque facile intelligit nequaquam prohiberi, ne tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium in aliquem conferatur, & ab eo retineatur, si duo, quæ prius assequutus est, ad vitam alendam satis esse non existimentur, plura vero simul congesta Beneficia sufficientem sustentationem minime excedant.

V. Postremo Tridentina Synodus (6) *conferendi* vocabulo semper utitur: *Singulis conferatur &c. cui conferatur &c. eidem conferri &c.*, quo quidam vocabulo contineri, & explicari nequeunt Beneficia *Jurispatronatus*, sed alia solum *Præsentationis*, *Institutionis*. Quare nullo pacto Laicis interdictum dici poterit, ut ad tertium, quartum, & quintum Beneficium, quæ jure ad illos pertinent, Clericum aliquem nominent, qui duobus aliis Beneficiis jam præditus est, licet sufficere ipsi, vel non sufficere ad honeste vivendum videantur. Ita Massobrius tradit (7), qui consuetudinem etiam unanimi assensu comprobatam testatur; eamdemque sententiam Panimollius complectitur (8).

VI. Attamen si Sacræ Concilii Congregationi parendum est, uti oportet, quæ idem Concilium sola interpretatur, contrarium omnino statuendum est is omnibus, quæ paulo ante exposuimus, Concilium *quidem aliud simplex beneficium* Clerico permittit, si primum jam collatum ad vitæ sustentationem nequaquam sufficiat, uti superius dictum est, quo loco Concilium numero singulari utitur. Item de alio Beneficio simplici, sed sufficienti agit Concilium, de secundo tamen Beneficio haud sufficienti ne verbum quidem facit. Quamobrem Sac. Congregatio Concilii interpres declarare potuit, si secundum Beneficium minime sufficiat, conferri haud posse alia Beneficia, licet ad Clericum sustentandum satis esse nequeant. Insuper notissimum *in jure* habetur, nomina *Præsentationis*, *Collationis*, & *Institutionis* non semel permisceri. Itaque cum eodem loco Concilium nomen *Collationis* adhibuerit, ideo Sacra Congregatio interpretari, ac decernere potuit nomine *Collationis*, *Præsentationis*, & *Institutionis* rem eamdem intelligi, ac constitui. Qua de re, si nequit Episcopus sua auctoritate tertium simplex Beneficium in illum conferre, qui duobus aliis, licet non sufficientibus, præditus est, ob eamdem causam non conceditur Laicis tertium simplex beneficium *Jurispatronatus* impertire Clerico, qui alia duo Beneficia simplicia jam obtinet, sive pro illis vita sustinenda sufficiant, sive non sufficiant; ideoque necessaria utrisque Apostolicæ Sedis auctoritas judicatur.

VII. Nunc superest, ut videamus, utrum hæc etiam Sacræ Congregationis exemplis confirmentur. Ac primum Sac. Congregatio permittit Episcopum in eum Clericum, qui ex primo simplici Beneficio satis honeste sustentari nequit, secundum Beneficium sive sufficiens, sive haud sufficiens conferre, licet *sub eodem tecto*, modo tamen inter se diversa extiterint (9). Illud etiam probat S. Congregatio (10), ut aliquod simplex Beneficium in eum conferatur, qui plures habet pensiones Ecclesiasticas, quæ honestam sustentationem suppeditare nequeunt. Siquidem Beneficia pensionum nomine non continentur (11). Concedit Sacra Congregatio Presbyteris obtinentibus plura pia legata, seu Cappellanias Jurispatronatus Laicorum, quæ vera Beneficia non putantur, concedit, inquam, ut Episcopi facultate interposita, simplicia Beneficia consequantur, uti inferius demonstrabimus; haud tamen concedit ut absque Apostolicæ Sedis auctoritate tertium Beneficium tribuatur illi, qui duo jam acceperit, licet ad ipsum alendum non sufficiant (12). Neque tandem concedit, ut, qui duobus Beneficiis præditus est, tertium licet Laicalis Jurispatronatus quoque retineat. Qua de re in suffragio Cardinalis Paulucci, cum in Sac. Concilii Congregatione Secretarii munus gereret, hæc leguntur (13): *Dubitatum fuit, an habens duo Beneficia simplicia, tertium de Iurepatronatus ad præsentationem Patronorum auctoritate Ordinaria assequi, & retinere possit absque dispensatione Apostolica. Sacra Congregatio censuit, tertium Beneficium simplex, etiamsi de Jurepatronatus, non posse retineri cum duobus aliis absque Sedis Apostolicæ auctoritate.* Item die 14. Novembris anno 1654. Sac. Congregatio hanc sententiam evulgavit (14): *Sacerdos Joannes Hyacinthus Frazza provisus ab Ordinario de tribus Beneficiis simplicibus Iurepatronatus tenuis reditus ad necessariam sustentationem insufficientibus, humiliter petit declarari, an absque dispensatione Apostolica possit illa retinere. Sacra &c. respondit, non posse absque dispensatione Apostolica retinere.*

VIII. Cum nos pariter Secretarii munere fungeremur, Episcopus Biteten. plura a Sac. Congregatione postulavit, quibus die 22. Novembris anno 1721. Sac. Congregatio his verbis respondit: *An obtinens primum Beneficium sive liberæ collationis, sive de Iurepatronatus laicorum, ad sui sustentationem sufficiens, possit absque dispensatione Apostolica retinere secundum de Jurepatronatus.* Sac. Congregatio responsum hoc dedit: *Negative.* Deinde id secundum loco petitum fuit: *An obtinens duo Beneficia sive libere collationis, sive de Jure-*

(1) *Sess. 24. cap. 17. de Reformat.* (2) *Antonell. de Regim. Eccles. lib. 3. cap. 2. num. 4. Carol. Ant. de Luca ad Ventrigliam in Praxi part. 1. annot. 17. num. 1. Panimoll. dec. 31. num. 18. Barbosa de Episcopo alleg. 62. num. 10.*
(3) *Navarrus consil. 10. & 19. num. 2. de Præbendis.* (4) *Cap. Cum jamdudum, de Præbendis.*
(5) *Garzias de Benefic. part. 11. cap. 5. num. 264. & seqq. num 279. & 306.* (6) *Loc. cit.* (7) *In praxi habendi concursum requisit. 17. dub. 18. per totum.* (8) *Decis. 21. num. 26. & seqq.* (9) *In Causa Camerinen. die 4. Nov. ann. 1716.*
(10) *Lib. 66. Decret. pag. 482.* (11) *Garzia de Benefic. part. 11. cap. 5. num. 310. & 18. Massobrius in Praxi habendi concurs. requisit. 7. dub. 17. & 19.* (12) *Fagnanus cap. Cum jamdudum 35. & 71. de Præb.* (13) *Apud Barbosam Juris Ecclesiast. universi lib. 3. p. 13. n. 189.* (14) *In Causa Alexana lib. 19. Decretor. pag. 425.*

repatronatus laicorum, minime sufficientia ad congruam sustentationem possit retinere tertiam, & quartum de Jurepatronatus laicorum usque dispensatione Apostolica. Sacra Congregatio ita respondit: *Negative & ad mentem*, videlicet, ne Episcopus molestiam ullam afferret iis, qui præditi jam duobus Beneficiis non sufficientibus, aut liberæ collationis tertium pariter, vel quartum Beneficium Jurispatronatus Laicalis bona fide possideret. Tertio quæsitum est. *An id quod procedit in retentione Beneficiorum, procedere etiam debeat in Legatis Piis, & Cappellaniis de Jurepatronatus Laicorum*, & a Sacra Congregatione responsum fuit: *Negative*. Porro hæ sententiæ promulgatæ fuerunt die 6. Decembris anno 1731.

IX. His explicatis, verba de eo facienda sunt, quod secundo loco proposuimus, utrum nepoti jure permittatur in Parochiam subrogari, quam ejus avunculus libere dimisit, quod sane ab æquitate alienum non judicamus, & facile ostenditur *ex cap. ex part. 1. de Officio Judicis Delegati*. Difficultas aliqua desumi potest ex Constitutione S. Pii V., in qua, causis expositis, ob quas Episcopi dimissiones ejusmodi, ac resignationes excipere possunt, hæc statim subjiciuntur (1): *Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alii collatores de Beneficiis, & Officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere. Quod si secus, ut etiam quidquid præter, aut contra formam prædictorum fuerit a quocumque modo temere attentatum, id totum ex nunc viret, & effectum decernimus non habere.* His tamen verbis nepos Parochi dimittentis Ecclesiam nullo pacto ab examine secluditur. Nam Pontifex solum complectitur affines, ac familiares illius, in cujus manu Beneficium dimittitur; nec ullam de publico examine mentionem habet, in quo sane Beneficium non arbitrio Episcopi, sed examinantium suffragiis confertur.

X. Attamen, licet nepotes, & consanguinei Parochi dimittentis Beneficium, ad examen publicum alias convenerint, tamen id in posterum omnino interdicimus. Equidem plurium excusorum negligentia S. Pontificis Constitutio mendosa in lucem prodiit; non enim *admittentium*, sed *dimittentium* vocabulum substitui oportere Fagnanus sapienter advertit (2). Profecto eadem Constitutio cum exemplari ipsius comparata libro septimo Decretalium inserta fuit, quæ Typis editæ, sed nunquam promulgatæ fuerunt, quibus conficiendis præfuit accuratissimus Cardinalis Pinellius, quo tempore Clemens VIII. Pontificatum gerebat. Porro non vocabulum *admittentium*, sed *dimittentium* ibi deprehenditur: ex his constat non tantum Episcopi, sed etiam Parochi Beneficium dimittentis consanguineos per eam Constitutionem intelligi.

XI. Aliam pariter Sacræ Congregationis sententiam Fagnanus commemorat (3), quam nos hoc loco desumptam ex actis subjiciemus (4): *Quærit a Sacra Congregatione Sacri Concilii Tridentini Episcopus Cremonensis, an Constitutio Sanctissimi Domini Nostri Pii Papæ V. felicis recordationis &c. habeat locum in Ecclesiis Parochialibus, & Beneficiis curam animarum habentibus; & quæ per Concursum magis idoneis conferri debent ex Decreto Concilii Tridentini cap. 18. sess. 24., ita ut si familiaris aliquis Episcopi, vel consanguineus resignantis comparuerit, & in Concursu ad hujusmodi Beneficium Curatum, ut supra, vacans, cum aliis se examinari petierit, admitti non possit, & si admissus ad examen, & ut idoneus ab Examinatoribus relatus fuerit, ei Beneficium conferri non possit &c. Sanctissimus Dominus Noster Gregorius XIII. etiam ex sententia Sacræ Congregationis Concilii declaravit, locum habere, & ideo monendum Episcopum, ne hujusmodi familiares; aut consanguineos admittat ad Concursum.*

XII. Neque illud ponderis quidquam habet, quod contra objicitur, nempe, liberis examinantium suffragiis conferri Beneficium, cum publicum examen indicitur. Etenim ad illos tantum spectat judicium ferre de illorum doctrina, atque ingenio, qui Beneficium expetunt. Quod si paria suffragia deprehendi contingat, tum licet Episcopo alterum ex idoneis Clericis ad Beneficium suo suffragio deligere. Ad Episcopum tamen spectat unice, quis magis idoneus sit, judicare, ex quo sane judicio decernitur omnino qui Beneficium assequatur. Quare cum Parochiæ per examen publicum conferendæ plurimum ob hanc causam ab Episcopo dependeant, prudenter sancitum est, quoties id fieri contigerit, ut Sancti Pii V. Constitutio pariter observetur. Hæc pauca tibi monenda habuimus.

INSTITUTIO XCII.

De Missarum eleemosynis, quæ celebrari solent in peculiari aliqua Ecclesia Diœcesis. Sacerdotibus omnino vetitum esse Missam applicare pro iis, a quibus deinde stipendium fortuito invenient. Utrum liceat Confessariis Missas pœnitentibus injungere a semetipsis, vel in suis Ecclesiis celebrandas. Utrum sibi, vel suis Ecclesiis aliquid tribuere possint earum rerum, quæ a pœnitentibus restitui solent, cum ignoratur ad quem Jure pertineant.

I. IN Oppido diœcesis nostræ, quod Baragazzam nominant, nobilissimæ Familiæ Pepulæ Comitatus, SS. Virginis Mariæ effigies magno hominum concursu, ac pietate, & fama prodigiorum celeberrima collocata est in Ecclesia, quæ a Boccadisio nuncupatur. Ab anno 1480. ad hanc usque diem beneficia singularia in eos liberalissime Deus contulit, qui in eo loco B. Virginis opem, ac patrocinium implorarunt. Summi quoque Pontifices pluribus Indulgentiis fidelium animos excitarunt, ut eamdem Divinæ Parentis imaginem summo studio, ac religione prosequerentur. Attamen quasdam corruptelas inductas esse percepimus in celebrandis, & applicandis Missarum Sacrificiis, quæ in ipsa Ecclesia indicuntur. Plures enim, qui Sacrum facere absque stipendio nolunt, si illud desit aliquando, rem divinam conficiunt pro illo, qui primus deinde stipendium erit collaturus, licet ipse Sacerdotis consilium, ac voluntatem ejusmodi penitus ignoret. Accedit etiam, quod aliqui Confessarii sibi Missarum stipendia congerant ab iis, quibus Pœnitentiæ Sacramentum administrant. Quapropter, nisi corruptelis ejusmodi statim occurramus, muneri nostro deesse plurimum videremur. Ac primum, cum Pontificatum gereret Clemens VIII., illud in Sacra Congregatione Concilii propositum, & examinatum fuit: *Superioribus diebus significatum fuit Sanctissimo Domino Nostro, paucis ab hinc annis in Hispania novam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam, semper receptam, in dies magis invaluisse, ut Sacerdotes Missam celebrantes, ejus valorem applicent, his qui postea Missæ celebrationem postulaturi, ac pro ea eleemosynam præbituri sint, tametsi, antequam Missæ Sacrificium peragetur, neque a Sacerdote illud rogassent, neque ei hac de causa eleemosynam præstitissent.* Sacra autem Congregatio post accuratam rei disquisitionem his verbis respondit: *Quam rem cum Sanctitas Sua ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pro materiæ gravitate examinandam rejecisset, in Sacra Congregatione primum de ea actum fuit diligentissime, ac deinde relatum ad Sanctitatem Suam, quæ ex ejusdem Congregationis sententia hujusmodi consuetudinem tamquam pluribus nominibus periculosam, Fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiam, atque a vetusto Ecclesiæ more nimis abhorrentem, explosit, ac improbavit.* Clemens VIII., uti modo dictum est, rem totam Sacræ Congregationi examinandam commisit. Paulus autem V. peracto diligenti examine, Sacræ Congregationis sententiam auctoritate sua comprobavit, eamque datis ad universos Episcopos litteris promulgavit (5).

Perpauca de Confessariis verba faciamus, qui a fidelibus, quos ad Pœnitentiæ Sacramentum excipiunt, stipendia sibi comparant pro Missis, quibus in eadem Ecclesia, ubi Confessiones audiunt, sive in aliis deinde satisfaciunt. Non ignoramus licere Confessariis Missas aliquas celebrandas Laicis indicere pro criminum expiatione. Id enim inter opera satisfactoria merito recensetur, eo quod crimina sua confitentes aliquam pecuniæ summam impendunt, & tanquam Sacrificii cooperatores, peculiari quodam modo participes fiunt ejus fructus, qui *satisfactorius* appellatur. Attamen non ignoramus, quæ S. Carolus Borromæus admonuit, & Confessariis præcepit (6): *Non modo petat, sed nec velle se habere significet pecuniam, aliamve rem pro suscepti in Confessione laboris munere, immo verbis, vel potius factis ab his omnibus abhorrere demonstret. Cum pro pœnitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas non addicat. Quod idem servabitur in restitutionibus incertis, aut votorum commutatione, aliisque hujusmodi. Nec ipse pecuniæ, aliasve rei restituendæ provinciam assumat, nisi necessitas ad id eum ade-*

(1) §. 5. (2) *Cap. Non sine, de Arbitris.* (3) *Loco cit. n. 53.* (4) *Lib. 1. Decretor. p. 145. & 146.*
(5) *Pasqualigo de Sacrific. novæ Legis qu. 168.* (6) *In Instruct. ad Confess. ad part. 4. Act. Ecclesiæ Mediolanen.*

adegerit, ne scilicet pœnitens dignoscatur: tumque apocham recipiat ab eo, cui restitutionem contulerit, quam postea pœnitenti tradet: ita denique se gerat, ut nec nimiam avaritiæ labis suspicionem contrahat. Cum hæc ita se habeant sub pœna *suspensionis a Divinis ipso facto* Sacerdotibus interdicimus Sacrum facere, illudque applicare pro iis, qui stipendium præbituri sint, & qui a Sacerdore minime id postulaverint, antequam Missæ Sacrificium conficiatur.

Qui peccata confitentibus Missas celebrandas irrogent, *sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus ipso facto* præcipimus, ne stipendia sibi, vel Ecclesiis suis tribuenda capiant pro Missis, quibus ipsi, vel alii Sacerdotes in iisdem Ecclesiis satisfaciant.

INSTITUTIO XCIII.

Epistola ad Vicarium Generalem habita. Utrum Simoniæ labe afficiaturis, qui pecuniam largiter impendit, ut se lite eximat, in causis beneficialibus. Quænam requirantur, ut hoc jure fieri possit. De Arbitriis causarum ad Beneficia spectantium, & cuinam præcipue rei animum, mentemque adjungere ipsi debeant.

I. CUM in Ecclesia Collegiata hujus diœcesis vacatio contigerit Canonicatus de jure patronatus Laicalis, suisque suffragiis patroni inter se maxime discrepaverint, qui diversus omnino Clericos nominarunt, lis excitata est inter ipsos electos ad Beneficium, in qua tamquam Judex Ordinarius cujus est rem primo dijudicare, sententiam Clerico A. propitiam tulisti: Clericus autem B. ad Sac. Romanæ Rotæ Tribunal ab hac sententia provocavit, ubi causa bis proposita nihil definitum fuit. Quamobrem Clericus idem B. post gravissimas expensas rationibus etiam suis parum confidens, pollicitus est competitori se cessurum esse causæ, si pecunia, quam in peragendo hoc judicio solverat, sibi redderetur. Id minime inficiatur Clericus A., qui remoto Competitore nequaquam dubitat, qui unanimes Patroni sibi tantum suffragentur; sed monitus fuit cavendum esse magnopere, ne veræ Simoniæ labem contraheret, si eam pecuniam restitueret. Qua de re consilium a peritissimis viris postulavit, iique responsum ejusmodi fecerunt, unum, vel plures arbitros accersiri posse, qui judicarent abdicandum esse a Clerico B., ipsique pecuniam expensam a Clerico A. persolvendam, quod prius cum arbitris constitui posset. Heri vesperi, cum nos de more convenires opinionem nostram super hac re poposcisti, eamque breviter nunc explicabimus. Ac primum, cum agitur etiam de Beneficiis, lites numerata pecunia licite dirimuntur; negotium tamen, de quo agitur, componi hac ratione nequit, quin Simoniæ labes intercedat. Quamobrem ab æquitate alienum est consilium, quod nuper exposuimus, idque Clericis iisdem diffidentibus statim patefacies. Nos pariter de errore, in quo versantur maximo, ipsos ad nos accitos clare, graviterque admonebimus.

II. Lites numerata pecunia dirimi posse affirmavimus, quod Cœlestini III. præclara Decretali comprobatur (1). Etenim Præpositus Eboracensis suo Archiepiscopo pecuniam erogaverat, ut finem molestiis faceret ob quædam Beneficia, quibus Præpositus ipse fruebatur. Qua de re Pontifex arguit vehementer Archiepiscopum, qui post datam fidem, acceptamque pecuniam Præpositum novis molestiis persequeretur; nec iisdem litteris Cœlestinus III. Præpositum improbat, quia pecuniam ob eam causam tradiderat: ex his constat pecuniam licite solvi posse, etiam cum de Beneficiis res agatur, ut litigiis aditus occludatur.

III. Porro id Ecclesiasticæ Historiæ monimentis, exemplisque corroboratur. Proditum est, ab Odoacre Rege Herulorum, qui totam Italiam invaserat, tributum Romano Pontifici imperatum fuisse, antequam Pontificatum susciperet: eamdem legem, & institutum Gothorum Reges, qui deinde Odoacri suffecti sunt, per maximam vim, & injuriam retinuerunt. Justinianus Augustus idem tributum sustulit, asserens, quod Imperium simul, & jura Gothorum obtineret. Injustissima hæc consuetudo ad Constantinum IV. Imperatorem permansit, qui *barbatus* vulgo nuncupatur. Ipse S. Agathonem Pontificem, & ceteros in posterum, qui ad gerendum Pontificatum eligerentur, ab ejusmodi tributo vindicavit (2).

IV. Cum S. Gregorius Pontifex omnium suffragiis renunciatus hunc honorem declinare vellet, ad Mauritium Imperatorem literas dedit, ipsumque maximo studio rogavit, ne suam electionem confirmaret. Hæc tamen epistola intercepta fuit a Germano Urbis Præfecto, qui ad Mauritium scripsit gravissimis verbis, ac sententiis, commune bonum, ac felicitatem id requirere, ut summa Ecclesiæ regendæ potestas Gregorio traderetur. Quamobrem Mauritius, qui Gregorii virtutem cognitam satis, ac perspectam habuerat, cum ille Constantinopoli versaretur, ejus electionem probavit (3). Itaque S. Gregorius coactus rerum administrationem suscipere, iniquum tributum solvere non prætermisit.

V. Idem Pontifex gravissime queritur (4) de hujus tributi conditione, & Mauritium Imperatorem vehementer redarguit. In dubium tamen vocatur, an commentaria, quibus ejusmodi querimoniæ continentur, S. Pontifici Gregorio tribuenda sint (5). Nam Cave potissimum advertit eam scribendi rationem haud S. Gregorio Magno, sed S. Gregorio VII. potius convenire, quam opinionem Thomassinus quoque amplectitur, uti inferius demonstrabimus. Hanc igitur controversiam missam faciemus, & id solum, quod Christianus Lupus scriptum reliquit (6), commemorabimus: *Persolvit tamen optimus Gregorius, quod nempe, nec Papatem declinare posset, nec Principis avaritiam moderari. Solus Princeps, non ipse fuit simoniacus, quia iniquam, atque inevitabilem vexationem redemit*; Idem etiam exemplo Constantinopolitani Patriarchæ magis ostenditur, qui postquam designatus est, ordinari nequit, nisi tributum antea Turcarum Præfecto exsolverit: Quippe: *Non ea crimini* (ait Thomassinus (7) *vertenda est Græcis necessitas tributi, sed in ambiendo certatim Patriarchatus culmine nefanda cupiditas, qua ad majus in dies tributum solvendum ultro prosiliunt.*

VI. Postremo affirmavimus lites etiam circa Beneficia componi quidem posse, si pecunia numeretur, id tamen accommodari nullo modo posse causæ, quæ nunc in disceptatione versatur. Nam rerum ejusmodi Scriptores inter cætera, quæ necessaria putant, ut liceat pecunia finem imponere dissidiis circa Beneficia, illud præ cæteris requirunt, ut qui solvit pecuniam nullum jus ad *Beneficium*, sed tantum *in Beneficio* obtineat; quæ sane conditio ex Decretali Lucii III. desumitur (8). Admonitus fuerat Pontifex quemdam Clericum ad dignitatem Ecclesiasticam electum *paucis contradicentibus*. Perceperat etiam, quod eodem Clerico sciente, ac probante ipsius amicus *ei qui discordiæ magister videbatur, certæ quantitatis munus exsolvit, & sic, quam prius sustinebat, contradictio quievit*. Quam ob causam electo Clerico Pontifex indicit, ut dignitatem quamprimum dimittat, eaque sententia utitur: *Nihil prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur*. Canonum Interpretes simul conferunt superius allatam sententiam *in cap. Dilectus de Simonia*, cum hac Lucii III. *in cap. Matthæus pariter de Simonia*, atque unanimes advertunt fuisse *jus in re* pro beneficiis, si prima illa sententia spectetur, si vero secunda perpendatur fuisse *jus ad rem*, nempe ad Dignitatem, quod sane jus imperfectum existimatur. Quippe minor pars, quæ ad eligendum Clericum non consenserat, litem instituere, ac rationes proferre poterat, ne electio illa confirmaretur (9), id apertissime tradit S. Thomas: *Antequam alicui acquiratur jus in Episcopatu, vel quacumque dignitate, vel præbenda, per electionem vel provisionem, seu collationem, simoniacum esset adversantium obstacula pecunia redimere, sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendam; sed postquam jus alicui jam acquisitum est, licet per pecuniam injusta impedimenta removere. Si non est sibi acquisitum jus per electionem, nullo modo potest pecuniam dare adversario, ut desistat. Si autem est ei acquisitum jus, potest aliquid dare, non ut pretium prælationis, sed ut redemptionem vexationis propriæ* (10). Sic autem S. Raymundus Sanctissimi Doctoris discipulus idem testatur (11).

VII.

(1) *Cap. Dilect. 27. de Simonia.* (2) *Anastasius Biblioth. in vita S. Agathonis.*
(3) *Joannes Diaconus lib. 1. vitæ S. Gregorii c. 39. & seqq.* (4) *Lib. 11. cap. 1. Gallicæ Historiæ &c.*
(5) *Graveson. tom. 2. Historiæ Ecclesiast. p. 323. Cave in Histor. Script. Ecclesiast.* (6) *Tom. 3. in Concil. General. 2. edit. pag. 1267.* (7) *De Benefic. part. 3. lib. 1. c. 60. n. 10.* (8) *Cap. Matth. 22. de Simonia.* (9) *Gonzalez cap. cit. Matthæus 22. quæst. 100. art. 2. ad 5.* (10) *Et quarto sententiar. dist. 25. qu. 4. art. 2. quæstiunc. 2. ad Sept.*
(11) *In Summa lib. 1. tit. 1. de Simonia §. 20.*

VII. Altera conditio, quæ pariter exigitur, ut liceat pecunia dissidium circa Beneficia componere, in eo posita est, ut jus clare suffragetur illi, qui pecuniam solvit, & injusta vexetur ab eo, qui pecuniam accipit. Quod si aliter fuerit, qui pecuniam expendit, non animi tranquillitatem, & quietem eo pretio sibi comparat, quæ inter res temporarias recensentur, sed jus quoddam in rem spiritualem pecuniæ vi sibi conciliat; equidem S. Thomas eo loco, quem nuper memoravimus, pro certo has duas conditiones interponi statuit: *Injusta impedimenta*, *& jus in re manifestam*: iisdem fere verbis utitur S. Antoninus (1): *Quinta ratione redimendæ vexationis, & antequam jus acquiratur alicui in Beneficio, vel dignitate, non licet dare ad redimendam vexationem suam, alias Simonia esset; sed postquam fuerit adeptus, & jus sibi acquisitum, vexationem sibi injuste factam super Ecclesia, vel Beneficio, vel dignitate licet pecunia redimere, sed non justam vexationem, ut si juste accusaretur vel hujusmodi*: Ob has causas *injustissimæ vexationis*, *& apertissimi juris* Summi Pontifices tributum absque Simonia persolvebant, ut ipsorum electio ab Imperatoribus confirmaretur. Ob causas easdem Jacob improbandus non videtur, qui ab Esau jus Primogeniti sibi comparavit: *Jus* (inquit S. Thomas (2)) *primogenituræ debebatur Jacob ex Divina electione, & suam vexationem redemisse intelligitur.*

VIII. Cum hæc ita se habeant, si hæc omnia conferre velis cum causa, de qua agitur, certo deprehendes a veritate alienum non esse id, quod initio diximus, pecuniam solvi jure posse ad lites circa Beneficia componendas, id tamen quæstioni, quæ in medium adducitur, minime suffragari. Nam, ut pecuniam liceat exsolvere, non debet intercedere *jus ad rem*, *sed in re*, illudque aperte constet necesse est. Insuper injustam vexationem competitoris, qui pecuniam accipit, manifesta probari oportet. Clerici vero A., & B. *jure ad rem* solummodo præditi sunt, si ratio *Præsentationis* habeatur, quæ utrique per legitimos Dominos collata fuit. Neque *ullum jus in re* Clericus A. consequitur ex prima sententia, quam propitiam retulit, cum interposita fuerit provocatio ad alios Judices, qui rem totam secundo loco dijudicare possunt, idque primæ sententiæ effectum impediverit. Postremo quis affirmare unquam valeat jus certum, & manifestum a Clerico A. possideri, ipsumque a Clerico B. competitore certissime, atque injuste vexari? Siquidem contrarium desumitur ex eo, quod hæc causa bis proposita fuit in Sacro Romanæ Rotæ Tribunali, ubi post accuratam disquisitionem nihil peculiare sancitum est.

IX. Sed jam de consilio eligendi arbitros pro dirimenda hac controversia verba faciamus. Qua ratione id excogitatum fuerit intelligere sane non possumus. Nam si ipsi judicium æquitati consentaneum ferre velint, illud procul dubio expendere debent, utrum Clericus A. *jus habeat ad rem*, *vel in re*, an illud manifestum sit, utrum tandem a Clerico B. injuste divexetur, atque ita causa reducitur ad eadem principia, quæ modo exposuimus, ipsique arbitri fateri cogentur haud licere pecuniæ solutione hanc litem componere.

X. Si, qui consilium hoc dederunt, parumper in jura Canonico versarentur, haud novum, & inusitatum esse deprehenderent ejusmodi arbitros eligere. Alexander III. (3) nequaquam pecuniam in causa Beneficiali solutam improbavit, quam delecti Arbitri constituerant. Insuper Canonum interpretes (5) docent æquum esse Laudum ab Arbitris præscriptum, si jus pecuniam solventis manifestum appareat; Injustum vero Laudum, si pecuniam solvens omni jure careat. Postremo dubium esse Laudum, & Simoniæ speciem præseferre, si dubium jus obtineat, qui pecuniam erogat. Item tradunt Arbitros accersendos esse ab Episcopo, qui rationes Laudi ab illis exposcere debet, illudque vel probare, vel rejicere juxta leges, quæ a jure Pontificio decernuntur (6).

XI. S. Carolus Borromæus de hac re sapienter, & æquissime judicavit (7) in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani celebravit. Sic enim statuit: *Ne redimendæ vexationis specie in Causis Beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus ad redimendam vexationem ne in casibus quidem jure permissis pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi Episcopi consensus accesserit. Cujus partes erunt, & perspicere diligenter, an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & jure permissam esse cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem se a vexatione liberandi.* Hæc habuimus, quæ tibi &c.

INSTITUTIO XCIV.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis, & Parochis Urbis, ac diœcesis. Facultatem inesse Episcopo cogendi Parochos, & Ecclesiæ Rectores, ut suis impensis plures administros auxilio sibi accipiant, ubi unus tantum minime sufficiat ad fidelium confessiones excipiendas. Non esse immunem a gravi culpa eum Sacerdotem, qui semel probatus ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum, deinde (postquam desiit facultatis acceptæ designatum tempus) recusat confessarii munus exercere, ne cogatur ad novum examen accedere.

I. DIE 26. Septembris anno proxime elapso 1738, Institutionem promulgavimus, ut omnes intelligerent susceptum a nobis consilium in eligendis Confessariis in Civitate, ac diœcesi; ac potissimum notum fecimus, facultates audiendi confessiones, quæ certis limitibus concludi solent, nec unquam anni spatium excedunt, antequam prorogentur, novum examen a nobis indici posse Sacerdotibus, quibus præscriptum tempus ad confessiones audiendas absolutum jam fuerit.

II. Confessarii quidem Regulares, ac Sæculares Urbani jussis nostris paruerunt. Nam peracto tempore ad novum examen accesserunt, in quo ratio semper a nobis habita fuit virorum doctrinæ laude præstantium. Quippe eumdem morem, atque institutum cum illis servavimus, quo Romæ in examen vocari solent Præsules, qui in præcipuis Reipublicæ muneribus vitam cum laude insumpserunt. Illi cum ordines expetunt, honoris causa ad reliquos examinandos designantur.

III. Insuper Confessarii fere omnes in diœcesi præsto fuerunt ad examen subeundum, postquam ad finem statuti temporis facultas audiendi confessiones pervenit. Quippe nos Bononiam convenerunt, ubi singulis feriis sextis nos ipsi Clericos ordinandos examinamus, vel præsentes intersumus, dum ab aliis examinantur. Quod si causa administrandæ Confirmationis, aut ob aliam rationem brevissimæ rusticationis Urbem deserimus, & varias diœcesis partes pervadimus, idem institutum retinemus. Quod pro certo habentes diœcesani Confessarii eo venerunt pro confirmanda facultate, ubi versabamur, quos statim examinatos dimisimus. Profecto nunquam ex Civitate pedem protulimus, nisi antea locum, quo tendimus, patefaciamus, & finitimos hortemur, ut, si opus fuerit, nos conveniant, & pro certo habeant, statim post examen a nobis esse dimittendos.

IV. Attamen nonnulli ex Confessariis diœcesanis, quibus ea facultas *ad annum* permissa fuit, cum novum examen post id tempus proponi sibi intelligerent, confessiones fidelium excipere omiserunt, neque deinceps hoc se perfuncturos munere polliciti sunt. Quod etiam gravius est, nonnulli ex diœcesanis Parochis illis plurimum suis sermonibus, aut scriptis suffragantur, eosque communi approbatione dignos prædicant. Cum enim (inquiunt) Pœnitentiæ Sacramentum absque ullo emolumento gratis administrent, alienum prorsus videtur ipsos cum magno incommodo ad novum examen accersere, cum vix anni spatium peractum fuit. Quod si necessarium id videatur, aliquem in diœcesi constitui posse, qui eos examinet, & cui deinde fides ab Episcopo præstetur; postremo, si illi Presbyteri administrare recusent Pœnitentiæ Sacramentum, ad quod munus suscipiendum nullius potestate adduci queunt, populum necessariis ministris brevi cariturum esse, qui fidelium confessiones excipiant; cum solus Parochus universum populum confitentem audire, & expiare nequeat.

V. Intelligimus sane quo tendat hæc oratio, videlicet, ut aliqui Sacerdotes a novo examine liberentur, aut pro ipsis rursum examinandis judices in diœcesi statuantur, a quibus res gravissimi momenti consulto fortasse peragatur, quod nullo unquam pacto concedemus. Quamobrem satis esset, si propositum antea consilium improbemus, & res a nobis decernendas, reliquis vetu parendum esse affirmemus. Attamen, ut qui ita scribunt, aut dictitant suam ignorantiam clare dignoscant, hæc pauca subjicimus.

VI. Po-

(1) *Part. 2. Summ. tit. 1. cap. 4. in fin. § 2.* (2) *Quæst. cit. 100. art. 2. respons. ad quintum argument.*
(3) *Cap. non sine de Arbitris.* (4) *In cap. idem non fine de Arbitris.*
(5) *Fagnanus in eodem cap. Non sine a num. 3. ad 9. sub tit. de Arbitris.* (6) *Part. 2. Constitut. c. 11.*

VI. Ponamus primum in Parochias detrimentum aliquod reipsa dimanare, si Sacerdotes aliqui confessiones audire prætermittant, cum solus Parochus toti populo satisfacere nequaquam possit. Id (inquam) ponamus; nam merito suspicari possumus rem plus æquo amplificari, & plurimum exaggerationis in hoc negotio intercedere; sed aliquod revera detrimentum interveniat, utrum remedium aptari queat, & cujusnam auctoritate id fieri debeat, exposcimus. Equidem remedium præsto est, si alios Sacerdotes designemus, qui ad confessiones audiendas idonei procul dubio e nobis repetientur, & qui per anni spatium percurrentes ea, quæ ad novum examen necessarie putantur, illud subire, cum opus fuerit, minime detrectabunt. Ad Parochum spectat, si populo suo nequit sufficere, diligenter consulere, ne populus ipse detrimenti aliquid capiat. Episcopus autem cogere Parochum debet, ne huic muneri desit, & ne tot Sacerdotes accire prætermittat, quot pro administrandis Sacramentis, aliisque Parochiæ suæ muneribus obeundis necessario requiruntur.

VII. Id apertissime decernit Tridentina Synodus, quæ volumen efficit haud quidem magnæ molis, aut pretii, sed ita præclarum, ut si Presbyteri per anni spatium illud lectitarent, neque ineptias ipsi proponerent, neque stomachum nobis in iis audiendis moverent: *Episcopi etiam* (habet eadem Synodus (1)) *tamquam Apostolicæ Sedis delegati; in omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui Divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum Divinum celebrandum*. Ea verba, *vel alios, ad quos pertinet*, Parochianos indicant, qui suppeditare debent necessaria iis, qui Sacramentis administrandis occupantur, cum solus Parochus id præstare nequit, & reipsa tenuem ex Beneficio proventum desumit. Id statuit Sacra Congregatio ejusdem Concilii Interpres die 16. Aprilis anno 1639. (2): *Sacra &c. censuit, supposita numerositate populi, & tenuitate redditunm Prioratus, cui annexa est cura animarum, cogendum esse ipsum Priorem sibi adjungere pro administrandis Sacramentis, & cultu Divino peragendo, Sacerdotem, eique subministranda esse per populum ad vitam sustentandam necessaria*.

VIII. Paupertatis nomen, quod ceteris omnibus tristitiam afferre consuevit, Parochis fortasse causam exhibet voluptatis. Nam singuli ex ipsis ad paupertatem comprobandam præsto sunt, & facile intelligunt prorsus arduum videri, populum adducere, ut pro insolitis expensis, licet exiguis, pecuniam conferat. Quare nonnulli falso conjicient hac ratione susceptum consilium defendi posse, & prodesse plurimum Sacerdotibus, quibus facultas audiendi confessiones semel permissa fuit, ut absque novo examine facultas eadem prorogetur, vel idem examen nobis remotis in diœcesi decernatur, ob eam nempe causam, ne populus necessariis ministris destituatur.

IX. Sed toto cælo aberrent, qui hæc secum deliberant. Populo notum fiat, tam rudem, & ignarum esse Parochum, ut novum Sacerdotem, qui Confessarii munus exerceat, invenire desperet, postquam alius Confessarius id facere recusavit; notum fiat a capsulis in Ecclesia collocatis suppeditari nequaquam posse stipendium Missæ Sacerdoti conferendum, qui ad confessiones audiendas accesserit. Palam avulgetur in tanta paupertate versari Parochum, ut nullum omnino charitatis officium rependere queat Sacerdoti, qui ministrandis Sacramentis, & peragendo Divino cultui comes adjungitur, ideoque statuendum esse omnino tributum aliquod Parochianis, quo malum ejusmodi de medio auferatur. Si hæc fiant, procul dubio quid certi, incertique Parochus ex Beneficio consequetur, perspicuum erit; quin liber accepti, expensique proferetur, & testimonia jurejurando confirmata eliciantur. Cognitum ita fiet plurium vocibus, Cappellanum sive Administrum a Parocho sustentari commode posse, quod tamen ab ipso negligitur; a capsulis Ecclesiæ certissime præberi Missæ stipendium iis diebus, quibus alius Sacerdos ad populi Confessiones excipiendas accersitur: neque his tantum limitibus populi querimoniæ concludentur. Insuper affirmabunt nihil ex suo patrimonio Parochum possidere, quod inconsulto Episcopo suis consanguineis dimisit, cum Parochiam consequutus est, licet ejusdem Patrimonii titulo sacros Ordines susceperit. Illud quoque afferent Beneficii proventus insumi, ut soror ipsa Parochi, frater, fratrisque uxor, ac nepos sustententur, qui suis laboribus, atque industrie vitam tueri deberent, quæ sane expensæ si detrahentur, cum ad Ecclesiam minime pertineant, si etiam cumulandæ pecuniæ pro consanguineis minuatur desiderium, superesse plusquam oporteat Sacerdoti, qui suam operam Parocho impendit, eumque gravissima cura animarum valde sublevat, licet (si generatim rem perpendamus) ad eam provinciam ferendam nullo modo teneatur; superessa, inquam, plurimum prædicabunt, cum præsertim certum sit nonnisi exiguum aliquid erogandum esse pro eodem Sacerdote, si Missæ stipendium non desit.

X. Diuturna experientia satis cognoscimus indolem, & naturam eorum, qui in civitate, ac diœcesi versantur. Qua de re facili conjectura perspicimus finem denique statuendum querimoniis ob eas rationes, quas paulo ante commemoravimus. Illi certe Parochi, qui Sacramentis ministrandis, & Divino cultui celebrando se prorsus impares dictitabant, aut tacendi consilium capient, aut etiam libere fateri non dubitabunt, se nullis administris indigere, suasque vires sufficere, ut totam deinceps provinciam sustineant; item parvi momenti esse, si Parochia careat iis Sacerdotibus, qui pro confessionibus audiendis designati fuerant; cum illi præsertim ad Ecclesiam raro accederent, neque horæ dimidium insumerent in expiandis fidelibus qui ad Pœnitentiæ Sacramentum confluerent. At vero, si oratio nostra nuper excitata dissidia composuit, nobis tamen inquirendum superest, cur illi, qui confessiones audierunt, donec limites temporis a facultate nostra præscriptos attingerent, cur, inquam, prorogationem exposcere prætermiserint.

XI. Equidem ex ea parte diœcesis, quæ in montibus sita est, delatæ sunt querimoniæ, videlicet, haud mediocre detrimentum inferri populo, eo quod Sacerdotes aliqui pristino Confessarii munere fungi recusent. Inde consilium nobis tacere suppeditatum fuit, ut rem dissimulemus; ne examen novum, saltem nobis præsentibus, indicamus iis Sacerdotibus, qui ad confessiones excipiendas semel probati fuerunt, licet definitum ipsis tempus jam præterierit. Quapropter præcipimus Vicariis Foraneis Baragozzæ, Barbaroli, Bazzani, Calvenzani, Capraræ, Cavennæ, Guzzani, Lizzani, Monghidoræ, Montisceneris, Montis S. Joannis, Montisveglio, Monzuni, Panini, Pianori, Pini, Pitigliani, Rosseni, Salvari, Sambri, Samoggiæ, S. Laurentii in Collina, Venolæ, Verzuni, Zenæ, diligenter explorare, quisnam ex Parochis sibi subjectis Cappellanum administrum habeat, & quis illo careat. Insuper investigent accuratissime, utrum revera populus detrimentum capiat, eo quod alius Sacerdos ad confessiones audiendas Parocho non adjungatur; de quibus omnibus nos fideliter admoneant datis ad Cancellarium nostrum Archiepiscopalem litteris intra spatium mensis Julii proxime ineuntis; Illudque in fine literarum superaddent, utrum ipsi quoque pro conferendis populo Sacramentis novis Ministris indigeant. Supervacaneum ducimus eosdem Foraneos Vicarios hortari, ut quam primum jussis nostris satisfaciant, & nihil e veritate alienum nobis exhibeant. Nam rei magnitudo, & gravitas ad hæc præstanda satis extimulare debent ipsorum animos, qui perpendant etiam oportet, Vicarii rationem, ac munus in hoc positum esse præ ceteris, & collocatum.

XII. Facillime quidem Sacerdotum nomina scire possumus, qui pro audiendis Confessionibus facultatem acceperunt, & nunc peracto tempore fidelibus idem Sacramentum administrare renuunt, cum Cancellarius noster Confessarios omnes in acta referre, atque adnotare diligenter consueverit. Illud tamen incertum nobis est, in qua Parochia commorentur, cum ipsi libere sedem immutent, & varias diœcesis partes ad libitum pervadant. Quapropter singuli Parochi hujus diœcesis jussu nostro moneant quoscumque Sacerdotes intra suæ ditionis fines constitutos, qui aliquando ad Confessiones audiendas probati fuerint, & id munus ejusmodi defecerint, ipsos, inquam, moneant, ut nos conveniant intra mensem Augustum proxime ineuntem, & pœnam suspensionis a divinis coram Notario Foraneo, ac duobus testibus, illis indicant, nisi obtemperaverint; cujus rei certum, obsignatumque documentum ad Cancellarium nostrum transmittent, priusquam mensis Julius elabatur. Parochis autem urbanis præcipimus accurate perquirere, an diœcesani Sacerdotes in suis Parochiis versentur, ipsorumque nomina ad eumdem Cancellarium deferre,

qui

(1) *Sess. 21. de Reformat. cap. 4.* (2) *Lib. 16. Decretor. pag. 290.*

qui Confessariorum indicem percurrens statim deprehendet, an inter illos recenseantur, qui olim confessiones audiverint, piumque hoc institutum postea dimiserint. Ipse Cancellarius a nobis intelliget qua ratione iisdem Sacerdotibus præcipiendum sit, ut nostrum in conspectum veniant.

XIII. Ne vero hi Sacerdotes imparati ad nos accedant, pro certo habeant, quod primum a nobis sedato, compositoque animo probabitur; nobis facultatem inesse Confessarios in examen vocandi, cum præscriptum tempus audiendi confessiones præterierit; secundo, jure quodam, & muneris quoque nostri ratione nos adduci, ut examen coram nobis indicamus; id autem incommodo, ac molestia aliqua non carere, quam tamen libenter perferimus, ut gravissimo muneri, quod nobis impositum est, pro tenuitate nostra satisfaciamus; tertio, hoc consilio, atque instituto optimis semper Confessariis diœcesem affluxisse, quibus olim caruerat; tandem in peragendis examinibus humanitatem cum sermonis, ac rerum perspicuitate conjunctam semper nos præstituros. Etenim non ignoramus a Sacerdotibus, qui oppidanis tantum Pœnitentiæ Sacramentum administrant, non exigendam esse eamdem doctrinam, quæ necessario requiritur in iis, qui in civitate quoddam veluti Tribunal aperiunt, ubi de gravioribus causis judicium ferendum est. Verum, ut uno verbo omnia complectamur, in medium proferemus ea potissimum, quæ in LXXXVI. Institutionem congessimus, quam si aliqua ex parte velint impugnare, per nos licebit. Quippe parati sumus absque ullius præsidio universa, quæ in eo loco proposuimus tueri, atque defendere.

XIV. Neque sane persuadere nobis possumus ob ejusmodi Sacerdotibus dimitti confessiones audiendi provinciam ob eam rationem, quod mentem assidua studiorum exercitatione debilitaverint, ut Gobatius (1) accidisse commemorat. Qua de re facile ostenderent, ipsos ab hoc munere desistere, eo quod novum coram nobis examen subire recusent. Equidem affirmare nequeunt se impares esse huic oneri ferendo, cum ipsum antea sponte sibi depoposcerint; nec ullo modo ipsum declinarent, si facultatem iis primo concessam absque ullo coram nobis examine prorogaremus. Neque pro excusationis causa afferre queunt, aut debilem valetudinem, aut locorum distantiam. Tum quia cervis ipsis velocitate comparantur, & longa satis itinera suscipiunt, ut illas Ecclesias adeant, in quibus pro Defunctis Officia celebrantur; tum quia plerique ex ipsis ad examen venire renuerunt, cum in illorum Parochiis versaremur; idque tunc dissimulavimus, quia necessariis Ministris carere populum nondum ad nos pervenerat. Postremo, quia Bononiam frequenter veniunt, cum illis, voluptatis causa, libuerit, vel ut privatis negotiis suis operam impendant. Immo inter eos aliquis, dum Bononiæ moraretur, incitatus ad examen accedere, libere respondit, nolle se deinceps in confessionibus audiendis tempus insumere.

XV. Illud pariter demonstrabimus gravi culpæ obnoxios esse, si Fideles rite confitentes excipere prætermittant, ne iterum examini subjiciantur. Quæstionem illam missam facimus, utrum, si nulla alia causa interveniat, revera teneantur ad novum examen venire, & Confessarii munus retinere; & facile ipsis concedimus tria postulari, ut aliqua omissio cum peccati labe conjungatur. Primum, quod rem omissam perficere quis potuerit; secundo, quod rem eamdem gerere debuerit; tertio, quod illam omnino prætermiserit. Attamen illud exposcimus, an actio, quæ ex natura sua bona est, in malam converti, & labem admittere possit ob nefarium finem, quo suscipitur, aut omittitur (quod proculdubio de omissione indifferenti rei cæteroquin bonæ dicendum est). Id vero affirmandum ab ipsis certissime putamus, cum in hanc opinionem unanimes Theologi consentiant (2). Cum hæc ita se habeant, ipsorum sententiam, ac verba serio perpendamus: *Ego confessiones audire fidelium recuso, quia meus non est ad novum examen accedendi coram Episcopo, quo si immunem, ac liberum ipse me faceret, susceptam antea provinciam retinerem.* Quæ quidem propositio hoc pacto intelligenda, & explicanda est: *Confessarii munus in posterum respuo non ulla quidem scrupulo, aut religione adductus, sed quia inanis superbia ad novum examen me venire haud permittit, aut etiam ob eam causam, quod antea post exercitationem ad confessiones audiendas probatus, deinde nullum aliud volumen præter Breviarium, ac Missale in manibus habui, ut nempe, Sacrum facerem, & Canonicas horas persolverem. Nunc vero mecum constitui libris omnibus nuncium mittere, illudque experiri, si forte contingat absque novo examine Confessarii facultatem mihi prorogari. Nam satis erit, si fideles inter confitentes, neque ipsum nulla difficultas interponatur, & supervacaneum prorsus est ab aliis indagari, utrum lepram a lepra probe secernam, utrum crimina Pontifici, vel Episcopo reservata bene noverim, utrum fideles ipsos examinare, dum peccata confitentur sua, didicerim, qua tandem ratione illos excipiam, qui proxima peccandi occasione, aut prava aliqua consuetudine detinentur.* Cum opiniones, causæque ejusmodi proculdubio nefariæ sint, nemo erit communi sensu adeo destitutus, qui non intelligat in grave scelus prolabi eum miserum Sacerdotem, qui licet necessario Confessarium agere non debeat, tamen hoc pio munere perfungi declinat ob superbiam, quæ ipsum accedere ad novum examen prohibet, aut ob timorem, ne ipsius ignorantia, atque imperitia ad gerendum gravissimi momenti negotium detegatur, quod tamen ille nequaquam dimitteret, si celari aliqua ratione malum posset, quo ejus animus labefactatur.

XVI. Postremo, si post responsa a Vicariis Foraneis reddita intra temporis spatium, quod superius præscripsimus, fortasse deprehendamus falsum esse, quod palam evulgatum fuit, nempe, Divinum cultum imminui, eo quod nonnulli Sacerdotes a confessionibus audiendis recesserint, si, inquam, falsum id esse cognoscamus, Sacerdotem, qui causa evitandi examinis Pœnitentiæ Sacramentum administrare desiit, serio admonebimus, ut æternæ saluti consulat, certoque sciat, se esse magno in discrimine constitutum. At vero si cognitum, perspectumque fiat alicujus Sacerdotis causa, qui audire Confessiones recusat, uti prius consueverat, necessario in aliqua Parochia novos administros requiri, qui populum rite confitentem excipiant, cursusque animarum non mediocriter labefactari, tunc Sacerdotem, qui pristinum Confessarii munus in eo loco deposuit, præcepto adigemus, ac pœnas nostro arbitrio statuendas irrogabimus, nisi dicto obediens fuerit, præcepto, inquam, adigemus, ut in examen veniat, susceptumque antea confessiones audiendi pium institutum exerceat, donec alius Sacerdos idoneus, minusque pervicax pro Sacramentis administrandis sufficiatur. Si quidem plane intelligimus momento temporis haud ita facile inveniri Sacerdotem posse, qui in remotas diœcesis partes se conferat ad expiandum populum Pœnitentiæ Sacramento; neque ita facile constitui potest, ac decerni stipendium, quod Parochus, aut Populus eidem Sacerdoti debet impertire; nisi forte aliquis tam ardenti charitate incensus sit, ut sponte hoc onus sibi desumat.

XVII. Attamen, ut omnes clare percipiant, gravissimis rationibus nos moveri, ut hoc pervicaci Sacerdoti præcipiamus, pauca aliqua subjiciemus. Siquidem consulto semper agere nobis libet maxime, idque certum esse omnibus, ac manifestum volumus, non temere, sed tutissimo jure a nobis res administrari. Itaque pluribus ex causis conferre populo Sacramenta præcepto tenemur, primo ob munus, quod gerimus, sive ob justitiam; idque Parocho, certisque animarum Rectoribus convenit, qui populum suum confitentem audire debent, aut per alium populo satisfacere, quoties ipse deposcat (3): secundo, ob charitatis leges, cum aliquis in mortis discrimen versatur, aut aliud simile contigerit, & nullus adest, qui Pœnitentiæ Sacramentum administret; tertio, obedientia cogi possumus, cum Episcopus ob graves, ac legitimas causas Sacerdoti indicit, ut populi confessiones excipiat (4). Hac postrema ratione, tanquam basi, præceptum innititur. Quippe, licet immerentes, huic civitati, ac diœcesi præpositi sumus. Insuper, cum Sacram Ordinationem instituimus, obedientiam nobis Sacerdotes polliciti sunt. Tandem præcepti hujus æquitatem, & causam in dubium revocare nemo potest, quod certis solum temporis limitibus concludimus; nempe, donec alius Sacerdos subrogetur.

XVIII. Id sane clarum satis videtur, quod tamen, si opus sit, exemplo magis declarabimus. Inquiri solet, an Sacerdos, qui neque animarum cura, nec ullo Beneficii titulo præditus, nec ullum stipendium accepit, Sacrum tamen facere debeat singulis diebus festis, an solum, cum solemniores dies

(1) *In sua Theologia Experimentali tract. 3. cas. 16. sub. n. 486.*

(2) *S. Thomas 1. 2. quæst. 18. art. 5. ad 4., & quæst. 19. art. 7. ad secundum*

(3) *Barbosa de Offic. & Potest. Parochi cap. 19. num. 8.*

(4) *Suarez in par. 3. S. Thom. 3. quæst. 65. art. 4. disput. 16. sect. 4. §. Dico tertio, & in eadem part. 3. S. Thomæ tom. 4. disp. 32. sect. 1. in principio Card. de Lugo de Sacram. Pœniten. disp. 22. sect. 1. in principio.*

dies celebrantur. Id vero plures affirmant, plures quoque inficiantur. De hac quæstione fusius alio loco verba faciemus, cum proxime ineunte anno novam lucubrationem typis evulgabimus. Interim satis sit indicare, quod Theologi, qui in hac re varietate opinionum dissentiunt, unanimes tamen asserunt Sacerdotem, qui nec animarum curam, neque Beneficium, neque stipendium obtineat, rem divinam operari debere, cum necessitas id postulaverit, veluti si die festo aliqua Parochia sacrificio careret, eo quod pars populi celebranti Parocho interfuerit, reliqua vero satisfacere præcepto nequeat, quia tantæ hominum multitudini Ecclesia satis non fuerit. Item, si Divinam Eucharistiam graviter ægrotantibus administrari oporteat, nec præsto sint Sacræ Particulæ, & Parochus Sacram jam confecerit. Insuper communi assensu fatentur iidem Theologi posse Episcopum, si animarum salus id requirat, præcipere peculiaribus Sacerdotibus, ut Sacrum Deo operentur illis etiam diebus, quibus id facere nulla ex causis modo expositis intercedat. Passerinus (1) accurato studio rem pertractat: quamobrem, si Episcopus Sacerdotem præcepto cogere potest, ut aliquando auctoritatem suam in verum Christi Corpus exerceat, qua ratione indicare nequeat eidem Sacerdoti, ut in mysticum Christi Corpus auctoritate sua utatur, cum id causa aliqua postulaverit, ea conditione interposita, ut prius ad novum examen accedat?

XIX. Jam animi nostri sententiam aperte patefecimus. Illud superest ingenue quoque admonendum, priusquam acciti Sacerdotes nos conveniant, utrum pœna, quam nostro arbitrio decernendam contra pervicaces indicavimus, suspensionem *a divinis* complecti possit: quod a veritate alienum minime perspicimus, ut hoc pacto incommodum ipsis minuamus, quo ad remotiores Ecclesias se conferunt, ubi pro Defunctis Officia indicta fuerunt, cum tam difficile, ac molestum existiment Bononiam venire, aut in eam partem diœcesis, ubi versamur, ut a nobis examinentur.

XX. Deliberatum a nobis fuerat inquirere, quænam Parochiæ in montibus sitæ novis administris ad confessiones audiendas indigerent; ideoque Vicarios Foraneos eorum locorum solum nominavimus, ex quibus potissimum ad nos usque querimoniæ devenerant. Sed quoniam non immerito suspicamur idem quoque consilium ab illis Diœcesis Oppidis suscipiendum, ideo præcipimus reliquis omnibus Vicariis Foraneis Diœcesis, ut intra spatium temporis antea præscriptum idem perficiant, quod Vicariis Foraneis in locis montium constitutis gerendum proposuimus.

INSTITUTIO XCV.

Epistola Vicaria Generali reddita. Utrum Simoniæ labes inuratur ei, qui Beneficium Ecclesiasticum constituit eo jure, ut ipse, quoad vitam agat suam, deinceps ejus consanguinei fructus percipiant. An ad id perficiendum Sedis Apostolicæ auctoritas intercedere debeat. Utrum Simoniæ macula careat is, qui divitiis auget Canonicatum jam fundatum, ea tamen ratione, ut ad eumdem obtinendam nominetur. Utrum, qui Jure patronatus Beneficii præditus sit, Beneficium idem in se conferri possit petere, & quo pacto.

I. QUidam Ecclesiasticus Beneficiis obtinendis idoneus novum ex suis bonis instituere Beneficium exoptat, ea tamen interposita conditione, ut sibi primum, ac deinde post ejus mortem quibusdam consanguineis *jus nominandi* tribuatur. Illud pariter adjungit, se primum hoc Beneficio frui velle, atque Episcopo ob eam causam seipsum præsentare, a quo debeat omnino ad Beneficium admitti. Cum nos heri vespere convenires id nobis proposuisti, & accuratum studium te collaturum pollicitus es, ut rem totam examinares. Nos etiam post sedulam ipsius rei disquisitionem judicium, ac sententiam nostram feremus.

II. In Jure Canonico cap. *Tua nos*, *de Simonia* illud inquiritur: *Si aliquis alicui Ecclesiæ de bonis suis quædam obtulerit, petens, ut in vita sua sibi liceat eadem bona in ipsa Ecclesia pro Præbenda tenere, an bona recipi debeant sic oblata, & idem Clericus assumi valeat in Canonicum ejusdem Ecclesiæ absque vitio Simoniæ.* Summus autem Pontifex his verbis responsum facit: *Nos igitur devotioni tuæ taliter respondemus; quod si quis Clericus cum conditione, vel pacto largiatur, vel offerat bona sua, ut illa postmodum pro Præbenda retineat, & ut in Canonicum admittatur, hujusmodi oblatio, vel receptio fieri non poterit sine vitio Simoniæ, cum in talibus omnis pactio, aut conventio cessare debeat juxta Canonicas sanctiones; si vero pure, & sine pacto, & conditione qualibet offerat bona sua, rogans humiliter, ut in Canonicum admittatur, & bona ipsa retinere sibi liceat pro Præbenda, & Clerici ejusdem Ecclesiæ pure consentiant, hujusmodi receptio procul dubio fieri poterit absque scrupulo simoniacæ pravitatis.*

III. Præclarus vir Pagnanus in *Cap Idem: Tua nos*, *num. 4. de Simonia*, hoc pariter sibi accidisse commemorat: *Cum quidam Clericus non ita pridem sua bona patrimonialia contulisset pro erectione Archipresbyteratus in Cathedrali Ecclesia, cum reservatione Jurispatronatus, eo pacto adjecto, ut posset seipsum præsentare, & non alias; consultus ab eodem Clerico respondi, erectionem, & institutionem inde secutam fuisse simonicam, & nullam per hanc Decretalem, & opus esse nova erectione Sedis Apostolicæ, quam postea idem Clericus impetravit a Sanctissimo D. nostro Urbano VIII. ex præsentatione enim acquiritur præsentato jus spirituale ad Beneficium obtinendum, & Episcopus potest compelli ad instituendum.* Huic sententiæ Piringhius, Cabassutius, & Azorius unanimi consensu subscribunt (2).

IV. Recens autem Nicolius (3) tradit sententiam a Sacra Congregatione Concilii promulgatam anno 1686., ob quam rejicitur, & improbatur, tanquam Simoniaca, conventio a quodam viro proposita, qui augmentum dotis Canonicatus de Jurepatronatus Laicalis pollicebatur, adjecta ea lege, ut ad eumdem Canonicatum a Patronis deinde nominaretur. Eam sententiam ex actis nos ipsi desumsimus, & hoc loco exponendam necessario existimavimus.

Alexandrina Augmenti Dotis Canonicatus.

Vacante a pluribus mensibus Canonicatu in Ecclesia Collegiata Sanctæ Mariæ de Nive Jurispatronatus Fratrum de Mantellis, Sacerdos Thomas Maria Verrus proposuit dictis Patronis, se dicti Canonicatus dotem aucturum fore mediante assignatione cujusdam vineæ, expressa tamen lege adjecta, ut ad eumdem Canonicatum debeat ab illis præsentari.

Timens nihilominus, id aliquam simoniæ labem involvere, pro conscientiæ suæ serenitate proposuit infrascriptum dubium, quod auditum, & narratorum veritatem comprobante Episcopo, relatum fuit in proxima Congregatione per modum Summarii.

Cum autem Eminentissimi Patres mandaverint, illud in folio adscribi, decernendum nunc superest:

An dicta conventio sit simoniaca?

Sacra Congregatio Concilii respondit affirmative.

V. Postremo non ita facile intelligi potest, qua ratione Beneficii Patronus seipsum præsentare queat, cum id vetitum sit *in cap. per vestras, de Jurepatronatus*. Siquidem inter præsentantem, ac præsentatum discrimen intercedere debet (4). Itaque cum Beneficii vacatio contigerit, si possidens jus nominandi, illud assequi desiderat, seipsum præsentare nequit, sed poscere ab Episcopo, ut idem Beneficium sibi conferatur, si idoneus satis existimetur, aut in alium transferre debet reipsa juspatronatum, ita ut jure nominandi in posterum destituatur, idque totum auctoritate Episcopi comprobari oportet. Ita censent præclariores Canonum Interpretes, qui a Pitone recensentur (5). Alio pariter modo res confici poterit, nempe si Episcopus ante omnem *præsentationem* Beneficium Patrono conferat, qui illud accipiat, ac deinde collato Beneficio consensum suum impertiatur. Nam ambitus nota sic impeditur, uti recte Piringhius expendit (6). Hæc vero omnia causæ, quæ initio proposita est, nullo modo conveniunt. Clericus enim ex suis Bonis novum Beneficium erigere deposcit; eam tamen adjicit legem, ut ipse, ac deinde

---

(1) *Part. 3. S. Thomæ quæst. 28. art. 10. a n. 29. ad n. 2. 3.*

(2) *Ad lib. 4. Decretal. tit. 3. sect. 6. num. 89. In Theoria, & prax. juris Canonic. l. 5. c. 4. n. 4. Institut. Moral. par. 3. l. 14. c. 7. qu. n.* (3) *In Praxi Canonicat. tom. 2. litt. §. n. 41.*

(4) *Cap. final. de Institutionibus.* (5) *In allegat. 84. n. 4. & seqq. tom. 2. controv. Patronor.*

(6) *Lib. 3. Decret. tit. 38. de jure patronat. sect. 4. §. 2. num. 91.*

de consanguinei jus nominandi obtineant; eam pariter addit conditionem, ut seipsum præsentare liceat.

VI. Hæc potissimum deprehendimus contre Beneficii Institutiones, quam examinamus. Attamen plures aliæ Institutinnes nobis occurrerunt conventione interposita, ob quam Beneficii Institutori seipsum præsentare conceditur, idque sine ulla controversia probatum, confirmatumque fuit. Siquidem Fundatores seipsos revera præsentarunt, eosque Episcopi sine ulla hæsitatione ed Beneficium admiserunt. Quæ cum ita sint, facile conjicimus ejusmodi Institutionibus nequaquam inesse gravissimam notam, quam paulo ente exposuimus.

VII. Profecto, si Piringhius, & Azorius juxta Fagnani opinionem superius allatam arbitrantur legitimam, & juri prorsus consentaneam Institutionem, qua Beneficii Fundator filium suum, amicum, aut consanguineum præsentare axoptat, qui fieri potest, ut nulla simoniæ labes io hoc dignoscatur, & tamen ejusdem notæ accusetur Patronus, qui se ipsum præsentare velit. Equidom conventio, ex qua solummodo simonie dimanat, in utraque parte proponitur, & illud etiam aptissime convenit, quod tradit Fagnanus: *ex præsentatione aquiritur præseutato jus spirituale ad Beneficium obtinendum, & Episcopus potest compelli ud instituendum.*

VIII. Neque illud magni ponderis haberi debet, quod Beneficii Patronus ambitus culpa vindicari nequeat, si seipsum præsentet, coutra vero immunem, ac vacuum omni labe existimari, si filium, amicum, eut cognatum nominet. Quid unim est simoniæ cum ambitu? Item si ambitus crimine liberatur Clericus, qui vacantem Parochiam eo sibi deposcit animo, ut doctrinam, ac virtutem ostendat suam, ob quam, si reliquis competitoribus antecellat, Parochiam consequatur, quanam ratione accusabitur ambitus, qui seipsum præsentar ad Beneficium animatum cura liberum, quod ipse instituit, ea solum mente, ut Episcopus accurate perspiciat, utrum idoneus ad idem Beneficium videatur, illudque sibi conferatur, seu potius Beneficii Institutio permittatur si necessariis ad ipsum obtinendum meritis exornetus judicetur? Siquidem hoc pacto intelligitur, aut saltem intelligi debet conventio, quæ interponitur, cum eliquod Beneficium hac lege institui-tus, ut Fundatori liceat seipsum præseutare, ipsique debeat Episcopus Institutionem concedere.

IX. Hæ sane rationes animum nostrum magnopere in hac santentia confirmant, tamen ob ingenii nostri tenuitatem adhuc incerti, dubiique fuissemus, cum præsertim Fagnani auctoritas, quam nos plurimi fucimus, adversetur, nisi accessisset opioio præclarissimi Canonum Interpretis, qui nuper Romæ diem supremum obiit, quique iu jure Canonico, & causis Beneficiorum summa cum laude diutissime versatus est, & plure super his rebus monumenta in lucem protulit, quæ omnium conseosu summopere commendantur,

X. De Pitonio (1) verba facimus, quem honotis causa jam superius nominavimus, qui hanc sententiam nostrem ob easdem causas tuetur, quas paulo ante commemoravimus. Igitus, quæ contra penposita fuerunt, diluenda suscipiamus. Ae primo *cap. Tua nos, de Simonia*, contrarium nobis minime videtur. Nam qui tunc bona obtulerat petens, ut illa tenere pro Præbenda sibi liceret, & etiam inter Canonicos cooptaretur, haud Canonicatum instituebat, sed tantum Canonicus assumi cupiebat, mutatoque nomine bona sua patrimonialia, tanquam Præbendam retinere, ne forte Canonici ipsum adscribere suo cœtui recusarent, eo quod præbenda careret. Insuper, cum eodem loco nulla mentio habeatur, utrum posteris eadem præbenda superesse deberet, apertissime constat, simoniam tunc implicitam suisse: contrarium tamen futurum Pontifex testatur, si absque ulla conventione bona sua Ecclesiæ obtulisset declarans illis frui velle tanquam præbenda, eumque Canonici, nulla oblati muneris retione habita, in suum cœtum recepissent.

XI. At vero pauca de euctoritate Fagnani dicenda sunr, & discrimen statuendum inter illud, quod ipse affirmat, & id, quod gestum fuit. Quod Fagnanus asserit ab omnibus comprobari nequit ob eas causas, quas nuper explicavimus. Id vero, quod peractum tum fuit, adversari nequaquam debet iis, qui contrariam opinionem tuentur. Siquidem nemo Ignorat iu causis etiam, quæ nullum juris impedimentum continent, si quis tamen anxius, ac sollicitus ad Pontificem pro obtinenda absolutione consugiat, eam facillime concedi, ut scrupulis aditus occludatur, omnique sollicitudine fideles etipiantur.

XII. Qui vero percusrent sententiam sacræ Congregationis Concilii superius allatam, manifestum discrimen agnoscent inter hanc nostram quæstionem, & illam, quæ proposita tum fuit. Etenim nos agimus de Beneficii institutione, quæ sciente, ac probante Episcopo perficitur: agimus de Jurepatronatus retinendo, quæ sane conditio a sacris sanctionibus permittitur, ut fideles ad nova statuenda Beneficia concitentur. Agimus postremo de conditione se ipsum præsentandi, quæ simul cum Beneficii institutione conjungitur, quæ nihil quidem ab æquitare alienum præseferat, uti superius indicavimus. In causa vero Alexandrina Canonicatus institutus jam fuerat: qui pro augmento dotis vineam superaddebat, nullum ejusdem Canonicatus Juspatronatus sibi comparabat, quod pristino Domino permanebat. Augmentum vineæ absque auctoritate Episcopi decernebatur,, & licet ipse rem antea cognovisset, ac probasset, id tamen satis non erat, ut apertissima simoniæ labes evitaretur. Quippe Thomas Maria Verrus sine Beneficii institutione, nulloque Jurepatronatus obtento dotem Canonicatus augebat, & cum Patronis Beneficii conventione agebat, ut se ipsum ad illud nominarent.

XIII. Postremo, quod expositum fuit de discrimine inter præsentatem, ac præsentatum, valet plurimum, cum Beneficium jam institutum est, cujus si vacatio contigerit, sibi Ipsi Beneficium Patronus deposcat. Tunc etiam illud discrimen vim habet, cum in Beneficio instituendo adjecta conditio non fuir, ut se ipsum nominate Patrono liceat. Certissimum enim est ab Institutore Beneficii conditiones decerni posse, quæ juri etiam Pontificio repugnent, quas tameo Episcopus admittere debet. Quod si ipse recuset assentiri, certum est, ejusdem dissensionem a Potestate superiore esse supplendam.

INSTITUTIO XCVI.

De comu fictitia, & capillorum circulis. Utrum Missa tecto capite sine gravi peccata celebrari possit. Non posse, absque facultate Pontificis Pileolum, & Comas adscititias in celebratione Missæ adhiberi, licet breves sint, & tonsura clericalis appareat. An liceat Episcopis copiam facere Presbyteris, ut comis fictitiis utantur, quo tempore, quave conditione. De forma, & usu hujusmodi circulorum.

I. CErtissimum putamus velato capite Missam sine peccato celebrari non posse, quod a jure plane decernitur: *Nullus Episcopus (2), Presbyter, Diaconus, ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire, aut velato capite Altari assistere, quoniam & Apostolus prohibet viros veluto capite orare in Ecclesia: & qui temere præsumpserit, communione privetur.* Tunc autem velatum caput arbitramur, cum pileolum, aut comæ fictitiæ in Missæ celebratione adhibentur, licet ipsæ breves sint, & corona Clericalis appareat; censemus etiam non licere pileolum, & comas ejusmodi gerere, dum Sacrum peragitur; nisi facultas a Summo Pontifice comperetur.

II. *Nemo audeat* (statuit Urbanus VIII.) *uti pileolo in celebratione Missæ, sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine.* Idem prorsus constituit Sacrorum Rituum Congregatio die 24. Aprilis anno 1626. his verbis: *Facultas concedendi (3) pileolum in Missa spectat ad Papam.* Si fidem Scortiæ præstamus, Gregorius XIII. magna cum difficultate Nicæno Episcopo hanc facultatem impertivit (4): humaniores tamen in hac re fuerunt reliqui Pontifices, qui non solum Episcopis, sed aliis quoque Sacerdotibus hoc privilegium indulserunt, si valetudinis discrimen intercederet: *Sine valetudinis tuæ detrimento celebrare posse non speres.* Deinde hæc conditio adjicitur; *Si narrata vera sint, super quo conscientiam tuam oneramus (5).* Insuper præcipitur, ne pileolo Sacerdos utatur, *a Præfatione ad peractam Sacram Communionem.* Apud Sinenses non decet nudum, apertumque caput ostendere: quamobrem Paulus V. Missionariis indulsit, dum Sacrum facerent, uti pileo-

(1) *In controvers. Patronal. tom. 2. allegat. 54. num. 14. & seqq.*
(2) *De Consecrat. dist. 1.* (3) *Merat. in Gavant. par. 1. tom. 1. pag. 352. num. 20.*
(4) *Scortia lib. 3. de Missa cap. 4.*
(5) *Sarnell. tom. 1. Epistol. Eccles. epist. 65.*

pileolo, quod tamen ab illo diversum esset, quod familiariter gerere consueverint (1).

III. Non deest inter Transalpinos scriptores, qui affirmet usum pileoli in celebratione Missæ Sacerdotibus concedi posse ab Episcopo, si legitima causa interveniat, eo quod ipsorum civitates minime subjiciantur iis, quæ Romæ a sacris Congregationibus decernuntur (2). Sed is magnopere errat; atque id sine ulla ratione contendit. Insuper, si Canon *Nullus*, etiam Episcopo interdicit in Sacro peragendo pileolum gerere, satis aperte deprehenditur nullam Episcopo facultatem inesse, ut id ceteris elargiatur: *An ergo Episcopus, cui fuit prohibitum a Papa, secum ipse, & cum aliis dispensabit?* inquit Gavantus (3), qui verbis iisdem utitur, ut contrariam opinionem diluat. Idem Gavantus verum effatum ex jure Canonico desumptum indicare non prætermittit, quod etiam a Persico statuitur (4), nempe Episcopo non licere seipsum, aut alios ab ea lege dissolvere, quæ ipsi indicitur.

IV. At vero, si usus pileoli absque Pontificis facultate in Missæ celebratione prohibetur, idem de comis fictitiis asserendum est, licet breves sint, & corona Clericalis pateat. Non ignoramus contrariam sententiam ab aliquibus defendi, si legitima causa, & facultas Episcopi non desit, ob eas potissimum causas, quas Raynaudus (5) commemorat: *Cum unum moraliter faciat cum capite a coma nativa internoscatur, contra quam accidat in calantina, sive pileolo.* Pasqualigus addit (6) appositas comas, si a naturalibus nequaquam discrepent, nihil indecorum præseferre, si in celebrando Missæ Sacrificio adhibeantur. Quippe conceditur illas gerere coram Summo Pontifice, ac Regibus, quorum dignitas, ac majestas requirit, ut pileolo caput detegatur. In eadem sententia Thiers quoque versatur (7). Illam tamen veluti falsam, ac nulla ratione corroboratam post accuratum examen improbavit peculiaris Congregatio Romæ coacta (8), quæ Legatos Apostolicos in frigidissimis etiam regionibus immorantes admonuit: *Non esse mentem Sanctitatis Suæ, quod Nuntiis Apostolicis, aut Episcopis liceat licentiam Sacerdotibus concedere ejusmodi comas, in actu celebrationis gestandi.* Huic vero sententiæ potentiores etiam Germaniæ Episcopi parere minime detrectarunt (9).

V. Cum in hanc Sedem pervenimus, satis perspectum habebamus vetitum esse omnibus, qui Sacris Ordinibus initiantur, & Clericis etiam Beneficio præditis comas ejusmodi nullo loco gerere, quod liquido constat ex dissertatione, quam nos ipsi confecimus, ac typis evulgavimus, cum Melphitana causa proposita fuisset in Sacra Congregatione Concilii, ubi Secretarii munere fungebamur: non ignorabamus, si Clericis Beneficio ornatis, aut Sacros ad ordines assumptis comas appositas omnino interdicat Episcopus, ejus auctoritatem a Sacris Congregationibus confirmari, uti Melphitano Episcopo contigit, qui Decretum ejusmodi in lucem ediderat. Nam cum in dubium, ac disceptationem adduceretur, S. Congregationis judicio firmatum id, probatumque fuit die 8. Augusti 1722. cum nos Secretarium ageremus. Illud pariter cognitum nobis erat Decretum a Clemente XI. fuisse, ne Canonici, Beneficiis præditi, cæterique ad chorum pertinentes divinis laudibus interessent ejusmodi comis (10); idque mandatum executioni nos ipsi vidimus in Vaticana Basilica, ubi per plures annos Theologalem Præbendam obtinuimus. Postremo, cum munus gessimus Canonum Interpretis in Romano Concilio, quod Benedictus XIII. de nobis optime meritus coegit (11), non quidem latuit easdem fictitias comas quocumque in loco vetitas fuisse Clericis. Attamen intelligentes idem Clericis, ac Sacerdotibus interdictum fuisse a Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni Decessoris nostri (12); *Nisi ex causa nobis, vel Vicario nostro cognita indulgendum ad tempus arbitrabimur*, ea de causa noluimus ejusmodi comas universis prohiberi; privilegium illas gerendi concessimus iis, qui peterent, & legitimam causam afferrent; neque secuti sumus Cardin. Hieronymi Grimaldi Archiepisc. Aquisextiensis sententiam, cum facultatem gestandi comas appositas alicui Sacerdoti tribuebat: *Visa attestatione Magistri Doctoris Medici, quapropter vertiginis, quæ pateris incommoda, unde nisi de opportuno provideatur tibi remedio, etiam mors forte consequeretur, cæsarie tibi opus esse testatum fecit* (13). Illud solum indiximus, ut fictitiæ comæ modestiam, atque honestatem præseferrent; nihil etiam novi constituimus, in eos qui ad divinas laudes celebrandas in chorum conveniunt. Postremo declaravimus haud situm esse in potestate nostra concedere, ut in Sacro conficiendo pileolum, aut comæ fictitiæ deferantur; permisimus tamen uti capillis in gyrum compositis, dum Missæ celebratur (14).

VI. Hac tamen lenitate nostra nullum fructum consecuti sumus, quin etiam detrimentum aliquod ex ipsa dimanavit. Ita contingere soleis, qui nummos licet optimos proferunt in iis locis, ubi nullo in pretio habentur. Profecto aliqui comas fictas sine Episcopi facultate sibi tribuerunt: alii vero facultate comparata eas sibi comas aptarunt, quæ non valetudini suffragentur, sed animi levitatem ostendant. Quod tamen gravius est, aliqui per dies magis solemnes Missam privatim, aut solemniter etiam, comis ejusmodi nequaquam depositis, celebrarunt, & nunc idem pariter institutum retinere non dubitant. Coronam solum patentem exhibent, atque ita fictitias comas cum capillis in gyrum aptatis consultu permiscent.

VII. Quapropter hanc Ecclesiæ disciplinam Clero nostro restituere oportet, ne muneri nostro deesse videamur. Igitur statuimus, ne ullus Clericus, licet prima solum tonsura, sed Beneficio præditus, cæterique omnes sacris Ordinibus initiati comas fictitias gerant, nisi scriptam a nobis, aut Vicario nostro generali facultatem antea impetraverint: Parere recusantes iisdem pœnis obnoxios esse volumus, quæ in Synodo decessoris nostri in pervicaces ejusmodi sanciuntur. Abrogamus etiam quascumque facultates, quæ voce tenus expressæ fuerint.

VIII. Præcipimus etiam, ne fictitiæ comæ aliquid alienum a modestia præseferant; si aliter fieri contingat, concessam antea facultatem abrogabimus. Si quis hujus modestiæ, quam jubemus, exemplum deposcat, ea quæ subjicimus a Cardinali Hieronymo Grimaldo desumpta, accurate perpendat, atque imitetur; *Memineris igitur, non indultum hoc esse vanitati, sed necessitati concessum: quapropter non solum monitum te esse volumus, ut Coronam non erubescas: sed & præcipimus tibi, quatenus qui in Tonsuræ Clericalis susceptione capitis comam deposuisti, cæsariem sic componendam cures, ut & color ætati congruat* (quamobrem neque castanei, neque flavi capilli senibus conveniunt) *& pateant aures, & Corona appareat. Nec enim* (sequitur Decretum) *ea nostra mens est, ut cum in Presbyterali Ordine sis constitutus, & similes, atque graves mores pro statu ratione præferre debeas, juvenile & mundanum ornamentum, quod & Clericalis Tonsuræ, & novissimorum memoriam imminuat, aut penitus tollat, laicisque scandalo sit, gestare valeas.*

IX. Hæc dicta sint de comis fictitiis extra Missam gerendis. Jam quid fieri debeat, cum Sacerdos Sacrum operatur, explicemus: ac primum declaramus nunquam permissum a nobis fuisse, sive a Vicario nostro generali, ut eædem comæ in Missæ celebratione deferantur. Quinimo facultatem ejusmodi petentes, aut scripto, aut voce tenus admonuimus, ut eas comas deponerent, cum ad Altare Sacrum facturi accederent. Illud quoque repetimus, quod in trigesima quarta Institutione dictum jam fuit, solum Pontificem maximum elargiri posse, ut pileolum ad Altare Sacerdos adhibeat. His prius expositis, præcipimus singulis hujus diœcesis Sacerdotibus, & exteris pariter, qui in eadem diœcesi morantur, ne comis fictitiis, dum Sacrum faciunt, utantur, sive a nobis ipsis, sive a suo Pastore id privilegium antea consecuti fuerint, ut legitimam ob causam easdem comas deferre possent. Qui jussa facere detrectaverit, pœnam *suspensionis a celebratione ipso facto* incurret, licet hoc mandatum nostrum semel tantum violaverit. Irregularis pariter *ipso facto* constituitur, si post indictam suspensionem adhuc Missæ Sacri-

(1) *Theophil. Raynaud. tom. 13. de Pileo, & ceteris capitis tegminibus sect. 14. pag. 624.*
(2) *Juvenin. de Sacram. dissert. 5. de Eucharistiæ Sacrific. quæst. 8. cap. 5.*
(3) *Gavant. part. 2. tit. 2. in Rub. de Ingressu Sacerd. ad Altare.*
(4) *De præcipuo Sacerd. Offic. lib. 1. artic. 3. cap. 8. num. 87.*
(5) *Loco allato sect. 2. pag. 591.* (6) *De Sacrif. novæ Legis quæst. 832.*
(7) *In tract. fictar. comar. pag. 373.* (8) *Ursaya lib. 1. tit. 11. §. 4. num. 51. Instit. Crim.*
(9) *Analect. in Decretal. lib. 3. tit. 1. de vita, & honest. Cler. §. 3. n. 93. La Croix lib. 2. part. 2. de Sacr. Missæ n. 411.*
(10) *In Bullar. pag. 593.* (11) *Cap. 3. tit. 26.* (12) *Lib. 2. cap. 1.*
(13) *Thiers loco allato pag. 373.* (14) *Instit. 34. hujus libri.*

crificium operari non dubitabit. Aliter de illis judicandum est, qui a Sede Apostolica facultatem habuerint gerendi comas fictitias, dum divinam conficiunt.

X. Qui nec vafre, nec malitiose cogitare soleat, facile sibi persuadebit nos gravissimæ huic corruptelæ remedium satis accomodatum attulisse. Sed aliter se res habet. Nam plerique nullum discrimen statuentes inter has fictitias comas, & capillos; qui in gyrum capiti circumducuntur, comas illas retinuerunt, ac retinent, cum Sacrum ad Altare operantur.

XI. Extingui facile posset hujus mali semen, & origo, si circuli ejusmodi capillorum, qui tolerari consueverunt in celebratione Missæ, ob pravum usum penitus abrogentur. Id vero Concilii Romani auctoritate corroborari posset, in quo sic decernitur: *Comamque fictitiam*, vulgo *Perrucam*, *nunquam adhibeant*. Idem sapienter advertit P. Meratus (1): *In Concilio Romano celebrato anno 1725. a Benedicto Papa XIII. sancitum est, quod qui ignominiam secularis habitus, & comas capitum pro Christi amore deposuerunt, veste, ac Tonsura Clericali congruente semper utantur, Comamque fictitiam, vulgo* Parrucca, *aut* Cerchietti, *vulgo* Girelli, *nunquam adhibeant*. Quamvis id Concilium, tanquam provinciale, *vi coactiva* leges inferre nequit huic civitati, ac diœcesi, quæ extra Romanam provinciam sitæ sunt, tamen *in vi directiva* normam præbere nobis potest, ut observanda decernamus in hac diœcesi, quæ idem Concilium in sua provincia constituit. In medium quoque proferri possent pro circulis capillorum abrogandis omnia, quæ Braschius (2) fuse congessit in comas fictitias, & eosdem capillorum circulos, qui adhiberi solent in celebratione Missæ, sive alio quocumque loco. Sed experiri tandem volumus, si lenitas aliquam gratiam, fructumque comparare possit. Itaque quid nomine circuli capillorum intelligi debeat exponemus, & limites etiam, quos indulgentia nostra præterire nequit eorumdem circulorum ratione, clare indicabimus. Illud pariter libere fatemur, si quis in his circulis deferendis præscriptos a nobis fines excesserit; in ipsum decernenda fore a nobis, quæ superius recensuimus in eos, qui retentis fictitiis comis, student Missæ Sacrificium peragere.

XII. Fictitia coma reticulum est tegendo capiti accommodatum, quod fasciolæ circumductæ assutum est, adscititiis capillis eidem reticulo adhærentibus, qui caput ipsum operiunt, ac veluti si nativi essent, in collum defluunt. Neque sane fictitia coma nuncupari desinit, eo quod capilli reticulo inhæreant, ipsique breves, & inornati videantur; verum id solum comam modestam efficit, & Clerico magis consentaneam. Neque illud fictitiæ comæ adversatur, si capilli etiam nativi retineantur. Tunc enim reticulum capillis superimpositum appellatur. Postremo, licet Corona Clericalis in medio reticuli late pateat, tamen ratio fictitiæ comæ non omittitur; sed tunc eidem comæ adjuncta Clericalis Corona dicatur. Quinimo Coronæ latitudo nihil omnino suffragatur, ut coma illa fictitia non sit, & nudum caput, apertumque haberi existimetur, dum Sacrum conficitur, sed aliam quoque pravam consuetudinem inducit. Siquidem non licet inconsulto, ac temere Coronam ipsam amplificare, sed leges observandæ sunt, quæ pro dignitatis, Ordinumque ratione præscribuntur. Corona Clerici, qui nondum Sacerdotio initiatus fuit, sacræ Particulæ comparari debet: Corona Sacerdotis divinæ Hostiæ similis decernitur: tandem Corona Episcopi, & Cardinalis ejusdem Hostiæ amplitudinem tantisper debet excedere. Hæc potissimum habentur in Cæremoniali Episcoporum; idemque Quartus, Castaldus, & Pisonilius docent (3).

XIII. Circulus vero capillorum nihil aliud est, quam fasciola, cui magna cum industria ementiti capilli adnectuntur, ut loco deficientium capillorum subrogentur. Nativi autem capilli, qui supersunt, capite apparere debent, & ea solum parte, qua ipsi rariores sunt, vel breviores alieni substitui solent, quos etiam similes esse oportet reliquis capillis, qui fasciolæ adsuuntur. Hinc satis aperte constat, eos magno in errore versari, qui circuli nomen tribuunt illi reticulo, quo totum caput contegitur, & ficti capilli ita adhærescunt, ut nativi nequaquam perspiciantur, aut quia succisi fuerunt, aut quia ob aliam quamcunque causam nulli supersunt capilli, vel si aliqui supersunt aliis ementitis undequaque teguntur; istique solum adsuti reticulo populo spectandi exhibentur. Clemens XI. eo loco, quem superius nominavimus de circulo capillorum, & comis fictitiis, tanquam diversis rebus sermonem instituit, neque permiscenda hæc existimat, licet fictitiæ comæ *breviores fuerint, inornatæ, nec modestiæ Clericalis modum excedentes*. Idem Pontifex, uti dictum est, cum circulis ejusmodi, aut fictis comis in chorum convenire prohibet Canonicos omnes, aliosque Clericos Beneficio præditos. Cum igitur nemo unquam Romæ contenderit ad chorum accedere; comasque deferre vel nodulis distinctas, vel in humeros defluentes, sed breves tantum, ac modestas, in quibus etiam corona pateret, vel comarum loco circulis uti, quos paulo ante explicavimus, & qui nativis capillis omnino similes forent, & solum eam capitis partem occuparent, ubi capilli ipsi deessent, cum, inquam, hæc ita fiat, clare dignoscitur a Summo Pontifice magnum discrimen inter fictitias comas, & circulos capillorum constitutum fuisse, & illud potissimum, quod nos ipsi nuper ostendimus.

XIV. Quamobrem iterum decernimus, ne ullus Sacerdos audeat rem divinam facere retentis comis fictitiis, sub pœna *suspensionis ipso facto a celebratione Missæ*; ob easdem causas superius expositas permittimus circulos capillorum deferri, dum Sacrum peragitur, donec aliter statuamus, quod certissime eveniet, si pravus aliquis usus inducatur, vel Sedes Apostolica hanc nostram Indulgentiam minime probandam judicaverit; præcipimus etiam, ut circuli ejusmodi intra viginti dies ad nos, vel Vicarium nostrum generalem deferantur, ut scripta a nobis, & obsignata facultas concedatur.

XV. Quoniam vero audiendis rebus prorsus inusitatis diu assueti sumus, jam perspicimus magnam Sacerdotum copiam, qui simul cum suis tonsoribus ad nostras ædes confluant, ut varia nobis morborum genera patefaciant. Alius quidem vultu dejecto, mœrentique testabitur aliquem Sacerdotem capitis morbo laborare, qui stomachum moveat, quæ tamen causa nequaquam probatur a Sacra Congregatione Concilii, ut fictitia coma in celebratione Missæ permitti debeat, quemadmodum die 6. Junii anno 1726. Ipsa definivit. Alius vero Tonsor fatebitur alterum Sacerdotem propriis capillis omnino carere, vel ipsos tam breves, hispidosque esse, ac inæquales, ut nulla arte circulus effingi, aptarique possit; ideoque necessario reticulum esse concedendum una cum alienis capillis, qui si comam fictitiam exhibeant, brevis ea tamen erit, modestiæ prorsus consentanea, ita ut circulus capillorum inusitatus videatur. Attamen ejusmodi concursum in nostras ædes recusamus, & nullas causas excipere volumus.

XVI. Si qui reipsa, vel falso morbo aliquo vexantur, si, inquam, Sacrum Deo operari velint in hac civitate, vel diœcesi, nudo capite, apertoque divina hæc mysteria conficiant; vel necessariam a Sede Apostolica facultatem obtineant, cui nos libentissime parebimus. Nemini afferre debet molestiam per hos menses æstivos aperto capite rem divinam facere; & nos profecto in hos usque dies avulgare nostram hanc Institutionem protraximus, ut qui fictitiam comam, quam tamen capillorum circulum falso nomine appellabat, in Missæ celebratione adhibuit, sine incommodo, capite detecto Sacrum faciat, donec a Summo Pontifice facultatem exposcat. Pro certo tamen sciat, quod ipsi nequaquam licebit caput operire, nisi postquam a Sede Apostolica responsum propitium redditum fuerit. Neque sane querantur indecorum esse, si populus Sacerdotem videat nudo, rasoque capite celebrantem. Nam fideles potius admirantur honorem, atque observantiam Decretis Apostolicis exhiberi; & præsertim pietatis studio moventur, cum Monachos rasis omnino capitibus Sacrum facientes inspiciunt. Postremo nemo queri potest, si illum monemus pro facultate obtinenda, ad Sedem Apostolicam omnium magistram esse confugiendum. Nos ipsi, cum legitimas ob causas, idem privilegium necessarium haberemus, prius sane a Pontifice illud petivimus, & summa ipsius humanitate consequuti sumus. Etenim mitiori Cœlo per annos quadraginta usi sumus; deinde hujus Cœli inclementiam, atque asperitatem dudum pertulimus cum ma-

(1) *Tom. 1. par. 1. pag. 317.* (2) *In Promptuar. Synod. cap. 87. a num. 11. ad num. 23.*

(3) *Lib. 1. cap. 1. Ad Rubricas. Missal. par. 3. tit. 6. sect. 2. §. Respondeo. Lib. 2. sect. 1. cap. 8. In Enchyrid. lib. 2. tit. 2. lib. 2. §. Quarta pag. 153.*

magno incommodo, quod eo pervenit, ut tussim, & convulsiones excitaverit, ut etiam sanguinem copiose expuere cogeremur, Medicos magis peritos consuluimus, & nobiscum eacum perpendimus, an totum illud incommodum vitiu tribui nobis deberet, quod tamen dimanasse ab assidua studiorum exercitatione deprehendimus, quam ab incunte adolescentia suscepimus, licet exiguo, aut nullo fortasse cum fructu; eamdemque viam insistimus, quamvis longæva ætate debiles, ac pene confecti videamur. Quare Sacrum facere in Metropolitana Ecclesia optantes, aliisque in urbanis templis (quippe alienum a ministerio nostro putamus rem divinam assidue in Sacello privatim celebrare) necessariu uti debuimus fictitia coma, quæ brevis esset, & canos præseferret. Item declaravimus proprios a nobis capillos retinendos, comamque appositam statim incunte vere deponendam. Neque perscrutari, ac comminisci volumus eamdem comam potius appellandam circuli nomine, eo quod nativi capilli a nobis conserventur. Neque tandem illis rationibus uti volumus, ob quas Cardinales haud censentur obnuxii illis Decretis, quæ fictitias comas interdicunt, quamvis etiam nonnulli Cardinales *jure proprio*, non aliena concessione rationes easdem reipsa probent, & amplectantur. Quapropter ad Altare cum fictitia coma non ante accedendum putavimus, quam facultas a Summo Pontifice nobis traderetur, quemadmodum jam indicavimus.

INSTITUTIO XCVII.

Epistola ad Vicarium Generalem data. Utrum Canonicus Lateranensis, retenta eadem vivendi ratione, Beneficio, quod simplex nuncupatur, frui possit. An Canonici Lateranenses Beneficia, quæ curam animarum adjunctam habent, sibi comparare queant. Utrum facultate opus sit, & a quo impetrare illam debeant.

I. INusitatum prorsus videtur, quod a Laicis quibusdam patronis expostci nobis heri vesperi tradidisti, qui *jus presentandi* ad simplex Beneficium obtinentes, Canonicum Regularem Lateranensem consanguineum suum nominare contendunt. Ipse vero concedi sibi idem Beneficium postulat ea conditione, ut vitæ institutum, ac rationem, in qua versatur, retineat. Equidem id fieri posse non arbitramur, nisi Apostolicæ Sedis auctoritas intercedat. Nos certe aliud privilegium vidimus ab Innocentio XII. obsignatum anno 1696. Clerico Salvio Placentinæ Diœcesis ex hac provincia nostra Bononiensi, ut duo simplicia Beneficia retineret, etiam solemni votorum nuncupatione peracta: eidem privilegio additæ sunt omnes necessariæ clausulæ, quæ statum, ac rationem Beneficiorum declarant, ne diuturnitate temporis in Beneficia Regularia permutata esse putarentur, eo quod Canonicus Regularis Lateranensis illa obtinuisset.

II. Proculdubio Canonici Regulares Lateranenses Beneficia sibi comparare possunt, quæ curam animarum adjunctam habeant, non autem simplicia, cum de primis tantum Caput *Dei timorem de statu Monacorum* verba faciat, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii suo Decreto comprobavit, quod etiam Gregorii XIII. auctoritate confirmatum fuit: *Cum dubitaretur* (inquit Fagnanus (1)), *an Canonicus Regularis esset capax Beneficii simplicis, Sacra Congregatio dixit videri incapacem, quia Capitulum quod Dei timorem, loquitur de Parochiali: agendum tamen cum Sanctissimo. Die 23. Julii 1578. Sanctitas Sua dixit, licet Tridentinum Concilium non prohibuisset Canonicos Regulares obtinere saeculare Beneficium &c. tamen Jus commune obstare, quod nonnisi in Parochialibus dispensat, dicto Capitulo Quod Dei timorem. Hic autem agitur de simplici.*

III. Nunc autem Regulares iisdem Canonici Beneficia cum animarum cura suscipere prohibentur, nisi Abbatis Generalis facultas, & Apostolicæ Sedis Indultum interveniant, uti Clemens X. generali suo Decreto die 18. Martii anno 1671. constituit. Insuper illud *in jure* Beneficium simplex appellatur, quod ab animarum cura sejungitur, licet residentiam inducat eo modo, quo Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis, uti docet Abbas (2). Nunc pariter ab Apostolica Dataria simplex Beneficium his solummodo verbis definitur: *Beneficium simplex personalem residentiam non requirens*. Quapropter controversia excitata est, utrum Canonici Regulares, quibus nequaquam licet consequi Beneficia simplicia, quæ residentiam non exigunt, utrum, inquam, obtinere queant beneficia, quibus nulla animarum cura, sed residentia tantum adnectitur, nempe Canonicatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis. Cum tamen Canonicatus ejusmodi inter simplicia Beneficia recensari consueverint, uti paulo ante dictum est, ideo communi fera omnium consensu ad eosdem Canonicatus idonei non existimantur (3).

IV. Revera, cum Jacobus Cardinalis Boncompagnus Canonicatum hujus Metropolitanæ conferre statuisset Canonico Regulari Lateranensi, opus fuit ad Sedem Apostolicam confugere, quæ rem totam judicio Sac. Congregationi Concilii decernendam voluit, cum nos ipsi Secretarii munere fungeremur. Quare in examen ea causa vocata fuit, & Canonici Regulares ad obtinendos in Metropolitanis, & Collegiatis Canonicatus nequaquam idonei judicati fuerunt; tamen ob graves rationes responsum fuit a Summo Pontifice privilegium eidem Canonico impertiri posse (4); itaque Innocentius XIII. consilio Sac. Congregationis adductus ipsum Canonicum Apostolica auctoritate idoneum constituit, ut Canonicatum in Metropolitana assequeretur. At vero, cum eædem causæ minime intercederent, Sacra Congregatio Summum Pontificem, hortata est, ne alium Canonicum Regularem, qui in Pistoriensi Ecclesia Canonicatum expetebat, habilem, idoneumque Apostolica facultate redderet.

V. Non ignoramus, Regulares Canonicos his Decretis, ac sententiis minime acquiescere, ipsisque permissum fuisse, ut rationes suas contra proferrent. Sacra concilii Congregatio die 14. Novembris anno 1693. facultatem tribuit Canonico Regulari, ut sæcularem Parochiam impetraret, & simul eadem Sacra Congregatio indixit, ut collectis in unum Decretis expenderetur, utrum Canonicis Regularibus liceret Beneficia sæcularia cum animarum cura percipere, interposita solum Abbatis Generalis facultate, idque Innocentius XII. approbavit (5), & literas Apostolicas evulgari jussit, quæ rem eamdem confirmarent. Cum Pontificatum gereret Clemens XI. Procurator Generalis Lateranensium postulavit examinari, utrum ipsi Parochias, & Canonicatus assequi posse dicerentur, ita tamen, ut nulla mentio fieret de sententiis, ac Decretis Sacrarum Congregationum, aut de oraculis Summorum Pontificum, quæ a Gregorio XIII. ad illud usque tempus adversa, seu propitia haberentur, sed tantum in examen adduci liceret jus commune, Tridentina Synodus, verba quibus vota solemnia ab ipsis nuncupantur, & postremo ratio Instituti, atque Ordinis, cui nomen dederunt. Quare Pontifex die 20. Aprilis ann. 1711. ad Sacram Congregationem Concilii hanc causam rejecit: *juxta petita*.

VI. Cum tamen post illud tempus eadem causa proposita nunquam fuerit, valere plurimum debent sententiæ, quas superius enumeravimus; & ne quisquam contendunt aliqui eas de medio sublatas esse, eo quod Pontifex concesserit ab iisdem sententiis provocare: quippe certissimum est omnibus, expendi debere id solum, quod conceditur, non vero id, quod petitur; ideoque parvi faciendum esse, quod petendum fuerat, sed nunquam petitum fuit.

VII. Finis hoc loco tribui posset Institutioni nostræ; sed ne Canonicis Regularibus, ipsorumque causæ contrarii fortasse judicemur, pauca alia subjiciemus. Ac primum fatemur ea verbis solemnis Professionis magnum argumentum desumi, ut se idoneos probent ad Parochias, & Canonicatus cum sola Generalis Abbatis facultate, si semel ipsorum causa in Sacra Congregatione Concilii proponatur; verba autem, quibus inniti possunt, hæc sunt: *Voveo & promitto &c. & quod* num-

(1) *In cap. super eo num. 3. & 4. De Regularibus, & cap. Quod Dei timorem, num. 9. De statu Monachor.*
(2) *Pirhing. ad Tit. Decretal. de statu Monachor. lib. 3. tit. 35. §. 2. num. 38. Vanesp. Jur. Eccles. tom. 2. tit. 18. cap. 3. num. 17. Tondut. quæst. Benef. tom. 1. cap. 80. n. 10. Corrad. in Praxi Benef. lib. 6. cap. 1. num. 26. Navarr. Consilio 21. num. 6. lib. 3. de statu Monac. Bellamera decis. 272. tit. de Præbendis. Card. Petr. ad Constit. Apostol. tom. 1. ad Constit. Anastas. IV. sect. 1. n. 30. & seq.*
(3) *Resol. habita die 18. Septembris 1723.*
(4) *In causa Pistorien. Indulti die 16. Mart. et 18. Maji 1727.*
(5) *Decretor. lib. 43. pag. 349.*

nunquam Beneficium acceptabo cum cura, vel sine cura, intra, vel extra Ordinem nostrum, absque licentia Capituli Generalis, vel ejus auctoritate fungentis, renuntiando omnibus juribus, & privilegiis, & consuetudinibus in contrarium mihi competentibus vel quomodolibet competituris. Instituti ratio causam ipsam juvabit plurimum; nam ad laudes divinas in choro celebrandas potissimum excogitatum fuit: ea pariter lege S. Augustini, quam ipsi Canonici profitentur, causa corroborari poterit; *Clericus duas res professus est, & sanctitatem, & Clericatum, interius sanctitatem; nam Clericatum propter populum suum Deus imposuit cervicibus ipsius, cui magis onus est, quam honor.* Quippe non minus Beneficium dimanat in populum ob susceptam animarum curam, quam ob pietatem, ac religionem, qua divinæ laudes in choro celebrantur.

VIII. At si hos limites velint excedere, & sibi Beneficia etiam simplicia tribui posse contendant, *quæ personalem residentiam non requirant*, & ea consequi sperent ob solam Generalis abbatis facultatem, & ipsum quoque claustrum deserere, postquam Beneficium simplex attigerint, si, inquam, hæc postulant, nihil obtinendum ab ipsis suspicamur, etiamsi jus tantum, & ratio spectentur. Universa quondam Beneficia residentiæ lege tenebantur, uti Canonum Interpretes docent (1). Temporis diuturnitate Beneficii proventus imminuti sunt, adeo ut honestam sustentationem suppeditare nequaquam possent. Id consuetudinem induxit, ut Beneficio præditi fructum perciperent, licet suis in sedibus haud morarentur, ob eam nempe causam, ut alia ex parte sibi victum necessarium compararent (2). Quare Beneficia ejusmodi obtinentibus ea lex tantum præscribitur, ut habitum Clericalem, ac Tonsuram deferant, & Canonicas horas persolvant.

IX. Cum hæc ita se habeant, si Regularibus Canonicis ad vitam ducendam necessaria ab Ordine suppeditantur, qua ratione ad Beneficia simplicia ipsi idonei putari debeant, cum illa ad alendum Sacerdotem instituta fuerint? Si populi utilitas Regulares Canonicos ad Beneficia *idoneos* reddere debet, quænam utilitas, aut bonum ex eo dimanare potest, qui habitum Clericalem superinduit, & privatim recitando Divino Officio tempus impendit? Hæc potissimum totius causæ impedimenta putamus, si in medium aliquando proferatur. In hac sententia magnopere confirmamur ob quamdam dissertationem a præclarissimo viro Pitonio confectam, sed typis minime evulgatam; cum ille interrogatus, utrum Regulares Canonici existimari deberent idonei ad Beneficia, quibus animarum cura adjungitur, & ad obtinendos Canonicatus, *pro veritate* respondit asserendum id esse, etiam sacri Canones, & verba solemnis Professionis tantum perpendantur juxta eos limites, quos Clemens XI. constituit, uti nuper indicavimus. Deinde interrogatus, an Canonicis iisdem liceret Beneficia simplicia, & Pensiones Ecclesiasticas accipere, id prorsus negavit. Hæc pauca habuimus &c.

INSTITUTIO XCVIII.

De Baptismo conferendo. De temporis spatio, quo deferendi sunt infantes ut baptizentur. Illos irregularitati omnino esse obnoxios, qui Sacramentum Baptismi (nisi urgeat necessitas) infantibus privatis in domiciliis conferant. Eos pariter arguendos magnopere, qui tempus protrahunt, & infantes domi baptizatos ad Ecclesiam asportare negligunt, ubi omissæ cæremoniæ rite perficiantur. Legibus adversari Parochum, aut alium quempiam Sacerdotem, qui Baptismi in privatis ædibus collati fidem facere renuat.

I. MAgno cum dolore percepimus in multos dies Baptismum protrahi pueris recenter natis, quibus peractis ad Metropolitanam Ecclesiam Sancto Petro nuncupatam deferuntur, ut salutaribus undis abluantur. Alii vero pravam hanc consuetudinem non sequuntur, sed accito Parocho, aut alio familiari Sacerdote Baptismalem aquam domi impertiunt infantibus, licet nulla necessitas interveniat; deinde aliud voluntate sua tempus decernunt, quo infantes ipsi ad fontem Baptismi deportentur, ut consueti ritus, ac cæremoniæ perficiantur. Contigit autem quod Parochus, aut Sacerdos fidem facere recusaverit, privatim iisdem Infantibus Baptismum fuisse collatum. Non semel etiam evenit, ut Infantes ex legitimo matrimonio procreati Baptismum a Parocho privatim acceperint, quamvis nulla necessitas intercederet. Deinde res occulta permansit, & ipsi Ecclesiæ ritus prætermissi sunt; quippe infantes ad Baptismi fontem delati nunquam fuerunt. Postremo Baptismales undas infantibus administrari per obstetrices nimia facilitate cognovimus, quæ ægre patiuntur interrogari qua ratione Baptismum contulerint, & non semel suo loco substituunt filiam, neptim, aut etiam famulam, de quibus certum non est utrum materiam, formam, atque intentionem bene noverint, quæ ad ejusmodi Sacramentum rite administrandum necessario requiruntur, sed jam de his corruptelis singillatim verba faciamus.

II. Equidem improbari illos, qui post multos dies ad Metropolitanam hanc nostram infantes deferunt, ut Baptismum accipiant, Eugenii IV. auctoritate constat, qui ita constituit (3): *Quamprimum commode fieri potest.* Idem sancit his verbis Rituale Romanum: *Quamprimum fieri poterit* (4). In libro pariter Romani Catechismi hæc leguntur (5): *Nam, cum pueris infantibus nulla alia salutis comparandæ ratio, nisi eis Baptismus præbeatur, relicta sit, facile intelligitur, quam gravi culpa illi sese obstringant, qui eos Sacramenti gratia diutius, quam necessitas postulet, carere patiantur; cum præsertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impendeant.*

III. Variam Ecclesiarum disciplinam deprehendimus in statuendo temporis spatio, quo Infantes ad Baptismum suscipiendum deferri debent. Romæ promulgatum est edictum anno 1723., quo tres solum dies ad rem peragendam decernuntur. Idem in Gallia servatur institutum (6). Diem nonum in suis Conciliis S. Carolus Borromæus constituit, eamque sententiam plures aliæ Synodi sequuntur, quas Clericatus enumerat (7), & potissimum Cardinalis Jacobus Boncompagnus ita sanxit (8): *Nefas sit, ultra nonum diem Baptismum infantibus conferri, memores excommunicationis pœna parentes affici, si terminum nonæ diei prætererint.*

IV. Hæc tum consuetudo inducta est, cum desiit pristina disciplina, ob quam Baptismos in celebritatibus solum Paschatis, ac Pentecostes, nisi aliter necessitas postularet, conferri consueverat: *Sane ex quo* (inquit eruditus Vicecomes (9)) *ea tempora mutari Sanctis Patribus est visum, omnes in id toto pectore incubuerunt, ut nati infantes in Ecclesiam quamprimum, aut omnino ante nonum diem ad Baptismum deferrentur.*

V. Non autem hic nonus dies indicitur, ita ut Baptismi Sacramentum infantibus ante id tempus administrari nequeat. Imo res gerenda est quamprimum fieri possit, ob maxima pericula, quæ vitæ infantium impendent. Sed nonus dies præscribitur, ne Baptismus magis protrahatur. Equidem anno 253. coactum fuit in Africa Concilium, in quo Fidus Episcopus petiit, utrum Baptismus pro expiandis ab originali labe infantibus ante octavum diem conferri posset, cum in veteri lege ob eamdem causam die solum octava Circumcisio indiceretur. Patres igitur contra ipsius Episcopi sententiam ita statuerunt (10): *Quantum vero ad causam infantium pertinet, quos dixisti intra secundum, vel tertium diem, quo nati sint, constitutos baptizari non oportere, & considerandam esse Legem Circumcisionis antiquæ, ut intra octavum diem eum, qui natus est, baptizandum & sacrificandum non putares, longe aliud in Concilio nostro omnibus visum est. In hoc enim, quod tu putabas esse faciendum, nemo consensit; sed universi potius judicavimus, nulli homini nato misericordiam Dei, & gratiam denegandam.*

VI. Cardinalis Thomas de Tournon pietate, atque constantia celeberrimus, Commissarius, ac Visitator Apostolicus cum potestate Legati *a Latere* in Indiis Orientalibus, Sinensi Imperio, Insulisque adjacentibus, ut sacræ expeditiones Madurenses, aliæque finitimæ recte administrarentur,

hoc

(1) *Innocent. cap. final. num. 1. vers. Intelligo tamen. Zabarella num. 16. Felinus n. 9. de Clericis non residentibus.*
(2) *Gonzalez in cap. Conquerente n. 2. de Clericis non residentibus.* (3) *In Constitut. 25. §. 13. to. 1. Bull. Romani.*
(4) *Tit. 9.* (5) *De Sacram. Baptism. part. 2. num. 34.*
(6) *Genett. tom. 3. Theol. Moral. pag. 78.* (7) *De Sacram. Baptis. decis. 23.*
(8) *Lib. 2. cap. 2.* (9) *In suo Tract. de Ritib. Baptis. cap. 23. in fin.*
(10) *In Epist. 59. ad eumdem Episcopum inter eas S. Cypriani.*

hoc Decretum die 22. Junii anno 1704. in lucem edidit: *Et quia audivimus Baptismum infantium ex Christianis parentibus ortorum, eorumdem incuria sæpe sepius diu protrahi, non sine maximo dictorum infantium salutis discrimine, monemus Evangelicos Operarios, ut Sacrorum Canonum memores, terminum breviorem, quam fieri possit, attentis circumstantiis, genitoribus præfigant, graviter conscientiam eorum onerantes, nisi filios intra præfixum tempus ad Ecclesiam deferant Sacro Fonte abluendos.*

VII. Plures sane huic Decreto adversati sunt, asserentes diem certum ad Baptismum infantibus conferendum institui nequaquam posse. Illud tamen Pater Lucinus S. Officii Commissarius Generalis multiplici solidaque eruditione defendit (1). Idem Decretum Benedictus XIII. (2), & Clemens XII. (3) sua auctoritate confirmarunt.

VIII. Quapropter nihil novi statuimus, sed parentes tantum monemus curare magno studio, ut Baptismus in Ecclesia suis liberis, quamprimum fieri poterit, administretur, neque diem octavum excedere sub pœna *excommunicationis*, quam in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus recenset. Parochos etiam magnopere hortamur, ut Populum de hoc gravissimo negotio diligenter imbuant semel saltem per anni cursum, cum sacras ad Altare conciones de more suscipiunt.

IX. A legibus autem Ecclesiasticis prorsus alienum, ac dissonum fatemur salutares undas Baptismi domi privatim infantibus conferri accito Parocho, aut alio Sacerdote, licet id nulla necessitas exposcat; deinde, cum parentibus libuerit, ad Sacrum fontem eosdem infantes afferri, ut consuetæ cæremoniæ, ac ritus in Ecclesia celebrentur. Alienum quippe ab Ecclesiæ legibus est, privatim Baptisma domi conferre, cum in Ecclesiis sit ministrandum. Id satis constat ex 31. Canone Trullani Concilii: *Deponatur Clericus, qui sine licentia Episcopi intra domum in Oratorio domus sacrificat, vel baptizat*. Idem rursus in Canone 59. sic decernitur: *In Ecclesiis, non in domibus, aut privatis Oratoriis Baptisma celebretur. Contrafaciens Clericus deponatur; Laicus excommunicetur*. Clemens V. idem prorsus indicat (4): *Nisi Regum, vel Principum, quibus valeat in hoc casu differri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi*. Cardinalis autem Boncompagnus in Synodo, quam modo commemoravimus, hæc habet: *Non in Oratorio, nec domi sine licentia nostra, vel Vicarii Generalis, audeat baptizare, præter casum necessitatis*.

X. Pervenit ad aures nostras a quibusdam dictitari Parochi munus esse Baptismum conferre. Itaque prætermissis iis omnibus, quæ modo exposuimus, ut clarum, perspectumque fiat, non licere in privatis domibus Baptismum administrari, nisi necessitas urgeat, iis, inquam, prætermissis, nos ipsi affirmabimus Baptismum esse a Parocho conferendum. Nam sic habetur in Rituali Romano (5): *Legitimus quidem Baptismi Minister est Parochus, vel alius Sacerdos a Parocho, vel ab Ordinario Loci delegatus*. Illud pariter addemus idem baptizandi munus ad Sacerdotes pertinere. Quippe, dum Sacerdotium confertur, Episcopus his verbis utitur: *Sacerdotem enim oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare, & baptizare*. Quemadmodum (ita docet S. Thomas (6)) Sacerdotis est conficere Sacramentum Corporis Christi, quod unitatem Ecclesiasticam explicat, ita Sacerdotis est Baptismi Sacramentum administrare, quod ejusdem unitatis nos participes efficit, & jus ad mensam Domini nobis comparat. Id totum fusius in Romano Catechismo declaratur (7).

XI. Qui tamen ita prædicant, illud pariter expendant, olim a solo Episcopo Baptismum conferri consuevisse, uti prima Institutione demonstravimus. Præter illorum auctoritatem, quos nos eo loco nominavimus, idem comprobat his verbis Thomassinus (8): *Primis illis initiis solus vulgo baptizabat Episcopus*. Hujus rei documentum desumitur ex eo, quod in multis Italiæ Civitatibus fons unus Baptismalis in Cathedrali, aut prope ipsam positus reperitur, ut nos eodem loco cum Martene, ac Lupo indicavimus: accedit etiam Thomassini auctoritas (9): *Quare & in maximis quibusque Urbibus una erat tantum Ecclesia, fons unus Baptismatis, quem usum baptizandi retinet adhuc Italia*. Præclarus Vir Du Cange (10), postquam fontem Baptismi magni operis, atque elegantiæ constitutum Florentiæ prope Ecclesiam Metropolitanam descripsit, hæc insuper addere non omittit: *Quæ quidem adnotare libuit tanquam veteris moris institutum, cum olim in Civitatibus in Ecclesiis tantum Cathedralibus, aut iis adjunctis Baptisteriis Baptismus conferretur*.

XII. Cum hæc ita se habeant, qui Parocho tribuunt baptizandi munus, secum perpendant, Baptismalem fontem hujus civitatis post immemorabile tempus in Metropolitana collocari, & ad illum semper delatos fuisse infantes, qui procreantur in Urbe, vel ipsius ambitu, quem Cerchiam appellant, ut Baptismum accipiant. Quamobrem nequit Parochus absque ullo discrimine Baptismum administrare, sed tum solum id facere poterit, cum necessitas requirat; quippe primus ipse Minister Baptismi inter eos proculdubio recensetur, qui urgente solum necessitate baptizant. Id vero munus sibi tribuere nequaquam debet, cum in sua Ecclesia fons Baptismalis non habetur. Qui enim præpositus est Ecclesiæ, in qua fons idem construitur, ipse Baptismum administrare debet, uti Romano in Rituali præscribitur: *Ac licet, urgente necessitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptismi administrandi locus est Ecclesia, in qua sit fons Baptismalis, vel certe Baptisterium prope Ecclesiam*. Idem tradit sapienter Cardinalis Petra (11): *Unde post Episcopos, Sacerdotes sunt Ministri Baptismi, non quidem omnes indistincte, sed ii, quibus ex officio competit baptizare; quinimo non omnes Parochi Baptisma suis ovibus ministrare possunt, sed ii tantum, qui Ecclesiis Matricibus, aut Baptismalibus præsunt*. Neque illud argumentum ullam vim habet: *Ecclesia est Parochialis: ergo etiam est Baptismalis*. Contrarium enim desumitur ex Tridentina Synodo, quæ discrimen aliquod illis verbis dignoscit (12): *Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus*. Immo nec veritati consentaneum est ejusmodi argumentum: *Ecclesia est Baptismalis, ergo etiam est Parochialis*. Nam potest Episcopus Fonti Baptismali locum decernere in Ecclesia non Parochiali, quæ populo commodior esse videatur (13). Quare in Synodo Cardinalis Columnæ Archiepiscopi hujus Urbis *part. 1. cap 7.*, & etiam in Synodo Cardinalis Boncompagni *lib. 2. cap. 2.* hæc docentur: *Cum autem Parochi officium dicimus baptizare, non hinc derogare juribus intendimus & Ecclesiæ Metropolitanæ, & Ecclesiarum Archipresbyteralium, quæ illæsa servari mandamus*.

XIII. Verum ad alia superius proposita deveniamus. Legibus Ecclesiasticis plurimum adversantur illi, qui collato privatim infantibus Baptismo, nonnisi post longum tempus ipsos in Ecclesiam deportari curant, ut ritus consueti impleri possint. In Synodo Cardinalis Boncompagni, quod jam toties memoravimus, excusantur illi, qui facultatem ante obtinuerint a nobis, seu Vicario nostro Generali, ut privatim domi Baptismus conferatur; ac deinde expectari debeat vir dignitate, aut genere insignis, qui Patrini munere fungatur, aut alium loco suo substituendum designet. Easdem tamen Sacras cæremonias in multos dies sine causa protrahere nullo modo ferri, ac dissimulari potest. Nam magna cum bonorum offensione, ac scandalo in eam ætatem aliqui venerunt, ut ipsi se contulerint ad hanc Metropolim, ut ritus ac cæremoniæ, quæ domi omissæ fuerant, in Ecclesia supplerentur. Illud etiam gravius fuit, quod aliqui inter ipsos jam viginti annos attigerant.

XIV. Postremo Leges Ecclesiasticas violant Parochus, ac Sacerdos, qui collato privatim Baptismo, hujus deinde rei testimonium facere detrectant. Baptismus etiam privatus in librum referri debet, in quo pueri omnes baptizati adnotantur, uti Synodus eadem Cardinalis Boncompagni præcipit. Id vero qua ratione fieri poterit, si illi, qui Baptismum administrarunt, scriptum testimonium, aut voce saltem firma-

tum

(1) *Anno 1728. cap. 7. pag. 212. & seqq.* (2) *Anno 1727.* (3) *Anno 1743.*
(4) *In Clementina unica de Baptismo.* (5) *Tit. de Sacram. Bapt.*
(6) *In 3. part. quæst. 67. art. 2.* (7) *Part. 2. de Sacram. Baptis. num. 23.*
(8) *De veteri & nova disciplina Ecclesiast. p. 1. lib. 2. cap. 21. num. 8.* (9) *Loco allato.*
(10) *In suo Gloss. ad vocab. Bapt.* (11) *Tom. 4. suorum Commentarior. in Const. Apost. pag. 285.*
(12) *Sess. 21. cap. 4. de Reformat.* (13) *Card. Petra in eodem loco.*

tum dare recensent? Neque sane ullus rerum æstimator, qui sensu aliquo præditus sit, audire sine stomacho, & commiseratione potest rationem illam inanissimam, quæ in medium proferri solet, nempe fidem obstetrici præstandam, cum illa affirmat Baptismum collatum fuisse a Parocho, vel Sacerdote, sicuti fides eidem mulieri haberi consuevit, cum Baptismum a seipsa fuisse administratum testatur. Notissima res est unius solum testimonium sufficere, cum in dubium revocatur, utrum puer aliquis Baptismum acceperit (1). Pro certo pariter habetur mulieris testimonium satis esse, uti Prosinus Pisanus Archiepiscopus luculenta dissertatione Typis edita sapienter demonstravit. Quapropter obstetrici fides habenda est, cum puerum a se baptizatum fuisse asserit. Cum tamen id peractum a Parocho, vel Sacerdote confirmat, tunc rem gestam ab aliis, non vero a semetipsa declarat. Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur id a Sacerdote, quem nominat obstetrix, esse inquirendum? Ipsa vero qua ratione testimonium ejusmodi ferre recusabit?

XV. Singulos itaque Parochos, ac Sacerdotes, aut alios, qui ad Baptismum conferendum tanquam extraordinarii Ministri eligi queant, eos, inquam, monemus, ne Baptismum in privatis domibus administrent, ut moram alicui gerant, vel ut alieno munere perfungantur, nisi forte necessitas id postulaverit, nempe, cum puero recenter nato mortis periculum imminere videtur. Nullam pœnam decernimus in eos, qui hæc jussa facere detrectaverint. Quippe neminem futurum suspicamur, qui illis statim non pareat, eo quod ex ipso jure Pontificio desumuntur. Attamen pro certo teneant debitas pœnas, etiam suspensionis, in Parochos, ac Sacerdotes a nobis quidem invitis indicendas esse, si quis obtemperare neglexerit. Quoniam vero suspicamur, aliquos tam pravo ingenio reperiri posse, qui ad evitandas propositas pœnas asserere non dubitabunt, Baptismum urgente necessitate a se ministratum fuisse, licet id prorsus alienum a veritate sit, eos admonendos putamus, ut accurate perpendat, quod *Speculator adest desuper*, qui parendum Ecclesiæ mandatis jubet, & qui clarissime videt, utrum revera necessitas intervenerit. Jam vero Sacerdos ad ministrandum Baptismum in hac Metropolitana designatus, ad nos statim deferrat illius nomen, qui post collatum a se Baptismum, rei peractæ testimonium recusat obsignare. Ipsum scire non omittemus; ac jussa facere tum ob causæ æquitatem, tum muneris etiam nostri auctoritatem cogemus, nec timendum nobis est, ne dicendi copia, aut ipsius eloquentia obruamur.

XVI. Quisquis autem facile deprehendit, quot mala simul cumulentur, cum Baptismus in privatis domibus absque ulla necessitate ministratur, neque res peracta iis, ad quos pertinet, innotescit, si omittantur etiam solemnes cæremoniæ, eo quod pueri nunquam ad Ecclesiam delati fuerint, ut Sacri ritus, ac cæremoniæ persolvi queant. De illis pueris agimus, qui ex legitimo, quamvis occulto Matrimonio procreati sunt. Primum enim Baptismus privatim confertur, quod fieri nequit, nisi aliqua necessitas urgeat, uti nuper ostendimus. Secundo, falsa necessitas effingitur, quam in periculo mortis solum esse constitutam explicavimus. Tertio, Baptismus a consuetis Ecclesiæ cæremoniis disjungitur, quod absque necessitate permitti nequit, & si contrarium fiat, culpa lethalis admittitur. Id probant Theologi, quos Romaguera (a) recenset. Quarto, aditus quidam recluditur, ut negligantur Sacræ Baptismi cæremoniæ, cum aliqua fortasse contemptus specie, quas sane cæremonias Apostoli instituerunt, & Ecclesia semper excoluit; idque contingeret in hac Civitate, in quam ab ipsis Apostolorum temporibus Christianam Fidem Sanctus Apollinaris invexit. Equidem Alexander VII. anno 1656. non sine magna difficultate permisit omitti aliqua Sacramentalia, dum Baptismus conferretur apud Sinenses recenter ad Fidem adductos mulieribus jam adultis, ne ullum discrimen afferri posset pudicitiæ, qua Sinenses ipsæ mulieres tantopere commendantur. Insuper clarissimus vir Cardinalis de Tournon hæc præscripsit Apostolicis viris, qui in Madurensi Regione, aliisque finitimis Christi Legem disseminabant: *Districte prohibemus, ne in baptizandis tam pueris, quam adultis cujuscumque sexus & conditionis, omittantur Sacramentalia, sed omnia palam adhibeantur, & signanter saliva, sal, & insufflatio, quæ ex Apostolica Traditione Catholica Ecclesia recepit, & ob recondita in iis Sacris cæremoniis Divinæ erga nos bonitatis Mysteria sancte & inviolabiliter custodivit.* Neque profecerunt quidquam illi, qui contra dictabant salivam, & insufflationem Sinensibus exosas esse maxime, ideoque neminem deinceps accessurum, qui Baptismum exposceret. Quippe P. Lucinus, quem superius nominavimus, eorumdem Rituum vetustatem, cultumque sapienter ostendit, & rationes omnes, quæ contra afferri solebant, omnino refutavit. Item Clemens XII. Missionariis ad promulgandum Madurensibus Evangelium designatis hæc præcepit: *Dispensationem concedit ad decennium duraturam omittendi in collatione Baptismi salivam, & occulte utendi insufflationibus, in casibus tamen particularibus, & in quibus gravis & proportionata necessitas urgeat, super qua conscientia Missionariorum oneratur.* In adultis vero hæc cavenda monet Pontifex: *Dummodo non laborent errore habendi salivam, & anhelitum, tanquam materiam ineptam, & incapacem ad inserviendum pro Sacramentalibus cæremoniis in Baptismo, utpote omnino incapaces Baptismi: ejusque Missionariis injungendum, ut debitam instructionem, aliasque omnes possibiles diligentias adhibeant, ut aversio populorum a saliva & insufflatione amoveatur, & de instructione aliisque diligentiis adhibitis Sanctam Sedem intra tempus decennii certiorent. Insuper monendos esse Missionarios super gravi negligentia non recurrendi ad Sanctam Sedem pro obtinenda facultate dispensandi, & male se gessisse Episcopos concedendo hujusmodi dispensationem inconsulta Sancta Sede.* Hæc omnia, si accurato studio perpendantur, satis declarant rei, de qua agimus, magnitudinem, & gravitatem, nempe, si negligantur cæremoniæ, quæ Baptismo adjungi consueverunt. Quapropter delinquentes, ut sibi consulant, vehementer hortamur; gravissima pariter detrimenta, quibus innocentes pueri obnoxii fiunt, oculis Parochorum subjicimus, qui Baptismum privatim a se collatum fuisse nequaquam monuerunt, ita ut ipsi pueri in librum baptizatorum in hac Metropolitana relati non fuerint. Nam iidem pueri ætate jam adulti suscepti Baptismi testimonio plures ob causas necessario indigebunt, ipsumque in libris, qui in templo Sancti Petri servantur, frustra requirent; ideo nulla conjectura assequi poterunt, ubinam Baptismum acceperint, eo quod Bononiæ quidem nati, salutari lavacro in Sacris Ædibus Sancti Petri solum ablui debuerunt. Hinc Baptismi testimonio carentes, pluribus difficultatibus, ac damnis eos implicari necesse est. Postremo admonendi sunt, qui parere recusaverint, pœnas a nobis in ipsos arbitrio nostro decernendas, quæ ipsorum fortasse opinionem superabunt.

XVII. Circa obstetrices institutionem nostram octavo loco positam renovamus, easque diligenter examinari præcipimus, uti dictum est, nullamque admitti volumus, quæ peracto examine probata non fuerit. Si quæ fortasse venire in examen abnuerit, vel ipso prætermisso, ac sine debita facultate munus exercere suum non dubitaverit, illam ex Urbe, ac diœcesis finibus auctoritate nostra depellemus.

INSTITUTIO XCIX.

Epistola Encyclica Parochis diœcesis: cautum esse tum a Sac: Canonibus, tum etiam a legibus civilibus, ne quis Ecclesiam armatus ingrediatur; discrimen ostenditur inter enses, aliaque id genus arma, quibuscum Ecclesias ingredi fas est, & inter sclopetos, aliaque ejusmodi, quibuscum ingredi vetitum est.

I. Invito, mœrentique animo percepimus, ad plures Ecclesias, aut Parochias hujus diœcesis accedere Fideles cum armis hastatis, sive ad concipiendum ignem conflatis, cum ad sacrum audiendum, aut Officia Divina per festos dies frequentes conveniunt. Equidem si pravæ hujus consuetudinis initium repetatur, facile deprehendemus, id Parochis tribuendum esse, qui ob privatas amicitias, aut alias ob causas inanes neglexerunt, aut dissimularunt plurimos, qui cum armis iisdem templum ingressi sunt, quorum exemplum deinde cæteri secuti fuerunt.

II. Ad Sacras Ædes cum armis accedere Canones prohibent,

(1) *Can. Parvulos, & Can. cum itaque de Consecrat. dist. 4. 19. & seqq.*

(a) *Ad Synod. Gerunden. lib. 3. tit. 18. cap. 1. num.*

bent, uti Gonzales fuse demonstrat (1). Sanctus Carolus Borromæus Ecclesiasticæ Disciplinæ restaurator egregius in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani coegit, hæc decernit (2) *Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Ecclesiam ingredi liceat, neque Hastam, vel Sclopetos, Balistas, aliave ejusdem generis in eam inferre*. In suis quoque Institutionibus, quæ Vicariis Foraneis nuncupantur (3), his verbis utitur: *Satagite diligenter, eaque ratione, quæ magis consentanea videbitur, ne Fideles, cum ad pietatis, ac religionis Officia celebranda conveniunt, veluti ad Litanias, aut publicas supplicationes, ne, inquam, arma deferant, saltem hastata, neque alia concipiendo igni accomodata. Insuper curam impendite, ut a mulieribus, quantum fieri poterit, viri secernantur; ac ne vino, epulisque populus indulgeat, sed pietatem tunc excolat, quemadmodum Religionis instituta requirunt*. Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo ita constituit (4): *Templum Dei, pacis, non armorum locus est. Præsenti Decreto arma quæcumque hastata, sive ad ignem concipiendam conflata, inferri prohibemus sub pœnis nobis arbitrariis: nec more castrorum deponantur apud parietes intus Ecclesiam, aut foris; non enim statio militibus, sed orantibus sacræ panduntur Ædes*. Hæc quidem verba desumpta videntur ex Sancto Amatore, quæ Constantius etiam in vita Sancti Germani commemorat (5): *Ecclesia* (inquit) *Domus Orationis, non Martis statio petulantis*.

III. Profecto, qui Religionis solum rudimentis imbutus est, perhorrescat oportet, si veterem & recentem disciplinam secum perpendat. Theodosius Junior Imperator celeberrimum Edictum super hac re promulgavit, cujus pars in Codice Theodosiano (6), & in Balsamone pariter (7) continetur. Integrum vero in fine Concilii Ephesini describitur. Nemini Sacras Ædes cum armis adeundas indicit Imperator his verbis: *Plenissima severitatis jussione, & horrendis comminationibus præcipue ne id faciant, admonebis. Nam qualem ille spem in Religione collocat, qui in Religionis contumeliam armis accinctus ingreditur?* Et cum intelligeret id magis exemplo suo confirmandum esse, ita subdit: *Nam & nos, qui jure imperii armis circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema deponimus, & quo submissioris imperii speciem præferimus, ea magis imperii nobis majestas promittitur*.

IV. Cum ipse Theodosius Imperium teneret, nondum inventa fuerant arma, quæ ignem conciperent; neque simile vero putandum est, quod ille manibus hastam gereret. Quapropter, si Dei templum ingressurus, foris arma relinquere consuevit, asserendum merito videtur, quod ensem deponeret. Equidem Christiani milites ensem in Ecclesiam inferre primo cœperunt, ut ipsum nudarent, vel saltem nudare fingerent, cum Sacrum Evangelium legeretur, ut nempe, ostenderent se paratos esse vitam effundere, ut idem Evangelium tuerentur, quam sane consuetudinem plures adhuc Equestres Ordines retinent. Ea fortasse a belligeria Polonis dimanavit, quod Princeps Micislaus Idolorum cultu deposito, susceptaque Christi Religione indixit populis suis gladium distringere, quoties in Ecclesia legeretur Evangelium; nempe, ut quisque separatum ad effundendum sanguinem ea ratione declararet (8).

V. Hæc quidem non commemoramus, ut constet nequaquam licere ad Ecclesiam cum gladio accedere. Quippe id alienum est a communi consuetudine, quæ vulgo obtinuit; & vix ensis dimittitur, cum Sacramenta percipiuntur. Itaque illa exempla solum indicavimus ob eam causam, ut reliquis armis in templum ferendis aditus occludatur, atque potissimum, quæ ignem concipiunt.

VI. Quondam eadem ratio Templis, & Principum Ædibus habebatur. Nefas erat gladium Fidelibus gerere, cum templum adirent, quemadmodum ex allato Theodosii Edicto deprehenditur. Idem institutum servari in Palatiis Principum consuevit, quod Tiridatis Regis exemplo perspicitur. Nam, cum Neronis Imperatoris Ædes peteret, monitus fuit, ut ensem prius deponeret, ne loci illius majestatem offenderet. Ita Xiphilinus scriptum reliquit.

VII. Nunc vero universis permittitur gladium in Ecclesiam deferre, idque ubique gentium fieri constat. Non licet tamen omnibus gladium gerere, cum Viros Principes conveniunt, sed quibusdam tantum ob dignitatem aliquam supra cæteros præstantibus, atque illis præsertim, qui ad Principis tutelam gladio utuntur.

VIII. At quamvis gladius, quem deferre coram principibus non licet, in Ecclesiis conceditur, facultas tamen ejusmodi reliquis quoque arma complecti nequaquam debet, ac ea præsertim, quæ ad ignem concipiendum efformantur, & quæ nemo prorsus inferre potest, dum Principis Ædes ingreditur, quamvis ipsa longe absit juxta leges, quas Menochius recenset (9). Accedit etiam moris vetustas ferendi gladium in Ecclesia, ejusque instituti nobilitas, ac dignitas, uti nos paulo ante posuimus; recenter autem invecta fuit prava consuetudo, ut arma quoque cætera in Sacras Ædes inferantur, eaque statim initio improbata, ac vetita fuit; neque ullam sane originis præstantiam jactare potest; uti de gladio, qui in Ecclesia permittitur, nuper ostendimus.

IX. Argumenta hæc sane æquissima putamus, quibus adducti silere nullo modo possumus, cum de tuendo præsertim Dei cultu res agatur. Quapropter hortamur Parochos magnopere curam omnem, studiumque impendere, ne prava consuetudo in Ecclesiam deferendi arma, quæ potissimum ignem concipiunt, in suis locis, adhuc careant hac gravissima corruptela, sensim ipsorum negligentia, propagetur. Cæteri vero Parochi, ubi mos pessimus jampridem invaluit, haud prætermittant rei gravitatem populo patefacere, moremque indignissimum prorsus eliminare. Id tibi fuisse a nobis vehementer commendatum libere declares; qui proculdubio integram valetudinem diutius ad extremam usque vitæ periodum tueremur, si corporis morbis nos eripi possemus ea facilitate, qua rationes, dicteriaque hominum superamus. Palam exponas illis, qui inter Familiares nostros datis literis cooptati, aut muneris alicujus titulo a nobis decorati fuerunt, statim hoc privilegio spoliatum iri, si arma, præsertim ignem concipientia, in Sacras Ædes deferant. Idem futurum pro certo affirmabis reliquis omnibus, qui a viris Principibus, aut quocunque Tribunali easdem literas consecuti fuerint, ut arma ferre ipsis liceat. Cum enim dubitandum non sit de peculiari studio, quo illi Dei cultum prosequuntur, facili negotio eos adducemus, ut prorsus immerentes literis, ac privilegiis destituantur; postremo notum facies alia quoque consilia, si opus fuerit a nobis ineunda, ut ipsorum audaciam comprimamus. At quoniam non ignoramus obtineri vix posse, ut rustici arma sua domi relinquant, cum ad Ecclesiam se conferunt, atque iterum domum repetant, ut arma capiant: ideo Parochus, ubi in Ecclesiam arma ferre populus consuevit, illorum exemplum sequatur, qui suæ Canonicæ porticum, aut aliud cubiculum paratum exhibent, ut ibi deponant arma, qui templum ingredi volunt, & illa rursum accipiant, cum Sacris ab Ædibus excedunt. Indecorum quippe est arma foribus Ecclesiæ, mœnibusque applicari. Hæc jussa facere diligentissime ne prætermittas, ac de re peracta nos certiores efficias: Benedictionem tibi nostram impertimur.

INSTITUTIO C.

Epistola Encyclica Parochis diœcesis. Quomodo, & a quonam reparari debeant Ecclesiæ & Parochorum ædes, si necessitas id postulet, sive sint liberæ collationis Episcopi, sive Jurispatronatus. Utrum Parochus (nisi vetus aliqua obstet consuetudo) teneatur eas reficere, & quibusnam impensis. Utrum qui gaudet Ecclesiasticis fructibus in aliqua Ecclesia, quæ instaurari debeat, pecuniæ partem conferre adstringantur. Quo in casu Dominus teneatur, in quonam populus, & quomodo in aliis circumstantiis agendum sit.

I. Nihil mirum, neque ab humanarum rerum vicissitudine alienum videtur, si in ampla diœcesi, quæ multis Parochiis abundat, aliquæ inter ipsas deprehendantur, quarum templa restaurari debeant, aut iterum a fundamen-

tis

(1) *In Comment. cap. Clerici, num. 7. de vita & honest. Clericor.* (2) *In Actis illius Ecclesiæ part. 2. tom. 2. p. 30. edition. Lugdunen.* (3) *Tom. 1. Oper. præd. pag. 695.* (4) *Lib. 2. cap. 23.*
(5) *Lib. 4. cap. 4.* (6) *In lib. 9. tit. 34.* (7) *In Nomocan Photii tit. 5. cap. 2.*
(8) *Gaguinus in Actib. Reg. Polon. apud Theophilum Raynaudum tom. 17. quæst. de Relig. Loricato pag. 192.*
(9) *De Arbitrariis 194. num. 39. & 40.*

tis excitari. Neque sane inusitatum est, si ædes alicujus Parochi, quæ Canonicæ vulgo nuncupantur, diuturnitate temporis labefactatæ refici pariter expostulent.

II. Porro advertimus Parochos ad nos statim confugere, cum ipsorum Ecclesia, vel privatæ ædes instaurandæ, seu rursum condendæ putantur, si eam Parochiam conferre libero jure ad nos pertineat, nec sit de jure Patronatus alicujus communis, aut privatæ cujusvis familiæ. Id autem a nobis Parochi exposcunt ea ducti opinione, quod templum, & Parochi domicilium, cum opus fuerit, ab eo reficiendum, seu rursus ædificandum sit; qui jure gaudeat eamdem Parochiam conferendi.

III. Hæc sane opinio; si veritati consentanea duceretur, eos ipsos a gravissimis expensis liberasset, quas fecimus, ut in hac Sede Archiepiscopali, quæ Canonica nostra appellanda est, meliorem in formam redacta, nos, ac familiares nostri commodius immoraremur: si, inquam, opinio superius exposita a veritate nequaquam abhorreret, quidquid nos aggressi sumus, quidquid pecuniæ impendimus, a Sede Apostolica peragendum fuisset, ad quam spectat Bononiensem Archiepiscopatum libere conferre.

IV. At quamvis id omnino falsum sit, uti modo ostendemus, tamen haud prætermisimus non mediocrem pecuniam elargiri, ut dirutæ penitus Ecclesiæ Parochiales a fundamentis conderentur, uti constat ex Massumatici, & Sancti Vitalis templis prope Rhenum, quæ jam perfecta sunt, & Templo etiam Parochiali Savigni, quod nunc assurgit.

V. Sed vehementer errant, qui jure quodam id semper a nobis præstandum, cum oportuerit, libere affirmant, quive inter Laicos disseminant ab hac Sede Archiepiscopali restaurandas esse, vel ædificandas Parochiales Ecclesias, & Canonicas, quæ ab Archiepiscopo jure suo conferri debent; illi, inquam, vehementer errant, ita ut neque invincibilis ignorantiæ causa excusari posse videantur. Nam qui ita judicant, ac dictitant, facili negotio falsam hanc sententiam dignoscere potuissent, si libros de his rebus agentes percurrissent, quos conquirere debent, si ipsis careant, eosque diligenter evolvere, ut Parochi munere recte fungantur; illosque pariter intelligant necesse est, cum satis perspicue conscripti fuerint haud Sinensi, vel Cophtica, sed Latina lingua, quam Sacerdos quilibet apprime callere oportet.

VI. Si pro certo haberemus hanc nostram admonitionem humanitatis, & amoris plenam satis futuram esse iis, qui falsam opinionem, quam nuper indicavimus, in populum disseminarunt, libenter ea omitteremus referre, quæ a Sacris Legibus hac de re decernuntur. At quoniam suspicamur non immerito nullam operam eos daturos, ut erroris tenebras depellant, ideo paucis complectemur omnia, quæ fuse Scriptores congesserunt. Hæc fortasse percurrent, vel si id facere contemnant ipsi, plures sane alii hæc, quæ scribimus, sibi ante oculos subjiciunt. Quod si in posterum aliquis eadem sententia perductus a nobis requiret, ut Ecclesiam, vel Canonicæ Domicilium nostris sumptibus reficiamus, aut extruamus, illi pro merito respondebimus.

VII. Tridentina Synodus, quam accurato studio legendam alias, nequidquam fortasse, monuimus, ita præscribit (1): *Parochiales vero Ecclesias, etiamsi Jurispatronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari procurent, ex fructibus & proventibus quibuscumque ad easdem Ecclesias quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad Matrices, seu viciniores Ecclesias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quam alias Ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertendi.*

VIII. Quibus verbis eadem Synodus non Parochiales tantum Ecclesias Jurispatronatus, sed alias quoque liberæ collationis amplectitur, & qua ratione, si opus fuerit, restaurandæ sint, aperte ostendit. Episcopis indicit omnem curam impendere, ut qui sumptus ob eam causam facere debeant, pecuniam conferant. Sin autem ipsi magna egestate impediuntur, consilium ab Episcopo tunc suscipiendum demonstrat. Cum tamen Tridentina Synodus nunquam Episcopo præcipiat reficere, vel labentes Parochias *liberæ collationis* rursum extruere iis fructibus, quos ipse percipit; cum nulla etiam Synodus Generalis post Tridentinam coacta fuerit, ideo rem gratissimam nobis facerent, qui onus ejusmodi tribuendum Episcopis existimant, si rationes patefacerent, quibus eorum sententia innititur.

IX. Doctores Concilio Tridentino inhærentes, hos veluti gradus constituunt, qui nullo pacto Episcopos afficiunt. Primum, si Ecclesia restauranda peculiares aliquos proventus suppeditat, qui levandis ipsius incommodis, ac detrimentis impendi debeant, uti fas esset juxta *Canonem* 30. 12. *quæst.* 2., tunc iidem proventus ad Ecclesiam reparandam primo conferendi sunt.

X. Secundo, si aliqua Constitutio, vel Statutum intercedat, quo privatæ familiæ suis sumptibus Ecclesiam, cum oportuerit, reficere, vel dirutam rursus excitare teneantur, tunc eidem statuto parendum est.

XI. Tertio, si loco statuti, vetus, ac certa consuetudo afferatur, ob quam privati aliqui cives expensas facere cogantur, tunc ea consuetudo vim legis habere, aut retinere debet.

XII. Quarto, si neque statutum, neque ulla consuetudo interveniat, tum Parochus ipse faciendis expensis subjicitur, qui tamen haud fructus ex patrimonio suo desumere, sed illos, qui sibi ex Beneficio supersunt, omnino debet. Sic enim sancitur apertissime *ex Cap. de his, De Ecclesiis ædificandis: De his, qui Parochiales Ecclesias habent, duximus respondendum, quod ad reparationem & institutionem Ecclesiarum cogi debent, cum opus fuerit, de bonis, quæ sunt ipsius Ecclesiæ, si eis supersint, conferre, ut eodem exemplo cæteri invitentur.* Perspectum est omnibus in tres partes distribui proventus Ecclesiasticos a jure Pontificio conservando, altera juvandis egenis, tertia restaurandæ Ecclesiæ tribuitur; *Et quamvis hodie* (inquit Peckius (2) *distributio illa antiqui juris in omnibus non servetur, illud tamen & Jure & consuetudine receptum est, ut hoc onus in prædictis redditibus, proventibus, & decimis annexum, cum sequatur, qui eorum usum, fruitionem, perceptionem, & commoditatem habet.*

XIII. Hic duo superaddenda videntur, nempe inter ea, quæ Parocho supersunt, nequaquam admiscendas esse expensas, quæ fiunt pro alendis consanguineis; aut pro servanda generis sui conditione; ea solum numeranda sunt, quæ ad Parochum ipsum sustentandum necessaria ducuntur. Equidem Barbosa scriptum reliquit (3): *Teneri Rectorem ad reparationem, si Beneficii bona sustentandæ vitæ superfint, quamvis ad tuendam conditionem, seu statutum non sufficiant; quia Beneficiorum fructus, non ad crescendos, aut erigendos, seu fovendos mundanos titulos, sed ad pauperes alendos, & Divinum cultum instituendum sunt concessi.* Illud quoque monendum est non solum Parochum, sed cæteros etiam, qui pensiones ex illa Parochia suscipiunt, ea lege teneri, ut partem suam impertiant, cum templum reparandum est, nisi forte pensiones eædem prorsus immunes concessæ fuerint, uti plerunque contingit. Insuper, qui in eadem Ecclesia simplex aliquod Beneficium obtinet, idem præstare debet (4): *Quicumque Beneficium Ecclesiasticum habent ad tecta Ecclesiæ restauranda, vel ad ipsas Ecclesias emendandas omnino adjuvent, & nonam, & decimam reddant.* Equidem die 13. Martii anno 1657. Narniensis Episcopus a Sac. Congregatione Concilii plura expostulavit (5): *An possit Beneficia* (quorum tituli translati fuerant in aliam Ecclesiam, quæ restauratione indigebat), *quacumque dignitate Beneficiati præfulgeant, & etiamsi gaudeant Palatinorum privilegiis, ad restaurandam Ecclesiam, in quam transferuntur tituli, quatenus restauratione indigeat, gravare?* His Sacra Congregatio responsum ejusmodi fecit: *Dictos Rectores Beneficiorum, etiam in quacumque dignitate constitutos, teneri post translationem secutam, ad futuram restaurationem Ecclesiarum, ad quas Beneficia fuerunt translata.*

XIV. Quinto, si Parochus sustentationem suam ex Beneficio solum percipiat, neque sint ulli, qui Pensiones, aut Beneficium simplex ex sua Parochia desumentes necessariam pro expensis pecuniam suppeditent, tunc si eadem Parochia Ju-

(1) *Sess. 21. cap. 7. de Reform.* (2) *In suo Tract. de reparand. Ecclesiis c.* 14.
(3) *C. 7. sess. 21. de Reform. num. 9. & 10.* (4) *In C. Quicumque, de Ecclesiis ædifican.*
(5) *Lib. 19. Decret. pag. 642. & 645.*

Juspatronatum adjunctum habeat, Concilium Tridentinum faciendas a Patronis expensas decrevit, uti superius ostendimus, non modo, si templum reficiendum sit, sed etiam, si ruina dirutum a fundamentis restituendum judicetur. Nam qui jure cogitur ædificium aliquod reparare, illud etiam rursum excitare cogitur, si quis ruinam deciderit. Contra vero statuendum Peckins (1) arbitratur, si quis interposita solum hominum cautione, ad reparandum ædificium teneretur. Cum vero Patroni restaurare, ac denuo erigere, si opus fuerit, Ecclesiam debeant non *præcise*, sed *causative*, uti explicant Theologi, nempe, si jus præsentandi retinere velint (2): hinc factum est, ut iisdem Patronis consentaneum temporis spatium proponatur, quo templum restaurent, vel si necessitas postulat, illud rursum ædificent, aut ius nominandi dimittant. Fama celeberrimus est vehementissimus terræmotus, quo pene tota Ragusæ civitas a suis sedibus convulsa fuit. Illius Metropolitanæ Ecclesiæ Capitulum jure suo Parochos nominabat Ecclesiæ, quæ in Oppido Umblæ Beatæ Mariæ Virgini consecrata eo vehementi impetu in terram dejecta fuerat. Itaque Canonici necessarias ad templum rursus erigendum expansas facere declinabant, populoque onus imponere contendebant. Quapropter controversia nata est, ac petitum fuit his verbis a Sac. Congregatione die 3. Augusti anno 1666.: *An, & cujus expensis reædificanda, seu reparanda sit Ecclesia?* Illa vero sic respondit: *Præfigendum esse Capitulo terminum sex mensium ad renuntiandum juri præsentandi*.

XV. Sexto, si Ecclesia Juspatronatum additum nequaquam habeat; sr in libera collationa Episcopi posita sit, nec ullæ Pensiones, neque ullum Beneficium simplex intersit, uti dictum est, tum Populus expendere debet quidquid ad illam reficiendam, vel iterum ædificandam requiritur. Non semel accidit intra Parochiæ fines ab aliquibus bona possideri, qui tamen extra ipsam Parochiam degunt, uti constat in domorum Conductoribus, quamobrem revocari in dubium foret, utrum ipsi Conductores, an vero Domini sumptibus satisfacere debeant. Cum tamen in Italia mos obtinuerit, ut Foranses solvant tantum pecuniam pro iis bonis, quæ possident in loco, ubi collectiones a Magistratu præscribuntur, idem prorsus est observandum in controversia, quam modo exposuimus. Sic unanimes Scriptores affirmant (3).

XVI. Congregatio pro Causis Episcoporum, ac Regularium constituta die 11. Octobris anno 1581. his verbis scripsit ad Vicarium Placentinum. *Si te convenient iterum illi tres, vel quatuor, qui, ut scribis die prima hujus mensis, novas afferunt difficultates, ne quidquam cum reliquis pro restauratione Parochiæ conferant, ubi sua habent domicilia, illos magno in errore versari dices. Jam tibi significatum fuit curam omnem adhibere, ut Inquilini pro Dominis pecuniam ad id necessariam impendat, ac deinde quidquid ob hanc causam expenderint sibi retineant ex pretio, quod pro domo conducenda persolvunt: Sacra Congregatio post accuratum examen ita statuendum censuit, idque pluribus in locis servatur, cum expensæ, quæ semel indicuntur, perpetuæ futuræ sunt, veluti templorum restaurationes, cum tamen expensæ leves fuerint, & annuæ, veluti pro sustentando Parocho, aut pro aliis causis similibus, tunc aliud consilium suscipi poterit. Viam igitur insiste, quam jam ingressus es in hoc negotio peragendo*.

XVII. Septimo, si opulenta dote Ecclesia prædita sit, quæ a Parochi proventibus sejungatur, facultas pro illius parte alienanda exposci potest, ut Sacræ Ædes reparentur, vel a fundamentis condantur.

XVIII. Ultimo, si omnes aditus interclusi sint ad pecuniam congerendam, tunc Ecclesia in usum profanum redigatur necesse est, & Parochiæ titulus in proximam Ecclesiam transferatur.

XIX. Hos gradus statuunt Theologi (4); ex quibus minime deprehenditur Episcopi sumptibus reficiendas, vel iterum erigendas jam labentes Ecclesias. Quapropter illos pudere fas est, si ullam verecundiam pati queunt, qui falsam hanc opinionem evulgare non dubitarunt; eamque prorsus a veritate alienam fateri debent. Pudeat quoque messi manum admovisse, quæ ad ipsos nullo modo pertineat.

XX. Jam nono abhinc anno hujus Civitatis ac Diœcesis administrationem gerimus, cognitumque est omnibus totum id tempus instruendis ædificiis nos insumpsisse. Quippe Metropolitanam Ecclesiam, Ædes Archiepiscopales, Seminarium, aut alias Parochiales Ecclesias in Diœcesi positas, vel etiam domos patronorum, aut agrestium, quæ ad mensam Archiepiscopi spectant, nostris sumptibus ædificavimus. Porro hæc suscepimus diversis temporibus, sed & diversis in locis uno tempore suscepimus, & quod gravius est, adhuc in pelago jactamur, nec portum vicinum intuemur; itaque longa experientia ducti, judicium nostrum ferre possumus saltem de expensis, quæ pro condendis ædificiis requiruntur.

XXI. Igitur qui satisfacere muneri suo, magnisque expensis parcere satagit, cum agitur de sacris ædificiis Canonicis, templorum supellectile, vel Aris, quæ nihil differunt ab Ecclesiis ipsis, seu Canonicis ædificandis, omnia sedulo perspiciat oportet, & nihil, quamvis exiguum, contemnat: statim ac detrimentum aliquod advertit, remedium protinus afferre debet; nam hoc pacto vetusta etiam ædificia in pristinam speciem, &, ut ita dicam, juventutem facile restituuntur: ob hanc causam, cum laudes Juliani Mamertinus celebraret, mœnia ab illo Imperatore restaurata in novam juventutem redacta fuisse prædicavit (5). Ennodius eadem sententia usus est: *Abjurant priscam, te Præsule, tecta senectam*; idem prorsus scriptum reliquit Cassiodorus (6): *Quorum fabricis dedimus longissimam juventutem, ut pristina novitate relucеant, quæ jam fuerant veternosa senectute fuscata*. Si hoc studium, ac diligentia impendatur, exiguo sane pretio illud perficitur, quod, si negligatur, diuturnitate temporis eo devenit, ut magnam pecuniæ summam expostulet; si Parochus hac via pergat, gradus, quos a Theologis constitutos nuper enumeravimus, haud necessarii videntur. Nam si aliquid tantum ex suis proventibus desumat, & consuetas populi eleemosynas addat, quæ tunc augentur, cum Ecclesiam, suumque a Parocho domicilium sedulo curari palam innotescit, tum quæ necessaria sunt facili negotio reparantur.

XXII. Cum hæc ita se habeant, omnis difficultas ad eum Rectorem animarum redigitur, qui in eum locum subrogatur, ubi per plures annos anterior Parochus nullam habuit Ecclesiæ curam, ipsamque cum domicilio, & Sacra Supellectili magnopere labefactatam reliquit. Nonnulli putant, si id contigerit, nullis expensis novum Parochum obnoxium constitui, cum ejusmodi detrimenta ex alterius Parochi negligentia promanaverint. Sed errant vehementer: nam Ecclesiæ restaurario debitum reipsa constituit, ipsius Ecclesiæ proventibus, tanquam hypothecis, dissolvendum; quare, cum recens Parochus eos proventus assequatur, qui adjunctum habent ejusmodi pignus, in ipsum pariter anterioris Parochi debitum transfertur, uti Ventriglia (7) cum multis aliis sapienter exponit. Novus tamen Parochus repetere jure potest ab hæredibus anterioris Parochi quidquid ipse expenderit, ut damna alterius vitio illata reficeret; quæ profecto nequaquam evenissent, si Vicarii Foranei nos, uti debent, statim initio, vel post aliquod temporis spatium admonuissent; nam consilium rei idoneum susceptum a nobis fuisset, dum Parochus adhuc vita fungeretur; vel illud saltem Vicarii Foranei prætermittere non debuerant post Parochi mortem, nempe de allatis ob ejus negligentiam detrimentis nos certiores facere, & utrum aliquid superesset ex illis bonis, an vero translata alio fuissent, ut ipsa sequestro posita post accuratum rei totius examen, divendi possent, redactaque pecunia damnum reparari. De his te monendum existimavimus.

(1) *Tract. cit. de Eccl. reparandis c. 2. n. 1. & 2.* (2) *Sperell. dec. 67. nu. 10. Panimoll. dec. 6. annot. 8. nu. 15. Rota dec. 145. n. 2. coram Bichio, & decis. 163. num. 11. p. 17. recent.* (3) *Peckiat de Eccl. reparand. quæst. 11. n. 4. vers. Communiter tamen. Tondut. Quæst. Beneficial. part. 1. cap. 38. n. 9. Amostazo de Causis Piis to. 2. lib. 5. cap. 6. n. 56.*
(4) *Sperell. dec. 67. per totam. Panimoll. dec. 6. annot. 8. Ventriglia Rer. Eccl. lib. 2. annot. 18. §. unica. Nicol. in Praxi Canonica lib. 2. lit. P. §. 2.* (5) *In sua Epist. ad Boethium.* (6) *Lib. 2. Variar. cap. 35.*
(7) *De Reb. Ecclesiast, annot. 18. num. 73.*

INSTITUTIO CI.

Epistola Petro Francisco Peggio Philosophiæ publico Professori, utrum Clericus gerens Magistratum secularem, qui capitalem sententiam pronunciavit, Irregularitatem contraxerit, etiamsi non fuerit illa executioni demandata. An Clericus, qui militiæ nomen dedit, & manum cum hoste conseruit, irregularis habendus sit, quamvis certo sciat nemini mortem, vel mutilationem sua manu intulisse. Quid statuendum sit, si bellum justum, aut si injustum habeatur. Discrimen bellorum, quæ causa sui defendendi, aut alterius offendendi suscipiuntur.

I. QUidam Clericus prima Tonsura, ac minoribus Ordinibus præditus Mutina discessit mense Majo cum Exercitu Gallico in cohortem Equitum Bituricensium sponte sua cooptatus; cum illis forte militibus admixtus fuit, qui ad expugnandum Goitum missi fuerant, quæ arx ad Mincium posita, quinque, vel circiter milliaribus a Mantua distat. Equidem obnoxius fuit tormentis bellicis, quæ ab hostibus explodebantur, tamen eo nunquam devenit, ut suum sclopetum exploderet; certoque affirmat nemini vulnus, aut necem intulisse. Mense Junio nundum absoluto, facultatem obtinuit, ut negotiis suis domesticis expediendis domum reverteretur, quam deserere amplius non potuit, eo quod Bituricensium Equitum cohors in Galliam rediisset, quapropter induit rursus habitum Clericalem, studiis Ecclesiasticis operam impendit, & cursum, quem primo inierat, prosequi vehementer exoptat. Hinc a nobis postulas, utrum aliqua irregularitate devinctus sit, ob quam susceptos antea Ordines exercere nequeat, nec ad reliquos assumi valeat, nisi prius Apostolicæ Sedis facultas intercesserit.

II. Cum igitur hic Clericus neminem interfecerit, neque mutilaverit, uti constat ex eo, quod sclopetum minime disploserit in hostes, proculdubio respondendum videtur, nulli irregularitati fuisse obnoxium, quamvis militiæ adscriptus in acie constiterit, & conditionem a Clerico prorsus alienam delegerit, & in eo discrimine versatus ultro fuerit, ut aliquem necaret, aut mutilum efficeret.

III. Ad rem declarandam afferri potest exemplum Clerici, qui Magistratus sæcularis personam susceperit, quæ ab ipso longe abhorret, mortisque sententiam, in aliquem reum pronunciaverit.

IV. Inquiritur, an hic Clericus irregularis factus sit, licet ea sententia demandata executioni nequaquam fuerit. Id plures affirmant, Alii vero, ne Theologis examinandis cum labore tempus insumant, decernunt petendam esse dispensationem ab irregularitate *ad cautelam*. (1) Reliqui tamen unanimes asseront eumdem Clericum immunem esse ab Irregularitate, si ob ejus sententiam reus non perierit, eo quod ex homicidio solum Irregularitas dimanet (2). Eidem opinioni adhæret (3) Romanæ Rotæ Tribunal, ipsique Decreta Sacræ Congregationis Concilii conformantur (4). Sed opinio, quæ poscendam dispensationem tradit *ad cautelam*, probata non fuit a Pauluccio, qui olim S. Congregationis Concilii Secretarii munus exercuit (5), neque illam secutus est Cardinalis Panciaticus ejusdem Congregationis Præfectus, quo tempore Secretarii munus commissum nobis fuit, uti deprehenditur ex ejus suffragio in Causa Sancti Severini, quod nos ipsi retinemus; ea vero ratione potissimum ductus fuit, nempe supervacaneum esse dispensationem *ad cautelam* exposcere pro illa re, in qua constat nullam fuisse a Jure sancitam Irregularitatem.

V. Agit de hac eadem quæstione Diana (6), eamque sententiam amplectitur, quam paulo ante indicavimus, illudque superaddit, si irregularis evadit Judex, qui reo mortem edixit, omnique studio contendit, ut supplicio reus afficeretur, quamvis conatus suos frustra contulerit, ac reus mortem declinaverit, si, inquam statuenda Judici videatur Irregularitas, idem prorsus decernatur necesse est in illum, qui sclopetum displodens grandes plumbeas in alium emiserit, licet ipsum non attigerit, vel si vulnus alicui inflixit, in optimam valetudinem ille restitutus fuit, nec ullo membro diminutus. Id vero nemo unquam asseruit, & ne quidem somnio effinxit. Idem Diana sapienter advertit concedi a Sacra Pœnitentiaria, vel Dataria dispensationes ejusmodi, non tanquam necessarias, sed ut omni scrupulo, animique sollicitudine Fideles eripiantur.

VI. Proculdubio exemplum Clerici, qui Magistratum haud sibi consentaneum gerit, quive ob latam mortis sententiam nullam contrahit Irregularitatem, si reus mortem minime subierit; id, inquam, exemplum satis fortasse ostendit irregularem haud esse Clericum, qui militiam professus est, si nunquam in hostes sclopetum explosit, & pro certo habet nemini mortem intulisse, neminemque mutilum effecisse; imo fortasse aliquis ultra hos fines progredi non dubitabit, alteroque Judicis exemplo perductus fatebitur Irregularitati obnoxium non esse Clericum, qui ad pugnam profectus decertavit, sclopetum displosit, sed neminem certe occidit, aut parte aliqua corporis imminuit. Attamen ingenii tui vim intelligentes, non immerito timemus id Judicis exemplum haud satis esse, ut propositæ sententiæ acquiescas; & cum discrepantiam in iis quoque rebus invenire soleas, quæ reliquis omnibus simillima videntur, fortasse hoc discrimen in medium proferes, Irregularem, non fore Judicem, qui morte aliquem damnaverit, si deinde reus eo supplicio eripiatur, eo quod Judici solum objici potest illius mors, quem ipse sententia sua damnaverat; quare cum reus mortem decretam effugerit, omnis Irregularitas declinatur: Clericus autem, qui pugnam init, & sclopetum suum explosit, ut Irregularitate immunis existimetur, haud satis est, quod neminem ipse interfecerit, aut mutilaverit, sed aliorum quoque homicidia, & mutilationes ipsi tribuuntur, nam cum cæteris, qui hæc commiserunt, unum veluti corpus ipse constituebat. Id profecto magnum discrimen inter Judicem Clericum, & Clericum militem intercedere apertissime demonstrat.

VII. Equidem sapienter, uti soles responsum fecisti; tamen tum *in facto*, tum *in jure* satisfacere tibi contendemus. Goiti expugnatio ita se habuit, quemadmodum non Clericus ipse, sed plures alii, qui interfuerunt, fide atque integritate cogniti, nobis exposuerunt. Dux fœderati exercitus extemplo cohortem misit, ut parvum Goiti oppidum, quod exigua Germanorum copia tenebat, occuparet. Noctis tempore cohors profecta est, cui noster Clericus adjungebatur. Pervenit ad vallum Guiti palis munitum, cum tenebræ adhuc cœlum obtegerent. Germani milites de adventu hostium admoniti, tormenta bellica sæpius absque ullius offensione disploserunt. Postea ad exercitum Germanum, qui non longe aberat, tacito noctis tempore se contulerunt: sub lucem fœderati decessum hostium, oppidumque militibus vacuum deprehenderunt. Itaque mœnia ingressi sunt, eaque in suam potestatem redegerunt, ita tamen, ut nullus ex Germanis occisus, aut mutilatus fuerit (quod Clerico expeditionis comiti tribuendum judicares): neque ullus ex fœderatis mortem oppetiit in illa expugnatione, neque corporis partem ullam obtruncatam amisit, quod Clerici vitio vertendum non fuisset, ut immunis Irregularitate censeretur. En tibi rei totius seriem, quam polliciti sumus; nunc ad rationes ex jure desumptas veniamus; ac primum hoc discrimen anteponendum est, ac videndum, an bellum æquitati consentaneum putetur, vel ab ipsa prorsus alienum.

VIII. Nam si bellum injustum indicitur, Irregulares fiunt illi etiam, qui nullum ex hostibus necarunt, aut mutilarunt, dummodo militum aliorum opera aliqui ex hostibus mutilati, vel interfecti fuerint. Id unanimes fatentur Theologi (7). Recentiores tamen sic explicant, ut illos solum Irre-

(1) *Apud Corradum in praxi dispens. lib. 5. c. 2. num. 3. & in additionibus post. eumdem librum fol. 31. num. 57.*

(2) *Suarez de Censuris disput. 57. sect. 1. n. 3. Navarr. cons. 9. sub. n. 4. de pænit. & remiss. Thesaur. de Pænis Eccl. par. 2. c. 2. vocabulo Judicis Laici munus exercentes §. Contraria. Sperel. dec. 17. Ciarlin. contr. 203. per tot. Capon discept. 30. per tot. Pasqualig. quæst. Moral. Iurid. 17. num. 3. Leand. t. 5. tract. 2. de Irregularit. dis. p. 7. quæst. 5. & 6.*

(3) *In decis. 1191. num. 1. coram Seraphino.* (4) *In Vercellen. die 3. Feb. anno 1629. & in Spoletana die 15. Decem. 1630. in Sutrina 25. Maij 1695. in S. Severini irregularitat. 2. Junii 1703.*

(5) *Apud Ciarlin in Civ. controv. 203. §. final.* (6) *In edit. coord. tom. 5. resol. 89.*

(7) *Pontas in suo Dict. Cas. in vocab. irreg. cas. 70.*

irregulares existiment, qui licet neminem occiderint, aut mutilaverint, operam tamen suam præbuisse censeantur illis, qui necem hostibus intularunt, aut illos parte aliqua corporis imminuerunt; porro vicinoribus, & circumadstantibus id tribui potest, non vero illis, qui remota in parte exercitus consistunt. Excogitari quidem nequit post aciem instructam, quæ longissimum agri spatium occupat, eos milites, qui in sinistro cornu positi neminem mutilarunt, aut occiderunt, eos, inquam, contulisse operam suam reliquis militibus, qui in dextero complures hostes morti dederunt, aut ferro mutilarunt (1). Nonnulli quoque arbitrantur irregulares fieri Laicos, qui bellum injustum capessunt, si ipsorum comites occiderint, aut aliquem ax hostibus mutilaverint, quamvis illi nihil tale quidpiam commiserint; Clericum vero bello injusto decertantem putant Irregularitati penitus obnoxium, licet nec ipsa, nec cæteri milites gladio interfecerint hostes, nec eos quidem mutilavesint. At vero, cum jus Pontificium id Clerico ejusmodi nequaquam decernat, hæc sententia probari nequit, uti Suarez luculenter ostendit (2). Majolus, & perpauci alii, qui contrariam opinionem ax hoc canone tuentur (3): *Clerici, qui in quacumque seditione (alias factione) arma volentes sumpserint, aut sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu, in Monasterio pœnitentiæ tradantur*: Hi Scriptores, inquam, magnopere errant, eo quod is Canon da suspensione tantum agit, non vero de Irregularitate, quæ quidem suspensio non *ipso facto* irrogatur, sed Judicis sententia decernanda est.

IX. Sin autem bellum justissimum appareat, tunc bellum defensionis a bello offensionis oportet secernere, & bellum pariter, ubi quis hostem manu interfecit, vel mutilavit, & bellum, ubi nullum ipse ax his facinus, sed alii certa milites admiserunt. Cum bellum justum ad defendendam Patriam, Ecclesiamque suscipitur, Laicus, qui pugnando hostes interficit, nulla Irregularitate devincitur. Idem prorsus da Clerico statuendum est, si jussus bellum ineat, nec pro Ecclesia, vel Patria tuenda Laici sufficiant (4). Quod si bellum justum ad offendendum suscipiatur, accurate perpendi debet, utrum Laicus, aut Clericus hostem manu sua peremerint, vel mutilaverint. Nam, si ipsi nihil horum patravesint, omni prorsus Irregularitate immunes habentur, licet alii milites in eadem acie hostes morte affecerint, aut parte aliqua corporis imminuerint. In bello ejusmodi nihil interest, quid alii gessarint, & solum oportet expendere, quid Clericus, aut Laicus, de quibus agimus, manu sua perfecerint, ut inde statuatur, utrum Irregularitatem subjerint; Ita fuse demonstrat Schmalzgrueber (5), qui plures alios ejusdem sententiæ Theologos anumerat.

X. Honorii III. responsum rem totam facilius declarat (6). Ipsum datum fuit Sacerdoti Pelagio, seu Serotino, qui anxius, ac sollicitus da interfectis Turcis, qui oppidum suum invaserant, ad Pontificem confugerat: *Petitio tua* (inquit Pontifex) *nobis exhibita continebat, quod cum inimici Dominicæ Crucis, ac blasphemi nominis Christiani, castrum quoddam, in quo morabaris, graviter invasissent, exeuntibus inde habitatoribus tam Clericis, quam Laicis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occisi quamplurimi exciterunt: Unde cum pro eo quod aliquos percussisti, Irregularitatem metaos incurrisse: Mandamus, quatenus si de interfectione cujusquam in illo conflicta tua conscientia remordet, a ministerio Altaris abstineas reverenter, cum sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare*. Ex his sane verbis desumitur Irregularitati non esse obnoxium Sacerdotem qui bellum justum offensionis iniverit, incertusque est, utrum aliquem in conflictu necaverit, quamvis alii multos interfecerint, aut mutilos reddiderint; id Pontas (7) ductus eadem Pontificis auctoritate, & conventus condomi habiti recte, ac sapienter perpendunt (8).

XI. Inter cæteros, qui de Irregularitate studio accurato differuerunt, Gibalinus merito recensetur. Ipse potissimum illud inquirit (9): *Quinam sint irregulares in bello justo aggressivo, secuto aliquo homicidio*. Et statim respondet his verbis; *Neminem aliam, quomodocumque concurrat ad bellum justum, fieri irregularem propter homicidia, quæ committuntur ab aliis, quod fatentur omnes, & colligitur ex cap. Petitio &c. nihil hoc loco distinguendum esse inter Laicos, & Clericos; omnes enim si propria manu mutilent, aut occidant, sunt irregulares in hoc bello; nulli autem sunt, si a mutilationibus, & cædibus ipsi abstineant. Neque etiam quidquam facit, quod Clerici tunc in bello assistentes, sint in Sacris, quia Capitulum Petitio loquitur de Sacerdote, quem non damnat Irregularitatis, nisi illum conscientia alicujus a se occisi mordeat: neque in his videtur ullus ambigendi locus*.

XII. Postremo etiam accedit irregularem haud fore Clericum, aut Laicum, qui manu sua aliquem peremerit, aut mutilaverit, si has cædes patrarit, ut vitam suam in discrimine positam vindicaret; sic decernitur *in Clementina si furiosus, de homicidio*. Equidem plures in dubium revocant, utrum hæc Pontificis Constitutio non solum privatas rixas, sed atiam pugnas, & conflictus complectatur (10), tamen unanimi consensu major pars Theologorum existimat tum privatis in dissidiis, tum in præliis locum obtinere rationem tuendæ vitæ, & pro qua hostis necandus est. Quapropter, si Pontifex immunem Irregularitate declarat eum qui *cum moderamine inculpatæ tutelæ* privatim rixando adversarium suum interficit, immunis quoque Irregularitate censendus est, qui in acie pugnando servatoque eodem moderamine cædem committit (11). Hinc memoriæ proditur, Patrem Anselmum Petramellaram Capuccinum, qui manu sua septem Turcas obtroncavit, cum victoria superbi, atque insolentes navim ejus invaserunt, ad pedes Sancti Pii V. supplicem, ac provolutum, ut Irregularitatis vinculo solveretur, omni prorsus Irregularitate immunem a Pontifice declaratum fuisse, omni eo quod parumper deposito Crucis signo, quod manibus gerebat, ensem distrinxerat, ut vitam defenderet, pro qua tuenda septem ex hostibus neci tradiderat. Id Boverius, idemque Raynaldus commemorant (12).

XIII. Sed ad causam nostram redeamus: certissimum est nulli Irregularitati subjectum fuisse Clericum, si in Goiti expugnatione nemini ex Germanis, aut fœderatis vulnus, aut mors illata fuit; sin autem Germanus aliquis interemptus cecidit, aut mutilatus fuit, tum (licet aggressio facta sit) Clericus ab Irregularitate etiam vindicatur, si sclopetum suum nunquam explosit: ideoque pro certo habet neminem interfectum manu, sua vel mutilatum extitisse: nam id bellum æquitatis legibus consentaneum debet existimari. Pontas (13) omni prius Irregularitate seclusa ob Caput jam allatum: *Petitio, de homicidio:* monet petendam esse dispensationem *a porta armorum*. Hoc tamen consilium simile prorsus videtur illi, quod traditur a quibusdam Clerico Judici, qui sententia sua morte aliquem damnavit, licet interitu reus liberatus inde fuerit, nempe, ut a Sede Apostolica dispensationem *ad cautelam* exposcat. Quapropter iisdem rationibus, quibus usi sumus, ut supervacaneam hanc dispensationem *ad cautelam* ostenderemus, iisdem (inquam) rationibus dispensatio *a porta armorum* penitus inanis demonstratur.

XIV. Igitur aperte constat ax ipsa re, & Pontificio jure Clericum, de quo agimus, nulla Irregularitate fuisse illigatum: tamen haud persuasum omnino tibi esse putamus, eo quod indolis tuæ præstantiam, ingeniique vim in disputationibus perspectam habemus, ita ut vel minima perscruteris accuratissime. Quare haud facile probabis discrimen, quod inter bellum justum, & injustum interposuimus, nempe irregularem fieri militum in bello injusto, licet haud ipse ma-

nu

(1) *Gibalin. in suo tract. de irregal. c. 4. consectar. 7. difficult. 1. Diana in suo edit. coordinata tom. 5. tract. 3. resol. 98. & 99.* (2) *De censuris disp. 47. sect. 5. Schmalzgrue. ad tit. decretal. homicid. voluntat. an. 137. ad 143.*
(3) *In can. Clerici 23. quest. 8.* (4) *Juxta textam cap. pervenit. 2. de Immun. Eccles. Gonzalez. cap. petitio num. 7. & 8. de homicidio. Gibalinus de irregul. cap. 40. consectar. 7. difficult. ult. num. 40.*
(5) *Cit. tit. de homicid. voluntar. & casuali l. 3. decret. a num. 128. ad 136.*
(6) *Cap. petitio de homicidio voluntario.* (7) *In suo Diction. Cas. Conscien. in acab. irregular. cas. 69.*
(8) *Tom. 1. Conf. 7. sect. 2.* (9) *Cap. 4. consectar. 7. diffic. 4.* (10) *In Decretis Sorbonicis, quæ collegit. Sainte Beuve casu 108. tom. 5.* (11) *Canonum Interpretes in cap. Petitio, de homicidio. Fagnanus n. 3. Gonzalez. n. 2. Pirhagbius in 5. lib. decretal. tit. 12. sect. 4. nu. 115. Suarez de censuris disput. 37. sect. 5. n. 2. Silvester. in sum. in vocab. homicid. tertio. num. 8. vers. secundum existente in bello. Theophylas Raynaudus de Religioso loricato pronunt. 1. §. 2. tom. 17. suorum operum pag. 221.* (12) *In annal. Capuccinor. ad annum 1571. n. 6. loco.* (13) *Allato casu 69.*

nu fua, fed alii ejufdem exercitus homicidium commiferint, contra vero Irregularitata liberum effe, qui in bello jufto manu fua neminem obtruncaverit, licet alii a cædibus non ebftinuerint. Quippe videtur juxta hominum opinionem, ac judicium conferre plurimum Clericus ad patranda homicidia, quæ ab aliis admittuntur, idqua radix Irregularitatis, atque origo habetur: Infuper expofces fortaffe a nobia, ut explicemus illud, quod libere afferuimus: *Nam id bellum æquitatis legibus confentaneum exiftimari debet.*

XV. Itaque cupientes tibi omnino fatisfacere, primum aggredimur, nempe, ut allatam rationem belli jufti, etque injufti explanemus. Fatemur igitur illos *dare operam rei licitæ*, qui bello jufto decertant, & neminem manu fua interficientes, omnem, quam poffunt, diligentiam impendunt, ne ulla fiant homicidia. Poft hæc, fi aliquia in acie perimatur, illi quidem irregulares non fiunt, quamvis ad homicidium influere videantur (1). Illi vero, qui injufto certamine præliantur *dant operam rei illicitæ*. Quare cum facili negotio deprehendere potuerint *in eo facinore illicito* cædes evenire poffe, ideo fubeunt Irregularitarem, quamvis ipfi a cædibus abftinuerint, & commilitones tantum alieno fanguine manus fuas adfperferint (2). Infuper, cum Irregularitas ad Ecclefiafticam difciplinam fpectet, Legislatores irrogandam illis putaverunt, qui bellum injuftum ineunt, licet neminem occiderint, & alii folum in eadem acie cædes patraverint, nempe, ut homines a fufcipiendis bellis injuftis removeant. Contra vero Irregularitas illis nequaquam indicitur, qui bello jufto cædem nullam faciunt, quamvis ab homicidio reliqui non abftineant, videlicet, ne ab ejufmodi bellis ineundis homines nimium retardentur (3).

XVI. At in quo belli æquitas pofita fit difficillimum eft judicare. Equidem, cum bellum inter duos movetur, alteri tantum ex ipfis æquitas fuffragetur neceffe eft ob eam rationem, quam Grotius (4), & Victarius (5) juris publici peritiffimi his verbis exhibent; *At, ut neuter bellantiam injufte agat, fieri fane poteft. Injufte enim agit nemo, nifi qui & fcit fe rem injuftam agere; multi enim id nefciunt. Sic jufte, ideft, bona fide poteft litigari utrinque. Multa enim & in jure, & in facto, unde jus oritur, fugere homines foleat.*

XVII. Quapropter fi contingere queat, ut uterque bellantium injufte non agat, licet æquitas belli uni folum parti conveniat, a Theologia inquiritur, utrum miles arma capere poffit pro illo, quem certo fcit bellum injuftum movere, vel fi incertus de hac re fuerit, an deceat prius veritatem perfcrutari, quam militiam capeffat: unanimes autem affirmant nullam illi præftandam effe operam, qui bellum injuftum aggreditur; neque ab ipfis fubjectis (6). Quod fi ifti prorfus ignari fint, an eorum Princeps jufte, vel injufte bellum indicat tunc omnes fatentur non opus effe, ut id prius exquirant, quemadmodum ex S. Auguftino defumitur (7). *Ita ut fortaffe reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem oftendat ordo ferviendi.* Sin vero miles Principi bellanti fubjectus minime fuerit, negotium haud ita facile diffolvitur. Contendunt aliqui, prius inveftigandam belli æquitatem, quam miles hujufmodi nomen fuum præbeat; id vero alii nequaquam neceffarium exiftimant. Inter cæteros Diana (8) hanc fententiam tuetur, eamque nos ipfi plurimum æquitati confentaneam judicamus. Nam belli concitandi caufæ omnes in medium non proferuntur; plures enim in animis Principum conditæ, & velut obductæ tenebris delitefcunt. Accedit etiam, quod Chriftiani Principes nullum bellum fufcipiunt, quin ante a viris doctrina, ac Theologiæ fcientia præftantibus confilium experiverint. Quare milites, five inter fubjectos numerentur, five a Principe bellante nullo modo dependeant, ob hanc caufam omnem ex animo fcrupulum, ac follicitudinem deponere queunt, & facere reipfa confueverunt. Poftremo Principes cum neceffitas poftulat, extemplo milites confcribere nequirent, fi concedendum prius effet militibus, ut ferio perpendant, an bellum ejufmodi defenfionis, five offenfionis cum æquitate conjungatur.

XVIII. Hæc tibi afferenda putavimus, ut illud probetur, quod fuperius indicavimus, nempe: *Nam id bellum æquitatis legibus confentaneum exiftimari debet.* Poftquam vero tibi fatisfecimus, nunc fupereft, ut noftras aliquas difficultates exfolvamus. Ac primum Monacellus (9) Romanæ Curiæ peritiffimus hæc fcripta reliquit: *Clericus, qui militiæ nomen dedit, & armatus in bello fervivit, ftipendium accepit, & expeditionibus militaribus fe affociavit, indiget difpenfatione ab Irregularitate incurfa, licet moraliter certus fit, neminem mutilaffe, læfiffe, aut occidiffe.* Eadem prorfus verba Schmalzgrueber (10) commemorat, & ambo teftantur id fancitum fuiffe a Sacra Congregatione Concilii die 13. Januarii anno 1704., cum Iprenfis Caufa propofita fuiffet. Infuper certum eft in Romana Curia, Clericum Beneficio, vel Penfione præditum *ipfo jure* illis fpoliari, fi inter milites cooptatur, quamvis in nullo fe conflictu immifceat, five (ut Curiæ verbis utamur) *etiamfi fæva non exerceat* (11). Immo cum in dubium vocaretur, an eadem pœna irrogari deberet Clerico, qui inter Pontificis milites adfcribitur, *& fæva non exerces*: improbata fuit opinio Cardinalis de Luca, & Clericum ejufmodi Beneficio, vel Penfione deftitutum *ipfo facto* Sacra Congregatio conftituit *die 13. Novembris anno 1737. in Caufa Ulyffiponenfi Orientalis Penfionis*, uti recens Secretarius fapienter evulgavit; *& die 20. Maij anno 1716. in Caufa Perafina Penfionis coram Herrera.* Porro hæc decifio inter cæteras ejufmodi Herreræ typis editas enumeratur, eamque Fargna commemorat (12), quem fane nominamus libentiffime, eo quod ftudiis noftris interfuerit, cum Romæ immoraremur.

XIX. ProcuIdubio Sacram Concilii Congregationem maximi facimus, in qua magnam vitæ partem impendimus, cum pro tenuitate noftrarum virium Secretarii munere fungeremur. Attamen ex longa experientia deprehendimus ejufdem Sacræ Congregationis fententias temere in medium proferri ab illis, qui nunquam ipfas viderint, eofque plerumque decipi. Quare fapientes viri admiratione maxima corripiuntur, dum audiunt aliquid inufitatum a Sacra Congregatione fuiffe fancitum. Itaque ut obfecundaremus intellectui, qui voluntati obluctabatur magnopere propenfæ ad obfervantiam erga Sacram Congregationem, ex actis defumendam putavimus fententiam ejufdem Congregationis, de qua fermo eft, idque minime fupervacaneum fore ducimus, uti paulo inferius demonftrabimus.

Ipren. Irregularitatis.

H*Enricus Boffaert in Sacro Diaconatus Ordine conftitutus, & Canonicus Ecclefiæ Cathedralis Ipren. alias feculari militiæ nomen tulit pro fervitio Regis Catholici in Germania inferiori fe immifcendo in variis bellicis expeditionibus, in quibus, ut moris eft, homicidia, furta, rapinæ, incendia, aliaque hujufmodi fecuta fuerunt, abfque eo quod tamen quemquam interfecerit, aut mutilaverit, & deinde forfan in fuis Ordinibus, non tamen in contemptum clavium, fe exercuit. Cupiens autem ad Sacrum Præsbyteratus Ordinem promoveri fupplicem Sanctiffimo porrexit libellum pro abfolutione cum rehabilitatione, & difpenfatione ad ordines & Beneficia, dubitans, ne ex caufa præmiffa aliquam Irregularitatem contraxerit: illoque ad hanc Sacram Congregationem, & ab ifta ad Epifcopum pro informatione remiffo, ifte de expofitorum veritate teftatur, & ait, oratorem ex levitate animi prædicta perpetraffe, fed metu Irregularitatis incurrendæ fclopum femper in aerem explofiffe, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum effe, neminem occidiffe, mutilaffe, aut etiam læfiffe: & a tempore, quo arma tulit, nunquam Altari miniftraffe, nec ullas fui Ordinis functiones exercuiffe, quod juramento declaravit coram eodem Epifcopo. Teftatur infuper, illum a tribus annis ad meliorem frugem reverfum, pœnitentiæ figna dediffe, & ab anno commoratum effe in Seminario, in quo etiam de præfenti reperitur, fpiritualibus exercitiis, ac ftudiis vacando, proindeque eumdem petita gratia dignum cenfet.*

Pro-

(1) *Cap. Dilectus, Cap. fignificafti 1. Cap. ex litteris, Cap. Joannes de homicidio.*
(2) *S. Thom. 2. 2. quæft. 64. art. 8. Avila de Cenfuris par. 7. difput. 6. fect. 3. num. 2. in refponf. ad primum.*
(3) *Schmalzgrueber eod. tit. 12. lib. 5. Decretal. num. 233.* (4) *De Jure belli, & pacis lib. 2. cap. 23. n. 23.*
(5) *In Inftit. Juris naturæ, & gentium lib. 2. Cap. 23. num. 16.* (6) *Diana in edit. coordinata tom. 7. refol. 36.*
(7) *In lib. 22. contra Fauftum relat. in Can. Quid culpatur 23. quæft. 1.* (8) *In eodem loco refol. 38. & refol. 41.*
(9) *In formul. Legali tom. 1. tit. 13. formul. 3. num. 27.* (10) *Eodem tit. 12. num. 236.*
(11) *In decif. 69. & decif. 216. coram Cardinali Telfo.* (12) *De jure patr. part. 2. can. 26. caf. 2.*

Propofita igitur Caufa per fupplicem libellum. duabus vicibus rejecta fuit inftantia, nempe fub die 21. Maji 1701. & 17. Decembris ejufdem anni, ac poftremo fub die 30. Septembris proxime præteritis refcriptum fuit: Expectet: Modo autem poft lapfum fere quinque annorum prædictus Orator fupplex redit ad EE. VV. inftando declarari.

Primo, an indigeat difpenfatione, & quatenus affirmative

Secundo, an fit concedenda in cafu &c.

Die 13. Januarii 1703. Sacra Congregatio Concilii refpondit affirmative ad utrumque.

XX. Examinemus accurate, quid inter Monacellum, Schmalzgrueber, ac Sacræ Congregationis fententiam ab ipfis prolatam interfit. Illi de Clerico verba faciunt: *Clericus; qui militiæ nomen dedit*. Sacra autem Congregatio de Diacono: *Enricus Boffaert in Sacro Diaconatus Ordine conftitutus*. Equidem Clerici nomine Diaconus etiam juxta Canones intelligitur, tamen ufitato vocabulo is Clericus appellatur, qui folum primam Tonfuram, aut minores Ordines accepit: Infuper Sacra Congregatio Beneficium commemorat, quod illi tamen prætereunt; *Canonicus Ecclefiæ Cathedralis Iprenfis*. Iidem Scriptores generatim folum affirmant certum effe, a Clerico neminem manu fua fuiffe interfectum: *Licet moraliter certus fit neminem, mutilaffe, læfiffe, aut occidiffe*. At Sacra Congregatio, quæ etiam verba diligenter expendit, fpeciem hujufce certitudinis exponit, prout fupplex orator declaraverat: *Metu Irregularitatis incurrendæ fclopum femper in aerem explofiffe, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum effe, neminem occidiffe, mutilaffe, aut etiam læfiffe.*

XXI. Equidem Sacra Congregatio haud probat hanc certitudinem, quam orator attulerat, fed tantum memorat ab illo expofitum fuiffe, quod a cædibus abftinuerit, eo quod fclopetum fuum femper in aerem difploferit: id autem vix intelligi poteft: cum enim de pluribus expeditionibus, pluribufque conflictibus res agatur, in quibus animi vehementer commoveri folent, quis unquam affirmare certo, ac reipfa poffit femper in aerem fclopetum fe explofiffe; ideoque cædem nemini intuliffe? Porro duobus modis id contingere poteft, nempe, aut linea verticali, aut curva fclopetum exploditur. Si primum fiat, globus plumbeus in altum fic impellitur, ut decidens aliquem graviter queat offendere. Si vero fecundum fiat, experientia fatis oftendit tantam ineffe vim, tantumque impetum globis plumbeis, qui hoc pacto vibrantur, ut mortem aliquando inferre poffint, quod revera contingit militibus in pofteriore acie collocatis, qui vulnerantur ab ignitis globulis, qui ab hoftibus non quidem verticali, fed curva linea emittuntur; hanc autem rationem explodendi fclopetum a Diacono fervatam fuiffe in fuis expeditionibus verofimile videtur. Nam miles, qui verticali linea fclopetum femper exploderet, pœna immunis nequaquam difcederet.

XXII. Cum hæc ita fe habeant, fi Monacellus, ac Schmalzgrueber aliquid ftatuere volebant ex ea fententia Sacri Concilii Congregationis, aliter fe gerere debuerant. Nam exponi neceffe fuerat a Sacra Congregatione judicatum fuiffe difpenfationem ab Irregularitate neceffariam Diacono Canonico, qui militiæ nomen dedit, bellicis expeditionibus pluries interfuit, & tamen affirmavit a cædibus fe abftinuiffe, eoquod fclopetum femper in aerem difploferit. Si illi hoc modo fcripfiffent, tum facile quifquis dignofcere potuiffet, id Clerico, de quo verba inftituimus, nihil prorfus adverfari, Siquidem ipfe prima folum Tonfura, ac minoribus Ordinibus initiatus fuit, nulloque Beneficio præditus, qui uni tantum belli expeditioni fe immifcuit; & ideo pro certo magis affirmare poteft, quod neminem manu fua interfecerit, mutilaverit, aut læferit, quia fclopetum fuum nullo modo explofit.

XXIII. Refponfum Honorii III. fuperius allatum (1) pro Sacerdote datum fuit. Quare fufpicari aliquis poterit nihil penitus referre ad quæftionem, quam modo pertractamus, Ordinis Sacri rationem, ac titulum, qui Clericum minoribus Ordinibus præditum a Clerico Sacris Ordinibus initiato fecernit. Ut res plane expendatur, illud advertendum eft, quod Theologi docent, nempe, difcrimen effe inter eum qui militiæ haud nomen dedit, fed in conflictu folum militibus fe adjungit, & in acie decertat, atque inter eum, qui inter milites adfcriptus bellum ingreditur, etiamfi cum hofte manum non conferat. Inquiritur ergo, an Clericus ad facros Ordines affumptus, qui militiam profitetur, Irregularitati fit obnoxius (2). Ac primum unanimes Theologi fatentur, levem folummodo culpam admitti a Clerico, qui ad minores Ordines exceptus, inter milites fponte cooptatur: lethali vero culpa vacuum non effe Clericum, qui Sacris Ordinibus ornatus militiam amplectitur (3). Eamdem pariter culpam tribuendam Clerico exiftimo, qui licet minores folum Ordines affecutus fuerit, Beneficium tamen poffidet. Nam quæ illicita decernuntur Clericis ad Sacros Ordines evectis, eadem prorfus afficiunt Clericos, qui Beneficium habuerint: alias quoque rationes enumerat Schiara (4). Quapropter fi Irregularitas in Ecclefiafticos conftituitur, qui militiam fufcipiunt; illi folum Clerici intelligendi funt, qui Sacris Ordinibus initiantur, aut Beneficium aliquod obtinent. Nam res agitur de Irregularitate *ex delicto*, non *ex defectu*. Illa vero criminis gravitatem pro certo habere debet, five *Cenfura* putanda fit, quemadmodum Thomiftæ contendunt, five, ut aliis placet, gravis tantum pœna Ecclefiaftica.

XXIV. Neque hic ullam vim habet, quod fuperius dictum eft, Beneficiis nempe, ac Penfionibus *ipfo facto* deftitui Ecclefiafticum, qui fe inter milites adfcribit. Quippe id Romanis a Pontificibus decernitur, ac potiffimum a Sixto V.: neque Irregularitatem confequitur jactura Penfionum, ac Beneficiorum. Nam Irregularis etiam *ex delicto* nifi forte ob militiam id obvenerit, fuas Penfiones, ac Beneficia retinet, donec interpofita Judicis fententia, fpoliatus ipfis declaretur; & priufquam Judex hanc fententiam pronunciet, jure poteft Ecclefiafticus fua Beneficia alicui dimittere, uti clare deprehenditur *ex Cap. ex litteris, de exceffibus Prælatorum*, idemque Gibalinus fufe demonftrat (5).

XXV. Inquirunt Theologi, utrum Irregularis judicandus, vel immunis cenfendus fit aliquis, cum delictum in dubium vocatur, & quæftionem hoc pacto dirimunt, fi dubio, incertoque crimine *in Forum externum* Irregularitas deducitur, ut pœnæ ftatuantur, nempe, ut Clericus fuo carere Beneficio declaretur, tum nulla Irregularitas præponenda eft, ob eam caufam, quod nequaquam liceat certam pœnam pro incerto crimine conftituere. Sin autem res agitur de *Irregularitate pro interiori Foro*, nempe, ut Clericus ab exercendis fuis Ordinibus abftineat, & ne ad alios affumi contendat, tunc Irregularitas pro certo habenda eft; nam cum dubia res videtur tutior pars eft eligenda (6). Porro hæc fententia Clerico, de quo verba facimus, tum *in Foro externo, tum in Foro confcientiæ* plurimum fuffragatur. Etenim *in Foro externo* certum prorfus effe debet, quod neminem occiderit, aut mutilaverit, de qua re nihil omnino ipfe dubitat, cum tormentum fuum nunquam exploferit, *in Foro confcientiæ* rei dubietas fatis effe putatur, quæ fane dubietas penitus eximitur ob certiffimam illam cognitionem, quam modo expofuimus. Poftremo Benedictionem noftram tibi impertimur.

IN-

(1) *In cap. Petitis de homicidio.* (2) *Canon. Si quis in vocabulo militaverit dift. 51. Thefaurus de pœnis Ecclefiaft. part. 2. cap. 1. in vocab. Bello.* (3) *Lorca in 2. 2. D. Thomæ qu. 40. art. 1. fect. 3. difp. 51. n. 12. Caftropal. in tom. 1. tract. 5. difp. 5. punct. 6. n. 5. Card. de Lugo in fuis Refponf. Moral. lib. 5. dub. 14. Diana in edit. coordin. tom. 7. tract. 7. refol. 52.* (4) *In fua Theol. bellica tom. 1. lib. 2. diffic. 2. n. 6.* (5) *De Irregular. cap. 2. part. 3. confectar. 5.* (6) *Cap. Ad Audientiam, & cap. fignificafti 2. de homicidio. Eodem cap. Ad audientiam. Abbas num. 2. Marian. Socin. num. 18. Oftien. num. 2. Joannes Andreas n. 7. Fagnan. num. 2. & feqq. Barbofa n. 2. & 3.*

INSTITUTIO CII.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, & Parochis diœcesanis, teneri singulos Archipresbyteros indicere cœtum, in quo morales quæstiones examinandæ proponantur. Omnes autem Parochos, & Confessarios ad eosdem cœtus convenire debere. Transmittenda esse ad P. Pœnitentiariam responsa propositis quæstionibus reddita. Muneri suo deesse illos omnes, qui gerunt curam animarum, nisi scripta exhibeant eorum nomina, qui Paschali præcepto minime paruerunt.

I. FAteri revera possumus omnem curam impendisse, statim ac pervenimus in hanc Sedem, & etiam sanxisse, ut conventus haberentur ad examinandas Theologiæ Moralis quæstiones, ac deinde Parochi his cœtibus peractis ad Pœnitentiarium huic negotio præpositum mitterent responsa, quæ probata, & constituta fuerint. Quippe non ignoramus quantam utilitatem Ecclesiasticæ disciplinæ conferant cœtus ejusmodi, qui per diœcesim indicuntur. At quoniam superiori tempore hæc quidem responsa Pœnitentiario tradi consueverunt, ita tamen ut semper incertum esset, an illa veritati consentanea forent, ideo Pœnitentiario ipsi præcepimus, ut post accuratum examen typis evulgaret, quid reipsa propositis quæstionibus respondendum videretur, ut illi nempe, qui falsam sententiam protulerint errorem agnoscant, qui vero sapienter judicaverint, quadam voluptate recreentur. Hæc omnia continentur in Decretis, quæ in lucem edidimus, & ad Parochos transmitti curavimus die 22. Novemb. 1731.

II. Quidquid ipsi polliciti sumus, diligenter peractum fuit; nam Pœnitentiarius designatus quotannis promulgare responsa, quæ paulo ante exposuimus, non prætermisit. Attamen non sine gravi animi nostri mœrore fidem, ac diligentiam aliorum commendare non possumus; quinimmo queri debemus, quod in hac diœcesi plures jussa nostra parere recusaverint, & nunc etiam illa facere negligant.

III. Id vero desumitur apertissime ex eo; quod nonnulli Parochi cœtus præscriptos cogere, & multi alii Sacerdotes Confessarii ad illos convenire omiserint, quamvis interesse deberent; & satis esse putaverint ad illum, qui cœtui præsidet, pagellam mittere, in qua sententiam suam descriptam affirmarent. In hac diœcesi alii tamen nullos ditioni suæ Parochos adjunctos habent, & solum Titulares Archipresbyteri nuncupantur, quos vel Decessores plerumque nostri, vel nos ipsi constituimus. Cum Parochus aliquis titulum Archipresbyteri a nobis expetivit, cavendum duximus, ne ipse immunem se, ac liberum a cœtibus Ecclesiasticis arbitraretur, sed nobis pro certo responsum fuit, illum etiam daturum esse operam, ut cœtus ejusmodi cogeret, & Sacerdotes, atque Confessarios suæ Parochiæ ad illos convocaret. Quare id munus eidem Parocho injunximus, cum Diploma pro conferendo Archipresbyteri titulo obsignavimus; nunc autem compertum reipsa fuit, ipsos huic præscriptos muneri haud satisfacere, cum in eorum ditione nulli alii Sacerdotes versentur præter Cappellanum (si tamen aliquem Ministrum sibi adjunxerint): postremo (ut reliquas etiam corruptelas enumeremus) indicem illorum percurrimus, qui responsa propositis in conventu quæstionibus ad Pœnitentiarium haud miserunt, octo deprehendimus Archipresbyteros, qui id facere contempserunt annis 1738., & 1739.; insuper alios viginti novem Archipresbyteros, qui ab anno 1739. munus ejusmodi ad hanc usque diem detrectarunt, etiamsi annus ad finem prope jam pervenerit; eorumque illud fit, quod hi Conventus Ecclesiastici mensibus Novembris, ac Decembris omittuntur; nam ante illud tempus convocari solent, ut hyemis viarumque incommoda declinentur.

IV. Deus bone! Adeoque arduum, ac difficile videtur Theologiæ Moralis quæstiones coacto cœtu pertractare, ea conditione pariter adjecta, ut illis mensibus, qui minus incommodi afferant, iidem cœtus indicantur, modo tamen anno peracto omnes præscripti conventus habiti fuerint? Id enim permittunt Decreta; quæ nuper commemoravimus, & quæ die 22. Novembris anno 1731. evulgata fuerunt, licet plures aliæ Diœceses eos cœtus in singulas hebdomadas præscribere consueverint. Novum & inusitatum est tot Sacerdotes reperiri, qui pedibus conterant Episcopi sui mandata, quæ haud temere, & inconsulto, sed juxta Ecclesiæ disciplinam, atque instituta ab ipso sanciuntur, quamvis etiam iidem Sacerdotes in Sacra Ordinatione Decretis ejusmodi observantiam polliciti fuerint: *Promittis mihi, & Successoribus meis reverentiam & obedientiam? Promitto.* Equidem P. Ludovicus a Ponte votum reipsa implicitum illis verbis asseruit, cum Pastori suo promissum illud præbeatur, qui Deum ipsum exhibet, ejusque personam in terris sustinet (1). Incredibile pene est inter Sacerdotes etiam, qui virtutem excolunt, & se omni prorsus macula immunes existimant aliquos non deesse in ea cogitatione fixum defixus, ut Pastoris sui jussa quocumque modo eludant, eaque subdolis, & ineptis rationibus interpretentur tanta animi quiete, ac lætitia, quæ etiam ex oris serenitate deprehenditur, ut peritissimo Mathematico conferri posse videantur, qui post assiduos labores, diuturnasque vigilias circuli quadraturam detexerit. Postremo inusitatum videtur, quod plures ex nostro Clero Sacerdotes, Parochi, & Archipresbyteri acerrime in prima acie arma suscipiant pro tuenda ignorantia, cui nos bellum indiximus, quod sane omni studio prosequemur, donec hac mortali aura fruemur. Revera pro ignorantia decertant, qui remedia impediunt ad eam expellendam necessaria; nec fortasse unquam revocarunt in mentem, quod ipsi sæpius in Evangeliis legerunt, nempe, si cœcus cœcum ducat, ambos in foveam cadere.

V. Sed jam præcepta post exclamationes statuenda sunt, quæ omittere non licet, ne muneri nostro deesse videamur. Primum igitur, singulis Archipresbyteris præcipimus, ut singulis mensibus cœtus pro examinandis Moralis Theologiæ quæstionibus indicant, edictumque renovamus die 22. Novembris anno 1731. promulgatum, iterumque permittimus, ut illis mensibus hi cœtus fiant, qui minus incommodi sint, dummodo labente anno præscriptus cœtuum numerus absolvatur. Secundo, præcipimus Archipresbyteris, Parochis, ac Sacerdotibus Confessariis, ut simul ad eosdem cœtus conveniant; & pro certo teneant haud satis esse, si responsum suum, ac sententiam transmittant, nisi forte legitimum impedimentum interveniat, nempe, si gravi morbo laborantibus operam præstare debeant, vel ipsi vera ægritudine retardentur. Episcopus Petricorensis typis dedit conventus Ecclesiasticos in sua Diœcesi peractos, & post trecentos annos eam consuetudinem illic institutam testatur. Illam vero præ cæteris utilitatem desumi commemorat, quæ percipitur ex sermonibus post solutam quæstionem fieri solitis, ex quibus non semel sententiæ æquitati minus consentaneæ corriguntur aliorum opinionibus, quæ ad veritatem magis accedunt. Plerumque etiam severitas illorum, qui acriori studio Ecclesiasticam disciplinam expetunt, ab aliis temperatur, qui prudentiæ laude, atque experientia magis excellunt, quemadmodum idem Episcopus in libri Præfatione recenset. Hæc satis ostendunt nihil prodesse, si responsa ad cœtum scripta mittantur. Nam qui absens est, satisfacere nequit iis difficultatibus, quæ ab aliquo fortasse in medium proferuntur, neque aliorum rationibus adductus opinionem suam deponere. Tertio, Titulares Archipresbyteros magnopere hortamur sibi deligere alium Archipresbyterum non Titularem, ad quem se conferant cum suis Cappellanis, aliisque Parochiæ suæ Confessariis, quoties cœtus Ecclesiasticus ab illo convocabitur; vel alteri Titulari Archipresbytero se adjungant, cum cœtus eosdem singulis mensibus instituunt; neque enim cœtus reipsa nuncupari debet, cum solus Archipresbyter, ejusque Cappellanus conveniunt, qui, utpote Minister, & stipendio Archipresbyteri vitam sustinens, ab illius sententiis, ne vestigium quidem discedere, sed, velut Echo, verba ipsius solum repetere consuevit. Si Titulares Archipresbyteri hæc serio perpendent, nos certe humanos, ac lenissimos judicabunt, qui solum eos monendos volumus, dum rem haud inusitatam, ac novam proponimus. Id nos eo consilio fecimus, ut facilius dignoscere possimus eos Archipresbyteros Titulares, qui ad cœtus præscriptos non Cappellanum modo, sed alios Sacerdotes vocare queant. Rem pariter haud insolitam proposuimus; nam plures novimus Titulares Archipresbyteros, qui simul conveniunt, ut de quæstionibus Moralis Theologiæ verba faciant. Quarto, Titulares Archipresbyteri, quamcumque rationem ex his, quas enumeravimus, elegerint, propositis quæstionibus responsum dare haud prætermittant, indictosque conventus faciant eo mo-

(1) In Tractatu de perfecto Sacerdote cap. 12. §. 2. Instit. Eccles.

modo, quo poterunt, donec aliud a nobis decernatur; diligenter expendant paratum fore remedium, si post comparatum Archipresbyteri titulum eosdem cœtus omittant, aut negligant. Quippe is titulus nullum characterem imprimit, ideoque illum penitus obliterandi, quoties id nobis libuerit, facultate non caremus. Quinto, transmitti jubemus ab anno proxime ineunte 1740. ad P. Præmuli Barnabitam Pœnitentiarium responsa propositis quæstionibus reddita, idque perficiendum mense Novembri statuimus; nam, uti dictum est, & nos minime latet, cœtus, qui mensibus Novembris, ac Decembris cogi deberent, ante illud tempus ob viarum impedimenta fieri consuevisse. Porro decet maxime, ut eadem responsa in manus Pœnitentiarii eo tempore deveniant, ut illa commode perlegere, & examinare queat, antequam sententias suas exarare, ac typis evulgare debeat, quæ novo ineunte anno ad omnes Archipresbyteros mitti solent. Ultimo, præcipimus reddi Pœnitentiario intra mensem Januarii anni 1740. responsa, quæ data fuerunt quæstionibus expositis anno 1738., atque anno 1739. Id autem præcipimus iis, qui responsa nequaquam miserunt anno 1739., & cæteris etiam, qui jussis his nostris antea minime paruerunt.

VI. In posterum detrectantes pœnis arbitrio nostro statuendis puniemus, insuper, aut Titulares, aut non Titulares Archipresbyteri quoties aliquod ex his mandatis violabunt, decem Romana scutata certissime persolvent, quæ piis operibus impendentur; nam experientia compertum est, parum prodesse argumenta, objurgationes facile contemni, monitiones vero comparari armis, quæ cuspide careant, & illam satyrici Vatis sententiam veritati prorsus convenire:

Ploratur lacrymis amissa pecunia veris:
Non cohibeat sacra verba malum: majore tumultu
Planguntur nummi, quam funera.

His versibus usi non fuissemus, nisi gravis Auctor Ecclesiasticus eos prius attulisset, cum hoc idem argumentum pertractaret (1).

VII. Quæ huc usque diximus, cœtus habendos, & responsa ad Pœnitentiarium mittenda satis ostendunt, ac constituunt, tamen haud consulunt gravissimæ corruptelæ, ob quas Parochi, & Confessarii ad eosdem cœtus minime conveniunt, & cæteri omnes, qui id facere debet juxta Decreta, quæ anno 1731. confecta sunt. Quare renovamus ea, quæ tunc præscripta fuerunt, nempe, ut ille in cujus ædibus, vel Ecclesia cœtus cogitur, præsentes accurate describat, & absentes etiam cum iis causis, & impedimentis, si quæ afferent, quibus adducti, ad conventum cum reliquis accedere nequaquam potuerint: deinde, cum responsa ad Pœnitentiarium mittet, eos pariter nominabit, qui cœtui non interfuerint, ut pœnas arbitrio decernamus, & salutarem quoque medicinam ipsa adhibeamus. Nam Confessarios, cum ad facultatem prorogandam accedent, examine severiori excipiemus. Parochos autem ad novum examen vocabimus, si pervicaces his jussus faciendis deprehendamus: vel enim mandata nostra despiciunt, vel adeo torpescunt otio, ut nullam studiis Ecclesiasticis excolendis operam præbere velint; equidem primum suspicari nullo modo possumus, sed potius oscitantem socordiam, ex qua magna rerum ignorantia dimanat, ideoque novum illis examen indicere jure merito possumus, sive Parochiam a nobis, sive a Decessoribus nostris obtinuerint.

VIII. Episcopus Petricorii eo loco, quem superius nominavimus, maximas agit gratias illis Ecclesiasticis, qui cœtus ejusmodi vel coegerint, vel iisdem interfuerint; deinde se graviter animo perculsum fatetur aliorum causa, qui idem Institutum neglexerant. Ejusdem Episcopi exemplum imitamur, eisque gratias singulares persolvimus, qui munere hoc suo perfuncti sunt; sed nobis dolendum non est ob illorum pudorem, ac verecundiam, qui ad eos cœtus perraro accesserunt. Nam jure quidem suspicari nobis licet, nullo pudore affici, qui hanc disciplinam, & Institutum contempserint, quin etiam ob pervicaciam insolenter se jactare: ideoque noster animus frustra mœrore tabesceret.

IX. Venerabilis Dei Famulus Joannes de Ribera Patriarcha Antiochenus, & Episcopus Valentiæ misit ad Concilium Provinciale Salmanticæ coactum, libellum plenum sapientissimis monitis, quæ ad Episcopos pertinent. Is libellus typis a Cardinali de Aguirre traditus fuit (2). Præ cæteris autem illud potissimum admonetur (3): *Mittat frequenter Episcopus epistolas encyclicas, qua Clericis, qua Curatis, qua vero Locorum Incolis, omnes exhortando, ut eorum officia diligenter adimpleant.* Id profecto salutare consilium pluries secuti sumus, sed, ne molestiam, ac fastidium Parochis hujus Diœcesis afferamus, ac ne novas encyclicas litteras conjiciamus, aliquid hic breviter superaddemus, quod sane aliud argumentum, sed haud minoris utilitatis, complectitur.

X. Institutionem quinquagesimam quintam promulgavimus die 10. Martii anno 1736., ubi de Paschali præcepto verba facientes, hæc decrevimus: *Ac primum aliqui Rectores Ecclesiarum facile negligunt illorum nomina Patri Pœnitentiario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel eo prorsus indigni judicati sunt. Quare, ne gravissimum hoc malum invalescat, singulis Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium Patrem Pœnitentiarium admoneant, si forte aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacramentum haud sumpserit, aut si ob singularem Dei misericordiam præceptum ejusmodi nemo violaverit: ipsius Pœnitentiarii jussa ad pronunciandam in contumaces Interdictum deveniet. Qui hæc facere contempserint, pœnas nostro arbitrio statuendas persolvent.*

XI. Porro id alienum non est a Synodo Decessoris nostri cap. 3. lib. 2. Attamen quadraginta tres Parochi Diœcesis eorum nomina nondum exhibuerunt, qui in Paschate hujus anni 1739. Divinam Eucharistiam perceperint.

XII. Jam facile perspicimus, quid respondeant, nempe, in suis Parochiis neminem versari, qui Paschali præcepto non obtemperaverit. Sed quo tendat hæc animi lenitas, ac moderatio, a nobis patienter intelligant, omittimus contemptum, quo jussa Pastoris sui hac ratione prosequuntur.

XIII. Decessor noster singulis Vicariis Foraneis præcepit epistolam singulis mensibus scribere, qua admonerent, an aliquod scandalum in ipsorum ditione contigisset. Id etiam adjungitur iisdem litteris, quibus Vicarii Foranei constituuntur. Hæc optima consuetudo paulatim obsolevit, ita ut solus Archipresbyter, ac Vicarius Foraneus Treppii in finibus Diœcesis, ac ditione Florentina primum hoc Institutum constanter retineat. Id cæteri facere prætermiserunt ob eam causam, quod nihil mali obtigerit, ut litteræ scribendæ viderentur. Utinam a veritate alienum hoc non esset! sed illi vehementer errant. Nam gravissima facinora sæpe committuntur; quæ tamen Vicarii Foranei dissimulant, nec de illis certiores nos faciunt, ita ut abstinere a litteris conscribendis non indicet quidem disciplinæ, morumque integram observantiam.

XIV. Hoc sane exemplum nos magnopere perterret, adducitque, ut pro certo habeamus plurimos fore, qui Paschali præcepto minime pareant, si consuetudo scribendi de medio auferatur ob eam rationem, quod populus omnis obtemperasse præcepto ejusmodi censendus sit, cum nullæ a Parochis literæ redduntur. Ipsi vero scribere cessantes nos etiam monere negligent, si aliquis in Paschata ad sacram Eucharistiam non accesserit.

XV. Quapropter his nostris literis præcipimus Parochis omnibus, qui anno 1739. ad Pœnitentiarium nequaquam scripserint eorum nomina, qui Paschali præcepto non obtemperaverint, vel ipsum Pœnitentiarium non admonuerint ab omni populo perceptam esse Eucharistiam, præcipimus, inquam, huic muneri satisfacere, priusquam mensis Januarius anni ineuntis 1740. absolvatur, & in posterum id peragendum a singulis Parochis infra octavam Ascensionis Domini perpetuo decernimus. Qui hæc jussa non fecerit, pœnas illi arbitrio nostro irrogabimus; interim vero sex Romana scutata persolvet, quæ a nobis pro Locis Piis sublevandis conferentur.

IN-

(1) *Petrus Blesensis epist.* 79. (2) *Tom.* 4. *Conciliorum Hispanorum.* (3) *Pag.* 99.

INSTITUTIO CIII.

Norma quædam præscribitur pro cœtibus Ecclesiasticis, qui in hac Metropolitana Ecclesia haberi consueverunt, ut quæstiones Theologiæ Moralis discutiantur. De his, qui cœtibus hujusmodi interesse teneantur. Utrum omnes qui Canonici dignitate insigniti sunt, convenire debeant. An Canonicus Pœnitentiarius intervenire adstringatur. Utrum Confessarii Regulares ad excipiendas Laicorum Confessiones approbati, hosce Ecclesiasticos conventus adire teneantur.

I. QUamvis in XXXII. Institutione promulgata die V. Septembris anno MDCCXXXIV. normam aliquam præscripserimus pro cœtibus Ecclesiasticis, qui in hac Metropolitana Ecclesia fieri consueverunt, ut quæstiones Theologiæ Moralis examinentur, tamen perpauca necessario addenda sunt.

II. Ac primum, monemus omnes, qui convenire debent, ne id facere prætermittant, itarumque in delinquentes easdem pœnas innovamus, quas jam constituimus.

III. Sed quoniam nonnulli se immunes putant, in fine harum litterarum indicem eorum subjiciemus, qui coetibus iisdem interesse omnino debeant.

IV. Secundo, qui tenetur ad hos coetus Ecclesiasticos accedere, ille permaneat, donec universa concio dimittatur. Quippe, *non dicitur venisse, qui non stetit:* nec discedat loco, statim ac ab urna nomen illius extractum est, qui propositæ quæstioni respondeat. Nam quisque intelligat necesse est, quibus argumentis eadem quæstio declaretur, quid deinde P. Theologus, & nosmetipsi superaddamus. Qui non paruerit, poenis iisdem obnoxius fit, quæ in absentes ab his coetibus sanciuntur.

V. Tertio, qui cum reliquis in coetu versatur, donec tota res peracta fuerit, modestiam præseferat, mentemque intendat; neque ob insitam socordiam eos corporis motus imitetur, qui ob naturales causas fiunt ab animantibus, dum in machina pneumatica concluduntur, quemadmodum nos ipsi non semel inspeximus.

VI. Quarto, qui quæstioni respondet, haud novis, & insolitis opinionibus adhæreat, sed illas potissimum, quæ præstantium virorum auctoritatibus magis innitantur, quam sana viam magna cum doctrinæ laude P. Theologus insistit.

VII. Quinto, curam aliquam impendant omnes, ut sententiam suam clarius exponant. Quæstionem prius declarent; responsum deinde subjiciant, aliudque suis rationibus confirment, ac postremo diluant argumenta, quæ contraria esse videntur. Nam si confuse, & incondite simul omnia permisceantur, difficile prorsus est intelligi, quæ in medium proferuntur. Illud pariter monendum ducimus, ut ex gravioribus Theologis auctoritates desumantur, certaque de illis cognitio prius comparetur: etenim non semel Canones afferri deprehendimus, qui in tota juris amplitudine haud continentur. Sæpius pro nostra mediocri experientia juris Pontificii ea nobis voluntas incessit, ut Canones illos omnino falsos, vel pessime exscriptos ostenderemus, ob eam rationem, quod notis compendiariis ab Auctoribus editos describere nescivetint.

VIII. Postremo, cum tot Parochi, & Sacerdotes Confessarii, iis omnibus, quæ superius enumeravimus, accuratissime satisfaciant, reliquos hortamur ut ipsorum exempla sibi ante oculos proponant, non vero imitentur eos, qui unum, vel plura ex iis, quæ nuper indiximus, prætermittunt.

IX. Sed jam illos recenseamus, qui his cœtibus interesse debent, in quibus de Moralis Theologiæ quæstionibus sermo instituitur. Itaque omnes id præstare tenentur, qui vel Sæculares, vel Regulares animarum curam exercent. Neque hoc sane in dubium revocari potest, cum Sac. Congregationis Concilii sententiis comprobatum semper fuerit. Ut vetustiores prætereamus, illam tantum afferimus, quæ die 3. Septembris anno 1650. promulgata fuit his verbis: *Sac. Congregatio censuit, Episcopum cogere posse ad interessendam Congregationi casuum conscientiæ Parochos tam Sæculares, quam Regulares, curam animarum exercentes* (1).

X. Convenire etiam debent Sacerdotes sæculares, licet cooptati inter Canonicos hujus Metropolitanæ, vel alicujus Collegiatæ Ecclesiæ, qui Pœnitentiæ Sacramentum Fidelibus administrant. Id quondam in Sacra Congregatione propositum, sed nihil prorsus decretum fuit. Tandem post novam Disquisitionem, & examen responsum est, etiam Canonicos Confessarios teneri, & præ cæteris Canonicum Pœnitentiarium. Quippe die 15. Martii 1692. (2) petitum illud fuit: *An Episcopus possit compellere Canonicos, Confessarios, ceterosque Presbyteros Cathedralis sub pœna pecuniaria, ut accedant ad Congregationem casuum conscientiæ*, Sacra autem Congregatio ita respondit: *Posse compellere omnes Sacerdotes sæculares Confessarios, etiamsi sint Canonici, cæteros vero non posse compellere, sed hortari.* Monacellus alia Decreta commemorat, quibus Sacra Congregatio eamdem sententiam confirmavit (3).

XI. De Canonico Pœnitentiario satis constat ex auctoritate Cardinalis Petra, qui per plures annos Secretarii munus in Sac. Congregatione Concilii magna cum laude gessit, suisque præclaris in Apostolicas Congregationis sententias plurimum illustravit (4). Porro ille perpendens certum, decretumque esse a Sac. Congregatione, ut seculares Confessarii his cœtibus Ecclesiasticis interveniant, statim hæc superaddit: *Cæterum ab inde citra eadem Sac. Congregatio censuit, Episcopum cogere posse* (ut iisdem cœtibus intersint) *nedum Parochos, sed etiam Confessarios sæculares: quod sane non solum procedit quoad eos, qui ex fundatione Beneficii, vel officii tenentur ad munus Confessarii, ut præ cæteris est Canonicus Pœnitentiarius; sed etiam quicumque alii Sacerdotes sæculares sine titulo, & voluntarie ad Confessiones ab Episcopo destinati.*

XII. Alias pariter disputatum fuit, utrum Regulares Confessarii conventus eosdem pro examinandis Theologiæ Moralis quæstionibus coactos adire tenerentur. Cardinalis quidem Columna in sua Synodo ipsos impulit, ut id facerent (5). Romanum quoque ultimum Concilium tit. 15. cap. 9. Regularibus Confessariis idem præcipit, nisi forte in suis Monasteriis cœtus ejusmodi statuantur. Attamen ex communi jure id necessario præstandum ab ipsis nequit affirmari, quamvis in Monasteriis non immunibus, sed Episcopi ditioni subjectis immorentur.

XIII. Nemo ignorat aliqua Regularium Monasteria jurisdictioni Episcoporum subjici ob eam causam, quod præscriptus ab Innocentio X. numerus Religiosorum virorum in illis non habeatur (6). Quare Episcopus Forosemproniensis die 12. Maji anno 1685. illud petiit à Sac. Congregatione (7): *Episcopus exponit, in Civitate Forosempronien. duo adesse Regularium Cœnobia, unum scilicet Minorum Conventualium Sancti Francisci, alterum vero Barnabitarum, quæ propter exiguum Religiosorum numerum inibi degentium subjecta sunt jurisdictioni Ordinarii ex Decreto sanctæ memoriæ Innocentii X. incipien. Ut in parvis: & licet dicti Religiosi hujusmodi subjectionem agnoscant, atque patiantur, qui tamen ex eis sæcularium confessiones, eodem Ordinario approbante, excipiunt, ad Congregationem casuum conscientiæ, quæ singulis mensibus habetur, cuique Confessarii omnes intersunt, accedere renuunt; quocirca petit declarari, an prædictos Confessarios Regulares cogere possit ad interessendam præfatæ Congregationi casuum conscientiæ Sacra &c. respondit Negative.*

XIV. Idem argumentum rursus propositum fuit in Sac. Congregatione, cum nos ipsi Secretarii munere fungeremur, ab Asculano Episcopo, qui exponens Ecclesiæ suæ statum, & conditionem, illud præsertim admonuit, plura in sua Diœcesi Regularium Monasteria inveniri sibi subjecta juxta Decretum Innocentii X., quod nuper commemoravimus; Regulares autem in ipsis degentes, qui sæcularium confessiones excipiunt, declinare a conventibus Ecclesiasticis, in quibus Moralis Theologiæ quæstiones examinandæ proponuntur. Quare idem Asculanus Episcopus exposcebat, an id præcipere posset in litteris, quæ dari solent, cum facultas audiendi Confessiones illis concederetur. Nos profecto rationes omnes congessimus, quæ Episcopo suffragari possent; verum Sac. Congregatio die 10. Martii anno 1718. respondit, servari Decretum editum in Causa Forosemproniensi, de quo nuper mentionem fecimus.

XV. Postremo, cœtibus iisdem necessario interesse non opor-

(1) *Tom. 19. Regest. pag. 76. in Causa Forosempron.* (2) *Tom. 42. Regest. pag. 147.*
(3) *Tom. 1. sui formul. legal. tit. 3. formul. 15. num. 2. & 3.* (4) *Tom. 4. pag. 460. Epit. Rom. num. 67.*
(5) *Num. 8. Notificat.* (6) *In Constit. ut in parvis.* (7) *Lib. 35. Decret. fol. 238.*

oportet reliquos Sacerdotes, qui ad confessiones excipiendas designati minime sunt, neque cæteros ex Clero sæculari; tamen id perutile foret ipsis, nec Episcopus prætermittere unquam debet eos vehementer hortari, ut conveniant, quod nos hisce litteris libentissima facere intelligimus.

INSTITUTIO CIV.

De exercitiis spiritualibus, quibus vacare debent, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt. De utilitate, quæ ea illis dimanat. Quamobrem initio hujusmodi exercitationes fuerint excogitatæ. Et a quo præscribantur, & quo tempore. Ostenditur hoc Institutum observari tum Romæ, tum in aliis Italiæ Civitatibus. Rejiciuntur futiles excusationes, quæ adduci solent ab iis, qui sese ab hac pia consuetudine expedire velint.

I. QUisque intelligere facile potest quam uxste sit iis, qui ad Sacros Ordines assumi debent, nempe, Subdiaconatum, Diaconatum, ac Sacerdotium, in aliquem locum se recipere, antequam iis Ordinibus initientur, ubi sejuncti ab hominum commercio, Divinarum rerum meditationibus, piisque libris intenti, novi gradus sanctitatem, ac præstantiam familiaribus colloquiis assequantur, munera quoque percipiant, atque officia, quæ eodem cum gradu junguntur; Pœnitentiæ Sacramento animam expurgent iis maculis, quas toto vitæ cursu contraxerunt, ut veterem hominem exuentes novum induant; postremo vires suas ad trutinam accuratissime revocantes ad Sacerdotium ascendere non audeant, nisi animum satis compositum paratumque sibi ad eam dignitatem sustinendam agnoscant; quo sane pacto ad severam pristini temporis disciplinam pro imbecillitata hujus nostræ ætatis conformantur, cum nempe irregularis putabatur, nec suscipiendis Ordinibus idoneus, qui post Baptismum lethale crimen admisisset: *Non eo tantum* (inquit S. Hieronymus) *quo ordinandus est tempore sine ullo crimine sit, & præteritas maculas nova conversione diluerit, sed ex eo tempore, quo in Christo renatus est, nulla peccati conscientia mordeatur.*

II. Initium hujus sacri recessus ad Augustinum referri posse videtur. Nemo enim ignorat, qui in Sacra Historia parumper versatus fuerit, priscis, beatisque Ecclesiæ temporibus, si ipsius necessitas novum aliquem Sacerdotem exposceret, morem, Institutumque fuisse, ut populus alicujus meritis, aa virtute adductus eum subito teneret, & Episcopo ordinandum inferret. Hac ratione S. Paulinus ad Sacerdotium avectus fuit, uti testatur ipse in epistola ad Alipium, quæ inter epistolas S. Augustini vigesima quarta recensetur: *Nam ego etsi a Delphino Burdigulæ baptizatus, a Lampio apud Barcinonam in Hispania per vim subito inflammatæ plebis ordinatus sum.* Idem prorsus accidit Pauliniano S. Hieronymi fratri, cui manu injecta populus os occlusit, ne communi omnium voluntati reclamaret (1). Quamvis autem post aliquod tempus consuetudo ejusmodi vetita fuisset ob gravissimas corruptelas, quæ inde manabant, uti desumitur ex fabula secunda Imperatoris Majorani, & melius ex epistola prima S. Leonis, tamen S. Augustinus post hæc Decreta per vim subito concitati populi Sacerdotio initiatus fuit a S. Episcopo Hipponensi Valerio. Possidius eidem S. Augustino coævus hæc omnia in ipsius vita commemorat (2): *Eodem itaque tempore in Ecclesia Hipponensi Catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum flagitante Ecclesiastica necessitate de providendo, & ordinando Presbytero Civitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur. Jam scientes Catholici Sancti Augustini propositum & doctrinam, manu injecta (quoniam & idem in populo securus, & ignarus, quid futurum esset, adstabat) &c. Eum ergo tenuerunt, &, ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu & desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio & clamore flagitantibus, ubertim eo flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum est desiderium.* Quare, cum hoc eventu impeditus se tantisper ante Sac. Ordinationem colligere non potuisset, ad eumdem Episcopum Valerium litteras dedit, ut facultatem obtineret secedendi in remotum locum ab hominum societate, ubi per aliquod tempus, nempe usque ad Festum Paschatis (Ordinatus fuerat juxta Rivium initio Quadragesimæ) versaretur, piisque exercitationibus tempus illud conferret. Incertum sane est, an Valerius S. Augustini voluntati morem gesserit, vero tamen simillimum est, quod eidem permiserit usque ad Pascha Sacerdotis muneribus nequaquam perfungi. Id apertissime deprehenditur ex vita S. Augustini Gallice, & Latine conscripta, quam nuper P. Abbas Benvenuti ad hanc nostram vernaculam linguam reddidit (3).

III. Hæc sane spiritualium exercitiorum speciem aliquam præseferunt, quæ ante Sacram Ordinationem suscipienda indicuntur: etenim dubitari nequit, quin S. Augustinus idem consilium ante probaverit, quod peracta Ordinatione persecit: sed hanc disciplinam recentioribus, magisque perspicuis monumentis explicemus. Ac primum S. Carolus Borromæus in quarto Concilio Provinciali, quod anno 1576. coegit, hæc præscribit: *Subdiaconatum suscepturus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui se ille suscipiendo sancte obstringit, ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente, ardentiorique animi voluntate ad rem tanti momenti accedat, priusquam eo Sacro Ordine initietur; aliquem semotum locum adeat, ubi ab omnibus curis, & occupationibus liber, tum omnis anteactæ vitæ suæ peccata diligenti conscientiæ discussione rite confiteatur, tum in salutaribus meditationibus, aliisque spiritualibus exercitationibus totus versetur, duce & moderatore sibi adhibita religioso viro eorum usu perito, quem Episcopus in primis probarit. In illis autem vel mense, vel longiori, brevioreve tempore persistat, prout de moderatoris consilio Episcopus expedire censuerit. Quas item exercitationes eodem præscripto & modo, & tempore Diaconi, cum ad Sacerdotii gradum accessuri sunt, pie ineant, ac præstent.*

IV. Secundo, Sanctus Vincentius a Paulo anno 1628. cum Augustino Boterio Episcopo Bellovacensi censuit nihil conferre magis, ut Ordines ea pietate, ac Religione, qua opus est, Clerici accipiant, quam in aliquem locum procul a turba, ac negotiis secedere, ubi per decem dies pie, sancteque detinerentur. Qua de causa normam proposuit huic rei magnopere accommodatam, in qua rebus cœlestibus contemplandis, instructionibus audiendis, sanctis libris perlegendis, conscientiæ diligenter discutiendæ, sacris rubricis, ac Missæ tum privatæ, tum solemnis, Breviarii, & Romani Pontificalis cæremoniis addiscendis, exercendisque, diem totum accuratissime distribuit. Quapropter in Decreto Canonizationis, quod in appendice libri IV. de Canonizatione Sanctorum nos ipsi descripsimus, hæc habentur: *Ita Clericis in sortem Domini vocatis, qui in hujus mortalis vitæ terra deserta & inaquosa ad Altare Domini ministrantes verbo & exemplo, sanctæ Dei plebi tendenti ad Cœlestem Patriam excusso Diabolicæ captivitatis jugo, prœire debent, author fuit, ut priusquam ad Ecclesiasticos gradus ascenderent, a mundanis tumultibus in sanctam secedentes solitudinem, per aliquot dies Divinis rebus meditandis, contemplandisque, sui muneris officiis vacarent.*

V. Tertio, exponemus singularem utilitatem, quam dimanare ab his exercitationibus commemorat Ludovicus Abelly Episcopus Ruthenensis, & eidem Sancto Vincentio conjunctissimus: *In quamplurimis* (inquit) *diœcesibus ad hunc eumdem finem adhibentur illa, quæ communiter vocantur Ordinandorum Exercitia, quibus per decem, aut duodecim circiter dies, in unum locum convenientes ii omnes, qui ad Ordines recipiendos admissi sunt, variis exhortationibus, instructionibus, collationibus spiritualibus, aliisque piis & aptis exercitiis disponuntur &c. Et de his quidem Ordinandorum Exercitiis, quæ Spiritus Sanctus ultimis hisce temporibus suggessit, illud dicere sufficiat, vix explicari posse, quam eximios & uberes fructus producere soleant: ita ut si eo quo deceat modo peragantur, sapientissimorum, & in rebus Ecclesiasticis expertissimorum virorum judicia, plerisque aliis modis deficientibus possint abunde supplere, quod experientia ipsa probatum est, & abunde probari potest* (4). Quamobrem Romani Pontifices hac pia consuetudine magnopere probata indixerunt omnibus, qui aliquem ex sacris Ordinibus exposcerent, huiusmodi exercitationibus antea decem dies impendere. Alexander VII. die 7. Augusti anno 1662. Ordinandis Romæ, & in sex Episcopatibus Suburbicariis ita præcipit: *Et nihilominus quoties aliquem ex Sac. Ordinibus suscipere voluerint, ad Sacerdotes ad id deputatos se conferant, a quibus decem dierum spatio ante Ordinationem in eorum domo inclu-*

(1) *Epistola 60. apud S. Hieronymum.* (2) *Cap. 4.* (3) *Lib. 3. cap. 4. num. 5.*
(4) *In suo opere quod inscribitur Enchiridion Episc. sollicitudinis pag. 179.*

inclusi, de omnibus ad rite percipiendos, & rite exercendos Ordines requisitis erudiantur. Venerabilis Dei Servus Innocentius XI. interpositis litteris Sacræ Congregationis pro Episcoporum & Regularium causis designatæ, scripsit ad omnes Episcopos Italiæ, & Insularum adjacentium die 9. Octobris anno 1682. (quæ quidem litteræ pluries editæ fuerunt, ac præsertim post Synodum Farfensem habitam a Cardinali Carolo Barberino (1)) quibus litteris initiandos majoribus Ordinibus in tota Italia, & Insulis adjacentibus eidem Constitutioni Alexandri VII. subjectos pariter esse voluit, ac declaravit: *Sanctitas sua præcipit omnibus, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt, per decem dies spiritualibus Exercitiis ante Sacram Ordinationem vacare, eo prorsus modo, qui Romæ Ordinandis præscribitur in Constitutione 126. Alexandri VII.*. Idem per encyclicas litteras Sac. Congregationis Concilii ad omnes pariter Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium die 1. Februarii anno 1710. Clemens XI. confirmavit (2): *Præcipue vero iis districte injungit, ut præcipit; ut quæ dudum sanctæ memoriæ Innocentius XI. Pont. Max. per Encyclicam Epistolam a Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium consultationibus præposita ad universos Italiæ, Insularumque adjacentium Episcopos datam die 9. Octobris 1682. quod hujusmodi spiritualia Exercitia a singulis Clericis decem dierum spatio antequam ad Sacros Ordines assumantur, peragenda mandavit, exacte, ac inviolabiliter observari & exequi curent, & quos iisdem Exercitiis per antedicti temporis spatium minime operam dedisse cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus, & arceant.*

VI. Postquam Alexandri VII. Constitutio evulgata fuit, spiritualia Exercitia in ipsa proposita ad hanc usque diem diligenter servantur. Cardinales ipsi, ac Præsules quacumque dignitate præditi cum PP. Missionariis a S. Vincentio a Paulo institutis per decem dies iisdem mœnibus inclusi versantur, antequam singulos Ordines Sacros suscipiant, & piis exercitationibus per id temporis detinentur. Nos profecto per tot annos, quibus Romæ fuimus, in eo solum immutatam vidimus Alexandri VII. Constitutionem, quod, interposita Pontificis facultate, Domui eorumdem Patrum Missionis subrogatum fuerit Collegium Novitiatus Societatis Jesu, eo quod Confessarius alicujus Cardinalis, aut Præsulis in eo loco moraretur, adjecta tamen conditione, ut idem prorsus a negotiis secessus, & cætera omnia fierent, quæ superius enumeravimus. Aliquando contigit etiam, ut Pontifex ab aliqua Congregatione rogatus permiserit alicui Præsuli, qui publicis, & Ecclesiasticis negotiis implicitus est, per exiguas horas e secessu prodire, ut iisdem negotiis expediendis præsens interesset, quod omnino necessarium videbatur. Id nobis ipsis evenit, cum inter Præsules, & Canonicos Basilicæ Vaticanæ cooptati, pro aliquo Sacro Ordine suscipiendo ad Patres Missionarios secessimus.

VII. In plures Italiæ Urbes, & Insularum adjacentium disciplina spiritualium Exercitiorum invecta, & penitus confirmata est, quibus Ordinandi simul inclusi dant operam, antequam Sacris Ordinibus initiantur, uti Alexander VII., & aliorum Pontificum encyclicæ litteræ decernunt. In hac vero Civitate ad hanc usque diem, cum generales Ordinationes haberentur, spiritualibus Exercitiis vacare certis quibusdam horis Clerici consueverunt in Ecclesia Regularium Barnabitarum, qui nostri Pœnitentiarii munere funguntur; at cum peculiares Ordinationes fieri deberent, ædes alicujus Parochi pro re peragenda eligebantur. Patres Pœnitentiarii hanc gravem provinciam, uti cetera omnia, laudabiter, & magno sane cum incommodo sustinuerunt. Quamquam enim plurimis aliis negotiis pro hujus diœcesis utilitate implicantur, magno studio, & singulari doctrina Ordinandos iis omnibus imbuerunt, quæ penitus animo defigere debent, priusquam ad Ordines excipiantur. Præsto semper fuerunt, ut confessiones etiam totius anteactæ vitæ exciperent; eamdemque viam alii Sacerdotes, quos paulo ante nominavimus, institerunt. Cum tamen PP. Pœnitentiarii, & Parochi suis angustis domiciliis vix ipsi commode immorentur, ideo mœnibus iisdem inclusos desinere Ordinandos haud potuerunt, ex quo nonnullæ corruptelæ fluxerunt, quas hoc loco silentio libenter, ultroque præteribimus.

VIII. Patres Soc. Jesu Novitiatus sui mœnibus aliquos semper exceperunt, ubi liberius spiritualibus Exercitiis vacarent: sed id perpaucis, uti neminem latet, contingebat. Additis contiguis ædibus, ejusdem Novitiatus spatia magis amplificata sunt, & ante Ordinationem proxime peractam, quæ licet peculiaris, numerosa tamen fuit, dedimus operam, ut plures ad Subdiaconatum assumendi eo loco conclusi ad pietatem, & religionem per decem dies exercerentur. Idem indiximus nonnullis, qui Diaconatum, aut Sacerdotium petebant; & si qui jussa facere detrectarunt, paruimus mandato Clementis XI., quod nuper exposuimus, nempe *Et quos eisdem Exercitiis per antedicti tempori spatium minime operam dedisse cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus, & arceant*; licet piis Exercitiis alio in loco consuetum tempus impenderint, videlicet haud inclusi & in Ecclesia Sacerdotis, quem veluti Ducem, & Moderatorem sumendum constituimus ab illis, qui jussu nostro in Collegium ejusdem Novitiatus se recipere nequaquam debebant. Quamvis enim piis Exercitiis decem dies insumpserint, tamen ab ea ratione, & loco, quem nos ipsi decrevimus, se alienos præbuerunt.

IX. Itaque, ut futuris Ordinationibus modus statuatur, omnes ex Clero Sæculari, qui Subdiaconatum exposcent, jubemus ad Domum Novitiatus Societatis Jesu se conferre, ibique clausos decem dierum spatio spiritualibus Exercitiis detineri. Idem indicimus Sacerdotium expetentibus, quibus secedendi tempus nos ipsi designabimus. Nam Sacerdotio initiandos tot quidem numero deligere optamus, quot capere idem Novitiatus percommode queat, incerti tamen sumus, an semper id præstare tuto possimus. Idem consilium cum illis pariter sequi maxime in votis habemus, qui Diaconatus Ordinem postulant, & fortasse Deus aditum patefaciet aliquando, ut illis quoque beneficium ejusmodi comparetur. Interea ducti S. Caroli exemplo satis esse putamus, quæ pro futuris Subdiaconis, ac Sacerdotibus instituimus. Qui tamen ex Diaconis, aut Sacerdotibus intra Novitiatus ædes excipi, ac retineri non poterunt, ipsi per decem dies præscriptos, mane, & peracto prandio statis horis ad eum locum se conferant ut sacris instructionibus intersint; aliisque iis operibus, quibus Subdiaconi, ac Presbyteri inclusi tunc temporis exercentur. Id vero diligenter, accurateque facere non prætermittant. Quod si aliter contingat, eam legem, & institutum Regularium imitabimur, qui cum per anni spatium Novitiatus septis conclusi probari debeant, etiamsi partum decreti temporis intermittatur, ad vota solemniter nuncupanda Tyro nequaquam admittitur, sed novus anni cursus ineundus ipsi proponitur. Nonnulli, ut alieno tempore Ordines suscipiant, a Summo Pontifice Apostolicas litteras sibi comparant, quæ extra tempora nuncupantur. Cum illæ a nobis executioni demandatæ sunt, monemus universos, qui eas litteras assequentur in posterum, vel jam assequuti fuerint, ita tamen, ut Exequendæ adhuc supersint, monemus, inquam, vacandum fore ipsis necessario spiritualibus Exercitiis, priusquam ordinentur, in ædibus Novitiatus per eos dies, qui a nobis statuentur. Ipsi quoque virum aliquem Religiosum ibi invenient, cujus consilio per illud temporis spatium dirigantur: etenim curam, & cognitionem nostram in eo solum collocare volumus, ut virum ex ipsis idoneum seligamus, qui in sacris Ordinationibus per quatuor tempora fieri consuetis ordinandos spiritualibus Exercitiis detineat. Tandem illis omnibus, qui ob hanc causam secedere debeant, schedula tribuetur, ut in edibus Novitiatus excipiantur, interposita tamen ea conditione, ut eodem tempore solvatur ea pecuniæ summa, quæ ad ipsos alendos statuta est. Nam compertum jam, perspectumque habemus copiose, ac decenter per eos dies suppeditari omnia quæ ad honestam vitæ sustentationem requiruntur. Describi autem curabimus eorum nomina, qui sive Diaconi, sive Sacerdotes in ædes Novitiatus recipi non poterunt, eumque judicem viro summæ probitatis, ac fidei committemus, qui diligentes, ac socordes accurate notabit. Hoc vero testimonium nos adducat, ut primos ad Sacram Ordinationem assumamus, illosque rejiciamus, quos negligenter se gessisse deprehenderimus.

X. Jam facili conjectura perspicimus fore plurimos, qui ut se his vinculis expediant, testimonia conquirent, ex quibus constet, eos sine gravi valetudinis incommodo per decem continuos dies angustis ædibus includi non posse; alii vero contendent tot, tantisque negotiis se implicari, ut per multos dies ea prorsus dimittere nequeant. Nonnulli paupertatem

(1) *Pag.* 805. (2) *In suo Bullario pag.* 547.

tatem suam ita amplificabunt, ut se impares faciendis expensis, quas noper explicavimus, omnino ostendant. Nec deerunt fortasse Sacerdotes etiam virtutis laude prestantes, qui nos libenter convenient, et Ordinandos aliquos liberent ab iis, quæ antea statuimus.

XI. Quapropter libere, ac perspicue responsum feremus. Illis certe, qui debilitandæ valetudinis causam objicient, ut pium secessum a nobis decretum effugiant, integram fidem præstabimus, tamen ad Sacros Ordines non esse idoneos affirmabimus, veluti qui insigni corporis deformitate notentur, aut qui pedibus nimis claudicant, quamvis ipsorum vitio id minime tribuendum videatur. Qui negotia sua pro impedimento in medium proferent, ita ut parumper illa intermittere, & spiritualibus Exercitiis posthabere per exiguos dies recusent, illos pariter a Sacris Ordinibus suscipiendis alienos esse fatebimur. Qui vero tam gravi egestate se opprimi nobis exponent, ut tenuem pro alimentis pecuniam, quam superius commemoravimus, impendere nequeant, reliquis omnibus prætermissis, quæ ad respondendum nobis supperterent, illos potissimum redarguemus, quod in constituendo Patrimonio, aut explicandis Beneficii proventibus nos in errorem pertraxerint; nam fieri nequit, ut vitæ sustentandæ impar judicetur Patrimonium, aut Beneficium, quod juxta legem hujus diœcesis obtineatur. Quara ob illatam nobis fraudem indignos esse declarabimus, ut ad Ordines promoveantur. Tandem a præcleris Sacerdotibus, qui Ordinandos a proposito secessu immunes facere contendunt, veniam concedi nobis postulamus, ut de mortalium pia moderatione sententiam feramus nos, qui fere per viginti quinque annos consuevimus ad examen accuratissimum revocare virtutes heroicas, ac levissimas etiam culpas eorum, qui sibi comperta sanctitatis fama ex hac vita migrarunt. Itaque minime probari a nobis ipsorum perpetuam deprecationem libere fatemur, quæ magnum affert Ecclesiasticæ disciplinæ detrimentum. Id quidem ex animi lenitate quadam, & mansuetudine proficisci pro certo habemus, sed ultra limites æquitatis studium suum ipsi proferre videntur. Quæcumque, licet exigua causa, si boni speciem aliquam prætexerat, satis ab ipsis putatur, ut Parochi longe a suis sedibus immorari queant, & Canonici cum reliquis ad Chorum convenire non teneantur. A Sacris Ordinationibus imperitos arcere severissimum esse judicant, si bonam indolem ostendant, & Ordinibus initiari vehementer expetant: id, inquam, severissimum ab illis judicatur, Curam omnem, & studium conferunt, ut solvantur interstitia, eo quod in Episcopi volontate id positum esse dictitant, fere ac si nulla causa intercedere debeat, ut ea facultate utatur Episcopus. Si illorum sententia probaretur, sine consuetis promulgationibus matrimonia plerumque fierent, licet duo Concilia generalia, Lateranense, ac Tridentinum illas præceperint. His omnibus, quæ huc usque diximus, & quæ dicenda adhuc superessent, pariter addatur facilitas, ob quam studiose contendunt, ne spiritualia Exercitia Clerici designatis ædibus inclusi peragant, antequam ad Ordines promoveantur. Ex his omnibus sine ulla Christianæ charitatis offensione quisquis facile deprehendet, Sacerdotes ejusmodi arbitrio nimium concedere, vel Sacros Canones, & Apostolicas Constitutiones ignorare (quod verosimilius est) & quam utilis, ac necessaria prorsus utrorumque cognitio habenda sit.

XII. Jam satis sententiam nostram, nostraque decreta exposuimus. Ipsa quidem haud nobis, veluti auctoribus tribuenda sunt, qui solum ea promulgamus, sed Apostolicæ Sedis auctoritati, ex qua principium & originem desumpserunt, uti paulo ante demonstravimus. Cum vero superiori tempore ad hanc usque diem plene observata non fuerint, executioni tradi quoque modo incipient, dum nos hanc Sedem occupabimus, ac fortasse Deo Opt. Max. juvante vim totam deinceps obtinebunt. Clerici profecto nostri maximas Deo gratias persolvent, quod hoc tempore ad Sacros Ordines accedant, quo latissimus aditus aperitur, ut pro Ecclesiæ muneribus obeundis rite aptentur. At si forte aliquis hoc propositum a nobis institutum nimis severum arbitretur, illudque improbet, sibi persuasum habeat, nos ab illius opinione quam maxime dissentire, idemque institutum humanitati valde accomodatum ducere. Id vero clare ostendemus ex legibus, quas Ecclesia, non prioribus temporibus, sed postremis hisce edidit. Equidem Romanum Concilium anno 1725. habitum nequaquam jussit Ordinandos in secretum locum recedere, ubi spiritualibus Exercitiis operam darent, antequam Sacros Ordines acciperent, sed in Seminariis per sex menses ante Sacram Ordinationem commorari, ut uniuscujusque indoles agnosceretur: *Omnesque promovendos per sex saltem menses ante Ordinationem in Seminariis respective, vel Episcopiis apud Episcopos omnino, Sacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus: alias nunc pro tunc ab Ordinibus suscipiendis rejectos esse sciant, nec cum eis, nisi prudenti Episcoporum arbitrio, dispensandum.* (1) Nec profecto desunt Episcopi, qui hoc Romani Concilii Decretum in suis diœcesibus observari jubent accuratissime, uti deprehenditur ex consueta pagella Sacræ Congregationis in causa, quæ inscribitur; *Setina Distributionum*, quæ die prima Decembris anno 1730. proposita fuit. Querimoniæ vero, ac susurrationes, quæ ob hanc causam fortasse in nos concitantur, nullam afferunt nobis molestiam. Illud solum nos angit vehementer, quod ipsis attribui possit Exodi sententia, quæ in Hebræos scripta fuit; cum jussa Moysis tanquam severissima, & ab omni ratione aliena maledictis proscinderent, *Audivit Dominus* (ait Moyses) *murmurationes vestras quibus murmurati estis contra eum; nos enim quid sumus? Contra nos enim non est murmur vestrum, sed contra Dominum.* (2)

XIII. Huc usque verba fecimus de Sacris Ordinibus, qui sæcularibus Clericis conferuntur. De regularibus, qui petunt iisdem Ordinibus initiari, perpauca dicenda supersunt. Nam plurimum confidimus Regularium Præfectis, & pro certo habemus neminem accessurum ad Sacram Ordinationem, qui prius inclusus aut cella sua, aut alio loco a cæteris secreto decem dies spiritualibus Exercitiis non expenderit.

XIV. Postremo inhærentes litteris Clementis XI. magnopere hortamur Parochos omnes hujus Civitatis, ac diœcesis, ut semel per annum his spiritualibus Exercitiis vacent, eoque tempore, cum de suarum animarum salute cogitabunt, alium Sacerdotem a nobis datum suo loco substituant, qui populi curam suscipiat. Hortamur pariter Canonicos, & aliquo Beneficio præditos in hac Metropolitana, aut alia Collegiata Ecclesia Civitatis, ac diœcesis, ut idem consilium, & institutum sequantur, ita tamen, ut in ipsorum Ecclesiis Divina haud negligantur officia. Porro Summus Pontifex non modo indulgentias, etiam Parochis liberaliter impertit, sed concedit, ut consuetos fructus ac distributiones percipiant illorum dierum spatio, quos piis Exercitiis in secessu aliquo consecrabunt. Insuper omnibus Ecclesiasticis plurimum commendamus, ut conveniant frequentes ad spiritualia Exercitia quæ tempore Quadragesimæ in Templo S. Luciæ S. J. fieri magna cum utilitate consueverunt de quibus satis fuse in quinquagesima prima Institutione verba fecimus.

XV. Precipimus has nostras litteras perpetuo desixas conservari in nostra Cancellaria, & ad omnes Parochos Civitatis, ac diœcesis ipsorum exemplum transmitti, ut Clericos Ordinandos suæ parochiæ iis diligenter imbuant, quæ in iisdem litteris continentur: etenim vehementer expetimus, ne ipsi de peractis Exercitiis spiritualibus interrogati, cum ad Sacram Ordinationem se conferunt, illud tribuant responsum nihil se unquam de ipsis peragendis audivisse.

INSTITUTIO CV.

Leges quædam constituuntur tum in Urbe, tum in diœcesi circa testamenta, quæ sine Notario, vel a Parocho, vel alio Sacerdote conscribi solent. De iis, quæ in associandis deferendisque ad tumulum cadaveribus eveniunt, aliisque hujusmodi. De Tertiariis, quæ privatis in ædibus, & quæ conjunctim vitam agunt. De dissidiis quæ inter Parochos & Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur Decreta generalia Congregationis Sacrorum Rituum habita anno 1730. quibus inscribitur Urbis, & Orbis.

I. QUamvis consentaneum magis existimemus adhiberi Notarium quam Parochum cum Testamenta condenda sunt; tamen haud ignoramus non semel evenire, præsertim in diœcesi, quod Notarius nullus versetur, aut præsto nequaquam sit, aut testator ipse libentius Parocho, quam Notario sese committat: Non ignoramus etiam, quæ a jure Pontificio in hac re decernuntur; ac tandem cognitum habemus,

(1) *Tit. 30. Cap. 2.* (2) *Cap. 16. Exodi.*

bemus, perspectumque, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam Parochorum plura testamenta ab ipsis confecta concidisse, ex quo factum est, ut iidem Parochi maledictis proscinderentur. Quamobrem aliquid a nobis constituendum pro muneris nostri ratione ducimus, ut his corruptelis aditus in hac dioecesi occludatur. Ac primum, exponemus juris Canonici sanctiones, ac praecipuas Interpretum quaestiones, quae ab ipsis instituuntur ad explicanda juris ipsius decreta. Postremo, formulam subjiciemus, qua utantur Parochi *mutatis mutandis*, cum ipsos acciri contigerit ab aliquo testatore, qui supremas tabulas condere velit, nullamque Notarii publici operam intercedere. Aliam quoque formulam proponemus, ex qua Notarius deprehendat, quid gerendum sit, cum Parochus testamenti tabulas sua manu descriptas ipsi tradiderit.

II. Alexander III. duo super hac re decreta edidit, quorum primum *cap. Cum esset* 10. Humbaldo Ostiensi Episcopo & Archipresbytero, & Canonicis Veliternis inscribitur; secundum vero Judicibus Veliternis, & habetur *cap. Relatum* 11. *de testamentis*, ejusque exemplar in tabulario S. Clementis Velitris adhuc conservatur, uti commemorat Borgia quondam Episcopus Nucerinus, nunc Firmanus Archiepiscopus (1)

III. In prima decretali *Cum esses* Alexander III. ita statuit: *Testamenta, quae parochiani coram Presbytero suo, & tribus, vel duabus aliis personis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere*; In altera decretali *Relatum*, idem Pontifex testamenta coram duobus, vel tribus testibus jure condita esse declarat: *Tribus, aut duobus legitimis testibus requisitis: quoniam scriptum est: In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.*

IV. In prima decretali Pontifex praesentem Parochum exposcit, *coram Presbytero suo*, in altera *Relatum*, Parochum haud nominat. In prima tres saltem, nempe Parochum, ac duos testes requirit; in secunda vero duos testes satis esse constituit. Quare inter has decretales repugnantia intercedere videtur, quae tamen evanescit penitus, si quis advertat in decretali *Cum esses* sermonem haberi de testamentis peractis non ad *pias causas*, sed ad *profanas*; in decretali autem *Relatum* verba fieri de testamentis ad *causas pias* solum spectantibus. Insuper decretalis *Cum esses* totum Ecclesiasticae ditionis ambitum complectitur, nisi forte peculiare loci statutum adversetur. Decretalis autem *Relatum* universo terrarum orbi servanda proponitur. (2)

V. Nos igitur testamenta praeterimus, quae ad *pias causas* instituuntur, veluti si bonorum haeres Ecclesia declaretur; sed de testamentis agimus *ad Profanas causas* pertinentibus, veluti, si bonorum haereditas in consanguineos, aut amicos conferatur. Haec vero testamenta coram Parocho, ac duobus, vel tribus testibus peracta, cum in tota Ecclesiastica ditione vim obtineant, Bononiae pariter, ac per universam Dioecesim idem statuendum est, quae Pontificum ditioni prorsus subjicitur, cum praesertim nullum statutum decretali *cum esses* contrarium afferri possit. Ita fatentur Dolphius (3), & Pollius, aliique plures, quos Romanae Rotae Tribunal commemorat.

VI. Cum haec ita se habeant, & cum decretalis *Cum esses* Parochum nominet: *coram presbytero suo*; inquiritur, utrum testamentum coram Cappellano Parochi, aut Confessario testatoris conditum jure existimari debeat, quidve deliberandum videatur si praesto haud fuerint nec Parochus, nec Cappellanus, neque testatoris Confessarius. Cum in eadem pariter decretali duo, vel tres idonei testes exprimantur: *& tribus, vel duabus aliis personis idoneis* nova quaestio in medium proferetur, an mulieres ipsae in testamentis ejusmodi possint acciri testes. Postremo, cum ultimam voluntatem eadem decretalis memoret: *In extrema fecerint voluntate*: in quaestionem adducitur, an testamentum eo modo, quo diximus, confectum, vim habeat, si testator animo, & corpore bene valeat, aut si morbo aliquo teneatur, nullum tamen mortis periculum immineat.

VII. Haec quaestiones omnes facili negotio dissolvuntur, si, ingenii vana ostentatione praetermissa, libris evolvendis tempus impendatur, eaeque opiniones seligantur, quas Tribunalia, forumque sua auctoritate confirmarunt. Antonius de Budrio civis noster in sua epistola, quam scripsit ad explicandum *caput Cum esses de testamentis*, probavit ea testamenta, licet ad *non pias causas*, & etiam sine Parocho confecta, modo tamen duo, vel tres testes intervenerint: sed hanc opinionem verbis illis, *coram Presbytero suo*, apertissime repugnantem caeteri omnes improbarunt. Nonnulli Parochis nimium tribuunt, asserentes testamentum coram Parocho agresti nequaquam rite fieri ab illo, qui in Civitate morari plerumque consuevit, & dum rusticatur, improviso aliquo morbo correptus supremas tabulas exarare desiderat. Attamen contrariam sententiam aliqui unanimes sequuntur, qui agrestem Parochum rusticantis proprium Parochum existimant, cum Divina Eucharistia, vel extrema Unctio graviter aegrotanti conferenda est; & ob hanc causam probant testamentum coram eodem Parocho, & duobus, vel tribus testibus institutum (4).

VIII. Quod si Parochus absens fuerit, difficile admodum valere testamentum constabit, ad quod Cappellanus accersitur, licet illum Parochus suo loco substituerit. Nam ob hanc delegationem administrandi Sacramenta facultatem Cappellanus tantum assequitur (5) At vero non semel in judicio probatum fuit testamentum, quod factum fuit coram Confessario, & duobus aliis, vel tribus testibus (6) Non is tamen Sacerdos intelligitur, qui testatoris confessionem forte excepit, sed is, qui Poenitentiae Sacramento testatorem ipsum expiare jam dudum consueverit. Nam plurimi *facienda est fiducia quam statuit* quisque in Confessario, cui reipsa tribui queunt ea verba *coram Presbytero suo*, quemadmodum Cardinalis de Luca recte perpendit (7) & Romanae Rotae Tribunal declaravit.

IX. Quapropter absentibus Parocho, & proprio testatoris Confessario, ad evitandas difficultates omnes, Cappellanus, vel extraordinarius Confessarius alium praeter consuetos testem accersant. Si Parochus aut proprius Confessarius intersit, duo testes satis esse decernuntur. Si illi absentes fuerint, tum Cappellanus, vel alius Confessarius acciri tertium quoque testem curent, qui absentiam Parochi, vel proprii Confessarii supplebit, si Cappellanus, vel extraordinarius Confessarius inter testes recensentur; tum si tres alii testes vocentur, numerus testium ad rem peragendam necessarius perficietur. Hujusmodi cautio primum desumitur ex Abbate, (8) cui deinde reliqui omnes assentiunt (9).

X. Ad reliquas quaestiones, quae propositae fuerunt, deveniamus. Primum, decretalis *cum esses* testes idoneos exigit, non quidem *in superlativo gradu*, cum testimonium etiam egenorum probitate, ac fide praestantium satis idoneum putetur (10) sed requirit ut viri tantum, non mulieres testimonium ferant, ut Fagnanus suse demonstrat (11); cujus auctoritate ducti fatemur rite condi testamentum coram Parocho, vel consueto Confessario, ac duobus Testibus, aut coram quatuor testibus, si Parochus, aut solitus Confessarius non intervenerint; rite, inquam, condi hac ratione testamentum, licet testator gravi morbo non teneatur. Nam Alexander III. in decretali *cum esses* morbi quidem implicite meminit illis verbis *In extrema fecerint voluntate*: sed rem tum solum exponebat, pro qua consilium ab ipso petebatur; sententiam vero Pontificis morbo nequaquam inniti Cardinalis de Luca sapienter ostendit (12)

XI. Jam satis sit de iis, quae a jure Canonico circa hoc argu-

(1) *In Hist. Eccl. ac Civit. Velitern. lib. 3. num. 60. & seqq.* (2) *Covarr. Cap. cum esses n. 12. de testamentis. Fagnan. Cap. Relatum n. 4. Barbosa n. 2. de testamentis. Facchin. Controversiae. Jur. lib. 9. cap. 47. §. ult. Engel. in Summa Jur. Canon. de testamentis quaest. 7. Card. Petra tom. 2. in Const. Apost. pag. 320. n. 34. & seqq. Roger. tractat. de testam. Canonico lib. 1. disp. 1. cap. 1.* (3) *In controv. 71. num. 94. & 98. decis. 33. n. 187. & 212. In Bononien. Legatorum, die 6. Ap. anno 1731. §. Statutum autem Bononiae coram Rezzonico.* (4) *In Decretis practicis de testament. cap. 35. n. 4. & seqq. & cap. 36. n. 217. & seqq.* (5) *Roger. de testam. Canon. lib. 1. disp. 2. c. 5. sub n. 9.*

(6) *In decis. 145. num. 13. coram Alex. VIII. & in dec. 128. n. 5. cor. Caprara.* (7) *De testam. disc. 25. num. 22. In decis. 372. an. 18. usque ad n. 30. pag. 9. tom. 2. rec. dec. 52. num. 5. & 6. part. 13. recent.*

(8) *In solemni repetitione cap. cum esses n. 12. de testamentis.* (9) *Vallens. tit. de testam. §. 1. num. 7. Rocc. disput. Jur. cap. 40. n. 1. Paul. de Rubeis in allatis Decr. practicis c. 35. n. 121. & seq. Roger in opere all. lib. 1. disp. 3. cap. 1. n. 10. & seqq.* (10) *De Rubeis in cit. cap. 35. num. 178. & seqq.* (11) *Cap. Cum esses num. 32. & seqq. de testam num. 68. & seqq.* (12) *In cit. disc. 25. de testamen. num. 20. Monacell. lib. 1. tit. 10. formul. 19. n. 30.*

argumentum desumuntur, ac de iis quæstionibus, quæ a Theologia sunt; nunc de usu rei ejusdem verba faciamus, & seriem eorum, quæ peragenda sunt, explicemus.

XII. Itaque Parochus, vel Confessarius ordinarius acciti a testatore, qui eos adhibere velit ad supremas tabulas conficiendas, cum Notarius publicus desit, illi, inquam, testatorem admoneant necesse est, duos alios testes saltem requiri ex viris, non mulieribus delectos. Si vero Cappellanum, aut Confessarium extraordinarium acciri contingat ob eamdem caussam, tres alios testes adhibendos testatori patefacient. Deinde reipsa testes perquiri deberent, & moneri testamentum ipsorum testimonio obsignandum esse eo tempore, ac loco, qui indicabitur. In hoc *Rogitus explicitus* declaratur. Sed quoniam ob ægrotantis periculum aliquando res celeriter expedienda est, tum ferre testimonium possunt illi, qui fortuito in ædibus testatoris occurrunt, & coram ipsis testamentum confici potest, modo tamen voluntatem suam clare ipsis testator exponat, ipsique mentem intendant, ut verba testatoris intelligant quemadmodum leges iis verbis præscribunt: *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur presente eo fecisse, nisi iis intelligat* (1). Insuper nulla fraus immiscenda est, atque ita omnibus *rogitus implicitus* continetur, quem sufficere Juris consulti tunc existimant, uti Rogerius amplissime comprobat (2).

XIII. Coactis necessariis testibus Sacerdos testatorem admoneat, ut sibi, ac præsentibus ipsis testibus extremam voluntatem suam declaret, nempe pie legata, si aliqua facere pro animæ suæ expiatione deliberaverit, item legata profana, si tamen aliqua decernere velit, ac postremo testamenti sui executores, si ipsos nominare cupiat, & hæredis institutionem, quæ ad testamentum rite condendum omnino necessarie est; eos pariter explicet, qui loco hæredis substituendi sunt, illos constituendos optaverit. Evenire potest, quod testator ægrotus ita morbo prematur, ut hæc universa exponere nequeat, & opera alterius prorsus indigeat, qui aliqua ipsi in memoriam revocet; idque Sacerdoti tunc minime interdicitur, præsertim cum de legatis statuendis testator moneri debet; sed prudentia, simul ac probitas in Sacerdote appareant, qui se prorsus alienos a fraude, privataque utilitate palam debent ostendere (3).

XIV. Deinde Sacerdus idem manu sua describat testatoris voluntatem sibi, ac testibus expositam, idque statim clara voce coram testatore, & testibus perlegere tenetor, & emendare fideliter quidquid immutandum testaturi videbitur. Post hæc testatori scriptum ipsum obsignandum tradet; illud quoque Sacerdos, ac testes obsignabunt, asserentes, quod testamento condendo interfuerit. Si Parochus ipse accitus testamentum exaraverit, Ecclesiæ suæ sigillum imprimet. Confessarius vero ordinarius, aut Cappellanus, & Confessarius extraordinarius proprio sigillo testamentum obsignabunt. Si testator nomen suum litteris efformare nesciat, vel id facere ob gravitatem morbi nequeat, satis erunt testimonia Sacerdotis, ac præsentium testium qui si litterarum ignari penitus sint, tum solus Sacerdos testamentum manu sua signabit; testes vero crucis signum efformabunt (4); deinde Sacerdos illud crucis signum e testibus, quos nominebit, appositum asseret.

XV. Non semel aliqua testamenta perspeximus peracta vel a Parocho vel ab aliis Sacerdotibus, quos nuper explicavimus, & illa quidem nec diem, neque annum, neque locum, ubi testamentum factum fuit, præferebant, & cæteris quoque clausulis carebant, quæ necessario requiruntur. Insuper experientia compertum nobis est, Parochos, aut alios Sacerdotes scripto testamento domum suam illud intulisse, & omnem deinde cogitationem prorsus abiecisse, Quapropter post ipsorum, vel testium mortem, testementum idem penitus concedit, & multa dissidie concitavit. Itaque formulam in describendis testementis servandam Parochis, aliisque Sacerdotibus in fine hujus Institutionis proponimus, ut corruptelæ primo loco expositæ consulamus. Perpauca etiam inferius decernemus, ut futuris litibus ob imperitiam, vel negligentiam Parochorum, aut Sacerdotum, omnem aditum occludamus.

XVI. Quantocius fieri poterit, nec fuerit octo diebus post obsignatum testamentum, Parochus, aut Sacerdos, una cum testibus publicum Notarium conveniet, cui notum faciet se jussu Testatoris eas tabulas scripsisse. Ipsas deinde ostendet, ut in acta e Notario referantur. Testamenti ipsius partes explicari a Parocho, vel Sacerdote, ac Testibus non opus est, si illud e testatore ipsa, ac testibus obsignatum fuerit (5). Satis erit, si testes easdem tabulas, & obsignationes manu sua perectas fuisse confirment: insuper hæredem institutum, legata Decreta, & reliqua omnia, prout in testamento describuntur, a testatore constituta fuisse comprobent. Sin autem a Parocho, vel alio Sacerdote, non autem a testatore, supremæ illæ tabulæ scriptæ, signatæque fuerint, quamvis testes easdem tabulas obsignaverint, tum Parochus exponere palam debet, ac post ipsum seorsim testes, omnia, quæ in illis tabulis continentur (6); id vero faciendum præsertim indicitur, cum testes litterarum imperiti crucis signum tantum effinxerint. Sed prius ipsi testes nomen suum tabulis obsignatum agnoscent, vel crucem efformatam, cui Parochus ipsorum nomen subiecit. Deinde Scriba tradito sibi testamento adjungat, quidquid testes deposuerint. In fine hujus Institutionis totius rei formulam addemus, ut Notariis Foraneis, quo modo res eadem gerenda sit innotescat.

XVII. Non ignoramus hæc omnia non sufficere, ut supremæ tabulæ vim suam obtineant, & executioni mandentur, nisi Parochi ac testium examen decreto idonei Judicis intercesserit, & illi vocentur ad hoc judicium, ad quos testamentum pertinere videatur. Quippe fides Parochi, ac testium nihil aliud præsefert, quam testimonium *ad perpetuam*, quod quidem parvi momenti habetur, nisi quæ modo exposita sunt, omnino observentur (7): hæc tamen haud necessaria Monacellus advertit (8), si ob legitimam consuetudinem testamenta suum effectum habeant; etiamsi testimonia non reputantur, & in publicum tabellarium referri absque ulla promulgatione soleant.

Sed hoc negotium a nobis declinandum putamus, & solum instruendos esse Parochos; aliosque Sacerdotes operam sedulam conferre, ne ipsorum imperitia male testamenta condantur, aut in tenebris sepulta delitescant. Reliqui vero, ad quos testamenta ipsa spectant, ad juris peritos confugiant, ex quorum consilio faciendum suscipient quidquid utile sibi, & consentaneum judicabunt.

Formula testamenti, quod absente Notario conficitur a Parocho.

XVIII. IN nomine Domini. Amen.

NN. quondam N. N. ditionis, ac Diœcesis Bononiensis Dei beneficio sana mente, ac sensibus præditus, visu, loquela, atque intellectu, sed corpore ægrotus, & lecto decumbens, ne ipsum improvisa mors opprimeret, antequam de bonis suis testaretur, me inferius obsignatum ore suo, & clara voce rogavit, tanquam ipsius Parochum, absente Notario publico, ut ejus testamentum exciperem, & scriberem; ac reipse coram testibus inferius adnotatis, & ob hanc caussam accitis ab eodem testatore N. N., ego excepi, iterumque excipio idem testamentum, quod manu mea describo, dum testator ipse tractim enunciat quæ suprema voluntate deliberat; hasque tabulas re peracta Notario committam; quibus NN. bona sua divisit, ac dividit eo modo, qui subiicitur, nempe.

Primum, animam suam testator Deo Optimo Maximo commendat, cujus opem implorat, morte præsertim proxime impendente, ut ad sempiterna Cœlitum gaudia excipiatur.

Præcipit corpus suum sepulturæ mandari in Ecclesia N. N. postquam in cadaver redactum fuerit, proque animæ suæ expiatione Sacra fieri.

Item ratione legati, & quocunque meliori modo &c. relinquit summam pecuniæ N. numerandam N.

Pro reliquis autem bonis mobilibus, immobilibus semoventibus, rebus rationibus, actionibus tum præsentibus tum futuris idem testator N. ore suo, & clara voce hæredem suum

(1) *In L. coram Titio ff. de verbor. significat.* (2) *In suo Tract. de testam. Canonico lib. 1. dis. 3. c. 4. n. 12. & 13.*
(3) *Rota in cit. Bononien. Legatorum 5. Præmisso siquidem cor. Rezzonico.*
(4) *Monacellus tom. 1. Formul. legal. form. 19. num. 41.* (5) *Juxta decis. 108. num. 6. & 7. & decis. 110. num. 20. & seqq.* (6) *Secundum dec. 312. num. 5. part. 16. Recent.* (7) *Panimoll. dec. 90. annot. 1. num. 20. & seqq. Roger. de testamento Canonico lib. 1. disp. 2. cap. 1. a num. 37. ad num. 41.*
(8) *In Formular. Legal. tom. 1. tit. 10. formul. 19. num. 34.*

suum instituit, nominat, declarat, & vult. N. N. libera voluntate, ac ratione (hoc loco addantur substitutiones, aliæque conditiones, quas testator præscribet, & quæ notari clare debebunt).

Commissarios autem, & executores postremæ hujus voluntatis idem testator N. designat N. N. quibus facultatem tribuit, ut &c. (hoc loco describantur facultates generales, seu peculiares, quas illis conferendas testator judicabit)

Porro ipse testator declaravit hanc esse suam postremam voluntatem, ac testamentum; quod si ratione testamenti vim non assequatur, decernit, illud valere tanquam codicillum, vel donationem causa mortis, aut cujuscumque postremæ voluntatis, quæ valida, & efficax habeatur. Revocat autem, obliterat, & irritam facit aliam quamcumque voluntatem, aut testamentum, quod ipse alio quocumque tempore, vel ratione condiderit, ita ut hoc postremum valere solum debeat, & perpetuo observari a suis hæredibus, & ab aliis, ad quos pertinebit; idque totum fieri præcipit quocunque meliori modo, qui rationi consentaneus sit.

His omnibus, & singulis continue præsentes adfuerunt in eodem oppido, ac domo testatoris, nempe, in cubiculo, ubi ipse ægrotus decumbit, jam nominati testes N. filius N. &c. qui testatoris ore proprio rogati fuerunt, ut testimonium facerent. In fidem &c. manu mea has supremas testamenti tabulas obsigno, & Sigillum Ecclesiæ meæ superaddo.

Formula servanda dum Parochus testamentum Notario publico committit.

XIX. REverendus D. N. Filius D. N. N. Rector Ecclesiæ Parochialis N. coram testibus inferius signatis, ut observantiam testamenti inferius descripti certam, ac perpetuam redderet, commisit, deditque mihi Notario publico folium, in quo asseruit contineri testamentum, & voluntatem ultimam N. N. in sua Parochia commorantis (nempe si adhuc superstes fuerit; sin autem e vivis decesserit, addatur) in sua Parochia commorantis, dum viveret, & dum animam postremo exhalavit, quod testamentum ab eodem Reverendo Parocho conditum fuit rogante ipso testatore, & absente Notario publico die mensis huius anni

Idem testamentum exceptum coram testibus in ipso descriptis, & similiter ab eodem testatore rogatis, scriptumque fuit manu ipsius Reverandi Parochi testatore dictante, quæ vellet; qui sane testator dum supremas has tabulas conficeret, corporis quidem ægritudine tenebatur, mentis tamen sanitate, sensu, visu, auditu, intellectuque præditus erat; in quibus tabulis testator affirmat legata decrevisse, hæredem ore suo declarasse, & reliqua omnia, prout in testamento continentur, libere constituisse; & insuper postulat, ut traditum mihi, exceptumque suum testamentum publica fide confirmarem, & illud in acta mea referrem; quæ omnia meliori modo &c. sententia vero ejusdem testamenti est hujusmodi (hoc loco referatur testamentum),

Formula depositionis Parochi, cum interrogatur de iis, quæ in testamento continentur.

XX. AC deinde interrogatus a me Notario idem Reverendus Parochus de iis, quæ habentur in testamento mihi tradito, ipse jurejurando interposito, & tacto de more pectore Sacerdotali deferente me Notario publico, respondit hæc, quæ sequuntur:

In testamento peracto, ut superius expositum fuit, sibique tradito N. testator, anima sua prius Deo commendata, decretoque sibi tumulo in Ecclesia N., & pro animæ expiatione Missarum Sacrificiis indictis præcepit numerari N. summam pecuniæ N. (hoc loco cætera legata, & alia, si quæ proposita fuerint a testatore singillatim enumeret).

Hæredes bonorum suorum generales instituit N. N. ore suo, & clara voce (hoc loco explicentur si qui alii substituti sint, vel aliquid aliud circa hæredis institutionem a testatore decretum fuerit).

Postremo, commissarios suos designavit N. N., & reliqua omnia, prout in testamento describuntur, quod ego testor, & approbo illud idem esse, quod excepi, scripsi, obsignavi, addito pariter Sigillo Ecclesiæ meæ Parochialis.

Formula depositionis testium, cum interrogantur de eodem testamento.

XXI. POst hæc idem Reverendus Parochus adduxit jam nominatos, & inferius scriptos testes, qui condendo testamento interfuerunt. Ac primum N. filius N. N. oppidi N. interrogatus a me de rebus in eodem testamento contentis, jurejurando interposito, tactisque Scripturis, deferente me Notario publico in hunc modum respondit:

Die Mensis Anni accersitus domum in oppido ubi ipse gravi morbo decumbebat, ore suo claraque voce me rogavit, & etiam N. ut testes essemus postremis suis tabulis, ultimæque voluntati. Quare Reverendum N. Parochum suum illic præsentem exoravi, ut absente Notario publico, testamentum suum exciperet; illud Reverendus idem Parochus N. excepit, scripsitque enunciante testatore, quæ vellet. Is quidem anima sua Deo commendata, sepeliri corpus jussit in Ecclesia &c. (hoc loco describatur responsum ejusdem testis ad singula capita testamenti, quemadmodum in responsione a Parocho facienda superius exposuimus; deinde Notarius hoc modo prosequatur.

Insuper testamenti tabulas ego Notarius testi N. N. palam ostendi, quas ipse diligenter expendit, & nomen suum in fine obsignatum, vel ejus loco crucis signum perspexit, cui subjiciebantur ipsius nomen, & cognomen; quibus peractis testis ipse jurejurando dixit: Hoc est revera testamentum N. N., cui ego testis interfui cum alio teste, quem superius nominavi. Super his omnibus &c.

Post hæc, Notarius depositionem eliciet ab illo, vel aliis testibus, qui forte interfuerint, & pro hac eadem causa coram adducantur.

Quod si testamentum manu testatoris obsignatum fuerit, nullum tunc examen Parochi, vel testium requiritur, & satis erit, si ipsi testamentum idem agnoscant eo modo, quem explicavimus, & etiam superaddant legata, hæredis Institutionem, aliaque omnia decreta fuisse ab ipso testatore, prout in ejus supremis tabulis exhibetur; nec opus est, ut singillatim enumerent &c.

Leges observandæ in Civitate, ac Diœcesi Bononiensi pro quibusdam eventibus, qui in efferendis ad sepulturam cadaveribus obtingunt, aliisque similibus.

XXII. QUamvis nonnullis corruptelis prospicere curavimus, quæ in hanc Civitatem invectæ fuerant, cum mortuorum cadavera ad tumulum efferuntur, tamen alia nonnulla supersunt emendanda, quæ ut melius intelligantur, explicari debet eorum consuetudo jampridem in hanc Civitatem nostram inducta.

XXIII. Cum efferenda sunt cadavera, Ordines Regularium, aut Sodalitia accersita se conferunt ad Parochiam, cui defunctus subjiciebatur, & inde simul cum Parocho ad ædes ejusdem defuncti proficiscuntur: cum cadaver jam elatum fuerit ad Parochiam, tunc ex eo loco ad Ecclesiam transfertur, ubi sepulcro condendum est, nempe, si in ipsa sepulchrum majores defuncti sibi, ac posteris suis constituerint, aut si defunctus ipse tumulum sibi in eadem Ecclesia delegerit.

XXIV. Cum ab ædibus, sive ab Ecclesia Parochiali cadaver effertur, tot Crucis vexilla præferuntur, quot accitæ fuerunt Sodalitates, ut cadaver ipsum prosequantur. Ita omne Sodalitium erigit vexillum suum, & singuli Ordines Regularium Crucis signum quoque deferunt eo prorsus modo, qui in publicis supplicationibus præscribitur. Idem institutum servatur, etiamsi Capitulum hujus Metropolitanæ accersitum fuerit. Singuli enim Ordines Crucem suam præferunt, at illa Capituli quam sequuntur Canonici, locum propriorem cadaveri sibi sumit. Quod si Ecclesia, ubi tumulus eligitur, inter Parochiales adnumeretur, tunc ipsius vexillum præfertur, non vero Parochiæ, ad quam defunctus pertinebat: Uterque Parochus Crucem eamdem sequitur Parochiæ, ubi cadaver sepulturæ committendum est, ita tamen ut Rector Parochiæ, *a qua*, dexterum latus obtineat, donec per ditionem Parochiæ suæ incedit, vel etiam per alienas Parochias, quæ interponuntur, usque ad confinia Parochiæ, *ad quam*, & statim ac eos terminos attigerit, locum suum Rectori Parochiæ, *ad quam*, concedit, & ipse latus sinistrum occupat. Si vero Ecclesia tumulando cadaveri proposita nullo Parochiæ titulo prædita sit, vexillo Crucis non utitur, sed illud Ecclesiæ Parochialis *a qua* solum præfertur. Insuper si Ecclesia non Parochialis, ubi cadaver sepeliri debet, addictum sibi proprium Sacerdotem habeat, veluti Præfectum Regularis Conventus, ubi defunctus tumulum sibi constituit, aut Cappellanum Sodalitii, in cujus Sacris ædibus cadaver condendum est, tunc Sacerdotes ejusmodi proprium sibi locum desumunt, atque ita Præfectus Conventus incedit cum suis Regularibus, si ipsi ad supplicationem funebrem interveniant:

niant: Cappellanus autem Sodalitium suum prosequitur, si illud accitum fuerit, ut funebrem pompam comitetur: & tum Rector Parochiæ *a qua* reliquis omnibus solus anteponitur.

XXV. Si hanc consuetudinem diligenter expendamus, nonnulla juri communi consentanea, alia vero prorsus aliena deprehenduntur. Ac primum juri cohæret, quod Sodalitates, vel Ordines Regularium, quæ ad pompam funebrem vocantur, ad Parochiam defuncti prius se conferant, & inde ad ipsius domicilium, sive ad eam Ecclesiam, ubi cadaver expositum fuerit; porro id contingit, cum defunctus ita jusserit, vel ipsius hæredes ita decernunt. Equidem sæpius constitutum, ac sancitum fuit, haud opus esse, ut cadaver in Ecclesia Regularium, aut alia quacunque sepeliendum, in Parochiali Ecclesia prius deponatur, nisi forte defunctus ipse, sive hæredes id statuerint. Petitum fuit a Sacra Congregatione die 14. Martii anno 1722. (1): *An cadavera defunctorum sepelienda in Ecclesia Fratrum Minorum de Observantia terræ Petræ sanctæ, antequam ad eorum Ecclesiam deferantur, debeant prius asportari ad Parochialem, & eorum ibidem debeat fieri expositio usque ad horam sepulturæ?* Sacra autem Congregatio respondit *negative* (2). Eadem sententia die 16. Martii 1726: (3), atque iterum die 6. Februarii anno 1734. (4) confirmata fuit. Insuper ex jure communi desumitur, quod Cappellanus Sodalitii, in cujus Ecclesia tumulum sibi defunctus elegit, si ad pompam funebrem veniat post Sodales suos locum teneat (5). Juri pariter valde accommodatum videtur, quod cadaver ab ædibus suis minime efferatur, neque ab Ecclesia, ubi collocatum fuerit, nisi Parochus intersit, ad cujus ditionem pertinet defunctus; nisi forte idem Parochus accitus venire recusaverit, nec alios in locum suum Sacerdotes sufficere velle declaraverit. Decreta super hac re Passarinus (6), Donatus (7), Lantusca (8), ac Pignatellus (9) fuse commemorant, & ob eadem decreta Scriptores unanimes idem docent (10).

XXVI. Sed abhorret a jure communi tot Cruces deferri in pompa funebri, quot Sodalitates, vel ordines Regularium accersiri contigerit: siquidem Ecclesiæ, ubi defunctus terræ mandatur, solum elevandum die 16. Martii anno 1726. Sacra Congregatio constituit, omissis aliis sententiis, quas eadem Congregatio haud dissimilar olim promulgavit. Siquidem in Volaterrana petitum fuit: *An Archiprebyter associando cadavera sepelienda in Ecclesia Patrum Conventualium, teneatur incedere sub illorum Cruce, seu potius valeat propriam Crucem elevare?* Responsum est: *affirmative quoad primam, & negative quoad secundam partem* (11). Congruit alia quoque sententia quam die vigesima nona Januarij anno 1735. Sacra Congregatio edidit, cum *Sabinensis Causa funerum* proposita fuisset: sed alienum magis a jure videtur, quod Sodalitia, vel Ordines Regularium suas Cruces præferant, cum Metropolitanæ Ecclesiæ Capitulum ad funebrem pompam invitatur: nam ipsius solum vexillum tunc elevandum est, & omnes qui ad exequias celebrandas acciti fuerunt, illud sequi debent, uti a Sacris Congregationibus Romæ toties decretum fuit (12).

XXVII. Cum ob antiquam consuetudinem in hac civitate, ac diœcesi minime id observetur, sed tot vexilla Crucis ferantur, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium pompæ funebri interfuerint, quemadmodum ab Archiepiscopali Cardinalis Gabrielis Palæoti. (13) primi hujus urbis Archiepiscopi deprehenditur illis verbis: *Expresse præcipimus ut omnes, & singuli statis horis simul convenire debeant sub suis quique Vexillis & Crucibus in locum, ubi defunctus erit, ut sepeliri possit*, quod institutum quidem tenetur, etiamsi Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ accesserit (14), ideo vetustatis gratia nihil novi statuendum volumus, & consuetudines a Decessoribus nostris jam inductas permittemus, ea tamen conditione, ut aliæ quæcumque Sodalitates, Ordines Regularium, & Cappellani conductitii prius ad Metropolim conveniant, quoties ejus Capitulum funeribus associandis intervenerit & ex eo loco pompa funebris incipiat usque ad domicilium defuncti, sive ad Ecclesiam, ubi cadaver fuerit expositum. Ratio enim habenda est Capituli nostri juxta sententias Sacrarum Congregationum, quas Bassius recenset (15).

XXVIII. Sed jam sermonem ad alia convertamus, quæ vetustatis consuetudinem adjunctam non habent. Ac primum nobis delatum fuit unam, vel Plures Sodalitates convenire ad associandum funus defuncti, qui eisdem Sodalitatibus adscriptus fuerat. Quare consilium a nobis petierunt, nempe, quem locum tenere, & quid peragere tunc debeant?

XXIX. Equidem Romanum Rituale ita præscribit (16): *Ordinatur Processio, præcedentibus laicorum Confraternitatibus, si adsint: tum sequitur Clerus Regularis per ordinem, binique procedunt prælata Cruce, devote Psalmos, ut infra, decantantes, Parocho præcedente feretrum cum luminibus: inde sequuntur alii funus comitantes, & pro defuncto esse Deum deprecantes sub silentio.*

XXX. In statutis Cleri Romani prorsus idem decernitur (17): *Societates quæ ad funera suorum Confratrum sine Sacco accedunt: non ante feretrum, sed post illud incedunt: e contra vero, quæ cum Sacco comparent, ante ipsum feretrum suis locis procedant; hoc est ante Clerum Regularem sive secularem.*

XXXI. Hoc loco res non agitur de iis Societatibus, quæ Saccum induere consueverunt, sed de illis, quæ Sacco minime utuntur. Hæ vero, si cadaver associare oporteat, absque ullo dubio feretrum subsequi debent, & ordinatæ pie incedere, preces Deo persolventes, veluti Rosarium, pro defuncti expiatione, sed voce submissa: *Pro defuncto* (ita statuit Rituale Romanum) *Deum rite deprecantes sub silentio.* Porro submissæ voces comparantur silentio, quod a Rituali decernitur: ea quoque ratione minime perturbatur ordinatus illorum cantus, qui feretrum præcedunt.

XXXII. Insuper deprehendimus non semel a Parocho, vel hæredibus defuncti Cappellanos conductitios acciri, non tantum ex clero Sæculari, sed etiam ex Regularibus, qui aliquando nullis Ecclesiasticis Ordinibus præditi sunt, sed inter laicos, sive conversos Ordinis numerantur: non ignoramus istos post nuncupata solemnia vota Regulares reipsa habendus esse, & quibusdam frui privilegiis, quæ Clericis sæcularibus tribuuntur; quinimmo iisdem privilegiis etiam gaudere ante votorum nuncupationem, dum adhuc in Novitiatu versantur. Ita profecto Canonis privilegium, assequuntur; sed hæc omnia Conversis ipsis e jure Pontificio conceduntur. Nam clare desumitur ex Canone: *Si quis suadente 17. quæst. 4. in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit*: & ex cap. *Religiosa de sententia excommunicationis in sexto. Quamvis autem is, qui Religionem ingreditur, Religiosus censeri cum effectu non possit donec sit tacite, vel expresse Professus; siquis tamen violentas manus in eum injiciat, Excommunicationis latæ a Canone vinculum non evadit.* Attamen intelligere nullo modo possumus, qua ratione Conversus Regularis Personam Cappellani gerere possit dum justa persolvuntur defunctis, vel ipsorum cadavera ad sepulturam efferuntur: neque facile percipimus Conversum Regularis Ordinis accersiri ab illo, qui virum aliquem Religiosum invitat, ut Cappellani munere fungatur. Quapropter statuimus non nisi Sacerdotes, aut Clericos Sacris Ordinibus præditos, dum cadavera efferenda sunt, acciri posse tamquam Cappellanos conductitios. Idem Regularibus indicimus, illos ab eodem Cappellani munere prohibentes, qui Sacris Ordinibus initiati non fuerint, & multo magis Ordinis Conversos, nisi forte haud Cappellani nomine perpauci Regulares, sed tota ipsorum familia ad associandum cadaver invitentur: nam cum ipsa pluribus constituatur, ex quibus alii Laicos inter recensentur, alii minoribus, alii majoribus Ordinibus, alii demum Sacerdotio initiantur, ideo non interdicimus Conversis Regularibus

(1) *In Lucana funerum.* (2) *lib. 72. Decretor. pag. 64.* (3) *lib. 76. Decretor. pag. 122.*
(4) *In Tolentina Funerum.* (5) *Bassius de Sodalitiis quæ. 5. num. 9.* (6) *De statu hominum tom. 2. quæst. 187. art. 4. num. 253. & 254.* (7) *Rer. Regular. tom. 3. tract. 10. quæst. 12. & 13.*
(8) *In Theatro Regularium ad vocabulum associatio cadaverum.* (9) *Consult. 49. tom. 3.*
(10) *Samuel de Sepult. tract. 1. contr. 5. conclus. 5. Pirhing. §. 1. n. 34. & seq. Monacel. in formul. leg. tom. 1. tit. 5. formul. 7. num. 34. & seq. Ursaia tom. 0. p. 2. discept. 30. n. 84. & seq.* (11) *Lib. 76. Decretor. pag. 101.*
(12) *Monacellus in loco cit. num. 38. & 39. Ursai tom. 7. suarum discept. part. 1. discept. 36. num. 69. & seq.*
(13) *Pag. 185.* (14) *Hieronymus Prediera de funerib. associand.*
(15) *In cit. trac. quæst. 5. num. 10.* (16) *Tit. exequiarum ordo.*
(17) *Cap. 7. de Confraternitatibus ad Funera invitatis. 7.*

bus convenire ad funebres pompas cum aliis Fratribus, idest cum universa familia.

33. Insuper percepimus excitari aliquas controversias inter Regulares, & Cappellanos Regulari Ordini minime addictos: nam vocantur aliquando ad associanda cadavera quidam Presbyteri sæculares, & Ecclesiarum quoque Rectores, qui ad pompam funebrem, tamquam conductitii Cappellani interveniunt. Acciri solent ob eamdem causam, & eodem Cappellani conductitii titulo Parochi Regulares, aut viri Religiosi in Monasterio degentes. Itaque cum Claustrales simul intersunt, cum Parochi reliquis Cappellanis, qui curam animarum non habent, præire consueverunt. Inter Parochos autem Sæculares, ac Regulares illi principem locum obtinere solent, qui prius animarum curam susceperint. Cæteri Cappellani sive Claustrales fuerint, sive Claustris liberi, ac immunes, qui Parochi titulo præditi non sunt, confusi permixtique funebrem pompam comitantur, quæ non semel ordinata sic fuit, ut Cappellani antecesserint Parochis locum feretro propriorem sibi sumentibus; & tunc bini Cappellani non Claustrales incedebant; illos deinde bini Claustrales sequebantur, & hoc pacto universa pompa designata fuit. At nunc Claustrales aliqui Parochis, & Cappellanis haud Claustralibus præire contendunt, licet omnes conductitii Cappellani nomine ad funebrem pompam conveniat. Quapropter ob has controversias turbæ concitatæ sunt, dum cadavera efferrentur.

XXXIV. Ignoramus profecto, quibus rationibus innixi Claustrales præ cæteris omnibus locum sibi deposcant.

XXXV. Ipsos tamen, neque probare, nec improbare volumus, antequam ex utraque parte argumenta proferantur. Illud certissimum est, quod nos jubemur a Tridentina Synodo, his dissidiis aditum occludere (1): *Controversias omnes de precedentia, quæ persæpe maximo cum scandalo oriuntur inter Ecclesiasticas Personas tam sæculares, quam Regulares, cum in Processionibus publicis, tum in his, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda Umbella, & aliis similibus, Episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat.*

XXXVI. Itaque, ut finem dissidio statuamus, ac ne Regulares primum locum petentes rem solum dissimulent, donec tempus excitandis turbis opportunum acciderit, ipsis præcipimus, ut infra tres menses ab hac die rationes in medium nobis adducant, ob quas Claustrales suos ad celebranda funera accitos, tanquam Cappellanos conductitios, præferendos arbitrentur reliquis Parochis, ac Sacerdotibus, qui Cappellani pariter titulo funeribus iisdem intersunt. Interim se gerant eo modo, quem subjicimus, donec Judicis sententia interposita, sive alio quocumque modo controversia dirimatur.

XXXVII. Plures ob causas Claustrales ejusmodi, tanquam Cappellani conductitii funeribus ducendis interesse queunt; vel quia defunctus in ipsorum Ecclesia sepulturam sibi deligens, ex ipsis aliquos celebrandis exequiis, tanquam Cappellanos accersiverit; vel quia inter Parochias eorum Ecclesia recensetur. Quare Parochus cum reliquis se conferens ad domicilium defuncti, alios ejusdem Claustri Religiosos viros veluti Cappellanos secum adducit. Id etiam contingit, cum defunctus in aliam Ecclesiam deferendus est, ubi sepeliri constituit, vel ubi familia ipsius tumulum sibi decrevit; tunc enim Parochus, ex suis Claustralibus aliquos, tanquam Cappellanos sibi adjungere potest, qui ipsum cadaver prosequantur. Postremo id aveniet, si Parochus aliquis, vel hæredes defuncti Claustrales ultro deposcant, ut pompam funebrem Cappellanorum conductitiorum nomine comitentur.

XXXVIII. Igitur si cadaver in Ecclesia Claustralium tumulandum sit, ipsique vocentur tanquam Cappellani ad ipsum associandum, tunc in liminibus Ecclesiæ funebrem pompam commode expectare queunt, nec ullas turbas movere, ut Primatum præ cæteris Sacerdotibus obtineant: neque momenti habet quidquam illa argumentatio: *Defunctus in templo Regularium sepeliri statuit, ergo ipsi Regulares cadaver associare debent.* Nam responsum jam fuit, quod liceat ipsis funebrem pompam in Ecclesiis suis expectare. Die 22. Junii, & 13. Julii anno 1675. petitum fuit a Sacrorum Rituum Congregatione: *An Regulares possint cogi ad associanda cadavera in eorum Ecclesiis; & an in casu quo Regulares non accedant ad associandam dicta cadavera, amittere debeant intortitia?* Sacra Congregatio in hunc modum respondit: *Sacra Congregatio respondit, regulares non posse cogi ad extundum a propris Ecclesiis ad effectum associandi cadavera in eisdem sepelienda, sed sufficere quod illa expectent ad januas. Quo vero ad intortitia remisit causam ad Judices suos* (2). Ita refert Lantusca. Alias pariter ejusdem Congregationis sententias Ursaya fuse commemorat, (3)

XXXIX. Quod si Parochus Claustralis fuerit, Cappellanos aliquos sibi adjungere debet, dum pergit ad ædes defuncti, ut inde cadaver efferat ad Ecclesiam. Aut si Parochus ipse Claustralis additis sibi Cappellanis iisdem defunctum comitari teneatur ad aliam, in qua totius Familiæ tumulus positus est, vel defunctus ipse sepeliri decrevit, tunc sane ad evitandas aliud consilium non supperit, nisi quod Parochus ipse Sacerdotes sæculares sibi in Cappellanos assumat, vel eos tantum Claustrales, qui studio cæteris praeeundi non ferantur; siquidem perpauci inter ipsos in hac pervicaci sententia versantur.

XL. Postremo, si ob eam causam aveniat controversia, eoquod Claustrales ejusmodi a Parochis, sive hæredibus defuncti ad associandum cadaver invitantur, universis indicimus, ut eos Claustrales nequaquam advocent, donec lis dirimatur. Accersant ipsos haud veluti Cappellanos conductitios, sed tanquam Societatem Regularium; tunc enim Crucis suæ vexillum sequuntur, & sibi designatum locum occupant, nec ullus timor est, ut primatus obtinendi causa pompa funebris impediatur:

XLI. Hæc omnino tenenda præcipimus, quin rationes utriusque partis cum in *petitoris*, tum in *possessorio* labefactentur; neminem suspicamur queri de nobis merito posse, eo quod solum expetimus longe amovere turbas, quæ sæculares ipsos graviter offendunt, Insuper cum rationes in medium proferentur a competitoribus, judicium ferre integrum parati sumus, & etiam, quæ modo sauximus prorsus abrogare: neque sane hoc totum negotium temporis multum exigit, ut proponatur, ut examinetur, utque sententia feratur. Quippe magnum discrimen interest inter hanc controversiam, & illam, quæ in Tridentina Synodo Canonicos inter Regulares ex Congregatione Lateranensi, & Abates, & Monachos Cassinates de loci primatu intercessit. Præstantiores doctrina viri totius Italiæ studium, & operam in eam causam contulerunt, quæ tandem trium Cardinal. judicio peracta fuit, quod sane judicium PP. Pii IV. etiam auctoritate ac diplomate confirmatum est. (4)

XLII. Supersunt aliqua, pro quibus consilium nostrum exposcitur; ac primum, in qua Parochia tumulandos sit, qui morari solitus in civitate, in agrum divertit, ut animum parumper relaxet, vel ad valetudinem curandam ibique vita decedit? Item ad quam Parochiam spectet illius cadaver, qui domicilium obtinet in Diœcesi, & urbem petit necessitate aliqua adductus, vel ut reficiat vires morbo debilitatas, ibique supremum obit diem?

XLIII. Ex jure Pontificio responsum aperte desumitur (5). *Is qui habet domicilium in civitate vel castro quandoque ad villam ruralem se transfert recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura decedat ibidem, non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua Parochiali, vel in ea potius, in qua Majorum ipsius ab antiquo sepulturæ extitit, sepeliri debebit, dummodo absque pericula ad ipsam valeat deportari.*

XLIV. Itaque debet expendi, an defunctus sepulturam in aliqua Ecclesia sibi constituerit, & tunc extremæ ipsius voluntati parendum est. Si nihil ille de sepultura sua decreverit, in tumulo Majorum suorum condatur, si ipsius familia peculiarem in aliqua Ecclesia tumuli locum habeat. Quod si defunctus nihil de suo sepulchro deliberaverit, si ipsius quoque familia peculiari tumulo careat, tum civitatis incola, licet in agro decesserit, ad urbanam Parochiam deferendos est, modo tamen absque ullo periculo, gravique incommodo id fieri queat. Id vero obtingere tunc solum declaramus pro evitandis dissidiis, cum ager, ubi civis occubuit,

tribus

(1) *Sess. 25. de Regularibus, & Monialibus cap. 13.*
(2) *In Theatro Regularium ad vocabulum associatio cadaverum.*
(3) *Tom. 5. par. 1. discep. 11. n. 6. & seqq. & tom. 7. part. 1. discept. 6. num. 72. & 73.*
(4) *Annô 1567.* (5) *In Decretali* Is qui *de sepulturis in sexto.*

tribus ab urbe milliariis distat. Nam si plus quam tribus milliariis distet; tum Parochus agrestis illum tumulo mandare poterit, nec urbanus Parochus cadaver deposcet, nec aliquid sepulturæ percipere contendet.

XLV. Equidem decretalis; *Is qui*; de illo verba minime habet, qui ex agro in civitatem venit valetudinis causa, vel ut negotiis suis operam impendit, ibique mortem oppetit, sed tantum civem memorat, qui in agro vitam absolvit, quo se contularet ad confirmandam valetudinem, vel ob alias causas, ipsumque ad urbanam Parochiam transferendum statuit, si commode fieri posse videantur, ob eam nempe rationem, quod ipse ruri paululum degens, urbis domicilium non amittit, neque ruris incola censendus est, nisi animum in eo permanendi prius habuerit (1), Itaque cum eadem ratio conveniat aptissime rurali viro qui in civitate diem supremum oppetiit, ubi fortuito causa valetudinis, vel ad explicanda sua negotia morabatur; ideo constituendum de illo prorsus idem est, quod nuper exposuimus de cive, qui ruri casu quodam occubuit, nempe in urbana Parochia sepeliendum ruralem virum, qui in civitate vita defunctus est, si agreste ipsius domicilium tribus milliariis longe ab urbe sejungatur, & ad ruralem Parochum ex sepultura nullum fructum pervenire.

XLVI. At si hæc tria milliaria nequaquam intercedant, tum civis cadaver in Parochiam urbis inferendum est, & ob eamdem rationem ad ruralem Parochiam viri agrestis cadaver asportandum. Tunc autem ruralis Parochus urbanum Parochum, & a contrario Parochus urbanus ruralem admonebit, ut transferendum cadaver ipsi, vel alteri Sacerdoti per ipsum designato committatur. Cadaver etiam loco non movebitur, nisi proprius Parochus, aut ipsius Cappellanus intersint; neque in urbem, sive in agrum, nisi feretro impositum deferetur: Clericus Crucis vexillum præferet, & duo Sacerdotes subsequentur, qui Psalmos recitabunt nempe Rector, aut Cappellanus; Ecclesiæ, ubi defunctus tumulari debet; & insuper Rector, aut Cappellanus Ecclesiæ, ubi vitam reliquit neque enim decet Fidelium cadavera alio modo sepulchris inferri. Illud vero quod non semel accidit, a religione prorsus alienum est, cum plaustris imposita cadavera, & fœni, paleæ, vel lignorum fasciculis implicita in civitatem, vel in agrum delata fuerunt, ut vectigal declinaretur; nihil enim solvendum pro ipsis transferendis cadaveribus Lagunez (2) & Cardinalis de Luca (3) sapienter ostendunt.

XLVII. Non multis ab hinc diebus accepimus quemdam in civitate vita perfunctum sibi sepulturam delegisse in Ecclesia Parochiali, quæ in diœcesi posita est, Rectorem autem Parochiæ Urbanæ ubi ille expiravit, ruralem parochum monuisse, ut ad portam civitatis subsistaret, ubi cadaver ipsi traderetur.

XLVIII. Gratissimum nobis esset intelligere rationes, quibus innititur nova hæc, inusitataque sententia, rationes, inquam, a jure desumptas, non tamen ex animi quodam impetu, ac temeritate, qui rei naturam ignorat. Jucundissimum nobis esset deprehendere, an Parochus, in cujus ditione aliquis animam exhalavit alium Parochum, in cujus Ecclesia ille sepeliri debet, impedire possit eo se conferre, unde cadaver efferendum est, & in itinere Crucem præferre; sed multo magis, an liceat Parocho Bononiensi monere diœcesanæ Ecclesiæ Rectorem, ne urbis mœnia ingrediatur, sed ad portam subsistat, ibique cadaver sibi committendum accipiat.

XLIX. Proculdubio, qui Parochiam obtinet Bononiæ, Parochus in civitate, non civitatis appellandus est: ita ruralis Parochus in diœcesi Rector, non autem diœcesis habetur. Cum hæc ita sint, nihil aliud repetere jure debent, nisi ut officiosam urbanitatem præstent illi, qui prælata Cruce ditionis suæ fines pertranseunt, quemadmodum Leo X. (4), & Sacræ Congregationes pluries statuerunt (5).

L. Post hæc apertissime constat nihil aliud ab urbano Parocho, quem superius meminimus, exposcendum fuisse, nisi ut Parochus ruralis officium consuetum sibi persolveret, priusquam ad efferendum cadaver Cruce prælata in civitatem veniret; sed nullo pacto licitum fuit præcipere, ut ad portam subsisteret. Quod si aliquis urbanus Parochus fateri non dubitaret, ejusmodi facultatem se nunquam permissurum fuisse rurali Parocho, quamvis illam petiisset, & in eadem sententia futuros Parochos omnes civitatis, quorum ditionem attingere ille deberet, cum domicilium defuncti petendum, vel ab ipso est redeundum: si quis, inquam, hæc audeat dicere, illud secum perpendat nobis inesse potestatem cum in civitate, tum in Diœcesi, ob quam ruralem Parochum ab omni consueto officio prorsus immunem declarabimus: & si illo perfunctus fuerit, sed frustra ruralis Parochus tunc nos ipsi facultatem nostram loco assensus Parochorum civitatis impertiemur, concedentes diœcesanæ Ecclesiæ Rectori, ut prælata cruce in urbem veniat, eademque ratione cadaver ad suam Ecclesiam transferat.

LI. Quæ modo diximus, nova, & inusitata fortasse imperitis videbuntur, sed contrarium agnoscent, si plura alia cogitent, quæ fieri quotidie solent. Primum Regulares nullam Processionem facere possunt, nisi in suis Ecclesiis, & sub stillicidiis Monasterii, & Sacrarum Ædium, quæ ad ipsos pertinent. Idem Sodalitiis præcipitur, ut nempe Processiones in suis tantum Ecclesiis aut Sacellis instituant. Quod si Urbem circumire velint, facultas a Parochis exposcenda est, quorum fines pervadere debent (6). Quis tamen Parochus adire solet ad hanc veniam obtinendam, cum Processiones saltem consuetæ indicuntur? Cum vero Processiones insolitæ habendæ sunt, si eam Parochi facultatem recusent, scire maxime optamus, an id Processiones easdem jure impedire possit, quod quidem a veritate prorsus alienum est. Nam si regulares, vel Sodalitia ad Episcopum confugiant, & facultatem pro re gerenda ab illo consequantur, eamdem nempe, quam pro consuetis Processionibus accepisse pro certo tenent, tunc omnis Parochorum dissensus haud ullius momenti existimatur.

LII. Certissimum quippe est solam Episcopi licentiam satis esse, etiamsi Parochi se contrarios antea, ac penitus reluctantes exhibuerint. Petitum fuit a Congregatione Sacrorum Rituum: *An solius Episcopi accedente licentia possint Regulares dictam Processionem facere* (alienas Parochias circumeuntes) *quamvis Parochus contradicat, consentire recuset?* Sacra autem congregatio respondit. *Sufficere licentiam Episcopi*. Haud dissimiles sententias a Sacra congregatione Concilii desumptas in medium proferre possemus, sed unam eligimus præ cæteris, quæ nobis Secretarii munus agentibus promulgatæ fuerunt, Die 24. Decembris anno 1718. propositum fuit: *An liceat, Confraternitati facere Processiones tam intra ambitum Oratorii, quam extra illum, absque licentia Parochi, per cujus Parochiam transeundum est*; Sacra Congregatio responsum fecit hujusmodi: *Ad primam partem affirmative* nempe, fieri Processionem intra ambitum Oratorii absque licentia Parochi: Deinde *ad secundam negative*, nempe, id non licere extra ambitum Oratorii. Cum tamen in responso ea quoque verba subjiciantur: *Nisi accedat licentia Episcopi*, id manifestum omnino reddit, quod nuper exposuimus.

LIII. Quæ cum ita sint, quoties cadaver ab Urbe in Diœcesim, vel a Diœcesi in Urbem transferri contigerit, nobis statuendum reservamus, an Rector Diœcesanus prælata Cruce in Urbem se confert privatim a Diœcesano Parocho Civitatem esse subeundam, qui deinde ædes defuncti, sive templum petat, ubi cadaver ipsius depositum est, consuetum officium Urbano Rectori persolvat, atque prælata Cruce ambo induti superpelliceo, stolaque cadaver associent. Idem præcipimus urbano Parocho, cum defunctus in Diœcesi ad suam Ecclesiam efferendus est: quippe indecorum est sepulchro cadaver inferri, nisi vexillum Crucis præferatur. Juri autem communi maxime consentaneum superius ostendimus, quod in funebri pompa Crux ejus Ecclesiæ deferri solet, ubi cadaver tumulo committitur, si tamen inter Parochias recenseatur; non vero Crux alterius Parochiæ, ubi ægrotus vitam expiravit.

LIV. Parochus primum locum semper occupat, donec in sua ditione versetur (7) Quare urbanus Parochus dextero ince-

(1) *Pirbing lib. 3. tit. 28. de Sepulturis §. 1. num. 5.*
(2) *De Fructibus pag. 257. num. 179.*
(3) *In suo magistral. discur. 166. de Regula urbis.*
(4) *In Constit. 22. §. 9. in Bullario Romano tom. 1.*
(5) *Passerinus de statu hominum tom. 2. quæst. 187. art. 4. observ. 5. num. 160.*
(6) *Bassius Tract. superius allato quæst. 10. num. 1.*
(7) *Card. de Luca de Præminentiis disc. 16. num. 3. & 4.*

incedet latere, donec Parochi Diœcesani limites attigerit. Tunc enim ipsi primum locum concedet. Eodem pacto, cum Parochus urbanus cadaver efferre debebit ex Diœcesi, tum Rector Diœcesanus in sua parochia dexterum latus occupabit, donec ad fines alterius Diœcesis pervenerit. Hunc ordinem per urbem, ac Diœc. tenebunt, donec venient ad Ecclesiam, ubi defunctus sepulturæ mandatur. Aliquod sane discrimen intercedere noscimus in his officiis, quæ modo præscripsimus; sed ita decernendum putamus, & aliquid urbanis Parochis præ Diœcesanis esse tribuendum.

LV. Illud etiam deprehendimus, quod non semel accidit, cum Parochus urbanus defunctum extra Civitatem in sua ditione ad Parochiam sepeliendum transferre debet. Nam Parochus, in cujus ditione sita est porta Civitatis, in limine Urbis occurrit, & quasdam preces cadaveri persolvit. Quamobrem dissidia concitata sunt: Parochus enim, qui cadaver associat, ad portam subsistere recusavit, susceptumque iter ad suam Ecclesiam prosequutus est, veluti si alter Parochus in limine Civitatis non adstitisset. Ignoramus profecto hujusmodi ritum, & qua de causa Parochus ad portam Civitatis pro recitandis precibus pergat cum cadaver infertur. Id vero facere prætermittat, cum reliqua cadavera per suam Parochiam efferuntur, ut in alia Ecclesia, seu Parochia sepulturam accipiant. At quoniam nullum discrimen afferri, nullaque ratio ad probandam hanc consuetudinem excogitari potest, quæ corruptelas potius, ac dissidia inter Parochos excitat, ideo præcipimus urbanis Ecclesiarum Rectoribus, ne in liminibus Civitatis suæ ditioni subjectis, occurrant cadaveribus, quæ in ipsam Civitatem adsportantur, ut in alia Parochia sive Ecclesia tumulentur.

LVI. Secundo loco quæsitum a nobis fuit, in quanam Ecclesia sepeliri debeant infantes, quos extra Civitatem nutricibus alendos parentes tradiderunt, ibique celeri morte prærepti sunt? His facili negotio respondemus; nam Romanum Statutum accurate tenendum indicimus, quod propositum, probatumque fuit post maturam rei disquisitionem in peculiari Congregatione, a Clemente XI. ob hanc causam designata: (1) *Infantes, qui nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur, retinent domicilium in Parochia, atque ad illam pertinent, licet in aliena Parochia decedant. Patre vero orbatos, quousque apud ipsam matrem aluntur licet in potestate tutorum, non matris existant; de Parochia matris, non tutorum, esse declaramus. Si nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur a matre, domicilium in Parochia matris; si vero utroque parente caruerint, domicilium in Parochia tutorum, non vero nutricum, retinere declaramus. Quod si nec tutores habeant, in Parochia, in qua decedunt, tumulentur.*

LVII. Hæc igitur observentur pro tumulandis Infantibus, qui in domo nutricum intereunt. In templum alias præscriptum ea ratione deferantur, quæ Christianæ Disciplinæ conveniat, rectaque via ab ædibus, ubi vitam finierunt, nisi forte concedatur a nobis ob peculiarem causam, illos antea transferri ad paternum domicilium, ut inde funebris pompa ad Ecclesiam instituatur.

LVIII. Quod si aliqua controversia forte contigerit de Parochialibus emolumentis, Vicarium nostrum Generalem conveniant, ut ipsius judicio dirimatur: sed meminerint Parochi nihil de jure repetendum esse pro exequiis, & sepultura; (2) retinendam tamen inductam consuetudinem aliquid solvendi, ita ut nullum judicium fiat in eos, qui hanc consuetudinem violare contenderint, sed causa hujusmodi in forum Episcopi solum adducantur, uti sancitum est *Cap. ad Audientiam 24. de Simonia* his verbis: *Per Episcopum loci compescantur, qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare.*

M O N I T A

Pro mulieribus Tertiariis, quæ privatim in suis ædibus vitam agunt, aut conjunctim in aliqua parte hujus Civitatis, ac Diœcesis.

LIX. Institutione xxix. hujus libri copiose verba fecimus de mulieribus Tertiariis, & earum conditionem satis exposuimus. Deinde, cum Sacram Visitationem illis Tertiariis indiximus, quæ duodecim domicilia in Urbe possident, ubi conjunctim vitam degunt, plura statuere non omisimus, ut dissidia tunc nobis indicata illas inter mulieres, ac Parochos componerentur. Equidem præcepimus utriique nonnulla, quæ utilia videbantur, sed ipsa neglecta sunt pro more, atque indole quorumdam hominum, qui satis se fecisse existimant, si multa dixerint de aliquo negotio; deinde curam nullam, aut solicitudinem impendunt pro rei eventu, solvendisque quæstionibus, id quod privatæ tranquillitati, fidelium exemplo, & feliciori Ecclesiæ administrationi magnopere conducit. Quapropter aliqua superaddenda pro Tertiariis hujusmodi muneri nostro consentaneum putavimus, quæ ad duo capita rediguntur. Primum agemus de Tertiariis, quæ privatim in suis ædibus vivunt; Secundo, de aliis Tertiariis, quæ in eamdem domum conveniunt, & communem vitam instituunt.

§. I.

De Tertiariis, quæ privatim in suis Ædibus morantur.

LX. Regulares Ordinum S. Dominici, S. Francisci, S. Augustini, item Carmelitæ, Servitæ, ac Minimi a Sancto Francisco de Paula Instituti Tertiarias mulieres juxta Pontificum Diplomata, ac privilegia adscribere possunt. (3).

LXI. Ex ipsis aliæ suis privatis ædibus immorantur, nec ullam cum cæteris habent societatem; aliæ vero in uno domicilio simul conjunguntur. Has quidem S. Pius V. abrogare constituerat, uti modo ostendemus, ob eam causam, quod alienos ab Ecclesiastica disciplina putaverit mulierum cœtus, quæ religiosum habitum induerent, nullis votis solemnibus nuncupatis, & quæ nullis claustri legibus tenerentur. Attamen Tertiarias, quæ sejunctim vivunt, Sanctissimus Pontifex nunquam de medio tollere cogitavit, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii declaravit: *Constitutionem* (inquit Fagnanus (4)) *Sancti Pii V. qua Sorores Tertii Ordinis ad perpetuam Clausuram obstringuntur, utpote loquentem de his, quæ in communi & in congregatione vivunt, ad supradictas Sorores in consanguineorum, aut propriis domibus habitantes &c. nihil pertinere; & propterea circa illas Constitutionem &c. nec minuisse, nec immutasse, nec quidquam novi juris induxisse.*

LXII. Quare, si Constitutio S. Pii V. his Tertiariis nequaquam adversatur, altera Constitutione Leonis X. gaudere ipsæ debent, ob quam Pontifex multa privilegia Tertiariis iisdem elargitur (5). Sed prius oportet conditiones enumerare, quæ interveniant necesse est, ut hujusmodi mulieres privilegia, quæ indicavimus, assequantur. Postea recensenda sunt privilegia ipsa, quæ Tertiariis a Pontifice conceduntur.

LXIII. Primum igitur ex Leonis X. Constitutione desumitur, quod istæ mulieres virginitatis, aut cælibatus votum emittere debeant, quod tamen solemne nequaquam est, uti Pontifex ipse declarat. Sacræ autem Congregationes suis Decretis addiderunt, necessario requiri, ut Regularium Præfecti de morum probitate, ætatisque ratione certi fiant, antequam his mulieribus habitum religiosum impertiant, quæ quadraginta saltem annos attingere debent. Insuper inquirendum est, utrum necessaria ad vitæ sustentationem possideant, & cum quibusnam versari domi necesse habeant, quos tantum consanguineos, & affines esse oportet. Postremo, investigandum superest, an Episcopi facultas interce-dat,

(1) *In additionibus ad statutum Cleri Romani §. 7. & 7. & 8.*

(2) *Juxta Sac. Canon. cap. Non satis, cap. Cum in Ecclesia, cap. Cum abolendæ, de Simonia.*

(3) *Lezana in Summa Quæst. Regular. tom. 2. cap. 14. num. 8. & seqq. Miranda in Manuali Prælatorum Regular. tom. 1. quæst. 36. art. 1. & 2. Cassianus a S. Elia in Arbore omnium opinionum moral. tom. 6. in verbo Tertiariæ & Tertiarii §. 2. num. 7.*

(4) *Cap. Nullus n. 68. de Foro competenti.*

(5) *In Bullario Romano tom. 1.*

dat, quæ concedi nequit ab ipso, nisi posteaquam diligenter examinaverit, an eædem conditiones veritati congruant. Quare si, quod proprium est unicuique tribuatur, ad Præfectum Regularem spectat religiosum habitum his mulieribus impertire, ad Episcopum vero facultatem tradere, & præscriptas conditiones accurato examine cognoscere.

LXIV. Nicolius (1), Lantusca (2), Donatus (3), aliique plures hæc Decreta commemorant (4).

LXV. Cum nos ipsi Secretarii munus gereremus in Sac. Congregatione Concilii, Episcopus Mazaræ hæc postulavit; *Quænam sint conditiones requisitæ, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum suæ Religionis mulieribus non collegialiter viventibus, dictum habitum dare possint: & an examen dictarum facultatum pertineat ad Episcopum?* die autem 10. Maji anno 1727. in hunc modum responsum fuit: *Examen facultatum concedendi habitum pertinere ad Sedem Apostolicam; examen conditionum quoad mulieres vestiendas, & licentiam vestiendi, pertinere ad Ordinarium, & conditiones vestiendarum esse expressas in Decretis generalibus alias editis: & hæc Decreta esse omnino servanda.*

LXVI. Sed jam recenseamus privilegia, quæ his Tertiariis tribuuntur cum præditæ sunt iis conditionibus, quas modo exposuimus. Ac primum Tertiarios a Tertiariis mulieribus distinguendos Leo X. decernit. Illi nullo gaudent privilegio, nisi conjunctim vivant, & cum ipsis Claustralibus immorentur; sed mulieribus Tertiariis, quamvis suas ædes non dimittant, eadem privilegia Ordinis conferuntur: *Collegialiter autem* (de viris Tertiariis sermo est) *seu cum claustralibus habitantes, ac mulieres* (nempe Tertiarias, quæ suas ædes nequaquam deserunt) *virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem, expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ habitum gestant, gaudere debeant.*

LXVII. Quod si Leonis X. Constitutio vim totam, & integram obtineat, hæ Tertiariæ privatim vitam agentes Episcopi jurisdictione prorsus immunes esse deberent. Eos sibi Confessarios deligere possent, qui ad Monialium Confessiones, non vero sæcularium excipiendas probantur. Ad Parochiam accedere non tenerentur, ut Paschali præcepto satisfacerent. Tandem a Præfectis suis Regularibus extremam unctionem percipere, & post mortem in Ecclesia sui Ordinis sepeliri jure possent.

LXVIII. Sed aliter se res habet; nam Leonis X. Constitutio ad certos quosdam limites redacta fuit a Summis Pontificibus, qui deinde Sedem Apostolicam tenuerunt. Cum hæ mulieres revera non habeantur Regulares, eo quod tribus votis solemnibus non adstringantur, ideo non censentur immunes ullo modo ab Episcopi facultate (5). Equidem fori privilegio gaudent juxta sententiam, quæ a Sacra Congregatione Immunitatis probatur, cujus decreta Monacellus recenset (6). Id vero non tribuitur viris Tertiariis, qui in privatis suis domiciliis permanent, uti sapienter ostendit Ursaya, (7) qui decretum super hac re promulgatum a Sac. Congregatione Immunitatis exponit. Insuper de his mulieribus Tertiariis hæc Sacra Congregatio Concilii decernit: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum sæpius respondit, minime posse Sacerdotes Regulares mulierum Tertii Ordinis quas de Pœnitentia, vel Pinzocheras vocant, Confessiones Sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad confessiones personarum sæcularium audiendas: quemadmodum nec posse illis Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschalis Resurrectionis Sanctissimi Domini nostri Jesu Christi.* Item ex epistola Sacræ Congregationis pro causis Episcoporum Regularium, & consultæ, ad Episcopum Mutinensem die 17. Junii anno 1639. hæc in ipsas Tertiarias sancita deprehenduntur: *Circa Tertiariam similiter censuerunt* (nempe Cardinales Sacræ Congregationis) *permissum haud fuisse Fratribus ejusdem Monasterii ob quodcumque privilegium Ordinis administrare ipsi Sacramentum Divinæ Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, neque ejus cadaver domo efferre indicta funebri pompa sine Parocho, aut sine ipsius licentia. Nam hæc revera ad Parochos pertinent, qui debent assidue, sed hoc præsertim tempore, cognoscere, juvare, accuratoque studio fideles sibi traditos instituere. Accedit, quod Tertiaria, licet nuncupatis votis, claustro non tenebatur, sed domi suæ intra Parochi ejusdem ditionem habitabat.* Postremo de sepultura harum mulierum hæc habentur in decreto, quod superius attulimus. *Præterea, si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepulturæ electione decedere, eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis cujus habitum assumpserunt, si in ipsis Communis earum sepultura reperiatur, sin minus in Ecclesiis Parochialibus sepelliendas esse decernit.*

LXIX. Litteras quidem Sac. Congreg. quas nuper exposuimus, Diana (8) Theologus ex Regularibus Theatinis; decreta vero anni 1616. superius allata commemorant iidem Scriptores, quos antea nominavimus. Si quis exoptet cognoscere limites, ad quos redacta fuit Leonis X. Constitutio ex Patierino Theologo Dominicano, Canonumque interprete id consequetur. Illum fuisse Sacrarum Congregationum peritissimum ex eo maxime constat, quod Ordinis sui Procurator Generalis per multos annos extiterit (9).

LXX. Hanc veritatem attigerat Benedictus XIII. de nobis optime meritus, qui antiqua sui Ordinis privilegia confirmare, ac nova pariter adjungere cupiens, statuit (10), ut viri Religiosi Dominicani mulieribus Tertii Ordinis in privatis suis domiciliis immorantibus administrarent Divinam Eucharistiam in Paschate, Viaticum, postremamque Unctionem, cum illæ morti proximæ viderentur; ac etiam ipsarum cadavera ad Ecclesiam ejusdem Dominicani Ordinis efferrentur. Qua de re suæ potestatis amplitudine quidquid contrarium esset, & etiam immemorabilem consuetudinem penitus abrogavit: ex quo satis aperte desumitur, quod jus adversabatur & propter anteriores Pontificum Constitutiones imminuta fuerant eadem privilegia eo modo, quem nos exposuimus.

LXXI. Quod si Clemens XII. Benedicti XIII. Constitutioni modum aliquem non imposuisset, uti inferius subjiciemus, certissimum esset, Tertiarias mulieres, quæ privatas suas domos non dimiserunt, a jurisdictione nostra liberas, & immunes fore, & eo pariter jure solutas esse quod Parochis tribui consuevit. At, cum Pontifex Clemens XII. rem totam in eum gradum restituerit, in quo posita erat, antequam Constitutio *Pretiosus*, in lucem ederetur, ideo nemo dubitare potest, quin mulieres Tertii Ordinis juri Parochorum, nobisque subjiciantur.

LXXII. Haud ignoramus multas in Civitate, ac Diœcesi versari mulieres hujus vitæ, atque instituti, quæ suis privatis ædibus immorantur. Attamen nulla unquam facultatem a nobis petiit, ut habitum Tertii Ordinis sumeret, neque unquam probatæ fuerunt in Tribunali nostro eæ conditiones, quæ a Decretis Sacrarum Congregationum necessario requiruntur. Dicet fortasse aliquis de hujusmodi Decretis nihil se antea percepisse: at sciat nobis haud esse ignota: immo nec ipsum laterent, si aliquam operam rei cognoscendæ gratia impendisset, cum multis in locis eadem Decreta oculis omnium obversentur. Quapropter universis Parochis in Civitate, ac Diœcesi præcipimus, ut mulieres omnes Tertii Ordinis privatam vitam agentes in sua Parochia, Cancellario nostro intra spatium Novembris proxime ineuntis recenseant. Nos autem cum præfectis Regularium negotium diligenter expendemus, ut remedium, si opus fuerit, conferatur.

§. II.

(1) *In Flosculis ad vocab. Tertiariæ,* (2) *In Theatro Regularium ad idem verbum.*

(3) *Rer. Regular. tom. 2. tract. 17. qu. 32. & seqq.*

(4) *Matthæuc. in Official Cur. Eccles. cap. 52. n. 3. & seqq. Pignatell. 34. n. 29. tom. 3. Passerinus de statu hominum tom. 2. quæst. 187. art. 4. observat. 10. sub num. 245.*

(5) *Tamburrinus de Jure Abbatissarum disp. 7. quæsit. 3.*

(6) *Formular. Fori Eccl. tom. 1. tit. 6. formul. 14. n. 1.* (7) *Tom. 7. part. discept. 3.*

(8) *Cit. tom. 2. quæst. 187. art. 4. observ. 10. an. 243. ad n. 252* (9) *In editione coordinata tom. 7. tract. 2. resolut. 351.* (10) *In Constitut. Pretiosus edita anno 1727. §. 55. & seqq.*

§. II.

De Tertiariis in Congregatione viventibus.

LXXIII. QUamvis mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, ad privilegia percipienda speciatim a Leone X. haud nominentur, id tamen ex ipsius Constitutione certissime desumi posse videtur. Nam cur ipsæ careant iis privilegiis, quæ a Pontifice tribuuntur viris Tertiariis in Congregatione vitam agentibus, & mulieribus etiam ejusdem instituti, quæ suis in ædibus privatim degunt, modo vestem Ordinis præferant, & virginitatis, aut castitatis votum emiserint.

LXXIV. S. Pius V. Tertiariis in Congregatione viventibus novam disciplinam indixit: *Mulieres quoque* (inquit (1) *quæ Tertiariæ seu de Pœnitentia dicuntur, cujuscumque fuerint Ordinis, in Congregatione viventes, si & ipsæ professæ fuerint, ita ut solemne votum emiserint, ad Clausuram præcise, ut præmittitur, & ipsæ teneantur. Quod si votum solemne non emiserint, Ordinarii una cum Superioribus earum hortentur, & persuadere studeant, ut illud emittant, profiteantur, ac post emissionem, & professionem eidem Clausuræ se subjiciant. Quod si recusaverint, & aliquæ ex eis inventæ fuerint scandalose vivere, severissime puniantur. Cæteris autem omnibus sic absque emissione Professionis & Clausura vivere omnino volentibus interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum ullam aliam prorsus in suum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant. Quod si contra hujusmodi hanc nostram prohibitionem, & Decretum alias receperint, eas ad sic vivendum omnino inhabiles reddimus.*

LXXV. Id perpendens Lezana scriptum ita reliquit (2): *Quo videtur intentum Pontificis fuisse omnino extinguere Congregationes istas mulierum votum solemne non emittentium*, Porro Sedes Apostolica legem a S. Pio V. propositam haud neglexit. Nam in Decretis evulgatis anno 1616., postquam sancita fuerunt ea, quæ jam memoravimus, in mulieres Tertii Ordinis, quæ privatam in suis domiciliis vitam traducunt, ab reliquis ejusdem consilii mulieribus sejunctæ, hæc statim adduntur: *Supradictis vero Decretis mulieres Tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendi, quinimo eas dispositioni Constitutionis Pii V. editæ Romæ anno 1596. xv. Kalendas Julii, quæ incipit. Circa Pastoralis &c., pœnitus subjacere expresse declarat, non obstantibus, &c.* Rotarius (3) quoque noster plures auctores, etiam Regulares nominat, qui hanc sententiam sequuntur, ac deinde tradit: *Si hodie reperiantur Tertiariæ collegialiter viventes, debent impediri, supprimi, & annullari, nisi Professionem emittant cum quarto voto perpetuæ Clausuræ.*

LXXVI. Attamen multis adhuc in locis occurrunt mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivere statuerunt. In hac sane Civitate duodecim ad ipsas excipiendas domicilia, & quatuor etiam in Diœcesi posita sunt. Porro Sedes Apostolica ita se gessit, ut easdem Tertiarias non quidem sua auctoritate probaret, sed illas toleraret, & Episcopis subjectas declararet: *Controversia est* (inquit Matthæuccius (4) *de mulieribus Tertiariis, quæ in Congregatione extra Clausuram vivunt. Sed resolvitur, eas allegatis privilegiis* (nempe concessis Ordini Regularium, quem ipsæ profitentur) *non potiri: nam in Decreto relinquuntur sub dispositione Constitutionis Sancti Pii V. quarum Professiones & receptiones Beatus Pontifex irritat, & annullat. Et tales hoc tempore posse prohiberi, ne in communione maneant, nisi Professionem ad formam dictæ Pianæ emittant*, *rescripsit Sac. Congregatio Episcoporum. Quare sunt de jurisdictione Ordinarii.* Eamdem docet sententiam Cardinalis Petra: *Hinc Tertiariæ, quæ vivunt in Congregatione absque Clausura, non utuntur tali privilegio, quia debet servari Bulla Pii V. & possunt cogi ad emittendam Professionem Regularem: alias dissolvi Congregationem, & rursus subjiciuntur Ordinario* (5)

LXXVII. Episcopus Sarzanen, cum nos ipsi Secretarii munere fungeremur, Sacræ Congregationi Concilii exposuit in sua Civitate jam post centum annos situm esse domicilium, in quo mulieres simul congregatæ S. Francisci religiosum habitum, & institutum sequuntur, sed vota tantum simplicia nuncupant; nec ullis claustri legibus tenentur; easdem mulieres a Provinciali Ordinis Franciscani declaratas fuisse jurisdictioni suæ pœnitus subjectas, cum Provinciam invisendo perlustraret, Sacra Congregatio causis iisdem perducta, quas nuper explicavimus, die 30. Januarii anno 1723. respondit Societatem earum mulierum subjectam esse, *omnimodæ jurisdictioni Episcopi citra tamen approbationem*, nempe, ejusdem Sac. Congregationis pro confirmanda ipsarum mulierum societate.

LXXVIII. Hæc disciplina ad Benedictum XIII. integre permansit, qui propensam merito in Regulares Ordines voluntatem suam testari cupiens, varias Constitutiones edidit, quibus hæc domicilia mulierum Tertii Ordinis immunia ab Episcopi jurisdictione declaravit, & Regularium suorum potestati omnino commisit. Ex his necessario sequebatur easdem mulieres ab omni jure Parochorum liberas quidem esse tamen aliqui Parochi hujus Civitatis, cum Sedem hanc Cardinalis Boncompagnus teneret, controversiam excitarunt, an illæ mulieres ab Episcopi auctoritate solutæ, adhuc Parocho subjectæ viderentur. Quapropter idem humanissimus Cardinalis, ut Parochis obsecundaret, eamdem quæstionem Cardinali Pauluccio Summi Pontificis ad gerenda negotia primo Administro per litteras proposuit, qui responsum fecit, Romæ evulgatum ex Typographia Rev, Cam. Apostolicæ.

Exemplum litterarum, quas Cardinalis Pauluccius dedit ad Card. Boncompagnum Archiepiscopum Bononiensem pro solvendis quibusdam quæstionibus de immunitate, quam sibi postulant mulieres, ab omni jurisdictione Episcoporum, & Parochorum ob ultimam Constitutionem BENEDICTI XIII. quæ incipit: *Paterna Sedis Apostolicæ providentia.*

Eminentissime, ac Reverendissime Domine.

EX iis rationibus, ac documentis, quæ litteris Eminentiæ Vestræ continentur, satis, superque solvuntur quæstiones, quas tum iisdem litteris, tum voce Dionysii Ministri sui propositas monet a Parochis istius Diœcesis, ob Constitutionem, quam Summus Pontifex Patribus Tertii Ordinis Sancti Francisci obsignavit. Quamobrem minime dubita, quin E. V. daturus sit operam maximo, quo solet, studio, ut Sanctitati Suæ voluntati morem gerat, utque cæteri Constitutionem ipsam exequantur. Interim manus Eminentiæ Vestræ humiliter deosculor.

Romæ die 20. Martii anno 1726:
F. Card. Pauluccius.

QUÆSTIONES PROPOSITÆ.

Cardinalis Archiepiscopus Bononiensis inquirit, utrum domicilia, quibus mulieres Tertii Ordinis detinentur ob Constitutionem Pontificis, spectent ad jurisdictionem Fratrum Minorum, & Patris Generalis, seclusis etiam Parochis pro administrandis Sacramentis?

Utrum in Ecclesiis harum mulierum conservari queat Divina Eucharistia, & Sanctum extremæ Unctionis Oleum? Ac postremo:

Utrum Fratres Minores prælata Cruce sua, stolaque induti associare possint cadavera mulierum Tertii Ordinis, cum ad ipsorum Ecclesiam sepelienda feruntur, etiamsi alienas Parochias pertransean̄t.

RESPONSUM.

Primum quidem nequit in dubium revocari. Nam dum Pontifex domicilia mulierum Tertii Ordinis ab auctoritate Episcopi eodem modo prorsus eximit, ac Monasteria; dum Pontifex idem decernit, ut mulieres hujusmodi pleno jure subsint Fratribus Minoribus, *non solum exclusis Episcopis*, sed aliis quibuscumque personis cujuscumque status, gradus, vel conditionis existant, & quacumque auctoritate fuogantur, *ideo necessario consequitur, ut Parochus etiam excludatur, cum præsertim omnis jurisdictio Parochi cum jurisdictione Episco-*

(1) *In Constit. 8. Bullar. Romano tom. 2.* (2) *In Summa Quæst. Regular. tom. 2. cap. 14. num. 38.*
(3) *In sua Theol. Regular. tom. 3. cap. 6. num. 13.*
(4) *In suo Offic. Curiæ Ecclesiast. cap. 32. num. 6.*
(5) *In suis preclaris Commentariis in Constit. Apost. tom. 4. in notis ad Constit. 15. Pontif. Martini V. num. 29.*

piscopi implicita sit, cujus ille coadjutor, ac delegatus existit. Immo, cum Sedes Apostolica dissolvit ab auctoritate Episcopi quemcumque Regularem Ordinem, illis solum verbis uti consuevit: Eximimus ab Ordinario: *quemadmodum deprehenditur ex Bullario Romano* sæpe sæpius. *Id vero satis habitum semper fuit, ut iidem Regulares immunes etiam a Parochis censerentur, uti testatur experientia. At si res in controversiam deduci velit, statim omnis dubitatio cessabit, si in memoriam revocetur Sixti IV. Constitutio, quam Pontifex hac recenti sua Constitutione renovavit. Nam Sixtus IV. concedit Fratribus Minoribus omnia administrare Sacramenta Fratribus Tertii Ordinis; & quos ab Episcopi facultate immunes jam fecerat, a Parochorum quoque jure liberos constituit.*

Leonis autem X. Constitutio, quæ dubitandi locum exhibet Cardinali Archiepiscopo Bononiensi, & cujus auctoritas in medium ab ipso profertur; ea, inquam, Constitutio Tertiariis potius suffragari videtur: quamvis enim Leo X. in Lateranensi Concilio Tertiarios, ac Tertiarias, qui suas privatas ædes nequaquam deserunt, Parochis subjecerit, tamen quoscumque Tertii Ordinis, qui simul in Congregatione vivant, immunes prorsus declaravit, uti constat ex ipsa Constitutione. Et profecto multis in partibus Italiæ idem experientia comprobatum semper fuit.

An vero mulieres Tertii Ordinis Divinam Eucharistiam, Sanctumque Oleum in suis Sacellis, retinere possint, quod secundo loco petitum est, id permitti, vel negari debet a Provinciali Ordinis, quoties ipsum mulieres Tertiariæ habent loco Episcopi. Id præsertim ostenditur ex eo, quod Leonis X. Constitutio, & alia deinde ad primam declarandam confecta, & incipiens, Ea, quæ per Sedem &c. *Tertiariis in Congregatione degentibus elargitur omnia privilegia, quæ in Fratres Minores collata fuerunt. Ipsis autem permittitur utrumque Sacramentum in suis etiam Hospitiis conservare. Accedit etiam, quod ejusmodi privilegium Tertiariis maxime consentaneum videtur, illudque non Romæ tantum, sed ubique terrarum obtinent universa fere domicilia, quibus congregatæ mulieres commorantur.*

Superest responsum ferre, qua nempe ratione Fratres Minores associare debeant cadavera &c. Itaque, si Sacella privata ejusdem domicilii satis idonei sint, harum mulierum cadavera in illis sepeliri possunt. Quippe ex Leonis X. Constitutione id pariter desumitur, ut aliis corruptelis aditus occludatur.

LXXIX. Si post Benedicti XIII. Pontificatum nihil prorsus immutatum fuisset, perpauca addenda viderentur, & nos ipsi curam mulierum tertii Ordinis illis, ad quos pertinent, libentissime relinqueremus; & si qui Parochi minime acquiescerent rationibus, quas expositæ litteræ Cardinalis Paulucci complectuntur, novæ fortasse rationes ad rem plane cognoscendam a nobis adducerentur: sed contra est; nam Clemens XII. 1732. Constitutionem suam edidit, quæ sic incipit: *Romanus Pontifex*; ubi repetit Benedicti XIII. Constitutiones, quæ Regularibus suffragantur; alias quoque complectitur, ob quas mulieres Tertii Ordinis communi loco degentes a jurisdictione Episcopi vindicantur. In ea vero Constitutione Pontifex ita decernit: *Statuimus, & decernimus de omnibus, & singulis prædictis litteris, & Constitutionibus, quæ ab eodem Antecessore Nostro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus privilegiis, gratiis, favoribus, indultis, exemptionibus, facultatibus, & declarationibus in iisdem contentis eam deinceps decisionem, ac judicium etiam in foro conscientiæ habendum, quod sive ex jure communi, sive ex Concilio Tridentino, sive ex Decretis, & Constitutionibus Apostolicis, sive alias legitime habebatur, antequam eædem litteræ, & declarationes ab eodem Benedicto concessæ fuissent, perinde scilicet, ac si illæ non emanassent, ad quam dispositionem, ejusque pristinum statum, ac terminum omnia superius enunciata omnino reducimus, & reducta esse volumus, ita ut in posterum supradicti Ordines Regulares earundem Litterarum, & Constitutionum usu, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur.* Cum hæc ita se habeant, res tota ad eos limites restituenda est, quibus ante Benedictum XIII. concludebatur, & quos antea recensuimus.

LXXX. Itaque redditus Episcopo pristina auctoritas, quam in has Tertiarias exercebat, & ob hanc causam ipsis Sacram Visitationem indiximus. Attamen dissidia cum Parochis finem adhuc non habuerunt. Nam si bona hæc ducitur argumentatio: *Mulieres tertii Ordinis, quæ simul in Congregatione vivunt, immunes sunt ab Episcopi jurisdictione: ergo solutæ quoque sunt a jure Parochorum:* Illa tamen argumentatio nullius momenti habenda est: *Mulieres tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, jurisdictioni Episcopi subjiciuntur, ergo juribus Parochorum obnoxiæ quoque sunt:* Quippe Moniales claustris inclusæ potestati Episcopi fere omnes obtemperant; tamen a jure Parochorum penitus liberantur.

LXXXI. Cum Mulieres tertii Ordinis in Congregatione degentes invisimus, nos aliqui Parochi monuerunt, divinum Eucharistiæ Sacramentum ab ipsis in Ecclesia retineri. Quare iisdem mulieribus indiximus, ut Sedis Apostolicæ privilegium ostenderent. Verba fecimus de Paschali communione, de Viatico ipsis mulieribus Tertiariis administrando, de postrema Unctione, ac de Sepultura, & iterum jussimus in medium proferri ab utraque parte necessaria documenta, quibus disciplina constans in hac re, perpetuaque statueretur. At cum neglectum id semper fuerit, & querimoniæ, ac dissidia magis in dies augeantur, præcipimus utrique parti, ut simul conferant ea omnia, quæ sententiæ suæ plurimum suffragari arbitrentur. Siquidem totam hanc causam rejicimus in proximum mensem Novembris, ut pacato, compositoque animo a nobis examinetur; & merito quidem speramus absque ulla judicii specie, sine expensis, ac sine ullo strepitu illam feliciter expediendam.

LXXXII. Antequam finem dicendi faciamus, Præfectos Regulares harum mulierum tertii Ordinis, quæ veterem disciplinam aliquantulum remiserunt (fatemur pristinam vitæ, morumque rationem a plerisque magno studio retineri) eos tamen, Præfectos magnopere hortamur, ut curam sedulam impendant, ne ipsarum domicilia tum viri, tum mulieres libere pervadant. Qui Tertiariam mulierem alloqui legitimam ob causam debet, ipsam conveniat in loco ad confabulandum designato. Curent etiam diligenter, ne illæ Urbem circumeant, ac præsertim sine habitu tertii Ordinis consueto. Item ne versentur in ædibus sæcularium per integras hebdomadas, aut etiam menses, eo nomine, ac specie, ut nempe, remissionem aliquam accipiant, aut cognatorum gratia, vel ut pristinam virium firmitatem recuperent; nam illud fas est expendere, quod Sacræ Congregationes præcipiunt etiam Tertiariis, quæ suis in ædibus privatam vitam traducunt, videlicet, ut domi solos consanguineos, & affines in primo grado in vitæ societatem admittant. Insuper præ cæteris necessariis conditionibus illa recensetur, ut saltem quadraginta annos attigerint. Hos animi nostri sensus Præfectis Regularium serio patefecimus, & non semel litteras etiam dedimus Romam ad generales Ordinum Moderatores, ut eodem de negotio monerentur. Mente pariter defixum habemus, quod legimus historiarum, nempe, Spartanorum civitatem mœnibus circumductis non eguisse, donec illi cives fortitudinis laude præcellebant; cum virtus ipsorum deinde relanguit, tunc primum Spartani, ut reliqui Græciæ populi, mœnibus urbem concluserunt.

L E G E S

Observandæ in Civitate, ac diœcesi Bononiensi pro iis controversiis, quæ inter Parochos, ac Sodalitates intercedunt, addita explicatione decretorum Urbis, et Orbis, *quæ edita sunt anno 1703. a Congregatione Sacrorum Rituum.*

LXXXIII. AGturi pro bono hujus Civitatis ac diœcesis de controversiis, quæ frequenter excitantur inter Parochos, & pias sæcularium Societates, sive Presbyteros ipsarum Cappellanos, omittimus ea, quæ ex veteri Ecclesiastica eruditione desumi possunt; nam hæc præsens ætas tantam rerum copiam suppeditat, ut plura volumina confici posse videantur. Breviter percurremus dissidia, quæ variis Sodalitatibus contigerunt; deinde controversias inter Episcopos, & Sodalitates ipsas, ac postremo sententias, ac iustitia quibus illæ diremptæ fuerunt. Post hæc recensebimus alia dissidia, quæ Parochos inter, ac Sodalitates agitantur.

§. I.

De Controversiis inter ipsas Sodalitates olim concitatis.

LXXXIV. PRimo quidem de primatu loci Sodalitates inter se contenderunt; sed Gregorius XIII. paucis litem absolvit (1): *Qui (nempe Sodales) in quasi possessione*

(1) *In Constit. 84. Bullar. tom. 2.*

ut præcedentiæ, ac juris præcedendi sunt, ii (quibuscumque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & aliis subterfugiis prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis) in processionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant. Sed quia incertum foret, quodnam Sodalitium hunc loci primatum prius habuerit, idem Pontifex statuit, ut, *Ii, qui prius Saccis usi sunt, in Processionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant.*

LXXXV. Nulli unquam limites huic Constitutioni positi fuerunt nisi ratione Sodalitatum, quæ a Sanctissimo Sacramento nuncupantur quibus semper præire reliquis conceditur in iis Processionibus, quibus Sacrosancta Eucharistia defertur, ea tamen conditione, ut Sacco utantur, & aliis quoque Processionibus interesse consueverint. Tunc autem parere debent iis, quæ a Gregorio XIII. præscribuntur, uti Sacræ Congregationes Romæ, & Tribunal Romanæ Rotæ constituerunt. Porro Bassius has sententias, ac decreta fuse recenset (1).

LXXXVI. Composito primo hoc dissidio novum aliud obortum est, cum in una civitate duo Sodalitia ejusdem instituti erigerentur; idque plurimis inter ipsa dissensionibus aditum aperuit. Equidem Clemens VIII. (2) prohibuit, ne plures in eadem Civitate Sodalitates, aut Congregationes ejusdem instituti permitterentur. Id Capec. Latro (3), Lezana (4), atque Maranta (5) Decreto Pontificis inhærentes animadverterunt. At quoniam aliquæ tam civitates magnæ, copiosæque sunt, ut unum Sodalitium, aut Congregatio altari adversari non debeat, etiamsi prorsus idem institutum sequantur, ideo decernendum hoc modo Cardinalis de Luca existimavit (6). Licere nempe duo Sodalitia ejusdem instituti in una civitate versari si illa spatiosa fuerit, & magna populi frequentia redundaverit, & spatium inter utrumque Sodalitium interponatur. Hanc opinionem Sacra Congregatio Concilii in pluribus causis amplexa est, suisque Decretis approbavit (7).

§ II.

De controversiis inter Episcopos, ac Sodalitia.

LXXXVII. Sodalitia non semel ab Episcopi jurisdictione se eripere varias ob causas contenderunt, quarum prima ea fuit, quod erecta sint in Ecclesiis Regularium, qui Episcopis minime subjiciuntur. Attamen Sacra Concilii Congregatio omnino contrarium statuit, & Sacella Sodalitatum ab Episcopo visitari posse decrevit, videlicet ea tantum, quæ ab ipsis Sodalitatibus administrantur. Id præsertim sancitum fuit die 23. Junii anno 1719. his verbis: *Sacra &c. Inhærendo (8) declarationibus jam factis censuit, Confraternitates Laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas, subesse jurisdictioni, & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, necnon illorum Cappellas in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt. Et si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi altare, & illius cultum, Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Cappellæ, onera Missarum, atque divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem earumdem Confratrum relationem habent.*

LXXXVIII. Equidem hoc Decretum pro causa peculiari editum est; sed tanquam lex generalis probatum deinde fuit, ipsique Sacra Congregatio se conformavit, cum ejusdem generis causæ propositæ fuerunt: eas sententias accurato studio nos ipsi congessimus Secretarii munus gerentes in pagella, quam in lucem dedimus post Congregationem habitam die 19. Septembris anno 1722. (9). Eamdem viam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, postquam nos Urbe discessimus; nam cum petitum fuisset a Sacra Congregatione die 3. Septembris anno 1730. (10): *An Episcopo competat jurisdictio visitandi Cappellam, de qua agitur* (quod quidem Sacellum erat in Ecclesia P. P. Minorum Conventualium, ubi mulierum cœtus institutus ferat, quæ nullo Sacco utebantur) responsum est: *affirmative ad formam Decreti in Nucerina Paganor. 24. Iunii 1719.* Insuper propositum alias fuit in Sacra Congregatione die 7. Aprilis anno 1731. (11): *An Cappella, & Altare S. Antonii* (cui Sodalitas sæcularia addicebatur) *site in Ecclesia FF. Minorum de observantia Ravennæ, subsint visitationi Reverendissimi Archiepiscopi?* parique sententia decretum est: *Affirmative ad formam Nucerinæ &c.*

LXXXIX. Aliud consilium ad evitandam Episcopi jurisdictionem initum fuit a Sodalitiis, quæ ideo Romanis Archiconfraternitatibus adscribi cupierunt. Nam Summi Pontifices quibusdam Regularibus, & Archiconfraternitatibus Romæ, & extra Urbem permiserant nova instituere Sodalitia, eaque sibi cooptare, & illis conferre sua privilegia, indulgentias, facultates, bona spiritualia, ac diplomata, quæ ipsamet sibi consecuta fuerunt. At vero Clemens VIII. (12). Episcopi jurisdictionem integram, inviolatamque servari voluit, ut nova Sodalitia cooptentur, utque collatis sibi privilegiis utantur (13). Id sapienter advertit Pax Jordanus aliique plurimi (14): Quapropter, cum in Sacra Concilii Congregatione peteretur (15) *An ad effectum, ut Confraternitates laicales aggregatæ possint uti Regulis, Statutis, & Constitutionibus quas observandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, necessaria sit præcedens approbatio Ordinarii loci?* Responsum ita fuit; *Affirmative*. Insuper, cum secundo loco quæreretur: *An ad effectum, ut dictæ Confraternitates aggregatæ uti & gaudere possint indulgentiis, privilegiis, & indultis Confraternitatum aggregantium, necessaria sit præcedens approbatio Episcopi cum interventu duorum de Capitulo?* Sacra Congregatio respondit; *Affirmative*. Tertio tandem loco petitum fuit; *An dictæ Confraternitates aggregatæ subsint Ordinariis, ita ut earum Officiales administrationis rationem Ordinario reddere teneantur?* Et pari modo responsum dedit; *Affirmative*.

LXXXX. Tertio Sodalitia studium suum contulerunt, ut Capitulo S. Joannis in Laterano Romæ adscriberentur: sed Paulus V. (16) hos conatus inanes fecit, & Clementis VIII. Constitutionem, quam modo nominavimus, servandam præcepit illis etiam Sodalitatibus, quæ a Capitulo Sancti Joannis, uti dictum est, cooptantur. At si novas Ecclesias, aut Sacella in Lateranensi solo excitari contigerit, ipsa quidem minime subsunt Episcopis ob vetustissimum privilegium Bonifacii IX., quod tribunal Romanæ Rotæ sæpius commemorat (17). Et quamvis illud a Pio IV. abrogatum fuerit, tamen ipsum Sixtus V. in pristinum restituit (18). Tum valet hoc privilegium, cum Ecclesiæ Sacella, sive Sodalitia in eo fundo eriguntur, qui prius ad Basilicam Lateranensem *jure Dominii* pertinebat. Aliter vero statuendum est, si postquam hæ Sacræ ædes fundatæ fuerint, eidem Basilicæ subjiciantur, annuumque tributum ob hanc causam solvatur (19). Porro concessum a Sixto privilegium Episcopo tribuit in Ecclesias, aut Oratoria polita in solo Lateranensi prorsus idem jus, quod in ipsum Episcopum a Tridentina Synodo confertur (20). Ideoque delegata jurisdictio ferta, tectaque Episcopo conservatur (21). Quamobrem tamquam delegatus invisare potest sacras ædes ejusmodi, ac Sodalitia, aut alium loco suo ad rem gerendam sufficere, juxta sententias Sacræ Congregationis Concilii, quas Monacellus recenset (22).

§ III.

(1) *In suo tract. de Sodalitiis quæst. 11. n. 5.* (2) *In sua constit. 125. §. 3. in Bullario t. 3.*
(3) *Decis. 169. num. 45.* (4) *In Consil. impress. 2. a. Operum Moralium ad vocabul. Confraternitas a n. 18. ad fin.*
(5) *In respons. 3. per tot. tom. 1.* (6) *De Præeminentiis disc. 10. num. 12.* (7) *In causa Ulyssipon. die 3. Decem. 1719.* (8) *In causa Nucerina Paganor. die 23. Junii anno 1719. lib. 24. Decret. fol. 215.*
(9) *In causa Cosentina Visitationis, & Censurarum.* (10) *In Causa Spoletina.* (11) *In Causa Ravennatensi.*
(12) *In cit. Constit. 115. in Bullario tom. 3.* (13) *§. 5. & duobus seqq. ejusd. Constit.*
(14) *Lucubr. tom. 2. lib. 7. tit. 11. num. 7. & 8.* (15) *In Causa Potentina die 29. Maji ann. 1683.*
(16) *Constit. 63. Bullario. tom. 3.* (17) *Decis. 215. & 313. part. 9. Recent. decis. 185. part. 15. decis. 375. nu. 17. & seqq. decis. 383. num. 5. & 6. par. 18. recent.* (18) *Constit. 19. tom. 2. Bullar.*
(19) *Decis. 228. nu. 5. & seqq. decis. 260. coram Emerix juniore, & in Squillacen. Jurisdict. super bono jure die 7. Junii anno 1723. coram Lancetta.* (20) *Sess. 6. c. 4. & sess. 24. c. 3. de reformat.* (21) *Juxta decis. 115. nu. 6. & 9. & decis. 313. num. 9. in fine, & num. 12. cum duob. seqq. par. 9. recent. & decis. 185. num. 8. & 9. part. 15. recent.*
(22) *In formul. Legali tom. 1. tit. 5. formul. 1. sub. n. 3.*

§. III.

De Controversiis inter Parochos, ac Sodalitia.

XCI. PArochi, ac Sodalitia hujus nostræ Civitatis gravibus olim dissidiis inter se contenderunt. Nam in cadaveribus efferendis ista poscebant, ut Sodales aliqui, relicto vexillo, quod ceteri sequuntur, prope feretrum occuparent eum locum, qui Parochis debetur, quod quidem plures aperte negaverant, alii vero inter Parochos dissimulaverant. Cum totum hoc negotium Sacrorum Rituum Congr. diligenter expendisset varia decreta confecit, quæ typis edita sunt anno 1675., & adjecta Synodo Card. Boncompagni (1); quæ sane decreta Sodalibus penitus interdicunt eum locum prope feretrum sibi deposcere.

XCII. At pro componendis dissidiis inter Sodalitia, ac Parochos, ut ita dicam universi Orbis, multis in locis promulgata fuerant decreta a Congregatione Sacrorum Rituum die 10. Decembris anno 1704., quæ Summus Pontifex sua auctoritate probavit, ut eadem dissidia ad finem traherentur. At quoniam omnibus minime compertum est, quam ob causam ea decreta facta sint; immo putant aliqui nullam prorsus, aut exiguam rei disquisitionem intercessisse; & nonnulli pariter eadem Decreta parvi faciunt, ideo necessarium ducimus exponere partem suffragii, quod tulit Cardinalis Leander Colloredus non minus pietate, quam doctrina insignis, qui causam superius memoratam in Sacra Congregatione retulit. Ex eodem suffragio facile deprehendi potest, in primis ob rerum varietatem nonnulla post accuratum examen a diversis Congregationibus, nempe, Concilii, Episcoporum, & Regularium, & Sacrorum Rituum sancita fuisse: Secundo varias ob hanc causam controversias emersisse; ideoque diversas, & contrarias sententias, ac decreta promulgata; Tertio, leges generales, & uniformes, quantum fieri potuit, indictas fuisse: Quarto ad eam rem obtinendam simul congesta fuisse antecedentia decreta, quæ nos ipsi descripta, & adjuncta vidimus post suffragium ejusdem Cardinalis Colloredi, quod non mediocri sane bono nostras in manus pervenit: Quinto, priusquam ullum judicium fieret, impositam fuisse provinciam, ut *pro veritate* sententiam suam scriptam traderent, præclaris viris Sardinio, ac Bottinio Advocatis Consistorialibus, qui sapienter, accurateque rem gesserunt, uti constat ex ipsorum sententiis, quæ typis editas nos ipsi conservamus: Ac denique, susceptam fuisse ejusmodi causæ disquisitionem ea ratione, ac consilio, ut nullum, quod fieri posset, detrimentum Parochis inferretur: Sed jam suffragii ipsius sententiam subjiciamus.

„ Adeo frequentes sunt controversiæ Parochos inter, ac Sodalitia, Scriptorum vero opiniones, & Sacrarum pariter Congregationum sententiæ adeo variæ, ac discrepantes inter se videntur, ut Eminentiæ vestræ necessarium alias duxerint aliquem modum statuere, ac judicium ferre de quibusdam controversiis; quæ generatim proponantur, ita ut reliquæ in posterum difficultates facile componi, aut facilius judicari possent. Id nunc eo difficilius obtinetur, quo facilius excitantur dissidia, non solum ob æmulationem atque primatum inter Societates ejusmodi, sed etiam, quia utræque facile inveniunt auctores, ac decreta, quæ causæ suæ plurimum suffragantur; quæ sane decreta variis temporibus, atque a diversis judicibus confecta vim majorem vel minorem a majori, vel minori partium dissidentium peritia, atque industria sibi comparaverunt. Et quamvis certum sit accidere posse, ut quædam peculiaria dissidia generalibus legibus componi nequeant; videlicet, si speciales rationum tituli, privilegia, consuetudines, aut Synodales sanctiones interponantur, tamen illud etiam manifestum est, hos peculiares titulos haud sufficere, eo quod certa, ac generalis norma minime proponatur; quemadmodum causæ tum ad forum Ecclesiasticum, tum sæculare pertinentes difficili negotio ad finem traherentur, si solæ diœcesanæ leges suppeterent, nec jus commune adjungeretur. „

„ Cum igitur die 22. Februarii anno 1699. retulissem causam Eugubinam inter Parochum, & Sodalitium Petiæ, & cum EE. VV. ex utraque parte multa decreta proferri animadverterent ex variis Collectoribus desumpta, jusserunt congeri simul eadem decreta, atque examinari, ut ipsorum fundamenta, ac circumstantiæ dignoscerentur. Postquam magno studio, ac diligentia id perfecit Secretarius, iterum die 22. Augusti ejusdem anni causam retuli, & responsum fuit: *Iterum dilata, & examinentur Decreta aliarum Congregationum*. Jusso Sacræ Congregationis peracto, rursum die 30. Aprilis anno 1701. idem argumentum propositum fuit, & quamvis causa ob molestiam, ac temporis diuturnitatem inter dissidentes composita jam fuisset, tamen visum fuit Eminentiis Vestris, ut aliquis Consistorialis Advocatus *pro veritate* judicium suum daret, quod munus Sardinius primo, & deinde Bottinius jussi ab Eminentiis Vestris die 1. Julii ejusdem anni secundo loco susceperunt. „

„ Cum satis diligenter examinata res fuerit, nunc triginta & tres quæstiones solvendæ proponuntur, desumptæ a variis dissidiis, quæ ante, ac postea contigerunt. Porro eæ quæstiones proferuntur juxta discrimen, quod intercedere necessario debet inter diversas conditiones, ac naturas Ecclesiarum, in quibus Sodalitia instituì fortasse potuerunt. Quippe alio modo subsunt Parocho hæ Societates, cum in eadem Parochiali Ecclesia sunt erectæ, vel in Oratoriis, aut Sacellis, quæ ipsi Parochiæ adjiciuntur, alio autem modo, cum Societates ejusmodi addictæ sunt publicis, ac liberis Ecclesiis, quamvis intra limites Parochiæ positæ sint. „

„ Sed priusquam has quæstiones examinemus, operæ pretium ducimus aliqua generatim in medium proferre, quibus explicentur, & confirmentur ea, quæ inferius subjicemus; ac primum præter jura Parochialia, quæ cum utilitate Parochorum plerumque conjunguntur, & de quibus Canonum Interpretes frequenter verba faciunt, munia quoque Parochialia recensentur, quæ ita dicta sunt, eo quod ad Parochos reipsa pertineant, aut illis saltem conveniant, vel ob naturam munerum, quæ cum juribus Parochialibus omnino copulantur, vel ob dignitatem, & conjunctionem, quam habent Parochi cum Pastorali Officio, cujus causa Parochus vices Episcopi gerit, & exhibet. Ita distinguit *ex professo* Episcopus Riccius *in sua praxi aurea tom. 2. par. 4. a solut. 290. usque ad solutionem* 311.; cujus opinionem sequitur Barbosa *in tractat. de officio, ac potestate Parochi part. 1. cap. 22. per totum*. „

„ Secundo, si lex generalis constitui velit, negligenda videntur ea, quæ auctores scripta reliquerint, ex quibus sane perpauci rem, de qua agimus, accurato studio perscrutati sunt. Concilia potius, & instituta S. Caroli probari debent, qui præ cæteris omnibus existimandus est, & nominandus in hoc amplissimo cœtu, quoties aliquid decernendum obtigerit pertinens ad formam, recentemque Ecclesiæ disciplinam. Ea pariter consideranda, & eligenda sunt, quæ divinum cultum augent, sacras functiones magis exornant, & magis conveniunt officio, ac muneri, ob quod Parochi, ac Sodalitia instituta fuerunt, quæ proculdubio invecta minime sunt, ut sacras functiones exerceant, aut in partem Ecclesiasticæ Hierarchiæ recipiantur, sed ut pœnitentiæ actus sibi utiles, & consentaneos suscipiant, & opera misericordiæ proximo suo impendant. „

„ Tertio, cum dubiæ quæstiones proponuntur, ea seligenda opinio mihi videtur, quæ Parochis magis suffragetur; tum quia sitam habent intentionem in vetustiori titulo, & magis universali; tum quia hac ratione minus a pristina Ecclesiæ disciplina receditur. Accedit, quod Episcoporum consensione id magis probatur, qui in Synodis, & peculiaribus quæstionibus, Parochorum causam, & partes plerumque tuentur. Postremo Ecclesiæ dignitas, primatus, ac libertas hoc pacto melius vindicantur contra quotidianas innovationes, & usurpationes sæcularium, qui profecto Clerum mercenarium, ac subjectum sibi potius in suis Cappellanis expetunt, quam in Parochis liberum, & auctoritate munitum. „

„ Quarto, in mentem revocari potest quomodo se gesserit Apostolica Sedes, in conferendis privilegiis in Ordines Regularium, quæ Parochorum jurisdictioni detrimentum afferrent. Porro adeo lente, cauteque id factum est, & paulatim post longum temporis spatium, quamvis Ecclesiæ pars summopere conspicua, ac benemerita illis privilegiis cumulari deberet; hinc facile deprehenditur, quam parce, cauteque impertienda sint Sodalitatibus, quæ a meritis, & conditione Regularium longissime dissident, ea privilegia, quæ jura Parochorum imminuunt. „

„ Postremo, si Romæ consuetudines, atque instituta reli- quis

(1) *Pag. 245. & seqq.*

quis inferioribus Ecclesiis proponi possunt, veluti norma, quam sequantur, id tamen fortasse haud convenit huic peculiari argumento, de quo agimus. Quippe in urbe Sodalitates ea privilegia consequutæ sunt, quæ in aliis locis permitti nullo modo possunt. Etenim Romæ dignitas, & primatus Cleri adeo splendet, ut nullis facile tenebris obscurari queat, neque ex aliorum privilegiis diminui. Insuper Cardinalium dignitas, qui præsentes, & tanquam Patroni Archiconfraternitatibus præpositi sunt, postulare videtur, ut aliqua ratio habeatur earumdem Societatum, ipsæque minus Parochis subjiciantur, nempe, ob eamdem causam, qua Tridentina Synodus adducta fuit, ut privilegiis, ac discrimine digna putaret Monasteria, ubi Generales Ordinum Regularium moderatores immorantur *sess. 25. cap. 20. de Regularibus*. Equidem si omnia privilegia, quæ Romæ conceduntur Sodalitatibus, & juribus Parochorum officiunt, cæteris etiam tribuerentur ubique terrarum constitutis, ubi quandoque solus Parochus Superioris Ecclasiastici personam gerit, absonum sane, & alienum id foret eodem modo, ac si privatis Monasteriis trederetur idem privilegium, quod Tridentina Synodus impertit illis solum Monasteriis, quæ Præfecti generales Regularium sibi ut sedem elegerunt. „

§. IV.

De decretis a Sacra Congregatione Rituum ad componenda dissidia inter Parochos, & Sodalitia.

XCIII. Post accuratissimum rei totius examen, uti dictum est, propositæ fuerunt, solutæque triginta tres quæstiones. Sacra Congregatio discrimen proposuit inter Societates sæcularium erectas in Ecclesiis Parochialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publicis, vel privatis quæ a Parochia dependent, ipsique adjiciuntur, & reliquas inter Societates constitutas in publicis Ecclesiis, aut Oratoriis publicis, vel privatis intra ipsius limites posita sint; Sacra Congregatio fere omnia tribuit Parochis contra eas Societates, quas primo loco recensuimus; eamdem tamen liberalitatem minime ostendit, cum de secundis Societatibus sermonem haberet. Nam ipsis, eorumque Cappellanis plurima concessit; integras tamen fore decrevit conventiones interpositas, cum Sodalitia statuerentur, litium compositiones a partibus dissidentibus factas, probatasque a Sede Apostolica; item indulta, Synodales Constitutiones, vel provinciales, & consuetudines immemorabiles, aut saltem centenarias. Sed ne libri conquirendi sint, qui has quæstiones, solutionesque continent, eas hoc loco subjicimus, ut Parochis, ac Sodalitiis commode innotescant:

D E C R E T A

Congregationis Sacrorum Rituum circa Jura Parochialia Functiones, & præeminentias inter Parochos, & Confraternitates laicorum, earumque Cappellanos, & Officiales.

Urbis, & Orbis.

AD debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates sæculares earumque Cappellanos, & Officiales super juribus Parochialibus, & Functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis, seu prærogativis frequenter exoriri solent, in Sacrorum Rituum Congregatione ab Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali Colloredo, præpositis infrascriptis dubiis, videlicet:

I. *An Confraternitates laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus habeant dependentiam a Parocho in explendis Functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus?*

II. *An dictæ Confraternitates erectæ in Cappellis, vel Oratoriis tum publicis, tum privatis, annexis Parochialibus Ecclesiis, & ab eis dependentibus habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones?*

III. *An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis habeant, quoad easdem functiones, aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ?*

IV. *An Confraternitates erectæ in Oratoriis tum publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas habeant dictam dependentiam a Parocho?*

V. *An benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum sint de juribus mere Parochialibus?*

VI. *An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & similium sint de juribus mere Parochialibus?*

VII. *An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de juribus mere Parochialibus?*

VIII. *An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini, sit de dictis juribus Parochialibus?*

IX. *An prima pulsatio campanarum in Sabbato Sancto, sit de dictis juribus Parochialibus?*

X. *An celebratio Missarum solemnium per annum, sive pro vivis sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XI. *An expositio Quadraginta Horarum, & benedictio, quæ fit super populo, sit de dictis juribus mere Parochialibus?*

XII. *An expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super populo, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XIII. *An functiones in precedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?*

XIV. *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonicæ cum cantu, vel sine, absque alia licentia Parochi?*

XV. *An in dictis Oratoriis privatis sit licita celebratio Missæ privatæ assentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho?*

XVI. *An Cappellani Confraternitatum possint populo denunciare Festivitates, & Vigilias occurrentes in hebdomada absque licentia Parochi?*

XVII. *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, & privatis a Parochiali divisis, & separatis?*

XVIII. *An in sepedictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publice Conciones, etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel adventus, cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi:*

XIX. *An in ejusdem Ecclesiis possit celebrari Missa, sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam?*

XX. *An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sepedictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?*

XX. *An intra ambitum earumdem Ecclesiarum fieri possint Processiones juxta cujusque Confraternitatis institutum absque interventu, vel licentia Parochi?*

XXII. *An eædem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeandum est?*

XXIII. *An in dictis Processionibus Cappellani Confraternitatum possint deferre Stolam?*

XXIV. *An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?*

XXV. *An earumdem Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Cappellanos possit Parochus, cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex sola jure Parochialitatis, compellere invitos ad assistendum Functionibus Ecclesiæ Parochialis?*

XXVI. *An in sepedictis Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri possit Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ?*

XXVII. *Præsupposita facultate retinendi, an possit infra annum publice exponi sine licentia Ordinarii?*

XXVIII. *An possit Parochus se ingerere in administratione oblationum vel eleemosynarum in sepedictis Ecclesiis recollectarum, vel capsulæ pro illis recipiendis expositæ clavem retinere?*

XXIX. *An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Cappellani immiscere se valeant, invito Parocho, in ejusdem Ecclesiæ functionibus, sive Parochialibus, sive non Parochialibus?*

XXX. *An Confraternitates sive sint erectæ in Ecclesia Parochiali, sive extra illam, possint pro libito, & juxta uniuscujusque peculiaria statuta, Congregationes suas facere absque interventu, vel licentia Parochi?*

XXXI. *An possint propria bona administrare, ac de illis disponere, absque ulla dependentia a Parocho?*

XXXII. *Quando Parochus eisdem Congregationibus intersit de mandato Ordinarii, & tanquam ejus Delegatus, an possit suffragium decisivum ferre; & quatenus affirmative.*

XXXIII. *An etiam suffragium duplex?*

Sacra

Sacra eadem Rituum Congregatio re mature discussa respondendum esse censuit,

Ad primum affirmative.
Ad secundum affirmative,
Ad tertium negative.
Ad quartum negative,
Ad quintum negative,
Ad sextum negative; sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parochis.
Ad septimum negative prout jacet.
Ad octavum negative, prout jacet, sed spectare ad Parochos,
Ad nonum negative, prout jacet, sed spectare ad Ecclesiam digniorem, ad formam Constitutionis Leonis X. 22. §. 14,
Ad decimum negative, prout jacet; sed licere Confratribus dumtaxat in festivitatibus solemnioribus ejusdem Ecclesię, vel Oratorii, ut in Brundusina sub die 1. Junii 1601.
Ad undecimum negative.
Ad duodecimum negative: & quoad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus serventur decreta.
Ad decimum tertium, satis provisum in superioribus.
Ad decimum quartum affirmative; nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa.
Ad decimum quintum affirmative,
Ad decimum sextum affirmative.
Ad decimum septimum negative.
Ad decimum octavum affirmative.
Ad decimum nonum negative: nisi aliter Episcopus disponat.
Ad vigesimum affirmative, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium.
Ad vigesimum primum affirmative.
Ad vigesimum secundum negative; nisi adesset licentia Episcopi.
Ad vigesimum tertium negative, extra propriam Ecclesiam.
Ad vigesimum quartum, negative.
Ad vigesimum quintum negative.
Ad vigesimum sextum negative.
Ad vigesimum septimum negative.
Ad vigesimum octavum negative.
Ad vigesimum nonum negative.
Ad trigesimum affirmative, dummodo non impediant functiones, & divina Officia.
Ad trigesimum secundum negative.
Ad trigesimum tertium negative.
Et ita, salvis tamen conventionibus, & pactis in erectione Confraternitatum forsan factis, concordiis inter partes initis, & a Sancta Sede approbatis, Indultis, Constitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis, declaravit, ac decrevit, si Sanctissimo Domino Nostro videbitur.
Die decima Decembris 1703.
Et facta deinde per me Secretarium de prędictis decretis Sanctissimo Domino Nostro relatione, prævia eorum integra lectura, Sanctitas Sua laudavit, benigneque approbavit, & publicari, & non obstantibus quibuscumque aliis in contrarium facientibus, servari mandavit, Die 12. Mensis Januari 1704.
G. Cardinalis Carpineus.

Loco ✠ Sigilli.

R. Inghirami Sac. Rit. Congreg. Secret.

§. V.

Notæ super iisdem decretis, ac potissimum super his, quæ ad Episcopos pertinent.

XCIV. Ex his, quæ hucusque dicta sunt, facile deprehenditur Sacræ Congregationi, dum Parochos inter, ac Sodalitates dissidia componeret, eam non fuisse mentem, ut Episcoporum jurisdictionem infringeret, aut ipsos impediret, ne unquam a decretis ipsis recederent, etiamsi legitima causa interveniat, & Diœcesis utilitas aliud exposcere videatur.

XCV. Id aperte constat ex ipsis decretis. Nam quæstio decimo quarto loco posita his verbis exponitur: *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horę Canonicæ cum cantu, aut sine, absque licentia Parochi* Responsumque fuit: *Affirmative, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa.* Quippe Cardinalis Colloredus in suo suffragio id peractum fuisse advertit a Sancto Carolo Borromæo in quinto Provinciali Concilio: *videlicet, ne impediantur, vel turbentur functiones Parochiæ, aut populus ab ipsis avocetur, cum præsertim fidei rudimenta explicantur.*

XCVI. Quæstio decima nona his verbis exhibetur: *An in iisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem sive lectam, sive cantatam?* Sacra autem Congregatio ita respondit: *Negative, nisi aliter Episcopus disponat.* Nam Cardinalis Colloredus arbitrio Episcopi id relinquendum perpendit, *qui judicabit, utrum aliter justas ob causas statuendum sit, uti sæpe contigit, cum ratio aliqua peculiaris intercessit:*

XCVII. In quæstione 22. hæc petuntur: *An eædem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est?* Sic autem respondetur: *Negative, nisi adesset licentia Episcopi.* Siquidem Episcopi facultas sufficitur loco illius, quæ exposci, & obtineri a Parocho deberet, uti nos ipsi superius ostendimus (1).

XCVIII. Verum, ut hæc omnia magis confirmentur, alias sententias afferemus post decreta promulgatas; nam, quæ ante ipsa decreta fuerunt editæ, si decretis iisdem adversentur, nullius momenti, ac ponderis existimantur. Itaque decima septima quæstio sic habet: *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, vel privatis, a Parochiali divisis & separatis?* Responsumque est: *Negative.* Quapropter die 8. Augusti anno 1742. propositum fuit in Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipsi Secretarii munus ageremus: *An sit removendum exercitium Catechismi, & docendi Puellas in venerabili Ecclesia Confraternitatis Sanctæ Mariæ de Humilitate, nuncupatæ Quadraginta Horarum, Civitatis Mantuæ?* Id nempe contendebant iidem Sodales contra Episcopum, qui legis Christianæ præcepta in eo loco explanari jusserat. At Sacra Congregatio die 29. Augusti eodem anno respondit: *Negative.* Posteaquam Roma discessimus. Rector Ecclesiæ, quæ concludebatur limitibus Parochiæ in Asculana Diœcesi, impedire voluit Parochum, ne in eadem Ecclesia populum Christiana Doctrina institueret: qua de re petitum fuit a Sac. Congregatione die 29. Augusti anno 1733. *An idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Christianam, vel possit hoc impedire?* responsum est: *Arbitrio Ordinarii.*

XCIX. In Decretis Parocho indicitur abstinere ab eleemosynis, & oblationibus administrandis, quæ in Ecclesiis sodalitatum congeruntur. Permittitur ipsis Sodalibus ut simul congregentur sine Parocho, ipsiusque licentia, modo tamen divina officia non impediantur: illis quoque conceditur, ut bona sua administrent, & libere impendant inconsulto Parocho, uti constat ex quæstionibus 28. 30. 31., & ex responsis, quæ data fuerunt. At cum sodalitium Suffragii addictum Ecclesiæ Sanctissimæ Trinitatis in oppido Offidæ Diœcesis Asculanæ petiisset a Sacra Congregatione Concilii die 3. Martii anno 1725. *An Reverendissimus Episcopus in aliquo casu per se, vel per alium ab ipso deputandum, possit intervenire Congregationibus generalibus?* Eadem Congregatio die 24. Martii respondit: *Affirmative:* Iterum postulavit: *An liceat Reverendissimo Episcopo removere Officiales, & Ministros a Confratribus electos, quatenus non sint idonei, & graves exceptiones patiantur,* iterumque Responsum fuit; *Affirmative.* Idem confirmatur aliis quoque sententiis editis in causa Juvenatii, quæ relata fuit in Sacra Congregatione die 21. Septembris anno eodem, quem nuper indicavimus, quo pariter soluta fuit controversia die 17. Novembris, & indictum sodalibus; ut rationem peractæ bonorum administrationis redderent Episcopo, & præfectis sodali-

(1) *In Regulis de associatione Cadaverum §. qui usum non tenet, & §§. seqq.*

dalitii, non solum tempore Sacræ Visitationis, sed quoties Episcopo libuerit. Hæ quidem sententiæ plane demonstrant magnum inter Parochi, & Episcopi jura discrimen interponi, & ob decreta, quæ superius memoravimus, nequaquam impediri Episcopum, ut aliquid iisdem decretis contrarium sanciat, si opus fuerit, ac Diœcesis utilitas postulaverit.

§. VI.

Notæ super iisdem Decretis, ac præsertim super his, quę ad Parochos spectant.

C. NOnnulli Scriptores post hæc Decreta Sacram Congregationem nimis in sodalitia liberalem putantes affirmare non dubitarunt plura in sodalitiis, & ab eorum Cappellanis fieri nequaquam posse, licet Sac. Congregatio statuerit, illa ad ius Parochorum minime pertinere. Nam (inquiunt) multa inter jura Parochialia non recensentur, sed inter munia solis Parochis in sua ditione convenientia: ut hanc opinionem comprobent, in medium proferunt antiqua Decreta Sac. Congregationum, quibus sancitur, hoc vel illud spectare ad Parochum, non autem sodalitiis, eorumque Cappellanis tribuenda.

CI. Hanc viam insistit Baptistellius Fulginatum Episcopus (1): *Benedictiones* (inquit) *Cinerum, Candelarum Ramorum Olivę, Ovorum, delationes Sanctissimi Sacramenti, Missæ, ac Vesperæ solemnes aliæque Ecclesiasticæ Functiones, quæ etsi stricte de juribus Parochialibus non sunt, aliquam tamen cum eis connexionem, & affinitatem habent, juxta communem infrascriptorum Doctorum sententiam, non ad Confraternitates, earumque Cappellanos, sed ad Parochos spectant, excepto casu, quo Parochus ipse requisitus, hujusmodi functiones se gratis exhibere nolle, alias non posse declaraverit*. Idem prorsus institutum amplectitur Monacellus (2), qui admonet præter jura Parochialia, recenseri quoque munia Parochorum, quæ ipsis solum permittuntur, aut quia dimanant, & conjunguntur iisdem juribus, aut quia necessario cum pastorali officio copulantur. Hinc licet responsum fuerit ad quæstionem quintam, benedictiones Cinerum, Candelarum, ramorumque Olivæ non adnumerari inter jura Parochialia; & licet idem responsum sit de expositione Divinæ Eucharistiæ per 40. horas, ac de benedictione populo impertienda, uti constat ex undecima quæstione, tamen negat Monacellus, has functiones a Cappellanis exerceri posse in Oratoriis, aut in Ecclesiis Sodalitatum. Rem eamdem confirmat Ursaya, qui hoc argumentum disceptatione 29. sapienter illustravit (3).

CII. Attamen huic adhærere sententiæ nullo modo possumus, eo quod labefactare prorsus videtur Decreta prudentissime confecta, & Summi Pontificis auctoritate confirmata. Equidem Sacra Congregatio ea Decreta promulganda censuit: *Ad debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates Sæculares, eorumque Cappellanos, & officiales super juribus Parochialibus, & functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis, seu prærogativis, frequenter exoriri solent*: sed hæc utilitas minime sequeretur, nec ullum finem haberent dissidia, si postquam Sac. Congregatio constituit aliquid *non esse de juribus Parochialibus*, illud peragendum a Cappellanis sodalitatum non concederetur. Nam Parochi semper id impedire possent Cappellanis ob eam causam quod illud quidem non est *de juribus mere Parochialibus*, sed tamen adscribitur inter functiones, quæ a solis Parochis exerceri debent. Idem prorsus contingeret, si post decreta nostra *Urbis, & Orbis* anno 1703. liceret repetere contraria Decreta, quæ ante illud tempus edita fuerunt, cum Sacra Congregatio post diuturnum, & accuratum examen aliqua ex ipsis penitus abrogaverit, alia vero confirmarit, & alia nova condiderit, ut pristinis controversiis optatus finis, certaque in posterum norma super hac re statueretur.

CIII. Accedit, quod discrimen inter jura Parochialia, & Parochiales functiones satis adverterunt Consistoriales Advocati, quos *pro veritate* consulendos accivit S. Congregatio, Idem prorsus Cardinalis Colloredus causæ relator, & Sacra ipsa Congregatio in suis Decretis cognoverunt. Nam Sardinius post explicata jura Parochialia, ad recensendas Parochiales functiones descendit: *Jura vero quæ honorifica sunt & præeminentialia, & quæ vere & proprie versantur circa functiones Ecclesiasticas, improprie dictas functiones Parochiales, distinguuntur a Juribus Parochialibus, & ea sunt, quæ in earum exercitio præseferunt quandam honorificentiam, & præeminentiam in Parocho*. Bottinius etiam collegæ sui sententiam sequutus est: *Et primo quidem certa & indubitata videtur principalis Domini mei Advocati Sardini distinctio inter functiones, & jura mere Parochialia, & alias Functiones pure Ecclesiasticas*. Post hæc affirmat a Cappellanis etiam sodalitatum has functiones exerceri posse, si ipsæ sodalitates templis Parochialibus addictæ non fuerint, etiamsi intra limites Parochiæ constituantur; ea tamen adjungitur conditio, nempe, si exercitium illarum functionum juribus Parochialibus minime adversetur. Idem quoque discrimen perspexit Cardinalis Colloredus causæ relator, quemadmodum ex verbis ipsius suffragii desumitur apertissime: neque revocari in dubium potest, quin Sacra Congregatio cognitum illud discrimen habuerit, uti constat ex secunda quæstione: *An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, ignis, seminis, ovorum, & similium, sint de juribus mere Parochialibus?* Cui sane respondit: *Negative*, nempe, inter jura Parochialia non esse adscribenda: *Sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parocho*, cum hæc munera solis Parochis conveniant. Insuper octavæ quæstioni: *An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini sit de dictis juribus Parochialibus?* Pari modo Sac. Congregatio respondit, *Negative, prout jacet; sed spectare ad Parochos*.

CIV. Quare, si illis qui Decreta condiderunt, ignotum haud fuit discrimen inter jura Parochialia, & Parochialia munera, quanam ratione affirmari potest concessum fuisse tanquam munus Parochiale, quod negatum fuit, tanquam jus Parochiale?

CV. Sacra Congregatio quæstioni quintæ respondit *haud esse de juribus Parochialibus* benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, ignis, seminis, ovorum: neque enumeranda inter Parochorum jura per annum solemnia sacra, Divinæ Eucharistiæ expositionem per 40. horas, & *benedictionem super populo*. Postremo hæc omnia congerens quæst. 13. *An Functiones in præcedentibus octo Dubiis, videlicet a Dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis contradicente Parocho?* respondit his verbis: *Satis provisum in superioribus*, ex quibus satis ostendit has functiones exerceri posse a Cappellanis in Ecclesiis, & Oratoriis a Parochia sejunctis, licet ipsius Parochiæ limitibus contineantur.

CVI. Hujus rei veritas ex eo potissimum comprobatur, quod Sacra Congregatio, si aliter res intelligenda foret, controversiis nullum finem statuisset, quod unum maxime contendebat. Accedit etiam, quod Consistoriales Advocati *pro veritate* consilium ferentes, asseruerunt, nullum a Parochis impedimentum afferri posse, ne functiones illæ in aliis Ecclesiis indicantur, quamvis inter Parochiæ suæ limites positæ fuerint. Tum quidem Cardinalis Colloredus causæ relator contrarium se præbuit, monuitque suffragio suo responsurum se fore, *Negative*: ob hanc causam: *Non solum, quia Parochus repugnat, sed quia privata Oratoria his functionibus exercendis idonea non sunt*; sed respondit: *Satis provisum in superioribus*. Ex quo satis patet assensisse opinioni, quam Consistoriales Advocati protulerant; & cum antea respondisset *haud esse de juribus Parochialibus* easdem functiones, aperte docuit illas institui posse in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum a Parochia discretis, licet ipsius limites non excedant.

CVII. Sed omissis pristinis Decretis, certissimum est, quod Sacræ Congregationes, cæterique Judices Romæ in causis propositis post Decreta, de quibus verba facimus, perpetuo decreverunt, eas functiones peragi licere in Ecclesiis, & Oratoriis Confraternitatum, nisi vetusta consuetudo; aut leges Diœcesanæ Synodi id prohibeant, quemadmodum in nostris etiam Decretis admonetur. Porro id magnopere argumentum de quo agimus, confirmat.

CVIII. Sed qui causam hujus opinionis penitus investigare cupiat, libros evolvat de iis pertractantes, quæ Parochiali Ecclesiæ tribuenda sunt ab aliis Ecclesiis, quæ ab illa disjun-

(1) *In Appendice ad suam Synodum pag.* 257.
(2) *In suo Formular. Legali tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *num.* 54. *& seqq.*
(3) *Tom.* 9. *part.* 2.

disjunctæ sunt, sed ipsius limitibus includuntur. *Caput final. de Offic. Archidiacon.* decernit, Ecclesias positas intra limites Parochiæ ipsi nequaquam subesse, nisi forte de persolvandis juribus Parochialibus agatur. Si aliquid aliud sibi repetat Parochia, causas, ac rationes suæ petitionis afferre debet (1). Id quoque monuit Altovitus Sacræ Congregationis Concilii Secretarius, cum die 5. Martii anno 1689. causa *Bononiensi Jurium Parochialium* proposita fuisset, quæ nullum tunc responsum habuit: *Opus est* (inquit) *præmittere tanquam principium indubitatum, non solum ab hac Sacra Congregatione in Romana Funerum 30. Januarii 1782. & in Foroliviensi. 18. Novembris 1684. & in Nonantulana 13. Januarii 1685. verum etiam a Rota coram Coccino decis. 2089. num. 3. & seqq. Ecclesias licet fundatas intra limites Ecclesiæ Parochialis, non esse huic subjectas, nisi quoad jura Parochialia; secus autem quoad alia.* Idem Romanæ Rotæ Judices sanxerunt (2). At Scriptores etiam non prætermittunt enumerare, quænam jura Parochialia reipsa censeantur. Illorum veluti princeps fuit Abbas *in Rubrica de Parochis num. 2.*, qui tradit inter jura Parochialia illud primum locum tenere, ut diebus festis ad Parochiam accedat populus, ubi Missæ sacrificio intersit (3). Id tamen consilium potius, quam præceptum nunc existimatur. Secundo, ut populus manu sui Parochi Sacramenta percipiat (4). At nunc Eucharistiam in Paschate, Viaticum graviter ægrotantibus, extremam Unctionem, & matrimonii Sacramentum solus Parochus administrat, uti præcipit Tridentina Synodus. Tertio, ut Fideles in sua quisque Parochia post mortem sepeliantur, nisi proprium alio loco familiæ sepulchrum habeant, aut tumulum sibi in alia Ecclesia non designaverint. Tunc autem pro Constitutionibus, & consuetudine Diœcesum quædam Parocho emolumenta conferenda jubentur. Quarto, ut Parochiæ solvantur decimæ, & oblationes, quæ juxta leges, & instituta Diœcesum indicuntur. Hæc sane omnia *ex allata Coccini decisione* sumuntur.

CIX. Certum est, præter hæc jura Parochialia, functiones quoque alias recenseri, quæ cum iisdem juribus ita implicitæ, & connexæ sunt, ut soli Parocho liceat ipsas in sua ditione exercere (5): *Domini procedendum esse cum distinctione censuerunt: quatenus enim hujusmodi jus privativum exercendi functiones Ecclesiasticas respicit eas, quæ sunt de jure Parochiales, sane diversimode judicari non potest, quam favore ipsius Parochi, ad quem proculdubio privative quoad quemcumque Rectorem alterius Ecclesiæ, vel Oratorii, intra fines suæ Parochiæ existentis, earum exercitium spectat.*

CX. Sed paulo post hæc superadduntur (6) *Quatenus vero ad alias extendit prætendatur functiones, quæ Parochiales non sunt, sed mere Sacerdotales, utique nullum Parochus jus habet eas prohibendi Rectori alterius Ecclesiæ, nisi ita ex aliquo privilegio, aut pacto in fundatione posito statutum esse docuerit.*

CXI. Restat igitur, ut exponamus, quænam Parochiales, aut Sacerdotales functiones appellari debeant. Porro id explicari nequit alio modo, quam ex Decretis editis anno 1703., quibus declaratur Sacerdotale id esse censendum, quod non Parochiale decernitur; illud autem concedi etiam Rectoribus aliarum Ecclesiarum, & Cappellanis Sodalitatum, quamvis ipsarum Ecclesiæ Parochiæ limitibus comprehendantur (7): *Quales vero* (ita prosequitur eadem Sacræ Rotæ sententia) *& quot sint istæ functiones, quæ Parochiales dici non debent, sed Sacerdotales, Domini non existimarunt singulariter explicare; cum satis illæ pateant ex prædictis generalibus Decretis Sacræ Congregationis Rituum Urbis & Orbis anni 1703. a Sanctissimo approbatis.* Numero autem decimo hæc habentur: *Hujusmodi vero Decreta a Sanctissimo Domino Nostro subinde confirmata, tanquam leges in quocumque Tribunali recepta jam sunt, & præsertim in hoc nostra.*

§. VII.

Quid gerendum sit in hac Civitate, ac Diœcesi pro observandis iis, quæ in ipsis Decretis continentur.

CXII. Sacrorum Rituum Congregatio duobus primis Decretis jubet Sodalitia erecta in Parochialibus Ecclesiis subesse Parocho, in illis etiam functionibus, quæ inter Parochiales non habentur. Idem præcipitur Sodalitiis quæ Sacellis, & Oratoriis cum publicis, tum privatis addicuntur, si tamen a Parochia dependeant, ejusque ditioni adjungantur. Consistoriales Advocati, qui *pro veritate* sententiam suam dixerunt, eamdem sanctionem probarunt quam etiam virorum præstantium testimoniis confirmarunt. Cardinalis autem Colloredus suo suffragio superaddidit, opus esse, ut sæcularium Societates in Parochialibus Ecclesiis institutæ, vel quæ Parochiæ junguntur, Parocho subjiciantur, cum functiones Ecclesiasticas non Parochiales exercere debent: *Non solum* (inquit) *ob jus Parochiale, sed etiam ob dominium, primatum, & regimen, quod Parochus, & quilibet alius Rector obtinet in sua Ecclesia, & universis ipsius partibus. Quare Sodalitia Parochialibus Ecclesiis addicta eamdem Parocho observantiam persolvere debent, quæ requiritur ab iis, qui in alienis ædibus immorantur; quemadmodum fusius ostenditur in utrisque scriptis, ubi memorantur plura ejusdem sententiæ Decreta, quæ a Sacris Congregationibus in lucem prodita fuerunt.*

CXIII. Quæ cum ita sint præcipimus omnino servari in hac Civitate, ac Diœcesi, quæ in his duobus Decretis statuuntur.

CXIV. Decretis autem quinto, sexto, septimo, & octavo declaratur non esse recensenda *inter jura mere Parochialia* benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, Ignis, Seminum, Ovorum &c., eodemque loco habendas esse functiones universas, quæ in Hebdomada majori fieri consueverunt. Quamobrem statuitur, hæc omnia permitti Cappellanis Sodalitatum in suis Ecclesiis.

CXV. Porro inter Parochiales functiones enumerantur benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, & Sacrum solemne feria V. majoris Hebdomadæ. Equidem hæ functiones solis Parochis tribuuntur, non solum ab iisdem Decretis, quæ antea nominavimus, sed etiam a Conciliis Provincialibus, quæ S. Carolus Borromæus Mediolani celebravit. Quapropter eadem Decreta plene observari jubemus. Profecto reliquæ benedictiones, ac distributiones Candelarum, Palmarum &c. functiones item majoris Hebdomadæ in Parochialia munia non referuntur, nisi tamen Synodi Diœcesanæ contrarium aliquid statuerint. Quare cum Cardinalis Columna Bononiensis Archiepiscopus anno 1634. in sua Synodo ita præscripserit (8). *Abstineant quicumque Sacerdotes sæculares, sive Regulares, ab omnibus benedictionibus faciendis, puta mulierum post partum, Cinerum, Candelarum, Olivarum, vel cujuscumque comestibilis, aliarumve frugum, etiamsi ees hujusmodi pauperibus forent distribuendæ, sub pœna interdicti ipso facto ejusdemmet Oratorii:* cum Cardinalis etiam Jacobus Boncompagnus anno 1698. in sua Synodo hæc jusserit (9): *Feria quinta majoris Hebdomadæ inhibemus, Sacrum celebrari in Confratrum Oratoriis sub pœna suspensionis ipso facto Sacerdoti celebranti; nec die Parasceves Crucifixum exponant deosculandum, verum pro adoratione ad Parochialem se conferant*: cum, inquam, hæc ita se habeant, præcipimus, ne benedictiones, quas nuper exposuimus, ignis, seminum, ovorum, ac similium, & functiones Hebdomadæ majoris peragantur in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum. Interdicimus etiam benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum. Eas permittimus, si in iisdem Oratoriis pro Sodalibus tantum instituantur, tum quia consuetudo id pridem induxit, tum quia Cardinalis Colloredus de his benedictionibus ita verba fecit: *Ceteras benedictiones in quæstione expositas arbitror non spectare ad Parochum privative, præsertim, si pro Sodalibus tantum, & privatim fiant.* Cum pariter a Sacris Congre-

(1) *Cap. Dilectus de Cappell. Monachorum dec. 2089. num. 10. & seq. coram Coccino.*
(2) *Dec. 990. coram Molines Decano & dec. 988. num. 1. & seq. coram Lancetta etiam Decano.*
(3) *Cap. 2. de Parochiis.* (4) *Cap. Nullus, de Parochiis.*
(5) *Cit. de coram Lancetta num. 11.* (6) *Citata dec. num. 12.*
(7) *Eadem dec. num. 13.* (8) *Par. 2. cap. 11.* (9) *Lib. 4. cap. 5.*

gregatione die 24. Septembris anno 1718. petitum fuisset: *An liceat Cappellano dictæ Societatis facere benedictionem, & distributionem Candelarum in dicto Oratorio pro Confratribus, & Sororibus in festo Sanctissimæ Purificationis?* Patres responderunt, *Affirmative*.

CXVI. Supervacaneum est de pulsandis Campanis Sabbato majoris Hebdomadæ, sermonem instituere, videlicet, an id Parochiale jus habeatur, uti petitur quæstione nona; nam Leonis X. Constitutio observanda decernitur, quam nos etiam commemoravimus in vigesima institutione. Descendimus igitur ad quæstiones 10. 11., ac 12., quibus inter jura Parochialia non adscribitur celebratio Missarum solemnium pro viventibus, aut pro defunctis, ideoque permittitur Sodalibus ipsas indicere, quoties in suis Ecclesiis, aut Oratoriis solemnes dies celebrantur. Insuper statuitur haud esse *de juribus mere Parochialibus* Eucharistiæ expositionem per quadraginta horas, & benedictiones, neque pias Sanctorum Reliquias colendas in Altaribus collocare. Attamen circa benedictiones cum ipsis Reliquiis, aut imaginibus populo impertiendas, retinenda esse Decreta alias promulgata præcipitur.

CXVII. Ac primum vetusta consuetudine, & plusquam centenaria factum est in hac Civitate, ac Diœcesi, ut solus Parochus accitus a Sodalibus, aut alius Sacerdos Parochi loco suffectus solemnia Sacra faciat pro vivis, aut defunctis in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum, quæ Parochiæ limitibus continentur. Revera id tanquam certissimum habitum fuit, cum inter Parochum S. Mamantis, & Sodalitium Beatæ Virginis *a Libertate* controversia agererur in Sacra Congregatione Concilii die 15. Maji anno 1728. Tota fane quæstio ad Diaconum, & Subdiaconum eligendum, qui rem divinam solemniter facerent, redacta fuit. Nam Parochus id sibi tribuendum, contra vero Sodalitium id sibi convenire censebat; petitum igitur fuit; *An Parochus interveniens ad canendam Missam, vel ad dandam Benedictionem, habeat jus sibi eligendi Diaconum, Subdiaconum, cæterosque Ministros?* Sac. vero Congregatio respondit: *Negative*.

CXVIII. Id nobis in mentem revocat inductam consuetudinem, ut Cappellanus, aut alius Sacerdos accitus a Sodalibus Sacrum solemniter conficiat absque Diacono, & Subdiacono. Quandoque duo Presbyteri loco Diaconi, ac Subdiaconi subrogantur; quandoque Clerici superpelliceum induentes, etiamsi musici concentus solemne Sacrum comitentur, & in publicis locis Civitatis invitatio prius exposita fuerit, ut populus magna frequentia conveniat. Porro Sodales id Sacrum nequaquam solemne esse contendunt; ideoque permitti ipsis, ut Cappellano, aut alio Sacerdote utantur. At cum Parochi de hoc graviter querantur, aliquid necessario statuendum est, ut dissidiis aditus occludatur.

CXIX. Decreta anni 1703. de solemnibus Missarum sacrificiis agunt. Consuetudo pariter, quam modo explicavimus, solemnia sacra complectitur. Equidem discrimen agnoscimus inter solemne Sacrificium Missæ, & illud quod cum cantu celebratur. Nam solemnitas intrinsecus cum ritu implicita est, & in pluribus Ministris, nempe Diacono, & Subdiacono collocatur. Cantus autem extrinsecus sacrificiu Missæ adjungitur, neque modum, & rationem offerende ejusdem sacrificii constituit (1). Revera Sacra, qua fiunt pro defunctis in Basilica S. Laurentii extra muros Urbis non solemnia, sed cum cantu nuncupantur. Nam Sacerdor cum uno solum Ministro rem divinam facit. Idem canit, ac respondet, & ex choro Canonici idem institutum sequuntur. Proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii Causa *Neapolitana celebrationis Missarum*, an Carmelitæ satisfecissent muneri illis demandato, ut Missam quotidie cum cantu celebrarent, quod ipsi quidem facere non prætermiserant, sed absque Diacono, & Subdiacono; nihil respondit Sacra Congregatio, quæ habita fuit die 28. Augusti anno 1683.: sed cum quæstionem eamdem in examen revocasset die 29. Januarii anno 1684., videlicet: *An Missa quotidie cantanda debuerit, & debeat cantari cum assistentia Diaconi, & Subdiaconi, vel solius Acolythi:* Respondit his verbis; *Satisfactum fuisse, & satisfieri voluntati testatoris, cantando Missas etiam sine assistentia Diaconi, & subdiaconi*. Expendit enim haud solemne sacrificium, sed cum cantu solum indictum Carmelitis fuisse.

CXX. Cum hæc ita sint, *de jure* statuendum videretur nullo modo labefactari jus Parochiale, quod sacra solemnia tantum complectitur, si quandoque absque Diacono, & Subdiacono Missarum sacrificia in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium cum cantu indicantur. At quoniam concordiam Parochos inter, ac Sodales magnopere expetimus, atque ut Sodales ipsi magna observantia Rectores Ecclesiarum prosequantur: & quoniam dubitandum est, ne paulatim Parochi a Missis canendis in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium amoveantur, si Missis solemnibus alia Sacra cum cantu subrogentur, ideo præcipimus, ne in posterum absque Diacono, & Subdiacono Sacra fiant in Oratoriis Sodalium, nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri generalis intercesserit, quæ nunquam concedetur diebus Dominicis, cum in Parochia, indicta Processione, divina Eucharistia circumfertur, ne populus frequens convenire impediatur. Quoties autem facultas dabitur, Sodales semper hortabimur, ut Parochum accersant ad Sacrificium cum cantu celebrandum, ne mutuum, debitumque Parochis officium omittatur.

CXXI. Circa expositionem Eucharistiæ decreta anni 1702. sanctiones Synodorum integras esse voluit. Quare, cum in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus decessor noster ita præscripserit (2): *Cum de exponendo Venerabili quandoque contingat in Ecclesiis, aut publicis Confratrum Oratoriis; a Parocho præstetur, seu a Sacerdote per Parochum deputato, qui exponat, & Sole occidente, reponat*; Id observari diligenter jubemus, cum præsertim Cardinalis Columna (3) idem sua Synodo confirmaverit: *Si quando publice sit exponenda Eucharistia, id ab ipso Parocho præstetur, & ab eodem, advesperascente die, recondatur, sub pœna Interdicti ejusdem Oratorii, & ulterius viginti quinque aureorum cuicumque alii Sacerdoti id aggredienti, tamquam Parochiæ jura perturbanti*. Non ignoramus, auctoritatem nostram his terminis minime concludi, sed aliis Sacerdotibus demandari a nobis posse, ut Sacram Eucharistiam exponant, populumque benedictione dimittant. Et profecto die 24. Septembris anno 1718. quæsitum fuit a Sacra Congregatione (4): *An cum licentia Episcopi, & sine consensu Parochi fieri possit in Oratorio Confratrum Expositio infra annum, & præcipue quadraginta Horarum?* Et ipsa Congregatio respondit, *Affirmative*. Iterum die 21. Februarii anno 1728. petitum fuit (5): *An Confraternitas possit sine licentia, & interventu Parochi exponere in suo Oratorio Sanctissimam Eucharistiam?* Et Sacra Congregatio decrevit: *Affirmative, accedente licentia Episcopi*. Postremo die 24. *Septembris anno* 1735. postquam Secretarii munere perfuncti fuimus, propositum est (6): *An liceat iisdem Confratribus in eorum Ecclesia retinere, & exponere Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine licentia Parochi?* Idemque responsum dedit Sacra Congregatio: *Affirmative de licentia Episcopi*. Hæc, inquam, non ignoramus; sed ut Parochorum nostrorum ratio habeatur, hac nostra auctoritate nequaquam utemur. Immo præcipimus, ut Parochi, vel Sacerdotes ab ipsis suffecti in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium Eucharistiam exponant, & benedictionem elargiantur, quemadmodum a Synodis decernitur.

CXXII. Omittimus quæstiones 14. 15. 16. ac 17., de qua superius verba fecimus. Omittimus etiam 18. & 19. ubi de Missis agitur, quæ ante Sacrum Parochiale, aut leguntur, aut cum cantu celebrantur. Quippe 44. nostra Institutione satis ostendimus, non concedi Parocho, ut rem divinam fieri ante Parochiale Sacrificium impediat; id tamen licere potestati nostræ, qua libenter utemur, si divinum cultum aliquid detrimenti capere dignoscamus.

CXXIII. In quæstione autem vigesima sermo est de funebri officiu, quod cadaveribus sepeliendis in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium persolvitur. Quæstiones deinde 21. & 22. verba faciunt de Processionibus, quas Sodalitia pro ratione instituti sui peragunt; & utrum Sodalium Cappellanis Stolam tum deferre permittatur?

CXXIV. Certum est, interposita facultate Episcopi, posse in Ecclesiis Sodalium constitui sepulchra (7); certum pariter est, ob hanc causam liberum esse Fidelibus, ut in iisdem Ecclesiis tumulentur. Porro die 20. Maji anno 1727. cum nos ipsi Secretarii munus ageremus petitium fuit a Sacra Congregatione Concilii: *An liceat ea Ecclesia*, (quæ ad Sodales

(1) *Pasqualigo de Sacrificia novæ legis quæst.* 344. *num.* 4. (2) *Lib.* 4. *cap.* 5. (3) *Par.* 2. *cap.* 12.
(4) *In Causa Novarien.* (5) *In Causa Alexandrina.* (6) *In Causa Triventina.*
(7) *Romana Oratorii die* 23. *Januar. an.* 1689. §. *Nullum igitur præjudicium coram Prioli edita post Adnot. decisione* 7.

dales pertinebat) *habere sepulchra, & respective possint cadavera tumulari absque licentia Parochi, & in præjudicium Jurium Parochialium?* His verbis responsum datum est: *Libere habere sepulchra, accedente licentia Episcopi, & posse in eis cadavera tumulari, si eligatur sepultura, absque licentia Parochi, sed salvis juribus Parochialibus*. Insuper permissum aliquando fuit, ut sepulchrum pro Sodalibus in propriis Ecclesiis, aut Oratoriis statueretur: hinc nata est controversia, utrum Sodalis, qui moriens nullum sibi sepulchrum delegit in Ecclesia sui Sodalitii, an vero Parochiæ sepeliri debeat? Unanimes Doctores Parocho suffragantur (1). Immo, cum die 13. Februarii anno 1666. in causa Neapolitana quæsitum fuisset a Sacra Congregatione (2): *An Sodales, qui de sepultura sua nihil statuerunt, condi debeant in tumulo suæ Ecclesiæ?* Ipsa Congregatio respondit: *Negative*.

CXXV. Cum in quæstione 20. disputaretur: *An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpedictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?* Cumque responsum datum fuerit: *Affirmative, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium*, & cum decreta Synodorum leges integras esse jubeant, quæ juxta Synodum Cardinalis Boncompagni *lib. 5. cap. 6.* ita faciunt: *Quod si Confrater moriens sponte sepulturam elegerit in Oratorio, assistat Parochus officio, Missam canet, & idem servetur in Anniversariis, quoties facienda sit absolutio, nec Cappellanus Societatis Jura Parochialia perturbet sub pœna suspensionis ipso facto, aliisque arbitrio nostro infligendis*: Cum denique hæc ita se habeant, decernimus officium funebre, tum in civitate, tum in Diœcesi persolvi a Parocho, quoties aliquis fidelis tumulum sibi eligat in Ecclesia, vel Oratorio Sodalium, quod Parochiæ finibus includitur, etiamsi defunctus ipsi Parochiæ non adscribatur. Hæc profecto sententia non tam Synodi auctoritate, quam rationibus corroboratur, quas Maranta (3), ac Pignatellus recensent (4). Nos potissimum adducimur auctoritate Capitis: *Cum in Ecclesia, de Simonia*; ubi mortuorum exequiæ cum sepulturis, benedictionibus nubentium, aliisque Sacramentis comparantur. *Necnon & pro sepulturis, & Exequiis mortuorum, & Benedictionibus nubentium, seu aliis Sacramentis*, Neque prætermitti debet in causa Sodalitii dicti a *Salute*, quod institutum est in oppido Medicinæ hujus nostræ Diœcesis, inter cætera fuisse propositum: *An liceat Confraternitati Salutis sepelire in propria Ecclesia cadavera Confratrum, & Consororum, qui ibidem elegerint sepulturam; & an ejusdem Cappellanus absente Parocho valeat Officium aliasque functiones super iisdem cadaveribus explere?* Quibus Sacra Congregatio die 28. Julii anno 1724. ita responsum fuit: *Affirmative quoad primam partem; quoad secundam negative nisi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non substituat*.

CXXVI. De Processionibus, in quibus versantur quæstio 21., aliæque insequentes, Cardinalis Columna ita statuit (5): *Processiones nullas faciant sive intra, sive extra Oratorium, seu Ecclesiam, nisi juxta cujuscumque Confraternitatis statuta, quibus semper intersit Sacerdos sine stola, de ipsius Parochi consensu: In iis vero Crux nulla more Parochorum gestari solita, sed Crucifixi tantum præcedat Imago*. His congruit Synodus Cardinalis Boncompagni (6): *Processiones nullas instituant, nisi illas, quæ per approbata statuta conceduntur, comitante semper Sacerdote de licentia Parochi, tamen sine stola, precedente Crucifixi Imagine, solita gestari a Confratribus*. Quare præcipimus, ut hæc penitus in nostra civitate, ac Diœcesi serventur, quæ Sacræ pariter Congregationis Concilii auctoritate confirmantur. Nam, cum die 15. Maji anno 1738. ageretur de controversia inter Parochum S. Mamantis hujus Civitatis, & Sodalitium nuncupatum a Beata Virgine libertatis, præ cæteris disceptatum fuit: *An Confraternitas ultima Dominica Septembris ducere possit Processionem cum prædicta Imagine ad plateam magnam civitatis cum assistentia Parochi, vel, eo deficiente, proprii Cappellani, ac Populo benedicere tam in dicta Ecclesia, quæ sub stillicidio propriæ Ecclesiæ, & intus eamdem?* Quibus Sacra Congregatio respondit juxta Synodorum sanctione *Affirmative, accedente tamen licentia Ordinarii, & comitante Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia*.

CXXVII. Insuper Parochus, dum Processionem comitatur Stolam deferat: etenim consentaneum est, ut ipse a cæteris Cappellanis etiam per externum ornatum secernatur: ob hanc causam S. Carolus Borromæus Parochis simplicibus, tamquam ipsorum insigna, cucullum tribuit, quem Beccam appellat vetuitque, reliquos omnes uti illo ornamento, etiam Coadjutores non perpetuos, & Vicarios Parochorum, qui ab eodem munere possunt amoveri. Insuper Parochis iisdem clamydem, & argenteum baculum permisit, jussitque his ornatos insignibus ad publicas processiones convenire, & pœna illis irrogavit, qui jussa facere contemnerent (7). Romæ autem illud est peculiare institutum, ut Sodalium Cappellani Stola utantur, cum processionibus intersunt (8), quod specialiter ipsis ex Statutis Cleri Romani conceditur (9), uti recte Pignatellus advertit (10).

CXXVIII. In quæstione 24. petitur: *An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit Aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?* Et respondetur: *Negative*. Consistoriales Advocati, quos Sacra Congregatio accivit ad scribendum *pro veritate*; in eadem fuerunt sententia, quam etiam amplexus est Cardinalis Colloredus causæ relator, quamvis propensam in Parochos voluntatem semper ostenderet. Hæc habet Cardinalis: *Responderem negativa, cum id penitus a jure Parochiali sejunctum sit, & alienum: nam salutem significat obsequium recipientis Ecclesiæ, ideoque præstandum est ab illo, qui digniorem obtinet locum in ipsa Ecclesia*. Illud magnopere nos persuadet, quod Episcopo accedenti ad Collegiatam Ecclesiam Aspersorium porrigitur a digniore ejusdem Ecclesiæ, non vero a Dignitate quacumque Cathedralis, uti Barbosa (11), & Pignatellus (12) commemorant. Quibus addi potest decretum, quod Pater Maratus recenset (13): *Episcopo ingredienti aliquam Ecclesiam suæ diœcesis, associato a Dignitate, & Canonicis suæ Cathedralis, debet porrigi Aspersorium a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Episcopus accedit, non autem a Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis Episcopum associantibus*. Insuper alio loco (14) decretum pro hac nostra civitate constitutum his verbis describitur: *Aspersorium aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, seu Ordinario loci aliquam Ecclesiam suæ diœcesis, seu jurisdictionis quacumque de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitolo cujuscumque Ecclesiæ porrigi debet, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, seu Ordinarius accedit*, Contra vero, si Episcopus ad aliquam Ecclesiam se conferat, eumque Capitulum universum, & Canonici cum suis propriis indumentis comitentur. Tunc enim decreto 309. sic indicitur: *Aspersorium aquæ benedictæ Episcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando Capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus, proceditur ad Ecclesias quascumque diœcesis*. Leges Synodales nihil prorsus adversantur. Cum Sacram Visitationem peregimus, nunc Cappellanus, nunc autem Parochus nobis advenientibus porrexerunt Aspersorium. Quapropter jubemus hoc negotio Parochos haud immisceri; nam ratio maxime habenda est decretorum Sacrarum Congregationum; neque permitti debet unicuique, ut non consilio, aut ratione ductus, sed temeritate facere suscipiat id, quod magis ipsi libuerit.

CXXIX. Satis ex se perspicua sunt responsa 25. 26., ac 27.; quibus decernitur haud posse retineri Divinam Eucharistiam in Ecclesiis Sodalium, quæ inter Parochiales, aut Regulares minime referuntur, nisi peculiares Sedis Apostolicæ diploma fuerit impetratum, neque ipsius privilegii causa pos-

---

(1) *Sebast. de Marand. quæst. 8. num. 41. Samuel in eodem Tractat. de sepult. controv. 10. concl. 2. Matthæuc. in Officiali Curiæ cap. 48. num. 3. Pignatell. consult. 17. num. 18. tom. 1. Panimol. tom 1. decis. 5. annot. 3. num. 53.*

(2) *Lib. 25. decretor. p. 29.* (3) *Tom. 4. resp. 21.* (4) *Tom. 9. consult. 73. nu. 131. & seqq.*

(5) *Part. 2. cap. 12.* (6) *Loco citato.* (7) *In Concil. Provincial. 4. tit. de Parochis, & Parochialibus, & in Synodo Diocesana 11.* (8) *Gratianus discept. 298. nu. 66.* (9) *Cap. 7. §. 7.* (10) *In Consult. 73. nu. 21. to. 8.*

(11) *In summa Bullarum in verb. Aspersorium, & in Collect. Decis. Apost. c. 46. num. 2.*

(12) *In consult. 18. tom. 3. & consult. 83. tom. 5.* (13) *Part. 1. to. 2. sui operis in Gemmis. in suo accurato Indice decretor. num. 269.* (14) *Num. 263.*

ſa poſſe exponi Euchariſtiam, niſi Epiſcopi licentia interceſſerit: nam certiſſimum eſt, probatumque omnibus Sacramentum Euchariſtiæ ſine Apoſtolico Privilegio non poſſe in Eccleſiis inferioribus conſervari, quemadmodum Saera Congregatio Concilii pluries definivit (1). Genuenſis, ac Ventriglia alia vetuſtioria decreta recenſent (2). Inſuper, cum die 5. Martii anno 1689. propoſita fuiſſet controverſia inter Parochum Sanctæ Mariæ Magdalenæ hujus civitatis, & ſodalitium S. Mariæ Coronatæ appellatum videlicet: *An Confraternitas Sanctæ Mariæ Coronatæ, ſeu Suffragii Bononiæ, aggregata Archiconfraternitati Suffragii de Urbe, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ Indulto poſſit in ſua Eccleſia retinere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere abſque interventu, ſeu licentia Parochi?* Sacra Congregatio *die 17. Novembris anno* 1691. reſpondit proferri decreta *in Lunen. Sarzanen. die 19. Auguſti* 1690. quibus præ reliquis petebatur: *An Confraternitates retinere poſſint in eorum Oratorio ſine peculiari Sedis Apoſtolicæ indulto Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere?* Et tum ſtatuit: *Negative quoad primam partem, & quoad ſecundam negative. niſi adſit licentia Epiſcopi.* De expoſitione Euchariſtiæ ſatis amplum ſermonem habuimus trigeſima Inſtitutione, quam iterum confirmamus.

CXXX. Reliquæ quæſtiones: quæ ſuperſunt, præſertim agunt de oblationibus; & eleemoſynis adminiſtrandis, quæ in Eccleſiis Sodalium colliguntur; ibique ſancitur, ne ipſas Parochus adminiſtret, nec claves capſulæ retineat. Permittitur Sodalitiis de congeſtis bonis ſine Parochi conſenſu, aut conſilio libere ſtatuere; leges, cœtuſque indicere, non accito Parocho, quamvis in ipſius Eccleſia, ſive extra fuerint inſtitutæ; tandem cavetur, ne Parochus ſuffragium ferat, quoties juſſu Epiſcopi, tanquam ipſius Delegatus, ad Sodalium cœtus acceſſerit.

CXXXI. Cardinalis Boncompagnus in ſua Synodo *lib. 4. cap. 7.* interdicit quibuſcumque diœceſim, aut civitatem ad congerendas eleemoſynas circumire, niſi Vicarius Generalis ſcriptam facultatem tradiderit: monet Parochos curam diligenter impendere, ut omnes huic decreto obtemperent. De Sodalitiis autem ita ſanxit die 27. Aprilis anno 1700.; nempe ante decreta, de quibus ſermo eſt: *Ne publice exponantur parva malluvia, aut Capſulæ ad congerendas eleemoſynas, ne quidem, cum Sodales Sacrum audiunt; item ne ulli Sodalium Miniſtri per Urbem, & Eccleſias ob eamdem cauſam vagentur, neque ad fores templorum cum malluviis, capſulis, aut ſacculis ſubſiſtant: Sodales autem in Diœceſi conſtituti, ne caſtella, terras, & oppida pervadant, ut comparent eleemoſynas.* In cauſa, quam ſuperius memoravimus, Caſtri Medicinæ cum quæſitum fuiſſet: *An eidem Confraternitati liceat quæſtuare tam intra, quam extra territorium caſtri Medicinæ in caſu? Die 28. Julii anno* 1724. reſponſum eſt: *Arbitrio Ordinarii*; In altera quoque cauſa Parochi S. Mamantis, quam jam nominavimus, *die 15. Maij anno* 1728. fuit propoſitum dubium videlicet: *An Confraternitas occaſione dictorum Exercitiorum quæſtuare poſſit per Eccleſiam pro Animabus Purgatorii, & quatenus affirmative, cui cedere debeant dictæ eleemoſinæ?* Sacra Congregatio ita decrevit: *Quoad primam partem affirmative de licentia Ordinarii: & eleemoſynas eſſe erogandas in ſuffragium Animarum purgantium:* Cum iterum diſceptaretur: *An Miſſæ cum prædictis eleemoſynis celebrari debeant in Eccleſia Confraternitatis, vel potius in Eccleſia Parochiali?* Statutum ita fuit: *Affirmative quoad primam partem; negative quoad ſecundam.* Cardinalis etiam Palæotus, qui Sodalitium Sanctiſſimi Sacramenti erexit in Eccleſia Parochiali, decernit (3) duas claves ad cuſtodiendam eleemoſynarum capſulam. quarum unam Parochus, alteram Societatis ejuſdem adminiſter retineret. His conſentaneæ ſunt leges, quæ confectæ fuerunt, & a nobis etiam confirmatæ, ut in hac civitate, totaque Diœceſi idem Sodalitium recte, ac prudenter adminiſtretur (4). In quibuſdam Parochiis leges eaſdem Sodalitates quoque reliquæ ſequuntur. Quapropter magno ſtudio retineri volumus hoc inſtitutum, ubi ſemel invectum fuerit.

CXXXII. Sed illud advertendum eſt, quod Sodalibus Eccleſiæ Parochiali addictis, ſive intra limites Parochiæ degentibus, indicitur a Synodo Cardinalis Columnæ (5): *Officiales* (inquit) *eligantur quotannis coram Vicario Foraneo, ſeu Parocho, alioquin ipſa electio ſit irrita, & nulla ex decreto Congregationis Epiſcoporum. Præteriti quidem recentibus electis rationem redditum, ſuæque adminiſtrationis reddant coram Vicario Foraneo, ſeu Parocho, ſive alio deputando, ut earumdem rationum ſupputatio valide fiat.* Idem ſtatuit Cardinalis Boncompagnus (6): *Innoventur quotannis Officiales coram Parocho, aut Vicario Foraneo, & neglecto, & non vocato eorum altero, innofficioſam, irritam declaramus electionem: Peracto ſcrutinio, & rite facta electione, rationes reddant, qui officio functi ſunt, & de adminiſtratis redditibus fiant ſupputationes.* Inſuper, num de controverſia inter Parochum Sancti Mamantis, & Sodalitium Virginis Libertatis diſceptaretur, illud etiam poſtulatum fuit; *An Parochus invitari debeat, ut præſideat Congregationibus faciendis tam in imbuſſulationibus, & extractione Priorum, & Officialium, quam in redditione rationum?* Et Sacra Congregatio reſpondit: *Affirmative.*

CXXXIII. Hæc documenta magni ponderis habenda ſunt & Parochis magnopere ſuffragantur: ea nobis pariter men eſt; ut illa nunquam violentur. Si quis autem ipſa neglexerit, & jam longum temporis ſpatium effluxerit, ita ut Sodalitium aliquod libertatem, & a Parocho immunitatem ſibi vindicaſſe contendat; ſi Parochos inter, ac Sodalitia compoſitiones etiam obſignatæ fuerint, quæ poſt diuturnum tempus ſumma fide ſerventur; ſi demum ob exiguam pecuniæ mercedem quotannis ſolvendam aliquis Parochus ſuis juribus ceſſerit, ut compertum habemus, certiſque documentis confirmatum, ſi hæc ita ſint, quid dicendum, agendumque videbitur? Profecto dicemus id neque vitio noſtro, neque Deceſſorum noſtrorum, ſed Parochis ipſis tribuendum, vel inter vivos adhuc agentibus, aut jam mortali hac vita perfunctis. Illud quoque fatemur paratos nos eſſe in priſtina jura reſtituere Parochos civitatis, aut Diœceſis, ſi inanem, atque irritam conſuetudinem, compoſitionem, conventionem a nobis declarari contendant.

INSTITUTIO CVI.

Epiſtola ad Canonicum Joannem Baptiſtam Scarſelli Cancellarium Archiepiſcopalem data, de illo, qui ad Ordines diebus profeſtis promoveri deſiderat, acceptis Apoſtolicę Sedis litteris, quibus permittitur ei extra tempora *initiari: ac de eo, qui Ordines minores, & ſubdiaconatum uno eodem die ſuſcipere contendit. Nullius ponderis eſſe rationes ab iis, qui ſimilia expoſtulant, adductas. Utrum inter Feſtos referendi ſint dies, quibus duplex Officium preſcribitur, quamvis populus a ſervili opere minime ſeſe abſtineat. Quibuſnam ex his diebus juxta Apoſtolicę Sedis ſententiam Ordines tribui debent? Vetitum omnino eſſe Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die accipere, & quibus indictis pœnis.*

I. Quamvis affirmare teſtimonio tuo poſſis nos haud ullo labore retardari, ne Ordines conferamus, quoties opus fuerit, aut aliquis id poſtulaverit, tamen compertum habemus nonnullos inveniri, qui de nobis querantur. Id aperte conjicimus ex multorum petitionibus, qui contendunt aſſequi minores Ordines die profeſto, ſed quo duplex Officium præſcribitur, vel qui ſuſceptis Sedis Apoſtolicæ litteris, ut ordinentur *extra tempora*, magno ſtudio depoſcunt majores Ordines diebus non quidem feſtis, ſed quibus ritus duplex proponitur. His addi poteſt, quod nuper Præfectus Regularis a nobis poſtulavit, ut Regularem Profeſſum ad primam Tonſuram, Ordines minores, & etiam Subdiaconatum aſſumeremus, ob eam cauſſam, quod Monaſterium in egeſtate verſetur, & plurium Miſſarum ſtipendiis neceſſario indigeat. Id ſane novum, & inuſitatum nobis accidit: tum quia non cenſemus ſtipendium futurum Miſſæ, quo Monaſterium ſublevari debet, aſſerendum eſſe inter legitimas cauſas,

(1) *In cauſa Acherontina, & Maceraten. die 3. Martii anno 1668. lib. 25. decretor. pag. 552. & in cauſa Nonantulana die 13. Januarii anno 1685. in reſponſ. ad Quæſt. 5. lib. 35. decretor. pag. 20.*
(2) *In praxi Curię Archiepiſc. cap. 110. num. 2. in annot. 21. §. unic. num. 16.*
(3) *In ſuo Archiepiſcopali pag. 470. par. 5.* (4) *Inſtitut. 82. num. 29.*
(5) *Part. 2. cap. 12.* (6) *Lib. 4. cap. 5.*

fas, ut Ordines tanta celeritate conferantur; tum quia omnis civitas querimoniis personat, haud reperiri stipendia pro Missis adventitiis, & Templorum Sacraria carere consuetis oblationibus, ut suffragia pro defunctis instituantur. Porro id necessitatem secludit, ut Sacerdotum numerus augeatur, qui rem divinam conficiant, & hac ratione Monasterio opitulentur. Quod si novos Sacerdotes necessarios asfirment, qui perpetuis Missarum oneribus satisfaciant, id falsas omnino querimonias ostendit, nempe in civitate perraro contingere, ut stipendia pro sacris adventitiis offerantur, & Regulares ob hanc causam in summam rerum inopiam adduci.

II. Sed rem propositam aggrediamur, & nos omni molestia, ac sollicitudine uno verbo liberemus. Si quis igitur a te postulabit ad minores Ordines admitti, sive ad majores ob privilegium Apostolicum *extra tempora* non festis diebus, sed quibus officium ritus duplicis celebratur, ipsis respondebis nulla ratione nos adduci posse, ut id concedamus. Eodem responso illos dimittes, qui uno solum die primam Tonsuram, minores Ordines, ac Subdiaconatum exposcant. Etenim, cum a nobis aliquid agendum est, haud sequi volumus dubias opiniones, sed tutas, & ex Sacris Congregationibus desumptas, quæ anteferendæ sunt privatis Auctoribus qui scribentes, sibi tantum satisfacere curant, neque de Ecclesiæ disciplina cogitant, quam Sedes Apostolica tanquam magistra, sola debet moderari.

III. Non ignoramus ex illis verbis Rubricæ Romani Pontificalis (1): *Minores vero Ordines possunt dari singulis Dominicis, & festivis diebus duplicibus ubicumque, mane tamen*, plures censuisse inter festos dies duplices referri eos posse, quibus officium duplex indicitur, etiamsi populus servilibus operibus non abstineat. Nam ipsi pariter in Rubricis Breviarii, ac Missalis *Festum duplex* appellantur (2). Attamen nos minime latet, ejusmodi sententiam a gravissimis viris improbari, quos Diana recenset, eosque reliquis contrarium asserentibus anteponi debere. Nam ut certum haberetur Ordines minores conferendos esse solis diebus festis de præcepto, quibus opera servilia populo interdicuntur, in examine, & correctione Romani Pontificalis jussu Urbani VIII. superadditum fuit (3) conferri posse singulis Dominicis, ac diebus festis *ex præcepto*. Quamvis autem tit. *de Ordinibus minoribus* eadem correctio non adjiciatur, cujus loco sufficitur posse conferri minores Ordines Dominicis, ac festis diebus duplicibus, tamen id contingit ob hanc causam, quod sufficere visum fuit superiori titulo exposuisse, quid dierum festorum nomine deberet intelligi.

IV. Hæc omnia delibavimus ex Cardinali de Luca, qui tunc temporis vitam agebat, & Sedis Apostolicæ sensus apprime noverat: *Quia tamen* (inquit (4)) *obstinati erant in priori opinione defendenda, quam saltem in praxi probabilem, & tutam putabant, ideo jussu felicis recordationis Urbani VIII. in nova recognitione, & correctione Pontificalis Romani in tit. de Ordinibus conferendis, expresse additum fuit, Ordines Minores conferri posse omnibus Dominicis, & diebus festivis ex præcepto, ut nemo amplius posset prætendere, ibi etiam comprehendi dies, qui in Breviario appellantur Festa. Nec obstat, quod postea in titulo de Ordinibus Minoribus non repetatur eadem correctio, sed solum dicatur, posse dari Ordines Minores diebus Dominicis, & diebus festivis duplicibus; judicarunt enim, satis fuisse in titulo præcedenti indicare, quid intelligi debeat nomine diei festivæ, ad tollendam omnem prætensam æquivocationem.*

V. Sed jam verba facienda sunt de illis, qui ut Ordines accipiant extra tempora, speciales a Pontifice litteras obtinuerunt, cujus causa postulant assumi ad Ordines non festa die, sed qua ritus duplicis Officium recitatur. Porro hæc sunt verba litterarum Apostolicarum (5): *Et subinde ad sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines* ... *bus Dominicis, seu aliis festivis diebus continuis, vel in*... *polatis, etiam extra tempora a Jure statuta promoveri po*... Nunc autem in privilegiis hujusmodi post decretum Innoce...tii XII. (6) res ita immutata est: *Item, nunquam conced*... *da pro festivis diebus continuis, sed semper pro interpola*... *aliquo temporis spatio arbitrio Episcopi definiendo*. Tum pri...ri, tum recenti formula supersunt ea verba, *festivis diebu*... Hinc veterem controversiam in medium proferunt aliqui ... iisdem verbis posse contineri dies etiam profestos, quib... Officium ritus duplicis præcipitur. At vero si pro certo st...tuatur a Sede Apostolica pro conferendis Ordinibus hau... existimari dies festos, qui ritum duplicem præferunt, sed i...los tantum, quibus populus jubetur servilibus operibus absti...nere, atque id pro certo statuatur, omnis difficultas de me...dio tollitur, & illud necessario consequitur, majores Ordi...nes ob Apostolicæ Sedis privilegia conferri nequaquam lice...re, nisi iis diebus, qui reipsa inter festos enumerantur.

VI. Quod si hæc manifesta ratio illis minime satisfaciat ... qui tibi molestiam, ac nobis inferunt, eorum oculis subji...cies decretum Sacræ Congregationis Concilii, quod ex acti... nos ipsi desumpsimus, cum Secretarii munere fungeremur.

BRIXIEN. ORDINATIONIS.

UT altercatio, quæ inter Magistros Cæremoniarum sæpe orta fuit, ex hujus Sacræ Congregationis oraculo dirimatur, Episcopus supplicat declarari.

An diebus Festis duplicibus, non tamen de præcepto, possint Ordines Sacri conferri habentibus Breve dispensationis Apostolicæ super interstitiis, vel extra tempora?

Sacra &c. die 15. Januarii 1689. respondit negative, sed tantum diebus Festis de præcepto.

VII. Ad illos postremo deveniamus, qui uno die minores Ordines, & Subdiaconatum expostulant. Decretalis *cap. 2. de eo qui furtive Ordinem suscipit*, declarat Ordines solum minores exercendos a Clerico, qui illos cum Subdiaconatu simul attigit. Sin autem Subdiaconatus Ordinem exercere velit, jubetur in aliquo Regularium Ordine vota solemnia nuncupare. Hinc plures asserunt, Clericum hac ratione ordinatum suspensioni obnoxium esse (7); & quamvis Ordinanti nulla pœna irrogetur, tamen Canonum Interpretes id accidisse perpendunt, eo quod Clericus imprudenti, & ignaro rei Episcopo se obtulerat, ut Subdiaconatu initiaretur. Hinc fatentur ipsi Interpretes, Episcopum futurum fuisse saltem a conferendis Ordinibus suspensum, si fraude cognita, eumdem Clericum ad Subdiaconatum admisisset (8).

VIII. Alii quoque Clericum ab omni suspensione liberum, & immunem futurum testantur, si, Episcopo consentiente, minores Ordines, & Subdiaconatum simul accepisset. Quippe animadvertunt eumdem Clericum, reluctante Episcopo, fuisse illis Ordinibus initiatum. Quamvis enim nequeat Episcopus duos ex majoribus Ordinibus uno die conferre, tamen minores Ordines, & Subdiaconatum simul eodem die conferre potest, si justa, ac legitima causa intervenerit (9).

IX. Iterum a Scriptoribus inquiritur an minores Ordines, & Subdiaconatum ob veterem loci consuetudinem conferre liceat. Id plures affirmant (10), alii vero inficiantur (11).

X. Sed causa hujus consuetudinis omissa, quæ in hanc diœcesim non pervasit, libere respondemus, lege vetitum esse, ne minores ordines, ac Subdiaconatus eodem die conferantur. Magno revera studio proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii *causa Boven Ordinationis* die 29. Januarii anno 1707. & soluta eodem die 7. Maji (12) Clericus uno die minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu simul initiatus fuerat, neque se ob hanc causam suspensum arbitrabatur, eo quod nullam fraudem adhibuisset. Episcopus etiam

nulla

(1) *Tit. de Ordinibus conferendis.* (2) *Diana in edit. coordinata tom. 2. tract. 5. resol. 98.*

(3) *Tit. de Ordinibus conferendis.* (4) *Lib. 1. de respons. Moral. dub. 34.*

(5) *Corradus in Praxi Dispensationis l. 4. cap. 4. nu. 11. & seqq.*

(6) *Die 24. Decembris Anno 1693. Decreto 93. in suo Bullario.*

(7) *Bonacina de suspensione particulari disp. 3. quæst. 1. punct. 4. §. 1. num. 2. vers. si vero suscipiat, & sub. num. 5. Thesaur. de pœnis Ecclesiæ part. 2. in verbo Ordo cap. 15. §. 2.*

(8) *Zabarella in principia. Joan. Andreas num. 1. Butrius num. 1. Ostiensis num. 2. Seccinus num. 4. & seqq.*

(9) *Fermosin. cap. 1. nu. 10., & seq. de temporibus Ordinationum. Diana in edit. coordin. tom. 2. tract. 5. resol. 97.*

(10) *Fagnan. in cap. de eo n. 4. de tempor. Ordinationum. Sanchez. Consul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 53. nu. 5. & seq.*

(11) *Majol. de Irregularitate lib. 3. cap. 24. num. 13. & lib. 4. cap. 51. num. 1. Pax. Jordan. tit. 3. lib. 6. nu. 430. & seq. tom. 1.* (12) *Lib. 57. fol. 32. a terg. & pag. 137.*

nulla se dignum pœna censebat, quia non duos majores Ordines, sed minores tantum, ac Subdiaconatum contulerat. Itaque petitum fuit: *An, & quomodo danda esset absolutio?* Sacra Congregatio hoc responsum edidit: *Quoad Ordinatum dandam esse absolutionem prævia salutari pœnitentia, arbitrio Episcopi vicinioris, & quoad Ordinantem, ad mentem.* Mens autem per litteras ipsi explicata fuit, quibus graviter, ac vehementer arguebatur, quod ipsius culpa patratum a Clerico scelus superaret ob hanc rationem, quia minores Ordines, ac Subdiaconatum consulto semel uno die contulisset. Debita pœna tunc liberatus fuit, ea tamen conditione, ut in posterum ab hoc gravi facinore abstineret.

XI. Cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munus sustineremus, Calaritanus Archiepiscopus exposuit plurimos in Sardinia conjugatos Clericos versari, qui viles artes exercebant, & gravia delicta committebant. In Sardinia morem inductum jampridem fuisse, ut uno die minores Ordines cum Subdiaconatu traderentur; hac ratione pravas consuetudines, & crimina penitus aboleri posse. Nam (inquit) Clerici sacro Ordine Subdiaconatus initiati, neque de uxore ducenda, neque de vilibus artibus exercendis amplius cogitabunt, ex quibus corruptelæ omnes dimanare solebant. Quapropter sacræ Congregationis sententiam exposcebat.

XII. Tum nos utile futurum putavimus, si typis ederemus Dissertationem adjiciendam pagellæ, in qua de more indicantur causæ in Sacra Congregatione propositæ. Itaque congessimus illorum opiniones, qui de conferendis uno die minoribus Ordinibus, ac Subdiaconatu, & qui de consuetudine hujus rei gerendæ verba faciunt; eosque magis probavimus, qui hæc minime licere fatentur. Quare disciplinæ rationem ab Archiepiscopo Calaritano indicatam, neque consentaneam, neque tutam ostendimus: sed adhibenda esse remedia, pro cohibendis Clericis conjugatis, quæ a Tridentina Synodo præscribuntur, & a Constitutione Innocentii XIII., quæ incipit; *Apostolici ministerii*: & post Romanum Concilium impressa habetur.

XIII. Hanc dissertationem obtulimus sacræ Congregationi; Causa vero die 21. Februarii anno 1728. his verbis exposita fuit,

CALARITANA.

IN Diœcesi Calaritana, & aliis Regni Sardiniæ Episcopatibus, magnus est numerus Clericorum conjugatorum, & ex his plerique aut facinora committunt, aut viles artes exercent non tam in dedecus Ordinis Clericalis, quam in perturbationem jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut eorum immunitatem fucatar.

Plerique ex Episcopis Regni Sardiniæ usum alias habuerunt conferendi una eademque die Ordines Minores, & Subdiaconatum eisdem personis. Cumque Calaritanus Archiepiscopus putet, methodum hanc futuram esse aptam ad evellendos expositos abusus, ex quo videlicet si statim ac eodemque contextu, quo Ordinandi Primam Tonsuram, & minores recipiunt, recipiant etiam Subdiaconatum, non amplius Ordinatis modus supererit reassumendi habitum laicalem, & se convertendi ad exercendas artes Clericali charactere indignas, supplicat pro facultate conferendi Primam Tonsuram, Minores Ordines, & Subdiaconatum iisdem personis una die, hoc est in quatuor temporibus, in Sabbatho Sitientes, in Sabbatho Sancto.

Secretarius ad calcem Folii nonnulla adnotavit; quocirca onus erit EE. VV. decernere.

Primo, an sit indulgendum petitioni in casu? & quatenus negative.

Secundo, quid sit in casu statuendum pro abusibus supradictis eradicandis?

Sacra Congregatio his omnibus in hunc modum respondit: *Ad primum negative. Ad secundum Archiepiscopus utatur Juris remediis, & signanter statutis in capite 6. Sessione 23. de Reformat., & aliis indicatis in Constitutione 16. impressa post Synodum Romanam.*

De his te monendum duximus.

INSTITUTIO CVII.

Congeruntur, ac subjiciuntur oculis Canonicorum Ecclesiis tum Metropolitanis, tum Collegiatis urbis, ac diœcesis inservientium quæcumque sancita fuerunt a Sacris Canonibus, a Tridentino Concilio, a Sacra Congregatione ejusdem Concilii interprete de servitio, quod præstare debent choro (ad quem convenire tenentur) ipsi Canonici, & Mansionarii Cathedralibus, & Collegiatis addicti. Postremo admonentur observare diligenter ejusmodi decreta, quæ ipsorum quoque Constitutionibus optime congruunt.

I. IN hac civitate præter Capitulum Metropolitanæ, duo pariter in Collegiatis Ecclesiis constituta, & alia tria capitula in tribus Collegiatis diœcesis recensentur: plura fuisse olim numero Capitula certo constat. Quippe nos ipsi vidimus decreta Cardin. Gabrielis Palæoti, quibus Canonici Collegiatæ S. Agathæ nuncupatæ ad propriam sedem redire jubebantur; quod tamen minime accidit; nam iidem Canonicatus rationem simplicium Beneficiorum semper retinuerunt. Hujus Patriæ Annales alias Collegiatas commemorant, quæ nequaquam supersunt, eo quod Canonicatus ad simplicia Beneficia redacti fuerunt, uti de Collegiata S. Agathæ dictum est, nisi forte Canonicatus ipsi diuturnitate temporis penitus conciderint.

II. Capitulum Metropolitanæ, & Collegiatas, quæ tum in civitate, tum in Diœcesi supersunt, jampridem invisimus; de cæteris autem Capitulis, quæ interierunt, nullam prorsus curam suscepimus, eo quod supervacaneum id studium putavimus. Accedit etiam, quod hujusmodi Collegiatæ rurales plerumque fuerint, ac in diœcesi positæ. Quare cum longissimum temporis spatium effluxerit, ex quo Canonici sedes illas dimiserunt, & cum de exiguis proventibus res agatur, quemadmodum comprobant tenuissima Beneficia simplicia, quibus illi Canonicatus commutati sunt, ideo locum esse censuimus Pontificio decreto, quod etiam consilio Sacræ Congregationis (1) editum fuit, illudque Fagnanus commemorat (2); *Sanctissimus Dominus, etiam ex sententia Congregationis Concilii, declaravit, immemorabilem consuetudinem non excusare a residentia in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus. In Collegiatis autem non insignibus posse excusare, dum tamen sint rurales, prorsus destitutæ, & in quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut quæ adeo tenuis redditus essent, ut Canonici aliunde non habentes unde vivant, alere non possint.*

III. Cum Metropolitanam aliasque Collegiatas civitatis, ac Diœcesis perlustravimus, diligenter investigare non omisimus, an fierent accurate omnia, quæ pertinent ad divinum cultum, & plura statuimus, quæ ad ipsum conservandum, vel augendum necessaria existimavimus. At vero, qui sacras visitationes penitus non ignorat, facili negotio cognoscet magnam ex illis dimanare utilitatem externis ædibus templorum, quæ oculis Episcopi subjiciuntur, magnum quoque disciplinæ, ac moribus emolumentum afferri, si Episcopus certo lumine deprehendat, quæ necessaria sunt; contra vero, si tenebræ ipsius oculis consulto offundantur: aut si ambigua, incertaque responsa reddantur, cum rerum examen instituitur. Quamobrem Episcopus peracta visitatione novum examen indicere, & perscrutari debet, cum præsertim diutius in eodem loco eum morari non oporteat, ne fastidium, aut etiam incommodum cæteris inferatur. Equidem nos affirmare haud possumus, in errorem adductos fuisse, cum Metropolitanam, & Collegiatas examinavimus; fatemur tamen muneri nostro non parum defuisse, tum nostram fortasse ob negligentiam, tum quia celeritate expediendi negotii urgebamur. Quapropter nobis satisfacere volentes perpauca jussa Canonicis facienda promulgamus.

IV. Arduum, ac longum opus susciperemus, si de Canonicis extra chorum sermo statueretur; nam repetenda essent, quæcumque a sacris Canonibus de moribus, & honestate Clericorum sancita fuerunt. Nam ex Canonicis sumi debet exemplum, quod universo Clero proponatur: & Clerici omnes ante oculos sibi ponant necesse est vitæ rationem, quam Canonici sequuntur. Hinc Patres Concilii, Aquensis anno 1585. celebrati, hæc scripta reliquerunt: *Quæ de vita, &*

(1) *In causa Burges anno 1573. lib. 1. Decretor. pag. 35. a terg.*
(2) *Cap. Cum omnes num. 31. de Constitutionibus.*

te, & honestate Clericorum ab hac Synodo statuta sunt, ea omnia quam diligentissime a Canonicis observari sub iisdem, ac etiam gravioribus pœnis decernimus, cum deceat, illos ea morum integritate ornatos esse, ut nomen suum tueri, & retinere possint, ac præ aliis Clericis Canonici, seu Regulares ex observatu Ecclesiasticæ disciplinæ perfectius regula nominari mereantur, a quibus cæteros studium & amorem, ac tanquam regulam Cultus Divini non pigeat accipere.

V. Vastissimo huic pelago nos committere alienum putamus, ideoque sermonem nostrum ad ea solum redigemus, quæ in choro Canonicis præscribuntur; & primo quidem indicabimus, quæ a jure communi decernuntur; deinde ea, quæ fieri solent, ac debent a Canonicis Metropolitanæ, qui choro addicti sunt, & a reliquis Canonicis, qui Collegiatis in civitate, vel diœcesi positis adscribuntur: nihil sane temere, e nobis excogitatum in medium proferemus, uti facere semper consuevimus. Porro fatemur, non multum laboris in libris evolvendis insumpsisse; nam satis experientia compertum habemus, in rebus ejusmodi doceri a Scriptoribus ea, quæ, magis ipsis placuerint. Perpaucis sane omissis, pleique pro suis sententiis confirmandis decreta Sacrarum Congregationum afferunt, quæ nunquam condita fuerunt, aut quæ contrarium probant, aut quæ peculiaribus rationibus, & causis innituntur, ita ut generalem legem minime possint constituere: nos singularem curam impendimus, ut vera Sacræ Congregationis decreta perscrutaremur, quæ traderent rationem officii in choro persolvendi: ea profecto nos ipsi perspeximus, & non mediocri, sed utili labore descripsimus; ac, ne in dubium revocari ab ullo possent, librum Actorum, & paginam quoque nominamus, ut liceat cuique sibi satisfacere: nam si quis librum Actorum, & paginam Secretario Sacræ Congregationis indicabit, statim ab ipso exemplar decreti gratis accipiet, quod certam, firmamque habeat auctoritatem.

VI. Si quis a nobis expostulet, cur Sacræ Congregationis decreta Scriptorum opinionibus anteferamus, causa præsto est. Primo Scriptores de quæstionibus verba faciunt, illas autem Sacra Congregatio dissolvit. Secundo, cum interpretanda Tridentina Synodus plerumque sit, Summi Pontifices Sacram Congregationem ejusdem Synodi solam interpretem statuerunt. Tertio, impudentissimus esset, qui contenderet, majoris ponderis habendum esse privatum hominem qui suæ tantum mentis lumine ducitur, quam sententia præclarissimi cœtus, quem amplissimi Cardinales, Ecclesiasticæ disciplinæ, & sacrorum Canonum peritissimi constituunt. Quarto, quia privati Scriptores nullam indicere legem possunt, quæ sane auctoritas e Summis Pontificibus eidem Congregationi tribuitur, ut Ecclesiæ disciplinam per universum orbem amplificet. Id constat *ex 74. Constitutione* Sixti V., quam commemoramus (1); *Habeat eadem Congregatio auctoritatem promovendi reformationem Cleri, & Populi nedum in Urbe, & Statu Ecclesiastico temporali, sed etiam in universo Christiano orbe in his, quæ pertinent ad divinum cultum propagandum, devotionem excitandam, & mores Christiani populi ad præscriptum ejusdem Concilii componendos*. Quinto, si controversia forte exercitatur ob ea, quæ sanciuntur, non quidem ad privatos Scriptores, sed ad ipsam Congregationem provocatio interponitur.

§. I.

De onere recitandi preces in choro, quod jus commune Canonicis præscribit.

VII. NEmo ignorat Divinum Officium a Clericis sæcularibus; qui sacris Ordinibus initiati sunt, singulis diebus esse recitandum, idemque indici Clericis Beneficio præditis quamvis ad sacros Ordines nondum ascenderint. Quid autem Officii Divini nomine intelligatur satis percipitur *ex cap. Presbyter, De Celebratione Missarum*, ubi hæc habentur: *Si Matutini* (id Laudes etiam complectitur) *Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Completorii tempore nostræ servitutis officia persolvamus*. Canonici idem facere jubentur hoc solum interposito discrimine, quod alii Clerici quocumque in loco persolvere Divinum Officium possunt; Canonici vero, ut cæteri omnes, qui addicti sunt Ecclesiæ Cathedrali, aut aliis Collegiatis, ad chorum convenire, & in suis Ecclesiis idem Officium recitare omnino debent. Equidem *Can. ult. distinct. 91.* apertissime decernitur, Sacerdotem, Diaconum, aliosque Clericos alicui Ecclesiæ adscriptos, si in civitate versantur, aut quocumque loco, ubi ipsa Ecclesia posita est, ea lege teneri, ut quotidie Divinum Officium in illa celebrent; si quis autem hæc jussa facere neglexerit, & monitus ab Episcopo, non paruerit, deponendus judicatur. Porro dubitandum non est, quia hæc lex Cathedrales, & Collegiatas Ecclesias comprehendat, uti colligitur *ex Clementina, prima de celebratione Missarum*, ubi hæc traduntur: *In Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis*.

VIII. In controversia, qua disceptatur, num jure Divino, an Ecclesiastico Officium recitari debeat, opinionem veritati magis consentaneam probamus, quod nempe, ex jure Ecclesiastico illud dimanaverit, quemadmodum Suarez fuse demonstrat (2): His solum adjungimus Officium parvum B. Virginis juxta Rubricas in choro recitandum esse illis diebus, quibus feriale Officium, vel ritus simplicis præscribitur, non tamen in pervigilio Natalis Domini, neque in feriis Majoris Hebdomadæ, neque Sabbato, si Officium S. Mariæ in Sabbato contingat. Addimus etiam Defunctorum Officium esse in choro persolvendum singulis secundis feriis Adventus Domini, & Quadragesimæ, nisi tunc officium novem lectionum proponatur, aut feriæ Majoris Hebdomadæ celebrentur. Insuper idem Officium Defunctorum prima die cujuscumque mensis indicitur, nisi Officium novem lectionum id impediat; tunc enim in aliam diem minime impeditam illud transfertur. Postremo adjicimus juxta rubricas easdem tempore Quadragesimæ Psalmos Graduales feria quarta, Pœnitentiales autem feria sexta recitandos esse, quoties Officium de feria Quadragesimæ contigerit.

IX. Hæc de recitandis precibus Rubricæ constituunt: Quæsitu fuit olim, an Defunctorum Officium etiam extra chorum omitti possit. S. Thomas (3) censuit illud omnino præcipi Canonicis, & Clericis Beneficio præditis, qui addicti sunt choro ejus Ecclesiæ, ubi semel in hebdomada hujusmodi Officium fieri consuevit, etiam illo die minime ad chorum conveniant. S. Antoninus (4) docet ab universis, qui ad Chorum tenentur, nullo habito discrimine Officium Defunctorum etiam extra chorum debere persolvi. At S. Pius V. (5) interpretatione declarans ea, quæ in Rubricis continentur circa Officium B. Virginis, Defunctorum, Psalmos Pœnitentiales, & Graduales, sanxit, onus ejusmodi non immutari pro illis, qui Breviario recenter Ipsius jussu in novam formam redacto nequaquam uterentur. Reliquos autem, qui novum Breviarium sibi delegerent, si choro interesse deberent, vehementer hortatur, ne memorata Officia, ac Psalmos prætermitterent iis diebus, qui a Rubricis indicantur: atque hoc consilium, & institutum sequentibus varias Indulgentias impertivit; eos vero, qui id omitterent, peccati periculo liberos, & immunes asseruit, nisi forte Officium B. Virginis veteri consuetudine recitari in aliqua Ecclesia consueverit. Qua de re discrimen posuit inter Officium B. Virginis, & illud Defunctorum, Psalmos Pœnitentiales, ac Graduales, pro quibus veterem etiam consuetudinem minime retinendam decrevit.

X. Hæc potissimum S. Pius V. constituit, quæ Suarez, & Pesticus (6) compendio crediderunt. Præcipua tamen verba Pontificiæ Constitutionis hæc sunt: *Quod vero in Rubricis nostri hujus Officii præscribitur, quibus diebus Officium Beatæ Mariæ semper Virginis, item Defunctorum, item septem Psalmos Pœnitentiales, & Graduales dici, & psalli oporteat, nos propter varia hujus vitæ negotia, multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea præscriptione removendum duximus; verum debito providentiæ Pastoralis admoniti, omnes vehementer in Domino cohortamur, ut remissionem nostram, quantum fieri poterit, sua devotione, ac diligentia præcurrentes, illis etiam precibus, suffragiis, & laudibus, suæ, & aliorum saluti consulere studeant. Ac, ut fidelium voluntas, ac studium magis etiam*

ad

(1) *Tom. 2. Bull. Rom. Congregat. 8.*
(2) *De Religione to. 2. lib. 4. de Horis Canonicis cap. 26.*
(3) *In quodlib. 6. quæst. 5. Art. 8.*
(4) *In 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 3.*
(5) *In sua Constit. 64.*
(6) *De Religione tom. 2. lib. 4. cap. 13. num. 13. & seq. De Horis Canonicis cap. 3. dub. 7. pag. 106. & seqq.*

ad hanc salutarem consuetudinem incitetur, de omnipotentis Dei misericordia, Beatorumque Petri, & Pauli Apostolorum, ejus auctoritate confisi, omnibus, qui illis ipsis diebus in Rubricis præfinitis, Beatæ Mariæ, vel Defunctorum Officium dixerint, toties centum dies, qui vero septem Psalmos, vel Graduales, quinquaginta de injunctis ipsis pœnitentiis relaxamus: & paulo post: *Hoc autem concedimus sine præjudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus Officium parvum Beatæ Mariæ semper Virginis in Choro dici consueverat, ita ut in prædictis Ecclesiis servetur ipsa sancta & laudabilis consuetudo celebrandi more solito prædictum Officium.*

§. II.

De Missa Conventuali juxta jus commune.

XI. QUod si Missæ Sacrificium inter horas Canonicas haud refertur, tamen Officii Divini nomine satis intelligitur, uti *constat ex Canone de iis, distinct. 12. Ceterum Officia publica, id est Vesperas, Matutinum, sive Missam, aliter, quam in principali Ecclesia, celebrare non liceat.*

XII. Quapropter cum in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Divinum Officium quotidie indicatur, etiam Missa conventualis quotidie celebranda est: *Quidam in Cathedralibus*, (inquit Honorius III.) *vel Conventualibus Ecclesiis prætextu Missæ semel in die pro Anniversaria celebrandæ sacra Missarum solemnia, quæ ratione diei, vel Festi solent solemnius celebrari, culpabili negligentia prætermittunt. Cum ergo* (prosequitur Pontifex) *Ecclesia Gallicana per Dei gratiam tanquam lucerna super candelabrum posita luceat aliis per exemplum*: jussit fieri Sacrum Conventuale: *Quatenus universi, & singuli provide attendentes, quod servire Deo, regnare est, nullum in vos torporem negligentiæ obrepere permittatis, quominus & pro Anniversariis defunctorum, & pro Festo, vel feria, secundum temporum congruentiam, Missarum solemnia & conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari.* Hæc habentur capite: *Cum Creatura, De celebrat. Missar.*, ac melius etiam idem deprehenditur ex ipso textu in quinta Collectione Decretalium, quam Innocentius Cironius in lucem avulgavit.

XIII. Præter Missam conventualem quotidie celebrandam, Rubricæ secundam, ac tertiam pariter Missam conventualem præcipiunt, quæ certis anni diebus contingunt. Si officium novem lectionum fiat in Quadragesimæ, Rogationum, quatuor temporum, ac vigiliarum feriis, tunc duo Sacra conventualia jubentur, unum nempe pro celebritate diei post Tertiam, alterum pro Feria post Nonam; si intra octavam Corporis Christi pervigilium accidat, etiam duo Sacra statuenda sunt, primum nempe de Octava, alterum de pervigilio. Quod si novem lectionum Officium indicatur in pervigilio Ascensionis, tria Sacra Conventualia facienda sunt, primum de Sancto illius diei post Tertiam, alterum de pervigilio post Sextam, tertium de Rogationibus post Nonam. Primo die cujusvis mensis, non tamen in adventu Domini, in Quadragesima, & Paschali tempore, nisi contingat officium duplex, aut semiduplex; Missa Defunctorum pro conventuali sufficitur, ut animæ Sacerdotum, & aliorum, qui benemeriti fuerunt, expientur. At si prima die mensis Festum simplex obveniat, aut feria, quæ propriam sibi Missam deposcat, aut si repetenda sit Missa de Dominica precedenti, nec alia dies per Hebdomadam ad illam repetendam statui possit, tunc in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis duo Sacra Conventualia, nempe pro defunctis, ac de Festo simplici, vel Feria celebrantur. Die pariter Commemorationis omnium Defunctorum habentur duo Sacra Conventualia de octava omnium Sanctorum, ac pro Fidelibus Defunctis: Hæc a Rubricis præscribuntur. Quartus (1) Rectores Ecclesiarum monet curam maximam impendere, ut ipsæ diligenter observentur: Clericatus (2) autem ostendit, nullam contrariam consuetudinem, nullum tam grave negotium auferri posse, ut ipsæ Rubricæ negligantur. Id pariter fuse demonstrat P. Meratus (3).

XIV. Cum nos civitatem, ac Diœcesim Sacra Visitatione indicta perlustravimus, forte deprehendimus nova prorsus, & inusitata plurimis videri nonnulla, de quibus sermonem instituimus. Ac primo, a Sacerdote, qui curam gerit animarum, diebus saltem Festis de præcepto Sacrum pro populo conficiendum esse. Porro his nostris Institutionibus hanc sententiam satis explicavimus, ac tum rationibus, tum auctoritatibus eam comprobavimus, & magnopere hortati sumus universos, ut hoc Institutum sequerentur: sed utinam non perpauci, sed omnes Parochi, ac potissimum Regulares id facerent, nec futiles ob causas, atque indecora consilia præceptum Ecclesiasticum impudenter conculcarent. Secundo, diximus pro iis, qui Beneficia contulerint generatim attribuendum esse fructum Sacrificii Conventualis, quod singulis diebus celebratur.

XV. De hoc verba faciamus, breviter tamen, eo quod sermonem alias habuimus de eodem argumento, ut paulo inferius indicabimus. Equidem Ecclesia curam, perpetuumque studium ostendit de præstando suffragio Fundatoribus, ac benefactoribus, quamvis diuturnum temporis spatium jam intercesserit, nec ipsi supremis tabulis id cogitaverint, ut gratum animum in suis fidelibus Ecclesia tueatur. Hinc Cathedralibus, ac Collegiatis Conventuale Sacrum quotidie præcipit ea lege, & conditione, ut ipsum pro benefactoribus generatim conficiatur. Quapropter Ecclesiæ jusso non obtemperat, qui pro legato aliquo peculiari, vel pro stipendio accepto Sacrum conventuale Deo operatur. Si quis addictus choro, animarum curam pariter obtineat, & ob eam caussam diebus Festis pro populo rem divinam facere debeat, falso speraret utrique præcepto satisfacere, celebrans nempe eamdem Missam pro populo, ac pro benefactoribus suæ Cathedralis, aut Collegiatæ. Quare decrevit Ecclesia a Sacerdote ejusmodi, si Sacrum conventuale faciat, tanquam Canonicus, aut Beneficiatus, rem Divinam pro benefactoribus generatim applicandam, & alium Sacerdotem accersendum, eodem die, qui pro populo celebret. Compertam quoque habuit Ecclesia falsam illam rationem, quæ ex immemorabili consuetudine desumitur, & eam nihili æstimandam declaravit. Insuper respondit sapienter paupertatem Ecclesiæ alicujus Cathedralis, vel Collegiatæ in medium proferentibus; nam ratione paupertatis habita, permisit diebus solum Festis celebrari pro benefactoribus generatim Sacrum Conventuale, quod esset quotidie faciendum. Hoc autem præcepto neminem unquam Ecclesia fecit immunem, ac liberum, nisi cum apertissime manifestum fuit aliquam Ecclesiam haud recenseri inter Collegiatas, sed (ut ajunt) *inter receptitias, aut Communales*, quamvis in ipsa Horæ Canonicæ quotidie persolvantur, & Missa cum cantu habeatur. Insuper declaratum nunquam fuit, utrum plures Missæ Conventuales, quæ aliquando e Rubricis uno die statuuntur, omnes pro benefactoribus, an una tantum celebrari, & applicari debeat. Quod si a nobis petatur quonam loco scriptum sit hoc præceptum Ecclesiasticum, respondebimus ipsum desumi ex antiquis, mediis, ac recentibus Decretis Sac. Congregationis Concilii, Pontificum auctoritate confirmatis, quibus in utroque foro parendum est. Porro ipsa Decreta hoc loco minime recensemus; nam ea plene commemoravimus *in libro Adnotationum pro Festis Domini, Beatæ Virginis, ac pro Missæ Sacrificio* (4), quem librum pro juvandis nostris Ecclesiasticis in lucem edidimus.

§. III.

De onere, quod jus commune Canonicis præscribit, ut Horas Canonicas voce, & cantu pronuncient, quemadmodum fieri solet in choro, & qua ratione sibi satisfacere possint alium loco suo sufficientes.

XVI. PUtaverunt aliqui eam legem propositam esse Canonicis, ut in chorum convenirent, Divinisque Officiis interessent, non vero, ut voce sua sequerentur; cantum, quo Mansionarii, & Cappellani Canonicas Horas persolvunt; quare silentio totum illud tempus conterere Canonicis permittunt, & comparari simulacris, quæ muta suis in sedibus immorantur. Percepimus hanc falsam opinionem evulgatam ab illis fuisse, qui sapientiæ laudem sibi vindicare contendunt. Alio loco tamen hunc errorem contrarium legibus hujus Metropolitanæ, & aliarum Collegiatarum ostendemus; sed ad jus commune veniamus. S. Pius V. silentium

(1) *In suis Comment. in Rubric. Miss. tit. 5.*
(2) *De Sacrificia decis. 38. num. 13. & seq.*
(3) *In Gavant. part. 2. tom. 1. pag. 783. & seqq.*
(4) *Tom. 2. part. 4. sess. 2. §. 59. & seq.*

tium ejusmodi vehementer improbat (1), qui Concilium Lateranense declarans, ubi fructus Beneficii restituendi decernuntur ab iis, qui Divinum Officium omittunt, eamdem pœnam incidit, *tametsi aliquis choro addictus, non recitans, omnibus Horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque, & distributiones forte aliter assignatas sola præsentia juxta Statuta fundationis, vel alias sibi lucrifecisse prætendat*. Addimus etiam hoc silentium, dum Horæ Canonicæ recitentur ab aliis, adversari Decreto Concilii Tridentini (2), in quo de Canonicis ita sancitur: *Omnes vero Divina per se, & non per substitutos, compellantur obire Officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, inservire, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare.* Adjungimus pariter sæpius decretum fuisse a Sac. Congregatione ejusdem Concilii interprete nullius ponderis habendam esse contrariam consuetudinem, neque fungi munere suo Canonicos, qui taceant in choro, neque distributionum fieri participes: *Sacra &c.* (3) *sæpius respondit, Canonicos in choro teneri omnino psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere* Item alio loco: *Sacra &c.* (4) *respondit, Canonicos in choro alta voce non psallentes, distributiones quotidianas non lucrari, quavis consuetudine non obstante*. Si quis expetet omnes percurrere sententias, ob quas adiguntur Canonici, & reliqui in chorum venientes Cantum Gregorianum addiscere, ut muneri huic suo satisfaciant, pagellam intueatur, quam Secretarius *in causa Murana Mansionariæ die 19. Novembris anno 1735.* Sacræ obtulit Congregationi promulgarunt, sapientia fortasse præferendos esse Patribus, qui Concilium Coloniense sub Paulo III. celebrarunt: *Statuit ergo* (inquiunt) *ut debitis horis Laudes Divinæ, non cursim ac festinanter, sed tractim, non truncate, sed integre, distincte, devote, reverenterque ab omnibus decantentur, persolvanturque: & cum psallendi gratia conveniatur, ibidem muta, aut clausa labia nemo tenuerit; sed pariter senes cum junioribus laudent nomen Domini in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulantes: sic tamen, ne beatus confundat recitationem &c. Quam autem vero aberrant, qui existimant, se se non alicujus officii causa in Ecclesia exercendi, sed quoties & inertiæ tantum causa Canonicatus esse adeptos, perinde atque satis sit, paucis quibusdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam Divini officii committi, quod deinde hujusmodi mercenarii non servatis temporum interstitiis syncopando transcurrunt, interim ipsis Canonicis tota vita torpentibus.* Illi fortasse Patres Concilii Cameracensis doctrina longe superarunt, qui sub Paulo IV. ita statuerunt: *In choro cum psallitur, Canonici omnes, qui in choro fuerint, & Sacellani psallent, nec sint in sedibus otiosi, nec putent se functos officio, si vicaria tantum opera cultum Divinum celebrari curent, modo tamen psallere per valetudinem queant.* Consulant igitur, qui contrarium putant, Fagnanum (5), consulant Passerinum (6) Romanæ Curiæ peritissimum, qui & divinis Officiis interesse, & cum aliis canere debeant, ita sermonem absolvit: *Sic ergo puerile est, immo sacrilegum, & contra justitiam virtutis religionis, imaginari, quod deputatus ad hoc, ut veniat ad Ecclesiam & chorum, ad quotidianum psallendum Officium matutinis & vespertinis horis, satisfaciat deputationi, si ad Ecclesiam veniat ad chorum, & ibi non psallat, sed otiosus maneat, vel quodcumque aliud faciat.*

XVII. Ex illis Tridentini Concilii verbis: *Omnes vero Divina per se, & non per substitutos compellantur obire Officia*, si generatim intelligantur, hæc necessario consequi debent, Canonicum muneri suo deesse, si solum Mansionarium, aut Cappellanum psallere in choro permittat; haud licere Canonico, vel Beneficiario abesse choro, aliumque Sacerdotem, vel Clericum loco suo subrogare, quæ sane omnia veritati penitus congruunt, sed illud etiam ex iisdem verbis sequitur haud licitum esse Canonico, vel Mansionario, ad quos pertinet interesse choro (ubi nempe Divinum Officium a tertia parte, vel e dimidio Capituli persolvi consuevit) chorum negligere, aliumque Canonicum a Canonico, vel Mansionarium a Mansionario subrogari, quamvis ii, qui substituuntur a choro liberi, & immunes tunc fuerint: verum id nimis ad severitatem accedit; ideoque statuendum videtur hoc ipsum Decreto Conciliari, quod superius exposuimus, minime comprehendi. Ita respondit Sacra Congregatio die 15. Decembris anno 1605. (7): *Sacra &c. sæpius declaravit, Decreto capitis 12. vers. Omnes, non esse sublatam Capitularibus facultatem se se invicem substituendi, dummodo eodem tempore substituens & substitutus eidem servitio adstricti non sint.* Qualque tamen leges facere pro his substitutionibus dirigendis eadem Congregatio non prætermisit: Primo, ne substitutus ipse ad chorum venire debeat illis diebus, quibus in locum alterius sufficitur; secundo, ne id frequenter contingat; tertio, ut subrogentur Canonici solum, vel Mansionarii præsentes in Civitate, non vero qui extra illam, vel extra suburbia versantur; Ultimo, ne hanc facultatem alterius substituendi obtineant, nisi Canonici, vel Mansionarii, non autem ipsorum Coadjutores, qui nec reipsa Canonici, neque Mansionarii nuncupari possunt.

XVIII. Hæc omnia sumuntur ex Decretis Sacræ Congregationis, quæ inferius subjiciemus. Equidem die 12. Decembris anno 1643. & 2. Decembris anno 1644. (8) postquam asseruit concedi posse ab Episcopo facultatem, ut Canonicus choro addictus alium ex Collegis suis tunc immunem, ac liberum sufficiat, ac distributiones assequatur; hæc deinde superaddit: *Ita tamen, ut hujusmodi facultate substituendi non abutantur, & Canonicus substituens sit præsens in Civitate.* Insuper die 24. Martii anno 1612. ita constituit (9) *Sacra Congregatio respondit ad primam, eos tantum, qui in civitate, ubi est Cathedralis, vel in ejus suburbiis sunt præsentes, non autem alios posse substituere. Ad secundum, causam non requiri ad substituendum. Quod vero monuit Congregatio, ut Episcopo curæ sit, ne Canonici ea substituendi facultate abutantur, eo respexit, ne substitutiones hujusmodi sint nimium frequentes, quod Episcopi erit arbitria. Ad quartum, absentes in castro Diœcesis non posse substituere.* Item die 22. Martii anno 1721. (10), cum nos ipsi Secretarii munus ageremus, petitum fuit: *An Canonici, & Capitulares Ecclesiæ Cathedralis Fulginatensis absentes a civitate, ejusque suburbiis, possint sese invicem substituere in servitio chori?* Sacra Congregatio respondit *Negative* Tandem die 26. Februarii anno 1650. hæc sancita habentur (11): *Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Casertanæ exponens, in dicta Ecclesia extare decem & octo Canonicos, qui legitime impediti, de consuetudine invicem se substituunt diebus, quibus substituti non sunt servitio adstricti eumque Archidiaconus ejusdem obtinuerit a Sede Apostolica Coadjutorem, qui prætendit posse uti eodem privilegio substituendi, idea supplicat pro declaratione. Sacra &c. respondit: Coadjutorem uti non posse privilegio alium substituendi.*

§. IV.

De loco, ac tempore, quo Canonici, & reliqui choro addicti convenire debent ex jure communi, ut Canonicas horas persolvant.

XIX. POstquam generatim percurrimus onera illorum, qui alicujus Cathedralis; aut Collegiatæ choro adscribuntur, opus est cætera recensere, quæ ipsa onera comitari debent, ut nihil omnino deesse videatur. De loco primum verba faciemus, nempe de choro Ecclesiæ, qui (uti cognitum est omnibus) ad laudes divinas canendas præscribitur, sed adverti debent, quæ S. Carolus Borromæus admonuit (12): *Matutinum in choro Ecclesiæ celebretur quovis anni tempore. At si tamen vehementia frigora sint, vel aliæ justæ causæ intercedant, de licentia Episcopi in Sacristia, vel honesto alio ejus Ecclesiæ loco dici possit.* Idem probavit Sacra Congregatio Concilii die 18. Novemb. 1645. in causa Florentina *lib. 17. Decretorum pag. 526. Videatur an expediat tempore hyemali chorum adaptari in aliqua Capella ejusdem Ecclesiæ, in qua commodius pro conservatione sanitatis Divina Officia celebrentur.*

XX. De

(1) *In sua Constitut.* 25. *tom.* 2. *Bull. Rom.* (2) *In sess.* 24. *cap.* 12. *de Reformat.* (3) *Die* 13. *Jan. anno* 1619. *lib.* 12. *Decret. pag.* 1. (4) *In causa Vicent. proposit. die* 7. *Jun. an.* 1626. *lib.* 13. *Decretor. pag.* 365. *a terg.*
(5) *Cap. licet. n.* 89. *de Præbendis.* (6) *Cap. Consuetudinem regul.* 3. *num.* 28. *de Clericis non residentibus in sexto.*
(7) *In causa Eugub. l.* 10. *decret. pag.* 142. (8) *In causa Aquil. l.* 17. *decret. p.* 265. *& pag.* 390.
(9) *In causa Alat. tom.* 11. *decret. pag.* 212. (10) *In causa Fulgin.*
(11) *In causa Casert. l.* 18. *decret. p.* 19. *a terg.* (12) *Part.* 2.

XX. De tempore celebrandi Divini Officii antequam pauca dicamus, afferre liceat, quæ Cardinalis Bona de primis Ecclesiæ Fidelibus scripta reliquit (1): *Olim Christiani tribus primis vigiliis, tres Nocturnos divisim, quarta vero vigilia Laudes recitabant. Tantus erat ardor charitatis, ut quater in nocte surgerent ad orationem: prima vigilia ad primum nocturnum, secunda ad secundum, tertia ad tertium, quarta ad Laudes persolvendas, vel omnes simul, vel divisi in cohortes*. Sed in feriis, cum Matutinum uno solum Nocturno constabat, illud fideles initio tertiæ Vigiliæ, nempe media nocte decantabant. Alio loco ducti auctoritate Amalarii nos animadvertimus ex more Romano Matutinum a laudibus sejungi non consuevisse, nisi in Nocte Natalis Domini; sed absoluto Matutino Laudibus initium dari solitum (2). Quapropter, ut sacræ vetustatis memoria saltem retineretur, cum Fideles *quater in nocte surgerent ad Orationem*, inducta fuit disciplina, quæ nunc etiam constans est, ut quidam Monachi in Ecclesia vigilia noctis, alii vero secunda, alii tertia, & plures etiam quarta vigilia Matutino, & Laudibus vacent (3). Equidem Claro sæculari tempus mediæ noctis ad Matutinum canendum indicitur. *Nam cap. Presbyter. de celebrat. Miss.* ita legitur; *De nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait: Media nocte surgebam: ergo his temporibus laudes Creatori nostro super judicia suæ justitiæ referamus*. Porro Metropolitana Parisiensis, & Cathedrales Segobien., & Conchen., & quædam pariter Ecclesiæ in Italia hanc legem, & institutum adhuc conservant. Cum tamen eam partem noctis, quæ ad auroram pertingit, mediæ noctis spatio contineri S. Thomas docuerit (4), hinc Matutinum suo tempore statuitur, si aurora surgente persolutum ipsum fuerit, videlicet, si circiter horæ spatium ad ortum solis supersit: ita scribit Azorius (5). & S. Carolus Borromæus (6) in primo Concilio Provinciali ita pariter decernit: *Matutinum Officium vel media nocte, vel saltem eo tempore instituatur, ut sub ortum solis absolutum sit*. Quamobrem tempus recitandæ Primæ a jure Pontificio designatur post horam ab ortu solis, uti deprehenditur ex hymno, qui tum canitur: *Jam lucis orto sidere*; post horam tertiam ab ortu solis tempus Tertiæ præscribitur; meridies autem ad Sextam canendam instituitur; hora tertia post meridiem Nonæ tribuitur; Vesperis autem hora duodecima post ortum Solis; completorium indicitur, cum post occasum Solis nox jam apparet: Tempus ad celebrandum Sacrum Conventuale nunc post Tertiam, nunc vero post Nonam constituitur. Hinc fortasse contigit, ut tempora pro Sexta, Nona, Vesperis, & Completorio olim proposita immutata fuerint, quamvis Matutinum, Prima, ac Tertia idem tempus retineant, quod superius indicavimus. Equidem id exemplo comprobamus: Capitulum novæ Carthaginis media nocte Matutinum canere consueverat; sed ob pestem, quæ in Civitate grassabatur, id facere intermiserat. Postremo cœlo expurgato, sublataque lue plures Canonici studio religionis adducti dubitare cœperunt, an indici sub auroram Matutinum deberet, quemadmodum jam diuturna consuetudo obtinuerat: Tum Sacra Concilii Congregatio varias ob causas Pontifici consilium dedit, ut in posterum liceret illis Canonicis sub auroram ad Matutinum convenire, idque peculiari Sedis Apostolicæ diplomate obsignare, tanquam si postremos limites attingeret, ad quos Apostolica indulgentia devenire queat. Hæc habentur in Decreto, quod editum fuit die 27. Novembris anno 1690. (7).

XXI. Sed redeamus ad propositum argumentum, videlicet, an Matutinum & Laudes insequentis diei post Vesperas, & Completorium precedentis recitare liceat? Profecto S. Thomas (8) id permittit illis, qui choro nequaquam addicti sunt, si justa causa intercedat: *Quantum ad contractus (inquit), & alia hujusmodi, dies incipit a media nocte, sed quantum ad Ecclesiasticum Officium, & Solemnitatum celebritatem, incipit dies a vesperis; unde si aliquis post Vesperas, & Completorium dicat Matutinum, jam hoc pertinet ad diem sequentem*. Eamdem doctrinam Azorius sapienter illustravit (9): *Doctrina igitur, & sententia Sancti Thomæ illa mihi simplicior, & planior videtur esse, ut nocturnum Officium non quidem Jure communi, sed consuetudine, & usu pro more Patriæ, seu Provinciæ cujuspiam persolvi queat a Clericis privatim, statim atque Vespertina, & Completa recitata fuerint eo tempore, quo de more persolvuntur, tribus videlicet, duabusve horis post meridiem elapsis*.

XXII. At vero de Matutino, & Laudibus, quas in Choro persolvere debent Canonici Cathedralibus, seu Collegiatis cooptati, hæc statuuntur in Clementina *tit. de celebrat. Missar. Sancimus, ut ii, ad quos pertinet, omni negligentia, ac incuria relegata, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis psallatur, sollicitam curent diligentiam adhibere*. Porro illud verissimum est, quod S. Carolus Borromæus scriptum reliquit de Matutini tempore (10) *Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octavæ festi solemnis Domini nostri Jesu Christi, ceterisque diebus, quibus ex Romanæ Ecclesiæ Instituto est permissum*. Quæ cum ita sint Bratchius in hunc modum tradidit (11): *Matutinum in Cathedrali, Collegiatis receptitiis, & Choralibus Ecclesiis persolvi mandet Episcopus mane diei propriæ, non autem sera precedenti post Vesperas, & Completorium, nisi forte quandoque justa causa concurrente judicaverit esse dispensandum ad tempus, ut secus fiat. Causæ, propter quas valeat dispensare, sunt præsertim ob hyemis rigorem, item propter aeris intemperiem, adhuc & propter insolitam consuetudinem, vel ob aliam honestam rationem, quæ prudentis viri judicio sufficere videatur. Verum hac in re non nisi caute admodum procedere oportet*. Equidem Sacra Congregatio die 12. Novembris anno 1644. facultatem tribuit Matutini recitandi post Completorium; id tamen auctoritati, arbitrioque Episcopi relinquendum judicavit (12): *Sacra &c. censuit, petitam facultatem recitandi Matutinum, esse Oratoribus concedendam post Completorium precedentis diei, pro arbitrio tamen Episcopi, & dummodo lapsa sit hora tertia post meridiem*. Quisquis in mentem revocare facile potest gravissimum dissidium, quod excitatum fuit inter Episcopum Papiensem, ejusque Capitulum, quod libere, & reluctante Episcopo contendebat uti facultate, quam a Sacra Congregatione Concilii obtinuerat, ut certis anni temporibus Matutinum Officium post Completorium recitaret, etiamsi facultas eadem arbitrio Episcopi permissa fuisset. Quam sane controversiam Benedictus XIII. composuit diplomate Apostolico, quod die 8. Julii anno 1726. promulgavit: *Quod igitur Dignitates, & Canonicos illos primum a Beneficio ad mensem, deinde a Divinis suspenderis eo quod Matutinum Officium te contradicente, ac vetante recitare ausi fuerint post vespertinas horas antecedentis diei, obtentu interpositæ appellationis, & rescripti Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sacri Concilii Tridentini Interpretum, laudamus consilium zelumque Fraternitatis tuæ &c. Propterea cum ex antedicta Matutini Officii recitatione ansam repugnandi arripuerint Canonici, per præsentes etiam Litteras declaramus, tuæ auctoritati hactenus fuisse, semperque fore decernimus, potestatem iisdem Canonicis facere, sive licentiam impertiri, quoties, & quamdiu tibi opportunum videbitur, antevertendi, statutis recitationis temporibus*.

XXIII. A proposito argumento minime recedimus, quamvis paulisper digrediamur, ut tempus declaremus, quo Canonici, Beneficiati, aut Mansionarii versari in Choro debent, ne tanquam absentes notantur, sed tanquam præsentes jure merito distributiones percipiant. Pravæ sane consuetudines invaluerunt, quæ, uti moris est, diuturnitate temporis corroborantur. Sanctus Carolus ita sanxit (13): *Si quis non venerit ad Matutinum ante finem Capituli de Beata Virgine, cum de ipsa Officium celebratur, alioqui ante finem Psalmi, Venite exultemus, in aliis etiam Horis ante finem primi Psalmi, pro absente habeatur; illiusque Horæ distributione careat. In Missa vero nisi venerit ante finem ultimi Kyrie eleison, eamdem negligentiæ pœnam subeat*.

(1) *In sua Tract. de Divina Psalmodia c. 4. §. 3. num. 2.* (2) *Institut. 24. num. 9.*
(3) *Vualden. tom. 3. de sacramentalibus tit. 3. de Horis Canonicis cap. 4. num. 4. Card. Bellarminus tom. 4. Controv. lib. 1. de bonis operib. in particulari capit. 11.* (4) *In 3. par. quæst. 51. art. 4. Ad secundum.*
(5) *Institut. Moral. par. 1. lib. 10. cap. 9. quæst. 2.* (6) *Part. 2.* (7) *Lib. 22. Decret. pag. 349.*
(8) *Quodlibet. 5. quæst. 13. art. 28.* (9) *Instit. Moral. tom. 1. lib. 10. cap. 9. quæst. 5.*
(10) *In Concilio primo Provinciali Mediolanen. par. 2.* (11) *In suo Promptuario Synodali cap. 86. num. 18. & seq.*
(12) *Lib. 17. Decret. pag. 379.* (13) *In Conc. Provinc. Mediolan. par. 2.*

beat. Cum Episcopus Interamnensis Cathedralem suam inviseret, plurima contra disciplinam, & leges Chori deprehendit, quæ statim subjiciemus: ac pro illis, licet pravis usibus retinendis, immemorabilis consuetudo in medium proferebatur. Itaque Sacræ Congregationi Concilii rem totam exposuit, & responsa inferius addenda suscepit.

INTERAMNEN.

IN Visitatione suæ Cathedralis Ecclesiæ reperit Dominus Episcopus Interamnensis nonnullos abusus circa servitium Chori, quos cum eliminare cupiat, supplex quærit ex hac Sacra Congregatione, An tolerandum sit.

Primo quod diebus festis Matutino præsentes habeantur, ac proinde punctis non mulctentur, qui non nisi absoluto primo Nocturno, videlicet post Psalmos tres, totidemque Lectiones recitatas, Choro intersint?

Secundo, diebus vero ferialibus, qui nonnisi absolutis sex Psalmis.

Tertio, quod sacris Processionibus distributiones assignatæ non sint sed contra contumaces pœna dumtaxat trium librarum ceræ constituta, quæ nunquam exigi consuevit?

Quarto, & an prænarratus modus interveniendi possit etiam ratione consuetudinis immemorabilis tolerari?

Sacra &c. ad primum respondit, non esse tolerandum.

Idem ad secundum respondit.

Ad tertium respondit, exigendam esse pœnam præscriptam.

Ad quartum, non suffragari contrariam consuetudinem.

Ita Decretum fuit die 24. Maji anno 1674. (1), ex bisque facile conjicitur, quale responsum dedisset Sacra Congregatio, si cognitum a nobis, compertumque percepisset, cum in hanc Sedem pervenimus, in Choro cujusdam Ecclesiæ nobis subjectæ haud consuevisse notari tanquam absentes, nisi illos, qui nondum ad Chorum accessissent, cum *Te Deum laudamus* inchoaretur.

V.

De ratione recitandi in Choro Canonicas Horas, & assistendi Missæ Conventuali.

XXIV. POstquam multos perlegimus, qui argumentum hoc perspicue declarant, neminem invenimus, qui Clementi XI. possit comparari. Præclarissimus hic Pontifex anno 1703., nempe initio fere sui Pontificatus, litteras dedit ad Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium, quas ipsius jussu sacra Congregatio pro Episcoporum, & Regularium causis constituta promulgavit (2): *Jubet Sanctitas sua* (inquit), *ut plurimum commendes Canonicis, Beneficiariis, Mansionariis, Cappellanis, aliisque Choro inservientibus tum in ipsa Cathedrali, tum in Collegiatis tuæ Diœcesis, commendes inquam, gravissimum onus, quod illis præscribitur dum in Chorum conveniunt, nempe, ut modestiam, & silentium decenter in eo loco præseferant, quemadmodum illos decet maxime, qui ante conspectum Majestatis Divinæ versantur; ut psallant magno pietatis studio, vocibus apte comparatis, haud festinanter, nullisque præcisis vocabulis, ita ut pars Chori haud canere incipiat, cum pars altera cantum nondum absolvit, ut hac ratione populus intelligat divinas Laudes, & ad pietatem, ac Religionem ex ipsarum cantu moveatur.*

XXV. Itaque Pontifex Canonicos ad silentium, observantiam, & modestiam hortatur. Quare illud sequitur haud licitum esse confabulare, somno indulgere, epistolis, aut libris legendis tempus conterere, ac divinum Officium privatim recitare, cum ipsum in Choro ab universo cœtu persolvitur. In Concilio Basileæ *sess.* 21. *cap.* 3. ita sancitur: *Nemo dum Horæ Canonicæ in communi publice cantatur, legat, vel dicat privatim Officium: nam non solum obsequium, quo obnoxius est Choro, subtrahit, sed alios psallentes perturbat*. Insuper in Concilio Avenionensi Patres ita statuere: (3) *Nullus Canonicus, nec Beneficiatus, neque alius Clericus inter canendum dormiat, nugetur, litteras, aut libros legat, Officium privatim recitet, per Chorum vagetur, indecore sedeat, quidquamve faciat, aut loquatur, quod Chori disciplinam, & psallentium devotionem perturbet*. Idem in Narbonensi (4): *In Choro colloqui non permittantur, non dormiat aliquis, non nugetur, litteras, aut libros non legat, Officium privatim non recitet*. Idem S. Carolus Borromæus suos docuit (5): *Ne in Choro, ubi communi Officio opera datur, privatim Officium dicant, neve litteras, libros aliave scripta legant*. Navarrus autem illud etiam affirmat (6): *Secundo infero, peccare etiam eos, qui Horis admiscent jocos, & risus, cachinos, aut impertinentia negotia, scandalizando cæteros, & alienando aliorum mentes a cogitatu Divinorum, & spiritualium*. Sed potissimum adverti debet id quod Perficus exponit (7) *An Canonici confabulantes in Choro, teneantur ad restitutionem distributionum quotidianarum? Omnes conveniunt, peccare, mortaliter, sed disputatur, an teneantur ad restitutionem: & probabilior sententia est, teneri, quia revera dici non potest formaliter præsens alicui rei, qui aliud attendit*.

XXVI. Secundo Pontifex monet, ut Canonici *psallant magno pietatis studio, & vocibus apte comparatis*. Hoc postremum antea quoque admonuerat Joannes XXII. (8): *Modesta*, inquit, *psallentium gravitas, placida modulatione decantet*. Pietatis vero studium esse necessarium S. Thomas his verbis demonstrat (9): *Triplex est attentio, quæ orationi vocali potest adhiberi: una quidem, qua attenditur ad verba, ne aliquis in eis erret; secunda, qua attenditur ad sensum verborum; tertia, qua attenditur ad finem orationis, scilicet ad Deum, & ad rem, pro qua oratur, quæ quidem est maxime necessaria, & hanc etiam possunt habere idiotæ; & quandoque intantum abundat hæc intentio, qua mens fertur in Deum, ut etiam aliorum omnium mens obliviscatur*. Cardinalis Bellarminus idem comprobat explicans Decretalem *Dolentes de celebratione Missar.* (10), editam in Concilio Lateranensi, de qua paulo inferius sermonem faciemus: *Devotio* (inquit) *quam in Officio Divino rite persolvendo exigit Generale Concilium Lateranense, unde extacaput Dolentes, de celebrat. Missar. partim est interna, partim est interna, partim externa. Interna devotio est promptitudo quædam animi ad Deum laudandum, ac precandum, quam certe non habent, qui cum tædio ad hoc munus accedunt, vel de prolixitate facile queruntur. Devotio externa est promptitudo ad genua flectenda, ad standum, ad canendum, & alia id genus præstanda*.

XXVII. Tertio, Pontifex deposcit, ne Officium festinanter recitetur, nullisque præcisis vocabulis. Porro hoc idem est, ac illud *syncopare*, quod vetitum fuit eadem Decretali *Dolentes*, quam modo nominavimus, & Clementina prima: (11) uti S. Antoninus declarat (12): *Secunda negligentia est, quando dicuntur Horæ syncopando, dimittendo videlicet vel verba, vel versus, vel syllabas*. Quare, ut negligentiæ labes ejusmodi vitetur, aptissimum illud remedium est, quod in Concilio Basileæ propositum fuit (13): *Divinæ laudes per singulas horas, non cursim, ac festinanter, sed tractim, & cum pausa decenti, præsertim in medio cujuslibet versiculi Psalmi, debitam faciendo inter solemne, & feriale Officium differentiam, reverenter persolvantur*. Idem prorsus indicitur a Senonensi Concilio (14): *Laudes Divinæ per singulas horas, non cursim, ac festinanter, sed tractim cum pausa decenti (præsertim in medio cujuslibet versiculi Psalmorum) reverenter ab omnibus persolvantur*. Additi vero sunt Asterisci in medio cujuslibet versiculi, ut facilius hoc bonum compararetur, utque canentes certis veluti notis admoniti paululum subsisterent, tantumque unanimes moderarentur (15): *Canentium commoditati*, (inquit Urbanus VIII.) *ob quam interpunctio mutata interdum fuerat, additis asteriscis, consultum est*. Idem subdunt Rubricæ Breviarii: *Additus est asteriscus, ut sit nota musicæ partitionis in medio versuum*.

XXVIII. Post hæc Clemens XI. ita prosequitur: *Ita ut pars Chori haud canere incipiat, cum pars altera cantum non-*

(1) *Lib.* 14. *Decr. pag.* 143. (2) *In Bull. pag.* 529. (3) *Anno* 1594. *cap.* 34. (4) *Anno* 1609. *cap.* 30.
(5) *In Conc. Provinc. Mediolan. part.* 2. *cap.* 53. (6) *Cap.* 2. *de Oratione corollar.* 2. *num.* 4.
(7) *De Horis Canonicis cap.* 4. *dub.* 3. *p.* 125. *& seqq.* (8) *Extravaganti unic. de vita, & honest. Clericor.*
(9) 2. 2. *Quæst.* 82. *art.* 13. (10) *In suis Controversiis lib.* 1. *de bonis operibus in particulari cap.* 18. *in Decretali Dolentes de celebrat. Missar.* (11) *Tit. de celebrat. Missar.* (12) *In Summa part.* 3. *tit.* 9. *cap.* 3.
(13) *Sess.* 12. *tit. Quomodo Officium Divinum sit recitandum* §. 1. (14) *Anno* 1527. *cap.* 18. (15) *Cap.* 22. *num.* 8.

nondum absolvit, ut hac ratione populus intelligat divinas Laudes, & ad pietatem, ac Religionem ex ipsarum cantu moveatur. Si una pars Chori non expectet, donec altera versiculum suum finierit, procuidubio *transcurrere* dicitur, quod a Decretali *Dolentes, de celebratione Missar.*, & Clementina prima, quam nuper attulimus, vehementer improbatur. Equidem S. Antoninus vocabulum illud *transcurrere* declarans, hæc tradit (1): *Cum dicitur cursim, & confuse, ut unus non expectet alium in finiendo versum, ita velociter, quod ipse, vel audiens non potest percipere sensum verborum.* Qui paululum versatus est in historia rerum Sacrarum haud ignorat in Oriente primum cœpisse, ut versiculi psalmorum alternatim canerentur, idque institutum fuisse a Diodoro, ac Flaviano Laicis, deinde Episcopis; nam Diodorus Tarsensem Ecclesiam, Flavianus Antiochenam regendam acceperunt. Hanc consuetudinem S. Joannes Chrysostomus Constantinopolim primus invexit (2); deinde ab Oriente in Occidentem pervenit, cum S. Ambrosius Mediolanensem sedem teneret. Quemadmodum res contigerit S. Augustinus posteris enarrans (3): *Non longe* (inquit) *cœperat Mediolanensis Ecclesia genus hoc consolationis, & exhortationis celebrare magno studio fratrum concinentium vocibus, & cordibus. Nimirum annus erat, aut non multo amplius, cum Justina Valentiniani Regis pueri mater hominem tuum Ambrosium persequeretur hæresis suæ causa, qua fuerat seducta ab Arianis. Excubabat pia plebs in Ecclesia mori parata cum Episcopo suo Servo tuo . . . Tunc Hymni, & Psalmi, ut canerentur secundum morem Orientalium partium, ne Populus mœroris tædio contabesceret, institutum est, & ex illo in hodiernum retentum, multis jam, ac pene omnibus gregibus tuis, ac per ceteras orbis imitantibus.* Idemque Sanctus Doctor superiori cap. dixerat: *Quantum flevi in Hymnis, & Canticis tuis suavesonantibus Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter!* Ex quo satis aperte deprehenditur haud fuisse præcipitem alternum Psalmorum cantum, ita ut versiculus inchoaretur, priusquam altera pars Chori versiculo suo finem dedisset. Nam S. Augustinus haud *commotus acriter* fuisset, si res alio modo contigisset. Lacrymas autem tunc effudisset non *suavesonantis Ecclesiæ vocibus* perculsus, sed potius ob gravissimum dolorem, concitatum ex eo, quod Divina Officia adeo contemnerentur.

XXIX. His explicatis pauca supersunt dicenda de pietate, quam præseferre Canonici debent, cum Sacrum Conventuale celebratur. Quare finem sermoni huic dabimus monentes, quod Decretalis *Dolentes de celebrat. Missar.*, quam Innocentius III. in Lateranensi Concilio promulgavit, non modo gravissime redarguit illos, *Qui Chori silentium fugientes* (cum Missæ Sacrificio intersunt) *intendunt externis collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos sermones fundunt, aures intentas non porrigunt ad Divina*; sed etiam quod majus, hujusmodi gravitati criminis pœnam suspensionis irrogat: *Hæc igitur & similia sub pœna suspensionis penitus inhibemus.* In dubium revocatum fuit, utrum hæc pœna *latæ sententiæ*, an solum *ferendæ* haberi deberet? Hoc postremo esse judicandum Honorius III. declaravit (4): *Ad quod breviter respondemus, quod pœnam illam Constitutio non infligit, sed potius comminatur, & exprimit infligendum, quæ merito ad alios extenditur, qui quamvis in Choro inter celebrantes existant, sermonibus tamen illicitis & linguas & aures involvunt, cum non solum in seipsis offendant, sed etiam aliis impedimento tales existant.*

§. VI.

De præsentia, & absentia a Choro.

XXX. Tridentina Synodus hæc præcipit (5): *Præterea obtinentibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse salvis, nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.* Quamvis hæc verba perspicua satis videantur, tamen eo adducta fuit Sacra Congregatio Concilii, ut falsas quorumdam explicationes compesceret.

XXXI. Primo, censuerunt aliqui fuisse impertitum a Tridentina Synodo privilegium universis Canonicis, ut tribus mensibus per annum a Choro longe abessent, & tamen muneri suo satisfacerent, nec fuisse abrogatam a Concilio consuetudinem immemorabilem, si quæ fuerit, ut Canonici plus quam tribus mensibus a Choro liberentur: sed longe diversum est, privilegium elargiri Canonicis generatim, ut in Chorum per tres menses haud conveniant, ac decernere, ne plusquam tres menses sibi desumant ob quodcumque statutum, aut consuetudinem, cum præsertim illud superaddatur, quod minime abrogentur leges, & consuetudines, quæ præbendam obtinentibus vacationem a Choro breviorem tribus mensibus concedunt: Quapropter S. Congreg. Mutinensi Episcopo ita respondit 1573. (6): *Sacra &c. censuit, trium mensium absentiam non concedi Canonicis ex Decreto Concilii sess. 24. cap. 12. si Constitutionibus Ecclesiæ servitium totius anni absque ulla intermissione requiritur.* Insuper Fagnanus hæc testatur (7): *Canonicis majori servitio Ecclesiæ, quam novem mensibus, adscriptis, postulantibus ex gratia vacationem trium mensium Sacra Congregatio meo tempore semper abstinuit.* Eadem Sac. Congregatio anno 1581. (8) in quadam Calaguritana in hunc modum constituit: *Sacra &c. censuit, non licere Præbendatis vigore cujuscumque consuetudinis etiam immemorabilis ab eorum Ecclesiis ultra tres menses abesse.* In causa pariter Mitandensi, ubi centum dierum vacationem a Choro Sedes Apostolica confirmaverat, Sacra Congregatio anno 1585. hoc Decretum edidit (9): *Consortiam a Sede Apostolica confirmatam, non esse a Concilio sublatam.*

XXXII. Secundo, quærebatur, utrum juxta Concilii decretum, quo vacatio trium mensium a Choro solum conceditur, absentes dici queant illi, qui dimisso Choro versantur in Civitate, seu loco, in quo posita est Cathedralis, aut Collegiata, cui adscribuntur, responsum fuit illos existimandos esse, tamquam absentes cum Tridentina Synodus absentiam intelligat ab Ecclesia, uti constat ex iis verbis: *Ab iisdem Ecclesiis abesse*, Anno 1573. hoc decretum conditum fuit (10): *Sacra &c. censuit puniendos esse eos, qui absunt a servitio Ecclesiæ, licet in Civitate, locove, in quibus est Ecclesia, sint præsentes.* Insuper eodem anno, cum Mutinensis Episcopus petiisset (11) an censendi forent absentes: *Qui non absunt ab Ecclesia, vel a Civitate, sed ab Ecclesiæ servitio tot vicibus, ut trium mensium præscripta quantitas annuo spatio superetur?* Sacra Congregatio respondit: *Istos haberi pro absentibus.*

XXXIII. Tertio, ut Concilii decretum quidam eluderent, id asseruerunt, quod Mutinensis idem Episcopus fuse exposuit Sacræ Congregationi (12): *Qui absunt ultra tres menses, sed intermissis diebus, ut tamen toto anni spatio simul collecti, & in unum numerum redacti trimestre spatium superent, vel potius trium mensium continuam absentiam adesse oporteat, quo dato verendum, ne cuivis pateat aditus ad suam pro libito, & impune deserendam, & fraudandam Ecclesiam: nam singulo trimestri spatio si per duos, vel tres dies quis inserviat, nunquam labi patietur tres menses continuos, & levi negotio illudet Ecclesiæ, & a Concilii pœnis se eximit.* Responsum fuit his verbis: *Sacra &c. censuit non oportere, sed satis esse, quod dies absentiæ, quamquam interpolati, superent trimestre.* Immo, cum in supputanda vacatione trium mensium, quos indulget Synodus, aut breviori vacatione, si ita decernant peculiares locorum Constitutiones, horæ, non vero dies numerarentur S. Cong. hanc supputandi rationem improbavit die 17. Junii anno 1594. (13) *Sacra &c. censuit, ad constituendum servitium novem mensium non esse colligendas punctaturas, quasi ii, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex servitio totius anni constantur, deserviendo tulerint, servitio*

novem

(1) *Cit. §. 3.* (2) *Theodoret. in Historia lib. 2. cap. 24.* (3) *Lib. 9. Confess. cap. 7.*
(4) *Cap. 3. de vita, & honestate Clericorum.* (5) *Cap. 12. sess. 24. de Reform.* (6) *Lib. 1. Decret. pag. 168.*
(7) *Cap. ad audientiam an. 8. usque ad n. 16. de Clericis non residentibus, & cap. licet n. 48. de Præbendis.*
(8) *Lib. 3. Decr. pag. 186.* (9) *Lib. 4. Decr. pag. 88. a terg.* (10) *Lib. 1. Decr. pag. 3.*
(11) *Lib. 1. Decr. pag. 178. & seqq.* (12) *Anno 1573. lib. 1. Decret. pag. 278. & seqq.*
(13) *In Causa Aquil. lib. 8. Decret. pag. 92. a terg.*

novem mensium debito satisfecerint, sed ipsas dies residentiæ, & servitii, sive continui fuerint, sive interpolati, numerandos esse, ut numerum compleant dictorum novem mensium.

XXXIV. Proscriptis igitur falsis decreti Conciliaris explicationibus, Sacra Congregatio studium, & operam contulit, ut quasdam leges faceret, quæ pertinent ad hanc vacationem trium mensium, seu breviorem, si peculiares Ecclesiæ ita consueverint: Itaque die 12. Julii anno 1631. ita sancitum fuit (1): *Sacra &c. censuit Eminentissimum Episcopum facere debere Decretum, ut in Collegiatis Ecclesiis suæ diœcesis, quæ vigore Concilii Tridentini gaudent vacatione trium mensium, Canonicos abesse non posse ultra tertiam partem uno & eodem tempore, & hujusmodi vacationem contingere non debere tempore Quadragesimæ, & Adventus, neque in amplioribus anni Festivitatibus.*

XXXV. Insuper anno 1581. ita statuit (2): *An Dignitates, Canonici, Portionarii, Cantores, aut alii Officiales possint abesse a servitio Ecclesiæ sine licentia Episcopi? Sacra &c. censuit, non requiri licentiam Episcopi, quando Dignitates, Canonici, aut Portionarii habesse volunt tempore ipsis a Concilio permissa: non tamen omnes simul abesse posse, ne Ecclesia suo debito servitio destituatur. Quota autem pars simul posit abesse, relinqui arbitrio Episcopi, & Capituli.*

XXXVI. Idem confirmatum est die 12. Martii anno 1594. (3), & anno pariter 1599. (4): Deinde novam consuetudinem, quæ paulatim a Canonicis inducebatur, ut vacationis tempore a Diœcesi discederent inscio Episcopo, hoc decreto improbavit (5): *Sacra &c. tametsi declaraverit, nullam requiri licentiam ad hoc, ut Canonici abesse possint in mensibus a Concilio permissis; censuit tamen, hanc declarationem non vindicare sibi locum, quoties Canonici abesse volunt extra Diœcesim; ac proinde hoc casu Episcopi licentiam esse obtinendam. Cæterum Episcopum non debere illam absque rationabili causa negare.* Idem responsum fecit die 23. Januarii anno 1628. (6). Recenter idem statuit die 4. Maji anno 1737. in *Causa Castri maris*, in qua disceptatio habita fuit de edicto Episcopi, quo ipse caverat, ne absque sua facultate Diœcesim Canonici relinquerent: Quamobrem Sacra Congregatio servari mandavit decretum editum in causa Jaderen. die 9. Maji anno 1626. Neque omitti debet, licere quidem Canonicis vacationis præscriptæ tempore Chorum dimittere; id tamen solum suffragari, ut fructus præbendarum accipiant, non autem quotidianas distributiones, nisi forte peculiares ipsorum Constitutiones a Sede Apostolica confirmatæ ante Synodum Tridentinam, hoc etiam emolumentum ipsis Canonicis impertiant. *In sess. 24. cap. 12. dicitur, quod obtinentibus Dignitates, aut Canonicatus, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse. Quæritur, an liceat Canonicis, qui haberent Constitutiones Sedis Apostolicæ auctoritate factas, aut confirmatas ante Concilium Tridentinum, quæ concederent illis vacationem duorum mensium, & quod interim haberentur pro interessentibus, & lucrarentur distributiones, an hujusmodi Constitutiones censeantur revocatæ a Concilio Tridentino? Sacra &c. respondit, abesse licere, sed non lucrari distributiones quotidianas. Ad secundum Constitutiones a Sede Apostolica confirmatas non censeri sublatas.* Ita decrevit Sacra Congregatio in *causa Bononien.*, & in alia *Pistorien.* (7).

XXXVII. Hæc indicanda putavimus, ut verba Concilii Tridentini funditus intelligantur: *Præterea obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.* Sed quoniam idem Concilium ita rem prosequitur: *Alioquin privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, ac residentiæ fecit suos: quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit: crescente vero contumacia, contra eos, juxta Sacrorum Canonum Constitutiones procedatur*; ideo non alienum putamus afferre, quæ Sacra Congregatio sancita voluit anno 1573. (8) *Quæritur de forma procedendi contra Canonicos, qui absuerunt ab Ecclesia ultra tres menses, prout cap. 12. sess. 24. Concilii Tridentini: videlicet, an hujusmodi contumaces, & absentes, sint prius monendi ad residendum, antequam puniantur, sicut moneri mandat idem Concilium omnes Curatos non residentes, juxta c. 12. vers. Quod si per Edictum sess. 23.? Sacra &c. censuit, non esse citandos, aut monendos ad residendum; sed si ultra tres menses absuerint, tunc citandos ad allegandum, quare non debeant privari secundum Decretum Concilii sess. 24. cap. 12.* Quod si aliquis Canonicatu, vel Beneficio, quibus onus residendi conjungitur, privari debeat, absentia trium annorum prius necessaria est, quibus peractis ter ille monendus est, & per sex alios menses expectandus. Deinde ad privationem, licet ipse non compareat, devenitur. Hæc sapienter explicat Fagnanus; *cap. Ex tuæ num. 14. & 35. de Clericis residentibus.* Hanc legem institutam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, cum nos ipsi Secretarii munus ageremus, *In causa Romana Canonicatus*, quæ die 3. Decembris anno 1718. proposita fuit.

XXXVIII. Insuper Episcopus aliam quoque viam inire potest ad comprimendos ejusmodi contumaces. Quippe Sacrum Concilium nequaquam abrogavit ea quæ sancita sunt *in cap. Ex tuæ de Clericis residentibus* (9). Quapropter illo triennii spatio permittitur Episcopo eosdem pervicaces *a Divinis* suspendere, quamvis viam insistere cœperit, quam Tridentina Synodus indicavit. Attamen, si id faciat, ad privationis sententiam ferendam devenire nequit. Celeberrimum est Decretum die 18. Novembris editum anno 1673. (10): *Ut consulatur Ecclesiis, quarum servitium detrimentum patitur propter absentiam Canonicorum, vel Beneficiatorum, qui propter redditumm tenuitatem residentiæ leges contemnunt, quæritur.*

Primo, an: durante triennio præscripto a Sacro Concilio cap. 12. sess. 24. de Reformatione, possit adversus obtinentes in Cathedralibus aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, eosque non residentes, procedi ad Suspensionem Capituli: Ex tuæ, *de Clericis non residentibus; & quatenus affirmative?*

Secundo, an id possit etiam post inchoatam viam procedendi a Concilio præscriptam?

Sacra &c. ad primum respondit affirmative, Ad secundum pariter affirmative respondit, exclusa privatione.

Cum de eodem argumento disceptatio fieret (11) die 3. Febr. anno 1680. Sacra Congregatio respondit servari decretum in causa Parentina editum (12).

§. VIII.

De Distributionibus.

XXXIX. Initio Ecclesiæ beneficia ex solis distributionibus constare videbantur: nam congestis oblationibus, atque eleemosynis fidelium alebantur in diem clerici, qui Ecclesiæ inserviebant: Thomassinus (13), ac Vespenius (14) graviter, eruditeque hoc argumentum explicant. Cum deinde Beneficia institui cœpissent, ipsisque certus fundus attribui, secerni pariter cœperunt fructus præbendæ, & distributiones ob eam causam, ut Choro addicti facilius hac illecebra ducti, ac frequentius ad illum convenirent. Nam illi tantum participes distributionum fieri solent, qui divinis Officiis celebrandis intersunt. At vero hujus emolumenti ratio non debet potissimum ad Chorum perducere, sed pietatis studium, ut obsequium Deo præstetur, ipsiusque laudes decantentur. Qui solum utilitate distributionum traheretur, simoniæ labem contraheret: *Celebrare divinum Of-*

ficium

(1) *In Causa Auximen. l. 14. Decret. p. 467.* (2) *In Causa Abulen. lib. 3. Decret. pag. 79.*
(3) *In causa Senen. lib. 8. Decret. pag. 86.* (4) *In causa Valisolet. lib. 9. Decr. pag. 74.*
(5) *In causa Paderen. die 9. Maji an. 1626. lib. 12. Decret. pag. 253.* (6) *In causa Terracinen. lib. 13. Decret. p. 380.*
(7) *Anno 1586. lib. 4. Decret. pag. 168. & 212.* (8) *In causa Vercellen. l. 2. Decret. p. 190. & seq.*
(9) *Fagnanus loco cit. num. 35.* (10) *In causa Parentina lib. 2. Decr. p. 393.*
(11) *In causa Pennen. Residentiæ.* (12) *Lib. 31. Decret. pag. 27.*
(13) *De veteri & nova Eccles. disciplina part. 3. lib. 2. cap. 35.* (14) *Juris Ecclesiastici universi tom. 1. par. 1. tit. 7. cap. 7.*

ſtelum (inquit S. Thomas) (1) *in Eccleſia, eſt actus ſpiritualis ex parte principii; competit enim alicui ex hoc, quod eſt Clericus, & ideo ſimoniam committit, qui hujuſmodi actum vendere intendit; in qualibet enim venditione pretium accipitur quaſi finis: ſi enim hujuſmodi diſtributiones recipit quaſi finem ſui operis principaliter intentum ſimoniam committit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem finem Deum in tali actu, ad hujuſmodi autem diſtributiones reſpicit ſecundario, non quaſi in finem, ſed ſicut id, quod eſt neceſſarium ad ſuam ſuſtentationem; conſtat, quod non vendit actum ſpiritualem, & ita ſimoniam non committit, nec peccat: ſi enim acceptio diſtributionum non erit in cauſa, quare ad Eccleſiam vadat, ſed proprie hujuſmodi determinationis, quare nunc vadat, & non alia vice.*

XL. Ivo Carnotenſis diſtributiones ejuſmodi primus excogitavit: *Cum in quampluribus* (inquit) (2) *Canonicorum Carnotenſium deſervisset diſciplinæ regularis obſervantia, ut de negligentibus facerem diligentes, de tardis aſſiduos ad frequentandas Horas Canonicas, deliberavi apud me, ut darem eis dimidiam Præpoſituram, ut inde fieret quotidianus panis, quem acciperent aſſidui, ammitterent tardi, ut quos panis interni dulcedo non movebat, panis corporis refectio provocaret, quamvis eorum annua Præbenda ad hoc ſufficiens eſſe deberet.*

XLI. Idem quoque jus Pontificium conſtituit (3), ac Tridentina Synodus eamdem diſciplinam confirmavit. Nam ipſa juſſit (4) in ſingulis Cathedralibus, & Collegiatis, ubi deeſſent quotidianæ diſtributiones, vel adeo tenues forent, ut facili negotio contemnarentur, ſeperari ab Epiſcopo etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, tertiam partem fructuum, aliorumque proventuum, quæ tum Capituli Dignitatibus, tum Canonicatibus obtingunt, eamque partem in quotidianas diſtributiones converti: *Quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros Divinis intereſſentes, proportionaliter juxta diviſionem ab Epiſcopo etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegato in ipſa fructuum deductione faciendæ dividatur.* Deinde illud Sacrum Concilium ſubdit: *Non obſtantibus exemptionibus, aut aliis conſuetudinibus etiam immemorabilibus.* Plura in hanc rem Decreta Sacræ Congragationis Concili Secretarius accurato ſtudio collegit in conſueta pagella, quam typis edidit *in cauſa Nullius, ſeu Terræ Pontiani*, quæ diſcaptata fuit die 5. Martii anno 1735. Idem comprobat Tridentine Synodus (5). At cum diſtributiones, quibus carere debent Capituli Dignitates, aut obtinentes in Cathedralibus, ſeu Collegiatis Perſonatus, & officia, ſi muneri ſuo deſint, attribuendæ decernantur a Synodo Tridentina *Fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii*; hinc ajuſmodi ſanctio adverſari videtur alteri, quam ſuperius indicavimus. Nam diſtributiones abſentium hoc loco *fabricæ Eccleſiæ, aut loco Pio* adjudicentur. Alio autem loco diſtributiones abſentium dividendæ inter præſentes ſanciuntur. Sed omnis repugnantiæ ſpecies tollitur, ſi diſcrimen ſtatuetur inter Dignitates, quæ proventus ſuos ex menſa Capitulari percipiunt, & inter Dignitates, quæ ſecretos ab eadem menſa proventus obtinent. Itaque juxta Concilium diſtributiones primarum Dignitatum inter præſentes dividendæ ſunt; Diſtributiones autem aliarum Dignitatum *fabricæ Eccleſiæ, ſive alteri loco Pio* conferendæ. Hæc habet Fagnanus auctoritate Sacræ Congregationis adductus, quæ rem eamdem non ſemel definivit (6).

XLII. Poſtremo Sacrum Concilium ita proſequitur (7). *Diſtributiones vero, qui ſtatutis horis interfuerint recipiant; reliqui, quavis colluſione, aut remiſſione excluſa, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod Sancta Synodus in uſum revocat, non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis & conſuetudinibus:* Hoc loco duo nominat Concilium, nempe colluſionem, ac remiſſionem. Primum evenit, quando Choro adſcripti invicem conveniunt de non notandis abſentiis, quamvis abſentes revera fuerint. Remiſſio tunc habetur, cum pars una ſponte, ac ſine ulla conventione diſtributiones quotidianas alteri parti remittit, & relinquit. Utrumque Sacrum Concilium graviſſime improbat, atque interdicit. Quamvis autem id ſeverum nimis videatur, ut alteri donare non liceat ea, quæ ſibi aliquis comparavit; tamen parendum omnino eſt, cum hæc juſſa indixerit, qui decernendi facultatem habebat. De his fuſe Suarez (8), qui Sacræ Congregationis Decretum his verbis conditum recenſet: *Non licet Capitulo aliquo prætexto diſtributiones quotidianas donare, relinquere, aut quavis colluſione remittere alicui, qui ab Eccleſiæ ſervitio abfuerit, vel alio quovis modo diſtributiones legitimas debeat amittere; nec fas ſit cuipiam eas recipere, & ſi receperit ſuas ne faciat, ſed eas reſtituere omnino cogatur.* Nos alia quoque decreta ſubjiciemus, nempe in cauſa Taracinæ, quæ propoſita fuit die 13. Januarii anno 1624. (9) *Sacra &c. cenſuit, Canonicum, ut proponitur, abſentem punctari debere, nec licere Canonicis eadem puncta, ſeu quotidianas diſtributiones remittere, aut condonare, cum ejuſmodi colluſiones, aut remiſſiones prorſus ſuſtulerit ejuſdem Concilii Decretum.* Item die 14. Decembris eodem anno petitum illud fuit (10): *Quæritur, an Epiſcopus, ſeu Capitulum poſſit condonare diſtributiones quotidianas Canonicis, quibus alias non debentur? Sacra &c. cenſuit, non poſſe.*

XLIII. Verum, ut his obtemperent Canonici omnes in Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, deſignantur unus, aut plures Punctatores, qui notent abſentes a toto divino Officio, vel e parte ipſius, ut careant penitus diſtributionibus, aut partem tantum ipſarum pro ratione negligentiæ aſſequantur. Neque putent ejuſmodi Punctatores inane quoddam munus ipſis demandari, eique ſatisfieri, ſi quamdam honeſtatis ſpeciem retineant, quæ nempe in eo poſita eſt, ut aliorum metu, vel negligentia, vel ignavia diſciplinam Eccleſiæ pedibus conculcent. Ut falſam hanc ſententiam deponant, ea percurrant, quæ a S. Carolo Borromæo traduntur (11). *Punctator ſtudioſe exploret, & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui Sacras Horas, & Divina officia non obierint, quique contra, quam his, aliiſque Conſtitutionibus præſcriptum eſt, in Choro quidquam fecerint, qui in re ullius non odio, non amore, non ſpe, non metu moveatur. Si aliquem injuria notarit, de ſuo ei ſatisfaciet; ſi vero notandum prætermiſerit, de ſuo idem tantumdem det, quod in Eccleſiæ uſum convertatur, & integras unius hebdomadæ diſtributiones amittat.*

XLIV. Præcipit itaque S. Carolus non ſolum notari eos, qui ad Horas Canonicas recitandas haud convenerint, ſed præſentes etiam, qui hoc munere rite perfuncti non fuerint; ſed quoniam id ſatis eſſe non videbatur, ne Canonici Chorum dimitterent, eo quod diſtributiones adeo tenues, & exiguæ ſunt in quibuſdam Eccleſiis, ut negligi facile queant, ideo Sacra Congregatio die 17. Septembris anno 1630. ita ſtatuit (12): *Sacra &c. cenſuit, non inſervientes Eccleſiæ, nec Divinis intereſſentes, ultra amiſſionem diſtributionum quotidianarum, poſſe ab Archiepiſcopo per mulctas pecuniarias, atque alio Juris remedio compelli.* Quapropter die Junii anno 1659. reſpondit Epiſcopo Caſtellanetæ petenti, an Beneficiariis Eccleſiæ, qui muneri ſuo frequenter deerant, alias pœnas irrogare poſſet, cum diſtributiones quotidianas amittere minimi exiſtimarent: *Licere etiam per alias pœnas* (13).

§ VIII.

(1) *In quodlibet. 8. quæſt. 6. art. 1.* (2) *Ex ipſius epiſt. 29.*
(3) *Cap. Licet de Præbendis, cap. Olim, de verborum ſignificat. & cap. unic. de Clericis non reſidentibus in 6.*
(4) *Seſſ. 21. cap. 1. de Reformat.* (5) *Seſſ. 22. Cap. 3. de Reformat.*
(6) *Cap. quia nonnulli num. 22. & ſeqq. de Clericis non reſidentibus.*
(7) *Seſſ. 24. cap. 12. de Reformatione.* (8) *Tom. 1. de Religione lib. 4. de Horis Canonicis cap. 10. num. 20.*
(9) *Lib. 12. Decr. pag. 149.* (10) *Lib. 12. Decr. pag. 235.*
(11) *Part. 2. cap. 42.* (12) *In cauſa Jaderen. lib. 19. Decret. p. 81.*
(13) *Lib. 21. Decr. pag. 651.*

§. VIII.

De illis qui ob causam morbi, aut aliud legitimum corporis impedimentum, licet absentes a choro, distributiones tamen percipiunt.

XLV. BOnifacius VIII. *Cap. Consuetudinem, de Clericis non residentibus, in sexto*, quod a Concilio Tridentino renovatum superius diximus (1), postquam generatim constituit distributionibus absentes carere, hæc statim adjungit: *Exceptis illis, quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret*. Has duas primas causas modo explicabimus; de tertia vero inferius verba faciemus.

XLVI. Ecclesia pillima mater morbo vexatos summa humanitate, ac pietate prosequitur. Hinc Sacra Congregatio die 15. Aprilis anno 1511. jussit: *Eos, qui absunt a servitio chori ob infirmitatem, vel aliam causam, percipere debere distributiones quotidianas sui Canonicatus, perinde ac statis horis interessent; percipere etiam augmentum distributionum, quas amittunt illi, qui Divinis non interfuerint* (2). Immo cum petitum fuisset die 2. Decembris anno 1666.: (3) *Primo, an distributiones quotidianas lucretur Canonicus, vel Beneficiatus, qui solitus cæteroquin inservire, a civitate legitima vacationis tempore discedens, in vicinum oppidum (unde sub finem dictæ vacationis potest opportune se reddere ad servitium Ecclesiæ) se contulit, ibique superveniente infirmitatis corporalis impedimento ita constiactur, ut ad civitatem redire, & choro interesse non valeat: & quatenus affirmative? Secundo, an hoc locum habeat, quamvis in Ecclesia vigeat contraria consuetudo?* Eadem Congregatio respondit: *Ad primum lucrari; ad secundum, non habere locum, si consuetudo sit legitime præscripta* (4).

XLVII. Ecclesia, tanquam pillima mater, ut diximus, ægrotantibus plurimum indolget, sed inter morbos haud recenset levissimum etiam capitis dolorem, & quamcumque tristitiæ causam, quæ Canonicum, aut Beneficiatum non impediunt, quin suis negotiis operam impendant. Quopropter requirit morbum verum, haud fictum, neque levem, sed gravem; neque id satis habetur, si Canonici ægrotantes a choro abesse consuevarint, dum incolumes erant. Tunc enim absentia non morbo tribuitur, sed voluntati, qua putantur inhærere eidem proposito Ecclesiæ minime inserviendi. Id Sacra Congregatio die 6. Februarii anno 1627. probavit (5): *Distributiones quotidianas ita demum Oratori ægroto deberi, si alias Ecclesiæ solitus erat inservisse, cujus justificatio remittitur conscientiæ Episcopi*. Idem confirmavit die 12. Septembris anno 1648. (6). *Sacra &c. censuit Canonicos infirmos non lucrari distributiones quotidianas pro duabus Horis primis, quibus interesse minime consueverunt*. Idem contigit die 5. Martii anno 1667. (7) *Sacra &c. censuit, Oratori dandam esse declarationem alias editam sequentis tenoris: Congregatio Concilii censuit, Canonico infirmo, durante ejus infirmitate, quamvis choro non intersit, deberi fructus omnes sui Canonicatus, necnon distributiones quotidianas, non secus ac si omnibus Horis Divinis personaliter interesset, dummodo ante infirmitatem fuerit solitus inservire. Cæterum infirmitatem ipsam coram Judice probandam*. Eadem prorsus docent Panimollos (8), ac Passerinus (9), qui etiam addit (10): *Posset tamen dari casus, quod infirmitas permitteret Canonicos aliquantisper ex causa sanitatis exire e domo, & non permittere adesse choro; unde in his arbitrium boni viri debet attendi*.

XLVIII. Equidem Passerinus jure merito rem totam *arbitrio boni viri* relinquendam judicavit: ex hoc tamen deprehenditur non ita frequenter existimari oportere tanquam in choro præsentem, qui se ægrotum fatetur, sed orbem circumire potest; nam illud *aliquantisper* a Passerino indicatum non probaretur: neque veluti præsens haberi debet, qui morbi specie domum suam diurna luce non deserit, nocturno vero tempore frequentes cœtus adire non metuit, ut satis experientia demonstrat. Cœcus quidem Canonicus inter ægrotantes numerandus est, ipsi plura Sacræ Congregationis decreta suffragantur: *Non teneri* (ita respondit) *horis Canonicis interesse* (videlicet cœcum indicat) *nec in choro eam Officii partem, quam memoriter tenet, recitare, & nihilominus lucrari distributiones quotidianas ac si interesset*. In controversiam venit, utrum cœco distributiones ab eo die concedi deberent, quo lumen oculorum amisit, an vero a die, quo se tanquam præsentem æstimari velle declaravit, Sacra Congregatio die 29. Januarii anno 1661. respondit (11) tribuendas cœco distributiones a die quo lumine caruit. Alia quoque controversia excitata fuit, an cœcus alium sufficere debeat in locum suum, ut Missarum oneri, quæ cum Canonicato junguntur, satisfaciat, sed Sacra Congregatio id minime probavit, uti constat ex iis, quæ subjicimus: *Joannes de Abreu Portionarius Collegiatæ de Barsellos, visu orbatus, supplicat pro exemptione a servitio chori, & interim omnes fructus & distributiones quotidianas percipere. Sacra &c. censuit danda esse Decreta hac de re edita, & signanter in Mercatelli die 8. Januarii 1597. tenoris sequentis: Sacra &c. censuit oratorem, si vere cœcus existit, a celebratione Missarum in Collegiata prorsus immunem esse, neque alium sui loco, cum sit legitime impeditus, substituere teneri*. Alia quoque Decreta rem eamdem confirmant (12).

XLIX. Ad illos jam deveniamus, qui interesse nequeunt Divinis Officiis ob justum, ac legitimum corporis impedimentum, & quibus distributiones quotidianas percipere licet.

L. Inter hos merito recensendi videntur qui absunt a Cathedrali, vel Collegiata, eoquod pestis in eo loco vehementer grassetur. Equidem die 9. Novembris anno 1630. hanc quæstionem Sacra Congregatio diligenter examinavit, (13) ac statuit, quæ sequuntur: *Sacra &c. censuit, Canonicis causa pestis absentibus deberi quotidianas distributiones, si pestis grassetur, & petentes soliti sint inservisse, & probetur legitima consuetudo, quod distributiones hujusmodi dentur absentibus ex justa causa. Quando autem dicatur pestis grassari, ut sit justa causa absentiæ, judicio Episcopi esse relinquendam*.

LI. Secundo, distributionum participes esse queunt illi, quibus ob inimicitias, atque injurias in chorum venire non permittitur, modo tamen has injurias immerito patiantur, & ante illas in choro frequentes esse consueverint. Ita S. Congregatio post accuratum examen definivit (14).

LII. Tertio, illis pariter has distributiones Sacra Congregatio permisit die 23. Septembris anno 1685. (15), qui carceribus injuste detinentur. *Sacra Congregatio sæpius censuit, indebite carceribus detento deberi distributiones quotidianas, non secus ac si ipse continuo Ecclesiæ inservisset*. Eadem Congregatio pluries respondit, tunc aliquem carceribus injuste detentum fuisse, cum id declaravit sententia Judicis, quæ tamen in rem judicatam transit (16). Quapropter *in causa Romana distributionum*, cum sententia Judicis quemdam Canonicum ab omni criminis suspicione liberum vindicasset, tamen ipse Canonicus distributiones, quas petebat, accipere non potuit, eoquod Fiscus provocationem interposuerat. Nam die 5. Februarii Sacra Congregatio respondit: *Expectandum, quid ex provocatione interposita contingeret* (17).

LIII. Verum, quid nomine propitiæ sententiæ intelligi debeat Sacra Congregatio plane declaravit die 21. Junii an. 1664. (18): *Sacra &c. censuit, oratori dandam esse declarationem sæpe alias dictam tenoris sequentis: Congregatio Concilii censuit, Canonicum primo inquisitum, & deinde uti innocentem per sententiam definitivam, quæ in rem judicatam* tran-

(1) *Cap. 12. sess. 24. de Reform.* (2) *Lib. 11. Decret. pag. 98. a terga.* (3) *In causa nullius distributionum.*
(4) *Lib. 25. Decret. pag. 190.* (5) *In causa Mantuana lib. 13. dec. p. 197.*
(6) *In causa Ferrarien. lib. 18. decr. p. 522.* (7) *In causa Reatina lib. 25. decr. p. 345.*
(8) *Decis. 20. annot. 3. num. 60.* (9) *Cap. Consuetudinem regul. 4. concl. 5. num. 90. de Clericis non residentibus, in sexto.* (10) *Num. 9.* (11) *Lib. 22. decret.* (12) *Lib. 25. decret. pag. 189. & lib. 40 pag. 414. & seqq.*
(13) *In causa Mediolanen. lib. 14. decret. pag. 527.* (14) *In causa Majoricen. Distributionum die 24. Aprilis 1736.*
(15) *Lib. 25. decr. pag. 405.* (16) *In Causa Mediolanen. die 9. Mart. 1629. lib. 14. decret. pag. 41. In Causa Sinuess. 10. Septemb. 1672. lib. 27. decret. pag. 500. In causa Terracinen. 19. Feb. 1669. lib. 20. decret. f. 167. In Causa Catanzar. 22. Septemb. 1663. lib. 23. decret. pag. 642.* (17) *In causa Rapollen. lib. 24. decret. pag. 190.*
(18) *Lib. 15. decret. pag. 101.*

transivit, absolutam, percipere debere distributiones quotidianas totius temporis, quo hanc ob causam Divinis interesse non potuit. Congruunt alia pariter Decreta, ac potissimum illud, quo reus absolvitur, *ex hactenus deductis*. Ita contigit in alia causa Arianen. die 28. Aprilis anno 1635. (1): *Sacra &c. censuit, Canonicos primo inquisitos, & deinde absolutos uti non culpabiles per sententiam, licet cum clausula: ex hactenus deductis: debere utique percipere distributiones quotidianas totius temporis, quo talem ob causam Divinis interesse non potuerunt*. Idem responsum fuit in causa Ferentina die 2. Augusti anno 1721. (2). Aliquando reus absolvitur illis verbis *non molestetur*, uti pluries evenit (3). Aliter tamen est, si reus absolvitur illa formula: *ex quo satis*, quemadmodum eadem Congragatio die 19. Novembris anno 1669. (4).

§. IX.

De percipientibus distributiones, licet absentes fuerint, eoquod absentia cum Ecclesiæ utilitate jungatur.

LIV. JAm superius diximus permitti a Bonifacio VIII. distributiones etiam absentibus a choro, si utilitas ex hoc in Ecclesiam dimanet. Equidem magnæ difficultates in absentes hujusmodi ex jure communi desumuntur: Bonifacius VIII. *cap. unic. de Clericis, non residentibus in sexto* distributiones illis impertit; sed *capite, Cum non deceat, de electione in sexto* contrarium decernitur. Canonum Interpretes maxime laborant, ut hæc duo repugnantia simul conjungant; sed omissis cæteris nos affirmamus tribuendas esse distributiones illi Canonico, qui ob utilitatem Capituli, sive Ecclesiæ chorum dimiserit. Equidem in causa Panormitana anno 1588. Sacra Congregatio: *Censuit deberi oratori distributiones quotidianas pro tempore, quo vere absuit pro negotiis Capituli* (5). Reliqua Decreta, quæ magis obvia sunt, prætermittimus; illud solum recensemus, quod conditum fuit an. 1598., cum causa Episcopi Hispalensis, ejusque Capituli ageretur: *Quod si ex causa negotiorum Capituli recedere voluerint* (Canonici nempe, aut alii choro addicti) *percipere tam fructus Prebendæ, quam distributiones, nec esse necessariam licentiam Archiepiscopi, ad cujus tamen officium pertinebit examinare, an causa negotiorum vere subsit, & quascumque collusiones, & illicitas remissiones inter Canonicos prohibere* (6).

LV. Tridentina Synodus in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis insignibus Præbendam Theologalem statuendam præcipit. Canonicus vero Theologus qua die legere debet, si absit a choro ob manifestam Ecclesiæ utilitatem, ejusdem diei distributiones assequitur. Ita respondit anno 1589. (7) Sacra Congregatio in causa Mediolanensi: *Sacra &c. censuit, Theologo pro tota die, qua legit, deberi distributiones quotidianas*. Die autem 18. Junii 1622. (8), sic decrevit (9). *Ad tertium, Theologum qua die legit, distributiones quotidianas lucrari, tametsi a choro legitime vacare possit*. Insuper ex eodem sacro Concilio ad rem probandam exemplum Pœnitentiarii depromatur: *In omnibus etiam Cathedralibus Ecclesiis, ubi id commode fieri poterit* (10), *Pœnitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime vacaturæ ab Episcopo instituatur, qui Magister sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel in Jure Canonico, & annorum quadraginta, seu alius, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, qui dum Confessiones in Ecclesia audiet, interim præsens in choro censeatur* (11). Id autem privilegium Sacra Congregatio concessit etiam Canonico, quem Episcopus ad confessiones fidelium excipiendas loco Pœnitentiarii suffecit: *Sacra &c. censuit, oratori ita in locum Pœnitentiarii ad audiendas Confessiones ex necessitate, & ex legitima causa ab Episcopo deputato, dum tempore deputationis Confessiones actu audit, deberi distributiones quotidianas, non secus ac si Divinis in choro interesset* (12). Quapropter, si Pœnitentiarius, aut Canonicus in ejus locum subrogatus in administrando Pœnitentiæ sacramento non fuerint impediti, cum Divina Officia in choro celebrantur, cum reliquis convenire debent; quod si facere omiserint, distributiones amittunt: *Sacra &c. censuit, Pœnitentiarium, quando non est impeditus in munere Confessionis, interesse debere Divinis Officiis* (13). Barbosa de Pœnitentiario scriptum ita reliquit (14): *Pœnitentiarium pro præsente in Choro habendum esse dum audit Confessiones in Ecclesia, sive in Confessionario, sive extra; non tamen pro tempore, quo residet in Confessionario, nec audit Confessiones, aliis in choro Divina celebrantibus, nec si idem dixerit Missam, aut si privatim Officium dicat, etiam ut opportunius Confessiones audiat, censendum esse præsentem in choro*.

LVI. Idem Tridentinum Concilium decernit (15): *Quod si alicui ex prædictis Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis, de jure, seu consuetudine, jurisdictio, administratio, vel Officium non competat, sed juxta civitatem in diœcesi Cura animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit, tunc pro tempore, quo in Curata Ecclesia resederit, ac ministraverit, tanquam præsens sit, ac Divinis intersit, in Ecclesiis Cathedralibus, ac Collegiatis habeatur*. Igitur, qui Canonicatum, ipsique conjunctam obtinet Parochiam, sed extra civitatem, sedem in Parochia tenere debet, & *pro tempore*, quo resederit in Parochia ac ministraverit, tanquam in choro præsens habetur, ita ut prabendæ quidem fructus, non vero distributiones consequatur. Id sanxit S. Pius V. (16), idemque Fagnanus (17), & Gonzalez (18), sapienter advertunt. Aliter tamen ea res habet, si quis Canonicatum, & adnexam animarum curam in eadem Ecclesia possideat. Tunc enim Sacra Congregatio ita constituit (19): *Sacra &c. censuit, oratorem habentem onus Curæ animarum annexum, si tempore, quo Divina Officia celebrantur, audiat Confessiones, vel alia ad ipsam Curam spectantia exerceat, lucrari debere distributiones quotidianas, etiamsi Divinis* (20) *non intersit*. Idem sancitum est die 19. Septembris anno 1643. *Sacra &c. censuit. Præposito Ecclesiæ Collegiatæ Castri novi, cui annexa est Cura animarum cum administratione Sacramentorum, debere distributiones quotidianas tempore Divinorum Officiorum, si eo tempore sit in actu dictam Curam exercendi, & Sacramenta ministrandi*.

LVII. Conceditur Episcopis accersere, unum, vel duos Canonicos, qui ipsis inserviant (21), non solum ex Cathedrali, sed etiam ex Collegiatis, uti Sacra Congregatio respondit die 1. Septembris anno 1663. Alio autem loco (22) Beneficiatos, aut Mansionarios Cathedralis, aut Collegiatæ ad hoc munus eligi posse decernit: *Sacra &c. censuit, Episcopis licere pro suo servitio adhibere etiam Beneficiatos tam Ecclesiæ Cathedralis, quam Ecclesiæ Collegiatæ suæ diœcesis, ideoque declarationes hujus Sacræ Congregationis extendi etiam ad hujusmodi Beneficiatos; ita tamen, ut ultra duos non adhibeant* (23). Illis tantum Canonicis, vel Dignitatibus uti nequit Episcopus, qui gerunt animarum curam, uti Montefiascones. Episcopo die 26. Aprilis anno 1659. indictum fuit (24); nequit etiam Coadjutoris operam sibi deposce-

(1) *In Causa Camerinen. 22. April. an. 1673. lib. 28. decret.* (2) *Lib. 72. decret. pag. 314.*
(3) *In Causa Theatina distributionum anno 1667. lib. 57. decret. pag. 420. In Reatina distribution. 4. die Maji anno 1708. lib. 58. decret. pag. 158. In Lucana 23. Julii an. 1718. lib. 68. decret. pag. 308.*
(4) *In Causa Capuana distribut. lib. 26. decretor. pag. 325. a terg.*
(5) *Lib. 5. decret. pag. 104.* (6) *In Causa Segob. anno 1539. lib. 5. decretor. pag. 287.*
(7) *Sess. 5. de Reformat. cap. 1.* (8) *Lib. 6. Decret. pag. 72. a terg.* (9) *In Causa Limensi.*
(10) *Lib. 12. decret. pag. 103.* (11) *Cap. 8. sess. 24. de Reformat.*
(12) *In Causa Luc. die 10. Martii an. 1635. lib. 15. decret.* (13) *In Causa Fan. die 24. Januarii an. 1642. lib. 16. decret. pag. 632.* (14) *Sess. 24. cap. 8. num. 28. de Reformat. Sac. Concil. Trident.*
(15) *Sess. 22. cap. 3. de Reformat.* (16) *Constit. 65. in Bullario tom. 2.*
(17) *Cap. Licet num. 67. de Præbendis.* (18) *Super regul. 8. Cancel. gloss. 6. n. 268. & seqq.*
(19) *In Causa Mediolanen. proposita die 3. Februar. ann. 1609. lib. 26. decret.*
(20) *In Causa Tortonen. lib. 17. decret. pag. 230.* (21) *In decretal. de cætero, de Clericis non residentibus.*
(22) *In Causa Cajetana servitii lib. 23. decretor. pag. 317.* (23) *Lib. 21. decret. pag. 618.*
(24) *In Causa Colonien. lib. 4. decret. pag. 269.*

postero, quemadmodum deprehenditur ex hoc Sacræ Congregationis decreto, quod promulgatum est die 15. Januarii anno 1684.

DUBIUM SERVITII CHORI.

Ex privilegio in corpore Juris clauso, licet Episcopo uti opera duorum Canonicorum, qui servitia hujusmodi durante reputantur præsentes ad effectum lucrandi fructus suarum Præbendarum, juxta cap. De cætero, De Clericis non residentibus, cum concordantibus. Hoc posito quærit Episcopus Calagaritanus, an vigore dicti privilegii possit uti opera Canonici Coadjutoris, qui itidem servitio durante reputetur præsens ad effectum prædictum Sacra &c. censuit negative respondendum.

LVIII. Sed advertendum est, quod eadem Congregatio de Canonicis Episcopo inservientibus definiit anno 1587. (1) *Sacra &c. censuit, Canonicos inservientes Episcopis lucrari fructus Præbendarum, non autem quotidianas distributiones.* Item sanxit die 22. Aprilis anno 1679. (2): *Sacra &c. censuit, dandam esse declarationem alias editam tenoris sequentis: Sacra &c. censuit, unum vel duos Canonicos Episcopo inservientes, juxta privilegium ad favorem Episcoporum in cap. De cætero, de Clericis non residentibus, lucrari Præbendam suorum Canonicatum, non tamen distributiones quotidianas; si vero redditus omnes ipsius distributionibus consistent, duas tantum ex illarum tribus partibus lucrari.*

LIX. Aliquando tamen contingit, ut Canonici Episcopo inservientes licet absint a choro, distributiones percipiant, veluti si Divinis Officiis interessent. Exemplum sumitur ex illis Canonicis, qui Episcopi jussu, & loco Romam veniunt ad limina Apostolorum invisenda, vel ipsum Episcopum Romam ob eamdem causam comitantur, uti Sixtus V. decrevit. Porro id certum esse, & comprobatum experientia constat apertissime ex variis Sacræ Congregationis decretis, (3) ac præsertim die 1. Octobris anno 1662. *Sacra &c. censuit, deberi distributiones quotidianas tempore accessus, mansionis, & regressus Visitationis Sacrorum Liminum, quod tempus constituit esse trium mensium* (4). Attamen hoc privilegio non gaudent Canonici, qui Episcopum sequuntur Diœcesim suam perlustrantem. Ita respondit Sacra Congregatio die 5. Decembris anno 1626. (5): *Canonicos suum Episcopum in Visitatione Liminum comitantes, distributiones quotidianas lucrari debere; comitantes vero in Visitatione Diœcesis, si omnes fructus, ut supponitur, in distributionibus quotidianis consistant, lucrari duas partes, amissa tertia, quæ inservientibus accrescat.*

LX. In Tridentina Synodo præ cæteris hæc Canonicis indicuntur, nempe ut *compellantur Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, assistere, & inservire* (6). Hinc ortæ sunt plures controversiæ, utrum universum Capitulum, an pars ipsius solum convenire debeat, quoties in Cathedrali Episcopus exercet Pontificalia? Quare anno 1573. Sacra Congregatio rem ut sequitur his verbis (7): *An retinentes Dignitates, Canonicatusque in Cathedrali Ecclesia Episcopo Pontificia obeunti omnes assistere teneantur, vel major pars suppetat: & posito quod non; an recusantes assistere mulctari possint? Sacra &c. censuit, omnes teneri, salvis tamen singulorum legitimis vacationibus.* Cum Episcopus indicit Pontificalia, satis esse Canonici non semel contenderunt, si duo de more Canonici, Sacerdos, ac Diaconus assistent; nec omnino requiri, ut alius ex Canonicis munere Subdiaconi fungatur. Id autem verbis ipsis Pontificalis ostendere nitebantur Mutinenses Canonici, qui hanc quæstionem exercitarunt; sed anno pariter 1573. Sacra Congregatio illis respondit: *Teneri inservire etiam in munere Subdiaconi* (8).

Sed illud majori studio, & contentione disceptatum fuit, an iidem Canonici, nempe Diaconus, Subdiaconus, & Sacerdos assistens, qui operam præbent suam Episcopo in Cathedrali solemni ritu celebranti, præsto esse debeant ipsi Episcopo Sacras Ordinationes extra Cathedralem obeunti, vel ibidem Pontificalia gerenti; an solum interesse oporteat duos Canonicos, & Archidiaconum, qui præsentes esse consueverunt, quoties Episcopus in sua Cathedrali generalem ordinationem instituit? Sacra igitur Congregatio non semel respondit debere Ministros, quos superius explicavimus, inservire Episcopo, quoties in urbana Ecclesia, vel suburbana obire velit Pontificalia (9). Tandem ex decreto, quod subjicimus multa alia declarantur, quæ in dubium revocari possent.

LICIEN.

„ AN Decretum Sacri Concilii cap. 12. Sess. 24. de re„ formatione locum habeat, dum Episcopus in sua Ec„ clesia Cathedrali assistit cum Cappa Missæ, & Divinis „ Officiis diebus Dominicis & festivis, etiam non solemni„ bus, & diebus ferialibus Quadragesimæ?

„ Secundo an locum habeat, quando Episcopus in aliis „ Ecclesiis sibi subjectis, in Civitate existentibus, Pontifica„ liter celebrat, vel paratus assistit cum Pluviali & Mitra; „ aut cum Cappa Divinis Officiis, & Missæ solemni, vel „ alia Pontificalia exercet tam occasione alicujus Sancti, „ qui in ipsis Ecclesiis solemnizatur, quam alia occasione, „ si numerus sufficiens Canonicorum, & Ministrorum in „ Ecclesia Cathedrali remaneat?

„ Tertio, an habeat locum, cum Episcopus cum Cappa „ in Ecclesia Cathedrali assistit Concioni, quæ solita est „ haberi post Missam Conventualem diebus Quadragesimæ, „ & etiam aliis intra annum?

„ Quarto, an similiter habeat locum, quando Episcopus „ intervenit cum Cappa Concioni, quæ habetur in aliis Ec„ clesiis Civitatis etiam exemptis diebus festivis, vel feria„ libus Quadragesimæ, & intra annum, aut si saltem duo „ ex iis compelli possint ad sibi assistendum hinc inde a sua „ Sede, & si isti duo debeant esse digniores, dummodo non „ sint legitime impediti, seu illi, qui solent assistere in Ec„ clesia Cathedrali, vel omnes per turnum alternis vici„ bus?

„ Sacra &c. ad primum respondit, Decretum Sacri Con„ cilii cap. 12. vers. omnes vero sess. 24. habere locum.

„ Ad secundum & tertium, itidem habere locum.

„ Ad quartum respondit, locum non habere, Die 17.
„ Aug.
„ 1641. lib. 16. Decretor. pag. 582. & 583.

LXI. Sed ad rem propositam redeamus: certum omnino videtur Canonicis inservientibus Episcopo juxta præscriptum e Concilio Tridentino, & e decretis Sacræ Congregationis tribuendas esse distributiones, si hoc necessario munere impediti choro interesse nequeant, uti sancitum fuit in causa Fori Corneliensis. Hinc autem sequitur eosdem Canonicos carere distributionibus, si Episcopo privatam rem Divinam facienti inserviant. *Quæritur, an Canonici inservientes Episcopo Missam privatam celebranti lucrentur distributiones quotidianas? Sacra &c. censuit non lucrari* (10). Item die 3. Februarii anno 1629. in causa Amerina (11): *Sacra &c. censuit Canonicis Episcopo Pontificaliter celebranti assistentibus deberi distributiones quotidianas, non autem inservientibus Episcopo Diœcesim visitanti, vel Missam privatam celebranti.*

LXII. At silentio præteriri non debet, quod petitum fuit e Sacra Congregatione die 6. Februarii anno 1734. videlicet (12): *An Canonicis Ecclesiæ Cathedralis assistentibus Episcopo Pontificalia exercenti, vel in suo palatio, vel in aliis Ecclesiis suæ diœcesis, debeantur anniversariorum emolumenta, quæ ex voluntate Fundatorum distribui consue-*

(1) *In causa Sor. lib. 30. decret. pag. 301.*
(2) *In Brixien. die 18. Septemb. ann. 1626. lib. 13. decret. pag. 346.*
(3) *In Regien. 18. Decemb. anno 1627. lib. 13. decret. fol. 362.*
(4) *In Pennen. lib. 27. decret. pag. 512.* (5) *In causa Salmonen. lib. 13. decr. pag. 309.*
(6) *Sess. 24. cap. 12.* (7) *In causa Tudertin. lib. 1. decret. pag. 110.*
(8) *Lib. 1. decret. pag. 14.* (9) *Die 26. Novemb. an. 1616. lib. 21. decret. pag. 185. & in causa Fori Cornel. die 30. Martii & die 17. April. anno 1649. lib. 18. decret. pag. 603. & 664.*
(10) *Die 25. Januarii anno 1625. lib. 12. decret. pag. 253. a tergo.*
(11) *Lib. 11. decret. pag. 17.* (12) *In causa Bosanen.*

fuerunt solum inter præsentes. Et quatenus negative, an sit consulendum Sanctissimo pro concessione Indulti ex gratia in casu &c.? Responsum fuit: *Ad utrumque negative.*

LXIII. Postremo Clemens XI. distributionum participes eos quoque Canonicos declaravit (1), qui certis per annum diebus in ædem Regularium secedunt, ut vacent spiritualibus exercitiis; illis enim diebus, licet in chorum non veniant, tamen distributiones Pontificis privilegio consequuntur; sed multas conditiones Pontifex requirit; primum, ut Episcopi facultas pro hac re gerenda prius obtineatur; secundo, ne secessus ejusmodi tempore Adventus, Quadragesimæ, vel in Festis magis solemnibus statuatur; tertio, ne omnes simul Canonici has pias exercitationes suscipiant, at seorsim, ita ut nullum Divinis Officiis in choro detrimentum inferatur. Illud etiam prætermittendum non est fructus, ac distributiones a Canonicis etiam, & Mansionariis jure percipi, qui liberi, & immunes a choro declarati sunt, & qui Coadjutorem sibi allegerunt.

LXIV. Equidem a jure communi non decernitur illud privilegium, ut immunitatem a choro obtineat, & fructus, ac distributiones accipiat, qui per annos quadraginta Ecclesiæ inservivit (2); sed cum nonnulla peculiarium Ecclesiarum statuta idem privilegium impertirent, Gregorius XIV. ductus etiam consilio Sacræ Congregationis Concilii eadem statuta minime improbanda censuit (3). Hinc Sacra Congregatio immunitatem hanc generatim elargitur Canonicis, ac Beneficiatis, qui per annos quadraginta assidue, ac laudabiliter munere suo perfuncti fuerint. Argumentum de his immunitatibus antea difficile, implicatumque valde fuerat, sed expedire difficultates magno studio curavimus, cum in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus ageremus. Plura decreta super hac re condita simul collegimus, ut leges quædam generales ex illis conficerentur; uti contigit die 14. Septembris anno 1718. Primo, decretum fuit Canonicos immunes, neque ullius Residentiæ legibus teneri; secundo, pro mercede vitæ anteactæ, rerumque præclare gestarum percipiendos esse ab illis, licet absentibus, fructus, distributiones, & augmentum distributionum, quod dimanat ex aliorum absentia, qui sine legitima causa chorum dimittunt; tertio, si divinus cultus aliquid detrimenti capiat Canonicos immunes revocari posse ab Episcopo, ut resideant, & choro intersint.

LXV. Juxta sacros Canones, Synodumque Tridentinam haud permittuntur Coadjutores ea conditione, ut ad Canonicatus, vel inferiora Beneficia admittantur (4). Nam hujusmodi Coadjutoris alienæ mortis desiderium inhærere solet, quod maxime adversatur capiti. *Detestanda, de concessione præbendæ, in sexto.* Attamen Romani Pontifices, qui solum id possunt, aliquando Coadjutores concedunt, ita ut in Canonicatus, & inferiora Beneficia deinde subrogentur. (5) Petitum fuit die 2. Maji anno 1643. *An Canonicus senio confectus, cui datus est Coadjutor cum clausula, quod, Coadjuto impotente, aut inservire nolente, teneatur Coadjutor inservire, si hujusmodi Coadjutor postea gravi infirmitate oppressus, adeo ut de illius salute nulla fere spes adsit, & sic inservire non valeat, teneatur idem Coadjutus per se ipsum inservire, ad effectum percipiendi distributiones quotidianas?* S. autem Congregatio in hunc modum definit (6): *Coadjutorem non teneri inservire.* Et insuper declaravit die 29. Maji anno 1677. Coadjutum immunem esse, licet ipsius Coadjutor extra civitatem morbo teneatur: *Hæc Sacra Congregatio censuit, Canonicum coadjutum non teneri inservire in locum Coadjutoris infirmi: sed quia Coadjutor est infirmus extra civitatem, supplicatur declarari, an etiam in hoc casu resolutio præfata locum habeat? Sacra &c. respondit affirmative* (7). Insuper 19. Augusti anno 1730. Coadjutores petierunt a Sacra Congregatione (8): *An lucra provenientia ex punctaturis, & absentiis Canonicorum, quæ præsentibus accrescunt: debeantur Canonicis Coadjutoribus, sive potius Coadjutis in casu?* His responsum datum fuit: *Deberi Canonicis Coadjutis.*

§. X.

De his, qui immerito contendunt percipere distributiones ob peculiarem aliquem titulum.

LXVI. Superius affirmavimus Canonicos vacationum mensibus duos item Canonicos, aut Mansionarios accitos ab Episcopo, ut ipsi inserviant, fructus quidem, non vero distributiones assequi, licet ob has causas legitimas choro abfuerint, nunc superaddimus Canonicum, cui munus Vicarii Generalis Episcopus demandavit, & Canonicum examinatorem Synodalem, Canonicos pariter, qui Tribunali Sancti Officii, aut Cameræ Apostolicæ inserviunt, aut eos qui pias suscipiunt peregrinationes, vel qui docent jus Pontificium, & Theologiam, aut his disciplinis excolendis operam impendunt, hos omnes Canonicos, nisi choro intersint, distributionibus carere, quamvis ob allatas causas chorum dimittant.

LXVII. Afferamus pro singulis decreta Sacræ Congregationis. Ac primum die 17. Decembris anno 1627. de Canonico Vicario Generali ita statuit (9): *Sacra &c. respondit, Canonicum inservientem Episcopo in officio Vicarii non lucrari distributiones quotidianas pro illis Divinis Horis, quibus non interfuit.* Item die 9. Maji anno 1671. (10). *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, respondit, Canonicum inservientem Episcopo in officio Vicarii non lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interfuit.*

LXVIII. De Canonico examinatore Synodali die 20. Septembris anno 1642. hæc sancita habentur (11); *An Canonici, qui sunt Examinatores Synodales, si non intersint choro occasione assistendi examini, lucrentur distributiones quotidianas, non aliter ac si Divinis interessent? Sacra &c. respondit non lucrari.* Id tamen definitum antea fuerat die 19. Junii anno 1638. (12): *Canonicum Examinatorem Sinodalem, vocatum ad interessendum Examini pro Parochialibus Ecclesiis vacantibus, vel pro collatione Ordinum tempore, quo Divina Officia celebrantur, si eis non interfuit, non lucrari distributiones quotidianas.*

LXIX Sed veniamus ad eum Canonicum, qui Tribunali S. Officii inservit (13): *Sacra &c. censuit, Canonicum, qui Divinis non interest, quantumvis sit Inquisitor hæreticæ pravitatis non lucrari distributiones quotidianas.* Si distributiones ipse lucrari velit, Apostolicum privilegium necessario requiritur, uti constat decreto Sacræ Congregationis edito die 4. Junii anno 1549. (14), quod Garzia recenset (15), ipsumque die 3. Februarii anno 1635. confirmatum fuit (16). *Sacra &c. respondit, prædictos Ministros Sanctissimæ Inquisitionis non lucrari distributiones quotidianas, nisi ex speciali Sedis Apostolicæ privilegio: ac propterea Oratorem pro eo obtinendo Congregationem Sanctissimæ Inquisitionis adire posse.* Sed cum privilegium hujusmodi conceditur, plerumque addi consuevit: *pro diebus, & horis.* Tunc autem Tribunalis S. Officii Ministro contingunt distributiones, quamvis ad chorum non accesserit, modo tamen obeundis S. Officii negotiis occupatus fuerit eo die, & illa hora, qua Divinum in choro Officium prætermisit.

LXX. De Cameræ Apostolicæ Administris hæc responsa fuerunt die 22. Augusti 1672. (17): *Dominus Thesaurarius Generalis Cameræ Apostolicæ ex hac Sacra Congregatione supplex quærit, an subcollectores spoliorum, decimarum, aliorumque jurium Cameræ Apostolicæ, eorum officio durante, distributiones quotidianas lucrentur; quamvis in choro Divinis Officiis persolvendis minime intersint? Sacra &c. censuit non lucrari, & litteras san. mem. Sixti V. datas sub annulo Piscatoris 8. Maji 1590. esse locales.*

LXXI. Insuper in causa Tudartina petitum fuit: *An Canoni-*

(1) *In Bullar. pag. 547.* (2) *Navarrus consilit. 2. lib. 3. de Clericis non residentibus.*
(3) *Garzia de Beneficiis pag. 3. c. 2. §. 1. n. 344.* (4) *Sess. 25. cap. 7. de Reformation.*
(5) *Cabassutius in Theologiæ, & Praxi. Juris Canonicis lib. 1. cap. 16. num. 4.*
(6) *Lib. 17. Decret. pag. 177.* (7) *Lib. 29. decret. pag. 434.* (8) *In Romana Distributionum.*
(9) *In Causa Bitteti lib. 13. decret. pag. 277.* (10) *In Causa Tanat. lib. 27. decret. pag. 113.*
(11) *In Causa Cremonen. lib. 17. decretor. pag. 95.* (12) *In Causa Brixien. lib. 16. decr. pag. 38.*
(13) *In Causa Civitaten. anno 1587. lib. 5. decret. pag. 39.* (14) *In Causa Toletana lib. 18. Decret. p. 40. & seqq.*
(15) *De Beneficiis part. 3. cap. 2. num. 326.* (16) *In Causa Mediolanen. l. 15. decr. p. 156.* (17) *Lib. 23. Decret. p. 272.*

nonici visitantes devotionis causa Ecclesiam Lauretanam, ac Angelorum de Assisio aliaque pia hujusmodi loca, dum in tali sunt peregrinatione, possint fructus Præbendæ, & quotidianas distributiones lucrari juxta constitutionem antiquam ipsius Ecclesiæ, qua eis permittitur, ut ipsi peregrinantes certis diebus, & mensibus abesse possint ab Ecclesia? Sacra &c. censuit non posse lucrari quotidianas distributiones; fructus vero Præbendæ posse, si intra tres menses a Decreto Concilii Sess. 24. cap. 12. concessos fecerint hanc peregrinationem. Capitulum Ulysipponense peculiari statuto impertiebat distributiones pro certo temporis spatio iis Canonicis, qui pias aliquas peregrinationes inirent. Ad Sacram Congregationem supplex confugit, ut ipsius auctoritate idem statutum firmaretur; sed illa respondit in hunc modum anno 1631. (1) *Sacra &c. censuit confirmationem petitam nequaquam esse concedendam, nisi aliter Sanctissimo Domino Nostro fuerit visum; & peregrinare volentes posse recurrere ad hanc Sacram Congregationem, quæ juxta stylum non denegabit licentiam.*

LXXII. Equidem (quod superest) Magistris juris Pontificii, aut Sacræ Theologiæ, & has facultates addiscentibus multa privilegia a jure communi tribuuntur (2), quæ Tridentina Synodus integra, ac perpetua esse voluit (3). Attamen hæc privilegia fructus tantum, non ullas distributiones elargiuntur: neque a S. Congregatione aliud quidquam impetrari potest, quam Præbendæ fructibus non carere: Quod si nulli fructus, aut exigui valde fuerint, tum Canonicus privilegium obtinens tertiam partem universi proventus amittit, quæ inter præsentes dividitur, ac duæ cæteræ partes eidem Canonico tantum supersunt. Hæc docet Fagnanus (4), & Cardinalis Petra (5): Innocentius XII. decreto constituit (6), ne ejusmodi privilegia, quæ studiorum causa concedi debent, illis, qui vigesimum quintum annum jam attigissent, in posterum conferentur, & ne triennii spatium superarent. Idem Pontifex die 15. Martii anno 1692. de medio sustulit aliam corruptelam, quæ jam invaluerat. Plures enim non ostendebant Episcopo privilegium, quod impetraverant, ut chorum relinquerent, sed illud consulto, ut ajunt, sacculo conditum servabant. Quapropter jussit Pontifex hanc formulam eidem privilegio superaddi: *Ita ut præsens Indultum, quoad perceptionem fructuum, & distributionum, ac pœnas contentas in Sacro Concilio Tridentino, non suffragetur, ac si concessum non fuisset, nisi Ordinario loci, & in Actis istius Cancellariæ præsentetur, ac insinuetur intra tempus congruum a Secretario præfigendum* (7). Hæc tamen privilegia Coadjutoribus denegantur, uti sapienter expendit Sacræ Congregationis Secretarius in causa *Tarentina Indulti*, cujus examen habitum fuit die 25. Martii anno 1733.; nam prius exposuit sententiam doctissimi viri, qui ipsius locum antea tenuerat, & qui Patres Congregationis monuit, cum Indultum *causa studii* peteretur a Coadjutore, hujusmodi indultum a jure Pontificio Canonicis permitti, Coadjutorem vero inter Canonicos minime recenseri; si Coadjutores hujus quoque privilegii participes fiant, causam nullam superesse, cur instituantur Coadjutores, cum ob hanc solum rationem ipsi debeant eligi, ut nempe loco Canonici coadjuti Divinis Officiis celebrandis intersint: postquam hæc Secretarius, uti dictum est sapienter expendit, statim commemorat: Indultum *causa studii*, quod poscebatur, concessum minime fuisse & quod *Decretum hoc firmavit regulam, quæ semper servata fuit, rejiciendi concessionem Indulti pro absentia ob studiorum causam* Eadem privilegia *causa studii* tribui solent illis, qui in publica Accademia optimis facultatibus operam navant. Die 23. Martii anno 1675. Sacra Congregatio quæstionem, quam hic subjicimus hac sententia dissolvit (8): *Joannes Petrus Strada Canonicus Collegiatæ Sanctorum Celsi & Juliani, obtento Brevi exemptionis a choro causa studii, petit decerni, id non solum suffragari pro diebus, quibus antecessor legit in publica Aula Sapientiæ, verum etiam quando in suis privatis ædibus legit. Sacra &c. respondit, suffragari etiam pro diebus, quibus Lector legit domi propriæ, dummodo tunc etiam vere & actu ipso studiis incumbat.*

LXXIII. Sed alia plura, quæ contingunt, breviter percurramus. Non semel Capitulum indicitur, cum Divina Officia celebrantur: conveniunt a choro frequentes Canonici, nec tamen ob hanc causam distributionibus carere putant. At Sacra Congregatio in causa *Oriolen.* pravam hanc consuetudinem improbavit (9): Quæsitum fuerat undecimo loco: *An tempore celebrationis Divinorum Officiorum possint Canonici habere Capitulum?* His respondit *Capitulum non esse habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa urgens in alius tempus differri non patiatur. Quod si secus fiat, Canonicus nequaquam lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interfuerunt.* Idem sancitum fuit die 2. Julii anno 1633.: (10) *Sacra &c. respondit Capitulum non esse habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa aliqua urgens in alius tempus differri non patiatur: quod si secus fiat, Canonicos nequaquam lucrari distributiones quotidianas pro illis. Horis, quibus divinis non interfuerunt, & eo casu posse Archiepiscopum, non obstante quacumque consuetudine, ad subtractionem fructuum, & ad mulctas pecuniarias imponendas contra Canonicos procedere.*

LXXIV. Frequenter etiam accidit, quod aliqui Canonici tempore Divini Officii chorum dimittunt, ut pœnitentiæ Sacramentum administrent, aut rem divinam faciant: quapropter anno 1573. Sacra Congregatio jussu Pontificis hoc decretum promulgavit (11): *Quia quandoque in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis sunt aliqui Canonici, vel alii Officiales, qui in iisdem habent Cappellanias, vel in titulum vel tanquam mercenarii, quæritur, an eo tempore, quo in dictis Cappellaniis celebrant, distributiones recipere debeant licet absint a choro, & quid de illis Canonicis, qui celebrant in Eadem Ecclesia suæ devotionis gratia, an, quando hac causa a choro absunt, distributiones recipere possint, & dato, quod non, quid, si a Superiore Ecclesiæ eis injungatur, ut eo tempore celebrent? Sanctissimus Dominus Noster etiam ex sententia Congregationis Concilii declaravit, non posse, nisi quando sic jussissent eorum Superiores, quos tamen admoneri voluit, ut ab hujusmodi jussu abstineant.*

LXXV. Equidem S. Carolus Borromæus hanc Pontificis sententiam ante oculos habuit, cum ita decrevit (12): *Quicumque dum alicujus statæ Horæ Officium a choro peragitur, Missam celebrando tunc a choro abfuerit, illius Horæ distributionis, tanquam absens, particeps ne sit, ut a Sancta Sede Apostolica declaratum est: Id vero nisi pro absentia Sacerdotum, qui in Ecclesia tunc Missæ Sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, ut Præfectus Canonicum aliquem Sacerdotem e choro exire, a stataque Horæ Officio abesse Missæ celebrandæ causa, jubeat, aut nisi a Sede Apostolica aliter concessum fuerit.*

LXXVI. Eam perpetuo viam tenuit Sacra Congregatio; nam die 14. Martii an. 1620 (13) *Sacra &c. respondit, Canonicos, dum Horæ Canonicæ recitantur, non posse a choro abscedere ad Confessiones audiendas, aut Missas celebrandas devotionis causa; ac qui discesserit, illius horæ distributionem amittere.* Magno studio, & contentione proposita fuit causa Reatina die 15. Martii anno 1692., in qua secundo loco petebatur: *An Canonici voluntarie Missas tempore Divinorum Officiorum celebrantes, & dicto tempore choro non assistentes percipere, seu potius amittere habeant distributiones?* Sacra autem Congregatio definivit: *Canonicos non posse, nisi illa Hora ad Missas celebrandas, ab eo, ad quem spectat, compulsi, aut jussi fuerint.* Passerinus (14) quærit, an contraria consuetudo in hac re probari debeat? sibique his verbis respondet: *Præcisa deputatione, vel legitima licentia Superioris, consuetudine introduci non potest, ut Canonici non interessentes choro causa celebrandi Missas privatas, lucrentur distributiones; nam causa excitandi Canonicos ad frequentem celebra-*

(1) *Lib. 14. Decret. pag. 553.* (2) *Cap. super specula de Magistris & Cap. Cum de diversis, de Privilegiis in sexto.*
(3) *Cap. 1. sess. 5. de Reformat.* (4) *Cap. Licet. num. 127. de Prebendis.*
(5) *In suis præclaris Observation. in Constit. 9. Bonifac. VIII. num. 20. & seq. tom. 3.*
(6) *In suo Bullar. pag. 262.* (7) *Lib. 42. decret. pag. 166.*
(8) *In Causa Romana lib. 29. decretor. pag. 45.* (9) *Lib. 14. decret. pag. 590.*
(10) *In Causa Turritana lib. 14. decretor. pag. 751.* (11) *Lib. 1. decret. pag. 51.*
(12) *In 4. Concilio Provinciali Mediolanen. part. 2. cap. 13.* (13) *Lib. 12. decret. pag. 35.*
(14) *Cap. Consuetudinem regul. 10. num. 163. de Clericis non resident. in sexto.*

brationem cum præjudicio obligationis ad chorum nec est rationabilis, nec nova causa, & specialis, sed generalis & præcisa a Jure, & reprobata; ex eo quod tantum tres aliæ fuerunt approbatæ: & idem dicendum de absentibus causa Confessionum audiendarum.

§. XI.

De precibus, quæ in Choro Metropolitanæ, & in aliis Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis recitantur.

LXXVII. SUperius (1) verba fecimus de onere persolvendi quotidie Divini Officii in choro, tum in Metropolitanis, tum in Cathedralibus, & Collegiatis; sermonem quoque habuimus de Officio parvo B. Virginis, de Psalmis Pœnitentialibus, & Gradualibus, qui certis diebus in choro recitantur. His omnibus plene satisfaciunt Canonici in nostra Metropolitana, & duabus urbanis Collegiatis, eosque tantum hortamur, ut institutum cursum prosequantur. In Collegiata Sancti Joannis in Persiceto præter Divinum Officium, illud pariter pro Defunctis, Psalmi Pœnitentiales, & Graduales statis diebus recitari consueverunt, sed Beatæ Virginis Officium prætermittitur. Contra vero in Collegiata Plebis post Divinum Officium quibusdam diebus illud parvum B. Virginis, ac pro Defunctis dicitur, sed Psalmi Graduales, ac Pœnitentiales omittuntur. Postremo in Collegiata Centensi (tres enim in Diœcesi Collegiatæ numerantur) certis diebus peracto Divino Officio, B. Virginis Officium parvum recitatur, non tamen illud pro Defunctis, neque Psalmi Graduales, neque Pœnitentiales. Eodem loco monuimus sancitum fuisse a S. Pio V., ut idem B. Virginis Officium, Psalmi Graduales, ac Pœnitentiales recitarentur: quod sane præceptum ad merum consilium redigere nec possumus, nec volumus.

§. XII.

De Missa Conventuali, quæ celebratur in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis.

LXXVIII. PAragrapho secundo hujus institutionis plane ostendimus Missam Conventualem in Cathedralibus, & Collegiatis quotidie cum cantu celebrandam esse; plures certis diebus celebrandas, fructum Conventualis Sacrificii generatim benefactoribus attribuendum, illis autem Canonicis, qui animarum pariter Curam sustinent, haud licere die Festo simul pro benefactoribus, ac pro populo Missam celebrare, & applicare, quemadmodum pro utrisque debet, sed requiri necessario, ut diebus Festis alium Sacerdotem accersat, qui pro Populo Missæ Sacrificium celebret.

LXXIX. Deprehendimus a Canonicis nostræ Metropolitanæ Missam Conventualem pro benefactoribus generatim applicari, aliter tamen a Mansionariis fieri consuevisse, cum eamdem Missam celebrare ad ipsos pertinet. Qua de re Sacram Visitationem peragentes Decreto cavimus, ne in posterum a Mansionariis id negligeretur; hinc pro benefactoribus generatim Missa Conventualis quotidie canitur. Certiores facti sumus idem Institutum servari in Collegiata S. Petronii post Decreta, quæ in Sacra Visitatione condidimus. At in Collegiata S. Mariæ Majoris idem fieri oporteret, saltem diebus Festis: nam meminimus id Canonicis ejusdem Collegiatæ Nos concessisse, eo quod tenues, & exiguas Præbendas obtineant. In his tribus Ecclesiis, quoties a Rubrica præscribitur, plures Conventuales Missæ celebrantur. Quapropter nihil statuendum habemus.

LXXX. In Diœcesanis autem Collegiatis aliter se res habet. In Ecclesia Collegiata S. Joannis in Persiceto Missa Conventualis pro Benefactoribus generatim non applicatur. Contendunt enim Canonici liberam ipsis intentionem, cum primum instituti fuerunt, relictam fuisse. Quoties vero plures Missæ Conventuales a Rubricis indicuntur, primam idem Canonici in choro decantant, alteram privatim extra chorum celebrant. In Collegiata Plebensi, cum Rubricæ id jubent, duæ Missæ cum cantu celebrantur. At vero Conventualis Missa nunquam pro Benefactoribus generatim, sed pro aliquo peculiari celebratur. In Centensi Collegiata idem contigit, quia nullum suppetit stipendium, nec unquam duæ Missæ Conventuales, nisi in primis, & secundis Rogationibus, celebrantur.

LXXXI. Id sane dissimulare nullo modo possumus: nam comperta est omnibus Ecclesiæ lex, quæ præcipit Conventualis Missæ Sacrificium benefactoribus generatim attribui; Rubricæ pariter apertissima plures Missæ Conventuales certis diebus præscribunt; postremo sancitum est a Sacra Congregatione abrogandam esse quamcumque contrariam consuetudinem: neque Scriptorum opiniones, qui contrarium doceant, perquirendæ sunt, ac probandæ, sed illorum legibus obtemperandum, qui decernendi habent auctoritatem. Attamen nihil novi definire volentes, nisi prius partium rationes audiantur, Canonicis in Collegiatis Diœcesania indicimus, ut intra tres menses ab hac die causas nobis proferant, quibus putant ejusmodi consuetudines comprobari posse; ut nos inde judicemus, quæ consentanea magis videantur. Si minime paruerint his, quæ jubemus, proculdubio statuemus ea, quæ nequaquam a jure abhorreant; permittentes tamen iisdem Canonicis, postquam a nobis decreta exequuti fuerint, ad Sacras Congregationes confugere, earumque judicium, ac sententiam exposcere.

§. XIII.

Quod debeant Canonici in Metropolitana, & Collegiatis urbanis, ac Diœcesanis cantum Divini Officii voce sua prosequi; neque abuti facultate, ob quam Canonicus in locum alterius sufficitur, ut ejus munere fungatur.

LXXXII. PAragrapho tertio hujus Institutionis falsam illorum opinionem improbavimus, qui Canonicos muneri suo satisfacere putant, Divinis Officiis præsentes sint, non vero requiri, ut illorum cantum voce sua prosequantur. At quoniam hunc errorem penitus evellere cupimus, statuta hic recensenda duximus, quibus Capitula hæc nostra parere debent. Igitur capite undecimo Constitutionum hujus Metropolitanæ de recitandis Horis Canonicis ita præscribitur: *Ea vero psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam Mansionariis servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri*. Constitutiones Capituli S. Petronii, quas Zanettus Episcopus Sebasten., & Bononiæ Suffraganeus emendavit, hæc habent: *Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam Dominorum Canonicorum, quam Mansionariorum singulo die in aurora, & circa pulsum campanæ Sancti Petri, in Choro, intelligibili & clara voce recitari debeat*. Id prius sancitum fuerat a Cardinali Angelo Reatino (2), cum Pius II. Pontificatum obtineret: *Item horum Primicerii & Canonicorum ministerium erit, & ad hæc teneantur in dicta Ecclesia Sancti Petronii servatis debitis temporibus & horis, sicut in Ecclesia Cathedrali, Divina Officia, & Horas Canonicas tam nocturnas, quam diurnas, omnes & singulas, qui fuerint præsentes, devote, clare, & intelligibiliter cantare*. Bartholomæus Raymundus anno 1392. Bononiensi præfuit Ecclesiæ, & leges condidit pro Collegiata S. Mariæ Majoris, quas deinde Cardinalis Gabriel Palæotus anno 1571. Concilii Tridentini Decretis aptavit. In illis itaque jubentur Canonici quotidie ad Ecclesiam convenire *ad Officia celebranda per se*. Ex his profecto desumitur haud sufficere, si Canonici præsentes fuerint, nisi etiam cum Divini Officii cantu vocem suam conjungant. Constitutiones propositæ Canonicis S. Joannis in Persiceto (3), & Canonicis etiam Plebensis Collegiatæ (4) prorsus eadem verba referunt, quæ pro Canonicis Metropolitanæ scripta fuisse nuper commemoravimus. Hæc insuper habent Constitutiones S. Joannis: *Muta, & clausa labia tenere non debent; sed omnes (præsertim qui majori funguntur honore) in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur*. Constitutiones Collegiatæ Centensis, quæ typis editæ nuper fuerunt, & modo examinantur, eamdem præferunt sententiam. Quapropter quisque facile intelligit non solum ex jure communi, sed ex peculiaribus nostrarum Ecclesiarum legibus falsam illorum opinionem, qui arbitrantur Canonicum muneri suo nihil defuisse, si Divinis Officiis præsentes solum intersint. Canonici S. Petronii a Sacra Congregatione privilegium nuper assequuti sunt, ut ipsorum dimidium per hebdomadæ spatium in chorum conveniat, alterum in-
de

(1) §. I. Instit. Eccles. (2) *Rubr.* 23. (3) *Cap.* 7. (4) *Cap.* 3.

de dimidium alia hebdomada succedat. Quamobrem, si uti velint hoc privilegio, & Canonicum immunem a choro in suum locum substituere, cum aliquis Divinis Officiis interesse debet, haud parere recusent iis omnibus, quæ eodem Paragrapho tertio superius indicavimus; si aliter aveniat opportunum huic malo remedium comparabimus.

§. XIV.

Quo tempore recitari debeant Horæ Canonicæ in Metropolitana, & Collegiatis tum urbanis tum Diœcesanis.

LXXXIII. PAragrapho quarto tria potissimum ex jure communi demonstravimus; primo, Matutinum Officium sub aurora absolvendum esse, idque temporis a jure designari: secundo, certis solum diebus post Completorium permitti, ut Matutinum cum Laudibus insequentis diei recitetur: tertio, carere distributionibus, qui ad chorum accedat extra tempus præscriptum, neque illud primi Nocturni fine contineri; quamlibet vero contrariam consuetudinem, etiam immemorabilem, penitus abrogari.

LXXXIV. Canonicis Metropolitanæ indicitur (1), quod Matutinum *summo mane dici deberet. Ob nimiam hujus aeris intemperiem, ea saltem hora dicatur, qua in ortu Solis Campana, quæ vulgo dicitur Missa Sancti Petri, pulsari cesset*. Canonici autem prius monentur ab iis Constitutionibus, quas emendatas ab Episcopo Zanetto memoravimus, quod *noctu ad eamdem* (Ecclesiam nempe S. Petronii) *pro Matutinali Officio recitando intervenire tenebantur*. Deinde superadditur: *Ut Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam dictorum Canonicorum, quam Mansionariorum, singulo die in aurora, & circa pulsum Campanæ Sancti Petri in choro intelligibili & clara voce recitari debeat*. Canonicis S. Joannis ita præcipitur: *Matutinum summo mane dici deberet, ob nimiam hujus aeris intemperiem ea saltem hora dicatur, in ortu Solis* Canonici pariter Collegiatæ Plebensis *cap.* 3. idem facere jubentur: *Matutinum summo mane, & in ortu Solis dicatur*.

LXXXV. Ipsæ Constitutiones Primam recitandam decernunt post Laudes; deinde Tertiam post horam cum dimidio; postea Missa Conventualis celebratur, eaque peracta, Sexta, ac Nona sequuntur, quæ tamen Horæ persolvuntur ante Missæ Sacrificium, quoties a Rubrica id constituitur. Canonicis Metropolitanæ interdicitur (2), Matutino Officio vacare post Completorium antecedentis diei, nisi in tribus Feriis Majoris Hebdomadæ, ac diebus Festis Corporis Domini, Sanctique Petri: Canonicis autem S. Petronii haud permittitur idem Matutinum recitare *ante occasum Solis*, nisi in privilegio omnium Sanctorum, idemque faciendum jubetur per octavam Corporis Christi, in pervigilio Sancti Petronii, ac Pentecostes. Constitutiones autem S. Joannis nihil prorsus differunt ab illis, quæ Metropolitanæ huic nostræ præscribuntur. Cum hæc ita se habeant, mirati fuimus vehementer, quod in Metropolitana tempus Matutini Officii media æstate ad horam duodecimam diei protraheretur, media vero hyeme ad horam decimam septimam. Mirati quoque fuimus, quod peracto Matutino Officio cum Laudibus absque ullo temporis intervallo, reliquæ Horæ Canonicæ, & Missæ etiam Conventualis adjungeretur; insuper, quod decantare vellent quodam veluti jure Canonici Matutinum insequentis diei post Completorium diei antecedentis; idque Institutum servari absque ullo discrimine in Collegiatis Plebensi, ac Centensi; sed illud gravius nobis visum est, quod in Collegiata S. Joannis a celebritate omnium Sanctorum ad mensem Majum post Vesperas antecedentis diei Matutinum Officium semper recitatur; & vix reliquo tempore mane indicitur ipsum Officium, cum quo statim Horæ, quæ supersunt, & Missæ Conventualis Sacrificium conjunguntur.

LXXXVI. Originem hujus consuetudinis repetentes deprehendimus, Canonicos quidem jussos fuisse Matutinum Officium *in ortu Solis* canere, tamen triginta annorum spatium præteriisse, quo post Completorium diei antecedentis idem Matutinum expediebatur. Porro Cardinalis Jacobus Boncompagnus, cum primo Metropolitanam Ecclesiam inviseret, Decretum edidit, quo certis anni temporibus Canonici Matutinum canerent ea hora, qua Campana, quæ vulgo dicitur Missa S. Petri, pulsari cessat; aliis vero temporibus post Completorium antecedentis diei idem Matutinum persolvere liceret. Huic Decreto paruerunt omnes Canonici, qui deinde ipsius Cardinalis interposito consensu Sacræ Congregationi exposuerunt, certis anni temporibus, quibus summo mane indicabatur Officium, vix ullum in templo fuisse, qui Divinis assisteret. Tum Sacra Congregatio reliquit arbitrio Cardinalis horam Matutini recitandi, idque Diplomate Innocentii XII. die 24. Novembris anno 1691. fuit confirmatum. Præ cæteris Pontifex illud jubet: *Fraternitati tuæ per præsentes committimus, & mandamus, ut veris existentibus narratis eisdem disponentibus prædictam facultatem recitandi Matutinum de mane hora consueta per te designanda, prædicta Constitutione non obstante, auctoritate Apostolica pro tuo arbitrio, & conscientia gratis impertiaris*. Quare Cardinalis Archiepiscopus justas ob causas proculdubio horas pro Divinis Officiis constituit, quæ disciplina nunc etiam retinetur, sublatumque fuit temporis intervallum inter Primam, Tertiam, aliasque Canonicas Horas. Tum Collegiatæ Urbanæ, ac Diœcesanæ idem tempus pro Divino Officio sibi statuerunt: tum fortasse Collegiatæ saltem Diœcesis morem etiam induxerunt recitandi Matutinum peracto Completorio antecedentis diei vel usum jampridem invectum confirmari tunc posse censuerunt, quamvis neque voluntas, neque auctoritas Cardinalis id concedere valeret, cui nempe solum arbitrium permissum fuit, ut horam canendi Matutini (*de mane* tamen) decerneret.

LXXXVII. Si quis ejusmodi tempus immutare vellet gravissimis certe difficultatibus implicaretur, & omnia personare quærimoniis intelligeret, nec deessent peritissimi Medici qui testimoniis affirmarent id periculosum esse, & futuros morbos, atque obitus repentinos pronunciarent ob cœli inclementiam hyberno tempore, & ob exiguum somnum æstatis tempore, si matutinis horis vigilandum sit. Attamen non latet has quærimonias ex aliis causis dimanare, nempe ex vitæ ratione, institutoque, quod in hac civitate, totaque Italia nimis invaluit, ubi publicos, privatosque hominum, ac mulierum conventus ipsi Ecclesiastici frequentant. Porro id non accideret, si ipsi noctis spatium secularibus liberum relinquentes, illorum commercium, & familiarem consuetudinem vitarent, uti oportet, debitisque horis Ecclesiæ inservirent; sed inveteratis moribus, licet inviti, cedentes, tempus pro Divinis Officiis antea designatum permittimus; verba solum faciemus de Matutino, quod post Completorium antecedentis diei persolvitur, & certos limites indicabimus, quos qui non attigerint, tanquam absentes notari debebunt.

LXXXVIII. Non ignoramus a Canonicis in Metropolitana perraro Matutinum recitari post Completorium diei antecedentis; rarius quoque id contingere in Collegiata S. Petronii, idemque institutum retinere volumus; ipsique conformari Collegiatam etiam S. Mariæ Majoris. Deinceps peculiares quasdam leges condemus, quæ huic negotio aptissime conveniant. Canonici S. Joannis Decretum jactant Decessoris nostri, quo liceat ipsis certis anni temporibus Matutino Officio vacare post Completorium alterius diei. Quare jubemus afferri Decretum ejusmodi intra sex menses, idem temporis spatium præscribimus reliquis duabus Collegiatis Plebensi, ac Centensi, ut nobis declarent, utrum veterem consuetudinem retinere velint, & qua ratione ducantur; an vero aliud sumere consilium deliberent, ut peractis his sex mensibus, opportuna, & consentanea a nobis decernantur.

LXXXIX. Sed jam pauca dicamus, quo tempore veluti absentes notandi sint Canonici; ac primum silentio præteribimus cœtum illum Canonicorum, ubi distributiones Matutini Officii lucrabatur, qui non abesset, dum hymnus *Te Deum* caneretur. Haud nominabimus alium cœtum, ubi tanquam a Matutino absens notatur, qui post tertium Psalmum in chorum venerit; & illum pariter cœtum, ubi nota dignus tantum habetur, qui peracto secundo Psalmo (videlicet Matutini) ad chorum accesserit. Quapropter statuimus in postremum notandos esse, velut absentes a Matutino Canonicos tum in civitate, tum in Diœcesi, qui post primum Psalmum in chorum convenerint; eodemque modo notandos, qui reliquis Horis Canonicis primo Psalmo peracto, & Missæ Sacrificio post ultimum *Kyrie eleison* interfuerint. Hæc prorsus consentanea sunt consuetudini, quam exercent Romanæ Basilicæ, & legibus, quibus uti debent Canonici nostræ

(1) *Cap.* 10. *Constit.* (2) *Loco citato*.

stræ civitatis, ac Diœcesis, quemadmodum intelligent, si ipsas leges semel percurrant, quas sæpissime quidem nominant, licet nunquam viderint. Hortamur Punctatores, ut rationem ipsis propositam accuratissime teneant. Insuper eos monemus, si negligenter se gesserint, teneri de suo reliquis Canonicis persolvere omnem fructum, quem ex aliorum absentia percepissent, si notati diligenter, ac merito fuissent. At quoniam admoniti fuimus plures inveniri, qui petulanter minitentur, si notentur absentes & qua jubet hora ad Officia Divina convenire sibi arrogant, ideo præcipimus, ut eorum nomina Punctator nobis deferat, quibus ob insolentiam debitas pœnas irrogabimus, ut reliquæ omnes sollicitudines vindicentur.

§. XV.

De modo recitandi Horas Canonicas in choro a Canonicis tum urbanis, tum Diœcesanis.

XC. PAragrapho quinto auctoritate sacrorum Canonum adducti plane ostendimus in recitandis Divinis Officiis voces ante comparari debere, aliquando genuflectendum, haud festinanter canendum, nulla vocabula præcidenda, paulisper voce subsistendum, ubi asteriscus interponitur; postremo studium in eo conferendum, ne chori pars versiculum canere incipiat, cum pars altera versiculum suum nondum absolverit.

XCI. Hæc nisi fiant accurate, præceptum sane recitandi Divini Officii graviter violatur. Quamobrem remoto quocumque arbitrio, atque indulgentia, oportet indicere, ut universi Canonici his omnibus diligentissime satisfaciant. Ita legitur in Constitutionibus Metropolitanæ *cap.* 11. *Ea vero psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam Mansionariis servetur; quæ sit decens & congrua tanto muneri, ut non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose psallant, facta convenienti in media uniuscujusque Psalmi versiculo suspensione, qua pars a parte distinguatur. Si quis autem ab una parte chori inceperit, antequam ab altera versus finiatur, vel voce evagaverit, se continens intra tonos & modulos jam datos, semel admonitus se non emendaverit, pro qualibet vice omnes unius diei distributiones debitas, aut debendas, omnino amittat.* Cardinalis Restinus in legibus ab ipso conditis pro Collegiata S. Petronii Canonicas Horas hoc pacto recitandas docuit (1): *Omnes & singuli, qui fuerint præsentes, devote, clare, & intelligibiliter cantare teneantur.* Constitutiones Capituli S. Joannis hæc præscribunt Canonicis (2): *Ea vero psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam cæteris Presbyteris servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri, ut non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose psallant, facta convenienti in media uniuscujusque Psalmi versiculo suspensione, qua pars a parte distinguatur.* Eadem prorsus verba leguntur in Constitutionibus Collegiatæ Plebensis *cap.* 3. Cum hæc ita se habeant, & tum Missæ Conventualis Sacrificio maximum studium a Canonicis impendendum sit, quisque facile intelligit haud licere libros, vel quæcumque scripta in choro legere, dum Officia, aut res Divina peraguntur. Hoc idem quibusdam ex recensitis Capitulis expresse indicitur, sed apertissime præcipitur a Conciliaribus Decretis, quæ ipso §. quinto superius recensuimus. Itaque, si quis Canonicus hæc facere detrectaret, & vix chorum ingressus fuit, statim prodiret, idque sæpius iteraret, ut cum externis in alia Ecclesiæ parte, sive Sacrario sermones intermisceat; si quis etiam libros, aut alia scripta præ manibus haberet, quæ plerumque negotia præseferunt parum illis consentanea, qui inter initiatos Sacris cooptantur, is compertum, certumque habeat id sibi nequaquam licere, distributiones haud lucrari, & inter notandos tanquam revera absentes a choro debere referri.

§. XVI.

De assistentia, & vacatione a Choro in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis ac Diœcesanis.

XCII. PAragrapho sexto sententiam Tridentini Concilii *cap.* 12. *sess.* 24. *de Reformatione* fuse explicavimus, videlicet haud impertiri Canonicis trium mensium vacationem, sed tantum constitui, ne vacationes ejusmodi spatium trium mensium superent. Ostendimus licere Canonicis abesse a Choro tempore vacationum absque licentia Episcopi, non autem Diœcesanos fines relinquere, nisi prius facultatem ab illo impetraverint; eam rationem in his vacationibus habendam esse, ut non omnes uno tempore illas sibi deposcant; eas tandem statui nequaquam posse tempore Adventus Domini, Quadragesimæ, & diebus festis, quæ per annum majori solemnitate celebrantur; absentes a Choro tempore vacationum fructus quidem præbendæ, non vero distributiones lucrari; tandem vacationum tempus haud supputandum esse hac ratione, ut anno peracto notæ, sive punctationes simul congerantur, sed dies integri numerandi sunt, quibus Ecclesiæ Canonicus inservivit.

XCIII. Gregorius XV., qui antea præfuerat huic Bononiensi Ecclesiæ, & Canonicos, ac Mansionarios divinis Officiis in Choro celebrandis assiduos ita perspexerat, ut nullo unquam tempore vacare liceret; postquam renuntiatus fuit Pontifex Diploma promulgavit die 25. Junii anno 1621., in quo Canonicis, ac Mansionariis hæc liberaliter elargitur: *Mandamus, ut posthac in perpetuum eisdem Canonicis duorum, Mansionariis vero prædictis unius mensis vacationem singulis annis a residentia personali in dicta Ecclesia per ipsos faciendam certis anni temporibus, & alternatim juxta distributionem per eumdem Ludovicum Cardinalem,* (Cardinalem Ludovisium nominat Nepotem suum, & Bononiensem tunc Archiepiscopum) *modernum & pro tempore existentem Præsulem hujusmodi faciendam libere permittat, ita ut eisdem temporibus non residendo, ac Divinis Officiis minime interessendo, nihilominus fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta quæcumque, ac etiam distributiones quotidianas, quæ solis præsentibus, & Divinis Officiis interessentibus dari solent, ipsi Canonici & Mansionarii prædicti percipere, exigere, ac in suos usus, & utilitatem convertere libere, & licite valeant.*

XCIV. Quapropter, cum idem Cardinalis Ludovisius Apostolicum hoc privilegium executioni demandare vellet, die 10. Decembris anno 1621. monumentum, seu Decretum solemne condidit, ubi præ cæteris hæc leguntur: *Ut diebus festis Chorus frequentior habeatur illa hora, qua magno numero populus ad Ecclesiam confluere solet, indicitur haud licere vacationem a Missæ Conventualis Sacrificio, neque a Vesperis ejusdem diei sibi desumere, quoties festi dies ab Ecclesia præcipiuntur. Item vacare non liceat a Matutinis in pervigiliis Natalis Domini, ac feriis 4. 5. & 6. majoris Hebdomadæ, die solemnis Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, S. Petri, & Sanctorum omnium: reliquis anni diebus vacatio a Pontifice permissa libere sumatur, donec numerus duorum mensium pro Canonicis, unius tantum mensis pro Mansionariis absolvatur.* Ex his postremis verbis facile colligitur permissum ab eodem Cardinali fuisse, ut notæ, seu punctationes anni cursu a Canonicis absentibus contractæ simul jungerentur, totidemque dies ipsi ex vacatione duorum mensium, Mansionarii tamen ex numero unius mensis detraherent.

XCV. Nihil novi Metropolitanæ nostræ sancimus, sed Cardinalis Ludovisii decretum observari plurimum commendamus, sartum, tectumque perpetuo cupientes diploma Gregorii XV., & illud pariter monemus, ne Canonicus ullus diœcesis finibus excedat, etiam vacationum tempore, nisi prius a nobis facultatem consequutus fuerit.

XCVI. Quondam in Collegiata S. Petronii quadraginta dierum vacationem singulis annis Paulus III. Canonicis indulserat, cujus participes nequaquam esse Mansionarios Sacra Congregatio die 30. Martii anno 1685. declaraverat. Nunc autem interposita Sacræ Congregationis auctoritate novam rationem, & institutum Canonicis proposuimus; ita ut dimidia pars illorum per unius hebdomadæ spatium in Chorum conveniat, & tunc altera pars vacationem obtineat: Pars, quæ vacat a Choro immunis distributiones quidem amittit, sed ipsæ augentur pro illis diebus, quibus divinis Officiis recitandis Canonici vacantes subrogantur. Dies quoque enumeravimus, quibus, nullo habito discrimine, Canonicos omnes convenire oportet. Permissum Mansionariis pariter fuit, ut quadraginta dierum spatio vacarent; quæ sane omnia explicantur iis decretis, quæ die 28. Maii, & die 2. Septembris anno 1735. in lucem dedimus. Quare singulos hortamur, ut iisdem decretis pareant; ac ne ullus a diœ-

(1) *Rubr.* 13. (2) *Cap.* 7.

diœcesi abscedat, nisi prius facultas nostra intercesserit, ac ne parvi usus, quos superius indicavimus, cum aliquis immunis Canonicus alterius loco sufficiendus est, iterum revocentur.

XCVII. Constitutiones, quas Bartholomæus Bononiensium Episcopus pro Canonicis S. Mariæ Majoris confecerat anno 1394. obsoleverunt, ita ut moribus hujus temporis aptari nequeant. Testatur ipse Episcopus eam legem propositam esse Canonicis, ut quotidie ad Chorum accedant, quod tamen quotidie facere prætermiserant. Quapropter dies omnes designavit, quibus interesse Choro tenebantur *ad Divina Officia celebranda per se, vel per substitutum idoneum, cessante justo impedimento*. Nunc Canonici S. Mariæ Majoris per duos menses vacationem habent, quo tempore distributiones quoque percipiunt; tamen diebus festis vacare ipsis non licet; Initium, & causa diuturnæ hujus vacationis penitus ignoratur: id nos consentaneum existimamus, ideoque nihil innovandum ducimus; Canonicis ipsis facile indulgemus ob exiguos ipsorum proventus, ut etiam dum vacant a Choro, distributiones lucrentur: solum commendamus illis summopere, festis diebus Chorum ulla ratione dimittant.

XCVIII. Canonici S. Joannis, ac Centensis Capituli nullis utuntur vacationibus. Sed Collegiatæ Plebensis Canonicis vacatio per duos menses conceditur. Quamobrem Capitulum S. Joannis idem privilegium a nobis petierunt. Examinibur, quid vel nostra, vel ampliori alterius Judicis auctoritate tribuendum ipsis Canonicis videatur: sed opus est, ut intra sex menses ipsi, & Centenses etiam Canonici hoc privilegium exposcant ea conditione, ut dies festi a vacationibus secernantur. Opus pariter est, ut Canonici Plebensis Collegiatæ nobis ostendant intra spatium ejusdem temporis, cur duobus mensibus, & festis etiam diebus a Choro immunes habeantur.

§. ULTIMUM.

De his Canonicis, qui distributiones quotidianas lucrantur, & qui ipsis privantur tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, & Diœcesanis.

XCIX. Paragrapho septimo fuse jam exposuimus hoc argumentum. Quare repetenda minime sunt, quæ diximus, sed tantum omnes in Civitate, ac Diœcesi Canonicos monemus, ut ipsis diligenter obtemperent. Nam sunt leges a Sacra Congregatione præscriptæ, ex jure Pontificio, & Synodo Tridentina desumptæ. Attamen pauca superaddenda putamus de corporis ægritudine, de animarum cura, de Missa celebranda, cum divina Officia peraguntur, quæ frequenter contingunt, aut veluti impedimenta pro dimittendo Officio solent afferri.

C. In mentem venit quidam cœtus Canonicorum ultra montes, qui distributiones percipiendas asserebat a Canonicis, & Mansionariis, qui choro abessent, ne barbam deponerent, eumque diem comparandum diebus ægrotantium contendebat. Hic *dies de barba* nuncupatur, quo Sacra Congregatio permisit quidem Canonicis abesse a Choro, & distributiones lucrari: decrevit tamen, ipsum diem recenseri inter vacationum dies, quos illi Canonici singulis annis per trium mensium spatium obtinebant. Veteres Constitutiones S. Mariæ Majoris in hac re nimis Canonicis indulgent. Omittimus illas etiam, quas anno 1394. Bartholomæus Episcopus confecit, uti dictum est. De illis verba facimus, quæ conditæ fuerunt ab Episcopo Uberto, qui circiter annum 1303. Bononiensem Ecclesiam administravit. Jubet ipsa, distributiones solum iis Canonicis impertiri, qui præsentes Divinis Officium intersunt. *Nisi quem corporalis infirmitas, seu debilitas, aut sanguinis minutio, seu sumptio potionis, vel medicinæ, excusaverit, qui potionatus, vel minatus, tribus diebus ab ipsis Horis possit abesse.* Laxa nimis proculdubio videtur hæc Constitutio, nisi ad eos redigatur, qui morbi causa sanguinis copiam imminuere, aut potionem aliquam sumere debent, illis omnino seclusis, qui purgandi corporis gratia hæc eadem facienda suscipiunt. Statuta vero Canonicis S. Patronis ab Episcopo Zanetto proposita, cum Clemens VII. Pontificatum gereret, nimiam severitatem præferunt; nam si qui Matutino Officio sub auroram præsens non fuerit, etiam si morbo impediatur, caret omnino distributionibus: *Neque in hoc absentes aut infirmi excusari valeant; sed portio tam absentium, quam infirmorum, si qui fuerint, cæteris præsentibus accrescat.* Sed Ecclesia mater piissima indulget ægrotantibus distributiones etiam percipere, quamvis absentes a Choro extiterint, si tamen (dum incolumes erant) Ecclesiæ diligenter inservire consueverint, ut jam fusa demonstravimus. Quapropter morbi gravitas, ac veritas solum examinanda superest. Hinc denuo repetimus, quod superius a nobis dictum est, inter ægrotantes haud numerandos esse, qui urbem circumit, & negotiis suis operam præbet: & qui per diem suis ædibus clauditur, sero tamen conventus hominum invisit, ibique ad multam noctem versatur: Medicos autem rogamus, & obtestamur, eosque faciles votis nostris futuros esse pro certo habemus, ob nostram in ipsos benevolentiam, & observantiam, ne tam molestu sibi negotium exhibeant probandi nobis, uti non semel evenit, quod tristitia Chori non exiguum afferre detrimentum, contra vero voluptas, quæ dimanat ex hominum commercio, & consuetudine tuendæ incolumitati conferre maxime; ex quo tanquam præsentes existimari volunt Canonicos, qui Chorum dimittunt, nocturnis vero cœtibus longum tempus insumunt. Porro tristitiam, quam Divinis Officiis adjunctam esse prædicant, Dæmonis impulsu concitari non immerito putamus, nec satis tutam esse innocentiam, præsertim in iis, quibus etiam mulieres admiscentur; hinc morum Magistros Physicæ Professoribus anteferendos judicamus, neque immunes eos habendos esse, qui tristitiam, & voluptatem ex his percipiunt, quæ Dæmoni summopere arrident.

CI. Prior Collegiatæ S. Mariæ Majoris juxta Decreta Romanæ Rotæ curam gerit animarum, & primam in eo Capitulo dignitatem obtinet, eumdem principem locum tenent Archipresbyteri in Collegiata S. Joannis, in Plebensi, ac Centensi, & ipsis animarum cura committitur: hi omnes Divinis Officiis adesse tenentur. Equidem distributiones aliquando percipiunt, licet ad Chorum minime accedant sed tunc solum id accidit, cum animarum cura distenti occupantur. Quare in mentem ipsis revocamus, ut hoc privilegio, cum opus fuerit, solum utantur. Meminerint præter Canonicum notandis absentibus constitutum, alium quoque Censorem, ac Judicem in cœlis versari, quem nemo decipere potest, & qui falsas rationes reliquis mortalibus impervias, suo lumine deprehendit, nec debitis afficere pœnis omittit.

CII. In vetustis legibus, quas pro Canonicis S. Petronii Episcopus Amerinus edidit, hæc leguntur (1): *Item quod signentur illi, qui celebraverint Missas in Ecclesia prædicta tempore Officii, vel Missæ in Choro, dummodo non maneant extra Chorum; nisi dicta de causa.* Hinc videntur distributiones illi concedi, qui Chorum relinquit, dum Officia Divina peraguntur, ut in eadem Ecclesia, non autem in aliena Missæ sacrificium celebrent. Si quis id facere pariter contendat, & hujus Constitutionis auctoritatem nobis objiciat; duo potissimum respondemus. Primum, Canonicis S. Petronii Matutinum Officium tempore noctis olim indicebatur, deinde recentius sub auroram; & illi, tanquam absentes notabantur, qui matutino abessent, licet morbo premerentur. Quare vel universæ leges vetustæ vel nullæ in pristinum revocentur, uti dici solet in *subjecta materia*. Non enim licere debet partim probare, & partim improbare vetustatem, nempe, probare in iis, quæ commodum afferunt, in illis autem improbare, quæ nimis incommoda, & molesta videntur. Secundum, cum posteriori tempore Sacra Congregatio suis decretis a Pontifice confirmatis, declaravit, carere distributionibus Canonicum, qui Divinum Officium in Choro dimittit, ut Missam celebret, hinc juris effatum locum habet, nempe, *posteriora derogant prioribus*. Ob has causas die 28. Maji anno 1735. hoc decretum pro Canonicis S Petronii vidimus: *Et quia non dicitur venisse, qui non stetit, mandamus ulterius, ut habeatur pro absente, qui tempore Divinorum Officiorum non stat* in *Choro, sed vel in Ecclesia; aut in Sacraria, & sic extra Chorum, vel a Choro exit, ut Missam tempore prædicto celebret, nisi forte ad Missam celebrandam accedat vocatus a Tabulario, & petita, & obtenta licentia a Canonico Camerario, vel ab alio Canonico in ejus vices suffecto, stricte onerata conscientia Punctatoris, si in*

(1) *Rubric.* 10.

in quolibet ex dictis casibus punctare omittat pro rata absentiæ.

CIII. Idem Decretum renovamus, iterumque præcipimus Canonicis tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis, ne Divinum Officium in Choro intermittant, ac deserant Missam Conventualem, ut ipsi Missæ Sacrificium privatim Ecclesia celebrent: nisi vocenter a Custode Sacrarii, & petita prius, ac obtenta licentia ab eo Canonico, qui primum in choro locum teneat, qui eam rationem habebit, ne multis uno tempore id concedatur, an ne Chori frequentia ob nimiam facultatem plurimum imminuatur. Si quis Missam celebrabit contra hæc, quæ præscripsimus tanquam absens notabitur per illas horas, quibus Chorum relinquet. Si punctator munus suum prætermiserit, de suo satisfacere tenetur, illatumque cæteris damnum reparare. Ipse pro certo habeat se nullam ob causam remissionis, vel condonationis excusari, uti superius comprobavimus: ut uno verbo complectamur omnia, Chorum dimittere non licet pro Missa celebranda, nisi Ecclesiæ commodum, non vero Sacerdotis utilitas id postulaverit. Perpendant Canonici, & Mansionarii singularem indulgentiam, qua horæ statuuntur ad Matutinum Officium peragendum, & inde facile cognoscent, an Missa celebrari commode possit, priusquam Divinis Officiis initium fiat.

CIV. Post sex menses ab hac die, delatisque petitionibus, quas nuper indicavimus, Tabellam promulgabimus, quæ horas ad Officium Divinum canendum in singulis Collegiatis designet: interim nullos immunes facimus ab iis omnibus, quæ superius decrevimus, neque a pœnis, quæ jussa hæc detrectantibus irrogantur, si forte contingat ante sex menses, vel etiam hoc tempore eadem jussa violari.

FINIS.

EPISTOLA PASTORALIS

EMINENTISSIMI ET REVER. DOMINI CARD. PROSPERI DE LAMBERTINIS

BONONIENSIS ARCHIEPISCOPI, ET PRINCIPIS TUNC ARCHIEPISCOPI THEODOSIENSIS

AD CLERUM POPULUMQUE ANCONITANUM, CUM EORUM EPISCOPUS RENUNCIATUS EST.

Rationem reddit, quare hæc Epistola non statim ab adepto Episcopatu data sit. Fuse sibi de illo gaudet, Ait se ejusdem muneribus imparem; ob idque preces omnium apud Deum exposcit.

PROSPER DE LAMBERTINIS

Dei, & Apostolicæ Sedis Gratia Archiepiscopus, Episcopus Anconæ, & Humanæ Comes Pontificii Solii Assistens, Sacræ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Secretarius, Fidei Promotor, in suprema Universali Inquisitione Consultor, & in Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ Doctor in Decretis.

DILECTISSIMO CLERO, POPULOQUE SUO SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

Mirati estis fortasse, Venerabiles Fratres; dilectissimi Filii, quod ego singulari Sanctissimi Domini Nostri Benedicti XIII. *beneficentia nobilissimæ Civitatis vestræ Episcopus, nullo sane merito, renunciatus, non statim vos, ut fieri solet, Pastorali Epistola hac de re certiores fecerim, sed ad hanc diem omnem animi mei erga vos significationem distulerim: At vero, si tempus, in quo id contigit, & interjectum Episcopalis Possessionis intervallum animadvertatis, desinetis profecto mirari, atque etiam intelligetis, me partim necessitate, partim voluntate ejusmodi officii genus ad hæc tempora reservasse. Cum enim satis intelligerem, suscepti muneris felicitatem ab orationibus vestris esse potissimum auspicandam, nullum quidem tempus Quadragesimali ad hanc rem opportunius esse putavi, quod & jejuniis, & ferventioribus obsecrationibus vestris Deo magis acceptabile fore minime dubito. Hoc autem vel alacriori animo facturos esse confido, si compertum habeatis, me animarum vestrarum curam ingenti gaudio, summaque lætitia suscepisse. Quamobrem nihil Romæ amplitudo, ac majestas, ubi annos quadraginta perpetuos vixi, nihil complurium Officiorum dignitas, quæ in hac Aula omnium principe sustinui, efficere potuerunt, quo minus ad vos commigrare, Civis vester fieri, & una cum vobis vivere gauderem. Quamquam enim (testis sit mihi Deus) neque vestræ, neque alterius Civitatis Episcopalem dignitatem quæsierim unquam vel optaverim: nihilominus ad vos venire jussus, statim parui, lætoque animo præsto fui: omne id voluntatem Dei esse non dubitans, quod Benedictus XIII. in terris* JESU CHRISTI *Vicarius sponte sua, nulloque humano consilio decreverat. Aliæ quoque fuerunt mihi lætandi causæ: Pontificalis scilicet istius Sedis splendor, & tot clarissima Prædecessorum lumina, qui tum Purpuræ dignitate, tum etiam zelo ac vitæ sanctitate Orbi universo præluxerunt. Huc etiam accedit singularis amor, & studium, quo majores vestri prosequuti sunt Joannem Matthæum, & Vincentium e pervetusta Luchorum familia Bononiensi, Cives meos, qui posterior inter Venerabiles Tridentini Concilii Patres summa cum laude sedit, cique majores vestri in Episcopali Ecclesia monumentum posuere, perenne erga illum voluntatis suæ testimonium: ut nihil loquar de Egano, & Ludovico Lambertini, Gentilibus meis: quorum ille a majoribus vestris anno 1384. ad vestræ Reipublicæ gubernacula vocatus, tantam sibi ab universis conciliavit benevolentiam, ut ego pudore afficiar hoc loco referre amplissimas laudes, quibus illum Annales vestri ad cœlum efferunt; alter vero, cum varia pro Apostolica Sede obiisset Præsulis munera, ad vestram Civitatem administrandam accessit anno 1573. pro Cardinali Guastavillano, qui tunc Piceni Legatione fungebatur. Præterea gaudium cum privatum, tum publicum, quo Civitas vestra Pastoralis dignitatis ad me delatæ nuntium excepit, tum etiam pietas, ad quam maxime propensi estis, mores vestri ingenui, & sinceri, cum singulari erga Pastores animarum vestrarum observantia conjuncti, mirum, quantum animum meum recreant, & suavissima voluptate perfundunt. Sed ob quam metuo, ne istbæc communis lætitia brevi vertatur in luctum, atque mærorem! Video enim, video, quam sublime, quam arduum, & vel ipsis Angelorum humeris formidandum onus susceperim. Video, quam magna, & peculiari Dei gratia opus sit, ut Episcopalis officii partem expleam, cum de colenda Vinea Domini, & de sempiterna animarum salute res sit. Dissimulare tamen non possum, Ecclesiarum regendarum rationem non esse mihi prorsus ignotam, atque obscurom. Nam, præter ea plura Ecclesiastica munera, in quibus Summi Pontifices Clemens XI. Innocentius XIII. & Sanctissimus Dominus Noster Benedictus XIII. opera mea qualiscumque illa sit, uti voluerunt, accedit quoque usus, & exercitatio diuturna in iis, quæ ad rem Ecclesiasticam pertinent, quam a decem annis habeo Sacræ Congregationis Concilii Tridentini Secretarius. Ad hanc enim, ut perpetuam ejusdem Tridentini interpretem, & administram, ex omnibus fere Catholici Orbis partibus Ecclesiarum Status deferuntur, & plurima quotidie confluunt expedienda Episcoporum negotia. Nec me quidem latet, quæ, & quanta pro Dei gloria, & animarum sibi commissarum salute egerint quamplurimi fortissimi Præsules doctrina, & sanctitate illustres; quippe qui viginti circiter annos Fidei Promotor in Sacra Rituum Congregatione præ oculis habuerim veneranda eorum acta, admirandasque virtutes. At vero, quid ista valent, nisi ut infirmitatem meam illustriorem efficiant, cum præter dignitatis nomen, ac potestatis insignia, nihil me eorum simile habere agnoscam, & ingenuo pudore confitear? Quid preclara virtutum exempla quæ in illis miratus sum, atque suspexi, nisi me ipsum prebeam in omnibus, ut Apostolus monet, exemplum bonorum operum? Cum enim Episcopus ad ejus vitæ genus vocatus sit, in quo ut ab Apostolo iterum admonemur, providere debet bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus; profecto non satis esse intelligo, ut a Divo Joanne didici, si cor meum non reprehenderit me: sed illud præterea totis viribus enitendum, ut vos omnes ad normam Divinæ Legis, & Sacrorum Canonum præscriptiones in via justitiæ, & veritatis una mecum ambuletis. Quamobrem, dilectissimi, oro vos, atque obsecro per viscera* JESU CHRISTI, *ut assiduis orationibus vestris imbecillitati meæ robur, & auxilium gratiæ Dei postuletis, ne tanta oneri ferendo impar omnino deficiam. Vos Venerabiles Sacerdotes in Sacrosancto Missæ Sacrificio mei memoriam agite. Vos cæteri cujusque Ordinis, tum Regulares, quam Seculares, pro me ad Deum Patrem Omnipotentem ex animo preces effundite, ut immisso celesti lumine valeam vos in viam salutis opportune dirigere. Hoc quidem & charitas vestra, & meus erga vos amor, certe a vobis ut spero, obtinebunt. Ego enim, ex quo sum in Episcopum Civitatis vestræ suffectus, in Sacrificiis, & orationibus meis præsentes vos habere numquam destiti. Vos ergo pariter ad Deum pro me intercessores estote: ut per vos æquitatem, & scientiam, & fortitudinem, ceterasque virtutes, quæ mihi opus sunt, pro salute animæ meæ, ac vestræ, ut plane confido, consequi valeam. Interim benedictio Dei, quam vobis ex intimo cordis affectu impertior, & gratia Domini Nostri* JESU CHRISTI *sint semper cum omnibus vobis. Valete.*

Datum extra Portam Flaminiam Sexto Kalendas Martii anno 1727.

INDEX

INDEX RERUM

NUMERO ROMANO INDICATUR INSTITUTIO.

Rei

Bra-

Cor-

Imma-

Quam

Im-

Ordi-

Quo

Potest

Sacra-

Non

INDEX DECRETORUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

De

De

F I N I S.